

ACTA
SOCIETATIS
PRO FAUNA ET FLORA FENNICA.

VOLUMEN QVINTUM.

PARS I.

HELSINGFORSIÆ.

EX OFFICINA TYPOGRAPHICA HEREDUM J. SIMELII,

1892.

KÄNNEDOMEN

OM

VÄXTERNAS UTBREDNING I FINLAND

MED SÄRSKILDT AFSEENDE Å FANEROGAMER OCH ORMBUNKAR

AF

HJALMAR HJELT.

ANMÄLD DEN 13 MAJ 1890.

HELSINGFORS,

J. SIMELII ARFVINGARS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG,
1891.

CONTEMPORARY

VAXTERNA TERTIA

HEISLER

I.

Vid skildringen af naturhistoriens allmänna utveckling i Finland tager man lämpligen till utgångspunkt stiftelsen af det finska universitetet ¹⁾, men först 33 år senare blef Finlands flora föremål för egentlig undersökning. Visserligen voro de tre förste lärarene i fysik vid landets högskola äfven lärare i botanik, och åtminstone 1644 föredrogs redan detta ämne vid universitetet ²⁾, men följande tidens allmänna riktning sysselsatte desse sig för det mesta med allmänna naturfilosofiska betraktelser, och de arbeten de utgifvit hänföra sig uteslutande till dylika. Nämnas bör dock, att den andre professorn i detta ämne *Abraham Thauvoni* var den förste, som företog botaniska exkursioner ³⁾.

Det första botaniska arbete i Finland, som var grundadt på själfständig forskning i naturen, utkom år 1673 under titeln „*Catalogus plantarum, tam in excultis, quam incultis locis prope Aboam superiore aestate nasci observatarum. In gratiam philo-botanicorum concinnatus*“ ⁴⁾ och hade till författare *Elias Tiliandz*. Denne man, professor i medicin vid Finlands Universitet, bör således med allt skäl hedras såsom grundläggare af den bo-

¹⁾ Jfr O. Hjelt, *Naturhistoriens studium i Finland under sjuttonde och adertonde seklet*, Helsingfors 1868, p. 1 och följ.

²⁾ O. Hjelt *Nat.* p. 2 not. — För att å ena sidan undvika förvexling och å andra alltför stor vidlyftighet, användas vid boktitlar, som flere gånger förekomma, samma förkortningar som i *Notae Conspectus Florae Fennicae*, Helsingfors 1888. De arbeten som icke omnämnas där, men återopas mera än en å två gånger, upptagas särskildt i slutet.

³⁾ (J. J. Tengström) *Chronologiska Förteckningar och Anteckningar öfver Finska Universitetets Procancellorer etc.*, Helsingfors 1836, p. 129, O. Hjelt *Nat.* p. 12.

⁴⁾ Enl. Th. Sælan, *Öfversigt af Finlands botaniska litteratur*. (Notiser ur *Spts Pro Fauna et Flora Fennica* förhandlingar, h. VII, Helsingfors 1867). O. Hjelt *Nat.* p. 26 not. har genom ett tryckfel exultis, för öfrigt samma titel. Denna upplaga har jag ej själf sett.

taniska vetenskapen i Finland. Om man äfven från nutidens ståndpunkt måste anse, att hans arbeten hafva ett uteslutande historiskt intresse, så behöfver man å andra sidan endast flyktigt jämföra dem med de närmast föregående eller kanske ännu hellre med de närmast följande författarenes arbeten i samma vetenskap, för att finna att de, bedömda efter sin tids måttstock, måste tillerkännas en stor och banbrytande betydelse. Då icke blott Tillandz' person och verksamhet ¹⁾, utan äfven särskildt hans betydelse för naturhistoriens studium i Finland ²⁾ blifvit utförligt skildrade, torde det vara skäl att här endast i korthet omnämna i hvad mån hans arbeten belyst frågan om växternas utbredning i landet. Den senare upplagan ³⁾ af ofvannämnda arbete innehåller en förteckning på 536 växter, hvaraf 406 synas vara vilda och de återstående blifvit af Tillandz odlade ⁴⁾. Då dessa anföras utan hvarje beskrifning och med den tidens svårbegripliga nomenklatur, har man i många fall ytterst svårt att afgöra, till hvilken art uppgiften egentligen hänför sig, och ofta måste man gissa sig därtill af de bifogade svenska och finska namnen ⁵⁾.

¹⁾ Bl. a. af F. J. Rabbe (= bbe) i Finlands Minnesvärde män I h. 2, Helsingfors 1854, p. 161—171.

²⁾ Hos O. Hjelt Nat. p. 19—59.

³⁾ Catalogus plantarum quae prope Aboam tam in excultis, quam incultis locis huc usque inventae sunt. In gratiam philo-botanicorum auctior editus. Accessere praeterea usitatiora Suetica atq; Finnonica nomina cum brevi virtutum recensione. Aboae 1683.

⁴⁾ O. Hjelt Nat. p. 27 not.

Märkas bör, att ehuru Tillandz upptager 536 rubriker, så äro dock 12 af dessa endast hänvisningar till ett annat namn på samma växt (t. ex. „*Marubium* vid. *Cardiaca*“), hvarjämte det är möjligt att äfven i några andra fall samma växt afses med olika namn. För öfrigt kunna dessa växter ingalunda anses motsvara arter i vanlig mening, i det att å ena sidan t. ex. 5 varieteter af kålen äro upptagna med särskilda rubriker, likasom *Hordeum vulgare*, *H. distichon* och *H. octastichon* upptagas särskildt, under det å andra sidan 5 å 6 arter *Equisetum* innefattas under en rubrik. I detta afseende må framhållas, att O. Hjelt Försök uppgifves innehålla 492 arter: Trautvetter Florae rossicae fontes (Acta horti Petropolitani, Tom VII f. 1, Petersburg 1880) p. 120; jag har ej sökt kontrollera uppgiften. — Af dessa växter höra 19 å 21 till Filices i vidsträckt mening, hvarjämte minst 8 andra kryptogamer ingå.

⁵⁾ Utom i O. Hjelt Nat., där Tillandz' växter p. 28—49, så vidt de kunnat bestämmas, upptagas indelade i vilda, kryddgård, officinella och träd-

I allmänhet uppräknas växterna, utan att det på något sätt närmare antydes, hvar de förekomma eller ens om de äro vilda eller odlade; ett undantag göra dock följande växter, för hvilka ordagrant må anföras hvad Tillandz yttrar om desamma, hvarigenom de äfven kunna tjena såsom ett prof på arbetet i dess helhet: „*Elaphoboscum crescit in Alandia, vires eadem cum Angelica. attulit M. Christ. Alander. Encian. Elgeroot. S. Hirwen Suuri. Fin.*¹⁾).

*Hemionitis crescit in Nylandia. facie filicis maris Stoor Määltegräås Svet. Notcan Sijpi. F.*²⁾).

gårdsväxter, de förstnämnda ordnade efter Fries' system, har O. Hjelt i ett annat arbete „*Försök att bestämma de af Elias Tillandz i hans Catalogus plantarum upptagna växter*“ (Notiserna X h., Helsingfors 1869) upptagit samtliga af Tillandz anförda arter, ordnade liksom hos denne (alfabetiskt), med utsättande, så vidt möjligt är, af artens nuvarande latinska namn. — Ehuru dessa bestämningar i allmänhet måste anses riktiga, kan man dock med kännedom om växternas nuvarande utbredning anmärka, att T. skulle upptagit flere växter, hvilka icke vidare, såvidt man vet, finnas eller antagligen ens tidigare funnits i närheten af Åbo och om hvilka man å andra sidan knappt kan förmoda att de varit odlade. Såsom sådana må anföras: *Anthemis cotula*, *Androsace septentrionalis*, *Orobis niger*, *Euphorbia palustris*, *Stratiotes aloides*, *Phleum alpinum* samt möjl. *Polygonum persicaria* (närmaste fyndort Korpo). Å andra sidan bör dock framhållas, att *Veronica spicata*, som enl Till. Icon. synes vara riktigt bestämd, ej heller iakttagits närmare än i Korpo och å Kuustö. I O. Hjelt Försök ökas dessa bl. a. med *Astragalus alpinus*, hvaremot *Cicutaria* här troligtvis riktigt bestämmes till *Cicuta virosa* och ej till *Oenanthe phellandrium*. I afseende å *Rubus caesius* och *Sempervivum* kan man möjl. antaga att de varit odlade. Vid *Erythraea Centaurium* är det under en tid kollektiva namnet använt i st. f. *E. vulgaris* (*E. litoralis*) o. s. v. I några fall kunde visserligen på ofvan antydd grund sannolikare bestämningar göras t. ex. *Persicaria mitis* = *Polygonum mite* i st. f. *P. persicaria*, men i flertalet fall skulle äfven en dylik bestämning grunda sig på gissningar och i hvarje händelse ligger den utom ämnet.

¹⁾ *Laserpitium latifolium*? — O. Hjelt Försök hänför växten till *Libanotis montana*. — Såväl här som öfverallt i det följande utsättas i allmänhet ej auktorsnamnen, då nomenklaturen öfverensstämmer med *Herbarium Musei Fennici* ed. secunda, Helsingfors 1889, eller för de fall, där arten ej omnämnes i detta arbete, med Hartman, Handbok i Skandinavien flora, 11:te uppl. Stockholm 1879.

²⁾ *Onoclea struthiopteris*.

Isatis s. *Glastum*. crescit in *Uagu, insul. minorib.* Guul färgegräs. Svet. Morfiamen Gruunu/ F.¹⁾

Lunaria Botrytis. *Lunaria* fol. filicis, crescit in *Nosocom.* Uaguens. *discut. resolv.* Säfegrääs / Fietterört. Svet. Luoduhojo. F.²⁾

Orchis bifol. magna, s. Solamen senum, crescit hic passim in *Pargas & Runfala. humid. radic. & calidum jnnat. auget. virilem fortitudin. restaur. uterum ad conceptionem disponit.* Alderdoms hugnadh/ Svet. Marian Sormen Juuri/ F.³⁾

Utom dessa tvenne upplagor af „Catalogus“, äfvensom par arbeten af annat innehåll, har Tillandz ännu utgifvit det första finska planschverket „*Icones novae in usum selectae et catalogo plantarum promiscue appensae*“, Åbo 1683. Ehuru detta ganska väl karakteriseras af Linné med orden: „*Figurae mediocres ex aliis, paucae novae*“⁴⁾, så har det dock sin betydelse såsom innehållande mig veterligen det enda försök, som, med undantag af ett par teckningar hos Hellenius omkring 100 år senare, ända till de senaste tiderna blifvit gjordt, att medelst afbildningar belysa Finlands flora⁵⁾. Figurerna fortlöpa från N:o 3 till N:o 160 och äro således till antalet 158⁶⁾.

Innan vi ännu lemna Tillandz, må för jämförelsens skull nämnas, att den första växtförteckning i Sverige utkom 1638, men att denna icke kunnat mäta sig med Tillandz', under det att ar-

¹⁾ *Isatis tinctoria*. Arten upptages äfven i Till. Icon.; då denna växt är sällsynt och bestämningen säker, är uppg. af verkligt intresse, jfr *Fata botanices in Finlandia*, Praes. P. Kalm, Resp. A. Collin, Åbo 1758, p. 12 och F. Ruprecht, *Flora Caucasica*, Petersburg 1869, p. 293.

²⁾ *Botrychium lunaria*.

³⁾ *Platanthera bifolia*.

⁴⁾ *Flora Suecica* ed. sec., Stockholmiae 1755, p. IX.

⁵⁾ Ehuru Wahlenberg m. fl. afbildat växter från Finland, hänföra sig dock deras arbeten endast till en ringa del till vår flora.

⁶⁾ För deras innehåll redogöres såväl af E. Fries under titel Öfversigt af växtkännedomens framsteg i Sverige (Botaniska utflygter III, Stockholm 1864) p. 103—105, som af O. Hjelt Nat. p. 52—57. Bestämningarna äro tydligen oberoende af hvarandra och skilja sig därföre äfven i några fall. Såsom bevis på huru föga upplysande några af teckningarna äro, må anföras att N:o 74, som visserligen är en af de sämsta, af O. Hjelt tolkas såsom *Achillea millefolium*, af Fries såsom *Carum carvi*.

beten som öfverträffa hans nu omnämnda *Catalogus* därstädes knappt utkommit före 1690¹⁾).

Om det varit skäl att uppehålla sig något längre vid Tillandz' arbeten, så är i stället ringa anledning att dröja vid tiden närmast efter honom. Den tid, under hvilken Tillandz verkade, bär i Finlands literaturhistoria namnet orthodoxins period och utmärkes, såsom känt, framför allt däraf, att intet nytt ens i vetenskapen fick förkunnas. Man kan därför omedelbart inse, att arbeten som grunda sig på en själfständig iakttagelse af naturen under en dylik tid måste vara sällsynta undantag. Denna period begränsas vanligen af 1668²⁾, men äfven den följande s. k. Gezeliuska perioden 1669—1721 var föga gynnsam för ett noggrant och sorgfälligt aktgifvande på naturen³⁾. Slutet af denna senare period utmärkes dessutom af stora ofredens fasor, och länge räckte det innan landet hemtade sig från dess följder. En följd af allt detta är att den enda uppgift om växternas utbredning i Finland man har att anteckna för de närmaste 50 åren efter det Tillandz' arbeten utkommit är följ.: *Menyanthes trifoliata* „in Runsala insula prope Aboam . . . et in Alandiae ripis tanta hujus reperiatur copia, qvantam paludes et ripae vix capere possunt“⁴⁾.

¹⁾ Linné *Fl. Suec.* p. VIII uppgifver om J. Frankenii *Speculum Botanicum* „primus plantas Sueciae enumerat, sed mixtas exoticis, absque synonymis“; jfr äfven l. c. p. X.

²⁾ S. G. Elmgren, *Öfversigt af Finlands Litteratur ifrån 1540 till 1770*, Helsingfors 1861, p. 16 etc.

³⁾ Jfr Tengström p. 78—81, 135, 142, etc. eller O. Hjelt *Nat.* p. 60.

⁴⁾ P. Elfving, *Dissertatio medica de Trifolio aqvatico*, Resp. L. Bronadin, Åbo 1724, p. 9.

II.

Emellertid tillstundade en ny tid såväl för den botaniska vetenskapen i allmänhet som särskildt för studiet af Finlands flora genom **Linnés** uppträdande. Det ligger tydligen alldeles utom ämnet, att ingå på frågan om Linnés betydelse för vetenskapen i allmänhet eller att framställa huru botaniken genom honom höjde sig från sitt ringa anseende till en betydelse, som den i vissa afseenden knappast under någon annan tid uppnått, utan måste vi här inskränka oss till en undersökning om de bidrag Linné i sina arbeten lemnade till kännedomen om floran i vårt land. I detta afseende hafva vi att betrakta de uppgifter om Finland som förekomma i hans *Flora Lapponica* ¹⁾ och isynnerhet i *Flora Suecica* ²⁾. Visserligen saknas uppgifter om Finlands flora ingalunda i andra arbeten af Linné ³⁾, men, såvidt mig är bekant, återfinnas samtliga af Linné själf publicerade uppgifter äfven i de nyssnämnda flororna.

Enligt den utförliga resebeskrifning, som senare blifvit publicerad ⁴⁾, kom Linné till Torneå den 4 Augusti 1732 och dröjde där och i Kemi till den 17 Augusti, hvarefter han sjöledes for till Kalix. Han återvände till Torneå den 14 September och reste kustvägen till Åbo, dit han anlände den 30 September. Från Åbo for han öfver Åland tillbaka till Sverige, hvarvid han anlände till

¹⁾ Ed. prima, Amsterdam 1737; den binära nomenklaturen är här ännu ej använd. Namnen framgå dels af Fl. Suec. dels af senare uppl. utgifven af J. E. Smith, London 1792.

²⁾ Ed. secunda, Stockholm 1755. I Ed. prima, Stockholm 1745 användes ännu den gamla nomenklaturen; dessutom hafva i senare uppl. flere uppg. tillkommit.

³⁾ T. ex. i Arboretum suecicum. Disp. Resp. D. D. Pontin, Upsala 1759; Frutetum suecicum. Disp. Resp. D. M. Virgander, Upsala 1758; Species Plantarum, etc.

⁴⁾ Iter lapponicum i Carl von Linnés ungdomsskrifter saml. af E. Åhring, Stockholm 1889; jfr äfven inledningen till Fl. Lapp. Den tidigare publikationen (1811) under titel Lachesis lapponica har jag ej funnit å universitetsbiblioteket i Helsingfors.

„Ålands slott“ den 7 Oktober och reste följande dag öfver Ålands haf. Det var således något öfver en månad Linné vistades i Finland, ehuru under en tid på året som är mindre lämplig för botaniska exkursioner, hvarjämte det förtjenar ihågkommas, att han antecknat, att frost redan den 3 Augusti inträffat. — Dessutom hafva flere af Linnés lärjungar ¹⁾ lemnat större eller mindre bidrag från Finland, hvilka upptagas i Fl. Suec. (senare uppl.). Hela antalet växter, på ett eller annat sätt af Linné omnämnda från Finland, utgör omkring 80 ²⁾, hvarvid dock de växter som endast omnämnas i den nyssnämnda resebeskrifningen ej medräknats. Frånräknar man de arter, som icke omnämnas i växtgeografiskt hänseende utan endast i ekonomiskt etc., återstå dock mer än 60 växter.

Betrakta vi nu dessa växter närmare, märkas bland dem främst de arter, hvilka icke upptagas såsom förekommande i Sverige, utan endast i Finland näml. *Elatine alsinastrum*, *Andromeda calyculata*, *Crataegus* (*Aria* γ) *fennica* (= *Sorbus fennica*), *Sisymbrium arenosum*, *Astragalus uralensis*, *Centaurea phrygia*, *Salix rosmarinifolia* och *Splachnum rubrum*. Af dessa hafva likväl sedermera flertalet blifvit funna äfven inom Skandinavien i inskränkt mening; endast *Andromeda* (*Chamaedaphne*) *calyculata* utgör fortfarande ett undantag. (*Elatine alsinastrum* ³⁾, *Oxytropis sordida* och *Centaurea phrygia* äro endast funna i Norge). Anmärkas må i sammanhang härmed att namnen *Sisymbrium arenosum* och *Centaurea phrygia*, ehuru ursprungligen hänförande sig till finska växter, mest tillagts utländska arter, under det de finska delvis fått helt andra namn (*Arabis suecica*, *Centaurea austriaca*). *Astragalus uralensis* kallas åter, såsom känt, numera *Oxytropis sor-*

¹⁾ Abr. (och P.?) Argillander, S. C. Bielke, P. A. Gadd, P. Kalm, J. Leche (i Fl. Suec. p. 231 etc. förekommer han med initialen D.), M. Linder, D. Strandberg, Chr. Tærnström, J. Turdfeil.

²⁾ Här ingå ej de växter som upptagas från Torneå lappmark. Hela antalet växter i Fl. Suec. utgör enl. nummerföljden 1296, hvaraf endast 367 kryptogamer. I Fl. Lapp. uppräknas sammanlagdt 536 arter (oberäknadt Zoophyta), hvaraf dock 76 enl. Wahlenberg torde vara främmande för Lappmarken: Wahlenb. p. 536.

³⁾ Enl. A. Blytt, Nye Bidrag til Karplanternes Utbredelse i Norge, Christiania 1882, p. 22.

didia. — Till dessa arter ansluta sig andra såsom *Campanula patula*, *Polemonium coeruleum*, *Dianthus superbus*¹⁾ och *Sonchus* (*Mulgedium*) *sibiricus*, hvilka, liksom äfven Linné antyder, förekomma med större frekvens i Finland²⁾.

En tredje grupp bildas af några i hela Skandinavien mera sällsynta växter, såsom *Avena* (*Arrhenatherum*) *elator*, *Orobanche major*, *Cardamine* (*Arabis*) *petraea*, *Pedicularis scpectrum carolinum*, *Pisum* (*Lathyrus*) *maritimum* och *Cypripedium calceolus*³⁾. Af dessa har *Orobanche* aldrig vidare blifvit tagen i Finland (den omnämnes från Åland enl. Tærnström) och *A. petraea*, som omnämnes såsom tagen af D. D. Leche, blott i östra (ryska) Finland, som tydligen ej härstädes kan afses; det torde dock ej vara skäl att betvifla dessa uppgifter. De tre sistnämnda växterna åter anföras alla såsom ymniga — mycket ymniga i norra Österbotten. Hvad nu först *Spectrum carolinum*⁴⁾ angår, så finnes den visserligen ej sällsynt i dessa trakter, men så ymnigt, som Linnés beskrifning ger vid handen, torde dock knappt någon annan hafva sett denna utmärkta växt⁵⁾. Ungefär det samma är förhållandet med *Lathyrus maritimus*⁶⁾, hvilken se-

1) Denna kunde med kanske lika mycket skäl räknas till följ. grupp, ty så ymnig den än är på sina ställen, kan man dock ej säga om den „in Finlandia vulgarissime“ såsom i Fl. Lapp. p. 133; uppg. i Fl. Suec. är däremot fullt riktig.

2) Jfr om dessa, i synnerhet *Campanula*, Fl. Suec. inl. p. III. *Campanula patula* anføres i förra uppl. p. VI såsom karakteristisk för Österbotten.

3) Mindre sällsynta, ehuru ej hörande till följ. grupp, äro *Lychnis* (*Viscaria*) *alpina*, *Stratiotes aloides* (Fl. L.), *Anemone ranunculoides*, *Ranunculus lingua*, *Fumaria bulbosa* a (= *Corydalis solida*), *Trifolium hybridum*, *Achillea ptarmica*, *Humulus lupulus*, *Splachnum ampullaceum*. Dessa liksom följ. växter anföras i Fl. Suec. (ed. II), såframt ej Fl. L. uttryckligen citeras, eller det tillägges att arten upptages i hvardera.

4) „legitur . . . inter Kemi & Io, ubi totam viam regiam adeo implevit, ut fere equo, qui relaxatis habenis cursum suum accelerat obniti possit“: Fl. Lapp. p. 198, jfr Fl. Suec. p. 216 (N:o 553), där den uppgifves förekomma emellan Kemi och Uleåborg, och Iter lapp. p. 173, 175 o. 190.

5) Så t. ex. uppgifver E. Hougberg i ett bref: Förekommer här och där i Torneå trakten.

6) „Ad summum vero apicem sinus Bothnici, inter Kemi & Uloam copiose conspiciebatur“: Fl. Lapp. p. 220; „ad litt. maris in arena non modo in Ostrobothnia, sed . . . et in insula Malören Tornoe“: Fl. Suec. p. 250.

dan Linnés tid blott tagits af F. Nylander i Uleåborgs skärgård¹⁾; då denna art emellertid är ymnig äfven i Ryska lappmarken, torde uppgiften dock ej böra betvivlas. *Cypripedium calceolus*²⁾ däremot upptages af Julin såsom funnen i „ett enda exemplar vid sågen i Kimminge“³⁾. Visserligen upptager F. Nylander densamma „in Ostrobothnia boreali (ubi Linnæus copiose legit) multis locis“⁴⁾, men alla hans exemplar äro från Kuusamo; däremot omnämnes hvarken denna eller föregående art af M. Brenner⁵⁾, som tre somrar uppehöll sig i dessa trakter, lika litet som E. Houghberg, som länge vistats därstädes, själf sett densamma⁶⁾; då arten är i hög grad i ögonen fallande, förefaller det således antagligt, att dess ymniga förekomst måste varit eller åtminstone vara inskränkt till en mycket liten lokal, fastän arten för en resande lätteligen kunde synas vara allmännare än den verkligen är. Emellertid måste Linnés uppgift i visst fall anses vara vilseledande, ehuru det äfven om denna art kan tagas för afgjort, att den förekommer i ifrågavarande trakter. Framhållas bör emellertid att den var utblommad, då Linné såg densamma⁷⁾. I sammanhang härmed må nämnas, att *Cochlearia officinalis*, som Linné

¹⁾ Houghberg nämner om denna växt: „Finnes å Ulkogrunni utanför Ijo, skall finnas å Malörn [denna holme tillhör Sverige och ligger ung. 5 à 6 mil sydväst från Torneå]“.

²⁾ „Nullibi copiosiores hujus proventus observavimus, quam in Ostrobothnia inter Uloam & Kemi“: Fl. Lapp. p. 248; jfr Fl. Suec. p. 319 (N:o 820).

³⁾ J. Julin, Förteckning på de omkring Uleåborg vildt växande örter (Ny journal uti Hushållningen, Stockholm 1791) p. 293 — se f. ö. om detta arbete längre fram.

⁴⁾ F. Nylander, Spicilegium plantarum Fennicarum. Centuria prima, Helsingfors 1843, p. 29 (N:o 90).

⁵⁾ Berättelse till Soc. Pro Fauna et Flora Fennica öfver en 1869 i Kajana och södra delen af Norra Österbotten verkställd botanisk resa (Medd. V h., Helsingfors 1880); dessutom har jag varit i tillfälle att genomgå hans samlingar såväl under 1869 som 1870 och i M. S. hans berättelser för alla tre åren (äfven 1864).

⁶⁾ Han skriver här om: „Ej känd från Torneå, enligt berättelse har man funnit den i Tervola?“

⁷⁾ *Calceolus vulgaris* sed defloruit: Iter lapp. p. 175.

endast på grund af andras uppgifter ¹⁾ i Fl. Lapp. upptagit från Bottniska viken och Östersjön, men ej upptager härifrån i Fl. Suec., i själfva verket ej blifvit funnen här af någon annan botanist, hvarföre uppgiften bör utgå.

Det största antalet växter upptages dock af Linné på grund däraf att de, ehuru mer eller mindre allmänna, i Finland på något ställe förekomma i större eller ovanligt stor mängd eller också här uppnå sin nordgräns (sydgränsen kommer egentligen ej i fråga). Af dessa torde det vara skäl att särskildt uppehålla sig endast vid *Ribes*-arterna och *Quercus Robur*. ²⁾ Både *Ribes rubrum* ³⁾ och *R. nigrum* ⁴⁾ uppgifvas förekomma mycket ymnigt i Torneå trakten. Detta strider emellertid emot flertalet öfriga uppgifter om dessa arters utbredning i dessa trakter, i det att t. ex. O. R. Fries ⁵⁾ upptager den förra såsom rar emellan Torneå och Kalix elfvar; likaså upptages den såsom r från norra Österbotten af M. Brenner & B. Nyberg ⁶⁾, liksom tidigare af Julin ⁷⁾; längre norrut

¹⁾ „Ad littora maris Baltici & Bothnici a Nob. Rudbeckio eam visam refert Lind. Scorbut. 35, ubi tamen nobis non obvia fuit“: Fl. Lapp. p. 212 N:o 256.

²⁾ De öfriga äro: *Veronica maritima* (Fl. L.), *Iris pseudacorus* (Fl. L.), *Arundo phragmites* (hvard.), *Milium effusum* (Fl. L.), *Elymus arenarius* (hvard.), *Galium verum* (Fl. L.), *Cornus suecica* (Fl. L.), *Glaux maritima* (Fl. L.), *Lonicera xylosteum*, *Ulmus campestris* (den kollektiva arten), *Cicuta virosa* (hvard.), *Erica (Calluna) vulgaris* (hvard.), *Butomus umbellatus* (Fl. L.), *Cucubalus behen* β (= *Silene inflata* var. *litoralis*), *Rubus arcticus* (hvard.), *Hippophaë rhamnoides* (hvard.), *Alnus glutinosa* (Fl. L.), *Betula nana* (Fl. L.), *Lichen arcticus* (= *Nephroma arcticum* (L.) Fr.) (Fl. L.), *Lichen omphalodes* (= *Parmelia omph.* (L.) Ach.) (Fl. L.); *Alnus* uppräknas äfven i inledningen till Fl. Lapp., där för öfrigt nordgränsen angifves för *Leonurus cardiaca*, *Solanum dulcamara*, *Campanula persicifolia*, *Sedum telephium*, *Lathyrus pratensis*, *Acer platanoides* och *Viburnum opulus*.

³⁾ „Omnium copiosissime autem prope Tornoam occurrit“: Fl. Lapp. p. 65; „copiosissime prope Tornoam & in maritimis Ostrobothniae“: Fl. Suec. p. 73.

⁴⁾ „In desertis praesertim Lapponiae Tornoensis frequens, omnium autem vulgatissima in maritimis Tornoensibus“: Fl. Lapp. p. 66; jfr Fl. Suec. p. 74.

⁵⁾ O. R. Fries, Om trakten mellan Torneå och Calix elfvars nedre lopp (Bot. Not. 1858).

⁶⁾ Brenn. & N. (Anteckningar i ett exemplar af Herbarium Musei Fennici ed. I).

⁷⁾ Jul. p. 276.

förekommer den högst här och där och ingalunda ymnigt ¹⁾). Dock uppgifver E. Hougberg i bref att den är „högst allmän å Laivaniemi i Nedertorneå“. Ungefär detsamma är förhållandet med *R. nigrum*, som O. R. Fries ²⁾ ej alls sett, utan blott upptager enligt Hartmans flora; äfven denna art upptages såsom r af Brenner & Nyberg ³⁾ och är nordligare, med undantag af ett enda ställe, ännu sällsyntare än den förra ¹⁾). Hougberg säger här „lika allmän som *R. rubrum* och från samma lokaler“. I motsats därtill att Linné upptager den såsom allmän från Torneå lappmark, upptages den ej alls från detta landskap af C. P. Læstadius ⁴⁾). Under sådana förhållanden måste man antaga att Linnés uppgifter, hvad Torneå-trakten angår, äfven här hänföra sig till någon enstaka fläck, men icke kunna anses gälla trakten i dess helhet. Hvad *Ribes alpinum* angår, upptager han den i Fl. Lapp. ⁵⁾ ej blott ymnig emellan Kristinestad och Björneborg, hvilket är troligt, utan äfven allmän i Torneå lappmark, hvilken senare uppgift bestämdt beror på förväxling och ej heller upprepas i Fl. Suec. ⁶⁾). Oriktigheten af denna sistnämnda uppgift framgår bl. a. däraf, att arten i Sverige ej upptages längre än till Ångermanland ⁷⁾ och å finska sidan slutar den i det inre redan vid Wörå ⁸⁾ under det arten vid kusten uppgifves förekomma ända till Lochteå ⁹⁾, men ej högre. Att någon förväxling egt rum i af-

¹⁾ Hj. Hjelt & R. Hult, Vegetationen och floran i en del af Kemi Lappmark och norra Österbotten, Helsingfors 1885.

²⁾ O. R. Fries p. 161.

³⁾ Brenn. & N.

⁴⁾ C. P. Læstadius, Bidrag till kännedomen om växtligheten i Torneå Lappmark, Upsala 1860.

⁵⁾ „In desertis Lapponiae Umensis, Pithoensis & Tornoensis frequens. Nullibi autem terrarum eandem vidimus copiosiore, quam in Ostrobothnia, inter Christianiam & Bioerneburgum, juxta viam maritimam“: Fl. Lapp. p. 64.

⁶⁾ „Habitat frequens in sylvis, copiosissime in Ostrobothnia inter Christianiam & Biörneburgum“: Fl. Suec. p. 74.

⁷⁾ Hartm. p. 252.

⁸⁾ „Paullum infra Wöro observavi“: Fr. Hellström, In distributionem vegetationis per Ostrobothniam collectanea, Praes. J. M. af Tengström, Helsingfors 1846 p. 13.

⁹⁾ O. Alcenius, Finlands kärlväxter ordnade i ett naturligt system.

seende å *Ribes*-arterna, synes än troligare, om man betraktar Linnés dagbok. Här är antecknad för den dag då han passerade Limingo äng: „hela vägen hade *Ribes* f: rubro vuxit“¹⁾ och först längre fram „3 species *Ribes* copiosissime“²⁾, men då hade Linné redan lemnat Nykarleby och var på väg till Wasa.

Öfvergå vi nu till *Quercus*, så framhåller Linné i inledningen till Fl. Lapp., att han ej återsåg den före Björneborg³⁾. Emellertid framgår ej af Linnés ord att eken där varit vild, och såsom känt trifves den ganska väl såsom odlad t. o. m. i Wasa. Enligt hvad nu är bekant, synes eken såsom verkligt vild ej gå högre än till trakten af Nystad⁴⁾; hvad särskildt Björneborg angår, säger Kalm, som säkert kände icke blott Linnés uppgift utan äfven grunden därför, att man „ej vid Björneborg och än något bättre neder“ skall vara „capable att finna någon enda ek som naturen sjelf planterat“⁵⁾. Emellertid anför Wahlenberg⁶⁾ troligen på grund af Linnés uppgift Björneborg såsom artens nordgräns i Finland och denna uppgift citeras sedan i åtskilliga växtgeografiska arbeten⁷⁾.

Utom dessa arter upptager Linné tre växter⁸⁾ på den grund, att han i Finland funnit egendomliga former af dem, hvaremot vid icke få anføres det namn, hvarmed de benämnas i Österbot-

Andra uppl., Helsingfors 1878, p. 152. Fr. Hellström, Förteckning öfver i Gamla Karleby provincialläkare distrikt funna Kotyledoner och ormbunkar (Medd. V, Helsingfors 1880) p. 153 upptager arten såsom förekommande här och där vid *kusten*.

¹⁾ Iter lapp. p. 193.

²⁾ Iter lapp. p. 196.

³⁾ Ultimam Quercum vidi ad limites Uplandiæ . . . nec redibat in conspectum, nisi postquam, e regione, Bioerneburgum Finlandiæ perveni: Fl. Lapp. i proleg. § 30. Uppg. återfinnes nästan oförändrad i Linné Arbor. p. 22.

⁴⁾ Finnes där (60° 45') enl. muntliga meddelanden af H. Hollmén. Den enstaka eken i Kalvola (jfr t. ex. Not. XI p. 465) var dock något nordligare belägen (61° 5').

⁵⁾ Några anmärkningar rörande nödvändigheten af Ekskogarnas bättre vård och ans i Finland, Praes. P. Kalm, Resp. N. Crusell, Åbo 1757, p. 7.

⁶⁾ Fl. Suec. p. XXXIV not.

⁷⁾ T. ex. af Trautvetter, Middendorf, Schübeler, m. fl.

⁸⁾ *Juncus bufonius*, *Vaccinium vitis idaea*, *Lythrum salicaria* (Fl. Lapp.). Formerna af dessa äro dock ej af synnerlig betydelse.

ten¹⁾). Slutligen anföres om några växter det bruk innevånarene i Österbotten eller (Egentliga) Finland göra af dem²⁾.

Såsom synes, är det sålunda ett icke ringa bidrag som Linné själf lemnat till frågan om utbredningen af Finlands växter, om däribland äfven ingå par uppgifter, som icke äro fullt noggranna; då denna sida af Linnés verksamhet mig veterligen hittills ej blifvit uppmärksammas, har, jag ansett, att det ej skulle sakna sitt intresse att framställa den något utförligare.

Tilläggas må, att Linné i den långt senare publicerade dagboken öfver lappska resan, utom flertalet af de växter som omnämnas i Fl. Lapp., äfven upptager flere andra arter, af hvilka mer än hälften äro allmänna (— mycket allmänna) i större delen af landet. Då benämningen ej sällan anföres kortare än den tidens besvärliga nomenklatur egentligen hade erfordrat, är det i rätt många fall svårt att säkert afgöra, hvilken växt som afses. Åtminstone 22 växter äro dock säkra; här till komma 8, hvilkas bestämning är någorlunda säker och slutligen 6, hvilka det af ett eller annat skäl torde vara vanskligt att bestämma³⁾.

¹⁾ *Alsine* (*Stellaria*) *media*, *Convallaria majalis*, *Spiraea Ulmaria* (= *Ulmaria pentapetala*), *Rubus saxatilis* (*Bothniensis* Togbär), *Linnaea borealis*, *Hypericum quadrangulum*, *Leontodon Taraxacum* (= *Taraxacum officinale*), *Centaurea Scabiosa* („Fennis Storhufvud“), *Calla palustris* (hvard., hör äfven till följ. grupp), *Typha angustifolia*, *Polytrichum commune* (hvard.). Här till kommer ännu i ed. I (där eljes flera af de föregående saknas) *Chaerophyllum* (= *Anthriscus*) *silvestre*.

²⁾ *Prunus padus*, *Comarum palustre*, *Tanacetum vulgare*, *Matricaria Chamomilla*, *Lycoperdon bovista*. Om *Selinum* (*Peucedanum*) *palustre* anföres „Gothis Finsk ingefäbra“ eller *Zingiber Finnicum* (Fl. Lapp. p. 67). Möjligt är att växterna af de två senaste kategorierna ej äro alldeles fullständigt upptagna.

³⁾ Uppräknade i den ordning växterna förekomma i Iter lapp. äro de arter som mig veterligen af Linné endast i detta arbete omnämnas från Finland följande: *Galium boreale*, *G. Vaillantii*, *G. palustre*?, *Angelica silvestris*?, *Lathyrus palustris*, *Salix hastata*?, *Alsine repens* [= ?], *Orchis maculata*, *Betula alba*, *Picea excelsa*, *Pinus silvestris*, *Juniperus communis*, *Rubus idaeus*, *Empetrum nigrum*, *Rubus chamaemorus*, *Artemisia vulgaris*?, *Tanacetum vulgare*, *Sorbus aucuparia*, *Populus tremula*, *Thalictrum flavum*?, *Scutellaria galericulata*, *Solidago virgaurea*, *Trollius europaeus*, *Epilobium* sp.?, *Gramen ramosum* [= ?], *Lenticula* [= ?], *Scrophularia nodosa*, *Bidens tripartita*?, *Hyoscyamus niger*, *Sisymbrium Källkrassa* [= ?], *Pteris aquilina*, *Hepatica tri-*

Större var dock den indirekta förtjänst Linné förvärfvade sig om den finska floran genom den talrika krets af lifligt intresserade lärjungar, hvilka han samlade omkring sig och bland hvilka funnos många, hvilka sedermera i Finland tillämpade och utbredde mästarens läror¹⁾. För att finna det i själfva verket särskildt för naturalhistorien en alldeles ny tid inbrutit, behöfver man endast läsa titlarne på de utkomna arbetena. I stället för dylika ämnen som „Formarum origine“²⁾ eller ännu vid tiden för Linnés uppträdande „De Convallariae specie vulgo Lilium Convallium dicta, ex occasione loci Cantici II v. 1“³⁾, träffar man något längre fram på „Beskrifning öfver Svarta Vinbärs-buskars nytta i hushållningen“⁴⁾, „Rå-Pottaske tillvärkningens upphjelpande i Finland“⁵⁾ eller „Afhandling om sättet att utöda Mask på Stickelbärsbuskar“⁶⁾, jfr äfven Kalms nyss citerade arbete om eken. Ännu oftare har man att söka botaniska upplysningar i de sockenbeskrifningar, som under denna tid ofta utkommo. Vi befinna oss nu i den *ekonomiska perioden* och framför allt lade man nu vikt vid de naturalster, af hvilka någon direkt nytta för landet stod att vinna, medan vetenskapen betraktades endast såsom en nytans tjenarinna⁷⁾. I Finlands allmänna literaturhistoria räknas denna period från 1722—1770⁸⁾, men om man särskildt betraktar botanikens historia, måste periodens gränser blifva andra. Å ena sidan är tiden före utgifvandet af Linnés *Flora Lapponica* (1737), såsom redan framhållits, fullkomligt steril i botaniskt afseende, å andra sidan verkade flere af den ekonomiska periodens mest

loba, *Vicia silvatica*?, *Lathyrus vernus*, Gramen paniculatum, panicula compressa in spicaeforma [= ?], *Cyperus* [= *Scirpus silvaticus*?].

¹⁾ Jfr O. Hjelt Nat. senare delen.

²⁾ Praes. G. Chr. Alanus, Resp. M. J. Jurvelius, Åbo 1647. (Titlarne delvis efter J. H. Lidén, Catalogus Disputationum, Upsala 1779).

³⁾ Praes. J. Brovallius, Resp. H. H. Lilius, Åbo pars prior 1741, pars posterior 1744. — I denna senare del förekommer dock p. 25 en fullkomligt riktig redogörelse för utbredningen af *Convallaria majalis*.

⁴⁾ Praes. P. Kalm, Resp. C. Meurling, Åbo 1772.

⁵⁾ Praes. P. A. Gadd, Resp. G. G. Lilius, Åbo 1774.

⁶⁾ Praes. P. Kalm, Resp. A. Cajalen, Åbo 1778.

⁷⁾ Jfr t. ex. O. Hjelt Nat. p. 131—136.

⁸⁾ Elmgren p. 17—18 och 119—147.

framstående representanter ännu långt efter 1770. I synnerhet var detta fallet med P. A. Gadd, som fullständigt skötte sin profession till 1787 och ända till sin död 1797 var medlem af konsistorium och fakultet¹⁾. Några botaniska arbeten af större betydelse utkommo ej heller under den Porthanska perioden (1771—1809)²⁾ och äfven de sista af de arbeten från denna tid, som upptagas i Finlands botaniska litteratur, behandla för det mesta ekonomiska ämnen³⁾. Det torde därför vara skäl att i den finska botanikens historia utsträcka denna period ända till 1808, ehuru det visserligen måste framhållas, att antalet utgifna arbeten af mer eller mindre botaniskt innehåll under de senare åren af perioden var ojämförligt mindre än i början, hvarjämte den ekonomiska riktningen måhända mindre starkt framträdde.

Det kan ej förnekas, att man i den tidens uppsatser träffar på en stor mängd iakttagelser i och om naturen, hvarföre särskildt ett icke ringa antal upplysningar om växternas utbredning i landet förekommer i dessa arbeten. En följd af tidens åskådningssätt är emellertid, att detta material är högst ojämnt fördeladt, i det att man om träd och buskar träffar fullständiga beskrifningar, under det t. ex. kryptogamerna, hvilka icke erbjuda någon direkt nytta, i hög grad försummas. Då emellertid de rent botaniska upplysningarna äro en bisak, så uppstår frågan, i hvad mån man kan lita på dessa upplysningar. I detta afseende bör man komma ihåg, att högst ringa eller stundom ingen undervisning meddelades i naturvetenskaperna vid den tidens läroverk⁴⁾,

¹⁾ Tengström p. 247. Tilläggas må att den andre af periodens förnämste representanter P. Kalm dog 1779: Tengström p. 230.

²⁾ Elmgren p. 18.

³⁾ T. ex. Tankar om träs fortplantning medelst drifqvistar. Praes. C. N. Hellenius, Resp. H. Solin, Åbo 1802. Endast den sista botaniska disputationen under denna tid: C. R. Sahlberg, *Dissertatio academica de progressu cognitionis plantarum cryptogamicarum*. Part. I, Resp. G. W. Rönnbäck, Åbo 1804, utgör ett undantag, men dylika rent vetenskapliga afhandlingar förekomma äfven i periodens midt. (Arbetet är dessutom afbrutet i midten.)

⁴⁾ Detta belyses ganska väl af förhållandet vid Wasa skola, hvarom följ. uppgifter godhetsfullt blifvit mig meddelade af L. L. Laurén. (Anteckningarna uppgifvas börja från 1765, och enligt min åsigt är det knappt troligt, att undervisning i naturvetenskaperna tidigare skulle hafva förekommit). Det första år botaniken upptages i skolprogrammet är för år 1774, då däraf

hvarföre de unga studenterna i allmänhet hade att vid universitetet inhemta de allra första grunderna i dessa ämnen. Då man vidare erinrar sig, att flertalet af sockenbeskrifningarna utgafs såsom gradual-disputationer, hvilka den tiden erfordrades för kandidatexamen, och således efter endast något års vistelse vid universitetet, så inses att man ej får ställa sina fordringar alltför högt. Om ock grunderna i naturvetenskaperna på jämförelsevis kort tid kunde inhemtas af studenter, som i andra ämnen voro fullt underbyggda, samt om ock praeses, som för öfrigt i flere fall själf författat disputationen, egnade arbetet noggrann uppmärksamhet, så voro å andra sidan den tidens literära hjälpmedel ytterst ringa. Och så mycket än Linnés arbeten stodo öfver hans föregångares, så var dock tolkningen af hans arter med deras knapphändiga och ofullständiga diagnoser ej den lätteste, hvilket man äfven senare fått erfara¹⁾. Under sådana

inlärdes „de allmänna grunderna“. Redan 1780 saknas denna anteckning, men 1785—1790 meddelades åter någon undervisning i ämnet. För år 1793 omnämnes särskildt, att principerna lärdes enligt Liljeblds flora, men 1795 undanträngdes botaniken af *astronomin*, och sedan förekommer ämnet ej före 1830-talet. I vissa skolor synes dock, åtminstone under periodens slut, någon om än ringa undervisning meddelats i naturvetenskaperna; så upptages i Åbo Domkapitels berättelse af den 23 Oktober 1799, att vid Åbo Cathedralskola föreläser lektor „det allmännaste af Natural Historien efter det Utkast som finnes i Regnérs Första Begrepp“ och i Björneborgs trivialskola läses [i motsats till skolorna i Wasa och Uleåborg] „litet Natural Historie“: K. G. Leinberg, Handlingar rörande Finska Skolväsendets historia, Jyväskylä 1884, p. 180 o. 182.

Att naturvetenskaperna i gymnasierna voro föga bättre lottade framgår bäst däraf, att vid Borgå gymnasium först 1814 inrättades en lärareplats med undervisningsskyldighet i dessa ämnen: M. Akiander, Skolverket inom forna Wiborgs och nuvarande Borgå stift, Helsingfors 1866, p. 208. Vid gymnasium i Wiborg meddelades enl. 1806 års „modifikation“ på öfversta klassen 3 timmars undervisning i naturalhistoria, men dit räknades äfven mineralogi och teknologi: Akiander l. c. p. 116, hvaraf synes huru ytterst kort tid kom botaniken till godo. Härmed öfverensstämmer, att i Borgå Consistorii protokoll för den 27 Juni 1772 icke nämnes någonting om undervisningen i naturkunnighet, hvarken vid skola eller gymnasium, ehuru vid det senare bl. a. omtalas astronomi: Leinberg l. c. p. 329—334.

¹⁾ Man behöfver t. ex. blott erinra sig huru olika Wahlenberg och Andersson uppfattat Linnés *Salices*.

omständigheter är det således klart, att äfven med det allvarligaste bemödande många fel måste insmyga sig i bestämningarna och att man, där det gäller arter, som i ringaste mån äro kritiska, endast med yttersta försigtighet kan bygga på dessa uppgifter. Detta belyses bäst genom den längre fram ingående redogörelsen för några af dessa uppsatser (t. ex. Gadds), och framgår häraf, att påtagliga fel förekomma äfven vid växter, som åtminstone nu för tiden anses jämförelsevis lätta att bestämma¹⁾.

Såsom känt, är den naturvetenskapliga literaturen under denna tid tämligen vidlyftig. Så har P. Kalm utgifvit 146 disputationer²⁾, P. A. Gadd 103³⁾, och flertalet af dessa beröra mer eller mindre naturvetenskaperna: därtill komma ännu ganska många uppsatser af samma förf. i Vetenskaps akademins Handlingar och några andra arbeten. Då dessa arbeten blifvit flere gånger tämligen fullständigt uppräknade såväl i alfabetisk⁴⁾ som kronologisk⁵⁾ ordning, torde det här vara lämpligast att först något fullständigare redogöra för de arbeten, som äro af större betydelse i botaniskt hänseende, och sedan endast i korthet beröra de öfriga. I detta afseende förtjenar i främsta rummet nämnas *Kalms Flora Fennica*⁶⁾, då detta arbete under omkring 80 år

¹⁾ Se i detta afseende äfven den enligt min tanke ställvis alltför stränga kritik om flere af Finlands mest kände botanister från denna tid [1772], som förekommer i ett meddelande af J. Lindvall till Banco-Commisarien B. Bergius, publicerad i Bot. Not. 1890 af Th. Krok, hvilket meddelande dock å andra sidan innehåller flere intressanta upplysningar. — Enl. Krok blef Lindvall student i Åbo 1761, mag. 1766, flyttade till Upsala 1769.

²⁾ Lidén upptager 144; G. Marklin, Ad Catalogum Disputationum Lidenianum Supplementa, Upsala 1820, tillägger 2; jfr äfven Elmgren p. 130.

³⁾ G. Marklin, Catalogus Disputationum Lidenianus continuatus, Upsala 1820; jfr Elmgren p. 127.

⁴⁾ Hos Prytz, *Florae fennicae breviarium*, Åbo 1819—1821, p. 5—28. Disputationerna uppräknas dessutom fullständigt hos Lidén och Marklin.

⁵⁾ Sæl. Bot. lit., jfr äfven O. Hjelt Nat.

⁶⁾ *Florae Fennicae pars prior*. Praes. P. Kalm, Resp. W. Granlund, Åbo 1765. Af inledningen framgår väl, att respondenten skrifvit förteckningen, men då där framhålles, att flertalet växter äro iakttagna af Kalm, torde det vara skäl att fortfarande bibehålla Kalms namn för arbetet. Vidare uppräknas i inledningen de personer, hvilka vinnlagt sig om studium af Finlands flora; utom Tillandz, Brovallius, Leche, Gadd och Kalm nämnas ej

utgjorde ¹⁾ den visserligen ganska knapphändigade källa, hvarur utländske författare i hufvudsak erhöilo sina upplysningar om Finlands växter ²⁾, och det dessutom är ett af de få uteslutande botaniska arbetena från denna tid. Till en början må anmärkas, att detta arbete är ofullständigt, i det att andra delen, som skulle behandla kryptogamerna, aldrig utkommit ³⁾. Äfven den del som finnes är högst ofullständig, då boken endast utgör en namnförteckning, utan några beskrifningar eller lokaluppgifter. De förra saknas visserligen mindre, då man vet att alla namn äro tagna från Linnés Flora suecica, till hvilken äfven de bifogade numrorna direkt hänvisa, men så mycket mer saknas de senare. Arbetet upptager 577 ⁴⁾ vildt växande fanerogamer, af hvilket antal dock genast 14 arter ⁵⁾ måste borträknas, såsom antagligen inkomna genom oriktig bestämning, då deras förekomst på senare tid alldeles icke blifvit bekräftad. Till dessa ansluta sig på det närmaste 5 växter ⁶⁾, hvilka äro alldeles tillfälliga och på senare tider antingen ej alls eller endast någon enda gång inom odlin-

mindre än 21 personer, af hvilka här endast må påpekas Henr. G. Porthan. Jfr äfven Kalm Fata p. 16, där 3 andra, utom flere af de på detta ställe uppräknade, omnämnas.

¹⁾ Till dess Fries' Summa vegetabilium utkom 1846.

²⁾ Så uppgifves t. ex. att arbetet blifvit omtryckt i Schrebers Neues Schwedisches Magazin, 1 Th. 186: O. Hjelt Nat. p. 145.

³⁾ Med anledning häraf må i förbigående nämnas, att ett dylikt afbrott midt i arbetet jämförelsevis ofta förekommer i vårt lands botaniska litteratur, och att dylika afbrott i själfva verket äro lätt förklarliga, då disputationerna utkommo i form af smärre häften.

⁴⁾ Prytz p. 20 och Sæl. Bot. lit. p. 92 upptaga 576. Märkas bör att 3 ggr både hufvudart och varietet enl. Fl. Suec. äro upptagna, näml. *Bromus secalinus* och *Br. hordeaceus*, *Myosotis arvensis* och *M. palustris* samt *Matricaria inodora* och *M. chamaemelum maritimum*.

⁵⁾ *Circaea lutetiana*, *Arundo* (*Psamma*) *arenaria*, *Hottonia palustris*, *Tordylium* (*Torilis*) *Anthriscus*, *Juncus squarrosus* [förekommer närmast vid Schlüsselburg], *Rumex acutus*, *Cerastium viscosum*, *Cardamine impatiens*, *Hypochaeris radicata*, *Serratula tinctoria*, *Viola hirta*, *Orchis latifolia*, *Lemna gibba* och *Atriplex laciniata*.

⁶⁾ *Veronica peregrina*, *Panicum Crus galli*, *Melica ciliata*, *Orobancha major* (se ofvanför p. 8) och *Trifolium procumbens*. Här har *Cardamine* (*Arabis*) *petraea* (se äfven ofvan p. 8) räknats såsom i Finland förekommande.

gar sedda i Finland. Äfven 6 eller kanske rättare 8 andra arter¹⁾, ehuru oftare påträffade, böra dock snarast betraktas såsom tillfälliga eller förvildade²⁾. För att kunna jämföra antalet arter hos Kalm med antalet i förteckningar från senare tider, är det dessutom nödvändigt att frånräkna 8 växter³⁾, som numera i allmänhet ej räknas såsom arter, utan som varieteter eller former af än mindre betydelse. Vid några arter, som hos Linné mest voro kollektiva, föres hans namn numera till en annan art; emellertid kan i flertalet fall någon tvekan knappt uppstå, hvilken art Kalm åsyftade⁴⁾, hvarföre detta ej inverkar på artantalet⁵⁾.

¹⁾ *Convolvulus sepium*, *Pastinaca sativa*, *Betonica officinalis*, *Linaria minor*, *Melilotus officinalis*, *Chrysanthemum segetum*; till dessa kunde kanske tilläggas *Anthemis cotula* och *Salix fragilis*, ehuru den sistnämnda oftast räknas till verkligt vilda växter.

²⁾ Det torde knappt vara nödigt att framhålla, huru svårt det är att med noggrannhet uppdraga gränsen emellan de verkligt inhemska och de mer eller mindre tillfälliga växterna i ett land. Det kan därföre knappt räknas för ett fel, om de äldre författarna i allmänhet icke fullt noggrant särskiljde dessa kategorier. För att utreda, huru stor del af de nu i Finland kända växterna var bekant under tidigare perioder, är likväl ett dylikt särskiljande nödigt.

³⁾ *Aira montana* (under *A. flexuosa*), *Poa angustifolia* (under *P. pratensis*), *Chenopodium viride* (under *Ch. album*), *Ranunculus reptans* (under *R. flammula*), *Matricaria maritima* (under *M. inodora*; den upptages äfven här endast såsom varietet), *Filago arvensis* (under *F. montana*), *Salix arenaria* och *incubacea* (innefattas i *S. repens*, hvaraf äfven *S. rosmarinifolia* rättast torde betraktas såsom varietet).

⁴⁾ *Bromus hordeaceus* motsvarar *Br. mollis*, *Ruppia maritima* är *R. rostellata*, *Gentiana Centaurium* = *Erythraea vulgaris*, *Epilobium hirsutum* = *E. parviflorum*, *Crataegus oxyacantha* är *Cr. monogyna*, *Ononis spinosa* = *O. hircina*, *Ophrys latifolia* är *Microstylis monophylla* (= *O. monophyllos* L. enl. Wahlenb. Fl. Suec. p. 563; synonymet återfinnes ej hos Hartm.), *Zannichellia palustris* = *Z. polycarpa*. Till dessa ansluta sig *Anthericum calyculatum*, som otvifvelaktigt afser *Tofieldia borealis*, och *Anemone Pulsatilla*, som måhända bör tolkas såsom *Pulsatilla patens* × *pratensis*, (se O. Kihlman i Herbarium Musei Fennici ed. II. Helsingfors 1889, p. VIII). Ehuru *Agrostis rubra* och *Angelica Archangelica* finnas i Finland, afse dock Kalms arter med detta namn otvifvelaktigt *Agrostis vulgaris* och *Angelica litoralis*, och sannolikt är *Malva rotundifolia* = *M. borealis*.

⁵⁾ Ännu några andra arter äro kollektiva, men Linnés namn användes ej vidare, så är t. ex. fallet med *Rumex aquaticus*, *Rhinanthus crista galli*, *Euphrasia odontites*, *Erysimum barbaraea*, *Fumaria bulbosa* (se ofvan p. 8 not 3) och *Arctium Lappa*.

Frånräknar man däremot de nyss uppräknade växterna, återstå 544 arter såsom det antal fanerogamer, som då var känt från Finland ¹⁾. Detta antal synes visserligen nog litet, men man bör främst komma ihåg, att en mängd arter först under senare tid blifvit särskilda. Vidare att rent lappska växter icke upptogos ²⁾; de jämförelsevis få, som uteslutande tillhöra de nordliga delarne af landet ³⁾, gifva delvis anledning att misstänka, det de inkommit genom oriktig bestämning. Själfallet är dessutom, att de arter, som endast finnas på karelska näset eller i östra Karelen, ej få komma med i räkningen, då här endast afsågos växter, som funnos inom Finlands dåvarande politiska gränser. — Slutligen kan man ej underlåta att fästa sig vid, att Kalm upptager icke mindre än 6 (å 7) arter ⁴⁾, hvilkas förekomst längre fram blef bestridd, men hvilka under senaste tid (1861—1889) i själfva verket blifvit funna i Finland. Det synes därför ej osannolikt, att ännu någon eller några af de arter, hvilka ofvan betecknades såsom inkomna genom oriktig bestämning, i själfva verket skola uppvisas i landet.

I andra rummet bör man enligt min tanke upptaga ett eller rättare par arbeten från periodens senare del, näml. Julins för-

¹⁾ *Senecio Jacobaea*, som upptages af Gadd från öfre Satakunta (1751) och på senare tid tagits bl. a. å Råfsö, uppräknas ej af Kalm; den kan dock, ehuru upptagen i Herb. Mus. Fenn. ed. II, kanske lämpligast anses såsom barlastväxt; någon senare uppg. från det af Gadd undersökta området föreligger ej. *Arabis alpina* och *Scirpus compressus*, hvilka äfven upptagas af Gadd, men ej af Kalm, måste anses orätt bestämda, då de, så vidt man nu vet, ej finnas i Satakunta, ehuru de visserligen blifvit funna i andra delar af florområdet. — Se f. ö. längre fram om de lappska växterna.

²⁾ Så omnämnas redan tidigare från Utsjoki bl. a. *Loiseleuria procumbens*, *Viola biflora*, *Diapensia lapponica*, *Phyllodoce coerulea*, *Oxyria digyna*, *Pinguicula alpina*: H. Wegelius i K. Sv. Vet. Ak. Handl. 1759 p. 234—235, hvilka arter icke upptagas af Kalm. (*Saxifraga oppositifolia* upptages äfven l. c., men har ej återfunnits i Utsjoki). Anmärkningsvärdt är, att *Stratiotes aloides*, upptagen från Kemi af Linné, äfven torde räknats såsom tillhörande Lappland, då den ej heller upptages af Kalm.

³⁾ Om man, såsom rättast är, frånräknar *Agrostis borealis* och *Archangelica officinalis*, återstå bland nordliga knappt andra än *Tofieldia borealis* (under namn af *Anthericum calyculatum*), *Bartsia alpina*, *Pedicularis lapponica*, (*Tussilago frigida*), *Satyrion* (*Gymnadenia*) *albidum*, *Salix hastata*.

⁴⁾ *Draba muralis*, *Lepidium campestre*, *Crambe maritima*, (*Arabis petraea*), *Crepis praemorsa*, *Herminium monorchis*, *Carex arenaria*.

teckningar öfver floran i trakten af Uleåborg¹⁾, då icke blott antalet växter, som upptages i dessa, är större än i öfriga förteckningar från denna tid, utan äfven den förra förteckningen på senare tid blifvit kallad „ypperlig“²⁾ och utan någon reservation citerad³⁾, fastän redan F. Nylander framhållit orimligheten af några uppgifter i arbetet⁴⁾. Nekas kan visserligen ej, att arbetet har vissa förtjenster; sålunda är detta mig veterligen den första finska specialförteckning, där frekvensen är utsatt vid i det närmaste hvarje växt, under det att tidigare på sin höjd de sällsyntare (och mycket allmänna) äro särskildt framhållna. Likaså får man ej förbise, att detta är den enda fullständiga förteckning vi hafva öfver floran i denna del af Österbotten, men icke desto mindre tvekar jag ej, att beteckna arbetet såsom tämligen värdelöst, om man betraktar det från nutidens ståndpunkt⁵⁾, ehuru man alltid måste gifva ett synnerligt erkännande åt Julins varma intresse för naturvetenskaperna. Tillsammans⁶⁾ upptaga dessa förteckningar 456 arter⁷⁾, men bland dessa ingå icke blott 6 arter, som visserligen af Kalm och hans samtida upptogos såsom tillhörande landets flora, men på senare tid ej bekräftats såsom inhemska och hvilkas förekomst i en så nordlig trakt är alldeles osanno-

¹⁾ J. Julin, Bref till Herr Intendenten Fischerström om de uti Österbotten, särskildt omkring Uleåborg, samlade naturalier (Ny journal uti hushållningen, Nov. och Dec. 1791 samt Jan. och Febr. 1792) äfvensom Förteckning på några uti Österbotten, särdeles omkring Uleåborg samlade Naturalier med anmärkningar (l. c. Maj och Juni 1800).

²⁾ Sæl. Bot. lit. p. 108 not.

³⁾ E. Wainio, Kasvistonsuhteista Pohjaissuomen ja Venäjän Karjalan Rajaseuduilla, Helsinki 1878, p. 115 och följ.

⁴⁾ Uppg. om *Ranunculus aconitifolius* och *Oenanthe fistulosa*: Spic. I p. 3.

⁵⁾ Att arbetet på sin tid ansågs framstående, kan man bl. a. sluta däraf, att Julin för detsamma fick af Patriotiska Sällskapet emottaga Gustaf III:s och Hisingers minnesmedaljer: anteckning [af S. G. Elmgren] i Universitetets exemplar.

⁶⁾ Häraf upptager den förra förteckningen 328 fanerogamer och ormbunkar samt 97 mossor, lafvar och alger.

⁷⁾ Enl. Prytz p. 16. Då det för mitt arbete är af jämförelsevis mindre betydelse, att fullkomligt exakt upptaga antalet växter, som omnämnas i hvarje särskild förteckning, har jag endast i undantagsfall kontrollerat de uppgifter, som förefinnas i detta afseende (se t. ex. om Kalm och Herk.).

lik ¹⁾), utan dessutom 7, hvilka icke tidigare uppgifvits för landet och hvilkas förekomst åtminstone i denna del af Finland likaledes är alldeles osannolik ²⁾). Ännu större är antalet af sådana växter, som visserligen finnas i landet, men tillhöra dess sydligaste delar (några tvärtom nordliga delen af Lappland), och aldrig torde komma att återfinnas i Uleåborgs trakten; detta antal torde uppgå till närmare trettio, äfven om man ej medräknar de arter, hvilkas förekomst icke är alldeles osannolik, ehuru den hittills ej blifvit bekräftad ³⁾). Att man under sådana omständigheter ej kan alltför mycket lita på den frekvens, som tillägges de resp. arterna, är själfallet, och äfven i detta afseende förekomma säkert flere fel ⁴⁾). Såsom ett yttermera bevis på huru svårt det är att bygga på Julins förteckningar, må här särskildt tagas släktet *Carex* i betraktande, ehuru det visserligen är klart, att felen här framträda skarpare. Att Julin af de 30 å 40 *Carex*-arter, hvilka efter n. v. begränsning torde förekomma i trakten af Uleåborg, endast upptager 13, om hvilka säges „alla mer eller mindre allmänna“, kan ej förundra någon, som känner denna tids uppfattning af släktet ⁵⁾) och den svårighet bestämningarna i synner-

¹⁾ *Psamma arenaria*, *Hottonia palustris*, *Rumex acutus*, *Cerastium viscosum* (från Kuus.), *Viola hirta*, *Lemna gibba*. — *Anthericum calyculatum* har äfven här räknats såsom *Tofieldia borealis*.

²⁾ Utom de redan af F. Nylander framhållna *Oenanthe fistulosa* och *Ranunculus aconitifolius* (Jul. Fört. p. 102) höra hit: *Chenopodium vulvaria*, *Pedicularis hirsuta* och *silvatica* (hvardera från Kemi), *Helichrysum arenarium* och *Salix arbuscula*.

³⁾ Af den rika samlingen må här endast anföras: *Triodia decumbens*, *Libanotis montana*, *Juncus trifidus*, *Salix herbacea* och *S. reticulata*, (*Carices* se p. 23 not. 1). Utom dessa växter, af hvilka några uppgifvas såsom allmänna, men där ingen lokal är utsatt, märkas från Frantsila bl. a. *Ulmaria filipendula*, *Lathyrus silvestris* och *Asperula odorata*, den sistnämnda enl. uppg. af Ganander; från Kemi *Melampyrum cristatum* och *M. arvense*, äfvensom från Kuusamo bl. a. *Rhododendron lapponicum* („teml. allm.“) och *Andromeda tetragona* („allm.“). *Sium latifolium* uppgifves förekomma „i Stadsbäcken“.

⁴⁾ Så upptages *Alopecurus pratensis* såsom allmän, *Aira caespitosa* såsom „mera allm.“ i Sotkamo och på Landtryggen“, *Pyrola secunda* såsom mera sällsynt. Ehuru visserligen ingen nyare växtförteckning föreligger, torde man på grund af förekomsten i angränsande trakter, utan synnerlig fara att misstaga sig, kunna beteckna *Aira* såsom mycket allmän äfven vid Uleåborg, *Pyrola secunda* såsom g. a. och *Alopecurus pratensis*, om den finnes, såsom rar.

⁵⁾ Kalm upptog endast 17 *Carex*-arter, hvaribland den i vårt land så

het tidigare erbjödo, men att af dessa 13 arter ej mindre än 7¹⁾, d. v. s. mer än halfva antalet, med säkerhet är främmande för traktens flora, måste ingifva ett djupt misstroende mot riktigheten af hans uppgifter. Då felen äro så talrika, är det svårt och ofta omöjligt att erhålla visshet om hvilken art som afses, utan måste man i allmänhet endast konstatera att uppgiften är oriktig²⁾. Emellertid användas Julins uppgifter oftast utan reservation af senare författare, såsom Prytz, Wirzén, m. fl. och efter dem sedan t. o. m. af E. Fries, hvarigenom icke så liten oreda uppstått. Tilläggas må, att Julin dessutom publicerat några andra arbeten af botaniskt innehåll³⁾, men gäller om dessa i hufvudsak det samma som om de nu anförda. Däremot torde Julins „Förteckning på Örtor, som cultiveras i Uleåborgs Län“⁴⁾ fortfarande erbjuda ganska mycket af intresse⁵⁾.

sällsynta *C. arenaria*; flere arter voro ej heller vid Julins tid kända från Finland, jfr Spic. II, p. 15.

¹⁾ *C. pulicaris* (= *C. psyllophora*), *C. arenaria*, *C. vulpina*, *C. montana*, *C. atrata*, *C. hirta* och *C. muricata* (i Kemi: Jul. Fört. p. 101).

²⁾ Huru litet af bestående värde finnes i Julins uppsatser, framgår äfven däraf, att, oaktadt han upptager tämligen många växter, som ej tidigare blifvit omnämnda från Finland, enligt mina anteckningar endast 4 fanerogamer bland dessa upptagas någorlunda riktigt, nämligen *Arctostaphylos alpina* (från Kuusamo, freqvensen dock ej riktig), *Saxifraga hirculus* från Muhos och *Trifolium spadiceum* från ängar vid „Cajana-Elf“ och Uleåborg; den sistnämnda (delvis) och troligtvis äfven *Arctostaphylos* upptagas på grund af meddelanden af Kyrkoherden S. Castrén. *Calypso borealis* upptages enligt M. Castrén från Kemi. Af Pteridophyta upptagas här för första gången *Phegopteris dryopteris*, *Isoetes lacustris* och *Athyrium filix femina* (den sistnämnda enligt M. Castrén från Kemi).

³⁾ Uleåborgs Mineral-Källa beskrifven och chemice undersökt (Sv. V. Ak. H. 1795); här upprepas flere af de svårare felen (t. ex. uppg. om *Hottonia*, *Oenanthe fistulosa*, etc.). Fortsättning af Väderleks Journalen som blifvit hållen i Uleåborg ifrån och med år 1776 til och med 1787 (Sv. V. Ak. H. 1789) innehåller däremot endast uppgifter om alldeles allmänna växter. Angående hans Flora avasaxensis och publikationen af S. Castréns observationer se längre fram. — Julins anmärkningar och tillägg till Universitets Bibl. exemplar [= Jul. ann.] (se Sæl. Bot. lit. p. 108 not) äro till allra största delen publicerade i Jul. Fört.

⁴⁾ Ingår i „Bref om de uti Österbotn., särdeles omkring Uleåborg samlade Naturalier“ (Ny Journal uti Hushållningen, Jan. och Febr. 1792 p. 17—27).

⁵⁾ Här uppräknas 86 arter. Af dessa hade Julin odlat några uteslutande i driibänk; om ett par andra anmärkes, att odlingsförsöken misslyckats.

Ett mindre antal oriktiga uppgifter påträffa vi i den växtförteckning från denna tid, hvilken näst Julins upptager största antalet arter, nämligen Herkepæi från Hauho ¹⁾. Hela antalet arter i denna utgör något öfver 400 ²⁾, hvaraf 4 mossor. Då arbetet utkommit under Kalms praesidium, om än något tidigare än Flora fennica, är det naturligt, att man här knappt har att söka andra för Finlands flora främmande växter än de som upptagas i det förstnämnda arbetet ³⁾. Af dessa åter förefinnas 7 (å 8) ⁴⁾. Arter, hvilkas förekomst i socknen är mindre sannolik, uppräknas dessutom till ett antal af 10 å 15 ⁵⁾. Då dessa äro sydliga arter ⁶⁾, äro fe-len i allmänhet vida mindre skarpt framträdande än hos Julin, hvarjämte det i några fall vore tämligen lätt att utreda, hvilken växt det oriktiga namnet egentligen afser. Emellertid utvisa de anförda exemplen å andra sidan tydligt, att man knappt kan lita på Herkepæi uppgifter ⁷⁾, om icke direkt eller åtminstone indirekt bekräftelse från senare tid föreligger ⁸⁾. Något försök att utreda frekvensen göres här icke. Herkepæi uppgifter citeras i allmänhet utan kritik af Wirzén m. fl. (se särskildt under Hellenius) ⁹⁾.

¹⁾ Chr. Herkepæus. Historisk och oekonomisk beskrifning öfver Hauho sokn uti Tavastland, Praes. P. Kalm, Åbo 1756.

²⁾ Prytz p. 17 uppgifver 408. En för några år sedan af mig företagen räkning gaf till resultat 410.

³⁾ De, så vidt jag kan påminna mig, enda undantagen äro *Anthericum* (*Narthecium*) *ossifragum*, hvilken växt äfven upptages i andra tidigare förteckningar (Gadd Sat., Car.) och *Nasturtium officinale* (= *Sisymbrium Nasturtium aquaticum*).

⁴⁾ *Circaea lutetiana*, *Veronica peregrina*, *Cerastium viscosum*, *Pulsatilla vulgaris*, *Trifolium procumbens*, *Viola hirta*, (*Anthemis cotula*).

⁵⁾ Mest karakteristiska äro *Avena pratensis*, *Sagina nodosa*, *Primula farinosa*, *Vincetoxicum officinale*, *Allium scorodoprasum*, *Ulmaria filipendula*, *Carex pulicaris*.

⁶⁾ *Agrostis rubra* bör äfven här anses afse *A. vulgaris*.

⁷⁾ Se äfven omdömet öfver honom från dåtidens ståndpunkt af Lindvall p. 107.

⁸⁾ Några senare uppgifter från Hauho äro mig icke bekanta, med undantag af att några växter från denna socken inlemnats till H. M. F. af M. Gadd. Däremot äro de angränsande trakterna mer eller mindre fullständigt undersökta (se Tikk., Leop., Asp. & Th. och framför allt Norrl. s. ö. Tav.).

⁹⁾ Af Pteridophyta omnämnas här för första gången för Finland *Equisetum silvaticum*, *Acrostichum* (*Woodsia*) *ilvensis*, *Onoclea struthiopteris*, (upp-

Af ännu äldre datum än Herkepæi är P. A. Gadds förteckning eller rättare förteckningar öfver växter i norra Satakunta ¹⁾. Då i den fullständigare förteckningen ingå ej mindre än 396 arter ²⁾, hvaraf 31 sällsynta, synes att detta är den äldsta tämligen fullständiga växtförteckning i Finland, i hvilken man, i motsats mot Tillandz' arbete, med full visshet kan bestämma de åsyftade växterna. Visserligen citeras detta arbete jämförelsevis mindre ofta af senare författare, hvartill väl torde bidragit, att det utkommit före den binära nomenklaturens användning. Det är emellertid, utom på grund af sin ålder, förtjent af uppmärksamhet äfven därför, att dess författare, då arbetet utgafs, var icke blott magister, utan äfven docent i naturalhistoria ³⁾, under det, såsom redan framhållits, flertalet af öfriga arbeten från denna tid hade till författare antingen en yngre student eller, såsom Julins, en person, hvars egentliga lifsverksamhet var riktad åt annat håll ⁴⁾. Man

tagen af Tillandz och senare af Amann 1747, men ej efter den Linnéska nomenklaturens införande), och *Lycopodium annotinum*. Hvad *L. selaginoides* (= *Selaginella spinulosa*) angår, är dess förekomst i Hauho högst osäker. I afseende å fanerogamerna gäller delvis hvad som säges om Gadd Försök (se längre fram p. 27 not 3).

¹⁾ Försök till en oekonomisk beskrifning öfver Satakunda häraders norra del, Stockholm 1751. Arbetet utgör en i synnerhet i afseende å den botaniska delen utvidgad bearbetning af samma författares *Observationes physico-oeconomicae in septentrionali praetura territorii superioris Satagundiae*, Praes. C. F. Mennander, Åbo 1747. Detta sistnämnda arbete upptager något öfver 50 arter, hvaribland 24 „Non occurrentes in Tillandsio catalogo“ [bl. a. *Potamogeton* (140) *perfoliatus*, *Lithospermum* (152) *arvense*, *Dianthus* (342) *deltoides*, *Gnaphalium* (676) *uliginosum*, m. fl. upptagna af O. Hjelt Nat. och O. Hjelt Försök]. Af de antagligen oriktiga bestämningarna i detta arbete återstå i omarbetningen bl. a. *Campanula* (177) *uniflora*, *Anthericum* (267) *ramosum*, *Tussilago* 682 = *Petasites frigida* och *Viola* (718) *hirta*. Däremot funnos här äfven *Persicaria* 319 = *Polygonum persicaria* och *Erysimum* 586 = *Sisymbrium Irio*. (För att undvika misstag, utsätts här såväl artens nuvarande, som dess i Gadds förteckning använda namn, d. v. s. nummern i Fl. Suec. ed. I).

²⁾ Här af 68 kryptogamer, näml. 13 ormbunkar, (hvaraf en antagligen oriktigt bestämd), 14 bladmossor, 3 lefvermossor, o. s. v.

³⁾ Gadd „promoverades 1748 till Magister och utnämndes året derpå till Docens i Natural Historien“: Tengstr. p. 244.

⁴⁾ Såsom ett bevis att dessa arbeten på sin tid tillerkändes en ganska stor betydelse, må anföras Gadds egna ord: „Som det allmänna för den del af

kan således å ena sidan ställa större fordringar på arbetet och å andra i viss mån efter detsamma bedöma tillförlitligheten af de arbeten Gadd, om än något senare, haft att granska ¹⁾. En brist, som genast faller i ögonen, är att inga lokaler upptagas i arbetet ²⁾, hvilket dock här vore synnerligen af behovet påkalladt, då arbetet hänför sig till flere socknar ³⁾. Af de arter som uppräknas hafva 9 ⁴⁾ senare icke anträffats i Finland, åtminstone icke såsom vilda, och par andra hafva funnits endast såsom barlastväxter ⁵⁾ etc., hvarföre 9 af dessa bortlemnats redan från Kalm's Flora fennica ⁶⁾. Dessutom upptagas flere arter, hvilka, ehuru förekommande i andra delar af landet, dock föga torde finnas i det ifrågavarande området ⁷⁾, och förtjenar det att framhållas, att två

detta arbete, som alle redan år 1747 i et Academiskt Snilleverck . . . blef framgifvet, har täckts betyga en synnerlig ynnest": Gadd Sat. p. 4.

¹⁾ I det par gånger omnämnda meddelandet från 1772 heter det om Gadd bl. a. „Herr Banco-Commissarien torde undra, at jag ej kallar honom Botanicus, ty hans tid tillåter honom ej at arbeta i Botaniqven, och utom dess tror han sig hafva nog om han endast berättar i sina skrifter hvad andra sagt utan att sielf känna vexterne": Lindvall p. 107, (jfr ofvan p. 17 not 1).

²⁾ Det enda undantaget är i afseende å *Anthericum* (267) *ramosum* „rara certe plantula, in Satagunda quidem non adhuc a me observata, sed . . . dum iter faciebam in Tavastiae parochia Achas", men denna växt har icke återfunnits i Finland.

³⁾ Enligt hvad i inledningen meddelas „8 socknar och 9 Capelgåld": Gadd Sat. p. 7 och 8.

⁴⁾ Utom *Anthericum* * höra hit *Campanula* (177) *uniflora* *, *Lonicera* (191) *Periclymenum* *, *Juncus* (282) *squarrosus*, *Sisymbrium* 552 = *Nasturtium officinale* *, *Trifolium* (618) *procumbens* (kunde möjligen räknas till följ. grupp), *Hyoseris* 630 = *Arnoseris minima* *, *Viola* (718) *hirta*, *Salix* (812) *alba* *.

⁵⁾ *Antirrhinum* 502 = *Linaria minor*, *Cochlearia* 540 = *Nasturtium Armeracia* * och *Sisymbrium* 551 = *Nasturtium silvestre* *. Hit kunde kanske rätteligen läggas äfven *Senecio* (688) *Jacobaea* *.

⁶⁾ Dessa äro i noterna betecknade med *.

⁷⁾ *Avena* (96) *pratensis*, *Athamantia* 229 = *Libanotis montana*, *Rubus* (410) *caesius*, *Arabis* (566) *alpina* *, *Tussilago* 682 = *Petasites frigida*, *Carex* (747) *pulicaris*, *C.* 748 = *Scirpus compressus* *, *C.* (750) *vulpina*, *P[t]eris* 846 = *Blechnum spicant*. Några andra äro äfven tvifvelaktiga, såsom åtminstone ej hittills återfunna, hit höra *Briza* (80) *media*, *Avena* (97) *fatua*, *Herniaria* (267) *glabra*, *Hypericum* (626) *hirsutum*, *Hieracium* 636 = *Crepis*

af dessa (oberäknadt ormbunkar etc.) ej upptagas i Kalms flora. Såsom redan påpekades, betecknas en del af arterna såsom sällsynta, men äfven i detta afseende kunna många anmärkningar göras, i det att en del af dessa växter äro mer eller mindre allmänna ej endast i Satakunta, utan äfven i större delen af södra Finland¹⁾, hvaremot flere af de växter, som ej betecknas såsom sällsynta, i själfva verket äro det i denna del af landet²⁾. Det nu anförda torde bäst visa, med hvilken försigtighet uppgifter från denna tid måste emottagas, hvaremot det än en gång bör framhållas, att ett icke ringa antal växter i detta arbete första gången anføres från Finland³⁾.

Under det de nu omnämnda förteckningarna, ehuru de äro specialfloror, upptaga 400 à 500 arter, omnämnas i Hellenii förteckning på finska medicinalväxter⁴⁾ endast 138 arter, hvaraf 10 kryp- togamer. Såsom redan af titeln framgår, afser detta arbete ej heller uteslutande den botaniska vetenskapen, utan är förnämligast skrifvet i praktiskt syfte⁵⁾. Emellertid förtjenar det att väl beaktas i den finska botanikens historia. Bland arbeten som uteslutande hänföra sig till Finlands flora är det nämligen det första, där ståndorter upptagas för (nära på) alla omnämnda växter,

praemorsa, *Mercurialis* (823) *perennis*, m. fl. Däremot antager jag, att *Melampyrum* (510) *cristatum* är tryckfel för *M.* (514) *silvaticum*.

¹⁾ T. ex. *Veronica* (9) *scutellata*, *Valeriana* (30) *officinalis*, *Lysimachia* (166) *vulgaris*, *Betula* (777) *nana*, m. fl.

²⁾ T. ex. *Convolvulus* (173) *arvensis*, *Ornithogalum* 270 = *Gagea lutea*, *Ervum* (606) *tetraspermum*, *Trifolium* (616) *arvense*, *Asplenium* (854) *trichomanes* o. s. v. Det förtjenar dessutom påpekas, att af de ofvan uppräknade arterna utom *Anthericum* endast 4 näml. *Herniaria glabra*, *Linaria minor*, *Mercurialis perennis* och *Blechnum spicant* upptagas såsom sällsynta; alla öfriga sakna denna beteckning.

³⁾ T. ex. *Nasturtium amphibium*, *Lathyrus palustris*, *Petasites officinalis*, *Myriophyllum spicatum*, m. fl. (Detta gäller äfven, ehuru i mindre mån, Herkepei arbete). Skulle man, hvilket otvifvelaktigt är rättast, ej taga uppgifterna hos Tillandz, såsom till en del omöjliga att säkert utreda, med i räkningen, blefve detta antal af för Finlands flora nya arter mycket stort. Det synes mig emellertid ej vara skäl att i allmänhet (med undantag för de växter som omnämnas af Linné) söka noggrant utreda förhållandet före utkomsten af Kalms Flora fennica.

⁴⁾ Disp. af C. N. Hellenius och G. Levin, Åbo 1773.

⁵⁾ Se Hell. p. 1 och 2.

hvarjämte frekvensen i flertalet fall är utsatt. En synnerlig förtjenst är att uppgifterna här, så vidt man kan se, äro mera pålitliga än i de nyss behandlade arbetena. Visserligen förekomma äfven här fel, men dessa äro ej synnerligen många, och, hvad som är nästan ännu viktigare, dessa oriktigheter kunna i de flesta fall med tämlig lätthet utredas¹⁾. Att några smärre oegentligheter vidlåda en mindre del af Hellenii uppgifter om frekvensen och ståndorterna²⁾, torde ej förundra någon, då uppgifterna härom i de flesta fall ännu voro nya för vår flora. Det synes mig därför, att man äfven i många af de fall, där någon bekräftelse från senare tid ej föreligger, skulle kunna lita på Hellenii uppgifter³⁾.

Innan vi från dessa arbeten, hvilka utgjort fullständiga växtförteckningar i ett eller annat afseende, öfvergå till de sockenbeskrifningar m. m., där endast ett större eller mindre antal särskildt anmärkningsvärda växter uppräknas, men något försök att åstadkomma en fullständig förteckning ej göres, måste vi sysselsätta oss något med tvenne arbeten af utländska författare, i hvilka äfven Finlands flora är föremål för behandling. I Acerbis resebeskrifning⁴⁾ ingår nämligen en Flora avasaxensis⁵⁾, författad

¹⁾ Af arter, som äro främmande för landets flora, omnämnas utom den flere gånger omtalade *Rumex acutus* äfven *Orchis morio* (ny). Med tämligen stor säkerhet kan man som oriktiga beteckna uppg. om *Laserpitium latifolium* („nog sällsynt uppe i landet“), *Archangelica officinalis* (jfr ofvan p. 19), *Aнемone Pulsatilla* (jfr ofvan p. 19; kunde möjl. föras till följ. grupp) och *Ulmaria filipendula* (cit.). Hittills icke bekräftade äro vidare uppg. om *Anchusa officinalis* (cit.), *Rosa canina* (cit.), *Ononis spinosa* (uppg. kunde möjl. betraktas såsom riktig, se ofvan p. 19), hvartill kunna läggas uppgifterna om *Herniaria glabra* från Hollola och *Eupatorium cannabinum* från Kymmene, som dock ingalunda äro osannolika. Af dessa uppgifter bero troligtvis de med „cit.“ betecknade på äldre oriktiga uppgifter isynnerhet af Herkepaëus, ehuru detta ej är direkt angifvet.

²⁾ T. ex. *Arctium Lappa* L. äfven vid „bergsrötter“.

³⁾ Nämnas bör att uppgifterna från skärgården äro meddelade af P. A. Gadd: Hell. p. 1.

⁴⁾ J. Acerbi, Voyage au Cap-Nord (Trad.), Paris 1804. Det engelska originalet har jag ej sett; måhända ingår där ett större antal botaniska uppgifter, se Trautv. Fontes p. 10.

⁵⁾ Tom. II p. 170—171; här upptagas 38 arter, hvaraf ett par dock icke blifvit funna af senare botanister.

af Julin, hvarjämte andra uppgifter af botaniskt innehåll förekomma på flere ställen ¹⁾. En finsk literaturhistoriker kallar Acerbi „den beryktade storljugaren“ ²⁾; hans botaniska uppgifter skulle ej göra honom förtjent af detta epitet, men för bedömandet af dessa uppgifters trovärdighet, må man erinra sig, att de till allra största delen härstamma från Julin, hvarför det torde vara nog att hänvisa till kritiken öfver Julins förnämsta botaniska arbete.

Af helt annan beskaffenhet är Liljeblads svenska flora ³⁾. Visserligen upptagas här i allmänhet ett ringa antal fyndorter, och särskildt synes Finland i detta afseende vara tämligen försummadt ⁴⁾, men uppgifterna äro ganska pålitliga ⁵⁾ och arbetet har sin särskilda betydelse såsom mig veterligen den första egentliga floristiska handbok på svenska språket, som äfven upptager Finlands växter ⁶⁾. Det väckte ogillande, att några af Linnés klasser här blifvit indragna, och denna handbok erhöll aldrig det erkännande, som den af Hartman utgifna, men icke desto mindre torde arbetet på sin tid varit ganska framstående, hvilket bl. a. framgår däraf, att det blifvit tryckt i tre upplagor, hvaraf den sista utkom efter författarens död. Det bör emellertid märkas, att nära på alla uppgifter om Finlands flora utgått från sista upplagan. Utmärkande för denna flora, om man jämför den med nyare, är den synnerligen stora uppmärksamhet som egnas väx-

¹⁾ Så egnas tom. II p. 127 en hel sida åt *Calypso borealis*; i tom. III p. 283—285 upptagas S. Castréns botaniska observationer i Utsjoki o. s. v.

²⁾ W. Lagus, Inbjudningsskrift till Kejs. Alexanders Universitetets minnesfest öfver Elias Lönnrot, Helsingfors 1884, p. 34.

³⁾ S. Liljeblad, Utkast til en svensk flora eller afhandling om svenska växternas väsendteliga kännetecken och nytta. Första uppl. Upsala 1792, andra upplagan Upsala 1798, tredje upplagan Upsala 1816.

⁴⁾ Så vidt jag kunnat finna, upptagas i andra upplagan 16 arter särskildt från Finland; måhända har dock någon uppgift blifvit förbisedd. Nära på alla dessa uppgifter finnas redan i första uppl., ehuru ett par upptagas såsom varieteter under andra arter än i den senare.

⁵⁾ Se dock p. 30 not 1.

⁶⁾ I C. F. Hoffbergs, Anvisning til Wäxt-Rikets Kännedom (3 uppl., den sista Stockholm 1792) äro diagnoserna på latin, ehuru arbetet f. ö. är skrivet på svenska. Mig veterligen innehåller arbetet icke något bidrag till Finlands flora utöfver några uppgifter, som redan ingå i Linnés Fl. Suec.

ternas nytta, hvilket redan framgår af titeln; att boken delar denna egenskap med flertalet arbeten från denna tid, har redan blifvit framhållet. Här omnämnas fyra à fem arter, så vidt mig är bekant, för första gången från Finland ¹⁾.

Öfvergå vi nu till den andra gruppen af hithörande arbeten, möter oss främst med afseende å antalet omnämnda växter Carenii ²⁾ beskrifning öfver Hvittis, där den egentliga växtförteckningen upptager 71 arter ³⁾. Af dessa äro dock flere otvifvelaktigt orätt bestämda ⁴⁾, hvarföre uppgifterna i allmänhet måste betraktas såsom tvifvelaktiga. — Af större betydelse är Radloffs ⁵⁾ beskrifning öfver Åland, som i betydlig mån kompletterar de uppgifter om denna trakt, hvilka innehållas i Tärnströms vida äldre arbete ⁶⁾. Enligt Radloff skulle på Åland finnas 680 arter vilda växter, hvaraf 150 kryptogamer ⁷⁾. Af dessa uppräknas dock endast 40 à 50 allmänna och 34 sällsyntare växter ⁸⁾, bland hvilka 4 à 5 ⁹⁾ nu för första gången omnämnas från Finland. Ehuru en

¹⁾ *Silene tatarica*, *Elatine triandra* (såsom varietet), *Ranunculus hyperboreus* och *Salix triandra*. Äfven *Sagina saxatilis* upptages under namn af *Spergula saginoides* från Öfvertorneå, men denna uppgift har ej blifvit bekräftad.

²⁾ E. Carenius, Akademiskt försök till Physico-oekonomisk beskrifning öfver Hvittis Sökn, Praes. P. A. Gadd, Åbo 1759.

³⁾ Häribland en mossas *Splachnum ampullaceum*.

⁴⁾ T. ex. *Circaea lutetiana*, *Veronica peregrina*, *Primula farinosa*, *Vincetoxicum officinale*, *Narthecium ossifragum*.

⁵⁾ F. W. Radloff, Beskrifning öfver Åland, Åbo 1795.

⁶⁾ Chr. Tärnström, De Alandia maris baltici insula. Pars prior, Praes. E. Frondin, Upsala 1739. Pars posterior, Praes. P. Ekerman, Upsala 1745. Af Tärnströms uppgifter märkas de om *Orobanche major* (se ofvan p. 8) och om *Serratula tinctoria*, hvilken växt här för första gången uppgifves för Finland, men aldrig återfunnits, jfr ofvan p. 18 not 5.

⁷⁾ Radl. p. 234.

⁸⁾ Här af 3 lafvar.

⁹⁾ *Valerianella olitoria* (under namn af *Valeriana Locusta*), *Lathraea squamaria*, *Allium scorodoprasum*, *Suaeda maritima* (och *Salsola kali* se p. 31 not 2).

del af Radloffs uppgifter tidigare varit bestridda ¹⁾, har dock flertalet numera bekräftats ²⁾.

I P. A. Gadds arbeten, isynnerhet i hans „Inledning i Svenska Landtskötseln“ ³⁾ förekomma ganska många uppgifter, som beröra Finlands flora. Ehuru visserligen felen här framträda mindre än i hans tidigare omnämnda arbeten, torde dock af hvad där blifvit yttradt framgå, att man icke utan vidare kan lita på alla de ifrågavarande uppgifterna. Särskildt förtjenar emellertid framhållas, att *Glyceria aquatica* ⁴⁾, och *Scorzonera humilis* ⁵⁾ här för första gången omnämnas från Finland.

Ehuru M. ⁶⁾ och S. Castréns fenologiska anteckningar ej upptaga ett större antal arter, hvilket ju ligger i sakens natur, erbjuda de dock intresse äfven från floristisk synpunkt, i det att de hänföra sig till floran i områden, som tidigare endast sällan eller aldrig blifvit föremål för botanisk undersökning. I synnerhet gäller detta S. Castréns iakttagelser, hvarvid dock är att beklaga, det

¹⁾ *Suaeda maritima* återfanns först 1879; *Cypripedium calceolus* 1878.

²⁾ *Valeriana dioica*, *Scabiosa Columbaria* och *Pulmonaria angustifolia* utgöra fortfarande undantag. Af *Salsola kali* finnes ej heller exemplar från Åland, den uppgifves därifrån dock äfven af F. Nylander: Led. III p. 799. *Erythraea Centaurium* måste betraktas såsom en kollektiv art = *E. vulgaris*. *Orobanche* upptages enl. Tjernström, jfr f. ö. Bergstr. p. 43 och 44. — F. Nylander fäller ett tämligen strängt omdöme om Radloff, i det han uppgifver att denne mer än andra („praecipue“) upptagit växter blott på analogislut: Spic. 1 p. 3. Emellertid har jag ej funnit att Radloff alls omnämner den här särskildt framhållna *Lonicera Perichlymenum* (se om denna ofvan p. 26 not 4).

³⁾ Försök till en systematisk inledning i Svenska Landtskötseln, Del I—III, Stockholm 1773—1777. De öfriga till denna grupp hörande arbetena äro: Uppmuntran och Underrättelse till Nyttiga Plantagers vidtagande i Finland, Disp. Pars 1—11, Åbo 1763—1775, Rön och anmärkningar om Utländska växter försökta i finska klimatet. Disp. Pars 1—4, Åbo 1777—1778 äfvensom Undersökning om Nylands och Tavastehus län, Disp. Pars II, resp. S. G. Mellenius, Åbo 1789 (Pars I berör ej floran). De ställen af dessa arbeten, som särskildt röra växterna, uppräknas hos Prytz och Sælan Bot. lit.

⁴⁾ Gadd Rön I p. 14. Arten omnämnas visserligen här såsom ursprungligen odlad, men då den bibehållit sig på samma ställe i mer än 100 år, torde den äfven i denna del af landet kunna räknas till den inhemska floran.

⁵⁾ Gadd Försök II p. 189 och III p. 171.

⁶⁾ M. Castrén Calendarium Florae & Faunae från Kemi för åren 1793—1799 (Kongl. Finska Hush. Spts Handl. Tom. I), Åbo 1803.

dessa först återgåfvos tämligen oriktigt ¹⁾. Här omnämnas för första gången från Finland icke mindre än 9 arter ²⁾, alla naturligtvis sådana som företrädesvis eller uteslutande förekomma i de nordligaste delarne af landet. Emellertid förefinnas i hvarterdera arbetet uppgifter, som icke blifvit bekräftade och knappt torde blifva det ³⁾.

Grapes beskrifning öfver Enontekis ⁴⁾ socken hänför sig visserligen till Finlands politiska område, men då denna trakt ej räknas till Finland i naturalhistorisk mening, torde uppsatsen här kunna förbigås. Några fjällväxter anföras i detta arbete tidigare än hos Wahlenberg.

J. H. Gadd ⁵⁾ och A. Salovius ⁶⁾ uppräknas ganska många växter från de trakter, hvilka utgjort föremål för deras undersökningar, men de af dem upptagna arterna äro dels ytterst allmänna, dels orätt bestämda ⁷⁾, hvarföre dessa arbeten bilda en öfvergång till följande grupp.

¹⁾ Af Julin i Sv. Vet. Ak. Handl. 1800 under titel Observationer gjorda i Utsjoki Lappmark åren 1795 o. 1797. En riktigare publikation förefinnes i Hushållnings Spts Handl. Tom. I, Åbo 1803. Den botaniska delen finnes äfven hos Acerbi, tom. III p. 283—285.

²⁾ *Draba incana*, *Dr. hirta* (tagen vid Inari prestgård, jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 58), *Rhodiola rosea*, *Phaca frigida* (= „*Ph. alpina*“), *Saxifraga stellaris*, *Hieracium alpinum*, *Ranunculus lapponicus*, *Silene acaulis*, *Saussurea alpina*. — *Alchemilla alpina* torde ej böra räknas, då dess förekomst i Utsjoki och trakten däromkring är högst tvifvelaktig.

³⁾ Sådana äro hos M. Castrén t. ex. uppgifterna om *Lamium album*, *Sedum album* och *Melampyrum arvense*; hos S. Castrén *Epilobium tetragonum* och *Potentilla aurea* (*P. verna* upptages särskildt, se äfven ofvan not 2).

⁴⁾ E. J. Grape, Utkast till beskrifning öfver Enontekis socken i Torneå Lappmark (K. Sv. Vet. Ak. Handl. 1804).

⁵⁾ J. H. Gadd, Försök att utmärka rätta såningstiden för de i norden brukliga sädesarterna, Praes. P. A. Gadd, Åbo 1764.

⁶⁾ A. Salovius, Anmärkningar rörande ogräsen uti Orihvesi socken af Tavastland, Praes. C. N. Hellenius, Åbo 1789.

⁷⁾ Så upptager J. H. Gadd „*Bidens frondosa* L.“ från Björneborg; Salovius *Ervum monanthos* från Orivesi. Om den förra arten anses motsvara *B. platycephala* (Hartm. p. 2, se dock Nym. Consp. p. 348), är den visserligen funnen vid Tavastehus, men med tämligen stor säkerhet inkommen från Ryssland. Den senare är aldrig återfunnen och säkert främmande för Finlands flora.

Såsom en skild grupp synes det mig nämligen vara skäl att sammanföra de arbeten, ur hvilka ett ännu mindre antal uppgifter (3 å 10) i floristiskt afseende kunna hemtas ¹⁾. Dessa arbeten ²⁾ äro ungefär lika många som de föregående, men torde det icke vara skäl att närmare uppehålla sig vid hvarje arbete särskildt. Flertalet af uppgifterna hänföra sig till träd och buskar och äro ej sällan någorlunda fullständiga, hvarföre de stundom erbjuda jämförelsevis mycket intresse. Dessa uppgifter torde i allmänhet, så vidt det låter sig bedöma, vara tämligen tillförlitliga, ehuru man ej alldeles blindt kan förlita sig på dem ³⁾.

Ännu större är antalet arbeten från denna tid, där endast en å två uppgifter angående växternas utbredning förefinnas och torde antalet dylika, äfven om man ej medräknar de sockenbeskrifningar, där endast de allra allmännaste trädslagen omnämnas, uppgå till mer än 30 ⁴⁾. Dessa äro naturligtvis af mycket olika beskaffenhet; en del äro monografier, som i synnerhet för sin

¹⁾ Det bör anmärkas att antalet omnämnda växter stundom är större, särskildt gäller detta naturligtvis arbeten, där äfven utländska växter omnämnas.

²⁾ Dessa äro (titlarna anföras endast förkortade) Bucht, Cajanus, E. Castrén, Cavander (ej uppt. i Sæl. Bot. lit.), Gadd Anm., Gadd Underrätt., J. Hell., Just., Kalm Rön, E. Lagus, Pal., Stjerna äfvensom H. Wegelius, Berättelse om en jordbäfnings i Kemi Lappmark natten emot nyårsdagen innevarande år, jämte utdrag af meteorologiska observationer hållna år 1758 i Utsjoki (K. Sv. Vet. Acad. Handl. 1759). I sistnämnda uppsats anföras bl. a. 6 arter för första gången från Finlands botaniska område (se ofvan p. 20 not 2). Om Tunelds geografi se under följande period.

³⁾ Så uppgifvas hvita vinbärsbuskar förekomma [i Kronoby] „på en liten holme i Kaskhusfjärden“: Cajanus p. 25; att denna uppgift beror på ett misstag, synes mig antagligt, jfr redan Prytz p. 17. Opålitligt synes mig J. Hellenii arbete vara. Här upptagas följ. släkten, som ej kunna anses växa vildt i Finland, *Ligustrum*, *Syringa*, *Salvia*, *Echium*, *Datura*, *Scandix*, *Sambucus*, *Berberis*, *Tulipa*, *Reseda*, *Nepeta*, *Marrubium*, *Onopordum*, *Calendula*.

⁴⁾ Skulle icke denna begränsning göras, blefve antalet vida större. Prytz, som endast upptager litteratur, hvilken belyser växternas utbredning i Finland, uppräknar p. 5—28 ej mindre än 103 arbeten, hvaribland dock några upptagas två gånger, då de antingen utkommit i öfversättning eller i ny upplaga. Af dessa hänföra sig 4 till tiden före Linné och 6 till följande period; frånräknas därjämte manuskript, andra upplagor, m. m., återstå 85 arbeten, som hänföra sig till den ekonomiska perioden, såsom den ofvan blifvit begränsad. Af dessa hafva 37 ofvan blifvit omnämnda, men 7 arbeten från

tid hafva ganska stort värde¹⁾, andra äro rent ekonomiska arbeten, delvis af ringa betydelse. Det kan själfallet icke här komma i fråga att närmare ingå på dessa arbeten, men äfven en fullständig uppräknings af dem synes mig öfverflödig, då de allra flesta finnas upptagna i Sælans Öfversigt af Finlands botaniska litteratur²⁾. Det torde därföre vara nog att här uppräknade de arbeten, som af en eller annan anledning ej ingå i nämnda öfversigt, äfvensom dem, där riktigt angifna arter omnämnas, hvilka icke äro upptagna i Kalms Flora fennica³⁾.

denna tid omnämnas ej af Prytz, hvarföre antalet arbeten, som höra till nu ifrågavarande grupp, blefve 55. Härvid måste man dessutom erinra sig, att med samma skäl som de uppräknade ännu par andra kunde tilläggas.

¹⁾ Hit hör i främsta rummet Wahlenbergs Inledning til Caricographien, som på grund af tryckningsåret måste räknas hit; af de där beskrifna arterna kunna endast *Carex glareosa* och *C. salina* anses tagna inom Finlands botaniska gränser.

²⁾ Själfallet är att de här uppräknade arbetena äro långt flere, då Sæl. Bot. lit. upptager hela den botaniska literaturen och ej allenast den del, som handlar om växternas utbredning i Finland. Att äfven Prytz' literaturförteckning innehåller arbeten, därifrån inga egentliga upplysningar i nämnda afseende stå att hemta, framhölls ofvan. — Tilläggas må, att denna kategori af arbeten ej upptages i Notae Consp.

³⁾ Enfalliga anmärkningar vid Salt kiällor. Praes. P. Kalm, Resp. M. Forsinius, Åbo 1754. (P. 10 finnes en uppg. om *Salicornia herbacea*).

Om Rå pottaske tillverkningens upphjelpande i Finland. Praes. P. A. Gadd, Resp. G. G. Lilius, Åbo 1774. (P. 7 omnämnas utbredningen af *Vincetoxicum officinale*).

Nyttan af hallon. Praes. P. Kalm, Resp. I. Wargelin, Åbo 1778 (p. 5).

Gentiana pulchella en ny Svänsk växt af O. Schwartz (K. Sv. Vet. Ak. Handl. 1783. *Erythraea pulchella* beskrifves här från Åland).

Stellaria humifusa ny svensk växt samt Botaniska erinringar af O. Schwartz (K. Sv. Vet. Ak. Handl. 1789. *Cryptogramma crispa* omnämnas här för första gången från Finland).

Inledning til Caricographien af G. Wahlenberg (K. Sv. Vet. Ak. Handl. [1802 och] 1803). Här beskrifvas från Finlands florumråde *Carex glareosa* och *C. salina*. Från Enontekis Lappmark beskrifvas dessutom *Carex laxa* och *C. limosa* δ) *livida*.

Tvenne nya växter fundne i Sverige och beskrifne af J. H. af Forselles [1807]. (*Glyceria remota* beskrifves från Finland p. 7).

Enl. N. I. Fel'm. p. V och VI not bör här tilläggas Ивана Лепихина, Описание Колѣ, въ Санктпетербургѣ 1804, då *Mertensia maritima* här omnämnas från finska florumrådet. Arbetet är f. ö. mig okänt.

Slutligen måste vi till denna period räkna anteckningar, som väl vida senare blifvit publicerade ¹⁾, men dock gjordes redan under periodens förra del, nämligen de som finnas i ett exemplar af Tillandz' *Catalogus plantarum*. I inledningen till publikationen af dessa anteckningar har jag sökt bevisa, att anteckningarna antagligen äro gjorda af J. Leche ²⁾ omkring 1750, äfvensom framhålla den betydelse som bör tillerkännas dem. Här må därför endast tilläggas, att man i flere fall kan af dem sluta, hvarifrån de växter som icke finnas i Åbo trakten upptagits i Kalms *Flora fennica*, ty att Kalm haft kännedom om dessa anteckningar, torde man kunna anse för säkert ³⁾. Vid bedömandet af detta arbete

Schwartz, Wahlenberg, (Lepechin) äfvensom Forselles räknas af Sælan såsom utländska författare. Forselles kunde dock kanske, ehuru svensk embetsman, räknas till finska författare, då släkten öfverhufvud måste betraktas såsom finsk och flertalet af dess medlemmar, härbland J. H. af Forselles' föräldrar och son, till stor del vistades i Finland (enligt benäget meddelande af Dr J. O. I. Rancken).

Hippuris maritima, beskrifven i *Dissertatio botanica de Hippuride*, Praes. C. N. Hellenius. Resp. C. R. Brander, Åbo 1786, p. 10, bör på sin höjd betraktas såsom en varietet. (Upptages såsom art från Finland t. ex. i DC. Prodr. III, Paris 1828).

Här må tilläggas par arbeten som visserligen ej innehålla något särskildt anmärkningsvärdt i floristiskt afseende, men dock äro af botaniskt innehåll, ehuru ej upptagna i Sæl. Bot. lit., nämligen: Om sättet att anställa Meteorologiska observationer. Praes. P. Kalm, Resp. A. Gudseus, Åbo 1754. (Bihangiet innehåller botaniska iakttagelser under Juni månad 1754).

Om kännemärken till rika käll- och vattuådror. Praes. P. Kalm, Resp. Chr. Ganander, Åbo 1763. (Här uppräknas p. 10 några växter).

Physico-oekonomisk Afhandling om uplandningars beskaffenhet i Finland, Praes. P. A. Gadd, Resp. E. Widenius, Åbo 1772. (P. 15 och 16 lemnas redogörelse för vegetationens utveckling på uttorkade ställen). — Ännu några andra kunde tilläggas, men äro af än mindre betydelse.

¹⁾ I Wasa lycei program för 1884 under titel „En växtförteckning från 1750“.

²⁾ Uppgiften om Leches *Flora fennica* ingår fullständigare än i de l. c. p. 6 citerade arbetena hos J. F. Wallenius, *Fauna fennica*, Åbo 1810, p. 4; jfr Prytz p. 27.

³⁾ Medräknar man de 160 arter, som upptagas i tillägget, hvilket afser växter som redan upptagits af Tillandz, men här af förf. hänföras till benämningarna i *Fl. Suec.* ed. I, omnämnas i dessa anteckningar sammanlagdt 479 arter, hvaraf 11 kryptogamer och åtminstone 12 odlade arter (i tillägget), hvarföre antalet uppgifter måste anses ganska stort för denna tid.

måste man för öfrigt erinra sig, att det icke blifvit af sin författare slutligt granskadt, enär det icke af honom offentliggjorts, och anteckningarna påtagligen endast utgjort förarbeten till en publikation. Ihågkommer man detta samt erinrar sig att flere af de då brukliga namnen äro kollektiva, måste man erkänna att de uppgifter, som meddelas af anteckningarnas författare äro ganska tillförlitliga, om de bedömas efter denna tids ståndpunkt ¹⁾).

Sammanräkna vi de växter, som vid slutet af denna period voro kända från Finland, så finna vi att till de af Kalm upptagna och äfven i senare tid återfunna 544 fanerogamerna minst 32 tillkommit. Antalet vid periodens slut kända ormbunkar (i vidsträckt mening) torde kunna uppskattas till 20, hvarföre hela antalet kärlväxter utgör 596 ²⁾. Att helst någorlunda noggrant bestämma antalet af de lägre kryptogamerna skulle erbjuda mycken svårighet och ligger därtill utom ämnet för denna uppsats ³⁾.

¹⁾ Visserligen förekomma några uppgifter, hvilka måste betraktas såsom oriktiga, men större delen af dessa upptagas endast efter Tillandz (där ibland äfven uppgifter om några växter, som antagligen varit odlade); för 3 å 4 troligtvis oriktiga uppgifter citeras [J.] Borgström och för ett par [P. A.] Gadd. Af de återstående torde uppg. om *Cardamine* (561) *impatiens* uppkommit genom ett skriffel för *C.* (562) *hirsuta*, hvaremot *Sium latifolium* och *Potentilla reptans*, som ej på senare tid återfunnits i närheten af Åbo, äro svårare att tolka; ingendera uppgiften är dock egentligen osannolik; *Sium* upptages dessutom utan särskild fyndort.

²⁾ I sammanhang härmed bör nämnas, att P. A. Gadd i sitt Tal om finska klimatet, Stockholm 1761 p. 19 uppgifver att „i Finland äro redan öfver 1,300 särskilda species örter utom variationer upptäckte, som sjelfmante och wildt växa“ (citatet enl. E. Tuneld, Inledning til Geographien öfver Sverige, femte upplagan, Stockholm 1773, andra afd. p. 147). Det synes tydligt, att kryptogamerna äro medräknade i detta antal, men i hvad mån denna uppgift på sin tid var riktig, är svårt att afgöra. Framhållas bör emellertid, att detta citat utgått från sjunde upplagan af Tunelds geografi, hvilken upplaga eljest är vida fullständigare i afseende å uppgifterna från Finland (se längre fram).

³⁾ I andra upplagan af Liljeblads flora upptagas tillsammans 550 arter kryptogamer; en icke ringa del af dessa är dock främmande för Finlands flora och ett ojämförligt mindre antal var med någorlunda säkerhet uppvissadt härstädes. Om man undantager Julins förteckning från 1792 (se ofvan p. 21), torde mig veterligen ingen senare förteckning från denna period upp-

III.

Det är icke blott i Finlands politiska historia, som ett nytt tidsskifte börjas med år 1809; äfven på flertalet öfriga områden och särskildt i fråga om undersökningen af landets flora måste man anse att en ny period då tager sin början. Tidigare behandlades Finlands flora i närmaste sammanhang med Sveriges, emedan man då liksom äfven senare i allmänhet begränsade området för sina undersökningar efter riksgränsen ¹⁾. Nu blef förhållandet ett annat. Redan tidigare framhölls, att de flesta uppgifterna om den finska floran uteslötos från tredje upplagan af Liljeblads flora; ej heller i Hartmans flora, som begynte utkomma år 1820, beaktades förhållandena i Finland. Nu mera var bearbetandet af den finska floran en afskild uppgift för sig. Då dessutom tidsandans allmänna riktning blef en annan, torde lämpligheten af att upptaga 1809 såsom gräns ej kunna ifrågasättas ²⁾. Slutet af denna period framträder däremot icke lika omedelbart. 1840-talet afsticker genom den rikliga botaniska litteratur, som då såg dagen, i icke ringa grad från den närmast föregående tiden, och i synnerhet måste utgifvandet af en särskild serie arbeten,

taga ens så många hithörande växter som Gadd Sat. (se ofvan p. 25). Radl. p. 234 uppgifver sig hafva funnit på Åland 150 kryptogamer, men uppräknar ett fåtal.

I Sverige utkom vid slutet af denna period E. Acharii Methodus Stockholm 1803; några uppgifter, som särskildt röra Finland, torde knappt ingå i detta arbete, ehuru jag ansett ett omnämnande därpå på sin plats för att visa det lifligare intresse, som småningom äfven i Norden började göra sig gällande i afseende å de lägre växterna.

¹⁾ Wahlenbergs Flora lapponica utgör här liksom i många andra afseenden ett undantag.

²⁾ Se härom Elmgren p. 18 och S. G. Elmgren, Öfversigt af Finlands litteratur ifrån år 1771 till 1863, Helsingfors 1865, p. 43. Äfven i öfriga arbeten angående Finlands allmänna litteraturhistoria, som jag varit i tillfälle att se, upptagas 1809 såsom gräns.

uteslutande egnade åt naturalhistorien ¹⁾), anses för en anmärkningsvärd händelse, men det synes mig dock att denna period bör utsträckas ända till och med år 1851. Det i visst afseende förnämsta botaniska arbetet från 1840-talet, Fries' *Summa vegetabilium Scandinaviae*, bör nämligen, såsom jag längre fram skall söka visa, helst räknas till denna period, under det en ny tid i fråga om finska floran måste anses taga sin början med W. Nylanders uppträdande såsom botanisk skriftställare ²⁾) och särskildt med hans uppsats „*Animadversiones circa distributionem plantarum in Fennia*“, hvilken utkom i tryck år 1852. Härtill kommer ännu, att år 1852 äfven i andra afseenden utgör en i den finska botanikens historia särdeles anmärkningsvärd tidpunkt, i det att en särskild profession i botanik då blef inrättad, och den första förteckningen öfver musei växtsamling detta år utkom.

Redan en flyktig blick på literaturförteckningen från denna tid visar, att intresset för botaniken under större delen af perioden var jämförelsevis ringa i Finland. Under det ett enda decennium af den ekonomiska perioden har af finska författare att uppvisa mellan 30 och 40 arbeten, som i någon mån hänföra sig till botaniken ³⁾), och 25 som innehålla åtminstone någon uppgift till belysande af Finlands flora ⁴⁾), har man för de trettio första åren af nu ifrågavarande period (1809—1839) att anteckna knappt 30 dylika botaniska arbeten ⁵⁾), och antalet arbeten, som hänföra sig till Finlands flora, torde enligt min uppskattning ej uppgå till 20, hvaraf en icke ringa del af utländska författare. Äfven det be-

¹⁾ Notiser ur Sällskapets Pro Fauna & Flora Fennica förhandlingar. Första häftet, Helsingfors 1848. Detta häfte är nästan uteslutande af zoologiskt innehåll.

²⁾ Redan i första häftet af notiserna p. 299—304 finnas några smärre botaniska uppsatser af W. Nylander, men dessa ingå utan särskild titel bland strödda anteckningar.

³⁾ Sæl. Bot. lit. upptager för tiden 1750—1759 27 böcker utkomna i Finland och 5 i utlandet; här till komma par arbeten, som ej upptagas af Sælan.

⁴⁾ Bland dessa måste naturligtvis räknas Linnés arbeten, främst *Fl. Suec.*

⁵⁾ Sæl. Bot. lit. upptager 13+14; här till bör läggas den l. c. p. 94 uppgifna disputationsföljden *Dissertatio academica sistens Hortum Academiae Aboënsis æfvensom Prytz Ant.* (och Sjögren).

stående värdet hos dessa arbeten under periodens förra och mellersta del, om man undantager G. Wahlenbergs och i viss mån J. Fellmans skrifter, kan icke ställas högre än hos arbetena under föregående period, hvilket närmare torde framgå af det följande. Framhållas förtjenar dessutom, att de arbeten från hela denna period, hvilka hafva den största betydelsen i afseende på kännedomen af landets flora, äro författade af utlänningar.

Ehuru visserligen tidevarfvets allmänna riktning måste anses vara af synnerlig betydelse, då man vill förklara orsakerna till detta ringa intresse för botaniken, torde man dock icke missa taga sig, om man till en stor del tillskrifver det förhållandena vid landets högskola. Visserligen erhöll universitetet genom staten af 1811 en särskild profession i naturalhistoria¹⁾, som hittills saknats²⁾, i det denna profession tidigare³⁾ endast haft namn af professionen i oekonomi, men dess första innehafvare, den framstående naturforskaren C. N. Hellenius, hade vid periodens början redan tillryggalagt sin kraftfullaste ålder⁴⁾. Hans efterträdare, den betydande entomologen C. R. Sahlberg, var mest intresserad af sin specialbransch, hvilken ock flertalet af hans många disputationer afse⁵⁾. Såsom den egentlige stiftaren af Societas pro Fauna et Flora Fennica har han emellertid om äfven indirekt verkat för de botaniska sträfvandena i landet. Sahlberg efterträddes af J. M. af Tengström, men dennes literära verksamhet var inskränkt till de

¹⁾ Egentligen Oekonomi och Naturalhistoria 1811—1828 och sedan Zoologi och botanik 1828—1852.

²⁾ Det bör dock märkas att Gabriel Bonsdorff 1786—1794 var professor i naturalhistoria och veterinärvetenskap (se Tengström p. 13), men redan sammanställningen af ämnena utvisar, att botaniken ej hade något att hoppas af denna profession.

³⁾ Den inrättades, såsom känt, 1747 i st. f. professionen i poesi; dess första innehafvare var P. Kalm.

⁴⁾ Hellenius var född 1745, blef emeritus 1816, således vid mer än 70 års ålder, och dog 1820: Tengström p. 285—286. Alla hans 31 disputationer äro enl. Marklin författade före 1805.

⁵⁾ Sahlberg blef professor 1818, erhöi afsked såsom emeritus 1841 och afled 1860: R. A. Renvall, Biografiska anteckningar öfver det finska universitetets lärare, embets- och tjenstemän, Helsingfors 1869, p. 174. Se dessutom den varmt hållna nekrologen af F. G. Sanmark i Not. h. 6, Helsingfors 1861, p. 163—167.

tre obligatoriska disputationerna och några obetydliga arbeten af blandadt innehåll¹⁾. Dessutom hade Tengström, då han blef professor, „redan uppnått den ålder, att hans egentliga verksamhetstid kunde anses förliden“²⁾. Den odelade professionens siste innehafvare var A. von Nordmann³⁾, men det var genom arbete på zoologins område, som han förvärfvade sig sitt anseende och sitt ledamotskap i de sällsynt många lärda sällskap, af hvilka han var medlem; de få botaniska arbeten han utgaf⁴⁾ hade dessutom intet med Finlands flora att göra. Utom professionen funnos vid universitetet under denna tid tvenne andra ordinarie tjänster, som hänförde sig till naturalhistorien, nämligen den med adjunkturen i medicinska fakulteten förenade botanices demonstrator-tjänsten och musei inspectoratet, hvars innehafvare senare kallades adjunkt i zoologi och botanik, men af dem, hvilka under nu ifrågavarande tid beklädde dessa tjänster, behandlade endast Prytz och Wirzén Finlands flora⁵⁾. Under hela tiden fanns endast en docent i botanik, nämligen F. Nylander, och hans verksamhet hänförde sig till periodens senaste del⁶⁾, då intresset för botaniken tillväxte delvis just under inverkan af hans föredöme.

Innan vi öfvergå till en närmare granskning af öfrig botanisk litteratur under denna period, måste vi först egna vår uppmärksamhet

¹⁾ Renvall p. 203.

²⁾ A. Moberg, Sällskapet Pro Fauna et Flora Fennica inrättning och verksamhet, Helsingfors 1871, p. 30.

³⁾ Nordmann blef professor i zoologi och botanik 1849 och bibehöll professionen i zoologi, då en särskild profession i botanik inrättades genom universitetets nya statuter af år 1852: Renvall p. 145.

⁴⁾ Vorläufige Diagnosen einiger . . . Pflanzenspecies, Petersburg 1837, Symbolae ad floram cryptogamicam Trans-Caucasi (Acta Soc. Scient. Fenn. Tom III, Helsingfors 1852). Hit bör antagligen äfven räknas en beskrifning på ryska öfver botaniska och klimatologiska trädgården i Odessa, Odessa 1847 (ej uppt. i Sæl. Bot. lit.), se Renvall p. 148.

⁵⁾ Botanices demonstratorer voro C. R. Sahlberg 1810—1813, L. J. Prytz 1813—1820, M. Kalm 1822—1828, J. E. A. Wirzén 1839—1852; Musei inspectorer voro C. R. Sahlberg 1813—1818 och J. M. af Tengström 1818—1828; adjunkter i zoologi och botanik J. M. af Tengström 1828—1842, R. F. Sahlberg 1845—1852. Allt enligt Tengström och Renvall. Radloffs botaniska verksamhet, då han var botanices demonstrator 1806—1809, hänför sig till föregående period.

⁶⁾ Nylander var docent 1843—1853: Renvall p. XIX och 151.

samhet åt G. Wahlenbergs arbeten, så vidt de röra Finland, då de i många afseenden intaga en säregen ställning. Härvid hafva vi i främsta rummet att betrakta hans *Flora lapponica*, hvilken trycktes 1812¹⁾. Tryckningsåret tillhör således afgjort den nu behandlade perioden. Då Wahlenberg verkstälde sina resor i Lappland åren 1800, 1802, 1807 och 1810 samt särskildt reste genom den finska delen af Lappmarkerna år 1802²⁾, förde han såväl Enontekis som Kemi Lappmark till svenska Lappmarkerna (i motsats mot de norska), och kunde hans arbete således liksom på grund af den tid då undersökningarna skedde, hänföras till föregående period. Betraktar man däremot de noggranna uppgifterna, den öfverskådliga framställningen, de många synpunkter, ur hvilka floran betraktas, och arbetets i alla afseenden framstående beskaffenhet, vore man böjd att glömma det mer än 80 år förflutit sedan dessa undersökningar skedde och räkna denna bok till den senaste perioden. I allmänhet måste man förundra sig däröfver, att ett arbete af en så mönstergiltig beskaffenhet som Wahlenbergs *Flora lapponica* utöfvat ett relativt taget så obetydligt inflytande³⁾ på den närmaste tiden och att först under senaste tid många af de synpunkter, hvilka redan Wahlenberg påpekat, blifvit fullt beaktade. Särskildt gäller detta växternas beroende af höjdförhållandena och temperaturen, i hvilket afseende, så vidt mig är bekant, knappt någon författare under den närmaste tiden efter Wahlenberg ens gjort ett försök att följa hans spår⁴⁾. En synnerlig uppmärksamhet egnade Wahlenberg vidare åt växternas ståndorter (se isynnerhet inledningen till hans *Flora suecica*) och deras gränser, och kan han äfven i detta afseende allt fortfarande tjena såsom mönster.

¹⁾ Georgii Wahlenberg *Flora Lapponica exhibens plantas geographice et botanice consideratas in Lapponiis svecicis scilicet Umensi, Pitensi, Lulensi, Tornensi et Kemensi nec non Lapponiis norvegicis scilicet Nordlandia et Finmarkia utraqve indigenas et itineribus annorum 1800, 1802, 1807 et 1810 denuo investigatas*. Berolini 1812.

²⁾ År 1800 besökte Wahlenberg af Finlands botaniska område endast en del af Muonioniska (och Öfvertorneå); de två senare resorna gingo ej alls genom finskt område: Wahlenb. p. XXIV—XXIX.

³⁾ Orsaken härtill torde kanske få sökas i den ringa beröring, hvori Wahlenberg stod till öfriga botanister, se härom E. Fries i *Bot. Utlf.* Bd III, Stockholm 1864, p. 99—100.

⁴⁾ J. Fellman har i sina arbeten 2 à 3 höjduppgifter.

De uppgifter Wahlenberg lemnat om finska floran äro emelertid icke blott i nu nämnda afseenden synnerligen framstående, utan antalet växter, hvilka först af honom med säkerhet uppvissats inom Finlands botaniska område, är jämförelsevis mycket stort, isynnerhet därför att han upptager många arter, hvilka tidigare icke varit särskilda från närstående former. Såsom växter förekommande i Finland enligt Wahlenberg bör man räkna icke blott sådana, som af honom uttryckligen anföras från Kemi Lappmark¹⁾ eller någon annan del af Finlands botaniska område²⁾, utan äfven de växter, om hvilka han uppgifver att de förekomma med någorlunda stor frekvens antingen i alla Lappmarker eller i alla svenska Lappmarker eller ock i hela Finmarken, då deras förekomst inom vårt florumråde i alla fall är bestämdt angifven³⁾. Dessutom uppgifvas direkt eller indirekt några arter för första gången från Enontekis Lappmark, men så vidt de icke därjämte upptagas från Finlands botaniska område, böra de här

¹⁾ Wahlenbergs Lapponia kemensis innefattar de närv. botaniska provinserna **Li.** och **Lk.**

²⁾ De af Wahlenberg i Flora lapponica beskrifna arterna äro tryckta med fet stil, vid öfriga af honom beskrifna arter utsättes författarenamnet. Wahlenbergs benämning anføres i vissa fall inom parentes. *Pinguicula villosa*, *Utricularia intermedia*, *Calamagrostis phragmitoides* (= *Arundo pseudophragmites*), *Deschampsia (Aira) atropurpurea*, *Triticum caninum*, *Koenigia islandica*, *Gentiana involucrata*, *G. tenella* (= *G. glacialis*), *Angelica archangelica* (se ofvan p. 19), *Juncus trifidus*, *J. stygius*, *Luzula spicata*, *Rumex hippolapathum* (= *R. aquaticus* a, se ofvan p. 19), *Saxifraga aizoides*, *Cerastium alpinum*, *Nuphar pumilum*, *Nasturtium palustre* (= *Sisymbrium terrestre*), *Erysimum hieraciifolium* (= *Cheiranthus alpinus*), *Carex incurva*, *C. loliacea*, *C. globularis*, *C. alpina*, *C. atrata*, *C. Buxbaumii*, *Salix lanata*, *S. glauca*, *S. vagans (cinerascens)*, hufvudarten egentligen inom följande grupp, *Veratrum Lobelianum*, *Lycopodium alpinum*. Härtill kommer hybriden *Salix myrsinites* × *nigricans* (= *S. punctata*).

³⁾ *Veronica alpina*, *Scirpus caespitosus*, *Eriophorum gracile*, *Phleum alpinum*, *Agrostis borealis*, *Calamagrostis lapponica*, *C. stricta*, *Poa alpina*, *Galium trifidum*, *Gentiana nivalis*, *Haloscias scoticum*, *Juncus Gerardi* (= *J. bottnicus*), *J. triglumis*, *Luzula Wahlenbergii* (= *L. spadicea*), *L. arcuata*, *Saxifraga oppositifolia*, *S. nivalis*, *S. rivularis*, *Cerastium trigynum* (= *Stellaria cerastioides*), *Thalictrum alpinum*, *Galeopsis versicolor*, *Gnaphalium * norvegicum*, *Carex pauciflora*, *C. rupestris*, *C. chordorrhiza*, *C. lagopina* Wahlenb., *C. heleonastes*, *C. tenuiflora* Wahlenb., *C. Persoonii* (= *C. canescens* β), *C. filiformis*, *C. sparsiflora* (= *C. panicea* β), *C. livida* (Wahlenb.), *C. irrigua* (Wahlenb.), *C. rariflora* (Wahlenb.), *C. ampullacea*, *C. aquatilis* Wahlenb., *C. rigida* (= *C. saxatilis*), *Alnus in-*

icke medräknas¹⁾. Vid bedömandet af Wahlenbergs uppgifter måste man erinra sig, att floran i dessa trakter, där flertalet af arterna uppnår gränsen för sin utbredning, lättare undergår förändring än i någon annan del af området, och att det i enskilda fall kan bevisas, att en dylik förändring försiggått under den senaste tiden²⁾. Särskildt torde åkerbruket numera sträcka sig längre mot norden än fallet var under Wahlenbergs tid. Erinrar man sig detta, kan man ej annat finna än att de botaniska undersökningar, som senare blifvit gjorda af Fellman, Wainio och Kihlman i samma trakter, i allmänhet³⁾ till fullo bekräftat Wahlenbergs uppgifter⁴⁾.

cana (förekomsten antydd redan af Linné i Fl. Lapp.), *Salix reticulata*, *S. myrsinites*, *S. lapponum*, *S. nigricans*, *Cystopteris fragilis* och *Selaginella spinulosa* (se om denna p. 24 not 9). Hit kunna äfven räknas *Epilobium alpinum* och dess varietet *fontanum*, ehuru den första är kollektiv och den andra ej alldeles fullt motsvarar *E. alsinifolium*. — Af dessa arter upptagas dock *Galeopsis versicolor* och *Cystopteris fragilis* redan af Tillandz enl. O. Hjelt Försök. — Då jag icke varit i tillfälle att taga kännedom om Flora norvegica af J. E. Gunner (Pars I 1766, Pars II 1772 enl. Hartm.), är det antagligt, att någon art därstädes tidigare angifves för Finmarken än hos Wahlenberg. Att döma af Wahlenbergs citat, torde detta särskildt vara fallet med *Mertensia maritima* (uppg. i så fall tidigare än Lepechins), *Gentiana tenella*, *G. serrata* och *Veratrum album*. — Däremot tillkomma flere lägre kryptogamer inom denna och några inom föregående kategori.

¹⁾ Här må blott omnämnas *Salix polaris*, *Carex microglochin* Wahlenb., *C. laxa* Wahlenb.

²⁾ Se t. ex. *Conspectus florae fennicae* (Helsingfors 1888) p. 96—97.

³⁾ Härmed vill jag ingalunda förneka, att icke i enskilda fall anmärkningar kunna göras mot dessa uppgifter; så uppgifver han, att *Salix pentandra* förekommer „usque ad lacum Enarensen st. fq.“: p. 257 och 258; emellertid torde arten i Lappmarken vara nog sällsynt. Däremot uppgifves om *Eriophorum Scheuchzeri* (= *E. capitatum*) „in paludosis subalpinis parcius“: Wahlenb. p. 18; arten synes dock förekomma här och där — ganska allmänt i Lappland äfven i dess lägre delar, och om den äfven i allmänhet ej förekommer lika ymnigt som några andra arter af släktet, så kan man dock ej säga att den förekommer sparsamt. Wahlenbergs uppgift om *Stellaria uliginosa* gäller ej denna art, utan uppg. bör föras till *St. borealis*, se Fries p. 160 och Kihlm. Ant. p. 54. *S. arbuscula* L. hos Wahlenb. motsvarar *S. phyllicaefolia* hos Andersson och senare författare, hvaremot Wahlenbergs *S. phyllicaefolia* af dessa anses motsvara en form af *S. nigricans*, hvilken sistnämnda art dessutom särskildt upptages. Emellertid utgöra dessa mindre exakta uppgifter en försvinnande bråkdel af hela antalet.

⁴⁾ Det förtjenar framhållas, att under det Linné i Lappland anträffade

I Wahlenbergs Flora suecica ¹⁾ finnes endast ett mindre antal uppgifter, som hänföra sig till Finlands botaniska område, främst till Sydvaranger eller såsom författaren kallar det „*distric-tus Fælles*“, samt äfven några till Torneå eller gränstrakten emellan Finland och Skandinavien i inskränkt mening ²⁾. Bland dessa märkas 7 arter, som här för första gången uppgifvas för Finlands flora ³⁾.

Redan vid föregående period anmärktes, att den sönderfaller i skilda delar, men gränserna för dessa voro föga skarpt markerade. Däremot framträda inom nu ifrågavarande period flere tidskiften skarpt begränsade från hvarandra. Första delen af perioden sträcker sig från periodens början till Åbo brand, då största delen af de samlingar, manuskript, m. m., som tidigare blifvit hopbragta, lades i aska. Den mellersta delen faller emellan universitetets flyttning till Helsingfors och den tidpunkt, då ett lifligare intresse för botaniken började göra sig gällande i vårt land, eller emellan 1828 och 1843, hvilket sistnämnda år icke mindre än fem ⁴⁾ botaniska disputationer af tre olika författare utkommo vid

460 arter (jfr ofvan p. 7 not 2) och Smith i senare upplagan af Fl. Lapp. tillade 47 (= 55—8), hvaraf sammanlagdt 123 af de lägre kryptogamerna. upptager Wahlenberg från Lappland enligt nummerföljden icke mindre än 1087 arter, hvaraf 478 lägre kryptogamer, se Wahlenb. p. 536.

¹⁾ Förra uppl. Upsala 1824 och 1826, den senare 1831 och 1832.

²⁾ Huru stora framsteg kändedomen om Skandinavians flora, särskildt hvad de lägre växterna angår, gjort sedan Liljeblads tid (1798), framgår redan däraf, att Wahlenberg i senare uppl. enl. nummerföljden och tillägget upptager 1167 kryptogamer. Antalet fanerogamer utgör 1170 och således hela antalet arter 2337 (nummerföljden uppgår till 2331, hvaraf 1165 fanerogamer, och i tillägget upptagas 5 fanerogamer och 1 ormbunke med dubbelnummer).

³⁾ *Alopecurus nigricans*, *Gentiana serrata* (enl. Deinboll), *Andromeda hypnoides* och *Thalictrum kemense* (under namn af *Th. majus*), alla i förra delen äfvensom *Carex pedata* Wahlenb. och *Astragalus oroboides* i senare delen af förra upplagan. I senare uppl. (senare delen) tillkommer *Arctophila pendulina*.

⁴⁾ Se Sæl. Bot. lit. p. 99. Enligt detta arbete hade lika många disputationer af botaniskt innehåll utkommit 1789 och tidigare 1772, 1759 och 1757 äfvensom sex år 1754, men dessa voro delvis af blandadt innehåll och den botaniska delen var af jämförelsevis ringa betydelse.

universitetet, hvaribland, hvilket här väger mest, ett arbete af den betydelse för kännedomen af landets flora som F. Nylanders *Spicilegium*. Den sista afdelningen af perioden sträcker sig sedan från 1843 till periodens slut 1851.

Bland arbeten som utkommit under första afdelningen af perioden behöfva vi här egna större uppmärksamhet endast åt Prytz' *Florae fennicae brevium*. De två första häftena, som utkommo 1819, innehålla en ganska fullständig och noggrann förteckning öfver den litteratur som tidigare behandlat utbredningen af växterna i Finland¹⁾. I de följande häftena, hvaraf fyra utkommo 1821, började Prytz efter De Candolle's system upptaga de då kända växterna i Finland med korta beskrifningar: detta arbete är således det första i vårt land, där växterna äro ordnade efter ett naturligt system. Såsom redan litteraturförteckningen ger vid handen, kände Prytz noggrant den äldre litteraturen, så att hans arbete i detta afseende är tämligen upplysande, om han än jämförelsevis sällan uttryckligen anför hvilken tidigare författares uppgifter han använder. Tyvärr begagnade han denna litteratur utan kritik, hvarföre de af föregående författare gjorda felen här återfinnas²⁾. Till följd af bristen på fullständiga citat kan man därför endast med största försiktighet stödja sig på ifrågavarande arbete, men det saknar ingalunda sina förtjenster. Sålunda upptagas här flere för Finlands flora nya växter med ganska riktigt angifvande af deras utbredning³⁾. och af allt synes att

¹⁾ Jfr ofvan p. 35 not 4.

²⁾ Så upptagas antagligen efter Herkepæus bl. a. *Viola hirta*, *Cerastium viscosum*, *Nasturtium officinale* (= *Sisymbrium Nasturtium*), *Trifolium procumbens* och *Circaea lutetiana*. På Julin grunda sig utom uppgifterna om *Ranunculus aconitifolius* och *Oenanthe fistulosa*, vid hvilka J. uttryckligen citeras, äfven några oriktiga uppgifter från Kuusamo. *Cardamine impatiens* och *Torilis anthriscus* upptogs redan af Kalm. Likaledes finnas här oriktiga uppgifter från Utsjoki (efter S. Castrén), Kemi (M. Castrén) m. fl., så att jag i dessa fyra häften räknat 20 à 30 svårare fel, hvarvid oriktig frekvensgrad ej blifvit medräknad, (bl. a. upptagas minst 10 växter, som ej på senare tid återfunnits i Finland), hvarjämte några tillfälliga växter upptagas med jämförelsevis stor utbredning, o. s. v. Särskildt förtjenar här nämnas *Silene pratensis*, för hvilken art af Forselles citeras.

³⁾ *Thalictrum aquilegifolium* (utan speciallokal). återfunnen i Finland

dess författare nedlagt mycken möda på detsamma. Emellertid afbröts arbetet genom Prytz flyttning till en annan ort¹⁾, sedan tryckningen framskridit till och med Umbellatae. Visserligen utgafs betydligt senare²⁾ en fortsättning, innehållande återstoden af Dicotyledoneae, men arbetet blef dock ej fullkomligt afslutadt, och då fortsättningen utkom, hade kännedomen om växternas utbredning i landet redan gjort betydande framsteg³⁾.

Af öfriga hithörande arbeten från denna tid har det tidigast utkomna till författare den särskildt i Österbottens historia anmärkningsvärde P. J. Bladh⁴⁾, men arbetet är af ekonomiskt innehåll och af de få botaniska uppgifter där ingå är åtminstone en oriktig⁵⁾.

Endast ett fåtal botaniska uppgifter anträffas i Prytz' re-

först 1859, *Ranunculus bulbosus*, *Dianthus arenarius*, *Malachium aquaticum*, *Stellaria palustris* (glauca), *Spergula vernalis*, *Geranium lucidum*, *Melilotus alba* (= *M. vulgaris*), *Trifolium medium*, *Rosa villosa*, *Sedum album*, *Bulliarda aquatica*, *Selinum carvifolia*, *Sanicula europaea*. Af dessa upptagas dock *Melilotus alba* och *Sedum album* redan af Tillandz. Vidare upptager Prytz *Gypsophila fastigiata* och *Ceratophyllum demersum*, men någon uppgift från nyare tid föreligger ej från de af honom angifna fyndorterna, ehuru arternas förekomst på dessa är ganska sannolik. *Silene maritima* är hos Prytz liksom (med undantag möjl. för Somm.) ända till 1879 förväxlad med *S. inflata* var. *litoralis*. *Stellaria uliginosa* uppgifves såsom „satis frequens“ (utan fyndort); detta torde ej kunna anses rätt. (Angående Wahlenbergs uppg. se ofvan p. 43 not 3). *Pyrus aria* hos Prytz torde afse *Sorbus scandica*. Hvad slutligen *Fumaria parviflora* angår, så är det sannolikt, att Prytz med detta namn afsett den på senaste tiden återfunna *F. Vaillantii*, då den sistnämnda i Sv. Botanik kallas *F. parviflora* (enl. Nym. Consp. p. 28); nämnas må att F. Nylander påstod att arten blott upptagits „ex analogia“: Spic. I p. 3.

1) Prytz blef 1821 provinsialläkare i Saarijärvi: Tengstr. p. 305. Han dog redan den 23 Juni 1823: Tengstr. l. c.; jfr Prytz cont. p. 247.

2) Af O. Hjelt i Notiserne 10 h., Helsingfors 1869.

3) I den del som utgifvits af Prytz själf upptagas 277 arter, i fortsättningen 314, hvarföre hela antalet utgör 591 (allt enligt nummerföljden). Såsom redan framhållits, ingå här hvarken Monocotyledoner eller ormbunkar, och ganska många arter äro främmande för Finlands flora.

4) P. J. Bladh, Tankar om ängsodlingen i södra delen af Wasa län (Underrättelser från Kongl. Finska Hush. Spt N:o 4), Åbo 1809.

5) *Lathyrus heterophyllus* uppgifves af Bladh p. 21 förekomma vid Benvik. Då denna växt aldrig återfunnits, torde *L. palustris* efter all sannolikhet tagits för denna. Uppgiften citeras af Prytz, m. fl.

sebeskrifning ¹⁾), men dessa synas vara så noggranna som man kan fordra af en resande, som hastigt genomreser en trakt ²⁾), och äro därför af ett visst intresse såsom belysande Prytz' ofvan omnämnda större arbete.

Af inhemska författare hafva vi under denna tid (1809—1827), så vidt mig är bekant, endast dessa tre publikationer ³⁾), som egentligen meddela upplysningar om landets flora. Däremot hafva vi utom Wahlenbergs viktiga arbeten äfven några andra af utländska författare ⁴⁾). På grund af tryckningsåret kunna vi bland dessa först upptaga L. v. Buchs resebeskrifning ⁵⁾). Själfallet är att man här endast kan finna få uppgifter om vår flora ⁶⁾), men dessa äro synnerligen noggranna och synas vara fullt pålitliga, hvarföre arbetet i detta afseende fördelaktigt skiljer sig från flertalet resebeskrifningar af utländska författare. Ungefär det samma som om Prytz' resebeskrifning gäller om Zetterstedts ⁷⁾).

I Sommerfelts lappska flora ⁸⁾) förekommer väl endast ett fåtal uppgifter ⁹⁾), som hänföra sig till Finlands naturalhistoriska om-

¹⁾ L. J. Prytz, Anteckningar under en resa till Nordcap år 1819. (Mnemosyne 1821). Publikationen afbruten, sedan en mindre del af resan blifvit skildrad. (Arbetet upptages ej i Sæl. Bot. lit.).

²⁾ Se t. ex. p. 134, (150), 151 och 158.

³⁾ Chr. Steven, Monographia Pedicularis (Mémoires de la Soc. imp. de Moscou, Tom VI), Moscou 1823, egnar väl äfven uppmärksamhet åt arternas utbredning i Finland (se t. ex. p. 18, 28 och 45), men innehåller i detta afseende alls intet nytt. Än mindre hafva vi uppgifter om Finlands flora i de öfriga (6 + 8) botaniska arbeten från denna tid, som uppräknas i Sæl. Bot. lit.

⁴⁾ I Læst. Beskr. (se Notae Consp. p. 13) ingå ej uppgifter från finska florumrådet, ehuru några uppgifter från gränstrakterna och par allmänna observationer blifvit citerade i Conspectus.

⁵⁾ L. v. Buch, Resa genom Lappmarken och Sverige. Då arbetet ej är af större betydelse för vår flora, har jag endast genomgått översättningen, tryckt i Stockholm 1816.

⁶⁾ Se p. 50, 54, 68 (och 70 om odlade växter).

⁷⁾ J. W. Zetterstedt, Resa genom Sveriges och Norges Lappmarker för rättad 1821, Lund 1822, Två delar. (Arbetet bortglömdt från Notae Consp.). Uppgifter som här komma i fråga anträffas t. ex. (Del I p. 124 och 146) Del II [p. 173, 178], (194, 195), 206, 208, 213. Uppg. inom parentes hänföra sig till odlade växter.

⁸⁾ S. Chr. Sommerfelt, Supplementum florae lapponicae, Cristiania 1826.

⁹⁾ Oberäknadt flere upplysningar angående de redan af Wahlenberg

råde (Ostfinmarken)¹⁾, men par af dessa uppgifter²⁾ äro af ganska mycket intresse, då de ifrågavarande arterna här för första gången uppgifvas från florområdet³⁾.

På grund af titelbladets tryckningsår torde vidare Tunelds geografi öfver Finland⁴⁾ böra räknas till denna tid, ehuru detta arbete i intet afseende (äfven pagineringen är oförändrad) skiljer sig från del III p. 243—534 i sista upplagan af hans geografi öfver Sverige⁵⁾. I motsats mot hvad fallet var i de tidigare upplagorna⁶⁾ af nämnda geografi ingå här flere uppgifter berörande finska floran, särskildt om trädslagens förekomst⁷⁾, liksom Finlands geografi i allmänhet är ojämförligt mycket fullständigare än i de tidigare upplagorna. Enligt förordet hafva dessa tillägg meddelats af H. G. Porthan.

Af manuskript från denna tid må omnämnas Flora Wasensis af Chr. Aejmélé⁸⁾; originalet har visserligen gått förloradt vid Åbo brand, men att döma af en efteråt kompletterad afskrift⁹⁾ torde manuskriptet endast hafva haft ett historiskt värde¹⁰⁾.

funna arterna, tillägger Sommerfelt 680 nya arter, hvaraf dock endast 55 fanerogamer.

¹⁾ Flertalet af dessa upptagas enl. exemplar af prosten P. V. Deimboll.

²⁾ Uppgiften om *Carex pulicaris* bestrides af senare författare.

³⁾ *Stellaria humifusa* och *Cineraria integrifolia*.

⁴⁾ Geographie öfver Storfurstendömet Finland, Stockholm 1826.

⁵⁾ E. Tuneld, Inledning till Geographien öfver Sverige. Sjunde upplagan, Stockholm 1795.

⁶⁾ Redan i första upplagan, Stockholm 1741, ingå par uppgifter om ekskogarna i landet, men dessa hafva delvis utgått från sjunde upplagan. Se om femte upplagan ofvan p. 36 not 2.

⁷⁾ Se t. ex. p. 247—248, 392, 442, 477, 516.

⁸⁾ Omnämnas såsom inlemnad vid mötet af Sällskapet för Finsk zoologi och botanik den 15 oktober 1822.

⁹⁾ Genom bemedling af L. L. Laurén fick jag såsom gåfva från G. Hallsténs sterbhus emottaga några växtförteckningar från Wasa. På en af dessa står antecknadt „Enligt uppgift af D. Wasastjerna år 1851“, men enligt Laurén torde den vara grundad på Aejmélés uppgifter. Då här emellertid upptagas såväl odlade som vilda växter, medan Aejmélés ursprungliga förteckning enl. protokollet och Moberg Sällsk. p. 13 upptog endast odlade, hade det måhända därför varit rättare, att för de ytterst få upplysningar, som härur stå att hemta, citera Wasastjerna och ej såsom i Notae Consp. Aejmélé.

¹⁰⁾ Det af Moberg Sällsk. p. 13 omnämnda manuskriptet af Snellman,

Af största betydelse för kännedomen om Finlands flora var och är fortfarande den verksamhet, som utöfvats af Societas pro Fauna et Flora Fennica ¹⁾. Det är därför skäl att erinra, det sällskapets stiftelse egt rum under ifrågavarande tid, nämligen den 1 November 1821. Då emellertid denna stiftelse, liksom sällskapets verksamhet ända till 1871, blifvit föremål för en särskild publikation och icke omedelbart står i sammanhang med vårt ämne, torde det vara nog att här hänvisa till ifrågavarande uppsats ²⁾.

Öfvergå vi nu till den mellersta afdelningen (1828—1842) af denna period, möter oss främst J. Fellmans förteckningar öfver växterna i Lappmarken ³⁾. Särskildt den förra af dessa är synnerligen anmärkningsvärd, då den nämligen var så godt som det första arbete ⁴⁾, hvilket behandlade Ryska lappmarkens flora, och under 30 å 40 år bland sådana intog främsta rummet. Då den tillika utgör den första fullständiga växtförteckning ⁵⁾, som uteslutande afser de till vårt florområde hörande delarna af Lappland, är det naturligt att antalet arter, som här för första gången omnämnas såsom förekommande inom Finlands naturhistoriska område, är synnerligen stort. Icke blott de allra flesta af de arter som redan Wahlenberg anförde såsom mer eller mindre allmänna i Lappmarken, utan angifvande af någon fyndort från finska florområdet, uppräknas här ⁶⁾, utan dessutom öfver 30 arter, hvilka

har gått förloradt; täml. många uppgifter härifrån citeras i Wirz. M. S.; numera hafva äfven dessa endast historiskt värde.

¹⁾ Ifrån dess stiftelse till den 2 Juni 1829 bar sällskapet namnet Sällskap för Finsk Zoologi och Botanik: Moberg Sällsk. p. 7.

²⁾ Sällskapets Pro Fauna et Flora Fennica inrättning och verksamhet ifrån dess stiftelse den 1 November 1821 till den 1 November 1871. Skildring af A. Moberg, Helsingfors 1871; jfr äfven en uppsats af D. Wikström i Walvoja 1890.

³⁾ J. Fellman, Index plantarum phanerogamarum in territorio Kolaëns lectarum (Bull. de la Soc. Imp. des natur. de Moscou, Tom III), Moskva 1831 och Index plantarum in Lapponia Fennica lectarum (l. c., Tom VIII), Moskva 1835.

⁴⁾ Med undantag af Lepechins se N. I. Fellm. p. V och VI.

⁵⁾ Här uppräknas 386 arter. (Nummerföljden går endast till 379, men några numror äro dubbla). Af varieteter förekommer här jämte hufvudformen endast *Ledum palustre* β.

⁶⁾ Af de p. 42 not 3 uppräknade 45 arterna återfinnas här 35. *Epilo-*

dels ej alls omnämndes af Wahlenberg dels, och vida oftare, af honom anfördes för delar af Lappland, som ligga mer eller mindre långt från Finlands gränser¹⁾. Då man betänker de stora svårigheter, hvarmed undersökningen af dessa aflägsna trakter var förenad²⁾, att några föregående arbeten, som kunnat gifva åtmin-

bium alpinum, *Saxifraga nivalis* och *Thalictrum alpinum* omnämnas dock riktigt redan hos Prytz. (Par andra förekomma visserligen äfven hos Prytz, men deras utbredning upptages mer eller mindre oriktigt). Angående *Haloscias scoticum* och *Salix Lapponum* se äfven Wahlenb. Fl. Suec. *Calamagrostis stricta*, *Galeopsis versicolor*, *Carex tenuiflora*, *C. Persoonii*, *C. irrigua*, *C. rariflora* (frekvensgraden dock vilseledande) och *Salix reticulata* (under namn af *S. retractata*; frekvensen mindre riktig) omnämnas i Fellm. Lapp. Till dessa ansluter sig *Eriophorum gracile*, hvars fyndort i Fellm. Ind. ej är fullt säker. Af de återstående upptages *Carex sparsiflora* riktigt först af F. Nylander (F. Nyl. Utdr. och Spic. I) och Pteridophyterna *Cystopteris fragilis* och *Selaginella spinulosa* i Rupr. Distr.

¹⁾ *Salix herbacea*, *Eriophorum Scheuchzeri*, *Aira alpina*, *Trisetum subspicatum*, *Glyceria* (Poa) *maritima*, *Poa caesia* (= *P. glauca*), *Primula stricta* (= *Pr. Hornemanniana*), *Pr. sibirica*, *Sibbaldia procumbens*, *Juncus biglumis*, *Luzula parviflora*, *Saxifraga cernua*, *S. caespitosa*, *Arenaria lateriflora*, *Alsine biflora*, *Melandrium* (*Lychnis*) *apetalum* (Wahlenbergs uppgift föres af Blytt p. 1071 till *M. affine*), *Sagina saxatilis* (= *Spergula saginoides*) (se ofvan p. 30, not 1), *Dryas octopetala*, *Papaver nudicaule*, *Aconitum lycoctonum*, *Ranunculus glacialis*, *R. pygmaeus*, *R. nivalis*, *Cochlearia anglica*, *Cardamine bellidifolia*, *Arabis alpina* (se ofvan p. 26, not 7), *Gnaphalium supinum*, *Chamorchis* (*Chamaerepes*) *alpina*, *Carex capitata*, *C. norvegica*, *C. echinata* (= *C. stellulata*), *C. maritima*. Bland dessa växter förtjena särskildt framhållas *Poa caesia*, som ansågs osäker till dess exemplar år 1864 inlemnades till H. M. F., äfvensom *Glyceria maritima*, hvaraf exemplar väl torde hafva blifvit inlemnade på 1840 talet, men som icke erkändes såsom finsk före 1880 (i tryck 1884). Vidare upptogos några växter under oriktiga namn såsom *J. balticus* (under namn af *J. glaucus*), *Sanguisorba officinalis* var. *polygama* (under namn af *Poterium sanguisorba*) och *Cochlearia arctica* (under namn af *C. officinalis*), hvarföre de knappt kunna räknas. I afseende å *Stellaria crassifolia* är det något osäkert om Fellmans namn afser samma växt som nu betecknas med detta namn. Likaså tolkas Fellmans *Arenaria lapponica* dels såsom *Alsine stricta* dels såsom *Arenaria ciliata*. *Alchemilla alpina* anføres med oriktig frekvensgrad. Angående *Mertensia maritima* se ofvan p. 34, not 3. (Den upptages äfven i Wahlenb. Fl. Suec.)

²⁾ Se härom t. ex. Fellm. Ant., ehuru här skildras förhållandena i Finska lapmarken.

stone vissa utgångspunkter, ej förefunnos ¹⁾ och framför allt att „Wahlenbergs Flora Lapponica var det förnämsta och nästan enda literära hjälpmedel, som stod Fellman till buds vid växternas bestämning uppe i Lappmarken, där han befann sig betydligt öfver 100 mil aflägsnad från närmaste botaniska museum“ ²⁾, så måste man gifva det varmaste erkännande icke blott åt det lifliga intresse som förmådde öfvervinna alla dessa svårigheter, utan äfven åt det resultat som här föreligger. Visserligen förekomma några oriktiga bestämningar, men jämförelsevis sällan erbjuder det svårighet att utreda hvilken art egentligen afses ³⁾. Uppgifterna om frekvensen torde kunna betraktas såsom särdeles upplysande, då man erinrar sig att detta var den första undersökningen ⁴⁾. På grund häraf synes det berättigadt, att i de fall bestämningen ej erbjuder någon särskild svårighet, lita på Fellmans uppgifter, äfven om bekräftelse från en senare tid ej föreligger ⁵⁾.

¹⁾ Man behöfver blott erinra sig olikheterna mellan Ryska lappmarken å ena sidan och de vestliga Lappmarkerna å andra.

²⁾ N. I. Fellm. p. LXI not.

³⁾ Arter som icke upptagas hos Wahlenberg förekomma naturligtvis oftare under oriktigt namn, så t. ex. *Cenolophium Fischeri* under namn af *Thysselinum palustre*, se N. I. Fellm. p. LXII och LXIII. — Då N. I. Fellm. p. LXI—LXVI egnar en särskild uppmärksamhet åt de uppgifter, som måste betraktas såsom oriktiga, torde det vara öfverflödigt att här ingå därpå. Såsom icke förekommande i Ryska lappmarken upptagas l. c. 17 arter anförda i Fellm. Ind. (Bland dessa medräknas *Salix Wulfeniana*, men ej *Ervum hirsutum*). Emellertid uppräknas här bl. a. *Alnus incana* och *Glyceria (Poa) maritima*, i afseende å hvilka senare undersökningar visat att de förekomma i Lapp. ross. Däremot ingå ej några andra arter, som i Fellm. Ind. torde hafva oriktiga namn, såsom *Myosotis arterna*, etc. (se äfven p. 50 not 1).

⁴⁾ Det bör anmärkas, att ehuru N. I. Fellm. ofta upptager helt annan frekvensgrad, torde detta i de flesta fall bero därpå, att J. Fellm. mest exkurrerade i det inre af landet, hans son åter nästan uteslutande vid kusten. I mer än ett fall torde därföre nyare undersökningar visa, att den äldre uppgiften var riktig. Här må blott anföras följ. exempel. *Majanthemum bifolium* upptages såsom „håud infrekvens“: Fellm. Ind. och r: N. I. Fellm., men i de uppgifter, som varit mig tillgängliga från undersökningarna 1870—1886 upptages arten tillsammans 24 gånger ifrån 17 olika fyndorter, alla inom det område, som utgjort föremål för de nämnda författarenes undersökningar.

⁵⁾ Så t. ex. af de p. 50 not 1 anförda *Ranunculus glacialis*, *Chamorchis alpina* och *Carex echinata*. Däremot har jag ej vågat förlita mig på uppgiften om *Gnaphalium alpinum*.

En omständighet, som väl bör ihågkommas vid begagnandet af det nu omnämnda arbetet, är att Fellman alldeles icke besökt de östra delarne af Ryska lappmarken, men deremot utsträckte områdets gränser åt söder ända till närheten af Kemi¹⁾. Det är därför naturligt, att här upptagas några relativt taget sydliga arter, som äro främmande för Lappmarken i den mening området nu fattas²⁾.

Ungefär detsamma som nu framhållits i afseende å det förra af J. Fellmans arbeten gäller det senare, om också i detta noviteterna nästan helt och hållet saknas på grund däraf, att Finska lappmarken tidigare varit föremål för botaniska undersökningar³⁾. Äfven detta arbete har blifvit belyst genom senare undersökningar⁴⁾

¹⁾ Se N. I. Fellm. p. VII.

²⁾ Så upptages t. ex. *Vicia hirsuta* såsom förekommande emellan Gridinä (Gradinskoi) och Keret. Led. I p. 663 anför på grund häraf arten såsom förekommande i Rossia arctica, hvilket är synnerligen vilseledande. Dylika fall äro ej särdeles sällsynta, om än det nu anförda är det mest i ögonen fallande; jfr N. I. Fellm. p. LXII.

³⁾ *Carex ustulata* upptages från Paatsjoki, men har ej återfunnits. Emellertid torde uppg. kunna anses tämligen säker, se Led. IV p. 295. *Salix polaris* har ej återfunnits på Pallastunturit; däremot anför Kihlman uppgiften från Jeskada utan någon reservation: Kihlm. Ant. p. 118. *Malaxis paludosa*, upptagen från Killila, kunde äfven räknas hit. Fyndortens namn är troligen Kittilä, hvarifrån dock icke någon nyare uppgift föreligger. (I sammanhang härmed må nämnas, att antalet tryckfel i Fellmans arbeten är synnerligen stort, hvilket visserligen är lätt förklarligt, då arbetena trycktes på en främmande ort, långt aflägsen från författarens vistelseort. Tryckfelen i artnamnen rättas visserligen lätt, ehuru Trautv. Incr. onödigt nog egnar särskild uppmärksamhet åt dem, men några Ortsnamn äro fullkomligt förvrängda, hvilket ofta verkar synnerligen störande). Ungefär detsamma som med *Malaxis* är förhållandet med *Veronica saxatilis*, som uppgifves förekomma „ad flumen Uuenasjoki“. *Juncus arcticus* uppgifves förekomma „ad flumen Iso rarius“, men flodens läge (troligen i Kuusamo) är mig icke fullt säkert och uppgiften förefaller äfven eljest osäker. *Carex microstachya* afser snarare *C. helvola*, se Kihlm. Ant. p. 128. Äfven någon uppg. från L. ent. kunde räknas hit.

⁴⁾ Kihlm. Ant. skildrar floran i Inari lappmark, till hvilken trakt Fellmans uppgifter i nu ifrågavarande arbete hufvudsakligen torde hänföra sig (det bör dock märkas att arter från L. ent. ingå). Några uppgifter från Kuusamo omnämnas af Wainio Kasv. Att N. I. Fellmans bestämningar i af-

i samma trakter, hvarföre det torde vara nog att här hänvisa till dessa ¹⁾).

Af helt annan beskaffenhet är ett arbete, som utkom par år efter Fellmans, nämligen J. E. A. Wirzéns förteckning öfver Finlands officinella växter ²⁾. Då arbetet utgafs såsom akademisk disputation „pro summis in re medica honoribus“ och dess författare gjort vidsträckta resor i botaniskt syfte samt någon tid senare blef lärare vid universitetet ³⁾, kan man icke förneka, att det framträdde med vida större anspråk än de nyssnämnda förteckningarna af „pastor ecclesiae“ i Finlands mest aflägsna församling. I själfva verket har Wirzéns arbete ofta åberopats i synnerhet af utländska botanister. Många oriktiga uppgifter om Finlands flora hafva därigenom blifvit bragta i omlopp. Det visade sig nämligen jämförelsevis snart, att arbetet var opålitligt ⁴⁾, och i själfva verket torde ungefär en tredjedel af uppgifterna kunna betecknas såsom oriktiga eller vilseledande, under det ännu andra måste anses alldeles värdelösa, så att endast något öfver halfva antalet kan, enligt hvad man nu känner om växternas utbredning,

seende å J. Fellmans förra arbete äfven belysa det senare, är själfallet. — I Fellmans arbete ingå utom de här rättade felen ännu några uppgifter, hvilka antagligen måste betraktas såsom uppkomna genom misstag, ehuru detta icke med full säkerhet kan bevisas, enär de senare undersökningarna icke omfattat hela den trakt Fellman afsåg. Såsom exempel må anföras uppgifterna om *Polygonum persicaria*, *Rosa canina*, etc.

¹⁾ Här må blott tilläggas, att förteckningen upptager 387 arter (N:o 46 dubbel), hvaribland *Chara flexilis*, och 25 à 30 varieteter. — I afseende å detta arbete kan man ej lika lätt som i afseende å Fellm. Ind. bevisa, att Fellman räknade Lappmarkens gräns mer åt söder än den nu drages. (Att Kuus. räknades till Lappmarken framgår dock tydligt.) Emellertid är jag fullt öfvertygad att så var fallet.

²⁾ Dissertatio academica enumerationem plantarum officinalium Fenniam sponte inhabitantium sistens. Praes. I. Ilmoni publ. modeste offertensurae J. E. A. Wirzén, Helsingfors 1837.

³⁾ Wirzén reste redan 1830 till Nordkap och företog 1833—35 resor i Ryssland ända till Ural och Kaspiska hafvet. Medicine Adjunkt och Botanicus Demonstrator blef han 1839: Renvall p. 226. Om Wirzéns botaniska exkursioner i Finland, i synnerhet efter 1837, se Wirz. Prodr. p. 3 och 4 not.

⁴⁾ Detta framhålles uttryckligen i Sæl. Ö. Nyl. p. 25 not. Redan i W. Nyl. Distr. framhölls oriktigheten af flere uppgifter, ehuru det icke uttryckligen påpekades, att uppgifterna härstammade från Wirzén.

anses någorlunda riktigt. Då detta omdöme synes nog strängt, torde det vara nödigt, att ingå i en närmare granskning af arbetet, så mycket mer som författare af den betydenhet som t. ex. E. Fries och E. R. v. Trautvetter till en stor del från Wirzéns publikationer hemtat sin kännedom om landets flora. Frånräknar man de 23 lägre kryptogamer som uppräknas i disputationen, återstå 312 arter kärlväxter ¹⁾. Af dessa äro minst 10 arter främmande för landets flora ²⁾, hvartill kommer att ungefär samma antal tillfälliga växter anföras, och detta delvis från trakter, där det är högst osannolikt att de förekomma ³⁾. Ett antal växter, hvilka, så vidt man vet, äro sällsynta och endast anträffas i sydvestra (eller södra) delen af landet, uppgifves af Wirzén såsom förekommande i en stor del af Finland ⁴⁾. I afseende å minst 35 arter är äfven utbredningen angifven alltför vidsträckt, ehuru fe-len icke äro så grofva som vid de nyssnämnda ⁵⁾. Vid 40 arte-

¹⁾ Hela antalet utgör enligt nummerföljden 335.

²⁾ *Circaea lutetiana*, *Lithospermum officinale* (ny), *Exonymus euroxaeus* (ny), *Silau pratensis* (= *Cnidium Silau*), *Oenanthe fistulosa*, *Rumex acutus*, *Pedicularis silvatica*, *Orobanche major* (se dock ofvan p. 8; uppgiften om denna är i hvarje händelse oriktig), *Nasturtium officinale*, *Orchis latifolia*. Hårtill kunde möjligen läggas *Fulsatilla vulgaris* (se om denna ofvan p. 19, not 4)

³⁾ *Lolium temulentum*, *Convolvulus sepium*, *Mentha gentilis*, *Betonica officinalis* (= *B. stricta*), *Cichorium Intybus*, *Inula helenium*, *Anthemis cotula*. Hårtill kunna läggas *Echium vulgare*, *Pastinaca sativa*, *Berberis vulgaris* och, om man så vill, *Salix fragilis*, där dock utbredningen är någorlunda riktigt angifven, ehuru arternas spontana förekomst är tvifvel underkastad.

⁴⁾ *Laserpitium latifolium*, *Mespilus oxyacantha* (namnet dessutom oriktigt), *Fragaria collina*, *Lathraea squamaria*, *Carex arenaria*. Till dessa ansluta sig *Oenanthe phellandrium* och *Thalictrum aquilegiaefolium* äfvensom i viss mån *Polygonum persicaria*, *Ulmaria filipendula*, *Rosa canina* och *Hypochaeris maculata*, af hvilka de sistnämnda väl äro allmänna, där de förekomma, men hvilkas gränser angifvas alldeles oriktigt; så t. ex. *Hypochaeris* „per totam patriam ad Lapponiam sylvaticam usque“, ehuru f. ö. ingen botanist i Finland uppgifvit den norr om 63°. — *Archangelica officinalis*, hvars sydgräns i vårt land, så vidt man f. n. känner, ligger ungefär vid 66° eller obetydligt lägre, uppgifves förekomma „per totam Fenniam ac Lapponiam, regione Aboënsi forsan excepta“: Wirz. Pl. off. p. 23.

⁵⁾ Då det blefve alltför vidlyftigt, att fullständigt genomgå alla hithörande fall, må här endast såsom exempel anföras ett par af de första växterna inom denna kategori, hvarjämte de öfriga uppräknas. *Veronica spicata* upp-

angifvas fyndorter, därifrån ingen senare uppgift föreligger, ehuru dessa ställen stundom blifvit särskildt undersökta i botaniskt afseende¹⁾. Dessa fyndorter ligga emellertid inom artens nu kända utbredningsområde eller åtminstone mycket nära detta. Uppgifterna angående 40 af de återstående arterna äro visserligen icke oriktiga i samma mening som de föregående, men dels alldeles icke upplysande dels till och med vilseledande, i det att artens utbredningsområde upptages alltför inskränkt²⁾. Frånräknas alla dessa, återstå endast 161 arter, hvilkas utbredning angifves nå-

gifves förekomma „in collibus apricis regionis circa Aboam, Alandiae et Careliae meridionalis, Kivinebb: Wirz. Pl. off. p. 6. Ehuru arten jämförelsevis lätt faller i ögonen, och oaktadt särskildt Kivinebb blifvit undersökt i botaniskt afseende (af Malmberg 1866), har dock ingen senare botanist funnit den i södra Karelen. Emot dess förekomst därstädes talar äfven följ. uppgift från Ingermanland „In den Sandgegenden des Südgebiets [söder om Neva] eine der gemeinsten und für diese Gegenden charakteristischen Pflanzenarten“: Meinsh. p. 254, hvaremot den l. c. p. XXX alldeles icke upptages för den del af Karelska näset, som hör till Ingermanland. *Triticum repens* uppgifves växa „in cultis ad alpes usque“: Wirz. Pl. off. p. 9. Att döma af senare uppgifter synes arten på finskt område ej öfverskrida barrträdens gräns; så upptages den från Li. endast „in ripa alta ad pag. Kyrö et in campo deusto Secali consito ad Toivoniemi“: Kihlm. Ant. p. 132 och från Lapp. ross. „in parte merid. occ. p“: N. I. Fellm. p. 92; jfr äfven Blytt p. 1217 (något tidigare angafs den i Norge förekomma „omtr. til Fyrregr.“: M. Blytt p. 162 och 163).

De öfriga hithörande växterna äro *Veronica officinalis*, *Anchusa officinalis*, *Polemonium caeruleum*, *Solanum nigrum*, *Rhamnus cathartica*, *Ribes rubrum*, *R. nigrum*, *Vincetoxicum officinale*. *Cicuta virosa*. *Chenopodium bonus Henricus*, *Ch. rubrum*, *Gagea lutea*, *Allium scorodoprasum*, *Acorus calamus*, *Rumex aquaticus* (den kollektiva arten), *Saxifraga tridactylites*, *Rubus idaeus*, *Mentha aquatica*, *Lamium album*, *Barbarea vulgaris*, *Corydalis bulbosa*, *Lactuca muralis*, *Artemisia vulgaris*, *Erigeron acris*, *Senecio vulgaris*, *Carex disticha* (= *C. intermedia*), *Quercus pedunculata* (se ofvan p. 12), *Hippophaë rhamnoides*, *Myrica gale*, *Asplenium trichomanes*, *A. ruta muraria*. — Till dessa ansluta sig *Symphytum officinale*, *Asperugo procumbens*, *Chrysosplenium alternifolium* och *Melampyrum arvense*.

¹⁾ Att uppräknas alla dessa arter synes mig öfverflödigt; framhållas bör att för 7 å 8 arter uppgifterna äro högst sannolika och antagligen komma att bekräftas, medan de däremot för andra synas vara tagna ur luften.

²⁾ Här må blott anföras ett exempel. *Campanula patula* uppgifves förekomma „in pratis et agris Nylandiae, Tavastiae, Satakundae“; emellertid är

gorlunda riktigt ¹⁾. — Det kan dock icke å andra sidan förnekas att arbetet har vissa förtjenster. Sålunda anföres förekomsten af några arter fullkomligt korrekt, oaktadt deras utbredning är mer eller mindre afbruten och därigenom jämförelsevis svår att utreda ²⁾. Vidare göres här för första gången ett försök att utreda Finlands naturhistoriska gränser ³⁾, hvilket, om än de af Wirzén föreslagna gränserna ej fullständigt öfverensstämman med de nu ⁴⁾ antagna, är värdt allt erkännande.

Slutligen omnämnas några för Finlands flora nya arter, hvaraf åtminstone fyra med en utbredning som faller inom de nu kända utbredningsgränserna ⁵⁾. Icke desto mindre torde dock det omdömet vara berättigadt, att Wirzéns verksamhet på botanikens område snarare bidrog till att bringa förvirring i kännedomen om växternas utbredning än till att belysa den.

I sammanhang härmed torde det vara lämpligt att taga i betraktande några manuskript af Wirzén, hvilka (i afskrift) blifvit bevarade till våra dagar. I Societas' pro Fauna et Flora Fennica arkiv finnas tvänne. Det ena bär titeln „Annotationes ad Floram suecicam a G. Wahlenberg editam“ och har redan länge tillhört

arten allmän i Åbo trakten, Karelén och i allmänhet i hela södra Finland (utom på Åland, där den torde vara sällsynt) äfvensom mot norr funnen ända till 65°.

¹⁾ Genom att sammanräkna de arter, hvilkas utbredning af Wirzén angifves oriktigt, med dem, där artens förekomst på de af honom angifna fyndorterna är mindre sannolik, och slutligen tillägga några af de mest vilseledande bland de senast anförda, erhålles till summa 106, hvilket utgör något mer än tredjedelen af 312. Det må tilläggas, att uppgifterna om de lägre kryptogamerna äro jämförelsevis bättre, dock torde äfven där anträffas några fel (t. ex. uppg. om *Polyporus suaveolens*).

²⁾ Se t. ex. *Sedum acre*, *Lythrum salicaria*, *Trollius europaeus*.

³⁾ Wirz. Pl. off. p. 3, Wirz. Prodr. p. 4 not.

⁴⁾ Se härom å ena sidan Norrl. On. p. 5 etc., å andra sidan Norrlin i Not. XIII p. 272 och Herb. Mus. Fenn. II p. VI.

⁵⁾ *Veronica beccabunga*, *Galium mollugo*, *Gentiana pneumonanthe* och *Ophioglossum vulgatum*. *Symphytum officinale* uppgifves förekomma „in pratis paludosis, salice abundantibus, Nylandiae“. Emellertid torde arten i Nyland vara mer eller mindre tillfällig, hvarföre den kan räknas såsom tillhörande landets spontana växter först från 1878, då den uppvisades af Elfving vid Svir. Äfven *Polygala amara*, *Asplenium ruta muraria*, m. fl. anföras här för första gången från Finland, ehuru deras utbredning angifves oriktigt.

sällskapet ¹⁾; i manuskriptet omnämnes ej hvem som gjort dessa anteckningar, men af några uppgifter framgår tydligt att de ursprungligen härstamma från Wirzén ²⁾. Det andra manuskriptet inlemnades nyligen af O. Hjelt ³⁾. Antagligt är, att hvarterda utgör en afskrift af Wirzéns originalanteckningar, ty öfverensstämmelsen emellan dem är omisskännelig ⁴⁾. Att Wirzéns ursprungliga anteckningar i hufvudsak blifvit gjorda före utgifvandet af Wirz. Pl. off. ⁵⁾, synes sannolikt, då i manuskripten anföras ett mindre antal fyndorter. Felen framträda här ojämförligt mycket mindre än i Wirzéns tryckta arbeten, och då i manuskripten i många fall angifvas bestämda fyndorter, där publikationerna endast innehålla allmänt hållna uppgifter, äro de stundom af ett visst intresse, ehuru de, såsom nogsamt framgår af det föregående, måste användas med största möjliga försiktighet ⁶⁾.

Ännu hafva vi att omnämna par arbeten af inhemska författare under denna tid. I Sjögrens anteckningar ifrån Kemi Lappmark ⁷⁾ äro de botaniska uppgifterna mycket få och delvis ej fullt riktiga ⁸⁾, hvarföre arbetet nästan med lika rätt kunde bortlemnas ur öfversigten ⁹⁾. Äfven från Knorrings arbete om Gamla

¹⁾ Med Wirz. M. S. i Notae Consp. afses uteslutande detta manuskript.

²⁾ Se t. ex. uppg. om *Eriophorum latifolium* och *Lythrum salicaria*.

³⁾ Se årsberättelsen för 1888—89.

⁴⁾ I det senare manuskriptet ingå utom afskriften af Wirzéns anteckningar några tillägg af O. Hjelt själf, hvilka synbarligen äfven härstamma från denna period; i par fall tjena dessa att belysa vissa uppgifter i literaturen, hvarjämte äfven en och annan upplysning för öfrigt kan hemtas ur dem.

⁵⁾ På grund af de många uppgifterna från Satakunta torde de dock vara gjorda efter 1831, då W. besökte denna trakt; se Wirz. Prodr. p. 3 not. Enligt muntligt meddelande af O. Hjelt torde han hafva gjort sin afskrift år 1841 eller senast i början af 1842.

⁶⁾ Här må dessutom nämnas, att O. Hjelt godhetsfullt ställt till min disposition anteckningar, som han under sin studenttid afskrifvit efter ett äldre manuskript, hvilket antagligen haft Wirzén till författare. Dessa sistnämnda anteckningar utgöras till större delen af utdrag ur äldre literaturen, hvarföre de någon gång varit till hjälp för mig. De måste dock användas med försiktighet. Detta manuskript omnämnes ej i Notae Consp.; de få gånger det citeras i själfva Conspectus, betecknas det med Wirz. ann.

⁷⁾ A. J. Sjögren, Anteckningar om församlingarne i Kemi Lappmark, Helsingfors 1828.

⁸⁾ Se J. Fellman i Suomi 1846, p. 63—119.

⁹⁾ Det upptages ej heller i Sæl. Bot. lit.

Finland¹⁾, kunna endast få upplysningar hemtas i botaniskt afseende, då där i allmänhet ej upptagas några speciallokaler för växterna²⁾, utan blott angifves, att de blifvit funna i Gamla Finland³⁾. — Af vida mera intresse, ehuru helt kort (3 å 4 sidor), är F. Nylanders bref till E. Fries i Botaniska Notiser⁴⁾, då här bl. a. några för Finlands flora nya arter⁵⁾ omnämnas tidigare än i F. Nylanders Spicilegium. Framhållas bör dock, att i Spicilegium en fullständigare redogörelse meddelas för dessa och flertalet öfriga på resan gjorda växtfynd⁶⁾.

Af utländska författares arbeten, som beröra Finlands flora, torde det äldsta⁷⁾ under denna del af perioden vara K. E. v. Baers uppsats om Ryska lappmarken⁸⁾. Här uppräknas bl. a. några växter från Pjalitsa, Ponoj och Triostrow⁹⁾. — Af större be-

¹⁾ F. P. v. Knorring, Gamla Finland eller det fornda Wiborgska gouvenementet, Åbo 1833.

²⁾ Noggranna fyndorter angifvas blott för 3 växter, hvaribland *Pinus Larix*.

³⁾ Några af dessa växter hafva aldrig blifvit återfunna därstädes.

⁴⁾ Utdrag ur ett bref dateradt Kola d. 24 Juli 1842, medd. af Prof. Fries (Bot. Not. 1842, p. 152—154). Tillägg l. c. p. 190 och 191

⁵⁾ *Lonicera caerulea*, *Echinosperrnum deflexum*, *Chaerophyllum Prescottii* (= *Ch. bulbosum*) och *Viola epipsila*, den sistnämnda dock tydligen delvis förväxlad med andra arter (*V. umbrosa* och *V. uliginosa*). Dessutom lemnas här första säkra uppgift om den i Spic. ej omnämnda *Arenaria ciliata* (oriktiga uppgifter redan hos Prytz).

⁶⁾ De återstående uppgifterna från Lapp. ross. beaktas hos N. I. Fellm. (Den oriktiga uppgiften om *Trifolium alpestre* rättar redan F. Nyl. Utdr. p. 191). Några uppgifter från Ob. och Kaus. ingå äfven, ehuru delvis mindre exakta.

⁷⁾ Ungefär samtidigt torde ett annat hithörande arbete hafva utkommit, nämligen Bergsträssers, Versuch einer Beschreibung des Olonez'schen Gouvernements im Jahre 1838. Här ingår en växtförteckning af Olbricht, hvilken citeras af Led. Arbetet har dock icke varit mig tillgängligt.

⁸⁾ Expédition à Novaja-Zemlja et en Laponie 1:o Les bords de la mer blanche et la Laponie Bull. scient. publ. par l'Acad. Imp. des sciences de St Pétersbourg, (T. III, N. 89). Petersburg 1837.

⁹⁾ Bland dessa växter märkes särskildt *Paeonia anomala* (= *P. intermedia*), som dock icke är „ganz gemein“ på vstra kusten af Hvita hafvet. Exemplar till H. M. F. af denna växt erhöles först år 1863. De öfriga af Baer uppräknade växterna äro alla mer eller mindre allmänna i denna trakt, hvarföre arbetet ej upptages i Notae Consp.

tydelse äro L. L. Læstadii växtgeografiska meddelanden ¹⁾, då bland dessa icke blott ingår ett antal direkta upplysningar om Finlands flora ²⁾, utan äfven flere botaniska observationer, som, ehuru egentligen gjorda inom angränsande trakter, kunna tillämpas på finska florumrådet. — I Boehlingks geologiska arbete ³⁾ finnas par botaniska uppgifter, hvilka tjena till belysning af Ryska lappmarkens flora. — Jämförelsevis många uppgifter från Finland lemnas af Schrenk ⁴⁾ i hans skildring af Hogland ⁵⁾, men några af dessa hafva befunnits vara oriktiga ⁶⁾. — Af Ledebours stora arbete öfver Rysslands flora ⁷⁾ utkom första delen under denna tid, men då större delen af arbetet utgafs under sista afdelningen af perioden och en del först under följande period, torde det vara skäl att skärskåda detta arbete längre fram. Här må blott nämnas att Ledebour i första delen beskriiver en växt

¹⁾ L. L. Læstadius, Loca parallela plantarum (Nova acta Reg. soc. sc. Upsaliensis, Vol. XI). Upsala 1839.

²⁾ Bl. a. beskrifves från Finlands botaniska område eller rättare gränstrakten däraf hybriden *Rubus castoreus* äfvensom från Enontekis lappmark *Potamogeton sparganifolius*. Mig veterligen omnämnas äfven *Glyceria distans* här för första gången från Finland.

³⁾ W. Boehlingk, Bericht einer Reise durch Finnland und Lappland (Bull. scient. publ. par l'Acad. des sc. de St Pétersbourg, Tome VII). Petersburg 1840.

⁴⁾ A. G. Schrenk, Skizze der Vegetation auf der Insel Hochland (Beiträge zur Kenntniss des Russischen Reiches von Bær und Helmersen, Band IV). Petersburg 1841.

⁵⁾ Här upptagas, så vidt jag kunnat finna, för första gången, om man ej tager Tillands i betraktande, *Asplenium septentrionale*, *Aspidium spinulosum* och *Phegopteris polypodioides*.

⁶⁾ I Schrenks arbete anföras 162 fanerogamer, 12 filices, 9 mossor, 25 lafvar eller tillsammans 208 arter: Trautv. Fontes p. 258. Af de här nämnda kärlväxterna uppräknar Brenner 25 arter bland de växter, angående hvilkas förekomst ytterligare bekräftelse erfordras: Brenn. p. 37 o. 38. Visserligen torde Brenner utan tillräckliga skäl betvivlat några uppgifter (6 af dessa växter anföras af Brenner själf i Brenner Tillägg p. 40), men flertalet af de l. c. uppräknade arterna äro dock säkert oriktigt bestämda af Schrenk. Här bland märkes främst *Betula fruticosa*, som är alldeles främmande för Finlands flora. Äfven *Rhyncospora fusca* var då ännu ej uppvisad i Finland.

⁷⁾ C. F. a Ledebour, Flora Rossica, Stuttgart Vol. I 1842, Vol. II 1844—46, Vol. III 1846—1851, Vol. IV 1853.

delvis på grund af exemplar tagna inom Finlands botaniska område ¹⁾.

Slutligen bör omnämnas, att den ryska expedition, som 1840 undersökte Ryska lappmarken, därstädes insamlade flere växter, hvaraf tre för vår flora nya blifvit särskildt uppräknade ²⁾.

Af manuskript från denna tid hafva Wirzéns och O. Hjelts redan blifvit omnämnda, men äfven en växtförteckning, hänförande sig till en mindre del af landet, finnes bevarad i handskrift, nämligen Kekonis förteckning öfver de växter han anträffat i södra Tavastland ³⁾. Förteckningen gör ej anspråk på att vara fullständig, men förefaller trovärdig. Då emellertid en fullständig växtförteckning från samma trakt blifvit publicerad ⁴⁾, erbjuder arbetet numera få upplysningar af intresse.

Det framhölls redan tidigare ⁵⁾, att F. Nylanders *Spicilegium* ⁶⁾ måste anses såsom ett arbete, hvilket förtjenar en framstående plats i den finska botanikens historia, och att dess framträdande betecknar en ny afdelning i den period vi nu behandla. Detta arbete var nämligen det första, där en finsk botanist beskrefvit ett större antal växtformer ⁷⁾. I andra häftet ingick en omsorgsfullt utarbetad öfversigt af de finska *Carex*-arterna, hvil-

¹⁾ *Nuphar intermedium* (nu kallad *N. luteum* \times *pumilum*) . . . Lapponia ad flumen Tuloma (Fellman misit): Led. I p. 85. Säkra exemplar till H. M. F. erhöles först på 1860-talet. — På grund af Schrenks uppgifter anføres bl. a. den för florområdet nya *Hedysarum obscurum*.

²⁾ I Bulletin scient. publ. par l'Acad. Imp. des sciences de St Pétersbourg T. VIII, Petersburg 1841, p. 351 uppräknas *Arctophila (Poa) fulva*, *Colpodium latifolium* och *Castilleja pallida* (= *C. sibirica*) såsom inlemnade af Schrenk, v. Baer, v. Middendorf och Pankewitsch.

³⁾ G. W. Kekoni, Förteckning öfver Djur och Vexter, som finnas i Tavastland, förnämligast inom Hattula och Vånå församlingar.

⁴⁾ Asp. & Th. (Not. VII), Helsingfors 1867. Det synes ej sannolikt att desse haft tillgång till Kekonis manuskript.

⁵⁾ Se ofvan p. 45.

⁶⁾ F. Nylander, *Spicilegium plantarum fennicarum*. Centuria prima, Helsingfors 1843, Cent. secunda 1844, Cent. tertiae fasc. primus 1846. Arbetet blef ej afslutadt, utan afbrytes midt i en mening.

⁷⁾ Från Finland beskrifvas i Cent. I 3 arter och 4 à 5 varieteter; i Cent. II 4 arter, 8 underarter, 9 à 10 varieteter; i Cent. III 3 arter.

ken ligger till grund för hvad man nu känner om detta släktes utbredning i Finland, under det att kännedomen om denna utbredning och om släktet öfver hufvud tidigare hos oss ¹⁾ var högst bristfällig. Vidare var F. Nylander den förste ²⁾, som i inledningen till nyssnämnda arbete ådagalade orimligheten af vissa dittills icke bestridda uppgifter, särskildt Julins, och påpekade att flere af de äldre uppgifterna ej blifvit bekräftade ³⁾. Slutligen voro de nya arter, hvilkas förekomst uppvisades genom detta arbete ⁴⁾, synnerligen talrika och anmärkningsvärda, i det att bland dem ingingo de mest karakteristiska af de arter, som förläna floran i östra delen af Kola halfön dess afvikande prägel ⁵⁾.

¹⁾ Med berättigad själfkänsla säger F. Nylander själf, att ända till hans tid voro knappt flere arter kända än de 17, som upptogos af Kalm, hvaremot han i Spic. II upptager 73 väl utredda arter: Spic. II p. 15. — Det bör dock anmärkas att, såsom framgår af det ofvanstående, Wahlenberg och J. Fellman tidigare upptagit flertalet af dessa arter från Lappland. Angående några fel i Nylanders framställning se längre fram.

²⁾ Det enda försök till kritik, som finnes hos Wirzén, är mig veterligen, att han angående *Veronica peregrina* riktigt uppgifver „prorsus jam evanuit“: Wirz. Prodr. p. 14. Detta arbete utkom f. ö. några dagar efter Spic. Cent. I. Hos Prytz erinrar jag mig icke hafva funnit någon egentlig granskning af de äldre uppgifterna.

³⁾ Det bör märkas, att af de 13 arter, hvilkas spontana förekomst i Finland Nylander betviflar, i själfva verket ungefär halfva antalet eller 6 blifvit återfunna på senaste tid. Dessa äro: *Setaria viridis* (= *Cynosurus paniceus*), *Crambe maritima*, *Carex arenaria*, *Thalictrum aquilegifolium*, *Epilobium adnatum* (= *E. tetragonum*) och *Fumaria parviflora*, om man anser den motsvara *F. Vaillantii*.

⁴⁾ En stor del omnämndes dock allra först i Nylanders resebeskrifningar i Bot. Not. Af dessa uppräknades en del ofvan p. 58 not 5. De som ingå hos Ångstr. och F. Nyl. Und. betecknas med *.

⁵⁾ Utom de redan p. 58 not 5 uppräknade 4 växterna — uppgiften om *Viola epipsila* kan i Spic. anses riktig — torde följande växter i Cent. I vara nya för floran: *Eriophorum russeolum* (= *E. Chamissonis*), *Scirpus pauciflorus*, *Sc. rufus*, *Aira bottnica*, *Scolochloa* (*Glyceria*) *arundinacea*, *Potamogeton sparganifolius* (se ofvan p. 59 not 2), *P. praelongus*, *Myosotis caespitosa*, *M. stricta*, *Ulmus effusa*, *Juncus alpinus* (= *J. ustulatus*), *Pyrola media*, *Stellaria Friesiana*, *Ranunculus cassubicus*, *Geranium bohemicum*, *Aster sibiricus* (under namn af *A. ircutianus*). Den af Fellman under annat namn anförda *Sanguisorba officinalis* bör äfven nämnas likasom *J. balticus*, hvars förekomst på alla de af Nylander angifna fyndorterna dock är något osäker.

Nylanders uppfattning af *Carex*-arterna har dock icke vunnit odeladt erkännande; flertalet af de arter han själf uppställt har ej alls blifvit erkändt eller åtminstone erhållit ett lägre formvärde

Till dessa ansluta sig *Angelica litoralis* (se ofvan p. 19 not 4) och *Stellaria crassifolia*. Äfven *Veronica opaca* och *Potamogeton rufescens* kunna räknas hit, om de än icke återfunnits på en del af Nylanders fyndorter (af *Veronica opaca* erhöles exemplar till H. M. F. först 1878). Frekvensen för *Mulgedium alpinum* i Lapp. ross. torde vara oriktig; däremot angifves den riktigt från Kuus. Angående *Carex sparsiflora* se ofvan p. 49, not 6; den upptogs redan i F. Nyl. Utdr.; äfven *C. rariflora* anföres för första gången fullt riktigt från Finland. Huruvida *Hieracium rigidum* är riktigt angifven vågar jag ej afgöra. Däremot torde *Schoenus ferrugineus*, som hittills alldeles icke blifvit återfunnen på det af Nylander efter G. Appelberg angifna stället, icke kunna räknas. Om några oriktiga uppgifter se f. ö. längre fram.

I Spic. II anföras: * *Hierochloa australis*, * *Poa sudetica* (under namn af *P. quadripedalis*), *Myosotis silvatica*, * *Cenolophium Fischeri*, * *Conioselinum tataricum* (= *C. Fischeri*), * *Juncus castaneus*, *Agrimonia pilosa*, * *Potentilla multifida*, *Thalictrum simplex* (var. boreale), beskrifven under namn af *Th. strictum* * boreale, * *Ranunculus Pallasii*, * *Pedicularis verticillata*, *P. sudetica*, *Geranium pratense*, *G. palustre*, *Polygala amara*, * *Ligularia sibirica*, * *Chrysanthemum arcticum*, * *Pyrethrum bipinnatum*, *Viola collina*, *Orchis Traunsteineri*, *O. incarnata*, *Asplenium viride*, * *A. ruta muraria* (se ofvan p. 56 not 5), * *Aspidium lonchitis*, * *Athyrium crenatum*, *A. alpestre* (= *Polypodium rhaeticum*), * *Carex laevirostris*, *C. Oederi*, *C. Hornschuchii*, *C. stricta*, *C. vulgaris*, *C. halophila* (beskrifves), *C. flacca*, *C. ornithopoda*, *C. pilulifera*, (*) *C. ericetorum*, *C. disticha*, *C. teretiuscula* (utbredningen alltför inskränkt), *C. paradoxa*, *C. elongata*, *C. macilenta*, * *C. tenella* (= *C. Blyttii*), *C. remota* (uppgifven från södra Finland i st. f. det riktigare Åland) och *C. parallela*. Af dessa omnämnas *Pedicularis sudetica* och *Geranium palustre* endast i förbigående, men dock riktigt. Förekomsten af *Carex Hornschuchii* blef bestridd och exemplar inlemnades först 1878. Äfven *Carex pediformis* bör räknas, ehuru den uppgifves för Tavastland och den hittills endast blifvit funnen i Satakunta, då fyndorten ligger nära Tavastlands gräns; exemplar af denna erhöles först 1859. Vi finna således att antalet för floran nya arter ensamt i andra centurien uppgår till 45, hvarföre denna tillökning är större än i något arbete efter Kalms tid, om man undantager Wahlenbergs Flora lapponica. (Af senare arbeten hafva Fries och Herb. Mus. Fenn. II, det senare genom de många nya *Hieracium*-arterna, att uppvisa ett något större artantal). — Härtill kommer ännu * *Carex microstachya* (se ofvan p. 52 not 3), hvilken numera anses såsom hybrid; se härom Kihlman i Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

I Spic. III anföras *Carex paludosa*.

än det som ursprungligen tilldelats dem ¹⁾ och äfven i fråga om andra former har reduktion af artantalet egt rum ²⁾.

Några af Nylanders uppgifter, isynnerhet i Spic. I, hafva visat sig vara icke fullt noggranna; själf har han ändrat ett par ³⁾, senare författare hafva bevisat oriktigheten af par andra ⁴⁾ och närmare 20 måste tills vidare betecknas såsom icke bekräftade ⁵⁾. Emellertid är det min lifliga öfvertygelse, att åtminstone några växter ännu skola återfinnas på de af Nylander angifna fyndor-

¹⁾ Af de 10 arter Nylander, såsom ofvan framhållits, beskrifvit, är endast *C. * halophila* i Herb. Mus. Fenn. II bibehållen såsom underart. *Carex flavicans* är såsom varietet förd till *C. salina* och *Orchis curvifolia* såsom form till *O. Traumsteineri*. *Sanguisorba polygama* bibehålles äfven såsom varietet, hvaremot de öfriga (*Leontodon keretinus*, *Viola fennica*, *Thalictrum leptophyllum*, *Carex spiculosa*, *C. discolor* och *C. arctophila*) äro dels alldeles indragna, dels betraktas benämningarna såsom synonym. Af de 8 underarterna äro par (*Potentilla multifida* * *lapponica*, *Thalictrum strictum* * *boreale* äfvensom *Carex halophila* * *acutangula* (se Herb. Mus. Fenn. II p. 126) bibehållna såsom varieteter, *C. vesicaria* * *virens* såsom form (se l. c.), men de öfriga 4 (*Cenolophium Fischeri* * *lapponicum*, *Carex vulgaris* * *zonata*, *C. acuta* * *colorata* och *C. halophila* * *affinis*) alldeles bortlemnade. Likaså äro flere af formerna dels indragna dels bortlemnade, såsom tills vidare alltför litet utredda.

²⁾ Af de 73 *Carex*-arter Nylander uppräknar indragas 4, och 4 andra upptagas såsom varieteter eller underordnade former i Herb. Mus. Fenn. II.

³⁾ Den i Spic. I p. 16 och 17 från Hvita hafvet upptagna *Silauus pratensis* är enl. Spic. II p. 6 *Cenolophium Fischeri* (* *lapponicum*); hvad den enl. af Forselles från Nyland upptagna formen angår, är den fortfarande oviss, då *Selinum lineare*, till hvilken Nylander, ehuru med tvekan, hänför den i Spic. II, ej någonsin blifvit med säkerhet funnen i Finland. *Potentilla salisburgensis geranioides* i Spic. I p. 21 afser enl. F. Nyl. Und. p. 53 *P. multifida* (* *lapponica*). Här må tilläggas, att *Viola fennica*, som beskrifves Spic. I, af Nylander förklaras vara identisk med den af Fries beskrifna *V. scannica*: F. Nyl. Utdr. p. 53.

⁴⁾ *Gentiana obtusifolia* är *G. campestris* enl. Hellstr. Distr. p. 18. *Glyceria plicata* finnes ej på det angifna stället: Sæl. Ö. Nyl. p. 24.

⁵⁾ Då F. Nylander alltid måste erkännas vara en af Finlands främste botanister på sin tid och såväl hans utgifna skrifter som hans verksamhet för öfrigt varit af synnerlig betydelse för botanikens studium i vårt land, torde det ej sakna intresse att upptaga dessa uppgifter, så vidt de ej framgå af det föregående.

Såsom sannolikt oriktiga torde man kunna beteckna uppgifterna om

terna ¹⁾, och måhända kommer ännu en och annan af Nylanders former till heder.

I sammanhang härmed torde det vara skäl att betrakta de af Fr. Nylanders öfriga arbeten, hvilka äro af botaniskt innehåll ²⁾, då de nära på samtliga utkommit under denna afdelning af perioden. Utom det redan ofvan nämnda brefvet i Botaniska Notiser, där Nylander skildrar sin första resa i Ryska lappmarken, har han i samma tidskrift beskrifvit senare delen af sin andra resa ³⁾. Det anmärktes redan, att en icke ringa del af de växter, som fullständigt beskrifvas i *Spicilegium Cent. II*, här omnämnas något tidigare ⁴⁾, hvarjämte några andra uppgifter meddelas ⁵⁾.

Myosotis sparsiflora i Spic. I (ny; uppgiften oriktig, så vidt den rör det inre Finland), *Carex hirta* (ny) i Spic. II (oriktigheten beror möjl. på tryckfel). Öfriga hithörande uppgifter äro de om *Calamagrostis strigosa* (ny), *Scirpus compressus* (ny), *Potamogeton nitens* (ny), *P. compressus*, *Thalictrum kemense*, *Vicia villosa* (ny), *Viola umbrosa* (ny), *Platanthera chlorantha* (ny), alla i Spic. I; äfvensom i Spic. II *Orchis latifolia*, *Carex verna* (= *C. stolonifera*, ny) och *C. gynocrates* (ny). Vid några växter, hvilkas utbredning öfver hufvud taget angifves riktigt, ingå därjämte uppgifter, som ej äro bekräftade; hit höra i Spic. I: *Veronica opaca* (uppgifves äfven från **A b.**), *Potentilla verna* (= *P. salisburgensis*), *Polygala comosa* (ny), äfvensom i Spic. II uppg. angående *Carex Hornschuchii* (uppgifves utom från **A 1.** äfven från södra Finland) och *C. flacca* (= *C. glauca*, ny; uppgifves bl. a. från **N y l.** och **A b.**). Genom att nya arter blifvit särskilda, behöfva äfven uppgifterna om *Potamogeton pectinatus* och *P. filiformis* (= *P. marinus*) ånyo granskas. Freqvensgraden torde enl. N. I. Fellm. vara oriktig i afseende å *Mulgedium sibiricum* och *Salix polaris*. Vidare har *Cineraria integrifolia* hos Nylander erhållit namnet *Senecio aurantiacus* och slutligen upptagas *Centaurea phrygia* och *austriaca* såsom skilda arter i Finland. Måhända kunde ännu någon uppgift tilläggas.

¹⁾ Såsom stöd för detta påstående må blott nämnas, att *Veronica opaca* och *Carex Hornschuchii* under lång tid ej ansågos tillhöra finska flora, men nu blifvit återfunna.

²⁾ Nylander har äfven skrivit uppsatser i medicin; se Renvall p. 151.

³⁾ Ytterligare underrättelser om Botaniska resor i Skandinavien 1843, meddelade af E. Fries (Bot. Not. 1844 p. 52 och 53). Förra delen af resan skildras af Ångström l. c. p. 49—52; se längre fram.

⁴⁾ Uppsatsen ingår i April-nummern, och *Spicilegium* ventilerades såsom akademiskt specimen den 12 Juni samma år.

⁵⁾ Se t. ex. ofvan p. 63 not 3. — Angående *Castilleja pallida*, som icke omnämnas i Spic., se ofvan p. 60, not 2.

Ett bestående värde torde böra tillerkännas hans monografi öfver *Eriophorum* ¹⁾; själfallet är dock, att där ingå jämförelsevis få uppgifter angående finska floran. — Slutligen har Fr. Nylander skrifvit en förteckning öfver norra Österbottens växter ²⁾, hvilken väl ej blifvit fullständigt publicerad, men citeras i Ledebours Flora rossica ³⁾. Flere andra uppgifter af honom ingå för öfrigt i samma arbete ⁴⁾. — Glömmas bör slutligen ej, att utom de talrika bidrag han lemnat till finska växtsamlingen han äfven insamlat flera numror till det af E. Fries utgifna Herbarium Normale, hvarigenom han äfvenledes bidragit till att belysa vår flora ⁵⁾.

Samma år, som första häftet af Spicilegium offentliggjordes, utgaf Wirzén början till ett större arbete angående Finlands flora ⁶⁾, men det afbröts sedan 62 arter blifvit omnämnda. Det torde vara nog att här hänvisa till kritiken angående Wirzéns fullständiga arbete ⁷⁾, hvarvid dock det tillägg bör göras, att antalet fel

¹⁾ Eriophori Monographia (Acta Soc. Sc. Fennicae Tom III), Helsingfors 1849. (Tomens titelblad har årtalet 1852).

²⁾ Plantae Ostrobothniae borealis. Auct. F. Nylander msc.: Led. II p. V.

³⁾ Då själfva manuskriptet ej föreligger, är det svårt att yttra sig om detta arbete. Enl. Led. upptagas i manuskriptet några växter, hvilka i norra Österbotten knappt torde förekomma annat än tillfälligtvis på barlast m. m. måhända har deras tillfälliga förekomst varit antydd, ehuru detta ej framgår af citatet. Några speciella fyndorter omnämnas icke i citatet, men af flere uppgifter framgår emellertid att Kuusamo inbegripes i norra Österbotten, hvilket måhända bör framhållas.

⁴⁾ Bland annat märkes *Betula alba* β *intermedia* Wahlenb. Fl. Suec. p. 624, som upptages „Ostrobothnia (F. Nylander in litt.)“: Led. III p. 651. Att denna uppgift afser *B. nana* \times *odorata* f. *perodorata* synes sannolikt, hvarföre detta mig veterligen är första uppgiften om nämnda hybrid.

⁵⁾ Bl. a. ingår i f. XII *Pleurogyne rotata*, som före fascikelns utgifvande (1846) ej var omnämnd från florområdet.

⁶⁾ Prodr. florae fennicae. Pars I och II, Helsingfors 1843.

⁷⁾ Utom Prodr. påbörjade Wirzén samma år ett arbete med titel „Scriptores rei herbariae fennicae“, hvaraf dock aldrig utkom mer än ett fragment på 16 sidor. Den enda egentliga upplysning i floristiskt hänseende, som här förekommer, är följ.: „*Androsace septentrionalis* parce in Alandia et insulis Aboënsem cingentibus ditionem lecta est“: l. c. p. 11. Arten uppgifves här mig veterligen, om man frånser Till., för första gången från Finland, men någon senare uppgift föreligger icke från Åbo trakten. hvarföre vidare undersökning erfordras.

äfven relativt taget yttermera ökats¹⁾, ehuru å andra sidan några riktiga uppgifter tillkommit²⁾).

Ett år senare publicerades en förteckning öfver kärlväxterna i Pojo socken af A. A. Nylander³⁾. Man har jämfört A. Nylander med Wirzén⁴⁾, och det måste äfven erkännas, att hans uppgifter ingalunda äro fullt pålitliga, men enligt min tanke äro de dock bättre än Wirzéns. Någon fullständig redogörelse för floran i Pojo socken förefinnes väl icke från senare tid, men då de angränsande trakternas flora är undersökt⁵⁾, kan man med tämligen stor säkerhet i många fall afgöra om uppgifterna äro att anses såsom oriktiga⁶⁾ eller i hufvudsak rik-

¹⁾ Af de 60 arter, som efter nu använd begränsning omtalas (*Hippuris maritima* och *Agrostis alpina* kunna på sin höjd betraktas såsom former, hvilket redan framhållits af Sommerfelt), har jag ansett mig böra beteckna 24 d. v. s. 40 % såsom oriktiga (jfr ofvan p. 56 not 1). Användes samma indelning som i afseende å Wirz. Pl. off., förekomma enligt min beräkning 10 à 11 grofva fel, hvaribland må nämnas, att *Circaea intermedia* (ny) och *Valeriana dioica* anföras såsom funna i Finland; mindre fel 5; ej bekräftade äro 6 uppgifter, hvarjämte två äro vilseledande. Af de öfriga uppgifterna torde ännu 11 kunna betecknas såsom tämligen intet sägande.

²⁾ Bland dessa märkas särskildt, att *Utricularia minor* och *Eriophorum latifolium* för första gången anföras för Finland.

³⁾ Stirpes cotyledoneae proeciae Pojo. Praes. J. M. af Tengström, Helsingfors 1844.

⁴⁾ Sæl. Ö. Nyl. p. 25 not.

⁵⁾ Särskildt bör Hisingers Flora Fagervikiensis (Not. h. III), Helsingfors 1857, härvid framhållas. Oaktadt A. Nylanders arbete ej en gång nämnes af His., kan dock dennes flora, utom att det är en noggrann lokalflora, äfven betraktas såsom en nödig korrigering af A. Nylanders förteckning. Redan mottot „Quid est stultius qvam incerta pro certis habere, falsa pro veris“ tyder härpå, liksom äfven flere andra uttryck.

⁶⁾ Såsom sådana måste främst anses uppgifterna om *Pulmonaria angustifolia*, *Lithospermum officinale* och *Eryngium maritimum* (se redan W. Nyl. Distr.), hvilka arter torde vara främmande för vår flora. Vidare böra nämnas de i trakten knappt annat än tillfälliga *Cuscuta epilimum*, *Ballota ruderalis*, *Melanosinapis nigra* och *Scleranthus perennis*, alla för första gången anförda från Finland; till dessa ansluter sig *Lolium temulentum*. Äfven förekomsten af *Viola persicifolia* (ny) och *Festuca duriuscula* (ny) är i högsta grad tvifvelaktig, det samma gäller de åländska *Sanicula europaea*, *Carex Hornschuchii* (= *C. speirostachya*) m. fl. Såsom en brist kan däremot framhållas, att bland de 443 arter (här af 3 *Characeer* och 5 *Eqviseta*) denna förteckning upptager ej ingår någon *Salix* eller *Luzula*. Äfven frekvensen är ofta vilseledande.

tiga¹⁾. — Till de bättre arbetena från denna tid bör man däremot räkna Fr. Hellströms uppsats om växternas utbredning i Österbotten²⁾. Den innehåller väl icke synnerligen mycket nytt³⁾, men de uppgifter som meddelas hafva visat sig vara pålitliga⁴⁾ och nödiga rättelser af tidigare uppgifter lemnas i vissa fall⁵⁾. Tilläggas må, att endast vissa delar af det vidsträckta område, som här behandlas, hafva blifvit fullständigt undersökta, hvarföre arbetet fortfarande stundom tjänar till upplysning.

Några tillägg till detta arbete gjordes par år senare af W. Nylander⁶⁾. Ehuru dessa tillägg kunna betecknas såsom ganska upplysande och riktiga⁷⁾, torde dock deras förnämsta intresse⁸⁾ ligga däri, att de utgöra de första meddelanden om Finlands flora, hvilka publicerats af denne framstående botanist⁹⁾.

Att ett lifligare intresse för studium af Finlands natur och

¹⁾ Bl. a. omnämnas här följ. mig veterligen för vår flora nya arter: *Hieracium vulgatum*, *Senecio silvaticus*, *Barbarea vulgaris* (*B. stricta* upptages särskildt; freqvensen dock troligtvis oriktig), *Viola Riviniana* (under namn af *V. sylvatica*), *V. umbrosa*, hvars förekomst inom florumrådet tidigare varit tvifvelaktig (se ofvan p. 63 not 5), *Melandrium album* (= *Lychnis pratensis*), *Spergularia canina* (under namn af *Lepigonum medium*), *Stellaria uliginosa* (tidigare uppg. mindre exakta), *Polygonum lapathifolium*, *Atriplex hastata* (= *A. latifolium* β *salinum*), *Scirpus* * *Tabernaemontani*, *Avena pubescens* och *Poa serotina*. Osäkra uppgifter och några af F. Nyl. samma år fullständigare omnämnda arter äro här icke tagna i betraktande.

²⁾ In distributionem vegetationis per Ostrobothniam collectanea. Praes. J. M. a Tengström, Helsingfors 1846.

³⁾ Så vidt mig är bekant, är endast *Equisetum variegatum* (uppgifven från Kuus.) ny för floran.

⁴⁾ Förekomsten af *Diapensia lapponica* och *Gnaphalium alpinum* på Iivaara (Hellstr. Distr. p. 9) synes dock tvifvelaktig. Möjligen finnes äfven någon annan uppgift af samma slag.

⁵⁾ Så t. ex. angående *Gentiana obtusifolia* och *Arenaria ciliata*.

⁶⁾ I Not. h. I, Helsingfors 1848. Denna uppsats liksom den föregående (referat af Fries' Summa vegetabilium) ingår utan särskild titel bland strödda meddelanden, hvarföre de hvarken upptagas i Sæl. Bot. lit. eller af Renvall. De ingå i Notae Consp. under rubrik W. Nyl. Till.

⁷⁾ Två oriktiga uppgifter i uppsatsen rättas i W. Nyl. Distr. — Uppg. om *Glyceria aquatica* torde bero på ett tryckfel.

⁸⁾ *Lamium* * *incisum* anföres här för första gången under namn af *L. confertum*.

⁹⁾ Redan något tidigare hade Nylander publicerat par zoologiska och ett medicinskt arbete: Renvall p. 152.

särskildt dess flora nu gjorde sig gällande i landet¹⁾ bevisas bland annat däraf, att vi från denna tid åter hafva ett antal sockenbeskrifningar, där äfven floran tages i betraktande, efter det omkring 50 år förflutit sedan dylika blifvit publicerade²⁾. Visserligen hade botanikens studium under denna tid gjort stora framsteg, hvarföre äfven de botaniska uppgifterna i flertalet af dessa nyare sockenbeskrifningar stå vida öfver de äldre och så är särskildt fallet med de tvenne som publicerats under denna period³⁾, men de uppgifter som röra mera kritiska växtformer böra själfallet emottagas med största försiktighet, och den tidens botanister citerade icke heller längre sockenbeskrifningarna⁴⁾. Redan på denna grund torde det vara skäl, att här ej ingå i någon detaljgranskning af den botaniska delen i dessa arbeten.

I sammanhang med dessa uppsatser bör nämnas J. Fellmans Anteckningar från Lappland⁵⁾, då i detta arbete ingå några botaniska uppgifter⁶⁾, af hvilka ett par närmare belysa hans växtförteckning från Finska lappmarken.

Af utländska författare från denna tid, hvilka lemnat bidrag till kännedomen om Finlands flora, hafva vi främst att taga i betraktande Elias Fries. Hans lifgifvande inflytande på de botani-

¹⁾ Det bör emellertid märkas, att några synnerliga bidrag under denna tid ej inflöto till de botaniska samlingarna och att Sällskapet Pro Fauna et Flora Fennica under förra delen af 1840-talet förde ett högst tynande lif: Moberg Sällsk. p. 30.

²⁾ Se Ticc. (1792). Radloffs beskrifning om Åland, som dock är mera omfattande, utkom 1795. Grapes (1803) hänför sig ej till finska florområdet. Möjligen kunde dock Sjögrens och Knorrings uppsatser räknas hit, så fåtåliga de botaniska uppgifterna än äro, och oaktadt äfven de hänföra sig till större områden.

³⁾ S. G. Elmgren, Beskrifning öfver Pargas socken, (Suomi 1847), Helsingfors 1848 och G. J. Lindström, Beskrifning öfver Eura socken, (Suomi 1849), Helsingfors 1850.

⁴⁾ Såsom bevis härpå må endast anföras, att af de sockenbeskrifningar som uppräknas i Notae Consp. några ej alls omnämnas i förteckningarna öfver finsk botanisk litteratur, så t. ex. de under Asp, Bäckman, Carlsson, Warel. anförda arbetena. Af dessa innehålla de beskrifningar, som be-tecknats med Asp och Carlss. (om Birkkala socken), fullständiga växtförteckningar. Det bör dessutom ihågkommas, att enstaka botaniska upplysningar ingå äfven i sådana beskrifningar, som ej anföras i Notae Consp.

⁵⁾ J. Fellman, Anteckningar under min vistelse i Lappmarken. Första och andra året, Borgå 1844. (Upptages ej i Sæl. Bot. lit.)

⁶⁾ Se t. ex. p. 11, 125, 130, 131, 132.

ska studierna i Sverige ¹⁾ sträckte sig äfven till oss, och för de unga botanisterna på 1840-talet var han en obestridd auktoritet. Här hafva vi dock endast att beakta hvad han genom sina skrifter och främst genom *Summa vegetabilium Scandinaviae* ²⁾ verkat för kännedomen af Finlands flora. För att inse betydelsen af detta arbete, behöfver man blott erinra sig, att där ingick den första fullständiga förteckning öfver Finlands växter, som sett dagen sedan Kalms tid, ja, om man tager i betraktande de lägre växterna, den allra första. Visserligen förekomma ej här några noggranna uppgifter om utbredningen, och sådana hade äfven på Fries' tid varit nära på omöjliga att åstadkomma, då några förarbeten i detta afseende knappt funnos, men under det Kalms flora endast var en namnförteckning, antyddes i Fries' *Summa* dock i hvilken del af landet växten förekommer ³⁾. Då härtill kommer, att Fries redan då arbetet utgafs hade gjort sig känd äfven utom Skandinaviens gränser, är det själfallet, att särskildt utländska författare under lång tid hemtade sina uppgifter om Finlands flora från detta arbete. Likaså bör det nämnas, att inom vårt land florer, växtförteckningar etc. i hufvudsak ända till senaste tider ⁴⁾ varit ordnade efter Fries' system, liksom äfven, om

¹⁾ B. Högrell, Botanikens historia i öfversigt, Göteborg 1886, säger om E. Fries, att han var „en furste i beskrifvande botanik i Sverige och väckte en hänförelse, som erinrade om Linnés tid“: l. c. p. 123 och 124.

²⁾ Eliae Fries *Summa Vegetabilium Scandinaviae seu enumeratio systematica et critica plantarum quum cotyledonearum, tum nemearum inter mare occidentale et album, inter Eidoram et Nordkap, hactenus lectarum, indicata distributione geographica. Sectio prior, Upsaliae 1846 (1845).*

³⁾ Såsom känt använder Fries ett streck af olika längd och placering i kolumnen för att beteckna, huruvida en art förekommer i största delen af området, i södra eller västra delen, i norra eller östra delen eller slutligen i mellersta delen, hvarjämte punkter användas för att beteckna det arten är sporadisk („sporadica s. inquilina“). Genom ett P i kolumnen för Finland antydes slutligen att växten ej observerats i Finland, men väl i trakten af Petersburg. Dessa sistnämnda växter hafva ej här räknats tillsammans med de öfriga; se härom W. Nyl. *Distr.* p. 77. Oberäknadt *Chara syncarpa* höra hit 41 Dicotyledoneae, 11 Monocotyledoneae, men inga Filices. Af dessa 52 arter hafva dock under senare tid 25 (å 28) blifvit funna i Finland.

⁴⁾ Af florer utgör O. Alcenius, Finlands kärlväxter, Helsingfors 1863 och 1878 ett undantag. Norrlins *Flora Kareliae Onegensis* (1871) är, så vidt jag kan påminna mig, den första växtförteckning efter 1850, där antingen Fries' system eller än oftare Nylanders modifikation af detsamma ej följes,

man fränser några smärre förändringar, Fries' begränsning af arterna särskildt inom kärlväxterna varit den bestämmande ¹⁾. Det torde därför vara nödigt att egna en fullständig redogörelse åt den del af arbetet, som rör kärlväxterna i Finland.

Så vidt jag kunnat finna, uppräknas här 987 kärlväxter från Finland (utom Lappmarkerna), hvaraf 901 arter upptagas såsom egentligen vildt växande, 19 arter såsom sporadiska, 36 såsom odlade, hvarjämte 31 varieteter ingå i denna ²⁾ summa ³⁾. Ehuru dessa siffror, såsom strax skall närmare framhållas, måste i viss mån modifieras, för att en jämförelse skall vara möjlig med den ofvan p. 36 anförda slutsumman vid slutet af andra perioden och med det närvarande förhållandet, finna vi dock genast att en mycket stor tillökning i arternas antal egt rum. Visserligen hade andra botanister, i synnerhet Fr. Nylander, i detta afseende verkat det mesta, men i alla fall var det dock äfven enligt lägsta beräkning omkring 50 arter, hvilkas förekomst i Finland först angafs af Fries ⁴⁾. Härtill bidrog bl. a. att Fries särskilde många former,

men ännu i Medd. h. V (1880) äro de fullständiga växtförteckningarna ordnade efter nämnda system.

¹⁾ Se i detta afseende i synnerhet den Synopsis stirpium vascularium Scandinaviae, som ingår i Summa vegetabilium och i hvilken flere uppgifter om Finlands flora förekomma.

²⁾ Fördelade på de särskilda hufvudgrupperna (*Eqvisetaceae* och *Characeae* hafva härvid borträknats från Dicotyledoneae, hvaremot Gymnospermae förts till dessa) ställer sig antalet sålunda:

	vildt väx. arter o. underarter,	sporadiska,	odlade,	varieteter,	Summa
Dicotyledoneae . . .	620	17	29	23	689
Monocotyledoneae .	246	2	7	8	263
Filices (incl. <i>Eqvisetaceae</i>)	35	—	—	—	35
Summa	901	19	36	31	987

³⁾ Det bör nämnas att detta resultat något skiljer sig från en tidigare uppgift af W. Nylander. Enligt denne skulle Dicotyledoneae (incl. *Eqvisetaceae* och *Characeae*) utgöra 656, Monocotyledoneae 243 och Filices (utom *Eqvisetaceae*) 27: W. Nyl. Till. p. 300 och 301. Det omnämnes l. c. att „endast vildt växande arter äro räknade“, hvarföre dock de sporadiska arterna böra medräknas. Räknas därjämte *Characeae* och *Eqvisetaceae* till Dicotyledoneae, blefve enligt min beräkning: Dicotyledoneae 650, Monocotyledoneae 248 och Filices 28, hvaraf följer att slutsumman 926 blefve lika med Nylanders, ehuru fördelningen är olika.

⁴⁾ *Sonchus asper*, *Crepis paludosa*, *Hieracium tridentatum*, *H. caesium*,

som tidigare tagits kollektivt, och att, då han angaf växternas utbredning endast i allmänna drag, fel i afseende härå lättare undvekos eller åtminstone blefvo mindre i ögonen fallande ¹⁾).

Myosotis collina, *Lamium intermedium* Fr., *Odontites litoralis* Fr., *Ranunculus marinus* Fr., *R. circinnatus* Fr., *R. aquatilis* (var. *confervoides*), *Cardamine parviflora*, *Polygala comosa* (se ofvan p. 63 not 5), *Viola rupestris*, *Drosera intermedia*, *Fragaria collina* (upptages af Prytz m. fl. oriktigt), *Lathyrus niger* (uppgifven af A. Nylander, men uppg. osäker), *Euphorbia pepulus*, *Scleranthus perennis* (lik som *Lathyrus*), *Polygonum dumetorum*, *Rumex obtusifolius*, *Atriplex litoralis*, *Ceratophyllum demersum*, (se ofvan p. 45 not 3), *Equisetum pratense*, *Platanthera chlorantha* (se ofvan p. 63 not 5), *Epipogon aphyllus*, *Epipactis palustris*, *Allium arenarium*, *Juncus supinus*, *Potamogeton nitens* (se ofvan p. 63 not 5), *Sparganium ramosum*, *Schoenus ferrugineus* (se ofvan p. 61 not 5), *Scirpus compressus* (se ofvan p. 63 not 5), *Heleocharis uniglumis*, *Carex hirta* (se ofvan p. 63 not 5), *C. laxa* (tidigare omnämnd af Wahlenberg, se ofvan p. 43 not 1), *Lolium linicola*, *Cynosurus cristatus*, *Festuca gigantea*, *Poa compressa*, *Alopecurus* * *fulvus*, *Phleum Boehmeri*, *Aspidium cristatum*, *Lycopodium inundatum* äfvensom hybriden *Salix Lapponum* × *myrtilloides*. — Af dessa anföras *Sonchus asper*, *Lathyrus niger*, *Euphorbia pepulus*? och *Equisetum pratense*? redan af Tillandz enl. O. Hjelt Nat. Enligt ett bref till C. P. Thunberg af 1787, hvilket förvaras i Upsala bibliotek och hvaraf en afskrift blifvit mig godhetsfullt meddelad af O. Hjelt, var *Epipogon aphyllus* tagen redan af Leche. Emellertid har jag icke i literaturen påträffat någon tidigare uppgift om denna art. Vidare anföras af Fries för första gången *Rhinanthus major*, *Pyrola chlorantha* och *Betula verrucosa*, hvilkas utbredning dock angifves allt för inskränkt (bland de ofvan anförda angifvas *Crepis paludosa* och *Juncus supinus* såsom förekommande i större delen af Lappland, hvilket ej är fallet i Finska lappmarken). *Lappa tomentosa* (*L. minor* upptages särskildt), *Aquilegia vulgaris*, *Bunias orientalis*, *Epilobium adnatum* (under namnet *E. tetragonum*) och hybriden *Salix caprea* × *Lapponum* upptagas såsom sporadiska. Härtill kunna läggas, om man vill räkna dem, *Potamogeton zosteraefolius* under namnet *P. compressus*, *P. Wolfgangii* under namnet *P. salicifolius* (jfr om dessa Fries p. 215), och *Calamagrostis gracilescens* under namnet *C. Halleriana*. Vidare upptages *Chenopodium hybridum*, men denna bör, ehuru upptagen i Herb. Mus. Fenn. II p. 50, rätteligen anses såsom tillfällig; se l. c. p. 132. Nämnas bör ännu att de redan af Linné och Kalm upptagna *Corydalis solida*, *Malva borealis* och *Agrostis vulgaris* här särskiljas från de kollektiva arterna; de två senare upptagas dock redan af A. Nyl. under sitt nuvarande namn. — Då de af Fries använda växtnamnen torde kunna anses kända, har jag ej ansett nödigt, att i alla fall upptaga dessa, ehuru de skilja sig från de nu använda.

¹⁾ Så t. ex. torde Fries' uppgift, att *Lathyrus niger* är funnen i s. v.

Bland de växter som anföras af Fries från Finland finnas dock ganska många, hvilka icke vidare räknas till vår flora. I främsta rummet berodde detta synbarligen därpå, att Fries, som icke genom egna undersökningar på ort och ställe kände Finlands flora, använt de upplysningar om denna som förefunnos i den akademiska literaturen och därigenom kommit att återgifva de fel som tidigare antecknats, då det var fråga om Prytz, Wirzén och A. Nylander ¹⁾, hvarjämte äldre oriktiga uppgifter äfven för öfrigt ingå ²⁾. Några växter, hvilka hittills endast blifvit funna i Lappland, anföras, för det mesta enligt Julin och andra tidigare författare (äfven Ledebour), från norra Finland ³⁾. Dessutom förekomma några andra fel, hvaribland dock åtminstone ett enligt min tanke rättast torde förklaras såsom tryckfel ⁴⁾, hvarjämte det bör framhållas att många växter, som numera anses såsom till-

Finland, sannolikt haft afseende på Pojo; då arten numera tagits på Åland och i södra Tavastland, är emellertid uppgiften i Summa vegetabilium fullkomligt riktig, oberoende däraf att artens förekomst i Pojo åtminstone tills vidare måste betecknas såsom tvifvelaktig.

¹⁾ Bland de p. 45 not 2 anförda arter har *Ranunculus aconitifolius* alldeles utgått och *Oenanthe fistulosa* anføres med ett frågetecken och har således ej blifvit räknad. Bland de arter som p. 54 not 2 anföras såsom angifna af Wirzén hafva dessutom *Evonymus europaeus*, *Rumex acutus* och *Orchis latifolia* utgått (* *Orchis elatior* upptages däremot af Fries). Af de i följande not uppräknade tillfälliga arter, hvilka Wirzén upptager såsom finska, har *Inula helenium* blifvit bortlemnad. *Melanosinapis nigra* (se p. 66 not 6) anføres såsom sporadisk. För öfrigt ingå alla de på anförda ställen och p. 66 not 1 uppräknade växter; med afdrag af de nyssnämnda, utgöra dessa arter tillsammans 28.

²⁾ Uppgifterna om *Serratula tinctoria*, *Scabiosa columbaria*, *Hottonia palustris*, *Lathyrus heterophyllus*, *Juncus squarrosus*, *Lemna gibba*, *Glyceria plicata*, *Melica ciliata*, *Psamma arenaria*.

³⁾ *Gnaphalium supinum*, *Cardamine bellidifolia*, *Viola biflora*, *Silene maritima*, *Cerastium trigynum*, *Arenaria ciliata*, *Sagina saxatilis*, *Saxifraga oppositifolia*, *Alchemilla alpina*, *Sibbaldia procumbens*, *Oxyria digyna*, *Salix herbacea*, *Carex ustulata*, *Agrostis rubra*. Angående *Alchemilla alpina*, *Oxyria digyna* och *Carex ustulata* har jag ej funnit någon äldre uppgift.

⁴⁾ *Malaxis Loeselii* i st. f. *M. paludosa*, som saknas. — Under andra namn, men jämförelsevis lätt rättade, förekomma bl. a. *Crepis taraxacifolia*? (jfr Ångstr. p. 50), = *Cr. biennis*, *Cochlearia officinalis* = *C. (officinalis) arctica*, *Epilobium hirsutum* = *E. parviflorum* (jfr ofvan p. 19 not 4), *Poly-*

fälliga, af Fries räknades såsom verkligen inhemska¹⁾. Hela antalet arter, som af honom anföras, men icke upptagas i senaste upplaga af *Herbarium musei fennici*, utgör 87²⁾, häri icke inbegripna 16³⁾ i Summa vegetabilium såsom arter eller underarter, ehuru delvis med tvekan, upptagna växter, hvilka numera räknas som varieteter eller former af underordnad betydelse, hvarjämte 4 af nämnda arter numera räknas såsom hybrider⁴⁾. Emellertid gäller i afseende å några bland de af Fries anförda växterna, att de först på senare tid blifvit återfunna⁵⁾, hvarföre den just anförda summan möjligen i någon mån i framtiden kan minskas.

gonum strictum = *P. mite*. På oriktiga synonym etc. grunda sig äfven *Erythraea Centaurium* (upptages jämte *E. linearifolia*), *Thalictrum rariflorum* = *Th. simplex boreale* (se Fries p. 138; *Th. simplex* upptages särskildt), *Arabis arenosa* var. *borealis* (*A. suecica* upptages särskildt).

¹⁾ Utom de tidigare uppräknade höra hit: *Campanula latifolia*, *Nepeta cataria*, *Linaria minor*, *Nasturtium anceps*, *N. silvestre*, *N. armoracia*, *Melandrium noctiflorum*, *Lepigonum salinum*, *Ribes uva crispa*, *Fragaria elatior*, *Medicago falcata*, *Melilotus officinalis*, *Ononis arvensis*, *Atriplex hortensis*, *Schedonorus tectorum*, *Holcus lanatus*, *Panicum crus galli*. Angående *Chenopodium hybridum* se ofvan p. 70 not 4. En icke ringa del af dessa växter var redan tidigare uppgifven för Finland.

²⁾ Utom de ofvan anförda höra hit: *Cerfolium sativum*, *Capsella pectorea*, *Potentilla minor*, *Vicia cassubica*, *Pisum arvense* var. *infestum*, *Oxytropis pilosa*, *Callitriche stagnalis*, *Orchis elatior*, *Juncus acutiflorus*. — *Crataegus Oxyacantha* räknas liksom tidigare = *Crataegus monogyna*, *Erysimum alpinum* = *E. hieraciifolium*; se f. ö. ofvan p. 70 not 4. Uppg. angående *Solanum humile* rättas af Fries själf och ingår alldeles icke i räkningen.

I sammanhang härmed må nämnas, att bland de arter Fries upptager såsom sporadiska *Viscum album* och *Ruppia marina* mig veterligen alldeles icke blifvit tagna i Finland; *Sambucus nigra* förekommer blott såsom odlad. Af de odlade arterna borde, enligt hvad jag känner, *Morus nigra* och *Fragaria grandiflora* utgå.

³⁾ *Valeriana sambucifolia*, *Galeopsis unicolor*, *Euphrasia parviflora*, *Ranunculus reptans*, *Batrachium peltatum*, *Viola scanica*, *Rosa dumetorum*, *Vicia angustifolia*, *Salix incubacea*, *S. rosmarinifolia*, *Equisetum limosum*, *Orchis recurva*, *Luzula multiflora*, *Carex rotundata*, *C. proliza*, *C. tricostata*.

⁴⁾ *Nuphar intermedium*, *Salix canescens*, *S. versifolia*, *Carex microstachya*. Till dessa ansluter sig *Pulsatilla patens* × *pratensis*, om man anser *P. vulgaris* motsvara denna; se ofvan p. 19 not 3 och p. 54 not 2. I sammanhang härmed må nämnas att 3 arter, hvilka af Fries upptagas från Lappland och bl. a. förekomma i Finska lappmarken, äfvenledes numera anses såsom hybrider näml.: *Rubus castoreus*, *Salix Finmarkica* och *Betula alpestris*.

⁵⁾ Förekomsten af *Lamium intermedium* blef utredd först 1880, *Potamo-*

För att finna huru stor del af de nu såsom vildt växande ansedda arterna var känd på Fries' tid, måste å andra sidan flere tillägg göras. Par former, hvilka af Fries räknades såsom varieteter, betraktas nämligen numera såsom underarter¹⁾. Vidare upptagas flere af de arter, hvilka Fries ansåg vara sporadiska, såsom verkligen inhemska²⁾. Slutligen måste vi komma ihåg, att de växter, som endast förekomma i Lappland, alldeles icke ingå bland dem som nu tagits i betraktande, då en särskild kolumn egnas denna del af florumrådet. Såsom känt, saknas inom Finland flere af de fjällväxter, som pryda Norges fjäll, hvarföre en ganska betydlig del af de växter, som i Summa vegetabilium anföras uteslutande för norra Lappland, ej tillhör den finska floran³⁾. Dessutom gå en mängd växter i Finmarken vida högre än i Finland, hvarföre de icke finnas inom Finska lappmarken, ehuru åtminstone en del af dem af Fries upptages såsom förekommande inom största delen af Lappland⁴⁾. En fullständig hopsummering af de växter, som Fries angifver för dessa delar af Lappland, skulle

geton nitens upprävisades med säkerhet 1886, af *Phleum Boehmeri* och *Festuca gigantea* erhöles exemplar 1878. Till dessa ansluta sig *Polygala comosa* och *Poa compressa*.

¹⁾ *Taraxacum officinale* var. *palustre* (utbredningen angifves dock alldeles oriktigt), *Scirpus lacustris* var. *glaucus*, (äfvansom från Lappland *Chrysosplenium alternifolium* var. *tetrandum*).

²⁾ *Artemisia absinthium*, *Lappa tomentosa*, *Scorzonera humilis*, *Aquilegia vulgaris*, *Bunias orientalis*, *Draba nemorosa*, *Epilobium adnatum*, *Salix repens* (det bör ihågkommas att Fries upptager *S. incubacea* från Finland), *Carex arenaria*. — *S. canescens* anses numera såsom hybriden *S. caprea* × *Lapponum*.

³⁾ På grund häraf har jag ansett det onödigt, att i Conspectus upptaga dessa växter, om ej direkta uppgifter från finska florumrådet förefinnas.

⁴⁾ Dessa växter ingå dock alla i Conspectus. Om man medräknar dem, som endast förekomma i allra sydligaste delen af Finska lappmarken och vid hvilka således uttrycket „största delen af Lappland“ icke kan tillämpas, torde de uppgå till omkring 60. De flesta af dessa äro sydliga växter, dock ingår i denna summa äfven en och annan fjällväxt, t. ex. *Antennaria alpina*, *Erigeron alpinus*, *Primula scotica*, *Salix arbuscula*. Det synes mig delvis ligga utom ämnet, att här ingå i en noggrannare undersökning af de uppgifter i Fries' Summa vegetabilium som hänföra sig till Lappland. Tilläggas må endast, att flere arter, som upptagas från Lappland, här för första gången omnämnas från florumrådet, men då uppgifterna ej otvetydigt afse detta område, torde det ej vara skäl att här uppräknas dem.

därföre blifva alldeles vilseledande, då det gäller att bestämma antalet arter inom vårt florumråde. För den skull har jag sökt sammanräkna endast de af dessa arter, hvilka i Summa vegetabilium ej upptagas från Finland, men på Fries' tid voro kända från vårt florumråde eller dess allra närmaste grannskap och fortfarande upptagas såsom inhemska ¹⁾). Dessa arter uppgå enligt min beräkning till 114 ²⁾), men det följer af beräkningssättet, att misstag härvid lätt kunnat insmyga sig. Hela antalet arter och underarter, hvilka upptagas af Fries ³⁾) och fortfarande erkännas

¹⁾ Det torde böra framhållas, att några växter upptagas i Summa, hvilka uppgifvits för de delar af Lappmarken som höra till florumrådet, ehuru bestämningarna sedan visat sig vara oriktiga, så t. ex. *Cineraria congesta* (*C. alpina* var. *aurantiaca* upptages äfven), *Alnus barbata*, *Carex hordeistichos* (p. 70 eller *C. orthostachys* p. 560). Flere former, hvilkas arträtt numera ej erkännes eller hvilka eljest äro tvifvelaktiga, äro ej heller medräknade; såsom exempel på sådana kunna anföras *Carex subspathacea*, *C. hyperborea*, *C. stygia*, *Leontodon keretinus*, *Thalictrum leptophyllum*, m. fl.

²⁾ Fördeladt på de särskilda grupperna ställer sig antalet sålunda: Dicotyledoneae 75, Monocotyledoneae 32, Filices 7. Bland dessa ingå naturligtvis de p. 72 not 3 uppräknade 14 växterna.

³⁾ I sammanhang härmed torde det vara skäl att undersöka, huruvida det finnes växter, som icke upptagas af Fries, ehuru de före utgifvandet af Summa vegetabilium voro uppgifna från Finland och fortfarande erkännas tillhöra finska floran. Härvid böra vi erinra oss att, fastän nämnda arbete i Maj - Juni häftet af Bot. Not. för 1846 omnämnes bland böcker, som voro „nyligen“ utkomna, så måste dock större delen åtminstone af den systematiska öfversigten anses vara tryckt år 1845, emedan några exemplar bära detta årtal. De uppgifter angående finska floran, som ingå i de af Ruprechts arbeten hvilka utkommo 1845, kunde således omöjligen vara bekanta för Fries vid utgifvandet af nämnda arbete, och i själfva verket finna vi hos Ruprecht säkra uppgifter om växter, hvilka icke upptagas från Finland i Summa vegetabilium. Sådana växter äro *Pulsatilla pratensis*, *Salix acutifolia* och *Zanichellia polycarpa*; angående *Polygonum mite* se ofvan p. 72 not 4. Bland växter omnämnda från Lappmarken höra hit: *Armeria sibirica* och *Oxycoccus microcarpus*. Frånser man dessa, blir antalet af nu ifrågavarande växter ganska litet. De af ryska författare från Ryska lappmarken något tidigare omnämnda *Castilleja pallida*, *Paeonia anomala* och *Valeriana capitata* upptagas af Fries i senare delen af Summa liksom den af F. Nylander omnämnda *Pedicularis sudetica*. — De öfriga växterna äro mest sådana vid hvilka växtens äldre kollektiva namn af Fries ansetts tillhöra en annan art. Så tolkar Fries *Melilotus vulgaris* hos Prytz som *M. officinalis*, ehuru endast *M. alba* kan betraktas såsom inhemska. *Ononis spinosa* hos Kalm har ofvan blifvit ansedd såsom *O. hircina*, hvaremot Fries upptager *O. arvensis*. Angående *Epilobium*

såsom tillhörande vårt florumråde, blir då 920 ¹⁾), under det att antalet nu utgör 1196 ²⁾).

Det framgår af det ofvanstående, att antalet arter, som af Fries upptagits såsom tillhörande vår flora, men hvilka icke på senare tid återfunnits, är ovanligt stort ³⁾). Emellertid förefinnas i Summa vegetabilium Scandinaviae, om man betraktar arbetet med den kännedom vi nu hafva om växternas utbredning, äfven många andra fel, främst det att arter, hvilka, såsom man nu vet, förekomma endast i sydliga eller sydvestliga delarna af landet, uppgifvas såsom utbredda öfver hela Finland ⁴⁾). Visserligen hade en del af dessa af Julin m. fl. angifvits för norra Finland, men det synes dock antagligt, att några af dessa växter af Fries upptagits för större delen af landet icke på grund af direkta uppgifter, utan snarare på grund af analogi med deras utbredning i andra delar

parviflorum se ofvan p. 72 not 4. — Uppgifterna om *Androsace septentrionalis* (se ofvan p. 65 not 6) och *Malaxis paludosa* (se ofvan p. 52 not 3), kunna betraktas såsom osäkra och räknas ej af mig i det följande. *Echinospermum deflexum* var visserligen tidigare uppgifven från Keret, men denna ort torde af Fries blifvit förd till Lappland, och arten upptages af Fries från södra Lappland (ej medräknad ofvan). Uppgiften om *Fumaria Vaillantii* under namn af *F. parviflora* (se ofvan p. 45 not 3) hade blifvit bestridd; detsamma gäller *Setaria viridis*. F. ö. höra hit *Gentiana Pneumonanthe* och *Geranium lucidum* från Finland äfvensom *Poa caesia* (uppt. från s. ö. Lappland) och *Atropis maritima* från Lappland.

¹⁾ Dicotyledoneae 619, Monocotyledoneae 260, Filices 41.

²⁾ Bland dessa 920 arter ingå 12, angående hvilka hvarken hos Fries eller i något annat under perioden utkommet arbete finnas riktiga uppgifter. Utom de p. 77 not 3 anförda 9 arterna höra hit *Leontodon hispidus*, *Campanula rapunculoides* och *Viola uliginosa*. Det bör vidare anmärkas, att Fries upptager från Finland endast 9 arter af släktet *Hieracium*, hvartill komma 3 arter från Lappland, under det att antalet arter och underarter af detta släkte enligt Herb. Mus. Fenn. ed. II utgör 147.

³⁾ Frånräknar man från hela antalet 87 de 30 tillfälliga arterna, återstå 57. Härtill kunde läggas par sporadiska och lappska växter (se ofvan).

⁴⁾ Detta framhålles redan af W. Nyl. Till. p. 301 och 302, där 19 växter uppräknas såsom exempel. Af dessa är *Cochlearia officinalis* alldeles icke funnen i Finland på senare tid, par anses nu såsom tillfälliga och par, såsom *Polemonium caeruleum* (se redan W. Nyl. Distr.) och *Epipogon aphyllus*, hafva senare blifvit funna på så många skilda ställen i Finland, att Fries' uppgift i afseende å dem kan anses riktig; till de senast uppräknade ansluter sig *Anthyllis vulneraria*.

af Skandinavien ¹⁾). Enligt min beräkning torde hela antalet dylika växter, hvilka uppgifvas med alltför stor utbredning ²⁾ stiga till närmare 60 ³⁾). Att tvärtom några växter upptagits med alltför liten utbredning, måste ju alltid förekomma, då nya fyndorter upptäckas vid fortsatta undersökningar ⁴⁾), hvarföre det endast må i förbigående påpekas, att så äfven är fallet i Fries' Summa ⁵⁾). Såsom ett fel måste det däremot anses, att några växter upptagas från norra eller östra Finland, oaktadt de uteslutande förekomma i södra eller sydvästra delen af landet ⁶⁾), äfvensom att

¹⁾ Att Finland i förhållande till Sverige den tiden kunde anses såsom ett „terra incognita“ i botaniskt afseende framhålles uttryckligen: W. Nyl. Distr. p. 71. Utbredningen i Norge torde snarast hafva föranledt felsluten.

²⁾ De arter hvilka förekomma endast i norra Finland, men af Fries uppgifvits såsom utbredda i större delen af landet, äro äfven medräknade, liksom de hvilka upptagits för södra och mellersta delen. Antalet dylika är dock obetydligt.

³⁾ Här må endast uppräknas de bland dessa arter, hvilka hos Fries för första gången anföras för Finland och i afseende å hvilka någon riktig uppgift under den återstående delen af perioden mig veterligen icke blifvit publicerad. Dessa äro *Litorea lacustris*, *Corydalis fabacea*, *Sorbus scandica* (se dock ofvan p. 45 not 3), *Orchis sambucina* (t. o. m. mellersta Finland) och *Sesleria caerulea*. Till dessa ansluta sig *Vicia villosa* och *Carex verna*, som tidigare uppgifvits af F. Nylander, *Viola stagnina*, under namn af *V. persicifolia* uppgifven af A. Nylander, äfvensom *Blechnum spicant*, uppgifven af Gadd. Möjligt är att genom fortsatta undersökningar någon växt, som jag räknat till denna kategori, skall uppvisas i en större del af området än den nu har blifvit funnen (för detta talar t. ex. det oväntade fyndet af *Inula salicina* i Kuusamo 1883), men någon större minskning i det uppgifna antalet torde knappt vara att förutse.

⁴⁾ Redan i W. Nyl. Distr. uppräknas 30 å 40 hithörande växter. Antalet är numera betydligt större.

⁵⁾ Vid några växter synes dock en sådan inskränkning i utbredningen föga motiverad; så t. ex. upptages *Galium trifidum* från norra eller östra Finland (i Herb. Mus. Fenn. II är den omnämnd från alla finska provinser utom Kp., men saknas från tre af de lappska). *Turritis glabra* åter upptages endast från södra eller västra Finland (den är numera anträffad i Österbotten till 64° 50' äfvensom i Ryska lappmarken).

⁶⁾ Såsom exempel må anföras: *Arenaria serpyllifolia*, *Viola uliginosa* (se ofvan p. 58 not 5) och *Crataegus monogyna*, hvilken förekommer under namn af *Cr. Oxyacantha*.

tvärtom par östliga eller nordliga arter upptagas för södra eller vestra Finland¹⁾.

Ehuru det ej synes mig berättigadt att draga Fries' samvetsgrannhet i tvifvel, liksom man äfven måste förutsätta, att han sökt anlita de bästa källuppgifter, som på den tiden stått till buds, visar det sig sålunda, att mer än en sjettedel af hans uppgifter om Finlands kärleväxter, enligt hvad man nu känner, måste anses oriktiga eller åtminstone i viss grad vilseledande²⁾, hvilket bättre än något annat utvisar huru ringa kännedom om landets flora ännu var på hans tid.

Innan vi lemna Fries' Summa³⁾, bör det nämnas, att här upptagas från Finland 285 lägre kryptogamer⁴⁾. Det ligger dock

¹⁾ *Pieris hieracioides*, *Leontodon hispidus* (ny) och *Campanula rapunculoides* (ny); till dessa ansluter sig *Selaginella spinulosa*. — Tillsammans har jag antecknat 10 växter, som höra till denna och föregående kategori, men detta antal kunde måhända ökas; så har jag ej räknat *Thalictrum aquilegiaefolium*, hvilken upptages för södra eller vestra Finland, ehuru den har en vida mer utprägladt östlig utbredning i vårt land än t. ex. *Hierochloë australis*, hvilken åter upptages från (norra eller) östra Finland. Att denna och några andra växter, som tidigare påträffats endast i Karelén, af Fries anföras från östra Finland, kan dock enligt min åsigt ej anses orätt. Dylika växter äro utom *Hierochloë* bl. a. *Scolochloa* (*Fluminia*) *arundinacea* och *Poa sudetica*.

²⁾ Medräknas 6 af de växter, för hvilka utbredningen är alltför inskränkt angifven, äfvensom de tillfälliga arter Fries upptager såsom inhemska, borde enligt min beräkning 161 af de upptagna 901 arterna räknas hit; detta motsvarar 17,9 %; det ligger dock i sakens natur att en dylik beräkning alltid måste vara mer eller mindre approximativ.

³⁾ Äfven i senare delen af Summa vegetabilium Scandinaviae (Sectio posterior, Upsaliae 1849) ingå bland Novitiae p. 554—562 några uppgifter, som röra Finlands flora. Bland dessa märkes uppgiften om *Pleurogyne rotata*, jfr ofvan p. 65 not 4. Fries' bestämning af Tillandz' Icones omnämndes redan tidigare (p. 4 not 6); arbetet tillhör dock icke denna period. Uppsatsen „Öfversigt af den Skandinaviska jordens växtlighet“, i hvilken p. 180—181 egnas åt Finland, ingår äfven i Botaniska utflygter III. I de många uppsatser, som Fries skrivit till Bot. Notiser, finner man dessutom några enstaka uppgifter som belysa finska floran.

⁴⁾ Fördeladt på de särskilda grupperna ställer sig antalet sålunda: Bryaceae 129, (härtill kunde dock läggas *Leskea pulvinata* från Kemi, 2 mossor upptagna från Petersburg äro ej heller medräknade), Hepaticae 30 (6 från P ej medräknade), Lichenes (incl. 2 Byssaceae) 109, Algae 17 (det bör

utom planen för mitt arbete, att ingå på någon granskning af uppgifterna angående dessa ¹⁾).

Redan tidigare nämndes, att Ledebours Flora rossica till större delen utkom under denna afdelning af perioden ²⁾). Då allt hvad där anföres om Finlands flora grundar sig på citat af andras uppgifter, under det Fries' Summa vegetabilium uppträder såsom ett originalarbete, hemta utländska författare jämförelsevis sällan sina uppgifter om vår flora från Ledebours arbete. Att de oriktiga bestämningar, som förekomma hos de äldre finska botanisterna, återfinnas här, är f. ö. själfallet, då bl. a. Prytz, Wirzén och A. Nylander fullständigt och noggrant ³⁾ citeras. En närmare granskning af de uppgifter i detta arbete, som beröra Finland, skulle därföre i hufvudsak blifva ett upprepande af hvad tidigare, särskildt i fråga om Fries, blifvit framhållet och torde således kunna anses öfverflödig. Här må blott nämnas, att af otryckta källor anföras utom F. Nylanders förteckning öfver norra Österbottens växter ⁴⁾ och alldeles enstaka meddelanden, uppgifter i bref af F. Nylander och J. M. af Tengström, bref af Schrenk och ett manuskript af Schykowsky äfvensom samlingar gjorda af Prytz, J. Fellman, m. fl. Emellertid äro Schrenks uppg. till en stor del mindre pålitliga ⁵⁾ och mycket få uppgifter af Tengström och Schykowsky ingå i arbetet. Likaledes äro herbarie uppgifterna från Finland ganska få.

märkas att Fries för Lichenes under Algae, ehuru de här blifvit åtskilda för att en jämförelse med senare uppg. skall vara lättare. — Vid Fungi i Sect. posterior användes en annan indelning af området, där Finland ej ingår.

¹⁾ Här må endast anföras att summorna i W. Nyl. Till. p. 301 äro lägre: Bryaceae 127, Hepaticae 33; Lichenes 85.

²⁾ Se ofvan p. 59.

³⁾ Då man betänker det ofantliga område denna flora omfattar, äro några smärre misstag i afseende å orternas läge lätt förklarliga. Ofvan p. 52 not 2 redogjordes för ett dylikt fall. Såsom ett annat exempel må anföras, att då Wirzén upptager nordgränsen för *Trichera arvensis* vid Kemi, så citerar Led. II p. 450 denna uppgift under Lapponia kemensis. (I förbigående må nämnas, att Ruprecht i Fl. Samoj. p. 8 sedan helt enkelt upptager Lapponia). Emellertid äro dylika mindre noggranna citat jämförelsevis få.

⁴⁾ Se ofvan p. 65.

⁵⁾ Så anföras *Cineraria campestris* och *Senecio nemorensis* (ny för flora) från Fennia på grund af Schrenks bref. (Det bör märkas att hvardera

Liksom Fries och Ledebour har äfven Trautvetter¹⁾ litat på Wirzéns uppgifter och därigenom blifvit förledd till misstag. Äfven han har tydligen samvetsgrant gjort sig bekant med den tryckta literatur, som behandlar Finlands flora, men anför inga uppgifter från vårt land, som icke tidigare hafva blifvit publicerade.

I de arbeten af N. J. Andersson som falla inom denna period²⁾ följer han hvad uppgifterna från Finland angår i hufvudsak Fries' Summa, så att i afseende å växternas utbredning inom landet endast ett fåtal upplysningar kunna hemtas från hans arbeten. Särskildt i det första af de anförda arbetena finnes knappt någon direkt uppgift från Finlands florområde³⁾. Emellertid citeras detta arbete liksom ännu mer de två senare tämligen ofta af finska botanister, emedan flere af de former Andersson beskriver finnas hos oss, och förnämligast på grund häraf omnämnas dessa arbeten äfven i Conspectus.

Andra utländska botanister hafva företagit resor i naturhistoriskt ändamål till olika delar af Finlands botaniska område och därigenom lemnat direkta bidrag till kännedomen om landets flora. Främst bland dessa står under denna tid F. J. Ruprecht, som

arten af Led. därjämte riktigt upptages från Lapp. ross., hvilket område Led. aldrig räknar till Finland, utan för till Rossia arctica, under det Finland ingår i Rossia borealis. Många likartade fall kunde omnämnas. Å andra sidan anföras åtminstone *Valeriana capitata*, *Cirsium oleraceum*, *Taraxacum palustre* och *Veronica hederaefolia* här för första gången från florområdet med riktigt angifvande af utbredningen (de tre sistnämnda enligt J. M. af Tengström; se f. ö. ofvan p. 60 not 1 och p. 65 not 4).

¹⁾ E. R. v. Trautvetter, Die pflanzengeographischen Verhältnisse des Europäischen Russlands, Riga 1849—1850. — Trautvetters öfriga arbeten, som mer eller mindre beröra de botaniska förhållandena inom Finland (Trautv. Incr. och Trautv. Fontes), falla icke inom denna period. De uppgifter i afseende å Finland, som ingå i hans tidigaste arbete i detta afseende: Grundriss einer Geschichte der Botanik in Bezug auf Russland, St. Petersburg 1837 (se l. c. p. 41—46 och p. 70—75), återfinnas fullständigare i Trautv. Fontes. (Wilhelm Grönlund l. c. p. 43 torde vara tryckfel för Wilhelm Granlund).

²⁾ N. J. Andersson, Salices Lapponiae, Upsaliae 1845; Skandinavien Cyperaceae, Stockholm 1849; Skandinavien Gramineae, Stockholm 1852. De båda senare arbetena äro utgifna såväl på svenska som på latin.

³⁾ Här må tilläggas att samma förhållande eger rum med Anderssons senare arbeten (And. Mon. och And. in Prodr.).

flere gånger besökt vårt land¹⁾ och icke blott i sina arbeten²⁾ publicerat flere iakttagelser om vår flora, utan äfven genom anteckningar i Universitetets finska herbarium bidragit till utredandet af några växtformer³⁾ samt slutligen äfven i andra fall lemnat upplysningar i botaniskt afseende⁴⁾. Af Ruprechts arbeten innehålla hans anmärkningar om Petersburgs flora⁵⁾ det största antalet uppgifter, som beröra vårt land, hvarvid det dock bör märkas, att dessa uppgifter ej äro fullständigt ordnade. Bl. a. lemnar han här för det mesta på grund af egna undersökningar de första säkra uppgifterna om flere växter i Finland⁶⁾. Att flere af

¹⁾ Att döma af hans arbeten och några anteckningar i H. M. F. reste Ruprecht år 1843 i södra Finland vesterut ända till Korpo; huruvida han på återvägen utsträckte sina exkursioner ända till Ruskeala eller om han företog en särskild resa till denna trakt framgår icke. Senare besökte han karelska näset, hvarjämte han åtminstone år 1869 gjorde en resa för att studera vissa grupper i Universitetets herbarium.

²⁾ Utom de arbeten, som höra till denna period och hvilka särskildt omnämnas, har Ruprecht under följande period lemnat flere upplysningar om vår flora i följande arbeten: *Analyse des Werkes der H. H. Wiedemann und Weber (Mélanges biologiques II, Pétersbourg 1858), Bericht über eine botanische Reise in Gouvernement S:t Petersburg (I. c.) och Flora Ingrica, Petropoli 1860.* Enstaka hithörande uppgifter ingå äfven i andra af Ruprechts arbeten.

³⁾ Så var Ruprecht den förste som visade, att hvad som tidigare hos oss kallats *Pulsatilla vulgaris* i själfva verket för det mesta var *Pulsatilla patens* × *pratensis*. Likaså ådagalade han att den form som tidigare kallats *Viola arenaria* ej var identisk med De Candolles art; se härom äfven Fl. Ingr.

⁴⁾ Se t. ex. N. I. Fellm. p. 5, 15, 60—62, etc.

⁵⁾ In historiam stirpium florum Petropolitanae diatribae (Beiträge zur Pflanzenkunde des Russischen Reiches, liksom de öfriga arbetena, vierte Lieferung), S:t Petersburg 1845.

⁶⁾ *Jasione montana*, *Polygonum mite* (under namn af *P. minus*), *Gypsophila fastigiata* (enl. Baer, tidigare uppg. osäkra), *Pulsatilla pratensis*, *Festuca arundinacea*, *Zanichellia polycarpa* (kollektiv hos Kalm, upptages ej af Fries), *Saxifraga tridactylites* (tidigare uppgifter osäkra), *Oxycoccus microcarpus*, *Rosa acicularis*, *Myriophyllum alterniflorum*, *Salix acutifolia*, hvarjämte förekomsten af *Pulsatilla pratensis* × *vernalis* antydes. Äfven *Blitum virgatum* upptages enligt Baer, men, ehuru upptagen i Herb. Mus. Fenn. p. 50, torde arten böra anses tillfällig, se Herb. Mus. Fenn. p. 132. Huruvida *Potentilla intermedia composita* kan anses vara en form af *P. canescens*, måste anses något osäkert, hvarföre denna art ej kan räknas.

Wirzéns och A. Nylanders oriktiga uppgifter återfinnas i Ruprechts arbeten ligger i sakens natur, men då Ruprecht nästan alltid anför källan för sina uppgifter, så torde några nya misstag härigenom ej uppstått. Af minst lika mycken betydelse för kännedomen af vår flora var Ruprechts arbete om kärllkryptogamernas utbredning i ryska riket¹⁾, då dessa växter ända till denna tid blifvit i hög grad försummade i Finland. Antalet uppgifter som hänföra sig till finska floran är dock afgjort mindre än i det föregående arbetet²⁾. I sin redogörelse öfver floran i Samojedernas land³⁾ berör Ruprecht äfven Lappmarkens flora⁴⁾ och använder därvid bl. a. de samlingar, som gjorts af de ryska expeditionerna till Ryska lappmarken. — Ruprechts arbeten kunna alla betecknas såsom grundade på samvetsgrann forskning, om än en del af hans anmärkningar och påståenden icke blifvit godkänd⁵⁾.

J. Ångström reste år 1843 genom en stor del af finska florumrådet, och hafva äfven uppgifter om flere af de fynd⁶⁾ han tillsammans med F. Nylander gjorde på denna resa blifvit publi-

¹⁾ Distributio cryptogamarum vascularium in imperio rossico (Beitr., dritte Lief.), St Petersburg Juli 1845.

²⁾ Följande arter voro då nya för floran: *Eqvisetum scirpoides* (tagen af Schrenk), *Botrychium rutaefolium* (under namn af *B. rutaceum*, tagen af F. Nylander), *Aspidium thelypteris*, *Asplenium germanicum* (tagen af F. Nylander); dessutom par *Chara*-arter.

³⁾ Flores Samojedorum cisuralensium (Beitr., zweite Lief.), St Petersburg 1845.

⁴⁾ Bl. a. omnämnes *Armeria sibirica* (= *A. arctica*), angående hvilken jag icke funnit tidigare uppgifter från florumrådet. För *Paeonia anomala* (= *P. intermedia*) och *Hedysarum obscurum* uppgifvas speciella fyndorter (se f. ö. om dessa ofvan p. 58 not 9 och p. 60 not 1).

⁵⁾ Så t. ex. åtskiljer han i Fl. Samoj. *Juncus atrofuscus* från *J. Gerardi* och uppgifver, att endast den förra förekommer i Lapp. ross., men denna art har ej blifvit erkänd. — I Ruprechts senare arbeten finnas flere dylika fall; här torde det vara nog att erinra om *Isatis maritima*, *Tilia septentrionalis* etc. Särskildt i Fl. Ingr. använder R. en alldeles afvikande nomenklatur, så t. ex. *Tragoselinum minus* i st. f. *Pimpinella saxifraga*, *Conyzella coerulea* = *Erigeron acris*, *Chrysorhapis vulgaris* = *Solidago virgaurea* etc.

⁶⁾ Så omnämnas *Dracocephalum Ruyschianum*, *Draba nemorosa* (under namn af *Dr. lutea*), *Polygonum bistorta*, *Picris hieracioides*, *Bromus inermis*,

cerade¹⁾, hvarjämte han redigerat mossorna i Fries' Summa vegetabilium och äfven sålunda lemnat bidrag till kännedomen om vår flora²⁾.

På sina vidsträckta forskningsresor genom de nordligaste delarne af ryska riket besökte A. Th. v. Middendorf äfven Ryska lappmarken, men bland de växter som omtalas i berättelsen om denna resa³⁾ ingå ej några särskildt anmärkningsvärda arter.

Sydvaranger, som ju äfven måste räknas till Finland i botanisk mening, blef föremål för N. Lunds undersökningar. Visserligen hafva resultaten af dessa undersökningar blifvit tämligen fullständigt publicerade⁴⁾, men de många tillägg och rättelser, som blifvit gjorda till dessa publikationer⁵⁾, visa tydligt, att uppgifterna måste emottagas med viss försigtighet. Framhållas bör därjämte, att Lunds växtförteckning endast till en ringa del afser Finlands botaniska område⁶⁾.

Myosotis sparsiflora, *Andromeda tetragona*, *Stellaria borealis*, i afseende å hvilka jag ej funnit några säkra uppgifter från florumrådet i tidigare arbeten. Flere uppgifter, som fullständigare ingå i *Spicilegium II*, anföras dessutom här något tidigare (se ofvan p. 61 not 4 och 5). Märkas bör dock att par växter upptagas under oriktiga namn, så är t. ex. *Crepis taraxacifolia*? = *Cr. biennis*, *Atriplex* e. subdivisione *A. hortensis* = *A. patula* f. *halophila*.

¹⁾ Under titel Ytterligare underrättelser om botaniska resor i Skandinavien af E. Fries (Botaniska Notiser 1844 p. 49—52).

²⁾ Se ofvan p. 78.

³⁾ Bericht über einen Abstecher durch das Innere von Lappland, (Beiträge zur Kenntniss des Russischen Reiches von Baer und Helmersen, Band XI), Petersburg 1845. — Äfven i den för det mesta under följande period publicerade vidlyftiga reseberättelsen Reise in dem äussersten Norden und Osten Sibiriens, Petersburg 1848—1875 ingå några uppgifter om Ryska lappmarkens flora i första delen af fjärde bandet.

⁴⁾ Foreløbig Beretning om en botanisk Reise i Ostfinmarken i Sommeren 1842 (Botaniska Notiser 1846 p. 33—48) och Förste Anhang til Beretningen i Bot. Not. 1846 (l. c. p. 65—95).

⁵⁾ Isynnerhet af Th. Fries, men äfven af Norman och hvad bestämningarna angår af M. Blytt, m. fl.

⁶⁾ Så synes det högst osäkert huruvida *Poa cenisea* (var. *flexuosa*), som af Lund uppgifves såsom „almindelig i Slettfjeld, Birke- og Fyrre-Regionen over hele Finmarken“, alls finnes i Sydvaranger. Det torde därför ej vara skäl att i Lunds växtförteckning söka några noviteter för finska floran.

Af manuskript från denna tid hafva vi E. Nylanders reseberättelse ¹⁾. Här ingå många uppgifter af intresse, men de hafva till allra största delen redan blifvit beaktade i den tryckta literaturen ²⁾.

Under den senast behandlade perioden hade kännedomen om kärlväxterna i Finland gjort stora framsteg. Då vid slutet af föregående period enligt min uppskattning endast 596 af de för närvarande upptagna 1196 arterna och underarterna voro kända, så utgjorde deras antal vid slutet af ifrågavarande tidrymd 947 ³⁾, i det nämligen till de af Fries upptagna och ännu i dag erkända 920 arterna och underarterna 27 böra tilläggas ⁴⁾. I slutsumman ingå likväl 28 arter, angående hvilka uppgifter förefunnos, hvilka dels icke voro fullt exakta ⁵⁾ dels icke otvetydigt hänförde sig till florumrådet ⁶⁾. Äfven bland de återstående 919 ingå många, hvilkas

¹⁾ Berättelse öfver en naturhistorisk resa i södra Finlands östra skärgård verkställd sommaren 1851 af A. E. Nylander. — Från denna period härstammar måhända äfven det gamla manuskript, som har till titel „Växter samlade kring Nykarleby“ och i Notae Consp. betecknats med N. M. S. Detta manuskript saknar såväl uppgift om hvem som skrivit förteckningen som hvarje tidsbestämning; när och af hvem det blifvit inlemnadt till Sällskapets arkiv, känner jag icke. Då odlade och vilda växter i nämnda förteckning upptagas utan åtskilnad om hvarandra och alla närmare upplysningar saknas, kan det naturligtvis föga användas.

²⁾ Dels i tilläggen till W. Nylanders Flora karelica, dels af Brenner i hans Bidrag till kännedomen af Finska vikens övegetation. — Då W. Nylander i allmänhet upptager de här omnämnda växterna såsom tagna „in taeniis Wiburgi“, så erhållas dock stundom från manuskriptet noggrannare uppgifter.

³⁾ Dicotyledoneae 634 (häraf 12 *Hieracia*), Monocotyledoneae 266, Gymnospermae 4, Pteridophyta 42.

⁴⁾ Utom de p. 75 not. 3 anförda 20 arterna höra hit: *Eqvisetum variegatum*, *Carex paludosa*, *Veronica hederaefolia*, *Lamium incisum* och *Cirsium oleraceum*, anförda under periodens sista år från Finland i den mening Fries tager det. Från Lappland böra tilläggas *Luzula Wahlenbergii* (Fries upptager *L. glabrata*, som ej räknats) och *Pleurogyne rotata*.

⁵⁾ Utom de ofvan p. 76 not. 2 anförda arterna höra hit från Lappland: *Juncus arcticus*, *Alsine stricta*, *Alchemilla alpina* och *Veronica saxatilis*.

⁶⁾ Hit höra de af Fries för Lappland angifna: *Cystopteris montana*, *Phippsia algida*, *Poa cenisea*, *Triticum violaceum*, *Chrysosplenium tetrandrum*,

förekomst ej var säker ¹⁾, hvilket bäst bevisas däraf, att mer än 30 af dessa arter, då de återfunnits, helsats såsom nya för flor-an, hvarjämte förekomsten af några bland dessa något senare uttryckligen blifvit bestridd ²⁾. Af former hvilka nu anses för hybrider kände man 10 ³⁾, hvilka dock icke alla voro fullt säkra. Emellertid hade äfven ett stort antal oriktiga eller åtminstone osäkra uppgifter blifvit publicerade, och om äfven några af de mest i ögonen fallande oriktigheterna blifvit rättade, så förelåg dock icke något försök till en fullständigare kritisk behandling af det samlade materialet.

Hvad de lägre kryptogamerna angår, så omnämndes redan då det var fråga om Fries' Summa vegetabilium att jämförelsevis få dylika voro kända från Finland. Det bör visserligen ihågkommas att bland dessa 285 arter ⁴⁾ ej ingingo några svampar, men, så vidt mig är bekant, funnos ganska få uppgifter om dessa. Öfver hufvud taget hade intresset för studiet af de lägre kryptogamerna ännu ej vaknat i Finland ⁵⁾.

Epilobium davuricum (under namn af *E. lineare*), *Hieracium prenanthoides* och *H. nigrescens*, angående hvilka jag ej funnit några tidigare uppgifter från flor-området. Hit hör äfven hybriden *Betula odorata* × *nana* f. *pernana* under namn af *B. alpestris*. Vidare de tidigare endast i L. ent. iakttagna men sedan i öfriga delar af Lappland funna arterna: *Uncinia microglochm* (F. Nylanders uppgift från Lapp. ross. möjligen ej fullt säker), *Hierochloë alpina*, *Draba alpina* och *Potentilla nivea*.

¹⁾ Här må endast anföras *Schoenus ferrugineus* (se ofvan p. 61 not 5) och *Arabis petraea* (se ofvan p. 8).

²⁾ Se isynnerhet längre fram p. 87 not 4, men äfven ofvan p. 20 not 4, p. 45 not 3, p. 50 not 1, p. 64 not 1 och p. 73 not 5.

³⁾ Utom de p. 73 not 4 anförda 8 hybriderna höra hit: *Betula nana* × *odorata* f. *perodorata* och *Pulsatilla pratensis* × *vernalis*. Uppgifterna angående *Betula*- och *Pulsatilla*-hybriderna kunna af olika skäl ej anses otvetydiga.

⁴⁾ Se ofvan p. 78 not 4.

⁵⁾ Wahlenb. egnar visserligen noggrann uppmärksamhet åt kryptogamerna, men för öfrigt finnas endast enstaka uppgifter. Dylika af större intresse ingå särskildt i följande uppsatser: F. Nyl. Utdr., Ångstr. och F. Nyl. Und. Äfven i par andra arbeten ingå dessutom hithörande uppgifter, se t. ex. ofvan p. 56 not 1.

IV.

Det stora, genomgripande inflytande William Nylander utöfvade på botanikens studium i vårt land bevisas måhända bäst af den lifligt fortlefvande traditionen, men intygas äfven på det mest otvetydiga sätt af samtida och lärjungar¹⁾. Det mest bestående minnesmärket härpå bevaras dock i de många skrifter²⁾ W. Nylander utgifvit, bland hvilka i synnerhet hans *Animadversiones circa distributionem plantarum in Fennia*³⁾ här i främsta rummet kommer i fråga. Detta anmärkningsvärda arbete anmältes till publikation den 29 April 1850 och utgafs af trycket, såsom tidigare framhållits, år 1852. Utom att här framställas allmänna växtgeografiska iakttagelser af största betydelse, egnas här för första gången i vårt land en ingående kritik åt de äldre uppgifterna om landets flora⁴⁾, hvarföre denna uppsats, ehuru icke synnerligen omfångsrik (20 sidor), måste anses inleda en ny period i afseende å denna kännedom, så mycket mer som den utgör det första egentliga inlägget i den energiska utredning af den inhemska floran som Nylanders banbrytande personlighet bragte till stånd.

Då de oriktiga uppgifterna vid tiden för Nylanders uppträ-

¹⁾ Moberg Sällsk. p. 31, 58 m. fl. — J. P. Norrlin, Minnesord öfver Sextus Otto Lindberg, Helsingfors 1890, p. 11.

²⁾ Utom W. Nyl. Distr. ingå i andra häftet af Notiserna följ. uppsatser af W. Nylander: *Conspectus florae Helsingforsiensis*, anmäld 4, II, 1850; *Additamentum ad conspectum florae Helsingforsiensis*, anm. 7, X, 1851; *Collectanea in floram karelicam*, anm. 18, XI, 1850; *Collectanea in floram karelicam continuatio*, anm. 13, X, 1851 äfvensom tvenne uppsatser af zoologiskt innehåll. — Nylanders sällsynt många arbeten om de lägre kryptogamerna ligga alldeles utom ämnet för denna uppsats.

³⁾ Uppsatsen bär titeln *Particula I*, men någon fortsättning har aldrig utkommit.

⁴⁾ Det framgår visserligen af det ofvanstående, att E. Fries bortlemnat några af de mest osannolika uppgifterna, liksom att F. Nylander påpekat några fel, men dessa rättelser utgjorde ett försvinnande fåtal bland det stora antalet oriktigheter.

dande utgjorde mer än en sjettedel af hela antalet¹⁾, låg det i sakens natur, att genom detta hans första försök till fullständig kritik ingalunda alla fel blefvo rättade²⁾, liksom det å andra sidan icke bör väcka förvåning, att några riktiga uppgifter bestredos. I det senare afseendet märkes, att af de 63 arter, hvilka blifvit uppgifna för landet³⁾, men angående hvilka Nylander framhåller, att de ej blifvit sedda härstädes, 20 under senare tid hafva återfunnits⁴⁾. Likaså har mer än halfva antalet af de 16 arter, hvilka enligt Nylander af Fries i Summa vegetabilium blifvit uppgifna med alltför stor utbredning, senare blifvit funna utom de af Nylander angifna gränserna.

Utom denna kritik af de äldre uppgifterna, särskildt i Fries' Summa vegetabilium, ingå i Nylanders arbete en mängd andra meddelanden om vår flora. Bland annat omnämnas flere för denna nya arter⁵⁾, hvaraf dock ett par visat sig vara tillfälliga eller eljest blifvit indragna⁶⁾, hvarjämte 8 af de arter som icke uppta-

¹⁾ Se ofvan p. 78.

²⁾ Att många mindre exakta uppgifter qvarstodo orättade, framgår bäst af Herb. Mus. Fenn. II p. VIII—IX, om än denna kritik hänför sig till ett senare arbete. Detta framhålles f. ö. uttryckligen i W. Nyl. Distr., som slutar med orden: „Sed quot non dubia adhuc restant“.

³⁾ Af de arter Nylander uppgifver såsom förvildade torde *Aquilegia vulgaris* åtminstone i vissa delar af florområdet vara verkligen vild. Par af dessa uppgifvas dock icke af Fries eller endast med frågetecken. Däremot har jag ej bland dessa 63 inberäknat de arter, angående hvilka Nylander säger att de äro tillfälliga eller hvilka erhålla annat namn.

⁴⁾ *Eupatorium cannabinum*, *Lactuca muralis*, *Crambe maritima*, *Myriophyllum verticillatum*, *Herminium monorchis*, *Jasione montana*, *Lamium intermedium*, *Lathraea squamaria*, *Archangelica officinalis*, *Thalictrum aquilegifolium*, *Lepidium campestre*, *Polygala comosa*, *Orob. niger*, *Scleranthus perennis*, *Chenopodium polyspermum*, *Suaeda* (*Schoberia*) *maritima*, *Salsola kali*, *Carex Hornschuchii* (= *C. speirostachya*), *Poa compressa*, *Phleum Boehmeri* (= *Phl. phalaroides*).

⁵⁾ De af dessa som fortfarande erkännas äro: *Senecio Jacobaea*, *Hieracium crocatum*, *Galium triflorum*, *Lysimachia nummularia*, *Androsace septentrionalis* (tidigare uppgifter högst osäkra), *Pulsatilla patens*, *Berteroa inoana*, *Malva vulgaris*, *Euphorbia palustris* (uppg. dock ej fullt bekräftad), *Cephalanthera xiphophyllum* (utan särskild fyndort), *Allium ursinum*, *Zanichellia pedicellata*. Till dessa ansluter sig *Carex helvola*, som anföres utan fyndort och numera anses såsom hybrid.

⁶⁾ *Carduus nutans*, *Nymphaea biradiata*, *Camelina sativa*, *Saxifraga*

gas hos Fries men väl af andra författare under föregående period, här uppräknas ¹⁾. Angående ett stort antal växter anföras nya fyndorter, som i större eller mindre grad komplettera den tidigare kunskapen om dessa växters utbredning ²⁾. Äfven om varieteter och former af lägre ordning finnas flere meddelanden, så att enligt min beräkning här ingå specialuppgifter angående utbredningen af 176 fanerogamer ³⁾.

Då nyssnämnda arbete inleder en ny period, har jag ansett en något så när fullständig redogörelse därför vara på sin plats. Däremot synes det mig mindre lämpligt, att redogöra för den öfriga literaturen från denna tid efter samma plan som jag hittills sökt följa. Redan vid bedömandet af de tidigare, ytterst få, fullständiga växtförteckningarna från mindre delar af området ⁴⁾ har det visat sig vara svårt att ingå i en fullständig granskning, då några undersökningar, som skulle kontrollerat de tidigare, ej förefinnas, och denna svårighet ökas naturligtvis ju mer man närmar sig den närvarande tiden, då literaturen till öfvervägande del bildas just af dylika specialundersökningar. Äfven i många andra afseenden ligger denna period oss alltför nära, för att en kritisk behandling af den skulle vara lämplig eller ens önskvärd. Jag lemnar därför så att säga historien och går, efter några statistiska uppgifter om floran i

adscendens, *Potamogeton zosteraceus*, *Zanichellia palustris* (oriktig från södra Finland) och *Carex turfosa*, som från början anføres med stor tvekan. *Papaver somniferum* anføres af Nylander såsom förvildad.

¹⁾ *Cirsium oleraceum*, *Lamium incisum* under namn af *L. confertum*, *Pulsatilla pratensis*, *Geranium lucidum*, *Melilotus alba*, *Salix acutifolia*, *Zanichellia polycarpa*, *Carex paludosa*.

²⁾ Sådana uppgifter finnas enligt min beräkning om 45 arter, hvaraf 37 hos Fries angifvas med alltför liten utbredning. *Primula farinosa* torde på det uppgifna stället vid Brahestad hafva varit tillfällig; alla öfriga hithörande uppgifter torde, efter hvad man nu vet, vara riktiga.

³⁾ I afseende å närmare 40 af dessa hafva senare iakttagelser visat att de anförda rättelserna ej varit fullt exakta. Dessutom upptagas ej alla de varieteter och former som Nylander anför, men då kannedomen om dessa är ganska ringa i vårt land, torde det vara svårt att säga i hvad mån reduktionen här varit berättigad. Det just anförda talet synes visserligen nog stort, men det ligger i sakens natur, att den första kritiska behandlingen af landets flora måste kompletteras af framtida undersökningar.

⁴⁾ Se i synnerhet om A. Nyl., men äfven tidigare om Herk. (se ofvan p. 24).

dess helhet, att redogöra för de arbeten af nyare datum, hvilka stått mig till buds vid utarbetandet af *Conspectus*, och ordnar därvid dessa arbeten på samma sätt som i nämnda öfversigt.

Här må ännu nämnas, att innevarande period sönderfaller i två afdelningar, hvaraf den senare tager sin början med 1870-talet¹⁾. Dessa särskiljas dock icke i det följande.

Den hithörande literaturen är ganska rikhaltig, om man jämför densamma med de botaniska arbetena under föregående tid. Ehuru knappast 40 år förflutit från periodens början, är dock antalet arbeten ungefär dubbelt så stort som under hela den föregående tiden af omkring 180 år, äfven om man endast afser de arbeten som hänföra sig till kärlväxterna²⁾.

Själlfallet är att antalet arter, som iakttagits i landet, vuxit i bredd med det tilltagande intresset för botanikens studium. Då mitt arbete stått i det närmaste sammanhang med andra upplagan af *Herbarium Musei Fennici*, torde det vara skäl att lägga detta arbete till grund³⁾ för uppgifterna om det antal kärlväxter,

¹⁾ J. P. Norrlin, *Bidrag till sydöstra Tavastlands flora* ingick visserligen i tionde häftet af notiserna, hvilket utdelades 1871, men arbetet utkom såsom separattruck år 1870.

²⁾ Hela antalet arbeten, som citeras i *Notae Consp.*, utgör 311; häraf hänföra sig två till första perioden, 40 till andra och 46 till tredje perioden, hvaraf följer att 223 arbeten hänföra sig till innevarande period. Till dessa arbeten kunna tilläggas 28, hvaraf sju från tidigare perioder, då de af ett eller annat skäl ej upptagas i *Notae Consp.* Emellertid bör man komma ihåg, att mer än 30 arbeten från ekonomiska perioden citeras i *Conspectus*, utan att ingå i *Notae*. Visserligen finnas dylika arbeten äfven från senaste tid, men deras antal är knappt så stort. — Tages endast den tryckta literaturen i betraktande, ingå i *Notae* från första perioden två, från andra 39, från tredje 42 och från innevarande period 123 arbeten.

³⁾ Af de i *Herb. Mus. Fenn. II* upptagna arterna hafva dock följ. bortlemnats: *Salix fragilis*, som för det mesta torde vara odlad, någon gång förvildad, se l. c. p. 130, *Chenopodium hybridum* och *Blitum virgatum* hvilka böra betraktas såsom tillfälliga, se l. c. p. 132; äfvensom *Polygonum Rayi*, hvars fyndort ligger utom florumrådet. *Carex helvola* och *C. microstachya* räknas såsom hybrider, se l. c. p. 125 och 126 samt Kihlman i *Medd. XVI* p.

som nu är känt i Finland. I vissa provinser¹⁾ hafva dock betydliga tillägg²⁾ blifvit gjorda på grund af undersökningar, hvaraf resultaten blifvit kända först efter det sistnämnda arbete utkommit.

Hela antalet arter och underarter bland Dicotyledoneae utgör för närvarande³⁾ enligt den ofvan antydda begränsningen 835, hvaraf 147 *Hieracia*, bland Monocotyledoneae 308, Gymnospermae 4, Filices 49, så att kärlväxterna utgöra sammanlagdt 1196. Emellertid inses lätt, att denna siffra måste anses endast approximativ, emedan ej blott en olika uppfattning af begreppen underart och varietet skulle vålla en stor förändring i denna summa⁴⁾, utan äfven flere växter uppfattats än såsom fullkomligt inhemska än såsom tillfälliga. Såsom exempel på dylika växter må anföras de i ofvan anförda summa ingående *Bromus inermis*, *Neslea paniculata*, *Euphorbia esula*, *Pimpinella magna*, *Malva vulgaris*, *Melilotus alba*, *Coronilla varia*, *Dracocephalum thymiflorum*, *Senecio Jacobaea*, *S. viscosus*, m. fl. *Avena strigosa* och *A. fatua* torde endast vara anträffade bland hafre, *Barbarea vulgaris* knappt an-

10—15. Däremot upptages *Mimulus guttatus* såsom verkligt vild, då denna art bibehållit sig längre än t. ex. *Bidens radiatus* och *Coronilla varia*. Härtill komma 4 arter eller underarter, hvilka efter tryckningen af nyssnämnda arbete uppvisats i landet. (Till den l. c. p. IX uppgifna summan 1047 böra läggas de l. c. uppgifna 3 arterna, hvaraf exemplar ej föreligga, och 147 *Hieracia*, hvarföre hela antalet då beräknades till 1197). — L. c. p. IX uppgifves att hybridernas antal uppgår till 59; härtil komma 6, hvaraf exemplar ej föreligga, de nyssnämnda *Carices*, *Hieracium auricula* × *macrolepideum* äfvensom 4, hvilka senare uppgifvits för florumrådet, hvarföre hela antalet nu blir 72. Det bör tilläggas, att mig veterligen någon granskning af dessa nyaste uppgifter ej föreligger och för egen del har jag ej sett hithörande exemplar.

¹⁾ I främsta rummet gäller detta **Ka.**, där Lindén funnit öfver 50 växter, som icke upptagits från denna provins i Herb. Mus. Fenn. II. Däreft komma **Lv.**, **Im.** och **Kk.**, hvilka provinserns flora blifvit belyst genom de anteckningar af Mela (Mela Pl.), hvilka jag varit i tillfälle att begagna. Enstaka tillägg förefinnas dessutom från flere provinser.

²⁾ Genom den l. c. p. VII not gjorda ändringen af gränsen emellan provinserna **Kl.** och **Ik.** bortfalla några växter från förstnämnda provins.

³⁾ Hänförs sig till slutet af 1890.

⁴⁾ Se det relativt taget låga antalet arter hos **Alc.** och **Mela Kasv. I.** Däremot ingå ej i denna summa de 15 specialformer Norrlin uppställer under den kollektiva *Hieracium pilosella* o. s. v.

nars än på besådda ängar; till dessa ansluter sig åtminstone i en stor del af landet *Vicia sativa*. Par andra växter hafva bevisligen inkommit på senare tid, men synas vara naturaliserade; såsom sådana må anföras utom den i Herb. Mus. Fenn. II ej upptagna *Mimulus guttatus* äfven *Bidens radiatus* och *Achillea cartilaginea*. — Å andra sidan anföras flere arter, hvilka ej upptagits här eller i Herb. Mus. Fenn. II, ofta såsom vildt växande. Hit höra i främsta rummet *Trisetum flavescens*, *Bromus tectorum*, *Geranium dissectum*, *Convolvulus sepium*, *Campanula latifolia*, *Anthemis cotula* och *Chrysanthemum segetum*. Vidare de från Herb. Mus. Fenn. II uteslutna *Salix fragilis*, *Blitum virgatum* och *Chenopodium hybridum* äfvensom yttermera *Fritillaria meleagris*, *Luzula albida*, (*Lolium temulentum*), *Atriplex hortensis*, *Melandrium noctiflorum*, *Cerastium arvense*, *Nasturtium silvestre*, (*Camelina silvestris*), *Trifolium procumbens*, *Melilotus officinalis*, (*M. arvensis*), *Pastinaca sativa*, *Myrrhis odorata*, (*Symphytum orientale*), *Echium vulgare*, *Datura stramonium*, *Anagallis arvensis*, *Linaria minor*, *Thymus chamaedrys*, *Nepeta cataria*, *N. grandiflora*, *Inula helenium*, m. fl. Ännu ett par, hvilka jämförelsevis nyligen inkommit, synas bibehålla sig och hafva äfven något spridt sig: sådana äro bl. a. *Elodea canadensis*, *Impatiens parviflora* och *Scrophularia vernalis*. — I afseende å andra växter är deras tillfälliga förekomst erkänd af alla, om de än stundom uppträda i tämligen stor myckenhet eller jämförelsevis regelbundet förekomma å vissa barlastplatser. Det är först under senare tid dessa växter hos oss blifvit noggrannare iakttagna, hvarföre deras antal raskt vuxit. Medräknas äfven de sällsynta, torde de f. n. kunna uppskattas till omkring 150 arter ¹⁾. — Antalet iakttagna hybrider uppgår f. n. till 72, hvartill komma par bland tillfälliga växter. Då detta antal 1859 endast utgjorde 9 å 10 och 1884 knappt uppgick till 40, torde man med skäl kunna vänta, såväl att nya hybrider

¹⁾ I Byteskat. III upptagas 107 hithörande arter förutom en hybrid och 14 varieteter. Af dessa räknas 9 ofvan såsom inhemska, hvaremot 4 i Byteskat. såsom inhemska ansedda ej vidare ingå bland dylika. Enligt mina anteckningar torde mellan 1884—1890 i sällskapets protokoll eller i Medd. ingå uppgifter om 45 hithörande arter, så att hela summan blefve 147. Några arter, hvilka förekomma i eller invid gamla trädgårdar kunna dock tilläggas, så

fortfarande skola upptäckas som framför allt, att de redan antecknade skola observeras på vida flere ställen än hittills¹⁾. Kännedomen om varieteter och former af lägre ordning är, äfven hvad kärllväxterna angår, ännu ganska bristfällig i vårt land och än mindre är deras relativa värde närmare utredt. Några sifferuppgifter angående dem förekomma i fråga om de resp. flororna etc.²⁾.

Först under de fyra senaste decennierna har studiet af kryptogamerna i Finland egentligen tagit sin början. Om man undantager par små uppsatser vid slutet af den andra perioden³⁾, så hade under hela den föregående tiden i vårt land endast i förbigående egnats någon uppmärksamhet åt de lägre växterna. Under innevarande tid blir förhållandet ett annat⁴⁾, hvartill naturligtvis i främsta rummet bidragit, att professionen i botanik vid landets universitet innehafts af två så framstående specialister i fråga om dessa växter som W. Nylander och S. O. Lindberg.

Hvad mossorna angår, voro vid slutet af föregående period knappt mer än 129 löfmossor och 30 lefvermossor kända från

att antalet torde öfverstiga 150. I Brenn. Flor. uppgifvas 1886 visserligen endast 100 dylika arter, men några arter, hvilka Brenner räknar såsom inhemska, föras i Herb. Mus. Fenn. II etc. till denna kategori. I detta sammanhang må ännu påpekas, att antalet odlade arter, som upptagas i Brenn. Flor., är omkring 156, utom de 21 som därjämte äro förvildade. Här ingå dock endast de allra allmännaste trädgårdsväxterna.

¹⁾ På grund häraf hafva hybriderna i Bil. III endast behandlats summariskt.

²⁾ Se i synnerhet om Herb. Mus. Fenn. II längre fram p. 95, men äfven om Mela Kasv. p. 98 och Byteskat. III p. 96. De i Bil. III upptagna 102 varieteterna kunna ej alla anses vara former af samma ordning.

³⁾ *Spicilegium plantarum cryptogamarum Sueciae* autore C. B. Rutström et J. G. Haartman, Åbo 1794 och *De progressu cognitionis plantarum cryptogamicarum auct. C. R. Sahlberg Part. 1*, Åbo 1804. Ingendera af dessa egnar dock uppmärksamhet åt finska floran, i det att den förra uppsatsen hänför sig till floran i norra Halland, den senare, som dessutom endast utgör ett fragment, skildrar kännedomen om kryptogamerna i allmänhet.

⁴⁾ Redan 1852 publicerades två uppsatser, som endast behandlade kryptogamerna, och 1857 utkommo två arbeten, som uteslutande hänförde sig till Finlands kryptogamflora.

vårt land (se ofvan p. 78). Några år senare uppskattades antalet till resp. 262 och 71¹⁾. Däremot kunde S. O. Lindberg redan 1879²⁾ uppräknat från Finland 141 Hepaticae, 18 Sphagna, 273 Acrocarpi, 143 Pleurocarpi eller tillsammans 575 arter och underarter, hvartill dessutom komma 45 varieteter³⁾. Under de följande 10 åren hafva minst 50 arter tillkommit — ensamt i Medd. anmälas åtminstone 46 — hvarföre antalet, då döden afbröt Lindbergs verksamhet, kunde uppskattas till 600 å 650⁴⁾. — Det bör tilläggas, att mossförteckningar ingå i flere uppsatser, men så vidt mig är bekant, hafva bestämningarna i afseende å mera kritiska arter i alla arbeten angående Finlands mossflora, hvilka utgifvits efter Lindbergs hitkomst (1865) intill hans död, granskats af denne bryolog.

Då lafvarna hittills upptagits skildt från svamparna, torde det vara skäl, att äfven här omnämna dem på samma sätt. Antalet af dessa växter, hvilket enligt Herb. Mus. Fenn. 1859 utgjorde 319, stiger f. n. till något öfver 1,000⁵⁾. Något arbete, som behandlar alla Finlands lafvar, har icke utkommit inom landet efter W. Nylanders lafflora af år 1861⁶⁾, men utom W. Nylanders många hithörande arbeten hafva uppsatser om lafvarna, som hänföra sig dels till vissa trakter af florområdet dels till vissa grupper bland dessa växter, publicerats af A. E. Nylander, A. J. Malmgren, J. P. Norrlin, Fr. Elfving, M. Brenner och under senaste tid i synnerhet af E. Wainio.

¹⁾ Enl. Herb. Mus. Fenn. 1859.

²⁾ S. O. Lindberg, Musci Scandinavici in systemate novo naturali dispositi, Upsala 1879.

³⁾ Det bör nämnas, att H. W. Arnell i Just Botanischer Jahresbericht 1880 Theil I p. 523 kommer till ett något lägre resultat, näml. Hepaticae 140, Sphagna 18, Musci veri acrocarpi 271 och Musci veri pleurocarpi 139, så att hela summan inberäknadt 45 varieteter utgör 613. Antalet underarter utgör 18 (enl. Arnell 19) och hela antalet arter i Skandinavien 813 (enl. Arnell 812), hvartill komma 38 underarter.

⁴⁾ I Ign. Geogr. p. 357 (se längre fram p. 98) uppgifves antalet enligt Wainio till „650 arter, deribland ungefär 150 lefvermossor och 400 bladmossor.“

⁵⁾ Wainio i Ign. Geogr. p. 357. Enligt benäget meddelande af Wainio har sedan dess knappt något tillkommit.

⁶⁾ Lichenes Scandinaviae exponit W. Nylander, (Not. h. 5), Helsingfors 1861.

Finlands svampar (i inskränkt mening) hafva under hela perioden behandlats nästan uteslutande af P. A. Karsten ¹⁾. Han uppskattar antalet till icke mindre än „2,500 arter, nämligen 1,125 hattsvampar, 25 buksvampar, 111 rost- och brandsvampar, 390 disksvampar, 385 kärnsvampar, 35 vattensvampar, 79 slem-svampar och omkring 450 mögelsvampar“ ²⁾.

Den växtgrupp som blifvit mest försummad i vårt land är algerna. Frånser man *Characeae* ³⁾, hvilka i Fries' system hade en helt annan plats, har af inhemska botanister egentligen endast ett arbete blifvit publicerad om landets nuvarande algflora ⁴⁾, nämligen Fr. Elfving's „Anteckningar om Finska Desmidiéer“ ⁵⁾. Här omnämnas af denna grupp 258 arter, hvilket antal dock torde böra reduceras till 255 ⁶⁾. Hvad hafsalgerna angår, uppgifver F. R. Kjellman på grund af Gobis undersökningar, att i Hvita hafvet och vestra Murmanska hafvet förekomma 82 arter ⁷⁾, hvar- emot endast 27 arter iakttagits i Finlands sydvestra skärgård af H. F. G. Strömfelt ⁸⁾; från vår södra skärgård upptager Chr. Gobi 12 arter brunalger och 8 arter Florideer ⁹⁾. Vidare har P. T.

¹⁾ I Not. h. X ingår en uppsats af W. Nylander; f. ö. endast enstaka uppgifter.

²⁾ Ign. Geogr. p. 354. — Det förtjenar framhållas, att svampsamlingen i Herb. Mus. Fenn. år 1884 innehöll 1,391 arter i 3,192 exemplar, nämligen Basidiomycetes 623 arter, Pyrenomycetes 233, Discomycetes 259, Myxomycetes 37, Uredineae 65, Ustilagineae 7, för öfrigt 77 arter: Medd. XIII p. 192 och 193. I Herb. Mus. Fenn. upptagas 1859 endast 362 arter.

³⁾ I Brenn. Flor. upptagas 13 Characeae; spridda uppgifter angående hithörande arter påträffas i flere arbeten.

⁴⁾ I Not. VI ingår dock en uppsats af W. Nylander: Diatomaceis Fenniae fossilibus additamentum. Se äfven Herb. Mus. Fenn., där 71 arter alger uppräknas från florumrådet.

⁵⁾ Acta Soc. II N:o 2, Helsingfors 1881.

⁶⁾ Rob. Boldt, Studier öfver sötvattensalger och deras utbredning, Helsingfors 1888, p. 55.

⁷⁾ F. R. Kjellman, Norra Ishafvets algflora (Vega Expeditionens vetenskapliga iakttagelser, Bd III), Stockholm 1883, p. 52.

⁸⁾ H. F. G. Strömfelt, Om algvegetationen i Finlands sydvestra skärgård, Helsingfors 1884. Här omnämnas dessutom tvenne *Chara*-arter.

⁹⁾ Chr. Gobi, Die Brauntange (*Phaeosporae* und *Fucaceae*) des Finnischen Meerbusens (Mém. de l'Acad. imp. des sc. de St Pétersbourg, Ser. VII, Tome XXI), St Petersburg 1874 samt Die Rothtange (*Florideae*) des Finnischen Meerbusens (l. c. T. XXIV), St Petersburg 1877.

Cleve i Finland uppvisat 355 arter Diatomaceer¹⁾. Om några hithörande familjer finnas däremot knappt några uppgifter från Finland, så att det torde räcka länge innan vår kännedom om dessa växter kan anses helst någorlunda tillfredsställande.

Bland de arbeten, som hänföra sig till finska floran i dess helhet, möter oss främst under denna period „Förteckning öfver Sällskapets pro Fauna et Flora Fennica samlingar I“ [= Fört. 1852], hvilken utkom samma år som W. Nyl. Distr. Det bör ihågkommas, att då denna förteckning utgafs, sällskapets samlingar²⁾ ännu ej voro förenade med universitetets³⁾. Här upptagas 899 högre och 335 lägre växter⁴⁾, bland hvilka sistnämnda dock ej ingå några alger eller svampar. Sju år senare, sedan samlingarna blifvit förenade, utgafs af W. Nylander och Th. Sælan Herbarium musei fennici, hvilken tills vidare utgör den enda växtförteckning i vårt land, som omfattar hela växtriket⁵⁾. Den synnerligen stora betydelse detta arbete egt för den inhemska växtforskningen, torde ej behöfva närmare utläggas. Det torde vara nog att här framhålla, att i detsamma uppräknas 1048 högre och 1085 lägre växter⁶⁾.

Icke mindre än 30 år räckte det innan den nya upplagan af Herb. Mus. Fenn. blef synlig i tryck, och den del som hittills utkommit innehåller blott kärlväxterna⁷⁾.

¹⁾ Enl. meddelande af Rob. Boldt i (Prot. I, II, 1890) Bot. Not. 1890 p. 155.

²⁾ Dessa uppräknas Moberg Sällsk. p. 47.

³⁾ Angående de yttre förhållandena vid detta arbetes främträdande se Moberg Sällsk. p. 39.

⁴⁾ Fördeladt på de särskilda hufvudgrupperna ställer sig antalet sålunda: Dicotyledoneae incl. Gymnospermae 615 (hvaraf 18 *Hieracia*), Monocotyledoneae 248, Filices 36, Characeae 7, Mossor 111, Lafvar 217. Dessa summor, liksom de hvilka anföras på de följande sidorna, hafva dock icke blifvit underkastade någon särskild kontrollräkning, hvilket däremot är fallet med öfriga af mig anförda sifferuppgifter. — Öfverallt äro arter och underarter räknade tillsammans, i fall icke motsatsen uttryckligen framhålles.

⁵⁾ De lägre algerna, särskildt *Conjugatae* och *Diatomaceae*, voro dock icke representerade i samlingen och ingå således ej.

⁶⁾ Fördeladt på de särskilda hufvudgrupperna ställer sig antalet sålunda: Dicotyledoneae (incl. 4 Gymnospermae) 716, hvaraf 23 *Hieracia*, Monocotyledoneae 291, Filices 41, Characeae 12, Alger 71, Mossor 333, Lafvar 319, Svampar 362. — Trautv. Fontes upptager 316 lafvar. Antalet fanerogamer uppgifves i. c. till 1004; enl. mina räkningar utgör summan 1007, hvilket öfverensstämmer med Kihlmans resultat i Herb. Mus. Fenn. II p. VIII, då man erinrar sig att *Hieracia* ej ingå på sistnämnda ställe. Tilläggas må, att antalet varieteter bland kärlväxterna uppgår till 90.

⁷⁾ Till hvad ofvan p. 89—92 blifvit nämnt om denna upplaga må här endast tilläggas, att de 1,194 arter och underarter, hvilka voro representerade i samlingen, äro sålunda fördelade på de särskilda grupperna: Pteridophyta 49, Gymnospermae 4, Monocotyledoneae 306, Dicotyledoneae (inberäknadt 147

I sammanhang med dessa arbeten kan det vara skäl att nämna de förteckningar (= Byteskat.), som utgifvits af Botaniska bytesföreningen, ehuru deras betydelse naturligtvis är ojämförligt mindre. Den första upplagan utkom 1869 och upptager nära på endast arter ¹⁾. I den nio år senare utkomna andra upplagan upptages därjämte ett större antal varieteter, hvaraf dock några icke torde tillhöra landets flora ²⁾. I den tredje alldeles omarbetade upplagan af 1884 särskiljas genom den använda beteckningen såväl de arter, som endast förekomma i Enontekis lappmark, som barlastväxterna och andra tillfälliga arter, af hvilken sistnämnda grupp ett större antal upptages ³⁾. — Till dessa ansluter sig den Desideratkatalog till Universitetets finska samling af fanerogamer och ormbunkar, hvilken utgafs 1877, och hvori bl. a. fyndorter för några växter omnämnas.

Under innevarande period hafva flere handböcker öfver vårt lands flora blifvit publicerade ⁴⁾. Den första utgafs 1860 af Elias Lönnrot under titel *Flora fennica, Suomen Kasvisto*. Så stor betydelse detta arbete än haft för botanikens studium i vårt land ⁵⁾, citeras det ej i *Conspectus*, emedan det, hvad arternas utbredning angår, helt och hållet ansluter sig till den året förut utkomna upplagan af *Herb. Mus. Fenn.* ⁶⁾ Sex år senare utgafs af E. Lönn-

Hieracia 835. Af varieteter upptagas i den egentliga texten med fullständigt angifvande af utbredningen 99, hvaraf 14 *Hieracia*, af former 77, hvaraf 6 *Hieracia*; härtill komma i noterna 3 varieteter ävensom p. 123—153 24 varieteter och 83 former, hvilkas utbredning dock ej alltid angifves. Af dessa beskrifvas här, oberäknadt *Hieracia*, 4 inom den förra och 13 inom den senare gruppen.

¹⁾ Här upptagas 322 Monocotyledoneae, 772 Dicotyledoneae, hvaraf 26 *Hieracia*, 4 Gymnospermae och 48 Filices eller tillsammans 1,132 arter och underarter. Af varieteter och former upptagas 97.

²⁾ Antalet arter och underarter utgör: Monocotyledoneae 332, Dicotyledoneae 814, hvaraf 42 *Hieracia*, Gymnospermae 4, Filices 49 eller tillsammans 1,199. Varieter och former upptagas sammanlagdt 306, hvaribland Monocotyledoneae 93, Dicotyledoneae 186, hvaraf 24 inom släktet *Hieracium*, Gymnospermae 5 och Filices 22.

³⁾ Såsom vildt växande inom florområdet upptagas 1,117 arter och underarter näml.: Dicotyledoneae 754, hvaraf 54 *Hieracia*, Monocotyledoneae 309, Gymnospermae 4, Filices 50. Hærtill komma 37 hybrider och 343 varieteter. Från Enontekis lappmark tillkomma 15 arter, 1 hybrid och 4 varieteter. Af förvildade och barlastväxter upptagas 107 arter och underarter näml. Dicotyledoneae 92, Monocotyledoneae 13 och Gymnospermae 2; hærtill kommer 1 hybrid och 14 varieteter.

⁴⁾ Hela den följande delen hänför sig uteslutande till kärlväxterna.

⁵⁾ Man behöfver endast erinra sig att detta var den första floristiska handbok som utkommit öfver Finlands flora. Äfven i afseende å den finska terminologin är arbetet banbrytande, om än dess författare par år tidigare utgifvit ett arbete i detta afseende.

⁶⁾ De fynd som 1859 gjordes af Malmgr. m. fl. äro dock observerade, liksom enstaka tillägg f. ö. — Af arter hade tillkommit, så vidt jag kunnat finna, endast *Asplenium Breyinii*.

rot och Th. Sælan en andra upplaga ¹⁾. Äfven här angifves utbredningen blott genom att anföra de provinser, inom hvilka hvarje art anträffats, utan några speciella fyndorter. De botaniska undersökningar som egt rum sedan utgifvandet af förra upplagan äro emellertid noggrant beaktade ²⁾.

Ett likartadt arbete hade emellertid utkommit äfven på svenska språket, nämligen „Finlands kärlväxter ordnade i ett naturligt system af Otto Alcenius“ (Helsingfors 1863). Speciella fyndorter upptagas ej i denna upplaga ³⁾, hvarföre den ej citeras i *Conspetus*. Femton år senare utgafs en ny upplaga, hvilken särskildt i fråga om växternas utbredning var fullkomligt omarbetad. Såsom i förordet uttryckligen betonas är arbetet afsedt för skolan; det upptager därför icke sådana arter som endast finnas i Lappland eller Ryska Karelen ⁴⁾. Däremot har „sällsyntare växters förekomst i trakten af de städer, hvarest större undervisningsverk äro förlagda blifvit företrädesvis antecknad“ ⁵⁾. Nära stående arter äro sammanslagna ⁶⁾, hvarföre artantalet är jämförelsevis litet ⁷⁾. Denna andra upplaga af „Finlands kärlväxter“ är emellertid den enda floristiska handbok i vårt land, i hvilken gränserna för arternas utbredning angifvas; dessutom upptager den ett betydande antal speciella fyndorter med ledning af de rika samlingarna i Universitetets finska museum. Det bör därför framhållas, att denna utbredning, med de inskränkningar som framgå af själfva planen för arbetet, angifves riktigt, och att särskildt de uppgifter, som lemnas på grund af samlingarna ⁸⁾, grunda sig på ett noggrant studium ⁹⁾.

¹⁾ Titeln lyder nu *Suomen Kasvio*, jfr *Notae Consp.*

²⁾ Enl. företalet upptagas här 52 arter, som ej ingå i den tidigare upplagan. Å andra sidan hafva några arter blifvit indragna eller upptagna såsom varieteter, hvarföre hela antalet utgör 1,079 (här af enl. min beräkning endast 8 underarter), nämligen: 301 *Monocotyledoneae*, 729 *Dicotyledoneae*, hvaribland 19 *Hieracia*, 6 *Gymnospermae*, 43 *Filices*.

³⁾ Enligt nummerföljden upptagas här 900 arter, hvaraf 38 *Filices*, 240 *Monocotyledoneae*, 622 *Dicotyledoneae* (incl. *Gymnospermae*). I afseende å begränsningen se under andra upplagan.

⁴⁾ Se förordet till förra upplagan p. V, där det uppgifves att 150 arter från *Suomen Kasvisto* sålunda blifvit uteslutna. I senare upplagan uteslutas äfven de arter som endast förekomma i *Kuus*.

⁵⁾ Förordet till senare uppl.

⁶⁾ Såsom exempel må endast anföras, att i förra upplagan ingå 20 *Hieracia*, i senare uppl. 15. Hela antalet arter som utesluts ur senare uppl. utgör enligt förordet nära 50.

⁷⁾ Enl. nummerföljden ingå 899 arter (*Filices* 39, *Monocotyledoneae* 236, *Dicotyledoneae* incl. *Gymnospermae* 624).

⁸⁾ Då det synes mig vara rättast, att gå till själfva grundkällan, anföras dessa uppgifter ej i *Consp.*, oaktadt de först blifvit publicerade hos Alc.

⁹⁾ Några misstag i afseende å orternas läge förefinnas, såsom t. ex. att Duderhof finnes på Åland i st. f. i Ingermanland (Alc. p. 61), men dessa äro

För de finskspråkiga läroverkens behof har A. J. Mela utgifvit tvenne handböcker (Mela Kasv. I, Helsingfors 1877 och Mela Kasv. 1884)¹⁾. Här anföres alldeles ingenting om arternas utbredning, hvarföre arbetena citeras i Conspectus endast på grund af de många varieteter som omnämnas, särskildt i senare upplagan²⁾.

Det nyaste arbetet inom denna grupp är Brenners (Brenn. Flor.). Uppgifterna om utbredningen äro högst knapphändiga, men i arbetet egnas särskild uppmärksamhet icke blott åt de förvildade och barlastväxterna, utan äfven åt de allmänast odlade, hvilka i allmänhet blifvit jämförelsevis försummade hos oss under ifrågavarande period³⁾.

Af statistiska och geografiska arbeten, som innehålla uppgifter om Finlands flora må här anföras arbeten af (G.) Rein och K. E. F. Ignatius⁴⁾. I sammanhang med dessa kunna nämnas kli-

få och lätt förklarliga. I afseende å bestämningarna har jag endast antecknat en enda, som vid tidpunkten för arbetets utgivande kunde anses oriktig, nämligen, att *Polypodium rhaeticum* anföres från Ruskiala (Alc. p. 5). — En olägenhet som vidlåder arbetet är däremot, att förf. följer sitt eget system. Visserligen har detta många förtjenster i jämförelse med det då använda systemet af Fries, (se härom Alcenii uppsats om „Betydelsen af Darwins teori för det naturliga växtsystemet“, Wasa 1864), men någon större användning för detsamma kan dock icke påräknas.

¹⁾ Titlarna ingå här liksom för det mesta i det följande endast förkortade enligt Notae Consp. .

²⁾ I förra upplagan upptagas 1,064 arter och 125 underarter (790 Dicotyledoneae, 341 Monocotyledoneae, 6 Gymnospermae, 49 Filices); härtill komma 11 hybrider äfvensom 184 varieteter och former. I senare upplagan upptagas 1,113 arter, 110 underarter och hybrider äfvensom 465 varieteter och subvarieteter. Fördeladt på hufvudgrupperna ställer sig antalet: Dicotyledoneae 756 arter, 65 underarter och hybrider, 390 varieteter och subvarieteter (häraf *Hieracia* — räkningen grundad på bihanget — 43 arter, 1 underart), Monocotyledoneae resp. 304, 42 och 52; Gymnospermae 6 arter, 1 underart, 9 varieteter; Filices resp. 47, 2 och 14. Vid några växter är anmärkt, att de äro odlade eller förvildade.

³⁾ Hela antalet arter och underarter utgör oberäknadt 13 Characeae 1,299, hvaraf Dicotyledoneae 937 (32 *Hieracia*), Monocotyledoneae 310, Gymnospermae 10, Filices 42. I arbetet ingå ej växter „som förekomma endast i den nordligaste delen af Finland äfvensom utom det politiska Finlands gränser“. Af detta antal upptagas 156 såsom odlade, 21 såsom odlade och förvildade, 29 såsom förvildade äfvensom 50 såsom barlastväxter, hvarföre de i arbetet såsom vildt växande uppgifna arterna uppgå till ett antal af 1,043.

⁴⁾ Genom ett förbiseende ingå dessa arbeten ej i Notae Consp., ehuru följ. tvenne citeras i själfva Consp.: Ignatius = Le grand-duché de Finlande, Notice statistique, Helsingfors 1878 och Ign. Geogr. = Finlands geografi, första delen. — De botaniska uppgifterna i dessa äro till största delen meddelade af J. E. Furuhielm. I det senare uppgifves antalet kärlväxter till „1,072 [rätteligen 1,074], eller 712 Dicotyledoner, 315 (bör vara 313) Monocotyledoner och 49 Filices“; l. c. p. 334. Uppgiften grundar sig på en beräkning från 1881, hvarvid af *Hieracia* blott räknats 13 grupper, hvaremot de tillfälliga arterna ej blifvit tillräckligt noggrant särskilda.

matologiska iakttagelser af A. Moberg¹⁾ och Osw. Kihlman (Kihlm. Beob.). — Många viktiga upplysningar om vårt lands växter kunna hemtas från Societas pro Fauna et Flora Fennica protokoll (Diar. el. Prot.), hvaraf dock endast den del som hänför sig till tiden efter 1869 blifvit i hufvudsak publicerad (i Not. XI och XIII och flere häften af Medd.²⁾). — De arbeten som betecknas med O. Hjelt Försök, Leche och Prytz cont. hafva visserligen utkommit under innevarande period, men ansluta sig dock snarare till tidigare perioder³⁾. Ungefär detsamma är fallet med O. Hjelt Nat.

Det ingår icke i planen för Conspectus, att redogöra för utbredningen af släktet *Hieracium* i vårt land, hvarföre Norrllins arbeten om detta släkte ej ingå i Notae Consp.⁴⁾. — Af öfriga arbeten, som hänföra sig till vissa växtgrupper, men ej till någon särskild del af florområdet, hafva vi af inhemska författare Blomqvists arbeten om barrträden (Blomqvist I och II), Brenners om *Juncus articulatus* L.⁵⁾ och några smärre uppsatser, som endast hänföra sig till en eller par arter⁶⁾.

I detta sammanhang torde det vara skäl att framhålla de förteckningar, som finnas öfver hela den finska botaniska literaturen. Flere gånger har Sælans arbete i detta afseende, hvilket uppräknar literaturen från äldsta tid till och med 1865 (Sæl. Bot. lit.), blifvit omnämndt i det föregående⁷⁾. Förteckningen har

¹⁾ A. Moberg, Naturalhistoriska Daganteckningar gjorda i Finland åren 1745—1845, Helsingfors 1857 (= Moberg Nat.), A. Moberg, Klimatologiska iakttagelser i Finland, Första delen år 1846—1853, I Naturalhistoriska anteckningar, Helsingfors 1860 (= Moberg Klim.). Dessa arbeten ingå ej i Notae Consp., ehuru många uppgifter särskildt om de odlade växternas utbredning kunna från dem erhållas. (Det bör framhållas, att i dessa arbeten i allmänhet ej omnämnas huruvida de ifrågavarande växterna äro vilda eller odlade).

²⁾ Af öfriga icke publicerade arbeten, som omnämnas i Notae Consp., hänföra sig de muntliga och skriftliga upplysningar som benäget blifvit mig meddelade af Arrhenius, Kihlman, Norrlin (Norrl. ant.), Sælän (Sæl. ann. och Sæl. Fört.) och Wainio (Wainio ann.) sig delvis till floran i dess helhet, delvis till vissa provinser, hvarunder de äfven upptagas. Om de af mig genomgångna herbarier se Notae Consp. p. 2.

³⁾ Se ofvan p. 2 not 5, p. 35 och 46.

⁴⁾ Då en mängd nya arter beskrifvas i dessa arbeten, upptagas titlarna i Bil. I.

⁵⁾ Upptages i Notae såsom M. S., men har senare blifvit tryckt (i Medd. XVI).

⁶⁾ Dessa anföras ej i Notae Consp. — Däremot ingå ännu tvenne botaniska arbeten af inhemska författare, som ej hänföra sig till någon enskild provins näml.: Blomqvist Cat. och Malmgr. Spår. — Angående Ervasti se under Li. och Lapp. ross.

⁷⁾ Några mindre väsentliga tillägg kunna göras till denna förteck-

sedermåra i Bot. Not. blifvit utsträckt ända till och med år 1887¹⁾.

Af utländska författare, som under innevarande period lemnat uppgifter om Finlands flora och hvilkas arbeten hänföra sig till hela floran eller någon större del af densamma, kunna vi lämpligen främst nämna C. Fr. Nyman, som utgifvit tre hithörande arbeten, näml.: Nym. Syll., Nym. Consp. och nu senast Nym. Suppl.²⁾. Genom att jämföra de hufvudsakligen ur Fries' Summa vegetabilium hemtade uppgifterna om Finlands flora i det förstnämnda arbetet med de noggranna uppgifterna i det sistnämnda, kan man finna hvilka framsteg kännedomen om landets flora gjort under de sista 40 åren. — Till Nymans arbeten ansluter sig Roths uppsats, där dock endast ingår ett fåtal uppgifter om Finland. Ännu en författare, som behandlar hela Europas flora³⁾, egnar jämförelsevis stor uppmärksamhet åt de finska växterna, nämligen Gandoger i Flora europaea⁴⁾. Huruvida dock kännedomen om vår flora härigenom vunnit synnerligen mycket lemnar jag osagdt; jag har icke ansett mig böra citera nyssnämnda arbete.

Af de floristiska handböcker, som här komma i fråga, belysa flertalet växtligheten endast i någon särskild del af florumrå-

ning, se ofvan p. 33 not 2, p. 34 not 3, p. 40 not 4, p. 47 not 1, (p. 57 not 7), p. 67 not 6, p. 68 not 4 och 5.

¹⁾ Literaturen 1866—70 uppräknas af Th. Sælan i Bot. Not. 1871.

1871—72 af M. Brenner i Bot. Not. 1873,

1873—1879 af Fr. Elfving i Bot. Not. 1881,

1880—1882 af Fr. Elfving i Bot. Not. 1883,

1883—1887 af Osw. Kihlman i Bot. Not. 1888.

²⁾ C. Fr. Nyman, Conspectus Florae Europaeae, Supplementum II P. 1 Örebro 1889, P. II Örebro 1890.

³⁾ Af De Candolles Prodromus upptages endast en del (se ofvan p. 80 not 3 under Andersson) i Notae Consp., emedan i allmänhet endast 1 å 2 uppgifter från hvarje enskild del ingå i Consp. Emellertid egnas i de sista delarne rätt ofta uppmärksamhet äfven åt finska floran, hvaremot det icke är fallet i de första, i hvilka uppgiften om *Hippuris maritima* är den första jag antecknat.

⁴⁾ I första delen omnämnas 45 „espèces“ från Finland; såsom exempel må anföras, att af de 51 arter Gandoger särskiljer under *Corydalis solida* upptagas följ. från vårt land: „*C. aboënsis* Abo (Hollmén), *C. longiloba* Helsingfors (Johnsson), *C. macrobotrys* Helsingista (Johnsson), *C. fennica* Helsingfors (Brotherus), *C. alandica* Åland Saltvik (Kihlman), *C. nylandica* Helsingfors (Johnsson)“: Gand. I p. 371—373. Likaså upptagas 5 dylika arter ensamt från Finland under *Trollius europaeus*, o. s. v. Ännu i slutet af adertonde delen, den sista jag varit i tillfälle att se, upptagas från Finland bl. a. *Melampyrum fennicum*, *M. aboëns* och *M. cinereocaulis*, alla under *M. nemorosum*.

det¹⁾. I senaste upplagan af Hartm., hvaraf endast ett häfte utkommit, beaktas emellertid hela den finska floran. — Att sista delen af Led. utkommit under denna period har ofvan blifvit framhållet²⁾. Till Ledebours flora ansluter sig Trautv. Incr. Af de återstående arbetena innehåller Wied. & W. flere oriktiga uppgifter om finska floran³⁾. Klinge upptager endast par tre uppgifter från florumrådet⁴⁾.

Af flere skäl torde det ej vara lämpligt att här ens försöka uppräknade de monografier m. m., hvilka utgifvits af utländska författare och belysa vårt lands flora⁵⁾.

Af öfrig utländsk litteratur omnämnes visserligen ungefär ett dussin arbeten i Notae Conspectus⁶⁾, hvarjämte kanske något flere f. ö. beaktats i Conspectus, men på någon fullständighet i detta afseende lika litet som i afseende å monografier etc. kan ifrågasvarande arbete ej göra anspråk⁷⁾. Här må endast framhållas, att om Du Chaillu's arbete gäller ungefär detsamma som om Acerbis⁸⁾.

Öfvergå vi nu till de arbeten⁹⁾, som hänföra sig till någon särskild del af florumrådet, och göra därvid början med dem som

¹⁾ Så hänföra sig M. Blytt och Blytt till **Li.**, Hartm. till **L. ent.** och **Li.**, Fl. Ingr. i hufvudsak till **Ik.**, Meinsh. till **Ik.**

²⁾ Se ofvan p. 59.

³⁾ Se Rupr. Anal.

⁴⁾ Arbetet citeras hufvudsakligen för jämförelsens skull.

⁵⁾ Då endast enstaka uppgifter från dessa ingå i Conspectus, omnämnas de hithörande arbetena öfver hufvud taget ej i Notae Conspectus. Undantag göra And. Mon., And. in Prodr., Focke, Köppen, Luerksen, Milde. — Till dessa ansluta sig Buchenau (utkommen efter Notae) och Haussknecht (se Bihang I). — Angående And. Gram. se ofvan p. 80.

⁶⁾ Berg, Berg Verbr., Fr. Berg, Bode, Du Chaillu, Fries Öfvers. (se ofvan p. 4 not 6), Friis (se under **Li.** och **Lapp. ross.**), Holmerz & Örtenblad, Klinggräff, Martins (se under **L. ent.**), Rupr. Anal., Schüb., Schüb. Virid. (se om de två sistnämnda under **Li.**). Till dessa ansluter sig det senare utkomna arbetet Linné Iter lapp.

⁷⁾ Huru svårt det är att ernå fullständighet i detta afseende, framgår bl. a. däraf att direkta upplysningar om finska floran så ofta förekomma i arbeten, där man icke har något skäl att söka dem. Så t. ex. omnämnes *Salix rotundifolia* för första gången från finska florumrådet hos A. N. Lundström, Kritische Bemerkungen über die Weiden Novaja Semljas, Upsala 1877, p. 30, och upplysningar om *Isatis*-formerna i Åbo skärgård lemnas af Ruprecht i hans Flora Caucasica (Mém. de l'Acad. de St Pétersbourg, Sér. VII Tom. XV), Petersburg 1869 p. 293.

⁸⁾ Se ofvan p. 28 och 29.

⁹⁾ I Herb. Mus. Fenn. p. 4 och 5 äfvensom Herb. Mus. Fenn. II p. XIV och XV uppräknas de personer, hvilka till H. M. F. hafva inlemnade de största och anmärkningsvärdaste bidragen, hvarjämte där angifves från hvilka botaniska provinser dessa bidrag blifvit inlemnade. Ehuru dessa bidrag till

behandla floran i **A1**, så finna vi, att redan W. Nylander uttryckligen framhållit det Ålands flora på det närmaste ansluter sig till Sveriges ¹⁾. Emellertid behandlas den i alla botaniska arbeten i sammanhang med Finlands, hvarför det redan af praktiska skäl varit nödigt, att i *Conspectus* förfara på samma sätt. — Af tryckta arbeten höra hit endast tvenne, näml. Bergstr. och en uppsats i *Prim.* ²⁾. I det förra arbetet uppgifvas visserligen många för floran på den tiden nya arter med riktigt angifvande af utbredningen, men icke alla i detsamma angifna växter hafva återfunnits, och hvad frekvensen angår, rättas den redan af Bergstrand själf i det följande året hopställda manuskriptet Bergstr. *Beskr.* ³⁾. Utbredningen angifves genom i högsta grad förkortade beteckningar. I *Prim.* uppräknar J. L. (= John Lindén) 134 arter kärlväxter funna i Sunds socken.

Af manuskript finnas flere, som hänföra sig till Ålands flora. Det äldsta är Bergstr. *Beskr.*, hvarigenom uppgifterna i Bergstrands tryckta arbete i väsentlig mån kompletteras. Tillägg till detta lemnas vidare af Erics., Erics. litt. och anteckningar af Sælan. År 1878 gjorde A. Arrhenius och A. O. Kihlman en botanisk resa till Åland och lemnade mig godhetsfullt del af sina originalanteckningar (Arrh. & K.). Något senare sammanställdes dessa och äldre uppgifter såväl från literaturen som från H. M. F. af Kihlman i hans uppsats Kihlm. *Öfers.* ⁴⁾. Utom de redan

samlingen i hög grad tjena till att belysa växternas utbredning i landet, torde det dock ej vara skäl att här upprepa dessa förteckningar, utan får jag endast hänvisa till dem. Af senare tillkomna samlingar må här omnämnas Lindéns från **Ka**., se ofvan p. 90 not 1. (Lindéns samling från **L. ent.** måste förbigås i *Conspectus*, emedan den ej var inlemnad, då tryckningen af häftet 2 skulle begynna).

¹⁾ „*Vegetatio vero Alandensis, locupletior quam ullibi alias in Fennia, omnino cum Suecica conveniens et cohaerens*“: W. Nyl. *Distr.* p. 72. Till ett likartadt resultat kommer Kihlman i Kihlm. *Öfers.*, jfr äfven *Prim.* p. 63.

²⁾ Af arbeten från tidigare perioder må omnämnas Tærnstr., Radl. och Tengströms meddelanden till Ledebours *Fl. Ross.*, jfr äfven ofvan p. 48 not 10. I Kihlm. *Öfers.* uppräknas hithörande både tryckta och otryckta arbeten äfvensom de flesta botanister, hvilka före 1878 gjort exkursioner på Åland.

³⁾ Det förtjénar framhållas, att antalet arter i denna förteckning är större än i någon annan växtförteckning, som blifvit publicerad, nämligen 685. (Häri ingå äfven de i tillägget omnämnda arterna). I Sæl. Ö. Nyl. upptagas 648 arter, af Malmb. 638, af Zett. & Br. 611 o. s. v. — Antalet arter i växtförteckningarna från de inre delarne af landet är naturligtvis mindre. I Norrl. On. upptagas 603 arter, Norrl. s. ö. Tav. 562, Wainio *Kasv.* 527, Hult uppräknar från Ruokolaks 431, Broth. från norra Tavastland 416, Hjelt & H. 380, Kihlm. *Ant.* 329 (dock oberäknadt *Hieracia*), o. s. v. Då antalet växter, som nu äro kända från hvarje provins, framgår af Bil. III, har jag ansett öfverflödigt att upptaga det antal som finnes i hvarje särskildt arbete. Här må endast tilläggas att i Kihlm. *Öfers.* omnämnas 704 arter kärlväxter, i hvilken summa dessutom *Hieracia* ej ingå (ej heller 23 underarter).

⁴⁾ Enligt särskild önskan af författaren citeras detta manuskript i all-

uppräknade beaktas följ. manuskript i nämnda uppsats: Hult ann., Kihlm. Ber., Leop. ann., Sievers¹⁾ äfvensom de många uppgifterna i H. M. F. af Tengstr. Det senare inlemnade manuskriptet Laur. Fört. utgör ett tillägg till Kihlmans uppsats: det samma är förhållandet med de uppgifter som senast blifvit mig meddelade af I. O. Bergroth. Senare har jag dessutom erhållit många upplysningar af Arrh. (en del sammanställda i Arrh. Fl.) och Ch. E. Boldt, äfvensom några af Hollm. (från den östligaste delen af Ålands skärgård), hvarjämte Th. Sælan godhetsfullt ställt till min disposition anteckningar af E. Erics. och Öhrnb. Framhållas må, att med undantag af uppsatsen i Prim. och meddelandet af Erics. hänföra sig uppgifterna i nyssnämnda arbeten till hela Åland²⁾ eller till någon större del af detsamma³⁾.

Den tryckta litteratur som under perioden⁴⁾ behandlar floran i **Ab.** utgöres af Zett. & Br., Sel., Elmgr. Beskr., Sæl. Fröv., hvarjämte några uppg. förekomma hos Bergstr. (se ofvan not 2), His., W. Nyl. (om floran i Wihtis⁵⁾ etc.⁶⁾. Det förstnämnda arbetet hänför sig till Korpo, Nagu, Rimito, Pargas samt kusttrakten af Reso, S:t Marie, S:t Karins och Piikkis jämte de till dem hörande öarna. Flere uppgifter af C. J. Arrh. citeras i detsamma. I G. Selins arbete skildras floran i Lojo, Karislojo och Kisko socknar: de allra flesta växter äro dock tagna i Karislojo socken (Sel.). Dessa socknar höra till det forna landskapet Nyland, men föras numera i botaniskt afseende till **Ab.** Elmgr. Beskr. är en socken-

mänhet icke i Conspectus. Det har dock varit nära på den förnämsta källan vid den del af Conspectus som rör Åland, i det att jag härifrån fått veta i hvilka socknar de af tidigare botanister omnämnda fyndorterna finnas, äfvensom blifvit gjord uppmärksam på flere äldre uppgifter öfver hufvud. I fall arten upptagits med olika frekvens af olika författare, har jag i de allra flesta fall ansett den af Kihlm. Öfvers. angifna frekvensgraden vara den riktiga.

¹⁾ Alla dessa förvaras i Societas pro Fauna et Flora Fennica manuskriptsamling; så äfven öfriga af mig använda manuskript, då icke motsatsen uppgifves eller antydes. De manuskript angående hvilka det nämnes, att jag fått begagna dem, finnas, så vidt jag känner, hos de resp. förf.

²⁾ Bergstrands arbeten äfven till angränsande delar af Egentliga Finlands skärgård, hufvudsakligen Korpo.

³⁾ Här må tilläggas, att i Laur. Fört. afses med Östra skärgården öar i Vårdö och Kumlinge församlingar. Brändö Espskär, Seglingeklobben etc., vidare Sottunga Mässhaga, Lumparland Ängö, Föglö Gripö och Näfverholmarna. — Mariehamns skärgård omfattar öar i Föglö, Slätholmen, Lagnö skär, Möckelö, Lemland Nätö, Jersö, Kuggholmen, Rödhamn, Flaka holmen, Ledsunds båkland m. fl.

⁴⁾ Af arbeten från tidigare perioder höra hit: Elmgr., Lindstr. och A. Nyl. (se ofvan p. 66) samt en stor mängd spridda uppgifter.

⁵⁾ Sockennamnen anföras i allmänhet i det följande enligt den ursprungliga ortografin, ehuru jag i Conspectus sökt använda ett mera konsekvent skriftsätt.

⁶⁾ Särskildt må nämnas en uppsats af E. R. R[auter] i N. Pr. 1890.

beskrifning öfver St Mårtens socken, och Sæl. Fröv. hänför sig uteslutande till barlastfloran.

Af manuskript är det äldsta under perioden det som hänför sig till floran i Pargas socken och efter all sannolikhet har A. Adlerstjerna till författare, hvarföre det i Notae Consp. betecknas med Adl.; i följd af senare undersökningar i samma trakt har det numera ringa betydelse. A. Arrhenius har meddelat mig sina iakttagelser om Pargas floran (Arrh. Ann.) samt för det mesta muntliga uppgifter om växternas förekomst närmast Åbo (Arrh.); de under de senaste åren af honom gjorda observationerna i dessa trakter äro sammanställda i det redan nämnda manuskriptet Arrh. Fl.; till dessa ansluta sig uppg. af C. J. Arrh. och O. M. & E. Reuter. Från trakten af Nystad har H. Hollmén lemnat mig många muntliga uppgifter (Hollm.), hvaraf endast få ingå i den till manuskriptsamlingen lemnade uppsatsen Hollm. Beskr. Äfven om floran närmast Åbo har jag erhållit uppgifter af Hollm. (se f. ö. under **Al.** och **Lapp. ross.**). Af E. Sandell har jag fått emottaga en fullständig växtförteckning från Bromarf och angränsande delar af Finby kapell (Sand.). Wihtis sockens flora skildras af H. A. Printz, hvarjämte tillägg till hans uppsats göras af G. A. af Hällström (af Hällstr.). Dicotyledoneae i Lojo uppräknas af H. Fr. Helsingius (Hels.). Till Selinus arbete har jag dessutom erhållit några tillägg af A. Lagus, hvarjämte flere uppgifter från Lojo och angränsande socknar meddelats mig af Hult (Hult coll.) och Ch. E. Boldt. Uppgifter från olika delar af provinsen ingå i manuskriptet af E. G. Printz, hvarjämte jag erhållit dylika af A. W. Gadolin (Gadol.¹).

Jämförelsevis omfattande är den tryckta literatur, som behandlar floran i **Nyl.** Trakten kring Fagervik behandlas af E. Hisinger²), som äfven anför några uppgifter från Pojo i **Ab.** (His.). Floran kring Helsingfors utgör föremål för en uppsats af W. Nylander, som särskildt i tillägget utsträcker sina undersökningar ända till Wihtis i **Ab.** (W. Nyl.). En stor del af uppgifterna från Wihtis grunda sig dock på meddelanden af E. af Hällström. Det bör framhållas att Helsingfors och trakten närmast däromkring, sedan arbetet utgafs (1852), undergått stor förändring genom stadens starka tillväxt i alla afseenden. Flere ståndorter hafva därför försvunnit jämte de växter som utmärkte dem³). Vida större är det område som behandlas af Th. Sælan i hans arbete om

¹) Uppgifterna i sistnämnda anteckningar hänföra sig utom till **Ab.** äfven till **Nyl.**, **Ta.** och **Tb.**

²) Jfr ofvan p. 66 not 5.

³) Så t. ex. *Silene viscosa*, som förekom „in tectis caespiticiis vetustis domorum in Skatudden . . . fq“: W. Nyl. p. 34.

Östra Nylands Kotyledoner och Ormbunkar (Sæl. Ö. Nyl.). Han indelar detta område i tre delar: den *vestra regionen*, som innefattar Mäntsälä, Orihmattila, Borgå, Perno, Mörskom, Lapträsk, Strömfors med Lovisa och sydvestra hörnet af Elimä; den *östra regionen*, som bildas af Elimä sockens största del, hela Pyttis, vestra delen af Kymmene och en del af Sippola kapell: den tredje, den *bergiga regionen*, omfattar södra delen af Sippola, hela Wekelaks och östligaste delen af Kymmene¹⁾. Det bör tilläggas, att J. E. Strömborg deltagit i undersökningarna af en stor del af området samt att samtliga uppgifter från Orihmattila grunda sig på en förteckning af E. V. Niklander (Nikl.) och E. Siven, jfr l. c. p. 11 och 29. Hela den bergiga regionen föres numera till **Ka.** — Vegetationen på öarna i finska viken, främst Hogland, men äfven Tytärsaari och Lavansaari, skildras af M. Brenner (Brenn.), hvarvid dock märkes att Lavansaari numera föres till **Ka.** Några år senare gör Brenner flere tillägg till sin första uppsats (Brenn. Till. 2). Dessutom uppräknas några växter, iakttagna på Sörnäs lastageplats nära Helsingfors, af Sælan (Sæl. exk.).

Af tidigare ej publicerade uppgifter höra hit: anteckningar och muntliga meddelanden af Th. Sælan (Sæl. ann.) och Osw. Kihlman, dessa senare dels samlade (Kihlm. ann.) dels spridda meddelanden (Kihlm.). Dessutom har Sælan meddelat mig uppgifter, samlade af J. A. Fastberg, Hj. Ilmoni, m. fl. Härtill komma ännu uppg. af C. J. Arrh. och Gadol. (se under **Ab.**). I manuskriptsamlingen förvaras en växtförteckning från Thusby (Åstr. & H.) och de med Sæl. Öfers. och Sæl. & Str. betecknade uppsatserna; då de i de sistnämnda ingående anteckningarna ligga till grund för publikationen Sæl. Ö. Nyl., är det själfallet, att endast några speciella fyndorter vidare stå att hemta från nyssnämnda manuskript.

Något arbete som uteslutande skulle behandla södra Karelen flora (= **Ka.**) har hittills icke blifvit publicerad. Uppgifter från denna provins ingå dock i Sæl. Ö. Nyl., hos Brenn. (se under **Nyl.**), i W. Nylanders Flora Karelica (Fl. Kar. 3); och från

¹⁾ Sæl. Ö. Nyl. p. 16.

²⁾ Här aftryckas änyo de tidigare tilläggen i Not. XI p. 446 och 447, jfr äfven ofvan p. 59 not 6.

³⁾ Då flertalet af de växter, som insamlats af W. Nylander och omnämnas i Fl. Kar., äro från Ladoga Karelen likasom äfven de i nämnda arbete förekommande speciella fyndorterna till öfvervägande del afse denna provins, har jag ansett mig böra upptaga detta arbete under **K1.** Det bör dock noga ihågkommas, att det område hvars flora här blifvit skildrad numera delas emellan 6 provinser näml. **Ka.**, **Ik.**, **K1.**, **Kol.**, **Kb.** och **Kon.** (Någon uppgift från **Kp.** förekommer ej, hvarföre denna provins, som alldeles icke besöktes af W. Nylander, ej kan räknas). Från **Kon.** och **Kol.** ingå särskildt ganska många uppgifter, hvaremot endast ett fåtal hänföra sig till **Kb.** och **Ka.**

Wiborgs socken af Malmberg (se under **Ik.**) — Något manuskript, som hänför sig till denna trakt, finnes ej heller i sällskapets manuskriptsamling, hvaremot jag fått taga kännedom om en växtförteckning från Wederlaks och Säckijärvi¹⁾ socknar af E. W. Blom (Blom) äfvensom, sedan första häftet af *Conspectus* redan utkommit, om en dylik från St: Andreae, Jääskis, Kirvus, Räisälä, Kaukola och delar af Hiitola socknar af J. Lindén²⁾. Sistnämnda socken (liksom delar af Kaukola) föres dock till **Kl.**

Hvad **Ik.** angår, skildras floran i hela det område, som i *Herb. Mus. Fenn.* II räknas dit, (äfvensom Wiborgs socken i **Ka.**) af A. J. Mela (Malmb.³⁾), som äfven citerar flertalet af de uppgifter, hvilka anföras i de närmast följande arbetena. — Angående *Fl. Kar.* se under **Ka.**⁴⁾; angående *Chyd.* längre fram under **Kl.** Dessutom anträffas uppgifter om floran i denna trakt i par af Ruprechts arbeten (*Rupr. Bericht* och *Fl. Ingr.*).

Några otryckta arbeten, som skulle hänföra sig till floran i denna provins, äro mig icke bekanta. Par speciella fyndorter upptagas dock ej enligt H. M. F., utan på grund af förteckningen öfver inlemnade bidrag af Mela (Malmb. ann.).

Emellertid godkännes den begränsning af florområdet mot s. ö., som föreslagits af W. Nylander och användes i alla nyare arbeten af inhemska botanister, ej af alla utländska växtgeografer, utan desse draga Finlands gräns vid Neva⁵⁾. Visserligen har jag i synnerhet af praktiska skäl ansett mig böra följa den hos oss allmänt använda begränsningen, men jag har dock å andra sidan ansett mig böra inom klammer anförå några uppgifter från den till Ingermanland hörande delen af Karelska näset, så vidt dessa nämligen framgå ur *Meinshausens Flora Ingrica* (Meinsh.) och Ruprechts nyss omnämnda *Fl. Ingr.*

Större delen af Satakunta och södra Österbotten besöktes 1859 af A. J. Malmgren, Th. Simming och P. A. Karsten, som i

¹⁾ Sockennamnen ingå i *Consp.* såsom Virolahti och Säckjärvi.

²⁾ Anføres i andra häftet af *Consp.* etc. under beteckningen Lindén, jfr för öfrigt ofvan p. 90 not 1.

³⁾ Här ingå äfven bl. a. uppgifter af J. H. E. Nervander (Nerv.), som dessutom lemnat uppgifter till de med *His.*, *W. Nyl.*, *Sæl. Ö. Nyl.* betecknade arbetena.

⁴⁾ Af tidigare arbeten kunna nämnas *Rupr. Diatr.* och manuskriptet *E. Nyl. Ber.* Flertalet uppgifter från dessa ingå dock i senare arbeten, i synnerhet i tillägget till *Flor. Kar.*

⁵⁾ Se isynnerhet K. F. Dusén, *Om Sphagnaceernas utbredning i Skandinavien*, Upsala 1887, p. 47 och 48, där öfriga uppgifter i detta afseende anföras.

dessa trakter verkställde botaniska undersökningar¹⁾. Resultaten af dessa publicerades, hvad fanerogamerna (och lafvarna) angå, af den förstnämde (Malmgr.), i afseende å ormbunkar (och mossor) af Simming (Simm.²⁾. Från **Sat.** föreligga utom nyssnämnda arbeten i tryck endast fyra sockenbeskrifningar³⁾. — I manuskript-samlingen finnes en hithörande växtförteckning från Hvittis socken af (K. R.) Lydén. Mina egna undersökningar afse främst Karkku socken och delar af Birkkala, dock har jag gjort exkursioner äfven till de öfriga delarne af ett område, som utom de uppräknade socknarna utgöres af Mouhijärvi och Tavastkyrö äfvensom delar af Ikalis, Tyrvää och Wesilahti socknar.

Den naturhistoriska provins, hvilken f. n. kan betecknas såsom bäst undersökt i botaniskt afseende är **Ta.**⁴⁾. Följa vi i afseende å den tryckta literaturen samma ordning som i *Conspetus*, hafva vi främst C. Leopolds anteckningar öfver vegetationen i Sahalahti, Kuhmalahti och Luopiois kapeller (Leop.); i arbetet ingå äfven uppgifter från Pälkäne, för det mesta af H. Zidbäck. Floran i Tavastehus-trakten, d. v. s. „Wonå samt delar af Janakala och Hattula socknar“, skildras af E. F. Aspelin och A. Thuren (Asp. & Th.). Floran i Asikkala och angränsande delar af Hollola, Padasjoki och Lammi socknar samt Koski kapell är noggrant undersökt af J. P. Norrlin (Norrln. s. ö. Tav.⁵⁾. E. Bonsdorff har publicerat en uppsats om floran i Gustaf Adolfs socken (Bonsd.) och E. Wainio om vegetationen i Luhanka, östra Korpilahti och delar af Jyväskylä socken (Wainio Tav. or.). Det bör dock ihågkommas, att norra Korpilahti och Jyväskylä räknas till **Tb.**

Om floran i denna provins finnas dessutom några icke publicerade anteckningar, hvaraf i manuskriptsamlingen tre, näml. J.

¹⁾ Se Malmgr. p. 3 och 4. Då området var så vidsträckt, kunde naturligtvis uppehållet i hvarje enskild socken blifva jämförelsevis kort, hvarföre en uppräknig af de särskilda socknar som besöktes ej här torde vara nödig. I förteckningen upptagas dessutom växtfynd från **Om.** Gamla Karleby af Fr. Hellström.

²⁾ Karsten redogjorde för de funna svamparna.

³⁾ Asp (se *Notae Consp.*) från Tavastkyrö (uppgifterna delvis osäkra), Carlss. från Birkkala (de botaniska uppg. grunda sig för det allra mesta på Simmings ofvannämnda undersökningar, dock ingå äfven uppgifter af C. V. G. Forselius), Carlsson från Ikaalinen (de botaniska uppg. högst få) och Warel. från Tyrvää.

⁴⁾ Från s. v. delen af provinsen föreligga dock endast enstaka uppgifter, t. ex. af Gadol. (se under **Ab.**). — Ehuru antalet anteckningar från **Al.** är större, äro dock naturförhållandena i denna sistnämnda provins så omväxlande, att det är sannolikt, att flere intressanta fynd ännu skola göras därstädes.

⁵⁾ Se om den stora betydelsen af detta arbete ofvan p. 89 not 1. — L. c. p. 75 och 76 uppgifves att Norrlin haft del af en växtförteckning, som uppgjorts af E. V. Niklander (Nikl.) och J. E. Strömborg, hvarjämte F. Silén deltagit i undersökningarna.

J. Tikkanens växtförteckning från Sääksmäki (Tikk.), Sælans anteckningar om växter i Tavastland i ett exemplar af Fört. 1852 (Sæl. Fört.) och från Kangasala (och Lammi) på grund af Hj. Ilmonis uppgifter i par exemplar¹⁾ af Herb. Mus. Fenn. (Ilm.); dessa sistnämnda innehålla dock endast ett fåtal uppgifter. Vidare har jag varit i tillfälle att använda anteckningar från Sääksmäki (Kihlm. som tillägg till Tikk.), Lammi (Leop. ant.), Pälkäne (Zidb. ann., såsom tillägg till de uppgifter som ingå hos Leop.), Padasjoki etc. (Wainio ann.), Sysmä (Unon.), äfvensom några tillägg af Norrlin till Norrl. s. ö. Tav. (Norrl. ant.).

Om floran i **Sa.** finnes egentligen endast en publikation, nämligen af R. Hult, som förnämligast hänför sig till Ruokolaks, men äfven till en del af Rautjärvi socken (Hult). I E. Nylanders uppsats i Litteraturbladet (E. Nyl. Veg.) ingå visserligen några hithörande uppgifter, men dessa äro få och uppsatsen hänför sig delvis till **Sb.** Det sistnämnda gäller äfven den af E. Nylander, A. Chydenius och A. Krank inlemnade berättelsen öfver deras resa 1852 (E. Nyl. & Chyd.) Uteslutande till denna provins hänför sig där emot Hults växtförteckning från Walkeala (Hult Fört.), hvarjämte jag erhållit några uppgifter af I. V. Hasselblatt (Hasselbl.).

I afseende å **Kl.** utgör hufvudkällan fortfarande W. Nylanders Flora Karelica (se under **Ka.**). Denna kompletteras af J. J. Chydenii och J. E. Furuahjels berättelse (Chyd.), hvilken dock äfven hänför sig till **Ik.** (Kexholm), **Kol.** och **Kb.**, vidare en uppsats af J. P. Norrlin (Norrl. Symb.), där upplysningar främst förekomma om floran i trakten kring Kirjavalaks, men äfven om densamma i andra delar af provinsen, äfvensom Hjelt Ant., hvilken uppsats hufvudsakligen behandlar trakten emellan Jänisjärvi och Loimala, men äfven Impilaks och Loimala i **Kon.** (enstaka uppgifter ingå dessutom från **Kb.**). — Af manuskript finnes en växtförteckning af H. Backman (Backm.), hvarjämte jag fått begagna en annan af R. Enwald (Enw. hav.) och erhållit några spridda uppgifter af H. Zilliacus (Zill.). Mina egna undersökningar i denna provins hänföra sig hufvudsakligen till de öster om Jänisjärvi belägna delarne af Pälkäjärvi och Ruskeala socknar samt trakten kring Suistamo kyrkoby, dock ingå äfven uppgifter från öfriga delar af Suistamo, Impilaks, etc. Angående Lindéns manuskript se under **Ka.**

Under 6 veckors tid (d. 9 Juni—23 Juli 1875) undersökte Fr. Elfving floran och vegetationen i trakterna kring floden Svir och har äfven publicerat resultatet af dessa undersökningar (Elfv.); detta arbete utgör f. n. hufvudkällan för hvad vi känna om floran i **Kol.** Det bör dock ihågkommas att ganska många af Elfving

¹⁾ Samma exemplar afses med Sæl. kat. se under **Ob.**

växter äro tagna söder om floden Svir, d. v. s. utom florumrådet. Enstaka uppgifter, som hänföra sig hit, anträffa vi i Fl. Kar. (se under **Ka.**), hos Chyd. (se under **Kl.**) äfvensom hvad trakten kring Petrosavodsk angår hos Norrlin i hans flora öfver Onega Karelen (Norrl. On.). — Af utländska författare uppräknar A. K. Günther de växter han anträffat i trakten kring sjön Onega (Günth.). Hans undersökningar hänföra sig således icke blott till denna provins och **Kon.**, utan äfven till de utom florumrådet liggande trakterna öster om nyssnämnda sjö. Det torde därför vara svårt, att för de växter, vid hvilka speciella fyndorter ej uppräknas, sluta något säkert om deras förekomst; dock synas de flesta fyndorter vara belägna i **Kon.** R. Regel söker ur literaturen komplettera Günthers arbete, men anför ej några nya uppgifter. I uppsatsen af R. Regel & W. Polowtsov uppräknas 239 för det mesta allmänna växter tagna af A. Georgiewskij i nordöstra delen af Svirs florumråde. Inom den otryckta literaturen finnas i J. Sahlbergs „Bidrag till Ryska Karelen flora“ och Sahlb. Dagbok enstaka uppgifter, som hänföra sig till denna provins (se vidare under **Kon.** och **Kp.**).

I afseende å **Oa.** omnämndes de med Malmgr. och Simm. be-tecknade uppsatserna redan under **Sat.** Af tryckta arbeten, som innehålla uppgifter om floran i denna trakt, bör f. ö. nämnas Alcenii flora (se ofvan p. 97), i hvilket arbete flere hithörande uppgifter ingå. F. ö. hafva vi från denna period¹⁾ mig veterligen endast några uppgifter i tvenne sockenbeskrifningar (Nordl. från Nerpes och Bäckman från Jalasjärvi). I manuskriptsamlingen förvaras en växtförteckning af K. V. Hällberg (Hällb.). Härjämte har jag erhållit tvenne växtförteckningar af W. Laurén, af hvilka den tidigare uteslutande hänför sig till Wasa trakten, den senare dessutom omfattar trakten mellan Nykarleby och Kyrö elfvar, d. v. s. följande församlingar: Alavo, Kuortane, Lappo, delar af Kauhava, vidare Ylihärmä, Alahärmä, Jeppo, Nykarleby, Munsala, Oravais, Wörå, Lillkyrö, Storkyrö, Ylistaro, en del af Seinäjoki, Mustasaari, Kveflaks och Petalaks äfvensom den till dessa socknar hörande skärgården. Häraf föras dock Alahärmä, Jeppo, Nykarleby och Munsala till **Om.**, men då endast ett relativt taget mindre antal uppgifter finnes från dessa trakter, kan frekvensen anses uteslutande gälla **Oa.** (Med Laur. afses, då icke motsatsen uttryckligen framhålles, den senare förteckningen²⁾). Vidare har jag erhållit muntliga tillägg till Alcenii flora (Alc. comm.) och spridda upp-

¹⁾ Från föregående period märkes Hellstr. Distr.

²⁾ Det bör nämnas, att såväl af Hällberg som Laurén ingå fenologiska iakttagelser från Wasa trakten i Kihlm. Beob.

gifter af M. Strömberg (Strömb.). De få egna undersökningar jag gjort i denna provins hänföra sig nästan uteslutande till trakten närmast Wasa.

I afseende å floran i **Tb.** hafva vi främst V. Brotheri anteckningar (Broth.), hvilka hänföra sig till största delen af denna provins, vidare uppgifter från Pihlajavesi af J. P. Norrlin (Norrl. n. v. Tav.), norra Korpilahti och Jyväskylä (Wainio Tav. or., se under **Ta.**) äfvensom från samma trakt och Laukkas socken i en uppsats i *Primula* af A. W. G[adolin] (= Prim.). Angående *Gadol.* se under **Ab.**

Endast obetydligt har blifvit publicerad angående floran i **Sb.** Utom den redan nämnda uppsatsen E. Nyl. Veg. (se under **Sa.**) finnes en uppsats af C. A. Knabe i *Irmischia* 1882¹⁾. Flere upplysningar vinnas från oppublicerade växtförteckningar. I manuskriptsamlingen förvaras den redan omnämnda förteckningen angående hela Savolaks flora (E. Nyl. & Chyd. se under **Sa.**), J. A. Palméns och C. Lundströms växtförteckning öfver norra Savolaks (Lundstr.) äfvensom M. & J. Sahlbergs förteckning öfver kärnväxter observerade i närheten af Idensalmi kyrkoby i Juli och under början af Augusti 1878 (M. & J. Sahlb.). Vidare har jag varit i tillfälle att använda en växtförteckning från Leppävirta af R. Enwald (Enw.) och en dylik från Kuopio trakten af A. J. Mela²⁾; Norrlin har lemnat mig en förteckning från Warkaus af G. J. Winter (Winter), hvarjämte jag erhållit spridda upplysningar af E. J. Buddén (Buddén).

Någon uppsats som uteslutande skulle hänföra sig till floran i **Kb.** har ej blifvit publicerad. E. Wainios år 1878 utkomna arbete „Kasviston suhteista Pohjaissuomen ja Wenäjän-Karjalan rajaseuduilla“ (Wainio Kasv.) skildrar vegetationen och floran i Lieksa, Nurmes, Repola, Kuhmo, Kianta, Kuusamo, Oulanka, Kiesinki, Uhtua, Wuokkiniemi, Kostamus och Jyskjärvi socknar, af hvilka Lieksa, Nurmes och vestra Repola räknas till nu ifrågakvarande provins³⁾. Uppgifter, som hänföra sig till södra delen af provinsen, ingå i Fl. Kar. (se under **Ka.**), Chyd. och Hjelt Ant. (se under **Kl.**)⁴⁾. I manuskriptsamlingen finnes en växtförteckning

¹⁾ Här uppgifves bl. a. att *Petasites niveus* Baumg. förekommer i trakten af Kuopio; arten är dock säkert främmande för landets flora.

²⁾ Då antalet uppgifter i den tryckta literaturen är så litet, har jag i *Conspetus* tillgodogjort mig denna förteckning (liksom i viss mån M. & J. Sahlbergs) fullständigare än öfriga otryckta växtförteckningar.

³⁾ Det område som behandlas i Wainio Kasv. hör enl. begränsningen i Herb. Mus. Fenn. II till de botaniska provinserna **Kb.**, **Ok.**, **Kp.**, **Kuus.** och **Kk.**

⁴⁾ Under år 1883 gjordes fenologiska iakttagelser å Wärtsilä af A. H. Petander, hvilka publicerats i Kihlm. Beob. Några uppgifter härifrån ingå i *Consp.*

från Kides socken af A. E. Brander 1863 (Brand.), hvarjämte enstaka upplysningar kunna erhållas af F. W. Woldstedts anteckningar i ett ex. af Herb. Mus. Fenn. (Woldst.). Dessutom har jag varit i tillfälle att använda en växtförteckning från Liperi af M. A. Äyräpää (Europæus) och K. A. Hällström (Eur. & H.), hvarjämte Hällström senare meddelat mig flere tillägg till denna förteckning (Hällstr.). Äfven af Wainio har jag erhållit några opublicerade uppgifter, som hänföra sig till denna provins (Wainio ann.).

Alla uppgifter angående växternas utbredning i **Kon.**, hvilka före 1871 voro kända (särskildt i Fl. Kar., se under **Ka.**), användas af Norrlin i hans Flora Kareliæ Onegensis (Norrl. On. ¹), i hvilket arbete dessutom ingå uppgifter från Petrosavodsk (se under **Kol.**). Af senare utkomna hithörande arbeten omnämndes Hjelt Ant. under **Kl.** äfvensom Günth. och R. Regel under **Kol.** Tillägg till Norrlins nyssnämnda arbete har jag dessutom erhållit af Osw. Kihlman (Kihlm.). Manuskripten Sahlb. Bidr. och Sahlb. Dagb. (se under **Kol.**) hänföra sig visserligen hufvudsakligen till denna provins, men hafva redan blifvit beaktade af Norrlin.

Fr. Hellströms „Förteckning öfver i Gamla Karleby provincialläkaredistrikt ²) funna Kotyledoner och Ormbunkar“ hänför sig uteslutande till floran i **Om.** Då arbetet är grundadt på många års iakttagelser, är det af särskildt intresse, då det gäller de i dessa trakter förekommande tillfälliga arter, hvilka omnämnas i inledningen. Enstaka uppgifter om växterna i denna trakt ingå hos Malmgr. (se under **Sat.**) och i det under föregående period utkomna arbetet Hellstr. Distr. (se ofvan p. 67). Af icke publicerade uppsatser ³) omnämndes Lauréns förteckning under **Oa.**; af Norrlin har jag erhållit en växtförteckning från Pyhäjoki socken uppgjord af E. F. Lackström (Lackstr.), hvarjämte enskilda uppgifter från provinsen ingå i Zidbäcks anteckningar (Zidb.).

I afseende å **Ok.** ⁴) hafva vi främst Wainio Kasv. Af de ofvan (se under **Kb.**) uppräknade socknarna höra Kuhmo och Kianta till denna provins. Floran i de vestra delarne af provinsen belys-

¹) Enskilda fyndorter upptagas dock i Conspectus såväl direkte från H. M. F. som enligt anteckningar öfver Th. Simmings och H. A. Kullhems inlemnade bidrag (Simm. & K.).

²) Beläget mellan 63° 10' och 64° 15' nordl. lat. samt 40° 15' och 42° 48' long.: Hellstr. p. 131.

³) Angående N. M. S. se ofvan p. 84 not 2; det torde blifvit inlemnadt under föregående period.

⁴) Några uppgifter i Hellstr. Distr. (se ofvan p. 67) hänföra sig äfven till denna provins.

ses af M. Brenners Reseberättelse (Brenn. Reseb.¹⁾). En växtförteckning från Kajana härad eller i synnerhet Paltamo socken ingår i O. A. F. Mustonens (Lönnbohms) beskrifning öfver denna trakt (Must.²). I manuskriptet Lackstr. exk. påträffas endast spridda uppgifter angående kärlväxterna, då mossorna förnämligast utgjorde föremål för Lackströms undersökningar i dessa trakter.

Af alla florumrådets provinser är **Kp.** den som f. n. är minst känd i botaniskt afseende. Af de hithörande socknarna ingå visserligen östra Repola, Jyskjärvi, Kostamus, Vuokkiniemi och Uhtua i det område som undersöktes af Wainio (Wainio Kasv. se under **Kb.**) och några uppgifter förefinnas angående kusttraktens flora, men i alla fall är större delen af provinsen alldeles icke undersökt. Bland arbeten, som innehålla uppgifter om kusttraktens flora, äro tvenne publicerade. Af de i Beketoffs Flora öfver Archangelska guvernementet (Beket.) förekommande uppgifterna hänföra sig dock ytterst få till **Kp.**, något flere till **Kk.** och **Lapp. ross.**, men större delen till de delar af guvernementet som ej höra till florumrådet. I Kusnetsoffs arbete³) omnämnas några växter från Solovetsk. — Af manuskript höra hit de redan omnämnda Sahlb. Bidr. och Sahlb. Dagb. (se under **Kol.** och **Kon.**).

Jämförelsevis många arbeten hänföra sig till floran i **Ob.** Bland tryckta arbeten, som utkommit under denna period⁴), hafva vi Brenn. Reseb. (se under **Ok.**) och hvad de nordligaste delarna af provinsen eller Öfvertorneå socken och delar af Rovaniemi angår Hjelt & H., hvilken uppsats delvis hänför sig till **Lk.** I O. R. Fries' uppsats „Om trakten mellan Torneå och Calix elfvars nedre lopp“ ingår visserligen endast ett fåtal direkta uppgifter från florumrådet, men arbetet är dock af intresse, då däri ingår en fullständig växtförteckning från ett område, som ligger så nära denna provins⁵). Enstaka uppgifter kunna äfven hemtas från G. Reins

¹) I Brenners manuskript Brenn. Ber. 1869, hvarur jag varit i tillfälle att göra utdrag, uppräknas från de särskilda orter Brenner besökte ett vida större antal växter än i publikationen.

²) De l. c. p. 54—58 uppräknade växter, som möjligen kunde förekomma i trakten, förbigås af lätt insedda skäl helt och hållet i Conspetus.

³) Н. И. Кузнецовъ, Изслѣдованіе флоры Шенкурскаго и Холмогорскаго уѣздовъ Архангельской губерніи. (Тр. С.-П. общ. естествоисп. Т. XIX) С.-П.-тъ 1888 г.

⁴) Från föregående period hafva vi utom Hellstr. Distr., hvars flesta uppg. hänföra sig till **Ob.**, W. Nyl. Till. (se om hvardera ofvan p. 67); F. Nyl. Utdr. (se ofvan p. 58) och L. L. Læst. (se ofvan p. 59); angående F. Nylanders manuskript se ofvan p. 65. Ehuru Julins arbeten citeras i Conspetus kan man dock ej från dem hemta några säkra uppgifter, se ofvan p. 20—23.

⁵) I sammanhang härmed må nämnas, att i en uppsats af H. Samzelius Vegetations iakttagelser inom Pajala socken af Norrbottens län (Bot. Not.

statistik öfver Uleåborgs län¹⁾. I manuskriptsamlingen finnas anteckningar af C. Brander hufvudsakligen från Pudasjärvi (C. Brand.), af K. H. Eberhardt från Uleå etc. (Eberh.); vidare anteckningar i ett exemplar af Herb. Mus. Fenn., gjorda af M. Brenner och B. A. Nyberg, hvilka anteckningar hänföra sig till en stor del af provinsen och delvis till Kuusamo (Brenn. & N.) samt af Th. Sælan i två andra exemplar af samma bok hufvudsakligen angående Torneå traktens flora och delar af Lappmarken (Sæl. kat.). Vidare har jag fått begagna Brenners reseberättelser: Brenn. Ber. 1864, Brenn. Ber. 1869 (se under **Ok.**), Brenn. Ber. 1870, likaså B. A. Nybergs reseberättelse (Nyb. Ber.) och anteckningar af H. Zidbäck (Zidb.), hvilka sistnämnda hufvudsakligen hänföra sig till denna provins, men äfven till **Om.**, **Lk.** (och **Li.**). Af E. Houghberg har jag erhållit flere upplysningar dels direkte (Hough.), dels genom Arrh. & K. (Hough. Not.), hvarjämte Zidbäck i bref gjort tillägg till sina ursprungliga anteckningar (Zidb. ann.).

Ehuru ganska få uppsatser belysa floran i **Kuus.**, kan detta landskap dock räknas till de jämförelsevis bättre undersökta. Särskildt egnas uppmärksamhet åt detsamma i Wainio Kasv. (se under **Kb.**); af de i detta arbete särskilda florumrådena af andra ordningen hänföra sig såväl „Kuusamon kunta“ som största delen af „Paanajärven kunta“ till provinsen („maakunta“) såsom den begränsats i Herb. Mus. Fenn. II²⁾. Af tryckta arbeten är detta det enda hithörande, som utkommit under innevarande period³⁾. Af manuskript finnas M. & J. Sahlbergs förteckning af 1873 (Sahlb. Fört.), redan använd af Wainio, och V. Brotheri reseberättelse för 1883. Vidare har jag af Brotherus erhållit fullständig uppgift öfver de 1883 iakttagna kärlväxterna (Broth. litt.), hvarjämte hithörande uppgifter äfven ingå i Nyb. Ber. (se under **Ob.**).

Af de socknar hvilkas flora behandlas i Wainio Kasv. (se under **Kb.**) höra Oulanka och Kiestinki till **Kk.** Angående Beket.

1890) äfven ingå uppgifter från finska florumrådet. Då denna uppsats emellertid torde vara tryckt efter det tryckningen af Consp. h. 2 redan tagit sin början, har jag ansett det riktigast, att ej upptaga dessa uppgifter. Detsamma gäller för öfrigt nya uppsatser och manuskript, hvilka senare kommit mig tillhanda.

¹⁾ G. Rein, Materialier till utredande af Finlands statistik II, Uleåborgs län (Bidrag till känn. af Finlands natur och folk h. 10), Helsingfors 1867. Ingår ej i Notae Consp.; citeras under förkortningen Rein Uleåb.

²⁾ Wainio hänför utan tvekan (se Wainio Kasv. p. 138) Paanajärvi trakten till östra Finland, hvilket måhända särskildt ur växtgeografisk synpunkt är det riktiga. Af praktiska skäl har jag dock anslutit mig till begränsningen i den karta, som åtföljer Herb. Mus. Fenn.

³⁾ Från föregående period hafva vi uppg. i Hellstr. Distr., W. Nyl. Till., F. Nyl. Utdr. (se under **Ob.**) samt från ännu äldre tid E. Lagus.

se under **Kp.** Det nämndes redan p. 52 att gränsen mot Lapp-land tidigare drogs vida mer mot söder än numera, hvarföre J. Fellmans under föregående period utkomna växtförteckning från Ryska lappmarken (Fellm. Ind.) delvis hänför sig till **Kk.** Visserligen utsträcker N. I. Fellman Lappmarken ej på långt när så långt nedåt¹⁾, men en stor del af den trakt, som af honom kallas „nedre vestra barrskogsregionen“, hänför sig dock till ifrågavarande provins. — Många upplysningar har jag erhållit från A. J. Melas anteckningar från år 1870 (Mela Pl.), hvilka dock hufvudsakligen hänföra sig till **Lapp. ross.**

Öfvergå vi nu till **Lk.**, så bör till en början framhållas att J. Fellmans och Wahlenbergs arbeten²⁾ fortfarande äro nödvändiga för kännedomen af floran i denna trakt. Af arbeten från innevarande period hafva vi J. P. Norrlins berättelse om expeditionen till Torneå Lappmark år 1867³⁾, hvilken delvis afser Muonioniska socken inom denna provins, ehuru i större mån **L. ent.** (Norrl. Lappm.). Floran i sydvestra hörnet af provinsen eller Kolari kapell, delar af Kittilå socken och en mindre del af Muonioniska socken behandlas i uppsatsen Hjelt & H. (se under **Ob.**). Af manuskript hafva vi Sælans anteckningar i par exemplar af Herb. Mus. Fenn. (Sæl. kat. se under **Ob.**; anteckningarna i ett exemplar hänföra sig uteslutande till **Lapp. fenn.**) och E. W. Bloms förteckning öfver växterna i Sodankylä, som isynnerhet gäller trakten närmast Sodankylä kyrkoby (Blom Bidr.⁴⁾). Vidare har jag fått begagna Wainios originalanteckningar från hans resa från Kuusamo genom östra delen af denna provins och **Li.** ända upp till Ishafvet (Wainio Ann.), hvarjämte R. Hult ställt till min disposition anteckningar om floran i nordöstra hörnet af Sodankylä socken från resan 1890 (Hult Ant.⁵⁾). Angående Zidb. se under **Ob.**

¹⁾ Under det gränsen ännu i Herb. Mus. Fenn. drogs vid Kemi (65° n. br.), drager N. I. Fellm. den vid Keret (se N. I. Fellm. p. XXIV) och nu drages den strax söder om Kantalaks (nära 67° n. br.).

²⁾ Angående Fellm. Lapp. se ofvan p. 52 och 53; ang. Wahlenb. p. 40—43

³⁾ En del uppgifter om kärlväxterna grunda sig på A. J. Melas (Malmbergs) iakttagelser.

⁴⁾ Då Blom hufvudsakligen gjorde fenologiska iakttagelser, ingå många uppg. redan i Kihlm. Beob.

⁵⁾ På kartan till Herb. Mus. Fenn. II föres endast en del af denna trakt till **Lk.**, en något större del till **Li.** och möjligen någon obetydlig del till **Lt.**: då det åtminstone tills vidare varit mig omöjligt att skilja åt uppgifterna har jag fört dem uteslutande till **Lk.**, ehuru de enligt kartan måhända bort till **Li.**

I afseende å **Li.** hafva vi från föregående period Wahlenb. och Fellm. Lapp. (se under **Lk.**). Floran i nära på hela den till Finland i politisk mening hörande delen af denna provins, utom det sydöstra hörnet, behandlas i Osw. Kihlman's „Anteckningar om floran i Inari Lappmark“ (Kihlm. Ant.). Undersökningarna verkställdes af Kihlman tillsammans med A. Arrhenius och R. Hult. Vegetationen i samma trakt behandlas af den sistnämde i Hult alp. Pfl., hvarifrån äfven några upplysningar erhållas i floristiskt afseende. Af inhemska arbeten hafva vi ännu Ervastis resebeskrifning (Ervasti), hvari ingå flere uppgifter om trädslagens utbredning. Då Varanger trakten i politiskt afseende hör till Norge, hafva vi af utländska författare flere arbeten som till en del hänföra sig till floran i denna trakt: så fyra arbeten af Th. Fries (betecknade Th. Fries Iaktt.¹⁾), Th. Fries Resa, Th. Fries och Fries 1864). Det bör ihågkommas att Th. Fries i sin växtförteckning ej omnämner de arter, som riktigt upptagas af Lund (se ofvan p. 83). Vidare tre arbeten af J. M. Norman (betecknade Norm. Ind., Norm. och Norm. ann.). Upplysningar om traktens flora erhållas äfven från par af F. C. Schübelers arbeten (Schüb. och Schüb. Virid.), par floror (M. Blytt, Blytt och Hartm., se ofvan p. 101) äfvensom i afseende å trädslagens utbredning af J. A. Friis' reseskildringar (Friis). — I manuskriptsamlingen finnes Sæl. kat. (se under **Lk.**). Dessutom har jag fått taga kännedom om anteckningar af Wainio (Wainio Ann., se under **Lk.**) och om Varanger traktens flora af Arrhenius (Arrh. ant.).

Såsom kändt, räknas Enontekis Lappmark (= **L. ent.**) icke till finska florområdet. Det har dock synt mig vara skäl, att i Conspectus anföra några uppgifter härifrån, då dessa i alla fall bidraga till att belysa floran i de angränsande delarne af det egentliga området. Af inhemsk författare finnes för närvarande endast ett arbete, som behandlar floran i denna trakt nämligen Norrl. Lappm. (se under **Lk.**). I detta hänvisas, hvad fanerogamerna angår, uttryckligen till C. P. Læstadii förteckning öfver Torneå Lappmarks växter (Læst.), hvarvid det dock betonas, att i den finska andelen flere alpina arter saknas, som upptagas i nämnda arbete²). Af de i C. P. Læstadii arbete uppräknade fyndorterna omnämnas i Conspectus i allmänhet endast de som ligga inom eller mycket nära finska andelen af nämnda Lappmark. Det samma gäller äfven de öfriga hithörande arbetena såsom Hartmans flora (se ofvan p. 101). Dessutom höra hit Ch. Martins „Du

¹⁾ Th. M. Fries, Iakttagelser rörande Öst-finmarkens Starr-arter (Bot. Not. 1857). Arbetet omnämnes ej i Notae Consp.

²⁾ Norrl. Lappm. p. 265.

Spitzberg au Sahara¹⁾ och C. J. Backman & V. F. Holms flora²⁾.

Då flere arbeten hänföra sig till floran i hela Ryska lappmarken och gränserna för de fem provinser, i hvilka området blifvit deladt (Lim., Lv., Lp., Lt. och Lm.), knappt torde vara fullt säkra, torde det vara skäl att i ett sammanhang upptaga alla arbeten som beröra floran i Lapp. ross.³⁾ Att N. I. Fellmans „Plantae vasculares in Lapponia orientali sponte nascentes“ (N. I. Fellm.) äfven behandlar floran i en stor del af **Kk.** blef redan framhållet under sistnämnda provins. Detsamma är äfven fallet med det tidigare meddelandet N. I. Fellm. Lettre. Till flere eller alla af de nya botaniska provinserna hänföra sig äfven reseskildringarna Broth. Utdr. (Lp. och Lm.), Broth. Wand. (Lim. och Lt.), Kihlm. & Palm. och Kihlm. Bericht⁴⁾, af hvilka de två sistnämnda utkommit senare än Notae Consp. Däremot hänföra sig uppsatserna Broth. exk. och Knabe Pfl.⁵⁾ till Lp., Ervastis resebeskrifning (se under Li.) till Lt. Af inhemska författare hafva vi endast dessa publikationer⁶⁾, som innehålla botaniska upplysningar, men af utländska författare nämna flere i sina skrifter om floran i Lapp. ross. Hit höra: Beket. (se under Kp.), Friis (se under Li.), Gomilefskij, Klinggräff, Kudrawt-sow, Middend. (se ofvan p. 83), Schrenk Reise (förra delen utkommen under föregående period) äfvensom ett arbete af H. och K. Aubel⁷⁾. Då uppgifterna i det sistnämnda synes vara mindre pålitliga⁸⁾, omnämnas de blott så vidt de tidigare ingå hos andra författare, särskildt Klinggräff. — Af icke publicerade uppgifter

¹⁾ Om arbetet fälles ett tämligen strängt omdöme i Englers Bot. Jahrb. Bd IV p. 433 not.

²⁾ Se om detta kritiken i Bot. Not. 1883 af C. Melander; på grund af denna kritik har jag i allmänhet citerat arbetet blott för de mycket få uppgifterna från finska florumrådet.

³⁾ Från föregående period hafva vi Fellm. Ind., se ofvan p. 49—52.

⁴⁾ A. O. Kihlman und J. A. Palmén, Die Expedition nach der Halbinsel Kola im Jahre 1887 vorläufig geschildert (Fennia III), Helsingfors 1890 och A. O. Kihlman, Bericht einer naturwissenschaftlicher Reise durch Russisch Lappland im Jahre 1889 (l. c.) — Kihlmans senaste arbete Pflanzenbiologische Studien aus Russisch Lappland (Acta Soc. pro Fauna et Flora fennica, VI n:o 3), Helsingfors 1890, är delvis tryckt efter det tryckningen af Consp. h. 2 redan begynt, hvarföre jag ansett riktigtast att ej införa uppgifter från detsamma i Conspectus.

⁵⁾ Hvad den sistnämnda uppsatsen angår, torde bl. a. uppg. om *Pinus silvestris* vara oriktig, se Consp. p. 98 och Kihlman Pflanzenbiologische Studien (se ofvan) p. 199 not.

⁶⁾ N. I. Fellmans exsiccaturverk Pl. arct. kan dock äfven räknas såsom en publikation.

⁷⁾ H. und K. Aubel, Ein Polarsommer, Reise nach Lappland und Kainin, Leipzig 1874.

⁸⁾ Jfr Kihlman Pflanzenbiologische Studien p. 6 not.

höra hit: Brenn. add., Broth. Reseb. (refererad i Bot. Centralblatt), Edgr. & Lev. (likaså) äfvensom R. Enwalds berättelse öfver hans resa 1887. Vidare har jag fått begagna Mela Pl. (se under **Kk.**), äfvensom skriftliga meddelanden af Brotherus (Broth. litt.), Enwald (Enw. ann.) och H. Hollmén (Hollm.).

Af det ofvanstående framgår, att ett stort antal botanister i vårt land med största beredvillighet lemnat mig en mängd värdefulla upplysningar om landets flora; det är för mig en kär pligt att här uttala mina varma tacksägelser för alla dessa bidrag. Slutligen må ännu en gång betonas, att alldeles enstaka uppgifter om floran i de särskilda provinserna förekomma i arbeten¹⁾, som ej blifvit uppräknade under dessa provinser, då här endast upptagits arbeten, hvarur något flere uppgifter kunna hemtas²⁾.

¹⁾ Likaledes har jag af olika personer fått emottaga enskilda upplysningar, hvilka stundom varit af ganska stort intresse. De anföras genom att efter personens namn tillägga comm. Äfven för dessa får jag tacka.

²⁾ Framför allt har jag i föregående uppräkning sökt redogöra för de trakter som afses i växtförteckningar, där frekvensen uppgifves, utan att det direkte omnämnas till hvilken trakt frekvensen hänför sig. Detta framgår nämligen ej alltid omedelbart af arbetets titel. — Angående bidragen till H. M. F. se ofvan p. 101 not 9.

Bilaga I.

Arbeten icke omnämnda i *Notae Conspectus florum fennicarum*¹⁾.

- Consp. eller Conspectus = Hjelt H., Conspectus florum fennicarum (Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica T. V).
- Elmgren = Elmgren S. G., Öfversigt af Finlands litteratur ifrån år 1542 till 1770. Helsingfors 1861.
- Haußknecht = Haußknecht C., Monographie der Gattung Epilobium. Jena 1884; citaten egentligen efter Bot. Not. 1884 h. 6.
- Herb. Mus. Fenn. II = Herbarium Musei Fennici. Editio secunda. I, Plantae vasculares cur. Th. Sælan, A. Osw. Kihlman, H. Hjelt. Helsingforsiae 1889.
- Iter lapp. = C. v. Linnés ungdomsskrifter saml. af E. Ährling. Andra serien. I, Iter lapponicum. Stockholm 1889.
- Kalm Fata = Fata botanices in Finlandia. Praes. P. Kalm, resp. A. Collin. Åbo 1758.
- Lidén = Lidén J. H., Catalogus Disputationum. Upsala 1779.
- Lindvall = Om några enskildes herbarier i Norden 1772. Meddelande till Banco-Commissarien B. Bergius af J. Lindvall. Publicerad af Th. Krok i Bot. Not. 1890.
- Marklin = Marklin G., Catalogus Disputationum Lidenianus continuatus. Upsala 1820.
- Moberg Sällsk. = Moberg A., Sällskapets Pro Fauna et Flora Fennica inrättning och verksamhet ifrån dess stiftelse d. 1 November 1821 till den 1 November 1871. Helsingfors 1871.
- Norrl. 1889 = Norrlin J. P. i Herb. Mus. Fenn. II.
- Norrl. Bidr. = Norrlin J. P., Bidrag till Hieracium-floran i Skandinaviska halföns mellersta delar (Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica T. III). Helsingfors 1888.
- Norrl. Pil. = Norrlin J. P., Adnotationes de Pilosellis fennicis I (Acta Soc. pro Fauna et Flora Fennica T. II). Helsingfors 1884.
- Notae Consp. = Notae Conspectus florum fennicarum auct. Hjalmar Hjelt. Helsingforsiae 1888.

¹⁾ Här upptagas endast sådana arbeten, som återopas mera än en gång.

- Renvall = Renvall R. A., Biografiska anteckningar öfver det finska universitetets lärare, embets- och tjenstemän från dess flyttning till Helsingfors år 1828 till nuvarande tid. Helsingfors 1869.
- Sæl. Bot. lit. = Sælan Th., Öfversigt af Finlands botaniska litteratur, (Notiser ur Sällskapetets Pro Fauna et Flora Fennica förh. h. VII). Helsingfors 1867.
- Tengström = [J. J. Tengström], Chronologiska Förteckningar och Anteckningar öfver Finska Universitetets forna Procancellorer samt öfver fakulteternas medlemmar och adjunkter, från Universitetets stiftelse inemot dess andra sekular år. Helsingfors 1836.
- Trautv. Fontes = Trautvetter E. R. v., Florae rossicae fontes (Acta horti Petropolitani Tom VII f. 1). Petersburg 1880.
- Wegelius = Wegelius H., Berättelse om en jordbäfning i Kemi Lappmark (K. Sv. Vet. Ak. Handl.). Stockholm 1759.
-

Bilaga II.

Förteckning öfver Finlands kärlväxter med angifvande af tiden när äfvensom af hvem de för första gången uppvisats såsom förekommande i landet¹⁾.

Pteridophyta.

- Eqvisetum arvense. (Till.) Gadd Sat. 1751.
 E. pratense. (Till.) Fries 1846.
 E. palustre. (Till.) Gadd Sat. 1751.
 E. silvaticum. (Till.) Herk. 1756.
 E. fluviatile. (Till.) Gadd Sat. 1751.
 E. hiemale. Gadd Sat. 1751.
 E. variegatum. Hellstr. Distr. 1846.
 E. scirpoides. Rupr. Distr. enl. ex. af Schrenk 1845.
 Lycopodium selago. (Till.) Gadd Observ. 1747.
 L. inundatum. Fries 1846.
 L. clavatum. (Till.) Gadd Observ. 1747.
 L. annotinum. (Till.) Herk. 1756.
 L. alpinum. Wahlenb. 1812.
 L. complanatum. (Till.) Gadd Sat. 1751.
 Selaginella spinulosa. (Wahlenb. 1812) Rupr. Distr. 1845, jfr ofvan p. 24 not 9.
 Isoëtes lacustris. Jul. 1792.

- Isoëtes ecklinospora. Al. Braun i Zwei Deutsche Isoëtes Arten 1862!
 Polypodium vulgare. (Till.) Gadd Sat. 1751.
 Cryptogramme crispa. Schwartz i Sv. Vet. Ak. Handl. 1789.
 Pteris aquilina. (Till.) Gadd Sat. 1751.
 Blechnum spicant. Suomen Kasvio 1866; ex. af J. O. Bomanson 1865, jfr ofvan p. 26 not 7 och p. 77 not. 3.
 Athyrium alpestre. F. Nyl. Spic. 1844.
 A. filix femina. Jul. Fört. 1800.
 A. crenatum. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
 Asplenium viride. F. Nyl. Spic. 1844.
 A. trichomanes. (Till.) Gadd Sat 1751.
 A. germanicum. Rupr. Distr. enlmedd. af F. Nylander 1845; ex. af P. A. Karsten 1859.
 A. septentrionale. (Till.) Schrenk 1841.
 A. ruta muraria. F. Nyl. Spic. etc. 1844, jfr ofvan p. 56 not 5.

¹⁾ Jfr upplysningarna vid slutet af förteckningen.

Phegopteris polypodioides.

Schrenk 1841.

Ph. dryopteris. (Till.) Jul. 1792.*Ph. Robertiana.* Byteskat. I
1869, Norrl. On. 1871; ex. af
Simming 1863.*Aspidium lonchitis.* F. Nyl. Spic.
etc. 1844.*A. thelypteris.* Rupr. Distr. 1845.*A. filix mas.* (Till.) Gadd Sat.
1751.*A. cristatum.* Fries 1846.*A. spinulosum.* Schrenk 1841.*A. cristatum* × *spinulosum.* Milde
1867, Sælan i Prot. 1888.*Cystopteris fragilis.* (Till., Wahlenb. 1812) Rupr. Distr. 1845.*C. montana.* F. Silén i Prot.
1867, Byteskat. I 1869, Mela
Kasv. I 1877, jfr ofvan p. 84
not 6.*Onoclea struthiopteris.* (Till., jfr
ofvan p. 3) Herk. 1756¹⁾.*Woodsia ilvensis.* (Till.) Herk.
1756.*W. glabella.* Wainio Kasv. 1878;
ex. af M. & J. Sahlb. 1870.*Ophioglossum vulgatum.* (Till.)
Wirz. pl. off. 1837.*Botrychium lunaria.* Till., se of-
van p. 4, Gadd Sat. 1751.**B. boreale.* Milde i Bot. Zeit.
1857!*B. lanceolatum.* Ångström i Bot.
Not. 1854²⁾.*B. matricariaefolium.* Suomen
Kasvio 1866.*B. rutaefolium.* Rupr. Distr. enl.
ex. af F. Nylander 1845.*B. virginianum.* Backman i Prot.
1866, Suomen Kasvio 1866.**Gymnospermae.***Taxus baccata.* Tærnstr. 1745,
Kalm.*Juniperus communis.* Kalm och
tidigare.*Picea excelsa.* Kalm och tidi-
gare.*Pinus silvestris.* Kalm och tidi-
gare.**Monocotyledoneae.***Gagea minima.* Gadd Observ.,
Kalm.*G. lutea.* Kalm och tidigare.*Allium scorodoprasum.* Radl.
1795.*A. arenarium.* Fries 1846; ex. af
Arrh. 1878.*A. strictum.* Hult i Prot. 1880;
ex. af W. Nylander 1850.*A. ursinum.* W. Nyl. Distr. m. fl.
1852.*A. oleraceum.* (Till.) Kalm 1765.*A. schoenoprasum.* (Till.) Kalm
etc.*Polygonatum multiflorum.* Kalm
1765.*P. officinale.* Kalm och tidigare.*Convallaria majalis.* Kalm och
tidigare (särskildt 1744, jfr of-
van p. 14 not 3).*Majanthemum bifolium.* Kalm
och tidigare.*Paris quadrifolia.* Kalm och ti-
digare.*Veratrum Lobelianum.* Wahlenb.
1812 (möjl. Gunner 1772).*Tofieldia borealis.* Kalm 1765
(under namn af *Anthericum*
calyculatum).*Juncus conglomeratus.* Kalm och
tidigare.*J. effusus.* Kalm 1765.*J. filiformis.* Kalm 1765.¹⁾ Äfven Amann i Comm. Acad. Sc.
Petrop. Tom. X 1747.²⁾ Tidigare uppg. oriktiga; ända till
1869 ej fullständigt särskild från följ.

- Juncus balticus*. F. Nyl. Spic. 1843, jfr ofvan p. 50 not 1 och p. 61 not 5.
- J. arcticus*. Mela Kasv. 1877.¹⁾
- J. lampocarpus*. Kalm m. fl.
- J. alpinus*. F. Nyl. Spic. 1843.
- J. supinus*. Fries 1846.
- J. compressus*. Kalm 1765.
- J. Gerardi*. (Wahlenb. 1812!) Fellm. Ind. 1831.
- J. bufonius*. Linné Fl. Suec. 1755.
- J. capitatus*. Sahlberg i Prot. 1878.
- J. castaneus*. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
- J. stygius*. Wahlenb. 1812.
- J. triglumis*. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
- J. trifidus*. Wahlenb. 1812.
- J. biglumis*. Wahlenb. 1812, Fellm. Ind. 1831.
- Luzula parviflora*. Fellm. Ind. 1831.
- L. Wahlenbergii*. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831²⁾.
- L. pilosa*. Kalm och tidigare.
- L. campestris*. Kalm 1765.
- L. arcuata*³⁾. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
- L. spicata*. Wahlenb. 1812.
- Iris pseudacorus*. (Till., Linné Fl. Lapp. 1737) Kalm m. fl.
- Typha latifolia*. Jul. 1792, Fries 1846.
- T. angustifolia*. Kalm och tidigare.
- Sparganium ramosum*. Fries 1846.
- Sp. simplex*. Kalm och tidigare (Sp. erectum).
- Sp. glomeratum*. Herb. Mus. Fenn. m. fl. 1859¹⁾.
- Sp. speirocephalum*. L. M. Neuman & Arrh. i Hartm. XII 1889²⁾.
- Sp. natans*. Kalm och tidigare.
- Sp. affine*. Th. Fries 1858.
- Sp. minimum*. W. Nyl. (i flere arbeten) 1852.
- Sp. hyperboreum*. Th. Fries 1864; ex. af N. I. Fellm. 1861.
- Calla palustris*. Kalm och tidigare.
- Acorus calamus*. (Till.) Kalm 1765.
- Lemna trisulca*. Kalm m. fl.
- L. minor*. (Till.) Kalm 1765.
- Spirodela polyrrhiza*. Kalm m. fl.
- Scirpus compressus*. Fries 1846, jfr ofvan p. 26 not 7 och pag. 63 not 5.
- Sc. rufus*. F. Nyl. Spic. 1843.
- Sc. silvaticus*. Kalm och tidigare.
- Sc. maritimus*. Kalm 1765.
- Sc. lacustris*. Kalm och tidigare.
- *Sc. Tabernaemontani*. A. Nyl. 1844.
- Sc. caespitosus*. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
- Sc. pauciflorus*. F. Nyl. Spic. 1843.
- Heleocharis palustris*. Kalm och tidigare.

¹⁾ Uppg. i Fellm. Lapp. 1835 osäker, jfr ofvan p. 52 not 3 och p. 84 not 5; öfriga tidigare uppgifter såsom Byteskat. I 1869, Blytt 1876 gälla troligtvis orter utom florumrådet. Ex. från Lapp. ross. under riktigt namn tagna af Mela 1870.

²⁾ Hvardera under namn af *Juncus spadiceus*; namnet *L. Wahlenbergii* Suomen Kasvio 1866.

³⁾ *L. confusa* upptages af Buchenau 1890 såsom art; såsom underart t. ex. Mela Kasv. I 1877. (*L. nivalis* Fellm. Ind. osäker).

¹⁾ Tidigare t. ex. Fört. 1852 osäker.

²⁾ Då dess utbredning alldeles icke är utredd, räknas den i Bil. III tillsammans med *Sp. natans*.

- **Heleocharis uniglumis*. Fries 1846, tidigare ej alldeles säker.
H. acicularis. Kalm 1765.
Eriophorum latifolium. Wirz. Prodr. 1843¹⁾.
E. angustifolium. Kalm och tidigare.
E. gracile. (Wahlenb. 1812) Fellm. Lapp. 1835.
E. vaginatum. Kalm och tidigare.
E. callithrix. N. I. Fellm. i Prot. 1863, N. I. Fellm. Lettre 1863.
E. russeolum. F. Nyl. Spic. 1843 (under namn af *E. Chamissonis*).
E. Scheuchzeri. Fellm. Ind. 1831.
E. alpinum. Kalm 1765.
Rhynchospora fusca. Herb. Mus. Fenn. m. fl. 1859; ex. af Nikl. 1853.
Rh. alba. Kalm och tidigare.
Schoenus ferrugineus. (Fries 1846) Norrlin i Prot. 1871, jfr ofvan p. 61 not 5.
Uncinia microglochin.²⁾
Carex dioica. Kalm 1765.
 **C. parallela*. F. Nyl. Spic. 1844.
C. capitata. Fellm. Ind. 1831.
C. pulicaris. Kalm 1765 (tidigare osäker).
C. pauciflora. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
C. rupestris. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
C. incurva. Wahlenb. 1812.
C. chordorrhiza. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
C. arenaria. Kalm 1765, Sandell i Prot. 1889.
Carex disticha. F. Nyl. Spic. 1844 (tidigare uppg. oriktiga eller osäkra).
C. teretiuscula. F. Nyl. Spic. 1844.
C. paradoxa. F. Nyl. Spic. 1844.
C. muricata. Kalm och tidigare.
C. vulpina. Kalm 1765, tidigare osäker.
C. tenella. F. Nyl. Spic. etc. 1844 (*C. Blyttii*).
C. loliacea. Wahlenb. 1812.
C. tenuiflora. (Wahlenb. 1812) Fellm. Lapp. 1835.
C. Persoonii. (Wahlenb. 1812) Fellm. Lapp. 1835, hvardera såsom var.
C. macilenta. F. Nyl. Spic. 1844.
C. canescens. Kalm 1765.
C. remota. (F. Nyl. Spic. 1844).
C. echinata. Fellm. Ind. 1831¹⁾.
C. norvegica. Fellm. Ind. 1831.
C. glareosa. Wahlenberg i Sv. Vet. Ak. Handl. 1803!
C. lagopina. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
C. heleonastes. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
C. festiva. Hjelt & H. i Prot. 1877.
C. leporina. Kalm 1765.
C. elongata. F. Nyl. Spic. m. fl. 1844.
C. cyperoides. Herb. Mus. Fenn. m. fl. 1859; ex. af Chyd. 1856.
C. helvola. (W. Nyl. Distr. 1852) Kihlm. i Medd. XVI etc. 1889²⁾.
C. pseudohelvola. Kihlm. i Medd. XIV etc. 1889³⁾.

¹⁾ Uppg. i Fellm. Ind. 1831 afser säkert följ. art.

²⁾ Wahlenb. 1812 från *L. ent.*; från florumrådet först Herb. Mus. Fenn. II 1889; (uppg. i F. Nyl. Spic. 1844 osäker, jfr ofvan p. 84 not 6).

¹⁾ Uppg. kanske ej fullt säker; F. Nyl. Spic. m. fl. 1844.

²⁾ De tidigare uppg. afse *C. pseudohelvola*; räknas i det följ. såsom hybrid (= *C. canescens* × *lagopina*).

³⁾ = Hybriden *C. canescens* × *nor-*

- Carex microstachya.* F. Nyl. Spic. etc. 1844¹⁾.
C. rigida. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
C. vulgaris. F. Nyl. Spic. m. fl. 1844.
C. aquatilis. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
C. acuta. Kalm m. fl.
C. caespitosa. Kalm och tidigare.
C. stricta. F. Nyl. Spic. m. fl. 1844.
C. salina. Wahlenb. i Sv. Vet. Ak. Handl. 1803!
 **C. halophila.* F. Nyl. Spic. 1844!
 ***C. kattegatensis.* S. Almqvist i Herb. Mus. Fenn. II 1889; särskild 1882; ex. af W. Nylander troligtvis på 1840-talet.
C. maritima. Fellm. Ind. 1831.
C. Buxbaumii. Wahlenb. 1812.
C. alpina. Wahlenb. 1812.
C. atrata. Wahlenb. 1812.
C. ustulata. Fellm. Lapp. 1835, jfr ofvan p. 52 not 3.
C. rariflora. (Wahlenb. 1812, Fellm. Lapp. 1835) F. Nyl. Spic. 1843.
C. limosa. Kalm och tidigare.
C. laxa. (Fries 1846²⁾).
C. irrigua. (Wahlenb. 1812) Fellm. Lapp. 1835, hvardera såsom var.
C. livida. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831, se äfven p. 34 not 3.
C. panicea. Kalm m. fl.
C. sparsiflora. (Wahlenb. 1812) F. Nyl. Spic. etc. 1843.
Carex pallescens. Kalm m. fl.
C. capillaris. Kalm 1765.
C. flacca. (F. Nyl. Spic. 1844) C. J. Arrh. i Prot. 1871¹⁾.
C. globularis. Wahlenb. 1812.
C. pilulifera. F. Nyl. Spic. 1844.
C. montana. Kalm 1765.
C. ericetorum. F. Nyl. Spic. m. fl. 1844.
C. verna. Bergstr. m. fl. 1852, jfr ofvan p. 63 not 5 och p. 77 not 3.
C. ornithopoda. F. Nyl. Spic. 1844.
C. digitata. Kalm 1765.
C. pediformis. F. Nyl. Spic. 1844, Malmgr. 1861; ex. af Simming 1859.
C. pedata. Wahlenb. Fl. Svec. 1826.
C. extensa. Suomen Kasv. 1866; ex. af P. E. Eriksson 1864.
C. Oederi. F. Nyl. Spic. m. fl. 1844.
C. flava. Kalm 1765.
C. Hornschuchii. F. Nyl. Spic. 1844, A. W. Juslin, Arrh. & K. i Prot. 1878.
C. fulva. Arrh. & K. i Prot. 1878.
C. distans. Suomen Kasv. 1866; ex. af P. E. Eriksson 1864²⁾.
C. hirta. Fries 1846, jfr ofvan p. 63 not 5.
C. filiformis. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
C. aristata. (Elfv. i Prot. 1876 under namn af *C. orthostachys*) Herb. Mus. Fenn. II 1889.
C. ampullacea. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.

regica; kallades tidigare hos oss *C. helvola*.

¹⁾ Enl. Kihlman i Medd. XVI 1889 etc. hybrid, sannolikt *C. canescens* × *dioica*; jfr f. ö. ofvan p. 52 not 3.

²⁾ Wahlenb. 1803 o. s. v. från L. ent., se p. 34 not 3.

¹⁾ Jfr ofvan p. 63 not 5. Uppt. i Bytteskat. I 1869, men ej i Suomen Kasvio 1866; C. J. Arrhenii ex. enl. Kihlman tagna 1863.

²⁾ Led. enl. Schrenk 1853, men uppg. osäker.

- Carex laevirostris*. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
C. vesicaria. Kalm 1765, möjl. andra ung. samtida uppg.
C. paludosa. F. Nyl. Spic. 1846.
C. riparia. Sæl. Ö. Nyl. 1858; ex. af Nikl. 1854.
C. pseudocyperus. Bergstr. och Fl. Kar. 1852; ex. af E. Nylander troligtvis 1851, af Nikl. 1854.
Setaria viridis. Kalm 1765, Chyd. 1859.
Phalaris arundinacea. Kalm och tidigare.
Anthoxanthum odoratum. Kalm och tidigare.
Hierochloë australis. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
H. borealis. Kalm m. fl.
H. alpina. Herb. Mus. Fenn. 1859¹⁾.
Milium effusum. Linné Fl. Lapp. 1737.
Phleum pratense. Kalm och tidigare.
Phl. alpinum. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831, jfr ofvan p. 2 not 5.
Phl. Boehmeri. Fries 1846²⁾, Arrh. & K. i Prot. 1878.
Alopecurus geniculatus. Kalm m. fl.
 **A. fulvus*. Fries 1846.
A. geniculatus × *pratensis*. Kihlman i Prot. 1885.
A. pratensis. Kalm och tidigare.
 **A. nigricans*. Wahlenb. Fl. Svec. 1824.
Phippsia algida. Led. enl. uppg. af Schrenk 1853, jfr ofvan p. 84 not 6; ex. af F. Nylander 1844.
- Cinna pendula*. Sæl. Ö. Nyl. 1858.
Agrostis alba. Kalm m. fl.
A. vulgaris. (Kalm m. fl. under namn af *A. rubra*) A. Nyl. 1844.
A. canina. Kalm m. fl.
A. borealis. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831, jfr ofvan p. 19 not 4.
Calamagrostis arundinacea. Kalm m. fl.
C. arundinacea × *epigejos*. S. Almqvist & Hult i Prot. 1882; ex. af Kullhem 1863.
C. arundinacea × *lanceolata*. S. Almqvist & Hult i Prot. 1882¹⁾.
C. arundinacea × *phragmitoides*. E. Hackel i Herb. Mus. Fenn. II 1889; ex. af Hj. Hjelt 1876, särskild af Hackel 1879.
C. chalybaea. Herb. Mus. Fenn. 1859, S. Almqvist & Hult i Prot. 1882.
C. lapponica. (Wahlenb. 1812!) Fellm. Ind. 1831.
C. strigosa. S. Almqvist & Hult i Prot. 1882²⁾.
C. stricta. (Wahlenb. 1812) Fellm. Lapp. 1835.
C. gracilescens. (Fries 1846 under namnet *C. Halleriana*) Sælan i Prot. 1881.
C. deschampsii. N. I. Fellm. 1869, ex. 1863.
C. epigejos. Kalm m. fl.
C. phragmitoides. Wahlenb. 1812 under namn af *Arundo pseudophragmites*.
C. lanceolata. Kalm 1765 (*Arundo calamagrostis*).

¹⁾ Tidigare t. ex. Herb. Mus. Fenn. 1859 osäker.

²⁾ Uppgifven ända från Wahlenbergs tid, men uppg. afse dels orter utom florumrådet, dels äro de osäkra, jfr ofvan p. 63 not 5.

¹⁾ Från L. ent. af Wahlenb. 1812, jfr ofvan p. 84 not 6.

²⁾ Äfven Bergstr. 1852 och Led. enl. uppg. af F. Nylander 1853.

- Apera spica venti*. Kalm och tidigare.
Deschampsia caespitosa. Kalm m. fl.
D. bottnica. F. Nyl. Spic. 1843.
D. alpina. Fellm. Ind. 1831.
D. flexuosa. Kalm m. fl.
D. atropurpurea. Wahlenb. 1812!
Trisetum subspicatum. Fellm. Ind. 1831.
Avena pubescens. A. Nyl. 1844.
A. pratensis. Kalm 1765, tidigare osäker.
A. fatua. Kalm och tidigare.
A. strigosa. Sæl. Ö. Nyl. 1858; ex. af Nikl. 1852.
Arrhenatherum elatius. Linné Fl. Suec. ed. I 1745.
Sesleria caerulea. Bergstr. m. fl. 1852, jfr ofvan p. 77 not 3.
Phragmites communis. (Till.) Linné Fl. Lapp. 1737.
Triodia decumbens. Kalm 1765.
Molinia caerulea. Kalm m. fl.
Catabrosa aquatica. Kalm m. fl.
Melica nutans. Kalm och tidigare.
Briza media. Kalm (och tidigare).
Dactylis glomerata. Kalm m. fl.
Cynosurus cristatus. Fries 1846.
Poa annua. Kalm m. fl.
P. caesia. Fellm. Ind. 1831 (*P. glauca*), N. I. Fellm. Lettre 1863.
P. compressa. Fries 1846¹⁾, Zett. & Br. 1867, ex. 1862.
P. alpina. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
P. cenisia. Herb. Mus. Fenn. 1859, jfr ofvan p. 83 not 6 och p. 84 not 6.
P. nemoralis. Kalm m. fl.
P. serotina. A. Nyl. 1844.
P. pratensis. Kalm och tidigare.
P. trivialis. Kalm och tidigare.
- Poa sudetica*. F. Nyl. Spic. etc. 1844 (*P. quadripedalis*).
Colpodium latifolium. K. E. v. Baer m. fl. i Bull. sc. 1841, se ofvan p. 60 not 2¹⁾.
Arctophila pendulina. Wahlenb. Fl. Suec. enl. L. L. Læst. 1833.
A. fulva. K. E. v. Baer m. fl. i Bull. sc. 1841, se ofvan p. 60 not 2¹⁾.
Scolochloa arundinacea. F. Nyl. Spic. 1843.
Glyceria remota. J. H. af Forselles 1807¹⁾, se p. 34 not 3.
Gl. aquatica. Gadd Rön 1777.
Gl. fluitans. Kalm och tidigare.
Atropis distans. L. L. Læst. 1839.
A. maritima. Fellm. Ind. 1831, Byteskat. III 1884, Herb. Mus. Fenn. II 1889, se ofvan p. 50 not 1.
Festuca ovina. Kalm och tidigare.
F. rubra. Kalm och tidigare.
F. elatior * *pratensis*. Kalm och tidigare.
 ** *F. arundinacea*. Rupr. Diatr. 1845.
F. gigantea. Fries 1846²⁾, Sahlberg i Prot. 1878.
Bromus inermis. Ångstr. 1844; ex. af Malmberg 1870.
Br. secalinus. Kalm och tidigare.
Br. arvensis. Kalm (och tidigare).
Br. mollis. Kalm 1765.
Brachypodium pinnatum. Kalm 1765.
Br. silvaticum. C. J. Arrh. i Prot. 1865, Suomen Kasvio 1866.
Nardus stricta. Kalm och tidigare.
Lolium perenne. Kalm och tidigare.

¹⁾ Dessa arter upptages äfven af F. Nyl. Spic. 1844.

²⁾ Äfven Led. enl. F. Nylander 1853; f. ö. osäkra uppg.

¹⁾ Äfven Bergstr. 1852.

- Lolium linicolum*. Fries 1846.
Triticum repens. Kalm och tidigare.
Tr. caninum. Wahlenb. 1812.
 * *Tr. violaceum*. N. I. Fellm. Lettre 1863, jfr ofvan p. 84 not 6.
Elymus arenarius. Linné Fl. Lapp. 1737.
Malaxis paludosa. Bergstr. m. fl. 1852, jfr ofvan p. 52 not. 3.
Microstylis monophylla. Kalm 1765, se ofvan p. 19 not 4.
Calypso borealis. Jul. enl. M. Castrén 1791.
Corallorrhiza innata. Kalm 1765.
Neottia nidus avis. Kalm 1765.
Listera cordata. Kalm 1765.
L. ovata. Kalm och tidigare.
Goodyera repens. Kalm m. fl.
Epipogon aphyllus. Fries 1846.
Cephalanthera xiphophyllum. Bergstr. m. fl. 1852.
C. rubra. E. Wallén i Prot. 1879.
Epipactis latifolia. Kalm och tidigare,
E. palustris. Fries 1846.
E. atrorubens. Norrl. On. 1871; ex. af Simming 1863.
Orchis mascula. Arrh. & K. i Prot. 1878.
O. sambucina. Bergstr. m. fl. 1852, jfr ofvan p. 77 not. 3.
O. incarnata. F. Nyl. Spic. 1844.
O. Traunsteineri. F. Nyl. Spic. 1844.
O. maculata. Kalm och tidigare.
Ophrys myodes. Herb. Mus. Fenn. 1859¹⁾.
Herminium monorchis. Kalm 1765, Suomen Kasvio 1866; ex. af Zetterman 1863.
Chamorchis alpina. Fellm. Ind. 1831; ex. från florområdet saknas i H. M. F.
Coeloglossum viride. Gadd Observ. 1747, Kalm.
Gymnadenia conopsea. Kalm och tidigare.
G. albida. Kalm 1765.
Platanthera chlorantha. Fries 1846, jfr ofvan p. 63 not 5.
Pl. bifolia. Kalm och tidigare, se ofvan p. 4.
Cypripedium calceolus. Linné Fl. Lapp. 1737.
Scheuchzeria palustris. Kalm m. fl.
Triglochin palustre. Kalm och tidigare.
Tr. maritimum. (Till.) Kalm m. fl.
Alisma plantago. Kalm och tidigare.
Sagittaria sagittaeifolia. Kalm och tidigare.
Butomus umbellatus. Linné Fl. Lapp. 1737.
Hydrocharis morsus ranae. Kalm m. fl.
Stratiotes aloides. Linné Fl. Lapp. 1737¹⁾.
Najas marina. Linné Fl. Suec. 1755.
N. minor. Sæl. Ö. Nyl. 1858.
N. flexilis. Suomen Kasvio 1866; ex. af Norrlin 1864.
Potamogeton natans. Kalm m. fl.
 * *P. sparganifolius*. F. Nyl. Spic. 1843²⁾.
P. polygonifolius. Suomen Kasvio 1866; ex. af P. Fr. Mo-lander & O. Hoffström 1858.
P. rufescens. (F. Nyl. Spic. 1843) A. Nyl. 1844.
P. praelongus. F. Nyl. Spic. 1843.

¹⁾ Fört. 1852 från ort utom florområdet.

¹⁾ Jfr ofvan p. 2 not 5 och p. 20 not 2.

²⁾ Från L. ent. af L. L. Læst. 1839.

Potamogeton perfoliatus. Kalm
och tidigare.

P. lucens. Kalm 1765.

P. Zizii. Kihlm. i Prot. 1890 ¹⁾.

P. nitens. Fries 1846 ²⁾.

P. gramineus. Kalm 1765.

* *P. Wolfgangii.* (Fries 1846
under namn af *P. salicifolius*)
Kihlm. i Herb. Mus. Fenn. II
1889.

P. crispus. Kalm 1765.

P. zosteraefolius. (Fries 1846
under namn af *P. compressus*)
Herb. Mus. Fenn. 1859 ³⁾.

P. obtusifolius. [Nikl.] Malmgr.
1861.

P. mucronatus. Kihlm. i Prot.
1890 ⁴⁾.

P. pusillus. Kalm 1765.

P. rutilus. Fl. Kar. etc. 1852.

P. pectinatus. Kalm (m. fl.).

P. vaginatus. Kihlm. i Prot. 1887.

P. filiformis. Kalm 1765.

Ruppia rostellata. Kalm 1765 ⁵⁾.

R. brachypus. C. J. Arrh. i Prot.
1863, Suomen Kasvio 1866.

Zanichellia major. Norm. 1868;
ex. från florområdet saknas i
H. M. F.

Z. polycarpa. Rupr. Diatr.
1845 ⁶⁾.

Zanichellia pedicellata. W. Nyl.
Distr. 1852.

Zostera marina. Kalm 1765.

Dicotyledoneae.

Betula verrucosa. Fries 1846.

B. odorata. Fries 1846 ¹⁾.

B. nana. (Till.) Linné Fl. Lapp.
1737.

B. nana × *verrucosa.* Sælan i
Prot. 1886; ex. af Hj. Hjelt 1880.

B. nana × *odorata* f. *perodorata.*
Led. enl. F. Nylander 1851,
Suomen Kasvio 1866.

B. nana × *odorata* f. *pernana.*
Herb. Mus. Fenn. 1859, jfr ofvan
p. 84 not 6, uppg. i Fl. Kar.
etc. osäkra.

Alnus glutinosa. (Till.) Linné Fl.
Lapp. 1737.

A. incana. (Till., Linné Fl. Lapp.
1737) (Wahlenb. 1812) Fellm.
Ind. 1831.

A. glutinosa × *incana.* Norrl. i
Prot. 1869.

Corylus avellana. Kalm och ti-
digare.

Quercus pedunculata. (Till., Lin-
né Fl. Lapp. 1737) Kalm etc.

Myrica gale. Kalm och tidigare.

Populus tremula. Kalm och ti-
digare.

Salix pentandra. Kalm och tidi-
gare.

S. triandra. Liljeblad (1792)
1798.

S. acutifolia. Rupr. Diatr. 1845.

S. caprea. Kalm och tidigare.

S. aurita. Kalm och tidigare.

S. cinerea. Kalm och tidigare.

S. vagans. Wahlenb. 1812.

S. myrtilloides. Kalm 1765.

¹⁾ Upptages här såsom art enl. Kihlm.
l. c., ehuru den t. ex. i Hartm. XII
p. 47 upptages såsom varietet eller
eventuellt hybrid.

²⁾ Ehuru flere gånger uppgifven un-
der mellantiden, kan arten anses fullt
utredd först af Sælan i Prot. 1886,
jfr f. ö. p. 63 not 5.

³⁾ Jfr ofvan p. 63 not 5.

⁴⁾ Tidigare uppg. i Herb. Mus. Fenn.
1859 etc. afse ätm. för det mesta *P.*
obtusifolius.

⁵⁾ Egentligen den kollektiva *R. ma-*
ritima.

⁶⁾ Den kollektiva *Z. palustris* Kalm
1765.

¹⁾ Den kollektiva *B. alba* Kalm och
tidigare.

- Salix repens.* (Till.) Linné Fl. Suec. 1755 ¹⁾.
S. nigricans. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
S. phylicaeifolia. Kalm 1765.
S. hastata. Kalm 1765.
S. lanata. Wahlenb. 1812.
S. Lapponum. (Wahlenb. 1812) Wahlenb. Fl. Suec. 1826.
S. glauca. Wahlenb. 1812.
S. arctica. A. Lundström i Prot. 1880; ex. af F. Nylander 1844.
S. myrsinites. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
S. herbacea. Fellm. Ind. 1831.
S. rotundifolia. A. Lundström 1877 se ofvan p. 101 not 7; ex. af N. I. Fellm. 1863.
S. polaris. Fellm. Lapp. 1835, se ofvan p. 43 not 1 och p. 52 not 3.
S. reticulata. (Wahlenb. 1812) Fellm. Lapp. 1835.
S. aurita \times *caprea.* Arrh. i Prot. 1883, ex. tagna 1881.
S. aurita \times *cinerea.* Kihlm. i Prot. 1886.
S. aurita \times *Lapponum.* Kihlm. i Herb. Mus. Fenn. II 1889 ²⁾.
S. aurita \times *myrtilloides.* Mela Kasv. I 1877.
S. aurita \times *phylicaeifolia.* Kihlm. i Prot. 1885.
S. aurita \times *repens.* Arrh. i Prot. 1887, tidigare osäker.
S. aurita \times *rosmarinifolia.* Arrh. i Prot. 1881.
S. aurita \times *vagans.* Kihlm. i Prot. 1886.
S. caprea \times *cinerascens.* Kihlm. Ant. 1885.
- Salix caprea* \times *cinerea.* Kihlm. i Herb. Mus. Fenn. II 1889.
S. caprea \times *Lapponum.* Fries 1846 under namn af *S. cane-scens* såsom sporadisk.
S. caprea \times *nigricans.* Kihlm. i Prot. 1883.
S. caprea \times *phylicaeifolia.* Kihlm. i Prot. 1885.
S. caprea \times *vagans.* Kihlm. i Prot. 1886; ex. af Laurén.
S. cinerea \times *nigricans.* A. Lundström & Wainio i Prot. 1881.
S. cinerea \times *phylicaeifolia.* Hj. Hjelt i Prot. 1884.
S. glauca \times *myrsinites.* Mela Kasv. I 1877 ¹⁾.
S. glauca \times *nigricans.* (Herb. Mus. Fenn. 1859 ²⁾), Kihlm. Ant. 1885.
S. glauca \times *phylicaeifolia.* Herb. Mus. Fenn. 1859 under namn af *S. glauca* var. *pallida.*
S. hastata \times *lanata.* Kihlm. Ant. 1885; ex. tagna af Arrh. 1880 ³⁾.
S. hastata \times *myrtilloides.* A. Lundström enl. ex. af C. A. Håkansson i Bot. Not. 1886; ex. från florumrådet saknas i H. M. F.
S. hastata \times *polaris.* A. Lundström & Hollm. i Prot. 1885, ex. tagna 1883.
S. hastata \times *reticulata.* A. Lundström & Hollm. i Prot. 1885, ex. tagna 1883.
S. herbacea \times *Lapponum.* A. Lundström i Kihlm. Ant. 1885, ex. 1880.

¹⁾ Möjl. från orter utom florumrådet; ex. tagna och bestämda af Arrh. 1880.

²⁾ Under namn af *S. glauca* var. *subnigricans*, men troligen tagen utom florumrådet.

³⁾ Tidigare uppgifter t. ex. Mela Kasv. I 1877 från orter utom florumrådet.

¹⁾ Egentligen var. *rosmarinifolia.*

²⁾ Redan Mela Kasv. 1884, men uppg. möjl. osäker.

- Salix* Lapponum \times myrsinites. Mela Kasv. 1884; ex. tagna af N. I. Fellman 1861, bestämda af A. Lundström 1880.
- S.* Lapponum \times myrtilloides. Fries 1846 under namn af *S. versifolia*.
- S.* Lapponum \times nigricans. A. Lundström & Wainio i Prot. 1881.
- S.* Lapponum \times phylicaefolia. Kihlm. i Prot. 1886.
- S.* myrsinites \times nigricans. Wahlenb. 1812 under namn af *S. punctata*!, Arrh. i Kihlm. Ant. 1885.
- S.* myrtilloides \times vagans. Mela Kasv. 1884; ex. tagna af Brenner 1869, bestämda af A. Lundström 1880.
- S.* nigricans \times phylicaefolia. Sælan i Prot. 1880 (tidigare osäker).
- S.* phylicaefolia \times vagans. Kihlm. i Herb. Mus. Fenn. II 1889.
- S.* repens \times vagans. Arrh. & A. Lundström i Prot. 1883.
- Urtica* urens. Kalm och tidigare.
- U.* dioica. Kalm och tidigare.
- Humulus* lupulus. (Till.) Linné Fl. Suec. ed. I 1745.
- Ulmus* montana. F. Nyl. Spic. 1843¹⁾.
- U.* effusa. F. Nyl. Spic. 1843.
- Polygonum* bistorta. Ångstr. 1844.
- P.* viviparum. Kalm och tidigare.
- P.* amphibium. Kalm och tidigare.
- P.* lapathifolium. (Till.?) A. Nyl. 1844.
- Polygonum* persicaria. Kalm 1765, tidigare osäker.
- P.* mite. (Till. se ofvan p. 2 not 5, Rupr. Diatr. 1845 under namn af *P. minus*) Fl. Kar. etc. 1852.
- P.* hydropiper. Kalm och tidigare.
- P.* aviculare. Kalm och tidigare.
- P.* convolvulus. Kalm och tidigare.
- P.* dumetorum. Fries 1846.
- Rumex* maritimus. Alc. ed. I 1863; ex. af Backman 1859.
- R.* obtusifolius. Fries 1846 (tidigare osäker).
- R.* hydrolapathum. Bergstr. 1852; ex. af Nikl. 1853.
- R.* hippolapathum. Wahlenb. 1812.
- R.* domesticus. Wahlenb. 1812¹⁾.
- R.* crispus. Kalm och tidigare.
- R.* crispus \times domesticus. Kihlm. i Prot. 1889.
- R.* crispus \times obtusifolius. H. Lindberg i Prot. 1890, jfr ofvan p. 89 not 3.
- R.* acetosa. Kalm och tidigare.
- R.* acetosella. Kalm och tidigare.
- Oxyria* digyna. Wegelius 1759.
- Koenigia* islandica. Wahlenb. 1812.
- Silene* inflata. Kalm och tidigare²⁾.
- * *S.* maritima. (Prytz 1821) Hj. Hjelt i Bot. Not. 1879.
- S.* rupestris. Kalm 1765.
- S.* acaulis. S. Castrén (1800) 1803.

¹⁾ Den kollektiva *Ulmus campestris* Linné Fl. Suec. ed. I 1745.

¹⁾ Den kollektiva *Rumex aquaticus* Kalm 1765. Wahlenb. åtskilde var. *crispatus* = *R. domesticus*, hvilket namn först torde förekomma hos A. Nyl. 1844.

²⁾ Var. *litoralis* omnämnes från trakten emellan Torneå och Luleå: Linné Fl. Lapp. 1737, jfr Fl. Suec. ed. I 1745.

- Silene nutans.* (Till.) Kalm 1765.
S. tatarica. Liljebl. (1792) 1798.
S. viscosa. Kalm 1765.
Melandrium album. (A. Nyl. 1844) Fries 1846.
M. rubrum. Kalm m. fl.
M. apetalum. Fellm. Ind. 1831.
M. affine. Suomen Kasvio 1866¹⁾.
Viscaria vulgaris. Kalm och tidigare.
V. alpina × *vulgaris.* Sælan i Prot. 1882.
V. alpina. Linné Fl. Suec. ed. I 1745.
Lychnis flos cuculi. Kalm och tidigare.
Agrostemma githago. Kalm och tidigare.
Dianthus deltoides. Kalm och tidigare.
D. arenarius. Prytz 1821.
D. superbus. (Linné Fl. Lapp. 1737) Linné Fl. Suec. ed. I 1745.
Gypsophila fastigiata. Rupr. Diatr. enl. uppg. af K. E. v. Baer 1845; ex. af Brenner och N. J. Laurin 1863²⁾.
G. muralis. Kalm och tidigare.
Spergula arvensis. Kalm och tidigare.
Sp. vernalis. Prytz 1821.
Spergularia campestris. Kalm 1765.
Sp. canina. (A. Nyl. 1844 under namn af *Lepigonum medium*).
Sagina nodosa. Kalm (m. fl.).
S. procumbens. (Till.?) Kalm 1765.
S. saxatilis. Fellm. Ind. 1831, jfr ofvan p. 30 not 1.
- Sagina nivalis.* Arrh. i Prot. 1885, ex. tagna 1880.
Alsine verna. Sælan i Prot. 1882; ex. af Hj. Neiglick 1877.
A. stricta. Herb. Mus. Fenn. 1859; ex. af F. Nylander 1844¹⁾.
A. biflora. Herb. Mus. Fenn. 1859²⁾.
Moehringia trinervis. Kalm 1765.
M. lateriflora. Fellm. Ind. 1831.
Arenaria ciliata. F. Nyl. Utdr. 1842.
A. serpyllifolia. Kalm och tidigare.
Ammodenia peploides. Kalm 1765.
Stellaria nemorum. Kalm m. fl.
St. media. Kalm och tidigare.
St. holostea. Kalm 1765.
St. palustris. Prytz 1821.
St. graminea. Kalm och tidigare.
St. ponojensis. Arrh. i Prot. 1888¹⁾, jfr Prot. 1883; ex. af N. I. Fellman och Brenner 1863.
St. Friesiana. F. Nyl. Spic. 1843.
St. borealis. Angstr. 1844.
St. uliginosa. (A. Nyl. 1844) Fries 1846, jfr ofvan p. 43 not 3, p. 45 not 3 etc.
St. crassifolia. F. Nyl. Spic. 1843³⁾.
St. humifusa. Sommerf. 1826⁴⁾.

¹⁾ Det i Herb. Mus. Fenn. 1859 omnämnda ex. är antagligen taget utom florumrådet.

²⁾ Prytz 1821 osäker, se p. 45 not 3.

¹⁾ Det i Fört. 1852 omnämnda ex. är möjligen taget utom området. Jfr f. ö. ofvan p. 50 not 1 och p. 84 not 5.

²⁾ Uppg. i Fellm. Ind. 1831 ej alldeles säker; från L. ent. Wahlenb. 1812 m. fl.

³⁾ Uppg. i Fellm. Ind. 1831 ej fullt säker, jfr ofvan p. 50 not 1. Något äldre än Nylanders, men föga upplysande är uppg. Led. enl. uppg. af Schrenk 1842.

⁴⁾ Något tidigare är Wahlenb. Fl. Suec. ed. I 1824.

- Malachium aqvaticum.* Prytz 1821 ¹⁾.
Cerastium trigynum. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
C. alpinum. Wahlenb. 1812.
C. triviale. Kalm 1765.
C. semidecandrum. Kalm 1765.
Herniaria glabra. Kalm 1765 (tidigare uppg. något osäkra, jfr ofvan p. 26 not 7).
Scleranthus perennis. Fries 1846, Nerv. i Prot. 1880 ²⁾.
ScL. annuus. Kalm och tidigare.
Chenopodium bonus Henricus. (Till.) Kalm 1765.
Ch. urbicum. Kalm 1765.
Ch. rubrum. Kalm och tidigare (äldre uppg. dock ej fullt säkra).
Ch. glaucum. Kalm 1765.
Ch. album. Kalm och tidigare.
Ch. polyspermum. Kalm m. fl., (A. Nyl. 1844), W. Nyl. i flere arbeten 1852.
Suaeda maritima. Radl. 1795 ³⁾, Arrh. i Prot. 1879.
Salsola kali. (Radl. 1795, jfr ofvan p. 31 not 2) Wirz. Pl. off. 1837, Fl. Kar. 1852; ex. af E. Nylander 1851.
Atriplex hastatum. (A. Nyl. 1844 under namn af *A. latifolium*) Fries 1846.
A. patulum. Kalm och tidigare.
A. litorale. Fries 1846.
Salicornia herbacea. Kalm 1765 och tidigare, se p. 34 not 3.
Montia fontana. Kalm m. fl.
Atragene alpina. Günther i Prot. 1876.
- Thalictrum aqvilegiaefolium.*
 (Prytz 1821) Fries 1846; ex. af Backman 1859.
Th. kemense. Wahlenb. Fl. Suec. 1824.
Th. simplex. F. Nyl. Spic. 1844.
Th. angustifolium. Suomen Kasvio 1866; ex. af Simming 1863.
Th. flavum. Kalm och tidigare.
Th. alpinum. (Wahlenb. 1812) Prytz 1821.
Pulsatilla patens. W. Nyl. Distr. 1852.
P. patens × *pratensis.* Malmb. 1868 ¹⁾.
P. pratensis. Rupr. Diatr. 1845.
P. pratensis × *vernalis.* Rupr. Diatr. 1845; ex. af M. Sahlberg 1875.
P. vernalis. Kalm 1765, Prytz 1821.
Anemone nemorosa. Kalm och tidigare.
A. nemorosa × *ranunculoides.* Norrl. i Prot. 1885.
A. ranunculoides. Linné Fl. Suec. ed. I 1745.
Hepatica triloba. Kalm och tidigare.
Myosurus minimus. Kalm och tidigare.
Ranunculus glacialis. Fellm. Ind. 1831.
R. Pallasii. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
R. lingua. (Till.) Linné Fl. Suec. ed. I 1745.
R. flammula. Kalm och tidigare.

¹⁾ Uppg. hos Herk. 1756 något osäker; arten upptages ej af Kalm.

²⁾ Ett ex. taget af W. Nylander 1851, jfr äfven ofvan p. 66 not 6.

³⁾ Äfven enl. uppg. af Fr. Nylander hos Led. 1849—1851.

¹⁾ Då exemplar af denna form tidigare t. ex. Fört. 1852 och Herb. Mus. Fenn. 1859 benämndes *P. vulgaris*, så bör här nämnas att den sistnämnda upptogs redan af Kalm m. fl., se ofvan p. 19 not 4. — Hos Malmb. förekommer hybriden under namn af

Ranunculus lapponicus. S. Castrén (1800) 1803.

R. hyperboreus. Liljeb. 1792.

R. pygmaeus. Fellm. Ind. 1831.

R. nivalis. Fellm. Ind. 1831.

R. auricomus. Kalm 1765.

R. cassubicus. F. Nyl. Spic. 1843.

R. acris. Kalm och tidigare.

R. repens. Kalm och tidigare.

R. polyanthemus. Kalm 1765.

R. bulbosus. Prytz 1821.

R. sceleratus. Kalm och tidigare.

R. marinus. Fries 1846.

R. aquatilis. Fries 1846 (var. *confervoides*).

* *R. heterophyllus*. Kalm och tidigare¹⁾.

R. circinatus. Fries 1846.

R. ficaria. Kalm och tidigare.

Caltha palustris. Kalm och tidigare.

Trollius europaeus. Kalm m. fl.

Aquilegia vulgaris. (Fries 1846²⁾).

Aconitum lycoctonum. Fellm. Ind. 1831.

Delphinium consolida. Kalm och tidigare.

Actaea spicata. Kalm och tidigare.

Paeonia anomala. (K. E. v. Baer 1837, se ofvan p. 58) Ruprecht

Fl. Samoj. 1845 hvardera under namn af *P. intermedia*; ex. af

N. I. Fellman 1863.

P. patens var. *Wolfgangiana* och det här använda namnet förekommer mig veterligen först i Herb. Mus. Fenn. II 1889. Redan Rupr. i H. M. F. 1869 framhöll formens hybrida natur.

¹⁾ Under namn af *R. aquatilis* ända till Fries 1846.

²⁾ Fries uppgifver arten såsom sporadisk; i flertalet af de följ. uppgifterna betecknas den såsom förvildad; dess fullkomligt spontana förekomst i vissa delar af landet framhölls först Norrl. On. 1871.

Nuphar luteum. Kalm och tidigare. *N. luteum* × *pumilum*. Led.

1841!; ex. af N. I. Fellman 1863.

N. pumilum. Wahlenb. 1812.

Nymphaea alba. Kalm och tidigare.

* *N. candida*. Sælan i Prot. 1879, se äfven *R. Caspary* i Bot. Not. 1879.

Papaver nudicaule. Fellm. Ind. 1831.

Chelidonium majus. Kalm och tidigare.

Corydalis solida. Fries 1846¹⁾.

C. fabacea. W. Nyl. Distr. 1852, jfr ofvan p. 77 not 3.

Fumaria officinalis. Kalm och tidigare.

F. Vaillantii. (Prytz 1821 under namn af *F. parviflora*) Ch. E. Boldt i Prot. 1886.

Nasturtium palustre. Wahlenb. 1812.

N. amphibium. Kalm och tidigare, se p. 27 not 3.

Barbarea vulgaris. (A. Nyl. 1844) Fries 1846.

B. stricta. (Kalm och tidigare²⁾) A. Nyl. 1844.

Arabis hirsuta. Kalm 1765, tidigare osäker.

A. alpina. Fellm. Ind. 1831.

A. petraea. (Linné Fl. Suec. 1755) Selin i Prot. 1862, Suomen Kasvio 1866; ex. af Selin 1861.

A. arenosa. Linné Fl. Suec. 1755.

A. thaliana. Kalm och tidigare.

Turritis glabra. Kalm och tidigare.

¹⁾ Den kollektiva *Fumaria bulbosa* (Till.) Linné Fl. Suec. ed. I 1745.

²⁾ Egentligen den kollektiva *Erysimum Barbarea*.

- Cardamine pratensis*. Kalm och tidigare.
C. amara. Kalm och tidigare.
C. silvatica. Sælan i Prot. 1878.
C. hirsuta. Kalm 1765.
C. parviflora. Fries 1846.
C. bellidifolia. Fellm. Ind. 1831.
Dentaria bulbifera. Kalm 1765.
Berteroa incana. W. Nyl. Distr. 1852.
Draba nemorosa. Ångstr. 1844 (Dr. lutea).
Dr. muralis. Kalm 1765¹⁾, Sælan i Prot. 1878.
Dr. incana. S. Castrén 1803.
Dr. hirta. S. Castrén (1800) 1803.
Dr. alpina. Herb. Mus. Fenn. 1859; ex. af F. Nylander 1844²⁾.
Erophila verna. Kalm och tidigare.
Cochlearia arctica. Herb. Mus. Fenn. 1859 (såsom var. ³⁾).
C. anglica. Fellm. Ind. 1831.
C. danica. Kalm 1765.
Sisymbrium sophia. Kalm och tidigare.
S. officinale. (Till.?) Kalm.
Alliaria officinalis. (Till.) Kalm 1765.
Eutrema Edwardsii. Herb. Mus. Fenn. 1859; ex. af F. Nylander 1844.
Erysimum cheiranthoides. Kalm och tidigare.
E. hieraciifolium. Wahlenb. 1812⁴⁾.
- Camelina foetida*. Kalm och tidigare¹⁾.
Subularia aqvatica. Kalm och tidigare.
Brassica campestris. Kalm och tidigare.
Sinapis arvensis. Kalm och tidigare.
Capsella bursa pastoris. Kalm och tidigare.
Lepidium campestre. Kalm 1765, A. W. Juslin i Prot. 1878.
L. rudemale. Kalm och tidigare.
Thlaspi arvense. Kalm och tidigare.
Isatis tinctoria. Till. se p. 4, Kalm m. fl.
Neslea paniculata. Sæl. Ö. Nyl. 1858.
Bunias orientalis. (Fries 1846), Fört. 1852.
Crambe maritima. Kalm 1765²⁾, Ossian Reuter i Prot. 1885.
Cakile maritima. Kalm 1765.
Raphanus raphanistrum. Kalm 1765.
Viola epipsila. (F. Nyl. Utdr. 1842) F. Nyl. Spic. 1843.
V. palustris. Kalm och tidigare.
V. uliginosa. W. Nyl. enl. E. af Hällström, m. fl. 1852, jfr ofvan p. 77 not 6.
V. umbrosa. A. Nyl. 1844, Fries 1846, jfr ofvan p. 63 not 5 etc.
V. collina. F. Nyl. Spic. 1844.
V. stagnina. J. A. Fastberg i Prot. 1863, Suomen Kasvio 1866³⁾.
V. canina. Kalm och tidigare.
V. rupestris. (Fries 1846 under

¹⁾ Äfven Prytz 1821.

²⁾ Från L. ent. Fellm. Lapp. 1835, se äfven ofvan p. 84 not 6.

³⁾ C. officinalis, upptagen t. ex. Fellm. Ind. 1831, afser denna art.

⁴⁾ Under namn af *Cheiranthus alpinus*; det nu använda namnet W. Nyl. Distr. 1852.

¹⁾ Under det egentligen kollektiva namnet *Myagrum sativum*.

²⁾ Äfven Prytz 1821.

³⁾ Jfr ofvan p. 66 not 6 och p. 77 not 3.

- namn af *V. arenaria*) Ruprecht
Fl. Ingr. 1860, se ofvan p. 81
not 3.
- Viola Riviniana*. (A. Nyl. 1844
under namn af *V. sylvatica*)
Arrh. i Prot. 1887.
- V. mirabilis*. Kalm 1765.
- V. biflora*. Wegelius 1759.
- V. tricolor*. Kalm och tidigare.
- V. canina* × *Riviniana*. Arrh.
(& Sv. Murbeck) i Prot. 1887.
- V. canina* × *rupestris*. Sv. Mur-
beck i Herb. Mus. Fenn. II 1889.
- V. epipsila* × *palustris*. Sv. Mur-
beck i Herb. Mus. Fenn. II 1889.
- V. mirabilis* × *Riviniana*. Arrh.
(& Sv. Murbeck) i Prot. 1887.
- V. mirabilis* × *rupestris*. Hj.
Hjelt i Prot. 1884.
- V. Riviniana* × *rupestris*. Arrh.
(& Sv. Murbeck) i Prot. 1887.
- Drosera rotundifolia*. Kalm och
tidigare.
- Dr. intermedia*. Fries 1846.
- Dr. longifolia*. Kalm och tidigare.
- Helianthemum vulgare*. (Till.)
Kalm 1765.
- Hypericum hirsutum*. Kalm (och
tidigare).
- H. quadrangulum*. Kalm och ti-
digare.
- H. perforatum*. Kalm och tidi-
gare.
- Elatine alsinastrum*. Linné Fl.
Suec. 1755.
- E. triandra*. Liljebl. 1792.
- E. hydropiper*. Kalm 1765.
- Malva borealis*. Kalm och tidi-
gare ¹⁾.
- M. vulgaris*. W. Nyl. Distr.
1852; ex. af B. Alfthan 1861.
- Tilia ulmifolia*. Kalm och tidigare.
- Oxalis acetosella*. Kalm och ti-
digare.
- Linum catharticum*. Kalm 1765.
- Geranium sanguineum*. (Till.)
Kalm 1765.
- G. pratense*. F. Nyl. Spic. 1844.
- G. silvaticum*. Kalm och tidi-
gare.
- G. palustre*. F. Nyl. Spic. 1844.
- G. bohemicum*. F. Nyl. Spic.
1843.
- G. pusillum*. Kalm 1765 (*G. ro-
tundifolium*).
- G. molle*. Kl. Wahlman i Prot.
1862, Suomen Kasvio 1866.
- G. lucidum*. Prytz 1821, W. Nyl.
Distr. 1852.
- G. Robertianum*. Kalm och tidi-
gare.
- Erodium cicutarium*. Kalm och
tidigare.
- Impatiens noli tangere*. Kalm
och tidigare.
- Acer platanoides*. (Till.) Linné
Fl. Lapp. 1737.
- Polygala vulgaris*. (Till.) Kalm
1765.
- P. comosa*. Fries 1846, Norrlin
& Sahlberg i Prot. 1869, jfr
ofvan p. 63 not 5.
- P. amara*. F. Nyl. Spic. 1844, jfr
ofvan p. 56 not 5.
- Rhamnus frangula*. Kalm och ti-
digare.
- Rh. cathartica*. Kalm och tidi-
gare.
- Euphorbia palustris*. Sæl. Ö. Nyl.
1858 ¹⁾.
- E. esula*. B. Paldani i Prot.
1857, Chyd. m. fl. 1859.
- E. helioscopia*. Kalm och tidigare.
- E. peplus*. (Till.) Fries 1846.

¹⁾ Egentligen den kollektiva *M. ro-
tundifolia* till Fries 1846; se ofvan p.
19 not 4.

¹⁾ Jfr ofvan p. 2 not 5 och p. 87
not 5.

- Mercurialis perennis*. Kalm 1765, tidigare osäker.
Callitriche vernalis. Kalm och tidigare.
C. polymorpha. Norrl. On. 1871¹⁾.
C. autumnalis. Kalm 1765.
Empetrum nigrum. Kalm och tidigare.
Laserpitium latifolium. (Till., se ofvan p. 3 not 1) Kalm 1765.
Archangelica officinalis. Wahlenb. 1812, jfr ofvan p. 19 not 4 m. fl.
A. litoralis. (Kalm m. fl. under namnet *Angelica archangelica*) F. Nyl. Spic. 1843.
Angelica silvestris. Kalm och tidigare.
Selinum carvifolia. Prytz 1821.
Peucedanum palustre. Kalm och tidigare.
Heracleum sibiricum. Kalm och tidigare²⁾.
Haloscias scoticum. (Wahlenb. 1812) Wahlenb. Fl. Suec. 1824.
Conioselinum tataricum. F. Nyl. Spic. m. fl. 1844.
Cenolophium Fischeri. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
Libanotis montana. Kalm (och tidigare).
Aethusa cynapium. Kalm och tidigare.
Oenanthe phellandrium. Kalm 1765.
Chaerophyllum Prescottii. F. Nyl. Utdr. 1842 (Ch. bulbosum).
Ch. aromaticum. Norrlin & Sahlberg i Prot. 1869.
Anthriscus silvestris. Kalm och tidigare.
- Cicuta virosa*. Till., se ofvan p. 2 not 5, Linné Fl. Lapp. 1737.
Sium latifolium. Kalm 1765.
Aegopodium podagraria. Kalm och tidigare.
Pimpinella saxifraga. Kalm och tidigare.
P. magna. Bytesk. I 1869, Mela Kasv. I 1877; ex. af Europæus, bestämd af Brenner.
Carum carvi. Kalm och tidigare.
Conium maculatum. Kalm och möjl. tidigare.
Sanicula europaea. Prytz 1821.
Cornus svecica. Linné Fl. Lapp. 1737.
Sempervivum soboliferum. (Sahlberg i Prot. 1884 under namn af *S. tectorum*) Kihlm. i Prot. 1887.
Rhodiola rosea. S. Castrén (1800) 1803.
Sedum telephium. (Till.) Linné Fl. Lapp. 1737.
S. rupestre. Arrh. i Prot. 1881.
S. album. (Till.) Prytz 1821.
S. sexangulare. Bergstr. 1852; ex. af Zetterman och C. J. Arrh. se Prot. 1863.
S. acre. Kalm och tidigare.
S. annuum. Kalm 1765.
Bulliarda aqvatica. Prytz 1821.
Saxifraga nivalis. Jul. 1791.
S. hieraciifolia. Kihlm. i Prot. 1887, (se Bot. Not. 1887).
S. stellaris. S. Castrén (1800) 1803.
S. oppositifolia. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831, jfr ofvan p. 20 not 2.
S. aizoides. Wahlenb. 1812.
S. hirculus. Jul. 1791¹⁾.

¹⁾ Uptages af Kihlm. i Herb. Mus. Fenn. II såsom särskild 1859, men upptages ej i Suomen Kasvio 1866.

²⁾ Under namnet *H. sphondylium*.

¹⁾ Från L. ent. Linné Fl. Suec. 1755.

- Saxifraga granulata*. Kalm och tidigare.
S. cernua. Fellm. Ind. 1831.
S. rivularis. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
S. caespitosa. Fellm. Ind. 1831.
S. tridactylites. Rupr. Diatr. 1845, tidigare osäker.
Chrysosplenium alternifolium. Kalm och tidigare.
Chr. tetrandrum. Th. Fries 1858; ex. redan af J. Fellman, jfr äfven p. 74 not 1 och p. 84 not 6.
Parnassia palustris. Kalm och tidigare.
Ribes nigrum. (Till.) Linné Fl. Lapp. m. fl., se ofvan p. 11.
R. rubrum. (Till.) Linné Fl. Lapp. m. fl., se ofvan p. 10—11.
R. alpinum. (Till., Linné Fl. Lapp.) Fl. Suec.
Epilobium angustifolium. Kalm och tidigare.
E. parviflorum. Kalm 1765¹⁾.
E. montanum. Kalm och tidigare.
E. roseum. Alc. ed. I 1863; ex. af Zetterman 1862.
E. adnatum. (Fries 1846 under namnet *E. tetragonum* såsom sporadisk) *E. Reuter* i Prot. 1885.
E. obscurum. Byteskat. I 1869, Mela Kasv. I 1877 (*E. virgatum*).
E. alsinifolium. Wahlenb. 1812²⁾, Haussknecht 1884.
Epilobium lactiflorum. (Haussknecht 1884); ex. af Brenner 1863.
E. Hornemanni. Haussknecht 1884¹⁾.
E. anagallidifolium. Haussknecht 1884¹⁾.
E. palustre. Kalm och tidigare.
E. davuricum. Herb. Mus. Fenn. 1859; ex. af F. Nylander 1844, jfr äfven ofvan p. 84 not 6.
E. alsinifolium × *palustre*. Sælan i Prot. 1883 (*E. origanifolium* × *palustre*).
E. davuricum × *lactiflorum*. Haussknecht 1884 enl. ex. af N. I. Fellman 1863.
E. davuricum × *palustre*. Haussknecht 1884 enl. ex. af N. I. Fellman 1863.
Circaea alpina. Kalm och tidigare.
Myriophyllum verticillatum. Kalm 1765, Fl. Kar. 1852.
M. spicatum. Kalm och tidigare, se p. 27 not 3.
M. alterniflorum. Rupr. Diatr. 1845.
Hippuris vulgaris. Kalm och tidigare.
Ceratophyllum demersum. Prytz 1821.
Lythrum salicaria. (Till.) Linné Fl. Lapp. 1737.
Peplis portula. Kalm och tidigare.
Daphne mezereum. Kalm och tidigare.
Hippophaë rhamnoides. Linné Fl. Lapp. 1737.
Pyrus malus. Kalm och tidigare.
Sorbus scandica. Bergstr. 1852,
¹⁾ Den kollektiva *E. alpinum* (Wahlenb. 1812) Prytz 1821.

¹⁾ Under namn af *E. hirsutum*; Prytz 1821 under namnet *E. pubescens*; exemplar af Tengstr.

²⁾ (Wahlenb.) och Fellm. Ind. 1831 under namn af *E. alpinum* β fontanum; senare kallades arten *E. origanifolium*.

- jfr ofvan p. 45 not 3 och p. 77 not 3.
- Sorbus fennica*. Linné Fl. Suec. 1755.
- S. aucuparia*. Kalm och tidigare.
- S. aucuparia* \times *fennica*. Arrh. i Prot. (1879) 1881.
- Crataegus monogyna*. (Kalm och tidigare under namn af *Cr. oxyacantha*) Hult ann. 1875 (manuskript), Mela Kasv. I 1877.
- Cotoneaster integerrimus*. Kalm 1765, tidigare osäker.
- Rosa canina*. Kalm och tidigare.
- R. villosa*. Prytz 1821.
- R. cinnamomea*. Kalm 1765.
- R. acicularis*. Rupr. Diatr. 1845.
- Rubus idaeus*. Kalm och tidigare.
- R. suberectus*. Malmberg i Prot. 1866, Malmb. 1868.
- R. corylifolius*. Arrh. i Prot. 1881, ex. 1879.
- R. caesius*. Kalm 1765, tidigare osäker.
- R. saxatilis*. Kalm och tidigare.
- R. humulifolius*. Norrl. i Prot. 1872; ex. af Simming 1863.
- R. arcticus*. Linné Fl. Lapp. m. fl.
- R. chamaemorus*. Kalm och tidigare.
- R. arcticus* \times *saxatilis*. L. L. Läst. 1839!
- Fragaria collina*. Fries 1846.
- Fr. vesca*. Kalm och tidigare.
- Comarum palustre*. Kalm och tidigare.
- Potentilla multifida*. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
- P. anserina*. Kalm och tidigare.
- P. reptans*. Kalm 1765.
- P. argentea*. Kalm och tidigare.
- P. canescens*. Norrl. i Prot. 1872, jfr ofvan p. 81 not 6.
- Potentilla verna*. Kalm och tidigare.
- P. tormentilla*. Kalm och tidigare.
- P. norvegica*. Kalm m. fl.
- P. nivea*. Selin i Prot. 1862, Suomen Kasvio 1866; ex. af Selin 1861¹⁾.
- Sibbaldia procumbens*. Fellm. Ind. 1831.
- Alchemilla vulgaris*. Kalm och tidigare.
- A. alpina*. Herb. Mus. Fenn. 1859²⁾.
- Dryas octopetala*. Fellm. Ind. 1831.
- Geum urbanum*. Kalm och tidigare.
- G. rivale*. Kalm och tidigare.
- G. rivale* \times *urbanum*. Herb. Mus. Fenn. 1859; ex. af O. Myréen 1856; antecknad af Adl. 1852.
- Agrimonia eupatoria*. (Till.) Kalm 1765.
- A. pilosa*. F. Nyl. Spic. 1844.
- Sanguisorba officinalis*. F. Nyl. Spic. 1843, jfr ofvan p. 50 not 1.
- Ulmaria pentapetala*. Kalm och tidigare.
- U. filipendula*. (Till.) Kalm 1765.
- Prunus spinosa*. (Till.) Kalm m. fl.
- Pr. padus*. Kalm och tidigare.
- Lathyrus silvestris*. Kalm och tidigare.
- L. pratensis*. (Till.) Linné Fl. Lapp. 1737.
- L. maritimus*. Linné Fl. Lapp. 1737.
- L. palustris*. Kalm och tidigare, se p. 27 not 3.

¹⁾ Från L. ent. Fellm. Lapp. 1835. se även ofvan p. 84 not 6.

²⁾ Från L. ent. Wahlenb. 1812, jfr ofvan p. 32 not 2, p. 50 not 1 och p. 84 not 5.

- Lathyrus montanus.* Kalm och tidigare.
L. niger. Fries 1846, Bergstr. 1852, jfr ofvan p. 2 not 5 och p. 71 not 1.
L. vernus. Kalm och tidigare.
Vicia silvatica. Kalm och tidigare.
V. cracca. Kalm och tidigare.
V. villosa. Bergstr. 1852, jfr ofvan p. 63 not 5 och p. 77 not 3.
V. sepium. Kalm (och tidigare).
V. sativa. Kalm och tidigare.
V. lathyroides. I. O. Bergroth i Prot. 1890.
V. tetrasperma. Kalm och tidigare.
V. hirsuta. Kalm och tidigare.
Astragalus alpinus. Kalm m. fl., jfr p. 2 not 5.
A. oroboides. Wahlenb. Fl. Suec. 1826, N. I. Fellman Lettre 1863.
Phaca frigida. S. Castrén (1800) 1803 (Ph. alpina).
Oxytropis sordida. Linné Fl. Suec. 1755.
Hedysarum obscurum. Led. enl. ex. af Schrenk 1843.
Coronilla varia. Hj. Neiglick i Prot. 1877.
Lotus corniculata. Kalm och tidigare.
Medicago lupulina. Kalm 1765.
Melilotus alba. (Till., Prytz 1821 under namn af *M. vulgaris*) W. Nyl. Distr. 1852.
Trifolium pratense. Kalm och tidigare.
Tr. medium. Prytz 1821.
Tr. arvense. Kalm och tidigare.
Tr. montanum. (Till.) Kalm 1765.
Tr. hybridum. Linné Fl. Suec. 1755.
Tr. repens. Kalm och tidigare.
Trifolium fragiferum. Kalm 1765.
Tr. agrarium. Kalm m. fl.
Tr. spadiceum. Jul. Fört. 1800.
Ononis hircina. (Kalm 1765 under namn af *O. spinosa*) Rupr. Diatr. 1845.
Anthyllis vulneraria. Kalm 1765.
Myrtillus nigra. Kalm och tidigare.
M. uliginosa. Kalm och tidigare.
Vaccinium vitis idaea. Linné Fl. Suec. 1755 och tidigare.
Oxycoccus palustris. Kalm och tidigare.
O. microcarpus. Rupr. Diatr. 1845.
Arctostaphylos uva ursi. Kalm och tidigare.
A. alpina. Jul. 1791.
Andromeda polifolia. Kalm och tidigare.
A. calyculata. Linné Fl. Suec. 1755.
A. tetragona. Ångstr. 1844.
A. hypnoides. Wahlenb. Fl. Suec. 1824.
Calluna vulgaris. (Till.) Linné Fl. Lapp. m. fl.
Phyllodoce caerulea. Wedg. 1759.
Loiseleuria procumbens. Wedg. 1759.
Ledum palustre. Kalm och tidigare.
Pyrula chlorantha. Fries m. fl. 1846.
P. rotundifolia. Kalm och tidigare.
P. media. F. Nyl. Spic. 1843.
P. minor. Kalm 1765.
P. minor \times *rotundifolia.* Sælan i Prot. 1888; ex. af Hjelt & H. 1877.
P. secunda. Kalm och tidigare.
P. uniflora. Kalm och tidigare.

- Pyrola umbellata.* (Till.) Kalm 1765.
Monotropa hypopitys. Kalm 1765.
Lysimachia vulgaris. Kalm och tidigare.
L. nummularia. W. Nyl. Distr. etc. 1852.
L. thyrsiflora. Kalm och tidigare.
Trientalis europaea. Kalm och tidigare.
Samolus Valerandi. Sæl. Ö. Nyl. 1858; ex. af Strömborg 1852.
Glaux maritima. (Till.) Linné Fl. Lapp. 1737.
Primula officinalis. Kalm och tidigare.
Pr. farinosa. Kalm 1765.
Pr. stricta. Fellm. Ind. 1831.
Pr. sibirica. Fellm. Ind. 1831.
Androsace septentrionalis. W. Nyl. Distr. 1852, jfr ofvan p. 2 not 5 och p. 65 not 7.
A. filiformis. Wainio i Prot. 1889; ex. af Elfving 1875.
Armeria elongata. (Till.) Kalm 1765 (*Statice armeria*).
A. sibirica. Ruprecht Fl. Samoj. 1845.
Convolvulus arvensis. Kalm och tidigare.
Cuscuta europaea. Kalm och tidigare.
Polemonium caeruleum. Linné Fl. Suec. ed. I 1745.
P. pulchellum. Herb. Mus. Fenn. 1859; ex. af F. Nylander troligtvis 1844.
Diapensia lapponica. Wegelius 1759.
Myosotis palustris. Kalm och tidigare.
M. silvatica. F. Nyl. Spic. 1844.
M. caespitosa. F. Nyl. Spic. 1843.
- Myosotis sparsiflora.* Ångstr. 1844.
M. intermedia. Kalm m. fl.
M. stricta. F. Nyl. Spic. 1843.
M. hispida. Fries m. fl. 1846.
Lithospermum arvense. Kalm och tidigare.
Pulmonaria officinalis. Kalm och tidigare.
Symphytum officinale. (Till., Wirz. Pl. off. 1837) Elfv. 1878.
Anchusa officinalis. Kalm (och tidigare).
A. arvensis. Kalm och tidigare.
Mertensia maritima. Lepechin 1804¹⁾.
Cynoglossum officinale. Kalm och tidigare.
Eritrichium villosum. Brotherus i Prot. 1885.
Echinosperrum lappula. (Till.) Kalm 1765.
E. deflexum. F. Nyl. Utdr. 1842.
Asperugo procumbens. Kalm och tidigare.
Solanum nigrum. (Till.) Kalm 1765.
S. dulcamara. (Till.) Linné Fl. Lapp. 1737.
Hyoscyamus niger. Kalm och tidigare.
Verbascum thapsus. Kalm och tidigare.
V. nigrum × *thapsus.* C. J. Arrh. i Prot. 1877.
V. nigrum. Kalm och tidigare.
Scrophularia nodosa. Kalm och tidigare.
Limosella aquatica. Kalm 1765.
Linaria vulgaris. Kalm och tidigare.
Mimulus guttatus. His. 1857.
Veronica scutellata. Kalm m. fl.

¹⁾ Se ofvan p. 34 not 3; troligen redan Gunner 1766.

- Veronica beccabunga*. Wirz. Pl. off. 1837.
V. anagallis. Chyd. enl. ex. af Simming 1859.
V. chamaedrys. Kalm och tidigare.
V. officinalis. Kalm och tidigare.
V. longifolia. Linné Fl. Lapp. 1737 (var. *maritima*).
V. spicata. (Till.) Kalm 1765.
V. alpina. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
V. saxatilis. Sahlberg och Malmberg i Prot. 1870, Mela Kasv. I 1877¹⁾.
V. serpyllifolia. Kalm och tidigare.
V. arvensis. Kalm 1765.
V. verna. Kalm 1765.
V. opaca. (F. Nyl. Spic. 1843) Arrh. & K. i Prot. 1878.
V. agrestis. (Till.) Kalm 1765.
V. hederæfolia. Led. enl. Tengström (1847—) 1849.
Melampyrum cristatum. Kalm 1765, tidigare osäker.
M. arvense. Kalm 1765.
M. nemorosum. (Till.) Kalm.
M. pratense. Kalm och tidigare.
M. silvaticum. (Till.?) Kalm 1765.
Pedicularis palustris. Kalm och tidigare.
P. verticillata. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
P. lapponica. Kalm m. fl.
P. sudetica. F. Nyl. Spic. 1844.
P. sceptrum carolinum. Linné Fl. Lapp. 1737.
Rhinanthus minor. A. Nyl. 1844²⁾.
- Rhinanthus major*. Fries 1846¹⁾.
Bartsia alpina. Kalm 1765.
Castilleja pallida. K. E. v. Baer m. fl. 1841, se ofvan p. 60 not 2.
Euphrasia officinalis. Kalm och tidigare.
E. gracilis. Bergstr. 1852, Arrh. & K. i Prot. 1878.
Odontites rubra. Kalm och tidigare²⁾.
 * *O. litoralis*. Fries 1846.
Lathraea squamaria. Radl. 1795; ex. enl. Bergstr. tagna 1852.
Utricularia vulgaris. Kalm m. fl.
U. intermedia. Wahlenb. 1812.
U. ochroleuca. Bytesk. I 1869, Mela Kasv. I 1877; ex. af Nyberg 1864³⁾.
U. minor. Wirz. Prodr. 1843.
Pinguicula vulgaris. Kalm och tidigare.
P. alpina. Wegelius 1759.
P. villosa. Wahlenb. 1812.
Plantago major. Kalm och tidigare.
Pl. media. Kalm och tidigare.
Pl. lanceolata. Kalm och tidigare.
Pl. maritima. Kalm 1765.
Litorea lacustris. Herb. Mus. Fenn. 1859; ex. af Nikl. 1854⁴⁾.
Mentha aquatica. Kalm 1765.
M. arvensis. Kalm och tidigare.
Lycopus europaeus. Kalm och tidigare.
Origanum vulgare. (Till.) Kalm 1765.
Thymus serpyllum. Kalm och tidigare.

¹⁾ Från L. ent. Wirz. Prodr. 1843, jfr f. ö. p. 52 not 3 och p. 84 not. 5; Prot. ej publicerad.

²⁾ Den kollektiva Rh. crista galli Kalm och tidigare.

¹⁾ Den kollektiva Rh. crista galli Kalm och tidigare.

²⁾ Egentligen den kollektiva Euphrasia Odontites; namnet O. rubra först hos Fries 1846.

³⁾ Ej upptagen i Suomen Kasvio 1866.

⁴⁾ W. Nyl. Distr. 1852 osäker, jfr f. ö. ofvan p. 77 not 3.

- Calamintha acinos.* Kalm och tidigare.
C. clinopodium. (Till.) Kalm 1765.
Glechoma hederaceum. Kalm och tidigare.
Dracocephalum Ruyschianum. Ångstr. 1844.
Dr. thymiflorum. Sæl. Ö. Nyl. 1858.
Lamium album. Kalm och tidigare.
L. purpureum. Kalm och tidigare.
** L. incisum.* W. Nyl. Till. 1848.
L. intermedium. Fries 1846, Arrh. i Prot. 1880.
L. amplexicaule. Kalm och tidigare.
L. galeobdolon. Malmberg i Prot. 1866, Malmb. 1868.
Galeopsis ladanum. Kalm och tidigare.
G. versicolor. (Till., Wahlenb. 1812) Fellm. Lapp. 1835.
G. tetrahit. Kalm och tidigare.
Stachys silvatica. Kalm m. fl.
St. palustris. Kalm och tidigare.
Leonurus cardiaca. (Till.) Linné Fl. Lapp. 1737.
Scutellaria galericulata. Kalm och tidigare.
Sc. hastaefolia. Kalm 1765.
Prunella vulgaris. Kalm och tidigare.
Ajuga reptans. O. R. Wallenius i Prot. 1866, Malmb. 1868.
A. pyramidalis. (Till.) Kalm 1765.
Fraxinus excelsior. Kalm och tidigare.
Pleurogyne rotata. F. Nyl. i H. N. f. XII 1846, Fries sect. II 1849.
Gentiana pneumonanthe. Wirz. Pl. off. 1837; Fl. Kar. 1852.
Gentiana involucrata. Wahlenb. 1812.
G. serrata. Wahlenb. Fl. Suec. 1824.
G. nivalis. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
G. tenella. Wahlenb. 1812 (*G. glacialis*); ex. af N. I. Fellman 1863¹⁾.
G. campestris. (Till.?) Kalm 1765.
G. amarella. Kalm och tidigare.
Erythraea vulgaris. (Till.) Kalm 1765²⁾.
E. pulchella. O. Schwartz! se ofvan p. 34 not 3.
Menyanthes trifoliata. Kalm och tidigare, särskildt 1724, se ofvan p. 5.
Vincetoxicum officinale. (Till.) Kalm 1765.
Galium boreale. Kalm och tidigare.
G. triflorum. W. Nyl. Distr. 1852.
G. trifidum. (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
G. palustre. Kalm och tidigare.
G. uliginosum. Kalm och tidigare.
G. verum. (Till.) Linné Fl. Lapp. 1737.
G. mollugo × *verum.* (Byteskat. I 1869, Mela Kasv. I 1877³⁾, Herb. Mus. Fenn. II 1889.
G. mollugo. Wirz. Pl. off. 1837.
G. aparine. Bergstr. 1852, Suomen Kasvio 1866.
** G. Vaillantii.* Kalm och tidigare⁴⁾.

¹⁾ Möjligen redan Gunner 1766.

²⁾ Egentligen den kollektiva *Gentiana Centaurium*.

³⁾ Under namn af *G. verum ochroleucum* och *G. mollugo ochroleucum*.

⁴⁾ Under namn af *G. aparine* hos alla äldre författare ända till Fries 1846.

- Asperula odorata.* (Till.) Kalm 1765.
Adoxa moschatellina. Kalm och tidigare.
Viburnum opulus. (Till.) Linné Fl. Lapp. 1737.
Linnaea borealis. Kalm och tidigare.
Lonicera xylosteum. (Till.) Linné Fl. Suec. ed. I 1745.
L. caerulea. F. Nyl. Utdr. 1842.
Campanula cervicaria. Kalm och tidigare.
C. glomerata. Kalm och tidigare.
C. trachelium. Kalm 1765, tidigare osäker.
C. rapunculoides. W. Nyl. Distr. 1852, jfr ofvan p. 76 not 2.
C. persicifolia. (Till.) Linné Fl. Lapp. 1737.
C. rotundifolia. Kalm och tidigare.
C. patula. Linné Fl. Suec. ed. I 1745.
Jasione montana. Rupr. Diatr. 1845, Sæl. Ö. Nyl. 1858.
Lobelia Dortmanna. Kalm och tidigare.
Valeriana officinalis. Kalm och tidigare.
V. capitata. Led. enl. Schrenk 1844.
Valerianella olitoria. Radl. 1795 (*Valeriana locusta*).
Knautia arvensis. Kalm och tidigare.
Succisa pratensis. Kalm och tidigare.
Eupatorium cannabinum. Kalm 1765, Chyd. 1859.
Tussilago farfara. Kalm och tidigare.
Petasites vulgaris. Gadd. Sat. 1751, Kalm.
- Petasites frigida.* Kalm 1765, jfr ofvan p. 25 not 1 och p. 26 not 7.
Aster tripolium. Kalm 1765.
A. sibiricus. F. Nyl. Utdr. 1842 (*A. uralianus*).
Erigeron acris. Kalm och tidigare.
Solidago virgaurea. Kalm och tidigare.
Inula salicina. Kalm och tidigare.
I. britannica. Malmberg i Prot. 1866, Malmb. 1868.
Bidens cernuus. Kalm och tidigare.
B. tripartitus. Kalm och tidigare.
B. radiatus. O. Collin i Prot. 1884.
B. radiatus × *tripartitus.* H. Lindberg i Prot. 1890 ¹⁾.
Filago montana. Kalm och tidigare.
Gnaphalium uliginosum. Kalm och tidigare.
Gn. supinum. Fellm. Ind. 1831.
Gn. silvaticum. Kalm och tidigare.
^{*} *Gn. norvegicum.* (Wahlenb. 1812) Fellm. Ind. 1831.
Gn. dioicum. Kalm och tidigare.
Artemisia campestris. (Till.) Kalm 1765.
A. vulgaris. Kalm och tidigare.
A. absinthium. Kalm och tidigare.
Achillaea millefolium. Kalm och tidigare.
A. ptarmica. (Till.) Linné Fl. Suec. ed. I 1745.
A. cartilaginea. Norrlin i Prot. 1872; ex. af Simming 1863.

¹⁾ Uppg. af O. Collin i Prot. 1886 osäker, jfr f. ö. ofvan p. 89 not 3.

- Anthemis arvensis*. Kalm och tidigare.
A. tinctoria. Kalm och tidigare.
Matricaria inodora. Kalm m. fl.
M. chamomilla. Kalm och tidigare.
M. discoidea. Herb. Mus. Fenn. 1859; äldsta ex. af Nerv. 1849.
Chrysanthemum arcticum. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
Chr. leucanthemum. Kalm och tidigare.
Pyrethrum bipinnatum. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
Tanacetum vulgare. Kalm och tidigare.
Arnica alpina. Enwald i Prot. 1883¹⁾.
Ligularia sibirica. F. Nyl. Spic. etc. 1844.
Cineraria integrifolia. Sommerf. 1826.
Senecio Jacobaea. (Till.) W. Nyl. Distr. 1852, jfr ofvan p. 20 not 1 och p. 26 not 5.
S. nemorensis. Led. enl. Schrenk 1845 se p. 79 not 5.
S. viscosus. Suomen Kasvio 1866; ex. af Brenner 1862.
S. silvaticus. (Till.?) A. Nyl. 1844.
S. vulgaris. Kalm och tidigare.
Carlina vulgaris. Kalm 1765.
Cirsium lanceolatum. Kalm och tidigare.
C. palustre. Kalm m. fl.
C. arvense. Kalm och tidigare.
C. oleraceum. Led. enl. uppg. af Tengström 1846.
C. heterophyllum. Kalm m. fl.
C. heterophyllum × *palustre*. Norrlin i Prot. 1883.
- Cirsium oleraceum* × *palustre*. Norrlin i Prot. 1871.
Carduus crispus. Kalm och tidigare.
Saussurea alpina. S. Castrén (1800) 1803.
Lappa tomentosa. (Fries 1846) W. Nyl. i flere arbeten 1852¹⁾.
L. officinalis. Malmberg i Prot. 1866, Malmb. 1868.
L. minor. Fries 1846¹⁾.
L. intermedia. H. Lindberg i Prot. 1890²⁾.
Centaurea scabiosa. Kalm och tidigare.
C. phrygia. Linné Fl. Suec. 1755.
C. jacea. Kalm och tidigare.
C. cyanus. Kalm och tidigare.
Lampsana communis. Kalm och tidigare.
Leontodon hispidus. Ångstr. 1844.
L. autumnalis. Kalm och tidigare.
Picris hieracioides. Ångstr. 1844.
Tragopogon pratensis. (Till.) Kalm 1765.
Scorzonera humilis. (Till.) Gadd Försök 1777.
Hypochaeris maculata. Kalm och tidigare.
Taraxacum officinale. Kalm och tidigare.
* *T. corniculatum*. Bergstr. 1852, Brenn. 1871.
** *T. palustre*. Led. enl. uppg. af Tengström 1846.
T. nivale. Kihlm. i Prot. etc. 1889.

¹⁾ Tidigare uppg. t. ex. Suomen Kasvio 1866 afse orter utom florområdet.

¹⁾ Den kollektiva *Arctium Lappa* Kalm och tidigare.

²⁾ Uppgifven redan 1884, men ej upptagen af Kihlm. i Herb. Mus. Fenn. II, jfr f. ö. ofvan p. 89 not 3. Räk- nas såsom hybrid.

- Lactuca muralis.* Kalm 1765, Fl. Kar. 1852.
- Sonchus arvensis.* Kalm och tidigare.
- S. oleraceus.* Kalm och tidigare.
- S. asper.* (Till.?) Fries m. fl. 1846.
- Mulgedium alpinum.* F. Nyl. Spic. 1843, jfr ofvan p. 61 not 5.
- M. sibiricum.* Linné Fl. Suec. 1755.
- Crepis sibirica.* Günther i Prot. 1884.
- Cr. paludosa.* Herk. 1756¹⁾, Fries m. fl. 1846.
- Cr. praemorsa.* Kalm 1765, jfr p. 26 not 7, Alc. ed. I 1863; ex. af C. J. Arrh. 1861.
- Cr. tectorum.* Kalm och tidigare.
- Cr. biennis.* W. Nyl. Distr. 1852, jfr ofvan p. 82 not 6.
- Hieracium umbellatum.* Kalm och tidigare.
- * *H. arctophilum.* Norrlin hos Hjelt & H. 1885.
- H. * angustatum.* Norrl. 1889.
- H. * Palméni.* Norrl. 1889!
- H. crocatum.* W. Nyl. Distr. 1852.
- H. reticulatum.* Norrlin hos Hjelt & H. 1885.
- H. * pruiniferum.* Norrl. 1889!
- H. prenanthoides.* Fl. Kar. m. fl. 1852²⁾.
- H. dovrense.* Norrl. 1889.
- H. Fellmani.* Norrl. 1889!
- H. rigidum*³⁾ * *subumbellatum.* Norrl. 1889!
- * *H. tridentatum.* Fries 1846.
- * *Hieracium divergens.* Norrl. 1889!
- * *H. godbyense.* Norrl. 1889!
- * *H. gothicum.* Herb. Mus. Fenn. 1859.
- H. sparsifolium diminutum.* Norrl. 1889¹⁾.
- * *H. curtatum.* Norrl. 1889!
- * *H. Brennerianum.* Norrl. 1889!
- H. * Brotheri.* Norrl. 1889!
- H. * crepidioides.* Norrl. 1889²⁾!
- H. linifolium.* Sælan hos Blytt 1874! och i Medd. III 1877.
- * *H. dolabratum.* Norrl. 1889!³⁾
- * *H. laterale.* Norrl. 1889!
- H. lapponicum.* C. J. Lindeberg hos Blytt 1874⁴⁾.
- * *H. suborarium.* Norrl. 1889!
- H. vulgatum.* A. Nyl. 1844 (kollektiv).
- * *H. kuusamoënse.* Wainio Kasv. 1878!
- * *H. triviale.* Norrl. Bidr. 1888!
- * *H. lucens.* Norrl. 1889.
- * *H. vicarium.* Norrl. 1889!
- * *H. murmanicum.* Norrl. 1889!
- H. subsimile.* Norrl. 1889!
- H. exutum.* Norrl. 1889!
- H. prolixiforme.* Norrl. 1889!
- H. caespiticola.* Norrl. 1889!
- H. improvisum.* Norrl. 1889!
- H. * diversifolium.* Sælan i Herb. Mus. Fenn. II 1889!
- H. * flaccidum.* Brenn. 1871!
- H. * Wainioi.* Norrl. 1889!
- H. coniops.* Norrl. 1889 (!).

¹⁾ Arten upptages ej af Kalm, Jul. etc., hvarföre den ofvan p. 70 not 4 ingår bland arter först upptagna af Fries.

²⁾ Fries från Lappland 1846, jfr ofvan p. 84 not 6.

³⁾ Den kollektiva *H. rigidum* F. Nyl. Spic. 1843.

¹⁾ *H. sparsifolium* (Norrin hos Hjelt & H. 1885).

²⁾ Under namnet *H. * crepidifolium* Norrlin hos Hjelt & H. 1885 (endast namnet).

³⁾ Norrlin hos Hjelt & H. 1885 (endast namnet).

⁴⁾ Från L. ent. af Fries (Sect. post.) 1849.

- Hieracium umbricola. Sælan i Herb. Mus. Fenn. II 1889!
 H. constringens. (Norrl. Bidr. 1888¹⁾), Norrl. 1889!
 H. incurrens. Sælan i Herb. Mus. Fenn. II 1889!
 H. extenuatum. Norrl. Bidr. 1888!
 H. tenebrosum. Norrl. Bidr. 1888!
 H. subpellucidum. Norrl. 1889.
 H. Siléni. Norrlin i Not. XI 1871!
 H. *Güntheri. Norrl. Bidr. 1888!
 H. caesio-murorum. Norrl. 1889.
 H. sordidescens. Norrl. 1889.
 H. laeticolor. Norrl. 1889.
 H. plumbeum bifidum. Brenn. Flor. 1886.
 H. caesium. Fries 1846.
 H. caesiiflorum. Norrl. Bidr. 1888.
 H. *kemense. Norrl. 1889!²⁾
 H. chlorellum. Norrl. Bidr. 1888!
 H. *livescens. Norrl. 1889.
 H. *subscalenum. Norrl. 1889!
 H. diminuens. Norrl. 1889!
 H. *crispulum. Norrl. 1889!
 H. prolixum. Norrl. Bidr. 1888!
 *H. caesitium. Norrl. 1889!
 H. caniceps. Norrl. 1889!
 H. flocciceps. Norrl. 1889!
 H. triangulare. Norrl. 1889.
 H. Hjeltii. Norrl. 1889!
 H. ciliatum. Norrl. 1889.
 H. sagittatum. Norrl. 1889.
 H. *patale. Norrl. 1889!
 *H. proximum. Norrl. 1889!
 H. *congruens. Norrl. 1889!
 H. *parabolicum. Norrl. 1889!³⁾
 H. *lyratum. Norrl. 1889!
 H. *lateriflorum. Norrl. 1889!
 H. pellucidum. Norrl. 1889.
 Hieracium (murorum¹⁾) *silvaticum. (Fries 1846²⁾), Norrl. s. ö. Tav. 1871.
 H. melanolepis. Norrl. 1889.
 H. norvegicum. Brenn. Flor. 1886) Norrl. 1889.
 H. saxifragum. Herb. Mus. Fenn. 1859.
 H. Schmidtii. Norrl. s. ö. Tav. 1871 under namnet H. pallidum.
 H. *geminatum. Norrl. 1889!
 H. *atratum. Norrl. 1889!
 H. nigrescens. Suomen Kasvio 1866.
 H. fuliginosum. Fört. 1852.
 H. alpinum. S. Castrén (1800) 1803.
 H. cymosum³⁾.
 H. pubescens. Norrl. s. ö. Tav. 1871.
 H. firmicaule. Norrl. Pil. 1884!
 H. adtingens. Norrl. Pil. 1884!
 H. suomense. Norrl. Pil. 1884!
 H. denticuliferum. Norrl. Pil. 1884!
 H. curvescens. Norrl. Pil. 1884!
 H. neglectum. Norrl. Pil. 1884!⁴⁾ ⁵⁾.
 *H. sphacelatum. Norrl. Pil. 1884!
 H. detonsum. Norrl. Pil. 1884!
 H. griseum. Norrl. Pil. 1884!
 H. juncicaule. Norrl. 1889!

¹⁾ Den kollektiva H. murorum Kalm och tidigare.

²⁾ Under namnet H. murorum.

³⁾ Den kollektiva arten afsägs måhända redan med Kalms m. fl. H. dubium. — Namnet H. cymosum förekommer (kollektivt) hos A. Nyl. 1844, Fl. Kar. m. fl. 1852 etc.

⁴⁾ Norrlin i Wainio Kasv. 1878 (namnet).

⁵⁾ Norrlin i Wainio Tav. or. 1878 (namnet).

¹⁾ Under namn af H. constrictum Norrl.

²⁾ Ingår ej i summan p. 90.

³⁾ Norrlin hos Hjelt & H. 1885 (namnet).

Hieracium galactinum. Norrl. Pil. 1884! ¹⁾ ²⁾.

H. glomeratum. Norrl. 1889 ³⁾.

H. vitellinum. Norrl. 1889!

H. pruinatum. Norrl. Pil. 1884!

*H. *austerulum*. Norrl. Pil. 1884!

H. erraticum. Norrl. 1889!

H. incrassatum. Norrl. Pil. 1884!

* *H. accline*. Norrl. 1889!

H. pubifolium. Norrl. 1889!

H. pilipes. Sælan i Medd. VI 1881!

* *H. biformatum*. Norrl. 1889!

H. septentrionale ⁴⁾. Norrl. Pil. 1884!

H. assimilatum. Norrl. Pil. 1884!

H. alandicum. Norrl. 1889!

H. binatum. Norrlin Herb. Pilsellarum Fenn. 1884!

H. progenitum. Norrl. Pil. 1884!, ex. af Norrlin 1876.

H. dimorphoides. Norrl. Pil. 1884! ¹⁾.

H. tubulascens. Norrl. Pil. 1884! ¹⁾.

H. pratense. W. Nyl. och Fl. Kar. 1852 ⁵⁾.

H. karelicum. Norrl. Pil. 1884!

H. onegense. Norrl. Pil. 1884! ⁶⁾.

H. ladogense. Norrl. Pil. 1884!

H. pubens. Nägeli & Peter, Die Hieracien Mittel-Europas 1885!

¹⁾ Norrl. i Wainio Kasv. 1878 (namnet).

²⁾ Norrlin i Wainio Tav. or. 1878 (namnet).

³⁾ Tidigare uppgifter såsom Sæl. Ö. Nyl. 1858 m. fl. hänföra sig icke till den specialform, som framställes i Fries *Epicrisis*.

⁴⁾ Den kollektiva *H. praealtum* Vill. W. Nyl. 1852.

⁵⁾ Den här afsedda formen (f. *dimorphum*) beskrifves under namnet *H. dimorphum* Norrl. s. ö. Tav. 1871.

⁶⁾ Norrlin hos Elfv. 1878 (namnet).

Hieracium aeruginascens. Norrl. Pil. 1884!

H. pulvinatum. Norrl. Pil. 1884!

H. pseudoblyttii. Norrl. n. v. Tav. 1874!, jfr Norrlin i Prot. 1872.

* *H. fulvoluteum*. Norrl. Pil. 1884! ¹⁾.

H. vernicosum. Norrl. Pil. 1884!, ex. tagna 1876.

H. Saelani. Norrl. n. v. Tav. 1874!

H. discoloratum. Norrl. Pil. 1884!

H. chrysocephaloides. Norrl. Pil. 1884! ¹⁾ ²⁾.

* *H. chrysocephalum*. Norrl. Pil. 1884!

H. kajanense. Malmgr. 1861!

* *H. excelsius*. Norrl. Pil. 1884!

H. concolor. Norrl. Pil. 1884!

H. fennicum. (Norrlin i Prot. 1872 kollektiv) Norrl. Pil. 1884!

* *H. ventricosum*. Norrl. Pil. 1884! ³⁾.

* *H. nigellum*. Norrl. Pil. 1884!

* *H. amplexens*. Norrl. Pil. 1884!

* *H. svirense*. Norrl. 1889!

H. subpratense. Norrl. Pil. 1884!

H. svecicum. Fl. Kar. m. fl. 1852.

H. cochleatum. (Norrl. Pil. 1884 under namnet *H. cochleare*!) Norrl. Bidr. 1888.

H. brachycephalum. Norrl. Pil. 1884! ¹⁾.

H. auricula. Kalm och tidigare.

H. nudifolium. Norrl. 1889!

H. auriculaeforme auctt. Fries *Epicrisis* 1862, Sælan i Prot. 1878; tidigare såsom Herb. Mus. Fenn. 1859 osäker.

¹⁾ Norrlin i Wainio Kasv. 1878 (namnet).

²⁾ Norrlin i Wainio Tav. or. 1878 (namnet).

³⁾ Norrl. s. ö. Tav. 1870 under namnet *H. svecicum*.

Hieracium auricula × *macrolepideum*. Norrl. 1889, jfr Norrl. Pil. 1884.
H. pilosella. Kalm och tidigare¹⁾.

H. macrolepideum. (Norrl. Pil. 1884 under namnet *H. macrolepis!* var. *gracilius*).
H. laticeps. Norrl. Pil. 1884!

¹⁾ Under denna komplex äro följ. specialformer, hvilka dock ej ingå i summan p. 90, särskilda:

H. stramineum. Norrl. Pil. 1884!
H. sigmoideum. Norrl. Pil. 1884!
H. exacutum. Norrl. Pil. 1884!
H. mollipes. Norrl. Pil. 1884!
H. angustellum. Norrl. Pil. 1884!
H. Hilmae. Norrl. Pil. 1884!

H. conspersum. Norrl. Pil. 1884!
H. obscuripes. Norrl. Pil. 1884!
H. paucilingua. Norrl. Pil. 1884!
H. tenuilingua. Norrl. Pil. 1884!
H. urnigerum. Norrl. Pil. 1884!
H. prasinatum. Norrl. Pil. 1884!
H. coalescens. Norrl. Pil. 1884!
H. jodolepis. Norrl. Pil. 1884!
H. Suivalense. Norrl. Pil. 1884!

Anm. Oriktiga uppgifter hafva i allmänhet blifvit lemnade utan afseende. Osäkra uppgifter anföras endast i noter eller genom hänvisning till sida i det föregående. Finnas flere uppgifter från samma år, anføres i regel endast den fullständigaste och mest upplysande, så t. ex. F. Nyl. Spic. före A. Nyl. och F. Nyl. Und.; de öfriga antydas genom m. fl. eller etc., eller lemnas, om de äro på något sätt osäkra, utan afseende. (Vid Kalm användes beteckningen m. fl. dock om arbeten utkomna under de närmast föregående 10 åren).

Det har ej ingått i planen för sammanställningen att lemna någon fullständig utredning om uppgifterna före utkommandet af Kalms *Flora fennica*, jfr härom ofvan p. 27 not 3. Är den tidigaste uppgiften i något afseende ofullständig, anføres den inom parentes, likaså t. ex. Wahlenbergs uppgifter, då det ej uttryckligen nämnes att de hänföra sig till finska florområdet. — Vid växter, hvilka icke under lång tid återfunnits, anföras äfven dubbla uppgifter¹⁾, men utan parentes. Det samma gäller de arter som för första gången omnämdes i Prot. före 1869, då dessa protokoll ej publicerades, äfvensom de växter hvilkas namn första gången förekomma i Byteskat. Uppgifterna om den tid då exemplar blifvit inlemnade till H. M. F. grunda sig i allmänhet dels på protokollen dels på Kihlmans uppgifter i *Herb. Mus. Fenn.* II p. X—XIII, men upptagas endast för ett mindre antal växter.

! betecknar att arten beskrifves på anfördt ställe.

Då några hithörande arbeten främst Gunners *Flora norvegica* icke varit mig tillgängliga, torde fel och bristfälligheter ingalunda saknas, hvarföre slutligen den anhållan tillägges, att möjliga rättelser och tillägg benäget måtte meddelas författaren. (Adr. Wasa).

¹⁾ Uppgifter, som antagligen endast äro citat af de äldre uppgifterna, äro härvid ej tagna i betraktande.

Upplysningar till bilagan III.

Då alla här uppräknade arter, underarter och hybrider upptagas i bilagan II, torde det i afseende å dem vara nog att hänvisa till nämnda bilaga. (Emedan *Sparganium speirocephalum* ej medräknas (se ofvan p. 122 not 2), blir hela antalet 1,195 i st. f. 1,196). Angående hybriderna se särskildt ofvan p. 91—92. — Af varieteter hafva de blifvit upptagna, hvilkas utbredning i Herb. Mus. Fenn. II p. 1—120 fullständigt angifves. Dock hafva *Ranunculus flammula* var. *radicans* och *Heracleum sibiricum* var. *elegans* ansetts för former och således ej medräknats. Däremot ingå *Carex panicea* var. *sublivida*, *C. vesicaria* var. *lacustris*, *C. paludosa* var. *spadicea*, *Potamogeton filiformis* var. *alpina*, *Hepatica triloba* var. *glabrata* och *Arabis hirsuta* var. *glabra*; jfr f. ö. ofvan p. 92.

Inom parentes har antalet af de växter, hvilkas förekomst inom en viss provins väl är sannolik men ej fullt konstaterad, blifvit tillagadt. Särskildt gäller detta de växter, hvilka uppgifvits för provinsen, ehuru uppgiften ej ansetts fullt säker. Antalet af dessa växter kunde dock otvifvelaktigt ökas¹⁾. Det bör framhållas att inga *Hieracia* eller hybrider och ytterst få former upptagits inom denna kategori, då den allmänna utbredningen af dessa växter är alltför litet känd; ej heller upptagas några växter på detta sätt från de provinser, i hvilka Ryska lappmarken blifvit delad. Själlfalllet är att endast de växter, hvilka nu anses såsom vildt växande, blifvit medräknade²⁾.

I de särskilda provinserna har synbarligen i hög grad olika uppmärksamhet blifvit egnad det mångformiga släktet *Hieracium*. Då antalet arter m. m., hvilka inom detta släkte antecknats från hvarje provins, i främsta rummet synes bero häraf, hafva dessa former ej blifvit sammanräknade med de öfriga. Medräknas *H. kemense* och specialformerna under *H. pilosella*, finner man att i Bil. II upptagas 163 arter af olika ordning inom detta släkte. Härtill kommer en hybrid från Al.

¹⁾ *Pulsatilla vulgaris*, (*Viola hirta*) och *Potentilla minor*, anförda från Åland af C. E. Bergstrand, kunde möjligen äfven hiträknas. Då någon säker uppgift om dessa ej föreligger från florumrådet, hafva de emellertid blifvit helt och hållet uteslutna.

²⁾ I Herb. Mus. Fenn. upptagas de arter, som inom en del af området äro fullt inhemska, äfven från de provinser, där de sannolikt äro endast tillfälliga, hvilket utmärkes därigenom att provinsnamnet innesluts inom parentes (se l. c. p. XVI). Antalet dylika växter är i vissa provinser ganska stort, så t. ex. i Ob. 62, i Ob. 50, i andra däremot vida mindre, så att från Kon. ingen dylik växt är antecknad.

Då äfven under senaste tid knappast något år förflutit, utan att någon art eller åtminstone någon hybrid blifvit uppvisad från finska florumrådet ¹⁾, samt tillökningen inom de särskilda provinserna stundom är ganska stor, måste det anses i högsta grad sannolikt, att de anförda summorna inom kort skola visa sig vara alltför låga. Det torde icke desto mindre vara af intresse att känna huru detta antal f. n. (utgången af 1890) ställer sig, så mycket mer som en fullständig sammanställning öfver antalet växter i de särskilda provinserna hittills icke blifvit publicerad.

¹⁾ Se Herb. Mus. Fenn. II p. X—XIII.

Rättelser.

- Sida 10 not 2. Antagligen afser uppg. om *Cucubalus Behen* β icke Finlands florområde; se Fl. Lapp.
- „ 12 not 7. Tillägges: Drude.
- „ 19 not 4. *Anemone Pulsatilla* hos Kalm torde motsvara *Pulsatilla patens*
- „ 20 not 1. *Senecio Jacobaea* hos Gadd härleder sig troligen af ett skrif-
fel: *Senecio* 688 i st. f. S. 690 (= *S. vulgaris*).
- D:o. *Crepis paludosa* och *Malachium aquaticum* upptagas af Herk.,
men ej af Kalm. Någon nyare uppg. från Hauho före-
ligger visserligen ej angående den sistnämnda, men
uppgiften är i hög grad sannolik.
- „ 23 not 2. Tilläggas: *Saxifraga nivalis* och *Typha latifolia*, hvarföre an-
talet fanerogamer är 6 (i st. f. 4).
- „ 26 not 5. Se den föregående rättelsen till sida 20 not 1.
- „ 33 not 3. Det anförda exemplet om hvita vinbärsbuskar bör utgå.
- „ 36. Antalet tillkomna arter blir 36 (i st. f. 32) och hela summan
600 (i st. f. 596), om *Malachium* och de öfriga nyss
omnämnda arterna medräknas.
- „ 42 not 3. *Saxifraga nivalis* utgår.
- „ 44 not 3. *Stellaria humifusa* kunde tilläggas, hvarföre rad 6 bör stå:
7 à 8 arter.
- „ 45 not 1. Står: p. 35. Läs: p. 33.
- „ 45 not 3. *Ceratophyllum demersum* utgår bland arter som äro osäkra,
tillägges bland nya.
- D:o. Angående *Malachium* se rättelsen till sida 20 not 1.
- „ 48 not 3. Angående *Stellaria humifusa* se rättelsen till sida 44 not 3.
- „ 49 not 6. *Saxifraga nivalis* utgår.
- „ 50 not 1. Uppg. om *Alsine biflora* är ej fullt säker; se Blytt p. 1043.
- „ 51 not 3. *Atropis (Poa) maritima* är tills vidare tagen endast i Kk.,
hvilken provins af Fellman räknades till Ryska lapp-
marken, men ej inom denna del af florområdet i dess
nuvarande begränsning.
- „ 55 (not 5 till sida 54). *Ribes rubrum* utgår.
- „ 58 not 5. Tillägges: *Aster sibiricus* under namn af *A. ircutianus*.
- „ 59 not 6 rad 6 nedifrån. Står: flertalet. Läs: flere.
- „ 61 not 5. *Aster sibiricus* utgår; 4 å första raden ändras till 5.
- D:o. Angående *Stellaria crassifolia* se p. 131 not 3.

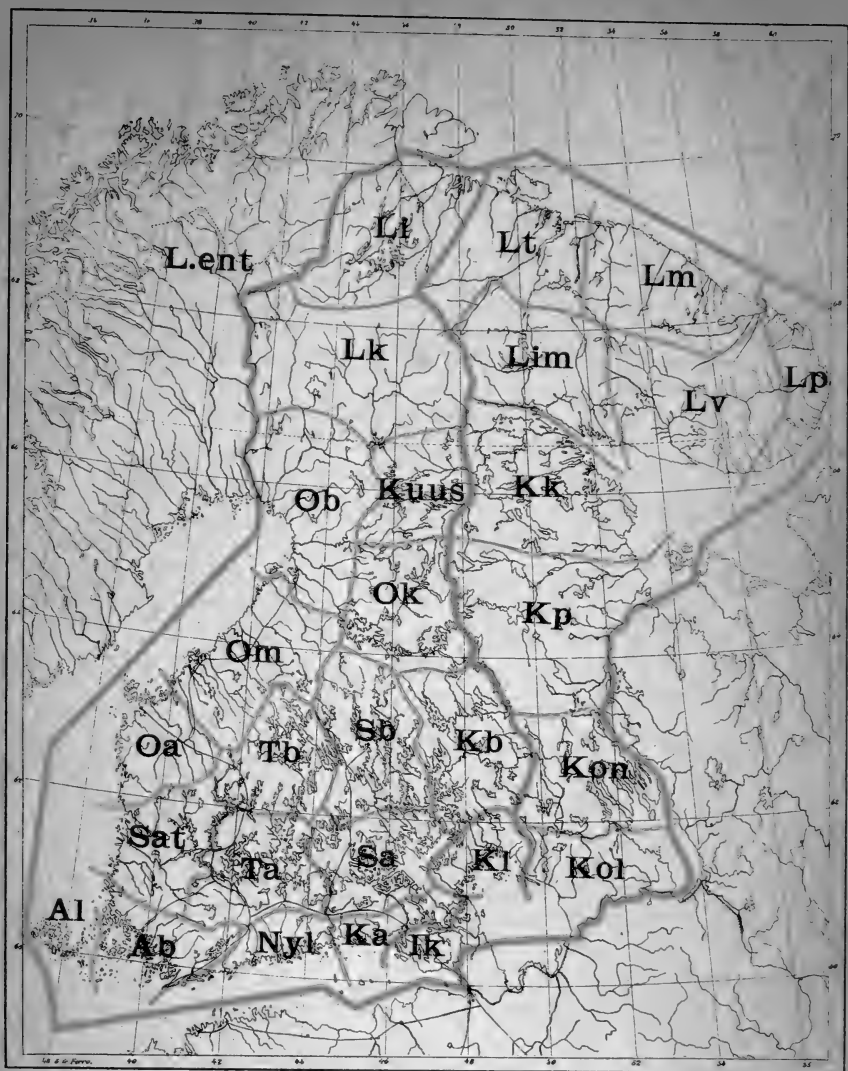
- Sida 70 not 4. Angående *Crepis paludosa* jfr p. 145 not 1. — *Ceratophyllum demersum* utgår.
- „ 73 rad 3 och 4. Står: 87 och 16. Läs: 86 och 17, ty *Lepigonum salinum* bör flyttas från not 1 till not 3.
- „ 73 not 2. *Fragaria grandiflora* utgår.
- „ 73 not 4. Står: *S. punctata* i st. f. *S. Finmarkica*.
- „ 76 not 2. *Leontodon hispidus* utgår.
- „ 78 not 1. (ny) efter *L. hispidus* utgår.
- „ 82 not 6. *Leontodon hispidus* tillkommer.
- „ 84 rad 7. Står: 596. Läs: 600; se rättelsen till sida 36.
- „ 84 not 5. Tillägges: *A. biflora* (säkra uppg. från L. ent.).
- „ 91 rad 6. Vid *Achillea cartilaginea* tillägges: (utom i Kon.).
- „ 93 rad 23. Tillägges bland författare, som publicerat uppsatser om lavarna: H. A. Kullhem och C. Leopold.
-

	Al.	Ab.	Nyl.	En.	Ik.	Sat.	Ts.	St.	K ¹	K ²	Ca.	Tb.	Sb.	Kb.	Kem.	Osa.	Ok.	Kp.	Ob.	Koss.	K ³	Lk.	Li.	Lm.	Lv.	Lp.	Lt.	Lm.	Hels. Lapp. Ross.	Hels. antarkt.	
maritima	4	2	2	2	2	3	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
acutera	31	34	31	28	25	28	25	22	22	20	23	17 (+1)	20	19	20	17	12	13 (+2)	14	11	11 (+1)	11	13 (+1)	14	9	14	10	4	18	47	
lucida	7	10	8	7	10	8	10	8	7	8	5	6	7	9	8	5	6	4	5	4	4	5	4	4	4	4	4	4	6	12	
isotricha	3	3	3	2	2	2	2	3	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	
staccata	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
perfoliata	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
stipitata	1	1	3	2	2	3	3	3	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	
truncata	2	2	2	2	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
lanceolata	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
oblongata	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	(1)	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
truncata	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
minuta	8	8	5	4	4	5	7	2	6	3	3	2	3	3	4	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	2	1	2	10	
laminata	—	1	1	1	1	1	1	(1)	1	1	1	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
lanceolata	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
lygalea	2	2	1	—	1	1	1	1	2	2	—	—	—	1	2	—	—	(1)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
oblongata	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	
chochlearia	3	3	4	3	4	1	2	1	2	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
littoralis	1	1	3	3	3	3	3	2 (+1)	3	3	3	1	2 (+1)	2	3	3	2	1 (+2)	2 (+1)	2	3	2	2	2	2	1	2	2	3	3	
petraea	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
bellifera	10	14	12	12	11	12	10	8	10	12	11	7 (+1)	9	10	12	9	8	11	8	7	12	7	5	10	7	6	5	4	10	24	
lanceolata	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
oblongata	7	5	4	4	2 (+1)	1	4	4	3	3	1	1	1	3	3	3	—	2	2	—	1	1	3	2	1	1	1	1	2	9	
lanceolata	3	4	3	2	4	2	3	3	5	4	2	3	2	3	5	2	2	2	3	6	3	4	9	9	3	10	8	6	11	14	
vestita	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	3	2	2	2	2	3	2	1	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	2	3	
agrostoides	—	6	4	4	5	1	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2	5	2	5	6	2	6	5	6	3	7	3	5	7	13	
littoralis	4	3	4	4	3	3	3	2	4	3	3	3	3	2	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4	
raphanoides	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
tharalea	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
lymnaea	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	1	
lanceolata	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
lanceolata	31	26	24	23	24	22	23	22	24	20	19	18	19	19	21	16	16	14 (+2)	17	16 (+1)	17	16	16	22	17	17	16	14	22	43	
lanceolata	26	24	22	19	17	18	22	21	22	14 (+1)	12	11	17	14	15	9	10	11	10	9	11	7	8	11	9	12	6	6	14	35	
lanceolata	15	17	18	18	18	17	15	18	18	17	16	16	17	16	16	16	16	16 (+1)	16	19	19	19	17	18	15	16	17	13	15	23	
lanceolata	8	1	6	7	7	5	5	3	6	5	3	3	4	3	3	5	3	4	5	4	6	3	4	6	3	4	3	3	6	12	
lanceolata	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
lanceolata	—	—	—	1	1	—	1	1	1	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	2	—	2	3	1	—	1	2	1	2	3
perfoliata	11	12	12	19	9	10	9	9	6	6 (+1)	7	4 (+1)	7	6	6	5	5	5	6	6	7	4	5	4	3	3	6	3	7	—	
lanceolata	5	3	3	3	2	3	2	3	3	—	2	2	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
lanceolata	20	27	25	24	21	23	21	24	22	21	21	17	19	16 (+1)	22	14	13	12	17	11	14	11	12	17	11	14	12	13	20	40	
lanceolata	4	4	4	1 + 2	3	3	3	4	3	3 (+1)	3	3	4	4	5	3	5 (+1)	3 (+1)	5	7	5 (+1)	6	6	6	2	3	3	3	5	6	7
lanceolata	4	5	4	4	4	4	4	3	3	3	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	5	5
lanceolata	41 (+1)	22	21	21	22	19	19	19	18 (+1)	13 (+3)	10	11	14	14 (+1)	18	8 (+1)	7	7	8	6	7	4	3	7	3	2	3	3	6	2	1
lanceolata	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
lanceolata	5	5	5	4	4	4	3	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1	3	1	2	2	5	2	2	5	4	3	7	11	
lanceolata	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
lanceolata	8	10	9	8	8	9	7	9	6	7	6	8	7	7	7	6	5 (+1)	7	6	5	5	3	5	4	4	4	3	4	6	10	
lanceolata	4	4	4	4	4	4	3	4	5	3	3	3	3	3	4	3	3	2 (+1)	3	5	5	1	2	3	2	3	2	3	3	3	5

	<i>Al</i>	<i>Ab</i>	<i>Nyl</i>	<i>En</i>	<i>R</i>	<i>Sat</i>	<i>To</i>	<i>Se</i>	<i>Kl</i>	<i>Kot</i>	<i>On</i>	<i>Tb</i>	<i>Sb</i>	<i>Kb</i>	<i>Kan</i>	<i>Om</i>	<i>Ok</i>	<i>Kp</i>	<i>Ob</i>	<i>Koss</i>	<i>Kk</i>	<i>Lk</i>	<i>Li</i>	<i>Lam</i>	<i>Lv</i>	<i>Lp</i>	<i>Lt</i>	<i>Lo</i>	<i>Hels Lopp</i>	<i>Hels Rosa</i>	<i>Hels antalet</i>	
Umbellales	6	6	6	6	8	5	7	6	8	6	5	5	6	7	6	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	8	
Labiales	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Valerianaceae	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Dipsacaceae	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Compositae, överskådd	55	57	52	53 (+1)	54 (+1)	47	53	47	54	48	37	39	43	44	50	32	28	24 (+4)	34	24	20	21	19	27	23	24	19	16	31	79		
Hieracia	55	57	52	53 (+1)	54 (+1)	47	53	47	54	48	37	39	43	44	50	32	28	24 (+4)	34	24	20	21	19	27	23	24	19	16	31	79		
Summa 1)	436 (+5)	468	438	414 (+3)	413 (+2)	389 (+2)	407	396 (+6)	397 (+1)	344 (+6)	308 (+4)	274 (+6)	314 (+1)	310 (+2)	361	260 (+4)	227 (+1)	218 (+19)	278	172 (+1)	213 (+4)	220	229	21	279	193	232	202	177	323	688	
Sammandrag.																																
Pteridophyta.																																
Arter	35	34	33	29	29 (+1)	30 (+1)	32	32	35	31 (+4)	27 (+2)	28 (+1)	30	26	30	21 (+5)	27	23 (+2)	27 (+1)	32 (+1)	24 (+2)	32	28 (+3)	32	19	25	23	18	32 (+1)	48		
Underarter	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	
Hybrider	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa inberäknadt viktigare varieteter	37	36	35	30	29 (+1)	31 (+1)	32	33	37	31 (+4)	29 (+2)	28 (+1)	30	26	30	22 (+5)	28	23 (+2)	30 (+1)	34 (+1)	25 (+2)	34	32 (+3)	34	21	23	25	18	35 (+2)	53		
Gymnospermae.																																
Arter	4	3	3	4	—	3	3	3	3	3	—	3	3	4	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	4		
Arter och viktigare varieteter	5	3	4	3	3	3	4	3	3	4	4	5	4	3 (+1)	5	5	4 (+1)	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	5	5		
Arter, Underarter och hybrider saknas.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Monocotyledonae.																																
Arter	192 (+1)	189 (+1)	179	161 (+2)	151 (+2)	169 (+2)	159	123 (+3)	158 (+1)	144 (+6)	131 (+2)	129 (+4)	138 (+1)	131 (+2)	161	132 (+5)	122 (+3)	110 (+8)	153 (+2)	120 (+2)	125 (+6)	115 (+1)	126	131	97	105	97	80	147 (+1)	296		
Underarter	5	5	5	1	1	2 (+3)	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Hybrider	2	2	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa inberäknadt viktigare varieteter	206 (+1)	192 (+1)	194	170 (+2)	158 (+2)	165 (+3)	163	127 (+3)	165 (+1)	148 (+6)	140 (+2)	132 (+4)	142 (+1)	135 (+2)	168	140 (+5)	128 (+3)	116 (+9)	168 (+2)	127 (+2)	135 (+7)	122 (+1)	140	145	97	114	107	97	166 (+1)	331		
Dicotyledonae 1).																																
Arter	451 (+5)	462	433	410 (+3)	410 (+2)	384	405	362 (+6)	394 (+1)	342 (+5)	304 (+4)	270 (+6)	310 (+1)	308 (+2)	357	236 (+3)	223 (+1)	214 (+19)	274 (+1)	219 (+4)	240 (+4)	216	227 (+1)	277	191	199	198	175	319	679		
Underarter	5	6	5	4	3	5	4	4	3	2 (+1)	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
Hybrider	13	12	10	6	5	15	13	7	6	5	9	8	8	6	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
Summa inberäknadt viktigare varieteter	493 (+5)	506	482	436 (+3)	430 (+2)	420 (+2)	448	382 (+6)	415 (+1)	362 (+5)	332 (+4)	289 (+6)	333 (+1)	327 (+2)	382	274 (+4)	242 (+1)	226 (+19)	302 (+1)	239 (+4)	253 (+5)	240	247 (+1)	292	198	209	211	189	349	818		
Summa 1).																																
Arter	682 (+6)	679 (+1)	648	603 (+5)	589 (+3)	577 (+5)	597	529 (+9)	591 (+2)	520 (+15)	468 (+8)	430 (+11)	481 (+2)	466 (+4)	557	412 (+13)	375 (+4)	350 (+29)	457 (+4)	374 (+7)	392 (+12)	365 (+1)	384 (+4)	443	306	309	321	282	501 (+2)	1027		
Underarter	11	12	11	8	5	7 (+1)	5	5	4	4 (+1)	9	5	5	5	5	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	
Hybrider	15	14	13	7	6	15	13	8	7	5	10	7	9	6	6	7	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
Summa inberäknadt viktigare varieteter	711 (+6)	739 (+1)	715	639 (+5)	616 (+3)	628 (+5)	647	545 (+9)	620 (+2)	545 (+16)	505 (+8)	452 (+11)	509 (+2)	491 (+5)	573	441 (+14)	402 (+5)	370 (+30)	505 (+4)	405 (+7)	418 (+14)	401 (+1)	424 (+4)	476	320	329	347	309	555 (+3)	1288		
Desautera Hieracia, noter att olika ordning sammanräknade	29	30	30	18	17	26	67	35	42	27	11	33	33	29	30	17	33	10	28	22	5	22	15	7	10	14	11	7	29	147		

Ab. = Regio aboënsis
 Al. = Aalandia
 Ik. = Isthmus karelicus
 Ka. = Karelia anstralis
 Kb. = Karelia borealis
 Kk. = Karelia keretina
 Kl. = Karelia ladogensis
 Kol. = Karelia olonetsensis
 Kon. = Karelia onegensis
 Kp. = Karelia pomorica

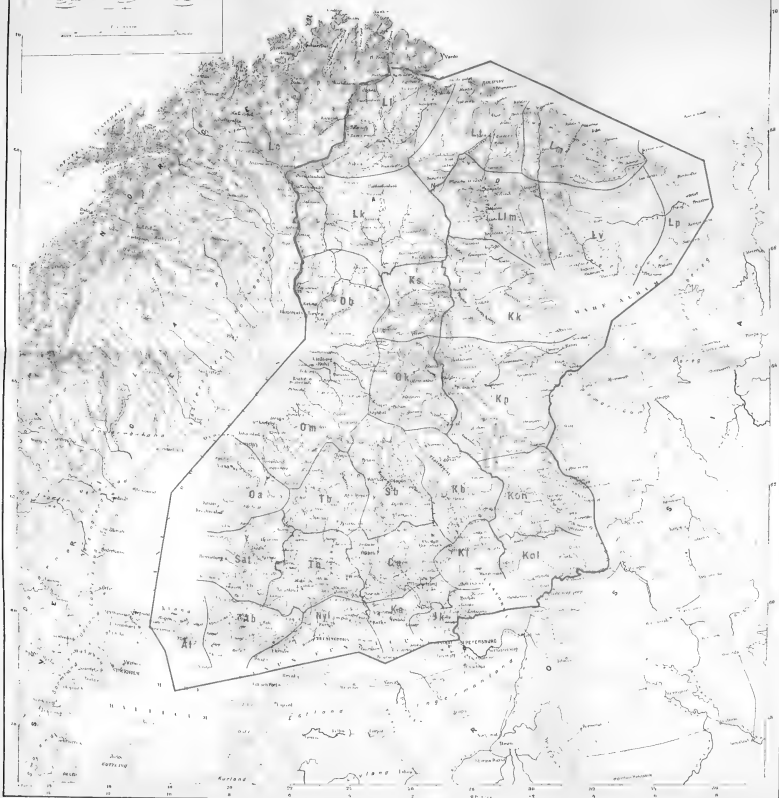
Kuus. (aut Ks.) = Kuusamo
 L.ent. (aut Le.) = Lapponia enontekiensis
 Li. = Lapponia inarensis
 Lim. (aut LIm.) = Lapponia imandrae
 Lk. = Lapponia kemensis
 Lm. = Lapponia murmanica
 Lp. = Lapponia pononjensis
 Lt. = Lapponia tulomensis
 Lv. = Lapponia Varsugae
 Nyl. = Nylandia

Oa. = Ostrobottnia australis
 Ob. = Ostrobottnia borealis
 Ok. = Ostrobottnia kajunensis
 Om. = Ostrobottnia media
 Sa. = Savonia australis
 Sat. = Satakunta
 Sb. = Savonia borealis
 Ta. = Tavastia australis
 Tb. = Tavastia borealis.

KARTTA
PROVINCIAARUM
FLORAE FENNICAE.

MARE GLACIALE

CONSPECTUS FLORAE FENNICAE

AUCTORE

HJALMAR HJELT.

PARS I. PTERIDOPHYTA et GYMNOSPERMAE.

Impressio facto $\frac{16}{IV}$ — $\frac{15}{XI}$ 88.

HELSINGFORSIAE.
EX OFFICINA TYPOGRAPHICA HEREDUM J. SIMELII,
1888.

Pteridophyta.

Equisetaceae.

Equisetum arvense L.

In tota Fennia et Lapponia usque ad regionem alpinam plerumque frequenter obviam, nonnullis plagis praecipue in Lapponia orientali frequentia tamen minuitur.

Till.; Till. Icon. 81 e Fries Öfvers.; fq: Hell. p. 18; in arvis. agris et pratis humidiusculis totius Fenniae et Lapponiae: Wirz. Pl. off., cfr Rupr. Distr. p. 19; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries: in tota Europa: Milde p. 217 et Nym. Consp. p. 859.

A1. fq: Bergstr. — **Ab.** fq: omnes auct. — **Nyl.** fq: His. et W. Nyl.: fq, Tytärsaari: Brenn.; Sæl. Ö. Nyl. tantum enum. — **Ka.** fq: Blom. — **Ik.** fq: Malmb.; [ubique fq: Meinsh. p. 475].

Sat. (>r») Köyliö (Malmgren): Simm.; fq—^rst fq: Hjelt. — **Ta.** fq: omnes auct. — **Sa.** fqq: Hult. — **Kl.** usque ad Sortavala saltem: Fl. Kar.; fq: Backm., Norrl. Symb. et Hjelt. — **Kol.** st fq — fq: Elfv.

Oa. (fq): Strömb.; st fq: Laur.; Simm. non comm. — **Tb.** fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw.; fqq: Mela; (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** fq?: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. et Lackstr. — **Ok.** fq, in Kianta boreali st fq: Wainio Kasv.; (fqq): Must. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob (st fq): Jul. p. 13; Uleåborg fq: Zidb.; [fq: O. R. Fries p. 164]; fq variis locis per totum territorium, (in agris secalinis) nonnunquam cop.: Hjelt & H. — **Kuus.** et **Kk.** p — st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. fq per totum territorium: Hjelt & H.: st. fq (et parcius): Blom Bidr.: in campis siccioribus et pratis sterilibus totius Lapp. fq: Wahlenb. p. 296: fq in ripis sabulosis et argillosis per reg. subsilv. et subalp., ut etiam secundum rivulos, in turfosis quoque alpinis usque ad terminum Salicis glaucae fq adscendit¹⁾, Kuarvekods h. 400, VNV 521, Ailigas VSV 383, [Rastekaise h. 415]: Kihlm. Ant.: fq in reg. subsilv. et subalp.: Th. Fries p. 199, cfr M. Blytt p. 1 et Hartm. p. 546. — [**Lent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.]

Lapp.ross. usque in summum septentrionem p: N. I. Fellm.: spec. in H. M. F. etiam adsunt e Lp., Lm. etc.

Cum distributio formarum apud nos non satis nota sit, indicia earum tantum enumero, quamvis omnia forsitan non omnino certa sint.

Var. **alpestre** Wahlenb. — **Nyl.** [Hogland] Vähä Somerikko: Brenn. — **Ta.** plur. loc.: Wainio Tav. or. — **Lapp. fenn.** latera alpium inferiora saepius frequentat habitu longe alieno notabile: Wahlenb. p. 296, ubi describitur. — **Lapp.ross.** in partibus superioribus haud infrequens: N. I. Fellm.

Uppgifves dessutom i msc. af Unon. och Eur. & H., hvarjemte exemplar under detta namn inlemnats till H. M. F. såväl från Nyl., Ta. och Lt. som äfven från Sb. och Kb. Huruvida bestämningarna äro riktiga, vågar jag dock ej afgöra.

Var. **arcticum** Rupr. — In regione alpina et subarctica ad litora maris glacialis v. gr. Triostroff Lapp. Ross. (Herb. Baer): Rupr. Distr. p. 21, ubi describitur, cfr N. I. Fellm. c. pl.

Var. **boreale** Bongard. — Fennia australis [et Petropoli (ipse)]: Rupr. Distr. p. 19, [cfr Milde p. 216].

Var. **campestre** Schultz, Milde. — **Ta.** Luhanka in vicinitate templi in campo: Wainio Tav. or. nomine var. *serotina* Meyer. — **Kb.** Repola Tsholka in ericeto: Wainio Kasv.

Exemplar af *E. arvense*, som samtidigt hafva frukt och utväxta kransgrenar, har jag utom från de af Wainio nämnda lokalerna sett från: **Nyl.** Helsingfors Wilhelmsbad: Hjelt! — **Sat.** r Karkku Järventaka Alanen i åker-

¹⁾ Num var. *alpestre* ad partem?

diken: Hjelt! — **Ta.** Asikkala: Nikl.! — **Sb.** Jorois: G. Grotenfelt i Herb. lye. n. — **Ob.** Iijo Tannila och Kemi: Brenner!; Rovaniemi Lohiniva: Hjelt & Hult! En mellanform finnes från **Ob.** Hailuoto [= „Karlö“]: Brenner! (Se f. ö. äfven under var. *riparium*.) — Exemplaret från **Sat.** och Brenners exemplar från **Ob.** hafva kransgrenar på den fruktbärande stjelken, hvilket äfven är fallet med exemplar från **Kl.** Uukuniemi: Nikl.! och **Ob.** Uleå: Eberhardt!

En egendomlig lithörande form med flere småax (f. *polystachya*) är inlemnad från **Nyl.** Thusby: Sælan!; Wainios exemplar från Luhanka öfverensstämmer dock delvis med detsamma. — Nu anförda uppgifter torde likväl hänföra sig till olika former.

Var. **decumbens** S. Meyer. — **Nyl.** [Hogland] Hailniemenpohja: Brenn.

Var. **irrigua** Milde. — [Petersburg: Milde p. 217].

Exemplar från **Ob.** äro inlemnade under detta namn, ehuru bestämningen ej blifvit granskad.

Var. **nemorosum** Al. Br. — **Ta.** plur. loc. in lucis, interdum etiam in nemoribus: Wainio Tav. or., spec. e Luhanka Wanhainen! — **Kb.**, **Ok.**, **Kuus.** et **Kar. ross.** in plagis borealibus p, sed in meridionalibus st fq, praecipue in abiegnis turfosis, ubi in plagis meridionalibus fq, sed etiam in lucis et interdum in nemoribus crescit, cum fructibus in **Kb.** Nurmes ad Piironen et in **Ok.** Kianta Lehtovaara visum: Wainio Kasv., qvöd cfr.

Var. **riparium** Fr. — **Nyl.** Thusby Gammelby sat cop. in prato 7, VII, 1880: Hjelt. — **Kl.** Suistamo prope Laitiois!, Implaks ad Haukalaks [haud „Haukolaks“]: Hjelt Ant. p. 68, cfr l. c. p. 60. — **Lk.** Kittilä ad Kaukkonen: Hjelt & H.!

Exemplar inlemnade från **Kb.** och **Ok.** under detta namn synas mig afvikande.

Var. **varium** Milde. — **Nyl.** Tytärsaari: Brenn.

Dessutom omnämnas en abnormitet med spiralställda slidor och grenar, tagen af Europaeus: Medd. I p. 93.

Somliga af dessa varieteter torde ej vara synnerligen sällsynta, ehuru deras utbredning hos oss ej är utredd; särskildt påpekar Wainio Kasv. att detta är fallet med var. *nemorosum*, som uppgifves vara en mycket konstant varietet, jfr Milde p. 216. Om var. *decumbens* säges „in agris commun.“: Milde p. 216. Var. *campestre* och *riparium* äro deremot säkert ingalunda allmänna, om de än någon gång förekomma teml. ymnigt; den förra har i Karkku förekommit åtminstone ett par år på samma ställe. Var. *arcticum* och *boreale*

upptagas endast enl. Rupr. och äro mig fullkomligt okända; de öfriga omnämnas äfven i florum, förteckningar, etc. — Mela Kasv. p. 203 kallar hufvudformen v. *vulgare* M.

Tilläggas bör att hybriden *E. arvense* × *fluviatile* [= *E. litorale* Kühlew.] blifvit tagen både i Sverige: Hartm. XII p. 24, liksom äfven temligen nära den s. ö. gränsen: „Petropoli ad sinum Fennicum“: Kühlewein i H. N. f. XIII N:o 99; Oranienbaum ganska rikligt (Kühlewein o. Meinshausen): Meinsh. p. 477, jfr redan Rupr. Diatr. p. 91 samt se äfven om dess utbredning Milde p. 229, Nym. Consp. p. 859 och Klinge p. 8 o. 9. Denna hybrid finnes otvifvelaktigt äfven hos oss.

Från Petersburg nära botaniska trädgården omnämnas äfven „*E. umbroso* × *arvense*“ [= *E. pratense* × *arvense*]: Meinsh. p. 475, som bör eftersökas hos oss.

Eqvisetum pratense Ehrh.

Per totam Fenniam et Lapponiam, regione alpina forsitan excepta, plerumque satis frequenter et interdum copiose crescit. Frequentia tamen variabilis; nonnullis enim plagis rarescit, aliis frequenter inveniri indicatur.

Till.; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in Europa a regione maxime boreali usque ad 42° et 46° lat. bor.: Milde p. 222; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 859.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann. et Sand; fq: Sel. — **Nyl.** ad Sångars prope Fagervik: His.; Barö p: Sæl. ann.; fq: W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; Brenn. ex Hogland non comm. — **Ka.** (st r): Blom. — **Ik.** st fq: Malmb.; [haud fq, sed per totum territorium e. gr. Pargala: Meinsh. p. 476 nomine *E. umbrosum* E. Mey.].

Sat. (fq): Simm.; in Karkku st r, in Birkkala st fq et saepe cop.: Hjelt. — **Ta.** p: Leop.; fq: Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; p: Bonsd.; p —st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** Wakkala st fq: Hult Fört.; [Ruokolaks] st r: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar. et Backm.; st fq: Hjelt. — **Kol.** fq: Elfv.

Oa. fq: Simm.; st fq: Laur. — **Tb.** Virtdois in viciniis par. Alavuus: Hjelt; Broth. non comm. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio Kasurila!; (fq): Lundstr.; Iisalmi ad oppidulum: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Kide (fq): Brand!; Kontiolaks: Woldstedt!; p: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq —fq saltem per majorem partem: Norrl. On.

Om. p: Hellstr. — **Ok.** in partibus borealibus fq — st fq in meridionalibus p: Wainio Kasv.; (fq): Must. — **Kp.** p: Wainio Kasv., vide sub Ok.

Ob. st fq — fq per totum territorium, variis locis crescit in campis interdum copiose: Hjelt & H.; Jul. et O. R. Fries non comm. — **Kuus.** et **Kk.** fq — st fq: Wainio Kasv.

Lk. st fq — fq: Hjelt & H., vide sub Ob.; (p): Blom Bidr.; Pallastunturit st fq ad superiorem reg. subalpinam: Hjelt; fq — st fq et cop. [etiam in Li]: Wainio Ann. — **Li.** per reg. subsilv. et subalpinam fq et alpinam inf. st fq, Peldoavi N 490, Ailigas SV 403, VSV 385, [Rastekaisa h. 415]: Kihlm. Ant.; fq in reg. subalpina: Th. Fries p. 199; vulgaris per maiorem partem infra-alpinam agri arctici nostri occurrit: Norm. p. 332 et 333, ubi enum., cfr Blytt p. 1231; Wahlenb. non disting. — [**Lent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. ad opp. Kola! et abhinc meridiem versus p, etiam circa Ponoj: N. I. Fellm.; Kantalaks: F. Nylander!; etiam in Lv.: Palmén!; in Lm. annotatum: Kihlm.

Af former omnämnas följ.: Var. *praecox* Milde. — **Ob.** Uleåborg: Brenner!; om denna säges „form. commun.“: Milde p. 222.

Var. *pallidum* „tota planta flavo-pallida, dentibus vaginarum raro etiam vaginis ipsis ochroleisqve castaneis exceptis. — **Lt.** Prope Kola [circ. 30 stadia fennica meridiem versus] in silva umbrosa inter Sonkoj et Kitsa formam fertilem ramosam et sterilem copiose legi.“: Brenn. add.! — Mela Kasv. p. 203 kallar hufvudformen var. *vulgare* M. och upptager var. *serotinum* Hartm., hvilken dessutom omnämnes från Ob.: Brenn. Ber. 1870. — Milde p. 221 upptager bl. a. var. *pyramidale* Milde från Petersburg. Alla formerna rekommenderas till närmare undersökning.

Eqvisetum palustre L.

In nonnullis plagis praecipue partis orientalis frequenter (— frequentissime) crescit, in aliis praecipue in vicinitate orae occidentalis rarum aut non est, ceteroquin saepius passim aut satis frequenter occurrit et boream versus usque ad summum septentrionem progreditur.

Till.; per totam patriam: Wirz. Pl. off.: Shuretskaja-guba Lapp. ross. (Baer) et cit.: Rupr. Distr. p. 23: maxima pars. Fenn.

[fors. media tantum] et Lapp.: Fries; per totam fere Europam: Milde p. 225, vide etiam Nym. Consp. p. 860.

A1. fq: Bergstr. — **Ab.** [Piikkis] Piisparisti ad Aboam: Hollm.; Pargas (!) p: Arrh. Ann.; Uskela: Nikl.!; [Pojo] (fq): A. Nyl.; Vihti (fq): Printz; Zett. & Br. et Sel. non comm. — **Nyl.** p in par. Ingå ad Fagervik et ad Kämpbacka!: His.; p: W. Nyl.; (fq): Sæl. Ö. Nyl.; Brenn. ex Hogland non comm. — **Ka.** (>rr>) [Virolahti] ad Huittula: Blom. — **Ik.** p: Malmb.; [st. fq: Meinsh. p. 476].

Sat. (p): Simm.; mihi in ditone omnino non obviam: Hjelt, vide etiam infra. — **Ta.** p: Leop.; [Sääksmäki] st fq: Tikk.; st fq: Asp. & Th.; p — st fq: Norrl. s. ö. Tav.; p: Bonsd.; p — st r enum.: Wainio Tav. or., cfr l. c. p. 38! — **Sa.** [Ruokolaks] st fq — fq: Hult. — **Kl.** p fq: Fl. Kar.; fq interdum copiosissime: Hjelt. — **Kol.** fq — fqq: Elfv.

Oa. (p): Simm.; Kristinestad: Strömb.; r Alavuus: Laur.; Jalasjärvi prope devers. Somero: Hedv. & Hj. Hjelt! — **Tb.** p: Broth.; fq: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** r: Mela; Nilsjä: E. Nylander!; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Kide: Brander!; [Liperi] p Leppälaks et Maljasalmi: Eur. & H.; Kontiolaks: Woldst.! (fq): Wainio Kasv. — **Kon.** fq — fqq: Norrl. On.

Om. (fq): Hellstr. et Lackstr. — **Ok.** fq praecipue in plagis borealibus: Wainio Kasv.; Sotkamo Naapurinvaara! fq: Brenn. Reseb. p. 67; Kuhmo Ontojärvi copiosissime: l. c. p. 75; (fqq): Must. — **Kp.** (fq): Wainio Kasv.

Ob. st fq: Jul. p. 13 [et O. R. Fries p. 165]; p — st fq: Hjelt & H. — **Kuus.** fq: Sahlb. Fört. et Wainio Kasv. — **Kk.** fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. in par. Kittilä plerumqve fq et saepe cop. ad fontes et in paludibus, ceteroqvin p — st. fq: Hjelt & H.; p: Blom Bidr.; in uliginosis spongiosis nemorosis et ad paludes per Lapponiam silvaticam fq: Wahlenb. p. 297; per reg. subsilv. et subalpinam fq — fqq, Ailigas SV 336: Kihlm. Ant.; fq in regionibus subsilv. et subalp.: Th. Fries p. 199; usque ad 69° 57'—58': Norm. ann. p. 83; fq usque ad Ostfinmarken: M. Blytt p. 3, cfr Hartm. p. 547. — [**Lent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.]

Lapp. ross. in parte inferiore [= Lim., Lv. et Lp.] usque ad Ponoj (!) p, Shuretskaja-guba maris glacialis (Ruprecht, vide

supra): N. I. Fellm.; r ad Nuort'javr: Enw. ann. et Hollm.!; etiam in Lm. lectum et in Lt. ann.: Kihlm.

Sat. Upptages från Kyrö: Asp och Tyrvis: Warel., churu jag icke vågar förlita mig på någondera uppg.; deremot omnämner Carlss. icke arten från Birkkala. Ehuru Simmings freqvens säkert är oriktig, antager jag dock att arten icke helt och hållet saknas i provinsen; den upptages äfven häri från af Gadd Sat. p. 50.

Hae formae indicantur, distributio earum non nota:

Var. **arcuatum** Milde. — **Kol.** [Nikola]: Elfv.!

Var. **nanum** Milde. — **Kuus.** in vicinitate montis Mäntytunturi in palude: Wainio Kasv.!

Var. **polystachyon** Retz. — **Sa.** Lappvesi Pulsa: Sælan! Adest etiam e „Karel. ross.“ [sensu latiore verisim. Kon.]: W. Nylander!, cfr Norrl. On.

Var. **tenellum** Fr. — [Petropli: Rupr. Distr. p. 23]. — **Kol.** [Gorki]: Elfv.! nomine var. *tenue* Doell. — **Lk.** Kolari haud procul a Teurajärvi: Hjelt & H.! — **Lim.** „Nuortunturi“ Lapp. Kemen-sis [= in monte subalpina ad Nuort'javr (!)] (Schrenk): Rupr. Distr. p. 23 nomine var. *simplex* Rupr.; Imandra, Sashejka!: Hollm. nomine var. *tenue* Doell. — Specimina etiam e Ta., Ok., Ob. et Kk. in H. M. F. adsunt, sed determinatio non recensita.

Dessutom äro exemplar inlemnade under namn af var. *fallax* Milde från Ob. och under namn af var. *ramulosum* Milde från Ok., men bestämmningen är ej granskad.

Mela Kasv. åtskiljer var. *tenellum* Fr. och *simplex* M., hvarjemte han kallar hufvudformen v. *vulgare* M. Tilläggas bör att en egen form, inlemd under namn af *E. arvense* var. *campestre*, finnes från Oa. Jalasjärvi Mandila!

Equisetum silvaticum L.

In tota Fennia et Lapponia, regionibus superioribus forsitan exceptis, frequenter aut frequentissime et copiose saepe obviam.

Fqq ¹⁾ aut *fq* in tota Fennia inveniri consentiunt fere omnes auctores, cfr Till.; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in tota Europa usque ad 41° latit.: Milde p. 223; Scand. s. l.: Nym. Conspr. p. 859, vide etiam Rupr. Distr. p. 23.

¹⁾ W. Nyl., Blom, [Meinsh. p. 476], Fl. Kar., Mela et Sahlb. Fört.; fq. —fq: Elfv., Norrl. On., Wainio Kasv., Hjelt & H., fqq interd. cop.: Hult.

Lapp. fenn. fq —fqq in silvis etc. totius territorii: Hjelt & H.; fq: Blom Bidr.; in silvis densis abietinis Lapponiae inferioris (p): Wahlenb. p. 296 et 297; fqq —fq: Wainio Ann.; in silvis fertilioribus fq —fqq, sed terminum betulae vix superat, Pietarlauttasoaiivi h. 342, Peldoaiivi N 396, Kuarvekods h. 400, Ailigas VSV 365, [Rastekaisa SO 257]: Kihlm. Ant.; Utsjoki fqq: Sæl. kat.; p in reg. subsilv. et subalpina: Th. Fries p. 199; ad Ostfinmarken: M. Blytt p. 3. — [**L. ent** reg. subalp. p, reg. silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. per totam hanc Lapponiam p: N. I. Fellm., vide etiam Rupr. Distr. p. 23 etc.

Ob. nog allm.: Jul. p. 13; denna uppgift liksom de afvikande uppg. i något msc. torde ej förtjena att särskildt beaktas.

E. silvaticum f. capillaris (Hoffm.).

Cum forma typica in toto fere territorio obvenit.

Al. p: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Nyl.** (r) [Helsingfors] Mjölö: W. Nyl. — **Ka.** [Säkjärvi] Kavalajärvi, [Virolahti] Muurikkala!: Blom. — **Ik.** Kivennapa: Malmberg!

Sat. cum forma typ.: Hjelt. — **Ta.** praecipue in Evo: Norrl. s. ö. Tav.; in lucis: Wainio Tav. or.; Unon. etiam enum. — **Sa** st. fq: Hult. — **Kl.** ad Ladogam borealem saltem: Fl. Kar.! — **Tb.** st fq: Broth.!; (fq): Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** p: Mela; (r) [Iisalmi] Keli: M. & J. Sahlb. — **Kb.** vide sub Ok. — **Kon.** enumeratur cum f. typica: Norrl. On.

Om. p: Hellstr. — **Kb., Ok., Kuus.** et **Kar. ross.** in silvis humidis et nemorosis: Wainio Kasv. — **Ob.** multis locis annotata: Hjelt & H.

Lk. multis locis ann.: Hjelt & H. — **Li.** Ivalo: Wainio Ann. — **Lim.** Kantalaks: Mela fl. — **Lt.** ad oppidum Kola: N. I. Fellm.!

Utom denna form omnämnes en f. *tenuior*. — **Nyl.** „ad Sångars prope Fagervik“: His.! Liknande exemplar finnas i H. M. F. från flere provinser. — Milde p. 222—223 upptager utom var. *capillare*, om hvilken säges „non rarum“, bl. a. *pyramidale* Milde „in agris cultis et aggeribus“ och *praecoæ* Milde „commune“. — Äfven här kallar Mela Kasv. hufvudformen var. *vulgare* M.

Equisetum fluviatile L. ¹⁾

In Fennia plerumque frequenter (-satis frequenter) et copiose crescit; boream versus ut in Lapponia minore tantum frequentia occurrit.

Till.: per totam Fenniam Lapponiamque silvaticam: Wirz. Pl. off.; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totum territorium: Nym. Consp. p. 859, vide etiam Rupr. Distr. p. 24.

A1. (fq): Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** Pargas p: Arrh. Ann.; fq: Sand. et A. Nyl.; Vihti: W. Nyl. p. 205. — **Nyl.** fq: His. et Sæl. Ö. Nyl.; p, Tytärsaari!: Brenn. — **Ka.** vide sub f. *limosa*. — **Ik.** fq: Malmb.

Sat. fq: Hjelt. — **Ta.** fq (et copiosius quam var.): Leop.; st. fq: Asp. & Th.; minus fq: Norrl. s. ö. Tav.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** p: Hult. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.; p (Backm., Bergström): Norrl. Symb.; st fq: Hjelt. — **Kol.** fq -fq: Elfv.

Oa. fq: Laur. — **Tb.** st fq: Broth.; fq: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Enw.; (fq): Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** (fq): Eur. & H.; cum f. *limosa* fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq saepeque cop.: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. et Lackstr. — **Ok.** cum f. *limosa* fq: Wainio Kasv.; (fq): Must. — **Kp.** cum f. *limosa* fq: Wainio Kasv.

Ob. (fq): Zidb.; [st fq: O. R. Fries p. 165]; (r) in aquis Ylitornio [= „Öfvertorneå“] Raanujärvi et Harrila, Rovaniemi Mäntyjärvi et Tervo: Hjelt & H. — **Kuus.** et **Kk.** cum f. *limosa* fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. (typicum nobis non obviam): Hjelt & H.; infra ripas fluviorum et lacuum, ubi aqua pacifica unam alteram pedem profunda, per partem silvaticam omnium Lapponiarum p copiosissime: Wahlenb. p. 297 [f. *limosam* etiam includens]; Pallas-tunturit: F. W. Mäklin!; locis tranquillis fluviorum et lacuum reg. subsilvaticae p cop.: Kihlm. Ant.: Varangria merid. usque ad lat. c. 69° 57': Norm. ann.; ad Ostfinmarken, sed multo rarius quam var. *limosum*: Blytt p. 1231. — [**Lent.** reg. subalpina (p): Læst.]

¹⁾ *E. limosum* var. *verticillatum* Doell., sed non ab omnibus auct. a varietate distinctum.

Lim. Umba: Selin!, cfr N. I. Fellm. p. 98 et XXXIX. — **Lv.** adest [in vicinitate pag. Kuusreka]: Mela Pl. — **Lp.** adest [circa Ponoj]: Mela Pl.

Om hybriden med *E. arvense* se ofvan.

Wirzéns uppgift om *E. fluviatile* citeras, ehuru med frågetecken, under *Equisetum Telmateja* Ehrh. (= *E. maximum* Lam.): Led. IV p. 485 o. 486; att detta beror på ett misstag är fullkomligt säkert.

E. fluviatile f. limosa L. ¹⁾

In tota Fennia et Lapponia usque ad terminum betulae plerumque frequenter aut frequentissime et saepe copiosissime obviat.

Till.: maxima pars Fenn.: Fries; Europa usque ad 46° latit. bor. vulgare: Milde p. 228 [formam typicam etiam includens], vide etiam Rupr. Distr. p. 24.

Al. fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.²⁾; Pargas st fq — p: Arrh. Ann.; fq: Sand. et A. Nyl.; (p): Sel.²⁾ — **Nyl.** fq: His. et W. Nyl.²⁾; (p): Sæl. Ö. Nyl.; p, Tytärsaari: Brenn. — **Ka.** fqq: Blom.²⁾ — **Ik.** fq: Malmb.; [(st fq): Meinsh. p. 477²⁾].

Sat. (p): Simm.²⁾; fqq et saepe copiosissime: Hjelt. — **Ta.** st fq praecipue in aqua vadosa: Leop.; st fq: Asp. & Th. et Norrl. s. ö. Tav.; fq: Bonsd.²⁾ et Wainio Tav. or. — **Sa.** cop.: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar.; (st fq): Hjelt. — **Kol.** fq — fqq: Elfv.

Oa. (p): Simm.²⁾; fq: Laur. — **Tb.** fq: Norrl. n. v. Tav. p. 430: Broth. tantum *E. fluviatile* comm. — **Sb.** fq: Enw. et Mela. — **Kb.** (p): Eur. & H.; cum f. typica fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fqq et in ripis saepe copiosissime: Norrl. On.

Om. (p): Hellstr. — **Ok.** cum f. typica fq: Wainio Kasv. (st fq): Must. — **Kp.** cum f. typica fq: Wainio Kasv.

Ob. fq: Jul. p. 14²⁾; fqq — fq per totum territorium, in aquis plerumque copiose — copiosissime, satis copiose ad fontes, ceteroquin in paludibus, pratis udis et ripis annotata: Hjelt & H.; O. R. Fries non distinguit. — **Kuus.** et **Kk.** cum f. typica fq: Wainio Kasv.

¹⁾ *E. limosum Linnaeanum* Doell.

²⁾ A forma typica non distincta.

Lapp. fenn. fqq —fq et cop. — copiosissime: Hjelt & H., vide sub Ob.; fq: Blom Bidr.; fq: Wainio Ann.; in sphagnetis quoque aquosis usque ad terminum betulae fq copiose, Ailigas SV 340: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalpina: Th. Fries p. 199¹⁾, cfr Blytt p. 1231; Wahlenb. et Norm. tantum *E. fluviatile* comm. — [**L. ent.** reg. subalp. (p): Læst.]

Lapp. ross. usque ad opp. Kola et pagum Umba p: N. I. Fellm.; in Lv. et Lp. obviam: Mela Pl.; in Lp. ann. et in Lm. lectum: Kihlm.

Lapp. ross. Arten upptages af N. I. Fellm. p. XXXVIII såsom utmärkande för barrskogsregionen, detta vederlägges dock såsom synes af senare uppg.

Ceteroqvin hae formae hujus speciei indicantur:

Var. **attenuatum** Milde. — **Ob.** Rovaniemi Tervo in ripa fluminis Ounasjoki: Hjelt & H.!

Var. **polystachyon** Brüchner (= *β racemosum* Milde). — **Kb.** r Liperi Mäkrä Vainolampi: Eur. & H.!

Eqvisetum hiemale L.

In tota fere Fennia et Lapponia, regionibus superioribus exceptis, rarius (— passim) obvenit.

In arenosis totius Fenniae in Lapponiam inferalpinam usque: Wirz. Pl. off.; Pyhäunturi Lapp. Kemensis (Schrenk) et cit.: Rupr. Distr. p. 25, cfr Led. IV p. 490; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Europam usque ad 39° 29' lat. bor.: Milde p. 245; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 860.

A1. Jomala ad viam inter templum et praedium sacerdotis: Bergstr. p. 132 et Elfving! — **Ab.** Pargas Lindberg (Elfving): Arrh. Ann.; Lojo prope Ojamo: Hels.; Vihti (st fq): Printz, spec. vidi in herb. Hult. — **Nyl.** Nurmijärvi: W. Nyl.; r Orimattila (!) in pineto inter Pakkas et Käkälä, Artsjö ad Kinttula, Anjala! ad Junkkarinkylä: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** adhuc non ann. — **Ik.** p: Malmb., spec. c Muola!; [satis late distributa, Pargala saepe in litoribus: Meinsh. p. 477].

¹⁾ A forma typica non distincta.

Sat. r Tyrvis (Karsten): Simm.; st r Karkku Kauniais ad viam versus Salmis, Birkkala prope Kohma, inter Villilä et templum plur. loc., denique ad Ylöjärvi extra territorium, Kyrö! Mahnala plur. loc. et prope Laitila: Hjelt, cfr Asp. — **Ta.** [Luopiois] Padankuosi in arenoso, in Pälkäne dispersum secus jugum Syrjä (Zidbäck): Leop.; Sääksmäki Haga: Kihlm.; (r) inter oppidum [Tavastehus] et „Qvarnbacken“, ut etiam prope praedium Kappola: Asp. & Th.; Hattula Pelkola sat cop.: Hjelt; Hattula in campo Parola: Arrhenius in dupl.; Hauho: Herk.; Lammi Ronni: Leop. ann.; haud infrequens in jugo, quod est in par. Asikkala! Uitto, Koski, Evo plur. loc.: Norrl. s. ö. Tav.; Hollola Isosaari, Padasjoki in vicinitate templi: Wainio ann.; prope Kalkkis in insula parva: Hjelt; Sysmä in jugo Tepo! et prope Kalho!: Unon.; [par. Gustaf Adolf] p: Bonsd!.; st r [Korpilahti!] Peuha, Korhonkanta, Haukkavuori et Rutalahti: Wainio Tav. or., cfr l. c. p. 38; Keuru Mänttä: Sæl. herb. — **Sa.** Kangasniemi: Lackström in dupl.; Lappvesi: A. Brotherus in dupl.; st r [Ruokolaks Utula!, Mutikkala et Rasila]: Hult; Mikkeli ad Likolampi: Hasselbl.; Nyslott: O. Carlenius! — **Kl.** p: Fl. Kar.; Ukuniemi: Nikl.; Kronoborg Maansilta, Suistamo inter Leppä-syrjä et Uuksunkylä, ut etiam in vicinitate templi!: Hjelt, cfr Hjelt Ant. p. 28. — **Kol.** r: Elfv., spec. in dupl. e Gorki!; Petrosavodsk (Simming!): Norrl. On.

Oa. Kuortane plur. loc. inter Kahra et Karsinakoski: Hjelt! — **Tb.** st r: Broth., spec. e Jyväskylä!; Jyväskylä ad coemeterium, et Ruovesi Ruhala: Hjelt. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio!; Piela-vesi: Lundstr. — **Kb.** Kide, Tohmajärvi: Backm.; Tohmajärvi Everilä: Hjelt; Rääkkylä: U. W. Telén!; r Liperi prope Pärnänvaara: Eur. & H!.; r Nurmes in ericeto jugi Maanselkä: Wainio Kasv. — **Kon.** st r, vidi inter Jänkajärvi—Selki!, Koikari—Pyhäniemi, atque ad pagos Soutajärvi et Pyhäniemi, in Saoneshje ad Schungu: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 58.

Om. adhuc non ann. — **Ok.** r Kianta Hossa: Wainio Kasv!; Paltamo Kirkkoniemi, ad lacum Lankinen: Must.; Paltamo Melalaks Varissaari: Lackström!; Kajana in coemeterio: Brenn. Reseb. p. 67; Sotkamo Sapso: Brenner!, cfr Brenn. Reseb. p. 66; Hyrynsalmi ad templum prope Kangaspuro: Wainio ann. — **Kp.** r — st r

Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica V.

Kostamus in vicinitate lacus Luvajärvi et in saltu ad pag. Kostamus, Uhtua in saltu ad pag. ejusdem nominis: Wainio Kasv.

Ob. st r: Jul. p. 14; Pudasjärvi: Brenn. & N. — **Kuus.** r — st r ad Ontojärvi boream versus e Paanajärvi, Rukajoki (Nyberg!¹), ad ripas lacus Paanajärvi (N. I. Fellm.): Wainio Kasv., spec. in dupl. lectum inter Mäntytunturi et Paanajärvi!, vide etiam N. I. Fellm. p. XXV. — **Kk.** Oulanka in vicinitate cataractae Hämeenkoski: Wainio Kasv.; ad Vartiojoki, ut etiam inter Siprinki et Soukelo: Mela herb.

Lk. st r Kolari ad Äkäslompola plur. (?) loc., Malmivaara ad Kuoppa sat cop. in pineto arido, Ylläsaari prope Simu, contra Huukki in ripa arenosa cum fructu!, Kittilä ad ripam fluminis Ounasjoki ad septentriones versus a pago Kittilä: Hjelt & H.; [in vicinitate templi par. Sodankylä] p: Blom Bidr.; Sodankylä Pelkonen, Akankoski: Kihlm.; in arenosis subhumidis praecipue ad ripas fluminum Lapponiarum omnium silvaticarum rarius copiose: Wahlenb. p. 299; Pyhätunturi: vide supra; Sodankylä Aska et Kalkkivaara haud procul a Hietasuanto, Kuolajärvi ex indicatione incol. ad Salla: Wainio Ann. — **Li.** in pineto ad Kudoskoski juxta flum. Vaskojoki! et ad Pitkävuono inarensem, in reg. subalpina ad Ters-tojoki in alpp. Muotkatunturit et ad Näytämö: Kihlm. Ant.; in Ostfinmarken Th. Fries et Norm. tantum e locis extra Fenniam enumerant. — [**L.ent.** reg. subalp. p: Læst.]

Lim. Imandra: Malmberg!; Kantalaks: Mela herb.; haud infreqvens in vicinitate lac. Nuort'javr: Enw. ann. et Hollm.; Hibinä: Hollm.! — **Lm.** Voroninsk: Kihlm.!

Ab. Uppräknas af Leche p. 39 utan lokal. — **Sb.** Nilsä: Brenn. & N.; Iisalmi: Nyb. Ber.; möjligen afses samma fynd.

Eqvisetum variegatum Schleich.

In territorio rarum, sed et in Lapponia ac Fennia maxime boreali et in Alandia crescit.

Lapponia (Fellman, Prytz, Tengström pl. exs.), Fennia (Schrenk in litt.): Led. IV p. 491.

¹) Enl. etiketten Rukajärvi, men till exemplaret finnes äfven en annan etikett med påskrift „Kemi träsk“, hvarföre lokalen kanske icke är fullt säker.

A1. Eckerö Storby: Arrhenius!, cfr. Medd. IX p. 123.

[**Kon.** Povenets extra territorium (Günther!): Norrl. On., cfr l. c. p. 96 et Günth. p. 58.]

Ob. Simo (Ch. Keckman!): Zidd.; [(»p»): O. R. Fries p. 165]; rr Rovaniemi Tervo in ripa: Hjelt & H.! — **Kuus.** Ruoppijärvi prope Haataja: Brotherus & F. v. Wright!, vide etiam Hellstr. Distr. p. 9.

Lk. rr Ylitornio [= „Öfvertorneå“] haud procul a Koskeniemi ad fluvium Teiko-oja, ubi in flumine Tornio influit: Hjelt & H.!: Sodankylä: Eberhardt! nomine *E. scirpoides*. — **Li.** ad Lastekoski flum. Vaskojoki: Kihlm. Ant.!: Utsjoki: [J. M. J. af Tengström]!: p in reg. subalpina et alpina [= „slätfjälls reg.“]: Th. Fries p. 199. ad partem minimam tamen ad Fenniam spectat; Varangria Vesterelven ad Karlbunden!: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. subalp. p: Læst., cfr Hartm. p. 549.]

Lim. Kantalaks: Sahlberg!; Niva: N. I. Fellman! nomine *E. scirpoides*; Hibinä: Malmberg!; Nuortjavr: Enwald & Hollmén!; — **Lt.** Kola: N. I. Fellman! nomine *E. scirpoides*; Tshipnavolok: Brotherus!

„Per Europam usque ad 45° ... vulgatiss. in Scandinavia“: Milde p. 249; att arten vore mycket allmän i Skand. beror säkert på något misstag; påpekas må att Nym. Consp. p. 860 ej alls upptager arten från Finland, utan uppräknar densamma blott från de öfriga skandinaviska florumrådena.

E. variegatum uppgifves temligen oegentligt (jfr Led.) såsom ny för floran: Prot. 2, XI, 1867, då den inlemnades från L.ent.

Eqvisetum scirpoides Michx

In parte occidentali tantum in Lapponia et Kuusamo, ubi plerumque passim (aut frequentius) et interdum copiose crescit, in parte orientali autem quamvis rarius usque ad 61° 50' meridiem versus indicatur.

Lapponia prope Ponoj (Schrenk): Rupr. Distr. p. 26 et Led. IV p. 491; maxima pars Lapp.: Fries; in Europa boreali: Milde p. 250; Fenn., Lapp.: Nym. Consp. p. 860.

Kol. Petrosavodsk: Fl. Kar., cfr Norrl. On.

Kon. locis calcareis ad Mundjärvi!, ubi etiam in subturfo-sis, Valkiamäki (Simming!), in Saoneshje ad Asheb! et dein sec. totam oram bor. or. usque ad Padmosero in arenosis fq, in Reg.

occ. ad calcarias juxta pag. Suojärvi!: Norrl. On., cfr l c. p. 70 et 96 et vide Günth. p. 58.

Kp. r e. gr. ad Paadane: Sahlb. Bidr.

Kuus. ad Iivaara et plur. loc. in vicinitate lacus Paana-järvi!: Wainio Kasv., spec. e Paanajärvi jam legerunt F. Nylander! et M. & J. Sahlberg!; Haataja in ripa lacus Yli Kitkajärvi. Ruoppijärvi prope Haataja!, Rukatunturi (Broth. et F. v. Wright). Kitkajoki plur. loc., ad amnem Merenoja in fluv. Oulankajoki fluentem: Broth. in litt. — **Kk.** Soukelo: N. I. Fellman in Pl. arct. N:o 370 [nomen Kola in spec. musei deletum].

Lk. st r — p et interdum copiose Kolari contra Huukki sat cop., (cfr Norrl. Lappm. p. 269), prope Naalaoja ad Äkesjoki cop., Mona ad ostium fluminis Ylläsjoki!, Jokijalka cop., inter Teurajärvi et Kolari etc., Kittilä ad Levitunturi, ad calcarias prope pag. Kittilä et ad Aakenusjoki: Hjelt & H.; haud raro ad ripas fluminis Muonio: Norrl. Lappm. p. 258; Sodankylä Kaareskoski, Niemelä, Peuraniemi: Kihlm. — **Li.** in ripis lapidosis ad cataractas fluviorum p quidem, in ripa lacus Inari ad Paavali: Kihlm. Ant., spec. e Paksusammali ad Anarjok!; in reg. subsilv., subalp. et alp. (fq): Th. Fries p. 199, cfr Th. Fries Resa p. 59; „in Varangria merid. prope fl. Pasvigelv infra lacum Bagjajavr, formam intermediam inter hanc speciem et praecedentem [= *E. variegatum*] et difficultu definite determinatam pluribus loc offendi“: Norm. p. 332, cfr Blytt p. 1231 et Hartm. p. 549. — [**Lent.** reg. subalp. p: Læst., cfr Hartm. p. 549.]

Lapp. ross. locis humidiusculis totius Lapp. rossicae (p) rarius: N. I. Fellm., spec. e Ponoj!; alia spec. ad *E. variegatum* pertinent, vide etiam supra.

Brenn. Flor. p. 233 upptager denna växt äfven från SV [Finland], hvilket tydligen beror på förvexling med *E. variegatum*. — O. i Herb. Mus. Fenn. p. 58, P. i Suomen Kasvio och n. Österb. hos Alc. afse Kuus.

Lapp. fenn. Tilläggas bör att Wainio Ann. upptager *E. scirpoides* från flere ställen med hög frekvens (teml. allm. -- allm.) liks. att Wahlenb. p. 298 upptager denna art, till hvilken han för *E. variegatum* såsom varietet, endast från Nordlands amt och Luleå, men tillägger „vix dubito, qvin vulgatus sit“.

Lapp. ross. Ehuru det är sannolikt att arten förekommer flerstädes, föreligga dock mig veterligen inga säkra uppgifter utöfver den ofvan anförda från Ponoj.

En dylik form, som Norm. omtalar, finnes äfven i H. M. F. t. ex. från **Li.** Utsjoki vid Tenojoki: Sælan!

Lycopodiaceae.

Lycopodium Selago L.

In tota fere Lapponia et Fennia plerumque passim obviam.

Till.; Borgå: Hell. p. 18; in juniperetis et acerosis totius patriae: Wirz. Pl. off.; Lapp. Ross. Kildin (Herb. Baer), Kola (Gmel. sen. msc.) et prope Ponoj (Schrenk), gubern. Olonets (Olbricht), Fennia tota (Wirzén) at non ubique, ipse in insula Kälö archip. Aboënsis: Rupr. Distr. p. 27, cfr Led. IV p. 496; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in silvis totius Europae usque ad 8,000', in regionibus borealibus a campestri usque in regionem alpinam: Mildé p. 852; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 873.

A1. (r): Bergstr.; Godby, [Kökar] Källskär: Bergstr!; Geta: Hult ann.; ad stagnum Jomala: Sæl. ann.; Finström Färjsund, Sund Gesterby „Tjännan“: Arrh. & K. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; Korpo Kälö: Tengstr!; in vicinitate urbis Åbo p: Arrh.; Pargas r Qvidja (Elfvig), Gunnarsnäs: Arrh. Ann.; Uskela p: Nikl!; plur. loc.: Sand.; p: Sel. — **Nyl.** st fq: His.; (st r): W. Nyl.; Helsingfors Thölö: Kihlm. ann.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; p: Brenn. — **Ka.** st r: Blom. — **Ik.** (fq): Malmb.; [p interdum satis fq, frequentius in reg. arenosis Lachta, Pargala, Levaschovo: Meinsh. p. 472 et 473].

Sat. p: Simm.; st r — p: Hjelt. — **Ta.** p Pento, Kivisilta, Aito etc.: Leop.; p: Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala p: Nikl! (r) Vehkasalo et ad Ylimäis: Bonsd. cfr l. c. p. 60; st r Luhanka Onkisalo et Keihäsniemi, Korpilahti Putkilahti: Wainio Tav. or. — **Sa.** p: Hult. — **Kl.** p, in Valamo non visum: Fl. Kar.; p: Backm. — **Kol.** non adhuc certe ann., vide tamen supra et sub Kon.

Oa. p: Simm. et Laur. — **Tb.** p: Broth.; (fq): Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** (fq): Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** p Lammo!, Tutjuvaara: Eur. & H.; st r — p: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq: Norrl. On.; ubique: Günth. p. 59.

Om. p: Hellstr. — **Ok.** st r — p: Wainio Kasv.; (»r») Kianta Meriläissuo, Puolanka in paludibus: Must. — **Kp.** st r — p: Wainio Kasv.

Ob. enumeratur a Jul. p. 14; [p: O. R. Fries p. 169] et Hjelt & H. — **Kuus.** st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** st r — p: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. p, in montibus subalpinis eorumque vicinitate st fq: Hjelt & H.; p et parce: Blom Bidr.; locis durissimis sterilissimis totius Lapponiae silvaticae p, in alpinis vero et alpium omnium campis collibusque elatis ubique parcius provenit et frigori patientiorem sese sistit quam congeneres: Wahlenb. p. 291 et 292: per reg. subsilv. et subalpinam p, locis siccis et glareosis reg. alpinae forma habitu jam e longinquo alieno, caulibus elongatis, terrae saepe adpressis paullum ramosis, foliis flavescentibus. adpressis fq parcius usque ad suprema cacumina territorii progreditur, [Rastekaisa SO 730]: Kihlm. Ant.; Varangria plur. loc.: Arrh. ant.; (fq) per totam Finmarkiam [usque ad Nordeap]: Th. Fries p. 204, cfr etiam M. Blytt p. 35. — [**L. ent.** reg. alp., subalp. et silv. p: Læst.]

Lapp. ross. usque ad ostium sinus Kolaënsis (!) et pagum Umba (!) p (rarius), etiam circa Ponoj: N. I. Fellm.; specc. in H. M. F. insuper adsunt e Lm. et Lv., vide ceterum supra, Broth. Wand. p. 5, 7, 8, 12 et 13, [spec. e Jeretik!], ut etiam Beket. p. 614; f. *alpina* in montibus alpinis ad Nuotjavr: Hollm.!

Ehuru Hartm. p. 550 anser denna art sydlig, måste jag dock anse den nordlig, ehuru detta är svagt utprägladt.

Af former omnämnes från **Nyl.** f. „foliis patentibus in Esbo observari in silva uliginosa“: W. Nyl. — Om fjällformen se under Li. och Lapp. ross. samt jfr Hartm. l. c. — Milde upptager bl. a. *recurvum* „non raro“: Milde p. 252.

Lycopodium inundatum L.

In Fennia australi et media plerumque raro quamvis interdum copiose crescit; boream versus usque ad 65° lectum. In Fennia orientali uno tantum loco ad c. 64° 45' adhuc annotatum.

Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer. occ.: Nym. Cons. p. 872. vide etiam Milde p. 256.

Ab. [Reso] Luonnonmaa: Al. Tigerstedt!; Nystad Birkholm Karjarapakko: Hollmén!; Kimito Skinnarvik: Arrhenius!; Lojo Ojamo: S. O. Lindberg! — **Nyl.** [Ingå] Fagervik Brännäsflyet: His. p. 60!; Esbo Sökö cop.: Kihlm. in litt.!; Helsingfors Fredriksberg: S. O. Lindberg!, cfr Medd. I p. 93; Helsingfors Sandudden et ad „Sörnäs vexel“ (!) [fere idem locus ac praecedens]: Hult ann.; ad „Sör-

näs vexel“ nunc minore copia aut emortuum: Kihlm.; rr Borgå ad stagnum Sandby: Sæl. Ö. Nyl.; Perno extra Lovisa in campo: Arrhenius! — **Ik.** r Metsäpirtti! inter Umpilampi et Laatokka, Valkjärvi ad Pasuri!: Malmb.; [tantum in reg. arenosis saepe cop., Levaschovo, Systerbäck [= „Sestroretsk“]: Meinsh. p. 473].

Sat. Yläne ad ripam lacus Pyhäjärvi: Sahlberg!; r Karkku Harois!, Haapaniemi et Sarkola: Hjelt. — **Ta.** Vanaja in ripa lacus inter Turenki et Katalois: Norrlin!; st r [Asikkala!] in insula Kuivaharju lacus Vesijärvi, Salo in Päijäne, Evo: Norrl. s. ö. Tav. — **Sa.** Savitaipale in ripa lacus Kuolimojärvi: Sæl. ann.! — **Kl.** Uukuniemi: Simming!

Oa. Jurva (Malmgren!): Simm. — **Tb.** st r Viitasaari Korpinenjoki Kohiseva!, Pihtipudas Kärvasjärvi: Broth. — **Sb.** r Maaninka (!): Mela, cfr Desideratkat. p. 34.

Om. r Gamla Karleby, Halso, Perho!: Hellstr.; Pyhäjärvi: Norrlin! — **Kp.** ad Lusma in par. Kostamus copiosissime in palude ad ripam amnis: Wainio Kasv.!

Ob. Karlö: F. Nylander!, cfr Not. XI p. 458.

Lycopodium clavatum L.

In tota fere Fennia et Lapponia frequenter aut satis frequenter crescit. In nonnullis partibus Lapponiae superioris var. lagopus frequentius et forma typica rarius invenire indicatur.

Till.; Till. Icon. 143; Hell. p. 18; in silvis umbrosis totius patriae: Wirz. Pl. off.; Fennia (bor. or.) et maxima pars Lapp.: Fries; in ericetis, turfosis et silvis totius Europae: Milde p. 256; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 872, vide etiam Rupr. Distr. p. 29.

Al. (fq): Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq — p: Arrh. Ann.; fq: Sand. et Sel. — **Nyl.** fq: His., W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.: [Hogland] (»r»): Brenn. — **Ka.** st fq: Blom. — **Ik.** fq: Malmb.: [(fq)] Meinsh. p. 474].

Sat. st fq: Simm. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; fq: Asp. & Th. et Bonsd. — **Sa.** st fq: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar. et Backm. — **Kol.** st fq: Elfv.

Oa. st fq: Simm.; fq: Laur. — **Tb.** fq: Broth. — **Sb.** fq: Mela: (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H., st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** st fq: Wainio Kasv.; fq: Must. — **Kp.** st fq: Wainio Kasv.

Ob. enum. a Jul. p. 14; [p: O. R. Fries p. 169]; st fq praecipue in silvis in toto territorio: Hjelt & H. — **Kuus.** p — st fq praecipue in montibus subalpinis: Wainio Kasv. — **Kk.** st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. (st fq): Hjelt & H., spec. ad var. *lagopus* pertinere determinavit Kihlman; (p): Blom Bidr.; in silvaticis et subsilvaticis omnium Lapponiarum (rarius), etiam in subalpinis ad Puolmak Tanensium visum: Wahlenb. p. 291; Wainio Ann. e plur. locis enumerat; forma typica intra territorium tantum rarius ex. gr. ad Kultala et Toivoniemi, Utsjoki (H. M. F.): Kihlm. Ant.; in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinae usque ad Puolmak: Th. Fries p. 204; usque ad 69° 56': Norm. ann. p. 82, vide etiam M. Blytt p. 38, Norm. p. 331 et Hartm. p. 551. — [**Lent.** reg. subalp. et silv. (fq): Læst.]

Lapp. ross. cum priore [*L. annotinum*] tametsi (frequentius): N. I. Fellm., spec. in Pl. arct. e Kola ad var. pertinet.

Ob. Zidb. uppgifver att denna art i [det närmaste] grannskapet af Uleåborg ej påträffats af honom eller hans elever, hvilket rekommenderas till närmare undersökning.

Lycopodium clavatum var. *lagopus* Læst.

In Lapponia praecipue superiore et Fennia maxime boreali.

Ob. Rovaniemi (!) in vicinitate templi: Kihlm. — **Kuus.** Haataja: Brotherus & F. v. Wright! — **Lk.** Ylitornio Koskenniemi: Hjelt & Hult!; Sodankylä Pelkonen: Kihlm. — **Li.** in silvis fertilioribus, nec non in articulis rupium et supra terram glareosam et madefactam reg. alpinae st fq, Peldoaiivi N 550, [Rastekaisa h. 415]: Kihlm. Ant.! — [**Lent.** Kaaresuanto: Backm. & H. p. 263, cfr. Hartm. p. 551.]

Lim. Krestovaja-gora: Broth. Wand. p. 5; Tshun!, Sashejka, Hibinä (!), in alpinis ad Nuotjavr!: Hollm. — **Lt.** Kola! et Jere-tik!: Hollm. — **Lm.** plur. loc.: Kihlm.!

Kihlm. förmodar, att varieteten redan i de lägre delarne af Lappland ej är sällsynt (se äfven Norm. Ind. p. 52). Då hufvudartens utbredning i de nordliga trakterna derför synes mig något osäker, hafva flere uppg. för denna från Lapp. ross. utelemnats. Säkert är emellertid att antingen hufvudformen eller varieteten förekommer i alla delar af ifrågavarande område. — Varieteten upptages ej af Milde.

Lycopodium annotinum L.

In tota fere Fennia et Lapponia frequenter (— satis frequenter) obviam. (F. alpestris in regionibus alpinis).

Till.; Lapp. silv. tota (Wahlenb.), ad lit. Lapp. ross. a Sosnovets usque ad Kola . . . (Hb. Baer) . . . gubern. Olonets (Olbright), Fennia ins. Hogland (Hb. Baer): Rupr. Distr. p. 28; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in silvis Europae: Milde p. 253; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 872.

Al. (st fq): Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Arrh. Ann., Sand. et Sel. — **Nyl.** fq: omnes auct. — **Ka.** (»p»): Blom. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 473].

Sat. fq: Simm.; st fq — fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; fq: Asp. & Th. et Bonsd. — **Sa.** st fq: Hult. — **Kl.** (fq): Fl. Kar. — **Kol.** st fq — fq: Elfv.

Oa. fq: Simm. et Laur. — **Tb.** fq: Broth. — **Sb.** (fq): Mela; (»p»): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** st fq: Wainio Kasv.; fq: Must. — **Kp.** st fq: Wainio Kasv.

Ob. [fq: O. R. Fries p. 169]; st fq — fq in silvis totius territorii: Hjelt & H. — **Kuus.** et **Kk.** st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. st fq — fq: Hjelt & H.; fq: Blom Bidr.; in silvis acerosis per Lapponiam totam suec. . . sat vulgare, in subalpinis r: Wahlenb. p. 291; in betuletis ac pinetis reg. subsilv. et subalpinæ fq: Kihlm. Ant.; Köngäs etc. fq: Wainio Ann.; Norm. p. 330 et 331 e multis locis enumerat; usque ad 69° 57'—58': Norm. ann. p. 82, cfr etiam M. Blytt p. 36 et Hartm. p. 551. — [**Lent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. iisdem cum priore [*L. Selago*] locis (p): N. I. Fellm.; in Lv.: Mela Pl. et Palmén!; in Lp., Lt. et Lm.: Kihlm., vide etiam Beket. p. 615.

L. annotinum f. alpestris Hartm.

In alpinis Lapponiae frequenter invenire indicatur, ceteroquin rarissime.

Ob. Rovaniemi: Brenner!, vide infra. — **Lk.** [Sodankylä] r in pineto arenoso ad cataractam Kelukoski, Kommattivaara parce: Blom Bidr. — **Li.** in ericeta reg. alpinae . . . quoque in reg. betulae copiosius et 100 m. supra terminum betulae st fq penetrat, Pietarlaut-tasoavi NO 420, Peldoavi SO 534: Kihlm. Ant! — [**L. ent.** reg. alp. p: Læst.] — **Lapp. ross.** in alpinis (p): N. I. Fellm., spec. ex Olenji! [spec. in Pl. arct. e Kola vix huc pertinet] in monte subalpino Krestovaja prope Kantalaks: Brotherus!, in montibus alpinis ad Nuotjavr: Hollm.!, Ponoj: Brenner!, cfr Knabe Pfl. p. 280.

Exemplaret från **Ob.** Rovaniemi synes bilda en mellanform emellan denna form och hufvudformen; likaså enl. N. I. Fellm. hans exemplar från **Lapp. ross.**: Pl. arct. n:o 358, ehuru detta torde böra föras till hufvudformen.

Lycopodium alpinum L.

In regione alpina et subalpina (betulina) Lapponiae frequenter et saepe copiose crescit, etiam in montibus subalpinis Fenniae maxime borealis copiose invenitur, sed inferius raro tantum descendit nisi in Lapponiam ultimam.

Sosnovets (Baer): Rupr. Distr. p. 30; maxima pars **Lapp.**: Fries; **Lapp.**, Fenn. bor.: Nym. Consp. p. 872; locis alpinis et subalpinis, rarissime montanis Europae: Milde p. 258.

Kp. Solovetsk [= „Solovki“]: Beket. p. 615; ad pagum Kostamus in campo graminoso: Wainio Kasv.!

Ob. rr et sterile Rovaniemi Tolonen: Hjelt & H.!, Rovaniemi in vicinitate templi: Kihlm. — **Kuus.** Iivaara: W. Nyl. Till. p. 304, spec. adscriptum Kuusamo!; satis cop. in cacumine montium subalpinorum [„tunturit“] Iivaara (!) et Nuorunen

[Nyb. Ber. et Sahlb. Fört.]: Wainio Kasv.; Rukatunturi: Broth. in litt.! — **Kk.** Oulanka in montibus subalpinis Kivakka! et Päänuorunen: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. in montibus subalpinis fqq etiam fructibus fq, ceteroquin autem rr et sterile tantum Kolari Äkäslompolo: Hjelt & H.; Sodankylä Pelkonen: Kihlm.; Sodankylä Pyhäntunturi: Blom!; in montibus subalpinis et in collibus campisque per partem subalpinam Lapponiarum omnium usque ad Puolmak Tanensium vulgare, per alpium vero totum jugum ubique parcus: Wahlenb. p. 290 et 291, vide etiam l. c. p. XXXI et Norrl. Lappm. p. 258; Kuolajärvi fq: Eberh.!; in campis siccioribus et junipere-tis reg. subalpinæ et alpinæ fq et sæpe copiosius, in subsilv. quoque reg. multis locis, ex. gr. ad Väylä, in ericetis inter Kulta et Rovanen, [Rastekaisa SO 730]: Kihlm. Ant.; fq [usque ad Nordcap] in reg. subalpina et alpina: Th. Fries p. 204, cfr M. Blytt p. 37. — [**L. ent.** reg. alp. fq: Læst., cfr Hartm. p. 552.]

Lapp. ross. in parte boreali peninsulae lapponicæ e Kola ad Ponoj (!) (p), etiam ad Kantalaks (!): N. I. Fellm.; Hibinä et in alpinis ad Nuotjavr: Hollm.!, cfr Broth. Wand. p. 8 et Beket. p. 615; Maaselkä [= „Maselga“]: Beket. l. c.; etiam in Lv.: Mela Pl.; Rupr. Distr. vide supra.

Ok. „Kajanin seurak. Koutaniemen kylässä Kattilajärven etäisellä niemellä“: Must.; då arten här skulle förekomma långt från sina egentliga fyndorter, torde det behöfva utredas om icke en form af *L. complanatum* ligger till grund för uppgiften.

Lycopodium complanatum L.

In Lapponia, regione alpina et parte maxime orientali excepta, ut in maxima parte Fenniae satis frequenter crescit; in Fennia maxime austro-occidentali frequentia minuitur.

Till.; Till. Icon. 69; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in Europa bor.: Milde p. 257; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 872.

Al. (r): Bergstr.; [Finström] Norrskog, [Föglö] Degerby: Bergstr. Beskr.; Sund Gesterby „Tjännan“: Arrh. & K. — **Ab.** p: Zett. & Br. et Arrh. Ann.; Uskela p: Nikl.!, plur. loc.: Sand.; p: Sel. — **Ny1.** p: His.; (fq): W. Nyl.; p: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland]

(r): Brenn. — **Ka.** (r) [Virolahti] prope pagum Saivikkala ad Käyräjäki: Blom. — **Ik.** st fq: Malm.; [(fq): Meinsh. p. 474].

Sa. st fq: Simm.; st fq — p: Hjelt. — **Ta.** p, in saltu Sahalahti fq: Leop.; st fq: Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd.: p: Wainio Tav. or. — **Sa.** (r), in silva in Utula et Syyspohja fq et p cop.: Hult. — **Kl.** (fq), in Valamo nobis non obvia: Fl. Kar.: p: Backm. — **Kol.** in reg. coll. et aren., ad Mandroga fq: Elfv.

Oa. st fq: Simm. et Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** p: Mela et M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H.; fq — st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. st fq: Hellstr. — **Ok.** fq — st fq: Wainio Kasv.; fq: Must. — **Kp.** fq — st fq: Wainio Kasv.

Ob. enum. a Jul. p. 14; fq ad Uleåborg: Zidb.; [fq: O. R. Fries p. 169]; st fq in silvis, praecipue pinetis: Hjelt & H. — **Kuus.** et **Kk.** fq — st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. st fq: Hjelt & H.; (p): Blom Bidr.; in collibus campisque siccis silvaticis et montibus subalpinis Lapp. omnium suecicarum vulgare, ut etiam in ipsis alpidibus rarius: Wahlenb. p. 290, cfr Rupr. Distr. p. 29; usque ad terminum betulae, sed vix ultra st fq — fq, Hammasuro O 506 loco occulto, Peldoaiivi SO 397: Kihlm. Ant., vide sub var.; fq per totam Finmarkiam in regionibus subsilvaticis et subalpinis: Th. Fries p. 204, cfr M. Blytt p. 34. — [**Lent.** reg. subalp. et silv. p: Læst., cfr Hartm. p. 552.]

Lapp. ross. in parte occidentali usque ad Kola (p): N. I. Fellm., [ad var. ad partem forsitan spectet]; Umba: Selin!; in Lv. [circa pag. Kuusreka]: Mela Pl.

Lycopodium complanatum var. **chamaecyparissus** Al. Br.

Omnino typicum in territorio vix adhuc lectum, sed forma huic proxima in Lapponia saltem bor. occidentali magna copia invenire indicatur et eadem certe forma in Fennia orientali usque ad lat. 62° 50' rarissime legitur.

[Petropoli: Rupr. Distr. p. 30 nomine *L. sabinaefolium* Willd.]; Fennia?: Nym. Consp. p. 872.

Kon. Kosagora [prope Perguba] (Simming!, Kullhem!): Norrl. On., cfr l. c. p. 96. — **Lk.** [Kengis: Hartm. p. 552, cfr. Nym. Consp.

p. 872 et Backm. & H. p. 263]; rr Kolari Kuivasvaara prope Äkäsjoki in pineto: Hjelt & H.!; Sodankylä Pelkonen: Kihlm.: Sodankylä Pyhätunturi: Blom! — **Li.** maximam partem ad varietatem pertinet copia hujus territorii: Kihlm. Ant. — **Lim.** Kantalaks (!), Sashejka, ad Nuotjavr: Holm.! — **Lt.** Kola: Holm.! — **Lm.** plur. loc.: Kihlm.

Ett exemplar från **Li.** har granskats af prof. Luerssen och af honom förklarats säkert tillhöra *L. complanatum*, ehuru det närmar sig *L. *chamaecyparissus* och i habitus påminner om *L. alpinum*. Alla nu anförda uppgifter med undantag af Ruprechts (exemplar från Kengis har jag dock ej sett) torde afse samma form, som bestämdt skiljer sig från var. *chamaecyparissus* i H. N. f. XIII N:o 100 genom tjocka grenar och en habitus, hvilken, såsom redan nämndes, påminner om *L. alpinum*. Mellanformer emellan denna form och hufvudformen saknas ingalunda, så t. ex. exemplar från **L. ent.** Muonio-niska Hetta: Soldan! och **Lapp. ross.** Pl. arct. N:o 361 (enl. N. I. Fellm.), hvarjemte jag antecknat att så äfven varit fallet med ett exemplar från **Lk.** Kuolajärvi Sallatunturi: Eberhardt i dupl.! — Exemplaren från Kon. afvika något från de öfriga.

Ett exemplar från **Ik.** Nykyrka: E. Nylander! öfverensstämmer deremot ganska mycket med exemplaret i H. N. och tillhör möjligen den äkta *L. chamaecyparissus* Al. Br., jfr t. ex. Hartm. XII p. 28. Ett exemplar från **Al.** Föglö: Tengstr.!, ehuru tillhörande hufvudformen, närmar sig något till detta.

Selaginellaceae.

Selaginella spinulosa Al. Br.

In Lapponia et Fennia boreali plerumque satis frequenter obviam; in parte maxime occidentali jam supra 67° rarescit, in parte orientali infra 62°. In cetera Fennia raro (— rarissime), sed adhuc in Alandia lecta.

Lapponia subsilv. et subalp. (Wahlenb.), rossica prope Ponoj (Schrenk), Fennia borealis et media maritima (F. Nylander msc.): Rupr. Distr. p. 31; Fenn. (austr. occ.) et maxima pars Lapp.: Fries, vide infra; in pratis alpinis et subalpinis totius Europae . . .

Lapp. ross., Fenn. bor. et med.: Milde p. 260; Fenn. bor. or.: Nym. Consp. p. 873.

A1. r: Bergstr.; Hammarland! inter praedium sacerdotis et Frebby: Bergstr. Beskr.; Geta Dånö: Hult ann.; Eckerö Storby et Böle fq et cop. [jam a Hult et Leopold ann.], Jomala Möckelö: Arrh. & K.; Jomala Lagnöskär: Laur. Fört.

Ta. Padasjoki Kellosalmi: alumn. Åström!, cfr Not. XIII p. 464 et Alc. — **Sa.** Nyslott: O. Carlenius! — **K1.** Uukuniemi: Nikl!, cfr Fl. Kar. p. 195; p Impilaks (!), Ruskiala: Backm., cfr Norrl. Symb.; Suistamo ad Leppäsyvä! etc. st fq: Hjelt Ant. p. 69. — **Kol.** non adhuc ann.

Tb. rr Pihtipudas ad deversorium Aho: Broth., cfr l. c. p. 190. — **Sb.** r Leppävirta in prato praedii sacerdotis: Mela. — **Kb.** [Liperi!] r Leskelänvaara, Timovaara, Nenäsenmäki, [Polvijärvi] Raudanjoki!: Eur. & H.; Liperi Mutkanvaara Hiekkaharju: Hällstr.!; [Lieksa Nurmes et Repola] st fq — p: Wainio Kasv.! — **Kon.** st fq, in Saoneshje per partem bor. or. fq, etiam in campis aridis arenosis, in Reg. occ. ad Suojärvi! fq, Mökkö pl. l. et Maimalampi visa: Norrl. On., cfr l. c. p. 70 et vide Günth. p. 59; Loimala: Hjelt Ant. p. 69.

Om. st r Perho!, Lestijärvi: Hellstr., spec. e Lestij. Lindilä! — **Ok.** st fq: Wainio Kasv.; (»r») Kianta et Puolanka, Kajana (Alc.): Must.; in Ostrobottnia interiore fq: Brenn. Reseb. p. 69, cfr l. c. p. 67, spec. e Kajana!, vide etiam Hellstr. Distr. p. 10 et cfr Alc. — **Kp.** st fq: Wainio Kasv.; in Kar. ross. [= „reg. paludosa“] haud infreqvens: Sahlb. Bidr.; [Sumostroff: Beket. p. 615].

Ob. r: Brenn. & N.; Uleå: Eberh.!; Ylikiiminki et Kiiminki: Brenn. herb.; Pudasjärvi: Nyberg!, cfr Must.; Kemi (!) Kallinkangas, Rovaniemi Lintula: Kihlm.; [Alatornio] Kantojärvi: Hough. not.; in vicinitate flum. Tornio r nobis obviam Turtola, in Rovaniemi ut etiam in interiore parte p: Hjelt & H.; O. R. Fries non vidit, cfr l. c. p. 156. — **Kuus.** st fq: Sahlb. Fört. et Wainio Kasv. — **Kk.** st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. in par. Kittilä st fq, in interiore parte p, sed in vicinitate fluminum Tornio et Muonio r nobis obviam, Yli-tornio ad Koskeniemi, Kolari in Ylläsaari ad Simu et Väkevämaa: Hjelt & H.; [Sodankylä] fq: Blom Bidr.; locis gra-

minosis subhumidis juxta ripas fluviorum praecipue partis sub-silvaticae et subalpinæ totius Lapponiæ sat vulgare, ut etiam in alpium convallibus et radicibus per . . . Finmarkiam parcius [usque in Måsöam juxta Nordeap]: Wahlenb. p. 292; Sodankylä Pelkonen — Aska, altius secus Kitinen fq: Kihlm., vide Blom Bidr.; Kuolajärvi st fq, etc.: Wainio Ann.; in ripis graminosis vel subturfosis per reg. subsilv. et subalpinam st fq — fq, in reg. alpina agri utsjokensis ad rivulos st fq, Hammasuro SO 371, Ailigas 400: Kihlm. Ant.; in reg. subsilv. et subalp. fq: Th. Fries p. 204, vide etiam M. Blytt p. 38. — [**L. ent.** reg. alp., subalp. et silv. p: Læst., cfr Hartm. p. 552.]

Lapp. ross. in graminosis humidis totius Lapp. (p): N. I. Fellm.

Fries uppg. från Finland afser tydligen Åland; den är derföre icke egentligen oriktig, men dock vilseledande, då arten i norra och östra Finland förekommer med vida större frekvens. — **Sat.** Kyrö: Asp; mindre troligt. — **Ta.** Hauho: Herk.; behöfver bekräftas.

Isoëtaceae.

Isoëtes lacustris Dur.

In tota fere Fennia (Alandia excepta) et Lapponia varia frequentia indicatur, forsitan saepe neglecta.

Karelia prope Viborg et cit.: Rupr. Distr. p. 27 ¹⁾, cfr Led. IV p. 495 ¹⁾; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries ¹⁾; Fennia lacus Jalguba in Karelia Onegensi (Kullhem), Nurmes (Backman), Viborg Kareliae, in lacu Lappajärvi Ostrobotniae austr. (Fellman), Fagervik (Hisinger), parochia Keuruu in Tavastia (Nylander), in lacu Pintamojärvi par. Pudasjärvi (Nyberg), [lacus Pargallovo Petropoli]: Milde p. 277; Fenn.: Nym. Consp. p. 871; Lapponia: Roth p. 46.

Al. adhuc non ann. — **Ab.** r [Åbo!] stagnum Littois: Zett. & Br. ¹⁾!; Uskela: Nikl.!; r Sammatti in stagno Ruokijärvi: Sel. ¹⁾;

¹⁾ *I. echinospora* non distincta.

lac. Lojo in sinu Outamo et Biskopsnäs: Ch. E. Boldt. — **Nyl.** Ekenäs Degerby: A. Brotherus in Herb. lyc. n. et Hult herb.; p in lac. Fagerviksträsk, Hvitträsk et Marsjön!, autumnno copiose in lit. rejecta: His. ¹⁾, cfr supra et W. Nyl. p. 223¹⁾; Kyrkslätt Hvitträsk: H. A. Kullhem! et Nyberg!; p: Sæl. Ö. Nyl. ¹⁾. — **Ka.** (fq): Blom ¹⁾; Viborg: Fl. Kar. p. 193 ¹⁾, vide etiam supra. — **Ik.** [tantum in aquis a mari remotis Pargala, Levaschova, Toxova etc.: Meinsh. p. 479, cfr Milde].

Sat. Euraâminne: Kl. Wahlman!; r Karkku! Riipilä infra Koskis, et Kauniais in Kulovesi forsitan ceterum praetervisa: Hjelt: Tyrvis: Warel. ¹⁾; Kyrö: Asp ¹⁾, vide ceterum infra. — **Ta.** (fq): Leop.; in lacubus majoribus (fq): Norrl. s. ö. Tav., spec. e Vesijärvi! et Urajärvi!; Asikkala (r): Nikl.; st fq: Bonsd.; p: Wainio Tav. or.; Keuruu Mänttä: Sælan!, vide etiam supra. — **Sa.** Iitti Kuusankoski: Sæl. ann.; Lappvesi (!) Parkkarila: Sælan!; Kangasniemi Puulavesi: Lackström!; [Ruokolaks] (fq): Hult. — **Kl.** st r: Fl. Kar. ¹⁾; p Impilaks: Backm. ¹⁾, cfr Norrl. Symb.; Uukuniemi: Nikl. et Simming! — **Kol.** vide infra.

Oa. adhuc non ann. — **Tb.** p: Broth., spec. e Pihtipudas Alvajärvi! — **Sb.** Mela enumerat. — **Kb.** Kide: Brand! et Backm. ¹⁾; Tohmajärvi Everilä: Hjelt Ant. p. 69!; [Liperi] (fq): Eur. & H.!; Pielisjärvi ad Nurmes (Backman!); Wainio Kasv., cfr supra. — **Kon.** fq in lacubus majoribus, in lac. Mundjärvi cop., in Saoneshje pl. locis visa: Norrl. On., spec. e Perttijärvi!, cfr etiam supra et vide Günth. p. 59, ubi enum.; Loimala in lacu ejusdem nominis: Hjelt Ant. p. 69, cfr l. c. p. 56.

Om. (p) ut dicitur, ipse tantum *I. echinosporam* legi: Hellstr.: Lappajärvi: vide supra. — **Ok.** (p) Paltamo in amni Hövelö et Kuhmo: Must.; Paltamo Kirvesjärvi ad Petäjänlahti: Brenn. Ber. 1869! — **Kp.** Uhtua ad Jyväskylä! in lacu Kuittijärvi: Wainio Kasv.; haud infrequens: Sahlb. Bidr. ¹⁾.

Ob. tantum in stagno Kuivaniemi: Jul. p. 14 ¹⁾; Pudasjärvi: Nyberg!, cfr supra; Simo Porttiniemi: Brenner!; [p: O. R. Fries p. 169 ¹⁾]; st r in lacubus par. Ylitornio in Raanujärvi, Mieköjärvi ad Kaaranen et Pessanlompola, Rovaniemi in Sinettalampi!: Hjelt

¹⁾ *I. echinospora* non distincta.

& H. — **Kuus.** Tavajärvi (Nyberg!), Torankijärvi (Nyberg!) et Paa-najärvi! Wainio Kasv. — **Klk.** adhuc non ann.

Lk. st r Kolari Äkäslompolo: Hjelt & H.!; sub aqva in flu-viis pacificis et lacubus Lapponiae silvaticae inferioris meridio-nalis p: Wahlenb. p. 294¹⁾; Sodankylä cop. in Saitajärvi, prope Kalkkivaara: Wainio Ann.; Äkäsjärvi Soukkaniemi: Hjelt!; Pallas-tunturit Vuontisjärvi: Sælan!; Ounastunturi et plur. aliis locis: Norrl. Lappm. p. 268. — **Li.** Inari Salmijärvi: Wainio Ann.; co-piosius in lacu fluminis Paatsjoki, ubi latit. boreal. attingit 69° 20'—30': Norm. Ind. p. 53, vide etiam Th. Fries 1864 p. 48 [forsitan ad eundem fere locum ad qvem antecedens spectet], cfr N. I. Fellm. p. LXXI, Blytt p. 1238 et Hartm. p. 550. — [**L.ent.** reg. subalp. r Enontekiäinen Kelottijärvi (L. L. Læstadius): Læst.¹⁾, cfr Backm. & H. p. 264; Kelottijärvi etc.: Norrl. Lappm. p. 268.]

Lim. Nuotjavr: Hollm.! — **Lm.** Kolmjavr: Kihlm.!

Ik. Kuolemajärvi: Malmb.; exemplaret hör till *I. echinospora*; detsamma gäller om **Sat.** Siikais (Malmgren): Simm.; huruvida Warelil och Asps uppg. äro fullt säkra, torde kunna sättas in fråga. — **Kol.** „Ad Nikola folia non-ulla verisimiliter *Isoëtis* in flum. Svir fluctuantia legi“: Elfv. Osäkert är dock huruvida uppg. hänför sig hit eller till *I. echinospora*. — **Lapp. ross.** F. Ny-landers exemplar, se Herb. Mus. Fenn. p. 59, hör till *I. echinospora*.

Sannolikt är att arten flerstädes blifvit förbisedd på grund af dess växtsätt, dock torde den å andra sidan blott undantagsvis vara allmän, ehuru den ofta är ymnig. — mycket ymnig. Då *I. echinospora* ej åtskildes af de äldre förf. — denna art beskrefs 1861, omnämndes från Finland af Al. Braun 1862 (se under sjelfva arten), hvarefter Brauns arbete refererades af W. Nylander på mötet 28, II, 1863 — måste det i afseende å några uppg. anses osäkert, till hvilkendera arten de hänföra sig; dessa uppg. äro derför särskildt betecknade.

Isoëtes echinospora Dur.

Ut antecedens, sed plerumque frequentia minore.

Fennia rossica Jalguba lacus Onegae Kareliae cum *I. lacu-stri* (Kullhem), Fagervik (Hisinger), Fredrikshamn [= „Frederiks-hamm“] (Schykovsky) paroch. Keuruu in Tavastia rarius quam *I.*

¹⁾ *I. echinospora* non distincta.

lacustris (Nylander), [Krestovski in stagis juxta insulas fluvii Nevae prope Petropolin (Meinshausen)], Lapponia orient. ad mare album prope Kantalaks [vide infra] 66° 30' sine *I. lacustri* et lacus Susijärvi (Fellman): Milde p. 279, e duobus locis prioribus jam ab Al. Braun in „Zwei Deutsche Isoëtes Arten“ Berlin 1862 p. 26 enumeratur; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 871; Lapp. Fenn.: Roth p. 46.

Al. adhuc non ann. — **Ab.** Uskela Koskis: Nikl.!; lac. Lojo in sinu Outamo: Ch. E. Boldt. — **Nyl.** Fagervik: vide supra: Strömfors [aut Kymmene] Marknadsbacka: Arrh. — **Ka.** Fredrikshamn: vide supra; Viborg Monrepos: Sælan in Medd. I p. 108; in vicinitate opp. Viborg ad Horttana, Vainikka in freto Porkansaari et Tamminiemi sec. specimen lecta a Nerv.: Malmb. — **Ik.** Kuolemajärvi: Malmberg! nomine *I. lacustris*; [in aquis ad mare ubique: Meinsh. p. 479], vide ceterum sub Ka.

Sat. Siikais: Malmgren! nomine *I. lacustris*; r Karkku in lacu Kulovesi ad Koskis! et Kulju ad insulam magnam, Järventaka nonnullis locis in lacu Riipilä qvamvis parcius, Kyrö Mahnala 1878, extra territorium in Kuru Toikko!: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop. et Asp. & Th.!; ut antecedens [*I. lacustris*] sed parcior: Norrl. s. ö. Tav., spec. ex Asikkala Urajärvi!; st fq: Bonsd.!; nonnullis locis in lacu Päijäne: Wainio Tav. Or., spec. e Korpilahti Pohjola!; Keuruu Mänttä!, Kuorevesi Maitovalkama!: Sælan, vide etiam supra. — **Sa.** Villmanstrand Parkkarila!, Ruokolaks et Savitaipale Kuolimojärvi: Sæl. ann.; [Ruokolaks] ex unico loco lac. ad Narsakkala lecta, forsitan haud r: Hult. — **Kl.** Suistamo Sarkaoja!, Impilaks in Ladoga contra Ratinen: Hjelt Ant. p. 69, cfr l. c. p. 49. — **Kol.** adhuc non ann., vide tamen sub *I. lacustrem*.

Oa. et **Tb.** adhuc non ann. — **Sb.** p?: Mela; Maaninka: L. M. Runeberg! — **Kb.** [Liperi] r Viinjoki: Eur. & H.!; p — st fq in lacubus Pielisjärvi, Pankajärvi, Nurmijärvi nec non in Lieksanjärvi et Koroppi: Wainio Kasv.; Nurmes: Sæl. ann. — **Kon.** in plurib. lacub. majoribus, ut in Perttijärvi (!), Mundjärvi, sin. Onegae ad Suunu, fq obvia, in Saoneshje ad Schungu, Welikajaguba!, cet.: Norrl. On.; Jalguba: Kullhem!, cfr supra: Tiudie:

Kullhem!; Loimala Riihilaks: Hjelt Ant. p. 69, cfr l. c. p. 56!; Santalo: Günther!, cfr Günth. p. 59.

Om. frequentior quam praecedens: Hellstr., spec. e Gamla Karleby! — **Ok.** in aquis par. Kuhmo p — st fq, in lacubus Tervasalmi et Lammajärvi: Wainio Kasv.; p Koutasalmi Leppiniemi: Must. — **Kp.** p — st fq usque ad Ylä-Kuittijärvi et in lacubus Kiimasjärvi et Ylä-Kuittijärvi obviam: Wainio Kasv., spec. ex Uhtua Ylä-Kuittijärvi ad Jyväskylä!

Ob. Pudasjärvi haud infrequens ex. gr. in vicinitate serratrinae Timonen: Nyb. Ber.; Simo Porttimojärvi et Pudasjärvi Aittajärvi: Brenn. herb.; Ylitornio Liiakkola prope deversorium Husa: Sælan!: rr Ylitornio ad Kaaranes! et in amne et in Miekojärvi, etiam ad Pajuniemi: Hjelt & H. — **Kuus.** Kuusamonjärvi (!) (F. Silén): Wainio Kasv.; Pudasjärvi Kostonlampi ad deversorium Kariniemi: Nyb. Ber.; Paanajärvi: Nyberg! — **Kk.** in lacu Susijärvi: N. I. Fellm., cfr. l. c. p. XXXIX, supra et infra.

Lk. tantum ad Muonioniska: Norrl. Lappm. p. 268; Pallas-tunturit Vuontisjärvi: Sælan! — **Li.** in Varangria merid. in flumine Paatsjoki, in cujus parte extima [= Elvenæs: Th. Fr.] mox postea quoque a Th. Fries lecta et publicata, plur. loc. praecipue copiose in lacu „Ovre-Klostervand“ inter Menikasö et Risto, folia sola ad ripas lacus intimi Bagjajavr impulsa legi: Norm. p. 331, vide etiam Th. Fries 1864 p. 48 et 49 et cfr Blytt p. 1239; term. borealis in parte orientali agri ad 69° 40': Norm. ann. p. 82. — [**Lent.** enumeratur a Hartm. p. 550.]

Kk. Då Fellm. blott upptager Susijärvi, synes mig uppgiften från Kantalaks hafva uppkommit derigenom, att Fellm. velat antyda i närheten af hvilken ort Susijärvi befinner sig, hvarefter af misstag ett „et“ i st. f. „ad“ influtit hos Milde.

Norrlin påpekar att arten nästan endast uppträder på mjuk botten samt vanligen på grundare ställen än *I. lacustris*: Norrl. s. ö. Tav.; äfvensom att den ingalunda är allmänare mot norden än den sistnämnda arten, utan synes förhållandet vara alldeles motsatt: Norrl. Lappm. p. 268. — Alc. uppgifver, enligt min åsigt utan skäl, att *I. echinospora* är den allmänare arten [i södra Finland].

Polypodiaceae.

Polypodium vulgare L.

In tota fere Fennia usque ad 64° frequenter obviam, nonnullis plagis Fenniae magis orientem versus sitae, ubi rarius, exceptis; boream versus rarius, sed usque ad summum septentrionem progreditur.

Till.; Till. Icon. 79, Hell. p. 18; per omnes patriae provincias in Lapponiam silvaticam usque: Wirz. Pl. off.; in australioribus Fenniae vulgatissime, orientem versus ad Viborg et Imatra (ipse): Rupr. Distr. p. 50, ubi etiam Wahlenb., Wirzén et Schrenk cit.; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in silvis totius Europae: Milde p. 20, cfr Nym. Consp. p. 867.

A1. fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Arrh. Ann., Sand. et Sel. — **Nyl.** fq: omnes auct. — **Ka.** p: Blom; par. Viborg st fq: Malmb. — **Ik.** in hac provincia [„i de sydligare sockarna“] r: Malmb.; [st r e. gr. prope Lachta: Meinsh. p. 483].

Sat. fq: Simm. et Hjelt. — **Ta.** fq: Leop., Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** st fq: Hult. — **K1.** par. Käkisalmi st fq: Malmb.! (fq): Fl. Kar.; fq: Backm.; fq — st fq: Hjelt. — **Kol.** rr in fissuris rupium dioreticarum in reg. silv.: Elfv., [spec. e Russia Nikola!].

Oa. fq: Simm.; st fq: Laur. — **Tb.** fq: Broth. — **Sb.** fqq: Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Kide (r): Brand!; [Liperi] (fq): Eur. & H!; st r — p in montibus per totum territorium: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq — fq: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 59.

Om. p: Hellstr. — **Ok.** st r — p: Wainio Kasv., spec. e Kuhmo Kylvälä!; (st fq): Must. — **Kp.** st r — p: Wainio Kasv.; Solovetsk: Knabe!

Ob. (r): Jul. p. 14; Limingo: [Hellström]!; circa Uleåborg Zidb. non vidit; Aavasaksa: Nyberg!; r in rupibus Rovaniemi ad Lohiniva? et Hepokallio [et ad Pullinki et Kynsivaara parte suecica]: Hjelt & H.; O. R. Fries non comm. — **Kuus.** st r — p in montibus, parce in fere omnibus montibus subalpinis [„tunturit“]: Wainio Kasv.; Ukonvaara: Nyberg! — **Kk.** st r — p: Wainio Kasv.; Suhaja-guba: Beket. p. 615.

Lapp. fenn. r Kolari Jouhisuannonvaara!, Kittilä Paahtakallio, Muonioniska ad Saivio ad fluvium Äkäsjoki: Hjelt & H.; r in caumine Kommattivaara nonnulla spec.: Blom Bidr!; in lateribus montium silvaticorum meridici expositis per Lapp. suecicas rarius ex. gr. . . . in Vallivaara Lapp. Tornensis: Wahlenb. p. 278: Pallastunturit Rihmakuru: Hjelt; Sodankylä Pyhätunturi, Inari (!) Tervasalo in vicinitate Tervasaari ad lac. Inari, Ruoptuinvaara in reg. pinifera, Paatsjoki et Köngäs [ad mare glaciale]: Wainio Ann.: in rupibus umbrosis reg. subsilv. ad Pyttelvaara!, Tirro, Kenishkoski, Paavali et subalp. ad Ailigas et Kudossuvannonpää! semper parcius, spec. vidimus modo 5—7 cm. alta laminis foliorum triangularibus, 3—4 cm. longis: Kihlm. Ant.; Inari Seidvuori: F. Silén!; in Varangria merid. ad tractum praedii Elvenæs: Norm. p. 326, vide Wainio Ann.; in Var. mer. ad 69° 57'—58': Norm. ann. p. 78; Ostfinmarken: M. Blytt p. 10 et Hartm. p. 530. — [**L.ent.** reg. subalp. r Vallivaara (Wahlenb.): Læst.]

Lapp. ross. in parte occidentali p usque ad mare glaciale, nec non ad Ponoj: N. I. Fellm.; spec: e Kola!; Umba: Selin!; Kantalaks: Brotherus!

Milde upptager 10 varieteter, hvaraf var. *commune* „in Europa bor. commune“; *attenuatum* „commune in reg. bor.“; *rotundatum* „non raro in Europa bor.“: Milde p. 10. Dessa former äro ännu icke mig veterligen särskilda hos oss.

Cryptogramma crispa (L.) R. Br.¹⁾

In Lapponia superiore ut etiam unico loco Alandiae rarissime.

Maxima pars Lapp.: Fries, cfr Nym. Consp. p. 860; Lapponia Fellm. pl. exs.): Led. IV p. 525.

Al. Vårdö prope pagum Vargata parcissime cum *Asplenio Trichomane* (J. O. Bomansson!): Kihlman in Diar. 2, X 1886.

Lk. in „Yllos fjällen“ [= Yllästunturi] (Liljeblad): O. Swartz in Vet. Ak. Handl. 1789 p. 129, cfr. Wahlenb. p. 287, Wahlenb. Fl. Suec. p. 703, Rupr. Distr. p. 47, Milde p. 310, Backm. & H. p. 260; rr Kolari parcissime in monte subalpino Yllästunturi, ubi

¹⁾ *Allosorus crispus* (L.) Bernh. auct. aliorum.

jam saeculo ante a Liljeblad detecta: Hjelt & H!., cfr. l. c. p. 80, 81 et 88, Sodankylä Pyhätunturi: Blom!; Pallastunturit st fq et in reg. subalpina superiore et in reg. alpina cacuminis Himmeli-riiki, etiam in Laukkukero: Hjelt!, cfr Hjelt & H. p. 79. — [Li. in reg. subalp. et alpina per totam Finmarkiam: Th. Fries p. 204, sed vix intra Fenniam. — **Lent.** reg. alp. r Kaisapahta parce (Fristedt): Læst., cfr Backm. & H. p. 260 et Hartm. p. 541.]

Lim. Tshun: Malmberg!, cfr Broth. Wand. p. 6; (fq) in alpe Tuatash ad Nuotjavr, Tshun: Enw. ann. et Hollm.!

Pteris aquilina L.

In Fennia australi frequentissime aut frequenter et copiose crescit; ad 63° fere lat. subito rarescit, sed quamvis rarissime paulum supra 64° septentrionem versus progreditur.

Till.; „ad Ostrobotniam mediam“ [= Kajanensem] usque: Wirz. Pl. off.; in Fenn. australi vulgatissime, inde ad Ostrobotniam mediam excurrit (Wirzén), ins. Hogland (Schrenk): Rupr. Distr. p. 45; maxima pars Fenn.: Fries; per totam Europam: Milde p. 45, cfr Nym. Consp. p. 861.

Al. (fq): Bergstr.: fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; fq — fq: Arrh. Ann.; fq: Sand. et Sel. — **Nyl.** fq: His. W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; fq: Brenn. — **Ka.** cop.: Blom. — **Ik.** fq: Malmb.; [ubiqve fq: Meinsh. p. 486].

Sat. (p): Simm.; fq: Hjelt. — **Ta.** fq: Leop.; fq: Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav., Bonsd. et Wainio Tav. or. — **Sa.** cop.: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar., vide etiam Norrl. Symb. p. 5: fq: Backm.; fq — fq: Hjelt. — **Kol.** fq: Elfv.

Oa. (p): Simm.; r Lapua Simsiö: Laur.; Vasa prope oppidum vetus: Hjelt!; terminum borealem paulum infra Vöörä attingit: Hellstr. Distr. p. 13; maxime septentrionem versus in Oravais [in vicinitate templi]: Alc. et Alc. comm. — **Tb.** fq: Broth., spec. e Laukkaa! — **Sb.** [Kuopio (!)] fq: Mela: M. & J. Sahlb. non comm. — **Kb.** Kide: Brander!; [Liperi] fq: Eur. & H.; st r Lieksa ad Nevala, Nurmes ad Pyssyvaara, Repola Koroppi: Wainio Kasv. — **Kon.** fq per maximam partem, in Saoneshje fq, etiam in Reg. occ. ad Lintjärvi et Suojärvi! visa: Norrl. On.

Om. in districtu non obviam: Hellstr. p. 135. — **Ok.** solum in Sotkamo ad Naapurinvaara: Brenn. Reseb. p. 67, spec. adscriptum Kourulehto ad Tipasjoki!; r Paltamo (!) in vicinitate lacus Lankinen: Must., (cfr Must. p. 40).

Om Till. Icon. 78 se under *Aspidium Filix mas.* — Att såsom Simm. upptaga arten med samma frekvens från **Sat.** och **Oa.**, är tydl. oriktigt; frekvensen framgår af öfriga uppg.; tilläggas må dock, att arten först söder om Parkano kyrka visade sig i mängd vid landsvägen från Vasa till Ikalis: Hjelt. — **Ob.** fq: Jul. p. 14, säkert alldeles oriktigt, då arten ej upptages af Hellstr. från Om. och ingen senare uppg. från Ob. föreligger.

Var. *pubescens* finnes från **Ik.** Metsäpirtti: Malmberg! — **Ta.** Sysmä: Unonius! — **Sb.** Kuopio Suonenjoki: E. Nylander & A. Chydenius!, men torde ej vara af någon betydenhet. — En egen form finnes äfven från **Nyl.** Strömfors Bullers: Sælan!

Blechnum Spicant (L.) Sm.

In Alandia rarissime et parcissime lectum.

Al. Sund Gesterby „Tjännan“ parcissime et sterile tantum: Arrh. & K!, spec. prius leg. J. O. Bomansson!

Största delen af Finl.: Fries; alldeles oriktigt; är sannolikt ett analogislut på den grund att arten i Norge går ända till Ostfünmarken (Deinboll): Blytt p. 1237 m. fl. [dock ingalunda till Varanger]. — Scand. s. l. (exc. Lapp. plur.): Nym. Consp. p. 862; ger äfven en alldeles oriktig föreställning om utbredningen i Finland. — **Sat.** r: Gadd Sat. p. 50; har aldrig bekräftats.

Athyrium alpestre (Hoppe) Milde¹).

In Lapponia superiore haud raro crescit.

In alpinis et subalpinis Lapp. rossicae, Kantalaks — Triostrow [= „Tres insulae“]: F. Nyl. Spic. II p. 15; in reg. alpina Lapp. ross. forsan totius v. g. Kildin (Hb. Baer): Rupr. Distr. p. 50; maxima pars Lapp.: Fries; Lapp. rossica: Milde p. 53—54.

Lk. Pallastunturit: Sælan! — **Li.** in alpinis Rouvuoai! reg. alpina, et Harmitschokka reg. subalp., Ti. [Rastekaisa h. 528]: Kihlm. Ant.; Tana Puolmak: Arrh. ant!; [inter Store Lerpollen

¹) *Polypodium rhaeticum* L. auct. plur.

et Nyborg, in Var. boreali, Finm. cont. etc.: Norm. p. 326, cfr M. Blytt p. 11 et Hartm. p. 532. — **Lent.** reg. alp. fq: Læst., cfr. Hartm. l. c.]

Lapp. ross. Secus totam oram borealem peninsulae lapponicae e Kildin (Selin!) ad Triostrow (F. Nylander) et denique etiam ad Kantalaks (F. Nylander!): N. I. Fellm.; in montibus alpinis (fq): Enw. ann.; Tshun, Hibinä, in alpinis ad Nuotjavr, prope Kola: Hollm!; Lujauri urt: Kihlm. in Bot. Not. 1887 p. 268; Ponoj: Malmberg!; Visalkina: F. Nylander!; Jokonga: [N. I. Fellman]!; multis locis in Lm.: Broth. comm.

Lapp. Fenn.: Nym. Consp. p. 864; Finland afses tydl. följande oriktiga uppgifter.

Kl. r in Ruskiala: Fl. Kar., jfr Alc. — **Kol.** ad Onegam prope Petrosavodsk: Fl. Kar., jfr Fl. Kar. p. 121, Fört. 1852 p. 54 och Herb. Mus. Fenn. p. 58; exemplaret från Petrosavodsk tillhör enl. Norrl. On. *Athyr. creatum*. hvarföre hela uppgiften med säkerhet afses denna art, se äfven R. Regel p. 325.

Uptages i Suomen Kasvio p. 372 från P., hvarmed sannolikt afses Kuus; uppg. har dock ej bekräftats.

Athyrium Filix femina (L.) Roth.

In tota fere Fennia frequenter – satis frequenter et praecipue in parte australi interdum copiose obviam. In Lapponia plerumque raro, sed ad summum fere septentrionem legitur.

Per totam patriam: Wirz. Pl. off.; Lapponia silv. et subalpina meridionalis (Wahlenb.), in reg. [sub]alpina prope Kantalaks ad mare album (F. Nylander Hb.), Fennia tota (Wirzén), ins. Hogland (Schrenk): Rupr. Distr. p. 40, cfr Led. IV p. 519; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Europam: Milde p. 51 et Nym. Consp. p. 864.

Al. fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br. et Arrh. Ann.; st fq: Sand. et Sel. — **Nyl.** fq: His.; (fq): W. Nyl.; fq: Sæl. Ö. Nyl. et Brenn. — **Ka.** fq interdum cop.: Blom. — **Ik.** fq: Malmb.: [ubique fq: Meinsh. p. 486].

Sat. (p): Simm.; fq: Hjelt. — **Ta.** fq: Leop.; st fq: Asp. & Th.; fq: Norrl. s. ö. Tav., Bonsd. et Wainio Tav. or. — **Sa.** (fq): Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar., Backm. et Hjelt. — **Kol.** fq – fq: Elfv.

Oa. (p): Simm.; fq: Laur. — **Tb.** fq: Broth. et Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Mela; (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** (fq): Eur. & H.; st fq — fq: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq — fq, in Saoneshje fq, in Reg. occ. loc. nonnullis vidi: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** in parte australi territorii st fq — fq, in septentrionali st fq sed parcius: Wainio Kasv.; fq: Must.; Sotkamo Naapurinvaara cop.: Brenn. Reseb. p. 67. — **Kp.** st fq — fq: Wainio Kasv., vide sub Ok.

Ob. Uleåborg „Frihetsholmarne“ cop.: Zidb.!; Simo prope Ruikka: Brenn. Ber. 1870; Kemi fq (Castrén): Jul. Fört. p. 3; [(fq): O. R. Fries p. 169]; r Ylitornio infra Lapinlahti, ad Pello parce, Raanukoski et Kaaranes, Rovaniemi ad Mäntyjoki: Hjelt & H. — **Kuus.** st fq sed parce: Wainio Kasv. — **Kk.** st fq: Wainio Kasv.; Soukelo: N. I. Fellm. nomine *Polystichum Filix mas* var. *erosum*, vide sub hoc.

Lapp. fenn. in vicinitate fluv. Äkäsjoki p — st fq et interdum satis cop., ceteroquin r Kolari prope Sieppijärvi, Kittilä ad Levitunturi (Hult), pagum Kittilä et Aakenusjoki: Hjelt & H.; in humidis silvaticis usque in parte subalpina Lapp. meridionalium frequentius, ut etiam in inferalpinis et radicibus alpium cum praecedente [*Asp. Filix mas*] parcius: Wahlenb. p. 282 et 283: Pallastunturit: Hjelt; Sodankylä Pyhätunturi, Inari Salmijärvi et Köngäs [ad mare glac.]: Wainio Ann.; duobus locis inter templum inarense et Martti! copiose, ad flum. Jevvejoki plur. locis, in reg. subalpina alpis Tuarpumoaivi: Kihlm. Ant.; Tana Puolmak: Arrh. ant.; in reg. subsilv. et subalpina usque ad . . . Varangriam: Th. Fries p. 204, cfr M. Blytt p. 22 et Hartm. p. 537. — [**L.ent.** vide sub var. subalpinum.]

Lim. Kantalaks: F. Nylander!, vide supra; Lujaur in reg. silv.: Kihlm. in Bot. Not. 1887 p. 268. — **Lv.** [credibiliter in vicinitate pag. Kuusreka] adest: Mela Pl. — **Lp.** ad pagum Ponoj: N. I. Fellm.! et Mela Pl. — **Lt.** ad oppidum Kola: N. I. Fellm.; Srednji ad sinum Kolaënsem: Brotherus!

Af former omnämnas:

Var. *complicatum* Hartm. — **Nyl.** [Hogland] Ojamaa, Tytärsaari: Brenn. — **Sat.** Sastmola (Malmgren): Simm. — **Kon.** Chungu: Norrl. On. — Dessutom hafva exemplar som höra hit inlemnats till H. M. F. såväl från Nyl.

och Sat. som äfven från Al., Ik., Ta., Sa. och Tb., hvarjemte formen upptagits i Byteskat. etc. Emellertid uppgifver Hult att denna varietet endast är „en lokalform framkallad af torka på växtställena, då dessa under normala somrar äro fuktiga, utveckla sig bladen i enlighet med hufvudformen“: Bot. Not. 1886 p. 17, hvarföre den icke ur växtgeografisk synpunkt torde förtjena vidare uppmärksamhet.

Var. *molle* Hartm. — **Nyl.** [Hogland] Ojamaa: Brenn., jfr Byteskat. II o. III, Brenn. Flor. etc.; äfven denna varietet torde ej förtjena att upptagas.

[Var. *subalpinum* Læst. — **L. ent.** björkreg. r: Læst., jfr. Backm. & H. p. 257.]

Var. *tripinnatum* Rupr. — Fennia (Herb. Kühlewein): Rupr. Distr. p. 41.

Dessa former upptagas hvarken af Milde eller Luerssen, hvarföre de torde vara af mindre betydenhet; de två sistnämnda äro mig okända.

Athyrium crenatum (Sommerf.) F. Nyl.

Raro, sed saepius copiose a Fennia australi circ. 61° 15' ad Lapponium orientalem ad 67° lat. crescit.

In regione subalpina alpium „Kibirensium“ [= Kibinensium: N. I. Fellm.] juxta Kantalaks Lapp. Ross.: Spic. II p. 14, cfr. Rupr. Distr. p. 40, Fries p. 253 et Milde p. 56; Lapp. bor. or.: Fries nomine *Asplenium crenulatum* [lapsu calami, ut crediderim, cfr l. c. p. 253]; Lapp. or. Fenn.: Nym. Consp. p. 865.

Ta. rr Asikkala Keltaniemi: Nikl.!, cfr. Norrl. s. ö. Tav. — **Kl.** Kirjavalaks [spec. leg. Sahlberg!] Lahentausta ad basim rupium et in nemorosis humidis p copiosissime: Norrl. Symb. nomine *Cystopteris crenata* (Somm.) Lindb., cfr l. c. p. 5 et 6; Ruskiala prope molas Konkerinkoski: Zilliacus!, vide etiam Fl. Kar. nomine *Polypodium rhaeticum*. — **Kol.** Petrosavodsk: W. Nylander! nomine *Polyp. rhaeticum*, cfr. Norrl. On.

Sb. r Pielavesi Tuovilanlaks in clivo Kostis, ad Korkiakoski: Mela! et Lundstr.! — **Kon.** st r in nemorosis subhumidis ad Selki et inter pagos Koikari-Pyhäniemi!, ad Jalguba (!) et Dianova-gora (Simming!), Perguba (Sahlberg!): Norrl. On., vide etiam Günth. p. 59.

Ok. Kianta ad Vasonniemi! et in vicinitate Kiannanniemi! in omnibus fere locis copiosissime: Wainio Kasv., cfr Must. p. 57.

Kuus. Mäntytunturi et nonnullis locis ad Paanajärvi! cop. [vide sub Ok.]: Wainio Kasv.; spec. e Paanajärvi jam leg. F. Nylander!;

ad Merenoja in flum. Oulankajoki influentem: Broth. in litt. — **Kk.** Soukelo: N. I. Fellm.!

Lim. Kantalaks: F. Nylander!, cfr supra et N. I. Fellm.; Hibinä! [= „Umbdek Dunder“]: Broth. Wand. p. 7, vide supra. — **Lp.** juxta pag. Ponoj: N. I. Fellm.!

Asplenium viride Huds.

In Lapponia et Fennia magis orientem versus sita raro invenitur.

Ad fodinas calcarias Ruskiala, Fenniae orientalis et juxta Tiudie Gub. Olonets cum am. Ångström legimus: Spic. II p. 14, cfr. Rupr. Distr. p. 44; Fenn. bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries; Lapp. Fenn. or.: Nym. Consp. p. 862, vide etiam Milde p. 60.

Kl. r in Ruskiala (!) et Kirjavalaks (!) ad rupes calcarias: Fl. Kar.; (p) Ruskiala in fodinis calcariis ad Jänisjärvi: Backm.; Parikkala (Sahlberg); Wainio herb.; Impilaks: Bergström!; Sortavala Tulolansaari (O. Tapenius): Hult herb.; Ruskiala ad fodinas marmorarias: Hj. Neiglick!; r Pälkjärvi Korkianiemi, Ruskiala Korpi-kallio: Hjelt Ant. p. 69!, cfr l. c. p. 50 et 51. — **Kol.** Solomeno (Günther!): Sahlb. Bidr., vide etiam Günth. p. 60.

Kb. Tohmajärvi Hiidenvaara: Hjelt Ant. p. 19 et 69!; r Polvijärvi Suopolvi Hovivaara: Eur. & H.!; Nurmes Hiidenportti: Wainio Kasv.! — **Kon.** Tiudie (!): vide supra; r in rupibus calcariis ad Valkiamäki! [prope Tiudie] et Lishmajärvi, Nikolskij (!) et Jalguba (Simming!): Norrl. On., vide etiam Günth. p. 60.

Kuus. Näränkävaara!, Kitkajoki (F. Silén!) et in rupe Kuoppa-ojankallio prope Paanajärvi: Wainio Kasv.; Ruoppijärvi prope Haataja (Broth. & F. v. Wright!), prope amnem Merenoja in fluv. Oulankajoki influentem: Broth. in litt.

Li. Varangria Angsnäs!, Karlbunden: Arrh. ant.; in reg. subalpina (p) per totam Finmarkiam: Th. Fries p. 204, vide etiam Wahlenb. p. 284 et XIX, M. Blytt p. 24 et Hartm. p. 538. — [**Lent.** in reg. alp. ad superiorem partem lacus Kilpisjärvi: Norrl. Lappm. p. 265; Koltap[ahtha]: Mela herb., vide etiam Hartm. p. 538].

Lim. Seredna: Malmberg!; Shelesna: Sahlberg!; r in monte alpino ad Hirvasjavr: Enw. ann.

Kl. Suistamo: Alc., beror antagligen på förväxling eller missuppfattning. — **Kol.** och **Kon.** Günth. upptager ej några lokaler för denna art. — **Ok.** Kuhmo (Wainio): Must. p. 57, citeras orätt, då Kuusamo afses af Wainio. — Enl. tolfte uppl. af Hartmans flora p. 5 o. 6 är arten tagen vid Kengis nära **Ob.** af L. L. Læst.

Asplenium Trichomanes L.

In Fennia maxime austro - occidentali passim (- satis frequenter) crescit; septentrionem et orientem versus mox rarescit et ultra 63° lat. vix occurrit.

Till.; Till. Icon. 77; Hell. p. 18; vide ceterum infra.

Al. p: Bergstr.; Finström Bergö st fq: Erics.; st fq - p in Kökar et Sottunga: Arrh.; st fq in par. Sund: Prim. p. 75. — **Ab.** p: Zett. & Br.; Pargas st r - r Attu complur. loc.: Arrh.; solum in Finby Pettu: Sand; p Sammatti ad Pähken-onsi in pago Haarijärvi, et meridiem versus e Vähäruokijärvi: Sel.; Vihti (fq): Printz. — **Nyl.** ad Fagervik! et Ingå Hirfdal: His.; [Ingå] Barö: Sæl. ann.; [Helsingfors] p: W. Nyl.; Helsingfors Degerö cop.: Kihlm. ann.; st r Borgå! ad Korssund et Jordansböhle, Mörskom (!) in monte Nybroberget, Lappträsk ad Porlom, in Hogland (st fq): Sæl. Ö. Nyl.; Borgå Stor-Pellinge: Sæl. herb.; Perno: W. Grefberg!; [Hogland!] p: Brenn., cfr Fl. Kar. p. 195; Rupr. Distr. vide infra. — **Ka.** in maritimis Viburgensibus: Fl. Kar. p. 195; par. Viborg: Malmb., [forsitan ad Ik. referenda].

Sat. r Birkkala [Nokia]!: Simm., cfr Simm. p. 47 et Carlss.; rr Pyynikke prope Tampere: Hjelt, vide etiam Gadd Sat. p. 50. — **Ta.** Hausjärvi: E. Stenius in Herb. lyc. n.; Luopiois in fissura rupis in vicinitate templi: Leop.; Pälkäne: Zidbäck in Herb. J. A. Sandman; r [Tavastehus] in monte Aulanko (!): Asp. & Th.; Hauho: Herk. et M. Gadd!; Lammi st r: Leop. ann.; st r ex. gr. [Asikkala!] Kopso, Kaitas, Käsälä etc., etiam in par. Padasjoki et Kuhmoin: Norrl. s. ö. Tav.; Hollola Taaveli et [Padasjoki] Siko-mäki (Norrlin): Wainio ann.; r [par. Gustaf Adolf] ad Kökkölä: Bonsd!; Symä Päjätsalo (Renqvist!), Hampeli (Blom): Unon.; r Luhanka Onkisalo! et Sikolahti, Korpilahti Vällyvuori: Wainio Tav. or.; Korpilahti Vaarovuori: Prim. p. 59. — **Sa.** Villmanstrand:

Simming! — **Kl.** (p): Fl. Kar.; minus distributum in Ruskiala (!) secundum adnotationem in herbario meo: Fl. Kar. p. 195; Valamo: Malmberg!; [Impilaks(!)] Viipula: Backm.; Pälkjärvi Korkianemi: Hjelt Ant. p. 51! — **Kol.** Petrosavodsk (Simming): Norrl. On.; Solomeno: Günth. p. 60, vide infra.

Tb. r Viitasaari Etelävuori: Broth.! — **Kon.** r Koselma (Simming [num Kullhem!]), inter Schuiskoi et Kivatsh (Selin!), Saoneshje prope Schungu: Norrl. On.; Jalguba: Günth. p. 60, vide infra.

Fries Öfvers. p. 104 hänför äfven Till. Icon. 80 till denna art, hvilket är mindre troligt. — „Eundem cum praecedente [*Pteride*] servans terminum boream versus“: Wirz. Pl. off., jfr Rupr. Distr. p. 44; *Pteris* uppgifves riktigt gå till mellersta [egent. Kajana] Österbotten, men *A. Trichomanes*, är ej antecknad ens för södra Österbotten. På Wirséns uppg. grundar sig troligtvis: största delen af Finl.: Fries, som måste anses vilseledande. — Österbottnia sept. prope Pyhäjoki (F. Nylander), Fennia aust. in paroec. Korpo et pr. Borgå (ipse) magis orientem versus vix tuto inventum, Hogland (Schrenk in Herb. Kühlewein): Rupr. Distr. p. 44, jfr Led. IV p. 521; för min del kan jag ej annat än tro, att i afseende å Österbotten föreligger någon förvexling, då förekomsten i Pyhäjoki förefaller mig ytterst osannolik; i afseende å den öfriga delen af uppg. märkes att arten senare blifvit observerad något mera åt öster. „Habitat in tota Europa etiam in Lapponia . . .“: Milde p. 65; arten torde dock ej förekomma i Lappland, hvilket uttryckligen framhållles med orden „Scand. s. l. (exc. Lapp.)“: Nym. Consp. p. 862. — **Sat.** Kyrö: Asp; icke osannolikt, men behöfver bekräftas. — **Kol.** och **Kon.** Huruvida Günthers uppg. äro fullt säkra, torde böra sättas i fråga, då det är möjligt att förvexling med *A. viride* egt rum, se äfven under *A. septentrionale*. — **Ob.** Rupr. Distr. se ofvan.

Asplenium germanicum Weiss¹⁾.

In Fennia praecipue austro – occidentali raro obviam, septentrionem versus usque ad 61° 40' lat. (unico loco Kareliae).

In Fennia austr. pr. Helsingfors (F. Nylander): Rupr. Distr. p. 43, cfr Led. IV p. 520, Milde p. 85 et Luerssen p. 250; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 864.

Al. Föglö Gripö! et unico loco in Eckerö: C. J. Arrh.; [Föglö] Degerby: Sæl. ann.; Eckerö Storby in montibus ad domum vectigalium [= „Tullhuset“] parcissime: Arrh. & K.; Föglö Juddö

¹⁾ *A. Breynii* Retz. auct. plur.

rr, Mariehamn ad Tullbron: Arrh.; Lemland Kuggholmen: Laur. Fört.; Kumlinge Bärö: Laurén!; Saltvik pag. Syllöda: Ch. E. Boldt; Sund Mångstekta duo caespites cum *A. septentrionali* et *A. Trichomane*: Prim. p. 75. — **Ab.** Nådendal: Karsten!, cum primum in Fennia lectum, cfr Zett. & Br., Simm., Simm. p. 48 et Malmgr. p. 7; Lojo prope pontonem Hiittis parcissime: Ch. E. Boldt! — **Nyl.** Helsinge Degerö prope Stansvik caespes unica: Kihlm., cfr supra.

K1. Impilaks Viipula: Backman!

Anses af några författare såsom en hybrid emellan *A. septentrionale* och *A. trichomanes*, se härom Luerksen p. 243—246. — Framhållas må, att åtminstone Arrh., C. E. Boldt och Kihlm. städse anträffat *A. germanicum* tillsammans med de två nyssnämnda arterna.

Asplenium septentrionale (L.) Hoffm.

In Fennia maxime austro – occidentali passim (interdum satis frequenter), ceteroquin in Fennia australi rarius, ultra 62° aut 62° 30' unico tantum loco ad 66° 10' lat. invenitur.

Till; in Fennia australi occid. copiose (ipse) usque ad Forsby et ins. Hogland (Schrenk): Rupr. Distr. p. 43; maxima pars Fenn.: Fries; in Fennia usque ad Forsby r (Meinshausen), Helsingfors: Milde p. 82; Scand. s. l. exc. Lapp.: Nym. Consp. p. 864.

A1. p: Bergstr.; (»r») Geta Bonäs: Tengstr.!; Finström Bergö st fq: Erics.; p enum.: Arrh. & K.; Föglö Juddö (fq) Sottunga et Kökar st fq: Arrh.; st fq: Laur. Fört. et Prim. p. 75. — **Ab.** (»r»): Zett. & Br.; in vicinitate urbis Åbo (!) p: Arrh. & Hollm.; Ispois: E. Reuter; Nådendal: Sælan!; Pargas Attu complur. loc.: Arrh. Ann.; circa opp. Nystad p: Hollm.; Bromarf et Finby complur. loc.: Sand.; [Karislojo] (r) inter Kattelus et Kuusis: Sel.; Lojo Hiittis Palomäki et Laki-mäki: Ch. E. Boldt; Vihti (fq): Printz. — **Nyl.** Fagervik: His.!; Ingå Barö: Sæl. ann.; Kyrklätt Porkkala Rönnskär: J. Jansson!; [Helsingfors (!)] (fq): W. Nyl.; Thusby: O. Engström in Herb. lyc. n.; r Borgå ad ostium amnis Borgå!, ad Korssund in taeniis Pellinge, Mörskom Lökberget, in Hogland cop.: Sæl. Ö. Nyl.; Perno: Grefberg!; [Hogland] p: Brenn., cfr Klinge p. 14. — **Ka.** Fredriks-hamn (Qvist): Sæl. Ö. Nyl.

Sat. r Birkkala (!) [Nokia] Simm., cfr l. c. p. 47 et Carlss;

Euraâminne Riitavuori: Kl. Wahlman!; r Karkku Pirunvuori et Kiurala, Birkkala Pyyrikke (!) prope Tampere: Hjelt; Kyrö: Asp, [forsitan non omn. certum]. — **Ta.** Kangasala: Blåfield!; Lammi r Haubiala: Leop. ann.; r [Asikkala!] Kaitas in Kissakallio, Salo prope Uitto: Norrl. s. ö. Tav.: Padasjoki circ. duo km. a templo (Norrlin): Wainio ann. — **Sa.** Valkiala (p): Hult Fört. — **Kl.** (p) etiam in Valamo!: Fl. Kar. p. 195; [Kurkijoki] Tervus Lapinlinna: J. J. Chydenius!; (p) Ruskiala, [Impilaks] Viipula: Backm., [cfr Hjelt Ant. p. 69!], spec. in dupl. e Kirjavalaks Pötsevaara!; Impilaks Hunnukkaniemi: Hjelt Ant. p. 69. — **Kol.** Solomeno (Günther): Norrl. On., vide infra.

Kon. r Jalguba (Simming!), Perttiniemi [= „Pertnavlok“!] (Kullhem!), in Saoneshje prope Vigorus!: Norrl. On., cfr l. c. p. 96 et Günth. p. 60.

Kuus. Rukatunturi (F. Silén!): Wainio Kasv., spec. adscr. Rukavaara!, cfr. Norrl. On. p. 96.

Lapponia: Milde p. 82, kan ej anses riktigt, då arten hvarken förekommer i svenska, finska eller ryska lappmarken, utan blott i Finmarken, dock icke i Ostfinmarken: Blytt p. 1235.

Kol. Då Günther tagit *A. viride* vid Solomeno, men denna fyndort ej omnämnas af Norrlin, är det möjligt att förväxling egt rum; i Günthers eget arbete upptagas ej några särskilda fyndorter för *A. septentrionale*.

Asplenium Ruta muraria L.

In Fennia praecipue magis orientali raro (– rarissime) crescit et lat. 66° 15' septentrionem versus attingit.

In rupibus ad Tiudie Gub. Olonets ut praec. [*A. viride*]: Spic. II p. 14, cfr Rupr. Distr. p. 42; Fenn. bor. or.: Fries; in tota Europa: Milde p. 78; Fenn. exc. bor.: Nym. Consp. p. 864.

Ab. Korpo Ohvensaari in fodina calcaria: C. J. Arrh.!; r in fissuris rupis orientem versus a lacu minimo inter pagos Pellonkylä et Tallnäs: Sel., cfr Sel. p. 126; Karislojo Pellonkylä [idem loc. ac superior]: Al. Lagus!

Kl. ad Jänisjärvi Kor'ianiemi (Backm!): Chyd., cfr Hjelt Ant. p. 50; r Pälkjärvi Pirttiniemi et Linnunvaara, Ruskiala Korpikallio: Hjelt Ant. p. 69, cfr l. c. p. 51.

Kon. Tiudie: F. Nylander!, cfr Fl. Kar. et supra; r Valkiamäki (!) [prope Tiudie] et Lishmajärvi! in fissuris rupium calcar.: Norrl. On., cfr. Günth. p. 60.

Kuus. r Kitkajoki (F. Silén!), Ruskeakallio ad Paanajärvi: Wainio Kasv.; Korojoki: Broth. in litt.

„Ad oras sinus Fennici, maris baltici sinusque bottnici circa Aboam (Pargas), nec non Finmarkiae orientalis“: Wirz. Pl. off., jfr Rupr. Distr. p. 42: har ej bekräftats från Pargas, än mindre från Bottniska vikens stränder; i Ostfinmarken ej inom Finlands botaniska gränser. — **Kl.** Suistamo vid Jänisjärvi: Alc., ehuru arten nog finnes vid Jänisjärvi, finnes den knapt inom Suistamo.

Phegopteris polypodioides Fée.¹⁾

In tota fere Fennia et Lapponia, regione alpina sola excepta, satis frequenter aut frequenter obvenit.

Lapp. ross. prope Kola (Hb. Baer) et Kantalaks nec non in Ostrobottnia (F. Nylander), Fennia austr. in par. Korpo, Viborg (ipse), ins. Hogland (Schrenk): Rupr. Distr. p. 51; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam fere Europam . . . In borealibus e locis campestribus in subalpinas ascendit: Milde p. 101; Scand. s. l.: Nym. Cons. p. 867.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** (p): Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann.; fq: Sand. et Sel. — **Nyl.** (minus) fq: His.: fq: W. Nyl., Sæl. Ö. Nyl. et Brenn. — **Ka.** (>st r>): Blom. — **Ik.** st fq: Malmb. [et Meinsh. p. 483].

Sat. st fq: Simm. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; fq: Asp. & Th. et Bonsd. — **Sa.** fq: Hult. — **Kl.** st fq: Fl. Kar. et Hjelt. — **Kol.** fq: Elfv.

Oa. st fq: Simm.; fq: Laur. — **Tb.** fq: Broth. et Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** (fq): Mela; (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H.; fq — st fq: Wainio Kasv.. — **Kon.** fq — fq, in Saoneshje fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. et Lackstr. — **Ok.** fq — st fq: Wainio Kasv.; fq: Must. — **Kp.** fq — st fq: Wainio Kasv.

¹⁾ *Polypodium Phegopteris* L. omn. fere auct.

Ob. [p: O. R. Fries p. 169]; st fq – p praecipue ad rupes per totum territorium: Hjelt & H. — **Kuus.** et **Kk.** fq – st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. st fq – p per totum territorium: Hjelt & H.; (p) enum.: Blom Bidr.; Pallastunturit st fq usque ad reg. subalpinam: Hjelt, vide etiam Hjelt & H. p. 78; st fq: Sæl. kat.; locis occultis fertilibus per reg. subsilv. et subalp. p – st fq, juxta flum. Jevjejoki vulgaris, Peldoaiivi SO 338 [Rastekaisa SO 178]: Kihlm. Ant.; in reg. subsilv. et subalp. [usque ad Nordcap]: Th. Fries p. 203; Wahlenb. p. 280 tantum e Nordl. et Finm. enum. — [**L.ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst., vide etiam Norrl. Lappm. p. 263.]

Lapp. ross. „iisdem cum antecedenti [*Athyrio alpestri* aut potius *Ph. Dryopteris*, vide infra] locis: N. I. Fellm.; Panfelofka: Brenner!, vide etiam Rupr. Distr. et infra.

Lapp. ross. För min del skulle jag tro, att N. I. Fellm. afser att denna arts utbredning är dylik som hos *Ph. Dryopteris*, den första arten bland hans *Filices*, ehuru *Athyrium alpestre* [„*Polypodium rhaeticum*“] är den närmast föregående, jfr N. I. Fellm. p. XXXVIII. Både *Ph. polypodioides* och *Ph. Dryopteris* uppräknas från Lim. och Lt.: Broth. Wand. p. 5, 7 o. 9. Mela Pl. anför hvardera arten för Ponoj-trakten och under senaste Kola-expedition iakttogos hvardera arterna äfven i Lm., Lv. och Lp., hvaraf framgår att de förekomma i hela Lapp. ross. och uppg. hos N. I. Fellm. p. XXXVIII vederläggas. — Af Beket. p. 616 m. fl. uppgifter synes deremot framgå att *Ph. polypodioides* öster om Hvita hafvet saknas i de nordligare delarne och sedan är jemförelsevis sällsynt. Detsamma gäller äfven, ehuru ej i samma grad, *Ph. Dryopteris*.

Phegopteris Dryopteris (L.) Fée¹⁾.

In tota Fennia et Lapponia usque in regionem subalpinam (betulinam) plerumque frequenter (– satis frequenter), in Karelia orientali autem frequentissime occurrit.

Till.; in silvis umbrosis totius Fenniae: Wirz. Pl. off.; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in silvis reg. campestr. et montan. totius Europae . . . Fennia, Lapponia: Milde p. 99; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 868, vide etiam Rupr. Distr. p. 53.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Arrh. Ann., Sand. et Sel. — **Nyl.** fq: His.; fqq: W. Nyl.;

¹⁾ *Polypodium Dryopteris* L. omn. fere auct..

fq: Sæl. Ö. Nyl. et Brenn. — **Ka.** st fq: Blom. — **Ik.** st fq: Malmb. [et Meinsh. p. 483].

Sat. (p): Simm.; fq: Hjelt. — **Ta.** fq: omnes auct. — **Sa.** fq: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar. et Hjelt. — **Kol.** fqq: Elfv.

Oa. (p): Simm.; fq: Laur. — **Tb.** fq: Broth. et Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fqq: Mela; (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** fqq per totum territorium: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. et Lackstr. — **Ok.** fq: Wainio Kasv.; fqq: Must. p. 57. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob. (st fq): Jul. p. 14; Uleåborg fq: Zidb.; [fq: O. R. Fries p. 169]; st fq — fq et saepe cop. in lucis, silvis etc. per totum territorium: Hjelt & H. — **Kuus.** et **Kk.** fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. st fq — fq: Hjelt & H. vide sub Ob.; fq: Blom Bidr.; in rupibus montium Lapp. omnium svecicarum (rarius) [ceterum Finmarkia etc.]: Wahlenb. p. 280; Pallastunturit fq usque ad superiorem reg. subalpinam: Hjelt; st fq — fq: Wainio Ann.; iisdem cum praecedente locis st fq — fq, in alpe Tuarpumoaivi qvoque supra terminum betulae ad rivulum vidimus, Tuarpumoaivi NO 406, Kuarvekods h. 400, Ailigas h. 324, [Rastekaisa SO 225]: Kihlm. Ant.; in reg. subsilv. et subalp. [usque ad Nordcap] minus fq: Th. Fries p. 203, vide etiam M. Blytt p. 11. Blytt p. 1232 et Hartm. p. 532. — [**Lent.** reg. subalp. et silv. p: Læst., vide etiam Norrl. Lappm. p. 263.]

Lapp. ross. ubiqve (Bær): Rupr. Distr. p. 52; usque ad ostium sinus Kolaënsis et pagum Umba (!) p, etiam ad Ponoj: N. I. Fellm.; Nuot', Ora: Enw. ann., vide etiam sub *Ph. poly-podioide*.

Phegopteris Robertiana Al. Br.

Lecta in Karelia orientali sola, ubi raro provenit.

Kol. Petrosavodsk? (Günther!): Norrl. On.; Petrosavodsk: Günth. p. 59.

Kon. ad Tiudie spec. numerosa legit Simming!, credo me hanc speciem etiam ad Pyhäniemi vidisse: Norrl. On., cfr l. c. p. 95 et vide Günth. l. c.

Aspidium Lonchitis (L.) Sw.

In montibus superioribus Lapponiae rarissime invenitur.

In subalpinis ad Kantalaks: Spic. II p. 14, cfr Rupr. Distr. p. 38; Lapponia (Prytz et Fellman pl. exs.): Led. IV p. 512; maxima pars Lapp.: Fries; in alpinis et subalpinis totius Europae... Lapponia: Milde p. 104, cfr Nym. Consp. p. 865.

Lk. Pallastunturit Pyhäkero in declivitate Pyhäkuru versus: Hjelt!, cfr Hjelt & H. p. 77. — [**L. ent.** reg. alp. r: Læst.; in montibus alpinis ad Kilpisjärvi: Norrl. Lappm. p. 265, vide etiam Hartm. p. 533.]

Lim. in montibus subalpinis humilibus [= „de låga fjällen“] cirka Kantalaks: Ångstr. p. 51, spec. leg. F. Nylander!, cfr N. I. Fellm. et l. c. p. XXXIX; Shelesna: Sahlberg!, cfr Broth. Wand. p. 5, [fors. ad eundem locum atque antecedens spectat]; Seredna: Mela herb.; nonnulla spec. in Tuatash ad Nuotjavr: Enw. ann. et Hollm.!

Kp. Solovetsk [= „Solowki“]: Beket. p. 616, ehuru ingalunda osanolik, torde uppgiften dock behöfva bekräftas.

Li. Ostfinmarken i björk- och slätfjällsregionerna p ända till Nordcap: Th. Fries p. 203, m. fl. uppg. från Finmarken, afse dock icke Finlands botaniska område; detsamma gäller äfven uppg. hos Wahlenb. p. 281. — Tilläggas må, att uppgiften från L. i Herb. Mus. Fenn. p. 58 afser Kaafjorden.

Aspidium Thelypteris (L.) Sw.

In Fennia australi raro (– rarissime) obviam. Septentrionem versus unico loco usque ad 63° lat. lectum.

In Fennia australi in insul. Nagu Lill-Land archipel. Aboënsis (ipse): Rupr. Distr. p. 34, cfr Led. IV p. 513; Fenn. austr. occ.: Fries; in turfosis totius Europae: Milde p. 117; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 867.

Al. (st r): Bergstr.; [Finström] ad stagnum Godby: Bergstr. Beskr. et Arrh.!: [Finström] Bergö: Sæl. ann.; Geta Bolstaholm et Finvik: Hult ann.; pag. Jomala plur. loc. cop., Vårdö ad stagnum: Laur. Fört. — **Ab.** r: Zett. & Br.; Korpo: Tengstr.!: Åbo Hirvensalo: Hollm. et E. Reuter; Nagu prope Finby: Arrh., [forsitan ad eundem fere loc. ac Rupr. Distr. spectat, vide supra]; stagnum

Kuustö: Lundström in herb. Mela; Pargas ad Mustfinn: Arrh. Ann.; Nystad Birkholm: Hollm.; Uskela r: Nikl.!; Bromarf cop. in stagno prope templum: Sand.!; r Sammatti Kirmuistenjärvi in insula minima: Sel.; Karislojo inter Pellonkylä et Tallnäs: Hult herb.; Lojo Storö Böle: Hult coll.; Lojo „Nälkömossen“ nonnulla stad. a Nummenkylä: Hult & Ch. E. Boldt. — **Nyl.** r Fagervik Bussemossen: His.!; [Ingå] Barö in stagno Böhlsträsket: Sæl. ann.; Kyrklätt Veikkola Lammi: Brenner!; Esbo Sökö fertilis: Kihlm. in litt.; r Borgå! Sundö et ad stagnum Jordansböhle aut Kuokjärvi, Mörskom (!) ad Labbom et Syväjärvi, Strömfors ad stagnum Labbom et ad Bullers: Sæl. Ö. Nyl. — **Ik.** r Rautu ad stagnum Leinikkälä, Kuolemajärvi! et Kakki: Malmb.; Sakkola: Nikl.!; [in vic. opp. Petersburg præcipue inter Staraja-Derevnja et Lachta, ceterum r: Meinsh. p. 485].

Ta. r [Asikkala (!)]-Uitto, Kartanomäki: Norrl. s. ö. Tav.: Sysmä Värilä (Renqvist), Heronlampi sub jugo Tepo!: Unon. — **Sa.** Kerimäki: Enw. hav. — **Kl.** Uukuniemi Pistovaara: Nikl.! — **Kol.** r in paludibus in reg. coll., [Mjatusova (Sahlberg), Mandroga, Porog!]: Elfv.; Solomeno (Günther): Norrl. On.

Oa. r Qvarken Långskär in stagno „Djuphållet“: Laur.!, cfr. Diar. 1, III, 1884. — **Kon.** Dvoretz et Tiudie (Sahlberg): Norrl. On., cfr. l. c. p. 96 et vide Günth. p. 59.

Ok. Upptages såsom ymnigt förekommande „Kiannanjärven länsirannikolla“: Wainio Kasv. p. 137 och „Kiannanjärven länsirannalla“: Must. p. 57, hvilka uppgifter tydligen höra tillsammans; Wainios uppgift beror dock på ett tryckfel och rättas af honom sjelf: Medd. IV p. 161.

Aspidium Filix mas (L.) Sw.

In Fennia austr. plerumque satis frequenter aut frequenter crescit; jam supra 62° lat. in plurimis plagis rarescit, sed saltem ad 68° 10' lectum.

Till.; per totam patriam [= „cum filice femina“]: Wirz. Pl. off.; ad lacum Imandra et in gub. Olonets (F. Nylander ined., Olbricht), insula Hogland (Schrenk) etc. cit.: Rupr. Distr. p. 35; maxima pars Fenniae et Lapp. austr. occ.: Fries; per totam Eu-

ropam . . . in regionibus borealibus rarius: Milde p. 123; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 865.

Al. (fq): Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; fq — st fq: Arrh. Ann.; Uskela p: Nikl!; st fq: Sand. et Sel. — **Nyl.** fq: His. et W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] (r): Brenn. — **Ka.** st fq: Blom. — **Ik.** st fq: Malmb.; [(rr): Meinsh. p. 484].

Sat. st fq: Simm.; st fq — p: Hjelt. — **Ta.** fq: Leop.; (p): Asp. & Th.; fq: Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd.; p: Wainio Tav. or. — **Sa.** st fq: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar., Backm. et Hjelt. — **Kol.** p, ad Vosnessenje fq: Elfv.

Oa. (st fq): Simm.; r Lapua Simsiö: Laur. — **Tb.** r: ? Broth. — **Sb.** r: Mela, spec. e Toivola! — **Kb.** r [Liperi] Sysmäjärvi: Eur. & H.!; Wainio Kasv. omnino non comm. — **Kon.** st fq — fq, in Saoneshje fq: Norrl. On.; ubiqve: Günth. p. 59.

Ok. Sotkamo Naapurinvaara: Breuner! — **Kar.** ross. adhuc non ann.

Ob. [Pullinki parte svecica: Hjelt & H.], vide ceterum infra. **Kuus.** adhuc non visum.

Lapp. fenn. rr ad rupes Muonioniska inter catarrhactas Jassakosket ad fluvium Äkäsjoki: Hjelt & H.; ad rivulos et locis humidis per partem silvaticam et subsilvaticam Lapp. meridionalium p, at in inferalpinis et radicibus alpium inferioribus . . . Finmarkiae usque ad Utsjoki (fere ubiqve): Wahlenb. p. 282; Pallastunturit Pyhäkero in reg. subalpina cum *Aspidio Lonchiti*: Hjelt!, cfr Hjelt & H. p. 78; Tana Puolmak: Arrh. ant.; (p) in reg. subsilv. et subalp. [usque ad Nordcap]: Th. Fries p. 203; vide etiam M. Blytt p. 17 et Hartm. p. 534.

Lim. Shelesnaja-gora prope Kantalaks ad radices rupium: Broth. Wand. p. 5, spec. ad var. *dentatum* Hartm. pert. vidi in Herb. Mela; Hibinä [= „Ümbdek“] in reg. silvatica: l. c. p. 7, vide ceterum Rupr. Distr. [Imandra ad locum antecedentem certe spectat] et cfr N. I. Fellm. p. 96 et XXXIX. — **Lp.** in declivitate meridiem versus [ad fluvium Ponoj]: Mela Pl.

Till. Icon. 78 anses af O. Hjelt Nat. p. 54 afse denna art; enl. Fries Öfvers. p. 104 åter *Pteris*: måhända kunde *Aspidium spinulosum* anses lika sannolikt. — **Ob.** st fq: Jul. p. 14; afser sannolikt *A. spinulosum*, som ej upp-
tages, ehuru den är någorlunda allmän i denna trakt. — **Kk.** Var. *erosum* Blytt „Ad pagum Soukelo Lapp. ross. infimae“: N. I. Fellm.; exemplaret är

nog dåligt, men synes mig snarare vara en form af *Athyrium Filix femina* och är äfven af Kihlman bestämdt till sistnämnda art. — **Li.** Arten omnämnas ej af Kihlm. Ant., hvarföre freqvensen i Wahlenbergs uppgift är mycket för stor. — **Lt.** Ora: Enw. ann.; då fyndorten ligger så aflägsen, torde det böra undersökas om formen är identisk med den vanliga.

Af de 9 varieteter som Milde uppräknar under denna art märkas: Var. *geminum* „vulgare praesertim in regionibus borealibus“ och *crenatum* „in regionibus borealibus praesertim in Germania vulgare“: Milde p. 119; de äro dock mig veterligen ej särskilda hos oss.

Aspidium cristatum (L.) Sw.

In Fennia australi et media ad 63° fere lat. plerumque raro obviam.

Fenn. austr. occ.: Fries; in alnetis turfosis regionis campestris Europae praesertim mediae et borealis . . . Scandinavia: Milde p. 130; Aland[ia] (Herb. Fries): Milde p. 311; Fenn. med. mer.: Nym. Cons. p. 865, cfr Luerssen p. 420.

Al. (st r): Bergstr.; (complur. loc.): Bergstr. Beskr.; Geta Östergeta: Hult ann.; Eckerö Böle: Arrhenius!; par. Jomala pagum Ingby versus: Laur. Fört. — **Ab.** Piisparisti prope Aboam (!) (C. J. Arrh.): Zett. & Br.; St Marie Kärsämäki: Arrh.; Pargas r Qvidja, Stortervo Korsberget (O. & E. Reuter): Arrh. Ann.; Uskela: Nikl!; Lojo ad praediolum Hakala: Ch. E. Boldt! — **Nyl.** Helsingfors Nordsjö: Sælan!; [Helsingfors] Wanda, Hausjärvi Puotila sub praedio Mariefors: Sæl. ann. et herb.; Thusby: O. Engström in Herb. lyc. n.; r Mörskom, Artsjö: Sæl. Ö. Nyl., spec. e Mörskom Backböle! — **Ka.** r Sippola! in vicinitate templi, Vehkalahti ad Kannusjärvi: Sæl. Ö. Nyl.; rr [Säkjärvi] Kavalajärvi: Blom! — **Ik.** r Rajajoki! in pago Luutahäntä: Malmb.; Sakkola: Nikl!; [(st fq): Meinsh. p. 484].

Sat. credibiliter adest: Simm.; r Karkku Karva in vicinitate fossae arenae (D. J. Wadén), Kulju in insula magna, Sarkola ad amnem prope Rekola!: Hjelt. — **Ta.** (p): Leop.: [Tavastehus] r in vicinitate montis Sairio (C. J. Arrh.): Asp. & Th.; Vanaja Kujanpää: O. Collin!; Asikkala rarius: Nikl!; p: Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd!., cfr. Bonsd. p. 59; Sismä Värilä [in prato Huhmari]:

Blom!: Jämsä: Nikl!., vide etiam Wainio Tav. or. — **Sa.** Villmanstrand ad sinum praedii sacerdotis et Lappvesi Pulsa!: Sæl. herb.: [Ruokolaks] (p): Hult, spec. e Ruokolaks ad Hämäläinen! — **Kl.** Ukuniemi: Nikl!.; r Kirjavalaks: Backm.; Suistamo Suistamonjoki: ad *A. spinulosum* accedens: Hjelt! — **Kol.** rr Nikola: Elfv!.; Petrosavodsk: Günther!, cfr Norrl. On.

Oa. r Lappo Simsiö: Laur. — **Tb.** [Pihlajavesi!] r, etiam Virdois Kitunen: Norrl. n. v. Tav. p. 429. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio!

Ab. Vihti p: Printz; freqvnsen är troligtvis alltför hög, ehuru uppg. eljest är sannolik. — **Sat.** Birkkala: Carlss.; Kyrö: Asp; hvardera uppg. sannolik, men behöfver dock bekräftas. — **Ta.** antecknad, men finnes ej i samlingen: Wainio Tav. or. — **Kon.** „forsan etiam in nostro territorio“: Norrl. On.: Günth. p. 59 uppgifver öfverallt på skuggiga ställen, hvilket säkert är vilseledande.

Aspidium cristatum × **spinulosum** Milde.

In unico loco Fenniae australis adhuc indicatur.

Sa. Imatra Fenniae: Milde p. 131 nomine *A. cristatum* var. *uliginosum* Newm., cfr. Nym. Consp. p. 866, Hartm. ed. XII p. 11 et Luerssen p. 429 nomine *A. Boottii* Tuckermann.

Något exemplar af denna form finnes icke mig veterligen i H. M. F.; enl. Milde l. c. är den ingalunda sällsynt i alskogar, ehuru förbisedd.

Aspidium spinulosum (Müll.) Sw.

In Fennia australi et media plerumque frequenter, inter 64° et 66° lat. plerumque satis frequenter, ulterius boream versus rarius crescit et usque ad summum septentrionem progreditur.

Ins. Hogland (Schrenk): Rupr. Distr. p. 37; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Lapponia (Schrenk pl. exs., Baer, Ruprecht) etc.: Led. IV p. 516; in Europa boreali et media copiose . . . boream summum versus *Aspidio dilatato* demovetur . . . Fennia, Lapponia: Milde p. 133; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 866.

Al. fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st. fq: Arrh. Ann.; fq: Sand. et Sel. — **Nyl.** fq: His.; fqq: W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; fq: Brenn. — **Ka.** (p): Blom. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 485].

Sat. fq: Simm. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop.; (p): Asp. & Th.; fq: Norrl. s. ö. Tav.; st fq: Bonsd.; fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** fq: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar. et Backm. — **Kol.** fq – fq: Elfv.

Oa. fq: Simm. et Laur. — **Tb.** fq: Broth. et Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** (fq): Mela; (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H.; st fq – fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq, in Saoneshje fq, in Reg. occ. st fq: Norrl. On.

Om. (fq): Hellstr. — **Ok.** in plagis septentrionalibus st fq, in australibus st fq – fq: Wainio Kasv.; st fq: Must.; (fq): Must. p. 57. — **Kp.** st fq – fq: Wainio Kasv.

Ob. fq circa Uleåborg: Zidb., spec. e Raatti!; Simo prope Ruikka: Brenn. Ber. 1870 [(st fq): O. R. Fries p. 169]; (st r) Rovaniemi Tolonen ster.: Hjelt & H. — **Kuus.** et **Kk.** st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. st r ad rupes et in lucis Kolari Pyhänturi, Lainiotunturi et infra Kellostapuli!, Kittilä Levitunturi (Hult), Muonioniska Saivio ad fluvium Äkäsjoki: Hjelt & H.; [Sodankylä] in abiegnio turfoso prope pagum Sattanen: Blom Bidr.; Pallastunturit (st fq) usque ad reg. subalpinam: Hjelt; Sodankylä Pyhänturi (!), Inari (!), in reg. pinifera Veskonieni, Paatsjoki st cop., Salmijärvi, Kögäs [ad mare glac.] fq: Wainio Ann.; in reg. subalp. suprema alpium Kuarvekods et Kudossuvannonpää! nec non ad Näytämö, Kuarvekods h. 400: Kihlm. Ant.; Varangria Barsnjarg, Reppen, Angsnäs, Karlbunden [et Nyborg]: Arrh. ant.; Ostfinmarken: M. Blytt p. 18 et Hartm. p. 534. — [**Lent.** Jukkasjärvi (Fristedt): Læst., procul a Fennia].

Lapp. ross. ad Vaidoguba (E. Nylander!) et Kildin (!) et abhinc meridiem versus p, etiam ad Ponoj: N. I. Fellm. nomine *Lastrea spinulosa*, spec. ex Olenji!, in Pl. arct. e Kola!; Kola, Oposovo, insula Jokonska et ubique meridiem versus: Beket. p. 616; Shelesna: Mela herb.; [Lim.] Volosna, in Lv. et nonnullis locis in Lp.: Mela Pl. [forsitan p. p. ad var. spectat].

Om Till. se under *A. Filix mas.* — **Lapp. ross.** Upptages af N. I. Fellm. p. XXXVIII såsom utmärkande för barrskogsregionen, hvilket dock måste anses vederlagdt af senare uppg.

Utom *Asp. dilatatum*, som af Milde upptages såsom underart, särskiljas varieteterna *exaltatum* Lasch och *elevatum* Al. Br., hvardera bl. a. från Pe-

tersburg: Milde p. 134; ingendera är tillsvidare antecknad i Finland. Deremot upptager Brenner f. *glandulosa*. — **Nyl.** [Hogland] p: Brenn., jfr Byteskat. I o. II; dess betydelse är mig okänd.

Aspidium spinulosum var. **dilatatum** (Hoffm.) Sw.

In iisdem plagis ac forma typica crescit.

Lapp. rossica tota etiam subalpina (Baer aliiq): Rupr. Distr. p. 38; Lapponia rossica sinus Kolaënsis, forma ad costas tertiarias et tota pagina subtus glandulosa, indusio glabro, Hypodematii instructa (Meinshausen) . . . [Pollaure Lapponiae forma . . . (Vichura)]: Milde p. 137; [Ostfinmarken ad templum Tanaëense = „Taneaskirke“] etc.: l. c. p. 311.

Al. p: Bergstr.; Geta Gamla: Hult herb. — **Ab.** [Pargas] st r — p Terfsund, Långholm: Arrh. Ann. — **Nyl.** Perno: Sælan! — **Ka.** Virolahti Ala-Urpala: Blom! — [**Ik.** st r praecepue in vicin. maris: Meinsh. p. 485.]

Sat. Källfjärd: Malmgren!

Oa. r Iskmo, Petalaks Rankelö: Laur. — **Tb.** Suojoki: Brotherus! — **Kon.** cum f. typica: Norrl. On., spec. adscr. Koikari-Pyhäniemi!; Dianova-gora: Simming!

Om. Gamla Karleby: Hellström!

Ob. Uleåborg Raatti: Zidb.

Li. Inari: E. Nylander & M. Gadd!; cum f. genuina ad Kudossuvannonpää: Kihlm. Ant!; ad Tana Finmarkiae visum: Wahlenb. p. 282 [*A. spinulosum* ut var. *A. dilatati*], cfr Kihlm. Ant. et vide Th. Fries p. 203 et Milde supra.

Lv. ad fluvium Ponoj inter Kamensk et Ponoj: Palmén! — **Lt.** Vaidoguba: E. Nylander & M. Gadd!, vide etiam supra.

Cystopteris fragilis (L.) Bernh.

In Fennia australi et media plerumque satis frequenter aut passim obviam; in nonnullis plagis Fenniae magis orientem versus sitae tamen rara esse videtur. In Fennia boreali et Lapponia plerumque rarior, sed usque ad summum septentrionem progreditur.

Till.; Lapponia silvatica tota (Wahlenb.) etiam rossica (Hb.

Baer), Fennia austr. pr. Åbo et Viborg (ipse), Hogland (Hb. Baer): Rupr. Distr. p. 39; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in tota Europa, locis boreal. e regione campestri usque in alpinam: Milde p. 150; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 867.

Al. (fq): Bergstr. — **Ab.** (fq): Zett. & Br. et Sand.; st fq: Arrh. Ann. et Sel. — **Nyl.** p: His.; fq: W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland!] (r): Brenn. — **Ka.** st r: Blom, spec. e Virolahti Muurikkala Kavalajärvi!; Viborg Monrepos: Ruprecht!, cfr supra. — **Ik.** r Sakkola: Malmb.; [in Isthmo non obviam: Meinsh. p. 485].

Sat. p: Simm. et Hjelt. — **Ta.** p: Leop. et Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; (fq): Bonsd.; p — st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** st fq in Savonia: E. Nyl. & Chyd., cfr Hult p. 149; Valkiala p: Hult Fört. — **Kl.** fq: Fl. Kar. et Backm.; st fq: Hjelt. — **Kol.** rr Vosnessenje: Elfv.!

Oa. p: Simm.; p Lapua in monte Simsiö!, Vörå ex. gr. Myrberget, Vähäkyrö: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** (fq): Mela; M. & J. Sahlb. non comm. — **Kb.** Kide: Brand!; [Liperi] p: Eur. & H.!; Wainio Kasv. tantum e Kuus. et Kar. ross. enum. — **Kon.** st fq, ad pag. Mundjärvi in clivo arenoso duro, loco umbroso, qvoque est lecta; in Saoneshje ad Schungu pl. l.: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 59.

Om. adhuc non ann. — **Ok.** Kajana: Eberh.!; (p): Must. — **Kp.** adhuc non ann.

Ob. Liminka: [Hellström]!; Uleåborg „Frihetsholmarne“ parce: Zidb.; st r in fissuris rupium, Rovaniemi complur. loc. ad flumen Ounasjoki ex. gr. Meltaus, Tolonen, Ristikallio, Alajääskä, Hepokallio et Lohiniva: Hjelt & H.; O. R. Fries non comm. — **Kuus.** ad Poussu!, Iivaara!, Mäntytunturi et plur. loc. ad Paanajärvi!: Wainio Kasv.; Paanajärvi p: l. c. p. 111; Aventojoiki: Brotherus & F. v. Wright!

Kk. Oulanka Kivakka: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. Kittilä in fodinis calcariis prope pagum ejusdem nominis et in Paahtakallio! ad flumen Ounasjoki, Muonioniska Saivio, Rautujärvi! et Kutuniva! ad fluv. Äkäsjoki: Hjelt & H.; in silvestribus omnium Lapp. p fq, in inferalpinis et radicibus alpium... Finmarkiae frequentius: Wahlenb. p. 283; Pallastunturit in reg. subalpina: Hjelt & H. p. 78; Inari Ruopuinvaara et Köngäs [ad

mare glaciale]: Wainio Ann.; plur. loc. reg. subsilvaticae Muddusjärvi, Pyttelvaara, Tirro, Kenishkoski, ut etiam in reg. subalpina suprema alpis Kudossuvannonpää: Kihlm. Ant., spec. e Paksujalka!; in Varangria mer. secus fl. Paatsjoki ad Elvenæs, ad cattarrhactam inter Klostervand et Goalsejavr: Norm. p. 327, vide Wainio Ann.; Varangria Angsnäs, Barsnjarg in reg. subalp. superiore [et ad Nyborg]: Arrh. ant.; vide etiam M. Blytt p. 20 et Hartm. p. 535. — [**L. ent.** reg. alp., subalp. et silv. p: Læst.]

Lapp. ross. usque in summum septentrionem ex. gr. Kildin (!) aliisque locis p, orientem versus usque ad Raddeoi (F. Nylander) et Ponoj rarior tamen, var. *dentata* Hartm. ad Kitofka! in Muotofskaja-guba Lapp. ross. maxime bor. occ.: N. I. Fellm.; Akmana in Lm.: Kihlm.; in Lim., Lv. et nonnullis locis in Lp.: Mela Pl., vide etiam infra.

Wainio Kasv. p. 120 uppger, ehuru med en viss tvekan, att arten skyr reg. infra-lapponica och genom Skandinavien tränger fram till Lappland; huruvida denna åsigt har tillräckligt skäl för sig, synes mig tvifvelaktigt.

Lt. Vaidoguba (E. Nylander): N. I. Fellm.; Nylanders exemplar tillhör *Aspidium spinulosum*.

Ehuru denna art varierar särdeles mycket, hvilket äfven af några förf. påpekas — Milde särskiljer 12 var. — hafva i vårt land endast var. *dentata*, se under Lapp. ross., och var. *alpina* Desv.: Byteskat. I o. II blifvit särskilda — den sistnämnda är dock säker endast från angränsande trakter. Såsom Hartm. p. 535 framhåller, öfvergå hos oss formerna i hvarandra.

Cystopteris montana (Lam.) Bernh.

In Lapponia saltem australi et Fennia maxime septentrionali raro, sed saepe copiose legitur.

Maxima pars Lapp.: Fries, cfr. Nym. Consp. p. 867.

Kuus. Kitkajoki: F. Silén!, cfr. Diar. 2, XI, 1867, cum primum in Fennia annotata, et Wainio Kasv.; Iivaara!, Mäntytunturi et plur. loc. ad Paanajärvi (!), plerumque cop. crescit: Wainio Kasv.; inter Kuontijärvi et Rukatunturi (Broth. & F. v. Wright!): Broth. in litt. — **Klk.** Oulanka Päänuorunen: Wainio Kasv., vide sub Kuus.; Sonostrow: Malmberg!

Lk. (rr) Kittilä in loco ad Aakenusjoki, ubi fluvius proximus est monti Aakenustunturi: Hjelt & H.! — **Li.** adhuc non

certa; Th. Fries c. pl. in Ostfinmarken tantum e locis extra Fenniam enum. [ex. gr. Nyborg: Th. Fries p. 204]. — [**Lent.** reg. alp. et subalp. p: Læst., cfr Hartm. p. 536.]

Lim. Hibinä [= „Umbdek Dunder“] r: Broth. Wand. p. 7! — **Lp.** Rusiniha inter Orloff et Ponoj cop.: Brotherus!, cfr Broth. exk. p. 79.

Struthiopteris germanica Willd.

In Fennia australi et media plerumque passim (— satis frequenter) obviam, excepta Alandia, ubi rara esse videtur. In Fennia septentrionali etiam rara, in Lapponia rarissima et in plurimis plagis omnino non obviam, quamvis ad summum septentrionem indicatur.

Crescit in Nylandia: Till. p. 33 nomine *Hemionitis*; in gubernio Olonets ad Baranova (ipse), Karelia versus Viborg (Ammann 1747): Rupr. Distr. p. 49; Fenn. (austr. occ.) et maxima pars Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 860; Finland: Luerssen p. 495, vide etiam Milde p. 155.

Al. r: Bergstr.; [Finström] Bastö, Jomala: Bergstr. Beskr.; Hammarland Posta, Jomala Löfdal: Arrh. & K. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; Pemar ad molas Heldola: Leche p. 20; Pargas p: Arrh. Ann.; Uskela: Nikl!; Bromarf Rilaks et Finby Pettu: Sand.; p: Sel.; Vihti p: Printz. — **Nyl.** p ad Fagervik! et in omnibus par. vicinis: His.; (fq): W. Nyl.; p: Sæl. Ö. Nyl.; Brenn. ex Hogland non comm. — **Ka.** (r) [Virolahti] prope Käyräsuo, [Säkjärvi] ad rivum Heinjoki in pago Heinlaks: Blom. — **Ik.** st fq: Malmb.; [st fq saepe cop.: Meinsh. p. 482].

Sat. st fq: Simm.; p: Hjelt. — **Ta.** st fq et semper copiosisime: Leop.; p: Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; st fq: Bonsd. — **Sa.** r in Savonia: E. Nyl. & Chyd., spec. e Rantasalmi!; Nyslott: O. Carlenius!; Hult non comm. — **Kl.** (fq) (Backm.): Norrl. Symb.; in Karelia media st fq: Hjelt Ant. p. 69; in Fl. Kar. tantum enumeratur. — **Kol.** st fq — fq: Elfv.

Oa. r: Simm.; r Vähäkylä ad viam, quae ad Vörä ducit, Ylistaro in vicinitate templi in insula amnis!: Laur. — **Tb.** p: Broth. — **Sb.** p: Mela; Pielavesi: Lundstr.; [Isalmi] r Partala: M. & J. Sahlb. — **Kb.**

[Liperi] p Leppälaks Rajajoki, Ojanlaks et Sysmä!: Eur. & H.; Wainio Kasv. non ex hac prov. enumerat, cfr l. c. p. 110. — **Kon.** st r, in Saoneshje locis nonnullis et Reg. occ. ad Suojärvi obvia: Norrl. On.; Käppäselkä — Perguba: Simming!, vide etiam Günth. p. 60 et N. I. Fellm. p. LXX.

Om. adhuc non ann., cfr Hellstr. p. 135. — **Ok.** Kianta ad Kiannanniemi et, ut dicitur, etiam ad Mustajoki et prope Maanselkä: Wainio Kasv., cfr. Must. p. 58; Paltamo Kempkala: Brenner! — **Kp.** adhuc non annotata.

Ob. (οφq): Jul. p. 14 [credibiliter st r]; Uleåborg: W. Nylander!, cfr Jul. in V. Ak. H. p. 176; Uleåborg Frihetsholmarne ster.: Zidb.; Kiiminki: Brenn. Herb.; Simo prope Ruikka: Brenn. Ber. 1870; Kemi: Hellström!; st r ad rivulos saltem maximam partem sterilis, Ylitorio ad Pello cop. (Hult), Raanukoski, inter Mänty et Raanujärvi, Kaaranes (!) et Harrila, Rovaniemi Mäntyjoki haud procul a Sonkkajärvi, Lohiniva ad fines Lapponiae!: Hjelt & H.; O. R. Fries non comm. — **Kuus.** in vicinitate Paanajärvi! ad Mäntyjoki [M. & J. Sahlberg] et Kuoppaoja: Wainio Kasv.; Sarvijoki: Wainio ann. — **Kk.** adhuc non visa.

Lk. Sodankylä Aska et ad Pyhäjoki: Wainio Ann.; Hjelt & H. non viderunt. — **Li.** ad Seskojoki supra Utsjoki Kemensis: Wahlenb. p. 288, cfr Led. IV p. 527; in Var. merid. usque ad lat. probabiliter 69° 43': Norm. ann. p. 80; cfr M. Blytt p. 27, Blytt p. 1237 et Hartm. p. 540; Kihlm. Ant. non comm. et Th. Fries c. pl. in Ostfinmarken tantum e locis extra Fenniam. — [**Lent.** reg. subalp. r. ad Laimolahti (Fristedt): Læst., procul a Fennia].

Wainio Kasv. p. 130 framhåller, att denna arts sporadiska uppträdande mot norden beror derpå, att den norr om sitt egentliga utbredningsområde förekommer vid vattendrag, som icke eller endast för en kort tid hålla sig frusna.

Woodsia ilvensis (L.) R. Br.¹⁾

In tota fere Fennia et Lapponia plerumque passim inveni-

¹⁾ *W. hyperborea* β *rufigidula* Michx.

tur. In nonnullis plagis praecipue orientem et septentrionem versus tamen rara aut non est.

Till.; Fennia austr. occid. copiose in rupibus usque ad Forsby (ipse), ins. Hogland (Schrenk), inter Petersburg et Viborg (Korin in Hb. Karpansky, sed loco specialiore ignoto), inter Penttilä [= „Bengtilä“] et Siitola in via ad catarrhactam Imatra (Fischer): Rupr. Distr. p. 53, ubi etiam Wahlenb. cit.; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Helsingfors: Milde p. 165; Fennia: Nym. Consp. p. 868, cfr Luerssen p. 511.

A1. st fq: Bergstr. — **Ab.** (fq): Zett. & Br.; p: Arrh. Ann.; Uskela (fq): Nikl.!; st fq: Sand. et Sel. — **Nyl.** ad Fagervik st fq: His.; fq: W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; fq: Brenn., cfr Klinge p. 21 et 22. — **Ka.** p: Blom. — **Ik.** vide supra; Malmb. [et Meinsh.] non ann.

Sat. p sat cop.: Simm. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop.; p: Asp. & Th.; st fq in montibus: Norrl. s. ö. Tav.; fq: Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** Valkiala (r): Hult Fört.; p: Hult. — **K1.** fq: Fl. Kar., Backm. et Hjelt. — **Kol.** rr Vosnessenje! et Schtjeli: Elfv.

Oa. (p) sat cop.: Simm.; Lapua in monte Simsiö: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** (fq): Mela; M. & J. Sahlb. non comm. — **Kb.** p: Eur. & H.; p in montibus, sed parce: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq, in Reg. occ. et Saoneshje saltem ad Suojärvi et Schungu: Norrl. On.

Om. adhuc non ann., vide Hellstr. p. 135. — **Ok.** r [Kajana] infra Ämmäkoski: Must.; Hyrynsalmi Ruuhenniemi: Brenn. Ber. 1869!, vide ceterum infra. — **Kp.** adhuc non annotata, sed certe indaganda.

Ob. Kemi: Hellström!; Pudasjärvi Pirrivaara: (Broth. & F. v. Wright): Broth. in litt. — **Kuus.** Iivaara: Wainio Kasv.; Paa-najärvi: F. Nylander!; Ruoppivaara, Pyhävaara, Rukatunturi (Broth. & F. v. Wright): Broth. in litt., spec. lectum prope Aventojoiki! — **Kk.** Oulanka Kivakka! et Päänurunen: Wainio Kasv.; Sostrow: Mela herb.

Lapp. fenn. r in fissuris rupium, Kittilä Paahtakallio! forsitan etiam ad Aakenusjoki, Muonioniska Saivio! et Kutuniva: Hjelt

& H.; in rupibus montium silvaticorum, subalpinorum et inferalpinorum totius Lapponiae usque ad Utsjoki p: Wahlenb. p. 279 nomine *Polypodium ilvense*; Sodankylä Pyhätunturi, Inari Ruop-tuinvaara, Kōngäs [ad mare glaciale]: Wainio Ann.; per reg. subsilv. et subalpinam p, Peldoavi SO 344, Kudossuvannonpää N 293: Kihlm. Ant. spec. e Pyttelvaara!; in Ostfinmarken Th. Fries c. pl. tantum e locis extra Fenniam enum. — [**L.ent.** reg. alp., subalp. et silv. p: Læst.]

Lim. ad pagum Umba (Selin!): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX; Hibirä: Sahlberg!; Shelesnaja gora: Broth. Wand. p. 4 et Mela herb.; prope Nuotjavr: Hollm.!; Tshun: Brotherus! — **Lp.** in duobus montibus [prope pag. Ponoj]: Mela Pl. — **Lt.** Srednji ad sinum Kolaensem: Brotherus!

Wainio Kasv. p. 90 upptager arten st r i [**Kb.**] Lieksa, r i [**Ok.**] södra Kuhmo, hvilket icke öfverensstämmer med växtförteckningen.

Woodsia ilvensis ***hyperborea** (Liljeb.) R. Br. ¹⁾

In Lapponia, Fennia septentrionali et austro-orientali raro.

Ruskiala Fenn. austr. orientalis (Tengström jun. et W. Nylander): Rupr. Distr. p. 53, cfr Led. IV p. 511; Lapponia (Fellmann [pl. exs.]): Led. l. c.; maxima pars Lapp.: Fries.

Kl. Ruskiala in fissuris rupium marmorearum pluribi: Norrl. Symb., vide etiam supra, Fl. Kar. et Fl. Kar. p. 194.

Kon. in rupibus calcariis ad Valkiamäki: Norrl. On., cfr Günth. p. 59; spec. [adscriptum Bälogora] leg. Günther!

Ob. Aavasaksa: Nyberg! — **Kuus.** ad Paanajärvi p: Wainio Kasv., spec. etiam leg. F. Nylander!; Perno ad Korojoki! et ad Aventojoiki!: Brotherus & F. v. Wright.

Lk. rr Muonioniska in fissuris rupium ad Äkäsjoki prope Kutuniva: Hjelt & H.! — **Li.** in reg. subalpina prope lac. Mandojyäyri [= Utsjoki prope praedium sacerdotis!]: Kihlm. Ant.; Varangria Karlbunden: Arrh. ant.; Elvenæs in Varangria merid. (Th. Fries): R. F. Fristedt in Bot. Not. 1865 p. 20. — [**L.ent.** reg. alp. r Pelt-sana etc.: Læst., cfr Backm. & H. p. 258 et Hartm. p. 536.]

¹⁾ *W. hyperborea* α *arvonica* Koch.

Lim. Kantalaks: F. Nylander!, cfr N. I. Fellm. et l. c. p. XXXIX; Hibinä: Malmberg!; Seredna: Mela herb.

W. Nylander uppger både i Fl. Kar. och i synnerhet i tillägget till densamma p. 194 o. 195, att formen från Ruskiala utan gräns öfvergår i *W. ilvensis* och blott utgör ett yngre stadium af densamma [= „juniozem modo esse modificationem *Woodsiae ilvensis*“: l. c. p. 195], jfr Herb. Mus. Fenn. p. 58 not. Stödjande mig på Norrlins auktoritet upptager jag dock denna form under *W. hyperborea*, hvilken ju f. ö. genom mellanformer öfvergår i *W. ilvensis*: Hartm. p. 536.

Woodsia glabella R. Br.

In Lapponia et Fennia maxime septentrionali rarissime; in parte orientali adhuc non visa.

Kuus. r Oulankajoki (M. & J. Sahlberg!): Wainio Kasv.

Lk. rr Muonioniska inter Kutuniva et Rautujärvi ad Äkäsjoki in fissuris rupium: Hjelt & H.! — [**Lent.** Kurravaara (!) et Suttajoki: Backm. & H. p. 258; Tshatsekaise: A. Montin!, vide etiam Hartm. p. 536 et Nym. Consp. p. 868.]

Såväl de orter, som uppräknas af Wahlenb. p. 279 under *Polypodium hyperboreum*, som af Th. Fries m. fl. från Finmarken ligga utom Finlands botaniska område. Arten var tidigare ej åtskild från *W. hyperborea*, så att den i tryck första gången omnämndes från Finland af Wainio.

Osmundaceae.

Osmunda regalis L.

„Ex Rupr. [Distr.] Cr. Vasc. p. 34 in fruticetis prope Lembala i. e. ad et ultra limitem rossicum, forsan autem etiam in latere fennico ejusdem, quorsum fluit amnis Lembalensis, occurrit: Fl. Kar. p. 194. Emellertid säger Rupr. l. c. „Karelia max. austr. in fruticetis prope Lembalova solo auct. Laxmann ex Georgio et Sobol. Fl. Petrop.“, hvarföre han således tyckes anse uppg. något tvifvelaktig, jfr dock Rupr. Diatr. p. 92; säkert är att arten icke iakttagits på finska sidan och Meinsh. upptager ej alls densamma.

Ophioglosseae.

Ophioglossum vulgatum L.

In oris maritimis Fenniae occidentalis passim aut satis raro, quamvis non in omnibus plagis, septentrionem versus ad 64° fere lat. annotatum. Ceteroquin rarissime tantum obviam et 61° 40' non superat.

Till; in pratis Alandiae: Wirz. Pl. off.; Helsingfors (Tengström) et cit.: Rupr. Distr. p. 32; Fenn. austr. occ.: Fries; per totam Europam etiam in Fennia: Milde p. 189; Aland. Fenn. mer. occ.: Nym. Consp. p. 870.

Al. p: Bergstr.; (st fq) in pratis: Tengstr!; p: Arrh. & K.; Föglö Juddö et Sottunga „Kyrklandet“ p: Arrh., vide etiam Prim. p. 75. — **Ab.** Korpo: Å. G. H!; Nagu Emholm: Arrh.; Pargas (!) st r Skräbböle, Malmen et insulae in Kyrkfjärden: Arrh. Ann.; in vicinitate opp. Nystad (p): Hollm., spec. e Birkholm!; Bromarf in multis insulis parvis in sinu Östanberg: Sand!; — **Nyl.** r Ingå in taeniis in insulis Stor-Ramsjö! et Nötö: His., cfr l. c. p. 4 et W. Nyl. p. 223; Esbo Löfö cop.: Kihlm. ann.; Borgå Lindörn prope Stor-Krognsås in sinu Haikko! (L. M. Runeberg): Sæl. Ö. Nyl.; Perno in insula parva sinus ejusdem nominis: Arrh., vide etiam supra.

Sat. Björneborg Kumnäs (A. G. Zidbäck): Zidb. in litt., spec. vidi in Herb. lyc. n. — **Kl.** Impilaks Viipula (Backm., Bergström!): Norrl. Symb., cfr Diar. 2, X, 1869 et vide Knorr. p. 30. — **Kol.** rr in devexo prati fertilis ad Mandroga: Elfv.!

Oa. Qvarken: Simm., cfr Malmgr. p. 6; Kristinestad haud infreqvens in insulis: Strömb.; p in insulis taeniarum: Laur., spec. e Malaks!; Vasa, Vörå Oxkangar etc.: Alc.; Vasa Fridskär: Broth. in litt.

Om. Nykarleby insula Fröjsö [= „Fröjsen“]: G. Hedström!; (st fq) in taeniis: Hellstr., spec. e Gamla Karleby!, cfr Medd. I p. 99.

Ik. Af Meinsh. p. XXXVIII framgår, att arten ej är observerad på karelska näset, men väl förekommer i andra delar af Ingermanland, jfr l. c. p. 481. — **Om.** Den hittills nordligaste fyndorten är Lohtaja (elev. Ch. Keckman): Zidb.

Botrychium Lunaria (L.) Sw.

In tota fere Fennia et Lapponia usque ad summum septentrionem, regionibus superioribus Lapponiae tantum exceptis, plerumque passim aut rarius, interdum autem frequentius occurrit.

Crescit in Nosocom. Naguens: Till. nomine *Lunaria fol. filicis*; Till. Icon. 4; per totam patriam ad Lapponiam inferalpinam usque: Wirz. Pl. off., cfr Rupr. Distr. p. 33; Lapp. rossica prope Notosero (Schrenk): Rupr. l. c.; maxima pars Fenn. et Lapp. media: Fries; in pratis et ericetis totius Europae: Milde p. 193; Scand: Nym. Consp. p. 870.

Al. (p): Bergstr.; (fq): Tengstr!; st fq: Prim. p. 75. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; „Pitkämätki“ etc. enum.: Leche p. 30 et 20 (var.); p circa Aboam: Arrh; Pargas st fq — p: Arrh. Ann.; circa Nystad (!) p: Hollm.; complur. loc.: Sand.; st r: Sel.; Vihti (st fq): Printz. — **Nyl.** Esbo Kaitans: Kihlm. ann.; st r: W. Nyl.; Helsingfors promontorium Lappviken et Askola Hofvarböle: Sæl. ann.; Borgå Sundö! et „Borgå malm“, Orimattila Käkälä et Pakkas: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** adhuc non ann. — **Ik.** r: Malmb., spec. e Sakkola!; [parce: Meinsh. p. 480].

Sat. (r) Raumo: Simm!; Luvia: Hollm.; p, sed plerumque parce, Kyrö! in campo arenoso Hämeen kangas satis cop.: Hjelt. — **Ta.** p: Leop. et Asp. & Th.; Lammi st fq: Leop. ann.; p parce: Norrl. s. ö. Tav.; st r ex. gr. ad Putkijärvi et Hara: Bonsd., cfr l. c. p. 59; st r — p Luhanka Judinsalo, Onkisalo in vicinitate Retuvesi! et Hietala: Wainio Tav. or. — **Sa.** p: Hult! — **Kl.** st r: Fl. Kar.: (fq): Backm.; ad Kirjavalaks (!) st fq: Norrl. Symb.; p: Enw. hav. — **Kol.** (r), in reg. aren. non lecta: Elfv., spec. e Schtjeliki!

Oa. (r) Kristinestad: Simm!; p: Laur.! — **Tb.** p: Broth.; [Pihlajavesi] (fq): Norrl. n. v. Tav. p. 429. — **Sb.** (fq): Mela; M. & J. Sahlb. non comm. — **Kb.** (fq): Eur. & H!; p: Wainio Kasv. — **Kon.** p — st fq, in Reg. occ. ad Suojärvi pogost et Kaitajärvi! plur. loc. vidi: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 59.

Om. p: Hellstr. — **Ok.** st fq ad Kajana! et in Sotkamo: W. Nyl. Till. p. 304; in parte septentrionali [totius territorii = Kb. — Kuus.] st r — p, in australi p: Wainio Kasv., vide etiam Brenn. Reseb.

p. 69 et 70; p Paltamo (!) „Lukkarin nurmen niemellä“: Must. — **Kp.** p: Wainio Kasv.; [Suma: Brenner!, cfr Beket. p. 615].

Ob. Liminka: Hellstr. in dupl.!; Utajärvi Lohipainua, [Liminka Tyrnävä] Ollila: Brenn. Ber. 1870; Uleå: Eberh.!; Uleåborg haud infrequens: Zidb.; Ylikiiiminki, Kiiiminki et Ii!: Brenn. herb.; Alatornio Torpa: Houghb. not.; [(r): O. R. Fries p. 169]; par. Alatornio inter Kallinkangas et deversorium Luukas, complur. loc. inter Tervola Romssi et templum par. Rovaniemi: Kihlm.; (rr —) st r nobis obviam, fortasse propter tempus anni: Hjelt & H. — **Kuus.** st r — p: Wainio Kasv.; Rajala: Nyberg! — **Kk.** st r — p: Wainio Kasv.

Lk. in Kolari! p — st fq praecipue in agris incultis, ceteroquin autem (rr —) st r: Hjelt & H., vide sub Ob.; [Sodankylä] (r) ad catarrhactam Karikoski: Blom Bidr., spec. e Lintuoja! — **Li.** ad pagum Kyrö et paucis locis juxta flum. Tenojoki ex. gr. ad Paksusammali, Nuvvus: Kihlm. Ant.; [Nyborg: Arrh. Ant.!]; Wahlénb. p. 289, Th. Fries c. pl. in Ostfinmarken tantum e locis extra Fenniam enumerant. — [**Lent.** Maunu: Mela herb.]

Lapp. ross. per totam lapp. ross. etiam maxime borealem p: N. I. Fellm.; spec. in H. M. F. adsunt e Shelesna! She-lik!, Nuotjavr!, Sapadnjinavolok!, Vaidoguba! et Kola!; Olenitsa: Mela herb.

Af former omnämnas utom *incisa* och *subincisa* följande:

Var. *rutaceum* Fr. — Sporadisk i Lappl.: Fries. — **Ny1.** [Helsingfors] Mjölö: W. Nyl.; afser troligen *B. lanceolatum* eller *B. matricariaefolium*, men kan ej utredas. *B. rutaceum* upptogs från K. (Karelen): Fört. 1852 p. 55. — Var. β i Fl. Succ. [*B. boreale?*] Runsala: Leche p. 20.

Var. *tripartitum* Rupr. — **Lim.** Kantalaks (Rupr.): Beket. p. 615. I saknad af „Beiträge zur Pflanzenkunde des Russischen Reiches“ XI kan jag ej kontrollera uppgiften.

Tilläggas må, att arten är ymnig i flere former **Ab.** Nystad Birkholm på Kuuskari: Hollm. Reseb.

B. Lunaria f. subincisa Roeper.

Cum forma typica rarius crescit.

A1. Eckerö prope Storby: Hult herb. — **Ab.** Nystad Birkholm: Hollmén!; Karislojo Särkijärvi: A. Lagus! — **Sat.** Euraâminne: Kl. Wahlman!; Messukylä: K. G. J. Idman in Herb. lyc. n. — **Ta.**

Hauho: M. Gadd! — **Tb.** Keuruu Multia: Regnell! — **Kb.** Nurmies Piironen: Wainio! — **Kp.** Usma prope Kemi: Malmgren!; [Suma cum f. typica: Brenner!] — **Ob.** Liminka in prato cum f. typica et f. incisa: J. A. Sandman herb. — **Kuus.** spec. leg. Nyberg! — **Lk.** Kolari Simu inter typum: Hjelt & Hult! — **Lim.** Kantalak: Mela herb. — **Lt.** ad templum Kolaënse: Hollm.!

Öfvergår utan gräns såväl till hufvudformen som till följande form.

B. Lunaria f. incisa Milde.

Cum forma typica rarissime crescit.

Ab. Nystad Birkholm: Hollmén! — **Kl.** Impilaks ad sinum: Backman! — **Tb.** Viitasaari: Brotherus! — **Ob.** Liminka in prato: J. A. Sandman herb., spec. cum sporangiis in laciniis laminae sterilis. — **Lk.** Sodankylä Onnela: Blom!

Botrychium Lunaria* boreale Milde.

Quamvis ubique raro et plerumque parce proveniens, a Lapponia septentrionali usque ad provincias australes lectum.

Ulcåborg [= „Ulåburg“] Fenniac, Lapponia rossica ad lacum Notosero (Schrenk): Milde p. 195, cfr Milde in Bot. Zeit. 1857 p. 880, ubi describitur, et Nym. Consp. p. 870.

Al. Saltvik haud procul a templo: Ch. E. Boldt, vidi spec. — **Ab.** Nystad Birkholm Kuuskari inter *B. Lunaria*: Hollm. Reseb., cfr Medd. I p. 93; Birkholm etiam parce in Piikainkari: Hollm. — **Nyl.** Helsingfors promontorium Lappviken: Sælan in Not. XIII p. 462!

Oa. Replot unicum spec. (E. Elenius): Laur.

Ok. Kajana: W. Nylander!, cfr Herb. Mus. Fenn. p. 59 nomine *B. Lunaria* var. *rhombeum*.

Ob. Utajärvi Kurimo: Brenner!; Muhos: J. A. Sandman herb.; vide etiam supra et cfr Bot. Not. 1858 p. 36. — **Kk.** Keret: Brenner! ad *B. Lunariam* vergens; Sonostrow: Sahlberg! et Malmberg!, cfr Not. XI p. 465, spec. numerosa in herb. vidi.

Li. Inari Kaamas: F. Silén!; Renöe in Varangria merid.: Th. Fries Resa p. 59, cfr Th. Fries p. 204, Hartm. p. 543 etc.;

unico loco in Var. mer. 69° 57': Norm. ann. p. 81; [Nyborg: Arrh. Ant! c. pl. — **L. ent.** reg. subalp. r: Læst.; cfr Hartm. p. 543].

Lim. Shelesna: Malmberg!; Nuotjavr Ristikient: Hollm.! — **Lv.** Kuusreka: Malmberg!, spec. numerosa in herb. vidi; Ole-nitsa: Mela herb. — **Lt.** ad templum Kolaënse! et ad fluvium Kolaënse!: Hollm., vide etiam supra.

Lp. Ponoj: Knabe Pfl. p. 280, högst sannolikt.

Om en form af *B. Lumaria*, som möjl. afser denna underart, se ofvan.

Möjligen finnes äfven *B. crassinervium* hos oss. Den beskrifves af Ruprecht i „Bemerkungen über einige Arten der Gattung Botrychium“ (Beiträge zur Pflanzenk. des Russ. Reiches. XI) p. 42 från Sibirien och Koddis i Vesterbotten, jfr Milde p. 194, Bot. Not. 1866 p. 35 och Nym. Consp. p. 870, men synes vara föga känd.

Botrychium lanceolatum (S. G. Gmel.) Ångstr.

Quamvis raro et parcissime, a Lapponia boreali usque ad provincias australes invenitur.

In Lapponia Tornensi . . . et Fennia boreali: Ångström „Om de svenska arterna af Botrychium“ (Bot. Not. 1854) p. 69, ubi describitur; Lapp. Ostrob.: Nym. Consp. p. 869, vide etiam Luerssen p. 569.

Ab. Kakskerta Brinkala: Elfving!; Nystad Birkholm Kuuskari parcissime: Hollm. Reseb!; Vihti Vanhala Ylästalo Saarnenkorpi (Tikkanen): Hult ann. — **Nyl.** Lovisa in campo [= Exercisplassen] etiam prope Köpbacka (C. J. Arrh.): Arrh.

Sa. Lappvesi Parkkarila: Sælan in Medd. IX p. 153!; Mikeli: Norrlin!

Oa. Kristinestad quattuor in locis (Nyström), Sastmola inter Pirttijärvi et Långfors: Strömb.; Vasa: alumn. Ehrström!; Vasa (!) in taeniis et inter opp. novum et vetus: Alc. sub *B. matricariaefolio* (vide sub hoc); in insula prope Gamla Vasa!, Maksmo prope templum: Laur. — **Tb.** rr Saarijärvi ad amnem Saarikoski unic. spec.: Broth!., cfr l. c. p. 190. — **Sb.** r Räimä inter Iivola et Limalaks, Toivola ad viam, Savonkylä! Kinnula, Nilsia Sänkimäki: Mela. — **Kon.** r Pyhäniemi (!) in collib. siccis apricis et

Suosaari (Simming!), Perttiniemi (Kullhem!); Norrl. On.; Dvoretz spec. compl.: Kihlm., vide etiam Günth. p. 59.

Om. Piippola: Malmberg! — **Ok.** Vuokatti: J. A. Sandman herb. — **Ik.** p. [Suma (!) ad mare album: N. I. Fellm. not.]

Ob. Oulais (K. G. N. Lindholm!), Vaala ad Oulujärvi prope effluvium flum. Oulujoki (Sandman): Zidb., spec. vidi in herb. Sandman; rr Rovaniemi Tolonen in colle sicco unicum spec. lectum: Hjelt & H!., cfr l. c. p. 118. — [**Lent.** vide supra et cfr Hartm. p. 544.]

Lim. Nuotjavr Ristikient rr: Hollm.! — **Lt.** ad fluvium Kola! et templum Kolaënse!: Hollm., vide etiam N. I. Fellm. Lettre p. 502, ubi enumeratur.

„Simillimum figura Gmelini est planta ab Uleåborg Ostrobothniae, cujus tantum unicum spec. possideo“: Ruprecht, „Bemerkungen über einige arten der Gattung Botrychium“ (Beiträge zur Pflanzenkunde des Russ. Reiches XI) p. 39; enligt en annotation, i det exemplar af arbetet jag begagnat, hör det omnämnda exemplaret till *B. boreale* Milde, jfr Hartm. X p. 284. — Märkas bör nämligen, att Milde ej upptager *B. lanceolatum* från Finland. — **Nyl.** „Tagen af stud. L. M. Runeberg på en gammal sved å Kroksnäs egendom vid Borgå. Han fann blott ett enda exemplar som förvaras i Museum“: Sælan i Not. IV p. 253, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 59, der arten uppgifves såsom ny för Finland (se dock Ångström); exemplaret tillhör den härstädes då ännu ej åtskilda *B. matricariaefolium*. — Upptages från Duderhof (Larsen in Herb. Soc. Fl. F.): Rupr. Distr. p. 33, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 59 not; exemplaret föres numera till *B. matricariaefolium*.

Botrychium matricariaefolium Al. Br.

In Fennia australi et media ad lat. 63° 10' rarissime et parcellissime legitur.

Fennia (Fischer): Milde p. 196, cfr Nym. Consp. p. 869.

Al. Geta prope Rankoskär: Hult & Tikkanen!, cfr Alc. [in ann. Högskär, quod nomen forsitan rectius]. — **Ab.** Nagu: A. af Schultén!, cfr Not. XIII p. 489; Nystad Birkholm Kuuskari rr: Hollm.! — **Nyl.** [Stor]Kroksnäs: [L. M.] Runeberg!, spec. ad var. *palmatum* pertinet; Lovisa in campo [= „Exercisplanen“]: Arrh. — [**Ik.** Duderhof: Larsen!; rr Murina ad Ohta 5 spec. inter se dissimilia: Meinsh. p. 480].

Sat. rr Karkku Kauniaisten Niemi 2 spec. 1886, non autem

obviam 1887: Hjelt. — **Ta.** r [Tavastehus] prope praediolum Aulanko unic. spec. juvenile (C. J. Arrh.): Asp. & Th. — **Sa.** Villmanstrand [aut Lappvesi] Parkkarila: Sælan in Medd. IX p. 153!

Sb. rr Rautalampi in clivo Juhannusmäki 1873, Nilsiä Sänkimäki 1874: Mela, cfr Desiderat p. 33.

Ab. Möjligen afser *Osmunda* 842 c. Runsala: Leche p. 20, denna art, hvilket dock måste anses osäkert. — Kroksnäs föres af Alc. hit under Nagu, hvilket tydligen beror på förväxling. För öfrigt förenar Alc. [liksom Suomen Kasvio] *B. lanceolatum* med denna art; jag har derföre på analogi-slut fört hans egen uppg. från **Oa.** till den senare arten. Se äfven under *B. Lunaria*.

„Förekommer på Kuuskari [**Ab.** Nystad Birkholm] under tre olika former: *subintegrum* Milde, blott en individ, *palmatum* Milde [i Brenn. Flor. kallad *partitum* Milde] mycket sällsynt samt en liten form, hvilken Milde kallar till *f. junior*, hvilket dock torde vara orätt.“ Hollm. Reseb. Såväl af *palmatum*!, *subintegrum*, och hufvudformen äro exemplar inlemnade från det omnämnda stället, jfr Byteskat. III.

Botrychium rutaefolium Al. Br. ¹⁾

In tota fere Fennia et Lapponia, regionibus superioribus exceptis, satis rarum (interdum etiam passim) et semper fere parce aut parcissime crescit.

Fennia borealis prope Autti, paroec. Rovaniemi et ad mare album prope Kantalaks (Herb. F. Nylander): Rupr. Distr. p. 33, cfr Led. IV p. 506; maxima pars Fenn. et Lapp. bor. or.: Fries; Fennia: Milde p. 200 et Nym. Consp. p. 869, cfr Luerksen p. 588.

Al. Hammarland Varfsvik: Arrh. Fl. — **Ab.** r Pargas Gunnarsnäs (C. J. Arrh.): Zett. & Br.; Åbo ad Skansbrunn: C. J. Arrh.; Pargas rr Terfsund: Arrh. Ann.; Nystad Birkholm Kuuskari parcissime: Hollm. Reseb.!; r Haarijärvi (Malmgren!) et plur. locis in Sammatti Leikkilä: Sel.; Lojo Vohls (Tikkanen): Hult herb.; Lojo Kulukkasaari: S. O. Lindberg!; Vihti r Vanhala Tähkälä in prato Koivisto: Printz. — **Nyl.** Ingå Gloholmen [extra Innanbäck] luxuriosum: Hisinger in Diar. 2, XII, 1882!; Esbo Skälörn: Kihlm.; r [Helsingfors] ad Fredriksberg: W. Nyl.; Helsingfors (!) Djurgården et Sandudden: Hult ann.; Thusby Gammelby: Åström!; Mäntsälä

¹⁾ Plerumque nomine *B. matricarioides* Willd. aut *B. rutaceum* Sw. interdum etiam *B. ternatum* (Thunb.) Sw.

Ohkois: Sæl. ann.; Borgå [Stor]Kroksnäs: [L. M.] Runeberg!; Orimattila [ad Ämmenäyrä]: Nikl!; cfr de his duobus Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** adhuc non ann. — **Ik.** p: Malmb., spec. e Rautu!; [p Pargala etc.: Meinsh. p. 480].

Sat. Björneborg (Malmgren): Simm.; Euraâminne Lutta: Kl. Wahlman!; rr et parcissime Karkku Järventaka prope domos 1877 nunc emortuum, semel in Korkeavuori, Kauniais prope praediolum Honkala!, Kulju 1888, Sarkola prope Rekola 1876: Hjelt; Kyrö: Asp [forsitan non omnino certum]. — **Ta.** Somero: alun. E. V. Sagulin!; Pälkäne: M. Gadd!; Teisko: J. A. Tammelander in Herb. lyc. n.; p: Asp. & Th.; plur. loc.: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala: Nikl!; Hollola Uskila: Wainio herb.; [par. Gustaf Adolf] p: Bonsd!; praecipue cop. in jugo Tammimäki: l. c. p. 59; Luhanka Markula: Unon!; Korpilahti Mutanen: Wainio Tav. or! — **Sa.** Lappvesi Parkkarila sat cop. [= „ganska mycket“]: Sæl. ann!; Lappvesi Lauritsala: A. Brotherus!; rr unic. spec. ad [Ruokolaks] Utula: Hult!; Puumala: W. Juslin in Herb. lyc. n. — **Kl.** Uukuniemi: Nikl!; (p) Impilaks (!) Viipula: Backm., cfr Norrl. Symb. — **Kol.** Petrosavodsk et Suosaari (Simming ann. sed spec. haud reportavit): Norrl. On. [num hic locus in hac provincia?, cfr Norrl. On. p. 133]; Petrosavodsk spec. numerosa (Günth. herb.): Kihlm.

Oa. Kristinestad (Nyström), Pörtom: Strömb.; r in insula extra oppidum Vasa (!): Laur. — **Tb.** st r Jyväskylä Tourujoki, Viitasaari! Kohiseva: Broth., cfr Wainio Tav. or.; Viitasaari Vuorilahti!, Urais Pellonpää: Kihlm. — **Sb.** p: Mela, spec. e Kuopio!; Kuopio Pöljänsalmi: L. M. Runeberg! — **Kb.** Kide Koivikko: [Backman]!, cfr Chyd.; Tohmajärvi: K. Schröder in Herb. lyc. n.; [Liperi] r ad deversorium Taipale!, Rotila!: Eur. & H.; Nurmee Lipinlahti: Wainio Kasv.! — **Kon.** Dvoretz, Ashebnavolok, inter Vyrozzero et Kusaranda plur. loc., probabiliter haud r: Kihlm., (vide etiam Norrl. On. p. 97).

Om. st r Gamla Karleby!, Halso: Hellstr.; Gamla Karleby Halkukari: G. I. Österman! — **Ok.** (p) Paltamo Tolonen Toivoniemi, „Lukkarinnurmen niemellä“: Must. — **Kp.** Kostamus Teitiniemi: Wainio Kasv.!

Ob. in „Siökari“ [= ?] et ad Uleåborg: W. Nyl. Till. p. 304,

spec. ex Hailuoto!; Uleåborg haud infrequens: Zidb.; Muhos ad Montalampi! et Simo Marrostenmäki: Brenn. herb.; Torneå ad Torpa: Kihlm.; [r: O. R. Fries p. 169]; r et parce Ylitornio ad Harvila, Rovaniemi (!) ad Tolonen et Tervo: Hjelt & H. — **Kuus.** Rukajärvi: B. Nyberg!, cfr Wainio Kasv.

Lk. r et parce in campis graminosis, Kolari ad Äkäslompolo et Sieppijärvi!: Hjelt & H.; [Sodankylä] ad Anneberg duo spec.: Blom Bidr.!; Sodankylä Pelkonen et Niemelä: Kihlm.; Kuolajärvi (»fq»): Eberh.! — **Li.** adhuc non ann. — [**L.ent.** reg. subalp. r: Læst.; Kaaresu'anto: L. L. Læstadius!, vide etiam Fries p. 252 et cfr Hartm. p. 545.]

Lim. Kantalaks: vide supra et cfr N. I. Fellm. nomine *B. rutaceum* Sw. — **L.v.** Olenitsa: Mela herb. — **Lt.** Kola: Brenner!, cfr N. I. Fellm. nomine *B. matricarioides* Willd., ut etiam l. c. p. XXXVIII et LXXI.

Botrychium virginianum (L.) Sw.

In Fennia australi et media (ad 62° 45') rarissime et parcissime.

Finland: Luerssen p. 593.

Al. Eckerö: Zetterberg!

Kl. Impilaks prope praed. Viipula (Backm.): Norrl. Symb., spec. etiam leg. A. Genetz, cfr. Diar. 10, XI, 1866, cum novum salutatum est. — **Kol.** prope Petrosavodsk: Günther!, cfr Günth. p. 59; Petrosavodsk! spec. numerosa cum *Ophioglossa vulgato*. *Equiseto scirpoide*, *Botrychio Lunaria*, etc.: Kihlm.

Kon. rr Tiudie (Simming!): Norrl. On., cfr l. c. p. 96; ad lac. Nigozero (Günther), inter Dvoretz et Mundjärvi spec. compl.: Kihlm.

„Fennia bor. ad fl. Kemi pr. Autti, spec. minora ut in Suecia bor. (F. Nylander)“: Rupr. Distr. p. 34, jfr Milde p. 208 och Led. IV p. 506; Fenn. bor.: Nym. Consp. p. 869 liksom Syll. p. 434. Alla dessa uppgifter höra tydligen tillsammans. Ehuru icke osannolika, synas de mig dock erfordra bekräftelse: i Sverige går arten till Ångermanland och Jemtland: Hartm. p. 545, hvarföre den angifna fyndorten i **Ob.** (omkr. 65° 45'—65° 50') ligger vida nordligare. Möjligen afses *B. matricariaefolium* eller snarare den senare särskilda *B. lanceolatum*, se Fries p. 252. — **Ik.** Ehuru arten nog förekommer i Ingermanland, är den dock ej bekant från karelska näset: Meinsh. p. 480—481. — **Kl.** Arten är ytterst sällsynt; ehuru Backm. ledsagade mig till fyndorten. kunde jag ej finna något exemplar 1876.

Gymnospermae.

Coniferae.

Taxus baccata L.

In Alandia nunc saltem rarius tantum crescit. In Fennia continenti maxime austr. — occidentali etiam indicatur, sed non omnino certa.

Kalm; in rupibus insularum extimarum Alandiae (copiose): Prytz cont.; Alandia: Wirz. Pl. off. et Nym. Consp. p. 677, cfr Trautv. I p. 39, Köppen p. 503—504, Ign. Geogr. p. 341 et Blomqvist Cat. p. 4.

A1. crescit (copiose) in extremis insulis maris alandici: Tærnström p. 58, cfr. Radl. p. 235; Gadd Plant. VIII p. 6, vide infra; r: Bergstr.; [Hammarland] Hellesbyskog: Bergstr. Beskr.; in taeniis australibus et orientalibus Jungfruskär [in par. Jomala prope Öfverby], Eckerö: Tengstr.!; Lemland Jungfruskär: A. Liljenstrand!; Finström Bergö Granholmen: Erics.; Geta (!) Grändal 2 spec. (♂ et ♀) Hagö 2 spec. (♂ et ♀) et Brändö ad litus maris unicum spec. (♂), incolae dicunt etiam in silva circa Grändalsträsket hic illic occurrere: Hult ann.; Eckerö Storby: Leop. ann.; Hammarland (!) Hamrudda, Föglö Juddö Öjin fruticosa!, Föglö prope Nötö et ex indicatione incolarum ad Hastersboda: Arrh.; Geta Hamnskär et Mattskär: Holm.; Lemland Slätholmen: Laur. Fört.; Mariehamn, Sund Hulta: E. Erics.

Södra och mellersta Finl.: Fries, beror troligtvis på ett tryckfel.

„**Ab.** Är af de sällsyntare trädslagen, som växa i vår skärgård . . . Idegran växer nog på Kimito ö, mera allmänt på Åland“: Gadd Plant. VIII

p. 6; Lojo ö (Jalansaari): Hels., jfr Desideratkat. p. 32 och Alc.; S. O. Lindberg, som förgäfvos sökt den på Jalansaari, betviflar uppg.: Medd. VI p. 188; mellan Isosaari och Jalansaari i n. v. delen (apothekar Hedberg): Al. Lagus (senare meddelande än Lindbergs). Ehuru således idegranens förekomst särskildt i Lojo (60° 15' lat. 41° 25' long.) tyckes vara sannolik, finnes dock ej ännu något exemplar i samlingen. Förekomsten på Kimito, ehuru ej heller osannolik, är ännu mera i behof af bekräftelse. — Tilläggas må, att artens förekomst i Finland ej framgår af DC. Prodr. XVI, 2 p. 500.

Tärnströms och Gadds uppg. antyda, att idegranen fordom varit allmänare på Åland än för närvarande är fallet, och detta bekräftas äfven af senare botanister; så uppgifves: „Förut skall idegranen hafva varit vida allmänare, men då den af folket dels för sin sega och hårda ved begagnas till segelringar och annat på skeppen, dels nedhugges såsom besvärlig på betesmarker, hvilket tyvärr förliden sommar [1875] hände vid Hagö, så blir den år efter år allt sällsyntare“: Hult ann., och Arrh. intygar att han flerfaldiga gånger varit i tillfälle att öfvertyga sig om det samma.

„I allmänhet är *Taxus baccata* på Åland en längs marken krypande buske, hvars 1,2—2,1 m. [de ursprungliga måtten äro reducerade till meter] långa grenar resa sig blott 0,6—0,9 m. öfver jordytan. Det ofvan nämnda exemplaret vid [Geta] Brändö gör derifrån ett anmärkningsvärdt undantag. Uppmätningen af detsamma den 26 Juli [1875] gaf följande resultat. Exemplaret, en buske med tvenne hufvudgrenar, var 3,5 m. högt. Den ena n. upprätta hufvudgrenens längd var 3,8 m., dess omkrets 0,5 m. öfver marken 40 cm. Den andra, n. rätt utstående hufvudgrenens omkrets vid samma höjd öfver marken var 30 cm. Stammens omkrets vid dessa båda grenars föreningspunkt omkr. 0,12 m. öfver marken var 64 cm. På alla honexemplar sutto [i Juli] omogna bär, på hanbuskarne förvissnade blommor“: Hult ann.

Såsom odlad går idegranen endast med svårighet äfven i södra delen af landet; så gingo de flesta exemplar på Myllysaari vid Viborg ut under vintern 1879—1880: stationsinsp. G. Niklander i Medd. VI p. 260, der f. ö. lemnas uppg. om några in- och utländska barrträds härdighet, se äfven den fullständiga förteckningen i detta afseende af samma förf. i Tidning för trädgårdsodlare 1881.

Juniperus communis L.

In tota Fennia et Lapponia usque ad regionem alpinam frequentissime — frequenter et saepe copiose obviam. In regionibus superioribus in f. nanam sensim transit.

Fqq¹⁾ aut fq in Fennia inveniri consentiunt omnes fere aucto-

¹⁾ Prytz cont., Bergstr., Arrh. Ann., Sæl. Ö. Nyl., Blom, Hjelt, Leop., Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Hult, Broth., Mela, Must.; cop.: Fl. Kar.; fq in toto territorio: Norrl. On.

res [fq ad Nikola haud adn.: Elfv.], cfr Till., Kalm, Hell. p. 18, Prytz cont.; per totam Fenniam: Wirz. Pl. off.; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in silvaticis fere Europae totius a Lapponia, . . . Fennia . . . : DC. Prodr. XVI, 2 p. 479, vide etiam Nym. Consp. p. 676, Ign. Geogr. p. 341, Köppen p. 450—452 et infra.

Lapp. fenn. (st fq) — fq variis locis aridis per totum territorium: Hjelt & H.; fq, saepe praesertim locis arenosis apertis sub forma ad *J. nanam* vergente occurrit: Blom Bidr.; ubique scil. praecipue locis humidiusculis in parte silvatica, subalpina et inferalpina omnium Lapp. vulgatissime, ut etiam, in alpibus earumque lateribus ubique fq: Wahlenb. p. 276, cfr l. c. p. LXIII (partim ad var. *nanam* spectat, ut etiam seqvens); ubique: Fellm. Lapp.; locis irrigatis et subturfosis longe supra terminum betulae hinc inde penetrat, in reg. subalp. et subsilvatica fq — fqq, in alpium locis, ventis tempestatibusque maxime expositis, tantum formae *nana* Willd. et *subnana* Sæl. reperiuntur et alibi quoque, ut jam in desertis inter Kultala et Rovanen sodankylensem, valde insignes vidimus, sed forma et dispositio foliorum in eodem frutice adeo variabiles esse possunt, ut varietates constantes haud constituere videantur, Pietarlauttasoaivi S 458 forma typica c. fr., Peldoaivi SO 460 f. typ., SO 550 f. *nana*, Kudossuvannonpää N 395 f. *nana*, Ailigas SV 383 f. *nana*, [Rastekaisa SO 226 f. typica, SV 415 f. *nana*]: Kihlm. Ant.; in reg. subalp. inf. fq: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. ubique fq: Fellm. Ind.; fqq: N. I. Fellm.

I afseende å enens utbredning må tilläggas följande:

K1. Suistamo och Pälkjärvi p-st fq: Hjelt, jfr Hjelt Ant. p. 33. —

Tb. I gränstrakterna mellan Saarijärvi och Viitasaari är enen sparsam och ej allmän, ehuru lämpliga lokaler finnas i öfverflöd; detta som exempel på att utbredningen äfven af denna art ej är alldeles jemn: Kihlm.

Enen, ehuru i allmänhet förekommande i buskform, antager dock såsom känt någon gång form af ett mindre träd och har jag i detta afseende antecknat följ. uppg. — **Ab.** Reso Hintsas omkring 6 km. från Åbo växer alldeles ensam på en stenig backe ett enträd, hvilket 1,5 m. från marken eger en omkrets af 120 cm.: Finland 1885 N:o 84 A; Masku Odenaari nära till gården finnes ett enträd, hvars stam vid roten har en omkrets af 141 cm. och 2,38 m. ofvan jordytan, der grenarna vidtagna en omkrets af 109 cm., stammens hela höjd är inemot 5,34 m., dess ålder uppskattas till minst 200 år: Åbo Und. 1886 N:o 178; en teckning af

en 7,143 m. hög en i Lojo, gjord af Ing. Inberg förevisas 2, III, 1878, jfr Bot. Not. 1878 p. 107. — **Nyl.** Å Torsviks gårds mark i Kyrkslätt finnas åtskilliga enträd, grupperade i en allé och hållande i medeltal 5,34 m. i höjd (Folkv.): Wasabladet 1885 N:o 63; „ad Nordsjö et ad praedium Esbogård forma ejus elegans cupressiformis obvia“: W. Nyl. — **Ka.** I Orslahti by af Virolahti socken faldes senaste höst ett enträd, hvilket i diameter på bredaste stället var 44,5 cm. och på smalaste 32 cm. Längden var 9,2 m. På samma trakt har det funnits ett annat enträd, hvilket på 8,91 m:s höjd i diameter var 17 cm. samt hade stammen rak och utan grenar (Aamulehti): Helsingfors Dagblad 1883 N:o 15. — **Ik.** Pällilä 150 år gammal, 13,76 m. hög, 20 cm. i diameter: Blomqvist Cat. p. 14, jfr Ign. Geogr. p. 341. — **Sat.** Trädartade enar förekomma flerstädes i Karkku; Hjelt. — **Ta.** [Enen] blir stundom trädartad såsom vid Hirvijärvi, der exx. anträffades af ända till 20 cm. i diameter vid brösthöjd: Leop. — **sa.** På Metteli enbuske i Kristina socken är [kronan] 3,27 m. i omkrets nära jorden, [stammen] 7,72 m. hög, kronan [upptill] 29,7 m. i omkrets: Anteckning [af Prof. Böcker omkr. 1836] bland Apoth. Hobins papper. — **Kon.** I trakten af Schuja finnas trädlika enar af c. 4 m. höjd: Kihlm. — **Lm.** Enen utbildar här upprätta meterhöga stammar af ända till 30 cm. i diameter och når en ålder af mer än 500 år: Kihlm., jfr Bot. Not. 1887 p. 269.

I synnerhet å orter, der tegel under en längre tid blifvit brända, utbildar enen sin egentliga cypressartade form, så t. ex. **Nyl.** Thusby, **Ta.** Asikkala Varja m. fl. ställen: Norrl. ant.; Janakkala Leppäkoski: Zidb. ann., se äfven just ofvan under **Nyl.**

Om fruktens beskaffenhet hos enen, jfr Medd. VI p. 208. — År 1880 led enen i största delen af landet skada genom den ogynsamma vintern: Medd. VI p. 253; likaså i trakten af Tammerfors eller „från [**Ta.**] Toijala till [**Sat.**] Ylöjärvi vintern 1887—1888 på den sida som vetter mot söder“: Tammerfors Aftonblad 1888 N:o 42; samma år ställvis i **Sat.** Karkku: Hjelt; allmänt skadad i **Ta.** Asikkala våren 1888: Norrl. ant.

Juniperus communis f. nana Willd.

In regione alpina frequens, in regionibus inferioribus Lapponiae frequentia minuitur, ut f. genuina in Lapponia infima jam rarissima sit, in scopulis autem maritimis etiam ad 60° 15' lat. lecta. Cum forma typica sine termino confluit, et formae intermediae praecipue in regionibus inferioribus Lapponiae frequentes.

Maxima pars Lapp.: Fries, cfr. Trautv. II p. 20 et 39, Nym. Consp. p. 676 et Köppen p. 466.

A1. Kumlinge Krokarn i rupibus ad mare vergentibus: Arrh. & K.

Om. Gamla Karleby Yxpila: Kihlm. — **Kar. ross.** In rupibus altis in mari albo ex. gr. Keliak prope Kemi: Sahlb. Bidr.; vide ceterum infra.

Ob. [r: O. R. Fries], vide ceterum sub f. *subnana*.

Lk. st fq in montibus subalpinis, ubi etiam specimina a forma vulgata maxime diversa vidimus; formae intermediae tamen hic quoque frequentiores sunt, ut ambae formae vix discerni possint, formae ad var. *nana* vergentes etiam extra montes subalpinos, etsi rarae, inveniuntur, ex. gr. in Kolari prope Jokijalka: Hjelt & H.; [Sodankylä] in cacumine Kommattivaara unicus frutex mihi obvius: Blom Bidr.; Sodankylä Pelkonen: Kihlm.; Kittilä in parte maxime sept.: Sælan!, vide etiam Kihlm. Ant. sub f. typ. — **Li.** Inari: E. Nylander & M. Gadd!; Utsjoki st fq: Sæl. Kat.; [Varanger] reg. subalp. — reg. alp. inf. fq: Arrh. ant., spec. e Näytämö!, vide ceterum sub f. typica. — [**L.ent.** reg. alp. fq, reg. subalp. p: Læst., vide etiam Grape p. 104 et Norrl. Lappm. p. 267 nomine „en“.]

Lapp. ross. haud infrequens; N. I. Fellm., spec. ex. gr. e Kantalaks! et locis magis septentrionem versus.

Kar. ross. Ehuru f. *nana* nog torde förekomma på klipporna vid Hvita hafvet, är dock säkert hufvudformen afgjort öfvervägande, hvarföre uppg. hos Gomilefskij p. 93, att f. *nana* skulle ensam förekomma i Kemska och Povjenetska kretsarna är alldeles oriktig; se äfven Köppen p. 451 och 466, hvarifrån citatet är taget.

Denna form, som motsvarar *β alpina* hos Wahlenb., särskiljes icke i afseende å utbredningen hvarken af honom eller Fellm. — Nym. Consp. p. 676 upptager densamma såsom en särskild art. Att den åtminstone hos oss icke kan betraktas såsom sådan, framgår af det ofvanstående, se äfven Eichler i Engler, „Die natürlichen Pflanzenfamilien“ II Abth. 1 p. 102, (jfr l. c. p. 55).

Mellanformerna emellan denna och hufvudformen motsvara, såsom redan framhölls under sjelfva arten, var. *subnana* Sæl. — Mela kasv. p. 194 använder benämningen *intermedia* M. Dylika former finnas i H. M. F. från **Ob.** Alatornio Kalkkimaa! och Ylitornio Huitaperä!: Brenner; Torneå: Sælan!; [Ylitornio] Aavasaksa: Brenner! och Nyberg! — **Lk.** Muonioniska („Muonio Öfverby“): F. W. Mäklin!; Pallastunturit: Sælan!; — **Li.** Inari Karvaselkä: Sælan!, se f. ö. under hufvudformen och f. *nana*.

Thuja occidentalis L. förekommer såsom odlad bl. a. i Sandviks park nära Wasa i O. a. och uthärdar utan betäckning, ehuru den ej trifves synnerligen väl, jfr Schüb. p. 148; samma är förhållandet i Sat. Karkku Kulju trädgård: Hjelt; den upptages äfven såsom odlad i Brenn. Flor. — G. Niklander uppger om densamma, att den „visar sig fullt lika härdig som något af våra inhemska barrträd“: Tidn. för Trädgårdsodlare 1881 p. 52. Tillsvidare odlas den dock ganska litet: Blomqvist Cat. p. 9.

***Picea excelsa* Link¹⁾.**

In tota Fennia et in Lapponia australi frequenter vel frequentissime obviam et sola (praecipue locis subturfosis) vel saepius pino betulaque mixta silvas efficit, ut, si Pinum silvestrem excipimus, arbor maxime vulgaris et maximi ponderis sit Fenniae; in plagis quibusdam territorii minoribus tamen rarius vel fere deficiens. Septentrionem versus in parte maxime occidentali ad 68° 8' lat. provenit (circ. 295 m. supra mare), deinde terminus septentrionalis procedit, ut ad 47° 51' long. a Ferro singulae arbores usque ad 69° 30' lat. sint visae. In parte maxime orientali paeninsulae lapponicae vix autem supra 67° crescit et silvae abi-gnae ultra 66° 10' non adhuc annotatae.

Formae hujus speciei apud nos adhuc non satis exploratae et limites earum incerti, quare omnes hic inclusae sunt.

Fq in tota Fennia inveniri consentiunt plurimi auctores (exceptiones vide infra), cfr Till., Kalm, Hell. p. 17; „per totam patriam usque in Kätkesu'anto, Ivalojoiki Lapponiae“: Wirz. Pl. off.; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; „in Europa boreali . . . silvas densas et vastissimas constituens. In Lapponia tornensi et rossica, ubi extremum fere arborum limitem²⁾ inter Muonioniskam et Kätkesuvandum 68° 10' attingere vidi, per . . . Fenniam . . . extensissimas silvas efformat, nunc sola, nunc cum *Pino silvestri* et *Betula pubescente* mixta“: Parlatore in DC. Prodr. XVI, 2 p. 415—416; Fennia: Nym. Consp. p. 674; „est aussi [comme *P. syl-*

¹⁾ *Pinus Abies* L. auct. plur. fenn. Vide de hac arbore Blomqvist II, ubi descriptio praecipue oeconomica plena.

²⁾ Vix recte, vide infra.

vestris] très-commun et forme de vastes forêts au sud du cercle polaire. La limite septentrionale à laquelle il atteint est marquée par une ligne, qui d'un peu au nord de l'Ounastunturi (68° 20') aboutirait au village de Kyrö (68° 45') non loin de l'embouchure de l'Ivalojoiki dans le lac d'Inari. On en trouve pourtant des exemplaires isolés dans le territoire laponais d'Inari par 69° de latitude¹: Ignatius p. 13 et 14, cfr etiam Rein p. 73, Trautv. I p. 31, Berg Verbr. p. 128, Blomqvist II p. 7, ut etiam l. c. p. 91 et 92, quae infra commemorantur, Ign. Geogr. p. 338, Blomqvist Cat. p. 3, Köppen p. 268—379 et praecipue p. 311—316, ubi expositio copiosa.

A1. fqq, in Kökar et insulis adjacentibus deest [= „o Cso Sff“]: Bergstr., cfr. Bergstr. p. 10; nonnullas piceas in Kökar inveniri incolae dicunt: Arrh. — **Ab.** fqq: Arrh. Ann. — **Nyl.** cop.: His. et W. Nyl.; fqq: Sæl. Ö. Nyl.

Sat. fqq: Hjelt. — **K1.** cop.: Fl. Kar. — **Kol.** fqq et copiosissime praesertim in reg. silvatica: Elfv.

Sb. fqq: Mela. — **Kon.** fqq: Norrl. On.

Om. fqq: Hellstr. — **Ok.** fqq: Must. — **Kp.** minore frequentia [qvam in Kol. et Kon.]: Sahlb. Bidr.

Ob. fq — fqq per totum territorium: Hjelt & H., vide sub Lapp. fenn. — **Kuus.** fqq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. fq — fqq per totum territorium, plerumque tantum cum aliis arboribus silvas constituens. Arbores saepe altae et crassae. Plurimi strobili f. *medioximam* W. Nyl. ostendunt, tamen f. typica etiam frequens et var. *obovata* (Led.) non deest; nullam autem differentiam inter has nisi formam squamarum vidimus: Hjelt & H., vide etiam l. c. p. 26—28 et 110; per partem silvaticam totam omnium Lapponiarum svec. praesertim locis humidiusculis vulgarissime, scil. infra Momeljaur, Kyrö et partem superiorem fluminis Ivalojoiki Lapp. Kemensis; infra Peldovuoma, Songanmuotka et Svappavaara Tornensis: Wahlenb. p. 256¹⁾, cfr l. c. p. XXXIX; usque ad Paatsjoenniska, Sulkesjock, fontem Vaskojoki, Inarijoki ad Jorgaskek penetrat et attinet in infima Lapp. haud raro 32,5 m, [„100 ped. par.“] altitudinem: Fellm.

¹⁾ Partim ad f. *medioximam* aut var. *obovata*m spectat.

Lapp.¹⁾; austrum et austr. — occidentem versus a lacu Inari ad circ. $68\frac{1}{2}^{\circ}$ lat. silvae magnae inveniuntur, magis septentrionem versus in litore occidentali lacus [„i vester om träsket“] arbor non magis est: Rein p. 74¹⁾; Kittilä—Inari [rectius pag. Kyrö in Inari] fq, una arbor in insula lacus Inari in parte australi dicitur esse, nonnullae ad amnem inter Muddus-et Paadarjäyri crescunt: Sæl. kat.¹⁾, cfr Bot. Not. 1857 p. 176 not. et Bot. Not. 1867 p. 50, spec. lectum e Karvaselkä in parte australi Inari!, cfr Kihlm. Ant. p. 66; ad Koppelo una arbor, crebriores fiunt in media via Kyrö versus, etiam visa ad Nautsisuvanto: Wainio Ann.¹⁾; in declivi australi montis Hammastunturit septentrionem versus a Kultala silvas saepe cum *Pino silvestri* efficit [„allmänt skogbildande“], arbores solitariae in Pietarlauttasoaivi etiam supra *Pinum* crescunt; in ripa fluminis Ivalojoki inter Appisjoki et Kultala est *Picea* parcissima, sed magnae arbores occurrunt. In ripa septentrionali fluminis infra Kultala ad Toloskoski crescit, ad Pajakoski silvam mixtam constituens, infra catarrhactam Alakoski copiosior evadit usque ad Mikkola, sed ad ostium fluminis non obviam; secundum Ivalojoki ad var. *medioximam* maximam partem pertinet, sed etiam strobili var. *obovatae lapponicae* lecti sunt. Extra terminum regionis silvaticae nobis obviam fuit ad Hammastunturit usque ad declive austro-orientale montis Hammasuro, ubi nonnullae arbores vetustiores, in Mahlattisaari in lacu Inari arbor unica tenera, inter infimam partem fluv. Tshiuttijoki et lac. Nitshijärvi ad $69^{\circ} 12'$ lat. 11 aut 12 arbores [de magnitudine harum, vide infra]. Teste M. W. Waenerberg plur. loc. in vicinitate lac. Muddusjärvi ex. gr. ad orientem versus a Junnas trans Keptujoki nonnullae arbores 3,56 m. alt. et arbores minores ad Tirro crescunt. Plur. arbores ad stagnum orientem versus a Vastusjärvi (Nordling), in Inari in insula Roiro (P. Solitander) et lappon. J. Aikio dicit sescentas [„satoja“] *Piceas* in media paeninsula magna Syrminiemi, quae in lac. Muddusjärvi penetrat, ut etiam plures arbores 5 km. occidentem versus ab ostio flum. Terstojoki inveniri: Kihlm. Ant. p. 64—66, vide etiam mappam geographicam ejusdem, ubi terminus reg. *silvaticae superioris* ad flum.

¹⁾ Partim ad f. *medioximam* aut var. *obovatam* spectat.

Ivalojoiki positus est, quod flumen tantum in vic. amnis Re-
pojoiki et ad pag. Kyrö paulo superat, sed nec ad fontes nec
ad ostium progreditur; ad lacum Salmijärvi [= „Colmijaur“]
prope Svanvig: Bot. Not. 1857 p. 174—176 et Th. Fries Resa p.
61 nomine *Abies orientalis*, cfr Th. Fries p. 199, Rupr. Fl. Samoj.
p. 56, Hartm. p. 380, Schüb. p. 156, Blytt p. 391, etc., vide etiam
infra; hoc loco $69^{\circ} 30'$ lat. et $47^{\circ} 51'$ long. primum a J. B. Barth
observata: Schüb. p. 156, cfr Blomqvist II p. 7: „der norwegische
Forstassistent Klerk hat mir bei der Uebersendung frischer Zweige
und Zapfen der Fichte bei Salmijärvi [= „Kjolme-javre“] (im Sep-
tember 1871) mitgetheilt, dass er auch bei Björnsund in Finland ¹⁾,
nahe der norwegischen Grenze ($69^{\circ} 25'$ lat. $47^{\circ} 50'$ long.), [so wie
auch beim Binnensee Samējärvi (Lappen-See), der in Norwegen
ungefähr 16 km. westlich von Björnsund ($69^{\circ} 27'$ lat. $47^{\circ} 35'$
long.) liegt], Fichten gefunden habe. Die grössten Exemplare
waren ungefähr 9,4 m. hoch mit 23 cm. Diameter in Bruthöhe.
Herr Klerk bemerkt ausserdem von noch anderer Fundorten ge-
hört zu haben, doch ohne die Localitäten selbst zu kennen“:
Schüb. p. 156 ²⁾, cfr Schüb. Virid. p. 395; etiam circ. 5 km. septen-
trionem aut sept. occ. versus a Salmijärvi (Mejdell): Schüb. Virid.
p. 395 ²⁾; [ad flumen Tenojoki (C. Sommerfelt): Blytt p. 391 ²⁾]:
Ignatius, lege supra; vide etiam Friis p. 218 et 219, Ervasti p.
344, Köppen p. 312 et 313, etc., ut etiam infra. — [**Lent.** circ.
21 km. meridiem versus a templo penetrat: Grape p. 103; piceae
ultimae fere 27 km. [$2\frac{1}{2}$ mil] a Palojoensuu, paulo altius quam
Songanmuotka 295,5 m. supra mare: Buch p. 54; reg. subalp. r,
reg. silv. fq: Læst., vide infra; arbores tantum solitariae usque
ad Palojoensuu: Læst. p. 37; terminus septentrionalis in declivi austr.
montis Onnasvaara septentr. versus ab Ounastunturi: Norrl. Lappm.
p. 255; spec. ad var. *obovata* pert.: Norrl. in Not. XIII p. 349;
observandum ceterum est, limitem regionis abietinae etiam limitem
prov. botanicae Lent. esse: Norrl. in Not. XIII p. 272 et 273; vide
ceterum Wahlenb., DC. Prodr. et Ignatius.]

Lapp. ross. „usque ad sinum Kola et superiorem partem
fluminis Petshenga [„Peisen“] locis humidiusculis haud infreqvens:

¹⁾ Inter fines politicos Rossiae.

²⁾ Ad partem maximam ad var. *obovata* aut f. *medioxima* spectat.

Fellm. Ind.¹⁾; „in Lapp. ross. (partibus maxime merid. occ.) fq: N. I. Fellm., vide ceterum infra; ad Tuloma circ. 5 km. meridiem versus a Kola piceae singulae crescunt, magis meridiem versus crebriores fiunt et cum pinis mixtae sunt: Friis p. 211¹⁾; ultimae piceae circ. 10 km. meridiem versus a pago Voroninsk: Kihlm. in Bot. Not. 1887 p. 266¹⁾; silva abiegna in vicinitate pag. Kildin: l. c. p. 267¹⁾ in Lujauri-urt etiam supra *Betulam*, quamvis humilis, penetrat: l. c. p. 268¹⁾; inter Voroninsk et Jokonsk circa Lejavr, ubi mixta cum *Betula odorata* silvas efficit, *typicam* ad lac. Kontjavr! etiam observavi, deinde ad Porojavr parcius: Kihlm., cfr Kihlm. l. c. p. 269¹⁾; ad fluv. Keinjavrjok et Ponoj passim cop., ostium versus rarescit, sed adhuc ad litus prope ostium frutices humiles (Palmén): l. c. p. 270¹⁾; ad rivulum Rusiniha c. 10 km. septentrionem versus a Ponoj frutices nonnullae: Kihlm., vide etiam Kudrawtsow p. 237, 253, 261 etc., Beket. p. 594, Köppen p. 313—316 et praecipue infra sub var. *obovata*.

Vid bestämmandet af granens nordgräns måste främst tagas i betraktande, hvilket formvärde bör tillerkännas *P. obovata* Led.²⁾. Ehuru Ledebour genom att förväxla denna med *P. orientalis* gaf upphof åt den åsigt, att densamma vore en väl skild art — en åsigt som till en början omfattades af Th. Fries, Trautv. m. fl. — så torde dock numera intet tvifvel råda derom, att skilnaden emellan begge formerna ej är så synnerligen stor. Enl. N. I. Fellm. p. 60—62 höll äfven Rupr. densamma för en särskild art, hvarjämte han förde en del af de finska exemplaren till *Pinus Abies* var. *obovata*. Emellertid ger det l. c. anförda brefvet af Rupr. skäl till den förmodan, att han ansett det Lappajärvi (i Om.) skulle ligga i Lappland³⁾ och att begge formerna i afseende å sin utbredning skulle åtskiljas af en åtminstone någorlunda bestämd gränslinie, hvilket ingalunda är fallet. Härtill kommer vidare, att, såsom särskildt N. I. Fellm. p. 58, Middend. p. 542 not. och isynnerhet Fr. Berg p. 28 framhålla, kottarne hos begge formerna allt efter storleken äro än upprätta, än lutande eller hängande, hvilket, såsom jag sjelf sett, äfven är fallet i vestra Lappl. Ehuru jag här särskildt jemförde begge formerna med hvarandra, [kottarnes storlek uppmättes dock ej] kunde jag ej finna den ringaste olikhet med undantag af kottefjällens form. Denna var visserligen, såvidt jag

¹⁾ Ad partem maximam ad var. *obovatam* aut f. *medioximam* spectat.

²⁾ Den temligen invecklade synonymin i afseende å granen framställles utom i DC. Prodr. utförligt af Fr. Berg; jag anser mig icke här behöfva göra någon framställning af densamma.

³⁾ „Es konnte also Lappajärvi der Ort sein, wo ein möglichen Uebergang [beider Arten] statt findet“.

såg, på samma träd ganska lika, dock ej identisk, men vexlade f. ö. med omärkliga öfvergångar från alldeles rund, helbräddad till spetsig och tandad. Detsamma har N. I. Fellm. uppvisat för östra Lappmarken och att det äfven eger rum i södra delen af landet framhålles af Hisinger: „Några ord om de i Skandinavien förekommande formerna af granen (*Picea excelsa*)“ i Bot. Not. 1867 p. 49—53 med plansch. Ännu mer belysande är följande uttalande: „särskildt anmärkningsvärd var en af de större kottarne från det senare trädet [N:o 5 tagen emellan Tshiuttijokis nedersta lopp och Nitshijärvi vid omkr. 69° 12']; medan en del af kottefjällen hade den för var. *obovata lapponica* vanliga, bredt afrundade formen med några, nästan omärkbara ojemnheter i kanten, voro talrika andra fjäll isynnerhet i öfre delen af kotten försedda med en kort, men mycket tydlig förlängning af spetsen, temligen skarpt af-sättande sig mot den för öfrigt svagt konvexa kantlinien“: Kihlm. Ant. p. 66.

Nämnas må likväl i ett sammanhang att Friis, som ej någonstädes nämner något om var. *obovata* och måhända ej känner den, anför p. 220: Saavel i russisk Lapland som i Nordkarelen, men især maaske langs Imandrasøens Bredder, udmærker Granen sig ved sin eiendommelige, slanke Væxt. Dens Grene voxer nemlig her nedentil ikke synderligt længer ud fra Stammen end høiere oppe eller saagodt som lige ved Toppen. Følgen heraf er, at den faar en besynderlig Lighed med et Lys og derved allerede paa lang Afstand synligt adskiller sig fra den almindelige Gran, der længer sydpaa i Karelen och i Finland atter fremtræder i sin sædvanlige Pyramide- eller Sukkertopform“, jfr äfven Wahlenb. p. 257, Blomqvist II p. 36, der det uppgifves att granen har samma form på kärrmark, Schüb. Virid. p. 406, etc. samt Berg p. 83 och Blomqv. II p. 83, der den afbildas. Huruvida detta är en egenskap, som i allmänhet tillkommer var. *obovata*, vågar jag ej afgöra. — Efter att p. 58 o. 59 hafva lemnat en noggrann beskrifning af var. *obovata*, säger N. I. Fellm. „e *Abiete excelsa* vix varietatis nomine segreganda, nisi . . . “ (se något längre fram). Schüb., som p. 155—159 lemnar en vidlyftig framställning af hithörande förhållanden samt särskildt en lång historik öfver granarna i Ostfinmarken, instämmer i den åsigt som uttalas af Teplouchoff i Bull. de la Soc. imp. des naturalistes de Moscou Tome XLI 2 p. 251 o. 252 eller „dass *Picea obovata* Ledeb. nur als eine klimatische Form der gewöhnlichen Fichte (*Picea vulgaris* Lk.) zu betrachten ist“, jfr f. ö. Teplouchoff l. c. p. 244—252, Blomqvist II p. 72—76 (der äfven en plansch förekommer). Kihlm. Ant. p. 66. Köppen p. 274—279, Fr. Berg p. 33—37 samt l. c. pl. XII (der 12 kottar från Kuusamo afbildas), etc.

Äfven den geografiska utbredningen af formerna torde ej vara så fullkomligt olika, som man tidigare antagit. Visserligen är, såvidt man hittills känner, den typiska *Picea excelsa* alldeles öfvervägande i södra delen af landet och var. *obovata* allmännare norrut, men ej heller i detta afseende torde några bestämda gränser kunna uppdragas. Ehuru nämligen N. I. Fellm. uppgifver om hufvudformen „sinum Kantalaks vix attingit“, jfr l. c. p. XXVII och N. I. Fellm. Lettre p. 501, äfvensom fortsätter det ofvan anförda citatet med orden „nisi distributio utriusque tam conspicue diversa et notabilis es-

set“, har å ena sidan var. *obovata* sedermera iakttagit med stor frekvens i Kuus. och något längre söderut (se under denna) och å andra sidan har icke blott f. *mediocima* tagits i Li., Lt., Lv. och Lm. utan äfven sjelfva hufvudformen i Li. och Lm. (se ofvan), hvarigenom N. I. Fellmans uppgift i väsendtlig mån modifieras, jfr äfven Fr. Berg l. c.

Under det på den Skandinaviska halfön tallen i allmänhet går mer eller mindre högt öfver granen, [se här om t. ex. Holmerz & Örtenblad p. 50 o. 53], hvilket äfven är fallet i vestra delen af vårt område, sammanfalla båda trädslagens **utbredningslinier** i det närmaste i trakten af Kola viken, hvarefter tallens nordgräns sjunker hastigare än granens, såsom äfven fallet är inom Ryssland och Sibirien. Detta anmärkningsvärda förhållande, som redan antyddes af Wahlenb. p. XIV, framhålles af flere förf. såsom Boehtlingk p. 201, Trautv. I p. 29, N. I. Fellm. p. XXVII, 57 och 59, Middend. p. 586, (der dock, antagligen genom misskrifning, det oriktiga påståendet förekommer, att granen vester om Hvita hafvet skulle bilda skogsgränsen), Friis p. 218 m. fl. Ehuru detta äfven framgår af de särskilda uppgifterna om dessa trädslagsutbredning, må här ännu framhållas några uppg. som särskildt beröra ifrågakörande förhållande. — I **L. ent.** beräknas tallen gå 231,5 m. öfver granen eller egentligen 133 m. lodrätt uppåt och $\frac{1}{2}$ grad nordligare: Buch p. 55, se äfven Grape p. 103 (uppg. citerad längre fram p. 95). — I **Li.** framträder tallregionen „skarpt utpräglad“, men „öfverhufvud synes granens förmåga att uthärda klimatets stränghet och särskildt ett för vindarne exponerad läge här [på södra sluttningen af Hammastunturit] ingalunda vara mindre än tallens“: Kihlm. Ant. p. 64; ved Grænseelven Paatsjoki gaar Furuen, men ikke Granen op over $69\frac{1}{2}^{\circ}$: Friis p. 219. — I **Lt.** heter det „es war offenbar dass die klimatischen Verhältnisse hier [aufwärts den Kola-Fluss] am Eismeeere unter mehr als 69° lat.¹⁾ der Tanne besser zusagten als der Kiefer, da die ersten in der Nahe der Stadt Kola schon gesunden Wuchs zeigten, während die Kiefer nicht selten sich im Absterben befand und häufig gipfeldürre Bäume dieser Art vorkamen . . . Nicht desto weniger erwuchs höher aufwärts am Kola-Fluss die Kiefer rascher zu dicken Bauholz als die dort zu schmächtige Tanne“: Middend. p. 555. — **Lm.** „De första lefvande tallarna anträffades c. 32 km. norr om Voroninsk och de första granarna c. 10 km. söder om byn; längre söderut . . . undantränges tallen allt mer af granen och eftersöktes förgäfvat på holmarne och uddarne i Lujaur“: Kihlm. i Bot. Not. 1887 p. 266; längre österut åter vid Lejavr anträffades vid barrskogens gräns endast gran: l. c. p. 269. — **Lm.** Vid Umpjavr bildar tallen „en egen teml. skarpt begränsad region *nedanför* granens“: l. c. p. 268. — I **Lp.** vid Pjalitsa visar sig tallen, om man får tro inbyggarens uppgift, ej på närmare än 10 kms afstånd från kusten, då man deremot efter tillryggalagda två km. möter de yttersta förposterna af granen: N. I. Fellm. p. XLII.

¹⁾ Köppen p. 315 antyder endast $68^{\circ} 53'$.

Hvad særskildt **granens nordgräns** angår, torde gränsen för *regio silvatica* till en början gå från Songanmuotka, eller rättare från en punkt något längre upp, åt NO och ONO något norr om Ounastunturi till Peltovuoma, d. v. s. samma gräns som redan uppdragits af Wahlenb., se l. c. p. XXXI och jfr äfven Acerbi III p. 186 och Norrl. Lappm. p. 254. Såsom redan framhölls, har samma linie på den bifögade kartan antagits till gräns emellan de botaniska provinserna Lk. och L. ent. och således till botanisk gräns emellan Finland och Skandinavien i inskränkt mening, jfr Norrlin i Not. XIII p. 272. Enstaka träd deremot förekomma enl. Læst. ännu några mil högre upp, ehuru hans uppg. r i björkreg. d. v. s. ofvanom Palojoensuu (se längre fram p. 96), knapt torde gälla i närheten af finska gränsen, emedan han sjelf, såsom ofvan framhållits, upptager just Palojoensuu såsom gränsen för enstaka granträd. Visserligen omtalar Acerbi p. 266 „quelques sapins dispersés sur les monticules et sur le bord de la rivière“ vid „Lappajerwi“ i L. ent. [= Lepijärvi?], men jag tror att denna uppg. beror på ett tryckfel (sapins i st. f. pins) eller eljest är oriktig. Parlatores uppgift att granen skulle gå nästan till skogsgränsen (se ofvan p. 74), är ej heller riktig, då såsom känt, icke blott tallen, utan äfven isynnerhet björken går ansenligt högre. — I Li. framgår såväl granskogens som de enskilda granarnas gräns af det föregående eller i hufvudsak af Kihlm. Ant. p. 64—66 och synes häraf, att äfven i detta landskap den af Wahlenb. uppdragna gränsen för granregionen fortfarande är riktig. Här må endast tilläggas tvenne uppg. från Norge närmast finska gränsen: „Zwei ziemlich grosse Fichten in der Nähe des Tenojoki in Ostfinmarken, die eine ungefähr bei 69° 18' lat. 43° 43' long. und die andere bei 69° 30' lat. 43° 18' long.“: Schüb. p. 156; „husbonden på Heikura, vid c. 69° 27' lat nära Karasjokis mynning, berättade att c. 3 km. på andra sidan Tenojoki i Norge finnas 3 stycken omkr. 4,16 m. höga granar på slutningen af en „vaara“ ofvanom tallgränsen; vi hade ej sjelfva tid att besöka stället och denna uppgift omnämnes här endast under reservation“: Kihlm. Ant. p. 66. Att granen skulle gå till kusten, såsom Du Chaillu II p. 192 antyder (se under *Pinus silvestris* p. 97), är deremot säkert oriktigt. — I afseende på Lapp. ross. må här anföras följande uppgift, som antyder, hvad man före den senaste Kola-expeditionen kände om granens utbredning i denna trakt: „Saaledes findes der nogle forkrøblede Grantræer paa Høiderne omkring Bunden af Kola-fjorden, og paa den anden Side findes igjen — efter Schrenk — det første Grantræ, et Par Fod høit, strax søndenfor Ponoi: Friis p. 219, jfr Boehtlingk p. 201 och N. I. Fellm. Hvad åter granskogens gräns angår, går den, såsom framgår af det ofvanstående och uppgifterna under var. *obovata*, från Kolaviken något söder om staden mellan Lujavr och Voroninsk till Lejavr, som, såvidt hittills är känt, är den längst åt nordost belägna punkt i vårt florumråde, der barrskog förekommer. Härifrån går gränsen något mot sydost mot Ponofloden, hvarefter den vänder sig mot söder till Pjalitsa, der granskogen förekommer ung. 3 km. från kusten, (se N. I. Fellm. p. 57) eller möjligen mot Sosnovets: Middend. p. 541, jfr äfven Bode p. 29.

Om den **vertikala höjden** till hvilken granen uppstiger i vårt land har jag, utom Buchs uppg. från L. ent., endast antecknat följ.: „in Lapponia Tornensi ad 295,3 m. adscendens“: Wahlenb. p. XXXIX; på tabellen l. c. vid p. LIV upptages gränsen i Lappland öfverhufvud till 262,85 m. (800 par. fot). På Pallastunturit i Muonioniska (68° lat.) 386 m. öfver hafvet. På Iivaara och Nuorunen i Kausamo (66° lat.) 386 m. öfver hafvet: Blomqvist II p. 16; Hammastunturit norr om Kultala i L. i. i sydlig exposition vid 376 m.; i nordlig exposition är gränsen kanske något lägre 373 meter. Enstaka individer anträffas dock ännu långt högre upp; det högsta exemplaret var en 0,75 m. hög, qvistig buske, med torr topp och korta barr och växte vid 424 m., SV expos.“: Kihlm. Ant. p. 64; på Hammasuro i L. i. på sydöstra sluttningen på 390 m. höjden förekommer en grupp äldre träd c. 6 m. höga, topptorra med starkt konisk stam: l. c. p. 65 (jfr ofvan), se äfven Köppen p. 377. — Såsom synes öfverensstämma icke dessa uppgifter rätt med hvarandra. Särskildt anmärkningsvärdt är, att höjdgränsen i L. i. skulle ligga så mycket högre än i det något sydligare L. ent. (se dock ett något så när likartadt fall: t. ex. Holmerz & Örtenblad p. 48). — Angående höjden öfver hafsytan hos granens nordligaste fyndort vid Salmijärvi har jag ej funnit några uppgifter. Då Inari sjö ligger 123,21 m. öfver hafvet (:Kihlm. Ant. p. 52), torde man dock kunna antaga, att Salmijärvi ligger lägre än 100 m.

Granskogarnes nuvarande utbredning i Finland (taget i politisk mening) belyses bäst genom följande utdrag ur Direktor Blomqvists arbete: „Ehuru granen finnes nästan öfverallt i landet i de rådande tallskogarne och i sällskap med löfträden, bildar den blott inom vissa delar af detsamma stora skogar i rena bestånd. Dessa områden, der granskog är rådande, äro till det mesta trakter med gammal odling, der svedjebruket så godt som upphört och der skogseldar redan äro sällsynta. Bland dessa böra skildt nämnas följande: de flesta socknar i sydvästra delarne af Åbo län, åt öster till Nylands och Tavastehus läns gränser och åt norr utöfver Kokemäenjoki ända till Hämeenkyrö och Ylöjärvi, med undantag likväl af kustsocknarna från Vehma till Raumo och de trakter i den inre delen af länet, der de större sandåsarne framstryka; nästan hela östra delen af Nylands län såsom: Helsing, Sibbo, Borgå (särdeles framstående), Borgnäs, Perno, Strömfors, Elimäki, Lappträsk, Anjala, i mindre grad allena rådande och lemnade betydligt rum åt tallen inom Iitti, Artsjö, Orimattila. Mörskom, Mäntsälä, Thusby och Nurmijärvi socknar; vidare jemte tallen bildande stora skogar och jemväl rena bestånd af betydlig utbredning inom flere socknar i södra delarne af Tavastehus län, såsom i Hausjärvi, Janakkala, Kärkölä, Hollola, Koski, sydligaste delen af Lammi, Urjala, Tammela, Lempäälä, Kangasala med flere socknar. I östra Finland bör äfven Viborgs socken nämnas. I hela Vasa läns läns skärgård och inom de flesta kustsocknar, norrut åtminstone till Gamla Karleby, är granen alldeles rådande. Tallen har i denna skärgård blifvit undanträngd och af densamma anträffas numera endast lemningar i form af gamla stubbar samt

af enstaka, här och hvar vid någon myrlogg stående, öfveråriga och i högsta grad träväxte öfverståndare. Inom Laihia socken är den äfven rådande. I nordliga Finland har jag icke sett några stora, rena granskogar, hvilka blifva alltmåra sällsynta ju längre man kommer mot Norden“.

„Det uppgifves dock, att granen inom Ii samt i vissa delar af Pudasjärvi och Kuusamo skall förekomma i större myckenhet, och att den i östra delarne af Kuolajärvi lappmark (rättare Salla) skall vara så rådande, att dess virke allmänt användes till husbyggnad, men under mina resor och vandringar i Pudasjärvi och Kuusamo har jag icke¹⁾ der funnit några rena granskogar af nämnvärdt omfång.

„Vid denna redogörelse för trädets utbredning hafva vi nu endast tagit i betraktande dess förekommande på de växtliga, icke af försumpning lidande skogsmarkerna, de så kallade momarkerna. Dess nuvarande utbredning är i långt mindre grad beroende af jordmånens beskaffenhet än af kulturförhållanden, ty ehuru visserligen flere af de ofvannämnda socknarna i södra Finland innefatta de största och bördigaste lerslätter, som finnas i landet, har trädslaget dock sin vida vägnar största utbredning på krosstenssand och grus samt förekommer, under mycket skyddade jordförhållanden, till och med på sandmoar“.

„Om vi deremot endast taga i betraktande de låglända och försumpade markerna eller grankärren och de kärraktiga markerna, så finna vi att trädslagets utbredning är ganska annorlunda. Nästan öfverallt i de söder om 66:te breddgraden belägna delarne af landet är granen det rådande trädslaget på dylika marker, och ännu i Puolanka, Pudasjärvi och Kuusamo förekomma ganska stora granbevuxta kärr, men till följd af dessa markers geologiska natur att bilda afloppsvägar för den af rinnande nederbörden, intaga de i de flesta trakter dock en jemförelsevis ringare del af arealen, än man vore böjd att tro; så t. ex. inom Evo kronopark, på en yta af $1\frac{1}{3}$ geografisk kvadratmil, 11 % af arealen. Minst ofta ser man granen i sådana trakter, der sand och grusmoar omvexla med flackmossar och tallmyrar, liksom der, hvarest svedjebuket blifvit mycket intensivt bedrifvet. Det finnes sålunda vissa socknar, der man på vida nejder endast sällan är i tillfälle att se en grantelning“: Blomqvist II p. 91—93. Härigenom kompletteras de uppg. som lemnas af Rein p. 73 och 74, jfr äfven Berg p. 81—84, der det bl. a. uppgifves att granen i vårt land uppnår sin bästa växt emellan 62° o. 63° lat.

Äfven till de af Blomqvist nyss anförda socknarna kunna ännu några tillägg göras, så t. ex. är granen öfvervägande i Ta. Vanaja och Hatula: Asp. & Th. p. 33; likaså åtminstone i södra delen af Teisko i S. a. t. (på sandjord): Hjelt. Angående granens och tallens förekomst i Pudasjärvi och Kuusamo gjorde Kihlm. följande anteckningar under våren 1887: „Redan mellan Taivalkoski och Inget i Pudasjärvi är granen äfven på höjderna öfvervägande i jemförelse med tallen; långa sträckor verklig tallmark visa blott enstaka träd af tall. men ymnig gran. Längs hela vägen till Vat-

¹⁾ Se något längre fram.

tula finnes ej alls tallskog; på Vattula eldas med gran och färsk björk; gården är bygd af granstock. På andra sidan Kuusamo kyrka är granen fortfarande förherrsande, ehuru ej i samma grad som förut. Kring Kiitämäjärvi användes ej gran som byggnadsvirke, men kring Tavajärvi är detta nästan uteslutande fallet. Slutningarna af Nuorunen äro täckta af granskog; enl. invånarnes utsago finnes der ej en enda tall och mycket litet björk [detta framgår äfven af Nyb. Ber.]. Mellan Vainio och Vätäjärvi (Tavajärvi-trakten) finnes tall blott här och der i spridda exx., långa sträckor synes blott gran och björk. Vi sågo mest endast låga, tvinnande tallar. Vidare norrut är tallen fortfarande sparsam ända till Paanajärvi, der den vid Korpela och Ruskeakallio uppträder i något större mängd⁴.

I **Kon.** finnes i trakten af Kusaranda och Vyrozero omfångsrika granskogar, hvaremot tallen uppträder endast enstaka eller i mindre grupper: Kihlm.

Blomqvist II p. 94 anser att landet, då det först togs i besittning af dess finska befolkning, „varit beväxt med väldiga barrskogar i hvilka granen var det öfvervägande och, i vidsträckta delar af landet, det rådande trädslaget“, jfr f. ö. l. c. p. 104, der det talas om granens återväxt, och I p. 95. (En annan åsigt hade tidigare uttalats af K. J. Numell i Finska Forstf. Medd. II p. 2—3).

Uppgifter om granskogens beskaffenhet i enskilda trakter af landet lemnas f. ö., utom hvad redan är anfördt, t. ex. Norrl. s. ö. Tav. p. 83 och 87, Hjelt Ant. p. 52, Elfv. p. 119 [att reg. silvatica hos honom knapt har annat gemensamt med den lappska regionen än namnet, torde ej behöfva vidare frambållas], Norrl. On. p. 29 (och 30—31), Brenn. Reseb. p. 71 etc., Friis p. 220, jfr äfven Middend. Bericht p. 165.

I afseende å den **ålder** och **storlek**, som granen kan uppnå, finnas från äldre tid uppgifter från **Ab.** Nagu hos I. Nordling „Några anmärkningar om våra furu- och granskogars ömmare vård tagne af deras ålder“ Disp. Præs. P. Kalm, Åbo 1757, p. 12 och från nyare tid hos Berg p. 82 o. 83, Blomqvist Cat. p. 11 och framför allt en fullständig framställning hos Blomqvist II p. 26—34 (om stammens bildning), 43—51 (tillväxt och afkastning, ålder) 84—87 (afbildningar), hvarur här endast må anföras följ. „Ända till 8 å 10 år är höjdtillväxten [hos granen] ringa“, deremot „störst under tiden från 20:de till 40:de året, då årsskotten kunna uppnå en längd af 60 till 90 cm.“; den är fortfarande stark ända till 60 å 80 års ålder, hvarefter den aftager, men den fortfar likväl ännu ända till hög ålder, så att man hos 160 åriga och ännu äldre granar finner att trädets centralaxel årligen tillväxt med någon tum“: l. c. p. 29. — „Höjdtillväxten hos de dominerande, högsta träden uti jemnåriga och slutna granbestånd på växtliga marker i södra Finland är enligt en mängd profmätningar följande: vid 20 år 4,16 m. . . vid 60 år 18,7 m. . . vid 100 år 25,5 m. . . vid 160 år 30 m. i d. n.“ „För så vidt det varit möjligt att utröna detta förhållande, tyckas träden vid 100 års ålder i

mellersta Finland utbilda omkring 3 m. [„10 fot“] och i nordliga Finland ytterligare omkring 3 m. kortare stammar än vid samma ålder i sydliga delarne af landet, men deremot synes deras höjdtillväxt under tidigare ålder af ända till 60 år icke der visa så stor olikhet som man skulle tycka att borde förefinnas. I höga norden, såsom i Muonioniska, Kittilä, Sodankylä och Inari, bildar granen slutligen blott en mycket kort och med qvistar fullt besatt stam“: l. c. p. 31 o. 32.

„Den största gran som veterligen växt i Finland har funnits i Lill-Evo bys skog i Lammi socken ($61^{\circ} 15'$) och hade en längd af 41,9 m. [141 finska fot]. Under gynnsamma förhållanden uppnår trädet i Finland en höjd af 35,6 m., hvilket dock redan förekommer mycket sällan: l. c. p. 31; „i Finland har jag sett något enda träd som hållit . . . 89 cm. i diameter, men man får redan söka länge för att finna dylika med en tjocklek af 74 cm. Det uppgifves dock, att man på vissa ställen i Nyland skall hafva anträffat granar med en diameter af 119 cm. I slutna bestånd finner man der temmeligen ofta dylika träd af ända till 59 cm:s tjocklek vid brösthöjd“: l. c. p. 44. „De i södra Finland förekommande äldsta granskogarne äro vanligen högst 130 till 150 år, bestånd af 170 till 200 års ålder äro mycket sällsynta. Oftare är man i mellersta och i nordliga Finland i tillfälle att, isynnerhet på kärrmarker, se gammal, rikligt lafbeklädd granskog af 250 till 300 års ålder“: l. c. p. 50¹⁾.

Härtill må ännu anföras några spridda uppgifter isynnerhet från de nordligaste delarne af landet: I **Kon.** vid Kusaranda står en gran mätande i diameter vid brösthöjd 103 cm.; öfre delen af trädet är afbruten, återstoden 10 à 11 m. hög: Kihlm. — I **Ob.** Alatornio [fäldes] en gran af 240 safringar 18,55 m. längd och 81,4 cm. tjocklek: Rein p. 74. — Den högsta uppmätta gran i nordliga delen af landet hade en höjd af 29,7 m. med en diameter vid brösthöjd af 38,6 cm. och en ålder af 175 år, den växte vid stranden af Oulanka elf i Kuusamo $66^{\circ} 31'$: Blomqvist II p. 33. Ett träd om 5,34 m. höjd vid Nuorunen i **Kuus.** hade vid roten en tjocklek af 119 cm. i omkrets och afsmalnade ofafbrutet mot toppen: Nyb. Ber. — Wahlenb. p. 257 säger att granen i Lappland åtminstone kan nå en höjd af 14 till 17,8 m. — Ännu på södra slutningen af Onnasvaara, beläget ett stycke norr om Ounastunturi och hvarst trädslaget når sin nordliga gräns, innehade granen en höjd af 18,1 m. och en diameter af 29,7 cm.; på det uppmätta trädet räknades omkr. 225 årsringar: Norrl. Lappm. p. 255. — Såsom ett karakteristiskt exempel från nordligaste delen af landet omnämnes „en gran från Inari lappmark ($68^{\circ} 30'$ lat.), hvilken, vid en ålder af 190 år och en diameter af 28,2 cm. 0,6 m. från roten, hade en höjd af endast 5,34 m.“: Blomqvist II p. 32. Nära Paatsjoki vid Nautsisuvanto mättes en gran, som var 8,91 m. hög: Wainio Ann. Flere uppgifter finnas i Kihlm. Ant. p. 64 o. 65, hvaraf här endast må anföras att „träd

¹⁾ Såsom obestyrt betraktar jag uppg. ur St Petersburgs Zeit. 1880 N:o 3 att i **Om.** Pyhäjoki 1879 blifvit fäld en gran med 1029 årsringar, se Köppen p. 307—308, hvarifrån uppg. är tagen.

af 12—15 meters höjd äro ganska vanliga“ [i Li.]; af några profräd från Ivalodalen var det största 230 år gammalt 18,1 m. högt, dess diameter vid brösthöjd 53 cm. För de mellan Tshiuttijokis nedersta lopp och Nitshjärvi antecknade granarna voro dimensionerna: N:o 1 „höjd c. 6 m., diameter 6 dc. från marken 22,5 cm., vid brösthöjd 19,5 cm., en nära marken befintlig gren ombildad till en 2,4 m. hög stam; grenarne korta, nästan lika långa; toppen risig, afrundad, steril; lafvegetationen liksom hos de följande obetydlig“; för den ofvan omnämnda N:o 5 „höjd c. 9 m., diameter 21,5 och 17 cm., stammen rak. De öfriga träden voro alla lägre, 1,8—3 meter höga“. — I Lt. vid Tuloma 3 à 4 km. vester om Kola äro granarna ända till 25 m. (12—13 сажень): Kudrawtsow p. 255 o. 237. — I Lp. säges om skogen midt emot Sosnovets (se under var. *obovata*): „Ich fand die Bäume dieses Wäldchen — das laut Aussagen der Bewohner das nördlichste auf der offenen Tundra stehende ist — aus 20 bis 30 hohen verkümmerten, nicht über 30 cm. im Durchmesser haltenden Bäumen gebildet“: Middend. p. 541. Om skogen vid Pjalitsa se N. I. Fellm. p. XLII.

Tilläggas må ännu, att om granens blomning och fröbildning finnes en fullständig framställning hos Blomqvist II p. 52—55 liksom en särskild afhandling af samma förf. i Medd. I p. 47—52 (54), hvaraf framgår, att rika fröår äro ganska sällsynta i Finland, så att blott åren 1865 och 1878 under de två senaste decennierna [före 1882] förtjena namn af rika fröår: l. c. II p. 54. — År 1886 har frösättningen hos granen [åtminstone i Ob. och Kuus.] varit ymnig och allmän: Kihlm.

Af **former** upptagas *virgata*, *viminalis*, *medioxima* och *obovata* här nedan. Dessutom omnämnes en f. „foliis brevissimis 3—7,5 mm.“ Ny1. [Hogland] Kellerkallio: Brenn. — F. *chlorocarpa* och *erythrocarpa* hafva iakttagits af Kihlm. i Esbo och förekomma antagligen öfverallt i landet. Ett träd, som troligtvis tillhör f. *versicolor* Wittrock i Hartm. ed. XII p. 35, förekommer i Sat. Ylöjärvi nära Pengonpohja: Hjelt.

Vidare anmärkes, att granen „här och hvar . . . invid hafsstränderna såsom vid Räsö [i Sat.] (!), Östervillinge [i Ny1. nära Helsingfors] m. fl. ställen“ delvis fortplantar sig medels afläggare: Blomqvist II p. 36; detsamma är äfven fallet i Ålands och Åbo skärgårdar, synnerligen i de yttre: Arrh. och i Inari nära norska gränsen 68½° lat. 45° long. (Tellef Dahll 1869): Schüb. p. 163 och Schüb. Virid. p. 416; det synes mig dock icke motiveradt, att på grund af denna afvikelse i växtsättet uppställa en egen var. *stolonifera* såsom Mela Kasv. p. 194. I Prot. finnas f. ö. en mängd uppgifter om abnormiteter och kottar, som inlemnats eller förevisats, utan att dessa uppg. synas vara af större intresse; se f. ö. om granens former: Prot. 11, IV, 1885.

Picea excelsa f. (lusus) virgata Jacq.

Usque ad haec tempora cum lusu viminali confusa, cur distributio non certa sit, quantum autem constat, in Fennia australi rarissime et parcissime crescit.

In montosis Alandiae rarius: Prytz cont. nomine *Pinus hybrida*.

Al. Saltvik Ragnsby prope sinum: leg. M. Mattsson ded. E. Erikson!, cfr Diar. 1. III. 1884 nomine var. *viminalis*, sed videtur ad var. *virgatam* referenda: jam a Radl. p. 235 enumerata nomine *Pinus hybrida*. — **Ny1.** Esbo Kaitans ster.: Kihlm. ann. spec. lectum ad Svinö!: [Anjala] Moisio unic. spec. 1885 jam caesum, depictum et descriptum a Fr. Berg Taf. I et p. 6—8. alterum spec. c. 10 m. altum non autem typ. ad viam 11 km. a statione viae ferratae Kymmene et 8 km. ab Elimäki. tertium spec. ad Peljokorpi: Fr. Berg l. c. et p. 12—13.

Sat. Birkkala (Stark): Mela in Diar. 11. IV. 1885 nomine var. *viminalis*, sed ad *virgatam* probabiliter referenda auct. Kihlman. — **Ta.** Tammela Viikari prope viam publicam inter deversoria Teurois et Suonpää. Hykkilä ad viam, etiam inter Forssa et Jokkis 3 km. a priore (A. L. Borenius). Tammela Jokkis 3 arbores, quarum una in pago Mingio (K. Arborelius): Blomqvist II p. 77—79, ubi duo arbores priores depinguntur, nomine *Pinus excelsa* var. *viminalis*, sed certe huc referenda. cfr Fr. Berg p. 15. — Vide ceterum sub f. *viminali*.

Det var först 1887, som Wittrock i Hartm. Fl. ed. XII och Fr. Berg här i Norden påpekade olikheten emellan *ormgran* och *slokgran*; flere af de uppgifter, som anförts under namn af *viminalis*, hänföra sig nämligen i själfva verket till *ormgranen*; detta gäller med säkerhet Blomqvists uppg. från Ta., och, att döma af beskrifningen, äfven Erikssons från Al. och Starks från Sat., hvarföre det är antagligt, att detsamma är förhållandet äfven med icke så få af de öfriga uppg.

Picea excelsa f. (lusus) viminalis Sparrm.

Certa tantum e Satakunta et ex Ostrobothnia, cum saepius cum lusu virgata confusa sit.

Sat. rr Karkku Tuomisto!, Kyrö 2 km. a pago Mahnala

una arbor, denique Vesilaks Onkimäki (E. Wellenius): Hjelt, cfr infra.

Oa. r prope Vasa non genuina, sed huic proxima: Laur., vide infra.

Ob. Oulu Pukki, unicum spec., ut etiam auct. P. G. Hållfors in Haukipudas prope ostium fluminis ejusdem nominis nonnullae arbores: Zidd., vide etiam infra.

I enstaka exemplar anträffad här och hvar, såsom i Helsinge, Kisko, Tammela, Eräjärvi, Asikkala med flere socknar: Blomqvist II p. 76. — **Al.** se under f. *virgata*. — **Nyl.** Helsingfors Meilans: Hult comm.; Thusby Thomasby och vid jernvägen emellan Träskända och Jokela omkr. 6 km. från den förra stationen ett ungt träd: Arth. Hjelt uppg.; ett enda träd på Stor-Kroksnäs på Vässölandet i Borgå skärgård: Sæl. Ö. Nyl., jfr l. c. p. 23; Borgå Dregsby ofvanför Labbas fors två träd: A. Neovius!, se äfven längre ned. — **Sat.** se under f. *virgata* och längre ned. — **Ta.** r [Vanaja] vid Hätilä by [nära Sairio] fanns för några år sedan ett större träd: Asp. & Th., jfr l. c. p. 35; ett annat träd finnes vid det just omnämnda, hvilket senare nu är afhugget: O. Collin!; rr ett mindre träd finnes [nära gränsen emellan Hollola och Asikkala!] vid spången mellan Laitiala och Kaitas nära Manskivi och Laitiala rågårdet: Norrl. s. ö. Tav., se äfven under f. *virgata*. — **Om.** r Kronoby Boholm: Hellstr. — Angående alla dessa uppgifter är jag osäker, huruvida de hänföra sig till f. *viminialis* eller den tidigare ej särskilda f. *virgata*, hvarföre ny undersökning erfordras. — Schüb. Virid. p. 412 citerar Hellströms uppg. under f. *virgata*.

Sat. Vid Tuomisto i Karkku finnes ett större träd, som med säkerhet bör föras hit. Det öfverensstämmer visserligen i habitus ej fullt med teckningen af hela trädet hos Alströmer i Sv. V. Ak. Handl. 1777 i det att grenarna hänga vida mera nedåt, så att de vidröra marken, men de enskilda grenarna af andra ordningen likna teckningen l. c., liksom äfven den l. c. p. 310—317 lemnade beskrifningen fullkomligt passar in på ifrågavarande träd. Utom detta träd finnas på samma ställe ett par andra, som något skilja sig från de vanliga granarna, utan att dock tillhöra varieteten, äfvensom ett eller par helt unga, som måhända komma att höra dit. — Trädet vid Mahnala var då jag såg det på 1870-talet ganska ungt, och en möjlighet vore, att det skulle tillhöra f. *virgata*, hvaremot jag ej sjelf sett trädet i Vesilaks. — **Oa.** Följ. beskrifning om det ifrågavarande trädet, som enl. Laur. finnes ungefär en km. från Vasa vid vägen till Smedsby, torde ej sakna intresse. „Stammen höjer sig först ung. 4,16 m. utan att grena sig. Ung. 4,75 m. (8 alnar) från marken skjuta grenar ut och sträfvä nedåt och nå de allra flesta marken. Ett par grenar äro mycket tjocka, utgå först i rät vinkel mot stammen 3 dm., hvarefter de från liksom en tjock knut utsända en massa qvistar nedåt. Trädet påminner något om ett koniskt tält, ty de nedåthängande grenarna bilda vid marken en skäligen regelbunden cirkel. Qvistarne mot insidan af detta „tält“ äro förtorkade, men på den yttre sidan äro de gröna. En gren höjer

sig rakt upp och på den finnas qvistar som äro ännu mera enkla än de öfriga, så att t. ex. en något öfver 0,6 m. är fullkomligt enkel. Jag har aldrig sett blommor på trädet. Omkr. 6 dm. från marken är granens omkrets 76 cm.; höjd de redan nämnda 4,75 m. + en rak qvist af c. 2,68 m.⁴: U. Boehm i bref 1888. — **Ob.** Zidd. har godhetsfullt sändt mig beskrifning och en ungefärlig teckning af granen vid Pukki; häraf framgår, att det är en ganska typisk *viminalis*; grenarna af andra ordningen „minst 0,6, kanske 1.2 m. långa“, nå enl. teckningen ej marken. Huruvida träden i Haukipudas äro dylika, känner jag ej.

Utom dessa uppg. finnas några andra, som ännu böra bekräftas. — **Nyl.** Hisinger har 1849 inlemnadt en var. *pendulina*, som antagligen afser denna form eller f. *virgata*. — **Ob.** På tvenne ställen vid stranden af Kii-minki elf: Nyb. Ber.; ett exemplar inlemnadt från **Kuus.** östra stranden af Torankijärvi tillhör dock hufvudformen. — **Ok.** Vid Alassalmi Emmala finnes en egendomlig gran: Must. p. 41; männe ej denna form eller f. *virgata* och ingalunda *Pinus Cembra*, såsom Must. antyder? — **Kuus.** Kyrkobyn: M. & J. Sahlb.; då Wainio Kasv. ej omnämner uppgiften, torde yttermera bekräftelse erfordras.

Picea excelsa f. medioxima W. Nyl.

Verisimile est hanc formam intermediam per totum fere territorium distributam esse et saltem in partibus orientalibus et septentrionalibus territorii satis frequenter inveniri. Et cum forma typica et cum var. obovata sine termino confluit.

„Très-répendue en Finlande“: W. Nylander in N. I. Fellm. Lettre p. 501, not., ubi describitur; Europa boreali – orientalis (Laponia, Fennia): Trautv. Incr. p. 721; videtur in tota Fennia crescere et a me in plurimis plagis visa, in Tavastia (fq), sed in Fennia orientali adhuc frequentior et in Sahmi eadem copia ac f. typica. In partibus par. Kuusamo, Kemijärvi, Sodankylä, Kittilä et Muonioniska a me visitatis etiam ambas formas inveni: Blomqvist II p. 75, vide etiam Köppen p. 276 et 280.

Al. Geta Östergeta!, Höckböle, Finström Gibböle: Arrh. & K., cfr Köppen l. c. — **Nyl.** Helsingfors: N. I. Fellman!, cfr Köppen l. c.; Sjundeå ad var. *obovatum* accedens: [Brenner?!]

Ta. plur. loc.: Leop.; haud infreqvens: Norrl. s. ö. Tav., spec. ex Asikkala!, vide etiam supra. — **Kol.** vide supra.

Oa. cum f. typica: Laur. — **Sb.** fq: M. & J. Sahlb. — **Kon.** haud infreqvens per totum territorium: Norrl. On., cfr Günth. p. 58.

Om. Lappajärvi: N. I. Fellm. p. 61. — **Kp.** in silvis septentrionem versus a pago Kontokki st fq, ceteroqvin ad Luva-järvi vidi: Wainio Kasv.

Ob. Hailuoto, li et Ylitornio Ainiovaara: Brenner!; Pudas-järvi: Nyberg!; Ylitornio prope Pellojärvi: Hjelt & Hult!, vide ceterum sub f. typica. — **Kuus.** fq: Wainio Kasv. — **Kk.** vide Wainio Kasv.

Lk. Sodankylä: Blom!, vide ceterum supra et sub f. typica. — **Li.** septentrionem versus a pag. Kyrö in Inari!, Nitsijärvi!: Arrhenius & Kihlman, vide ceterum sub f. typica.

Lapp. ross. nullo modo deest, ut elucet a N. I. Fellm. p. 59, cfr. N. I. Fellm. Lettre p. 501; spec. lecta sunt in Lim., Lv., Lt. et Lm.

Märkas må i afseende å denna mellanform — eller kanske rättare sammanfattning af former —, att den förevisades af W. Nylander 28, II, 1863. N. I. Fellm. p. 59 säger: „Formae intermediae (v. *medioxima* W. Nyl.) in tota Fennia fq occurrunt, neqve in Suecia desiderantur ex Andersson in litt.“; dock torde den knapt vara allmän i alla delar af Finland.

Enl. Fr. Berg p. 35 är denna form åtminstone i det närmaste identisk med var. *fennica* Regel i Русская дендрология 1870 p. 18 och Gartenflora 1863 p. 95—96, jfr äfven Köppen p. 278. Då jag icke varit i tillfälle att taga kännedom om ifrågavarande arbeten af Regel, kan jag endast anföra citaten.

Picea excelsa var. **obovata** (Ledeb.) Auct. fenn.

Praecipue in Lapponia orientali frequenter obviam, ut ibi omnis fere picea ad hanc varietatem pertineat; occidentem et meridiem versus frequentia minuitur, ut infra 64° rara videatur. In parte orientali tamen usque ad fines australes indicatur, in occidentali non infra 63°. Cum forma antecedente sine limitibus confluit, cfr supra p. 78 et 79.

Formam orientalem seu sibiricam offert, paeninsulam lapponicam Rossiaeque partes orientales et Sibiriam inhabitat, occidentemque versus sensim magis magisque in *Abietem excelsam* typicam abit: N. I. Fellm. p. 59; in Finmarkia orientali prope

Salmijärvi: DC. Prodr. XVI, 2 p. 415; cfr Trautv. I p. 32¹) etc., Middend. p. 542, Blomqvist II p. 72—76, Köppen p. 274—278 et vide infra.

Kol. ad Vosnessenje lecta: Elfv., cfr R. Regel p. 325, [num var. *obovata* genuina, f. *medioxima* non comm.].

Oa. r Vasa: Laur., [vix var. *obovata* genuina]. — **Kb.** non visa et verisimile est hanc var. non majore frequentia inveniri: Wainio Kasv. — **Kon.** typica rara esse videtur et ad Mundjärvi atqve in Saoneshje ad Velikaja-guba tantum mihi obvia: Norrl. On.

Om. Lappajärvi: N. I. Fellm. p. 59. — **Ok.** meridiem versus frequentia minuitur, ut in Kuhmo r ex. gr. ad Koivuja et Kirkonkylä: Wainio Kasv. — **Kp.** in silvis septentrionem versus a Kontokki parce qvamvis st fq obviat, magis meridiem versus tantum in vicinitate lac. Luvajärvi, ubi non varietatem genuinam vidi: Wainio Kasv.

Ob. Ylitornio Ainiovaara f. inter hanc et *medioximam* intermedia: Brenner!, vide ceterum sub f. typica. — **Kuus.** fq: Wainio Kasv., cfr Middend. p. 542 et Blomqvist II p. 75. — **Kk.** multo minore frequentia qvam in Kuus., meridiem versus copia immo minuitur: Wainio Kasv.

Lk. Kolari Yllässari prope templum: Hjelt & Hult!, vide sub f. typica; [Sodankylä] (fq): Blom Bidr. nomine var. *lapponica*, vide etiam Blomqvist II p. 75. — **Li.** Inari prope lac. Nitshijärvi: Arrhenius & Kihlman!; [ad Karasjoki Finm. or. 69° 7'—8': Norm. ann. p. 53], vide etiam M. Blytt p. 391 et sub f. typica et cfr Hisinger [op. p. 79 cit.] p. 50. — [**Le. ent.** Onnasvaara in declivi australi: Norrlin!, cfr Not. XIII p. 255 et 349.]

Lapp. ross. Per paeninsulam lapponicam frequens usqve versus ostium sinus Kola et pagum Ponoj, ubi in valli fluminis profunda, numquam autem in locis apertis, arbores nonnullas humiles vidi; silva continua abiegna tamen non obvia fuit, licet circa 32 km. in interiore paeninsula penetravi: N. I. Fellm.: contra insulam Sosnovets 5 km. a mari: Middend. p. 541: spec. in H. M. F. adsunt e Lim., Lv. et Lm.; vide etiam N. I. Fellm.

¹) Genom ett tryckfel uppgifves här Sosnovets ligga 67¹/₂° lat. i st. f. [i det närmaste] 66¹/₂° lat., jfr Middend. p. 541.

p. XLII [supra p. 80 p. p. impressa], Broth. exk. p. 78 et praecipue sub f. typica.

Till det som ofvan p. 78 o. 79 anförts om denna form må ännu tilläggas, att Ledebour upptager densamma under namn af *Pinus orientalis* från „territorium Kola et Lapponia (Trautvetter)“: Led. III p. 671. Nyman uppställer den såsom en underart med namnet *Abies extrema* Th. Fr. från „Ross. arct. Norv. arct. Fimm. or.“, jfr. Trautv. Incr. p. 720, men upptager *A. obovata* särskildt från „Ross. or. mer.“: Nym. Consp. p. 674.

Enl. Trautv. I p. 30 skulle den typiska *Picea excelsa* ej förekomma öster om en linie dragen från östliga delen af Kola halfön till Vjatkas inflöde i Kama, jfr N. I. Fellm. p. 59; detta torde dock knapt vara riktigt, se Fr. Berg. p. 37 äfvensom ofvan p. 79 och 80.

***Pinus silvestris* L.¹⁾**

Omnium arborum Fenniae maxime vulgaris, et aut sola aut picea et betula mixta in toto fere territorio silvas saepe vastas efficit. Septentrionem versus in parte occidentali singulae pini ad 70° fere lat. (vix 60 m. supra mare) et pineta solitaria usque ad 69° 49' crescunt, sed silva pinea continua vix supra 69° 42' procedit. In parte maxime orientali silvae non ultra 66° 10' et ultimae arbores hujus speciei non ultra 66° 30' crescunt.

Fqq²⁾ (vel fq) in tota Fennia exceptis tantum Kuusamo et nonnullis insulis (vide infra) inveniri consentiunt omnes auctores, cfr Till., Kalm, Hell. p. 17, Prytz cont.; per totam Fenniam ad Palojoensuu et Inari Lapponiae usque: Wirz. Pl. off.; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in Lapponia usque ad 68° 20' prope Maunu, in . . . Fennia: Parlatore in DC. Prodr. XVI, 2 p. 385; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 675; „Le pin (*Pinus silvestris*), l'arbre le plus repandu en Finlande et le plus productif. On le trouve dans tout le pays sauf dans l'extrême nord, où il cesse

¹⁾ Vide Blomqvist I, ubi omnem hanc arborem praecipue autem oeconomiam ejusdem perscribit.

²⁾ Bergstr. (vide infra in textu), Arrh. ann., Sæl. Ö. Nyl., Hjelt, Leop., Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Broth., Mela, Hellstr., Wainio Kasv., (vide infra), Must., Norrl. On. et Hjelt & H.; cop.: Blom et Hult; copiosissime: His., W. Nyl., Fl. Kar.; fqq et copiosissime: Elfv.; fq silvas format: A. Nyl. et Brenn.; [silvas maximas efficit: Meinsh. p. 330].

de se montrer, d'une part, dans les environs de Kelottijärvi (68° 30'), d'autre part un peu au nord du lac d'Inari (69° 30'). Le long des cours d'eau on le rencontre encore plus au nord, jusqu'au confluent de l'Utsjoki et du Tenojoki (69° 55'), mais très rarement: Ignatius p. 13, vide etiam Trautv. I p. 22, Rein p. 73, Berg p. 67 (ipse non vidi), Berg Verbr. p. 129, Blomqvist I p. 7 (vide infra), Schüb. Virid. p. 378, Ign. Geogr. p. 336—337, Blomqvist Cat. p. 2 et praecipue Köppen p. 68—71.

Al. fqq, in Kökar et insulis adjacentibus deest, [= „o Cso Sff“]: Bergstr.; in sacell. Kökar 3 vel 4 arbores, quarum una in insula Idö crescere dicitur, in Sottunga jam silvas efficit: Arrh.

Kuus. a lacu Kuusamonjärvi et praecipue a lacu Tavajärvi septentrionem versus fq — st fq et vix nisi in turfosis obviam, in vicinitate lacus Paanajärvi autem, praecipue in declivi ripae septentrionalis, plur. loc. silvas efficit, ut etiam a Kuusamonjärvi meridiem versus ad Iivaara silvae magnae hujus speciei crescunt: Wainio Kasv., quod cfr, vide etiam Middend. p. 627 not. et supra p. 83 et 84.

Lapp. fenn. fqq per totum territorium persaepe pineta constituens: Hjelt & H.; fqq: Blom Bidr.; per partem silvaticam et subsilvaticam omnium Lapponiarum vulgatissime, scil. infra Näätäjoki [= „Näutamjoki“] et Petsikkojavr nec non Vaskojoki Lapp. Kemensis; infra Peltovuomatunturi, Leppijärvi, Nunainen et Vuolasjoki Lapp. Tornensis . . . nec non in convalle ad Utsjoki, Karasjoki et Inarijoki minores silvas constituens: Wahlenb. p. 255, cfr Wahlenb. Fl. Suec. p. XXXII; per totam Lapponiam exceptis alpibus et partibus borealioribus par. Utsjoki et Inari (!), ubi tantum in convalle Utsjoki et Näätäjoki minores silvas constituit: Fellm. Lapp.; meridiem versus a templo par. Utsjoki crescere desinit: Fellm. Ant. p. 11; ubi lacus Säytsjavr in Suovajavr et postea in Jeggejavr influit, pinus crescere incipit: l. c. p. 130; nunc nulla pinus propius lacum Petsikkojavr quam 10 km. ad Mierasjavr septentrionem versus crescit et meridiem versus frustra pinos propius quam 21 km. a Petsikkojavr quaesivi: Fellman in Suomi 1846 p. 104¹); pini solitariae ad praedium sacerdotis in Utsjoki:

¹) Hoc loco errata apud Sjögren p. 193 corriguntur.

Sæl. kat.: ad Nummelin-koski septentrionem versus a lacu Vaalakkajärvi omnino desinit, fq et usui oeconomico aptus, qvamvis non copiose, ad Vaalakkajärvi. Meridiem versus a Saarivaara reg. subsilvatica incipit: Wainio Ann., (vide infra); limes regionis subsilvaticae ab austro-occidente ad septentr. — orientem versus procedit et lacus Pyhäjärvi, Muddusjärvi, Geggijäyri et Jääjärvet includit, septentrionem versus a lacu Tuulijärvi ad orientem inclinat, et 5 km. sept. — orientem versus a Pakananjoki prope limites imperii austr. — orientem (OSO) versus procedit. In latere norvegico pini tantum solitariae crescunt et ostium fluminis Näätäjoki et Näytäjä [= „Njavidamvuodna“] haud attingunt. Juxta flumen Tenojoki reg. subsilv. usque ad vicinitatem catarrhactæ Outakoski procedit; in valli fluvii Utsjoki pineta inter septentrionalem partem lacus Mierasjäyri et Kuorruvuopiojäyri adsunt et nonnulla km. ad utrumque latus serpunt, etiam ad Kevujoki nonnihil procedit. Ad ripas lacus Hopukkajärvi et superiorem partem fluvii Näätäjoki pineta territorium angustum occupent. Ultra hos limites pineti et interdum longe ab his pini solitariae praeterea inveniuntur ex. gr. ad Tenojoki et Utsjoki usque ad confluentem horum fluminum, st fq qvamquam parce proveniens et mutila pinus est jam septentrionem versus a Syysjärvi in Inari, qvamvis pinetum non obviam ante 5 km. meridiem versus ab hoc lacu, etiam ad Puolmakjoki supra effluvium ejusdem in lacum Puolmakjäyri: Kihlm. Ant. p. 66—67, cfr mappam ejusdem et Hult alp. Pfl. p. 163; pinetum ad fluvium Näätäjoki cum eodem ad fluvium Pakananjoki conjunctum est („nach Aussage des Waldwärters am Pakananjoki“): Hult l. c. p. 158; fq locis humilioribus usque ad ... „Polmajavr“ et Salmijärvi: Lund. p. 87; Tenojoki meridiem versus a Puolmak (circ. 70°) et in Varangria australi ad Elvenæs et Jarfjorden usque ad mare glaciale: Blytt p. 390; in Varangria australi usque ad fundum sinuum, qvamvis non silvas efficiat, ex. gr. ad Elvenæs, Jarfjorden etc., [antea etiam septentrionem versus a sinu Varangrico]: Th. Fries p. 199; silvae per Varangriam australem ad tractum fluminis Paatsjoki [= „Pasvigelv“], ubi planicies arenosae ampliores non occurrere videntur, plagas vastiores colinas et monticulosas usque ad lacum fennicum Inari vestiunt: Norm. Ind. p. 36; ad Elvenæs hic illic nonnulla pinus: Ervasti

p. 183; jam 5 km. meridiem versus a Borisgleb crescere incipit: l. c. p. 187; vide etiam Th. Fries Resa p. 59, Schüb. p. 150, Friis p. 128 et 129, Du Chaillu II p. 219. Schüb. Virid. p. 124, Köppen p. 69 et infra. — [L. ent. 75 aut 86 km. magis septentrionem versus quam *Picea excelsa* procedit: Grape p. 103; prima pinus circ. 5 km. supra Leppijärvi [= „Lippajärvi“] 405,6¹⁾ m. supra mare: Buch p. 50; altius in vicinitate fluvii Palojoki jam arbores siccae: l. c. p. 47; reg. subalp. et silv. fq: Læst.; pineta minora hic illic usque ad Lunnainen: Læst. p. 37; 21 km. septentrionem aut rectius sept. — occidentem versus a Kaaresu'anto desinit: Norrl. Lappm. p. 254, cfr l. c. p. 262; primae pini saltem in latere fennico ad Kelottijärvi: Ervasti p. 340; Wahlenb. vide supra, cfr etiam Köppen p. 69 et vide infra.]

Lapp. ross. (ubique) exceptis alpibus, insulisque et paeninsulis maris glacialis, ubi tamen pluribus locis haud raro radices invenies: Fellm. Ind.; in parte occidentali hujus Lapponiae usque versus ostium sinus Kola, ubi terminum eundem atque *Abies* attingit, ad oram vero austr. or. paeninsulae Laponicae climatis maritimi impatientior esse videtur quam *Abies*, nam quo longius orientem versus procedis oram maris magis magisque fugit, ut jam circa Pjalitsa, si famae fides habenda, 10 km. ab ora crescere desinit: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXVIII et XLII; juxta insulam Sosnovets in continente parum ab ora pinetum ex arbusculis humilibus: Bochtlingk p. 201, cfr N. I. Fellm.; ad Petshenga [= „Petsamonvuono“] silva pinea bona 43 aut 54 km. ab ostio obviam esse dicitur: Ervasti p. 132; ad Uurajoki incolae dicunt pinos antea jam in vicinitate lac. Uurajärvi crevisse, nunc autem primas ad lacus Kalpajärvet obviam esse: l. c. p. 64; septentrionem versus a Kola inter oppidum et ostium fluvii Launajoki inter betulas una alterave pinus visa, pinetum non incipit ante quam circ. 5 km. („pari neljännestä“) meridiem versus a Kola: l. c. p. 55; Srednji: Broth. Wand. p. 10; ultimae pini circ. 32 km. septentrionem versus a pago Voroninsk crescunt: Kihlm. in Bot. Not. 1887 p. 266; nonnullae pini in vicinitate pag. Kildin: l. c. p. 267; tantum arbores solitariae ad Seidjavr et Lujavr, sed

¹⁾ 1247 ped. [par.?], si ped. svec. tantum 370,2 m.

ad Umpjavr cop.: l. c. p. 268; ad fluv. Keinjaurjok et Ponoj passim cop., propius ostium rarior evadit et 43 aut 54 km. a pago desinit (Palmén): l. c. p. 270; cfr ceterum Schüb. p. 150, Beket. p. 595, Köppen p. 69—70, supra p. 80 et infra.

Om förhållandet emellan granens och tallens nordgränser, se under den förra p. 80. — Häraf följer bl. a. att *reg. subsilvatica*¹⁾ eller tallregionen (se Wahlenb. p. XXXII och XXXIII), hvilken i L.ent. enl. Norrlin Not. XIII p. 276 o. 277 framstår väl karakteriserad från *regio silvatica* eller granregionen, och äfven i Li. „är skarpt utpräglad“: Kihlm. Ant. p. 64, i Lapp. ross. ej alls kan skiljas från densamma. Det bör dock märkas, att Läst. p. 8 och 36—37 ej antager någon särskild tallregion i L.ent., utan hänför större delen af densamma — ända till Palojoensuu — till björkregionen, hvaremot resten jemte granregionen bildar hans barr-region; se härom Norrl. i Not. XIII p. 276—277. På Pallastunturit upphörde på den sida (i det närmaste s. o.), der vi bestego fjället, tallen nästan alldeles samtidigt med granen och bildade ej högre upp några bestånd; enstaka tallar sågos dock något högre än granen, jfr Hjelt & H. p. 23. Blomqvist II p. 15 uppgifver, att granen på „sistnämnda fjälls södra sida i skyddade insänkningar uppstiger med dvergaktiga exemplar af 2 till 3 fots storlek minst 30 m. högre än tallen“. Någon tallregion förekommer ej heller på bergen (tunturit) i SV delen af Lk.: Hjelt & H. p. 22—23; om förhållandet i Li. se äfven Kihlm. Ant. p. 64 (citerad här ofvan p. 80).

Tydligare än i afseende å något annat trädslag framträder hos tallen **nordgränsens** liksom i allmänhet skogsgränsens **tillbakagående**. Af uppgifterna i det föregående tyda Th. Fries' p. 199 (under Li.), Buchs p. 47 (under L.ent.) äfvensom Ervastis p. 64 och uppg. i Fellm. Ind. (under Lapp. ross.) otvetydigt härpå. Likaså uppgifver Fellman från Li.: „I fornda dagar har äfven den större tallen vuxit vid och norrom Utsjoki. Ännu kan man der finna större fururötter“: Suomi 1846 p. 105, jfr Rein p. 74. Särdeles bestämdt framhålles detta förhållande äfven i Kihlm. Ant. p. 72—74, hvarur här endast må anföras följande: „På medföljande karta har jag så noggrant som möjligt sökt begränsa de trakter, der tallen för närvarande uppträder beståndbildande, jag anser det likväl vara otvifvelaktigt att dessa gränser äfven under den historiska tiden undergått märkbara förändringar“: l. c. p. 74. „Ännu för par decennier sedan skall man i den på Petsikkotunturi belägna poststugan begagnat i närheten vuxna tallrötter som bränsle, medan f. n. till närmaste tallskog är ett afstånd af c. 10 km. [jfr äfven Finska Forstföreningens Medd. II p. 23]. En bland Utsjoki lapparne gängse tradition berättar att för c. 200 år sedan

¹⁾ Att Ruprechts *reg. subsilvatica* (i Fl. Samoj. p. 16) ej svarar mot regionen af samma namn i Lappland, utan snarare mot *reg. subalpina* framhålles af honom sjelf l. c., se äfven Klinggräff p. 46.

en häftig skogseld förstört tallskogen längs Tenojokis nedre lopp, hvilken då skall hafva sträckt sig ända till närheten af flodmynningen. Gamla tallstubbar, som ännu anträffas här och der långt utom tallens närvarande utbredningsområde, bära otvetydigt vittnesbörd om, att denna sägen ej är alldeles utan grund. I Wahlenbergs Flora lapponica [se kartan och l. c. p. XXXIV, jfr äfven Schüb. Virid. p. 124] uppgifves, att tallen sträcker sig ända ut till Näytäjävi [= Neiden el. Njavidamvuodna]; detta är numera icke fallet, men måhända är en skoningslös afverkning af skogen här främsta orsaken till dess försvinnande: l. c. p. 73. Äfven i Sverige har detta tillbaka-gående blifvit iakttaget, (se t. ex. Holmerz & Örtenblad p. 51—53).

I afseende å **tallens nordgräns** må ännu följ. tilläggas. I **L. ent.** upphör tallen på slutningen af den höjdsträckning, som skiljer Kelottijärvi från Maunu; på sydslutningen häraf finnas tallar: Norrl. ant. Härigenom bekräftas riktigheten af den gränslinie, som Wahlenberg uppdragit på sin karta, (ett litet stycke n. v. från Lätäsenos inflöde i Muoniojoki först åt ONO nedanför Lavivaara, men sedan rakt mot öster ofvanom Leppijärvi till Peltovaddo). Se äfven Norrl. Lappm. p. 254 o. 262, Not. XIII p. 276, Du Chaillu I p. 91, der tallskogarne vid nedre Palojoki omtalas, I p. 95, hvarest han norr om Leppijärvi säger sig sett endast ett enda barrträd, och II p. 241. Hos Acerbi III p. 186 torde deremot tallens gräns ej vara riktigt angifven, i det han upptager detta träd ända till Koutokeino.

I **Li.** framhålles af flere förf. att tallen går till kusten af Ishafvet. Till de ofvan anförda uppgifterna må ännu tilläggas: „går ända ned till kusten, fastän den blott i spridda och lågväxta träd visar sig högre upp på bergen“: Th. Fries 1864 p. 47; 5 km. („en halv Mil) lenger indover fra Fjordbunden [i Sydvaranger] træffes man paa store, sammenhængende og ret frodige Furuskove“: Friis p. 128; „Furuskoven begynder at blive tæt, naar man er kommen et Par Mile opover langs [Paatsjoki] Elven“: Friis p. 129. Anmärkningsvärdt är derföre, att Wainio (liksom Ervasti p. 187) upptager såväl tallskogens som de enskilda tallarnas gräns icke så obetydligt längre åt söder; måhända hafva tallarna vid Ishafvet här, liksom i Näytäjävi trakten, blifvit utrotade under den senaste tiden. — Då f. ö. de af Wainio anförda lokalerna ej återfinnas på de kartor, som varit mig tillgängliga, bifogas här följ. af honom godhetsfullt meddelade upplysningar: Vaalakajärvi är en af Paatsjoki genomfluten sjö norr om Salmijärvi nära Kängäs [= Paatsjokis mynning]. Nummelinkoski är en fors i Paatsjoki norr om Vaalakajärvi. Saarivaara är en trakt vid nordligare Paatsjoki. — Såsom alldeles grundlös och vilseledande betraktar jag följ. uppgift: „Träden blifva större och större inåt fjordarnes ända [vid Paatsjoki] och präktiga gran- och tallskogar följa oupphörligt på hvarandra“: Du Chaillu II p. 192, ty att „granskog“ skulle förekomma i dessa trakter strider bestämdt emot alla öfriga uppgifter.

I Lapp. ross. var nordgränsen före den senaste Kola-expeditionen icke på långt när lika väl utredd; hvad man dessförinnan kände kunde sammanfattas i följ. uppg.: „Gränsen mot nedre fjällregionen, som i det närmaste sammanfaller med ofvannämnda trädslags [tallens och granens] nordligaste växtställen, sträcker sig från nejden af byn Pjalitsa 66° 10' n. br. i ryska Lapplands sydöstra del, genom okända trakter till Kolafjorden, hvilken den berör ungefär vid dess midt och derifrån vidare öfver öfra loppet af floden Petschenga till sjön Salmijärvi och Paatsjoki elfs nedersta lopp“: N. I. Fellm. p. XXXV och XXXVI; „Ju längre östernt man kommer desto mer aflägsnar sig tallen från hafsbandet, och får man tro inbyggarnes uppgift, visar den sig redan i trakten af Pjalitsa, . . . ej på närmare än 10 kms afstånd derifrån: l. c. p. XLII; „Fra Kantalakas av og østover til Varsuga gaar Gran- og Furuskoven lige ned til Havbredden, men længer østover forekommer Naaleskoven først i en Afstand af 5—10 km. fjernt fra Havkysten (etter Oplysninger, meddelede af Distriktets Forstmester)“: Friis p. 220, jfr f.ö. under *Betula odorata*. — Af Ervastis m. fl. uppg. framgår att tallens nordgräns går norr om staden Kola, ej söderom densamma såsom Blomqvist I p. 7 uppgifver. — I Lp. upptages *Pinus silvestris* såsom förekommande på ett ställe vid Ponoj: Knabe Pfl. p. 280, liksom äfven Köppen på sin karta No 1 låter gränslinien gå ungefär vid byn Ponoj. Då emellertid de många tillförlitliga botanister, som både före och efter Knabe besökt denna plats, ej säga något om tallens förekomst derstädes, måste uppgiften betvivlas, så mycket mera som N. I. Fellman, som dock trängde ung. 32 km. uppför floden Ponoj, ej omnämner densamma derifrån och Palmén uttryckligen förklarar, att den upphör 40 å 50 km. [4 å 5 mil] från byn (se ofvan).

Den höjd öfver hafsytan hvartill tallen uppstiger, upptages i Lappland i medeltal till närm. 390 m.: Wahlenb. tab. p. LIV. På Pallastunturi i Muonioiska [socken i Lk.] 68° lat. växer tallen till 356 m. öfver hafvet; på Iivaara och Nuorunen i Kuusamo 66° 50' lat. till nära 386 m.: Blomqvist I p. 9. En hel serie höjdmätningar i detta afseende upptages af Kihlm. Ant. p. 67—68; häraf framgår att tallregionens öfre gräns kan i områdets [Li.] sydligaste del antagas vara 360—370 m. öfver hafvet; på sluttningarne af Muotkatunturi c. 100 och i Utsjoki mer än 200 m. lägre: l. c. p. 68; se äfven Buch p. 50 under L. ent. — I Lt. nära Kola på Gorälaja tundra 69° lat. uppgifves trädgränsen till 137 m., på Hibinä i Lina. 67° 45' å 68° till 250 m.: Kudrawtsow p. 240, jfr l. c. p. 236, men antagligen bildas denna gräns af björk, hvilket bör framhållas mot Köppen p. 177. — Utsjokis mynning, der enligt Kihlman den nordligaste tallen skulle förekomma, uppgifves enl. Roeders beräkning ligga 52,55 m. öfver hafvet. Deremot ligger Puolmak (se Blytts uppg.) endast 21,37 m. öfver hafvet: Kihlm. Ant. p. 55.

Såsom redan tidigare framhållits, är **tallen** i största delen af landet **det herskande trädslaget**; någon gång öfverväger dock granen eller, der svedjande m. m. förändrat den ursprungliga vegetationen, björken, se Rein p. 73 o. 74, Wainio Kasv. p. 17, Blomqvist I p. 11 och 87—88. etc., men framför allt Blomqvist II p. 91—93 (aftryckt ofvan p. 82—83). De trakter, som utmärkas genom öfverflöd eller brist på skog, uppräknas isynnerhet hos Rein p. 76, se äfven Norrl. On. p. 28—30, m. fl. Märkas måste äfven att från olika håll klagats deröfver, att isynnerhet den grofva skogen alltmer nedhuggits. I detta afseende må särskildt framhållas uppgifterna hos Blomqvist II p. 92, jfr l. c. p. 101. — **Ob.** På Ajos-landet [i Kemi skärgård] finnes äfven något tall, hvarigenom denna ö skiljer sig från de andra mindre holmarne: Brenn. Reseb. 1864. Tallen är sällsynt i Alatornio; i hela Torpa skogen finnes blott 2 [större?] träd: Houghb. not. I ett senare meddelande upprepar Houghb. sin uppg. på följ. sätt: „i Torneå trakten [är tallen] ganska sällsynt, mot hafskusten allmännare, i Kemi och Ylitornio återigen allmän“.

„Tallen förekommer i Finland till det mesta uti rena bestånd. Detta är isynnerhet fallet i de norr om 64:de breddgraden belägna skogarne, samt i mellersta och södra Finland på de torra tallmoarne och de genom skogseld till sin växtkraft föröddas krosstensmarkerna, der icke andra trädslag kunna växa. Endast spår eller svag inblandning af gran och björk finner man äfven på dessa ståndorter. På frisk och bördig mark växa våra tvenne förnämsta barrträd helst i blandning med hvarandra, då äfven björken och aspen sällan saknas“: Blomqvist I p. 87.

Upplysningar om tallskogens beskaffenhet i de olika delarne af landet meddela bl. a.: His. p. 3, W. Nyl. p. 11, Sæl. Ö. Nyl. p. 19, Leop. p. 84, Norrl. s. ö. Tav. p. 82, Wainio Tav. or. p. 6—8, Hult p. 130, Hjelt Ant. p. 28 etc., Elfv. p. 119 och 128, Broth. p. 189, Norrl. On. p. 28—30 etc., Hellstr. p. 133, Brenn. Reseb. p. 70, 71 etc., Wainio Kasv. p. 17, Norrl. Lappm. p. 255, 259, 260, Norrlin i Not. XIII p. 277 och Kihlm. Ant. p. 71—74.

Angående den **ålder och storlek** tallen i vårt land kan uppnå finnas ganska många uppgifter hos Nordling (se ofvan p. 84) p. 9—11 och från nyare tid hos Berg p. 69—75, Blomqvist I p. 22—25 och 38—48, der flere tabeller öfver tallens tillväxt och afkastning framläggas, Kihlm. Ant. p. 68—70 och Blomqvist Cat. p. 11. Enstaka uppg. i detta afseende förekomma bl. a.: Gadd Försök p. 45 och 46, Wahlenb. p. 256, Fellman i Suomi 1846 p. 105, Rein p. 74, Friis p. 220, Schüb. p. 150—156, Middend. p. 554, Kudrawtsov p. 237 o. 240, Ign. Geogr. p. 337, jfr. äfven Middend. Bericht p. 164, Buhse (Russisch Lappland und seine Vegetation i Korr. blatt des Naturf. Vereins zu Riga XXVI, Riga 1883) p. 3, Schüb. Virid. p. 124 och 378, och Köppen p. 69. Hårtill kunna läggas flere tidningsnotiser, af hvilka dock en del måste emottagas med misstroende, såsom den i Turun Lehti 1888 n:o 37.

Af dessa uppgifter kunna här endast anföras ett fåtal. „Den starkaste höjdtillväxt eger rum från 10:de till 40:de å 50:de året, då årsskotten ofta nog hafva en längd af 6 dm. och något derutöfver, men ända till 80 å 100 års ålder är den på växtliga marker ännu ganska litlig. Hos träd, som växa i slutna och jemnåriga bestånd, fortfar centralaxeln att förlänga sig ända till en ålder af 120 till 130 år, stundom fortfarande med om än mycket korta årsskott ända till 150 år och i nordliga Finland ännu något högre ålder . . . På mindre växtliga marker, såsom tallmyrar och berg, blifva träden äfven kortväxta, oftast blott 6 å 12 m. . . . Det mot norden kallare klimatet visar sitt starka inflytande uti en vid hvarje breddgrad mindre höjd hos träden“: Blomqvist I p. 22 o. 23. Af den synnerligen upplysande tabellen l. c. p. 24 må här blott anföras, att vid 100 års ålder är tallens höjd i medeltal i södra Finland (till 61° 30' lat.) 25,09 m., i mellersta Finland (till 64°) 21,38 m. och i norra Finland 18,4 m. Vid 160 års ålder resp. 26,72 m., 23,16 m. och 20,34 m.

„Den största längd, som mig veterligen i Finland blifvit funnen hos tallen är 35,6 m. (i **Nyl.** å Mariefors egendom i Thusby 60° 30' lat.); i Evo kronopark (i **Ta.** vid 61° 15' lat.) har ett träd af 33,56 m. längd blifvit uppmätt“: l. c. p. 22; „här och hvar äfven i nordliga Finland hafva träd af mig blifvit funna af 26 till 30 (eg. 29,7) m. och ännu vid Alajoki biflöde till Ivalojoiki (vid 68° 30' lat. i **Li.**) har af Öfverförstmästaren E. Rancken en 418 år gammal fura blifvit uppmätt med en totalhöjd af 30 m. och en diameter vid brösthöjd af 49,5 cm.; detta i en trakt af landet, der träden i allmänhet redan hafva en mycket ringa höjd af endast 6 till 15 m.: l. c. p. 25, jfr Kihlm. Ant. p. 69. „S. O. Lindberg har i Lappmarken [trol. dock i svenska?] funnit en tall af omkr. 525 års ålder och Forstm. A. L. Borenius i Tammela socken [**Ta.**] en dylik af 520 år.“ I nordl. Finl. äro skogstrakter, der de flesta träd hålla 300 år ganska vanl., men i „södra Finland är tallskog af högre ålder, än 130 år sällsynt“: Blomqvist I p. 47 och 48, jfr Ign. Geogr. p. 337. Ett ovanligt tjockt träd åter omnämnes från **Tb.** Laukaa Saviola by Perintölä gård den s. k. „Perintölän mänty“, som är 356 cm. tjock [i omkrets] och hos hvilken kronans omfång utgör minst 17,8 m. i genomskränning, höjden är endast 23,8 m. (Keski Suomi); Waasan Lehti 1885 n:o 39. Såsom något anmärkningsvärdt förtjenar äfven anmärkas „ett 104 cm. långt årsskott“ taget af Ing. I. Inberg i Ruovesi“: Medd. III p. 194.

Hvad särskildt tallens storlek i de nordligaste delarne af landet angår, torde man här åtminstone ställvis kunna tillämpa hvad som yttrats om de svenska skogarna i Norrbotten näml. „vid sitt närmande mot skogsgränsen, sålunda der hon ännu bildar sammanhängande bestånd, företer tallen icke något i ögonen fallande deprimeradt yttre, förutsatt att markens bördighet icke minskas“: Holmerz & Örtenblad p. 49. Helt annat synes dock förhållandet blifva i lägre björkreg.; de tallar som omtalas derifrån hafva blott en „3—3,5 stundom ända till 5 m. hög, lågt ned qvistig stam“: Kihlm. Ant. p. 68 och „den nord-

ligaste af oss observerade tallen nära Utsjokis mynning var en liten några dm. hög buske med torr topp¹⁾: l. c., jfr äfven Blomqvist I p. 24.

Rika fröar hafva i södra och mellersta Finland inträffat 1860, 1871 och 1875. Dessförinnan torde dylika år hafva infallit 1839, 1846 och 1854. Man kan derföre antaga att i medeltal 7 år törflyta mellan rika fröar . . . „Att fröbildningen i nordliga Finland måste vara ännu betydligt svagare än i sydligare delar af landet, anser jag otvifvelaktigt, på grund af hvad jag kunnat iakttaga rörande återväxten der²⁾: Blomqvist I p. 67—69, jfr Medd. I p. 48—50.

Tekningar och beskrifningar öfver tallen i Finland finnas, såvidt mig är bekant, Berg p. 70—79 (5 afbildningar) och Blomqvist I p. 55—66.

Af **former** omnämnas f. *lapponica* (i motsats mot denna kallar Mela Kasv. p. 193 hufvudformen var. *vulgaris* Koch), se nedan, och f. *brevifolia* „foliis 12—13 mm. longis nec latioribus neque in verticillis discretis perspicuis congestis. [Nyl.] Arbor unica 2,7 à 3 m. alta prope Fagervik ad viam magnam a coemeterio novo non multum distans, ante paucos annos succisa³⁾: His.⁴⁾, jfr Brenn. p. 35 not. och Hartm. ed. XII p. 37 under namn af f. *brachyphylla* Wittr.; Esbo Ahlberga: elev K. E. Nyberg⁵⁾, se f. ö. under f. *lapponica*. — **Sa.** en form, som något närmar sig denna, med 17—22 mm. långa, smala, teml. tättsittande barr i Karkku Mäkipää kärret; trädet, omkr. 1,5 m. högt, förekom bland normalt utbildade tallar och mellanformer saknades ingalunda: Hjelt. — **Ta.** Hollola Hersala vid stranden af Vesijärvi på lerjord å exponerad plats 1,2 m. högt: Norrlin⁶⁾; barrens längd hos detta exemplar varierar från 8 till 30 mm., men är oftast omkr. 15 mm.

Vidare har f. *erythranthera* Sanio, växande tillsammans med den vanliga formen, blifvit iakttagen flerstädes af Sælan och Kihlman.

Abnormt bildade grenar och qvistar omnämnas dessutom flere gånger i Prot., t. ex. under senare tid Not. XIII p. 472 och Medd. I p. 91.

Pinus silvestris f. *lapponica* Fr. ¹⁾.

Forma apud nos adhuc neglecta, quare distributio omnino incerta est.

„In Nylandia observata est²⁾: W. Nyl. Distr. p. 88; Lappon. Fenn.: Nym. Consp. p. 675, cfr Trautv. Incr. p. 722 et Klinggräff p. 74. — **Nyl.** [Hogland] Pohjoiskallio: Brenn., vide infra.

¹⁾ *Pinus Friesiana* Wich.

— **Ob.** et **Lk.** ad fluvios Tornio et Muonio cum *P. silvestri*: Du Chaillu I p. 86 nomine *P. Friesii*; in valle fluminis Tornio (Th. Örtenblad): Hartm. ed. XII p. 37, cfr Holmerz & Örtenblad p. 14 et vide infra.

Nyl. Fagervik: Herb. Mus. Fenn. p. 56 not., men Brenn. p. 35 not. framhåller „att denna endast är en f. *brevifolia* med öfverallt strödda bladknippen“. Det samma torde vara fallet med följ. [Helsingfors] Koonala: W. Nyl. p. 70, hvarföre uppg. i W. Nyl. Distr. egentligen grundar sig på oriktig bestämning. — Om exemplaret från Hogland säges l. c. „f. foliis brevioribus 9—28 mm. in verticillis discretis perspicuis congestis verisimiliter f. *lapponica*“; de barrbärande årsskotten torde hos detta vara omkr. fyra.

Holmerz & Örtenblad p. 12 o. 13 upptaga endast var. *lapponica* såsom förekommande i Norrbotten och samma åsigt delas af V. B. Wittrock, som redigerat *Gymnospermae* i Hartm. ed. XII. Deremot hafva de finske botanisterna ansett denna varietet vara af mindre betydelse, se Blomqvist I p. 53 och jfr Köppen p. 179. Å andra sidan säges: „Inom de nordliga delarne af vårt land [Sverige] eger tallen en i påfallande grad tät barrdrägt, framkallad derigenom att ända till 7 å 8 (någon gång 9) årsskott äro barrbärande. Så är äfven förhållandet i nordliga Finland, såsom vi vid besök derstädes funnit. Huru lätt detta kan förbises, framgår af Finska förstföreningens meddelanden fjerde bandet I [bör väl vara Band III?] p. 29“: Holmerz & Örtenblad p. 14 och not. — Hvad särskildt de nordligaste tallarne i Finland angår, finnes bl. a. följ. uppg.: Ett träd på Ailigas XV sluttning hade endast årsgamla barr quarsittande; ett annat träd växande på Naamisvaara nära Mandojäyri hade tredje årets barr affallande: Kihlm. Ant. p. 68. Såsom Holmerz & Örtenblad l. c. medgifva, är denna karaktär således långt ifrån konstant. Äfven barrrens längd varierar i hög grad t. o. m. hos samma individ, (se under f. *brevifolia*). För att emellertid fästa uppmärksamheten vid denna form, har jag upptagit den under särskild rubrik och bifogar några anteckningar öfver de exemplar, som finnas i H. M. F. från de nordligaste delarne af området.

Hos det exemplar, som tagits af Arrhenius och Kihlman i **Li.** Utsjoki „in regione subalpina inferiore ad lac. Mandojäyri“, äro barren, då ett par förkrympta ej medräknas, 18—35 oftast omkr. 25 mm. långa, 1,5 å 1,8 mm. breda, ej samlade i krans; såvidt jag kunde bedöma, tycktes oftast 5 å 6 årsskott bära barr, men på enskilda qvistar var antalet dylika årsskott afgjort mindre. Ett exemplar från **Li.** Inari: Selan! har barren smalare, men något närmade i kransar, troligtvis ända till 7 årsskott barrbärande; ungefär likartadt är ett ex. från **Lim.** Rasnjarg: N. I. Fellman! — Exemplaren från **Lk.** Kolari: Hjelt & Hult!, **Lim.** Kantalaks: Brotherus! hafva omkr. 30—40 mm. långa barr, långa årsskott med barren likformigt fördelade, antalet barrbärande årsskott kan ej utredas, men synes icke vara alltför stort.

I södra Finland försökte jag att under en resa i trakten af Tammerfors göra några iakttagelser öfver antalet barrbärande årsskott på hufvudaxeln hos yngre träd. Tre dylika årsskott tycktes oftast förekomma, någon gång fyra, och hos ett ungt, kraftigt exemplar nära nyssnämnda stad funnos, såvidt jag ej misstager mig, fem.

Tilläggas må ännu att antagligen *f. lapponica* afses med den egendomliga tallart, som beskrifves af Gomilefskij p. 89—90 i Kemska och Povjenetska kretsarne [Кем. och Кр. p. p.], jfr Köppen p. 178, derifrån citatet är taget. Deremot uppgifves från Lapp. ross., att tallens habitus nästan alls icke förändras: Kudrawtsov p. 238.

Af härstädes odlade barrträd förtjena måhända utom lärkträds arterna följande att i korthet omnämnas:

Pinus cembra sibirica har på senaste tider odlats här och der ända till 67° i Tornio elfdal.

Pinus strobus L. Trifves väl ända till Vasa (63°) på vestkusten, men tyckes ej gå i det inre af landet längre än till 61°.

Abies pectinata DC. Tål ej väl klimatet ens på sydkusten och blir t. ex. vid Helsingfors endast förkrympt.

Abies sibirica Led. Trifves godt i södra delen af landet och odlas bl. a. vid Evo [i Ta.]: allt enl. Blomqvist Cat. p. 9, jfr äfven Breun. Flor.

En uppg. i Стат. очеркъ Финл. Helsingfors 1840 p. 67 (enl. Trautv. I p. 37) att *Abies sibirica* skulle förekomma i Finland under 68½° n. br. rättas af Trautv. l. c. — arbetet f. ö. af mig okänt. — Vestgränsen för denna art går nämligen enl. Bode p. 18 under 62° 6' n. br. vid 65° 35' long.; således mer än 148 km. öster om lärkträdets gräns, jfr äfven Köppen p. 408. Deremot har samma art vid odling i botaniska trädgården i Helsingfors gifvit upphof åt unga plantor och detta är möjligen äfven fallet å Frugård i Mäntsälä [i Nyl.]: Medd. III p. 171 under namn af *Pinus Pichta*.

Utom dessa uppräknas ännu *Abies balsamea* Mill. och *A. [Picea] alba* Michx. i Blomqvist Cat. p. 9, de torde dock ganska sällan vara föremål för odling. Likväl trifvas de väl vid Helsingfors och den senare arten äfven i S a. Ruokolaks vid Neitsyniemi: Sæl. ann. En förteckning öfver de barrträdsarter, som odlas vid Viborg på kall jord, finnes af G. N[iklander] i Tidning för trädgårdssodlare 1881, der det äfven redogöres för deras olika hårdighet. Af de 27 arter, som der uppräknas utom vissa vilda, betecknas 8 såsom fullkomligt hårdiga, jfr ofvan p. 74 och se om flere af de odlade arterna Berg Verbr. p. 136, Schüb. p. 155, Medd. VI p. 260, Schüb. Virid. p. 388 och 435 och isynnerhet Finska Forstföreningens Medd. Andra bandet p. 191 (*Pinus cembra*) äfvensom Fjerde bandet p. 100—109 (isynnerhet p. 108 och 109).

Larix decidua Mill. ¹⁾

In Fennia nonnumquam colitur.

„Cet arbre non plus indigène, a été cultivé dans le pays depuis 40 à 50 ans et se trouve dans différents endroits en petits massifs, par ex. dans les bois appartenant aux usines de Fiskars et d'autres: Blomqvist Cat. p. 4; bis Uleåborg²⁾: Schüb. p. 172 och Schüb. Virid. p. 439, jfr Hartm. ed. XII p. 36 och se Köppen p. 201—202.

A1 r: Bergstr.; Föglö numera utgången: Bergstr. Beskr. — **A b.** [Pojo] Fiskars: Blomqvist, se ofvan. — **Ny1.** Helsingfors flerstädes odlad: Hjelt. — **Ka.** Led skada under vintern 1879 på Myllysaari vid Viborg: Medd. VI p. 260. — **Sat.** Odlad i Karkku å Kulju egendom, har den der uppnått en höjd af mer än 16 m. och gifvit upphof åt några unga plantor: Hjelt [kottarne bestämde af Sælan]. — **K1.** Valamo [odlad]: Berg Verbr. p. 136. Det bör dock anmärkas, att Sælan 1881 såg der endast *L. sibirica*. — **Oa.** Vid Sandvikens villa nära Vasa äro planterade några träd af hvilka ett vid manshöjd är öfver 106 cm. i omkrets och har en motsvarande höjd: Hjelt [kottarne bestämda af Sælan]. — **Ob.** I afseende å förekomsten vid Uleåborg bör framhållas, att alla kottar som Zidb. tagit derstädes enligt Sælan tillhöra *L. sibirica*, hvarföre möjligen en förväxling föreligger. — Angående öfriga uppgifter se under *L. sibirica*. Tilläggas bör dock att Sælan i Medd. VI p. 212 uppgifver *L. europaea* såsom allmänare odlad hos oss än *L. sibirica*.

Larix sibirica Led. ³⁾

Magnus numerus hujus speciei in Fennia austro-orientali, praecipue in Isthmo karelico, diu cultus est, et arbor nunc etiam in aliis plagis Fenniae colitur. In insula maris albi Solovetski spontanea inveniri indicatur, quod tamen confirmatione eget. Terminus occidentalis hujus speciei ceterogvin etiam terminus orientalis florum Fenniae vel Scandinaviae esse existimatur.

„Hos oss . . . planteradt . . . bildar det ett vackert skogsbestånd af omkr. 7,4 hektar nära Raivola järnvägsstation i Kivennapa socken; enstaka höga träd finnas i den s. k. Filipäuska trädgården i Viborg, i en parkanläggning vid Villmanstrand och på Fagnäs egendom vid Kuopio; vidare har detta trädslag under de senare åren uppdragits i Evo forstpark, i trädskolor på Träskända gård i Esbo socken och af hr G. Niklander vid Viborg: Sælan i Medd. V p. 247, jfr Blomqvist Cat. p. 3 och 4 äfvensom Köppen p. 262.

Ik. Lärkträdet är planteradt i Nykyrka socken 1788⁴⁾ på Amiralitetets

¹⁾ *L. europaea* DC.

²⁾ Kanske icke fullt säker uppgift, se längre fram.

³⁾ *Pinus Ledebourii* Endl.; *Abies Ledebourii* Rupr.

⁴⁾ Se längre fram.

föranstaltande, deraf ännu öfver 10,000 finnas växande¹: Knorr. p. 26, jfr Rein p. 75 och Malmb., som kallar det allmänt under namn af *Pinus Larix*; Raivola [på gränsen mellan Kivennapa och Nykyrka] o. s. v.: Sælan, se ofvan; Nykyrka Lintula: Köppen p. 252—262, se längre ned. — **Kl.** Valamo ståtliga träd: Sæl. ann. — **Kb.** „Kide en lärkträdsskog, ungefär en half verst lång, planterad af N. L. Arppe“: Finl. 1887 N:o 222; enl. Enw. hav. är den belägen 2 verst från Puhos bruk; Kide Koivikko förv.: Backm., afser antagligen samma skog. — **Ob.** I Uleåborg nära kyrkan står ett omkring 40 år gammalt träd, hvars höjd är ung. 9 m., omkrets 1,2 à 1,5 m. öfver marken ung. 88 cm., 3 dm. öfver marken 96 cm.; på begravningsplatsen finnas 3 träd, hvaraf det högsta är närmare 7 m. högt och knapt torde vara öfver 20 år gammalt, äfven på par andra ställen finnas lärkträd, af hvilka åtminstone tvenne tagit skada under vintern 1887—1888: Zidb. ann. [Kottarne, bestämda af Sælan, äro väl utvecklade]. Se f. ö. Sælan i Medd. V p. 246—248, Finska Forstföreningens Medd. II p. 192—193 och IV p. 235—236 och längre fram.

I afseende å det i östra Finland odlade lärkträdet synas visserligen de ryska botanisterne redan något tidigare hafva mer eller mindre bestämdt uttalat, att detta icke var det vanliga europeiska lärkträdet (*L. decidua*), se Köppen p. 253 och 254, men dessa uttalanden torde här varit okända, och af finska botanister var det först Sælan, som 6, IV, 1878 och i Medd. V p. 246—248, jfr äfven Medd. VI p. 195 och 212, framhöll att dessa planteringar tillhörde *L. sibirica*, hvarjemte han l. c. påpekade olikheten emellan de begge arterna. Såsom redan framhölls, egnar Köppen öfver 10 sidor ensamt åt skildringen af Lintula skogen och dess historie. Det är naturligtvis omöjligt att här ens i korthet sammanfatta alla dessa uppgifter, utan anser jag mig endast böra omnämna ett fåtal. Fröna torde hafva tagits från Archangelsk: l. c. p. 254 o. 255; sådden skedde redan 1738 på befallning af Kejsarinnan Anna¹): l. c. p. 253; ett icke ringa antal träd har uppkommit genom sjelfsådd: l. c. p. 259; de större trädens antal år 1842 steg till 1,342, hvarjemte en tabell och beskrifning om skogens utseende detta år upptages: l. c. p. 257 o. 258. Nu (eller rättare år 1882) äro de största träden öfver 40 m. (135 fot) höga, 59 cm. i diameter på en höjd af 1,5 m. öfver marken: Blomqvist Cat. p. 3, jfr l. c. p. 14 och Köppen p. 260.

Från äldre tid finnes följ. uppg.: „Lärkträd förekomma veterligen äfven i Valkjärvi (!) och Sortavala af Viborgs län och å Marieberg i Lappträsk af Nylands län, utom enskilda lärkträd, som i trädgårdar kunna förekomma“: Rein p. 75. Att alla dessa träd äro planterade, kan man hålla för säkert,

¹) Huruvida Reins uppgift att planteringen egde rum 1788, beror på ett tryckfel eller, hvilket kanske är troligare, hänför sig till Raivola skogen, som Köppen ej särskildt omnämner, vågar jag ej afgöra. Äfven Enw. hav. talar om plantering af lärkträd på Kejsarinnan Katharinas tid, ehuru han oriktigt hänför uppg. till planteringen i Kide.

men till hvilkendera arten de höra, torde vara svårt att afgöra utan ny undersökning; antagligen äro hvardera arterna representerade.

Frågan om vestgränsen för det vildt växande sibiriska lärkträdet sammanhänger på det närmaste med frågan om Finlands naturhistoriska gräns mot öster. I den uttömmande framställning öfver den senare frågan, som lemnas af Norrl. On. p. 111—122, framhålles nämligen p. 118, att lärkträdet vestra gräns möjligen „i botaniskt afseende [utgör] den riktigaste demarkationslinien“. Emedan dock denna „ej är särdeles långt aflägsen från Onega och då denna sjö i öfrigt erbjuder många fördelar, torde man äfven fortfarande kunna bibehålla den såsom naturhistorisk gräns öfverhufvud för Skandinavien“, se härom flere citat hos Norrl. l. c. och af än senare förf. hos Köppen p. 240—242.

Den punkt, som i afseende å denna gräns erbjuder kanske största svårigheten, är Solovetska öarne, hvilka på den bifogade kartan föras till Кр. Middendorf, Köppen m. fl. draga nämligen sibiriska lärkträdet gräns vester om denna ö. Den enda originaluppgift, som jag emellertid funnit, är Maksimoffs i Годъ на сѣверѣ [i 1859 års uppl. p. 230 enl. Middend. p. 530, i 1864 års uppl. p. 119 enl. Köppen p. 226] Санктъ-Петербургъ 1871. Denna uppg. lyder i ungefärlig, förkortad öfversättning: Vägen på ön Solovetsk, då man far till Anzerska ön, går genom en oränsad skog, som på många ställen hade utseende af en vildmark. Allt deruti påminste om skogarne i våra guvernement vid Volga, samma höga träd af flere omvexlande slag: björk, tall, en, gran; här och der framskymtade till och med emellan dem ett lärkträd: l. c. p. 130. — Ehuru originaluppgiften icke är tagen ur något rent vetenskapligt arbete, synes det icke finnas något direkt skäl att betvifla densamma. Beskrifningen öfver fyndorten visar att man svårigen kan tänka på någon senare plantering. Då man tänker på de stora lärkträdsodlingarna i s. ö. Finland och erinrar sig den lifliga förbindelsen emellan Solovetsk och Archangelsk, synes det mig deremot icke osannolikt, att man här antingen har att göra med en gammal, numera alldeles förvildad plantering, eller att lärkträdet eljest här är tillfälligt; säkert är, såsom äfven Köppen p. 226 framhåller, att lärkträdet gräns, om den går till Solovetsk, derstädes gör en skarp krökning åt vester. — Det bör ihågkommas, att mig veterligen alla resande, som besökt Solovetsk, framhålla, det marken derstädes är starkt kuperad, naturen äfven för öfrigt är omvexlande och vacker, små sjöar ofta förekomma, så att trakten således öfverensstämmer med Hvita hafvets vestra strand, men är alldeles olik den östra och sydöstra; se isynnerhet Maksimoff l. c. p. 131, men äfven Ervasti „Muistelmia matkalta Venäjän Karjalassa kesällä 1879. Oulussa 1880“ p. 121, Edgren & Levander etc.

Lärkträdet vestra gräns skär enl. Köppens karta N:o 3 Hvita hafvets södra strand i dess sydligaste del, d. v. s. vid Onega viken något vester om mynningen af floden Onega. Derefter går den åt S eller något åt [S]SO förbi Onegas flodsystem ungefär till bredden af Andozero; härifrån åter går linien

åt S eller snarare SSV, så att densamma, såvidt man kan finna, följer den bergsrygg, som sträcker sig längs nämnda sjö till floden Vytegra och bildar vattendelaren mellan östra tillflödena till Onega sjön, såsom Vodloj, Andomoj och andra, och västra tillflödena till floden Onega liksom till sjöarna Latscha och Bosje. Dock känner man icke ett tillräckligt antal punkter af denna linie: Köppen p. 226 och 227 i ungefärlig öfversättning. Denna linie öfverensstämmer i det allra närmaste med de äldre uppgifterna, att nämnda gräns skulle gå från Onega viken till sjön Latscha: Trautv. I p. 35, jfr f. ö. Rupr. Fl. Samoj. p. 56 och 57, Trautv. II p. 22, Schrenk Reise I p. 21, 24 och 26 samt II p. 441 och 442, Bode p. 21, Middend. p. 530, Norrl. On. p. 118, Beket. p. 595, Köppen p. 227 o. 228. Här må ännu anföras följ. originaluppg.: [I trakten kring sjön Onega finnes] *L. sibirica* i nordost begynnande halfvägs från Pudosch till Kargopol, men den egentliga skogen börjar från Kargopol 21 km. (20 verst) åt norr: Günth. p. 410 i öfvers. Slutligen må tilläggas, att, enl. Köppen l. c. och hans karta, gränslinien, förr än den öfvergår till Solovetska öarne, skär Ljätjni bereg i riktning mot öster eller nordost, så att endast yttersta spetsen af denna kusttrakt ligger utom nämnda linie.

CONSPECTUS FLORAE FENNICAE

AUCTORE

HJALMAR HJELT.

PARS II. MONOCOTYLEDONEAE

LILIACEAE — CARICES HOMOSTACHYAE.

Impressio facta $\frac{19}{XI} 90$ — $\frac{15}{III} 92$.

HELSINGFORSIAE,

EX OFFICINA TYPOGRAPHICA HEREDUM J. SIMELII,

1892.

Monocotyledoneae.

Liliaceae.

Gagea minima (L.) Dumort.

In Fennia austro-occidentali frequenter (— satis frequenter) et interdum copiose — copiosissime invenitur, ceteroquin in Fennia australi ad 62° fere plerumque passim (— satis frequenter) crescit, ad septentrionem versus rarescit et supra 63° tantum adventicia.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 725; Fenn. med.: Nym. Suppl. p. 304.

A1. (st fq): Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann.; fq: A. Nyl.; (p): Sel.; Vihti fq: Printz, cfr W. Nyl. p. 205. — **Nyl.** fq: His. et W. Nyl.; Borgå st fq: Sæl. Öfvers.; Borgå, Orimattila (!), Artsjö, veris. plur. loc.: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** Fredrikshamn (Qvist): Fl. Kar. p. 193, cfr Sæl. Ö. Nyl.; adest (Löjtnant Alfthan): Blom; r St Andreae circa templum aliquot locis: Lindén, spec. ex Hatula! — **Ik.** p: Malmb.; [st fq: Meinsh. p. 353].

Sat. st fq: Malmgr.; fqq et interdum copiosissime: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop.; fq: Asp. & Th. et Kek.; st fq interdum vere copiosissime in malis agris secali consitis [= „vissa vårar i rågåkrar med dålig brodd högst ymnig“]: Norrl. s. ö. Tav.; st fq in parte occidentali paroeciae [Gustaf Adolf]: Bonsd.; jam efflorata, quare non observata sit, Korpilahti Mutanen haud infrequens in agris (K. Dahlström): Wainio Tav. or.; Ruovesi ad pag. Pynnäs ad viam ferratam haud procul a Mänttä cop., ut etiam ad Filpula: Hjelt. — **Sa.** in viciniis templi Ruokolaks st fq (Londén): Hult. — **Kl.** usque ad Sortavala (Relander): Fl. Kar; fq (Backm.,

C. Bergström): Norrl. Symb.; p: Enw. hav.; Parikkala Verotikkala: T. Hannikainen! — **Kol.** Petrosavodsk (Günther et alii): Norrl. On., spec. leg. Simming!; Petrosavodsk in agris, Solomeno locis umbrosis: Günth. p. 54.

Oa. Alavus plur. loc., Kauhava (Pesonen): Laur., cfr Medd. XV p. 201 et Hartm. XII p. 74, spec. ex Alavus prope templum! — **Tb.** r Jyväskylä: Broth.; Jyväskylä plur. loc.: Wainio Tav. or.; Virdois prope templum! et Keuru ad viam ferrariam prope Kolho: Hjelt. — **Sb.** Leppävirta p: Enw.!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124, spec. etiam leg. Lackström!; r Nilsä (Sutinen): Mela, vide infra.

Om. cum segete aut seminibus introducta: Hellstr. p. 137, spec. e Nedervetil!, cui adscriptum eff. in agro, cfr Alc. et Hartm. XII p. 74.

Sb. Måhända har arten i Nilsä endast varit tillfällig; uppräknas af Knabe p. 21 från Kuopio, men då den ej omnämnes härifrån af Mela, tarfvar uppg. bekräftelse. — **Ob.** Kalajoki (1887): Zidb.; säkert tillfällig, uppgiften behöfver dessutom bekräftas.

Såsom känt, hör arten till de tidigaste vårblommorna, så att man i **Sat.** i början af Juni oftast ser endast enstaka blommor och redan före midsommar är löken det enda som återstår af hela växten. Till följd häraf är den mångenstädes förbisedd, måhända är så äfven delvis fallet i östra Finland.

Gagea lutea (L). Ker. [-Gawler].

In Alandia satis frequenter inveniri indicatur, ceteroquin in Fennia austro-occidentali varior est. Ad septentrionem versus ultra 61° 30' lat. incerta et ad orientem versus ultra 46° 20' long. non adnotata.

Till.; Till. Icon. 151; Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 725.

Al. st fq: Bergstr. — **Ab.** r: Zett. & Br.; „in silv. runsalens. med. Apr. 1750“: Leche p. 32; Åbo: Hellström!; Kathrinedal: Hollm.; Kuppis: Gadol.; Pargas (!): Elmgr. p. 145; Uskela: Nikl.; Tenala: J. A. Öberg in herb. lyc. n.; [Pojo] (<fq>): A. Nyl., vide infra. — **Nyl.** Fagervik: His.; Sjundea: alumn. K. Hjelt!; r in horto botanico (!) spont.: W. Nyl.; rr Borgå Karsby: Sæl. Ö. Nyl.; Borgå Dreggsby (Fastberg): Sæl. ann.; Björkh[olm], Perno prope

templum: Sæl. Ö. Nyl. add. [Brenner scripsit]. — **Ka.** Viborg Monrepos: Zilliacus!, cfr Hartm. XII p. 75. — [**Ik.** p: Meinsh. p. 352].

Sat. (p): Malmgr. spec. e Kokemäki!: Björneborg (J. E. Arrhenius): Moberg Klim. p. 219; Huittinen [Leppäkoski]: Lyden et R. T. Holmberg in herb. lyc. n.; Tyrvää: Warel.; r Karkku Lammasluoto prope praedium sacerdotis (D. J. Wadén), Kauniais praecipue in Niemi! et Kulju in horto, Birkkala (!) Korvola et Pitkäniemi: Hjelt, cfr Carlss.; Tammerfors: Moberg Klim. p. 219. — **Ta.** Hattula Albacka: W. Levander! per O. Collin, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124 et Hartm. XII p. 75; Hollola Nygård in horto vetusto: Norrl. ant.

„In agris pinguioribus, hortis, pratis et rupibus a sinu Fennico ad Vasa, Laukaa [= Laukkas]: Wirz. Pl. off. p. 27; ehuru uppgifven för Vasa af Aejmelé, har den dock aldrig återfunnits; äfven uppgiften om artens förekomst i Laukaa är mindre sannolik. — **Ab.** A. Nylanders uppg. om artens frekvens är sannolikt alldeles vilseledande, arten upptages dock äfven från Pojo: Moberg Klim. p. 219. — **Sat.** Kyrö: Asp; ganska troligt, men behöfver dock bekräftas. — **Ta.** Hauho: Herk.; härom gäller detsamma; arten upptogs redan i Fört. 1852 och Herb. Mus. Fenn. från T., jfr Suomen Kasvio p. 194 och Alc.; jag känner dock ej hvarpå denna uppgift grundar sig, då Levanders exemplar först inlemnats i senaste tid. Ehuru uppgiften från Hattula härstammar från en skolelev, torde den dock kunna betraktas såsom säker. — **Oa.** Ylihärmä prestgård (C. G. v. Essen): Moberg Klim. p. 219; jag misstänker att uppgiften beror på förvexling med *G. minima*, se f. ö. om denna provins och **Tb.** under Wirzén.

Fritillaria Meleagris L.

In Fennia maxime australi rarissime inveniri indicatur. Num omnino spontanea inveniat, confirmatione egeat.

Al. Geta Bolstaholm sat cop. in prato udo (alumn. J. Montell!): E. Reuter in (Diar. 5, XI, 1887) Medd. XV p. 215, cfr Medd. XV p. 227, Herb. Mus. Fenn. II p. 124 et Hartm. XII p. 72.

Ehuru Reuter betecknar arten såsom ny för finska floran, måste det enligt min tanke först utredas, om arten på det uppgifna stället verkligen är vildt växande, eller om den blott är förvildad. — **Ka.** Viborg förvildad i en gammal park: lyc. A. Berg!

Lilium bulbiferum L.

In hortis nonnunquam adventicium.

Sat. Karkku spridd äfven ett litet stycke utom sjelfva trädgårdarna

t. ex. å Järventaka och Kauniais: Hjelt. — **Ta.** Hollola Nygård sparsamt förvildad i trädgården, Upila i mängd: Norrl. ant.

Såsom odlad trives växten ännu nästan utan vård i Kajana trakten: Must. p. 41.

L. Martagon L. har jag deremot endast sett inom trädgårdar, ehuru den der sprider sig sjelf. Ingendera af dessa växter kan räknas till Finlands flora.

Muscari botryoides (L.) Mill.

In hortis nonnunquam adventicium.

Nyl. På en sophög [vid Bangatan] i Helsingfors (elev B. F. Forsman!): Brenner i (Prot. 6, II, 1886) Medd. XIII p. 241; då arten ofta följer med trädgårdsafskräden, är uppgiften utan större betydighet. — **Ta.** Hollola Nygård förvildad flerstädes kring byggningen: Norrl. ant. — **Ob.** Anträffad förvildad bland gräs vid någon af villorna på Hietasaari nära Uleåborg 1886: Zidb.; [blommar i trädgårdar i Haaparanta: Hough. not.].

Lloydia serotina Reich.

En egendomlig lök, möjligen tillhörande den i östra Ryssland och Sibirien förekommande *Lloydia serotina*, anträffades sommaren 1875 af Prof. Lindberg bland mossor, hemförda från en kalkputt i det gamla kalkbrottet i Ruskeala [i **Kl.**]: Medd. III p. 191. Äfven om bestämningen vore fullt säker, är arten här antagligen tillfällig, då löken möjligen inkommit med ryska arbetare.

Ornithogalum umbellatum L.

In Fennia australi rarissime ex hortis aufugiens.

Al. [Sund] har observerats vid prestgården såsom förvildad, växande på yttre sidan om trädgårdsmuren: Prim. p. 73. — **Ab.** Tenala Rilaks i lund nära sjöstranden: K. W. Bruncrona, jfr Not. XI p. 457, der den omnämnes såsom ny, men genom bortfallandet af några ord, såsom tagen i [**Nyl.** Helsingfors] Thölö park, hvilket rättas Not. XIII p. 456; deremot förekommer den förvildad i Bot. trädgården vid Helsingfors: eleverne V. Juslenius! och K. A. Granroth! — **Sat.** Karkku Kauniais förvildad i trädgården: Hjelt.

Ornithogalum nutans L. upptages „säll. förv.“ i Finland: Hartm. XII p. 71; jag misstänker dock att uppgiften uppstått genom förväxling.

Allium scorodoprasum L.

In Alandia et taeniis Fenniae maxime austro-occidentalis rarius obviat.

Fenn. austr. occ.: Fries; Aland.: Nym. Consp. p. 735; Fenn. etiam Aboae: Nym. Suppl. p. 307, vide etiam Led. IV p. 163.

Al. r.: Bergstr.: [Jomala] Ingböle prope Färjsund: Bergstr. Beskr.; Jomala, Sund Vårdö: Tengstr. in dupl!; Geta Bolstaholm unicum spec.: Hult ann. et herb.: Hammarland Skarpnåtö!, Jomala in insula ejusdem nominis (Roslin): Arrh. & K.; Kökar Idö(!) interdum cop. et Ängholm. Föglö Degerby ad „tullbron“: Arrh.; Sottunga Måsshaga. Vårdö Listerbyholmen, Kumlinge Ingersholmen!, Brändö Björkö Espskär: Laur. Fört.; Saltvik prope Kuggböle: Rob. et Ch. E. Boldt, vide etiam Radl. p. 235. — **Ab.** Nagu in taeniis: Ilmoni!: Sagu: A. af Schultén!, cfr Medd. I p. 108.

„In pratis Alandiae et provinciarum Nylandiae et Careliae meridionalis ad sinum Fennicum sitarum. Villinge, Kotka“: Wirz. Pl. off. p. 27 o. 28, jfr Rupr. Diatr. p. 24: om uppg. öfverhufvud har någon grund, grundar den sig antagligen på förvexling med *A. oleraceum*. — **Ab.** Pojo: R. Haartman i herb. lyc. n.; högst sannolikt. — **Ta.** Hauho: Herk. p. 59; kommer troligtvis aldrig att bekräftas (kunde äfven möjligen afse *A. oleraceum*, som ej upptages).

A. scorodoprasum f. foliis marcescentibus in locis arenariis inter segetes lecta ad *A. arenarium* accedens r: Bergstr.; samma form omnämnes sedan under namn af **arenarioides* [Bergstr.] r i en sädesåker nära Frebbenby [i Hammarland]: Bergstr. Beskr. Då denna form ej återfanns af Arrh. & K. och något exemplar ej heller finnes i samlingen, äro närmare undersökningar af nöden.

Allium arenarium L.

In Alandia raro obviam.

Fenn. austr. occ.: Fries.

Al. r.: (Sadelin): Bergstr.; Hammarland (A. Sadelin) Bergstr. Beskr.; Lemland Flaka in agro: Arrh. & K.!; Eckerö circa pag. Storby in agris, Hammarland Frebbenby: Arrh. Fl.; Geta Finnö in agro secalino, Saltvik in agris circa templum: Rob. et Ch. E. Boldt: vide etiam Hartm. XII p. 67 nomine *A. vineale* L.

„Scand. exc. Lapp.“: Nym. Syll. p. 375. — Upptages deremot ej alls från Finland i Nym. Consp. p. 736.

Allium strictum Schrad.

In Karelia ladogensi rarissime et anno 1880 primum distinctum; ad septentrionem versus usque ad 61° 40' procedit.

Fenn. mer. or. (cl. Hult 1880): Nym. Consp. p. 738—739; Fenn. mer. or. (Carel. ladog.) a W. Nylander jam 1850 lectum est: Nym. Suppl. p. 308.

Kl. Valamo: W. Nylander!: Sortavala Tulolansaari: O. Tapenius!; specimina determinavit R. Hult, vide Medd. VI p. 243 et l. c. p. 247.

Allium ursinum L.

In Alandia rarissime lectum est.

In Alandia af Tengström (Mus. Fenn. cum adnotatione: Jomala Ramsholmen ad praedium sacerdotale): W. Nyl. Distr.; ins. Aland (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 186; Aland.: Nym. Consp. p. 738.

A1. rr: Bergstr.; „på Ramsholmen (!) en liten bördig ö, hörande under Jomala prestgård“: Tengstr.!; cfr Bergstr. Beskr., Hartm. XII p. 70 etc.; Jomala ad stagnum prope Dalkarby: Arrhenius & Kihlman!

Allium oleraceum L.

In Alandia satis frequenter, in reliqua Fennia maxime austro-occidentali passim aut rarius, sed ceteroquin rarius — rarissime usque ad 61° 55' invenitur.

Till.; Kalm; Fenn. mer. Carel. oneg.: Nym. Suppl. p. 309, cfr Nym. Consp. p. 741.

A1. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. et Arrh. & K.; Föglö—Lemland, Jomala—Geta: Tengstr.!; Kökar etc. st fq: Arrh.; [Sund] copiose ad praedium sacerdotis, sed ceteroquin non tantum: Prim. p. 73. — **Ab.** „in montosis Runsaliae et alibi non infrequens“: Leche p. 11, cfr l. c. p. 33; p: Zett. & Br.; Kathrinedal: E. Reuter!; Korpo: I. Ringbom; Åbo Lillheikkilä: Hellström!; Pargas p — st r [ex. gr. Lenholmen]: Arrh. Ann.; Kimito Hiitis st fq: Arrh.; Nystad Birkholm et Puttsaari p: Holm.; Bjerno praedium Pojo: E. G. Printz. — **Nyl.** Fagervik r: His.!; Thusby in ripa lapidosa prope praedium Gammelby: Åstr. & H.!; Helsingfors in horto botanico: Kihlm. ann.; Borgå [sacell. Borgnäs] ad annem prope Laha (Nerv.!): W. Nyl. p. 212 et Sæl. Ö. Nyl.; Borgå Svartså [Lökhholm] (Fastberg!): Sæl. ann.; Borgå Emsalö: Sæl. herb. — **Ka.** rr Säkjärvi Kaukiala in Ristiniemi: Blom!; Lavansaari: E. Nylander! et Brenn. — **Ik.** r Kakki Kaitasaari!, Sakkola (Nikl.!): Malmb.

Sat. Raumo: W. Wallenius!; Euraâminne Puttsaari: Kl. Wahlman!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124. — **Ta.** Janakkala Haga: O. H. A. Sundell! et Leop. ann.; plur. loc. ex. gr. [Asikkala] Reivilä, Urajärvi, Kakkis, Kurhila etc.: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala Kurhila! et Keltaniemi! (in dupl.): Nikl.; [par. Gustaf Adolf] (st r) ad praed.

sacerdotis, Putkijärvi: Bonsd.! — **K1.** Valamo: Fl. Kar. et Sælan!, vide infra. — **Kon.** rr Jalguba (Günther!): Norrl. On., cfr l. c. p. 95 et Günth. p. 54.

Största delen af Finl.: Fries; kan ej anses rätt. — **Ab.** Karis: H. Böning i herb. lyc. n., högst sannolikt. — **K1.** Det bör ihågkommas att W. Nylanders exemplar hör till *A. strictum*, men då Sælans exemplar är säkert, kan uppg. i Fl. Kar. likväl anses riktig. — Se f. ö. under *A. scorodoprasum* L.

Var. *complanatum* Fr. förekommer mycket sällsynt med hufvudformen. Endast följ. uppgifter äro mig bekanta:

A1. Finström Bergö: Arrh. & K. — **Ny1.** Borgå Lökholm: Fastberg!, jfr Prot. 14, III, 1863.

Allium schoenoprasum L.

In litoribus maris baltici et sinus fennici satis frequenter — frequenter, in litoribus maris albi passim — satis frequenter, in vicinitate maris glacialis autem frequenter crescit, sed ad sinum bottnicum tantum inferiorem rarius inveniri videtur. In Fennia interiore rarius — rarissime obviam, sed in interiore parte Lapponiae orientalis in multis locis visum. Praecipue ad maria septentrionalia var. sibiricum saepius occurrit.

Till.; Kalm; in calcareis insularum Fenniae meridionalis — Alandiae, Pargas, Kimito, Sibbo — et ad mare glaciale prope litora subhumida Finmarkiae: Wirz. Pl. off. p. 28; st fq in taeniis exterioribus Fenniae australis, sed in interiore provinciarum litoralium non invenitur, nisi in Artsjö . . .: Malmgr. Spår p. 13; Fenn. mer. or. (Carel.): Nym. Suppl. p. 310, vide etiam Led. IV p. 167.

A1. cop. in insulis minoribusprehenditur, ob usum, qvem culinae praebet, Alandis nota: Tærnstr. p. 57; fq ad oram: Tengstr.!; st fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; p — st fq praecipue solo calcareo: Arrh. Ann.; fq: Sand. et A. Nyl.; Nummi in declivi ad ripam sinistram lacus Myllyjärvi (O. A. Heikel): Sel.; Karislojo in promontorio Karkali in rupe: Al. Lagus; Lojo (aut Karislojo) r in promontorio Löfkulla: Ch. E. Boldt; Vihti (p) ex. gr. Juotila, [Vanhala] in monte Laukkamäki: Printz et E. G. Printz; Vihti Kauppila: af Hällstr.! — **Ny1.** fq in taeniis: His. nomine *A. sibiricum* var. *schoenoprasoides* Fr.; fq: W. Nyl. eodem nomine; Esbo fq in scopulis taeniarum: Kihlm. ann.; fq in taeniis: Sæl. Ö. Nyl. nomine *A. sibiricum* var. *schoenoprasoides*; [Hogland] p in fissuris

rupium, praecipue (fq) ad oram orientalem: Schrenck p. 157, cfr l. c. p. 149 et vide Led. IV p. 167: [Hogland] in petris (r): Brenn., vide ceterum sub var. — **Ka.** (r) [Säkjärvi] Kaukiala! in litoribus et in insulis Pattansaari, Korkeasaari! et Pitkäpaasi: Blom; Lavansaari: E. Nylander!, cfr Brenn.; (fq) in taeniis Viburgi (E. Nylander): Fl. Kar. p. 191, nomine *A. sib.* var. *schoenoprasoides* [ad partem, ut credo, ad Lavansaari spectat]; st fq in taeniis par. Viborg: Malmb., vide ceterum sub var. — **Ik.** st fq in taeniis par. Kakki: Malmb., spec. e Kakki Kaitasaari!; [in litoribus fq, in vicinitate oppidi Petersburg ad ostium fluminis Neva fq in omnibus insulis, in partibus magis interioribus non crescere videtur: Meinsh. p. 353].

Sat. st r Raumo (Simming!): Malmgr; Euraäminne Ilavois: Kl. Wahlman! — **Ta.** vide infra. — **Kol.** rr supra rupem prope lac. Onega ad Schtjeliki (Sievers!): Elfv.

Oa. st r: Malmgr.; Kristinestad; Strömb., cfr Hartm. XII p. 69; Qvarken in insula qvadam inculta prope Rönnskär in taeniis ultimis: Laur.

Kon. Jalguba (Günther!): Norrl. On., spec. etiam leg. Sahlberg!, vide etiam Norrl. On. p. 70 et 95; in petris insulae Scharanska, insula Ivanovska etc.: Günth. p. 54, vide infra.

Om. vide infra. — **Kp.** Matkatsch et plur. loc. ad litora maris albi: Sahlb. Bidr., vide ceterum sub var.

Kk. Keret, Kouta: Fellm. Ind., vide ceterum sub **Lapp. ross.** et var.

Li. in litoralibus graminosis subhumidis totius Finmarkiae ubiqve satis cop.: Wahlenb. p. 76 et 77 [foliis introrsum planiusculis instructum esse indicatur: l. c. p. 77]; ad rivum Säytikkö haud procul a templo Utsjokiensi, ad Nuus et alibi ad flumen Tana p cop.: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant., vide ceterum infra et sub var.

Lapp. ross. ad litora maris fq, ceterum ad flumina Kuollejok... Kiksesjok et Tuloma usque ad lacum Nuotjavr: Fellm. Ind.; iisdem cum forma typica locis p: N. I. Fellm. nomine *A. sibiricum* var. *schoenoprasoides*; Hibirä, Imandra etc.: Beket. p. 600, vide ceterum infra sub var.

Nyl. Pyhäjärvi vid stranden af Pyhäjärvi sjö fullkomligt vild, växande på ett berg: elev E. Candolin! genom O. Collin; uppg. torde kanske behöfva bekräftas. — **Ka.** Märkas bör att Blom upptager β *sibiricum* såsom allmän, hvilket snarare gäller hufvudarten. — **Sat.** Huittinen: Car. p. 23 och Lyden; oaktadt de samstämmiga uppg. förefaller mig förekomsten osäker, möjl. afses odlade exemplar. Björneborg Råfsö: A. N. Nordblad i herb. lyc. n.; högst sannolikt. — **Ta.** Hauho: Herk.; behöfver bekräftas; r Lahdentaka i Tyrväntö kapell, enligt exemplar i Tavastehus gymnasii herbarium, tagna af O. Idestam: Asp. & Th., jfr Alc. och Desideratkat p. 8; behöfver kanske bekräftas. — **Kl.** fq: Backm., hvilken freqvens säkert är oriktig; arten förekommer möjligen på de yttre holmarne i skären, [jfr Desideratkat. p. 8], men efter-söktes af mig fåfängt på Hunnukkaniemi i Impilaks. — **Kol.** se under **Kon.** — **Oa.** Malmgr. uppräknar ingen lokal härifrån, utan blott från **Sat.** och **Om.** — **Kon.** Enligt benäget meddelande af Günther äro de af honom anförda orterna öar i Onega, som tillhöra Petrosavodska kretsen och ligga inom Finlands naturhistoriska område, men huruvida de ligga i denna provins eller **Kol.** känner jag ej. — **Om.** „är funnen af mig vid hafvet, men är som jag tror förvildad, säges förekomma på de yttre holmarne i skärgården“: Hellstr.; exemplar finnes från Larsmo! troligen af Hellströms sjelf och i herb. lyc. n. från samma ställe af Z. Schalin. Med stöd af Hellströms uppg. tror jag att uppg.: Pyhäjoki (Dr Appelberg): Malmgr., jfr Alc., Desideratkat. och Hartm. XII p. 69, möjligen hänför sig till icke fullt vilda exemplar. — **Li.** Särskiljes varietet, så torde samtliga uppgifter härifrån höra till denna; särskildt framhålles i Kihlm. Ant. att exemplaret från Utsjoki hör till var. *sibiricum*.

Allium schoenoprasum var. *sibiricum* (L.)

A forma typica non rite distincta. In annotationibus sequentibus hoc nomen (aut A. sibiricum L.) usurpatum est.

Fenn. bor. or.: Fries; Fenn.: Nym. Cons. p. 741; Lapp. fenn. et ross.: Nym. Suppl. p. 310.

Ab. Vihti: W. Nyl. p. 205, „foliis teretibus“ autem instructum esse indicatur. — **Nyl.** r Mörskom in monte Lökberget, Artsjö in Laukkakallio!: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 17. — **Ka.** Vehkalahti Siliäkallio: Sæl. Ö. Nyl.!; (fq): Blom, vide etiam Fl. Kar.

Kp. st fq ad litora maris albi ad Kemi: Malmgren!; Soroka: Selin!; Vig: Selin!.

Kk. plur. locis ad mare album: Ångstr. p. 51.

Li. Utsjoki in vicinitate sacerdotii (Silén!): Kihlm. Ant.; fq in reg. maritima totius Finmarkiae: Lund p. 88 nomine *A. sibiricum majus*; Ångsnäs! et Karlbunden: Arrh. ant.; ad Varanger haud infreqvens: Blytt p. 1272, cfr Norm. ann. p. 56 et Hartm. p. 408; vide ceterum sub f. typica.

Lapp. ross. per maximam partem hujus Lapponiae praesertim in arenosis maritimis fq. In palude profundo ad pagum Umba inter Eriophora etc. vigens: N. I. Fellm.: *Allium* usque ad Keinjavr: Palmén in Diar. S. X. 1887 (e Dbl. No 278): Seagjok: Broth. Reseb.: fq in maxima parte Lapp. ross. etiam interioris: Kihlm., vide etiam Broth. Wand. p. 15: spec. in H. M. F. adsunt e **Lv.**, **Lp.**, **Lm.** et **Lt.**

Ka. „Lavansaari (E. Nyl. Ber.). Det af E. Nyl. till H. M. F. härifrån hemtade exemplaret är *A. schoenoprasum*, hvilken ej finnes omnämnd i hans förteckning”: Brenn. p. 37: detta beror derpå att *A. schoenoprasum* då fördes såsom varietet till *A. sibiricum*.

Åtskiljer man *A. schoenoprasum* och *A. sibiricum*, torde, såsom redan framhållits, åtminstone flertalet af uppgifterna från de nordliga delarne af landet böra föras till den senare; så upptager Hartm. p. 407 och 408 endast den senare från Lappland, jfr Hartm. XII p. 69, der N. I. Fellmans uppg. om *A. schoenoprasum* citeras med tillägget „3²“, och se äfven Kihlm. Ant. Då emellertid Kihlman, som varit i tillfälle att se arten växande såväl vid finska vikens stränder som i **Lapp. ross.**, ej ansett sig böra åtskilja dessa former i Herb. Mus. Fenn. II, har jag ej heller gjort något försök härtill, ehuru jag för att undvika förvexling, upptagit under särskild rubrik de uppgifter der varietetens namn blifvit användt. Skulle exemplaren i H. M. F. underkastas granskning, skulle dock med säkerhet flere uppgifter byta plats. I Hartm. XII p. 69 bortlemnas uppg. från södra Finland från var. *sibiricum*.

Framhållas må ännu att Regel, jemte det han upptager var. *sibiricum* under *A. schoenoprasum* tillägger: „es giebt aber eine Menge Formen, welche der vollständigsten allmäligen Übergang nach der vorhergehenden Form bilden”: E. Regel. *Alliorum adhuc cognitorum monographia*, Petropoli 1875 p. 79. Nyman upptager *A. sibiricum* som egen art och angiver (utom i Suppl.) endast denna från Finland (se äfven M. Blytt p. 311); detta torde dock knappast vara rätt.

Fries förstår med *A. schoenoprasum* L. den odlade formen, (se härom Bot. Not. 1842 p. 25, och upptager ej alls *A. sibiricum* var. *schoenoprasoides* från Finland. Äfven hans uppg. om *A. sibiricum* är föga upplysande, om än ej direkt oriktig, då **Kar. ross.** derunder kan afses.

Af detta slägte odlas främst *A. schoenoprasum* L. ända till **L. ent.** vid Enontekiäinen: Grape p. 106, jfr Schüb. Virid. p. 336; den triffes väl i Kajana: Must. p. 41 och upptages af Fries såsom odlad i hela Finland. Såsom odlade i södra Finland uppräknar Fries *A. sativum* L., *A. porrum* L., *A. cepa* L. och *A. fistulosum* L., hvilket torde i hufvudsak vara riktigt. *A. fistulosum* uppgifves dock växa rätt bra vid Uleåborg, hvaremot de öfriga arterna visserligen växa, men „slå liten rot”: Jul. p. 21. Se f. ö. om dessa arter Brenn. Flor. p. 179.

Utom de nu nämnda, äfvensom de tidigare p. 111—112 uppräknade, odlas i Finland mer eller mindre allmänt följ. arter, som höra till denna familj:

Tulipa Gesneriana L., *Hemerocallis fulva* L., *H. flava* L., se Brenn. Flor. p. 178 o. 180 äfvensom Moberg Nat. p. 174. (*Hyacinthus orientalis* L.: Brenn. Flor. p. 180 odlas för det mesta i kruka, dock har jag i Oa. Vasa sett exemplar, som enligt B. Carp varit hela vintern på kalljord och blommade äfven i det fria den 1 Maj 1890).

Anthericum ramosum L.

Om *Anthericum* Fl. Suec. [ed. I] 277, [tryckfel i Fl. Suec. i st. för 267; 277 är rätteligen *Acorus Calamus*, se äfven Gadd Sat.] uppgifves „rara certe plantula, in Satacunda quidem non adhuc a me observata, sed. . . dum iter faciebam in Tavastiae paroecia Akkas,,: Gadd Observ. p. 23, jfr Gadd Sat. p. 48; måhända var arten fordöm odlad och förvildad, men är säkert icke vild; jag har dock icke ansett mig böra alldeles utesluta uppgiften.

Smilaceae.

Polygonatum verticillatum (L.) All.

A b. Åbo nära Ispois: Wirz. M. S., uppg. har ej bekräftats. — Oa. Uppräknas af *Iproclis* bland nödbrödsämnen från Österbotten i K. Sv. V. Ak. H. 1742 p. 272, hvilken uppgift citeras af J. Fr. Wallenius, Afhandling om finska allmogens nödbröd, Disp. Praes. C. N. Hellenius, Åbo 1782 p. 13, m. fl. ända till Schüb. Virid. p. 210. Att härmed afses *Polygonatum officinale* är otvifvelaktigt. I Norge går arten till Hammarfest, men är osäker i Ostfinmarken: Blytt p. 1272.

Polygonatum multiflorum (L.) All.¹⁾

In Alandia satis raro, ceteroquin in vicinitate orae maritimae australis raro, in interiore parte Fenniae maxime australis rarissime invenitur; in septentrionem versus ad 61° 30' fere adnotatum.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer. occ.: Nym. Consp. p. 717; Fenn. etiam mer.: Nym. Suppl. p. 300.

Al. r: Bergstr.: [Kökar] Idö: Bergstr. p. 4; Jomala Öfvernäs, Ramsholm (!), Finström Godby: Tengstr.! et Bergstr. Beskr.; Finström Bergö Husö: Eriess.; Geta Bolstaholm, Mariehamn: Hult ann.; Saltvik Haraldsbyholmen, Jomala Möckelö et Ramsholmen: Arrh. & K.; Kökar Ängholmen et Idö: Arrh.; Vårdö Listerbyhol-

¹⁾ *Convallaria multiflora* L.

men: Laur. Fört.; Sund: Mela herb. [non a Mela coll.]; Finström Emkarby: E. Reuter; Geta Ramsholm [ad septentrionem versus ab Isaksö]: Ch. E. Boldt. — **Ab.** r: Zett. & Br., spec. e [Reso] Ekstensholm!; Åbo Kuppis: E. Reuter; Korpo Kråkskär: A. Liljenstrand in dupl.!; Pargas Smedsholmen [ad Qvidja]: [J. M. J. af Tengström]! et Arrh. Ann.; Nystad Birkholm Käpyli et Puttsaari Tevaluoto: Hollm.; Halikko Vaisakko: K. E. v. Bonsdorff!; Kimito Jungfrusund: H. M. Lindén in herb. lyc. n.; Pojo: G. H. Grönroos et Hj. Baer in herb. lyc. n. — **Nyl.** Esbo: Palmén in Mela herb.; Esbo Kaitans parcellis 1884: Kihlm. ann.; Helsingfors Estluotan: Sæl. ann.; ibidem cop.: Elfv. comm.; r Borgå in Tunnholmen, Äggskär et Pörtö!, Pyttis in insula Tuuskas!: Sæl. Ö. Nyl.: Lovisa Strömfors (R. G. Sucksdorff): Hult herb.: Strömfors Kungshamn: C. J. Arrh. [veris. fere idem ac antecedens]. — **Ka.** Kymmene Munkfisket: Sæl. Ö. Nyl.!; Viborg Hapenasaari: C. Ahrenberg!; Viborg in insula contra Huusniemi: J. Lunelund & Zilliacus! [idem ac antecedens?]; r Räisälä Näpinlaks [in vicinitate Vuoksi]: Lindén!, vide etiam Knorr. p. 29. — [**Ik.** p [= „zerstreut“]: Meinsh. p. 350].

Sat. r ad Raumo (Simming): Malmgr., spec. e Nurmis holme!, cfr l. c. p. 6; Birkkala Tyrkkölä: Carlss. p. 196, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124.

Nyl. Hangö: elev K. R. Böcker!; sannolikt. — **Ka.** Viborg Kiiskilä: J. Krohn i herb. lyc. n.; uppg. behöfver såsom icke omnämd af Malmb. måhända bekräftas. — **Sat.** Ulfby: F. Stenberg i herb. lyc. n.; högst troligt.

Var. *bracteata* (Thom.) upptogs i Byteskat. III på grund af exemplar från **Al.** och **Ab.** och omnämnes äfven i Laur. Fört. från **Al.** Jomala, men om denna form säger Ledebour: „vix varietatis nomen meretur. E seminibus a cl. Thomas mecum communicatis in horto dorpatensi cultam in formam vulgarem mutatam observavi“: Led. IV p. 125.

Polygonatum officinale All.¹⁾

In Fennia australi plerumque (passim aut) satis frequenter, in nonnullis plagis etiam frequenter invenitur, ad septentrionem et ad orientem versus rarescit et 63° 10' vix superat.

¹⁾ *Convallaria polygonatum* L. auct. fere omnium.

Till.; Till. Icon. 31; Kalm; cop. in taeniis et in declivis montium partis interioris: Hell. p. 8; (maxima pars) Fenn.: Fries; Scand. exc. Lapp. Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 717.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; Pargas fqq: Arrh. Ann.; st fq: Sand.; fq: A. Nyl. et Printz; (p): Sel. — **Nyl.** p: His.; fqq: W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] parce in silvis: Schrenck p. 157, cfr l. c. p. 151; [Hogland] (r): Brenn. — **Ka.** Sippola: Sælan & Strömborg!; («rr») Ristiniemi, in pago Kaukiala: Blom; p: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [p et parce: Meinsh. p. 350].

Sat. p: Malmgr.; st fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop.; fq: Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; (fq): Bonsd.; in parte occidentali par Luhanka st fq, ceteroqvin p in montibus majoribus ex. gr. Paljakko, ... Rappukallio, Haukkavuori et Vällyvuori, omnes in Korpilahti: Wainio Tav. or.; in vicinitate lac. Päijäne: l. c. p. 41 [forsitan partim ad **Tb.** spectat, vide etiam sub hac provincia]. — **Sa.** saltem circa Villmanstrand: E. Nyl. & Chyd., spec. e Kristina!; p: Hult fört.; St Michel: Hasselbl.; Punkaharju: Enw. hav. — **Kl.** (fq) usque ad Ladogam borealem et ultra: Fl. Kar.; fq: Backm.; Pälkjärvi p: Hjelt, cfr Hjelt Ant. p. 50. — **Kol.** Solomeno: Günth. p. 54.

Oa. Kristinestad (Nyström): Strömb.; Nerpes: Nordl. p. 19; Lillkyrö prope templum, Storkyrö nonnulla km. septentrionem versus a templo, Vörå ad fines pag. Andiala et Jorala: Laur., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124 et Hartm. XII p. 76. — **Tb.** Korpilahti Vuurunvuori: Wainio Tav. or.; Jyväskylä Vuorisalo parce in rupe: Gadol., cfr Prim. p. 53, vide etiam infra. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio Jynkkäniemi!, cfr Hartm. l. c. — **Kb.** Kide (fq): Brand!; Värttilä in campo graminoso (A. H. Petander): Kihlm. Beob. p. XXVI; r Liperi Pärnänvaara: Eur. & H., cfr Hartm. l. c. — **Kon.** st r Suunu in insula saxosa, Kivatsh (Selin!) [in sched. inter Schuiskoi et Kivatsh], Koselma! et Schuiskoi (Simming), in Saoneshje Asheb et insula quadam prope Schungu: Norrl. On.; Jalguba: Günth. p. 54.

„In saxosis et locis, ubi terra lapidibus substrata est, per Fenniae provincias australes et medias ad Leppävirta, Laukaa“: Wirz. Pl. off. p. 28; då hvarken Enw. upptager arten från Leppävirta i **Sb.** eller Broth. från Laukaa i **Tb.**, så torde uppgiften böra emottagas med reservation. — **Oa.** Uppräknas

bland växter som förekomma i närheten af Gamla Wasa i „silva nemorosa“ (Hällberg): Kihlm. Beob. p. XXIV; då emellertid Hällb. i sin „Florula“ ej upptager arten och den ej observerats i denna trakt af Laurén eller någon annan botanist, synes uppg. böra bekräftas.

Tilläggas må att roten brukats till nödbröd: „ex radicibus. . . quoque panem constr. solent“: Gadd Sat. p. 31, jfr Linné, Plantae esculentae patriae, Diss. Resp. J. Hiorth, Upsala 1752, p. 13, Fl. Suec. p. 110, liksom Hell. m. fl.

Convallaria majalis L.

In Fennia australi et media frequenter aut satis frequenter et saepe copiose crescit. Supra 64°, vicinitate sinus bottnici forsitan excepta, rarescit, sed ad 67° fere indicatur.

Till.; Till. Icon. 144; omnium copiosissime provenit, quantum rescire potuimus, in Suecia ac Fenningia nostra . . . neque tamen omnibus locis aeqve ubertim crescit, sed in borealioribus rarius, in alpidibus vero prorsus desideratur: De Convallariae specie vulgo Lilium convallium dicta, ex occasione Loci Cantici II v. 1, Pars post. Praes. J. Brovallio prop. H. H. Lilius, Åbo 1744, p. 25, nomine Convallaria Fl. Lapp. 112; „O-botniensibus Haaröron“: Fl. Suec. p. 109; Kalm; copiosissime in insulis taeniarum et in aliis locis: Hell. p. 8; in collibus dumetorum et pratis per totam Finlandiam centralem et mediam (ad G. Carleby et Kalajoki, Kemi): Wirz. Pl. off. p. 28; maxima pars Fenn.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 717, (vide Nym. Suppl. p. 300).

Al. fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; fq: Arrh. Ann.; fq: Sand., A. Nyl. et Printz; st fq: Sel. — **Nyl.** fq praecipue in taeniis: His.; fq: W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] (r): Brenn., jam a Schrenck p. 151 et 157 enum. — **Ka.** st fq: Blom; fq: Lindén. — **Ik.** st fq: Malmb.; [st fq saepe copiosissime in silvis minus densis: Meinsh. p. 349].

Sat. fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** fq: omnes auct. — **Sa.** st fq: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar. et Backm. — **Kol.** fq: Elfv.

Oa. fq: Malmgr.; st fq: Laur. — **Tb.** fq — st fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw. et Winter; (fq): Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Brand. et Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq, in deustis macrioribus saepe copiose, in Saoneshje et Reg. occ. fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** r Sotkamo Naapurinvaara: Brenn. Reseb. p. 67, cfr Wainio Kasv. et Wainio Kasv. p. 90; Ristijärvi

Saukkovaara: Brenn. l. c. p. 70; (fq) Paltamo et Kajana p, sed in Ristijärvi et Kianta (cfq): Must.; Paltamo Kivesvaara, Hyrynsalmi: Brenn. Ber. 1869, vide etiam Moberg Klim. p. 220 et 221. — **IKp.** adhuc non adnotata, sed certe indaganda; [Repola st fq: Wainio Kasv.]

Ob. st fq in li (!) in insulis: Jul. p. 278; (fq) exc. parte septentr. — orientali [= **Kuus.**]: Brenn. & N.; (r) Uleåborg a fluvio Oulujoki ad septentrionem versus: Eberh.!; Kiiminki! Ukkola fq: Brenn. Ber. 1870; Kemi: M. Castrén p. 334 et Brenn. Ber. 1864: Pudasjärvi prope templum ad viam publicam: Brenn. Ber. 1870 et Wainio ann.; r Pudasjärvi Timonen: Nyb. Ber.; Alatornio st fq: Houghb. not.; [p: O. R. Fries p. 165]; Aavasaksa: Acerbi p. 170; Rovaniemi Kunnari: Kihlm., vide etiam Moberg Klim. p. 220 et 221; st r Ylitorio ad Raanujärvi, in insula quadam lacus Mieköjärvi, circa Karhujupukka compluribus locis, denique ad Kantoma, [in monte Pullinki parte suecica cop.,] Rovaniemi paullum ad meridiem versus a Korinte! ad ripam fluvii Ounasjoki, inter Sinettajärvi et Sonkkajärvi: Hjelt & H., cfr l. c. p. 95. — **Kuus.** (p): Sahlb. Fört.; plur. loc. in declivitatibus et cacumine montis Iivaara!: Wainio Kasv., cfr l. c. p. 112. — **IKk.** Oulanka [plur. loc.] in Päänuorunen: Wainio Kasv., spec. e Kankahinen!; in pratis collinis ad flumen Keret r: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm., qui ipse non vidit, et N. I. Fellm. p. XXV (et XXXIX).

Lk. r Sodankylä in luco prope cataractam Orakoski: Blom Bidr., cfr Hartm. XII p. 77; ad infimam partem hujus Lapp. rarius: Fellm. Lapp., cfr Led. IV p. 126; ad sacerdotium Kemiträsk (H. Krank): Moberg Klim. p. 221, vide infra.

Lim. Umba: Edgr. & Lev.

Om. Pyhäjoki endast på Stockholmen r: Lackstr.; då denna uppg. strider mot de öfriga, (jfr dock Eberh.), har jag ej vågat fullt förlita mig derpå, men vill dock ej utesluta densamma.

Uppgifterna från **Lk.** och **Lim.** härstamma (utom uppg. hos Moberg) från allra senaste tid, så att de ej ingå i Herb. Mus. Fenn. II; de stå emellertid i öfverensstämmelse med J. Fellmans uppgifter. En möjlighet vore att arten i Kemiträsk sockens prestgård blifvit odlad. — Wahlenberg upptager arten till nedre granreg.: Wahlenb. p. XXX.

Majanthemum bifolium (L.) F. W. Schmidt.

In tota Fennia frequentissime aut frequenter crescit; in Lapponia septentrionali autem rarescit et ultra 69° 4' vix progreditur.

Fqq¹⁾ aut fq in Fennia inveniri consentiunt omnes fere auctores, cfr Till., Till. Icon. 11, Kalm; locis silvaticis per omnes provincias usque ad Lapp. inferalpinam: Wirz. Pl. off. p. 12; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 717, vide etiam Led. IV p. 127.

Lapp. fenn. fq — fqq et interdum sat copiose variis locis per totum territorium: Hjelt & H.; Sodankylä in silvis frondosis vel mixtis, abiegnis turfosis, locisque nemorosis (fq): Blom Bidr.; in lucis siccioribus per partem silvaticam Lapp. meridionalium usque ad Palojoensuu Lapp. Tornensis p parcius: Wahlenb. p. 78, vide etiam l. c. p. XVI; usque ad Palojoensuu in districtu Tornensi et Sodankylä [= „Sodaukyla“] in districtu Kemensi p: Fellm. Lapp. p. 101; Pallastunturit ad reg. subalpinam: Hjelt; Sodankylä septentr.-orient. tantum secundum fluvium Tankajoki et a Lokka ad meridiem versus: Hult Ant.; ad Kultala et in pago Kyrö juxta flum. Ivalojoki, deinde modo ad Könsävaara inarensem, lat. bor. 69° 4': Kihlm. Ant.; in Finmarkia orientali haud obviam: Blytt p. 1273. — [**L. ent.** reg. subalp. p, reg. silv. fq: Læst.]

Lim. [in Lapp. ross.] haud infrequens: Fellm. Ind. [ad **Kk.** et **Lim.** certe spectat]; in parte meridionali occ. adhuc circa flumen Niva! (r) obviam: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX; Kantalaks duobus locis, Seredna, inter Shelesna et Seredna, Niva, Sashejka, Hibinä (etiam herb.) et Porje-guba: Mela Pl., cfr Beket. p. 599 et Broth. Wand. p. 7; ad Tuloma et Nuotjok: Enw. ann.; Umba: Edgr. & Lev. — **Lv.** Kuusreka: Mela Pl.; Olenitsa: Selin! — **Lp.** Tshapoma et Pjalitsa: Mela Pl.

Al. st fq: Bergstr., men fq: Bergstr. Beskr. — **sb.** p: M. & J. Sahlberg, säkert alltför låg freqvens. — **Ob.** mera allmän: Jul. p. 278.

Paris quadrifolia L.

In tota fere Fennia satis frequenter crescit; ad septentrionem versus frequentia minuta ad fines usque procedit.

¹⁾ Arrh. Ann., Blom, Lindén, [Meinsh. p. 250], Hjelt, Norrl. s. o. Tav., Wainio Tav. or., Broth., Mela, Wainio Kasv. et Sahlb. Fört.; fqq, sed raro cop.: Leop.; cop.: Hult; fq — fqq: Elfv., Hjelt & H.; fqq, in nemorosis, locis apertis minus exsuccis et praesertim olim deustis cop. — copiosissime, nec non in silvis lucisque frondosis vel mixtis vel subturfosis, in Reg. occ. fqq: Norrl. On.

Till.; Till. Icon. 32; Kalm; [in] nemoribus ab oris sinus Fennici ad Laponiam subalpinam usque: Wirz. Pl. off. p. 33; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 717, vide etiam Led. IV p. 120.

A1. (st fq): Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Sand., A. Nyl. et Printz; st fq: Arrh. Ann. et Sel. — **Nyl.** st fq: His.; (p): W. Nyl.; Helsingfors st fq: Kihlm. ann.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; Hogland (<fq>): E. Nyl. Ber., cfr Brenn. et Brenn. Till. p. 35; [Hogland] unicum spec. ad Purjenienmenpäällys: Brenn. p. 446. — **Ka.** (st r): Blom; st fq — fq: Lindén. — **Ik.** st fq: Malmb.; [st fq et saepe cop.: Meinsh. p. 351].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; fq: Asp. & Th. et Bonsd. — **Sa.** (fq) [in tota Savonia]: E. Nyl. & Chyd.; (p): Hult; st fq: Hult Fört. — **K1.** fq: Fl. Kar. et Backm.; (p —) st fq: Hjelt. — **Kol.** st fq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr. et Laur. — **Tb.** p: Broth. — **Sb.** fq: Enw. et Mela. — **Kb.** fq: Eur. & H.; p — st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq; in Saoneshje ad Velikaja-guba fq; in Reg. occ. ad Suojärvi et Mökkö plur. loc.: Norrl. On.

Om. p: Hellstr. — **Ok.** p — st fq praecipue prope Kiannan-niemi et Yläjoki: Wainio Kasv.; st fq: Must., vide etiam Brenn. Reseb. p. 68, 70, 72. — **Kp.** p — st fq: Wainio Kasv.

Ob. p: Jul. p. 282, Brenn. & N. [et O. R. Fries p. 165]; st r — p, sed parce praecipue in lucis: Hjelt & H. — **Kuus.** Paanajärvi: Sahlb. Fört.; p — st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** p (— st fq): Wainio Kasv.; Kouta: Fellm. Ind.

Lapp. Fenn. st r (— p) sed parce praecipue in lucis per totum territorium: Hjelt & H.; [Sodankylä] (r) in silva frondosa prope Anneberg, nemorosisqve ad cataractam Kelukoski: Blom Bidr., cfr Kihlm. Beob. p. XIX; locis humidis umbrosis (<fq>): Fellm. Lapp., [minime, quantum scio, fq]; p in lucis reg. silvaticae: Hult Ant.; Kultala ad flum. Ivalojoiki et Toivonienmi, in radice alpis Peldoaiivi locis nemorosis reg. subalpinae copiosius, Puolmak! in reg. subalpina: Kihlm. Ant.; Utsjoki: S. Castrén p. 353; Paatsjoki, Köngäs etc.: Wainio Ann.; in reg. subalp. circa Varangriam [ex. gr. supra Nyborg]: Th. Fries p. 200, cfr M. Blytt p. 316 et Hartm. p. 413; Wahlenb. p. 100 et 101,

Lund p. 88 et Blytt p. 1272 tantum e locis extra Fenniam enumerant. — [**L. ent.** reg. subalp. r: Læst., (vide etiam L. L. Læst. p. 291); Ruotajoki: Malmberg!]

Lapp. ross. ad flumina Paatsjoki, [Kouta] alibi que r: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm. p. XLV; ad oram peninsulae Lapp. meridionalem ad Jambruts [spec. leg. Selin!] et Umba (Selin) atque ad peninsulam Turii: N. I. Fellm.; Ponoj: N. I. Fellm. p. XLV; Rasnjarg: Karsten!; Kantalak: Mela herb. et Brotherus!; Shelesna prope Kantalak: Broth. Wand. p. 5; Hipinä [= „Umbdek Dunder“]: l. c. p. 7; Tshapoma: Mela Pl. et herb.; Abramovaja pahta nonnulla km ad septentrionem versus a Kola: Brotherus!

Lm. Herb. Mus. Fenn. p. 8, har uppkommit genom förvexling; afser exemplaret från Abramovaja pahta i Lt. enl. meddelande af Kihlm.

Om Sparris, *Asparagus officinalis* L., nämner Schüb. Virid. p. 341, att den odlas ännu i Torneå, ehuru endast såsom prydnadsväxt.

Colchicaceae.

Veratrum Lobelianum Bernh.

Ad oram maris glacialis et albi a Varsina Lapponiae rossicae (circ. 68° 30') ad 66° 20' fere in compluribus locis frequenter inveniri indicatur, deinde parcius ad sinum varangricum occurrit et in meridiem versus ad 65° fere in insula Solovetsk lectum est. Ceteroquin in interiore parte Lapponiae rossicae rarius obviam.

[Locis humidis Finmarkiae orientalis Hopseidet: Wirz. Pl. off. p. 81¹⁾]; in pratis ad pagum Keret juxta mare album et in viciniis Imandrae: Spic. I p. 31; Lapp. bor. or.: Fries¹⁾; Fenn. bor. Lapp. or.: Nym. Suppl. p. 311, cfr Nym. Consp. p. 745.

Kp. Solovetsk: Selin!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124 et Hartm. XII p. 65.

Kk. Keret: vide sub **Lapp. ross.**, spec. leg. F. Nylander! et Brenner!

¹⁾ Nomine *V. Album* L.

Li. juxta rivulos alpinos locis humidis occultioribus Finmarkiae maritimae interdum copiosissime, scil. . . . [in Hopseidet et adjacentibus sinibus maris omnium copiosissime, ibique alte in alpibus adscendit], ut etiam ad Varanger parcius: Wahlenb. p. 277¹⁾, cfr l. c. p. XVII, LVII et LXV et Wahlenb. Fl. Suec. p. 687¹⁾, (fq) in reg. subalp. [ab Hopseidet] ad sinum Varangricum a mari usque ad terminum betulae: Lund p. 88²⁾, cfr Lund Beretr. p. 41, 43 et 48, Blytt p. 1270²⁾, vide etiam M. Blytt p. 304²⁾, [Norm. p. 305] et Hartm. p. 414²⁾; Arrh. ant. non comm.

Lapp. ross. ad Keret ac si satum esset, deinde ad ostia omnium fere fluminum usque ad Kantalaks parcius: Fellm. Ind. p. 309¹⁾; in pratis et juxta rivulos nec non in alpinis secus totam oram inter Keret maris albi et Varsina maris glacialis fere ubique, deinde autem vix anteqvam ad sinum Varangricum Finmarkiae visa. Etiam in viciniis lacus Imandra (Spic.): N. I. Fellm.²⁾, cfr l. c. p. XXIII, XXV, XXVI, XXXIV, XLV et XLVI, spec. e Ponoj!; Kantalaks ad radicem montis subalpinis Shelesna: Brotherus!, cfr Broth. Wand. p. 4 et 5; Varsina, Jenjavr, parce circa Tshilljavr et interdum cop. ad Keinjavr: Broth. Reseb.; vide etiam Broth. Utdr. p. 131, Broth. exk. p. 76 et 78 et Kihlm. Bericht p. 14—15 et 22.

Led. IV p. 208¹⁾ citerar Wirzéns uppg. under Finland, men andra uppg. under Lapp. och territ. Kola, hvilket måste anses vilseledande. Arten upptages från „Kola, Jokonski ostrow“ [i Lm.]: Beket. p. 600; antagligen afses territorium Kola och ej staden med samma namn, då ingen annan botanist upptager arten från Lt.

Narthecium ossifragum (L.) Huds.

Sat. Huittinen: Car. p. 24, se äfven Gadd Sat. p. 48. — **Ta.** Hauho: Herk. p. 59; hvardera uppg. under namn af *Anthericum ossifragum* och säkert fullkomligt oriktigt.

Toffieldia borealis Wahlenb.

In Lapponia praecipue septentrionali frequenter crescit, ad meridiem versus frequentia minuitur; in parte maxime occidentali

¹⁾ Nomine *V. album* L.

²⁾ Nomine *V. album* var. *Lobelianum* Bernh.

infra 65° 40' vix visa, in orientali autem usque ad 62° 40' lecta est.

Kalm nomine *Anthericum calyculatum*; Fenn. bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries; Lapp. Fenn. bor.: Nym. Consp. p. 745; Fenn. or. (Carel. oneg.): Nym. Suppl. p. 311, vide etiam Led. IV p. 210.

Kon. st r Selki! fq in paludibus propr. vel subsphagnosis, ibidem quoque ad ripas uliginosas, inter Selki—Jänkajärvi, in paludibus ad Käpselkä (Simming!) et Juustjärvi (Sahlberg!); Norrl. On., cfr l. c. p. 95 et Günth. p. 54.

Ok. Puolanka Honkamäki—Äylä: Brenner!, cfr Brenn. Reseb. p. 72; Kianta ad praed. sacerdotis et magis ad septentrionem versus: Malmgren!; Kianta nonnullis locis usque ad Meriläissuo [spec. leg. Lackström!] (A. Lönnbohm) et praedium sacerdotis (Malmgren): Wainio Kasv. [vide sub sequente], spec. e Kianta Hossal; Kianta ad praedium sacerdotis in Meriläissuo, Ristijärvi et Paltamo Melalahti (E. Leinonen): Must. — **Kp.** adhuc non adnotata.

Ob. Simo! Kalliokoski: Brenn. Ber. 1864; Simo Marrostenmäki et prope Palovaara: Brenn. Ber. 1870; Kemi: M. Castrén p. 338 et 340 nomine *Helonias borealis*; Kemi in palude prope templum: Hellström!; Pudasjärvi p: C. Brand.!; (st fq) circa Torneå: Jul. p. 278 nomine *Anth. calyculatum*; Alatornio Kantojärvi: Houghb. Not.!; Rovaniemi (!) Palovaara: Brenn. herb., cfr Hjelt & H.; Rovaniemi Tolonen ceteroquin fortasse propter anni tempus non animadversa: Hjelt & H., vide etiam Hellstr. Distr. p. 9. — **Kuus.** st fq, quamvis minore frequentia in partibus australibus: Wainio Kasv.; fq in septentrionali parte par. Pudasjärvi: Nyb. Ber. — **Kk.** nonnullis locis in par. Oulanka usque ad Kontokki: Wainio Kasv.; Sonostrow: Mela Pl.

Lapp. fenn. in paludibus et turfosis subpaludosis, ut etiam in abiegnis humidis, Kittilä circa pagum ejusdem nominis et ad Kukasjoki st fq, ceteroquin in Lapp. (st r): Hjelt & H., vide sub **Ob.**; [Sodankylä in vic. templi] in ripis lapidosis fluviorum fq, in sphagnetis quoque at parcius provenit: Blom Bidr., cfr Kihlm. Beob. p. XX; in uliginosis et paludosis tum alpinis ac praecipue subalpinis, inferalpinis et silvaticis totius Lapponiae vulgatissime usque ad . . . templum Sodankylä Lapp. Kemensis, sed in sum-

mis alpihus parcius provenit: Wahlenb. p. 89, cfr l. c. p. XVII et XXX; in uliginosis paludosis, fluviiis et rivulis ubiqve fq: Fellm. Lapp., vide etiam Norrl. Lappm. p. 258; Sodankylä Tallavaara—Hietasuando, fq ad Kitinen magis ad septentrionem versus: Kihlm. [vide Blom]; st fq – fq: Wainio Ann.; fq in omnibus regionibus: Hult Ant.; in sphagnetis turfosis per reg. subsilv. et subalpinam fq, in ripis rivulorum et fluviorum locis apertis humidis vel nonnunquam inundatis ubiqve, hic etiam in reg. alpinam paullum penetrat st fq, Pietarlauttasoaivi NO 425, SV 473, Peldoaiivi SO 478, Kudossuvannonpää N 373, Ailigas SV 420, [Rastekaisa O 594]: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae a mari usqve ad terminum betulae: Lund p. 88; Varangria austr. reg. subalp. et alp.: Arrh. ant., vide etiam Blytt etc. — [**L. ent.** reg. alp. (fq), reg. subalp. fq, reg. silv. p: Laest., cfr Norrl. Lappm. p. 261.]

Lapp. ross. in uliginosis et paludosis atqve ad fluvios rivulosqve fq: Fellm. Ind. nomine *T. alpina*; in uliginosis paludosisqve nec non ad fluvios totius Lapp. ross. st fq: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXVII; Hibinä in reg. alpina: Broth. Wand. p. 8; spec. adsunt e **Lim.**, **Lv.**, **Lt.** et **Lm.**; Ponoj: Broth. exk. p. 76, Knabe Pfl. p. 280 etc.

Att uppgifterna under namn af *Anthericum calyculatum* L. (Kalm, Jul. och **Li.** Utsjoki: S. Castrén p. 353 o. p. 60 i Vet. Ak. H.) afse denna art (= *A. calyculatum* β Fl. Suec.) och ej *Tofieldia calyculata* (L.) Wahlenb. är sjelffallet.

Amaryllidaceae.

Galanthus nivalis L.

Ik. „in paroecia Muola [= „Mohla“] inventa est, ut dicitur, quod tamen ulteriore eget examine“: Fl. Kar. -- Då någon bekräftelse ej kommit, kan arten endast betraktas såsom odlad, se t. ex. Moberg Nat. p. 174.

Narcissus poëticus L.

Al. r: Bergstr.; förvildad flerstädes: Bergstr. Beskr.; „in Alandia secundum Bergstrand inquilinus factus“: Trautv. Incr. p. 763; ehuru äfven ti-

digare af Snellman enligt en anteckning af Wirzén uppgifven för Åland, hafva förvildade narcissor ej iakttagits af senare exkurrenter i denna trakt, hvarföre arten troligtvis varit tillfällig; Hartm. XII p. 79 upptager att den saknas från Finland. För öfrigt odlas den i hela landet och blommar ännu i trädgårdar i Haaparanta: Houghb. not.

Utom de nämnda arterna odlas af denna familj, ehuru vida mindre än *Narcissus poeticus*, äfven *N. pseudo-narcissus* L. och *Leucoium vernum* L.: Brenn. Flor. p. 183.

Juncaceae.

Juncus conglomeratus L. Auct. ¹⁾

In Fennia australi plerumque satis frequenter crescit, supra 62° rarescit; ad oram sinus bottnici usque ad 65° 50' lectus.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 746; Fenn. med., occ. (Ostrob.): Nym. Suppl. p. 312, vide etiam Buchenau p. 234.

A1. st fq: Bergstr.; fq: Tengstr.! et Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann.; fq: Sand.; p ex. gr. in fossis ad Mörby cop.: A. Nyl.; p: Sel.; (fq): Printz. — **Nyl.** st fq: His.; fq: W. Nyl.; p: Sæl. Ö. Nyl.; fq: Sæl. Öfvers. — **Ka.** fq: Blom; p adnotatus e Kirvu Kuismala, Vasikkala et Tietävälä: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [ubiqve fq: Meinsh. p. 355].

Sat. p: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** p: Leop. et Tikk.; fq: Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; (fq): Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** (fq): Hult; [Valkiala] (r): Hult Fört. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.; Sortavala p (C. Bergström): Norrl. Symb.; Suistamo et Pälkäjärvi p — st r: Hjelt. — **Kol.** st fq — fq in reg. silv. et coll.: Elfv.

Oa. (p): Malmgr.; Jurva: Simming!; (r) Lapua in complur. loc., Vasa nunc extinctus, etiam ad viam ferratam: Laur.; Kurikka haud procul a Käkälä, Ilmajoki in meridiem versus a Saarela, Seinäjoki in meridiem versus a statione ejusdem nominis ad viam ferratam, Peräseinäjoki! prope fines par. Virdois: Hjelt. — **Tb.** Jyväskylä Norola: Wainio Tav. or.; [Pihlajavesi] ad Sillantaus:

¹⁾ *J. Leersii* Marss.: Buchenau p. 233, cfr l. c. p. 234 Nota 2.

Norrl. n. v. Tav. p. 424! — **Sb.** Leppävirta Tanskansaari: Enw.; r a. 1871: Mela, spec. e Suonenjoki Mustikkamäki! — **Kb.** [Liperi] (»fq?»): Eur. & H., vide infra. — **Kon.** r ad Suopohja (Simming!), dein inter Präsha—Säämäjärvi plur. loc. vidi: Norrl. On.

Om. in Perho! et Lestijärvi! p — st fq: Hellstr. — **Ok.** r Pal-tamo Hövelö prope praediolum Ahola: Must.

Ob. Kemi: Hellström!, cfr Herb. Mus. Fenn. p. 124 et Hartm. XII p. 118.

Nyl. Hogland: Schrenck p. 157; Brenn. p. 37 betvivlar, måhända utan skäl, uppg. — **Tb.** Laukaa: Wirz. M. S., ganska troligt, men uppg. behöfver bekräftas. — **Kb.** Upptages af Eur. & H. såsom fq?, men exemplaret hör till *J. effusus*; dock torde *J. conglomeratus* knappast saknas, om den ej heller är allmän. — **Ob.** fq: Jul. p. 278, jfr Jul. i V. Ak. H. p. 175; åtminstone fre-qvensen är alldeles vilseledande. — **Kuus.** st fq: Sahlb. Fört., men Wainio Kasv. omnämner ej alls arten; det är dock ingalunda omöjligt att den skulle förekomma härstädes och uppg. i Fellm. Lapp. under *J. effusus* hafva afse-ende på denna art; Sahlbergs freqvensgrad är dock säkert oriktig.

Var. *dilatatus* (lämpligare namn än *effusus*, som förekommer hos Mela, men lätt ger anledning till förvexling) är tagen t. ex. **Sat.** Karkku Mauri: Hjelt! — Huruvida detta är samma form, som kallas *J. Leersii* var. *subuli-florus* (Drej.) Buchen.: Buchenau p. 233 och hvilken l. c. betecknas såsom „var. rara“, vågar jag ej afgöra; beskrifningen skulle antyda detta.

Juncus effusus L.

In Fennia maxime australi satis frequenter (— frequenter) obviam, sed cito rarescit (jam infra 61°); in septentrionem versus quamquam rarissime usque ad 62° 45' legitur.

Kalm; Fenn. non nisi in mer. indicatur: Nym. Suppl. p. 312, vide etiam Nym. Consp. p. 746 et Buchenau p. 230.

Al. fq: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Arrh. Ann., Sand. et A. Nyl.; p: Sel. — **Nyl.** fq: His.; p: W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; Brenn. non ex hac prov. comm. — **Ka.** (r) ad Nisälaks, Ala Urpala, Kavalajärvi et Reinikkala!: Blom; La-vansaari: E. Nyl. Ber. et Brenn.!; st fq: Lindén. — **Ik.** st fq: Malmb.; [fq: Meinsh. p. 356].

Sat. Huittinen: Lydén; Tyrvää (Karsten): Malmgr.; rr Karkku Järventaka ad Riipilä ad var. *compactum* valde vergens!, Birk-kala Karlberg (non omnino cert.): Hjelt. — **Ta.** r?, Ämmättä: Leop.; [Sääksmäki] p: Tikk.; parciior quam sequens [= *J. congl*o-

meratus]: Norrl. s. ö. Tav.; Sysmä Ravjaskorpi: Unon.!; (st fq): Wainio Tav. or., spec. e Luhanka Keihäsnieni!, cfr l. c. p. 41; Asp. & Th. et Bonsd. non comm., a Kek. autem enumeratus. — **Sa.** Villmanstrand: Simming! et Sælan!; [Ruokolaks] rr Kojolammi: Hult; Nyslott: Carlenius!, vide etiam infra. — **Kl.** p in parte meridionali provinciae [= **Ka.** et **Ik.** saltem ad maximam partem]: Fl. Kar.; ad viam publicam inter Sortavala et Otsois: Hjelt Ant. p. 67; Parikkala: T. Hannikainen!; Kirjavalaks: W. Nylander! — **Kol.** ad Mandroga! st fq — fq: Elfv.; Ladwa: Günther!, vide ceterum Norrl. On. p. 103.

Tb. Jyväskylä: Wainio Tav. or. — **Kb.** var. *compactus* Rääkylä: U. W. Telén!; Liperi (r) ad viam inter deversoria Käsämä et Sotkuma: Eur. & H.!, spec. ad var. *compactum* valde accedens; var. *compactus* Liperi in pago Riihilaks: Europæus & Hällström! nomine *J. conglomeratus*, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124.

Största delen af Finland och Lappland: Fries; grundar sig hvad Lappland angår troligtvis på Fellmans oriktiga uppgift. Ostrobotnia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 221, beror antingen på förvexling med *J. conglomeratus*, som ej upptages, eller på Julins oriktiga uppg. — **Sat.** Kyrö: Asp; uppg. är ganska sannolik, men behöfver bekräftas. — **Oa.** Södra Österb.: Alc. och Suomen Kasvio [= „Pe“], uppg. behöfver bekräftas. — **Ob.** st fq: Jul. p. 278, jfr Jul. i V. Ak. H. p. 175; säkert orätt. — **Kuus.** in Kuusamo rarius: Fellm. Lapp., jfr Wainio Kasv., som dock med rätta betvivlar uppgiften, hvilken åtminstone icke torde hänföra sig till denna art; uppgiften citeras af Led. l. c. under Lappland.

Om var. *compactus* Lej. säges „non raro occurrit“: Buchenau p. 229. Denna varietet, som äfven kallats var. *conglomeratus* Wimm.: Mela p. 155 och var. *glomeratus*: Byteskat. II, finnes utom från **Kb.** och **Sat.** (se ofvan) i H. M. F. äfven från **Ab.** Pargas: [J. M. J. af Tengström]! och **Sa.** Villmanstrand Lauritsala: Sælan!.

Juncus filiformis L.

In tota fere Fennia et Lapponia frequentissime aut frequenter crescit, sed in regionem alpinam non penetrat.

Fq aut fqq¹⁾ in tota Fennia inveniri consentiunt fere omnes

¹⁾ Blom, Lindén, Hjelt, Leop., Norrl. s. ö. Tav., E. Nyl. & Chyd., Mela, Hellstr. et Hjelt & H.; fqq saepissime cop.: Hult; fq — fqq: Wainio Tav. or., Wainio Kasv. et Elfv.; fqq et in pratis subhumidis copiosissime: Norrl. On.

auctores, cfr Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 747, vide etiam Buchenau p. 225.

Lapp. fenn. fqq et saepe cop. in pratis uliginosis, ad ripas etc. per totum territorium: Hjelt & H.; in paludosis tum silvaticis ac alpinis omnium Lapp. etiam inferalpinarum ubique fq: Wahlenb. p. 79; in humidis et paludosis fq: Fellm. Lapp.; (st fq) in reg. silv.: Hult Ant.; in locis graminosis, paludosis et sub-turfosis per reg. subsilv. et subalp. fq: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalpina totius Finmarkiae: Lund p. 89; Varangria austr. in graminosis humidis st fq — fq: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. in humidis fq: Fellm. Ind.; locis paludosis totius hujus Lapp. (p): N. I. Fellm.; spec. in H. M. F. adsunt e **Lv., Lp., Lt., Im.**

A l. p: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr.; att freqvensen är större framgår af Arrh. & K. — **Sat.** och **Oa.** st fq: Malmgr.; alla öfriga förf. från dessa trakter upptaga större freqvens. — **Ob.** st fq: Jul. p. 278, men fq: Brenn. & N. — **Ok.** p: Must., men fq — fq: Wainio Kasv.

Angående var. *pusillus* Fr. må anföras „In Torneå-Lappmarken (häufig)“: Buchenau p. 225; trol. i hela Skand., men öfversedd: Hartm. XII p. 116; någon uppgift från Finlands botaniska område är mig icke bekant.

Hybriden *J. balticus* × *filiformis* [= *J. inundatus* Drej.] är tagen just vid Finlands gränser nämligen [**Ik.** „am Meeresstrande an vielen Orten gefunden Kronstadt, Siestarjoki [= Sestoretz] etc. und meist sehr zahlreich beisamen“: Meinsh. p. 356 och **Ob.** „vid Torneå elf nära Kengis (Fristedt & Björnström i [Svenska] Riksmusei herbarium): Hartm. XII p. 117, jfr äfven Buchenau p. 216 och Nym. Suppl. p. 312. Den finnes sannolikt äfven hos oss. I sammanhang härmed må följande anföras. Ett exemplar, taget **Ik.** Metsäpirtti: Malmberg! och antagligen inlemnadt under namn af *J. filiformis*, men alltför ungt att säkert kunna macroscopiskt bestämmas, kan på grund af dess anatomiska byggnad icke föras till sistnämnda art. Huruvida här föreligger *J. balticus* eller måhända *J. balticus* × *filiformis*, torde ännu böra lemnas ofafgjordt. För den senare tolkningen talar att exemplaret i afseende å de anatomiska karaktererna visar stor likhet med säkra svenska och danska exemplar af hybriden, allt enl. Arrh.

Juncus glaucus Ehrh.

In saburra.

Ab. På barlast vid Åbo slott (J. Lindén!): Sælan i (Prot. 2, X, 1886) Medd. XV p. 182; Nystad [på barlast]: Hollm.

Kk. se under *J. balticus*.

Lp. N. I. Fellm. p. XLV upptager troligtvis genom ett skriffel denna art i st. f. *J. balticus* eller rättare *J. arcticus* såsom utmärkande för björkregionen vid Ponoj.

Juncus balticus Willd.¹⁾.

Ad litora septentrionalis partis sinus bottnici saltem in nonnullis locis frequenter inveniri indicatur, ceteroquin ad litora saltem partis orientalis sinus fennici, maris albi et lacus Ladoga raro aut rarissime crescere videtur.

Ad litora arenosa maris baltici (in paludosis etc.), ad sinum bottnicum et ad mare album a Keret ad Kantalaks: Spic. I p. 17 (non omnino cert., vide infra); maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fenn. bor. — occ. (Ostrob.), mer. — or. (Carel. mer., Isthm. carel.): Nym. Suppl. p. 312, cfr Nym. Consp. p. 746; lacus Ladoga: Buchenau p. 216, cfr l. c. p. 215.

Al. **Ab.** et **Nyl.** adhuc non visus. — **Ka.** r ad litus in pagis Kaukiala et [Virolahti] Ala Urpala: Blom, spec. e Säkjärvi!; Lavansaari: E. Nyl. Ber.!, cfr Brenn.; Viborg in insula magna arenaria extra Horttana (Nerv.): Malmb. — **Ik.** Sakkola Taipale in litore Ladogae: Nikl.!, cfr Fl. Kar., Fl. Kar. p. 122 et Malmb.; r Metsäpirtti! in ripa lacus Ladoga: Malmb.; [in litoribus arenosis saepe late distributa: Meinsh. p. 356].

Sat. vide infra.

Oa. adhuc non lectus.

Om. fq in litoribus arenosis ad mare: Hellstr., spec. e Pedersö Orrskär! et Gamla Karleby Yxpila!; Jakobstad: Z. Schalin!; Pyhäjoki: Karsten!; circa Brahestad cop.: Hjelt.

Ob. in parte septentrionali sinus bottnici fq ex. gr. li Maagrunni!; Brenn. Reseb. p. 77; fq ad oram maris: Brenn. & N.; Uleåborg(!) Simo et Alatornio fq: Hough. not.; Kemi(!) prope oppidum: Hjelt; Torneå Röyttä: Sælan!; [(r): O. R. Fries p. 166], vide etiam infra. — **Ik.** ad litora maris haud procul a Keret: Fellm. Ind. nomine *J. glaucus* et Spic., cfr N. I. Fellm. et vide infra.

[**Li.** Ostfinmarken r (Blytt herb.): Blytt p. 1267, cfr Hartm. p. 420; ut videtur extra Fenniam, vide Th. Fries p. 200].

Lim. Kantalaks: Spic., cfr N. I. Fellm. et vide infra. — **Lv.** Kusomen: Mela Pl. et herb.; Kaskarantsa: Mela Pl.

Ehuru arten åtminstone på senare tider icke blifvit observerad vid de finska kusterna af Östersjön, har jag dock ej velat beteckna förra delen af uppg. i Spic. såsom oriktig, då det ju är ganska möjligt att arten i sjelfva

¹⁾ *J. balticus* Willd. var. *a. europaeus* S. Engelmann: Buchenau p. 214.

verket skall finnas derstädes, emedan densamma enligt Buchenau, Die Verbreitung der Juncaceen über die Erde (Englers Jahrb. I h. 2) p. 106—107 inom Europa har sin största utbredning vid Östersjön („häufiger nur in Dünengebiete der Ostsee“). Ståndorten „in paludosis“ förefaller deremot knappast riktig.

Sat. Ufsby: elev Malin!; uppg. högst sannolik, men behöfver dock bekräftas, isynnerhet som arten möjligen kunde vara tagen på barlast.

Ob. På svenska sidan är arten tagen vid Pajala vid Torneå elf (L. L. Læstadius): Hartm. XII p. 117. Den bör derföre uppsökas äfven på finska sidan.

Lapp. ross. „ad litora arenosa juxta pagos Tshavanga et Ponoj: N. I. Fellm., jfr N. I. Fellm. p. XLV under namn af *J. glaucus*, Beket. p. 601 och Knabe Pfl. p. 280; såväl exemplaret i Pl. arct. No 244 (se härom äfven Buchenau p. 216, men jfr å andra sidan Nym. Consp. p. 746) som ett annat exemplar från Tshavanga! tillhör antagligen *J. arcticus* och detta är säkert fallet med ett ex. från Ponoj taget af Brenner!, (jfr härom t. ex. Suomen Kasvio p. 190), hvarföre hela uppg. antagligen hänför sig till denna art. Huruvida den senare delen af uppg. i Spic. är fullt säker, torde derföre äfven kunna sättas i fråga. Melas exemplar från Kusomen, ehuru ej fullkomligt typiskt, torde deremot höra till *J. balticus*, hvarföre förekomsten af denna art vid Hvita hafvet, ehuru ej antydd i Herb. Mus. Fenn. II p. 8, torde kunna anses säker, jfr l. c. p. 124. Tilläggas bör att arten torde förekomma vid Archangelsk: Fl. Samoj. p. 9, jfr Buchenau p. 216. — Tsipnavolok (i Lt.): Broth. Wand. p. 12, exemplaret hör till *J. arcticus*.

Juncus arcticus Willd.

Ad oram maritimam Lapponiae raro, in Lapponia interiore autem rarissime obviam.

Maxima pars Lapp.: Fries, cfr Nym. Consp. p. 747 et Buchenau p. 222.

Li. Nuolastunturi: Sælan!, vide infra; Varangria: Blytt p. 1267, cfr Hartm. p. 420; [Nyborg: Schüb. Virid. p. 128]. — [**L. ent.** reg. alp. r in dorso jugali (Friedt): Læst., certe procul a Fennia; Kilpisniemi: Malmberg!]

Lv. Tetrina: Mela herb.; Tshavanga: N. I. Fellman! nomine *J. balticus*. — **Lp.** Ponoj: Malmberg!, Sahlberg! et Brenner! hic nomine *J. balticus*, cfr Knabe Pfl. p. 280; Tshapoma ad litora maris: Kihlm. Bericht p. 22. — **Lt.** Tsipnavolok: Brotherus! nomine *J. balticus*. — **Lm.** Karabelnij nos: Brenner!

Kuus. „ad flumen Iso rarius“: Fellm. Lapp., jfr Led. IV p. 223 och Desideratkat. p. 7. Läget af denna flod är mig icke med säkerhet bekant,

ehuru det på grund af Fellmans uttryck om *Lonicera coerulca* är troligt, att den ligger i **Kuus**; redan på denna grund måste uppg. ännu närmare undersökas och någon senare uppgift från **Kuus**. föreligger icke. — **Li**. Exemplaret från Nuolastunturi är inlemnadt under namn af *J. filiformis* och påminner habituellt om denna art, men är alltför ungt att kunna säkert macroscopiskt bestämmas: enligt Arrhenii bestämning står det på grund af de anatomiska karaktererna närmast *J. arcticus*, i hvarje fall är det icke *J. filiformis*. — „Hist og her i Fyrreregionen i Finmarken indtil Alten“: Lund p. 89, torde liksom andra dylika uppg. (så t. ex. om *Majanthemum*, *J. bufonius* m. fl.) knapt afse Finlands botaniska område.

Tilläggas må att Wahlenb. p. XVIII upptog denna art såsom karaktéristisk för Lappland, men att den först på senare tid blifvit funnen i ryska Lappm. (se N. I. Fellm. p. XXIII).

Juncus silvaticus (L.) Reichard.

Saltem genuinus in Fennia vix crescit.

Södra eller vestra Finl.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 747. — **Al**. p: Bergstr. — **Nyl**. „par. Ingå in litore prope templum“: His. — **Lapp. fenn.** „Locis uliginosis et paludosis per partem silvaticam totam omnium Lapponiarum fq . . . Multum altius hyperboream versus adscendit, quam sequens species“ [*J. articulatus*]: Wahlenb. p. 81 o. 82; „haud infrequens“: Fellm. Lapp., jfr Led. IV p. 226 o. 227. som dock anför uppgiften, liksom F. Nylanders uppg. att arten skulle förekomma i Finland, med frågetecken. Redan Rupr. Diatr. p. 55 betvivlade, att den form som här gått under detta namn vore identisk med den i södra och mellersta Europa förekommande och alla nyare förf. utmönstra densamma ur vår flora. Brenner säger: „Dess medborgarrätt i Finland, ehuru af gammal häfd, är mycket osäker och grundar sig, åtminstone delvis, på förväxling med uppräta, högväxta exemplar af *J. lampocarpus* var. *cuspidatus*. Af de i Universitetets samlingar med namnet *acutiflorus* (*silvaticus* Reich.) betecknade exemplaren kunna endast två från **Al**. Sund [tagna af Brenner sjelf!] möjligen höra hit, men äro, såsom pressade och mycket unga, svåra att med säkerhet bestämma. Fjällens form och hinnkant samt de korta knippegrenarne tala dock för *J. acutiflorus*. I alla fall är dess ytterligare efterforskning hos oss af nöden“: Brenn. Junc. p. 58, jfr Medd. XV p. 292 och Bot. Centr. Blatt XL p. 375. „Species forte e flora fennica omnino excludenda“: Herb. Mus. Fenn. II p. 124. „Allt hvad ätm. i Sverige och Norge ansetts för *J. silvaticus* . . . är, att döma af hvad förf. haft tillfälle att se, endast storräxta former af *J. articulatus*“: Hartm. XII p. 121. „Fenn. probab. exclud.“: Nym. Suppl. p. 312, jfr redan Blytt p. 1263 och den allmänna utbredningen hos Buchenau p. 362. — Arten upptogs emellertid ända till senaste tider i floror, kataloger etc. Särskildt uppräknas den i Suomen Kasvio p. 190 från [A. U. K.] **Ab.**, **Nyl**. och **Kl**. på grund af exemplar i H. M. F. som tidigare betecknats med detta namn (se under *J. lampocarpus* var. *cuspidatus*).

Hvad særskildt oppgifterna från Lappland angår, hade deras riktighet långt tidigare blifvit bestridd, se redan Wahlenb. Fl. Suec. p. 221, äfvensom från senare tid Kihlm. Ant. etc. Hvert dessa uppgifter böra föras, är ej säkert; närmast skulle väl vara *J. alpinus*, som är den enda af *J. articulati* Fr., som går högre mot Norden och dessutom hvarken upptages af Wahlenb. eller Fellm., men å andra sidan är denna nog olik och Kihlm. Ant. hänför Fellmans *J. bottnicus* till *J. alpinus*. Måhända afse dock de båda uppgifterna olika former af samma art.

Juncus lampocarpus Ehrh.¹⁾

In Fennia australi frequens; incertum est, quam longe in septentrionem versus procedat, sed forma hujus speciei saltem ad 63° fere est lecta.

Kalm; fq in partibus australibus patriae forsitan usque ad Ostrobotniam, quod in Suecia usque ad Lapponiam Lulensem occurrit; in H. M. F. tamen, excepto spec. var. *cuspidati* in **Sb.** Kuopio lecto, spec. a plagis magis in septentrionem versus sitis quam **Sat.** Karkku, **Ta.** Evo, **Sa.** Villmanstrand, **Kl.** Kirjavalaks, **Kon.** Dvoretz et Tiudie non adsunt: Brenn. Junc. p. 57, cfr Medd. XV p. 232; vide etiam Buchenau p. 379 et infra.

Al. (fq): Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: omnes auct. — **Nyl.** (fq): His.; (fq): W. Nyl.; (fq): Sæl. Ö. Nyl.; (p) in locis humidis, Tytärsaari: Brenn., vide infra. — **Ka.** Lavansaari: E. Nylander!, cfr Brenn.; fq: Blom; p: Lindén. — **Ik.** (fq): Malmb., vide infra; [(fq): Meinsh. p. 358].

Sat. p: Malmgr.; p: Hjelt, spec. e Karkku Heinois! — **Ta.** fq: Leop., Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd.; (st fq): Wainio Tav. or. — **Sa.** (:fq): Hult, vide infra. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.; Uukuniemi: Nikl.! — **Kol.** (fq): Elfv., vide sub *J. alpino*.

Oa. (p): Laur., vide infra; Malmgr. non comm. — **Tb.** distr. non certa: Broth., cfr sub *J. alpino*; [Pihlajavesi] (fq: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** (:fq): Enw.; (:fq): Mela, vide infra; var. *cuspidatus* Kuopio: Malmberg! nomine *J. silvaticus*, cfr Brenn. Junc. p. 57. — **Kb.** in vicinitate Pielisjärvi (st fq), ceteroquin non tantum: Wainio Kasv. (incertus, vide infra). — **Kon.** fq: Norrl. On.

Största delen af Finl. och Lappl.: Fries; Wahlenb. p. 82 upptager arten „in aquosis Lapp. infimae p, hvilket torde hafva afseende på Luleå Lappm.,

¹⁾ *J. articulatus* L. auct. plur.

jfr Hartm. p. 421 och Hartm. XII p. 121; Fries uppg. är derföre oriktig; liksom, hvad Skandinavien angår, uppg. „per totum territorium“: Nym. Consp. p. 747. Det var först Brenner, som (1888—1889) utredde denna arts egentliga förekomst inom landet, i det att flere förf. tidigare förväxlat den med *J. alpinus*; så tillhöra bl. a. följ. exemplar, inlemnade under namn af *J. articulatus*, enligt Brenners bestämning *J. alpinus*: **Ny1.** Ingå: Hisinger!; Mäntsälä Andersberg: Sælan! (f. *congesta*); Hogland (en del exx.) och Tytärsaari: Brenner! — **Ik.** Metsäpirtti och Sakkola: Malmberg! — **Sat.** Karkku: Hjelt (f. *vivipara*). — **Ta.** Luhanka: Lang! (= var. *arthrophyllus*). — **Sa.** Ruokolaks Utula: Hult! — **K1.** Impilaks: W. Nylander! (äfvén ett ex. från Karelia rossica, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 16). — **Ko1.** Mandroga: Elfving! (= var. *arthrophyllus*). Emedan dock från dessa provinser (utom **Ik.** och **Ko1.**) finnas säkra exemplar, torde uppgifterna åtminstone delvis afse *J. lampocarpus*, ehuru freqvensen är osäker. Särskildt bör det framhållas att Malmb. och Hult alldeles icke upptaga *J. alpinus*. Vid förnyad granskning af mina egna exemplar och uppgifter skulle jag numera tro, att *J. lampocarpus* i mellersta Sat. förekommer p (— st r), under det *J. alpinus* är st fq, ehuru jag tidigare ansett förhållandet vara nära på motsatt.

Oa. I trakten närmast Vasa har Laur. antecknat *J. lampocarpus* endast från Vasa vid ångqvarnen, hvarföre artens spontana förekomst der är osäker, så mycket mer som *J. alpinus* ej alls upptages. — **Sb.** Det bör märkas att Enw. ej alls upptager *J. alpinus* och Mela anger den såsom r, ehuru den antagligen är ganska allmän, hvarföre deras uppgifter till större delen torde afse sistnämnda art. Att döma af Melas exemplar torde dock *J. lampocarpus* förekomma, hvarföre jag ej alldeles uteslutit dessa uppgifter. — **Kb.** fq: Eur. & H., men exemplaret hör till *J. alpinus*, som ej alls upptagits. Äfvén Wainios uppgift behöfver granskas, då hans exemplar från **Ok.** enligt Brenner hör till *J. alpinus*.

Om. st r Kronoby, Pedersöre, Perho Pölkki: Hellstr.; exemplaren såväl från Kronoby som Perho tillhöra enligt Brenners bestämning *J. alpinus*. — **Ok.** „Kuhmossa otettu Lentiiran kylän luona, vaan ei tavattu pohjaisemmassa“: Wainio Kasv. Enligt Brenner är Wainios exemplar en monströs form af *J. alpinus*. Kuhmo Ontojärvi: Brenn. Reseb. p. 75; af hans egen uppg. i Brenn. Junc. följer att härmed säkert afses någon form af *J. alpinus*. Fq: Must. afser sannolikt helt och hållet *J. alpinus*, som ej upptages. — **Kp.** Solovetsk [= „Solovki“]: Beket. p. 601, ehuru uppg. ej är osannolik, anser jag dock troligt, att den afser *J. alpinus*, som ej uppräknas från nämnda ställe, men efter all sannolikhet finnes derstädes.

Ob. Ii och Kemi: Brenner!, exemplaren föras numera af Brenner själf till *J. alpinus*, men gifvo anledning till att arten upptogs i Herb. Mus. Fenn. II p. 8 från **Ob.** — Ostrobotnia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 225 (jfr under *J. supinus*) afser äfvén antagligen *J. alpinus*, som ej upptages. Likaså afser **O** i Herb. Mus. Fenn. p. 16 enligt Brenners bestämning sistnämnda art.

L[app. fenn.]: Suomen Kasvio p. 190 är efter all sannolikhet ogrundadt. Ännu må tilläggas att, ehuru arten i Herb. Mus. Fenn. II p. 8 upp-

togs bl. a. från **Ob.**, **Om.**, **Ok.**, **Oa.**, **Tb.**, **Sb.**, **Kb.**, så anmärktes dock „Spec. ex **Ob.**, **Om.**, **Ok.**, **Tb.** ad *J. alpinum* pertinere demonstravit cl. M. Brenner [detsamma är äfven fallet med exemplaren från **Ik.** och **Ko1.**]; indicationes itaque ex **Oa.**, **Sb.**, **Kb.**, qvoque denuo perscrutandae: l. c. p. 124, jfr ofvan.

Brenner uppvisar att denna art icke kan vara Linnés ursprungliga *J. articulatus*, hvarföre namnet *J. lampocarpus* Ehrh. bör användas för densamma: Brenn. Junc. p. 48 etc.; angående ortografin af sistnämnda namn se Led. IV p. 225 not. och Buchenau p. 376 not.

Af former märkas följande, hvilkas utbredning i landet är föga utredd:

Var. *aquaticus* (L.) — **Al.** st fq i östra delen af fasta Åland [= „B“]: Bergstr. — **Ab.** [Pojo] „p in insulis ad Dannskog adjacentibus“: A. Nyl. — **Sat.** Birkkala (Simming): Malmgr., jfr Carlss. — I det närmaste identisk med denna torde den „f. nodis radicanibus“ vara, som omnämnes från **Nyl.** Högland: Brenn. — Något fullt typiskt exemplar af denna form finnes icke i H. M. F. enligt Brenners bestämning, hvarjemte det bör framhållas, att exemplar från **Al.** Hammarland: Tengstr.! och **Kb.** Liperi: Europæus!, som tidigare gått under detta namn, blifvit af Brenner bestämda till *J. supinus* var. *fluitans*, jfr Brenn. Junc. p. 53.

F. *vivipara*. — **Nyl.** Förevisas af E. Juslin: Medd. I p. 93. — **Ta.** cum f. typica: Wainio Tav. or. — **Kb.** Tagen af Hällström: Medd. III p. 175. Huruvida uppgifterna afse f. *vivipara* af *J. lampocarpus* eller af *J. alpinus*, synes mig osäkert; åtminstone uppg. från **Kb.** torde afse den sistnämnda. Deremot finnes *J. lampocarpus* f. *vivipara* t. ex. från **Ta.** Kangasala!, men bör betraktas endast såsom en monstrositet, se bl. a. Brenn. Junc. p. 53 och Buchenau p. 379.

Vidare beskriver Brenner två nya varieteter, näml.:

Var. *affinis* se Brenn. Junc. p. 57 och

Var. *cuspidatus* se l. c., der det äfven nämnes att „dess utbredning sammanfaller med hufvudartens, sträckande sig nordligare ända till Kuopio“. Enligt Brenners bestämning finnes denna sistnämnda varietet i H. M. F. från **Ab.** Tenala: J. A. Öberg!; Vihti: elev Rehausen! — **Nyl.** Kyrkslätt Veikkola och Kallijärvi: Brenner!, jfr Brenn. Junc. p. 56. — **Ta.** Evo: J. E. Furuhjelm! — **K1.** Joensuu (Leskelä) och Kirjavalaks: Chydenius! — **Sb.** Kuopio: Malmberg! (se ofvan).

Juncus alpinus (Vill.) Auct.¹⁾

In maxima parte Fenniae et Lapponiae satis frequenter (— passim) inveniri videtur, cum J. lampocarpo autem saepe confusus, grare distributio non omnino certa sit.

In tota Fennia adesse videtur: Spic. I p. 17 nomine *J. ustulatus* Hoppe; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand.: Nym.

¹⁾ *J. fusco-ater* Schreb.: Brenn. Junc. p. 50.

Consp. p. 748; forma apud nos frequentissima et maxime variabilis omnium formarum confinium et per totam patriam distributa, forma typica usque ad fluvium Oulujoki, ubi tamen humilis, varietates usque ad mare glaciale occurrunt: Brenn. Junc. p. 56.

Al. [Sund] (fq) saltem ad Mångsteckta: Prim. p. 73. — **Ab.** p: Zett. & Br., Pargas plur. loc.: Arrh.; Uskela Karlberg: K. E. v. Bonsdorff! nomine *J. articulatus*; in vicinitate lacus Lojo adsunt spec. e Lojo promontorium Ornäs (Rob. Boldt) et Paloniemi promontorium Niemis: Ch. E. Boldt. — **Nyl.** (»r») Fagervik [Bykärr]: His!; Esbo Finnå: Kihlman!; Kyrkslätt Veikkola et Kallijärvi: Brenner!, cfr Brenn. Junc. p. 56; Helsingfors (!) p praesertim ad litora marina: Sæl. ann., (vide autem W. Nyl. p. 53 not); [Thusby] Gammelby: Åstr. & H.; Borgå! Pörtö, ad stagnum Illby et Valkijärvi: Sæl. Ö. Nyl.; Hogland et Tytärsaari: Brenner!, vide ceterum sub *J. lampocarpus*. — **Ka.** (st r) ex. gr. Säkjärvi Välijoki [spec. adscriptum Vilajoki!]: Blom, spec. e Säkjärvi Salajärvi!; (r?) tantum in Räisälä Sirlaks! et Jääski Jääskjärvi! vidi: Lindén; St Andreae ad ripam flum. Vuoksi: Sæl. herb. — **Ik.** Metsäpirtti et Sakkola: Malmberg! nomine *J. articulatus* (spec. determinavit Brenner); [(fq) in tota Ingria: Meinsh. p. 358]; Malmb. non comm., vide ceterum sub *J. lampocarpus*.

Sat. st fq: Hjelt; Malmgr. ex hac prov. omittit. — **Ta.** st fq? Salo, Haapamäki, Luopiois prope templum, Pento etc.: Leop.; st fq: Asp. & Th.; (r) Hälvälä verisim. plur. loc.: Norrl. s. ö. Tav.; [Lammi] Evo: Norrlin!; (p): Wainio Tav. or.; Bonsd. omittit. — **Sa.** Villmanstrand! et Lappvesi Vilkkajärvi: Sælan herb.; Ruokolaks Utula: Hult! nomine *J. articulatus* (vide sub hoc). — **Kl.** (p): Fl. Kar. — **Kol.** spec. hujus speciei tantum ad Mandroga! legi, cum praecedente a me confusa: Elfv.

Oa. p: Malmgr.! — **Tb.** distr. non certa, tamen frequentior quam *J. articulatus* esse videtur: Broth. — **Sb.** Kuopio: E. Nylander!, cfr Knabe p. 22 et vide ceterum sub *J. lampocarpus*. — **Kb.** Kide: Brander!; Liperi: Europæus & Hällström! nomine *J. articulatus*; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq - fq per fere totum territorium: Norrl. On.; ubiqve in pratis humidis: Günth. p. 54.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** st fq: Wainio Kasv. — **Kp.** st fq: Wainio Kasv.

Ob. [st fq: O. R. Fries p. 166]; p-(st r): Hjelt & H. — **Kuus.** st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** st fq: Wainio Kasv.

Lk. p (-st r) saltem usque ad Kaukkonen in par. Kittilä: Hjelt & H.; Sodankylä in ripis arenosis, locis humidis vel subuliginosis per totum territorium (fq): Blom Bidr.; multis locis enum.: Wainio Ann.; in parte septentr.-orientali par. Sodankylä nonnullis semitis humidis reg. silvaticae: Hult Ant. — **Li.** in semitis et locis pedibus depressis, humidis vel subuliginosis per reg. subsilvaticam et reg. subalpinam fluminis Tenojoki st fq parcius, extra terminum betulae tantum ad sinum varangricum: Kihlm. Ant.: haud infreqvens in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinæ [usque ad Alten et Tana]: Lund p. 89, vide etiam M. Blytt p. 289 et Blytt p. 1269. — [**L. ent.** reg. subalp. p, reg. silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. in regionibus tam campestribus, quam alpestribus praecipue maritimis fq: N. I. Fellm.

Redan under *J. lampocarpus* framhölls, att denna art ofta förvexlats med *J. alpinus* och att flere af uppgifterna angående den förra egentligen afse den senare. Det är derföre sannolikt att *J. alpinus*, ehuru den icke upptages från många trakter i södra delen af Finland, dock torde förekomma ganska allmänt i nästan hela landet (utbredningen på Åland är osäker). En möjlighet är emellertid å andra sidan, att dess freqvens är ojemn; dess ringa utbredning i de delar af **Ob.** och **Lk.** jag besökte synes tala härför.

Brenn. Junc. p. 50 framhåller, att det är lämpligast att ersätta namnet *J. alpinus* med *J. fusco-ater* Schreb.; jag har dock velat fasthålla nomenklaturen i Herb. Mus. Fenn. II, så mycket mer som släktets monograf kallar arten *J. alpinus* och uppställer *fusco-ater* Reich. såsom varietet under densamma.

Af varieteter omnämnas följ., som ännu hos oss äro föga utredda.

Var. *microcarpus* Brenn. Junc. p. 55. Endast i sydligaste delen af landet: l. c. p. 56. — **Nyl.** nordligaste delen af Kyrkslätt: l. c.

Var. *alpinus* (Vill.) Brenn. Junc. p. 55. Ända upp till Ishafvet: l. c. p. 56.

Var. *rariflorus* Hartm. Likaså: l. c. — **Lapp. ross.** cum forma typica: N. I. Fellm. Enligt Brenners bestämning finnes i H. M. F. exemplar af denna varietet från **Ik.**, **Sat.**, **Ta.** **Sb.** och **Ok.** Antagligen helt nära denna står var. *biceps* Læst., som ej omnämnas af Brenn.; den upptages från **Lapp. ross.** „ad latera alpis Hibirinæ“: Spic. I p. 17, jfr N. I. Fellm.

Var. *uniceps* Læst. „Ad latera alpis Hibirinæ in Lapp. ross.“: Spic. I p. 17; ehuru sällsynt ända till Ishafvet: Brenn. Junc. p. 56. — **sa.** Villmanstrand: Sælan! enligt Brenners bestämning. — **Kon.** Kivatsh: W Nylander!;

jfr Norrl. On. — [L. ent. „ad Maunu locis siccis fq“: L. L. Læst. p. 294, der den beskrives under namn af *J. nodulosus* var. *uniceps*, jfr Hartm. p. 422, exemplar från Kaaresu'anto!] — Lapp. ross. se Spic. och jfr N. I. Fellm.

Vidare finnes en f. *congesta* från Nyl. Borgå och Mäntsälä Andersberg: Sælan! (enligt Brenners bestämning), jfr Brenn. Junc. p. 56 äfvensom f. *vivi-para* t. ex. från Sat. och Ta., jfr l. c. och se under *J. lampocarpus* f. *vivi-para*.

Slutligen beskriver Brenner en ny underart * *arthrophyllus* Brenn. Junc. p. 56. Enligt Brenners bestämning tillhöra följ. exemplar i H. M. F. denna form. — Nyl. Kyrklätt Kallijärvi och Veikkola: Brenner! — Ta. Sysmä Nya Olkola och Maatiaisä söder om Värilä: Unonius!; Luhanka Tam-mijärvi: Lang! under namn af *J. articulatus*. — Koi. Mandroga: Elfving! (ej typ.) — Sb. Kuopio: L. M. Runeberg! — Kon. Suopohja: Simming!, jfr om alla dessa Brenn. Junc. p. 56 äfvensom (Prot. 12, V, 1888) Medd. XV p. 231.

Buchenau citerar Fellmans Pl. arcticae N:o 247 liksom formerna *uniceps* och *variflorus* under *a. geminus* Buchenau, hvilken varietet uppgifves vara „arktisch-alpin“. Var. *fusco-ater* Reich. omnämnes från mellersta och östra Europa, men var. *γ insignis* Fr. uppgifves förekomma äfven i Skandinavien: Buchenau p. 374.

Juncus supinus Moench.

In Fennia australi et media rarius (interdum passim) obviat; in septentrionem versus 64° parum superat. Formae non rite distinctae.

Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 748; Fenn. med.: Nym. Suppl. p. 313, vide etiam Buchenau p. 293.

Al. [Jomala] Sviby in litore marino: Tengstr.!, cfr Bergstr. p. 132; Sund prope templum!, Geta Djupvik: Arrh. & K.; Sottunga „Kyrklandet“! st fq, Kökar in insula coemeterii, Långskär, Helsö et Karlö: Arrh. — **Ab.** Luonnonmaa: Al. Tigerstedt!; Hirvensalo prope urbem: Elfving!; Pargas p: Arrh. ant.; Uskela: Nikl.!: [Bromarf et Finby] (fq), copiosissime ad Vättlaks, Kansjärvi! et Kivitok: Sand.; Vestanfjärd Finsjö: alumn. E. J. Petterson in dupl.!: p: Sel. Lojo Storö Saarenpää: Tikkanen & Hult herb. — **Nyl.** ad Fagervik! (st fq): His., qui insuper f. *repentem* et *fluitantem* enumerat; Esbo Punjo, plur. loc. circa Noks, Långträsk: Kihlm. ann.; Strömfors! Särkijärvi, Hogland! Lounajärvi, var. *fluitans* ¹⁾ Strömfors Pettjärvi: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland!] locis paludosis, Tytärsaari!,

¹⁾ Vide infra.

var. *repens* ¹⁾ [Hogland] cum praecedente (fq), Tytärsaari: Brenn. — **Ka.** r Kirvu Kunnustainen: Lindén!; var. *repens* ¹⁾ st r, var. *fluitans* ¹⁾ r Säkjärvi in ripis lacuum [spec. e Salajärvi!], [Virolahti] Kavala-järvi!: Blom [spec. ad f. typicam pertinent]. — **Ik.** [in plagis ad litus maris suis locis copiosissime: Meinsh. p. 358].

Sat. p: Malmgr., spec. e Raumo! et Siikais!; rr Karkku ad amnem Nohkua: Hjelt! — **Ta.** Salo! in vicinitate templi par. Luopiois cop. et ceterum ad ripas lacus Kukkia plur. loc.: Leop.; (p): Asp. & Th.; st r [Hollola] Parinpelto, [Asikkala!] Kaitas et ad Uitto ad ripas lacus Päijäne (Strömborg): Norrl. s. ö. Tav. — **Sa.** Lappvesi Lauritsala Huhmarinlahti: Sælan!; St Michel in ripis lacuum ad ostium amnis Urpola: Hasselblatt!; nomine var. *uliginosa*; Nyslott: O. Carlenius!; rr [Ruokolaks] Utula: Hult! — **Kl.** Parikkala Argusjärvi: Sahlberg!; Parikkala Sikolampi: T. Hannikainen!; r Suistamonjoki prope viam publicam: Hjelt Ant. p. 67!

Oa. (»p»): Malmgr., Malaks f.: Karsten!, Laur. non vidit. — **Kb.** var. *repens* ¹⁾ Liperi (r) Viinijoki, Viinijärvi ad deversorium Sotkuma!, Rauan-! et Aisusjoki, in Polvijärvi (st fq): Eur. & H., vide etiam supra p. 139. — **Kon.** Formam huc pertinentem teneram ac *J. nigritellus* Koch in Loimala legi: Hjelt Ant. p. 67.

Om. var. *repens* ¹⁾ Halso, Perho Möttönen!: Hellstr. — **Ok.** r Kuhmo Tervasalmi: Wainio Kasv!., cfr Must. p. 55.

Största delen af Finl. och Lappl.: Fries; finnes dock knappast i Lappland. — **Kon.** r ad catarrhactam Kivatsh: Fl. Kar.; i Norrl. On. föres exemplaret till *J. alpinus* var. *uniceps* Hartm. — **Ob.** Ostrobottnia et Fennia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 227; då Nylander med Ostrobottnia vanligen förstår **Ob.**, har jag särskildt velat fästa uppmärksamheten vid denna uppgift; att arten finnes i **Oa.**, **Om.** och **Ok.** framgår af det ofvanstående.

Såsom synes upptagas formerna *repens* och *fluitans* af flere förf. Emellertid torde uppgifterna under dessa namn delvis afse hufvudformen; åtminstone är detta fallet med Bloms uppg. från **Ka.** Om var. *fluitans* motsvarar den form som i nyare floror kallas *uliginosus* Roth, (jfr t. ex. Hartm. XII p. 120 och 121) torde enligt tidigare meddelande af Kihlm. endast exemplaren från **Oa.** och **Om.** möjligen kunna föras dit. Hvad exemplaret från **Kon.** angår, torde det vara alltför ungt att kunna fullt säkert bestämmas; emellertid upptogs på grund deraf var. *nigritellus* i Byteskat. II, jfr f. ö. t. ex. Mela Kasv. p. 156. I hvarje händelse behöfves en närmare undersökning af dessa former, hvarföre de ej särskiljas i Herb. Mus. Fenn. II, ehuru var. *repens* upptogs i Herb.

¹⁾ Vide infra.

Mus. Fenn. från N [= Fagervik]. — Enligt Buchenau p. 293 och 294 äro f. ö. dessa former med undantag af var. *nigritellus* af föga betydelse.

Juncus squarrosus L.

In Fennia, quantum scimus, non adest, quamquam in vicinitate lectus est.

Kalm, jfr Led. IV p. 231; största delen af Finl.: Fries, jfr Nym. Syll. p. 882; „in Fenn. non lectus“: Nym. Suppl. p. 313.

[**1k.** „sehr selten, bisher nur im Nordgebiete, von Pargola bis Bjelostrowa, stellweise“: Meinsh. p. 357].

Sat. uppräknas af Gadd Sat. p. 48. — [**Ko1.** tagen nära intill Finlands gräns vid Schlüsselburg!: Sahlberg i Medd. VI p. 206]. — **Ob.** Uleåborg: Jul. i V. Ak. H. p. 175. — **Li.** „in districtu Fællæ dicto Norv. ultimæ rarius“: Wahlenb. Fl. Suec. p. 224, jfr Th. Fries p. 200; härom säges „errore quodam verisimiliter orta“: Norm. ann. p. 68, se äfven Blytt p. 1269. Emellertid citeras Wahlenbergs uppg., om äfven försedd med frågetecken, ännu t. ex. Hartm. XII p. 115. — Då arten icke är känd på närmare håll än från Schlüsselburg, måste den utgå ur finska floran.

Juncus compressus Jacq.

In vicinitate orae australis passim (— satis frequenter), in interioribus autem plagis raro occurrere videtur. In septentrionem versus usque ad 63° fere lectus et ad 65° 50' indicatus est. Supra 63° tamen certe rarissime tantum ad oram maritimam occurrit, et, quæ ex his plagis indicantur, forsitan confirmatione egeant.

Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Conspect. p. 748; Fenn. med.: Nym. Suppl. p. 313, vide etiam Led. IV p. 229 et Buchenau p. 187.

Al. p: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** Åbo: Arrh., vide jam Leche p. 12; Pargas p: Arrh. Ann.; Nystad Birkholm: Hollm!; Uskela Fulkila: K. E. v. Bonsdorff!; [Bromarf] cop. ad Söderstrand: Sand.; [Pojo] (fq): A. Nyl.; Vihti (p): Printz; Vihti Olkkala: af Hällström! — **Ny1.** Ingå in taeniis prope Fagervik: His.; (fq): W. Nyl.; p in maritimis: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] (r) in litoribus: Brenn!; cfr Schrenk p. 157. — **Ka.** Virolahti Pitkäpaasi: Blom. — **Ik.** p: Malmb., spec. e Käkisalmi!; p: Fl. Kar., certe etiam ad hanc et antecedentem provinciam referendum; [in tota Ingria (st fq): Meinsh. p. 357].

Sat. r Vesilahti Laukko!, Karkku Kauniais!, Kyrö Herttua!: Hjelt, Malmgr. non comm. — **Ta.** [Tavastehus] (p): Asp. & Th. — **Sa.**

Nyslott: Sælan! — **Kl.** Parikkala Kangaskylä in deversorio pristino: T. Hannikainen!: Sortavala: W. Nylander!: r Pälkjärvi Tyydinsaari!. Kurkijoki [= Kronoborg] prope deversorium!: Hjelt, cfr Hjelt Ant. p. 46; Fl. Kar. vide sub **Ik.** — **Kol.** Petrosavodsk: W. Nylander!

Oa. Qvarken (p), Oravais r: Laur.: Vasa cop. in Vassklot: Hjelt, Malmgr. omnino non comm., vide infra. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124. — **Kon.** in Saoneshje ad Schungu! fq in graminosis juxta ripas et secus vias, praecipue locis argillosis, Velikaja-guba! ad vias: Norrl. On., cfr l. c. p. 69 et Günth. p. 54: Tolvoja, Vyrozero, Kusaranda! unico loco: Kihlm.

Om. Nykarleby r: Laur., vide infra.

Ob. Simo Ruikka: Brenn. Ber. 1870: Kemi prope oppidum: Hjelt, non omnino certus; r in oppido Torneå: O. R. Fries p. 163. vide infra.

Några exemplar, som en tid blifvit förda till denna art, visade sig i sjelfva verket tillhöra *J. Gerardi*, hvarföre arten i Herb. Mus. Fenn. II upptogs hvarken från **Oa.**, **Om.**, eller **Ob.** (Då O. R. Fries ej upptager *J. Gerardi* kunde hans uppg. möjl. afse denna.) Emellertid har Laurén på förfrågan upprepat sin uppg. och Brenn. Ber. 1870, som jag först senare varit i tillfälle att genomgå, upptager såväl denna art som *J. Gerardi* från Simo, hvarjemte det bör nämnas att arten i grannländerna förekommer spridd i Vesterbotten: Hartm. XII p. 115, äfvensom vid Archangelsk: Fl. Samoj. p. 10 och Beket. p. 601. — **Ob.** st fq: Jul. p. 278, afser att döma af freqvensen, antagligen den då ännu ej ätskilda *J. Gerardi*. — Om **Li.** se under *J. Gerardi* och om nomenklaturen Nym. Consp. p. 749.

Juncus Gerardi Lois.

Ad litora marium omnium adest et plerumque frequenter aut satis frequenter crescit.

Maxima pars Fenn.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 749. vide etiam Buchenau p. 189.

A1. (>st r>): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr.; fq: Prim. p. 73. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Arrh. Ann., Sand. et A. Nyl. — **Nyl.** fq: His.; fqq: W. Nyl.; fq in maritimis: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] (p), Tytärsaari: Brenn. — **Ka.** ad Fredrikshamn (Qvist): Fl. Kar. p. 192: Lavansaari [= Laivasaari] (Bær), in portu Viborg Trångsund: Rupr. Diatr. p. 22, cfr Brenn.: Virolahti Pitkäpaasi: Blom! — **Ik.** Koivisto [= Björkö]: Rupr. Diatr. p. 22: [ad litus maris a Koporje

usque ad ostium fluminis Narowa suis locis haud fq: Meinsh. p. 357 nomine *J. bottnicus*, omnino extra isthmum].

Sat. fq in litoribus: Malmgr.

Oa. fq in litoribus: Malmgr. et Laur.

Om. fq ad mare: Hellstr. — **Kp.** Solovetsk: Knabe!, spec. facie fere *J. alpini*, sed characteribus anatomicis certe huc referendum auct. Arrh.: inter Soroka et Shuja: Selin!; Kemi: Malmgren!

Ob. Liminka fq: Brenn. Reseb. p. 78; Uleåborg: W. Nyländer!: li Maagrunni, Kempele! et Kemi!: Brenn. herb.: Simo Ruikka etc.: Brenn. Ber. 1870, vide etiam Wahlenb. — **Kk.** Sonostrow: Mela Pl., vide etiam sub **Lapp. ross.**

Li. ad litora maris locis depressis subhumidis per totam Finmarkiam . . . p cop., ut etiam ad sinum bottnicum copiose lectus: Wahlenb. p. 82 et 83, ubi describitur nomine *J. bothnicus*; fq in reg. maritima totius Finmarkiae: Lund p. 89 eodem nomine; fqq usque ad Ostfinmarken: M. Blytt p. 291 et 292, cfr Hartm. p. 423; Varangria austr. [Nyborg], Karlbunden et Barsnjarga in reg. subalp. litor.: Arrh. ant.

Lapp. ross. in litoribus maris fq cop.: Fellm. Ind. nomine *J. bothnicus*; in litoribus marium sabulosis fq: N. I. Fellm., cfr l. c. p. LIV; spec. in H. M. F., adest tantum e **Lt.**; **Lim.** et **Lp.** enum.: Mela Pl.; **Lv.** vide N. I. Fellm.

Li. „ad flumina Tana et Lutto parcius“: Fellm. Lapp. under namn af *J. bothnicus*, jfr Led. IV p. 230 och Desideratkat. p. 7 under *J. bulbosus*; Kihlm. Ant. misstänker att uppg. hänför sig till *J. alpinus* Vill., som icke upptages af Fellm.; huruvida detta är riktigt vågar jag ej påstå (jfr under *J. silvaticus*), men emellertid vore förekomsten här det enda fallet der *J. Gerardi* i Finland skulle förekomma i det inre (tagen inuti landet i Uppland: Hartm. XII p. 115; „Ross. interiorib. rarius“: Nym. l. c.), hvarföre bekräftelse erfordras. Angående förekomsten vid hafvet se under **Lapp. ross.**

Lapp. ross. „ad litora Lapp. ross. solum *J. atrofuscus* fq nec *Gerardi*“: Fl. Samoj. p. 59, der *J. atrofuscus* beskrifves. Emellertid påstår N. I. Fellm. „*J. atrofuscum* Rupr. l. c. e *J. Gerardi* nullo modo distinguere valui, nam omnibus partibus conveniunt“; detta framhölls redan tidigare af M. Blytt p. 291 och 292 samt Led. IV p. 230. Buchenau upptager *J. Gerardi* var. *atrofuscus*, men tillägger „An vera varietas“: Buchenau p. 188 och 189; tilläggas må att Rupr. l. c. uppgifver „in sino bottnico forsan verus *J. Gerardi*, ut in sino fennico adest“. Om nomenklaturen se äfven Nym. l. c.

Juncus bufonius L.

In tota Fennia, parte maxime septentrionali forsitan excepta, frequenter aut frequentissime et saepe copiose crescit. In Lapponia rarius tantum occurrit et in multis plagis praecipue ad orientem versus omnino non obviam.

Fq (aut fqq)¹⁾ in Fennia usque ad 64° inveniri consentiunt fere omnes auctores, cfr Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp. austr. occ. et media: Fries: per totum territorium: Nym. Consp. p. 749: „in allen fünf Erdtheilen verbreitet. überall besonders der menschlichen Cultur sich anschliessend und ihr folgend. In den kalten zonen fehlend, jedoch noch im südlichen Grönland auftretend“: Buchenau p. 177, vide etiam Led. IV p. 231.

Om. fqq: Hellstr. — **Ok.** fq: Wainio Kasv., cfr l. c. p. 96: (p): Must. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob. st fq: Jul. p. 278 [et O. R. Fries p. 166]: st fq – fq saepeque cop. in viis et ripis: Hjelt & H., cfr l. c. p. 115 not. — **Kuus.** (st fq): Sahlb. Fört., cfr Wainio Kasv., qvi de distributione incertus est: Perno: Wainio ann.: Haataja: Brotherus & F. v. Wright! — **Kk.** (fq): Wainio Kasv.: ad infimam partem hujus territorii [= Lapponia orientalis] p cop.: Fellm. Ind.: ad pag. Knjasha! et abhinc meridiem occidentemque versus p obviam: N. I. Fellm., ambo ad **Kk.** spectant, cfr l. c. p. XXXIX.

Lapp. fenn. r Kolari Jokijalka complur. loc.. Sieppijärvi et cop. ad Koskenniemi, Kittilä Kaukkonen!: Hjelt & H.: Sodankylä locis limosis pagi Sattanen et prope Onnela st r: Blom Bidr.: in parte infima silvatica Lapp. merid. et Lapp. Kemensis p locis humidis . . . Sed in adjacentibus regionibus fq occurrit: Wahlenb. p. 81: in humidis uliginosis ad lacum Inari et pagos Luiro. Kairavuopio [= „Kainacroopio“] atque Pelkola in par. Sodankylä cop.: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant.: Sodankylä Kairala, Kemijärvi Kostamo et prope templum: Wainio Ann.: usque ad pag. Luiro: Hult Ant.; nobis haud obvia, in pag. Kyrö tamen forsitan adest: Kihlm. Ant.; [p in reg. subsilv. usque ad Alten: Lund p. 89, non ad Fen-

¹⁾ Arrh. Ann., Sæl. Ö. Nyl., Blom, Lindén, [Meinsh. p. 357], Leop., Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Mela; ubique fq: A. Nyl.; fqq saepe cop.: Hult; fq – fqq: Elfv.; fq in toto territorio: Norrl. On.

niam spectat]; Var. austr. Renöe: Th. Fries p. 200, cfr Th. Fries Resa p. 59, Blytt p. 1269 et Hartm. p. 423. — [**L. ent.** spec. adest in herb. Mela.]

Lim. sine loco proprio: Mela Pl., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 9. — **Lv.** Kuusreka, Olenitsa, Kaskarantsa, Kusomen et Tetrina: Mela Pl. — **Lp.** Pjalitsa: Mela Pl. et herb.

Afvikande freqvens är i den tryckta literaturen endast **Tb.** st fq: Broth. — **Lp.** Ponoj: Knabe Pfl. p. 280, då arten ej upptages af någon annan botanist från Ponoj, behöfver uppg. bekräftas.

Af former upptagas följ.:

„Planta paradoxa, Pinheaded cobweb mushroom Petiv. gaz. 51 f. 7 copiose crescit ad Helsingfors Finlandiae, missa ab Abr. Argillandro, quam demum asseveravit adolescere in *Juncum bufonium*“: Fl. Suec. p. 114, jfr W. Nyl.

Var. *fasciculatus* Koch. **A1.** p: Bergstr. — „Forma sine ulla constantia saepe in formam remotifloram transiens“: Buchenau p. 176.

F. parvula Hartm. **A1.** fq: Tengstr.! — **Nyl.** [Hogland] stranden vid Kapelsatama ymnigt: Brenn.! under namn af *f. minima*, jfr äfven Byteskat. II, men se härom Buchenau p. 177.

Juncus capitatus Weig.

In Fennia austro-orientali unico loco 60° 52' lat. anno 1878 lectus.

Fenn. non nisi in mer.—or. (Isthm. carel.: Sahlberg 1878): Nym. Suppl. p. 314, (cfr Nym. Consp. p. 750).

Ik. Pyhäjärvi prope pagum Kelia! copiose in ripa arenaria: Sahlberg in (Diar. 5, X, 1878) Medd. VI p. 206, qvum primum in Fennia adnotatus.

Juncus castaneus J. E. Sm.

In regione litorali Lapponiae maxime septentr.-orientali passim copiose.

In regione litorali Lapp. Ross. bor. ex. gr. a Kildin ad Tres insulas: Spic. II p. 6; Lapp. bor. or.: Fries, vide etiam Buchenau p. 403.

Lapp. ross. in reg. litorali Lapp. Ross. bor. a Kildin (F. Nylander Spic.!) ad Ponoj (!) p cop.: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLVIII etc. (saltem in 6 paginis); Ponoj cop.: Knabe Pfl. p. 281, vide etiam F. Nyl. Und. p. 52, Broth. exk. p. 76 et 77 et Broth. Utdr. p. 131;

Karabelnij nos: Brenner!; Malo Gorodetskaja (A. H. & V. F. Brotherus): Wainio herb.; Kukovicha: F. Nylander!; Vaidoguba: Broth. Wand. p. 14! — (Adest igitur, quantum adhuc constat, in prov. Lp., Lt., Lm.).

Lapponia (Schrenk pl. exs.), Fennia (Nylander): Led. IV p. 232; att Nylander citeras för Finland beror säkert på förväxling, då arten hos oss hittills ej blifvit funnen utom Lapp. ross., jfr t. ex. N. I. Fellm. p. XXVI not.

Juncus stygius L.

In Lapponia et in tota fere Fennia, Alandia forsitan excepta, crescit, quamquam plerumque, praecipue in meridiem versus, ravior (— rarissimus) est.

Maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Ostrobohtnia et Finl. borealis (F. Nylander in litt.), Olonets (Olbricht pl. exs.): Led. IV p. 233; Fenn.: Nym. Consp. p. 750; Finnland: Buchenau p. 393.

Ab. Uskela: Nikl!; r in pago Muro ad rivum per qvem Puujärvi in lacu Lojo influit: Sel. — **Nyl.** Fagervik Brännäsflyet: His. p. 60!; Ingå Barö Böhlsmossan et Borgå Emsalö: Sæl. ann.; r Borgå Orrby, ad Pimijärvi [in schedulo et Sæl. Öfvers. Valkijärvi!] prope Karsby, Strömfors Kortö!: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** Vehkalahti Kannusjärvi: Sæl. Ö. Nyl. — **Ik.** [certe indagandus: Meinsh. p. 358].

Sat. rr Karkku Nohkua: Hjelt! — **Ta.** [Lammi] Evo in saltu publico haud nimis raro [= „icke särdeles sällsynt“] et quam ob rem etiam in partibus par. Asikkala vicinis: Norrl. s. ö. Tav.: Jämsä (!) Pitkäjärvi: Sæl. herb.; Iitti: alumn. R. K. Stråhle in dupl! — **Kl.** r Ruskiala: Fl. Kar.! — **Köl.** Led. vide supra; adnotatio forsitan ad praefecturam Olonets spectet.

Oa. Jurva: Malmgr.! — **Tb.** st r Karstula, Viitasaari! et Pih-tipudas plur. loc.: Broth.; [Pihlajavesi!] in sphagnetis et paludibus inter Koivumäki et Isomäki: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** r: Mela; Iisalmi in septentr.-orientali parte: Lundstr.! — **Kb.** st r: Wainio Kasv., spec. e Nurmes Konnanlampi! et Lieksa Kivivaara! — **Kon.** st r in paludibus prope Tiudie! et Unitza!, Gorka [spec. adscriptum Gorskij pogost] et Dianova-gora (Simming), Jalguba (Günther), in insula Pöpönsaari! lacus Suojärvi Reg. occ.: Norrl. On., cfr Günth. p. 54.

Om. p, in parte interiore [= „högre upp i landet“] (st fq): Hellstr. — **Ok.** in par. septentrionalibus p, in australibus st r: Wainio Kasv.; Puolanka Kivari—Housuvaara: Brenner!; Paltamo: Lönnbohm! — **Kp.** st r: Wainio Kasv.

Ob. Prope Uleåborg (Stud. Lund), in Pudasjärvi!: W. Nyl. Till. p. 303; Ylikiminki in vicinitate templi, Simo prope Marros-tenmäki: Brenn. herb.; r tantum in Kemi legimus: Hellstr. Distr. p. 10 et 18!; [(p): O. R. Fries p. 166]; r in paludibus Rovaniemi(!) Alajääskä et Tolonen: Hjelt & H. — **Kuus.** p: Sahlb. Fört. et Wainio Kasv.; var. *uniceps* Hännilä: Nyberg!, cfr Byteskat. II. — **Kk.** p: Wainio Kasv.; Knjasha (Karsten): N. I. Fellm.

Lapp. fenn. r in paludibus Kittilä Kaukkonen! cop., Kolari prope Jokijalka ad viam in Lompola versus: Hjelt & H.; Sodankylä r in paludibus aqvosis turfosisqve apertis prope Onnela et Petäjäsaari: Blom Bidr., spec. e Lomsa!; in paludibus aqvosis per partem silvaticam et subsilvaticam Lapp. suecicarum usqve ad Inari ejusqve lacum Hastemjärvi p cop.: Wahlenb. p. 83, cfr Kihlm. Ant.; in paludibus aqvosis denudatis (ubiqve): Fellm. Lapp.; Kuolajärvi: Eberhardt!; tantum ad Kaamas, Väylä!, Pakananjoki legimus, verisimile autem est, plantam in reg. subsilv. quidem haud raram esse: Kihlm. Ant.; Utsjoki: Sæl. Kat. — [**L. ent.** reg. subalp. r: Læst.; Kaaresu'anto: Montin!]

Lapp. ross. in paludosis profundis (p): Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm. et l. c. p. XXXIX; Porje-guba [in **Lim.**]: Mela Pl. et Sahlberg!; Kuusreka [in **Lv.**]: Mela herb.

Sat. Birkkala: C. W. Törngren in herb. lyc. n.; behöfver måhända bekräftas.

Juncus triglumis L.

In superiore tantum Lapponia crescit; de frequentia auctores dissentiunt.

Maxima pars Lapp.: Fries, cfr Nym. Consp. p. 750 et Buchenau p. 389.

Lk. Raututunturi ad Koptusvanka in reg. silv., Saariselkä r in reg. silv. et subalp.: Hult Ant.; Muonionvaara [in **L. ent.**?]: C. P. Læstadius! — **Li.** locis uliginosis et irrigatis in regionibus alpinis et subalpinis omnium Lapponiarum vulgatissime, . . . juxta flumina

subsilvatica Lapp. Torn. p descendit: Wahlenb. p. 84, cfr Kihlm. Ant.; cum praecedente [*J. stygio*] fq: Fellm. Lapp.; Inari Verkkojärvi: Silén!; in ripa flum. Vaskojoki p ex. gr. ad Tirro, Jibmonsuanto!, sine dubio in alpibus multis locis: Kihlm. Ant.; haud infrequens in [reg. alp. et] subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 89, cfr Lund Beretn. p. 43; Varangria austr. Angsnäs, Karlbunden et Barsnjarga in reg. subalp.: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 286 etc. — [**L. ent.** reg. alp. et subalp. p, reg. silv. r: Læst.; Maunu et Enontekiäinen: A. Montin!; Enontekiäinen Naimakka: Malmberg!]

Lapp. ross. Praecedente [*J. biglumi*] vulgatiores et occurrunt ubique in paludibus profundis a Kivirega usque ad Kolmesoivemadaketsa: Fellm. Ind.; Kildin : F. Nylander!, cfr de ambis N. I. Fellm.; Jokonga (F. Nylander), nullibi vero mihi obvius fuit: N. I. Fellm.; ad Ponoj spec. unicum legi: Brenn. add.; Hibirä: Mela Pl. et Brotherus!, cfr Broth. Wand. p. 7: in cacumine montis Gorälaja 7 km ad septentrionem versus a Kola et ad ostium fluminis Teribjerka: Beket. p. 602, quod cfr; Jokostrow: Malmberg! et Sahlberg!; ad superiorem partem fluminis Keinjavr: Palmén!; Ponoj: Mela Pl.; ad pagum Ora copiose in paludoso: Enw. ann.; Tsipnavolok: Brotherus!; Tshavanga in **Lv.**, fq ad Orloff, etc.: Kihlm.

Ostrobottnia et Finl. borealis (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 233; härmed skulle väl afses **Kuus.**, men då ingen bekräftelse härpå förefinnes, måste uppgiften tillsvidare förkastas. *J. triglumis*: Wainio Kasv. p. 82 är nämligen tryckfel för *J. trifidus*, se Medd. IV p. 161.

Tilläggas må att denna art enligt Suomen Kasvio p. 188 är allmännare än *J. biglumis*. (Uppg. är antagligen affattad i analogi med Hartm. p. 424 och Blytt p. 1268). — **Lk.** Då arten, såvidt nu är bekant, endast förekommer i n. ö. hörnet af denna lappmark, hvilket först under allra senaste tid besökts af någon botanist, har jag fört Wahlenbergs och Fellmans uppg. utslutande till **Li.**

***Juncus biglumis* L.**

Ut antedecens.

Maxima pars Lapp.: Fries, cfr Nym. Consp. p. 750 et Buchenau p. 388.

Lk. reg. silv. multis locis et in Raututunturi et in Saariselkä, reg. subalp. p in Saariselkä: Hult Ant. — **Li.** [locis altioribus saltuosus irrigatis summarum alpium tum septentrionalium ac praecipue meridionalium fere ubique fq uti: in Rastekaisa Finmarkiae

orientalis, in Harimatskaidi prope Puolmak . . . sed infra alpes haud descendit: Wahlenb. p. 84, cfr l. c. p. XVIII (et LXI)]; ad templum Utsjoki (!) in terra uliginosa, de cetero ad alpes tantum superiores: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant.; Inari Paloivi: Silén!; in uliginosis et in terra aqua nivali irrigata reg. alpinae fq, in reg. subalpina p, in alpe Ailigas, Hammasuro ad lac. Peldojärvi, Puolmak; etiam ad flum. Vaskojoki! [ex. gr. Jibmonsuanto!] reg. subsilvaticae multis locis: Kihlm. Ant.; fq in [reg. alpina et] superiore parte reg. subalpinae totius Finmarkiae: Lund p. 89; Varangria austr. reg. subalp. — reg. alp. st fq: Arrh. ant., spec. e Karlbunden!; in reg. alpina in viciniis Utsjoki frequentior quam in viciniis Inari: Hult alp. Pfl. p. 181 et 182, vide etiam M. Blytt p. 286 etc. — [L. ent. reg. alpina et subalp. p: Læst.; Termesvaara: Malmberg!]

Lapp. ross. locis uliginosis sterilibus irrigatis alp. Hibirä Tuoddar et ad lacum Imandra: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; Hibirä! et Kildin!: F. Nylander, cfr N. I. Fellm.; ad pagum Ponoj (!): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLIX et Knabe Pfl. p. 280; Tshun (etiam herb.), Deveatoi: Mela Pl.; Tuatash haud infreqvens: Enw. ann., spec. vidi ab Hollm. lectum in herb. lyc. n.; Semostroff: Brotherus in herb. Mela; Tshipnavolok: Brotherus!; Voroninsk in **Lm.**! cop., **Lp.** interdum saltem fq ex. gr. inter Orloff et Ponoj etc.: Kihlm.

Anmärkas må att det är denna art som förekommer i Samojedernas land och på Novaja Semlja, hvaremot *J. triglumis* ej blifvit derstädes antecknad.

Juncus trifidus L.

In alpinis et subalpinis Lapponiae regionibus praecipue in montibus maxime vulgaris, ad meridiem versus in montibus Fenniae septentrionalis ad 65° 35' descendit.

Maxima pars Lapp.: Fries; Ostrobottnia et Fennia borealis (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 234 [ad **Kuus.** spectat]; Lapp. Ostrob. . . alp.: Nym. IV p. 750; Fenn. bor. (Kuusamo, nec Ostrob.): Nym. Suppl. p. 314, vide etiam Buchenau p. 183.

Kuus. Pudasjärvi Iso Syöte prope cacumen: Brotherus in Medd. XIII p. 227 et Broth. Ber. 1883; in cacuminibus montium Ukonvaara!, Nuorunen(!) et Mäntyunturi: Wainio Kasv.; Pyhä-

vaara, Rukatunturi! Naatikkavaara (Brotherus & F. v. Wright): Broth. in litt. — **Kk.** in cacuminibus montium Kivakka et Päänuorunen: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. in omnibus montibus subalpinis fqq et saepe copiosissime, variat floribus albis!: Hjelt & H.; Sodankylä r in cacumine alpis Kommattivaara parce: Blom Bidr., spec. e Pyhätunturi!; locis siccis apricis petrosis per latera inferiora omnium alpium et in montibus alpinis ac subalpinis omnibus, etiam districtus silvatici usque ad Pyhätunturi Lapp. Kemensis, Nonainen Lapp. Tornensis etc., nec non in campis subalpinis jugo adjacentibus ubiqve vulgatissime. Sed in loca inferalpina et extra alpes de caetero non descendit: Wahlenb. p. 81, cfr l. c. p. XXXI, XXXIV [et XXXVII]; locis siccis apricis per latera omnium alpium et in montibus alpinis subalpinisque ubiqve fqq: Fellm. Lapp., vide etiam Norrl. Lappm. p. 258; Pallastunturit fq in reg. alp. et subalp.: Hjelt; Kuolajärvi Sallantunturi: Eberh.; fq in reg. alpina et subalpina, st fq qvamqvam parcius in reg. silvatica, sed longius ab alpihus r: Hult Ant.; in locis glareosis apricis reg. alpinae fqq et subalpinae fq in subsilv. qvoqve reg. ex. gr. juxta flum. Vaskojoki multis locis, inter Tuulijärvi et Pakananjoki fq, ad Kultala: Kihlm. Ant.; fq in reg. [alp. et] subalpina totius Finmarkiae: Lund p. 89; Varangria austr. reg. subalp. litor. — reg. alp. fq: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. alp. fq, reg. subalp. p, reg. silv. r: Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 258.]

Lapp. ross. locis siccis apricis per latera omnium alpium et in montibus alpinis atqve subalpinis ubiqve fq: Fellm. Ind.; locis siccis apricis Lapp. Ross. praecipue borealis fq: N. I. Fellm.; Shellesna et Krestovaja-gora prope Kantalaks etc.: Broth. Wand. p. 5 etc.; Imandra in ripa sabulosa: Mela herb.; Tshapoma prope litora: Kihlm. Bericht p. 22.

Ob. st fq: Jul. p. 278 är orätt, då uppg. knappt kan åsyfta **Kuus.** — Buchenau p. 182 för vår form uteslutande till *a vaginatus* Neilr. — Visserligen upptages var. *monanthos* Horn. från **Lapp. ross.**: Fellm. Ind., och denna form föres af Buchenau till *β foliosus* Neilr., men jag skulle snarare tro att Fellman åsyftar en form motsvarande *uniflorus* Tausch. af *vaginatus*. F. ö. har Fellmans uppg. ej bekräftats af senare förf.

Luzula nemorosa E. Mey.¹⁾.

In Fennia australi rarissime disseminatur.

„In südlichen Norwegen, Schweden und Finland selten und an einzelnen Stellen, vermuthlich nur eingeschleppt“: Buchenau p. 95; Fenn. (Sælan 1883), probab. introd.: Nym. Suppl. p. 314.

Nyl. f. *albida* Thusby Lepola på tidigare odlad äng: Arth. Hjelt enl. exemplar. — **Sa.** f. *rubella* Hoppe nära Villmanstrand i mängd i början af Aug. 1883 med mogna frön; ängen ej besädd på mycket lång tid, så att, om den äfven tidigare varit besädd, hade arten bibehållit sig i årtal: Sælan i (Prot. 6, X, 1883) Medd. XIII p. 166 o. 167, der utförligare beskrifning meddelas; exemplaret från Villmanstrand Parkkarila! — I afseende å nomenklaturen se Buchenau p. 95.

Luzula parviflora (Ehrh.) Desv.

In regione subalpina Lapponiae fennicae passim aut praecipue ad flumina frequentius obviam, unde etiam raro et inferius descendit et superius adscendit; in Lapponia rossica plerumque minore frequentia occurrit; in meridiem versus quamquam rarissime ad 67° 40' adnotata.

Maxima pars Lapp.: Fries; Lappon.: Nym. Consp. p. 751; in plagis arcticis Europae: Buchenau p. 110 nomine *L. parviflora* var. *fastigiata* Buchenau.

Lapp. fenn. rr unicum spec. in luco ad Kukasjoki inter fluvios Liukajoki et Aakenusjoki in par. Kittilä vidimus: Hjelt & H.!; in nemorosis humidis juxta flumina per partem subalpinam Lapp. Torn. p cop., nec alibi a me visus: Wahlenb. p. 85, cfr l. c. p. XVI; in nemoribus juxta flumina ad Utsjoki p: Fellm. Lapp.; ad fluvium Muonio inter Huukki et Kihlanki: Læstadius!; Pallastunturit st fq in reg. subalp., etiam in reg. silvaticam descendit: Hjelt, cfr Hjelt & H. p. 80; Ounastunturi: Malmberg!; Saariselkä in summa reg. subalpina in Lumikuru inter Ukselmapää et Seisomankivenpää: Hult Ant.; Kultala st fq — p: Wainio Ann.; locis nemorosis reg. subalpinæ p parcius, sed ad flum. Tenojoki! inter Yliköngäs et Puolmak st fq, in alpibus Ailigas et Rouvuoarvi terminum betulae paullum superat et ad Kultala in reg. subsilvaticam parcissime descendit, Ailigas VSV 365, Kuarvekods h. 400 [Rastekaisa NO

¹⁾ = *L. angustifolia* Garcke eller *L. albida* DC.

412]: Kihlm. Ant.; p in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 89, cfr Lund Beretr. p. 43; Näytämö: E. Nylander & Gadd!; in Var. merid. ad tractum praedii Elvenæs: Norm. p. 311; Varangria australis in locis graminosis siccioribus reg. subalpinæ p: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 294, Blytt p. 1269 et 1270, Hartm. p. 425 etc. — [**L. ent.** reg. alp. r, reg. subalp. fq, reg. silv. p: Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 262.]

Lapp. ross. ad flumina Paatsjoki et Tuloma parcius: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; in humidis juxta pagum Ponoj (!) et piscinam Harlofka maris glacialis: N. I. Fellm. nomine *L. spadicea* var. *parviflora*, cfr l. c. p. XXXIV et XLI, Broth. exk. p. 76 et Knabe Pfl. p. 280; Tshun (!), Hibirä, Ponoj: Mela Pl.; Tshun, Tuatash et Nuorti: Enw. ann.; Lujauri-urt fq ad rivulos in reg. alpina, p in reg. silvatica praecipue prope terminum arborum, Svjätoj-noss, Orloff haud infreqvens in salicetis et in terra lapidosa humidula, Rusiniha in nemorosis, Voroninsk parcius ad fluvium, Porojavr copiose in betuleto: Kihlm.

Uppogs i Fört. 1852 från Ö [= Österbotten]; uppgiften torde dock med säkerhet bero på något misstag, då den ej upprepas i Herb. Mus. Fenn. — Att Buchenau för vår form till sin var. *fastigiata* antyddes redan ofvan.

Luzula Wahlenbergii Rupr.¹⁾

In vicinitate totius fere orae septentr.-orientalis Lapponiae satis frequenter aut passim inveniri indicatur, ceteroquin in Lapponia rara.

Maxima pars Lapponiae: Fries nomine *L. glabrata* L.; Lapp: Nym. Consp. p. 752, vide etiam Buchenau p. 113 nomine *L. spadicea* γ *Wahlenbergii* (Rupr.).

Li. locis siccis duris per latera omnium alpium etiam maritimarum totius Finmarkiae fere (ubique fq): Wahlenb. p. 86 nomine *Juncus spadiceus*; in Utsjoki ad Sjakkaljock et alibi rarius: Fellm. Lapp. eodem nomine; Inari Paloivi! et Kuurunaudsche!: Silén; ad Veitschinjarga! juxta flum. Tenojoki reg. subalpina, [Rastekaisa NO 536]: Kihlm. Ant.; Varangria austr. reg. subalp. in graminosis et rupibus humefactis st fq — p: Arrh. ant., spec. e

¹⁾ *Luzula spadicea* (All.) DC. γ *Wahlenbergii* (Rupr.): Buchenau p. 113.

Karlbunden!; Varangria austr. usque ad 69° 57': Norm. ann. p. 61, vide ceterum M. Blytt p. 295 et 296 etc. et infra. — [**L. ent.** reg. alp. p: Læst.; Kilpisjärvi: Malmberg!; Saanavaara: Mela herb.]

Lapp. ross. ad Petshenga [= Peisen] tantum legi: Fellm. Ind. nomine *L. spadicea*; secus totam oram maris glacialis e Petshenga (Fellm. Ind.) usque ad Krasnisholk! [in **Lp.**] inter Pjalitsa et Ponoj (!) maris albi st fq etiam ad sinum Kola!: N. I. Fellm. nomine *L. spad.* var. *Kunthii* E. Mey.; Hibinä: Ångstr. p. 52, nomine *L. glabrata*, Mela herb. et Broth. Wand. p. 8!; Tuatash etc.: Enw. ann.; in H. M. F. etc. ab haud paucis locis non tantum in **Lp.**, sed etiam in **Lm.** et **Lt.** invenitur.

Li. „Almindelig i Fyrre og Birke-Regionen over hele Finmarken fra Havets Niveau til over Birkegrænsen“: Lund. p. 89 under namn af *L. spadicea* DC. (*L. glabrata* anföres på sätt och vis såsom synonym); att arten vore allmän i tallregionen synes mig mindre sannolikt, hvarföre uppg. behöfver bekräftas, den upprepas dock af Blytt p. 1270. — **Lim.** Enligt en anteckning i Mela Pl. synes arten äfven förekomma på Tshun.

Påpekas bör att *Luzula glabrata* (Hoppe) Koch ej är känd från finska området. Utom Fries' uppg. under namnet *L. glabrata*, som redan t. ex. af Hartm. p. 426 m. fl. föres till *L. Wahlenbergii*, böra äfven uppgifterna från Hibinä: Ångström p. 52 och Lapp. ross.: Herb. Mus. Fenn. p. 16, jfr Fört. 1852, otvifvelaktigt föras dit. — Lund rättar sjelf p. 89 uppg. i Beretrn. p. 44.

Luzula pilosa (L.) Willd.

In tota Fennia et in inferiore parte Lapponiae frequenter, in Lapponia superiore plerumque satis frequenter aut passim occurrit, sed in regione alpina vix obviam.

Fq in tota Fennia inveniri consentiunt fere omnes auctores [exceptiones vide infra], cfr Till. [tantum *Luzula*] et Kalm; in silvis per totam patriam ad [„Mounioniska“ =] Muonioniska usque: Wirz. Pl. off. p. 29; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 752 nomine *L. vernalis* DC., vide etiam Buchenau p. 84.

Lapp. fenn. st fq — fq in silvis, rarius in campis per totum territorium: Hjelt & H.; in pinetis arenosis, abiegnis turfosis, silvisque mixtis vel frondosis nec non in ericetis fq provenit: Blom Bidr.; in sterilibus ericetis per partem silvaticam et subsilvaticam omnium Lapponiarum vulgaris usque ad Sotajoki Lapp. Kemensis: Wahlenb. p. 84 et 85; haud infrequens: Fellm. Lapp.; in parte

septentr.-orientali par. Sodankylä fq in reg. silv., st fq in reg. subalp., sed e reg. alp. non adnotata: Hult Ant.; in reg. subsilv. Könssävaara, Kettumatti, locis nemorosis reg. subalpinae alpium Muotkatunturit st fq, ad Ailigas et Näytämö reg. subalp., in reg. alpina territorii non lecta, Pietarlauttasoaivi S 355, Tuarpumoaivi N 267, Peldoaivi SO 323, Kuarvekods h. 400 [Rastekaisa SO 186]: Kihlm. Ant.; p in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinae: Lund p. 89; Varangria (»fq»): Th. Fries p. 200; in Var. merid., (unde hactenus non memorata), prope cataractam inter Klostervand et Goalsejavre, inter Goalsejavre et Bossojavre, latere rossico ad Galgoaive: Norm. p. 311, cfr Norm. ann. p. 61. — [**L. ent.** reg. subalp. p, reg. silv. fq: Læst.; in reg. subalp.: Norrl. Lappm. p. 262].

Lapp. ross. haud infreqvens: Fellm. Ind.; in silvaticis ad pagos Tshavanga et Kantalaks (!) et abhinc meridiem versus haud infreqvens: N. I. Fellm., (cfr l. c. p. XLIII); Ponoj in declivi ad meridiem versus (etiam herb.), Tshapoma, Kuusreka etc.: Mela Pl., cfr Knabe Pfl. p. 280; Srednji: Broth. Wand. p. 9; Ora, Nuorti, Sashejka: Enw. ann.; Voroninsk fq et cop. in betuleto humidulo, ad meridiem versus a Leejavr etc.: Kihlm.

Ab. A. Nyl. har bortglömt hela släktet. — **Nyl.** p: Brenn. — **Sat.** fqq: Hjelt. — **Tb.** st fq: Broth. — **Kon.** fqq: Norrl. On. — **Ob.** st fq: Jul. p. 278; st fq — fq: Hjelt & H.; se under **Lapp. fenn.**

Luzula campestris (L.) DC¹⁾.

In Alandia freqvens esse videtur; quod in reliqua Fennia indicatur, saltem majorem partem ad var. multifloram (Hof fm.) pertineat.

Kalm; Fenn. hab. in sola mer. — occ.: Nym. Suppl. p. 314, cfr Nym. Consp. p. 752 et vide ceterum infra.

Al. (st fq): Bergstr.!; fq: Bergstr. Beskr. et Arrh. & K.! — **Ab.** Åbol; Halikko Viurila: Nikl.! — **Nyl.** Ingå Nötön: Hisinger!; cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124 et Hartm. XII p. 127.

Ehuru det till och med är antagligt, att den äkta *L. campestris* DC. *a vulgaris* förekommer äfven på andra orter i södra Finland än de, hvarifrån exemplar förefinnas, afse dock uppgifterna till allra största delen var. *multiflora*, hvarföre de upptagas i ett sammanhang; med * har jag betecknat att både *L. campestris* och var. *multiflora* upptagits. Största delen af Finl. och

¹⁾ = *L. campestris* (L.) DC I var. *vulgaris* Gaud. apud Buchenau p. 158.

Lappl.: Fries *; Fennia (Schrenk in litt.): Led. IV p. 219 *, der flere uppg. citeras. — **Ab.** fq: Zett. & Br. *; p: Sel. * — **Nyl.** Fagervik: His. *; fq: W. Nyl. *; st fq: Sæl. Ö. Nyl. *; Hogland: Schrenk p. 157, jfr Brenn. p. 37, som betviflar uppg. — **Ik.** fq: Malmb. * [och Meinsh. p. 359 *]. — **Sat.** st fq: Malmgr. * — **Ta.** fq: Asp. & Th. * och Bonsd. *, jfr äfven Fört. 1852. — **Kl.** fq: Fl. Kar. * — **Oa.** st fq: Malmgr. * — **Ok.** fq: Must. — **Ob.** st fq: Jul. p. 278, jfr Jul. i V. Ak. H. p. 175. — **Lapp. fenn.** Wahlenb. se under var. *multiflora*; „ubique“: Fellm. Lapp; „almindelig i Fyrre - og Birke - Regionen over hele Finmarken“: Lund p. 89, se äfven M. Blytt p. 296 och Hartm. p. 426. — [**L. ent.** se Martins p. 185]. — **Lapp. ross.** „ubique“: Fellm. Ind.; „in silvis et pratis collibusque duris totius Lapp. ross. st fq“: N. I. Fellm. *, se äfven Beket. p. 601 och Broth. Wand. p. 9 och 11.

Likaså upptogs *L. campestris* i Herb. Mus. Fenn. * från flere provinser, ehuru exemplaren numera föras till *L. multiflora*; dessa äro enl. den närvarande beteckningen **Sat.**, **Nyl.** p. p., **Ta.**, Savolaks, **Kl.**, **Ob.** [el. **Kuus.**] och **Lapp. fenn.** På samma sätt **Lapp. fenn.** och **Lapp. ross.**: Suomen Kasvio p. 189 *.

De nyaste mig tillgängliga arbeten upptaga *Luzula campestris* såsom en kollektiv art, se isynnerhet Buchenau p. 144 och 155, der 10 former uppställas under densamma. Angående var. *L. vulgaris* Gaud. säges särskildt „Im gemässigten Europa nicht selten, sonst weit seltener als *L. campestris* var. *multiflora*: Buchenau p. 158. Såsom ofvan synes har flertalet af de finska botanisterna upptagit *L. campestris* såsom en särskild form i motsats mot *L.* (eller var.) *multiflora*, hvarföre det för att undvika förvexling varit nödigt att här förfara på samma sätt.

Luzula campestris var. **multiflora** (Hoffm.)

In tota fere Fennia frequenter aut frequentissime crescit; etiam in Lapponia saltem in regionibus inferioribus frequenter aut satis frequenter occurrit.

Maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 752 nomine *L. erecta* Desv., vide etiam Buchenau p. 162 (var. V).

Al. st fq: Arrh. & K. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; fq - fqq: Arrh. Ann.; fq: Sand., Sel. et Printz. — **Nyl.** fqq: His.; fq: W. Nyl., Sæl. Ö. Nyl. et Brenn. — **Ka.** fq: Blom et Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fq saepe cop.: Meinsh. p. 359].

Sat. (st fq): Malmgr.; fq: Hjelt. — **Ta.** fqq: Leop., Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or.; fq: Asp. & Th. et Bonsd. — **Sa.** fq: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar. et Hjelt. — **Kol.** fq - fqq: Elfv.

Oa. (st fq): Malmgr. et Laur. — **Tb.** fqq: Broth., vide etiam

Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fqq: Mela; fq: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fqq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr., (cfr l. c. p. 137, quod forsitan errore ortum sit). — **Ok.** fqq: Wainio Kasv.; (»p»): Must. p. 55. — **Kp.** fqq: Wainio Kasv.

Ob. [fq: O. R. Fries p. 166]; fq et nonnunquam satis cop. in campis etc. per totum territorium: Hjelt & H. — **Kuus.** fqq: Wainio Kasv. — **Kk.** fqq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. fq: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in locis graminosis siccioribus declivibusque arenosis et ripis fluviorum fq: Blom Bidr.; locis siccis duris universae Lapp. seil. per partem silvaticam ubique, subalpinam et inferalpinam fere ubique, et per alpes omnes passim parcius, ubi locis uliginosis in var. β [= var. *sudetica*] abit: Wahlenb. p. 87 nomine *Juncus campestris* L.; fq: Wainio Ann. et Hult Ant.; in reg. subsilvatica saltem st fq: Kihlm. Ant.; in tota valli fluminis Paatsjoki fq: E. Nylander & M. Gadd; Varangria austr. in reg. subalp. st fq — fq: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. iisdem cum forma typica locis: N. I. Fellm.; spec. adsunt ex omnibus partibus hujus territorii.

Vilseledande är Fennia bor. (Schrenk in litt.): Led. IV p. 220.

Var. *congesta* Thuill. uppgifves från **Nyl.** [Hogland] äng nordvest om Suurkylä: Brenn., på grund hvaraf varieteten upptogs i floror (se t. ex. Mela Kasv. p. 158) och växtförteckningar. Emellertid uppgifver Kihlm. i bref, att denna form ej är identisk med den *congesta* han sett från Tyskland, hvilken senare form alldeles saknas i våra samlingar. Några exemplar hafva väl i H. M. F. tidigare gått under detta namn, men de tillhöra åtminstone delvis var. *sudetica*. Så torde äfven vara fallet med uppg. **Li.** „ikke ualmindelig i den övre Deel af Birkeregionen over hele Finmarken“: Lund p. 89, der dessutom var. *sudetica* citeras såsom synonym. Tilläggas må, att om var. *congesta* (Koch) Buch. säges „vorzugsweise in mittleren und nördlichen Europa“, äfvensom att den äkta *congesta* ofta förvexlats med andra former, som tillfälligtvis hafva mera hopträngd blomsamling: Buchenau p. 163 (var. VI).

Luzula campestris var. *sudetica* (Willd.) Celak.

In Lapponia superiore frequenter crescere videtur, non autem rite distincta.

Scand. alp. alpestr.: Nym. Cons. p. 752 nomine *L. nigricans* Desv.; in territorio arctico-alpino late distributa: Buchenau p. 165 (var. IX).

Lapp. fenn. in uliginosis alpinis: Fellm. Lapp.¹⁾, cfr etiam Wahlenb. p. 87 sub var. *multiflora*; per reg. subsilv. et subalpinam ad terminum betulae usque, ut videtur, fq, hanc varietatem a praecedente [var. *multiflora*] non bene distinximus in adnotationibus nostris: Kihlm. Ant.¹⁾; Inari (!), Utsjoki fq: Sæl. kat.²⁾; Varangria austr. Angsnäs—Barsnjarga in reg. subalp.: Arrh. ant.¹⁾!, vide ceterum sub var. *congesta*. — [**L. ent.** reg. alpina et subalp. fq, reg. silv. p: Læst.²⁾]

Lapp. ross. per totam hanc Lapponiam passim vulgaris: N. I. Fellm.²⁾, spec. e Kola!

Södra el. vestra Finl.: Fries²⁾, beror möjligen på något tryckfel. — **K b.** Nurmes: Fl. Kar.²⁾, varieteten omnämnes ej af Wainio Kasv., hvarföre jag icke vågat fullt förlita mig på uppgiften.

Denna varietet upptages hvarken i Herb. Mus. Fenn. II eller Hartm. XII, der det p. 127 uppgifves, att denna form „synes ej med säkerhet kunna skiljas från *β*“ [*multiflora*]. Då den emellertid särskiljes af Buchenau, har jag ansett mig böra fästa uppmärksamheten vid densamma. — Tilläggas må, att utom exemplaren från Lappmarken finnas i H. M. F. antagligen säkra exemplar från **Kk.**, **Kp.** etc. och dessutom andra som äro mer eller mindre osäkra, hvarföre vidare undersökning erfordras.

Luzula campestris var. **pallescent** (Wahlenb.)

In tota fere Fennia Lapponiaque, regione alpina tantum excepta, satis frequenter aut passim occurrere videtur, quamquam non ab omnibus auctoribus distincta est. In media parte Kareliae orientalis autem frequentissime crescit.

Maxima pars Lapponiae: Fries; Scand.: Nym. Consp. p. 752; in silvis siccis Europae borealis et mediae, orientem versus frequentior fit: Buchenau p. 164; Fenn.: Nym. Suppl. p. 314.

Al. p: Bergstr.; (st fq): Bergstr. Beskr. — **Ab.** st fq—p: Arrh. Ann.; Bromarf Kansjärvi: Sand.; circa lacum Lojo verisimiliter (fq), quamquam tantum e paucis locis adnotata, Gerknäs et Jalaansaari (Rob. & Ch. E. Boldt), promontorium Karkkali (Rob. Boldt): Ch. E. Boldt; p: Printz. — **Nyl.** (r) Karis ad Rejböle! et prope Fagervik: His.; p: W. Nyl.; [Hogland] in prato septentr.-occ. ver-

¹⁾ Nomine var. *sudetica*.

²⁾ Nomine var. *nigricans* Desv.

sus e Suurkylä: Brenn.; Sæl. Ö. Nyl. non comm. — **Ka.** (st fq): Blom. — **Ik.** [(fq) saepe cop.: Meinsh. p. 359].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or. — **Sa.** (fq): Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar. — **Kol.** ad Mjatusova lecta: Elfv.!

Oa. st fq: Malmgr. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw., Mela et M. & J. Sahlb. — **Kb.** st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fqq: Norrl. On.; ubique: Günth. p. 55.

Om. p: Hellstr. — **Ok.** st fq: Wainio Kasv. — **Kp.** st fq: Wainio Kasv.

Ob. [st fq: O. R. Fries p. 166, vide etiam Murbeck in Bot. Not. 1890 p. 72]; st r-p cum *L. multiflora*: Hjelt & H. — **Kuus.** st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. st r-p: Hjelt & H.; in lucis et fruticetis siccis sterilibus per partem subalpinam omnium Lapponiarum p cop.: Wahlenb. p. 87, ubi describitur nomine *Juncus pallescens*; e convalli fluminis Vaskojoki! et regione circa lacus Muddusjärvi et Vastusjärvi adnotata: Kihlm. Ant., spec. e Toivoniemi! et Kaamas!; fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 89, ad var. *multifloram* verisimiliter p. p. spectat; Varangria austr. Paatsjoki ad cataractam primam et tertiam: Murbeck in Bot. Not. 1890 p. 72. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. r ad Enontekiäinen Gunnarinkorva: Læst.; Termesvaara! et Hietavaara!: Malmberg, vide etiam Murbeck l. c.]

Lapp. ross. p (rarior): N. I. Fellm., spec. e Kola! et Kildin!; e **Lm.** reportavit Kihlm.

S. Murbeck i Bot. Not. 1887 p. 149 fäster uppmärksamheten vid att *L. pallescens* (Wahlenb.) Schwartz är skild från *L. pallescens* Hoppe, som blott är en skuggform af *L. multiflora*, hvaremot den förra, som hufvudsakligen förekommer i norra och mellersta delen af Skandinavien, är tydligt skild från *L. multiflora*. En utförligare framställning af samma förf. finnes i Bot. Not. 1890 p. 68—73, der det nämnes att den äkta *L. pallescens* (Wahlenb.) i Finland antagligen har „en vidsträcktare utbredning och är öfverhufvud taget en östlig art“: l. c. p. 73; se äfven Bot. Centr. XXXI p. 324 och Buchenau p. 164. Med anledning häraf skriver Norrlin: jag misstänker, att en del af hvad här kallats *L. * pallescens* hör till den ofvannämnda skuggformen af *L. multiflora*; särskildt gäller detta i afseende å förekomsten i de sydliga och vestliga delarne af landet: Norrl. ant.

Luzula arcuata (Wahlenb.) Sw.

In regione alpina Lapponiae crescit, a L. confusa autem non rite distincta, quare frequentia non certa sit.

Maxima pars Lapp.: Fries; Lapp.: Nym. Consp. p. 753; (fq) in Europa arctica: Buchenau p. 124.

Lapp. fenn. locis uliginosis durissimis per alpes omnes vulgarissime¹⁾, ibique altius adscendit et frigore longius patitur in campis a glacie devastatis, quam alia quaedam planta: Wahlenb. p. 87 et 88¹⁾, cfr l. c. p. XVIII et LXI, ubi describitur nomine *J. arcuatus*; per omnes alpes vulgaris: Fellm. Lapp.¹⁾; Pallastunturit: Sælan!, cfr Norrl. Lappm. p. 259; Ounastunturi: Malmberg!, cfr Norrl. l. c.; duobus locis in reg. alpina montis Saariselkä, scil. in Ukselmakuru et in rima [= „klyfta“] nivosa inter Riitelmäpäät: Hult Ant.¹⁾; tantum in alpe Harmitschokka utsjokensi lecta: Kihlm. Ant.!, [(fq) in reg. alpina totius Finmarkiae: Lund p. 89¹⁾, vix ad Fenniam spectat]; cum *L. confusa* in reg. subalp. superiore — reg. alp. in devexis siccioribus p: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 299 et Hartm. p. 427. — [**L. ent.** reg. alp. fq: Læst.¹⁾, spec. e Moskana! et Kutosoivi!]

Lapp. ross. Ad alpem Hibinä et alias regiones alpinas, unde ad mare glaciale fluviosque quasi descendere videtur: Fellm. Ind.¹⁾, cfr N. I. Fellm. et l. c. p. LIII; Hibinä: F. Nylander!, cfr Ångstr. p. 52 et vide Beket. p. 601¹⁾; Tshun: Malmberg!; Devjatoi, Ponoj: Mela Pl.¹⁾; Tshun, Tuatash: Enw. ann.¹⁾; Muotka-vuoma: Brotherus!; Jenjavr—Nisnjavr: Broth. Reseb.¹⁾; e **Lm.** reportavit Kihlm.

Då flertalet af de här anförda författarena ej upptaga den senare särskilda *L. confusa*, om hvilken uttryckligen säges „häufiger als *L. arcuata* und *L. arctica*“: Buchenau p. 126, se äfven Kihlm. Ant., så synes det mig sannolikt att uppg. åtminstone delvis afse denna art. Anmärkningsvärdt är f. ö. att Buchenau om exemplaret af *L. arcuata* i Fellm. Pl. arct. (N:o 239) uppgifver „ad *L. arcticam* accedens“: Buchenau p. 124.

Var. *spicata* Rupr. — **Lapp. ross.** Nokulewskaja-guba: Fl. Samoj. p. 59, der den beskrifves; jfr N. I. Fellm., som säger „forma mihi ignota“.

¹⁾ Ad *L. confusam* Lindeb. (= *J. arcuatum* β Wahlenb.) saltem ad partem spectare videtur.

Var. *subspadicea* Beurl. Upptogs i Byteskat. II på grund af ett exemplar i H. M. F. Då detta exemplar emellertid är högst dåligt och osäkert, bör varieteten utgå från finska floran; se f. ö. om densamma Buchenau p. 124.

Luzula confusa Lindeb.

Saltem in Lapponia inarensi frequenter crescit et in Lapponia rossica in multis locis adest, vide ceterum sub L. arcuata et L. hyperborea.

Lapp. alp.: Nym. Consp. p. 753, vide etiam Buchenau p. 216.

Li. locis glareosis, nudis lapidosisque reg. alpinae totius territorii fq: Kihlm. Ant.!; [haud infrequens in reg. alpina totius Finmarkiae: Lund p. 89, nomine *L. arcuata hyperborea*, vix ad Fenniam spectat], cfr Hartm. p. 427.

Lapp. ross. Locis aridis in partibus maxime orientalibus p copiose: N. I. Fellm. nomine *L. arcuata* var. *hyperborea* R. Br. (verisimiliter ad hanc speciem spectat, cfr infra), spec. e Ponoj!, Panfelofka! et Krasnisholk! (etiam in Pl. arct. N:o 240); Kola: F. Nylander!; e Lm. reportavit Kihlm.!, vide ceterum sub *L. hyperborea*.

Exemplaret i Fellm. Pl. arct. (N:o 240) under namn af *L. arcuata* var. *hyperborea* anföres af Buchenau p. 126 under *L. confusa* liksom Kihlman för N. I. Fellmans och Brenners exemplar i H. M. F. till sistnämnda art; det synes derföre sannolikt, att N. I. Fellmans uppgift hör hit, ehuru den citeras under *L. arcuata* af Buchenau p. 123.

Troligtvis afses delvis *L. confusa* med flere af de uppgifter, som publicerats under namnet *L. arcuata*, och åtminstone i det närmaste af alla från vårt florumråde under namn af *L. hyperborea* (se äfven under dessa).

L. confusa upptages (liksom i Nym. Consp.) såsom särskild art af Buchenau, se l. c. p. 121, hvarföre jag ansett mig böra anföra den på samma sätt, ehuru den i Herb. Mus. Fenn. II p. 10 och Hartm. XII p. 126 endast anföres såsom varietet.

Enligt Buchenau p. 126 hör *L. arcuata* var. *sudetico-arcuata* Rupr. Fl. Samoj. p. 58 till denna art; „est forma magna *L. confusae*“: l. c., se redan Herb. Mus. Fenn. II p. 124. Följande uppgifter anföras under detta namn:

Li. „in pineto sicco ad Pakananjoki“: Kihlm. Ant., der beskrifning lemnas. — **Lapp. ross.** „Legi ad Ponoj et Panfelofka Lapponiae Ross. orientalis. Etiam juxta oppidum Kola (F. Nylander pl. exs.)“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XXVI, L och LX äfvensom Broth. Utdr. p. 131, Broth. exk. p. 76 och Knabe Pf. p. 281; mellan Ponoj och Orloff: Broth. exk. p. 79. — Äfven exemplaret i Fellm. Pl. arct. (N:o 241) från Panfelofka under detta

namn, hvarom säges „specimina a cl. Ruprecht ipso determinata“, anføres af Buchenau l. c. under *L. confusa*; jfr Nym. Suppl. p. 315.

Luzula hyperborea R. Br.

Något sporadisk i Lappland: Fries. — **Li.** Varangerfjordens Bund: Lund Beretn. p. 43; Puolmak: Th. Fries Resa p. 26, jfr M. Blytt p. 298 och 299. — [**L. ent.** fjällreg. r Moskana: Læst., jfr Backm. & H. p. 81.]

Lapp. ross. „ad alpem Hibinä“: Fellm. Ind. under namn af *L. nivalis*, jfr Led. IV p. 218; „locis aridis in partibus maxime orientalibus passim copiose“: N. I. Fellm. såsom var. af *L. arcuata*; Krasnisholk: N. I. Fellm. p. XLIV, jfr äfven l. c. p. L; Ponoj: Knabe Pfl. p. 280 och 281, jfr äfven Suomen Kasvio p. 187.

Denna art uppfattas af Buchenau p. 121 såsom kollektiv och innefattande *L. arctica*, *L. arcuata* och *L. confusa*. De ofvanstående uppg. torde dock åtminstone för det mesta afse uteslutande den sistnämnda. För **Li.** framhålles detta af Th. Fries p. 200. I afseende å **Lapp. ross.** se under *L. confusa*. Emellertid upptogs *L. hyperborea* såsom en särskild art i florum (t. ex. Melas), förteckningar, etc.

Tilläggas må att den typiska *L. arctica* Blytt (= *L. hyperborea* Hartm. p. 426) ännu ej tagits inom florumrådet, se N. I. Fellm. p. LXIV. Att den ej heller förekommer i **L. ent.** framgår af Hartm. XII p. 126 under *L. nivalis* Læst. Se emellertid under *L. arcuata*.

Luzula spicata (L.) DC.

In regione alpina Lapponiae frequenter et saepe copiose crescit, unde etiam in regionem subalpinam passim aut satis frequenter, sed inferius rarissime tantum descendit; ad meridiem versus usque ad 66° 10' in Fennia septentr.-orientali lecta.

Fennia bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries; Fenn. bor. (Kuusamo): Nym. Suppl. p. 315, cfr Nym. Consp. p. 753 et Buchenau p. 129.

Kuus. r Nuorunen in summo cacumine [Sahlb. Fört.]: Wainio Kasv., spec. etiam leg. Nyberg! — **Kk.** Knjasha: N. I. Fellm. p. XXV, vide sub **Lapp. ross.** et cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124.

Lapp. fenn. locis siccis duris per omnes alpes praecipue inferiores vulgatissime usque in Pyhätunturi Lapponiae Kemensis, Nonainen Lapponiae Tornensis... descendens, ut etiam in campis subalpinis et locis exaridis apricis inferalpinis... Finmarkiae: Wahlenb. p. 88, cfr l. c. p. XXXIV; locis siccis duris fq: Fellm. Lapp.: Pallastunturit fq et cop. in reg. alpina et reg. subalp. superiore!,

etiam in reg. subalp. inferiore: Hjelt, cfr Norrl. Lappm. p. 259 et Hjelt & H. p. 78 et 79; Ounastunturi: Malmberg!, cfr Norrl. Lappm. p. 259; p in reg. alpina montium Raututunturi et Saariselkä, secundum rivulos in Saariselkä usque ad reg. subalpinam et silvaticam quamquam r descendit: Hult Ant.; [L. i.] in reg. alpina cum praecedente [*L. arcuata* var. *confusa*] fq, in reg. subalpina p—st fq, ad Kultala quoque in reg. subsilvatica; intra territorium nostrum plerumque 12—13 cm altam, sed ad sinum varangricum saltem duplo altiore legimus: Kihlm. Ant.; fq in reg. subalpina [et alpina] totius Finmarkiae: Lund p. 89; Varangria austr. in reg. alp.—reg. subalp. litor. fq in locis siccioribus: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt. p. 300 et 301 et Hartm. p. 427. — [L. ent. reg. alpina fq, reg. subalpina p: Læst.]

Lapp. ross. (p): Fellm. Ind.; locis siccis duris totius Lapp. orientalis, meridiem versus saltem usque ad pagum Knjasha descendens: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXVII; vide ceterum infra.

Lk. Anmärkas bör att arten icke torde förekomma på de sydligare bergen såsom Yllästunturi m. fl. — Lapp. ross. Att arten äfven här har en hög frekvensgrad framgår af de specialuppgifter som finnas icke blott hos Beket. p. 601 etc., utan framför allt i Mela Pl.; den sydligaste fyndorten, som der upptages, är Volosna nära Kantalaks. I H. M. F. finnas exemplar från alla provinser inom detta område.

Af former upptogs f. *glomerata* Miel.: Byteskat. II på grund af exemplar från L. ent., se om denna Buchenau p. 129. Den hos oss förekommande formen föres af Buchenau p. 128 till *a typica*.

Iridaceae.

Iris pseudacorus L.

In Fennia australi et media passim invenitur (interdum satis frequenter, interdum rarius); ad septentrionem versus in parte maxime occidentali territorii usque ad 66° indicatur.

Till.; Till. Icon. 5; in Ostrobottnia (omnium) copiosissima: Fl. Lapp. N:o 16 p. 14; Kalm; st fq ad rivulos et ripas lacuum: Hell. p. 3; in pratis humidis, fossis, aquis stagnantibus et ad ripas rivulorum fluviorumque per australes mediasque provincias

Laukaa, Kristinestad, Rantasalmi: Wirz. Prodr. p. 20, cfr Wirz. Pl. off. p. 8; maxima pars Fenn.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 702; Fenn. hab. etiam med. et bor.-occ. (Ostrob.): Nym. Suppl. p. 295.

A1. p: Bergstr.; Föglö, Kökar, Sund: Bergstr. Beskr.; Finström Bergö (!): Sæl. ann.; Geta Grändal, Hammarland Postad: Hult ann.; Finström Godby et Långträsk, Jomala (!) prope Dalkarby, Lemland Lemböte: Arrh. & K.; pag. Jomala: Laur. Fört. — **Ab.** (»fq»): Zett. & Br., vide etiam Leche p. 29; [Eura] Lammijärvi: Lindstr. p. 116; S:t Mårtens: Elmgr. Beskr. p. 182; in Pargas non certa: Arrh. Ann.; st fq ex. gr. Vättlax: Sand; (fq) A. Nyl.; p: Sel.; Vihti (fq): Printz, cfr W. Nyl. p. 204. — **Nyl.** p: His.; p in rivulis et piscinis: W. Nyl., cfr Kihlm. Beob. p. VIII Thusby st fq: Åstr. & H.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; Brenn. ex Hogland non comm. — **Ka.** (r) in „turan“ ad pag. Koivuniemi, Alahämes, Ala-Urpala in Urpalanjoki: Blom; Viborg Tamminiemi: Nerv. in herb. Mela; r Räisälä Tuulankoskensaari, Kaukola Mertsalmenlampi!, Kirvu in amne inter Kirvunjärvi et Torajärvi: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [plus minusve fq: Meinsh. p. 349].

Sat. p: Malmgr.; p—st r: Hjelt; Ikalis Veneskoski: Carlsson p. 4. — **Ta.** p in plurimis amnibus: Leop.; [Sääksmäki] p: Tikk.; st fq: Asp.' & Th.; st r: Norrl. s. ö. Tav.; p: Bonsd., cfr l. c. p. 59; Sysmä Nya Olkola: Unon.; p in amnibus et ad Päijäne in ripis: Wainio Tav. or. — **Sa.** Valkiala p: Hult Fört.; Villmanstrand Parkkarila: Sæl. ann.; st r Siitola, Utula, Ronkiain, Heliseväjoki: Hult; S:t Michel Punkalampi: Hasselbl.!; Juva Ryhälä (A. Poppius): Moberg Klim. p. 218; Nyslott: Buddén. — **K1.** p usque ad Ladogam borealem: Fl. Kar.; (fq) [in Impilaks]: Backm.; Pälkjärvi st r: Hjelt. — **Kol.** p, ad Vosnessenje copiosissime (Sahlb. Bidr.): Elfv.; Solomina (Simming): Norrl. On.

Oa. p: Malmgr.; Kristinestad, Oravais Kimo, verisimiliter (p) quamquam parcius per totam praefecturam Vasa: Strömb.; Nerpes: Nordl. p. 19; r Oravais Kimo, Iskmo: Laur., cfr etiam Hellstr. Distr. p. 15. — **Tb.** st r: Broth., spec. e Viitasaari!, Jyväskylä Lohikoski: Gadol., cfr Prim. p. 51. — **Sb.** plur. loc. [in Savonia] ex. gr. Säynäjäsalö ad Kuopio (!): E. Nyl. & Chyd.; Varkaus in vicinitate canalis [= „Kanavan metsä“] infra Kämärinkoski: Winter;

Leppävirta Konnussalmi et Osmajärvi Vanhalahti: Enw.; r — st r: Mela, spec. e Kuopio Likolaks! — **Kb.** Kide, Rääkkylä, Liperi (E-Winter): Chyd.; Liperi st fq ex. gr. Vainolampi!, Niva Huistinvaara etc.: Eur. & H. et Hällstr.; Wainio Kasv. omnino non comm. — **Kon.** st r Suunu, Päljärvi—Jyrkänmäki, Tiudie et Unitza, Koselma et Suopohja (Simming), [Povjenets (Kullhem)], in Saoneshje ad Velikaja-guba: Norrl. On.; Saosero: Günth. p. 54 [forsitan ad **Kol.** aut ad locum extra territorium spectet].

Om. p Nedervetil!, Teerijärvi: Hellstr.; Pyhäjoki r tantum ad Luotoahdet in amne Pyhäjoki: Lackstr., cfr etiam Hellstr. Distr. p. 15. — **Ok.** rr [Paltamo?] Sokajärvi ad ostium rivi pone Nirva: Must.

Ob. per totam provinciam [= Ostrobottniam totam] lecta est, licet admodum rara, nonnisi p procedat. In super. Simo-elf legit jam Rev. Dr M. Castrén: Hellstr. Distr. p. 15; r Simo, Kemi etc.: Zidb.; r Kemi: Jul. Fört. p. 102, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124; in amne Kuivaniemi (F. Nylander) [et 5 km a Haaparanta latere suecico]: Hough. Not., cfr Hartm. XII p. 81; Simojoki inter Ruona et Portimo (p): Brenn. Ber. 1870.

Odlas i Kajana trakten och trifves väl på lerjord, ehuru den sällan blommar: Must. p. 41.

Iris sibirica L.

Olonets (Olbricht): Rupr. Diatr. p. 31, jfr Led. IV p. 96, Fl. Kar. p. 191 och R. Regel p. 323. Möjligt är att arten varit odlad, hvarjemte det, såsom W. Nyl. anmärker, är osäkert, om den funnits inom Finlands gränser; den måste derföre utgå ur finska floran, se Hartm. XII p. 81.

Gladiolus communis L.

In Fennia maxime australi rarissime disseminatur.

Ab. Funnen åren 1865 och 1866 på en äng vid Fiskars å [i Pojo socken] växande i ymnighet: L. Aspelin!, jfr Prot. 10, XI, 1866 och Byteskat. I; utgången derstädes 1874 enl. Hult. — **Nyl.** Helsingfors Lappviks trädgård: Sælan!

Flere arter odlas f. ö. af denna familj, så t. ex. *Iris germanica* L. och *Crocus vernus* (L.) Wulf.: Brenn. Flor. p. 184, se äfven Moberg Klim. p. 218. Angående den sistnämnda arten må tilläggas: **Nyl.** årligen blommande i flere exemplar på en sophög vid Helsingfors (B. F. Forsman!): Brenner i

[Prot. 6, II, 1886) Medd. XIII p. 242. — **Sa.** har på Parkkarila nära Villmanstrand hållit sig i flere års tid förvildad på gräslinda i trädgården, ehuru den icke mera odlas derstädes: Sæl. ann.

Typhaceae.

Typha latifolia L.

In Fennia australi et media varius-passim, praecipue in vicinitate marium, non autem in parte orientali territorii, occurrit. Ad septentrionem versus usque ad 66° 40' adnotata.

Till. Icon. 109 e Fries öfvers.; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 757; Fenn. med., bor.-occ. (Ostrob.): Nym. Suppl. p. 316.

A1. in stagno ad Godby! et in stagno australi prope templum par. Finström: Bergstr. p. 132; [Geta] Bolstaholm: Bergstr. Beskr.; Finström Godby, Långträsk et Grelsby: Arrh. & K.; Kökar Karlö in stagno Karlby: Arrh.; stagnum Vårdö, Seglingeklobben in Delet: Laur. Fört. — **Ab.** r: Zett. & Br.; Åbo Hirvensalo: Arrh. & Hollm.; Pargas Attu (Elfving): Arrh. Ann.; stagnum Kuustö: Lundström in herb. Mela; Uskela r: Nikl.; Bromarf (fq) in stagnis et in sinibus limosis: Sand. — **Nyl.** Fagervik: His.; Kyrkslätt Sundsberg, Esbo Skälörn, Helsingfors Sörnäs, „Wiks ladugård“, Helsinge Äggelby: Kihlm. ann.; Helsingfors Sörnäs (Nikl.), Helsinge Nordsjö (Chydenius): Sæl. ann.; Thusby ad viam ferratam prope praediolum Granbacka haud procul a Jokela: Hjelt, cfr Åstr. & H.; p in Borgå in sinu Vålaks et Perno! in taeniis Härkäpää: Sæl. Öfvers.; p in maritimis: Sæl. Ö. Nyl.; Lovisa: Arrh.; Perno Sarflaks et Tjusterby: Gadol. — **Ka.** r Räisälä Tiurinkoski ster., Kirvu in amne inter Kirvunjärvi et Torajärvi!, Tietävälä, St Andreae Hatula: Lindén. — **Ik.** r Rautu prope praedium sacerdotis, Sakkola (Nikl.): Malmb., cfr Knorr. p. 30; [in tota Ingria (st fq): Meinsh. p. 375].

Sat. p in maritimis etiam in Loimaa (E. Rönnbäck): Malmgr., spec. e Sastmola!; Raumo: W. Wallenius! et Å. G. H.!; r Tyrvää Vankimusjärvi! et Kyrö Mahnala!: Hjelt. — **Ta.** Lempäälä prope

Viiala ad Tampere versus ad viam ferratam: Hjelt; in Mertojärvi cop., etiam in Pälkäne ad Kirpu (Zidbäck): Leop.; Sääksmäki r ad fines par. Akkas prope Konhoff: Tikk.; Janakkala: alumn. Hiissa! [forsitan Hiiska], cfr Asp. & Th.; r [Hollola] Laitiala in fossa, Padasjoki: Norrl. s. ö. Tav.; Sysmä Majuvesi inter praedium sacerdotis et Hovila (K. Renqvist): Unon.; rr Korpilahti Hantlampi in betuleto paludoso: Wainio Tav. or! — **Sa.** adhuc non visa. — **Kl.** Valamo ad laterariam: Chyd., [in H. M. F. adest spec. a Chyd. lectum sine loco proprio]; Parikkala Koiralampi: T. Hannikainen!

Oa. (p) in maritimis: Malmgr., spec. adscriptum Qvarken!; Pörtom in lacu Lilltjanssjö: Strömb.; Vasa Långviken et sat cop. ad Toby: Hjelt; p ad oram: Laur., spec. vidi e Långskär Djuphålet. — **Tb.** rr Pihtipudas prope deversorium Aho: Broth.! — **Sb.** Joroinen: N. B. Grotenfelt in herb. lyc. n.; r: Mela; „Savonia Strömsdal“ [= Juvankoski in par. Nilsjö]: P. Suhonen!; Nilsjö: Enwald! — **Kb.** Liperi Vainolampi! et Kokonlampi: Hällstr.

Om. Nykarleby: N. M. S. et Wirz. ann.; (p) saepius in vicinitate maris: Hellstr.

Ob. r: Jul. p. 3; in amne per pratum Limingoënsē fluente: Hult coll.; Ylikiiminki, Pudasjärvi in Ranuanjoki inter Haara ad Siurua et Ellala ad Ranuanjoki, Alatornio Yliluukas: Brenn. in litt!; Alatornio Uusijärvi ad Kantojärvi: Hough. not.; Tervola: Brenner!; rr Turtola ad Paamajoki sterilis, sed sat cop. (Hult): Hjelt & H., cfr l. c. p. 95 et Herb. Mus. Fenn. II p. 124.

Ab. Muurla: A. O. Blomberg i herb. lyc. n., sannolikt.

Sat. I afseende å förekomsten i Vankimusjärvi må tilläggas, att allmogen, som väl kände växten (finska namnet „kahvilanpää“), uppgaf att den ofta förr blommat derstädes, men sedan sjön omkr. 1857 blifvit fäld varit steril; år 1882 funnos dock åter några få blommande exemplar, af hvilka ett med två honax!; ett likartadt exemplar har jag äfven sett från **Oa.** Vasa Långviken, der arten 1883 förekom teml. rikligt med frukt: Hjelt. — **Ta.** Loppi: A. W. Lg. i herb. lyc. n., ganska antagligt. — **Kl.** p: Backm., frekvensgraden förefaller alltför hög, men uppg. upptages till vidare undersökning. — **Kb.** på gränsen mellan Kide och Rääkkylä enl. uppg.: Hjelt, anföres till vidare undersökning. — **Om.** Kronoby (Snellman), Lohtaja: Wirz. ann.; högst sannolikt. — **Kuus.** fanns på ett ställe i Kuusamo: Fr. Nyl. Utdr. p. 153, uppgiften anföres med ett frågetecken och behöfver således bekräftas, så mycket mer som Wainio ej såg arten.

Typha angustifolia L.

In Fennia australi et media usque ad circ. 63° plerumque rarius, quamquam interdum copiose, crescit.

Till. [forsitan spec. antecedentem includens]; Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; Ostrobothnia (F. Nylander): Led. IV p. 2; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 757.

A1. p in Alandia continenti [= „A. Bv.“]: Bergstr.!; Geta Finnvik: Hult ann.; Sund Finnby, Eckerö Böle, Finström stagnum Godby, Långträsk et Bergö, Lemland Lemböte: Arrh. & K.; stagnum Vårdö: Laur. Fört.!; Finström Emkarby, Grelsby: E. Reuter. — **Ab.** „i en Insjö ofvanför Friskala på Hirvisalo öen“: Leche p. 36; Hirvensalo: A. Tigerstedt!; Runsala in aqua salsa: Hollm.; Pargas Piukala in fossis calcariis (Elfving): Arrh. Ann.; Bromarf cop. in stagno Refbacka prope templum: Sand.; circa lacum Lojo p (Rob. Boldt): Ch. E. Boldt; [Vihti] (st fq): Printz; Vihti in freto Irljala, Kirjava: E. G. Printz, cfr W. Nyl. p. 212. — **Nyl.** Ekenäs: E. Juslin in herb. lyc. n.; Raseborg: Hult comm., Esbo Skälörn, Helsingfors „Wiks ladugård“, Sörnäs: Kihlm. ann.; Helsinge Nordsjö (Chydenius): Sæl. ann.; Thusby ad viam ferratam inter Hyvinge et Jokela: Hjelt, cfr Åstr. & H.; ad ostium fluminis Borgå: Sæl. Öfvers.!; (p): Sæl. Ö. Nyl., spec. e Strömfors!; in vicinitate opp. Lovisa (G. Björkstén): E. Nyl. Ber. — **Ka.** r ad Fredrikshamn: Fl. Kar! spec. ster., folia usque ad 7 mm lata; Brakila: I. A. Werving in dupl.!; r Virolahti in aqua subsalsa [= „turan“] ad praedium sacellanis!, Ala-Urpala: Blom; r Jääski Järvikylä Pieppolanlampi copiose: Lindén! — **Ik.** r Kakki (D. Hahl): Malmb., vide etiam Knorr. p. 30; [haud procul a Lachta ad fluvium Kamenka, ad Lissi-Noss et Kronstadt haud frequens: Meinsh. p. 376].

Sat. Raumo folia tantum (Simming): Malmgr. p. 41, vide etiam infra; Euraâminne in amne Lappo: Kl. Wahlman!; rr Tyrvää Vankimusjärvi ster.: Hjelt!, vide etiam infra. — **Ta.** Kangasala: A. Donner in herb. lyc. n.; Luopiois prope templum in Haltianselkä copiosissima et procera, Padankuosi, Puutikkala, Haapamäki in Jouteselkä, in Mertojärvi ad templum par. Sahalahti: Leop.; r Sääksmäki Jutikkala: Tikk., spec. vidi in herb. Hult; Hauho Hauhonselkä et Immola (st fq): Leop. ann., cfr Herk.; Asikkala r:

Nikl!; r [Asikkala] Kalkkis, Kartanomäki, in Vesijärvi ad [Hollola] Laitiala Pykälisto cop.: Norrl. s. ö. Tav.; Sysmä in freto Hovila: K. Renqvist!; [par. Gustaf Adolf] p: Bonsd.; Rautavesi cop. in Kautuenpohja et Leppälahti: Bonsd. p. 59; r Korpilahti Viljamen-salmi! et, ut dicitur, Luhanka Kesäin: Wainio Tav. or., cfr Prim. p. 60. — **Sa.** adhuc non visa. — **Kl.** Parikkala Tiviänlampi: T. Hannikainen! — **Kol.** adhuc non adnotata.

Oa. Vasa prope oppidum: Strömb., forsitan non omnino certa, vide infra. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio (!) Rauhalahhti!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124 et Hartm. XII p. 106; Haukivuori [sacell. par. Pieksämäki] Tervaniemi: Wainio herb. — **Kb.** Kide Puhos (E. Hartman): Enw. hav.; r Liperi Vainolampi, Kokonlampi et Sätöislampi: Eur. & H., cfr Hartm. XII p. 106. — **Kon.** st r ad Kendjärvi, Suunu et Tiudie vidi, Saoserie (Günther), in Saoneshje prope Schungu: Norrl. On.; Logmosero, Velikaja-guba et Schungu: Günth. p. 52.

Hvad Till. angår hänför O. Hjelt Nat. Till. Icon. 109 till denna art, Fries Öfvers. däremot till *T. latifolia*. — **Sat.** Raumo, Björneborg: O. Hjelt M. S., uppg. från Björneborg anfördes till vidare undersökning. Angående Raumo se ofvan. — **Kl.** Ruskeala nära mynningen af Soanjoki: Hjelt, då växten observerades på afstånd, är jag ej säker om bestämmningens riktighet, jfr Hjelt Ant. p. 47. — **Oa.** Mähända behöfver Strömbergs uppgift bekräftas, då Laurén ej sett arten; för dess riktighet talar att arten upptages af Aejmelé och att Linné Fl. Suec. N:o 830 p. 322 säger „O-botniens. [vocant] Klubbgräs“, jfr äfven Led. IV p. 2. — Orisberg: Wirz. ann.; upptages till vidare undersökning. — **Ob.** r: Jul. p. 3; mindre sannolikt.

Framhållas bör följ. uppg. „Formae (hybr.), inter hanc speciem et *T. latifoliam* mediae, ubi ambae crescunt, non rarae sunt“: Nym. Suppl. p. 316; dylika former böra uppsökas äfven hos oss.

Sparganium ramosum Huds.

In Fennia australi rarius-passim, in media jam plerumque raro-rarissime obviat, sed in parte occidentali territorii ad septentrionem versus saltem usque ad 65° lectum est.

Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 757.

Al. (st r): Bergstr.; r Finström Bastö: Bergstr. Beskr.; Finström Godby et Jomala! Dalkarby: Arrh. & K.; Jomala Ulfsby: E. Ericss.; Eckerö et Saltvik Qvambo: Rob. & Ch. E. Boldt; spec. ex **Al.** etiam leg. Tengstr.! — **Ab.** Hallis (C. J. Arrh.): Zett. & Br.:

Åbo „Svinbron“ (C. J. Arrh.), Runsala et Ispois: Arrh. & Hollm.; Uskela (p): Nikl!; Bromarf in stagno prope Vättlaks cop.: Sand.; Pojo Fiskars: Hult comm.; (p): Sel.; (r) Karislojo in rivo haud procul a praedio Kaukola, Lojo Gerknäs ad rivulum inter Lillsjö et lacus Lojo: Ch. E. Boldt; Vihti (p): Printz. — **Nyl.** p: His., spec. e Fagervik!; Esbo Finnå, Helsingfors Sörnäs: Kihlm. ann.; r in rivis: W. Nyl.; Helsingfors Gumtäck: Kihlm. ann. et Wainio herb.; Thusby prope Gammelby: Hjelt & Åström; Thusby Jokela et Askola Grefvas: Sæl. ann.; p ex. gr. in Borgå! [ad Veckjärvi: Sæl. Öfvers.], Lovisa, Mörskom, Artsjö!: Sæl. Ö. Nyl.; in vicinitate opp. Lovisa (G. Björkstén): E. Nyl. Ber. — **Ka.** r Kaukola in vicinitate templi (vide sub *Lemna polyrrhiza*), Kirvu Tietävälä! aliqvot locis, Jääski in amne Kasila: Lindén, spec. etiam e Kaukola Mertsalmenlampi! — **Ik.** p: Malmb. spec. e Pyhäjärvi Kiimajärvi!; [(st fq): Meinsh. p. 377].

Sat. Euraäminne (Simming!): Malmgr.; Nakkila: Å. G. H. in dupl!; Huittinen: Lydén [forsitan non omnino certum]. — **Ta.** Sääksmäki Jutikkala: Kihlm. herb.; Pälkäne Luikala et in amne Kyllö (Zidbäck): Leop.; Lammi Pääjärvi p: Leop. ann.; rr [Hollola!] Vesijärvi ad Lehmoniemi: Norrl. s. ö. Tav.; Hollola Okeroin: Wainio herb.; [par. Gustaf Adolf!] (p): Bonsd.; Sysmä(!): in freto Kiio ad praedium sacerdotis (K. Renqvist!): Unon. — **Sa.** adhuc non adnotatum. — **Kl.** (p): Fl. Kar.; Ukuniemi: Nikl! — **Kol.** [Gubernatorium?] Olonets (Olbricht pl. exs.): Led. IV p. 4, vide infra; (p) in reg. campestri [= **Kol.**]: Sahlb. Bidr.; Petrosavodsk: Kihlm.

Oa. Vasa inter oppidum novum et vetustum circ. 5 km a praecedente: Hjelt!, jam ab Aeimelä ann.; Mustasaari Helsingby: Laur. — **Sb.** r: Mela, spec. e Tuusniemi Putikko! — **Kb.** r Liperi in amne ad deversorium Ylämylly fluente: Eur. & H.! — **Kon.** r in ripa fluvii inter Pälärvi—Jyrkänmäki, Perttijärvi (Simming!), in Saoneshje ad Schungu: Norrl. On.; Saosero: Günth. p. 52, vide infra.

Ob. in omnibus par. Limingo (W. Nylander!): Hellstr. Distr. p. 24; Limingo in amne Temmes: Brenn. in litt!; Uleåborg: W. Nylander!, cfr Hellstr. Distr. p. 6.

Kol. Ehuru Led. l. c. blott upptager Olonets, anser jag uppgiften gälla guvernementet och icke staden af samma namn, då t. ex. Tiudie i Spic.

vid *Carex paradoxa* äfven anføres under namnet Olonets. — **Om.** Hellstr. anser att arten bör finnas, ehuru ej iakttagen. — **Ob.** Upptages ännu för Kemi (Ch. Keckman): Zidb., hvilket måhända erfordrar bekräftelse.

Sparganium simplex Huds.

In maxima parte Fenniae occidentalis saltem ad 64° frequenter aut satis frequenter crescit, in parte orientali minore frequentia occurrit; ad septentrionem versus frequentia minuitur, sed usque ad 68° 40' indicatur, ubi tamen rarum aut rarissimum est.

Till.; Till. Icon. 15; Kalm; Fenn. (media): Fries; Scand. s. l. (exc. Lapp. plur.): Nym. Consp. p. 758; in Lapp. suec., fenn. et ross. adest: Nym. Suppl. p. 316.

Al. st fq: Bergstr. — **Ab.** st fq: Zett. & Br.; st fq — p Arrh. Ann.; fq: Sand., Sel. et Printz; A. Nyl. omittit. — **Nyl.** st. fq: His.; fq: W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] Ruokolahenjärvi (E. Nyl. Ber.): Brenn. — **Ka.** (st r): Blom; (r) tantum in Kirvu in amne Vasikkala, Tietävälä et in rivo inter templum et Sairala mihi obviam: Lindén. — **Ik.** (fq): Malmb., [vide etiam Meinsh. p. 377].

Sat. fq: Malmgr.; st fq: Hjelt. — **Ta.** (p): Leop.; fq: Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; fq: Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** st r: Hult!; Valkiala st fq: Hult Fört. — **Kl.** fq: Fl. Kar.; st fq: Hjelt. — **Kol.** (rr) Sermaks in ripis argillosis: Elfv.

Oa. fq: Malmgr.; p: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw.!; (fq): Mela; (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H.; st fq — p praecipue circa lacum Pielisjärvi, ut etiam in Repola: Wainio Kasv. — **Kon.** haud fq esse videtur, specimina vidi e Tiudie (Kullhem), [spec. etiam e Kendjärvi!], Lehtiniemi (!), Gorka (!) et Perttiniemi (Simming!); in Saoneshje ad Schungu st fq, Velikaja-guba: Norrl. On., cfr Günth. p. 52.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** st fq — p in Kuhmo, adhuc in Kianta septentrionali ad Hossa visum: Wainio Kasv.; (fq): Must. — **Kp.** st fq — p in vicinitate lac. Nuokkijärvi et Luvajärvi: Wainio Kasv.; Kemi: Selin!, cfr Beket. p. 595.

Ob. st fq: Jul. p. 3 nomine *Sp. erectum*; Simo prope Ruikka et Portimo, Pudasjärvi Ellala, etc.: Brenn. Ber. 1870; [(fq): O. R.

Fries p. 166]; st r in lacunis coenosis etc. Ylitornio Portimojärvi et Turtola, Rovaniemi Lohiniva, inter Uurtamo et Tervo: Hjelt & H. — **Kuus.** tantum varietas *longissimum* adhuc lecta (vide infra). — **Kk.** Koutajärvi: N. I. Fellm.!

Lk. r Kittilä ad pagum ejusdem nominis! et ad Alakylä: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; Sodankylä in ripis limosis udis fluviorum (p): Blom Bidr., spec. e Jesiö ad Emaus! — **Li.** Koppelo: Wainio Ann., forsitan ad varietatem spectet.

Lim. in aqvis Lapp. Ross. infimae r ex. gr. ad Umba (Selin!): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX [etiam ad **Kk.** spectat]. — **Lv.** enumeratur in Mela Pl., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 11; adnotatio forsitan ad Pjalitsa spectet. — **Lp.** Pjalitsa: Sahlberg! et Mela herb., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 124.

Sparganium simplex f. longissima Fr.

Cum forma typica, quacum sine termino confluit, praecipue ad septentrionem versus crescit, ubi forsitan frequentior sit quam forma typica.

Nyl. Karis Brödorp: Hisinger!; Artsjö: Sælan & Strömborg! — **Ka.** (r) Kirvu in amne Vasikkala cum f. typica: Lindén, quod cfr.

Sat. Siikais: Malmgren!; Tyrvää Vankimusjärvi sat cop. et verisimiliter plur. locis: Hjelt. — **Ta.** Hollola Vesijärvi: Norrlin!, f. recedens; nonnullis locis: Wainio Tav. or.; Jämsä: Sælan! — **Kl.** Uukuniemi: Nikl!; Kirjavalaks: Chydenius!; Impilaks et Jänisjärvi!: Hjelt, cfr Hjelt Ant. p. 48. — **Kol.** in Svir ad Sermaks: Elfv.!

Oa. Gamla Vasa in canali: Laur. — **Kb.** Liperi Simanan-niemi Ukonlahti: Europæus & Hällström!; plur. locis: Wainio Kasv.

Om. Öfvervetil: Hellström! — **Ok.** plur. loc.: Wainio Kasv.; p: Must. p. 55; Sotkamo haud procul a praedio sacerdotis: Brenner! — **Kp.** plur. locis: Wainio Kasv.

Ob. Utajärvi Myllyranta et Pudasjärvi Ranuanjärvi: Brenner!; Ylitornio Pessanlompola!, Rovaniemi Sinettajärvi: Hjelt & H. — **Kuus.** plur. loc.: Wainio Kasv.; (fq): Sahlb. Fört. nomine var. *boreale* Hartm. — **Kk.** plur. loc.: Wainio Kasv.

Huruvida samtliga nu anförda uppgifter hänföra sig till fullkomligt samma form synes mig tvifvelaktigt, men då de alla i Herb. Mus. Fenn. II

p. 11 afses under namnet *Sparganium simplex* f. *longissima*, torde det dock vara lämpligt att upptaga dem i ett sammanhang.

Antagligt är att denna form ej sällan torde hafva blifvit förvexlad med *Sp. natans* (se under denna), hvarjemte det icke synes mig osannolikt, att de sterila *Sparganium*-blad, som så ofta förekomma isynnerhet i de nordliga trakterna (se Wainio Kasv. under *Sp. natans* etc.), till någon del torde tillhöra *Sp. simplex longissimum*. Då man emellertid på en del ställen endast ovanligt varma somrar anträffar blommor (så har jag funnit förhållandet vara redan i relativt taget sydliga trakter som **Kl.** och **Sat.**), blir förhållandet ganska svårt att utreda. Anmärkningsvärd är i detta afseende den troligtvis dock alltför höga frekvensgrad som tilldelats formen i **Kuus.** — Tilläggas må, att denna form under namnet *boreale* Hartm. upptages från O [= **Ob.** eller **Kuus.**]: Herb. Mus. Fenn. p. 14, men hvilket exemplar som härmed afses, vågar jag ej afgöra.

Lim. Nuortijoki: Enw. ann.; högst sannolikt; exemplar föreligga dock ej. — **Li.** Se under hufvudformen.

Sparganium glomeratum Læst.¹⁾

In nonnullis plagis Fenniae interioris passim (—satis frequenter), ceteroquin in Fennia australi et media rarius inveniri indicatur; quantum adhuc constat, in nonnullis provinciis ex. gr. in Alandia deesse videtur, sed forsitan multis in locis indagandum. Ad septentrionem versus usque ad 64° 45' lectum est.

Fenn. mer. — occ.: Nym. Consp. p. 758; Fenn. mer., med.: Nym. Suppl. p. 316.

Ab. Pargas r Terfsund et Qvidja: Arrh.; in vicinitate opp. Nystad p: Hollm.; Salo Kaukelma (T. Wasz): Hollm.; Sammatti: Malmgren!, cfr Sel. — **Nyl.** Kyrkslätt Kantvik, Esbo Skälörn et prope templum: Kihlm. ann.; Helsingfors Alkärr: Sælan!; Helsinge Drumsö: Hult!: Helsingfors inter Gammelstaden et Vik: Kihlm. ann.; Borgå! Emsalö: Sæl. herb.; Perno Hardom: Arrh.: Hogland in ostio rivi in stagnum fluentis: Sælan in Not. IV p. 252!, cfr Brenn. — **Ka.** st r in partibus interioribus, Kirvu ad pag. Kuismala! plur. locis, Jääski ad deversorium Laitila et Mutkalampi: Lindén. — [**Ik.** in Isthmo: Meinshausen in „Die Sparganien Russlands“ p. 170.]

Sat. p: Malmgr.; p — st r ex. gr. Karkku Järventaka! cop. et Koljas! etc. etiam in Ikalis haud procul ab oppidulo: Hjelt;

¹⁾ *Sp. fluitans* Fr.

Birkkala: Carlss. — **Ta.** st fq: Leop.; p: Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; p: Wainio Tav. or.!; Korpilahti: Norrlin!; Sysmä: Unonius in Herb. lyc. n.; Bonsd. non comm. — **Sa.** Villmanstrand Palto: Sælan!; Nyslott: Carlenius! — **Kl.** Parikkala Kirjava: T. Hannikainen!; Kirjavalaks: Chydenius!; Impilaks Suistamo st fq [prope Laitiois cop.], Ruskiala Koirinvaara!: Hjelt Ant. p. 68; Ruskiala Leppälaks: Nikl.! — **Kol.** Petrosavodsk plur. loc.: Norrl. On., cfr. Günth. p. 52.

Oa. p ex. gr. in Jurva!: Malmgr. — **Tb.** Viitasaari plur. loc.: Broth.! — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio!; Pielavesi: Lundstr., spec. autem e Maaninka!; Rautalampi: E. Nylander! — **Kb.** Lieksa ad pagum ejusdem nominis, Nurmest Mujejärvi: Wainio Kasv. — **Kon.** ad Perttiniemi Pyhäniemi! et inter Gorka-Suunu legi; in Reg. occ. ad Mökkö: Norrl. On., cfr. Günth. p. 52; Loimala: Hjelt Ant. p. 68!; Kusaranda plur. loc.!, Vyrosero: Kihlm.

Om. verisimiliter obviam: Hellstr. — **Ok.** Kajana ad Leihuvaara: Brenner!, cfr. Herb. Mus. Fenn. II p. 125. — **Kp.** Kostamus ad pagum ejusdem nominis: Wainio Kasv.!

Ob. Utajärvi Myllyranta: Brenn. Reseb. p. 73 nomine *Sp. simplex fluitans*; num ad hanc speciem pertineat.

Sp. simplex fluitans upptogs redan i Fört. 1852 p. 48 från Ö [= Österbotten], men detta måste dock hafva berott på något misstag, ty i Herb. Mus. Fenn. p. 14 upptages denna art under samma namn endast från Nyl., jfr Sæl. Ö. Nyl. — **Ok.** r Kuhmo (Wainio): Must. p. 55, beror säkert på ett misstag, då Wainio ej upptager arten från Kuhmo.

Sp. fluitans longissimum. **Ok.** p: Must. p. 55, afser säkert, såsom Must. själf antyder, varieteten af *Sp. simplex*.

I afseende å nomenklaturen se Hartm. XII p. 111 not.

Sparganium speirocephalum Neum.

Quod his temporibus distinctum est, distributio adhuc ignota fere est; verisimile est speciem haud nimis raram esse, vide sub Sp. natanti.

Fenn. (Carel. bor., Ostrob. mer., Savol. mer. ex Neum.): Nym. Suppl. p. 316; in **Ta.**, **Sa.**, **Oa.** et **Kb.** adest auctore Arrh., cfr. Hartm. XII p. 109.

[*Sp. longifolium* Turcz. upptages **Ik.** „sowol im Nord- wie auch im Süd-Gebiete nicht selten, Murina...“: Meinsh. p. 377. I ett senare arbete „Die Sparganien Russlands“ (Bull. de la Soc. Imp. des nat. de Moscou 1889,

I) upptages alldeles icke denna art, men i stället beskriver Meinshausen tvenne nya arter *Sp. ratis* och *Sp. septentrionale*, hvardera från „Nord-Gebiete Ingriens... nicht häufig“: l. c. p. 174 o. 175. Det bör i sammanhang härmed nämnas att Meinsh. ej upptager *Sp. affine* Schnizl. såsom särskild art, utan för namnet såsom synonym till *Sp. natans* L. Fr.]

Sparganium natans L. Fr.

Cum aliis formis confusum est, quare distributio omnino incerta sit. Editiones sequentes ad hanc speciem aut ad Sp. speirocephalum spectare videntur, sed iterum perscrutandae sunt.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries, cfr l. c. p. 560; Fenn.: Nym. Consp. p. 758; deest in Fenn. bor.: Nym. Suppl. p. 316.

Al. vide infra. — **Ab. r:** Zett. & Br.; Uskela: Nikl!; (♢fq♢): A. Nyl.; p: Sel.; Lojo Kiviniemi: S. O. Lindberg!; fq in lacubus Lojo et Horma: Ch. E. Boldt; Vihti Olkkala: af Hällström! — **Nyl.** (♢fq♢): His!; saltem in Borgå et Artsjö: Sæl. Ö. Nyl.; W. Nyl. et Brenn. non comm., cfr W. Nyl. p. 53. — **Ka.** (fq) in lacubus, ad maximam partem sterile, floribus parce in Kirvunjärvi et copiose in Jääskjärvi!: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [saepe copiosissime: Meinsh. p. 378, *Sp. minimum* continens et maximam partem ad hanc spectans].

Sat. st fq: Malmgr.; p interdum cop.: Hjelt. — **Ta.** in lacubus majoribus fq: Leop.; Vesijärvi et Päijäne: Norrl. s. ö. Tav.: [par. Gustaf Adolf] (st fq): Bonsd.; plur. loc.: Wainio Tav. or., Asp. & Th. non comm. — **Sa.** (rr) in sinu lacus Saima prope pag. Utula: Hult!; Villmanstrand: A. Brotherus! — **Kl.** (♢fq♢): Fl. Kar.; minime fq: Hjelt. — **Kol.** [Praefectura?] Olonets (Olbricht pl. exs.): Led. IV p. 5, vide sub *Sp. ramoso*; prope Petrosavodsk: Günther!

Oa. (st fq): Malmgr. — **Tb.** Jyväskylä Jyväsjärvi: Wainio!; Saarijärvi Hännilä: Kihlman!, vide etiam Prim. p. 50. — **Sb.** (fq): Enw.; circa Kuopio (fq): Mela; p ex. gr. Palojärvi, Ahmonsaari!: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Liperi r ad templum, Simananiemi! et in lacu Käsämä: Eur. & H.; p — st fq?: Wainio Kasv., vide sub **Ok.** — **Kon.** Perttjärvi (Simming): Norrl. On.; Nimjärvi, Tiudie, Mundjärvi: Kihlm., vide ceterum infra.

Om. Perho Jängenjärvi!, Penninkilampi! et Tiala: Hellstr. — **Ok.** distributio incerta, quod spec. typica florentia non vidi, sed

si e foliis judicaverim, p — st fq per totum territorium invenia-
tur: Wainio Kasv.; (fq): Must. — **Kp.** vide sub **Ok.** et infra.

Ob. vide infra. — **Kuus.** vide sub **Ok.** — **Kk.** Valasjoki f.
simplex: Wainio!, vide ceterum sub **Ok.** et infra.

Arrhenius, som granskat exemplaren i H. M. F., har endast ansett exemplaren från följ. provinser fullt säkra: **Ab.** Lojo sjö [orätt förd till **Nyl.**], **Tb.**, **b.** och **Ob.**, se Hartm. XII p. 109, der uppgifterna citeras med ett frågetecken. Deremot hafva exemplar från följ. provinser blifvit förda till *Sp. speirocephalum* Neum. **Ta.**, **sa.**, **Oa.** och **Kb.**, se Hartm. l. c., der ett frågetecken bifogas. — Att hvardera formen förekommer flerstädes, synes sålunda vara säkert, men tillsvidare är det omöjligt att säga något bestämdt om deras utbredning. En del uppgifter afse *Sp. affine*, såsom den angifves i Herb. Mus. Fenn. II, hvilket framgår af det följande, hvarjemte det bör ihågkommas att de äldste författarene under namnet *Sp. natans* innefattade icke blott de nu nämnda arterna, utan äfven *Sp. minimum* (och *Sp. hyperboreum*). Slutligen bör det framhållas att jag uteslutit flere otryckta uppgifter.

Al. p: Bergstr. och fq: Bergstr. Beskr.; då emellertid *Sp. minimum* ej upptages och senare botanister sett endast denna och ej *Sp. natans* är det antagligt att sistnämnda art saknas på Åland liksom på Öland och Gottland enl. Hartm. XII p. 109. — **Kl.** Upptages från K: Herb. Mus. Fenn. p. 14, men jag kan ej afgöra hvilket exemplar härmed afses.

Kon. Jalguba (Günther): Norrl. On., jfr Günth. p. 52; Kihlman för exemplaret till *Sp. affine*.

Kp. Uppgiften i Herb. Mus. Fenn. II p. 11 torde, såvidt jag vet, afse exemplaret från Valasjoki i **Kk.**; se under sistnämnda provins. — **Ob.** Utajärvi Myllyranta: Brenn. Reseb. p. 73; Kihlman för exemplar af Brenner från detta ställe till *Sp. affine*, hvarföre det är möjligt att uppgiften afser sistnämnda art; en möjlighet vore dock å andra sidan att båda arterna förekomma. Upptages st fq: Jul. p. 3 äfvensom Kemi: M. Castrén p. 340, men namnet var då kollektivt, hvarföre det är sannolikt att dessa uppgifter afse andra arter. Enteknad från sjöarna Raanujärvi och Pessanlompola i Ylitornio: Hjelt & H. Emellertid för Kihlman det exemplar som tagits från Raanujärvi till *Sp. affine*, hvarföre det är antagligt, att hela uppgiften afser denna art. — **Kk.** „Legi in lacu Koutajärvi et, ni valde fallor, sterilem etiam e Kola reportavi“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XXXVIII. Kihlman för Fellmans exemplar till *Sp. affine*; antagligen afser äfven den senare delen af uppgiften denna art. — Likaså anser jag sannolikt att Wainios uppgifter, åtminstone från de nordliga delarne af det område han undersökte, snarast afse sistnämnda art. Exemplaret från Valasjoki föres dock af Kihlman till *Sp. natans* (f. *simplex*); exemplaret från **Kp.** Jyväskylä torde knapt kunna bestämmas. — Skoroduma och Ruanjärvi: Mela Pl.; emedan uppgiften härstammar från en tid, då namnet *Sparganium natans* togs i annan mening än numera, anser jag mindre troligt att de afse denna art, men har dock velat påpeka förekomsten af hithörande former.

Lapp. fenn. Kolari Sieppijärvi: Hjelt & H., afser troligtvis *Sp. affine* (se under **Ob.**). „In fluviis et aquis paludosis per partem silvaticam et sub-silvaticam omnium Lapp. suec. fere ubique parcius, in septentrionali parte Lapp. Kemensis eam haud vidi“: Wahlenb. p. 222 (angående β minimum se under *Sp. minimum*); „in aquis fq“: Fellm. Lapp., jfr Led. IV p. 5 m. fl. Då ingen annan *Sparganium* upptages, är det antagligt, att dessa uppgifter till största delen afse andra arter, så mycket mer som Hartm. l. c. upptager *Sp. natans* endast till Neder-Kalix och arten i Norge är osäker, se Blytt p. 1280. — **Lapp. ross.** „in fluviis et lacubus haud infrequens“: Fellm. Ind., jfr Led. IV p. 5 och Beket. p. 595; om denna uppgift gäller detsamma som om uppgifterna från **Lapp. fenn.** — Angående N. I. Fellmans uppgift se under **Kk.** — Pjalitsa: Mela Pl.; härom gäller detsamma som om uppgiften från **Kk.**

Var. *simplex* Fr. upptages **Ka.** r Kirvunjärvi och Jääskjärvi: Lindén, se äfven Brenn. Flor. p. 194; ehuru det stundom finnes enkla eller nästan enkla former af denna art, öfvergå dock dessa utan gräns i den typiska; dessutom kunde namnet gifva anledning till förväxling, hvarföre det Hartm. XII p. 109 utbytes mot f. *gracilis* Neum., som dock ej heller tillerkännes någon större betydelse. Det må likväl tilläggas att oberäknadt några mer eller mindre osäkra exemplar i H. M. F. höra hit följ.: **Sat.** Karkku! och Birkkala!: Hjelt. — **Sb.** Iisalmi Ahmonsaari: M. & J. Sahlberg! — **Kb.** Kide: Brander! — **Kk.** Valasjoki: Wainio!, se ofvan.

Sparganium affine Schnizl.

Distributio nondum satis explorata, vide Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Fenn. non nisi in Lapp. kemens. et ross.: Nym. Suppl. p. 316.

Kl. Parikkala Argusjärvi: Sahlberg!

Kon. Jalguba: Günther! nomine *Sp. natans*.

Ok. Puolanka Leililampi: Brenner!

Ob. Utjärvi Myllyranta: Brenner!; [inter Kalix et Torneå] (st fq): O. R. Fries p. 166, ubi descriptio; Ylitornio Raanujärvi: Hjelt & Hult! nomine *Sp. natans*. — **Kk.** Koutajärvi: N. I. Fellman! nomine *Sp. natans*.

Lk. vide sub *Sp. natanti*. — **Li.** locis vadosis lacuum reg. subsilvaticae, ex. gr. Inari, Vastusjärvi, Syysjärvi, *Sparganium* qvoddam foliis longis natantibus hinc inde abundat, sed sterilia tantum vidimus specimina: Kihlm. Ant., vide infra; prope amnem Paatsjoki [Pasvig] inter cataractam secundam et tertiam: Th. Fries Resa p. 60, Salmijärvi [C'olmejavre] et amnis Paatsjoki ster.: Th. Fries p. 200; inter Jarfjorden et Elvenæs in lacubus

subalpinis: Th. Fries 1864 p. 48 et 50; in Varangria merid. usque ad 69° 40': Norm. ann. p. 60. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. (fq) sed ster.: Læst., cfr l. c. p. 43; ubiqve in reg. subsilv. in fluvio Muonio: Norrl. Lappm. p. 268, vide etiam Trautv. Incr. p. 738]. — Vide ceterum sub *Sp. natanti*.

I analogi med Th. Fries' uppgifter från Sydvaranger har jag fört Kihlman's uppgift från **Li.** under denna art; måhända vore *Sp. speirocephalum* lika sannolik och möjligt är att äfven andra ofvan anförda uppgifter afse sistnämnda art.

I afseende å bestämningarna har jag helt och hållet följt Kihlman, som emellertid säger: „Dubitatione modo hanc speciem, a formis simplicibus praecedentis in herbario quidem aegre distinguendam, enumeramus; *Spargania* in prov. borealibus saepissime sterilia tantum inveniuntur, qvare cognitio eorum difficillima“: Herb. Mus. Fenn. II p. 125. Likasom Kihlman har jag uteslutit några alldeles osäkra exemplar. För öfrigt bör det ihågkommas, att flere uppgifter i den otryckta literaturen under namn af *Sp. natans* måhända afse *Sp. affine*.

Sparganium minimum Fr.

In maxima parte Fenniae satis frequenter inveniri videtur; (in nonnullis plagis passim, in aliis frequenter crescere indicatur); ad septentrionem versus distributio adhuc incerta est, quod a Sp. hyperboreo non rite distinctum est.

Scand. s. l. (exc. . . . Lapp. plur.): Nym. Consp. p. 758.

Al. Geta p: Hult ann.; st fq: Arrh. & Kihlm. — **Ab.** (p): Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann.; (fq): Sand.; p: Sel.; (fq): Printz. — **Nyl.** (p): His.; fq: W. Nyl., Sæl. Ö. Nyl. et Brenn. — **Ka.** p: Blom et Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [fq: Meinshausen in „Die Sparganien Russlands“ p. 173—174, cfr Meinsh. p. 378].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** p: Leop., Norrl. s. ö. Tav., Bonsd. et Wainio Tav. or.; (fq): Asp. & Th. — **Sa.** st. fq: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar.; st fq — fq: Hjelt. — **Kol.** st fq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; fq: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** (fq): Mela; (r) Iisalmi in vicinitate templi: M. & J. Sahlb.! — **Kb.** (fq): Eur. & H.; st fq — p: Wainio Kasv. — **Kon.** fq, in Saoneshje fq: Norrl. On.

Om. st. fq: Hellstr. — **Ok.** p: Wainio Kasv.; (r): Must. — **Kp.** p: Wainio Kasv.; Solovetsk: Selin!

Ob. Uleåborg Hailuoto: W. Nylander!; (fq): Brenn. & N., spec. e Simo Maksniemi!; [st fq: O. R. Fries p. 166; (r) Pajala: Backm.

& H. p. 225]; (st r), adnotatum ex Ylitornio ad Kaaranen et infra Karhujupukka, Rovaniemi ad Alajääskä, fortasse partim ad *Sp. hyperboreum* spectet: Hjelt & H., vide sub **Lk.** — **Kuus.** p, Paanajärvi plur. loc.: Wainio Kasv. — **Kk.** p: Wainio Kasv.; Kouta: Mela Pl. et herb.; Knjasha: N. I. Fellman!, vide ceterum sub **Lapp. ross.**

Lk. st r in paludibus et lacunis coenosis esse videtur, adnotatum e Kolari Sieppijärvi, Hietanen et fortasse ad Monaoja, Kittilä! [cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125] plur. loc. ex. gr. ad pagum ejusdem nominis et Kaukkonen, specimina ad *Sp. hyperboreum* intermedia et adnotationes partim fortasse ad hoc spectant: Hjelt & H.; eandem fere ac *Sp. simplex* habet distributionem: Blom Bidr.

Lapp. ross. in parte meridionali infra Kantalaks p [ad **Kk.** ad partem maximam spectat], etiam in paludosis ad Tshavanga: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLIII, Beket. p. 595 et vide infra.

Al. Arten upptages ej af Bergstr., men hans *Sp. natans* afser troligtvis *Sp. minimum*, se ofvan. — **Lapp. fenn.** *Sp. natans* β *minimum* „in paludum marginibus et ripis fluviorum, praecipue in Lapp. infima“: Wahlenb. p. 222 torde knapt kunna föras hit, utan till *Sp. hyperboreum*. Anmärkningsvärdt är att Læst. ej alls upptager arten; nordgränsen måste f. ö. tillsvidare betraktas såsom outredd, (se under **Lapp. ross.**). Antagligt är emellertid att arten ej går nordligare än till Kittilä (67° 40'), men exemplaren från sistnämnda ort äro, såsom ofvan framhölls, ej fullt typiska. I Norge går arten endast till 66° 34': Norm ann. — **Lapp. ross.** N. I. Fellmans uppgift afser tydligen för det mesta **Kk.** Hvad särskildt Kantalaks angår, har ett exemplar derifrån af Sahlberg, hvilket inlemnats under namn af *Sp. minimum*, visat sig tillhöra *Sp. hyperboreum*, hvarföre den förstnämnda arten i Herb. Mus. Fenn. II p. 11 hvarken upptogs från Lim. eller Lv. Något direkt skal att betvifla Fellmans uppgift förefinnes emellertid icke.

Sparganium hyperboreum Læst.

Distributio adhuc non satis explorata; in Lapponia multis in locis occurrit et in Fennia septentrionali usque ad 63° 50' ad meridiem versus lectum est.

Lapp.: Nym. Cons. p. 758; Fenn. (Ostrob. bor. et med.): Nym. Suppl. p. 317.

Om. Halsö!, Perho in rivulo prope Möttönen!: Hellstr., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125 etc., etiam adest e Gamla Karleby! — **Ok.** Kajana prope Leihuvaara!, Puolanka Honkamäki — Äylä: Brenner!

Ob. ad fluvium Kemi: Meinshausen in „Die Sparganien Russlands“ (vide sub *Sp. speirocephalo*) p. 175 nomine *Sp. angustifolium* Michx.; Kemi: Brenner! — **Kuus.** Lima Maanselkä: Nyberg! — **Kk.** in aquis ad pag. Knjasha: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 595; Kouta: Mela Pl.

Lk. Kittilä ad Aakenusjoki haud procul a pago ejusdem nominis [= prope molendinas!] et ad Alakylä!: Hjelt & H., vide sub *Sp. minimo*. — **Li.** Kaamas (Silén!); ad Jevjejoki et Jevjejärvi specimina nonnulla cum fructibus anni praecedentis vidimus: Kihlm. Ant.; Utsjoki Nuorgam: Zidb.; [supra Nyborg: Th. Fries p. 200]; in montibus subalpinis inter Jarfjorden et Elvenæs in lacubus: Th. Fries 1864 p. 50, cfr M. Blytt p. 386 et Blytt p. 1280; Elvenæs c. fr.: S. Henschen in herb. Mela; in Varangria merid. usque ad 69° 57—58': Norm. ann. p. 61. — [**L. ent.** reg. alp. r, reg. subalp. fq, reg. silv. p: Læst., spec. e Kaaresu'anto!; Jukkasjärvi etc.: Backm. & H. p. 225; Mukkavuoma: Malmberg!]

Lapp. ross. vidi ad oppidum Kola, nec non in fluvio Kurengi! r, in stagno fere exsiccato juxta Olenji! maris glacialis legi specimen foliis longissimis tenuissimisqve fructibus autem non rite evolutis: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 595 et Trautv. Incr. p. 738; Kantalaks: Sahlberg!; Hibirä, Tshun (Sahlberg), Kusomen, Ponoj (Sahlberg): Mela Pl.; Jokonga: Enw. ann.; ut videtur ad Jenjavr inter Nisnjavr et Ayrmanjavr, ut etiam ad Keinjavr: Broth. Reseb.

I stället för namnet *Sp. hyperboreum* Læst. (1853) användes i Hartm. XII det något äldre *Sp. submuticum* Hartm. (1843), och af Meinshausen det vida äldre *Sp. angustifolium* Michx. I „Uppställning af de i Sverige förekommande arter af *Sparganium*“ [1853] citerar L. L. Læstadius *Sp. submuticum* såsom synonym; namnet *Sp. angustifolium* betecknas såsom „ambiguum“. Det torde derför ej vara skäl att bortlemna det mest använda namnet *Sp. hyperboreum*, hvilket l. c. betecknas såsom „certissimum“.

Araceae.

Calla palustris L.

In Fennia australi et media satis frequenter — frequenter in parte occidentali ad 66° fere, in parte orientali vix ad 64°

occurrit; magis ad septentrionem versus subito rarescit, sed usque ad 67° 10' lecta est.

Till.; Till. Icon. 39; Wehka Finnonibus: Fl. Lapp. p. 250; Ostrobothnis Mäss: Fl. Suec. p. 319; Kalm; in paludosis totius patriae, usque in Lapponiam: Wirz. Pl. off. p. 75; maxima pars Fenniae et Lapponiae: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 754; fq (in Lapponia)... Fennia: A. Engler in Dec. Prodr. Cont. II p. 214; Lapp. solum in umensi et kemensi: Nym. Suppl. p. 315.

Al. p in Alandia continenti, non autem in taeniis adn. [= „A, Bm, v, D“]: Bergstr.; in montibus par. Geta: Hult ann. — **Ab.** st fq: Zett. & Br.; p — st fq: Arrh. ann.; fq: Sand.; p: A. Nyl.; (fq): Sel. — **Nyl.** fq: His.; p: W. Nyl.; fq: Sæl. Ö. Nyl.; p in paludosis, Tytärsaari: Brenn. — **Ka.** st fq: Blom; fq: Lindén. — **Ik.** st fq: Malmb.; [in tota Ingria latissime distributa et fq: Meinsh. p. 374].

Sat. fq: Malmgr.; st fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop.; fq: Asp. & Th.; st. fq: Norrl. s. ö. Tav.; fq: Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** fq: Hult; (p): Hult Fört. — **Kl.** fq: Fl. Kar. et Backm., vide etiam infra. — **Kol.** st fq: Elfv.

Oa. fq: Malmgr. et Laur. — **Tb.** fq: Broth. et Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Enw.; fqq: Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq, in Saonshje fq: Norrl. On.

Om. (fq): Hellstr. — **Ok.** Kuhmo tantum in nonnullis locis: Wainio Kasv.; [Paltamo] (fq): Must. — **Kp.** usque ad pag. Vuokkiniemi ad septentrionem versus: Wainio Kasv.; Soroka et Solovetsk [= Solovki]: Beket. p. 596.

Ob. st fq in paludibus limosis: Jul. p. 293; Torneå fq: Sæl. kat.; Alatornio fq: Houghb. not.; [fq: O. R. Fries p. 166]; in ipso limite infimo Lapponiarum (meridionalium) ejusque paludibus rarius copiose at in Vesterbottnia Lapponiis adjacente infra Torneam superiorem... ubique: Wahlenb. p. 220, cfr l. c. p. XVII, XXX et LVI; Aavasaksa (Julin): Acerbi p. 170; Turtola (fq): Hjelt & H., quod cfr; Rovaniemi ad septentrionem versus a deversorio Vikajärvi non visa: Hult Ant. — **Kuus.** in vicinitate templi, Hännilä: Sahlb. Fört., cfr Wainio Kasv. [nomine Hänninen]; st r Iijoki, Iivaara!: Wainio Kasv. — **Kk.** ad paludes districtus Kouta, alibi vero a me non observata: Fellm. Ind., cfr

N. I. Fellm., qvi ipse non vidit, l. c. p. XXV et XXXIX, Led. IV p. 11 et Beket. p. 596.

Lk. usque ad Sieppijärvi in sacell. Kolari: Hjelt & H., cfr l. c. p. 96 et Herb. Mus. Fenn. II p. 125; in paludibus Lapp. inferioris p: Fellm. Lapp.; Kemijärvi in vicinitate templi: Wainio Ann.; Wahlenb. vide sub **Ob.**

Lim. Umba: Edgr. & Lev.

Kl. För min del såg jag ej arten i den del af Pälkjärvi, der jag exkurrerade, och i Ruskiala endast vid Juttulampi, Suistamo p: Hjelt. — Växten användes såsom nödbrödsämne, hvilket redan framhålles af Linné i Fl. Lapp. p. 251, se äfven Dissertatio botanica de Calla, Praeside C. N. Hellenio resp. J. F. Sacklén, Åbo 1782.

Acorus Calamus L.

In partibus Fenniae maxime austro-occidentalis rarissime et verisimiliter culturae antiquae superstes invenitur.

Till.; Kalm; a me tantum ad amnem Reso visus, aliis locis tamen copiose inveniatur: Hell. p. 8; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer. occ.... Planta indica, sed ex antiqva cultura nunc in multis terris europaeis omnino qvasi spontanea, semina tamen non maturans: Nym. Cons. p. 753 et 754; Scandinavia exclus. Lapponia: A. Engler in Dec. Prodr. Cont. II p. 217.

Ab. r Korpo [= „D“] (Wilenius): Bergstr., cfr Bergstr Beskr.; r: Zett. & Br., spec. ex amne Reso!; circa Aboam: Wirz. Pl. off. p. 29, vide infra, et Rupr. Diatr. p. 24; in fluvio Aura: Arrhenius!, cfr Alc.; St. Mårten cop.: Elmgr. Beskr. p. 181, vide infra; Pojo Åminne in amne: Tikkanen & Hult herb.; Vihti in ripa amnis, qvi per pagum Suksela prope templum fluit, sat copiose: alumn. A. A. Hellström!, etiam a Printz et E. G. Printz etc. adnotatus. — **Nyl.** Fagervik ad Finpada in amne: His! — [**Ik** in vicinia Lissi-Noss rr: Meinsh. p. 374, cfr l. c. p. XXXV.]

Ta. Somero: G. Borg!, cfr Hartm. XII p. 103.

„In rivulis et fossis circa Aboam et Haavisto Birkalensium“: Wirz. Pl. off. p. 29. Oaktadt trägna exkursioner kring Haavisto (i **sat.**) har jag ej sett spår af växten, ej heller upptages den af Carlsson, hvarföre uppgiften i detta afseende antagligen är oriktig. — **Ab.** Anmärkningsvärd är följ. uppg.: Kalmusroten som här [i St. Mårtens socken] växer ymnigt, men eljest torde förekomma på högst få ställen i vårt land, skall enligt en obestyrkt sägen hafva blifvit införd till Finland af Prof. Gadd omkring 1750: Elmgr.

Beskr. p. 183, der äfven dess användning omnämnas. Att den varit odlad tyckes äfven framgå af Gadd Unders. p. 35, då den der uppräknas med en stjerna; deremot uppräknas den ej Gadd Rön. — Nystad: elev Liljeros 1879 i Herb. lyc. n., upptages till vidare undersökning.

Lemnaceae.

Lemna trisulca L.

In nonnullis plagis sinus bottnici majore frequentia inveniri indicatur, ceteroquin rara, sed usque ad 68° adnotata. In Fennia, quantum scio, sterilis tantum occurrit.

Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; Ostrobottnia ([F.] Nylander in litt.): Led. IV p. 17; Scand. s. l. (exc. Lapp. plur.): Nym. Consp. p. 756.

Al. r: Bergstr., Finström Godby: Bergstr. Beskr.!; Geta Bolstaholm [ibidem cop.: E. Reuter], Finström Långträsk et cop. ad Strömsvik, Lemland Lemböte: Arrh. & K.; [Sund] cop. in stagno magno in pago Mångsteckta: Prim. p. 73; Jomala Björsby: Laur. Fört.; Sund prope ruinas Kastelholm: Rob. & Ch. E. Boldt. — **Ab.** in aqua ad viam versus Kathrinedal: Leche p. 18; Run-sala: Al. Tigerstedt!; Pargas r Sydmo et Mustfinn: Arrh. Ann.: Uskela r: Nikl.!; [Halikko] Vaisakko: Nikl.!; r [Karislojo] in fossa inter pagos Pellonkylä et Tallnäs: Sel.; rr Lojo in sinu Hump-pila: Rob. & Ch. E. Boldt; Ekenäs: A. Brotherus!, cfr His.; var. *glauca* Åbo Ekstensholm: A. H. Cajander! — **Nyl.** ad Fagervik: His.!; Helsingfors in sinu ponē Gammelstaden: Kihlm. ann.; st r ex. gr. in Borgå, Lappträsk, Strömfors!: Sæl. Ö. Nyl.; Borgå ad ostium fluvii Borgå, prope Ruskis: Sæl. Öfvers.; Hinkaböhle, Strömfors in freto inter Bullers et Reimars: C. J. Arrh.; Sibbo Löparö: Sæl. ann. — **Ka.** Kotka: Sæl. Ö. Nyl.!; st r a Viborg! ad Onegam: Fl. Kar.; Viborg in fossa arcis: Wainio herb.; r Kaukolanjärvi: Lindén! — **Ik.** r Rautu [in lac. Osmina]: Malmb.! et herb.; [per totam Ingriam: Meinsh. p. 373].

Sat. p in aqua 2—4 m. profunda inter *Charam asperam*: Malmgr., spec. e Sastmola! — **Kl.** Impilaks in Halinoja (Backm.):

Norrl. Symb., spec. leg. C. Bergström! et Europæus! — **Kol.** in reg. silv. st r: Elfv., spec. e Nikola!; Petrosavodsk: Simming!, cfr Norrl. On.

Oa. p: Malmgr., vide sub **Sat.**, spec. e Vasa!; Malaks, ut dicitur, Qvarken nonnullis loc.: Laur., spec. e Qvarken Långskär! — **Kon.** st r Suopohja (!), Perttijärvi et Unitza (Simming), ad Tiudie (Sahlberg), in Saoneshje ad Schungu plur. loc., Velikajaguba: Norrl. On., cfr l. c. p. 96, Fl. Kar. et Günth. p. 52; Kusaranda: Kihlm.

Om. (fq) praecipue in mari: Hellstr., spec. e Gamla Karleby!; Säräisniemi in Likasenlampi ad pag. Neittävä: Must.; in amne Temmes: Brenn. Ber. 1870.

Ob. Uleåborg: W. Nylander!; Hailuoto: Brenner!; Muhos: Brenner!, spec. non typ.; Liminka Haara, Simo Ruikkala: Brenn. herb.; [r: O. R. Fries p. 166]. — **Kuus.** prope templum in ripa lacus Kuusamonjärvi: Wainio Kasv.!

Lk. Kuolajärvi Salla: Wainio Ann.; in vicinitate pag. Muonio: Norrl. Lappm. p. 268, cfr Herb. Mus. Fenn. II. p. 125. — [**L. ent.** vide infra.]

Sat. Kyrö: Asp. — **Ta.** Hauho: Herk.; hvardera uppgiften mindre sannolik. — **Sa.** och **Sb.** p: E. Nyl. & Chyd.; freqvensen är säkert oriktig, men det är ej omöjligt, att uppg. dock skulle hafva någon grund, hvarföre den upptages till vidare undersökning. — **Om.** Pyhäjoki i landsvägsdiket vid Luoto: Lackstr., högst troligt. — **Ob.** teml. allm. i träsk: Jul. p. 3, jfr Jul. i V. Ak. H. p. 176; freqvensen är säkert oriktig, likaså ståndorten. — [**L. ent.** björkreg. r Karajoki vid qvarnen ej långt från Kaaresu'anto by (L. L. Læst.): Læst., jfr Hartm. XII p. 105. Denna fyndort ligger visserligen utom den till Finland i politisk mening hörande delen af **L. ent.**, men förtjenar dock framhållas såsom belägen vid 68° 25'. Wahlenb. p. 22 upptager arten endast till Umeå Lappmark.]

Lemna gibba L.

Kalm, jfr Led. IV p. 17; södra (el. vestra) Finl.: Fries; Scand. exc. Lapp.: Nym. Syll. p. 385. — **Al.** vid Finströms prestgård i hafsviken nedanfö Strömsvik: Bergstr. p. 132, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 16, Suomen Kasvio p. 186 etc. Emellertid påpekar Kihlm. i Medd. XIII p. 177, att Bergstrands exemplar hör till *L. minor* och att han ej heller 1878 kunnat finna arten vid Strömsvik; då de öfriga originaluppgifterna angående denna art äfven äro oriktiga, måste den således åtminstone tillsvidare utgå ur finska floran; den upptages af Alc., Mela I, Byteskat. I o. II etc. Framhållas må att *L. gibba* på svenska sidan går ända till Luleå (G. Lagerheim): Hartm. XII p. 105. —

Kol. Olonets (Selin): **N. I.** Fellm. p. LXIX och **R.** Regel p. 323, som med rätta betviflar uppgiften; exemplaret hör till *L. minor*. — **Ob.** teml. allm. i träsk: **Jul.** p. 3, tydligen orätt.

Lemna minor L.

In Fennia australi et media plerumque frequenter crescit, quamquam frequentia in nonnullis plagis minuitur; supra 64° rarescit, sed usque ad 65° 50' legitur; florens autem raro obviam.

Till.; **Till.** Icon. 128; **Kalm**; maxima pars Fenniae: **Fries**; Europa tota exc. max. bor. sc. **Norv.** bor., **Lapp.**, **Fenn.** bor., **Ross.** bor.: **Nym.** Consp. p. 756, vide etiam **Led.** IV. p. 16.

Al. (fq): **Bergstr.**; fq: **Bergstr.** Beskr.; fq, floribus **Sund** Domarböle, **Finstrom** Godby et **Långträsk**, **Jomala** Möckelö!: **Kihlm.** Öfvers.; florens [**Sund**] **Mångsteckta**: **Prim.** p. 73. — **Ab.** fq: **Zett. & Br.**, **Sand.**, **A. Nyl.** et **Sel.**; st fq: **Arrh.** Ann.; florens [**Reso**] **Bagarla**: **Nikl.**! — **Nyl.** fq: **His.** p. 60; fqq: **W. Nyl.** et **Sæl.** Ö. **Nyl.**; florens **Thusby** **Nuppilinna**: **Sælan**!; **Brenn.** non comm. — **Ka.** (p): **Blom**; st fq: **Lindén.** — **Ik.** fq: **Malmb.**; [multo frequentior quam *Spirodela polyrrhiza*: **Meinsh.** p. 373].

Sat. fq: **Malmgr.**; in interiore p, bis in **Karkku** prope **Palviala** florens: **Hjelt.** — **Ta.** fq: **Leop.**, **Asp. & Th.** et **Norrl.** s. ö. **Tav.**; (p): **Bonsd.**, spec. false designatum; st fq: **Wainio** **Tav.** or. — **Sa.** **Valkiala** st fq: **Hult** **Fört.**; [**Ruokolaks** et **Rautjärvi**] (r) **Rautio** (v. **Weymarn**), **Kojolammi**: **Hult**; **Lauritsala**: **A. Brotherus**!; **Villmanstrand** **Palto** c. flor.: **Sælan**! — **Kl.** (fq): **Fl. Kar.**; tantum in **Impilaks**, ubi st fq, mihi obviam: **Hjelt.** — **Kol.** st fq?: **Elfv.**

Oa. fq: **Malmgr.** et **Laur.** — **Tb.** r? cum *L. polyrrhiza*: **Broth.** — **Sb.** **Varkaus** fq: **Winter**; **Leppävirta** fq: **Enw.**; (fq): **Mela**, spec. flor. e **Kuopio**!; **Pielavesi**: **Palm.**; **M. & J. Sahlb.** non comm. — **Kb.** **Kide**: **Brand.**!; **Liperi** fq: **Eur. & H.**!; **Wainio** **Kasv.** ex hac prov. non comm. — **Kon.** st fq saltem per partes meridionales, **Saoneshje** ad **Velikaja-guba** fq, **Schungu**: **Norrl.** On.; ubique in aqua stagnante: **Günth.** p. 52; ad **Schungu** florens: **Kihlm.**

Om. (fq): **Hellstr.**! — **Ok.** **Paltamo** (>fq): **Must.** — **Kp.** non adnotatum.

Ob. Liminka et Ii Kemilä!: Hjelt; (st fq) in stagnis: Jul. p. 3; prope Uleåborg ex. gr. ad Koskenniska: Zidb.; Simo Ruikala: Brenner!; Alatornio Torpa: Hough. not., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125 et Hartm. XII p. 105; [r: O. R. Fries p. 166]. — **Kuus.** Iivaara in ripa rivuli: Wainio Kasv.!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Såsom framgår af ofvanstående finnas blommande exemplar i H. M. F. från **Al.**, **Nyl.** (senare inlemnade), **Sa.**, **Sb.** och **Kon.** (men ej från **Kb.** såsom uppgifves i Herb. Mus. Fenn. II l. c.), hvarjemte den observerats blommande i **Sat.** äfvensom enligt Norrlin i s. ö. **Ta.**

Spirodela polyrrhiza (L.) Schleid.¹⁾

In Fennia rara, sed usque ad 63° 50' legitur. In Fennia sterilis tantum occurrere videtur.

Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 756; Fenn. occ. (Ostrob. mer. etc.): Nym. Suppl. p. 316.

Al. (p) in Alandia continenti: Bergstr., vide infra; Arrh. & K. non viderunt. — **Ab.** r: Zett. & Br.; Pargas r Ålön in Mustfinnträsk, ad Ersby (!) et Simonby: Arrh.; Pargas Kirjala Träskby, in palude: Sæl. herb., cfr Hartm. XII p. 105. — **Ka.** r Kaukola [prope templum] haud procul a lacu Mertsalmenlampi! in stagno cum *Stratioti*, *Hydrocharide* et *Sparganio ramoso*: Lindén. — **Ik.** r in Ladoga meridionali ad Taipale [in par. Sakkola]: Fl. Kar.; r Rautu! et Kuolemajärvi!: Malmb.; Sakkola Kotilampi: Nikl.!, [(»fq») in tota Ingria: Meinsh. p. 373.]

Kol. Derevännaja: Günther!, cfr Norrl. On. et Günth. p. 52, ubi nomen scribitur Derevjanna.

Oa. r Vasa Långviksträsk! ad oppidum novum et ad opp. vetustum (!): Laur. et Hjelt!, cfr Alc. — **Tb.** rr Pihtipudas prope deversorium Aho cum *Lemna minore* et *Hydrocharide morsus ranae*: Broth.!, cfr. l. c. p. 190.

Om. (p) in lacubus stagnantibus minoribus prope mare, Gamla Karleby Yxpila!, Kelviä: Hellstr., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Al. Ehuru Bergstr. upptager den från A. B. d. v. s. hela fasta Åland och t. o. m. såsom teml. allm.: Bergstr. Beskr., synes dess förekomst på

¹⁾ *Lemna polyrrhiza* L.

Åland något osäker. — **Ta.** Hauho: Herk.; uppgiften förefaller högst osäker. — **Ob.** teml. allm. i träsk: Jul. p. 3; uppgiften synes mindre sannolik; åtminstone är frekvensen vilseledande.

Cyperaceae.

Scirpus compressus (L.) Pers.

Specimina certa ex Alandia sola, ubi passim aut satis frequenter crescit, adhuc lecta sunt.

Fenn. austr. occ.: Fries; Åland: Nym. Consp. p. 763.

Al. p: Bergstr.; [Kökar] Idö: Bergstr. p. 4; Jomala ad praed. sacerdotis, Geta in via publica etc.: Tengstr.!; Eckerö Böle: Sælan!; Hammarland Skarpnätö: Elfving!; Saltvik Haraldsby, Hammarland Posta(d), Eckerö: Hult ann. et coll.; Geta Bolstaholm, Eckerö Storby, Lemland Lemböte!, Finström Godby (!): Arrh. & K., [Sund] copiose prope praedium Träsk in prato humido in silva; etiam in Söderby in ripa stagni: Prim. p. 73; [in taeniis circa Mariehamn et in taeniis orientalibus] (fq): Laur. Fört., spec. e Jomala! — **Ab.** et **Nyl.** vide infra.

„In pratis humidis apricis litoralibus Fenniae australis ex. gr. Aboae versus ostium amnis, Helsingforsiae etc.“: Spic. I p. 7; „in humidis litoralibus prov. meridionalium p Helsinge Drumsö, Hangö Jungfrusund, Alandia, Kymmene“: Wirz. Prodr. p. 24; här och der i Finlands sydliga delar: And. Cyp. p. 4. Om dessa uppgifter gäller: „specimina, quae e vicinitate Helsingforsiae vidi nominata *Scirpus compressus*, *Blysmo rufo* pertinuerunt, quem quoque solum in Drumsö vidi, ubi *Bl. compressus* obvenire dictus est“: W. Nyl. p. 49 Not. — **Ab.** Spic. se ofvan. — **Nyl.** W. Nyl. citerar uppgiften i Spic., men tillägger noten. Sibbo Nevas (Lundahl): Wirz. M. S. upptages till vidare undersökning. — **Sat.** uppräknas härifrån Gadd Sat. p. 50 under namn af *Carex* 748 (i Fl. Suec. ed. I); att något misstag föreligger torde vara säkert. — **Kp.** Solovetsk [Solovki]: Beket. p. 603, torde bero på förväxling med *Scirpus rufus*. — **Ob.** Uleåborgs mineralkälla: Jul. i V. Ak. H. p. 176 under namn af *Carex uliginosa*, säkert en alldeles oriktig uppgift.

Scirpus rufus (Huds.) Schrad.

In ora Fenniae australi rarius (- passim) crescit, ceteroquin raro-rarissime, sed usque ad Lapponiam (ad 67° 10' fere) lectus.

Ad litora maris albi juxta Gridinä, Keret et baltici ex. gr. ad insulam Löparö par. Sibbo cum *Sc. glauco*: Spic. I p. 7; in insulis et promontoriis sinus fennici hinc inde cop. nec non in (Spic. citatur): Wirz. Prodr. p. 24 et 25, uterque plantam ad varietatem *balticam* refert, cfr And. Cyp. p. 5; maxima pars Fenn.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 763.

A1. Jomala Möckelö: Arrh. & K!; Kökar Karlby, Föglö Gripö: Arrh.: Jomala Ramsholmen: E. Reuter et Laur. Fört!; [Föglö] Lågskär: Laur. Fört. — **Ab.** Korpo Kälö: Tengstr.! et Rupr. Diatr. p. 23, cfr Zett. & Br.; var. *balticus* [Pojo] (fq): A. Nyl., vide infra. — **Nyl.** Ingå prope templum (Tikkanen & Hult): Kihlm. herb.; Esbo Kaitans!, Skälörn. Skataörn, Torrö: Kihlm. ann.; [Helsingfors] p (fq): W. Nyl.: Helsingfors Edesviken: Hult comm.; Helsingfors Drumsö: W. Nyl. p. 49 not; Sibbo: Spic. l. c., cfr Rupr. Diatr. p. 23; Borgå Ramsholmen: J. A. Fastberg!; Borgå Tirmo: Jusl. herb.; r Strömfors Löfö!, Hogland (Edv. Nylander): Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 23; [Hogland] (fq) in litoribus (E. Nyl. Ber.): Brenn. — **Ka.** Lavansaari: E. Nyl. Ber., cfr Brenn.

Ob. Uleå: Eberhardt!, vide infra.

Kp. [Suma: F. Nylander!, cfr N. I. Fellm.], vide etiam supra sub *Sc. compresso*. — **Kk.** Gridinä, Keret: Spic., vide supra et cfr N. I. Fellm., l. c. p. XXV et LIV et Beket. p. 603.

Lim. Kantalak in litore maris in sinu intimo: Mela Pl., spec. etiam leg. Sahlberg!

A1. Eckerö: Alc.; ehuru uppg. ej är osannolik, misstänker jag dock att den genom ett skrifvel fått inflyta vid denna art i st. f. vid *Sc. compressus*; så är säkert fallet med uppg. Idö: Desideratkat. p. 5. Emellertid uppgifves arten från Eckerö Storby af Gadol. — **Ab.** Ehuru det är högst antagligt att arten förekommer i Pojo, tror jag dock att A. Nylanders frekvens är alldeles vilseledande; på sin höjd torde den på något ställe vara ymnig. — **Ka.** „In tæniis Wiburgi (E. Nylander)“: Fl. Kar. p. 192, jfr. Malmb.; att uppgiften antagligen hänför sig till Hogland och Lavansaari framgår af E. Nyl. Ber. — **Ob.** Måhända behöfver uppg. härifrån bekräftas, då W. Nylander ej nämner något om artens förekomst härstädes, den på Svenska sidan enl. Hartm. p. 446 ej går högre än till Uppland och vattnets salthalt vid Uleåborg tydligen är mindre än t. ex. i **Sat.** Något direkt bevis för att exemplaret vore förväxladt eller arten på något sätt tillfällig finnes dock ej, hvarföre arten upptagits från **Ob.**: Herb. Mus. Fenn. II p. 12. — **Li.** Ost-Finmarken: Hartm. p. 446; M. Blytts uppgift att arten skulle förekomma i Ostfinmarken bestrides af Blytt p. 1263 och Norm. ann. p. 71.

Huravida den finska formen helt och hållet hör till var. *balticus* Fr. såsom F. Nylander (liks. Wirzén och A. Nylander) antager, vågar jag ej afgöra; Wirz. Prodr. upptager „a in litoralibus maris septentrionalis Tromsö (Wahlenb.“, således utom Finlands nu antagna naturalhistoriska gränser. — Wied. & W. p. XC upptaga *Scirpus balticus* från Finland.

Scirpus silvaticus L.

In Fennia australi et media ad 63° fere satis frequenter aut passim crescit; magis ad septentrionem versus plerumque tantum raro invenitur, sed usque ad 66° 15' indicatur.

Kalm; in pratis humidis silvaticis praesertim provinciarum australium passim cop., Alandia, provincia Aboënsis, Satakunta Eura, Tavastehus, Käkisalml, Valamo: Wirz. Prodr. p. 22, cfr And. Cyp. p. 5; maxima pars Fenn.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 763: Lapp. etiam fenn. deest: Nym. Suppl. p. 318, vide etiam Led. IV p. 250.

Al. (st r): Bergstr.; Finström, Hammarland Bastö: Tengstr.! Geta: Hult ann.; Sund prope templum, Eckerö Böle, Finström Godby et Långträsk: Arrh. & K. — **Ab.** Pargas Stortervo, Terfsund et Qvidja, Attu plur. loc., Kimito Skinnarvik: Arrh.; Salo Kaukelma: Hollm.; Uskela Karlberg: K. E. v. Bonsdorff!; (fq): Sand., A. Nyl. et Printz; p: Sel.; st fq: Ch. E. Boldt; Zett. & Br. omittunt. — **Nyl.** p: His. et W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka** p: Blom; fq — st fq in ripis amnium et rivulorum: Lindén. — **Ik.** st fq: Malmb. [et Meinsh. p. 386].

Sat. p: Malmgr.; st fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: omnes auct. — **Sa.** st fq: Hult; p: Hult Fört. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.; st fq: Hjelt. — **Kol.** (fq): Elfv.

Oa. (p) Malmgr.; Laur. e Vasa non comm. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** Leppävirta (fq): Enw.; p: Mela; Pielavesi: Lundstr.; lisalmi r Imäki!, Keli: M. & J. Sahlb. — **Kb.** st fq: Eur. & H.!; r in vicinitate lac. Pielisjärvi, ad Nevala! in par. Lieksa et ad Konnanlampi in par. Nurmes: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq — fq: Norrl. On.

Om. Nykarleby in Brunnsbolmen: N. M. S. et Wirz. M. S.; p ad ripas amnium in parte interiore: Hellstr., cfr Hellstr. Distr. p. 15, spec. ex Ylikannus! — **Kp.** adhuc non adnotatus.

Ob. Liminka: Hellström in dupl.!; haud forsā ultra fl. Uloēse longius septentrionem versus obvenit: Hellstr. Distr. p. 15; Uleåborg: W. Nylander!, cfr Hellstr. Distr. p. 6; Pudasjärvi Rannanjoki: Brenn. herb.; Kiiminki Perttilä, Pudasjärvi Ellala, Simo ad Simojoki inter Ruona et Portimo: Brenn. Ber. 1870. — **Kuus.** r Paanajärvi: Sahlb. Fört., cfr Wainio Kasv., l. c. p. 130 et Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Scirpus maritimus L.

In oris maritimis Fenniae australis, praecipue austro-occidentalis, passim (—satis frequenter), ceteroquin rarius usque ad 63°, deinde autem (var. compactus) in Lapponia orientali ad 67° 10' fere lectus.

Kalm; in litore maris ab ostio fluminis Neva usque in Kristinestad: Wirz. Prodr. p. 22, cfr And. Cyp. p. 5 et 6; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer. -occ.: Nym. Consp. p. 763; Fenn. mer. et Lapp. Imandrae (ad mare album): Nym. Suppl. p. 318.

Al. (p): Bergstr., cfr l. c. p. 4; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** p: Zett. & Br.; Nagu, Piikkis Joensuu contra pag. Cavala [= ?] cop.: Leche p. 12, qvōd cfr; Pargas st r ex. gr. Attu Sorpo: Arrh. Ann.; Bromarf et Finby (fq) in sinubus limosis: Sand. — **Nyl.** in taeniis ad Fagervik p!: His.; Esbo Rulludd et Kaitans: Kihlm. ann.; r Bothy (Sibbo): W. Nyl.; (p) in maritimis: Sæl. Ö. Nyl.; Borgå r Träskholmen prope Kardrag: Sæl. Öfvers.; Hogland (E. Nylander!), Tytärsaari!: Brenn. — **Ka.** Lavansaari (E. Nyl. Ber.): Brenn.; [Fredrikshamn] Brakila: I. A. Werving!; Virolahti! Koivuniemi verisimiliter frequentior: Blom. — **Ik.** Kakki: Malmb.; Koivisto [Björkö] (Wirzén): Rupr. Diatr. p. 22.

Sat. Raumo (!): Malmgr.; Euraåminne Ilavais [„Ivalois“]: Kl. Wahlman!

Oa. Kaskö: Malmgr.!; (p) ex. gr. Nya Vasa Matmorsviken, Sundom Messviken, praecipue autem in Qvarken: Laur. et Laur. in litt., spec. e Vassklot!, cfr. Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Lim. var *compactus* Koch Niva (F. Nylander!): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXI, XXVI, LIV et Beket. p. 603.

Ka. „in taeniis Viburgensibus (E. Nylander)“: Fl. Kar. p. 192; E. Nyl. Ber. upptager arten endast från Lavansaari, hvarföre det är antagligt att

uppg. hänför sig dit. — **Sat.** Björneborg: O. Hjelt M. S., anføres till vidare undersökning. — **Ob.** fq: Jul. p. 272, antagligen orätt, då ingen annan sett arten i dessa trakter och Hellstr. ej omnämner densamma från **Om.**; fre-
 qvensen gör dessutom uppg. misstänklig.

[*Sc. radicans* Schkuhr anføres såsom „häufig im Litorale“: Meinsh. p. 386, men osäkert synes mig om detta gäller stränderna af Isthmus.]

Scirpus lacustris L.

In tota fere Fennia, excepta maxime septentrionali, frequenter aut satis frequenter saepeque copiose obviat. In hac parte Fenniae et in Lapponia inferiore ad 67° 30' fere passim crescit; magis ad septentrionem versus vix aut rarissime invenitur.

Till.; Kalm; in lacubus, fluviis et amnibus per totam Fenniam in Lapponiam silvaticam usque fq, Kellojoki par. Sodankylä (Wahlenb.): Wirz. Prodr. p. 21 et 22; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries, cfr And. Cyp. p. 6; Europa tota exc... Lapp: plur.: Nym. Consp. p. 764, vide etiam Led. IV p. 249.

Al. st fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann.; fq: Sand.; (p): A. Nyl.; fq: Sel. et Printz. — **Nyl.** fq. His., W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** Lavansaari: Brenn.; (st r): Blom; p — st r interdum cop. ex. gr. in Kaukolanjärvi et Jääski in Pieppolanlampi in fundo limoso: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [in omnibus fere lacunis saepe copiosissime: Meinsh. p. 384].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** fq et cop.: Leop.; fq: Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; fq: Bonsd.; in Päjäne fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** (p): Hult; st fq: Hult. fört. — **Kl.** fq: Fl. Kar.; st fq: Hjelt. — **Kol.** p fq, e reg. coll. haud adnotatus: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; fq: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** fq: Winter et Enw.; (fq): Mela; (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** fq — fqq et in lacubus fundo limoso haud raro cop., in Saoneshje fqq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. et Lackstr. — **Ok.** usque ad Kiannanjärvi st fq: Wainio Kasv.; p: Must. — **Kp.** usque ad Kuittijärvi st fq: Wainio Kasv.

Ob. Liminka fq: Brenn. Reseb. p. 78; fq: Jul. p. 272; [st fq: O. R. Fries p. 166]; p in fluviis praecipue majoribus et lacubus totius territorii: Hjelt & H. — **Kuus.** minore distributione

[„levenemisellä“]: Wainio Kasv. — **Kk.** in par. Oulanka minore distributione: Wainio Kasv.; Keret: Beket. p. 603; Ruanjärvi: Mela Pl.

Lk. p in fluviis praecipue majoribus et lacubus totius territorii [maxime ad septentrionem versus in Äkäsjoki supra lacum Äkäslompola ad Jasakoski et in Ounasjoki complur. loc. inter Kittilä et Alakylä]: Hjelt & H., spec. e Kolari Naamijoki prope Kojumaa!; Sodankylä in fluviis Kitinen et Kelujoki locis tranquillioribus p, in stagnis quoque at parce: Blom Bidr.; in fluviis minoribus et lacubus, per silvaticas partes inferiores Lapp. suecicarum p. Mihi obvius fuit ad Kellojoki par. Sodankylä...: Wahlenb. p. 16; p ex. gr. ad Inari et Sodankylä: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant. et Herb. Mus. Fenn. II p. 125; Kuolajärvi ad Salla, Sodankylä in Kitinen ad Sattanen, Sodankylä Hietasuantto, Kairala, in Pyhäjoki st fq: Wainio Ann.; Sodankylä in Riestojoki et Luirojoki, ut etiam ad pag. Mutenia st r: Hult Ant. — [**L. ent.** in Enontekiäinen non mihi obviam: L. L. Læst. p. 290; reg. subalp. r: Læst.]

Lapp. ross. [in parte inferiore] p: Fellm. Ind.; ad Umba (Selin!), Kantalaks!: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX et Beket. p. 603; ad ostium fluminis Lutto in Nuotjavr: Enw.: in **Lv.** adest ex Herb. Mus. Fenn. II p. 12.

Angående sterila exemplar af *Butomus*, som L. L. Læstadius hänfört till *Sc. lacustris*, se under *Butomus umbellatus*.

Scirpus lacustris * **Tabernæmontani** C. C. Gmel.¹⁾

In oris maritimis passim—raro; ad septentrionem versus ad 65° lectus.

Fenn. austr. occ.: Fries; in Fennia rarior: And. Cyp. p. 6; Fenn. mer.-occ.: Nym. Consp. p. 764; Fenn. occ., mer.: Nym. Suppl. p. 318.

Al. (st fq): Bergstr.; Saltvik Haraldsbyholmen: Arrhenius & Kihlman!; Brändö Jurmo: Hollmén! — **Ab.** Korpo: J. Ringbom!, cfr Zett. & Br.; Pargas (st fq) ad litora vadosa: Arrh. Ann.; Uskela Salo: Nikl.!; p ex. gr. „Tvärminne-ön“: A. Nyl. — **Nyl.** r

¹⁾ *Sc. lacustris* var. *glaucus* (Sm.) aut *Sc. glaucus* Sm. auct. fere omnium.

Fagervik in sinu Backaviken!, in Norrstrand. ad Nötön et ad fretum Barösund: His.: st r: W. Nyl.: Sibbo Löparö: Spic. I p. 7; p in maritimis: Sæl. Ö. Nyl., spec. e Strömfors!: Perno Härkäpää: Sæl. Öfers. — **Ka.** ad Fredrikshamn (Qvist): Fl. Kar. p. 192. — [**Ik.** (st fq) in litoribus uliginosis sed parciore quam *Sc. lacustris*: Meinsh. p. 385.]

Sat. adhuc non adnotatus.

Oa. Kaskö: Malmgren!

Om. ad litora insularum maritimarum ad Gamla Karleby (admodum frequentem) legi: Hellstr. Distr. p. 15, spec. e Norrnäs!; p ad mare: Hellstr.

Ob. in Hailuoto aut Karlö: W. Nyl. Till. p. 302, spec. leg. F. Nylander!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Scirpus caespitosus L.

In maxima parte Lapponiae, ut etiam in Fennia septentrionali, frequenter et copiose crescit; in reliqua Fennia passim-rarius, in parte maxime austro-occidentali autem rarissime obviat.

In paludibus profundioribus granito superjacentibus per totam patriam, in Lapponia copiosissime provenit, in meridionalibus vero parcius legitur provinciis: Wirz. Prodr. p. 23, vide ceterum infra; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 765, vide etiam Led. IV p. 247 et And. Cyp. p. 8 et 9.

Al. Geta Grästräsk: Ch. E. Boldt, cfr Diar. 2, XI, 1889. —

Ab. Bromarf Kansjärvi: Sandell!; r Sammatti in paludoso Loh-nassuo parcius: Sel., vide ceterum infra. — **Nyl.** r Pyttis! in Äggmossen, Hogland ad basim rupis Haukkavuori: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 22; Hogland plur. loc. (E. Nyl. Ber.): Brenn. — **Ka.** r sacell. Sippola! in Karhusuo, Vehkalahti ad Kannusjärvi: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 19; Lavansaari (E. Nyl. Ber.): Brenn. — **Ik.** Metsäpirtti inter Umpilampi et Ladoga: Malmb.!; [cop. sed tantum in Isthmo, Lachta (editiones veteres) et in vicinitate Bjeloostrova ad Levaschova versus: Meinsh. p. 383].

Sat. (»p»): Malmgr., cfr Suomen Kasvio p. 177–178, vide infra. — **Ta.** Padasjoki in vicinitate templi: Wainio ann.; Luhanka Sarvensuo, Korpilahti ad Hantlampi et Soima: Wainio Tav. or.

— **Sa.** Joutseno Konnussuo: Sæl. ann. — **Kl.** (p): Fl. Kar.; Ukuniemi: Nikl.; Sortavala: Zidb.; Ruskiala Sammallampi: Hjelt!, cfr Hjelt Ant. p. 42. — **Kol.** adhuc non adnotatus, sed sine dubio reperiendus.

Oa. (p): Malmgr., spec. e Jurva!; Lappo prope Hirvijärvi!, Qvarken Vallgrund Ådmossan: Laur. — **Tb.** st r: Broth., spec. e Laukaa!; [Pihlajavesi!] in paludibus, turfosis et ad ripas plur. loc., etiam in colle herbido prope templum: Norrl. n. v. Tav. p. 424, e Pihlajavesi Sillantaus vidi spec. in herb. Wainio. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio! — **Kb.** Tohmajärvi Everilä cop. in paludoso: Hjelt!; [par Lieksa et Nurmes] (fq), minore frequentia in vicinitate lac. Pielisjärvi (!): Wainio Kasv. — **Kon.** ad pag. Selki fq et in paludibus cop., Mundjärvi, Jänkajärvi, Käpselkä (Simming!), in Reg. occ. pluribus locis vidi: Norrl. On.; Loimala st fq: Hjelt, vide etiam Günth. p. 55.

Om. ut *Eriophorum alpinum* [r propius oram maritimam, (fq) in vicinitate jugi dorsalis = „landtryggen“]: Hellstr., spec. e Perho! — **Ok.** [in parte orientali] fq: Wainio Kasv., cfr Hellstr. Distr. p. 10 et W. Nyl. Till. p. 302; [Paltamo] p: Must. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob. Kiiminki: Nyberg!; Simo: Brenner!; Kemi fq ([M.] Castrén): Jul. Fört. p. 101; [fq: O. R. Fries p. 166]; p saepeqve cop. in turfosis aliisque locis paludosis, in Rovaniemi tantum ad Tolonen adn.: Hjelt & H., cfr l. c. p. 90. — **Kuus.** fq: Wainio Kasv., cfr W. Nyl. Till. p. 302. — **Kk.** fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. (p) saepeqve cop., circa pagum Kittilä fq: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in sphagnetis turfosisqve apertis p: Blom Bidr.; in paludibus et paludosis per universam Lapponiam tum silvaticam ac alpinam omnem vulgatissime: Wahlenb. p. 13; ubiqve vulgaris: Fellm. Lapp.; inter plantas in reg. silv. frequentissimas enumeratus: Norrl. Lappm. p. 256, vide etiam Hjelt & H. p. 78; fq in omnibus regionibus: Hult Ant.; in turfosis pini-feris et apertis, praesertim in intervallis caespitum per reg. subsilv. et subalpinam fq — fq, in terra nuda, aqua nivali irrigata reg. alpinae fq, Ailigas SV 483, Hammasuro SO 390, Rastekaisa O 588: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv., subalpina [et alpina] totius Finmarkiae: Lund p. 90; Varangria australis in reg.

subalp. st fq — fq: Arrh. ant. — [L. ent. reg. subalp. et silv. fq: Læst.; in reg. subsilv. copiosissime: Norrl. Lappm. p. 260.]

Lapp. ross. ubique vulgaris: Fellm. Ind.; usque ad lacum Imandra et pagum Tshavanga(!) mihi obvia, Kola (Fellm. pl. exs.): N. I. Fellm. (cfr l. c. p. XXXVI) et vide infra; Hibinä in reg. alpina: Broth. Wand. p. 8; Tshapoma, Devjatoi, Ponoj, etc.: Mela Pl.: in multis locis in Lp. et Lt. adnotavit et c Lm. reportavit Kihlm.

Ab. „p v. c. ad Björskär“: A. Nyl.; den jemförelsevis höga frekvensen gör uppgiften misstänklig. Visserligen upptages arten såsom „allm. i mossar“: Sand., men denna uppgift bör ovillkorligen tolkas såsom: ymnig i mossar. — Sat. Birkkala: Carlss.; Kyrö: Asp; dessa uppgifter skulle jag för min del betvifla, i det att jag ej sett något spår af arten i dessa trakter och den ej upptages i de väl undersökta, angränsande delarna af Ta. Äfven Malmgrens frekvens är oriktig och sannolikt är att arten finnes endast i Parkano etc. närmast Oa.; det bör dessutom märkas att Malmgr. räknade hit bl. a. Virdois och Ruovesi, der arten antagligen förekommer (den upptages för den senare socknen i Wirz. M. S.), men dessa socknar föras numera till Tb. — Sa. och Sb. flerstädes [i Savolaks]: E. Nyl. & Chyd., hvilken uppgift förtjenar anföras, ehuru det är osäkert till hvilken del af landskapet den hänförs sig. — Lapp. ross. Det synes sannolikt, att N. I. Fellmans uppgift är mindre noggrann än fadrens (jfr längre fram under *Eriophorum alpinum*); åtminstone upptager Wainio Ann. på gränsen mot Li. arten med stor frekvens ända till Ishafvet och i Mela Pl. upptages arten från flere ställen utom de ofvan anförda.

Scirpus pauciflorus Lightf.

Quantum e provinciis maxime australibus ad 67° 10' legitur et in nonnullis locis, praecipue in vicinitate marium, majore frequentia aut copia obviat, tamen planta satis rara est et multis plagis territorii, praecipue partis interioris, omnino deficiens.

In litoralibus udis Fenniae p ex. gr. Helsingforsiae, Uleåborg cop.: Spic. I p. 7; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in (australi parte) Fenniae: And. Cyp. p. 9; Scand. s. l. (exc. Lapp. plur.): Nym. Cons. p. 765.

A1. Föglö: Brenner!; Finström Bergö: Sælan!; Geta Bolstaholm, Eckerö Storby!, Hammarland Posta et Skarpnåtö!, Finström Godby, Jomala Möckelö, Lemland Lemböte, Kumlinge ad pag. ejusdem nominis: Arrh. & K.: Föglö Juddö, „Sottunga kyrklandet“ et Kökar Helsö: Arrh.; Finström Emnäs: Laur. Fört.!

Geta Finnö: Ch. E. Boldt. — **Ab.** Nagu Sandö: Arrh.!; Pargas Attu in Kuru, Ersby, sine dubio plur. loc.: Arrh. Ann.; in ripa lacus Enäänjärvi in pago Kiikala: Sel.; Lojo Ojamo: S. O. Lindberg! — **Nyl.** p: His., spec. ex Ingå Jakob-Ramsjö!; Esbo Kaitans et Rulludd!: Kihlm. ann.; p fq: W. Nyl.; p ex. gr. in Borgå [ad opp. Borgå: Sæl. Öfvers.], Strömfors! ad Bullers, Pyttis ad Hinkaböhle, in Hogland: Sæl. Ö. Nyl.; Hogland in litore orientali (E. Nyl. Ber.), Tytärsaari!: Brenn. — **Ka.** Lavansaari (E. Nyl. Ber.): Brenn.; rr Säkjärvi ad pagum Kaukiala: Blom! — [**Ik.** (»fq») in vicinitate maris, etiam in interiore parte multis locis: Meinsh. p. 383.]

Kl. Valamo ad litora: Fl. Kar. p. 192!; Parikkala Tyrjä: T. Hannikainen! — **Kol.** rr in palude ad Schtjeliki: Elfv.!; Solomeno (Simming!): Norrl. On.

Sb. r: Mela, spec. e Kuopio Savonkylä! — **Kon.** locis uliginosis ad Tiudie! fq, Selki!, Pyhäniemi!, in Saoneshje ad Shungu fq, in insula Pöpönsaari Reg. occ.: Norrl. On.; Perttiniemi, Ashebnavlok, Kusaranda: Kihlm., vide etiam Günth. p. 55.

Om. [Gamla Karleby!] st fq in taeniis: Hellstr., cfr Malmgr.; Jakobstad Båkholmen: Sahlberg!; Brahestad Bredskär: Blom!

Ob. Liminka et Uleåborg ad septentrionem versus a Toppila: Brenn. herb.; Uleåborg (!) Hailuoto: F. Nylander!, vide supra; Kuivaniemi Rantala: Hjelt; Ii: Brenner!; Simo Ruikka in litore maris: Brenn. Ber. 1870; Kemi: Hellström!; [r in litore marino: O. R. Fries p. 167]; rr Rovaniemi ad boream versus a Tervo cop. ad ripam fluminis Ounasjoki: Hjelt & H.! — **Kuus.** ad Muosalmi! in ripa lacus Kuusamonjärvi et ad Paanajärvi! ad ripam fontis [„hetepaikalla“] in vicinitate Paloniemi: Wainio Kasv. — **Kk.** Oulanka ad Sohjenansuu in ripa lacus Pääjärvi: Wainio Kasv.!

Lim. Kantalak plur. loc. et Jokostrow: Mela Pl., spec. e Kantalak report. Sahlberg! — **Lp.** Tshapoma: Mela Pl.

„In pratis turfosis et paludosis nec non in paludibus et litoralibus per australem Fenniae partem, Hattula, Savitaipale, Uleåborg (F. Nyl. Spic.)“: Wirz. Prodr. p. 23. Hvarken från Hattula (i **Ta.**) eller Savitaipale (i **Sa.**) omnämnas arten af någon annan botanist, hvarföre hvardera uppgiften erfordrar bekräftelse. — **Ka.** „in maritimis Viburgi (Edv. Nylander)“: Fl. Kar. p. 192, jfr Malmb.; E. Nyl. Ber. upptager arten från Hogland och Lavansaari, hvarföre det synes sannolikt att uppg. hänför sig till dessa orter. —

Sat. Kyrö: Asp; osäkert, ehuru ej osannolikt. — **Ta.** och **Sa.** se ofvan. — **Li.** „p i Fyrreregionen indtill... Fællesdistricterne“: Lund p. 90; uppgiften förefaller osäker. Blytt p. 1263 säger „efter min Erfaring horer den ikke til de almindelige Planter“ [i Norge]. Norman upptager den ej från Sydvaranger; Wahlenb. p. 14 endast från Lyngen, jfr l. c. p. XVII. Kihlm. Ant. och Wainio Ann. upptaga ej alls arten. Visserligen upptogs den från L[appland]: Herb. Mus. Fenn. p. 14, men denna uppgift afser ett gammalt exemplar från „Lapponia“, som knapt torde vara taget inom Finlands nuvarande naturalhistoriska gränser.

Heleocharis palustris (L.) R. Br.

In Fennia, excepta maxime septentrionali, frequenter (-frequentissime) saepeque copiose obviam; in Lapponia autem rarior esse videtur, sed usque ad summum fere septentrionem indicatur.

Fq in Fennia usque ad 64° inveniri consentiunt plurimi auctores, cfr Kalm; in litoribus et ad ripas usque in Lapp. sub-silvaticam: Wirz. Prodr. p. 23; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries, cfr And. Cyp. p. 10; per totum territorium: Nym. Consp. p. 767, vide etiam Led. IV p. 244.

Ok. fq: Must.; Wainio Kasv. nihil dicit, qvam late sit in hac provincia planta distributa. — **Kp.** fq [in tota Karelia orientali], sed praecipue ad mare album: Sahlb. Bidr. [ad partem ad **uniglumem* spectat]; in australi parte inde ab Uhtua fq: Wainio Kasv.

Ob. fq: Jul. p. 272 [et O. R. Fries p. 167], cfr Brenn Reseb. p. 78; Pudasjärvi Simojoki prope Tolia et in multis locis ad meridiem versus: Brenn. Ber. 1870; st r in lacunis coenosis Turtola et in lacu Portimojärvi, Ylitorio Pello, Rovaniemi Tervo: Hjelt & H. — **Kuus.** p excepta ad ripas lacus Kuusamonjärvi, ubi fq: Wainio Kasv. — **Kk.** par. Oulanka in ripis lacus Pääjärvi st fq: Wainio Kasv.; Susijärvi: N. I. Fellman!; Fedosersk: Brotherus!, vide ceterum sub Lapp. ross.

Lapp. fenn. st r in lacunis coenosis, Kolari ad Jokijalka, Kittilä! ad pagum ejusdem nominis et ad Alakylä: Hjelt & H.; Sodankylä in pratis paludosis, ripisque humidis fluviorum st r: Blom Bidr.; (p): Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant., qvi ipse non vidit; Kemijärvi ad pag. ejusdem nominis, Kostamo et ad Vuostimovaara fq, Sodankylä Kairala, Inari Koppelo cop., Kängäs ad

mare: Wainio Ann.; Svanvik ad Salmijärvi: Th. Fries p. 200, cfr Th. Fries Resa p. 61, Kihlm. Ant. et Herb. Mus. Fenn. II p. 125; Elvenæs: Th. Fries 1864 p. 48, vide etiam Blytt p. 267—268, Hartm. p. 448 etc. — [**L. ent.** in Enontekiäinen non obviam: L. L. Læst. p. 290.]

Lapp. ross. (p): Fellm. Ind.; in parte meridionali [ad **Kk.** spectat] usque ad pagum Umba (Selin!) st r: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX et Beket. p. 602; e **Lv.** enumeratur in Mela Pl., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 12; Kola ad pag. Ora: Enw. ann. [fortasse ad * *uniglumem* spectat].

Al. (fqg): Bergstr. — **Ka.** st fq: Blom; fqg: Lindén. — [**Ik.** fqg et saepe copiosissime: Meinsh. p. 381]. — **Sat.** (st fq): Malmgr. — **Ta.** fqg: Leop. och Norrl. s. ö. Tav.; fqg -- fq: Wainio Tav. or. — **Oa.** (st fq): Malmgr. — **Tb.** (st fq): Broth. — **Sb.** fqg: Mela. — Dessa afvikande uppg. antyda att arten stundom är mycket allmän; de inom parentes vederläggas mer eller mindre af senare undersökningar. — Anmärkningsvärdt är att Wahlenb. p. 14 blott upptager arten från de södra Lappmarkerna och ställer dess gräns långt söder om de finska. — Var. *minor* Wahlenb. „in litore maris ad sinum Lyngenfjord:“ Wirz. Prodr. p. 24 afser * *uniglumis*.

Heleocharis palustris * *uniglumis* (Link) Schult.

In litoribus marium australium plerumque satis frequenter—frequenter saepeque copiose obviam; in litoribus maris albi et glacialis, ut etiam sinus fennici intimi, passim—raro crescere videtur.

Maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l. (exc. Lapp.?): Nym. Consp. 767, vide etiam Led. IV p. 245 et And. Cyp. p. 10.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq — p: Arrh. Ann. — **Nyl.** fq: His. et W. Nyl.; fq in taeniis: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** Lavansaari: Brenn!; cop.: Blom. — **Ik.** r Rautu: Appelberg! et Malmb.; p in maritimis: Fl. Kar. [ad hanc prov. et ad **Ka.** spectat]; [in litoribus et in ripis flum. Neva: Meinsh. p. 382].

Sat. fq in litoribus: Malmgr.

Oa. fq in litoribus: Malmgr.; p: Laur.

Om. st fq: Hellstr. — **Kp.** Kemi: Beket. p. 602.

Ob. Liminka fq: Brenn. Reseb. p. 78; Toppila: Brenn. herb.; Kuivaniemi Rantala: Hjelt; Simo, Kemi: Zidb. — **Kk.** sine dubio obviam.

Li. Elvenæs: Th. Fries 1864 p. 49, vide etiam M. Blytt p. 268, Th. Fries p. 200 et Hartm. p. 448; Arrh. ant. non comm.; Lund p. 90 ad Alten progredi dicit.

Lapp. ross. usque ad opp. Kola! p obvia: N. I. Fellm., cfr l. c. p. (XXIX et) XXXVIII.

Heleocharis acicularis (L.) R. Br.

In Fennia australi et media ad circ. 64° satis frequenter (—frequenter) saepeque copiose crescit, magis ad septentrionem versus sensim rarescit, sed usque ad summum fere septentrionem indicatur.

Kalm; in inundatis exsiccatis (paludosis) et ad ripas amnium et rivulorum per totam patriam usque in Lapp. subsilvaticam p cop.: Wirz. Prodr. p. 22 et 23, cfr And. Cyp. p. 11 et 12; maxima pars Fenn.: Fries; Scand. s. l. exc. Lapp. plur.: Nym. Consp. p. 767, vide etiam Led. IV p. 244.

A1. (»fq«): Bergstr.; (fq): Bergstr. Beskr. — **Ab.** (p): Zett. & Br.; (fq): A. Nyl., Sel. et Printz. — **Nyl.** (p): His. et W. Nyl.; fq: Sæl. Ö. Nyl.; Brenn. non comm. — **Ka.** p, copiose in ripa septentrionali lacus Veijolanjärvi: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb., [vide etiam Meinsh. p. 382].

Sat. p: Malmgr.; st fq — p et interdum cop.: Hjelt. — **Ta.** fq et cop.: Leop.; (p): Asp. & Th.; ad ripas et in aqua st fq: Norrl. s. ö. Tav.; (p): Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** st fq, saepe cop.: Hult. — **Kl.** p: Fl. Kar. et Backm. — **Kol.** in ripis argillosis ad Nikola fq, etiam ad Sermaks et Humbaritsa visa: Elfv.

Oa. p: Malmgr. et Laur. — **Tb.** (st r): Broth., spec. e Pihtipudas! — **Sb.** fq: Enw. et Mela. — **Kb.** ad ripas lacuum et amnium: Eur. & H.; in par. Lieksa et in vicinitate lac. Pielisjärvi (!) st fq [ktav], ad pagum Lieksa fq, ceteroquin st fq [jtav], etiam in Repola: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. p frequentior in taeniis: Hellstr.; Pyhäjoki (fq): Lackstr. — **Ok.** ad ripas aquarum in par. Kuhmo nonnullis locis: Wainio Kasv.; p: Must. — **Kp.** usque ad Kuittijärvi visa: Wainio Kasv.

Ob. Uleåborg: W. Nylander!; li et Pudasjärvi: Brenn. herb.; Kemi: Brenner! et Hellström!; ad summum sinus bottnici usque:

Hellstr. Distr. p. 6: [p: O. R. Fries p. 167]; (rr) et sterilis tantum ad Pello in flumine Torneå: Hjelt & H. — **Kuus.** ad ripas lacuum Iijärvi, Kuusamonjärvi et Vuoselijärvi (B. Nyberg!): Wainio Kasv.; plur. loc. ad ripas lacus Yli- et Ala-Kitkajärvi, Sähkilönvaara (F. v. Wright & Brotherus): Broth. in litt., spec. ex Hyväniemi! — **Kk.** (in parte meridionali infra circulum polarem) rarior sec. spec. in Herb. Fellmaniano, ipse eam modo in lacu Ruanjärvi vidi: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 602.

Lapp fenn. (rr) et tantum sterilis in fluminibus majoribus Koskenniemi! in flumine Torneå, fortasse etiam ad pag. Kittilä in flumine Ounasjoki: Hjelt & H.; (p) cop.: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant., qvi ipse non vidit; par. Kemijärvi ad pagum ejusdem nominis et Vuostimovaara, Sodankylä Sattanen: Wainio Ann. Inari: Zidb. [forsitan confirmatione egeat]; in Finnmarkia orientali plur. loc. (Deinboll): Th. Fries p. 200, cfr M. Blytt p. 269; vidi suo loco copiosius nascentem ad sinulum lacus fluminis Paatsjoki [Pasvigely]: Norm. Ind. p. 44; Elvenæs (Deinboll et Norm. Ind.): Th. Fries 1864 p. 48 [ad eundem locum atqve antecedens spectat], cfr de his Kihlm. Ant., M. Blytt p. 269, Blytt p. 1265, Norm. ann. p. 72, Herb. Mus. Fenn. II p. 125 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. (>fq>): Læst.]

Lapp. ross. (p) cop.: Fellm. Ind. [ad **Kk.** saltem ad partem maximam spectat]; Nuotjavr plur. loc.: Enw. ann: N. I. Fellm. vide sub **Kk.**

Antagligt är att denna art för sin litenhet flerstädes blifvit förbisedd, men säkert synes dock vara, att den i de inre delarne af nordligaste Finland och södra Lappland förekommer på ganska få ställen. Anmärkningsvärdt är att Wahlenb. p. 15 blott upptager densamma efter Linné från södra Lappland. Læstadii uppg. från **L. ent.** torde derföre hvad frekvensen angår vara vilseledande; den uppräknas ej heller bland de allmännare vattenväxterna i Muonio elf af Norrl. Lappm. p. 268. — **Lapp. ross.** Att N. I. Fellmans uppgift helt och hållet afser **Kk.** framgår af sjelfva uppgiften, liksom äfven att så åtminstone till en stor del är fallet med uppg. i Fellm. Ind. — [**L.** im. i Herb. Mus. Fenn. II p. 12 afser Enwalds uppgift.

Eriophorum latifolium Hoppe.

In territorio plerumque passim aut rarius obviat; in nonnullis; plagis, ubi terra calcis plenior est et paludes sensu magis proprio

abundant, praecipue in media parte Fenniae orientalis, frequentissime aut frequenter et saepe copiose crescit, sed in aliis plagis praecipue ad occidentem et septentrionem versus adhuc non visum.

In paludibus et pratis humidis paludosis per totam patriam australem et meridionalem. Exemplum legi plantae in Muonio-niska Öfverby: Wirz. Prodr. p. 26; maxima pars Fenn.: Fries; in tota australi parte Fenniae: And. Cyp. p. 12 et 13; Scand. s. l. (exc. Lapp.): Nym. Consp. p. 761, vide etiam Nym. Suppl. p. 318 et Led. IV p. 254.

Al. r: Bergstr.; (st r) Kökar, Sund!: Bergstr. Beskr.; Eckerö Böle: Sælan! et Laurén! — **Ab.** Uskela st r: Nikl.!; r Lojo Gerk-näs Stenkulla, Karis Svartö et ad rivum inter Klefvens et Biskops-näs: Ch. E. Boldt; Vihti (!) (st fq): Printz, vide W. Nyl. et Herb. Mus. Fenn. p. 14 sub N. — **Nyl.** Esbo Finno: Kihlm. — **Ka.** r Kirvu Kuismala in prato paludoso satis cop.: Lindén! — **Ik.** p: Malmb., spec. e Pyhäjärvi!; [haud infrequens: Meinsh. p. 387].

Sat. parce: Malmgr.; Kyrö: Asp [forsitan inc.]; non vidi: Hjelt. — **Ta.** [in parte austr.-orientali] p: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala p: Nikl.!; r Luhanka Sikolahti: Wainio Tav. or.! — **Sa.** r [Ruokolaks] Immala!, Narsakkala: Hult. — **Kl.** p saltem usque ad Ruskiala!: Fl. Kar.; Pälkjärvi Valkeavuori!, Suistamo Leppä-syrjä: Hjelt Ant. p. 68. — **Kol.** st fq in reg. silv. et collina: Elfv

Sb. (p): Mela. — **Kb.** adhuc non visum. — **Kon.** fqq saepeque in paludibus et pratis ex iis ortis vel interdum aliis pratis uliginosis, turfosis copiosissime. In Saoneshje ad Schungu atque inter Tolvoja — Velikaja fq, in Reg. occ. ad Mökkö! plur. loc. et in insula Pöppösaari: Norrl. On.

Ok. Paltamo Melalahti! et Ristijärvi Saukkovaara!: Brenn. Reseb. p. 68 et 70; Puolanka (fq): l. c. p. 72; r Ristijärvi ex. gr. in Juurikkakorpi: Must. — **Kp.** adhuc non adnotatum.

Ob. Kiiminki (fq) ceteroquin r: Brenn. Reseb. p. 78; Kemi: Hellström!; Rovaniemi! ad fines par. Tervola: Brenn. Ber. 1864; r Rovaniemi ad Sinettajoki: Hjelt & H. — **Kuus.** Karhunperä! prope Välijärvi!, Hännilä: Sahlb. Fört., cfr Wainio Kasv. [ubi Hänninen]; Iivaara!, Nuorunen et prope Vatajärvi, in vicinitate lac. Paanajärvi p: Wainio Kasv. — **Kk.** Oulanka ad Kankahinen et Kiestinki plur. loc. in vicinitate Vuarankylä: Wainio Kasv.; (in

parte meridionali) inter lacum Paanajärvi et mare album, rarior tamen, supra circulum polarem nullibi vidi: N. I. Fellm., cfr l. c. p. (XXIX) et XXXIX, Schüb. Virid. p. 124 et Beket. p. 603; Sonostrow: Mela Pl.

Lk. r in paludibus, Kittilä prope Kukasjoki! et plur. loc. circa pag. Kittilä: Hjelt & H.; Sodankylä Lokka, Kuolajärvi Salla: Wainio Ann., vide etiam supra. — **Li.** parce in reg. subsilv. in Finmarken usque ad... Fællesdistricterne: Lund p. 90, vide infra; in Var. merid. ad paludes vastas inter Klosterwand et montes Vætsjer parcissime visum: Norm. p. 319 et 320, quod vide, ut etiam Norm. ann. p. 72, et cfr Kihlm. Ant., qui ipse non vidit, Herb. Mus. Fenn. II p. 125, etc.

Se om artens utbredning f. ö. Wainio Kasv. p. 130. **Li.** Lunds uppgift betrifflades af Blytt p. 273 och Th. Fries p. 200, men uppgiften har sedan i afseende å Sydvaranger blifvit bekräftad; se isynnerhet Norm. p. 320. — **Lapp. ross.** ubique fq: Fellm. Ind. hänför sig med säkerhet till *E. angustifolium*, som ej upptages, jfr N. I. Fellm.

Eriophorum angustifolium Roth.

In tota fere Fennia et Lapponia frequentissime aut frequenter saepeque copiose crescit.

Fqq¹⁾ aut fq in tota Fennia inveniri consentiunt fere omnes auctores, cfr Till., Kalm; in paludibus et paludosis totius Fenniae usque in Lapponiae alpes: Wirz. Prodr. p. 26, cfr And. Cyp. p. 12; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 762, vide etiam Fries et Led. IV p. 255.

Lapp. fenn. fq (— st fq) per totum territorium praecipue in paludibus et ripis uliginosis interdum cop.: Hjelt & H.; in pratis humidis vel udis, paludibus limosis, turfosis piniferis et apertis, sphagnetisqve turfosis etc. fq: Blom Bidr.: in paludibus et uliginosis sterilibus per universam Lapponiam etiam alpinam ubique cop.: Wahlenb. p. 18 nomine *E. polystachion*, vide etiam Norrl. Lappm. p. 256; fq in omnibus regionibus: Hult Ant.: per omnes regiones territorii [**Li.**] fq — fqq: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalpina totius Finmarkiae a mari (usque ad termi-

¹⁾ Bergstr., W. Nyl., Blom, Hjelt (in **Sat.**), Norrl. s. ö. Tav., Hellstr., Mela et Norrl. On.; fq — fqq: Wainio Tav. or.; cop.: Hult.

num betulae): Lund p. 90, [multo longius procedit, vide ex. gr. Blytt p. 1266]; vulgatissima: Norm. Ind. p. 45; Fellm. Lapp. tantum enumerat. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 260.]

Lapp. ross. ubiqve fq: Fellm. Ind. nomine *E. latifolium* et N. I. Fellm.

Sat. och **Oa.** p: Malmgr. — **Ob.** fq (— st fq): Hjelt & H. — **Ok.** Must. upptager ej arten. — **Kol.** st fq — fq: Elfv. Af dessa afvikande uppg. vederläggas Malmgrens genom senare undersökningar (se not).

I Norm. Ind. p. 45 yttras om denna art „vulgatissime in hac provincia [= Finmarken] nascens, occurrit saepius, nescio an semper, *polygamum*, nunc frequentius dioicum nunc minus frequenter monoicum, spica terminali tota v. ex parte hermaphrodita lateralibus foemineis“.

Formernas utbredning är föga känd; följ. angifvas:

Var. *elatus* Koch. — **Ta.** Hirvijärvi och Ämmättä på sandjord: Leop.; p: Norrl. s. ö. Tav. — [**Ob.** upptages af O. R. Fries p. 167.] — **Lapp. ross.** „legi ad Lumbofski Lapp. Ross. bor. or.“ N. I. Fellm.! — Finnes dessutom i H. M. F. från **Al.**, **Sa.**, **Kb.**, **Ob.** och **Kon.**

Var. *minus* Koch upptages af Wainio Kasv. och Norrl. On.

Var. *monostachyum*. — **Li.** p bland hufvudformen: Th. Fries p. 200.

Var. *triquetrum* Fr. — **Ab.** Bromarf Kägra på gungfly i ett träsk: Sand. — **Ta.** flerstädes på kärrängar: Leop.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; Luhanka Markkula: Wainio Tav. or. — **Lapp. ross.** Pollomjavr: Fellm. Ind., är dock antagligen enl. N. I. Fellm. *E. triquetrum* Hoppe = *E. gracile* Koch.

Eriophorum gracile Koch.

In nonnullis plagis, ubi paludes (sensu magis proprio) abundant, praecipue in media parte Fenniae orientalis frequentissime aut frequenter crescit, ceteroquin plerumque passim — rarius in toto fere territorio, Lapponia orientali excepta, obviam.

Maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per Fenniam distributum: And. Cyp. p. 13; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 762; Fenn. exc. Lapp. plur.: Nym. Suppl. p. 318, vide etiam Led. IV p. 255.

Al. r: Bergstr.; Sund: Bergstr. Beskr.; Finström Godby, Bergö!: Arrh. & K. — **Ab.** Uskela st r: Nikl.!; p: A. Nyl.; p in par. Pojo — Vihti: Hult comm., spec. e Lojo; Vihti p ex. gr. in silva praedii Kourla: Printz. — **Nyl.** (r) Ingå Stormossen! et ad Fagervik: His.; p in Nylandia occ.: Hult comm.; st r: W. Nyl.; p: Sæl. Ö. Nyl., spec. e Pyttis! et e **Ka.**; Borgå r ad Träsknäs et Valkijärvi: Sæl. Öfvers. — **Ka.** Vehkalahti: Sælan & Ström-

borg!; r Kaukola in vicinitate templi!; Jääski Laitila Mutkalampi in palude: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [r, sed interdum copiose: Meinsh. p. 388].

Sat. p: Malmgr., spec. ex Ikalis!; Karkku! r Mäkipää, Järventaka ad Sorvijärvi, Kyrö p — st fq: Hjelt. — **Ta.** Pälkäne ad stagna Mustalammi et Aivojärvi: Zidb.; Lammi p — st r: Leop. ant.; st r: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala st r, Jämsä: Nikl.!; Sysmä Väikkylä (Renqvist): Unon.; Luhanka Markkula et Hietala!, Korpi-lahti prope Soima!: Wainio Tav. or. — **Sa.** r [Ruokolaks] Haloniemi, Narsakkala!: Hult, vide etiam sub **Sb.** — **Kl.** (fq): Fl. Kar. [ad **Kon.** ad partem maximam verisimiliter spectat]; r Hiitola Vavoja: Lindén; Ukuniemi: [Nikl.]!; Kirjavalaks, Ruskiala ad marmorarias haud fq: H. Neiglick & J. L. Lupander!; non visum: Hjelt Ant. p. 68. — **Kol.** Nikola! st fq — fq in pratis paludosis, Mandroga: Elfv.

Oa. p: Malmgr.; Gamla Vasa ad Grundfjärden: Alc. comm.; r inter Vörå et Ylihärmä plur. loc.: Laur. — **Tb.** p — st r: Broth., spec. e Jyväskylä!; [Pihlajavesi] fq, in paludibus suis locis cop.: Norrl. n. v. Tav. p. 424; Jyväskylä Tuomiojärvi: Prim. p. 50. — **Sb.** r: Mela; p in tota Savonia: E. Nyl. & Chyd., spec. e Sav. bor.!; Iisalmi p: M. & J. Sahlb., spec. e Soinijoki! — **Kb.** Pielisjärvi: W. Nylander!; p: Wainio Kasv. — **Kon.** fqq et in paludibus aqvisis copiose — copiosissime, in Saoneshje ad Shungu in pratis paludosis cop.: Norrl. On.

Om. Säräisniemi Pelso: Brenn. herb., vide ceterum Hellstr. p. 135. — **Ok.** p suis locis st fq [praecipue in **Kuus.**]: Wainio Kasv., spec. e Kianta Pietari!; Ristijärvi Saukkovaara: Brenn. Reseb. p. 70; p: Must. — **Kp.** p: Wainio Kasv., vide sub **Ok.**

Ob. Muhos Matokorpi: Brenn. herb.; Simo inter Kalliokoski et Kivalo: Brenn. Ber. 1864!; Simo prope Palovaara et Marrostenmäki, Pudasjärvi (!) Laivala et haud procul a Raanujärvi: Brenn. Ber. 1870; Kemi (fq): Hellström!; [p: O. R. Fries p. 167]; Rovaniemi ad templum: Kihlm.; in paludibus et sphagnetis par. Rovaniemi p, in Ylitornio tantum inter Raanujärvi et Mäntyjärvi adnotatum: Hjelt & H. — **Kuus.** p — st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** p: Wainio Kasv., vide sub **Ok.**

Lapp. fenn. in paludibus et sphagnetis, Kittilä st fq, Kolari r prope Teurajärvi! et inter Sieppijärvi et Lompolo: Hjelt &

H.; Sodankylä in vicinitate templi in turfosis apertis, sphagnetis, ripisque fluviorum sphagnetosis st fq: Blom Bidr., cfr Kihlm. Beob. p. XXI, spec. ex Emaus!; in paludibus profundis aqvosis per partes silvaticas Lapp. Succ. p, supra Palojoensuu Lapp. Torn.... haud lectum: Wahlenb. p. 19; p: Fellm. Lapp.; Sodankylä Aska, Salla et Rovanen: Wainio Ann.; Kemijärvi ad templum: Kihlm.; inter Äkäs — et Jerisjärvi: Hjelt; Raututunturi Kopsusvanka in reg. silv.: Hult Ant.; prope Toivoniemi, nec non in reg. subalpina alpium Muotkatunturit ad Tuarpumoaivi et Peldoaivi observavimus ad lat. bor. c. 69° 8': Kihlm. Ant., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125. — [L. ent. reg. subalp. et silv. p: Læst.]

Lapp. ross. ad Pollomjavr: Fellm. Ind. nomine *E. triquetrum*, cfr N. I. Fellm., qui ipse non vidit, et vide infra.

„In paludibus profundis et silvaticis per totam patriam, ab alpihus Lapponiae ad extimas Nylandiae et Kareliae meridionalis oras usque“: Wirz. Prodr. p. 26; ger en oriktig föreställning om utbredningen; arten går f. ö. icke på långt när till fjällregionen. — Lapp. ross. Pollomjavrs läge är mig obekant, hvarföre uppgiften, ehuru sannolik, ej beaktats i Herb. Mus. Fenn. II.

Då arten i Norge endast är tagen till 69° 3': Norm. ann. p. 73, går den hos oss något högre, se Kihlm. Ant.

Eriophorum vaginatum L.

In Lapponia et in maxima parte Fenniae frequentissime — frequenter saepeque copiose obviam, in Fennia maxime austro-occidentali tamen frequentia minuitur et planta tantum satis frequenter inveniri videtur.

Fqq¹⁾ aut fq in tota Fennia exc. **A1.** et **Ab.** inveniri consentiunt omnes fere auctores (**Ta.** et **Kol.** vide infra), cfr Kalm; in paludibus totius Fenniae et Lapponiae: Wirz. Prodr. p. 26, cfr Fries, F. Nyl. Mon. p. 12, And. Cyp. p. 13 etc.; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 762.

A1. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** (p): Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann.; fq: A. Nyl., Sel. et Printz.

¹⁾ W. Nyl., Blom, Lindén, [Meinsh. p. 388], Hjelt (c **Sat.**), Norrl. s. ö. Tav., E. Nyl. & Ohyd., Fl. Kar., Hellstr., Broth., Mela, Must., Sahlb. Fört. (c **Kuus.**), Norrl. On. (in sphagnetis); fqq saepe cop.: Hult, f₁ — fqq: Hjelt & H.

Lapp. fenn. fq — fqq per totum territorium et in turfosis et sphagnetis interdum magna copia: Hjelt & H.; in pratis humidis paludosis turfosis apertis et piniferis, abiegnis turfosis sphagnetisque fqq: Blom Bidr.; in paludibus et uliginosis universae Laponiae usque ad Nordeap omnium vulgatissimum: Wahlenb. p. 17; fq in omnibus regionibus: Hult Ant.; per reg. subsilv. et subalpinam fqq et copiosissime, in reg. alpina fq copiose: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae a mari (usque ad terminum betulae): Lund p. 90, [longius procedit]; Fellm. Lapp. tantum enumerat. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 256 et 260.]

Lapp. ross. ad paludes fq: Fellm. Ind.; in paludosis totius Laponiae fq: N. I. Fellm.

Ta. st fq: Asp. & Th.; st fq, in paludosis fq: Wainio Tav. or. — **Kol.** in reg. aren. fqq, ceterum st fq: Elfv. Att arten går ända till fjällregionen framhålles utom Kihlm. Ant. (och Hult ant.) äfven hvad Hibinä [„Umptek“] angår i Broth. Wand. p. 8.

Eriophorum callithrix Cham.

In Lapponia, in Fennia septentrionali et media usque ad 62° 40' fere rarissime invenitur; ante annum 1863 in territorio non lectum est.

Lapp.: Nym. Consp. p. 762; Fenn. bor. cum Lapp.: Nym. Suppl. p. 318.

Tb. r Viitasaari Hakola 1869!, anno 1870 in Urais ad Palsanoja!, Saarijärvi ad amnem Saarikoski uno loco cop. et ad Kortejärvi crescit fundo argilloso praecipue in locis silvaticis aut fruticosis, in paludosis apertis non vidi: Broth., ubi descriptio loci, cfr l. c. p. 190 et Herb. Mus. Fenn. II p. 125, etc. — **Kb.** Nurmes Saramo: Wainio Kasv.!

Ob. Pudasjärvi: Nyberg!, cfr Broth. — **Kuus.** Paanajärvi: Wainio Kasv., spec. e Paanajärvi Kuoppaoja! — **Kk.** Soukelo: Malmberg!

Li. ad Ruoptuinvaara et Paatsjoki: Wainio Ann.; [ad saliceta infra cataractam rivi Hammernæs-elv Varangriæ (Nordvi): Norm. Ind. p. 46; Mortensnæs: Th. Fries p. 200, cfr M. Blytt p. 270 et 271 etc. — **L. ent.** Kilpisjärvi: Malmberg!; Mukkavuoma: Mela herb.]

Lp. legi ad pagum Ponoj: N. I. Fellm., cfr l. c. p. L, Diar. 5, XI, 1863, quum in Fennia primum indicatur, Knabe Pfl. p. 280 et Beket. p. 603; Rusiniha inter Orloff et Ponoj: Broth. exk. p. 79. — Lt. inter Kola et Kitsa!: Brotherus vide ceterum infra.

Ok. r Kuhmo: Must. p. 55, som citerar Wainio för uppg.; detta är dock orätt, hvarför uppgiften bör utgå. — **Lk.** upptogs på grund af ett misstag af mig från denna provins i Herb. Mus. Fenn. II p. 13. — **Lim.** Serredna: Mela Pl., högst sannolikt, men måhända behöfves dock bekräftelse; detsamma gäller äfven följ. uppgift. — **Lp.** Pjalitsa: Mela Pl.

Eriophorum russeolum Fr.

In Lapponia maxime orientali multis locis adnotatum, in reliqua Lapponia et in Fennia maxime septentr.-occidentali ad 66° 10' fere rarius.

Ad tugurium Vainga juxta sinum Kola, in Lapp. Kemensi quoque lectum: Spic. I p. 6 et 7, cfr Led. IV p. 253 nomine *E. Chamissonis* ut sequens; in paludibus Lapp. Enontekiäinen Kaaresu'anto, Kuttainen, (Spic. citatur): Wirz. Prodr. p. 25 et 26; Fenn. bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries; in paludibus sphagnosis Lapp. Tornensis Kaaresu'anto etc., Kemensis Peltovuoma etc., Rossicae borealis usque ad Triostrow: F. Nyl. Mon. p. 10, cfr And. Cyp. p. 14; Lappon.: Nym. Consp. p. 762; Fenn. bor. — occ. (Ostrob. bor.): Nym. Suppl. p. 318.

Ob. Tervola (Wallenius): Hough. not., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125; st r, sed saepe cop. in pratis paludosis turfosisve, Rovaniemi ad Sonkkajärvi, Ylitornio Vanhainen!, 3 km ad meridiem versus a pago Turtola, ad Pello prope Takajoki lana subalbida!: Hjelt & H., vide etiam infra.

Lk. st r, sed saepe cop., Kittilä prope pagum ejusdem nominis, Kaukonen et Alakylä, Kolari complur. loc. circa Joki-jalka! [spec. lana subalbida], ad Äkäslompolo: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; [Kengis: C. P. Læstadius!, cfr Nym. Consp. p. 762, etc.]; Kuolajärvi Salla, Sodankylä Mutenia et Kairala: Wainio Ann.; Sodankylä Pelkonen: Kihlm.; Sodankylä ad Riesto et abhinc ad meridiem versus, in regionibus superioribus non visum: Hult Ant.; Sodankylä! r in pineto paludoso ad Anneberg et in turfoso aperto prope Petäjäsaari: Blom Bidr., cfr de priore Kihlm. Beob.

p. XXI; Muonio: Malmberg!, cfr Norrl. Lappm. p. 256 et 258; Pallastunturit Rihmakuru in infima reg. subalp.: Hjelt. — **Li.** in reg. subsilvatica inarensi multis locis, ex. gr. ad Säysijärvi!, templum inarense, Jevjejoki, Hammasuro: Kihlm. Ant.; plur. loc. ex. gr. Törmänen, Kyrö fq, Veskonieni st fq, Koppelo cop.: Wainio Ann.; Inari Hankaniemi (Lönnbohm): Hult herb.; Inari Vallastoivi: F. Silén in dupl.!: Inari Toivoniemi: Zidb.; Utsjoki: Sæl. kat.; pluribus novis locis Varangriae meridionalis usque ad lat. 69° 39' observatum, ibi ut varietas recedens *aqvatis* mihi: Norm. ann. p. 73. — [**L. ent.** in turfosis reg. subsilvaticae: Norrl. Lappm. p. 261; plur. loc.: Backm. & H. p. 16; Kaaresu'anto: L. L. Læstadius!]

Lapp. ross. vide Spic., etiam ad pagos Tetrina! et Ponoj (!) cop.: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIV et XLII; Triostrow: F. Nyl. Und. p. 53!, cfr de his Beket. p. 603; nonnullis loc. in vicinitate pag. Ponoj, Rusiniha et Orloff: Broth. exk. p. 77, 79 et 80, cfr Knabe Pfl. p. 280; Devjatoi: Mela Pl.; Jokonga: Enw. ann.; Varsina, inter Jenjavr et Nisnjavr, nonnullis locis inter Nisnjavr et Ayrmanjavr, denique ad Keinjavr: Broth. Reseb.; e **Lim.** etc. reportavit Kihlm.

Enligt F. Nyl. Mon. p. 9 hör *E. Chamissonis* i Spic. till denna art och ej till den äkta *E. Chamissonis* C. A. M. och så är säkert fallet äfven med Wirzéns uppg. i Prodr.

En del exemplar från **Ob.** Ylitornio Vanhainen: Hjelt & Hult! afvika genom tufvig rot, men öfverensstämma enl. Kihlm. f. ö. i allo med var. *albidum* F. Nyl. Mon. p. 10, till hvilken andra exemplar från samma ställe säkert höra. Från **Ob.** Pello finnes en form, som i afseende å ullens färg bildar en öfvergång till typen. Troligtvis skild från var. *albidum* är var. *candidum*, som beskrifves Norm. Ind. p. 46.

Var. *aqvatis* Norm. omnämnes och beskrifves från **Li.** „Varangria merid. usque ad lat. 69° 39'“: Norm. ann. p. 73.

Eriophorum russeolum var. **albidum** F. Nyl.

Adhuc unico loco ad lat. 66° 25' lectum est.

Ob. Ylitornio Vanhainen: Hjelt & H!, cfr supra et Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Eriophorum Scheuchzeri Hoppe.

In Lapponia satis frequenter (—frequenter), in Fennia maxime septentrionali satis frequenter — passim crescit; ad meridiem versus usque ad 64° 30' lectum est.

In paludosis Lapponiae ad Muonioniska usque descendens: Wirz. Prodr. p. 25; Fenn. bor. (or.) et maxima pars Lapp.: Fries: in paludosis alpinis et subalpinis... Fenniae, ubi usque ad Uleåborg descendit, Lapponiae Rossicae...: F. Nyl. Mon. p. 8; Lapp. fenn.: And. Cyp. p. 13; Ostrobothnia (F. Nylander in litt.), Fennia borealis (Schrenk et F. Nylander in litt.): Led. IV p. 253; Fenn. bor., Lapp.: Nym. Consp. p. 762.

Ok. r Kianta! [Suomussalmi] ad viam publicam templum versus inter Mannila et Suomula, Ristijärvi ad Tuomaanjoki: Must., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125, spec. e Kianta etiam leg. Lackström!, cfr Wainio Kasv. — **Kp.** usque ad lacum Kuittijärvi: Wainio Kasv., vide sub **Kk.** et cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Ob. Muhos Pyhäkoski: Brenn. Reseb. p. 76, spec. adscriptum Perukka!; (st fq) in ripa fluminis Uleå usque ad ostium ejusdem: W. Nyl. Till. p. 302, spec. ex Uleåborg!; haud infrequens circa Uleåborg: Zidb., cfr Must.; terminum australem ad Uleåborg attingit: Brenn. Reseb. p. 76; li: Brenner!; Pudasjärvi (!) Mustapää: Nyberg in dupl.!; [(r): O. R. Fries p. 167]; Karunki in latere septentrionali amnis Liakka et ad Kantojärvi: Houghb. not.; Rovaniemi Karvo, st fq inter Kunnari et templum: Kihlm.; in ripis aliisque uliginosis st fq — fq et saepe cop. ad flumina majora, in interiore parte p: Hjelt & H., vide etiam l. c. p. 107. — **Kuus.** in parte australi p, a lacu Kuusamonjärvi ad septentrionem versus st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** in paroeciis maxime septentrionalibus usque ad vicinitatem lacus Kuittijärvi [in **Kp.**] p: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. in ripis aliisque uliginosis st fq — fq et saepe cop. ad flumina majora, in interiore parte p: Hjelt & H.; Sodankylä st r in pratis humidis vel udis prope Anneberg, Onnela, Penjus, in pinetisque turfosis in viciniis Anneberg: Blom Bidr.; in paludosis subalpinis (parcius), [ad Seida prope flumen Tana Finmarkiae orientalis copiosius lectum]: Wahlenb. p. 18; interdum

in reg. silvatica: Norrl. Lappm. p. 256; in locis udis ad ripas fluminis Muonio fq: l. c. p. 258; ad flumen Tana: Fellm. Lapp.; p in reg. silvatica: Hult Ant.; in ripis sabulosis, udis fluminum Anarjok, Tenojoki inter Vuopionsuu! et Seida, Utsjoki p copiose, Kaamas, in pago Kyrö ad Ivalojoiki, Tuulijärvi et Pakananjoki, nec non ad sinum Näytämö copiose: Kihlm. Ant.; fq in reg. subalpina totius Finmarkiae a mari usque ad terminum betulae: Lund p. 90; centrum distributionis in Finmarkia continenti est: Norm. p. 320; Varangria australis in reg. subalpina fq, saepe cop.: Arrh. ant. — [L. ent. reg. alp. et subalp. fq, reg. silv. (p): Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 260 et 261.]

Lapp. ross. (non infreqvens): Fellm. Ind., per totam hanc Lapponiam fq: N. I. Fellm.; e permultis locis enumeratur: Mela Pl. et in omnibus partibus aut lectum aut adnotatum est.

Ett exemplar fanns bland växter från Ob. Liminka af Hellström!, men måhända har det kommit dit genom förvexling. Anmärkningsvärd är den ringa freqvens Wahlenb. och J. Fellman tillerkänna denna växt; att den åtminstone är temligen allmän framgår af öfriga här citerade uppg. och Wainio Ann.

E. vaginatum var. *medium*, som beskrifves från gränstrakterna mot Finland: L. L. Læst. p. 295, torde afse någon form af denna art.

Eriophorum alpinum L.

In Fennia septentrionali et in Lapponia australi plerumque satis frequenter (— frequenter) aut saltem copiose obviam, ad meridiem versus frequentia minuitur, ut in Fennia maxime australi varius occurrat. Ad septentrionem versus etiam frequentia minuere videtur, sed planta tamen usque ad summum septentrionem, vix autem in regionem alpinam penetrat.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 762, vide etiam F. Nyl. Mon. p. 6, And. Cyp. p. 14 et Led. IV p. 252.

Al. st r: Bergstr.; [Kökar] Idö: Bergstr. p. 5; Finström Bergö: Sælan!; Eckerö Böle: Arrh. & K.; Hammarland Äppelö: Ch. E. Boldt, spec. ex Hammarland jam leg. Tengstr.! — **A**b. Nagu Finby et Hiittis: Arrh.; Nystad Birkholm Kuivaniemi: Hollm.; Uskela: Nikl.!; Bromarf et Finby (st fq) Kansjärvi, Håkansarf, Pettu: Sand.; p in palude ad Henriksdal etc.: A. Nyl.;

p: Sel.; Vihti (<fq>): Printz, cfr W. Nyl. p. 212, spec. vidi ex Olkkala. — **Nyl.** r Ingå! Stormossen: His.; Helsing Nordsjö cop. (Chydenius), Sibbo Löparö: Sæl. ann.; p cop.: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** Sippola: Sælan & Strömborg!; p interdum copiose ex. gr. ad ripam septentrionalem lacus Kaukolanjärvi: Lindén, spec. e vicinitate templi par. Räisälä! — **Ik.** [Rautu!] Metsäpirtti inter Umpilampi et Ladoga: Malmb.; [st fq: Meinsh. p. 388].

Sat. p: Malmgr.; p — st fq interdum cop.: Hjelt. — **Ta.** in paludosis deustis: Leop.; st fq: Asp. & Th.; p: Norrl. s. ö. Tav.; st fq: Bonsd.; p cop. ad Stendal [Tientaali] in prato udo: Wainio Tav. or. — **Sa.** [Ruokolaks] (r) Utula, Ronkiain!: Hult; Villmanstrand: A. Brotherus in dupl.!; Mikkeli: Hasselbl. — **Kl.** st fq: Fl. Kar.; p: Enw. hav.; p — st fq saltem in par. Suistamo: Hjelt. — **Kol.** adhuc omissum.

Oa. p: Malmgr.; r Qvarken (!) Vallgrund: Laur. — **Tb.** st fq — p: Broth.; fq: Norrl. n. v. Tav. p. 424 et 430. — **Sb.** Leppävirta (fq): Enw.; (r): Mela, spec. e Kuopio [Hirvilaks]!; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Liperi (fq): Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fqq et in turfosis cop. per totum territorium: Norrl. On.

Om. r propius ad oram maritimam, (fqq) autem in vicinitate dorsi jugorum [„landtryggen“]: Hellstr. — **Ok.** st fq: Wainio Kasv.; p: Must., vide etiam Brenn. Reseb. p. 70. — **Kp.** st fq: Wainio Kasv.

Ob. fq: Jul. p. 272; [st fq: O. R. Fries p. 167]; p interdum copiosissime in paludibus: Hjelt & H. — **Kuus.** st fq: Wainio Kasv.; (fqq): Sahlb. Fört. — **Kk.** st fq: Wainio Kasv., vide etiam sub Lapp. ross.

Lapp fenn. p interdum copiosissime in paludibus: Hjelt & H.; in pratis paludosis, turfosisque apertis nec non in sphagnetis st fq: Blom Bidr.; in paludibus et paludosis Lapp. praecipue subsilvaticae fq, in alpibus... parcius: Wahlenb. p. 16 et 17, vide infra; in paludibus profundioribus ubique: Fellm. Lapp.; inter plantas in paludosis reg. silvaticae frequentissimas enumeratum: Norrl. Lappm. p. 256; st fq in reg. silvatica, r in reg. subalpina montis Saariselkä: Hult Ant.; in turfosis per reg. subsilvaticam st fq, extra terminum pini modo ad Näytämö vidimus: Kihlm. Ant.; p in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinæ [usque

ad Alten et Tana]: Lund p. 90, cfr Lund Beretrn. p. 44; in Varangria merid., unde prius non indicatum, ad cataractam inter Goalsejavre et Bossojavre: Norm. p. 319; Wainio Ann. usque ad Kōngäs ad oram maris glacialis st fq enumerat; Varangria austr. [Nyborg], Karlbunden in reg. subalp.: Arrh. ant., vide etiam Norm. ann. p. 72 et cfr Kihlm. Ant. — [L. ent. reg. subalp. p, reg. silv. fq: Læst.; in reg. subsilv. interdum copiosissime: Norrl. Lappm. p. 260.]

Lapp. ross. a Knjasha [Knäsäkuba] versus septentrionem (valde fq): Fellm. Ind.: (in parte occidentali) usque ad oppidum Kola (rarior): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXVIII et vide infra, spec. e Tuloma!; Umba: Selin!: Kantalaks, insula Olenji, Sashejka ad lacum Imandra, Hibinä: Beket. p. 603; cop. ad Sosnovets: Kihlm. Bericht p. 21, quod cfr; Jokostrow, Hibinä, Kantalaks, Seredna, Porjeguba, Pjalitsa: Mela Pl.: Lv. multis locis: Kihlm.!: Lm. pluribus locis: Kihlm.

„In pratis paludosis et paludibus per totam Fenniam ad Laponiae alpes usque“: Wirz. Prodr. p. 25. Ehuru visserligen Wahlenb. upptager arten för fjällregionen, torde detta snarast gälla de sydliga Lappmarkerna, då den ej omnämnes från denna region i L. ent. äfvensom Kihlm. Ant. och Hult upptaga den såsom sällsynt redan i björkregionen. — Hvad freqvensen i de olika delarne af landet angår, så betingas dess starka utbredning i Kon. tydligen af lokala förhållanden (mängden af gungflyn och af dessa alstrade ståndorter) under det bristen på dylika lokaler i andra trakter, t. ex. Sa., Sb. etc. förorsakar dess sällsynthet. (I förbigående må nämnas att arten dock upptages såsom st fq [i hela Savolaks]: E. Nyl. & Chyd.). — Hvad Lapp. ross. angår, äro de båda hufvuduppgifterna om dess utbredning så olika som möjligt; en förklaringsgrund ligger deri att N. I. Fellm. nära på uteslutande exkurrerade i hafstrakten, der arten torde vara sällsyntare (jfr Om.), J. Fellman äfven i det inre. Enl. Kihlm. Bericht p. 21 saknas den i björkregionen vid Ponoj.

Rhynchospora fusca (L.) Roem. & Schult.

In Fennia australi ad 61° 45' fere rarissime, quamquam interdum satis copiose, crescit.

Carelia: Nym. Consp. p. 761 [ad Kl. spectat]; Fenn. mer., mer. — occ. Aland.: Nym. Suppl. p. 318.

Al. Eckerö prope Marsundet: Leop. ann.: Eckerö, etiam (fq) in paludosis montium par. Geta obviam: C. J. Arrhenius!; Geta

Dånö: Hult ann.; Geta Grästråk: Ch. E. Boldt. — **Ab.** Kimito (C. J. Arrh.): Arrh. Fl. — **Nyl.** Hangö in uliginosis montium prope oppidum: C. J. Arrh.

Ta. r [Vanaja] sat cop. in prato paludoso pagi Hätilä prope Pikkujärvi: Asp. & Th.!, cfr l. c. p. 35; Lammi Evo ad amnem inter Ylimäinen et Keskimäinen Rautjärvi in prato uliginoso copiosissime: Norrl. ant.!, vide infra. — **Kl.** Uukuniemi:, Nikl.!, cfr Chyd.

Nyl. „Am moorigen Seeufer am Fusse des Haukavuori“: Schrenk p. 157, jfr l. c. p. 152 och Rupr. Diatr. p. 23, der det uppgifves att arten f. ö. ej förekommer i Finland. Att uppg. afser *Rh. alba* uppvisas af Brenn. p. 37. — **Ta.** Angående förekomsten i Evo nämnes ännu att arten förekommer „på jemn vårtiden troligen öfversvämmad äng, der den mycket ymnigt uppträder och på fläckar af flere kvadratfamnar bildar hufvudvegetationen“: Norrl. ant.

Rhynchospora alba (L.) M. Vahl.

In Fennia australi et media passim — rarius, quamquam saepe copiose, crescit; ad septentrionem versus parum supra 64° lecta.

Kalm; maxima pars Fenniae: Fries, cfr And. Cyp. p. 3 et 4; Ostrobothnia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 259: Fenn. mer. med.: Nym. Consp. p. 761.

Al. st r: Bergstr.; ad sacerdotium Hammarland: Bergstr. Beskr.: Finström Bergö: Erics.; Geta Dånö et Brändö: Hult ann.; Geta Djupvik!, Sund Gesterby, Eckerö inter templum et Marby: Arrh. & K.; Geta Brokträsk et Grästråk: Ch. E. Boldt. — **Ab.** r: Zett. & Br.; Nådendal: Elfving & Hjelt!; Sagu Sandö: Elfving & Arrhenius!; Pargas ad stagnum Mustfinn in Ålö: Arrh. Fl.; Pargas Kapellstrand, Kimito (!) Vestanfjärd ad stagnum Illo: O. & E. Reuter; Bromarf st fq Rilaks, Kansjärvi!, Söderstrand etc.: Sand.; [Pojo] p: A. Nyl.; [Karislojo etc.] st fq: Sel.; in parte maxime orientali hujus prov. p (— st fq): Hult comm. — **Nyl.** ad Fagervik p, Sjundeå Myrans (Nerv.): His., spec. ex Ingå!; in Nylandia maxime occidentali p (— st fq): Hult comm.: (r) in sphagnoso ad Fredriksberg: W. Nyl.; Thusby: Åstr. & H.: p cop.: Sæl. Ö. Nyl., spec. e Pyttis!; Borgå (st fq): Sæl. Öfers., spec. e Veckjärvi in herb.; Orimattila: Sivén!; [Hogland!] (fq) in palu-

dosis, Tytärsaari!: Brenn. — **Ka.** Lavansaari: Brenn.!; st r interdum copiosissime ex. gr. Nurmela, [Virolahti] Reinikkala! etc.: Blom. — **Ik.** r Käkisalme: Malmb.!; Sakkola: Nikl.!; [st r in vicinia Bjelostrow ad lacum Ladoga: Meinsh. p. 380].

Sat. p: Malmgr.; r Karkku Harois! et Nohkua!: Hjelt; Birkkala: Carlss.; Kyrö: Asp. — **Ta.** Hirvijärvi cop. in palude: Leop.; Sääksmäki p ex. gr. Valdo etc.: Tikk.; [Tavastehus] st fq: Asp. & Th.; Hauho: Herk.; [Hollola] in palude ad Iso-Tiilijärvi prope Tiinismaa (Lang!), [Lammi] Evo! plur. loc.: Norrl. s. ö. Tav.; litti: alumn. R. K. Strähle!; Padasjoki Nyystölä: Wainio herb.; [par. Gustaf Adolf] p: Bonsd.!; Sysmä in sphagneto prope Kalho: Unon.!; Korpilahti ad Hantlampi „Mutasen sydänmaalla“: Wainio Tav. or.! — **Sa.** st r [Ruokolaks] Haloniemi, Utula! etc. saepe cop.: Hult; Nyslott: O. Carlenius! — **Kl.** r Uukuniemi (Nikl.): Fl. Kar. p. 194; Ruskiala Sammallampi: Hjelt Ant. p. 68, cfr l. c. p. 42. — **Kol.** r in palude ad Vitele ad Ladoga: Fl. Kar.!

Oa. p: Malmgr., spec. e Jurva! et Qvarken!; r Qvarken Långskär! et Vallgrund, Vasa in stagno Långviksträsket: Laur. — **Tb.** st r Viitasaari! et Pihtipudas plur. loc.: Broth.; [Pihlajavesi] inter Koivumäki et Isomäki cop. in palude et in nonnullis turfosis: Norrl. n. v. Tav. p. 424!; Jyväskylä prope Tuomiojoki: Gadol., cfr Prim. p. 50; Rautalampi cop. in nonnullis locis in turfoso inter Jokela et Kivisalmi: Hult coll. — **Sb.** adhuc non adn. — **Kb.** [Liperi (p) Vainolampi, Niva!, Käsämä! Leppälaks etc. Eur. & H.; Repola inter Koroppi! et Kiimovaara: Wainio Kasv., vide etiam infra. — **Kon.** r in paludibus profundis limosis ad Unitza!, ad Dianova-gora (Simming), Tiudie (Sahlberg), in Saoneshje inter Kosmosero — Velikaja: Norrl. On.; Loimala cop. in paludoso: Hjelt Ant. p. 68; Valkeamäki [Bjälaja Gora]: Günth. p. 55.

Om. [in vicinitate Gamla Karleby] (st fq): Hellstr. — **Ok.** Kuhmo in vicinitate Tervasalmi cop. in palude: Wainio Kasv., cfr Must.; Kuhmo copiosissime in paludoso ad Ontojärvi prope fines par. Sotkamo: Brenn. Reseb. p. 74, spec. adscriptum „Sotkamo kyrktrakt“, [hic locus ab antecedente haud longe remotus, forsitan idem sit]; Paltamo prope deversorium Mielttula: Lackstr. exk.!; (p) Paltamo ad Lankisenlampi, Honkisuo et in paludibus

inter Mieltula et Kajana: Must., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125, et vide Wirz. Prodr. infra.

„In paludibus turfosis profundis per totam mediam et australem patriae partem. In borealioribus provinciis usque in Lapponiam silvaticam inferiorem hinc inde quoque occurrit, Ylitornio [Öfvertorneå], Nurmcs, Sotkamo“: Wirz. Prodr. p. 21. Påståendet att arten hos oss skulle gå ända till granregionen är säkert oriktigt; i Sverige går arten till Lycksele i Umeå Lappmark: Wahlenb., jfr Hartm. p. 444; äfven är det föga sannolikt att arten finnes i Ylitornio; uppg. K b. Nurmcs, som citeras Wainio Kasv., är deremot mera sannolik, men bör dock bekräftas. — K b. Wirz. Prodr., se ofvan. — Li. „r i Fyrreregionen i Fællesdistricterne“: Lund p. 90; men ej återfunnen: Blytt p. 1263 och säkert upptagen genom förvexling.

Schoenus ferrugineus L.

Specimina adsunt e Karelia orientali sola ad 62° 30' fere lat. et 51° 30' long.

Fenn. (bor.) or.: Fries; Fenn. mer. — occ. Carel. oneg. (F. Nylander) Norrlin: Nym. Suppl. p. 317.

Kon. r in paludibus firmis ad pagos Selki! et Valkeamäki!: Norrl. On., cfr l. c. p. 95, Not. XIII p. 458 et Günth. p. 55.

„In paludibus Fenniae orientalis fundo calcareo substratis par. Uukuniemi [Uguniemi] leg. Cl. Cand. G. Appelberg“: Spic. I p. 6, jfr Fl. Kar. och Alc.; men „har af Nikl. oaktadt noggrann undersökning ej blifvit påträffad“: Chyd. — „In paludibus et pratis turfosis calci superjacentibus Kareliae meridionalis parcius, Ruskiala, Sortavala, Parikkala, Björkö: Wirz. Prodr. p. 20 o. 21, jfr Rupr. Diatr. p. 32, är sannolikt alldeles gripet ur luften, åtminstone har arten aldrig återfunnits på dessa ställen. Af de uppgifter som grunda sig härpå äro dock Karelen: And. Cyp. p. 2 och Fennia orient. (F. Nylander, Ruprecht): Led. IV p. 260, jfr äfven Wied. & W. p. 26 och Brenn. Flor. p. 195, berättigade, om man för Ledebours uppg. fränser citatet, men detta kan ej anses vara fallet med Scand. exc. Lapp.: Nym. Syll. p. 390. (Arten upptages ej alls från Finland i Nym. Cons. p. 761). — Ik. och Kl. se ofvan ang. Spic. och Wirz. Prodr.

Elyna scirpina (Willd.) Pax.

In Lapponia enontekiensi sola obviam.

Maxima pars Lapp.: Fries: Lapponia: Led. IV p. 262 nomine *Elyna spicata* Schrad., vide etiam And. Cyp. p. 15.

[L. ent. ad flumen Muonio (Deutsch): Fellm. Lapp., nomine *Scirpus Bellardi*, cfr Beket. p. 604, Herb. Mus. Fenn. II p. 125

et Nym. Suppl. p. 326; reg. alp. (p): Læst., spec. e Peltsana!; Nuljalaki: Backm. & H. p. 239, cfr Hartm. p. 482.]

Kobresia caricina Willd.

Norra el. östra Lappl.: Fries, ligger mähända till grund för uppg. Ryska lappm.: And. Cyp. p. 15, hvilken citeras af N. I. Fellm., der dock skriftelet Gram. i st. f. Cyp. förekommer. Då emellertid intet exemplar är känt härifrån, måste uppg. åtminstone tillsvidare utgå.

Uncinia microglochin (Wahlenb.) Spreng.

In Lapponia subalpina raro invenitur.

In palude subalpina versus exitum Sinus Kolaënsis: Spic. II p. 37, cfr And. Cyp. p. 76 et Led. IV p. 269; maxima pars Lapp.: Fries, cfr Nym. Consp. p. 783.

[**L. ent.** in subalpinis Lapp. Tornensis usque ad Mustavaara prope Enontekiäinen descendens p frequentius: Wahlenb. p. 225, cfr l. c. p. XVIII et Wahlenb. Fl. Suec. p. 609; in paludibus alpinis parcius: Fellm. Lapp.; reg. subalp. r Tuoremaa in par. Kaaresu'anto (L. L. Læstadius!): Læst.; ad Kaaresu'anto in reg. subsilv. (Malmberg!): Norrl. Lappm. p. 261; Kaares'uanto Mässdalen: Abr. Montin!]

Lt. Spic. vide supra et infra, (cfr etiam N. I. Fellm. p. LII). — Lp. Orlov etc. cop.: Kihlm.! — Lm. Semostrow: Broth. Reseb.!

Uppgiften i Fellm. Lapp. har jag ansett mig böra föra uteslutande till **L. ent.**, ehuru detta ej direkt framgår af ordalydelsen. Då Kihlm. Ant. citerar denna uppgift, tillägges „postea non [in **Li.**] reperta“. Lund säger: „ikke ualmindelig i Fyrre-regionen indtil Tromsøe“: Lund p. 93, se äfven M. Blytt p. 180, Blytt p. 1253, Hartm. p. 480 etc.; dessa uppgifter afse ej Finlands botaniska område.

Lm. Kantalaks Shelesna: Mela Pl., upptages till vidare undersökning, likasom Lp. Pjalitsa: Mela Pl. — Lt. Huruvida Fr. Nylanders uppg. är fullt pålitlig, vågar jag ej afgöra; N. I. Fellm. har ej sett arten, utan citerar blott Fr. Nylanders uppg., liksom hans uppg. citeras af Beket. p. 604.

Carex dioica L.

In toto fere territorio occurrit et in nonnullis plagis, prae-cipue in media parte Fenniae orientalis, ut etiam in multis locis Lapponiae et Fenniae septentrionalis, frequenter saepeque

copiose crescit; aliis autem in plagis praecipue Fenniae australis (ubi tamen plerumque passim occurrit) rara est.

Kalm; in paludosis etiam subalpinis fq: Spic. II p. 38; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 784, vide etiam And. Cyp. p. 72 et Led. IV p. 264.

A1. (p) in Alandia continenti [= A, B]: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr.; [Sund] p in nonnullis pratis circa Mångsteckta et in Vibberholmen, sed ex aliis locis non adnotata: Prim. p. 74. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; Korpo [D]: Bergstr.; p Pargas, Nagu, Kimito: Arrh.: Uskela fq: Nikl.!; Bromarf st fq Håkansarf, Kansjärvi: Sand.; [Pojo] (fq): A. Nyl.!; p: Sel.; p in Pojo – Vihti: Hult coll.; in Vihti et verisimiliter in omnibus paroeciis urbi [= Helsingfors] vicinis haud r: W. Nyl. p. 212; [Vihti] (fq): Printz. — **Nyl.** Thusby: Åstr. & H.; [Hogland] r in paludosis: Brenn., vide etiam Schrenk p. 156 et Sæl. Ö. Nyl.!; a His. omnino non comm.; W. Nyl. vide sub **Ab.** — **Ka.** Sippola prope templum: Sæl. Ö. Nyl.!; Blom et Lindén non comm. — **Ik.** (p): Malmb., spec. e Sakkola! et Muola!; Valkjärvi: G. Appelberg!; [fq in tota Ingria: Meinsh. p. 394.]

Sat. (<fq>): Malmgr.: rr Birkkala Kohma: Hjelt!, cfr Carlss. et vide infra. — **Ta.** st fq: Leop.; Sääksmäki p: Kihlm., in herb. ejusdem e Limokorpi; (fq): Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; Korpilahti Tyystjoki: Wainio Tav. or.; Bonsd. non comm. — **Sa.** [Ruokolaks] rr prope pag. Kouvola insulae Salonsaari: Hult! — **Kl.** fq: Fl. Kar.; fq – st fq: Hjelt. — **Kol.** in toto territorio, sed p modo fq: Elfv.

Oa. (fq): Malmgr., spec. e Jurva!; Laur. in vicinitate opp. Vasa non vidit. — **Tb.** st fq: Broth.; fq: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** Leppävirta tantum Vokkola: Enw.; fq: Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Liperi p enum.: Eur. & H.!; st fq – fq: Wainio Kasv. — **Ion.** fq et in paludibus propr. vel subsphagnosis, pratis humidis – udis, turfosis copiose, in Saoneshje et Reg. occ. fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** st fq – fq: Wainio Kasv.; Paltamo Melalahti fq: Brenn. Reseb. p. 68; st fq: Must. — **Kp.** st fq – fq: Wainio Kasv.

Ob. plur. loc.: Zidb.; [fq: O. R. Fries p. 168]; [Ylitornio Pello cop., Turtola et prope Karhujupukka, Rovaniemi tantum ad

Tolonen adn., sed forsitan praetervisa propter tempus anni:] Hjelt & H., vide sub **Lapp. fenn.**; a Jul. p. 3 enum. — **Kuus.** st fq — fq: Wainio Kasv. — **Kk.** st fq — fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. saepe copiose in paludibus, betuletis paludosis aliisque locis uliginosis in toto territorio, circa pagum Kittilä st fq, [Kolari circa Jokijalka p, in vicinitate lacus Äkäslompolo st r etiam prope Hietanen et Sieppijärvi]: Hjelt & H.: in pratis paludosis, turfosis, sphagnetisque aqvisis vel subturfosis fq: Blom Bidr.; in paludosis aqvisis et pratis maxime udis per partem silvaticam, subsilvaticam et inferalpinam... omnium Lapponiarum vulgaris: Wahlenb. p. 222 et 223; ubique: Fellm. Lapp.; fq in reg. silv., st fq in reg. subalp., in Lupakkapää in reg. alpina: Hult Ant.; in sphagnetis et paludosis per reg. subsilv. fq et subalpinam st fq: Kihlm. Ant.; haud infrequens in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 92; Östfinmarken fq in reg. subsilv. et subalp.: Th. Fries Iaktt. p. 198; Varangria austr. fq — st fq in reg. subalp.: Arrh. ant.; fq adhuc ad Kängäs: Wainio Ann. — [**L. ent.** reg. alp., subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. fq: Fellm. Ind.; in occidentali parte in paludosis pratisque humidis fq, partes vero magis orientales (omnino) fugere videtur: N. I. Fellm., (cfr l. c. p. LI); Pjalitsa, Devjatoi, Ponoj et in multis locis magis ad occidentem versus: Mela Pl.; Orlov parcius et **Lm.** multis locis: Kihlm., vide etiam Beket. p. 604.

Wainios åsigt att artens sällsynthet i vissa trakter betingas deraf att gungflyn och gungflyartade ångar saknas i dessa, hvarföre den genom vexelverkan derstädes ej heller förekommer på våta ångar, jfr Wainio Tav. or. p. 38, torde åtminstone i hufvudsak vara riktig; så har denna art sin största frekvens i Onega — Karelen, der gungflyn förekomma oftare än i någon annan del af landet, hvaremot den i inre Satakunta och Ruokolaks i **Sa.**, der gungflyn saknas, är mycket rar. — **Sat.** Malmgrens frekvens är såvidt den gäller de inre delarne säkert alldeles vilseledande; möjligt är att arten ställvis kan vara allmän, men jag misstänker dock att något tryckfel eller någon annan förväxling föreligger, jfr under **Oa.**; f. ö. uppräknas arten från Huittinen: Lydén, Tyrvää: O. Hjelt M. S. och Kyrö: Asp, men dessa uppg. böra enligt min tanke bekräftas. — **Lapp. ross.** Arten är numera tagen i alla provinser inom denna del af florumrådet. Nämnas må att den i Samojedernas land saknas enl. Rupr. och är mycket sällsynt enligt Schrenk, hvilket redan framhålles af N. I. Fellm.

Var. *isogyne* Hartm. — **Al.** Jomala på en fuktig äng öster om prestgården: Laur. Fört. — **Ik.** r Kivinebb vid Lipola: Malmb.! — **Ob.** Pudas-

järvi: Zidb. — **Lk.** Sodankylä st r una cum forma genuina in locis aqvisis. praesertim in sphagnetis: Blom Bidr. — **Li.** Ad Tirro! juxta flum. Vaskojoki. [Rastekaisa SO 297]: Kihlm. Ant.

Troligen identisk med denna form är var. *monoica* spica superne mascula **Ob.** „lecta ad Kemi 1831“: L. L. Læst. p. 296 och f. *androgyna* **Kon.** Tiudie: F. Nylander! — Antagligt är vidare att f. *subparallela*, som enl. Norman är ymnig i nordl. Norge, ingalunda saknas hos oss. Den beskrifves: Norman „Yderligare Bidrag til Kundsk. om Karpl. Utbr. i det nordenfj Norge“ p. 151.

Carex dioica * parallela (Læst.) Somm.

In superioribus partibus Lapponiae rarior crescit.

In paludosis subalpinis Lapp. Rossicae: Spic. II p. 38; maxima pars Lapp.: Fries, cfr And. Cyp. p. 73; Lapp.: Nym. Consp. p. 784.

[**L. ent.** reg. alp. et subalp. (p): Læst.]

Lapp. ross. Hibinä: Sahlberg!; Raddeoi: F. Nylander!, vide infra; ad Orloff et inter Orloff et Ponoj ad rivum Rusiniha: Broth. in litt., cfr Broth. exk. p. 80!

Li. Uppgifves från Ostfinmarken af Th. Fries, jfr M. Blytt p. 174 och 175 och Hartm. p. 481, men denna uppg. torde ej hänföra sig till finska florans gebit. — **Lapp. ross.** „mihi modo e viciniis pagi Tshavanga maris albi et piscinae Olenji maris glacialis cognita“: N. I. Fellm., jfr Beket. p. 604, etc. N. I. Fellmans exemplar såväl i H. M. F. som i Pl. arct. N:o 250 från Tshavanga under namn af *C. dioica* var. *parallela* Læst. har Kihlman ansett sig böra förbigå i Herb. Mus. Fenn. II p. 14. F. Nylanders exemplar från Raddeoi och Svjätej-noss under namn af *C. dioica gynocrates* såväl i H. M. F. som i H. N. f. XII N:o 90 och Pl. arct. N:o 251 äro mindre goda. Vidare undersökning i afseende å dessa uppgifter är derföre af nöden. — Semostrow: Broth. Reseb., jfr Bot. Centr. p. 14 (i ref.); uppgiften förefaller högst sannolik, men bortlemnas af Kihlman i Herb. Mus. Fenn. II, hvarföre jag ej vågar fullt förlita mig på densamma.

C. Davalliana Sm., som af Wied. & W. p. 547 angifves för Finland, är alldeles främmande för dess flora.

Carex capitata Soland.

In parte occidentali tantum in summo septentrione non infra 68° crescit, in parte maxime orientali autem ad 62° 10' descendit. Plerumque passim — rarius quamquam copiose occurrit.

Ad rupes maris albi a Gridinä septentrionem versus — usque in Lapponiam summam p: Spic. II p. 37, cfr And. Cyp. p. 74;

Fenn. bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries; Lapp. Fenn. bor.: Nym. Consp. p. 784; Fenn. mer.—or. (Carel. Oneg.): Nym. Suppl. p. 326.

Kon. st r in paludibus profundis ad Tiudie! et Mundjärvi! ad calcarias, Selki! in prato devexo, subturfoso, humectato: Norrl. On., cfr l. c. p. 95, Günth. p. 55 et Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Kuus. Paanajärvi: F. Nylander!, cfr Wainio Kasv.; ad hanc spectat O. in Herb. Mus. Fenn. p. 11. — **Kk.** Keret: Fr. Nyl. Utdr. p. 135, cfr supra; Sonostrow: Mela Pl. et herb.; inter Kouta et Knjasha: A. H. & V. F. Brotherus!

Li. ab ultima Finmarkia: Wahlenb. Fl. Suec. p. 607; ad flumen Utsjoki in juniperinis p cop., de cetero tantum ad fluvium Paatsjoki: Fellm. Lapp., cfr Fellm. Ind. sub Lapp. ross. et Kihlm. Ant.; in betuletis quoque ad cataractas flum. Vaskojoki! pluribus locis ex. gr. ad Lastekoski, Palokoski: Kihlm. Ant.; Kjel-mön ad Mestersand: Th. Fries Resa p. 59; in reg. subalp. circa sinum Varangricum p [Nyborg etc. extra Fenniam]: Th. Fries p. 202; Ostfinmarken reg. subsilv. et subalp. p: Th. Fries laktt. p. 198, cfr Norm. ann. p. 64; Varangria Angsnäs!, Söholmen, Reppen, [Nyborg] reg. subalp. lit. — reg. subalp. super. p: Arrh. ant., vide etiam [Lund p. 93], M. Blytt p. 178 et Blytt p. 1252—1253. — [**L. ent.** in juniperetis, campis uliginosis duris, praecipue juxta paludes, per partem subalpinam Lapp. Tornensis... p cop.: Wahlenb. p. 223, cfr l. c. p. XVIII; reg. alp. et subalp. p: Læst.; Enontekiäinen: A. Montin! et Malmberg!]

Lapp. ross. ad flumina Kola, Petshenga, Kalkuoive fluminis Paatsjoki minus fq: Fellm. Ind., cfr seqv.; mihi autem modo unico loco juxta pagum Tshavanga (!) maris albi cop. obvia: N. I. Fellm., cfr (l. c. p. XXXVI et XLIII et) de hoc et de antecedente Beket. p. 604; Porjeguba non omnino certa, Kusomen et Pjalitsa: Mela Pl.; cop. ad Tuatash et Jeretik: Enw. ann.; „für die Tersche Küste charakteristisch“, Tshapoma: Kihlm. Bericht p. 22; Vaidoguba: E. Nylander & M. Gadd!; Ara: Brotherus!; Kola: F. Nylander!, vide supra; Varsina: Brotherus!

Carex nardina Fr.

Fries' uppg. södra Lappl. citeras af Led. IV p. 267 för *Rossia arctica* d. v. s. Lapp. ross. Då den emellertid hvarken är tagen derstädes eller ens i L. ent. (se Hartm. p. 481), har den ingenting med Finlands flora att göra.

Carex pulicaris L.

In magna insula Alandiae passim, in taeniis hujus provinciae rarissime invenitur.

Kalm; ex Alandia reportavit oculatissimus J. M. a Tengström: Spic. II p. 37 et 38; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer. occ.: Nym. Consp. p. 783 et 784; And. Cyp. p. 74 e Fennia omittit.

Al. leg. Sadelin: Bergstr.; in Alandia „continenti“ p – st fq: Hult coll.; in Alandia p: Arrh.; [Jomala] Österkalmar [non Österholmar ut scripsit Alc.]: Tengstr.!; Finström Godby: C. J. Arrhenius!; Eckerö Storby: Elfving! et Hult herb.; Saltvik, Geta [ex. gr. Grändal], Eckerö, Hammarland, inter Carices in Alandia (maxime) vulgares referenda: Hult ann.; Eckerö Böle!, Finström Bergö, Jomala prope praed. sacerdotis!: Sæl. ann.; Jomala Varg-sunda! et Möckelö: Arrh. & K.; Sottunga Kyrklandet st r: Arrh.!. Jomala cop. circa templum, pag. Jomala plur. loc.: Laur. Fört.; [Sund] Mångsteckta plur. loc.: Prim. p. 74.

Sat. Uppräknas af Gadd Sat. p. 50. — Ta. Hauho: Herk. — Ob. uppräknas af Jul. p. 4 under namn af *C. psyllophora*. — Li. Ostfinmarken (Deinboll): Sommerfelt p. 39 och M. Blytt p. 178. — Alla dessa uppgifter hänföra sig till *C. pauciflora*, jfr Wahlenb. p. 224 och Spic. II p. 15, der det särskildt framhålles att Kalms uppgift åtminstone delvis afser denna art.

Carex pauciflora Lightf.

In Lapponia praecipue occidentali et in maxima parte Fenniae frequenter – satis frequenter invenitur; in Fennia austro – occidentali rarior esse videtur.

In paludibus sphagnosis fq: Spic. II p. 37; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 783, vide etiam And. Cyp. p. 75 et 76 et Led. IV p. 268.

Al. (rr): Bergstr.; Finström Godby (!) ad stagnum: Bergstr. Beskr.; Hammarland: Tengstr.!. Geta Grändal: Hult ann.; Sund

Gesterby: Arrh. & K. et R. & Ch. E. Boldt; Jomala Öfverby: Laur. Fört.; in montibus par. Geta ad Brokträsk et Grästräsk: Ch. E. Boldt. — **Ab.** p: Arrh.; Luonnonmaa prope Nådendal: Al. Tigerstedt!; Pargas st fq: Arrh. ann.; Uskela Sirkula: K. E. v. Bonsdorff!; («fq»): Sand. et Sel.; Lojo Storö, sed non fq: Hult coll.; r Lojo Gerknäs Strutmossen et Nälkömossen, etiam in Karislojo: R. & Ch. E. Boldt; Vihti («fq»): Printz; a Zett. & Br. et A. Nyl. non comm. — **Nyl.** Ingå in Stormossen! prope Svartbäck cop.: His.; Esbo Sökö: Kihlm. ann., cfr W. Nyl.: (fq): Sæl. Ö. Nyl.: Borgå st fq: Sæl. Öfvers.; p in paludosis, Tytärsaari!: Brenn., vide etiam Schrenk p. 156. — **Ka.** («fq»): Blom; p in parte interiore in par. Kirvu et Jääski: Lindén. — **Ik.** st fq: Malmb.; [fq et in toto territorio obviam: Meinsh. p. 394].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** st r, Ämmättä, Hirvijärvi cop.: Leop.; Pälkäne Aivojärvi: Zidb.; p: Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; st fq: Bonsd. — **Sa.** (fq): Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar.; st fq: Hjelt. — **Kol.** (r) videtur: Elfv., spec. e Mandroga!

Oa. st fq: Malmgr.; (tantum) Qvarken Vallgrund: Laur. — **Tb.** st fq (–p): Broth.; in turfosis et sphagnetis fq: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** fq: Mela; (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H.; st fq – fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq in sphagnetis: Norrl. On.

Om. st fq praecipue in paludosis taeniarum: Hellstr. — **Ok.** fq – st fq: Wainio Kasv.; fq: Must., vide etiam Brenn. Reseb. p. 70. — **Kp.** st fq – fq: Wainio Kasv.

Ob. [st fq: O. R. Fries p. 168]; fq – st fq: Hjelt & H., vide sub **Lapp. fenn.** — **Kuus.** fq – st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** st fq – fq: Wainio Kasv.; Knjasha: N. I. Fellman!, vide sub **Lapp. ross.**; Sonostrow: Mela Pl.

Lapp. fenn. fq – st fq et interdum cop. in sphagnetis et turfosis excepta vicinitate lacus Akäslompola, ubi tantum p nobis obviam: Hjelt & H.; in turfosis piniferis vel apertis, sphagnetisqve fq: Blom Bidr.; in paludibus profundis spongiosis per partem silvaticam omnium Lapp. suecicarum vulgaris, ut etiam in subsilvaticis parcius, sed ulterius alpes versus haud adscendit, neque e norvegico latere unquam visa: Wahlenb. p. 224; in paludibus

vulgaris: Fellm. Lapp., ambo nomine *C. leucoglochis*; fq in reg. silv., p in reg. subalpina, etiam in reg. alpina infima ex. gr. in Nattastunturit: Hult Ant.; in sphagnetis reg. subsilv. st fq, in subalpina qvoqve reg. ad Mandojäyri!, in alpe Ailigas, ad Näytämö observata: Kihlm. Ant.; Utsjoki fq: Sæl. kat.; inter Jarfjorden et Brandhougen: Th. Fries Resa p. 61, cfr Th. Fries p. 202; reg. subsilv. et subalp. p: Th. Fries lakt. p. 198; ad tractum praedii Elvenæs, juxta Paatsjoki [Pasvigelv] ad cataractam inter Klostervand et Goalsejavre, ad Bagjajavre: Norm. p. 312, vide etiam Wahlenb. Fl. Suec. p. 610, [Lund p. 93], Norm. ann. p. 64, etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. (fq): Fellm. Ind. [ad **Kk.** et partem maxime occidentalem spectat]; (usqve) ad borealem partem lacus Imandra (parcius), etiam ad oppidum Kola (Karsten): N. I. Fellm., cfr (l. c. p. XXXVIII et) Beket. p. 604; Kantalaks, Sashejka, Jokostrow, Porjeguba, Kuusreka, Tetrina, Tshapoma et Pjalitsa: Mela Pl.; Kitsa: Enw. ann.; ad Sosnovets cop.: Kihlm. Bericht p. 21; Voroninsk, Poarrevjavr etc.: Kihlm.!

Uppgifterna om utbredningen i sydligaste och isynnerhet sydvästligaste delen af landet äro alltför motsägende för att man deraf kunde draga några säkra slutsatser. — **Lp.** Ponoj: Knabe Pfl. p. 281 under namn af *C. parviflora*, torde antagligen afse denna art och ej *C. parviflora* Host = *C. nigra* (Bell.) All.; då ingen annan botanist funnit arten derstädes, synes uppgiften emellertid mindre trolig.

Carex rupestris All.

In regionibus alpinis et subalpinis Lapponiae raro, in regione subsilvatica rarissime occurrit. Quamquam rarissime, etiam in monte subalpino Fenniae maxime septentrionalis ad 66° 15' lat. in meridiem versus invenitur.

In summis alpibus et ad rupes maris glacialis: Spic. II p. 37, cfr And. Cyp. p. 75; maxima pars Lapp.: Fries; Lapp.: Nym. Consp. p. 783; Fenn. bor. — or. (Carel. keret.): Nym. Suppl. p. 326.

Kk. r Oulanka in cacumine montis Päänuorunen: Wainio Kasv.!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Li. in altissimis alpibus septentrionalibus [usqve ad Rastekaisa Finmarkiae] p cop. et in alpinis maritimis Finmarkiae... p: Wahlenb. p. 225 et 226, cfr. l. c. p. XIX et LIX; in alpibus

nostris altissimis ex. gr. ad Jeskadam [„Jerkadam“], cfr Kihlm. Ant., qvi hunc montem in Utsjoki esse contendit; in rupibus ad Kenishkoski flum. Utsjoki, reg. subsilvatica, parcius legimus [Rastekaisa O 573]: Kihlm. Ant.!. etiam Sæl. kat. ex Utsjoki enumerat; p in [reg. alpina et] superiore parte reg. subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 93; in montibus alpinis ad Öster Pasvig: Th. Fries Resa p. 63; Ostfinmarken reg. subalp. p [reg. alp. fq]: Th. Fries Iaktt. p. 198; Varangria Angsnäs, Karlbunden in reg. alp. in loc. siccis: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 181 etc. — [L. ent. reg. alp. p: Læst., spec. e Peltsana!; Kilpisjärvi: Malmberg!; Tshatsekaise: Montin!]

Lapp. ross. ad alpem Hibirä: Fellm. Ind.; Katshkofka haud procul a Ponoj: Brenner!, cfr de his et de Spic. N. I. Fellm., l. c. p. XX, XLVIII et XLIX et Beket. p. 604; Panfelofka: Brenner in Pl. aret. N:o 252 (non a N. I. Fellm. commemorata); Shelesna prope Kantalaks! et Hibirä [„Umbdek“] in reg. alpina: Broth. Wand. p. 4 et 8 ut etiam Mela Pl.!.; Lujauri uurt: Kihlman in Bot. Not. 1887 p. 268; Rusiniha et Orloff [prope Ponoj]: Broth. exk. p. 79 et 80, spec. e Rusiniha vidi in herb. Hult; Pummanki, Rinda et Semostrow: Brotherus!; Raddeoi! et Svjätoj-noss: F. Nylander in dupl.!, vide etiam Kihlm. Bericht p. 16.

Carex incurva Lightf.

In litoribus maris glacialis invenitur.

Ad litora oceani glacialis rarius: Spic. II p. 30; maxima pars Lapp.: Fries; Lapp. or.: Nym. Consp. p. 782; Lapp. fenn.: Nym. Suppl. p. 326.

Li. ad litora maris et in pratis subhumidis proxime adjacentibus... in Varangria visa: Wahlenb. p. 226 et 227, cfr Wahlenb. Fl. Suec. p. 610 et Fellm. Ind.; (fq) in reg. maritima totius Finmarkiae: Lund p. 92 et Th. Fries Iaktt. pag. 198, cfr Lund Beretr. p. 36 et 44, Th. Fries Resa p. 62 et vide Norm. ann. p. 65; *β pratensis* [= var. *erecta* O. F. Lang] Kjelmön ad Mestersand: Th. Fries Resa p. 59 et Jarfjorden l. c. p. 62; var. *pratensis* fq ad totum litus e Varanger [ad Tromsöe]: Th. Fries p. 202, vide etiam M. Blytt p. 186, Blytt p. 1253 etc.

Lt. ad sinus Kola: Fellm. Ind.; Kola: Karsten!, vide etiam Spic. et cfr de his omnibus N. I. Fellm., l. c. p. LIV et Beket. p. 604; Jeretik r: Enw. ann.

Stränderna af Hvita hafvet: And. Cyp. p. 72, troligen genom misstag. — Ob. Brenn. Reseb. p. 76 uppgifver Uleåborg såsom artens sydgräns; då arten hvarken blifvit iakttagen på svenska sidan eller något exemplar finnes i samlingen, måste uppgiften anses högst osäker. — Eberh. anför den visserligen från Uleå Nuottasaari, men exemplaret torde knappt höra hit. — I sammanhang härmed må nämnas att den uppgifves från Li. vid Ivalojoiki (Deutsch & Asp): Wirz. M. S., jfr Kihlm. Ant.; visserligen är detta mindre sannolikt, men omnämnes dock till vidare undersökning. De olika uppgifterna om artens förekomst vid Ishafskusten äro alltför mycket olika för att man skulle kunna säkert sluta till artens freqvens. Arrh. ant. upptager den endast från Bugönäs (Kihlman) och tillägger f. ö. „frustra a me investigata“.

Carex incurva * Deinbolliana J. Gay.

In summa Lapponia rarissima esse videtur.

Lapp. bor. or: Fries nomine *C. arctica*, cfr Led. IV p. 270 nomine *C. stenophylla* β *arctica*; Finmarken: And. Cyp. p. 72.

Li. Utsjoki: J. Fellman! in N. I. Fellm. Pl. arct. N:o 201 nomine *C. stenophylla*, cfr Kihlm. Ant. et Herb. Mus. Fenn. II p. 14 sub *C. incurva*; p in reg. maritima [a Tromsöe] ad Varanger: Lund p. 92 nomine *C. incurva arctica* et Th. Fries Iaktt. p. 198 [in Ostfinmarken], cfr Lund Beretn. p. 44 et Th. Fries Iaktt. p. 208; Ost-Finmarken: Hartm. p. 477; frustra a me investigata: Arrh. ant.

N. I. Fellm. framhåller, genom att fullständigt genomgå diagnoserna, likheten emellan denna växt och den sydeuropeiska *C. stenophylla* och omnämner att exemplaren äro bestämda af Andersson. Denna form, hvilken i Hartmans flora betraktas såsom underart, är mig alldeles obekant. Den särskiljes ej af Kihlm. i Herb. Mus. Fenn. II.

Carex chordorrhiza Ehrh.

In Lapponia praecipue austro-occidentali et in Fennia septentrionali frequenter (— frequentissime) et saepe copiose obviat. In Fennia media plerumque frequenter — satis frequenter crescit, sed in maxime australi rara est.

In paludibus aqvis usque in summum septentrionem: Spic. II p. 30; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 782, cfr And. Cyp. p. 71, vide etiam Led. IV p. 271.

Al. r: Bergstr.; Kōkar, Finström Godby: Bergstr. Beskr., spec. ex Alandia leg. Tengstr.! — **Ab.** p – st r ex. gr. Nagu Finby: Arrh.; Pargas tantum ad stagnum Mustfinn: Arrh. ann.; Piikkis Piisparisti in palude, Pargas Lofsdal: E. Reuter; Uskela: Nikl.; Nystad Birkholm: Hollmén!; p ex. gr. in palude prope Mörby: A. Nyl.; (st fq): Sel.; Vihti («fq»): Printz. — **Nyl.** r Fagervik! Brännäsflyet: His.; [Helsingfors] r, ad rivum Tali (Rutiä): W. Nyl.; Thusby: Åstr. & H.; (fq): Sæl. Ö. Nyl., spec. ex Elimäki p. p. ad *C. disticham* pertinet; Borgå st fq: Sæl. Öfvers.; Brenn. non comm. — **Ka.** p in vicinitate lacus Vuoksi in paludibus, in parte interiore non adnotata, verisimiliter r: Lindén, spec. e St Andreæ Korpilaks! — **Ik.** st fq: Malmb.; [in tota Ingria locis idoneis interdum copiosissime: Meinsh. p. 395].

Sat. fq: Malmgr.; st fq – fq: Hjelt. — **Ta.** p: Leop., Asp. & Th. et Wainio Tav. or., cfr l. c. p. 38; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; Bonsd. omittit. — **Sa.** [par Ruokolaks] (st r): Hult; st fq: Hult Fört. — **Kl.** st fq: Fl. Kar.; in vicinitate lac. Ladoga p in paludibus: Lindén, spec. ex Hiitola in vicinitate templi!; circa Jänisjärvi st r: Hjelt. — **Kol.** st fq – fq: Elfv.

Oa. fq: Malmgr.; (tantum) inter Vörå et Maksmo: Laur.! — **Tb.** fq: Broth. — **Sb.** fq: Mela. — **Kb.** fq – st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fqq, in paludibus udis, turfosis cop.: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** fq – st fq: Wainio Kasv.; fq: Must. — **Kp.** fq – st fq: Wainio Kasv.

Ob. Liminka cop.: Zidb.; [st fq: O. R. Fries p. 167]; fqq et saepe copiosissime praecipue in paludibus, sed etiam in salicetis etc. per totum territorium: Hjelt & H. — **Kuus.** fq – st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** fq – st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. fqq et saepe copiosissime: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in paludibus aqvisis, sphagnetisqve («p»): Blom Bidr.; in paludibus profundis aqvisis per partem silvaticam et subsilvaticam omnium Lapp. suc. (st) vulgaris, ut etiam in inferalpinis... Finmarkiae... p fq: Wahlenb. p. 227; in paludibus profundis vulgaris: Fellm. Lapp.; (st fq) in reg. silvatica, etiam in reg. subalpina montis Saariselkä: Hult Ant.; fqq: Sæl. kat.; in sphagnetis aqvisis per reg. subsilv. et subalpinam fq, etiam in Varangria ad Näytä mö prope praedium Mikkola, Ailigas V 329: Kihlm. Ant.; haud

infrequens in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinae [usque ad Maasöe et Tana]: Lund p. 92; plur. loc. ex. gr. Köngäs: Wainio Ann.; in Varangria merid., unde antehac non notata ad tractum praedii Elvenæs: Norm. p. 314; [Nyborg], Angsnäs, Söholm: Arrh. ant., vide etiam Wahlenb. Fl. Suec. p. 611, M. Blytt p. 182, [Th. Fries p. 201], Norm. ann. p. 65 etc. — [L. ent. reg. subalp. et silv. fq: Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 260.]

Lapp. ross. in paludibus profundis vulgaris: Fellm. Ind.; legi in paludibus aqvisis Lapp. Ross. occidentalis circa oppidum Kola et abhinc meridiem versus, (sed haud ultra): N. I. Fellm., cfr (l. c. p. XXXVIII et) Beket. p. 604; Kuusreka, Pjalitsa, Ponoj (etiam herb.) et plur. loc. ad occidentem versus: Mela Pl.; ad supremam partem fluminis Ponoj: Palmén!; Ponoj: Knabe Pfl. p. 280; Tsiptnavolok: Broth. Wand. p. 11 et 12; Lm. e pluribus locis ann.: Kihlm. et Brotherus!

[Var. *sphagnicola* Læst. upptages bl. a. från L. ent. björkreg. p: Læst., jfr Hartm. p. 477, Nym. Consp. p. 782, etc. Något exemplar taget inom Finlands politiska gränser känner jag ej, se f. ö. under *C. gynocrates*.]

Carex gynocrates Wormskj.

Största delen af Lappland: Fries; i nordl. Finland [Fr.] (Nylander): And. Cyp. p. 73; Lapp. or. torn.: Nym. Consp. p. 782.

Lapp. ross. „ad Raddeoi et Svjätöj-noss Lapp. Ross. bor. or. (F. Nylander)“: N. I. Fellm. under namn af *C. dioica* var. *gynocrates*. — Dessa uppgifter höra tydligen tillsammans, ehuru uppg. i And. Cyp. är i flere afseenden vilseledande. Hvad Fr. Nylanders exemplar från Raddeoi i H. N. f. XII N:o 90 angår, så fördes de af Th. Fries till *C. parallela*, se Th. Fries Iaktt. p. 209; emellertid citeras de ej vidare i Hartm. p. 481 och Kihlman har äfven ansett sig böra förbigå exemplaren från Svjätöj-noss i H. M. F. (jfr om dessa Herb. Mus. Fenn. p. 11). — Led. IV p. 264 för *C. gynocrates* såsom varietet till *C. dioica*. Deremot säger Nyman om denna växt: „non est species Wormsk. (qvæ planta groenl., *C. dioicae* proxima sec. Lge in litt.), sed *C. gynocrates* auct., qvæ est forma tenuis submonostachya *C. chordorrhizae* (ex Christ)“: Nym. Suppl. p. 325 under namn af *C. chordorrhiza* * *gynocrates*. Hartm. p. 477 för *C. gynocrates* såsom synonym till *C. chordorrhiza* var. *sphagnicola*. Att Nylanders exemplar ej kunna föras till någon form af *C. chordorrhiza* är säkert, men då närmare utredning ej förefinnes, måste *C. gynocrates* åtminstone tills vidare utgå ur finska floran. Den upptages i floristiska handböcker, växtförteckningar etc., se t. ex. Suomen Kasvio p. 160.

Carex arenaria L.

In Fennia maxime australi rarissime crescit.

Kalm, vide infra et cfr And. Cyp. p. 70; Fenn. mer. (Nyland: Sandell detexit 1889): Nym. Suppl. p. 325.

Ab. Bromarf ad septentr. — orientem versus ab Hangö, circ. 1 km ab oppido in litore maritimo: Sandell!, cfr Elfving in Diar. 13, V, 1889 et Herb. Mus. Fenn. II p. 121.

„In arena mobili, Mikkeli [S:t Michel], Hollola, Uleåborg“: Wirz. Pl. off. p. 75 och 76, jfr Spic. II p. 31; „in Fennia interiore et Isthmo Karellico Muola indicatur“: Rupr. Diatr. p. 84; tillfällig i Finl.: Fries; Scand. (exc. Lappl.): Nym. Syll. p. 401. — Artens förekomst i Finland förnekas bl. a. Spic. I p. 2, jfr Spic. II p. 15. Enligt Spic. II p. 30 och 31 grundar sig äfven uppgiften från Muola på Wirzén, så att de enda äldre sjelfständiga uppgifter som förefinnas äro Kalms, Julins och Wirzéns. Emellertid torde Kalms uppgift afse *C. disticha*, som då ännu ej var antecknad för Skandinavien; Wirzéns och Julins, om de öfverhufvudtaget hafva någon betydelse, afse troligen *C. chordorrhiza*, hvarföre arten, då den förevisades af Elfving, med skäl kunde betecknas såsom ny för finska floran. — **Nyl.** Fyndorten ligger just på gränsen till denna provins, dit den blifvit förd i Herb. Mus. Fenn. II, jfr Nym. Suppl. — **Ik., Ta., Sa.** se ofvan. — **Ob.** [Uleåborg]: Jul. p. 4, jfr Jul. i V. Ak. H. p. 176; oriktigt, se ofvan.

Carex disticha Huds.

In Alandia satis frequenter crescit, ceteroquin in Fennia austro-occidentali rarior. Supra 60° 30' lat. et ultra 42° 45' long. non visa est.

In pratis humidis Fenniae australis Nylandiae — Alandiae: Spic. II p. 30; Fenn. austr. occ.: Fries, cfr And. Cyp. p. 71; Fenn. mer.-occ.: Nym. Consp. p. 782.

A1. (st r): Bergstr.; Kökar: Bergstr. Beskr.; Jomala! ad stagnum Dalkarby, Lemland Gersö et Finström Bergö st fq: Sæl. ann.; st fq in Alandia continenti ex. gr. Sund Kastelholm, Saltvik in vicinitate templi, plur. loc. in Geta etc.: Hult ann.; Föglö Gripö: W. Juslin!; Eckerö Böle et Storby, Hammarland Byttböle, Jomala Ramsholm et Möckelö, Finström Godby (!) et Degerby interdum fq, Geta Bolstaholm et Pansarnäs, Lemland Lemböte, Sund ad templum, Saltvik Germundö, Föglö Degerby et Gripö (!): Arrh. & K.: Föglö Juddö, Sottunga „kyrklandet“ p — st fq: Arrh.;

[Sund] (fq): Prim. p. 74; st fq in tota Alandia: Arrh. et E. Erics. — **Ab. r.** Zett. & Br.; Runsala: [J. M. J. af Tengström]!; Merimasku: Karsten!; Korpo: Ringbom!; Sagu Karuna: Arrh.; Pargas r Lie-laks, Rövvarnäs (E. Reuter): Arrh. ann.; Halikko pag. Kokkila: U. Collan in dupl.!; Uskela p et Salo: Nikl.!; Tenala: E. Juslin herb.; [Pojo] («fq»): A. Nyl. nomine *C. intermedia*. — **Nyl.** Thusby Gammelby ad fossam: Åström! et Hjelt!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125; Elimäki: Sælan & Strömborg! cum *C. chordorrhiza* ut determ. Arrhenius. — [**Ik.** in multis locis et in tota Ingria obviam: Meinsh. p. 395.]

„In pratis humidis et ad aquas provinciarum meridionalium Borgå, Säkjärvi, Sibbo“: Wirz. Pl. off. p. 76 under namn af *C. intermedia* Good.; arten är ej bekräftad från något af dessa ställen och torde knappt finnas på alla.

Carex teretiuscula Good.

In paludibus mediae partis Fenniae maxime orientalis frequentissime inveniri indicatur, in nonnullis aliis plagis Fenniae australis et mediae, ubi paludes graminosae saepius occurrunt, passim aut satis frequenter crescit, sed in majore fere patriae parte rara aut satis rara esse videtur. Ad septentrionem versus, quamquam fortasse extra fines, ad summum septentrionem progreditur, sed in multis plagis praecipue ad orientem versus nondum observata est.

Maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fennia: And. Cyp. p. 69; Scand. s. l. (exc. Lapp. p. d.): Nym. Consp. p. 781 et 782; in Lapp. fenn. adest: Nym. Suppl. p. 325, vide etiam Led. IV p. 277.

A1. Hammarland ad praed. sacerdotis: C. J. Arrhenius!; Geta Dånö: Hult ann.; p Sund Gesterby, Finström Godby, Långträsk et Grelsby, Eckerö Storby et Böle, Lemland Lemböte: Arrh. & K.; Vårdö ad stagnum: Laurén!; [Sund] in ripis stagni ad praediolum Träsk nonnulla km a Mångsteckta: Prim. p. 74; [Geta] (fq) in ripis stagnorum limosis: Bergroth. — **Ab. r.** Zett. & Br.; Pargas Ersby et Simonsby in calcariis, Nagu Sandö: Arrh.; Uskela: Nikl.!; Bromarf ad pag. Räko: Sand.!; Tenala ad Bromarf (G. Westfelt): His.: st r: Sel.; Lojo Storö, Karislojo Tallnäs: Hult coll.; st r, in Lojo et Karis e septem locis adnotata, f. *crassior* Lojo Humpvila: Ch. E. Boldt; [Vihti] p: Printz, etiam

teste Hult. — **Nyl.** Fagervik et Raseborg: Hult coll.; Sjundea Myrans (Nerv.!): His.; st r: W. Nyl.; Träskända [Järvenpää]: Mela herb.; p: Sæl. Ö. Nyl., spec. ex Elimäki!; Borgå Träsknäs: Sæl. Öfvers. — **Ka.** in vicinitate lac. Vuoksi st fq in paludibus et in ripis, in interiore parte non adnotata et verisimiliter r: Lindén, spec. e S:t Andreae Korpilaks! — **Ik.** p: Malmb.; Rautu: G. Appelberg!; [in toto territorio fqq: Meinsh. p. 397].

Sat. (st fq): Malmgr., spec. ex Eura!, Birkkala!, Sastmola! et Kyrö! (hoc nomine *C. paradoxa*), cfr etiam Carlss. et Asp; r Tyrvää Vankimusjärvi, Karkku Harois et Kauniais ad rivulum: Hjelt. — **Ta.** Sääksmäki Valdo: Kihlm. herb.; p: Leop.; Pälkäne Laitikkala ad Mustalammi: Zidb.; st fq: Norrl. s. ö. Tav., spec. e Koskis!; Lammi p: Leop. ant.; [par. Gustaf Adolf] st r Ruskeala, Fredriksgård: Bonsd.!; Jämsä: Sælan!; Sysmä Värilä (Renqvist), Heronlampi: Unon., spec. lectum sub jugo Tepo!; p praecipue cop. ad ripas stagnorum: Wainio Tav. or., cfr l. c. p. 38. — **Sa.** [Ruokolaks] rr Kojolammi: Hult. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.¹⁾; in ripis lac. Ladoga st fq: Lindén; Parikkala Latvalampi et Tyrjä: T. Hannikainen!; Valamo: Sæl. ann.; Uukuniemi: Nikl.!; non visa: Hjelt Ant. p. 68. — **Kol.** st fq — fq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; Sideby: Karsten!; r Vasa Långviksträsket, Oravais Kimo, Qveflaks: Laur.! — **Tb.** (p): Broth., spec. ad *C. paradoxam* pert.; Jyväskylä Alvajärvi: Prim. p. 50. — **Sb.** r: Mela; Iisalmi p Keli!, Vieremä et in vicinitate templi: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Liperi p in paludibus: Eur. & H., spec. e Vainolampi!; Wainio Kasv. tantum e **Kuus.** enumerat. — **Kon.** fqq et in paludibus, pratis paludosis ripisque fluctuantibus haud raro copiosissime: Norrl. On.

Om. st fq: Hellstr. — **Ok.** Paltamo Melalahti: Brenn. herb. nomine *C. muricata*; p ad stagna partis interioris [«Sydänmaan»], etiam ad Kourulampi: Must., spec. e Paltamo! nomine *C. stellulata*. — **Kp.** Solovetsk: Selin!

Ob. ea certe *muricata*, quam Linnæus in Vestrob. paludibus copiosam legit, pluribus per totam Ostrobothniam obvenit locis usque in Kemi! et Torneå a me copiose lecta: Hellstr. Distr. p. 24; Muhos Matokorpi: Brenner!; Uleå: Eberh.; Liminka (!) Ollila, Simo

¹⁾ Certe ad **Kon.** spectat.

ad Marrostenmäki et Alatornio Kalkkimaa: Brenn. Ber. 1870 et herb.; [r: O. R. Fries p. 167]; rr in palude (sphagnoso) Ylitornio prope Karhujupukka: Hjelt & H. — **Kuus.** Kuusamo (Nyberg!), infra Iivaara: Wainio Kasv., vide etiam sub *C. paradoxa*. — **Kk.** Kouta: Mela herb.; in litoribus lacusculi cujusdam juxta pagum Knjasha! cum *C. filiformi*: N. I. Fellm.

Lk. rr in palude (sphagnoso) Kittilä inter Levitunturi et pag. Kittilä: Hjelt & H.!, cfr Sæl. kat.; Sodankylä (!) r in turfoso aperto prope Petäjäsaari marginibusqve sphagnetosis stagnarum Lusikkalampi et Kortelampi parcius: Blom Bidr.!, cfr Kihlm. Beob. p. XXI; Sodankylä Lehmänpäärimpi: Ziddb. — **Li.** Varangria merid. usque ad 69° 48—49': Norm. ann. p. 65; [circa Nyborg ad intimum sinum Varangricum: Th. Fries 1864 p. 44], vide etiam M. Blytt p. 192, Blytt p. 1255 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.; Näkkälä — Palojarvi: Malmberg!]

Lv. in paludibus profundis circa pagum Tshavanga (!) rarius: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLIII et Beket. p. 608.

„In paludosis, ad aqvas usque ad fines septentrionales Gub. Olonets“: Spic. II p. 31; arten är dock funnen vida längre mot norden. — Att artens förekomst beror af lokala förhållanden framgår bl. a. deraf att den äfven i trakter, der den eljest förekommer jemförelsevis mycket såsom i **Nyl.**, ställvis är sällsynt; så upptager Sæl. Öfvers. den i Borgå socken endast från Träsknäs. Wahlenb. upptager arten endast från Lyngen.

Carex paradoxa Willd.

In Fennia praecipue australi et media nonnullis locis inter se longe distantibus raro — rarissime adhuc lecta est.

In paludosis usque ad Ruskiala Kareliae et Tiudie [Tivdja] Gub. Olonets: Spic. II p. 32, cfr And. Cyp. p. 70; maxima pars Fenn.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 781; Fenn. med. (nec mer.) bor. (Kuusamo) Aland.: Nym. Suppl. p. 325.

Al. r: Bergstr.; Kökar Näfversholmen: Bergstr. Beskr.; Finström stagnum Godby: C. J. Arrhenius! et Gadol.; Finström prope Emkarby: Sahlberg!; Hammarland ad praedium sacerdotis: Arrh. & K.! — [**Ik.** p ex. gr. Levaschovo, Bjeloostrow: Meinsh. p. 396.]

Ta. rr [Asikkala] ad stagnum prope Uitto: Norrl. s. ö. Tav., ex Asikkala leg. Nikl.! — **Kl.** r Uukuniemi, Ruskiala: Fl. Kar., spec. e Ruskiala leg. Nikl.! et F. Nylander!, cfr supra; Kirjavalaks:

Chyd. — **Kol.** r in paludibus et pratis paludosis reg. collinae: Elfv., spec. e Mandroga! et Mjatusova!; Petrosavodsk: Simming!, cfr Norrl. On.

Tb. Viitasaari: Brotherus! nomine *C. teretiuscula*. — **Kb.** r Tohmajärvi: Fl. Kar.; f. *pauciflora* in Tohmajärvi prope Kemie ad ripas umbrosas: Fl. Kar. p. 193. — **Kon.** in paludibus praesertim profundis fluctuantibus, apertis vel arboribus nonnullis vestitis et pratis ex iis ortis prope pag. Mundjärvi! praecipue ad calcarias fq et plur. loc. cop., ad Tiudie [spec. leg. Selin!, vide etiam Spic. et Led. IV p. 227] in paludibus profundis subsphagnosis p cop., Dvoret!: Norrl. On., cfr Günth. p. 55.

Kuus. Kuusamo Käkäläinen: F. Nylander!, cfr Wainio Kasv.

Ab. [Pojo] in paludibus ad Henriksdal: A. Nyl., cfr Led. IV p. 277, icke otroligt, men behöfver bekräftas. — **Sat.** r „endast unga exemplar tagna af mig i Kyrö“: Malmgr., jfr Suomen Kasvio p. 161, Alc. etc.; exemplaren höra till *C. teretiuscula*. — **Kuus.** Exemplaret är af F. Nylander bestämdt till *C. teretiuscula*, om hvilken art flere karakterer påminna; arten upptages derföre icke från denna provins i Spic. Ehuru fyndorten är nog isolerad, bör man dock erinra sig att arten finnes i trakten af Archangelsk: Fl. Samoj. p. 11.

Carex muricata L.

In Fennia austro-occidentali satis frequenter crescit, ad septentrionem et orientem versus rarescit, sed usque ad 61° 45' lat. et 48° 35' long. in Fennia lecta est.

Kalm; in pratis et silvis usque ad Ladogam borealem: Spic. II p. 31; in Fenn. austr. per prov. medias, var. *virens* cum typica in plagis australibus: And. Cyp. p. 67; Fenn. mer. centr.: Nym. Consp. p. 781; Fenn. mer. — occ. Carel. ladog.: Nym. Suppl. p. 325.

Al. st fq: Bergstr.; fq: Bergst. Beskr. et Arrh.; [in Sund] (haud fq) tamen cop. in insula Klixön in Lumparen: Prim. p. 74; var. *virens* fere semper in coryletis: Laur. Fört., spec. e Brändö Espskär! — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq: Arrh.; (fq): A. Nyl.; p: Sel. et Ch. E. Boldt; in paroeciis occidentalibus praefecturae Nyland st fq: Hult coll.; st fq: Printz; var. *virens* sat cop. in nemoribus ad Bagarla et in Runsala: Zett. & Br. — **Nyl.** (fq): His.!, vide sub **Ab.**; Helsingfors Stansvik: Sæl. ann.; st r ex. gr. Borgå!

[spec. e Korssund et Kroksnäs in Sæl. herb.], Mörskom [Labdom!], Lovisa, Strömfors ad Storby!: Sæl. Ö. Nyl.; W. Nyl. non enumerat, nec Åstr. & H. e Thusby; var. *virens* ad Fagervik: His. — **Ka.** r Räisälä Näpinlaks! et Tiurinkoski, Kaukola Järvenpää, Jääski Ahola: Lindén. — [**Ik.** fq in Ingria: Meinsh. p. 398.]

Sat. st fq: Malmgr.; p — st fq praecipue in Birkkala (!): Hjelt; Kyrö: Asp. — **Ta.** Tavastehus: Hertzman!; st r [Asikkala] Salo, Kopso, Kydönsaari, [Hollola] Uskila!: Norrl. s. ö. Tav., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125. — **Kl.** Kurkijoki: E. Juslin!; Valamo! et Haukkajärvi!: Chydenius, spec. nomine *C. vulpina*; [Kirjavalaks] ad basin rupis Spaasu: Norrl. Symb., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125, vide etiam infra; var. *brunneata* Fr. in litt. squamis brunneo — coloratis distincta ad Ladogam r Hiitola, Valamo!: Fl. Kar., cfr Herb. Mus. Fenn. p. 11.

Största delen af Finl.: Fries; säkert oriktigt. — **Kl.** p: Backm.; ehuru det är sannolikt att arten förekommer i Impilaks, är likväl frekvensen säkert oriktig, då den ej sågs af mig i dessa trakter. — **Ok.** Paltamo Melalahti: Brenn. Reseb. p. 68, exemplaret i Brenn. herb. hör enligt min anteckning till *C. teretiuscula*. — **Ob.** Kemi allm.: Jul. Fört. p. 101, jfr Jul. i V. Ak. H. p. 176; afser säkert *C. teretiuscula* (se under denna) liksom möjl. äfven uppg. var. β [= var. *fraterna* Rupr.] Ostrobotnia (F. Nyl. in litt.): Led. IV p. 276. — **Li.** Uppgiften från Ostfinmarken se Blytt p. 1254 och 1255 förefaller mig alldeles oriktig.

Huruvida de karelska exemplaren tillhöra en skild varietet, torde vara svårt att afgöra utan studier i naturen. Ruprecht anser formen från Valamo tillhöra en särskild underart, som beskrifves från Ingermanland under namn af *C. * fraterna* i Rupr. Diatr. p. 85.

Carex vulpina L.

In Fennia maxime australi rara est.

Kalm; ad aqvas Fenniae australis rarius, Nylandia [ad Pojo spectat] — Alandia: Spic. II p. 31, cfr And. Cyp. p. 68; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 781.

Al. (p): Bergstr.; Saltvik Germundö!, Finström Grelsby: Arrh. & K.; Jomala Ingby: Laurén! — **Ab.** Pojo ad Åminne (A. Christiernin!): His. — **Ka.** r in vicinitate lac. Vuoksi, Kaukola Miinakoski ad ripam amnis: Lindén! — **Ik.** in meridionali parte provinciae, Rautu!: Fl. Kar.; r Rautu ad Leinikkälä: Malmb.!;

Rautu ad praed. sacerdotis: J. V. Johnsson!; Sakkola et Valkjärvi: [G. Appelberg!]; [p fq in toto territorio: Meinsh. p. 397].

Al. Ehuru Bergstr. Beskr. uppgifver arten såsom teml. allmän, är det dock antagligt att den är rar (— st r), då den af Arrh. & K. påträffades blott på tvenne ställen, hvarjemte det är sannolikt att Bergstr. förväxlat denna art med andra arter, då han ej alls upptager *C. teretiuscula*, äfvensom *C. disticha* blott från ett enda ställe, ehuru hvardera äro vida allmänare på Åland än *C. vulpina*. Arrh. åter antager att han förväxlat den med gröfre former af *C. muricata*. — **Ab.** Lojo Pullis: Tikkanen & Hult herb.; exemplaret är alltför ungt för att vara säkert. Vihti (Edw. af Hällström): W. Nyl. p. 212, jfr Alc.; enl. ett bref af G. A. af Hällstr. beror uppgiften på ett misstag. — **Nyl.** Uptages i Herb. Mus. Fenn. p. 11 härifrån, men Pojo, derifrån exemplaret är taget, föres nu till **Ab.**

Sat. uppräknas af Gadd Sat. p. 50; antagligen afses *C. teretiuscula*. — **Ta.** Hauho: Herk. p. 62 afser väl äfven denna art. — **Kl.** Valamo, Haukkjärvi nära Kirjavalaks: Chyd., jfr Herb. Mus. Fenn. p. 11, Suomen Kasvio p. 161 etc.; exemplaren tillhöra dock *C. muricata*. — **Ob.** Uppräknas af Jul. p. 4; att uppg. är oriktig är säkert.

Carex tenella Schkuhr.

In media parte Fenniae passim — rarius inveniri videtur, austro — occidentem et septentrionem versus, quantum constat, rarescit, ut in Lapponia septentrionali nondum certa, sed forsitan in multis plagis neglecta sit.

In paludosis Fenniae australioris et Gub. Olonets. Ad deversorium Kirjavalaks prope urbem Sortavala inter Ristijärvi et Haukankokko cum am. Ångström deteximus. Deinde e pluribus locis visa: Spic. II p. 35, ubi describitur nomine *C. Blyttii*; Fenn. bor. or.: Fries; latissime et (fq) distributa est saltem per ditionem terrae nostrae orientalem: W. Nyl. Distr.; in Fennia haud infrequens: And. Cyp. p. 61; Fenn.: Nym. Consp. p. 781; indicatur etiam in Lapp. fenn. kemensi: Nym. Suppl. p. 325.

Ab. Uskela (p): Nikl.!; rr Lojo Ojamo: Ch. E. Boldt; Vihti (p): Printz; Vihti Kourla: af Hällstr.!; ceteri auct. non comm. — **Nyl.** Esbo Sökö: Kihlm. ann., spec. e Kaitans!; (p): Sæl. Ö. Nyl.; Borgå Veckjärvi: Sæl. Öfvers.; Borgå Sundö: Sæl. herb.; Perno Lappnorr: Arrh. — **Ka.** r S:t Andreae Oravankytö!, Räisälä Sir-laks!, Kirvu Kuismala in silva turfosa: Lindén. — **Ik.** (st fq): Malmb. [et Meinsh. p. 403], vide etiam Rupr. Diatr. p. 15 et 84.

Sat. (p): Malmgr.; r Karkku Järventaka Sorvijärvi! et Kulju haud procul a Järvi: Hjelt. — **Ta.** Vehkajärvi in frondoso humido: Leop.; p: Asp. & Th.; st r: Norrl. s. ö. Tav., spec. ex Hollola Tiirismaa!; Asikkala (!) Urajärvi: Wainio herb.; p: Bonsd., cop.: l. c. p. 59 et 61; Sysmä inter praediolum Lahtila et Karilanmaa, ad jugum Tepo in luo!: Unon.; Jämsä: Sælan!; st r Luhanka Vanhoinen, Hietala, Keihäsniemi!, Korpilahti Soima in abiegno turfoso: Wainio Tav. or. — **Sa.** rr Kojolammi: Hult, spec. e Ruokolaks prope Karhula!; Ruokolaks Särkijärvi: Sæl. herb. — **Kl.** (st fq): Fl. Kar., cfr l. c. p. 121; Sortavala Kirjavalaks: F. Nylander!, vide supra; Uukuniemi: Nikl.!; Valamo: Sæl. ann.; p: Hjelt, vide etiam Treviranus in Mosc. Bull. 1863, n:o 2 p. 537 nomine *C. gracilis* Schk. — **Kol.** in reg. silvatica et arenaria lecta: Elfv., spec. e Nikola!; prope Petrosavodsk: Günther!

Oa. (p): Malmgr., spec. e Solf!; Nerpes: Simming!; r Lappo in monte Simsiö, Qveflaks: Laur. — **Tb.** p: Broth., spec. e Saarijärvi!; [Pihlajavesi] r: Norrl. n. v. Tav. p. 424; Rautalampi sacell. Suonenjoki: E. Nylander! — **Sb.** (◁fq): Mela, spec. in herb. e Kuopio; Kiuruvesi: Lundström & Palmén!; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Värtsilä in silva abiegna (A. H. Petander): Kihlm. Beob. p. XXIX; p, Ojanlaks, Kuusjärvi! Autioniemi: Eur. & H.; Ilomantsi: W. Nylander!; p, in partibus reliquis territorii non mihi obviam: Wainio Kasv. — **Kon.** p, in nemorosis humidis et in silvis subturfosis st fq: Norrl. On., spec. e Kendjärvi! et Selki!; Tiudie: Ångstr. p. 50; Koselma: Simming!; Kåpselkä: Kullhem!; Hallijärvi: Kihlm., vide etiam Günth. p. 55.

Om. Hellstr. non vidit, cfr l. c. p. 135. — **Ok.** Kajana: W. Nylander!, cfr Hellstr. Distr. p. 10 et 24; r Paltamo in vallibus rivuli ad Kotipuro et Ristijärvi Myllypuro: Must.; Kajana Tahkaranta: Brenner!; Ristijärvi: Lackström! — **Kp.** Paadane: Sahlb. Bidr.; [Suma: Brenner!].

Ob. [(st fq): O. R. Fries p. 167]; st r in abiegnis turfosis, Ylitornio ad viam inter Mäntyjärvi et Raanujärvi et inter deversoria Vanhainen et Filpus, Rovaniemi cop. ad Lohiniva prope fines Lapponiae, haud procul a lacu Sonkkajärvi, prope Mäntyjoki tribus locis: Hjelt & H., spec. e Rovaniemi Tervo! — **Kuus.** in

Kuusamo: W. Nyl. Till. p. 304. — **Kk.** Sonostrow et Soukelo: Mela Pl.

Lk. st r in abiegnis turfosis, Kolari inter Koskenniemi et Kojoma ad fluvium Naamijoki, Kittilä prope Aakenustunturi!, ad Sapukkaolja et ad viam ad septentriones versus a pago Kittilä: Hjelt & H.; Sodankylä r in lucis ad rivulum Lintuoja! et cataractam Kelukoski, in abiegno turfoso prope Sattanen: Blom Bidr.; Kerässiippi: Mela herb.; Saariselkä in reg. silvatica ad occidentem versus a Kärppäpää: Hult Ant. — **Li.** Tervassaari in lacu Inari prope Paatsjoki: Wainio Ann., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125. — [**L. ent.** reg. subalp. r: Læst.]

Lim. Kantalaks, inter Shelesna et Seredna: Mela Pl.; Tuatash: Enw. ann. — **Lv.** Kuusreka: Mela Pl.

Lapp. ross. „ad oppidum Kola (Karsten) et pagum Ponoj“: N. I. Fellm., jfr Suomen Kasvio p. 163, Nym. Consp. p. 781 etc. Såväl Karstens som N. I. Fellmans exemplar föras af Kihlm. till *C. loliacea*, hvarföre arten ej upptages från denna del af florumrådet i Herb. Mus. Fenn. II. Något skäl att misstro Melas uppgifter, som senare kommit mig tillbända, finnes emellertid ej, hvaremot en uppgift från Ponoj: Mela Pl., som af Mela sjelf anföres med frågetecken, ej intagits ofvan. Tilläggas bör att en del exemplar i H. N. f. X, n:o 85 torde vara samlade i denna del af florumrådet eller i **Kk.** enligt etiketten: „**Lapp. ross.** passim leg. Mag. Nylander et Ångström“ (andra ex. äro från Norge).

I Spic. II p. 36 och 37 redogör F. Nylander utförligt, hvarföre han anser sig böra förkasta namnet *C. tenella* Schk., hvilket namn dock numera är allmänt antaget.

Måhända närmast hörande till denna art är *C. pulchella* F. Nyl. in sched., som upptages Fennia (Sortavala): Trautv. Incr. p. 281; den är mig f. ö. alldeles okänd.

Carex loliacea L.

Ut antecedens, sed plerumque frequentior, ad summum septentrionem progreditur.

In umbrosis humidis totius Fenniae et Lapponiae passim. In alpinis modo deest: Spic. II p. 35, cfr And. Cyp. p. 61; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries, cfr Nym. Consp. p. 780 et vide etiam Led. IV p. 281.

Al. Geta Grändal: Hult herb.; Eckerö septentr. — occ. versus a deversorio: H. Ingelius!; Sund: Brenner! nomine *C. tenella*, spec.

det. Arrh.; Jomala Dalkarby: Sælan!; Jomala Löfdahl: E. Reuter; Jomala, prope stagnum Jomala: Laurén!; Mariehamn prope portum occidentalem: Gadol. — **Ab.** Pargas st r — r Långholm!, Lemlaks Brattnäs et Attu prope praedium Attu: Arrh. Ann.; Uskela: Nikl!; Bromarf tantum ad Kansjärvi lectum, sed forsitan frequentior: Sand.; Pojo Fiskars: Arrh.; Lojo Gerknäs Söderskogen et Storö: R. & Ch. E. Boldt; Vihti (p): Printz, ceteri non comm. — **Nyl.** Fagervik! et prope Långvik in Ingå: His.; Esbo Kaitans!, Sökö plur. loc.: Kihlm. ann.; r Mjölö: W. Nyl.; (p): Sæl. Ö. Nyl., spec. ex Elimäki!; Borgå Veckjärvi: Sæl. Öfvers.; Borgå Tirmo: Juslin!; Borgå Gammelbacka Soranda: Gadol.; Borgå Sundö et Emsalö: Sæl. ann.; Brenn. non comm. — **Ka.** r in parte interiore, Kirvu Kuismala et Korsjärvi, Jääski Laitila in silva turfosa: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; Rautu: [G. Appelberg!]; [p fq: Meinsh. p. 403].

Sat. p: Malmgr., spec. e Mouhijärvi!; Huittinen: Simming!; st r ex. gr. Karkku Sorvijärvi!: Hjelt; etiam Carlss. et Asp comm. — **Ta.** p: Leop., Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd!; Tepo (Renqvist): Unon.; st r Luhanka Keihäsniemi!, Hietala, Vanhoinen, Korpilahti Pohjola: Wainio Tav. or. — **Sa.** Valkiala («fq»): Hult Fört.; Ruokolaks: Sæl. ann.; Villmanstrand Tirilä: Sælan!; Hult e Ruokolaks non comm. — **Kl.** (fq): Fl. Kar., spec. e Kirjavalaks!; Uukuniemi: Nikl!; p: Backm.; r Pälkjärvi Putkosenlampi: Hjelt! — **Kol.** in reg. silv. (fq), Mandroga: Elfv.

Oa. p: Malmgr. et Laur. — **Tb.** (st fq): Broth., spec. e Saarijärvi!; st r Jyväskylä Laurinniemi: Wainio Tav. or.; [Pihlajavesi] r: Norrl. n. v. Tav. p. 424, vide etiam Prim. p. 55. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio! — **Kb.** Kide: Brand!; Liperi r Mutkavaara: Eur. & H!; p: Wainio Kasv. — **Kon.** p — st fq, in nemorosis humidis et pratis silvaticis, humidioribus: Norrl. On.

Om. Hellstr. non vidit, cfr l. c. p. 135. — **Ok.** p: Wainio Kasv. et Must.; Kajana: W. Nylander!, cfr Hellstr. Distr. p. 10 et 24; Kajana cop. ad Rähjä: Brenn. Reseb. p. 67; Paltamo Melahti (fq): Brenn. Reseb. p. 68. — **Kp.** p: Wainio Kasv.;

Ob. Muhos Pyhäkoski: Brenn. Reseb. p. 76; Simo Kallioskoski: Brenn. Ber. 1864!; [p: O. R. Fries p. 167]; st r — p in abiegnis praecipue turfosis, etsi in plagis magis australibus non nisi r observata, sed verisimile propter tempus anni, quo ibi

fuimus: Hjelt & H. — **Kuus.** Kuusamo (!) et Paanajärvi (!) st fq in convallibus: Wainio Kasv., spec. ex Iivaara! — **Kk.** p: Wainio Kasv.; ad mare album [= Keret]: F. Nyl. Utdr. p. 153; Sonostrow: Mela Pl.; Soukelo: Mela herb.

Lapp. fenn. st r – p in abiegnis praecipue turfosis, in par. Kittilä r observata: Hjelt & H., vide sub **Ob.** spec. e Kolari Kesankitunturi!; Sodankylä in lucis abiegnisque turfosis ad Lintuoja, Sattanen, Onnela st r: Blom Bidr.; [in pratis udis et paludosis Lapp. meridionalium silv. p] etiam Utsjokiae visa: Wahlenb. p. 231; a Lapponia summa: Wahlenb. Fl. Suec. p. 617; in Utsjoki ad Harkavaara, nec non ad flumen Ounasjoki in Kittilä lecta: Fellm. Lapp.; Muonioniska Kutuniva plur. loc., Pallastunturit Rihmakuru non typ.: Hjelt; Muonio: Malmberg!; in luco ad ostium fluvii Pihtijoki: Hult Ant.; locis scaturiginosis et betuletis paludosis reg. subsilvaticae p, in subalpina quoque reg. alpis Kudossuvannonpää et ad Veitschinjarga! ad lat. bor. 69° 55': Kihlm. Ant.; in Lapp. Inarensi orientali p – st fq: Wainio Ann.; in reg. subsilv. inter Jarfjorden et cataractam secundam fluminis Paatsjoki fortasse in territorio rossico, [in reg. subalp. in Goskemvarre supra Nyborg]: Th. Fries p. 201, cfr Th. Fries Iaktt. p. 198 et Th. Fries Resa p. 61; in Varangria merid. ad tractum praedii E[l]venæs, ad cataractam inter Goalsejavre et Bossojavre praecipue ad paludosa: Norm. p. 313; vide etiam M. Blytt p. 204 et Blytt p. 1256 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.; Enontekiäinen: Malmberg!]

Lapp. ross. inter pagum Kantalaks et lacum Imandra: Fellm. Ind.; in palude quadam juxta Kola (!) (rr): N. I. Fellm., cfr (l. c. p. XXXVIII et) de his ambobus Beket. p. 605; inter Shellesna et Sersedna, Sashejka, Ponoj, Hibinä: Mela Pl.; Tshun: Mela herb.; Tuloma, Nuorti: Enw. ann.; Ponoj: [N. I. Fellman]!; Porrvavr: Kihlm., ut tantum e **Lv.** non certa sit.

Carex tenuiflora Wahlenb.

In Lapponia Enontekiensi frequenter inveniri indicatur, in Lapponia occidentali reliqua passim crescere videtur; in Fennia raro – rarissime obviam, sed in parte occidentali ad 61° 40' fere,

in orientali immo ad fines australes lecta; sine dubio adhuc multis locis indaganda est.

„In paludosis Gub. Olonets ex. gr. in viciniis pagi Tiudie cum am. Ångström legi“: Spic. II p. 35, cfr And. Cyp. p. 61, ubi errore legitur Tiredja, et Led. IV p. 282; Fenn. bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries; Lapp., Carel. ross.: Nym. Consp. p. 780; hab. etiam in Fennia med.: Nym. Suppl. p. 325.

Sat. r Kyrö: Malmgr.!, cfr l. c. p. 7 et Herb. Mus. Fenn. II p. 125. — **Ta.** Korpilahti prope templum: Norrlin! — **Kol.** st r in toto territorio: Elfv., spec. e Gorki!, Mjatusova! et Nikola!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Tb. st r Saarijärvi in pratis udis circa amnem Saarikoski, Laukaa Äänetkoski etc., Viitasaari Konginkangas!, Mäkelä: Broth., cfr l. c. p. 190. — **Sb.** r Iisalmi Soinjoki, Palojärvi: M. & J. Sahlberg! nomine *C. microstachya*. — **Kon.** Tiudie: F. Nylander!, cfr Ångstr. p. 50, Spic., Fl. Kar. et Norrl. On.; Dvoretz: Kihlm.

Kp. nondum adnotata.

Ob. Rovaniemi Lohiniva ad fines Lapp.: Hjelt & H. — **Kuus.** nondum adnotata. — **Kk.** vide infra.

Lapp. fenn. st r Kolari prope Jokijalka in via versus Lompola et inter Sieppijärvi et Lompola, Kittilä! in viis uliginosis circa pagum ejusdem nominis st fq: Hjelt & H.; in paludibus aqvisis, graminosis pratisqve maxime udis per partem subsilvaticam omnium Lapp. suec. praecipue vero Tornensis vulgaris: Wahlenb. p. 232, cfr l. c. p. XVIII et Wahlenb. Fl. Suec. p. 617; in paludibus pratisqve udis p: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant.; Muonioniska Kutuniva plur. loc.: Hjelt; Muonio: Malmberg!; Muoniovaara: Læstadius!; ad Tankajoki: Hult Ant.; ad Pakananjoki nos legisse credimus, at specimina perdidimus: Kihlm. Ant.; Kettumatti: Hult. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lm. Eltshejavr ad flum. Voronje!, Njuhtschkoantjavr: Kihlm.

Anmärkningsvärdt är att denna art hvarken observerats i **Kuus.** eller **Kp.**; ej heller upptager Wainio den för gränstrakten emellan finska och ryska Lappland, hvarjemte den i **Kon.** ej iakttagits på flere än tvenne ställen, då den deremot i sydligaste delen af **Kol.** förekommer flerstädes. Nämnas må att arten visserligen förekommer i Ingermanland, men ej på Isthmus: Meinsh. p. 402 och 403. — Ett exemplar från **Ob.** af Eberh. är i flere af

seenden osäkert. En form, som åtminstone är närstående, finnes från **Kl.** Soukelo: Mela herb. — Från Lappland anför Beket. p. 605 *C. tenuifolia* enl. Fellman; uppg. afser antagligen denna art, ehuru den före Kihlman's resor ej var känd från Archangelska guvernementet.

Carex Persoonii Sieb.

In regionibus superioribus Lapponiae frequentissime (— frequenter), in Fennia septentrionali plerumque passim crescere videtur. Etiam in Fennia australi, Alandia sola excepta, legitur, sed plerumque rarior esse videtur. Distributio nondum satis explorata est.

Forma *brunnescens* alpina magis amat loca, forma *virens* in Fennia australiori et Gub. Olonets occurrit: Spic. II p. 34; Fenn. bor. or.: Fries, vide infra; Fenn.: Nym. Consp. p. 780, vide etiam And. Cyp. p. 59.

Ab. (p): Zett. & Br.¹⁾; Pargas (st fq —) p: Arrh. Fl.; Kimito Vestanfjärd: Selin!; Bromarf Söderstrand: Sandell! — **Nyl.** Kyrkslätt Kalljärvi: Brenner!; Esbo Rulludd: Kihlm. ann.!; [Helsingfors] (p): W. Nyl.¹⁾; Borgå Finnby: Sæl. herb.; Borgå Sundö: Juslin herb.; Strömfors Bullers: C. J. Arrh. — **Ka.** r Kaukola in vicinitate templi et Miinajoki, Kirvu Kuismala: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [fq: Meinsh. p. 402 nomine *C. vitilis* cum f. *Persoonii* et *silvatica*].

Sat. parce: Malmgr.¹⁾; p: Hjelt, spec. e Birkkala! et Vesilahti! — **Ta.** Pälkäne Äimälä: Zidb.; (p): Asp. & Th.¹⁾; Sysmä Nya Olkkala: Unonius! — **Sa.** Lappvesi Lauritsala: A. Brotherus!, spec. determ. Arrh.; Villmanstrand Parkkarila: Sælan! — **Kl.** p: Fl. Kar.¹⁾; Pälkjärvi Kuhilasvaara: Hjelt! — **Kol.** Mjatusova et Humbaritsa: Elfving! ambo nomine *C. canescens*, ad hanc speciem pertinere determ. Arrh.

Oa. parce: Malmgr.¹⁾, spec. e Kaskö! et Qvarken!; p: Laur.; (fq) locis siccis apricis in taeniis ad Vasa: Broth. litt.¹⁾, spec. e Qvarken Lappören! — **Tb.** p: Broth., spec. e Saarijärvi!, Viitasaari! et Urais! — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio!; Karttula: E. Nylander! nomine *C. canescens*. — **Kb.** Ilomantsi: W. Nylander! — **Kon.** in Kar. Oneg. lecta a clar. F. Nylandro: Norrl. On.;

¹⁾ Nomine *C. vitilis* Fr.

Dvoretz cop., inter Halli'ärvi et Nim'ärvi! in nonnullis locis, Kusa-randa, verisimiliter haud r: Kihlm.

Om. st fq in vicinitate maris, p in parte interiore: Hellstr.¹⁾, spec. e Gamla Karleby Furuskär!; Säräisniemi Pelso: Brenner! — **Ok.** (rr) prope Honkakallio in paludoso: Must.¹⁾, vide infra; Sotkamo Sopala: Brenner! — **Kp.** Paadane: Sahlb. Bidr., cfr Norrl. On.; Vojatsh nomine *C. canescens sublohiacea* et Soroka: Selin!

Ob. st fq: Brenn. & N.¹⁾, spec. ex Utajärvi Vaala!, Pudasjärvi!, Rovaniemi!, Torneå! etc.; Pudasjärvi st fq: Broth. Ber. 1883; [fq: O. R. Fries p. 167¹⁾]; p — st fq in pinetis, silvis mixtis campis etc.: Hjelt & H. — **Kuus.** (p): Sahlb. Fört.¹⁾; ad pag. prope templum: Nyberg! et Silén!, cfr Wainio Kasv.¹⁾; st fq in hac prov.: Broth. Ber. 1883, spec. ex Oivanki leg. Brotherus & F. v. Wright! — **Klk.** Sonostrow: Mela Pl.; Keret: Beket. p. 604 nomine *C. canescens* var. *vitis*.

Lapp. fenn. in montibus subalpinis fq — fqq, ceteroquin p — st fq: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in campis herbidis siccioribus, praesertim juxta semitas st fq: Blom Bidr.; in alpinis locisque subalpinis et inferalpinis longe vulgatissima: Wahlenb. p. 232 et 233, cfr l. c. p. LIX²⁾; ad regiones alpinas subalpinasque fq: Fellm. Lapp.²⁾; fq in reg. silvatica et subalpina, st fq in reg. alpina: Hult Ant.; usque ad terminum betulae quidem fq, [in alpe Rastekaisa Finmarkiae quoque in reg. alpina inf. legimus, Rastekaisa h. 362, SO 314]: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae a mari usque ad terminum betulae: Lund p. 92; Ostfinmarken reg. subsilv. et subalp. fq: Th. Fries laktt. p. 198¹⁾. — [**L. ent.** reg. alp. p, reg. subalp. et silv. fq: Læst.¹⁾]

Lapp. ross. in parte occidentali (p) ibique usque ad mare septentrionale penetrans: N. I. Fellm. nomine *C. canescens* v. *vitis*; Olenitsa, Kuusreka, Tshapoma: Mela Pl.¹⁾; Svjätöj-noss, Orloff! multis aliisque locis cop.: Kihlm., vide etiam Broth. Wand. p. 11 et Beket. p. 604; spec. reportata sunt e **Lv.**, **Lp.**, **Lt.**, **Lm.**; de **Lim.** vide N. I. Fellm.

Ta. r Hälvälä å en sank äng, Koski nära Kellolanlände: Norrl. s. ö. Tav.; uppgiften hänför sig enligt Norrl. ent. till *C. heleonastes*. — **Ok.** Hvad

¹⁾ Nomine *C. vitilis* Fr.

²⁾ Nomine *C. canescens* β *alpicola* [Wahlenb.].

Mustonens uppgift angår, skulle ståndorten antyda *C. heleonastes*; f. ö. är frekvensgraden s. h., som ej finnes bland beteckningarna.

I likhet med Hartm. p. 472 och Led. IV p. 281 har jag utan tvekan fört både *C. vitilis* Fr. och *C. canescens* var. *alpicola* Wahlenb. såsom synonym till *C. Persoonii*. F. Nyl. säger deremot om den sistnämnda: „Proxima *C. vitilis* Fr. Hb. N. VII, 85 differt fructibus a basi marginatis patentibus“: Spic. II p. 34. Äfven Fries (liksom M. Blytt) åtskiljer dem och upptager *C. vitilis* från största delen af Lappl. och *C. Persoonii* från norra el. östra Finland. N. I. Fellm. särskiljer från *C. canescens* v. *vitilis* *C. canescens* v. *alpicola* [= *C. Persoonii* enl. syn.], om hvilken han säger „legi ad piscinam Harlofka maris glacialis“. Nym. Consp. p. 780 åter för *C. vitilis* såsom underart till *C. Persoonii* och upptager den bl. a. från „Lapp.“ med citat af Fellm. exs. För öfrigt framgår af ofvanstående att flere af de finska botanikerne äro osäkra om denna art, hvarföre dess utbredning ännu fordrar vidare undersökningar.

Slutligen märkes att F. Nylander i Spic. åtskiljer en f. *laetior* „spiculis virescentibus“, hvilken utom l. c. äfven anföres från Ostrobotnia (F. Nyland. in litt.): Led. IV p. 281; dess betydelse är mig okänd. Från Ob. Pudasjärvi: Nyberg! och Kuus. Kyrkobyn: Nyberg! finnes en form hos hvilken de nedre axen äro något sammansatta och greniga. Från Li. Toivonemi: Arrhenius & Kihlman! finnes åter en form, som är till alla delar spädare än hufvudformen.

Af ännu mera intresse är den form som beskrifves på följ. sätt: „specimina laxa, producta, laete viridia; formam umbrosam (*C. vitilis* Fr.?) forsitān constituunt ad ulterius inquirenda“: Herb. Mus. Fenn. II p. 125. Den finnes från Ob. Vasa Böle: Laurén! — Om. Gamla Karleby Furuskär: Hellström! och är inlemnad dels under namnet *C. loliacea* dels såsom *C. canescens sublioliacea*.

Carex macilenta Fr.

Species adhuc examinanda, duo tantum vetera specimina e locis longe distantibus adsunt.

„In sphagnosis Fenniae australioris et Gub. Olonets, ubi ex. gr. inter Lismajärvi et Käppäselkä cum am. Ångström legi“: Spic. II p. 34, ubi descriptio, cfr Led. IV p. 281, nomine *C. gracilis* Schkuhr, et And. Cyp. p. 60; Fenn. (bor.) or. et Lapp. bor. or.: Fries; Lapp. Kaaresuanto, Carel. ross.: Nym. Consp. p. 780; in Carel. oneg. a Fr. Nylander lecta erat, sed nuper ibi non reperta: Nym. Suppl. p. 325.

Kon. inter Lismajärvi et Käppäselkä (F. Nylander): Fl. Kar. et Norrl. On.; Tiudie: F. Nylander! nomine *C. canescens sublioliacea*.

[**L. ent.** reg. subalp. r: Læst., spec. e Lammaskoski ad fluvium Kõngämä!, cfr Hartm. p. 472.]

Denna art åtskiljes både af Fr. Nylander, Hartm. och Nym. Consp.; om densamma säges vidare: „secundum Fr. Nylander hanc speciem, qvavis jam perdiu non repertam, enumeramus“: Herb. Mus. Fenn. II p. 125. Dess utbredning i Finland är alldeles okänd.

Carex canescens L.

Frequentissime (—frequenter) in tota Fennia et Lapponia, excepta regione alpina, ubi rara est, invenitur; in partibus maxime septentr. — orientalibus forsitan frequentia minuitur.

Fqq¹⁾ aut fq in tota Fennia inveniri consentiunt omnes fere auctores, cfr Kalm; ubiqve in paludosis caespitose vigens: Spic. II p. 33 et 34; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam usque ad alpes: And. Cyp. p. 59, cfr Nym. Consp. p. 780.

Lapp. fenn. fq — fqq variis locis per totum territorium: Hjelt & H.; in pratis humidis, locisque limosis udis (⟨p⟩): Blom Bidr.; in aqvisis Lapp. omnium silvaticarum ubiqve: Wahlenb. p. 232 et 233; ubiqve: Fellm. Lapp. [errore typographico nomine *C. lanescens*, vide Trautv. Incr. p. 817]; (st fq) in reg. silv., haud infreqvens in reg. subalpina, in Lupakkapää in reg. alpina: Hult Ant.; Utsjoki fqq: Sæl. kat.; in reg. subsilvetica fq et subalpina st fq, [Rastekaisa SO 154]: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinae totius Finmarkiae: Lund p. 92 reg. maritima, subsilv., subalp. et alp. fq: Th. Fries Iaktt. p. 198; Varangria austr. fq in reg. subalp.: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. ubiqve fq: Fellm. Ind.; (in occidentali parte hujus Lapp.) usque ad mare glaciale (p): N. I. Fellm., cfr (l. c. XLIII et) Beket. p. 604; Tetrina, Olenitsa, Tshapoma, Pjalitsa, Devjatoi, Ponoj et in multis locis magis ad occidentem versus: Mela Pl.; e **Lm.** reportavit Kihlm.!

¹⁾ Sæl. Ö. Nyl., Lindén, Hjelt, Leop., Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Hellstr., Broth., Mela, Must.; fq — fqq: Arrh. Ann., Blom et Hjelt & H.; cop.: Hult; fq — fqq saepe cop.: Elfv.; fqq et in pratis subhumidis — humidis copiosiss.: Norrl. On.; fqq, **Kuus.** fq: Wainio Kasv.

Nyl. Hogland fq: Brenn. Till. p. 35. — **Sa.** och **Oa.** st fq: Malmgr.: torde snarast bero på något tryckfel, vederlägges af öfriga uppg. (se not).

Ehuru ganska många exemplar af *C. Persoonii* inlemnats under namn af *C. canescens* (äfven af Hjelt & H.) skulle jag dock tro att frekvensen hos *C. canescens* är riktigt.

Formerna af denna art äro ännu föga utredda, hvarföre var. *sublobiacea*, som upptogs i Herb. Mus. Fenn. ed. I, bortlemnats från senare upplagan. Ehuru de hithörande exemplaren således ännu icke äro granskade, har jag dock upptagit de exemplar som inlemnats under namn af varieteteten.

Var. *sublobiacea* (Læst.). Norra el. östra Lappl.: Fries. — **Al.** Finström Grelshy: Arrhenius & Kihlman! — **Ab.** Pargas Gunnarsnäs, Terfsund, ins. Långholm, en form som åtminstone mycket närmar sig denna: Arrh. Ann. — **Nyl.** Hogland Mustjyrkänvuori: Brenn. Till. p. 35! — **Ka.** En hög egendomlig slankig form antagligen *sublobiacea* Kirvu Kuismala Korsjärvi: Lindén. — **Sa.** Lappesi Tirilä: Sælan! — **Oa.** Solf: Malmgren! under namn af v. *subtenella*. — **Om.** teml allm. i skärgården: Hellstr., exemplar från Gamla Karleby Furuskär! (se längre fram). — **Kuus.** exemplar af Nyberg!, jfr Suomen Kasvio p. 164 o. 165. — [**L. ent.** björkreg. p: Læst., cfr Hartm. p. 472.]

Mer eller mindre närmande sig denna form äro exemplar från **Nyl.** Esbo prope pag. Mårtensby: Kihlman! — **Sa.** Ruokolaks Narsakkala: Hult! — **Om.** Säräisniemi Pelso: Brenner! — **Ok.** Kajana! och Paltamo Aurala!: Brenner.

Tidigare hade hit äfven blifvit förda exemplar från **Li.** och **Kon.**, jfr Suomen Kasvio p. 164 och 165 och om det senare äfven Herb. Mus. Fenn. p. 12, men dessa föras numera till andra arter. Tilläggas må att en del af Hellströms exemplar från **Om.**, inlemnade under detta namn, tillhöra *Carex Persoonii* f. — Varieteten upptages ej från **Kuus.** i Wainio Kasv. och än mindre från **Sa.** af Hult.

Var. *robustior* Bl. Upptages Brenn. Flor. p. 204 [och Meinsh. p. 401]. Det bör dock märkas att ett ex. af Brenner under detta namn från **Ob.** Kempele! af Sælan anses såsom en form af *C. helvola*.

Var. *subtenella*. **Oa.** Solf: Malmgr., som äfven beskriver formen; se under var. *sublobiacea*.

Vidare en form som beskrifves på följ. sätt: „spiculae ejusdem angustiores sunt quam in *C. norvegica*, fructus majores quam in *C. canescente*“ och upptages från **Ob.** „Liminka Ostrobotniae borealis 1844, dein ad Helsingfors“: Fl. Kar. p. 192. W. Nylanders exemplar är påtecknad Uleåborg! Formen betecknades i Byteskat. II med namnet *subnorvegica*.

Carex remota L.

In Alandia rarissime invenitur.

In nemoribus Fenniae australis litoralis: Spic. II p. 37, cfr Led. IV p. 283 et And. Cyp. p. 58; Fenn. austr. occ.: Fries; Aland: Nym. Cons. p. 780.

A1. Jomala Löfdal: Tengstr.!, cfr Bergstr. p. 132, etiam E. Reuter 1886.

Uppräknas af Ruprecht bland arter, som växa „in Nylandia et partim in Fennia australi sec. auctores“: Rupr. Diatr. p. 23; säkerligen beror detta dock på något misstag.

Carex echinata Murr.¹⁾

In Fennia australi ad 64° fere frequenter obviam, ad septentrionem versus rarescit, sed usque ad fines australes Lapponiae indicatur.

Fq usque ad 62° inveniri consentiunt plurimi auctores; in paludibus usque ad Lapponiae fines australes. Septentrionem versus rarescit: Spic. II p. 32, cfr And. Cyp. p. 58; maxima pars Fenniae: Fries; Scand. s. l. exc. Lapp. plur.: Nym. Consp. p. 780.

Oa. fq: Malmgr.; st fq: Laur. — **Tb.** fq: Broth. et Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Mela et M. & J. Sahlb. — **Kb.** Kide fq: Brand.; (p): Eur. & H.; Lieksa, Repola australis et in vicinitate lac. Pielisjärvi fq, ceteroqvin st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq et in pratis udis p cop.: Norrl. On.

Om. st fq: Hellstr. — **Ok.** usque ad septentrionalem partem par. Kuhmo st fq: Wainio Kasv.; Hyrynsalmi Väisälä: Brenner! — **Kp.** usque ad Uhtua st fq: Wainio Kasv.; Solovetsk: Selin!; saltem usque ad Soroka ad mare album: Sahlb. Bidr.

Ob. plur. loc. circa Uleåborg: W. Nyl. Till. p. 304!; Muhos Halola – Leppäniemi et in litore sinus Kempele: Brenn. herb.; Kemi: Hellström!; [inter Kalix et Torneå] (p): O. R. Fries p. 167]. — **Kuus.** Maningais [= Maaninka auct. Wainio]: Nyberg!; Tavajärvi: Sahlb. Fört., cfr de ambobus Wainio Kasv. — **Kk.** in australi parte par. Kiestinki p, Oulanka Laitasalmi!: Wainio Kasv.; inter Kouta et Kantalaks (p): Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm., l. c. p. XXXIX, Led. IV p. 283 et Beket. p. 605; Kouta: Mela herb.

Lk. Sodankylä r in locis limosis humidis prope pagum Sattanen: Blom Bidr., non omnino certa, vide infra etiam sub **Lt.**

A1. fqq: Bergstr., men fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** p: Sel. — **Nyl.** fqq: W. Nyl.; p: Brenn. — **Ta.** p: Asp. & Th. — **K1.** fqq: Fl. Kar. — **Ko1.** in reg. silv. et coll.: Elfv. Dessa afvikande uppgifter torde ej förtjena syn-

¹⁾ *C. stellulata* Good.

nerligt afseende. — **Ok.** fq: Must., men hans exemplar från Paltamo under detta namn hör till *C. teretiuscula*. — **Lk.** anmärkas bör, att något exemplar ej föreligger härifrån, att Wahlenb. p. XXX upptager arten bland dem som egentligen ej äro lappska och att den ej upptages härifrån i Herb. Mus. Fenn. II; jag har dock ej velat utesluta Bloms uppgift. — **Li.** Arten upptages af M. Blytt p. 198 för Ostfinmarken, jfr Th. Fries p. 201, hvilket är oriktigt enl. Norm. p. 313, ehuru den sistnämde uppgifver arten i Norge ända till något öfver 70° mot norr, jfr äfven Blytt p. 1256. — **Lt.** „ad flumen Lutto“: Fellm. Lapp., jfr Led. IV p. 283; Tuloma: Enw. ann. Ehuru uppgifterna ej äro osannolika, har jag dock ej vågat fullt förlita mig på dem, då dessa lokaler ligga så långt aflägsnade från öfriga kända fyndorter. Artens nordgräns i vårt land blefve derigenom 68° 20' à 30', under det att Kouta är beläget 66° 40' och Sodankylä Sattanen, derifrån uppgiften dock ej är fullt säker, 67° 30'. Det bör nämligen framhållas att hvarken N. I. Fellm. eller, såvidt mig är bekant, någon senare botanist sett arten i trakten af Kantalak.

Carex norvegica Willd.

Ad litora marium et sinuum maritimorum, quantum adhuc constat, (varius aut) passim obviam.

Ad litora maris albi et sinus Kola (frequens) et deinde in Alandia, unde vidi: Spic. I p. 29, cfr Spic. II p. 33 et And. Cyp. p. 63; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 780, vide etiam Led. IV p. 280.

A1. Geta Brändö: Hult ann.; Saltvik Germundö: Arrh. & K!; Kökar Idö: Gadol. — **Ab.** Kathrinedal: E. Reuter; Merimasku: Karsten in dupl!; Sagu Sandö: Arrh.; Pargas Gunnarsnäs [Östergård]: Elfving! et Arrh. ann.; Finby cop. ad sinum in Pettu: Sand!; Tenala Rilaks (G. Westfelt): His. — **Nyl.** ad Fagervik et in Stor-Ramsjö in par. Ingå!: His.; Kyrkslätt Strömsby, saltem st fq in pratis litoralibus udis ad oram maris in Esbo et Helsinge ex. gr. Esbo Kaitans et Löfö, Helsingfors Gumtäkt et Meilans: Kihlm. ann.; [Helsingfors!] r Gloet, Degerö: W. Nyl.; Stora Mjölö prope Helsingfors 1843: Rupr. Diatr. p. 23; Helsinge Likhholm!, Morgongåfveholmen et Rönnskär! ad Villinge cop., Sibbo Kalkholmen: Sæl. ann.; Borgå in Träskholmen, Äggskär et Pörtö!: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 23; Borgå Gräsö: E. Juslin herb.; Tytär-saari r: Brenn! — **Ka.** Virolahti Koivuniemi cop. in prato paludoso: Blom!; Lavansaari: E. Nyl. Ber., cfr Brenn.

Sat. (p) in pratis humilibus ad litus: Malmgr., cfr l. c. p. 6.

Oa. p in pratis humilibus ad oram: Malmgr., spec. e Qvarken!; p in litoribus limosis: Laur., spec. e Vasa Sandviken!; in pratis humilibus litoralibus in vicinitate opp. Vasa et in Qvarken copiosissime: Broth. litt.

Om. st r ad mare: Hellstr., spec. e Gamla Karleby Trullö! et Mariluoto! et Pyhäjoki!; Jakobstad Lysarholmen: Sahlberg! — **Kp.** inter Soroka et Schuja: Selin!, cfr de illo loco Beket. p. 604; [Suma: F. Nylander!].

Ob. Liminka ad praed. sacerdotis: Brenn. Ber. 1870 et herb.; Uleåborg: W. Nylander!; Simo: Brenner!; Kemi in insulis: Brenn. Ber. 1864; [p ad oram maritimam: O. R. Fries p. 167]. — **Kk.** ad mare album (Prytz pl. exs.): Led. IV p. 280; Sonostrow: Mela Pl.; Spic. vide supra et cfr Ångstr. p. 51.

Li. (fq) secundum mare in partibus inferioribus reg. subsilvaticae et subalpinæ totius Finmarkiæ: Lund p. 92; Ostfinmarken fq in reg. maritima: Th. Fries Iaktt. p. 198; Jarfjorden: Th. Fries p. 62; [Nyborg], Karlbunden!: Arrh. ant.; vide etiam Wahlenb. p. XVIII et 233, M. Blytt p. 194 et 195, Blytt p. 1255, Norm. ann. p. 66, etc.

Lapp. ross. ad ostium fluminis Jakobself: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; ad litora limosa sinus Kola! et maris albi orae occidentalis p: N. I. Fellm., cfr l. c. p. LIV et Beket. p. 604; Kantalaks, Devjatoi, (etiam in herb. ex ambobus locis) et Sosnovets: Mela Pl.; Devjatoi: Sahlberg in dupl.!; Svjätoj-noss: Enwald & Knabe!; Jokonga: F. Nylander!

Nyl. Brenn. p. 37 anmärker, att, ehuru E. Nylander i Fl. Kar. p. 192 uppgifves hafva tagit arten på Hogland, upptages den dock i hans Ber. från Lavansaari, derifrån han också hemtat exemplar; uppg. i Fl. Kar. citeras af Sæl. Ö. Nyl. — Enl. Kihlm. ann. är den „åtminstone st fq på våta hafsstrandsängar längs kusten i Esbo och Helsingö“; måhända är detta dock endast ett lokalt förhållande. — **Lp.** Ponoj: Knabe Pl. p. 281; uppgiften är ganska sannolik, men behöfver dock bekräftas, då arten ej omnämnas af någon annan förf. från denna väl undersökta ort.

Enligt all sannolikhet har arten flerstädes blifvit förbisedd.

Carex glareosa Wahlenb.

In litoribus marium et sinuum maritimorum plerumque passim obviam (interdum satis frequenter, interdum raro invenitur).

Ad sinum bottnicum: Wahlenb. in Sv. V. Ak. H. 1803 p. 146, ubi describitur; ad litora marium et sinus bottnici: Spic. II p. 33, cfr And. Cyp. p. 64; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fenn... lit. mar.: Nym. Cons. p. 780; Fenn. mer., Carel. pomor. ad mare album, Lapp. fenn. ross.: Nym. Suppl. p. 325, vide etiam Led. IV p. 284 et 285.

Al. Hammarland Postad!, Jomala Möckelö: Arrh. & K., vide etiam Bergstr. p. 132; Föglö Gripö et Stenskär: Arrh.; Saltvik Qvarnbo: R. et Ch. E. Boldt. — **Ab.** Runsala etc., ut videtur p: Arrh.; Karuna (A. F. Juselius): Mela herb.; Pargas st r - p Gunnarsnäs ad Terfsund!, Storgård, Skräbböle!, Lofsdal: Arrh.; [Pojo] (<fq>) ad litora maris: A. Nyl. — **Nyl.** Esbo Kaitans: Kihlm. ann.; st r: W. Nyl.; Helsingfors Stora Mjölö 1843: Rupr. Diatr. p. 23; Helsingfors Estlotan: Elfv. comm.; Helsingfors promontorium Lappviken!, Munksnäs!, Sibbo Kalkholm, [Borgå] Ramsholm Tullholm (J. A. Fastberg): Sæl. ann.; Borgå Sundö!, Hogland in litoribus arenosis promontorii orientalis (E. Nyl. Ber.): Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 23 et Brenn.; Borgå Pellinge: Brenner! — **Ka.** vide infra.

Sat. (st fq) in litoribus: Malmgr., cfr l. c. p. 6.

Oa. st fq in litoribus: Malmgr.!; p in litoribus: Laur., spec. lectum prope Vasa!; in taeniis Vasa et Qvarken (!) in litoribus glareosis minore copia quam *C. norvegica*: Broth. litt.

Om. st fq in litoribus: Hellstr.!, spec. e Gamla Karleby!; Brahestad: Hjelt. — **Kp.** Solovetsk: Beket. p. 605 et Knabe!; Kemi: F. Nylander!; [Suma: Enwald & Knabe!].

Ob. Liminka ad praed. sacerdotis et Simo Ruikka: Brenn. Ber. 1870; Uleåborg (!): W. Nylander!; Simo!, Kuivaniemi! et Kemi: Brenn. herb.; [st fq ad litus: O. R. Fries p. 167]. — **Kk.** plur. locis ad mare album: Ångstr. p. 51; Sonostrow: Mela Pl. et herb.; Fedosersk ad sinum Kantalaks cop.: Broth. Wand. p. 4!

Li. ad litora maris glareosa vel sabulosa sicciora totius... Finmarkiae usque ad... Tana p cop.: Wahlenb. p. 230, cfr Wahlenb. Fl. Suec. p. 616; haud infrequens in reg. maritima totius Finmarkiae: Lund p. 92, cfr Lund Beretn. p. 36 et 44; Ostfinmarken (fq) in reg. maritima: Th. Fries Iakt. p. 198; Öster Pasvig aut Sandhamn 2—3 km ab Jakobsself: Th. Fries p. 201,

cfr Th. Fries Resa p. 62 et Blytt p. 1255; [Nyborg,] Karlbunden, Reppen: Arrh. ant., vide etiam Norm. ann. p. 66.

Lapp. ross. p: Fellm. Ind.; ad litora marium et sinus Kola! p rarior tamen: N. I. Fellm., spec. e Karabelnji-noss!, cfr l. c. p. LIV et Beket. p. 605; Kantalaks et Devjatoi (etiam in herb. ex ambobus locis), Sosnovets: Mela Pl.; Ponoj: N. I. Fellman in Pl. arct. n:o 259, cfr Knabe Pfl. p. 281; Sapadnjinavolok: Brenner!; Jeretik: Hollmén!; Jokonga: Enwald & Knabe!

Ka. „in taeniis Viburgensibus (E. Nylander)“: Fl. Kar. p. 192, jfr Malmb.; E. Nyl. Ber. upptager arten endast från Hogland, hvarföre uppgiften behöfver bekräftas; arten upptogs emellertid på grund häraf i Herb. Mus. Fenn. II p. 15 (under **Ka.**) Det bör dock vidare ihågkommas, att föregående art (*C. norvegica*) i Fl. Kar. l. c. upptages från Hogland, ehuru denna uppg. torde hänföra sig till Lavansaari (se under *C. norvegica*). — [**Lk.** Meinshausens uppg. p. 401 torde ej hafva afseende på stränderna af Isthmus]. — **Li.** „in Utsjoki rarius“: Fellm. Lapp., jfr Desideratkat. p. 3; Kihlm. Ant. anser uppgiften högst osäker och på intet sätt bekräftad.

Carex lagopina Wahlenb.

In summa Lapponia passim occurrit.

In alpinis Lapponiae: Spic. II p. 33, cfr And. Cyp. p. 64; maxima pars Lapp.: Fries, vide etiam Led. IV p. 279 et Nym. Consp. p. 779 et 780.

Lapp. fenn. per totum alpium jugum omnesque alpes adjacentes in campis subuliginosis elatioribus frigidis ubique frequentes, unde etiam cacuminum latera parcius salutat; nec non in alpinis maritimis... totius Finmarkiae parcius, haud vero infra... Kielijärvi Lapp. Tornensis descendit: Wahlenb. p. 229, cfr l. c. p. LIX et Wahlenb. Fl. Suec. p. 614; p: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant.; Pallastunturit st fq ad rivulos reg. subalpinae: Hjelt!, cfr Hjelt & H. p. 79 et 80 et Herb. Mus. Fenn. II p. 125; Ounastunturi: Mela herb.; in reg. alpina alpium Rouvuoai! et Harmitshokka! Utsjokiae legimus, sed verisimile est, plantam etiam in alpibus Muotkatunturit indagandam esse: Kihlm. Ant.; (fq) in reg. [alpina et] subalpina totius Finmarkiae: Lund p. 92 et Th. Fries lakt. p. 198 [Ostfinmarken]; Varangria Angsnäs, Söholmen, Karlbunden, Reppen Rappenjaschka in reg. subalp. — alp. st fq: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. alp. fq, reg. subalp. r: Læst., spec. e Rutosoivi!; Termesvaara: Malmberg!, vide etiam L. L. Læst. p. 292.]

Lapp. ross. p: Fellm. Ind.; in alpinis p: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLVIII et XLIX et Beket. p. 604; Jokonga! et Hibirä!: F. Nylander, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125; Tshun: Sahlberg! et Malmberg!; Tshun, Sosnovets, Devjatoi (etiam herb.), Ponoj: Mela Pl.; Kildin: Broth. Wand. p. 10!; Jeretik: Brotherus!

Carex lagopina var. **gracilescens** Th. Fr.

Saltem in Varangria australi crescit.

Li. Renö in Varangria austr.: Th. Fries p. 201; Kjelmö ad Mestervand: Th. Fries Resa p. 59.

Carex heleonastes Ehrh.

In paludibus mediae partis Fenniae orientalis frequenter, in nonnullis plagis Lapponiae occidentalis et Fenniae maxime septentr. — orientalis passim inveniri indicatur, ceteroquin rara et in multis plagis praecipue Fenniae australis, ut in tota Lapponia orientali, nondum visa est.

In paludibus rarius, Karelia Gub. Olonets copiose: Spic. II p. 33; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in Fennia rarius: And. Cyp. p. 63 et 64; Ostrob., Carel.: Nym. Consp. p. 779; Fenn. med. bor. cum Lapp.: Nym. Suppl. p. 324.

Ab. r [Karislojo] duo spec. in prato ad Långvik: Sel., cfr l. c. p. 126.

Sat. r Ikalis! et Kyrö!: Malmgr., cfr Asp. — **Ta.** Hollola Hälvälä! [Hälvölä], Asikkala Koskis! [nomine *C. vitilis*] et Korpilahti!: Norrlin. — **Kol.** Petrosavodsk: Fl. Kar. et Kihlman!, vide ceterum Spic.

Tb. r par. Jyväskylä! in palude ad viam publicam nonnulla km ad meridiem versus e Sipilä unicum spec., Karstula in prato paludoso prope Humppi! cop.: Broth. — **Kon.** fq passimque copiose in paludibus et pratis ex iis ortis etiam in pratis humidis, turfosis; in insula Pöpönsaari! et ad Suojärvi pogost! Reg. occ., in Saoneshje haud vidi: Norrl. On., cfr Günth. p. 55.

Om. Säräisniemi Pelso 5 km a deversorio Pulkkilä in pago Venetheitto: Brenn. in litt., vide ceterum Hellstr. p. 135.

Ob. circa Uleåborg plur. loc.: W. Nyl. Till. p. 304!; Simo Marrostenmäki: Brenn. Ber. 1870; Kemi in palude prope templum

cum *Malaxi monophylla*: Hellstr. Distr. p. 24; r in paludibus, Yli-tornio ad Alajääskä et Tolonen: Hjelt & H., vide infra. — **Kuus.** p ex. gr. ad Vanttaja!, Kirkonkylä (!) plur. loc., Kantonieni et Hänninen: Wainio Kasv.; inter Salminen et Kesälahti: Broth. litt. — **Kk.** Knjasha [Knäsacuba]: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm., l. c. p. XXXIX, Beket. p. 604 et vide infra.

Lapp. fenn. r in paludibus Kittilä! inter pagum ejusdem nominis et Levitunturi, etiam prope Kaukonen!: Hjelt & H., vide infra; Kolari: Wirz. M. S.; in paludibus aqvisis apricis per partem silvaticam Lapp. suec. usque ad Enontekiäinen p cop.: Wahlenb. p. 230; (haud infreqvens): Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant.; Muonio-niska: Lingonblad!; Kuolajärvi Salla, Inari Kyrö: Wainio Ann.; [tantum in Varangria ad Nyborg! legimus: Kihlm. Ant. — **L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.; Enontekiäinen ad praedium sacerdotis: Wirz. M. S., vide etiam Hartm. p. 474.]

Kk. uppg. härifrån behöfver måhända bekräftas, då N. I. Fellm., som citerar densamma, ej sett exemplar af växten och fyndorten är temligen isolerad. — **Lapp. fenn.** Fellmans freqvens är säkert vilseledande, om än arten stundom finnes i någorlunda myckenhet; uppg. från Kolari är kanske ej fullt säker.

De exemplar, som togos i **Lk.** och **Ob.** afvika ej så litet från beskrifningen öfver denna art; härom nämnes: „spica tantum summa floribus masculis instructa, major quam spicae inferiores, spica infima bractea interdum foliacea instructa, fructibus margine summo paullum serrulato“: Hjelt & H. p. 150 et 151. Öfvergångsformer finnas dock i samlingen.

Carex festiva Dew.

In Lapponia maxime austro – occidentali rarissime et primum anno 1877 lecta est.

Lapp. bor. or.: Fries, cfr And. Cyp. p. 65 et Nym. Consp. p. 779.

Lk. rr Kolari in insula Ylläsaari fluminis Muonio prope Simu in duobus pratis graminosis: Hjelt & H., cfr l. c. p. 85 et 98 et Medd. VI p. 191 et 201. — [**L. ent.** reg. silv. r: Læst., extra fines etiam politicos Fenniae.]

Carex leporina L.

In Fennia australi et media ad 64° fere frequenter invenitur. Ad septentrionem versus ad 65° 15' procedit.

Fq in Fennia usque ad 62° inveniri consentiunt plurimi auctores florularum, cfr Kalm; in pratis et pascuis usque ad Ostrobothniam borealem: Spic. II p. 32, cfr Led. IV p. 279; maxima pars Fenniae: Fries nomine *C. leporina* var. *capitata* Sond.; per totam Scandinaviam, alpinis exceptis: And. Cyp. p. 65; Scand. s. l. exc. Lapp. plur.: Nym. Consp. p. 779.

Oa. st fq: Malmgr. et Laur. — **Tb.** fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw.; (fq): Mela; Iisalmi (!) p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H.; in vicinitate Lieksa et Pielisjärvi fq — st fq, ceteroquin st fq, in Repola minore frequentia: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr.! — **Ok.** par. Kuhmo st fq: Wainio Kasv.; Paltamo: Lackström!; Paltamo Uura!, Kuhmo Tervasalmi! et Hyrynsalmi Siitti: Brenn. herb.; [Kajana] («fq»): Must. — **Kp.** in Kostamus plur. locis ad margines semitarum: Wainio Kasv., spec. e Kontokki!, vide ceterum sub **Kb.**; Kemi: Beket. p. 604.

Ob. Liminka: Hellström!; r Uleå: Eberh. in dup!., cfr Jul. p. 4 et Jul. in V. Ak. H. p. 176; ad flumen Uleå prope templum par. Muhos, Ylikiiminki [Marttila] prope lac. Karahka!: Brenn. Ber. 1870 et herb.; terminum septentrionalem in li attingit: Brenn. Reseb. p. 77, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Al. st fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Arrh. ann. — **Nyl.** r, Tytärsaari: Brenn.; uppräknas från Hogland redan af Schrenk p. 156. — **Ka.** Lavan-saari: E. Nyl. Ber. och Brenn. — [**Ik.** st fq: Meinsh. p. 399.] — **Sat.** st fq: Malmgr. — **Sa.** fq: Hult. De afvikande uppg. från **Al.** och **Sat.** vederläggas af senare undersökningar. — **Lapp. fenn.** Upptogs från L: Suomen Kasvio p. 162, men denna uppgift måste anses bero på förvexling. Wahlenb. p. 228 upptager arten „in parte silvatica infima Lapponiarum meridionalium“.

Var. *argyroglochin* (Horn.) — **Ka.** r Räisälä Sirlaks: Lindén! — **Tb.** Jyväskylä: Broth.!

Carex elongata L.

In Fennia australi ad 63° aut 64° plerumque satis frequenter — passim, sed interdum rarius, interdum praecipue ad orientem versus frequenter (et copiose) crescit. Magis ad septentrionem versus rarescit, sed usque ad 65° 45' in parte occidentali lecta est.

In pratis paludosis etc. usque ad Ostrobothniam meridiionalem et Tiudie Gub. Olonets: Spic. II p. 32, cfr And. Cyp. p. 62;

maxima pars Fenniae: Fries; Scand. s. l. exc. Lapp.: Nym. Consp. p. 779.

A1. (⟨fq⟩): Bergstr.; Sottunga Kyrklandet: Arrh.; Jomala Dalkarby: Sælan!; Jomala prope praed. sacerdotis: E. Reuter; Geta Mattskär: Ch. E. Boldt. — **Ab.** Åbo: Nikl!; cfr Zett. & Br.; Nagu Finby: Elfving!; Pargas (⟨fq⟩): Adl.; Pargas r Terfsund: Arrh. ann.; Bromarf Söderstrand et Finby Pettu: Sand.; p: A. Nyl., Sel. et Printz. — **Nyl.** (r) Fagervik! et Sjundeå Myrans (Nerv.): His.; Esbo Kaitans: Kihlm. ann!; [Helsingfors!] r Kårböle ad rivum, Tavastby: W. Nyl.; Helsingfors Drumsö: Hjelt; Sibbo Krämaröarne: Sæl. ann.; Borgå Laha (Nerv.): W. Nyl. p. 213; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; Kymmene: F. Nylander! — **Ka.** (st r): Blom; p: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [in tota Ingria saepe (copiosissime): Meinsh. p. 399 et 400].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop.; fq: Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; st fq: Bonsd. — **Sa.** p: Hult. — **Kl.** st fq usque ad Tiudie (F. Nylander): Fl. Kar.; st fq saltem in Pälkjärvi: Hjelt. — **Kol.** fq, in pratis subudis interdum cop.: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr. — **Tb.** st fq: Broth., spec. e Laukaa!; Hankasalmi: L. M. Runeberg! — **Sb.** p: Mela et M. & J. Sahlb.! — **Kb.** Kide: Brand!; Liperi (r?) Kolehmalä: Eur. & H.!; r Lieksa ad pag. ejusdem nominis ad rivulum: Wainio Kasv. — **Kon.** fq, in pratis udis interdum cop.: Norrl. On., vide etiam supra.

Om. p: Hellstr., cfr Hellstr. Distr. p. 24. — **Ok.** p: Must., spec. e Paltamo!; Sotkamo Jormas Kiviranta: [Malmgren]!, cfr Wainio Kasv.

Ob. Uleåborg: Jul. in V. Ak. H. p. 176; usque ad Kemi procedit: Hellstr. Distr. p. 24!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 125.

Nyl. Uppräknas från Hogland af Schrenk p. 156, men Brenn. p. 37 betviflar, måhända onödigtvis, uppgiften.

Carex cyperoides L.

In parte orientali Fenniae ultra 47° long. inter 61° 15' (fere) et 62° 30' lat. raro invenitur.

Fenn. mer. — or. ad lac. Ladoga (cl Sælan) Carel. (Chydenius a. 1856): Nym. Consp. p. 778.

Kl. Impilaks ad ostium amnis: Chyd.!, tum primum in Fennia lecta est, cfr l. c. p. 84; Kirjavalaks (Sahlberg!), Sortavala [Tulolansaari] (Backm.): Norrl. Symb., cfr Alc.; Impilaks cop. ad litus lacus Ladoga, Kronoborg (Brotherus): Hjelt Ant. p. 68, spec. ex Impilaks Ratinen!, cfr l. c. p. 59; Ojamo: A. Genetz! — **Kol.** Salmis [ad fretum inter Kurolahti aut „Kurunlahti“ et] Lungula: Chyd.!

Kb. Liperi r Niinikkosaari!, Pahapohja, Harjula: Eur. & H., cfr Medd. I p. 105, spec. e Liperi Simananniemi!; etiam inter hos locos in toto pago ad templum: Hällstr.; copiose in iisdem locis par. Liperi 1883: Hasselbl.

Carex helvola Blytt.

Genuina tantum in paucis locis Lapponiae adhuc lecta est.

Li. Utsjoki Kuurunaudsche F. Silén!¹⁾, cfr Kihlman in Medd. XVI p. 74 et Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Lim. Tuatash (haud infrequens): Hollmén! & Enw. ann. — **Lt.** Jeretik: Hollmén! & Enw. ann. — **Lm.** 20—30 km a Varsina: Broth. Reseb.!; Gavrilova! et Litsa!: Brotherus, cfr Kihlman l. c. — Vide ceterum sub *C. pseudohelvola* Kihlm.

I sin uppsats „Om *Carex helvola* Bl. och några närstående *Carex*-former“ (Medd. XVI, Helsingfors 1888—1891) framhåller Kihlman p. 74, att den äkta *C. helvola* med all sannolikhet är bastarden *C. canescens* × *lagopina* och att endast exemplaren från **Li.** och **Lm.** afse denna, [exemplaren från **Lim.** och **Lt.** äro senare tillkomna], under det alla öfriga finska exemplar tillhöra *C. pseudohelvola* Kihlm. = *C. canescens* × *norvegica*.

Carex pseudohelvola Kihlm.²⁾

In paucis tantum locis maritimis Fenniae, sed interdum copiose, lecta est.

In Fennia adest...: W. Nyl. Distr., vide infra; Fenn. mer: Nym. Consp. p. 778; Fennia meridionalis, Karelia: Trautv. Incr. p. 816; Fenn. bor. mer.: Nym. Suppl. p. 324 nomine *C. helvola* **pseudohelvola*, vide ceterum Kihlman in Herb. Mus. Fenn. II p. 125—126 et Medd. XVI p. 69—75.

¹⁾ Nomine *C. lagopina*.

²⁾ *C. helvola* Blytt auct. omnium (exc. Nym. Suppl.) et ante a. 1889 ab hac non distincta.

A1. Finström Grelsby: Arrh. & K.!, ibidem cop. 1885: Arrh Fl. — **Ab.** Pargas rr Gunnarsnäs Östergård! cum *C. norvegica* et *C. canescente*, Nagu Sandö!: Arrh. Fl. — **Nyl.** Esbo Kaitans cop. et Mårtensby!, Helsingfors Brunnsparken: Kihlm. ann, cfr Kihlman in Medd. XVI p. 12 et 13; Helsingfors Estlotan! et Mjölö: Sæl. ann.; Sibbo Löparö: Öhrnberg! — **Ik.** r Kuolemajärvi in paludoso inter Humaljoki et Muurila: E. Nyl. Ber.!, cfr Fl. Kar. p. 192, Malmb. et l. c. p. 305.

Oa. Vasa prope „Roparnäsbacken“ cop.: Laur. in litt.

Om. r Gamla Karleby, Kronoby Boholm!: Hellstr. — **Kp.** Solovetsk: Knabe!, cfr Kihlman l. c. p. 72.

Ob. Kempele: Brenner!; li Kemilä: Hjelt!, cfr Kihlman in Medd. XVI p. 73; [r: O. R. Fries p. 167, ubi descriptio, vide etiam sub *C. microstachya*].

Li. In Varangria legimus ex. gr. ad Näytämö [Njavidamvuodna] et Bugönäs: Kihlm. Ant., cfr Kihlman in Medd. XVI p. 72; Karlbunden: Arrh. ant.!

I sin uppsats om *Carex helvola* i Medd. XVI p. 69—75 (se ofvan) ådagalägger Kihlman att den form, som finnes på hafsstränder, ej är identisk med Blytts ursprungliga *C. helvola*, hvarföre han för densamma föreslår namnet *C. pseudohelvola*. Härjemte framhålles, att denna form efter all sannolikhet är hybriden *C. canescens* × *norvegica* och att den med temlig visshet „har en ganska vidsträckt spridning på lokaler, der *C. norvegica* och *C. canescens* förekomma“, jfr äfven Prot. 2, III, 1889, der uppsatsen refererades, och Herb. Mus. Fenn. II p. 125 och 126.

I afscende å uppg. i W. Nyl. Distr. märkes att den upptogs på grund af ett exemplar bestämdt af Fries, hvilket Nylander dock sedermera i Fl. Kar. p. 192 för till en form emellan *C. canescens* och *C. norvegica* (se ofvan). (Exemplaret finnes f. n. bland *C. canescens*.)

Det må tilläggas, att det äldsta exemplar, som inlemnats under namnet *C. helvola* är E. Nylanders från **Ik.**, hvaremot alla öfriga dels härstamma från senaste tid, dels blifvit inlemnade under andra namn (*C. elongata*, *C. microstachya*, *C. canescens robustior*), så att ifrågavarande exemplar ända till (1877 å) 1878 var det enda under detta namn i H. M. F., se Malmb. p. 305.

Carex microstachya Ehrh.

Rarissime — raro sed a Lapponia usque ad fines australes invenitur.

In pratis paludosis etc. (rarius) Suistamo — Lapp. rossica: Spic. II p. 32, cfr And. Cyp. p. 62 et Led. IV p. 285; maxima

pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 778; Fenn. hab. in mer. occ., in Carel. ladog., Ostrob. bor. et Lapon. Imandrae: Nym. Suppl. p. 324.

Al. Finström Godby: C. J. Arrhenius! — **Ab.** Piikkis Piisparisti: C. J. Arrh.; Tenala Rilaks Näset (G. Westfelt): His.; r Sammatti! parce ad pagos Kiikala et Leikkilä: Sel., ad hoc spec. spectat N. in Herb. Mus. Fenn. p. 11 et Suom. Kasvio p. 164.

Kl. r Suistamo ad templum: Ångstr. p. 50 et F. Nylander!, cfr Fl. Kar.

Ob. circa Uleåborg plur. loc.: W. Nyl. Till. p. 304; Muhos Pyhäkoski: Brenn. Reseb. p. 76!; r Ylikiminki: Eberh!; Kemi in palude prope templum: Hellstr. Distr. p. 24!, vide infra. — **Kk.** Knjasha: Mela Pl. et herb., forsitan examine accuratiore egeat.

[**L. ent.** reg. subalp. r: Læst., cfr Martins p. 185, Hartm. p. 471 etc. et vide infra.]

Lim. Imandra: F. Nylander!, cfr N. I. Fellm., l. c. p. XL et Beket. p. 605.

Utom dessa uppgifter finnas ännu några högst osäkra, som dock anföras för vidare undersökning, sådana äro: **Nyl.** Thusby i ett gräfvat dike nära Gammelby gård: Åstr. & H. [*C. loliacea* och *C. elongata* upptagas ej]. — **Kl.** Pälkjärvi Naatselkä: Backm., jfr Desideratkat. p. 3 och Alc. — **Kb.** Upptages härifrån i Herb. Mus. Fenn. p. 11, jfr Suomen Kasvio p. 164; antagligen afses Suistamo exemplaret. — **Ob.** Hellströms exemplar fördes en tid till *C. [pseudo] helvola*, men finnes nu åter bland *C. microstachya*. — **Kuus.** på sluttningen af Nuorunen: Sahlb. Fört., der uppg. anføres med frågetecken. — **Lapp. fenn.** „ad Utsjoki et Kaaresu'anto“: Fellm. Lapp., jfr Suomen Kasvio p. 164; Kihlm. Ant. förmodar att uppg. från Utsjoki afser den då ännu icke särskilda *C. helvola*. [Måhända gäller detsamma äfven uppg. från Kaaresu'anto och delvis öfriga uppg. från **L. ent.**] — Slutligen må nämnas att jag i **Kl.** Suistamo ej kunde återfinna denna växt.

Focke p. 405 anser den vara en hybrid, men nämner ej emellan hvilka arter. Kihlman i Medd. XVI p. 74 framhåller att den är fullt intermediär mellan *C. canescens* och *C. dioica*, hvilket åtminstone gäller exemplar från Ingermanland, jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

CONSPECTUS FLORAE FENNICAE

AUCTORE

HJALMAR HJELT.

PARS III. MONOCOTYLEDONEAE

CARICES DISTIGMATICAE — NAJADACEAE.

Impressio facta $\frac{12}{IV}94$ — $\frac{15}{II}95$.

HELSINGFORSIAE,

EX OFFICINA TYPOGRAPHICA HEREDUM J. SIMELII,

1895.

Cyperaceae (cont.).

Carex rufo Drej. ¹⁾

Lapponia (rossica?): Trautv. Incr. p. 823; arten förekommer dock, så vidt hittills är känt, endast i Skandinavien i inskränkt mening och ingalunda i Ryska lappmarken.

Carex bicolor All.

„Probabiliter et Lapponiae partem rossicam incolit:“ Led. IV p. 285, har dock ej bekräftats från Lapp. ross. *C. bicolor* F. Nyl. föres i Nym. Suppl. p. 375 icke till *C. bicolor* All. utan till *C. salina* Wahlenb. I hvad mån detta är berättigadt, känner jag ej.

Carex rigida Good.

In regione alpina et subalpina frequentissime saepeque copiosissime crescit; extra montes Lapponiae autem vix occurrit.

Per alpes vulgaris: Spic. II p. 24; Lapp.: Nym. Consp. p. 778.

Lapp. fenn. locis siccioribus petrosis per omnes montes alpinos tum alpini jugi tum regionum silvaticarum totius Lapponiae vulgaris: Wahlenb. p. 247; locis siccioribus per omnes montes subalpinos fqq: Fellm. Lapp. ambo nomine *C. saxatilis*; Sodankylä fq — st fq locis humidis in sabuletis, in turfosis, ad semitas, etc. in jugo Suolaselkä, Inari fq et abundanter in litore fluminis Iivalojoki prope Kultala. Fq in regione alpina et betulina ad Kön-gäs prope mare glaciale (in tundris muscosis etc.): Wainio Not.: Ounas- et Pallastunturit (Malmberg): Norrl. Lappm. p. 259; Pallastunturit fqq et copiosissime in reg. alp. et subalp.: Hjelt, cfr Hjelt & H. p. 78 et 79; in Nattastunturit r, ceteroqvin in reg.

¹⁾ Carices distigmaticas et in H. M. F. et in libro meo recensuit cel. S. Almqvist. Determinatio et dispositio formarum quam ob rem ei debeo.

alpina fq et in reg. subalpina st fq et ad rivulos in reg. silvaticam penetrat, praecipue plur. loc. in Saariselkä: Hult Ant.; locis siccis apricis per reg. subalpinam et alpinam fqq et plerumqve copiose, etiam in reg. subsilvatica pluribus locis, ut circa flum. Vaskojoki, inter Tschuolisjärvi et Pakananjoki fq, reperitur: Kihlm. Ant.; fq in reg. [alpina], subalpina (et subsilv.) totius Finmarkiae: Lund p. 92; Ostfinmarken reg. subalp. [et alp.] fq: Th. Fries laktt. p. 198; Varangria austr. reg. subalp. et alp. fq: Arrh. ant. — [L. ent. reg. alp. et subalp. fq, reg. silv. p: Læst., vide etiam Backm. & H. p. 237.]

Lapp. ross. fqq: Fellm. Ind. nomine *C. saxatilis*; per omnem hanc Lapponiam vulgaris: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLIX etc.; in cacumine montis Volosna prope Kantalaks (!) et magis ad septentrionem versus: Mela Pl.; spec. in H. M. F. adsunt ex omnibus partibus hujus territorii.

Ostrobothnia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 309 under namn af *C. saxatilis*; största delen af Lappl. och norra el. östra Finland: Fries. Troligtvis afses med uppg. om Finland Kuusamo; emellertid är arten tillsvidare icke veterligen anträffad derstädes; den sågs ej heller på Yllästunturi i Lk. eller på öfriga fjäll i grannskapet, lika litet som af Hult på Levitunturi. Äfven uppg. „i fjälltrakter genom . . . Finland“: And. Cyp. p. 54 och 55 är vilseledande.

Formerna af denna art äro föga utredda hos oss. Angående var. *inferalpina*, *ripensis* och *longipes* se längre fram (p. 261 och 284), men dessutom har jag antecknat följande uppgifter.

Var *glacialis* Fr. — [L. ent. fjällreg. fq: Læst.]

Lim. „ad Kantalaks (F. Nylander pl. exs.)“: N. I. Fellm. Almqvist anmärker, att han ej vet om bestämningen är riktig.

N. I. Fellman p. 79 beskriver från Lim. Harlofka en form, som utdelats under namn af *C. caespitosa* i Pl. arct. No 278. Från Lp. Svjätöj-noss åter omnämner N. I. Fellm. p. 79 en form och något längre fram [l. c. p. 80] en annan, närmande sig *C. limula*, hvilka hvardera beskrifvas.

Carex rigida var. **inferalpina** Læst.

Cum forma typica praecipue in regione subalpina crescit, sed etiam inferius descendit.

Kk. Koutajärvi: N. I. Fellman!, vide infra.

Lk. In reg. silvatica montis Saariselkä p: Hult Ant., vide infra. — Li. forma est luxurians omnibus partibus major, in de-

vexis piniferis ad Vaskojoki! [prope Jibmonsuanto] parcius legimus [Rastekaisa SO 822]: Kihlm. Ant. — [L. ent. reg. subalp. p: Læst.; cum aliis formis ex Enontekiäinen: Malmberg!]

Lapp. ross. Lutto (J. Fellm.): N. I. Fellm., confirmationem desideret; Ponoj: N. I. Fellm. Pl. arct. N:o 280 nomine *C. stricta* var. *turfosa*, vide infra; Lujauri urt pluribi: Kihlm.

Kk. Exemplaret synes vara taget midt på sommaren, ehuru N. I. Fellman endast på våren och hösten passerade „Koutajvi“. Då någon annan uppgift från Kk. ej föreligger, misstänker jag någon etikettförväxling, så mycket mer som N. I. Fellman mig veterligen ej exkurrerade på fjällen kring Koutajärvi. Uppgiften ingår emellertid i Herb. Mus. Fenn. II p. 16. Tilläggas må att exemplaret en tid gått under benämningen *C. tricostata*, men numera är bestämdt af Almqvist. — Lk. Exemplaret från Pallastunturit: Sælan!, hvilket ligger till grund för uppgiften i Herb. Mus. Fenn. II p. 16, anses numera af Almqvist snarare böra föras till *C. aquatilis* var. *stans* Drej. Måhända behöfver äfven Hults uppgift bekräftas. — Lapp. ross. Exemplaren från Litsa!, Kola! och Jokonga!: F. Nylander, hvilka ligga till grund för uppg. från Lt. och Lm(ur.) i Herb. Mus. Fenn. II p. 16, föras numera af Almqvist till en f. *gracilior* af *C. aquatilis* var. *stans*. Uppg. från Litsa anföres af N. I. Fellm. etc. Exemplaret i Pl. arct. N:o 280 föras af Almqvist endast med tvekan hit, hvarjemte han tillagt „ej fullt säker såsom bra lik *C. vulgaris* [egentligen *Goodenowii*] f. *major*; kanske hybrid?“

C. hyperborea Drej. utgör enligt Almqvists senaste undersökningar en sammanfattning af två former båda tillhörande *C. rigida inferalpina*. Följande uppgifter under detta namn böra enl. Almqvist hänföras hit. — „In subalpinis Lapp. Ross. p“: Spic. II p. 24. — Redan N. I. Fellm. p. 81 framhöll att denna uppg. afser en form af *C. rigida*, hvilket äfven framgår af Nylanders exemplar. Norra el. östra Lappl.: Fries; Lapp. torn. (Læst.): Fries p. 233; Lapp. or.: Nym. Syll. p. 393; Torneå och Ryska lappmarkens stränder och fuktiga fjälltrakter: And. Cyp. p. 54. — [Li. slätfjällreg. sparsam t. ex. Seidafjällen: Th. Fries p. 201.] — Lapp. ross. Hibinä: Ångstr. p. 52.

Angående öfriga uppg. se under *C. rigida* var. *ripensis*, *C. aquatilis* var. *epigejos* och *C. salina flavicans* × *rigida*.

Carex rigida var. ripensis (Læst.)

Typica solum in Lapponia Enontekiensi invenitur.

Lapp. bor. or.: Fries¹⁾; in Lapp. Torn. p: And. Cyp. p. 48¹⁾; Lapp.: Nym. Cons. p. 778¹⁾.

¹⁾ Nomine *C. limula* Fr.

[**L. ent.** ad ripas glareosas fluminum ad Kätkesuanto et Kuttainen (fq): **L. L. Læst.** p. 286, ubi describitur nomine *C. acuta* var. *ripensis*; reg. subalp. (r) Enontekiäinen Gunnarinkorva: **Læst.**¹⁾; r Kaaresuanto, inter Palojoki et Muonioniska, etiam ubi fluvii Muonio et Tornionjoki confluunt: **Backm. & H.** p. 238¹⁾; „fjäll- och björkreg. r, vid Kumaeno midt emot Kaaresuanto prestgård på andra sidan om elfven, Kelosuannonsaari i Enontekiäinen socken (**L. L. Læst.**)“: **Læst.** (nomine *C. hyperborea*); **Kedkesuanto**: **Backm. & H.** p. 238 (nomine *C. hyperborea*); **Enontekiäinen Näkälä** — **Palojärvi!**, **Saivomuotka** [typ. sec. **Almqvist!**]; **Malmberg**, vide etiam **Hartm.** p. 467.]

Kp. „Luvajärven rannan luona kostealla niityllä“: **Wainio Kasv.**¹⁾ **W.** säger sjelf att exemplaren ej äro typiska och alldeles otroligt är, att en form af *C. rigida* skulle växa på en äng långt från alla tundror, flere grader utom dess utbredningsområde i Finland. — **Li.** vid andra vattenfallet i Paatsjoki [**Klöster elf**]: **Th. Fries** p. 201, jfr **Th. Fries** **Iaktt.** p. 198 och 206, **Th. Fries** **Resa** p. 59¹⁾, **M. Blytt** p. 217 äfvensom **Hartm.** p. 467 och 468; detta är enligt **Almqvist** ej den typiska formen. — **Lt.** „locis paludosis ad ostium sinus Kolaënsis obvia“: **N. I. Fellm.** under namn af *C. rigida* var. *limula*, der beskrifning lemnas, äfvensom **Pl. arct.** N:o 282. Exemplaren äro enligt **Almqvist** ej typiska och närma sig **Fries' ex.** från Paatsjoki.

Tilläggas bör att flere exemplar, som tidigare gått under namnet *C. limula*, af **Almqvist** ansetts tillhöra andra former.

Angående hybrider, der *C. rigida* antagligen ingår, se under *C. aquatilis* (= *C. aquatilis* var. *epigejos*) och *C. salina* (*C. arctophila* etc.).

Carex vulgaris Fr.

In tota Fennia, parte maxime septentrionali sola excepta, frequentissime (— frequenter) saepeque copiose—copiosissime obviat. In Lapponia forma typica subito rarescit, sed usque ad mare glaciæ inveniri indicatur.

Fqq²⁾ aut fq in tota Fennia exc. **Kuus.** et **Kk.** inveniri consentiunt omnes auctores; in infinitum ludens fere ubique in

¹⁾ Nomine *C. limula* Fr.

²⁾ **Adl.**, **Arrh. Ann.**, **W. Nyl.**, **Sæl. Ö. Nyl.**, **Lindén**, [**Meinsh.** p. 410]. **Malmgr.** (h. a. trol. = högst allmän), **Hjelt** (**Sat.**), **Leop.**, **Norrl. s. ö. Tav.**, **Wainio Tav. or.**, **Hjelt** (**Kl.**), **Hellstr.**, **Broth.**, **Mela**, **Wainio Kasv.** (exc. **Kuus.**), **Must.**, **Elfv.**; ubiqve fq: **A. Nyl.**; ub[iqve]: **His.**; cop.: **Blom et Hult**; fqq et in pratis subhumidis—humidis—udis copiosissime per totum territorium: **Norrl. On.**

pratis humidis adest: Spic. II p. 19; maxima pars Fenn. et Lapp. Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 777, vide etiam Led. IV p. 311.

Kuus. fq in parte australi, in parte septentrionali minore copia et st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** in par. Oulanka st fq esse videtur, ceteroqvin fqq: Wainio Kasv., vide etiam sub **Lim.**

Lk. fq in pratis uliginosis, ripis et agris incultis (parce): Hjelt & H., spec. e Kolari Jokijalka!, ut etiam e Kolari Yllässaari nomine *C. caespitosa* et e Kittilä Ounasjoki nomine var. *juncella*; (fqq) non autem in Utsjoki: Sæl. kat.; satis typica ad ripas fluvii Tankajoki, ut etiam ad Kitinen et fluvium Kemi, sed propius ad montes subalpinos et alpinos magis magisque in var. *juncellam* abit: Hult Ant. — **Li.** Inari in litore ad Kultala et alibi ad flumen livalojoki. Etiam ad Kōngäs prope mare glaciale: Wainio Not., cfr de priore Herb. Mus. Fenn. II p. 126; formas ad var. *juncellam* plus minus accedentes hinc inde, ad Ylikōngäs quoque in reg. subalpina utsjokensi, vidimus, sed meridionalem typicam nullo loco: Kihlm. Ant., spec. valde ad *juncellam* vergens ex Inari Toivoniemi!; in Finmarken vix obviam: Th. Fries p. 201. — [**L. ent.** nondum adn.]

Lim. ad pagos Umba et Kantalaks (!) et abhinc meridiem versus [ad **Kk.** spectat] p: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX; Porjeguba, Kantalaks: Mela Pl.; Jokostrow ad lacum Imandra: Brenner! nomine *C. juncella*, spec. determinavit S. Almqvist, vide etiam infra sub var. *zonata*.

Då arten uppgifves förekomma „genom hela Skandinavien ända till lägre fjällregionen“: And. Cyp. p. 49, innefattas härunder var. *juncella* som „synes ensam förekomma i Lappland“: l. c. — **Li.** „Ikke ualmindelig i Fyrre- og Birke-Regionen over hele Finmarken“: Lund p. 92, afser antagligen var. *juncella*, se Th. Fries p. 201. Emellertid torde arten på grund häraf upptagits „til Östfinn.“: M. Blytt p. 212 och 213, jfr Hartm. p. 468. — **Lapp. ross.** Maaselg, Sashejka och i allmänhet Imandras stränder: Beket. p. 606 i öfvers., torde för det mesta afse var. *juncella*, som ej särskiljes.

Innefattades af de äldre förf. under *C. caespitosa* (se under denna). Ehuru namnet *C. Goodenowii* J. Gay är äldre, har jag dock hellre begagnat det af alla finska förf. använda namnet *C. vulgaris* Fr.; se om skälen härtill Koch Synopsis p. 872 och Nym. Consp. p. 777.

De former som omnämnas äro följ. (var. *juncella* se längre fram).

Var. *zonata* F. Nyl. „ad flumen Niva Lapp. Ross. legi“: Spic. II p. 19!, der den beskrifves, jfr N. I. Fellm., l. c. p. XXXIX (der Trevirani uppg. i

Mosc. Bull. 1863 N:o 2 p. 543 att den skulle stå närmare *C. caespitosa* bestrides, Herb. Mus. Fenn. p. 12, Trautv. Incr. p. 826 (*C. zonata*), Nym. Suppl. p. 324 etc. Det må tilläggas att Almquist på Nylanders typ-exemplar tecknat *C. vulgaris* f.

F. repens „motsvarande f. *glacialis* af *C. rigida*“. — **Nyl.** Tytärsaari på flygsand: Brenn. — Antagligen identisk med denna är f. valde stolonifera **Nyl.** Ingå Jakob—Ramsjö: His., der den beskrives; på Hammars nära Borgå stad på sandstranden: Sæl. Ö. Nyl. — Dessutom omnämnes en varietet något analog med *C. acuta* var. *personata* från Ta.: Norrl. s. ö. Tav., der närmare beskrifning förefinnas.

Härtill komma ännu de former som omnämnas af Meinsh. p. 409 och 410, der bl. a. var. *leucocarpa* Fr. omnämnas såsom „häufig“, hvarjemte flere icke namngifna former finnas i H. M. F. — Här må blott omnämnas ett exemplar från **Nyl.** Borgå: Brenner!, på hvilket Almquist tecknat: „Måste väl för de inrullade bladkanterna föras till *C. Goodenowii*, men frukterna påminna mer om *C. acuta*. Kanske hybrid“.

C. elytroides Fr. betraktas af Almquist såsom en form af *C. vulgaris*, jfr Hartm. p. 468, ehuru Fries senare under detta namn inbegrep äfven en form af *C. acuta*. Angående *C. elytroides* har jag antecknat följ. uppg. Norra el. östra Lappl.: Fries; vid Torneå Lappmarks sandiga stränder: And. Cyp. p. 53. — Ob. Liminka: Brenner i Not. XI p. 458, der den omnämnes såsom ny för floran, se äfven Brenn. Flor.; r Torneå (L. L. Læst.): O. R. Fries p. 167. — [L. ent. björkreg. r „inter Palojoiki et Kuttainen in par. Enontekiäinen (L. L. Læst.)“: Læst., jfr Backm. & H. p. 237 under *C. rigida*], se äfven Suomen Kasvio p. 166. På ett exemplar från Ta. Sysmä Onkiniemi: Unonius! har Almquist tecknat „videtur f. *C. vulgaris* verisimiliter = *elytroides* Fr. typica“. — Angående O. R. Fries uppg. anmärker Almquist särskildt: „nog ej riktig“; angående Læst. att den afser en form af *C. acuta*. Uppg. hos Fries och i And. Cyp. afse samma lokal som L. L. Læstadii uppgift.

Carex vulgaris var. **juncella** Fr.

In Lapponia frequenter inveniri indicatur, in Fennia septentrionali satis frequenter — passim occurrit; ad meridiem versus frequentia minuitur, sed usque ad provincias australes quamquam rarius crescit.

Lapponia rossica, Fennia: Trautv. Incr. p. 816; Scand.: Nym. Consp. p. 778; Fenn. cum Lapp.: Nym. Suppl. p. 324, vide etiam sub *C. vulgari*.

Al. Finström Grelsby et Bergö: Kihlm. Ber. et Öfvers.; Eckerö Böle: Sælan!; in Alandia (p): Arrh. — **Ab.** Bromarf et Finby (st fq?) ad pagum Hangö, Pettu: Sand! — **Nyl.** ad Fagervik! et in taeniis Kullaholmen: His.; Esbo Kaitans: Kihlm. ann.; Helsingfors

spec. deforme: Wainio in Medd. VI p. 220; Äggskär in taeniis maritimis Borgåensibus: Sælan!; [Hogland] (p): Brenn., spec. e Kap-pelniemi! et Ojamaa! — **Ka.** Lavansaari: E. Nyl. Ber. et Brenn., non certa, vide infra; Viborg Monrepos f: Brenner!; p—st r: Lindén, spec. e Kirvu Kuismala! — **Ik.** r Kivennapa Lipola: Malmb.!; Muola: Malmberg! [vide etiam Meinsh. p. 409 et 410].

Sat. p: Malmgr., spec. e Sastmola! nomine *C. vulgaris*; p: Hjelt, spec. e Karkku! — **Ta.** Somero: alumm. E. W. Sagulin!; Sysmä Nya Olkola!, Gamla Olkola!, Nuoramois!: Unonius: Jämsä: Sælan!; Luhanka Vanha-Jutila: Wainio Tav. or. — **Sa.** Lappvesi Parkkarila: Sælan!; r [Ruokolaks] Utula, Narsakkala!: Hult. — **Kl.** Uukuniemi: Nikl.!; Pälkjärvi Alustajoki (non typ.): Hjelt Ant. p. 68. — **Kol.** nondum adn.

Oa. p: Malmgr. — **Tb.** Jyväskylä Norola: Wainio Tav. or.; Uurais: Broth!; qvōd ctr, spec. etiam e Saarijärvi! — **Sb.** r: Mela; Kuopio: E. Nylander! — **Kb.** Tohmajärvi Everilä [Mattojärvi]: Hjelt Ant. p. 68!; Liperi Ojanlaks: [Europæus & Hällström]!; p etiam in Repola: Wainio Kasv. — **Kon.** pluribus locis vidi: Norrl. On., spec. e Jänkjärvi! et Tiudie!; (≠fq): Günth. p. 56.

Om. p: Hellstr.! — **Ok.** in Kianta septentrionali st fq [ceteroqvin p]: Wainio Kasv., cfr Must. p. 55; (r) Paltaniemi ad Hövelö: Must. — **Kp.** p: Wainio Kasv., vide sub **Kb.**

Ob. [p: O. R. Fries p. 167]; verisimiliter st fq: Hjelt & H., vide sub **Lk.** — **Kuus.** st fq — fq: Wainio Kasv. — **Ik.** Oulanka st fq: Wainio Kasv.

Lk. (st fq) in salicetis, pratis etc. saltem in par. Kittilä: Hjelt & H.; locis paludosis caespitosis per totum territorium (fq — fqq): Blom Bidr.; fq — fqq in Kuolajärvi, Kemijärvi, Sodankylä: Wainio Not.; fq in reg. silvatica et subalpina et ad totum annem Luiro dominatur: Hult Ant. — **Li.** fq — fqq in Inari et ad Paatsjoki usque ad Köngäs prope mare glaciale: Wainio Not.; locis paludosis usque ad terminum betulae fq — fqq: Kihlm. Ant.; verisimiliter fq in tota reg. subsilv. et subalpina: Th. Fries p. 201, cfr Th. Fries lakt. p. 198. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. p cop.: Fellm. Ind. nomine *C. caespitosa*, saltem maximam partem ad hanc speciem spectat; per totam Laponiam rossicam fq: N. I. Fellm., nomine *C. caespitosa* var. *jun-*

cella; spec. in H. M. F. adsunt e Lim., Lv., Lm.; e multis locis in Lp. etc. adn.: Mela Pl.

Ka. E. Nylanders exemplar från Lavansaari, hvilket omnämnes af Brenn., hör enl. Almqvists bestämning ej till var. *juncella* utan till *C. vulgaris* f. Det samma är äfven fallet med några af Brenners exemplar från Nyl. Hogland, Ok. etc. — **Lk.** Ehuru mitt exemplar af *C. juncella* från Kittilä af Almqvist blifvit bestämdt till *C. vulgaris*, tror jag dock att frekvensen är någorlunda riktig.

Carex aquatilis Wahlenb.

In Lapponia frequentissime (— frequenter) et saepe copiosissime obviam, sed in ora septentrionali var. stans dominari videtur. Etiam in Fennia septentrionali frequenter crescit, sed ad meridiem versus frequentia minuitur, ut in provinciis australibus interioribus tantum rara sit; ad oras australes saltem interdum aliquanto frequentius obviam.

Ad aquas, in paludosis etc. usque ad Lapponiam arcticam: Spic. II p. 23; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in Fennia usque ad plagas maxime septentrionales: And. Cyp. p. 47 (var. *virescens*); Lapp. . . Fenn.: Nym. Cons. p. 777.

Ab. Sagu Karuna, Lundo Littois (C. J. Arrh.): Arrh.; Uskela Fulkila: K. E. von Bonsdorff!; Tenala (E. Juslin): Wainio herb.; (p): A. Nyl.¹⁾; (p): Sel.¹⁾ — **Nyl.** (st fq): His.¹⁾, spec. e Finpada!; Esbo, haud infrequens ut videtur, ex. gr. Finnå et Mårtensby!, Helsingfors Gumtåkt et Fredriksberg: Kihlm. ann.; (fq): W. Nyl.¹⁾; Helsingfors Kajsaniemi: Wainio ann.; p: Sæl. Ö. Nyl.; amnis Borgå ad Maren: Sæl. Öfvers.; Elimäki: Sæl. & Str.; Strömfors Bullers: C. J. Arrh.; vide etiam infra. — **Ka.** Kymmene: F. Nylander! — **Ik.** (st fq): Malmb.¹⁾, spec. e Rajajoki Kuokkala!; [(fq) in tota Ingria f. *humilis* ad Lachta et in insulis ad ostium fluminis Neva: Meinsh. p. 408].

Sat. (»fq»): Malmgr.¹⁾; r Tyrvää Vankimusjärvi: Hjelt!; Birkkala: Carlss.¹⁾ — **Ta.** vide infra. — **Sa.** Kangasniemi: Lackström!, vide etiam infra. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.¹⁾; Uukuniemi: Nikl.!; rr Kaukola in insula Rami lacus Ladoga: Lindén. — **Kol.** st r in reg. silv. et aren., ad Sermaks p fq: Elf., spec. e Vosnessenje!

¹⁾ Vide infra.

Oa. (fq): Malmgr.¹⁾; Vasa (!) st fq: Laur.! — **Tb.** Saarijärvi et Karstula! p, Viitasaari!: Broth. — **Sb.** (fq): Mela¹⁾; Kiuruvesi: Lundström & Palmén!; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Kide: Brand.!; in vicinitate lac. Pielisjärvi in australi parte par. Nurmes p et ad Saramo in eadem par. nonnullis locis lecta: Wainio Kasv., spec. in dupl. e Lipinlahti! et Kopras! — **Kon.** modo ad pag. Selki in prato udo mihi obvia: Norrl. On.!

Om. p (frequentior in interiore parte): Hellstr. — **Ok.** in septentrionali parte par. Kianta fq — st fq et ad meridiem versus usque ad Kiannanniemi! st fq, magis ad meridiem versus distributio incerta, sed in par. Kuhmo non majore frequentia: Wainio Kasv.: p: Must., vide etiam Brenn. Reseb. p. 75. — **Kp.** [Suma et] Kemi: F. Nylander!; Solovetsk: Selin!

Ob. Liminka fq: Brenn. Reseb. p. 78; fq et suis locis cop. ad ostium fluminis Uleå prope Uleåborg: Zidb.; [fq: O. R. Fries p. 167]; fqq et saepe copiosissime in pratis uliginosis et ripis: Hjelt & H. — **Kuus.** fq in parte australi usque ad lacum Kuusamonjärvi, in parte septentrionali autem admodum parce [»sangen vähän»]: Wainio Kasv., cfr l. c. p. 111; cop. ad Korojoki (F. v. Wright & Brotherus): Broth. litt. — **Kk.** Oulanka Sohjenansuu parce: Wainio Kasv.; Keret: Beket. p. 606; Sonostrow, Soukelo etc.: Mela Pl.; [probabiliter saltem in vicinitate orae maritimae magna frequentia occurrit, vide sub Lapp. ross.].

Lapp. fenn. fqq et saepe copiosissime in pratis uliginosis et ripis: Hjelt & H.; in ripis declivibusque fluviorum limosis fq saepe copiose: Blom Bidr.; in ipsis fluviis et lacubus per partem silvaticam totam, subalpinam et inferalpinam omnium Lapp. ubique vulgatissime: Wahlenb. p. 246; in fluviis et lacubus fq: Fellm. Lapp.; fqq — fq in Kemijärvi, Kuolajärvi, Sodankylä, Inari, et ad Paatsjoki usque ad Köngäs prope mare glaciale: Wainio Not.; fqq in reg. silvatica et subalpina: Hult Ant., vide ceterum sub *C. acuta*; in ripis fluminum et lacuum cariceta densa et ampla locis tranquillis cum *C. ampullacea* saepe format, in stagnis quoque et pratis udis abundat et usque ad terminum betulae saltem fqq progreditur ... [Rastekaisa h. 415]: Kihlm. Ant.; Utsjoki fqq: Sæl. kat.; (haud infreqvens) in reg. subsilv. et subalp. [usque ad Kistrand et

¹⁾ Vide infra.

Tana]: Lund p. 91; Ostfinmarken typ. reg. subsilv. r, var. omnes regiones fq: Th. Fries laktt. p. 198, cfr l. c. p. 202, etc. — [L. ent. reg. alp. r, reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. fq: Fellm. Ind.; locis aqvosis paludosisqve et circa fluvios usqve in Lapp. summam fq: N. I. Fellm., vide etiam Diar. 8, X, 1887; spec. adsunt ex omnibus partibus hujus territorii.

Utbredningen af denna art måste ännu anses vara ganska ofullständigt utredd; visserligen upptaga de flesta botanister från 1840—1860 den med stor frekvens äfven i södra delen af landet, men det synes mig troligt att andra arter inverkat på uppskattningen. Så fann jag intet spår af arten i **Kl.** (Hjelt Ant. p. 68) och Backm. upptager den ej heller derifrån. Norrlin, som ej alls sett den i **Ta.**, upptager den endast från ett enda ställe i **Kon.**, o. s. v. Visserligen finnas några säkra uppg. från en senare tid, men dessa hänföra sig nästan alla till kusten. Ehuru jag ej helt och hållet velat utesluta de äldre uppg., hvilket jag deremot gjort med uppg. i flere M. S., synes mig dock troligt att A. Nyl., His., W. Nyl. (äfven i Fl. Kar.; ex. finnes dock från **Kb.** Ilomantsi!) och i viss mån Malmb. gifvit åt arten alltför hög frekvens, om den ock otvivelaktigt förekommer i de af dem undersökta trakterna (enl. min åsigt kanske här och der = p). Likväl bör märkas att Kihlm. ann. uppgifver från **Nyl.** Esbo „synes ej vara sällsynt i kusttrakten“. Malmgrens uppg. från **Sat.** och **Oa.** (exemplar från Bötom!) torde blott gälla kusten, om ens arten der har fullt så hög frekvens. Ännu osäkrare synas mig uppg. från **Ab.** af Sel. och **Sat.** af Carlss., hvaremot Melas uppg. förefaller mig säker, om än frekvensen är något för hög. Egendomlig är Hellströms uppg. från **Om.**, att arten vore „allmänare inåt landet“; den strider alldeles emot uppg. från södra delen af landet och behöfver bekräftas. Slutligen gifva Wainios uppgifter om artens sällsynthet i norra **Kuus.** och **Kar. ross.** anledning att förmoda det utbredningen traktvis vore ojemn, hvarigenom måhända äfven andra afvikande uppgifter kunde förklaras; jfr äfven Wainio Kasv. p. 111.

Ännu upptages arten från **Nyl.** [Hogland] r Jokiinsuo vester om Lounatjärvi: Brenn., men exemplaret i Brenners samling är sterilt och högst osäkert; Thusby: Åstr. & H., behöfver äfven bekräftas. — **Ta.** [Gustaf Adolfs socken] r vid Ahko: Bonsd.; då ett exemplar af Bonsdorff från Gustaf Adolfs socken, som inlemnats under namn af *C. aqvaticus*, visat sig tillhöra *C. acuta* (Almqvists bestämning, synes uppgiften nog osäker; på grund af denna upptogs den emellertid i Herb. Mus. Fenn. II etc. från **Ta.** — **Sa.** fq [i hela Savolaks]: E. Nyl. & Chyd.; uppgiften torde hufvudsakligen afse **Sb.**, om frekvensgraden ens då är riktig; den omnämnas emellertid af Hult p. 149. Almqvist nämner med anledning häraf: Det vore märkvärdigt, om ej *C. aqvaticus* vore allmän i det inre af Finland, då den i Sverige är den dominerande arten allt från Helsingland och norrut.

Af former upptagas utom var. *stans* och *epigejos*, hvarom längre fram, följ., som dels numera föras till andra arter, dels ej omnämnas af Almqvist (hos Hartm. p. 466 och 467) och derföre torde vara af mindre betydelse.

Var. *affinis* (F. Nyl.) och *acutangula* (F. Nyl.) i Herb. Mus. Fenn. p. 12, se under *C. * halophila*.

Var. *cuspidata* Læst. — Lapp. ross. „iisdem cum priori [= var. *virescens*] locis“: N. I. Fellm. Dessutom säger Wainio att denna varietet äfven förekommer i det af honom undersökta området. Læst. uppräknar den från *L. ent.*, jfr äfven And. Cyp. p. 48, Herb. Mus. Fenn. p. 12, Brenn. Flor. etc. Angående N. I. Fellmans uppg. jfr Beket. p. 606. Se f. ö. äfven Spic. III p. 15. Emellertid påpekar Almqvist att någon f. *cuspidata* ej tillhör *C. aquatilis*; exemplaret från Lim. Kantalaks: H. N. f. XII N:o 85, hvilket gått under detta namn, är *C. * halophila affinis*.

Var. *flavicans* F. Nyl. Spic. II p. 23, jfr Trautv. Incr. p. 814, se under *C. salina*.

Var. *nardifolia* Wahlenb. „In lateribus alpium praecipue maritimarum fq“: Wahlenb. p. 246. — Li. „ikke ualmindelig i Birkeregionen over hele Finmarken“: Lund p. 91. Th. Fries p. 201 för med tvekan Lunds uppg. till *C. aquatilis epigejos*, men på ett annat ställe Wahlenbergs till en form af *C. salina*: Th. Fries Iaktt. p. 204 not. Almqvist anser Wahlenbergs uppgift hufvudsakligen afse en *salina*-form, men anser det omöjligt att utreda Lunds. Se äfven Hartm. p. 468 och längre fram p. 283.

Var. *planifolia* F. Nyl. „In litoralibus maris albi etc. p“: Spic. II p. 23, der den beskrifves. — Lapp. ross. „p in litoralibus“: N. I. Fellm. I Spic. III p. 15 för Nylander formen ehuru med viss tvekan till *C. limula*. I Herb. Mus. Fenn. p. 12 fördes namnet såsom synonym till *C. aquatilis* var. *cuspidata* Læst., se ofvan. Almqvist framhåller att denna nog är en *aquatilis*-form och har intet med *C. limula* att göra. Exemplaret i Pl. arct. N:o 288 hör till var. *stans* Drej. ehuru ej typiskt.

Var. *sphagnophila* Fr. se under var. *stans*.

Var. *virescens* And. — Lapp. ross. „in parte occidentali usque ad mare septentrionale p“: N. I. Fellm. — Se äfven And. Cyp. p. 47.

Carex aquatilis var. *stans* Drej.

In ora septentrionali Lapponiae ex Almqvist dominatur, etiam in interiore parte obvenit.

Lk. Pallastunturit: Sælan!, vide supra p. 261. — Li. verisimiliter adest, vide infra.

Lapp. ross. ad oram septentrionalem Lapp. rossicae (Kola-Ponoj) fere omnino f. typicam excludere videtur: Almqvist in litt. vide etiam supra p. 261 et infra p. 270 de Fellm. Pl. arct. N:o 289.

Denna arktiska ras har hos oss helt och hållet blifvit särskild af Almqvist.

C. aqvaticilis var. *sphagnophila* Fr. -- Bör enl. Almqvist helst upptagas som form af *C. stans*. Största delen af Lappl.: Fries; i det subalpina Lappland: And. Cyp. p. 47. — Li. troligen vid Paatsjoki: Th. Fries Resa p. 62, se dessutom Th. Fries Iaktt. p. 202 och 203.

Carex aqvaticilis var. *epigejos* Læst.

Genuina (= *C. aqvaticilis* \times *rigida*) *apud nos incerta videtur*.

„Ad mare glaciale“: Spic. II p. 23 och 24 under namn af *C. epigejos* Fr.; i Lapplands fjälltrakter: And. Cyp. p. 47; Lapp.: Nym. Consp. p. 777.

[Ob. r. O. R. Fries p. 167.]

Li. p i myrerne: Th. Fries p. 201, jfr Th. Fries Iaktt. p. 202. — [L. ent. fjäll- och björkregionen p: Læst.]

Lapp. ross. „In parte superiore hujus Lapp. praesertim in alpinis p“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. LII och Beket. p. 606.

Hvad som kallats *epigejos* är enl. Almqvists utredning en samman-
gyttring af 3 former:

- 1) *C. aqvaticilis* \times *rigida* (den ursprungliga Læstadianska),
- 2) småväxta former af vanlig *C. aqvaticilis* (det mesta som kallats *epigejos*),
- 3) den arktiska rasen *stans* Drej.

Hvad särskildt de exemplar angår, som ligga till grund för uppgifterna i Herb. Mus. Fenn. II p. 17 etc., hör exemplaret i Pl. arct. N:o 289 till var. *stans*. Svjätöj-noss: H. N. f. XII N:o 89, hvilket enl. Hartm. p. 467 skulle vara *C. aqvaticilis* var. *epigejos*, är enligt Almqvists nyare bestämning *C. salina flavicans* \times *rigida*. — Li. Utsjoki Koppeloivi: F. Silén!; Varanger Maskfjord: Arrhenius & Kihlman! — [L. ent. Enontekiäinen Näkkälä-Palojärvi: [Malmberg!] äro alla småväxta former af vanlig *aqvaticilis* — detta gäller äfven uppg. från Ob. — Lp. Svjätöj-noss: F. Nylander! är var. *stans* — allt enligt Almqvist.

Angående ett exemplar från Lim. Kantalaks: F. Nylander!, som åtminstone någon tid gått under namnet *C. turfosa*?, nämner Almqvist att det står emellan *C. rigida* och *aqvaticilis* och möjligen är hybrid af dessa. — F. ö. är den äkta *C. aqvaticilis* \times *rigida*, såvidt man känner, ännu ej funnen i Finland. Ett exemplar från Kaaresuanto: C. P. Læstadius! under namn af *C. hyperborea* tillhör deremot denna hybrid.

C. borealis Lang, som upptages t. ex. Mela Kasv. I p. 150, Mela Kasv. p. 173, Byteskat II p. 3 o. s. v., föres till *C. aqvaticilis* var. *epigejos*: Nym. Consp. p. 777, men enl. ofvanstående utredning är synonymiken härvid högst osäker.

Angående *C. arctophila* F. Nyl. se under *C. salina*.

[*Carex aqvaticilis* \times *vulgaris juncella*.

Saltem in Lapponia Enontekiensi crescit.

L. ent. reg. subalp. r crescit copiose in turfosis inter Pajujärvi et Sakkaröjärvi! contra templum par. Kaaresuanto: Læst., ubi describitur nomine *C. arcuata*, cfr Backm. & H. p. 237.

Att denna hybrid finnes äfven inom det egentliga florumrådet synes i hög grad sannolikt, men är tillsvidare ej utredt. — Bestämningen enligt Almqvist.]

Carex acuta L.

In maxima parte Fenniae frequenter — satis frequenter interdumque copiosior obviatur; ad septentrionem versus frequentia plerumque minuitur, sed tamen planta, quamquam rarior, usque ad summum fere septentrionem progreditur.

Kalm; in paludibus, ad aquas etc. usque ad Lapponiam infimam, ubi fluviorum ripas ornat: Spic. II p. 20; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 777, vide etiam Led. IV p. 314 et And. Cyp. p. 46.

A1. (fq): Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** st fq: Zett. & Br.; (p): Arrh. Ann.; fq: A. Nyl.; st fq: Sel.; fq: Printz. — **Nyl.** (fq): His. et W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; (r) in locis udis, Tytär-saari: Brenn., cfr Schrenk p. 156. — **Ka.** (p): Blom; fq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fq multiscum formis: Meinsh. p. 406 — 407].

Sat. fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; fq: Bonsd. — **Sa.** (p): Hult; fq: Hult Fört. — **K1.** (fq): Fl. Kar.; fq: Hjelt. — **Kol.** fq—fq: Elfv.

Oa. fq: Malmgr. et Laur. — **Tb.** fq complur. formis: Broth. — **Sb.** fq: Enw. et Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** fq: Wainio Kasv. et Must. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob. st fq: Brenn. & Nyb.; circa Uleåborg minus fq et nusquam tanta copia quam *C. aquatilis*: Zidb., cfr Jul. p. 4; [fq: O. R. Fries p. 167]; (fq—fq) in toto territorio interdum copiosissime praecipue in ripis et pratis uliginosis: Hjelt & H. — **Kuus.** st fq — p: Wainio Kasv. — **Kk.** in plagis australibus [Kar. rossicae totius] fq, in par. Oulanka st fq: Wainio Kasv.; Tuttijärvi-Susijärvi: Brenner!; Skoroduma cop.: Mela Pl.; Koutajärvi: N. I. Fellm. Pl. arct. No 281 nomine *C. acuta* var. *fluviatilis* Fr.

Lapp. fenn. (fq — fq): Hjelt & H., vide sub **Ob.**, spec. e Kittilä!; in ripis limosis, lucisque limosis udis (fq — fq) saepe copiose: Blom Bidr.; in pratis udis Lapp. silvaticae infimae et meridionalioris p: Wahlenb. p. 248; in pratis udis (fq): Fellm. Lapp.;

Kemijärvi fq — st fq usque ad Vuostimovaara, Sodankylä ad Kairala haud abundanter, ad Kalkkivaara: Wainio Not.; in Li. Kihlm., Arrh. et Hult non viderunt: Kihlm. Ant. p. 127, vide etiam Th. Fries p. 201. — [L. ent. vide infra.]

Lapp. ross. haud infreqvens: Fellm. Ind.; in parte inferiore [ad Kk. partem maximam spectat] rarior usque ad pagum Umba, unde exacte typicam secum reportavit Selin: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 607, spec. Selini ex Oleniza!; Kola: N. I. Fellman! nomine *C. acuta personata*, *fuscescens*, vide infra; Ponoj: Brenner! nomine var. *fluvialis*, vide infra; Tetrina, Tshapoma, Devjatoi, Ponoj: Mela Pl.; Lujavr: Ekstam! ex Almqvist, vide infra.

Artens utbredning i Lappland måste ännu anses osäker; ehuru jag visserligen på alla ställen upptog den med mycket hög frekvens, så torde detta berott på tillfälliga omständigheter. Hult Ant. upptager alldeles icke arten från n. ö. delen af Sodankylä, men nämner angående *C. aquatilis* att „längs vattendragens lugna sträckor bildas täta, vida bestånd af en mot sensommaren särdeles högväxt form, hvilken på afstånd lifligt påminner om *C. acuta* och väl vid föregående tillfällen (t. ex. 1877) i hastigheten utan närmare pröfning blifvit antecknad under detta namn“: Hult Ant. Emellertid är vårt exemplar af *C. acuta* från Kittilä! riktigt bestämdt och bestämmningen gran-skad af Almqvist; äfven Blom har inlemnat exemplar från Sodankylä, se Wainio Not. I afseende på Fellmans uppg. märkes att andra arter möjligen iugå, så är äfven fallet med uppg. Utsjoki: S. Castrén p. 354. — Lapp. ross. Ekstams uppgift beror enl. Kihlman möjligen på etikettförvexling.

Följande former, hvilka Almqvist (hos Hartm. p. 469) anser med undantag af var. *personata* vara af ringa betydelse, upptagas deremot af andra förf. t. o. m. såsom skilda arter. Deras utbredning är i allmänhet ej utredd i Finland.

Var. *colorata* Nyl. „Rarius cum forma primaria“: Spic. II p. 20, der den beskrifves. — [Kp. Suma ad mare album: F. Nylander!, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 12 och Suomen Kasvio p. 167, der den upptages från Lapp. ross.]. Angående Nylanders exemplar nämner Almqvist: „är *C. acuta*, men märkvärdigt härmande *C. aquatilis*“.

Var. *fluvialis* Hartm. — [Ik. se Meinsh. p. 407.] — Ta. „Korpilahdella Piililän luona Päijänteen rannalla“: Wainio Tav. or. — Kk. „ad Koutajärvi et abhinc meridiem versus rarior“: N. I. Fellm., jfr Beket. p. 607. Almqvist säger härom: riktig och typisk *C. acuta*. — Lp. „Ponoj ad litus fluminis“: Brenn. add. — Se äfven under var. *tricostata*.

Var. *personata* Fr. „Rarius cum forma primaria“: Spic. II p. 20. — A1. uppr. härifrån liksom från N. och Kar. ross.: Herb. Mus. Fenn. p. 12, jfr Suomen Kasvio p. 167, men kan ej vidare utredas. — Nyl. och Ka. i Kym-

mene: Sæl. Ö. Nyl. — [Ik. se Meinsh. p. 407.] — **Ta.** st r: Norrl. s. ö. Tav. — **Kb.**, **Ok**, **Kuus.**, **Kar. ross.** „tavattu muntamissa paikoin“: Wainio Kasv.; Kuusamo kyrkoby: Sahlb. Fört., jfr Desideratkat. p. 4. — **Kp.** [Suma et] Kemi (F. Nylander): N. I. Fellm., jfr Beket p. 607, se äfven Herb. Mus. Fenn. p. 12 etc. Hvad exemplaren af denna form angår, har Almqvist tecknat „ingen fullt typisk, den första [från **Ta.** Asikkala: Silén!] bäst“. Det torde derföre ej vara skäl att uppräknä dem.

C. proluxa Fr. Finnes vid Kemi [i **Kp.**]: F. Nyl. Und. p. 53; södra el. vestra Finl.: Fries, jfr And. Cyp. p. 45 och Nym. Consp. p. 777. — **Al.** vid Finströms kyrka, Strömsvik: Bergstr. Beskr., jfr Bergstr. p. 132. — **Nyl.** „Fagervik Harholmen et ad Parkbron“: His., jfr Herb. Mus. Fenn. p. 12 och Suomen Kasvio p. 167. — **Ik.** r Kivinebb i Kuokkala by: Malmb., [se äfven Meinsh. p. 407]. — **Kl.** Valamo: Desideratkat. p. 4; exemplaret föres ej vidare till denna form. — Formen särskiljes ej fullständigt i H. M. F.

Angående var. *ripensis* Læst., se under *C. rigida*.

[Var. *stricta* och *patula* omnämnas Meinsh. p. 407.]

Angående *C. elytroides*, se under *C. vulgaris*.

C. tricostata Fr. Anmärktes först vid Kymmene elf, sedermera ej rar i Finska och Ryska Karelen på stränder: Ångstr. p. 49. „Ad ripas fluviorum ex. gr. Kymmene, Kemi, etc.“: Spic. II p. 20, jfr And. Cyp. p. 46; går till polcirkeln: F. Nyl. Und. p. 53; södra el. vestr. Finl.: Fries; Fenn. mer. or.: Nym. Consp. p. 777, jfr äfven Herb. Mus. Fenn. p. 12, Suomen Kasvio p. 167, Wied. & W. p. XC etc. — **Nyl.** o. **Ka.** Kymmene: F. Nylander!, jfr Spic., Fl. Kar., Rupr. Diatr. p. 23 och Sæl. Ö. Nyl. — [Ik. se Meinsh. p. 408.] — **Kl.**, **Kon.** etc. „haud rara ad litora in Karelia Rossica et Fennica (Ångstr. p. 49): Fl. Kar. — **Kp.** „ad flumina [Suma! et] Kemi (F. Nylander)“: N. I. Fellm., jfr Ångstr. p. 51, Beket. p. 607 etc. — Lt. „Etiam juxta oppidum Kola, unde speciminibus typicis [= *C. acuta* se ofvan] formam v. *personatam* b. *fuscescentem* Blytt p. 222 haud parum referentem reportavi, vulgo tamen magis accedit ad var. *fluviatilem*, quacum confluere videtur“: N. I. Fellm. Vid de exemplar som finnas i samlingen (utom från Kymmene och Suma äfven **Kuus.** Kuusamo: Nyberg!) har Almqvist tecknat: „*C. tricostata* på ett ungefär, m. dålig form“.

Mela upptager utom flere af de nyss omnämnda formerna äfver var. *protensa* Fr. och var. *praticola* Fr.: Mela Kasv. I p. 151 och Mela Kasv. p. 173 — 174; dessa äro mig f. ö. okända.

På ett exemplar från **Ab.** Uskela Fulkila: K. E. v. Bonsdorff! har Almqvist tecknat: „*C. acuta* till axen, *Goodenowii* till bladens böjning, bredd o. s. v. Är väl dock en *acuta*“. Slutligen finnas två exemplar från **Ob.** Simo 10 km [1 mil] ofvanom Ruona! och Simo nära Marrostenmäki!: Brenner med anteckning af Almqvist: „kuriös varietet något påminnande om *salina kate-gattensis*“.

Carex caespitosa L.

In maxima parte Fenniae satis frequenter — interdum passim, in aliis plagis praecipue partis australis frequenter — in Fennia orientali autem frequentissime — frequenter et copiose occurrit. In Lapponia distributio nondum satis explorata; verisimile est, plantam subito rarescere, sed usque ad summum fere septentrionem progredi; supra reg. subalpinam inferiorem autem vis crescit.

Kalm; in paludibus usque ad Lapponiam inferiorem: Spic. II p. 19; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in Fennia exc. plagis alpestribus: And. Cyp. p. 43 et 44; Fenn.: Nym. Consp. p. 777, vide etiam Led. IV p. 311.

A1. fq: Bergstr. — **Ab.** p: Zett. & Br.; (st r — p): Arrh. Ann.: si cum ceteris confertur (r): Sand.; fq: A. Nyl. et Printz; Sel. omittit, Ch. E. Boldt autem ex iisdem plagis enumerat. — **Nyl.** fq: His., W. Nyl., Sæl. Ö. Nyl. et Brenn. — **Ka.** praetervisa, sine dubio reperienda: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [caespites magnos formans: Meinsh. p. 404].

Sat. st fq: Malmgr.; st fq — p: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; fq: Bonsd.; Asp. & Th. omitt. — **Sa.** p [in tota Savonia]: E. Nyl. & Chyd.; (r) prope sacerdot. Ruokolaks in ripa paludosa, prope pag. Mattarila in prato udo: Hult; (fq): Hult Fört. — **Kl.** p: Fl. Kar.; st fq: Backm. et Hjelt. — **Kol.** fq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr. — **Tb.** st fq: Broth.; fq: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fqq in pratis humidis turfosis et paludibus cop.: Norrl. On.

Om. (fqq): Hellstr. — **Ok.** st fq: Wainio Kasv.; p: Must. — **Kp.** st fq: Wainio Kasv.

Ob. plus minusve fq: Jul. p. 4; [st fq: O. R. Fries p. 167]; fq — st fq praecipue in pratis uliginosis, sed etiam in ripis etc.: Hjelt & H. — **Kuus.** st fq [„k. tav.“] in parte septentrionali paullo minore frequentia [„j. tav.“]: Wainio Kasv. — **Kk.** (st fq): Wainio Kasv.; Ruanjärvi, Iiava: Mela Pl.

Lapp. fenn. (fq — st fq): Hjelt & H., vide sub **Ob.** et infra; in paludibus aqvosis et graminosis udis per partem silvaticam,

subsilvaticam et inferalpinam omnium Lapp. vulgaris, in subalpinis et maritimis Finmarkiae r: Wahlenb. p. 247 et 248 ad *C. vulgaris* var. *juncellam* maximam partem spectare videtur, ut etiam editio sequens; locis humidis caespitosis (†fq): Fellm. Lapp., vide infra; Kemijärvi in litore lacus Kemijärvi, Sodankylä ad Martti, Lokka, Inari prope Törmänen, etiam ad Kängäs prope mare glaciale: Wainio Not.; e Kultala ad Iivalojoki primo vere lectam et valde incertam adnotatam habemus, intra territorium autem non legimus: Kihlm. Ant.; Näytämö omnino typ.: E. Nylander & Gadd! — [**L. ent.** in reg. subalp.: Norrl. Lappm. p. 262.]

Lim. Umpjavr et Siejtjavr: Kihlm.! — **Lv.** Tshavanga: N. I. Fellm. Pl. arct. N:o 279. — **Lm.** Voroninsk: Kihlm.!, vide ceterum de Lapp. ross. infra.

De äldste författarena (Kalm, Wahlenberg, Fellman liksom Jul.) åtskilde ej *C. vulgaris* och än mindre *C. juncella*, hvarföre, såsom redan F. Nylander delvis framhållit, deras uppgifter till stor del afse dessa arter. Utbredningen i Lappland är derföre högst osäker, så mycket mer som arten enl. M. Blytt p. 215 och 216, Norman, Th. Fries p. 201, jfr äfven Hartm. p. 469, saknas i större (hela norra) delen af Norge. Hult Ant. upptager från n. ö. Sodankylä alldeles icke *C. caespitosa*. Læst. upptager visserligen från **L. ent.** blott *C. juncella*, men enl. Almqvist skall arten förekomma flerstädes i Torneå Lappmark ända till närheten af norska gränsen. Angående Kihlm. Ant. se ofvan. Deremot förekommer arten i s. v. delen af **Lk.** ganska mycket och mina exemplar från Kolari Jokijalka! hafva blifvit granskade af Almqvist. (Ett ex. från Kolari Ylläsaari! taget under namn af *C. caespitosa* hör dock till *C. vulgaris*). Från Sodankylä upptages arten fq—fqq: Blom Bidr., men den höga frekvensgraden förefaller misstänkl. Emellertid upptages arten från Sodankylä: Kihlm. Beob. p. XVIII, XIX och XXI, se äfven Wainio Not. — **Li.** Utsjoki: S. Castrén p. 351 afser antagligen den då ännu ej särskilda *C. vulgaris* var. *juncella*; „hist og her i Fyrre-regionen og den lavere Deel af Birkeregionen til Alten og Tana“: Lund p. 92; torde mot de samstämmiga uppgifterna af andra förf. ej förtjena afseende.

Hvad Lapp. ross. angår, för N. I. Fellm., som upptager *C. juncella* såsom allmän, denna såsom varietet till *C. caespitosa* och förklarar dem föga skilda¹⁾, men upptager ej alls den typiska *C. caespitosa*, hvarföre han äfven hänför uppg. i Fellm. Ind. till *C. juncella* (se ofvan p. 265). Visserligen har N. I. Fellman från **Lp.** Triostroff! tagit ett exemplar (jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 17), som tillhör *C. caespitosa* och äfven granskats af Almqvist, men då

¹⁾ Enligt Almqvist är N. I. Fellmans exemplar i Pl. arct. fullkomligt typisk *C. caespitosa*; då det af Andersson enl. N. I. Fellm. hänförs till *C. juncella*, förklarar detta, såsom Almqvist framhåller, N. I. Fellmans utsago om oskiljbarheten af *C. caespitosa* och *C. juncella*.

originaletiketten tillhör ett gräs (*C[alamagrostis] deschampsoides* Trin.), ligger det nära till hands att misstänka etikett-förväxling. Att Beket. p. 606 anför N. I. Fellmans uppgift under *C. caespitosa* måste anses vilseledande. Tilläggas bör att ett exemplar från Kantalaks: F. Nylander! och ett annat, taget något norr om Kantalaks: Selin!, hvardera tagna under namn af *C. caespitosa*, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 12, af Almqvist blifvit förda till *C. vulgaris*. Att dock några otvetydiga uppgifter kvarstå från Ryska lappmarken, framgår af det ofvanstående.

I afseende å utbredningen i södra delen af landet må ännu framhållas uppg. **Ny1.** Esbo teml. sparsam i hafstrakten: Kihlm. ann.

Carex stricta Good.

In australi et in media parte Fenniae orientalis frequenter -- satis frequenter inveniri dicitur; in Fennia occidentali autem passim aut rarius occurrit. Ad septentrionem versus saltem ad 63° 50' procedit; in partibus maxime occidentalibus multo prius desinit.

Ad aquas usque ad Ostrobotniam meridionalem et lacum Vig Gub. Olonets: Spic. II p. 19, cfr Led. IV p. 312 et And. Cyp. p. 43; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer. or.: Nym. Consp. p. 777.

A1. Finström Bergö: Sæl. ann.! et Arrh. & K.!; Eckerö Böle: Sælan! — **Ab.** [Pojo] (p): A. Nyl., forsitan confirmationem desideret. — **Ny1.** Thusby: Åstr. & H. et Juslin herb.; (st fq): Sæl. Ö. Nyl., spec. ex Anjala!; Borgå Pörtö: Sæl. Öfvers.; Lovisa Bullers: Björkstén! — **Ka.** Virolahti ad litus maris: Blom; r Jääski Järvenkylä: Lindén. — **Ik.** (st fq): Malmb.; [f. typica in Isthmo (non obviam), f. *humilis* autem fqq ad ripas fluminis Neva et in insulis ad ostium: Meinsh. p. 406].

Sat. p — st r: Hjelt!; Kyrö: Asp. — **Ta.** Pälkäne plur. loc. in ripis lacus Mallasvesi, etiam ad lacum Aivajärvi: Zidb.; Sääksmäki Rautunniemi: Kihlm.; Tavastehus prope opp., Lammi Karhula et Ronni: Leop. ant.; p: Norrl. s. ö. Tav.; [par. Gustaf Adolf] (st fq): Bonsd.!; Sysmä enum.: Unon.!; st r — p: Wainio Tav. or. — **Sa.** [Ruokolaks] r Utula, Oininginjärvi!: Hult; Ruokolaks prope templum: Hult! nomine *C. caespitosa*, spec. determ. S. Almqvist; Lappvesi Parkkarila cop.: Sælan!; Villmanstrand: A. Brotherus! — **K1.** p: Fl. Kar., ubi Spic. cit.; Valamo et Kirjavalaks: Chydenius!; Pälkjärvi Pitkäniemi, Ruskiala Soanjoki!, Impilaks [plur. loc.]: Hjelt Ant. p. 68. — **Kol.** st fq in ripis regionum silv. et arenariae: Elfv.

Oa. Spic. vide supra et cfr Suomen Kasvio p. 168. — **Tb.** adhuc non visa, cfr autem Wainio Tav. or. — **Sb. r:** Mela; Leppävirta [Varkaus]: Lundstr.! et Knabe p. 22, etiam ab Enw. e Leppävirta comm.; Varkaus: Winter. — **Kb.** Tohmajärvi Everilä ad Matolampi: Hjelt Ant. p. 68!; Liperi: Woldstedt!; par. Lieksa ad amnem Lieksa et ostium ejusdem copiosissime, Nurmes ad Konnanlampi et Kopras!, Repola Vuosiniemi et Tsholka: Wainio Kasv., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126. — **Kon.** fq ad ripas, in Saoneshje ad Shungu fq, Velikaja-guba, in Reg. occ. quoque vidi: Norrl. On.; Loimala [p]: Hjelt Ant. p. 68!, vide etiam Günth. p. 56.

Om. r Säräis[niemi] ad canalem Käkisaari: Must., forsitan non omnino certa. — **Ok.** r Paltamo ad praediolum Nurila in paludoso, Sotkamo ad Sopala ad ripas stagnorum, Kajana Vuoreslahti ad ripam orientalem insulae Saunasaari: Must., forsitan non omnino certa. — **Kp.** lac. Vig: Spic., vide supra, ut etiam Wainio Kasv. et cfr Fl. Kar.; [Suma ad mare album: F. Nylander!]

Såsom synes är det synnerligen många förf., som ej alls upptaga denna art äfven från trakter, der man kunde vänta att densamma borde förekomma; derföre har jag äfven ansett att den bör finnas i **Oa.**, ehuru någon speciallokal ej är känd. — **Om.** och **Ok.** Mustonens uppgifter behöfva bekräftas; vore de riktiga blefve artens nordgräns 64° 30'. — **Lp.** Ponoj: Beket. p. 606; afser var. *turfosa*, som dock är oriktigt bestämd, se under denna.

På ett exemplar från **Sb.** Kuopio Karttula: E. Nylander!, inlemnadt under namn af *C. acuta*, har Almqvist tecknat „torde vara *C. stricta efbriilosa*“.

Carex stricta var. *turfosa* (Fr.)

Specimina typica auctore S. Almqvist in Fennia nondum lecta sunt, quam ob rem saltem interim a flora nostra excludenda est.

„Qvoad specimina a D. Ångström impetrata, eadem hic late obvia est, sed ulteriori examini subjicienda est forma nostra“: W. Nyl. Distr., der den betecknas med ?; Fenn.: Nym. Consp. p. 777.

Nyl. [Pojo] Tvärminne: W. Nylander!, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 12 och Suomen Kasvio p. 167. Almqvist anser exemplaret för en form af *C. stricta*. — [**Ik.** „auf moorigen Wiesen in der Nähe des Meeres hin und wieder“: Meinsh. p. 405.]

Ta. „Korpilahdella likellä Tyystjokea rämeisellä lammen rannalla. Määräys ei ole vallan varma“: Wainio Tav. or., jfr l. c. p. 54.

Kb. „Nurmes Jännevaara ja Saramo“: Wainio Kasv. — **Ob.** omkring Uleåborg flerstädes: W. Nyl. Till. p. 304!, jfr äfven Herb. Mus. Fenn. p. 12 och Suomen Kasvio p. 167. På Nylanders exemplar har Almqvist tecknat: „Ehuru

dåligt torde exemplaret med fullkomlig säkerhet kunna föras till *C. acuta*. — **Kuus.** „Kirkon luona“: Wainio Kasv. — **Kk.** Oulanka Sohjenansuu: Wainio Kasv.

Lp. „ad pagum Ponoj“: N. I. Fellm. och Pl. arct. N:o 280, jfr Beket. p. 606 under *C. stricta*. Exemplaret i Pl. arct. hör enligt Almqvist troligtvis till *C. rigida* f. *inferalpina*, se ofvan p. 261. — **Lt.** Ett exemplar troligen från Kola af N. I. Fellman under namn af *C. turfosa* kallas af Almqvist *C. rigida* var.

Enligt Almqvist är den verkliga *C. turfosa* Fr. = *C. stricta* × *vulgaris* [eg. *Goodenowii*]. Hos oss upptages den, såsom varietet af *C. stricta*, ända till senaste tid i florer, t. ex. Brenn. Flor. p. 203, växtförteckningar, etc.

Carex salina Wahlenb.

Formae hujus speciei passim aut rarius ad litora maris glacialis et albi, ut etiam ad summum sinum bottnicum inveniuntur, ubi ad 64° 40' in meridiem versus, ad mare album usque ad fines australes territorii et ultra procedunt. Distributio formarum diversarum non rite explorata est.

Hab. in litoribus maris per [Nordlandiam et] Finmarkiam Norvegiae: Wahlenb. in Sv. Vet. Ak. H. 1803 p. 165, ubi primum describitur; Lapp. ross., Ostrob.: Nym. Consp. p. 776; Lapp. fenn., Carel. keret. (ad mare album): Nym. Suppl. p. 323, vide etiam W. Nyl. Distr. p. 73.

Kp. [Suma: Ångstr. p. 51]; ad litora maris albi ad Shuja et Kemi: Sahlb. Bidr., cfr Sahlb. Dagb. et vide ceterum infra sub formis.

Ob. Liminka (fq) in prato ejusdem nominis: Brenn. Reseb. p. 78 [= * *cuspidata* α *kattegatensis*], vide etiam Not. XI p. 458 etc. et sub formis. — **Kk.** vide infra sub formis.

Li. in litoribus maris sub fluxu fere inundatis per Finmarkiam rarius usque ad Tanam templum: Wahlenb. p. 246; p in reg. maritima totius Finmarkiae: Lund p. 91, cfr Lund Beretn. p. 44: [Varangria Nyborg: Arrh. ant.]; ad Jarfjorden multiscum formis (S. Henschen): Th. Fries Resa p. 62 et Th. Fries 1864 p. 49, vide etiam Th. Fries Iaktt. p. 198 et 204, Th. Fries p. 201, M. Blytt p. 217—220, Blytt p. 1258, Hartm. p. 466 etc.

Lapp. ross. in litoribus maris haud infreqvens: Fellm Ind.; ad litora maris albi usque ad ostium fluminis Ponoj et sinus

Kolaënsis p: N. I. Fellm.¹⁾, cfr l. c. p. LIV et Knabe Pfl. p. 280; Kantalaks, Sosnovets etiam f. *pumila*, Pjalitsa, Devjatoi (etiam f. *pumila*): Mela Pl.; Srednji: Broth. Wand. p. 9; Kitsa: Enw. ann.; vide ceterum sub formis.

Om. förekommer troligen, men är ej af mig iakttagen: Hellstr.; någon form af denna art har dock mig veterligen icke hittills blifvit tagen söder om Brahestad.

Carex salina * cuspidata Wahlenb. ²⁾

Maxima pars editionum antecedentium ad hanc subspeciem spectat.

Fenn. bor. or. et Lapp.: Fries; ad litora maris albi et glacialis usque ad Finmarkiam, in Fennia occidentali ad Uleåborg: And. Cyp. p. 50 et 51, vide infra.

Ob. circa Uleåborg in litoribus maritimis: W. Nyl. Till. p. 304 [= *α kattegatensis*].

Li. p in litoribus maritimis: Th. Fries p. 201.

Lapp. ross. enumeratur: N. I. Fellm.

Att hvad som hos oss kallats *C. salina* i allmänhet hör till denna underart, framhålles uttryckligen t. ex. Herb. Mus. Fenn. p. 12 etc. — Ehuru Anderssons uppg. ej kan betecknas såsom oriktig, framhåller Almqvist dock att den bör betraktas såsom värdelös, då formen ej tages i samma mening som nu är fallet.

Carex salina * cuspidata α kattegatensis Fr.

In Ostrobottnia septentrionali copiose crescere videtur.

Ostrob. bor. ex Almqv. 1882 (a W. Nylander lecta): Nym. Suppl. p. 323.

¹⁾ Alla N. I. Fellmans hithörande uppg. anföras Beket. p. 607, der dock icke något nytt från florumrådet tillägges.

²⁾ Enligt Rektor S. Almqvists uttryckliga önskan använder jag här hans nya, ännu ej publicerade uppställning af de olika formerna inom denna art, ehuru den i icke ringa mån skiljer sig från uppställningen i Herb. Mus. Fenn. II. Med anledning deraf har jag äfven citerat hans uppsats i Bot. Not. 1891, ehuru den är publicerad senare än den tid jag tagit till allmän gräns för mitt arbete (Sept. 1890). — Såsom framgår af det följande delas *C. salina* numera af Almqvist i två subspecies, af hvilka * *cuspidata* bör betraktas såsom hufvudart.

Ob. Uleåborg: W. Nylander! nomine *C. salina cuspidata*: Liminka ad litus maris! prope templum!, Ketunmaa! in prato Limingoense! etc.: Brenner.

Almqvist nämner om denna: „Hit hör allt som är funnet vid Bottniska viken. Annorstädes i Finska och Ryska lappmarken ej funnen“.

Närmast denna står enl. Almqvist följande:

[*C. vacillans* Drej. L. ent. barr. reg. r infra Palojoki in par. Enontekiäinen (L. L. Læst.): Læst., jfr Nym. Consp. p. 777 under *C. tricostata*. Almqvist säger härom: „Uppgiften om *C. vacillans* från Torneå Lappmark är uppkommen genom etikettförväxling i Hartmans herbarium. Den är från Kristiania och är en form af *kattegatensis*“.]

Såsom former af var. *kattegatensis* urskiljer Almqvist ff. *ostrobotnica* n. var., *haematolepis* (Dr.) och *filipendula* (Dr.). — Antagligen bör var. *humilis* M. Br.: Brenn. Flor. p. 202 äfven föras hit.

f. *ostrobotnica* Almqv.¹⁾

Ad litora sinus bottnici, ut crediderim, haud rara est.

Om. Brahestad: Hult!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126 nomine *C. * halophila*.

Ob. Uleåborg: F. Nylander! nomine *C. halophila*; Karlö: F. Nylander! nomine *C. salina * cuspidata*.

Såsom framgår af ofvanstående, hafva dessa exemplar en tid (t. ex. i Herb. Mus. Fenn. II) gått under namnet ** halophila*. — Formen är utdelad i H. N. f. XI N:o 78 under namn af *C. cuspidata* Wbg. (*C. halophila acutangula* Nyl.) från Uleåborg.

f. *haematolepis* (Drej.)

Certa tantum ex unico loco Lapponiae rossicae maxime septentr.-orientalis.

Lm. Litsa: F. Nylander!

Det uppgifves visserligen om *C. salina*: „Unicum tantum specimen e Lit. typicum, cetera inter ff. *subspathaceam* et *haematolepidem* intermedia“: Herb. Mus. Fenn. II p. 126, men en senare undersökning af originalexemplaren har föranlett Almqvist att ändra sin uppfattning.

¹⁾ Adhuc non descripta.

f. *filipendula* Drej.

Ad mare album inveniri indicatur.

Ad mare album: F. Nylander in herb. Fries auct. Almqvist.

Almqvist framhåller att denna form „säkerligen är *C. cryptocarpa* C. A. Mey.“ I afseende å denna finnes uppgiften Li. „Varangria merid. ad lat. 69° 54'—55'“: Norm. ann. p. 67, men Almqvist anmärker härom: „troligen orätt bestämd“. — Exemplar af formen saknas i H. M. F.

Carex salina * **cuspidata** β **borealis** Almqv.

Ad totam oram maris glacialis et albi invenitur.

Kk. Keret: F. Nylander! p. p. nomine *C. reducta*.

Li. [Nyborg: Arrhenius & Kihlman!], vide ceterum sub var. *subspathacea*.

Lim. [aut forsitan ad Kk. referendum] Saolenskaja prope Kantalaks: F. Nylander! nomine *C. discolor reducta*. — Lt. Kola: F. Nylander! nomine *C. reducta* et N. I. Fellman!

Denna form innefattar det mesta af hvad hos oss kallats *C. salina*; särskildt gäller detta Herb. Mus. Fenn. II och de af Th. Fries uppgifna formerna från Varanger. Exemplaret från Li. är taget utom området och hvad Saolenskaja angår ligger fyndorten mähända i Kk.

f. **discolor** (F. Nyl.)

Ad litus septentrionale Lapponiae maxime orientalis lecta est.

Ad litus territorii Kolaënsis bor. orientale juxta Jokonga Aug. 1844 (et prope Kantalaks Saolenskaja [Zaolenskaja] guba ¹⁾ lecta: Spic. III p. 12, ubi primum describitur nomine *C. discolor*, cfr And. Cyp. p. 55, Herb. Mus. Fenn. p. 12, Nym. Conspect. p. 778 etc. et vide infra.

Lm. Jokonga!, Litsa!, Visalkina! [Visalkian]: F. Nylander.

Kk. Såsom ofvan framhållits för Almqvist Nylanders exemplar från Saolenskaja guba till *C. salina* * *cuspidata borealis*. — Li. Jarfjorden: Th. Fries Resa p. 62, jfr Th. Fries Iaktt. p. 205, afser enl. Almqvist ej den rätta f. *discolor*.

Tilläggas må att denna form finnes utdelad från Jokonga i H. N. f. XII N:o 87 och att den af olika författare tolkats på olika sätt, se Fries p. 561, N. I. Fellm., Mosc. Bull. 1863 p. 543 etc.

¹⁾ Vide infra.

Carex salina * mutica Wahlenb.

Subspecie antecedente multo ravior est, vide sub formis.

Största delen af Lappland: Fries, afser enligt Almqvist en form af * *cuspidata*. — Ob. „ad Uleåborg obvenit“: W. Nyl. Distr. Almqvist förmodar att härmed afses den form af *C. aquatilis*, som F. Nylander förde till sin *C. picta*. Var. *mutica* omnämndes f. ö. i Herb. Mus. Fenn. p. 12 från Ob. och Lapp. ross. och af N. I. Fellm. från Lapp. ross.

Carex salina * mutica α subspathacea (Drej.)

Typica apud nos nondum lecta est.

„Ad litora maris albi et glacialis p cum *C. salina*“: Spic. I p. 30, jfr Spic. II p. 24 och And. Cyp. p. 52; största delen af Lappl.: Fries; Lapp. ross.: Nym. Consp. p. 776, der Pl. arct. 275 citeras. — Li. Varangerbunden i hafstrandsregionen: Lund Beretn. p. 44, jfr l. c. p. 36, (se under *nardifolia*); vid Jarfjorden: Th. Fries Resa p. 62 och Th. Fries p. 201. — Kar. ross. se ofvan och jfr Ångstr. p. 51. — Lapp. ross. „ad litora maris albi orae occidentalis et sinus Kolaënsis! p“: N. I. Fellm., jfr Nym. Consp. p. 776 etc. — Emellertid frambåller Almqvist, att ingen typisk *subspathacea* (lika litet som f. *stricta* Drej.) finnes i H. M. F., utan endast ff. *curvata* och *nardifolia* samt öfvergångsformer till *flavicans*. Hvad särskildt den form angår som under detta namn delvis finnes utdelad från Lapp. ross. i H. N. f. X N:o 80, meddelar Almqvist att det är *subspathacea nardifolia* liksom äfven N. I. Fellm. Pl. arct. N:o 275. Th. Fries' uppg. från Li. hänför sig till * *cuspidata borealis*.

F. Nylander upptager utom f. *nardifolia*, hvarom längre fram, en f. *rigidiuscula* af sin *C. subspathacea*; denna är för Almqvist obekant. N. I. Fellm. åter upptager utom *nardifolia* f. *planifolia*, som enligt Almqvist är en medelform till var. *flavicans*.

C. reducta Drej. „Cum praecedente“ [= *C. subspathacea*]: Spic. II p. 25!, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 12, N. I. Fellm., som säger sig tagit alldeles dylika exemplar från Kola och hänför dem till *C. subspathacea*, äfvensom Fries, Nym. Consp. p. 776, och Hartm. p. 465. Almqvist upplyser att „Nylanders *reducta* är en liten form af *cuspidata borealis*“. „N. I. Fellmans från Kola är en mycket märkvärdig form, som man snarast skulle anse för hybriden *cuspidata borealis* \times *subspathacea curvata*. Men den är i så dåligt stånd, att jag ej tors bestämdt motsäga dess identitet med Nylanders *reducta*“. Den äkta *C. reducta* Drej. synes saknas inom området.

f. *curvata* Drej.

Ad oram septentr.-occidentalem maris glacialis.

Li. plur. loc. in Varanger [ex. gr. Nyborg (Arrhenius & Kihlman)]: Almqvist in litt.

Lt. legi ad litora fluminis Tuloma juxta opp. Kola: N. I. Fellm.! nomine var. *pumila* Blytt, vide etiam sub forma typica.

Almqvist nämner att var. *pumila* Blytt är synonym till var. *curvata* och att denna form vesterut är allmännare.

f. **nardifolia** (Wahlenb.)

Ad litora maris albi et glacialis pluribus locis inventa est.

In lateribus alpium praecipue maritimarum fq: Wahlenb. p. 246, ubi describitur nomine *C. aquatilis nardifolia*; ad latera alpium maritimarum etiam occurrit: Spic. II p. 24, vide etiam Fries Mantissa III p. 149.

[Kp. Suma: F. Nylander!]

Kk. Keret: F. Nylander!

Li. r in regione maritima ad Varanger: Lund p. 91; ibidem leg. Ångström: Almqvist in litt.

Lapp. ross. Kantalaks: F. Nylander!, vide etiam N. I. Fellm.

Såsom ofvan p. 282 framhållits, tillhöra exemplaren i H. N. f. X N:o 80 och N. I. Fellm. Pl. arct. N:o 275 denna form. Almqvist nämner om densamma: „tyckes vara en östlig form. Inom området troligen ej sällsynt. [Västerut sällsynt]“.

Carex salina * **mutica** β **flavicans** (F. Nyl.)

Ad litora maris glacialis et albi occurrit.

Ad litora maris glacialis, albi (et summi sinus bottnici¹⁾): Spic. III p. 15 et 16, ubi nomine *C. flavicans* describitur; Lapp. ross.: Trautv. Incr. p. 814.

Kk. Saolenskaja guba prope Knjasha: F. Nylander! nomine *C. picta* Nyl. ined.; Keret: F. Nylander! nomine *C. subspathacea* et ad hanc vergens; Knjasha [Knäsä]: N. I. Fellman! nomine primum *C. discolor* et deinde *C. subspathacea planifolia*, ad var. *subspathaceam* vergens.

Lim. Kantalaks: F. Nylander! — Lp. Kukovicha prope Svjätöj-noss: F. Nylander! nomine *C. picta*; ad ostium flum. Ponoj: N. I. Fellm. Pl. arct. N:o 274; Karabelnji-noss: Brenner! — Lt. Kola: F. Nylander! ad *subspathaceam* vergens. — Lm. Jokonga: F. Nylander! (typ.).

Enligt Almqvists bestämning närma sig exemplaren från Keret, Knjasha, Kola, äfven ett ex. af N. I. Fellm.!, och ett annat exemplar ifrån Kukovicha f. *subspathacea*, jfr Herb. Mus. Penn. II p. 126.

¹⁾ Vide infra.

Angående ett exemplar inlemnadt från Ob. Uleåborg [Ulaburgi]: F. Nylander! under namn af *C. picta* skrifver Almqvist: „utan tvifvel en *aquatilis* form“. [Denna form har 1893 återfunnits af Laurén och framhålles af Almqvist ss högst anmärkningsvärd]. *C. salina* var. *flavicans*, såsom den nu begränsas af Almqvist, är icke känd från Bottniska vikens kust, jfr ofvan p. 280.

Att *C. aquatilis* var. *flavicans* F. Nyl., om hvilken han säger „ad litora sinus Kolaënsis caespites gratos efformat“: Spic. II p. 23, är identisk med *C. flavicans* F. Nyl. framhålles af Nylander sjelf: Spic. III p. 15 o. 16, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 12 not. Tilläggas må att Nylander tillägger: „plantam nostram... *C. salinam* β *muticam* Wahlenb. Fl. Lapp. repraesentare, ... vix dubium videtur“: Spic. III l. c.

Utom de former af denna art, som redan blifvit omnämnda eller hvilka såsom *C. arctophila*, *C. halophila* och *C. spiculosa* numera betraktas såsom hybrider, hör hit ännu:

C. lineola Fr. upptages af Fries enl. F. Nylanders uppg.: F. Nyl. Und. p. 53; dess förekomst förnekas af N. I. Fellm. p. LXV, som anser uppg. måhända afse *C. spiculosa*; upptages dock från Lapponia rossica: Trautv. Iner. p. 817. Den är äfven för Almqvist alldeles obekant.

Carex rigida \times salina * cuspidata var. haematolepis ¹⁾.

Saltem in Lapponia orientali crescit.

Lm. Jokonga: F. Nylander!

[L. ent. nedanför Kuttainen: Hartm. p. 467; Almqvist anmärker att etiketten säkerligen blifvit förväxlad och att exemplaret nog är från Finmarkskusten, se Bot. Not. 1891 p. 128 not.]

Carex rigida \times salina * mutica var. flavicans ²⁾.

In ora septentrionali Lapponiae maxime orientalis invenitur.

In Lapp. Rossicae boreali-orientalis subalpinis ad Litsa et Jokonga lecta Aug.: Spic. III p. 14, ubi primum describitur nomine *C. arctophila*.

Lm. Jokonga! et Litsa prope Svjätöj-noss!: F. Nylander.

Har af olika författare blifvit tolkad på olika sätt, se Th. Fries i Bot. Not. 1858 p. 196, Herb. Mus. Fenn. p. 12, N. I. Fellm., Suomen Kasvio p. 166, Hartm. p. 467 (*C. aquatilis* var. *epigejos*) etc., men först Almqvist framhåller formens hybrida natur, se Bot. Not. 1891 p. 128. Den är utdelad från Lp. Svjätöj-noss i H. N. f.XII N:o 89 såsom *C. hyperborea* Drej.

¹⁾ *C. rigida* var. *longipes* Læst.

²⁾ Aut *C. salina* * *mutica* var. *flavicans* \times *aquatilis* var. *stans*; *C. arctophila* F. Nyl.

Carex salina × vulgaris juncella¹⁾.

Tantum in Karelia maxime orientali adhuc lecta est.

Ad promontorium Kuusokotka maris albi haud procul a pago Keret: Spic. II p. 21, ubi primum describitur, cfr And. Cyp. p. 42 et 43, Herb. Mus. Fenn. p. 12, Suomen Kasvio p. 169 etc.

Kk. Kuusokotka: F. Nylander!, cfr N. I. Fellm. sub *C. salina* et l. c. p. XXVI.

„In Finmarkia rossica (Nylander)“: Fries i Bot. Not. 1843 p. 100; norra el. östra Lapp.: Fries; Lapp. ross.: Nym. Consp. p. 776 gifva en oriktig föreställning om fyndorten. — Kk. mellan Pergamo och Kalgolaks: Ångstr. p. 51. Almqvist säger: „Hör ej hit; Ångström har flere former från Pergamo, ingen mellan Pergamo och Kalgolaks. Kan således ej afgöras hvad det är“.

[Om en form inlemnad från Kp. Suma: F. Nylander! under namn af *C. halophila bicostata* skrifver Almqvist: „är säkerligen en hybrid af *cuspidata borealis* och någon annan, snarast *Goodenowii* (skulle således vara nästan detsamma som *spiculosa*).]

Carex aqvaticilis × salina * cuspidata²⁾.

Ad litora maris glacialis et albi rarius, quamquam interdum copiose, crescit.

Ad litora maris albi et sinus Kolaënsis: Spic. II p. 21 et 22, ubi primum describitur nomine *C. halophila*, cfr And. Cyp. p. 50; Lapp. bor. or.: Fries; Lapp. ross.: Nym. Consp. p. 776.

Lapp. ross. In herbario Cl. F. Nylander copiose adest e litoribus maris albi et sinus Kolaënsis, ut etiam e Litsa! et Jokonga! maris glacialis, a me vero modo ad sinum Kolaënsem lecta: N. I. Fellm., ubi descriptio; Kantalaks: F. Nylander!; Litsa prope Svjätoj-noss: F. Nylander! (typ.) etiam in H. N. f. XII N:o 86.

Lapp. fenn., Carel. keret. ad mare album, Ostrob.: Nym. Suppl. p. 323, jfr äfven Herb. Mus. Fenn. II p. 17 och i afseende på Om. p. 126; exemplaren från Om. och Ob. föras numera af Almqvist till *C. salina* f. *ostrobottnica*, se ofvan p. 280; exemplaren från Kk. och Lt. till * *affinis*; Lapp. fenn. är misskrifning för Lapp. ross. — Ob. Liminka fq: Brenn. Reseb. p. 78, der formen beskrifves, jfr Not. XI p. 458, afser var. *kattogatensis*. — Li. „in litore maris glacialis ad Köngäs“: Wainio Not. Bestämningen torde behöfva granskas. Detsamma gäller Lt. Srednji: Broth. Wand. p. 9. Brenn. Flor. uppställer af *C. halophila* en f. *humilis*, som dock ej alls torde höra till den nu behandlade formen.

¹⁾ *C. spiculosa* Fr. & Nyl.

²⁾ *C. halophila* F. Nyl.

Almqvist säger att denna tyckes vara den vanligaste af alla hybrider inom *distigmaticae*-gruppen och ger i motsats mot alla de andra, ofta nog en eller annan väl utbildad frukt: Bot. Not. 1891 p. 127.

*C. [halophila] * affinis* är enl. Almqvist en annan hybrid än *halophila*, men mellan samma föräldrar, se Bot. Not. 1891 p. 127—128. Den beskrifves af F. Nylander Spic. II p. 21 och 22 såsom en varietet af *C. halophila*, hvarvid han dock uttalar att den möjligen är en egen art. Den är utdelad från Lim. Kantalaks i H. N. f. XII N:o 85 under namn af *C. aquatilis* var. *cuspidata* och finnes enligt Almqvist i H. M. F. från [Kp. Suma: F. Nylander! sjelfva hufvudorten, jfr Nym. Suppl. p. 323]; Kk. Keret! och Lim. Kantalaks! alla af F. Nylander. Dessutom Lim. [eller Kk.] Kantalaks Saolenskaja-guba: F. Nylander!, något afvikande, jfr äfven N. I. Fellm. p. 77.

*C. [halophila] * acutangula* är enl. Almqvist en annan hybrid, troligen *C. acuta* × *salina* * *cuspidata*, se Bot. Not. 1891 p. 128. Den beskrifves liksom föregående. Af den finnes ett exemplar Lt. „ad sinum Kolaënsem“: F. Nylander! Enl. Almqvist finnes den i Ångströms herb. från Kp. Suma (utom området). Jfr f. ö. om denna form N. I. Fellm. p. 77 och Herb. Mus. Fenn. II p. 126. Den form som under namnet *C. halophila acutangula* utdelats i H. N. f. XI N:o 78 är ej densamma, utan f. *ostrobotnica*, se ofvan p. 280.

Carex maritima O. F. Müll.

Ad litora superioris partis sinus bottnici (supra 63° 30') passim aut in nonnullis locis frequentius et saepe copiose obviatur; etiam ad mare album raro crescit.

In maritimis Ostrobotniae borealis v. c. ad Uleåborg copiosissima in pratis uliginosis insularum: Spic. I p. 30; ad litora summi sinus Bottnici et maris albi: Spic. II p. 20, cfr And. Cyp. p. 41 (vide infra); Fenn. bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries; Bothn. Lapp. ross.: Nym. Consp. p. 776, vide etiam W. Nyl. Distr. p. 73.

Om. r Nykarleby Kråkskär: Laur.!; Nykarleby Ahlö et Socklot Sandö: G. Hedström!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126; p in litoribus lapidosis: Hellstr.; Jakobstad Båkholmen: Sahlberg!; Pyhäjoki Pahanieniemi: [J. G.] Appelberg!, cfr Hellstr. Distr. p. 12 et Malmgr.; Brahestad: Blom! — Kp. [Suma: F. Nylander!, cfr Ångstr. p. 51]; Shuja: Sahlberg!; spicis suberectis ad »Särovatka» [= Siirovatka: F. Nylander!]: Ångstr. p. 51, cfr etiam supra et N. I. Fellm.

Ob. Liminka fq: Brenn. Reseb. p. 78; circa Uleåborg in litoribus: W. Nyl. Till. p. 304!, cfr supra; (fq) in parte septentrionali

sinus bottnici ex. gr. li Maagrunni!: Brenn. Reseb. p. 77, spec. etiam e Simo!; Simo st fq: Zidb., vide etiam Hellstr. Distr. p. 7. — **Kk.** nondum certa.

Li. vide infra.

Lapp. ross. ad litora maris (p): Fellm. Ind.; ad mare album (Fellm. Ind., Spic., Selin): N. I. Fellm., cfr l. c. p. LIV et Becket. p. 607; Varsuga: Selin!; certa igitur e sola **Lv.**

Hellstr. Distr. p. 12 uppgifver att artens sydgräns är i Pyhäjoki, hvilket enligt hvad man numera känner ej är fallet. — **Li.** „til Østfinn.“: M. Blytt p. 223 och 224, jfr Hartm. p. 465; från nordligaste Finmarken: And. Cyp. p. 41. Emellertid säger Blytt: „If. Deiboll ogsaa i Østfinmarken, hvor den dog ikke er gjenfundet“: Blytt p. 1258 och Arrhenius säger „frustra a me investigata“: Arrh. ant. — Norman uppgifver dess nordgräns till 69° 57'—58': Norm. ann. p. 67 och 68, men nämner ingenting om dess förekomst i Sydvaranger.

Var. *brunescens* F. Nyl. „ad scopulos extimos maris albi, interdum valde obesa spiculis sessilibus erectis etc. varians“: Spic. II p. 20 och 21, der den beskrifves; exemplar från **Kp.** (möjl. **Kk.**) Siirvatka! [eller såsom Fellman skrifver namnet Siirvatka], jfr N. I. Fellm. Enl. Almqvist en rätt märkvärdig form.

Carex Buxbaumii Wahlenb.

In Lapponia superiore satis frequenter et copiose obviam; etiam in magna parte Kareliae onegensis satis frequenter inveniri indicatur, ceteroquin raro aut rarissime invenitur, sed usque ad fines australes lecta est.

In paludibus per totam Fenniam et Lapponiam silvaticam, in subalpinis rarescit: Spic. II p. 25; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in Fennia (p): And. Cyp. p. 40, cfr Nym. Consp. p. 776, vide etiam Led. IV p. 286.

Al. Eckerö stagnum Böle: Sælan! et Arrh. & K.! — **Ab.** vide infra. — **Nyl.** r in ripis fluminis Kyminjoki [Kymmene] ex. gr. in Pyttis Klåsarö! et Strömfors Kortö: Sæl. Ö. Nyl. — [**Ik.** haud fq, sed in toto territorio, in insulis ad ostium fluminis Neva (fq): Meinsh. p. 417.]

Ta. rr [Asikkala (!) Urajärvi ad partem septentrionalem lac. Säynätjärvi, [Lammi] Evo plur. loc.: Norrl. s. ö. Tav. — **Kl.** r Kirjavalaks: Fl. Kar!; Sortavala: W. Nylander in dupl!; Ristijärvi et Ruskiala: Chydenius in dupl!; ad Suistamonjoki: Hjelt Ant. p. 68! — **Kol.** r Nikola in pratis subhumidis ripariis: Elfv!

Tb. r Uurais ad Niinijärvi!, Saarijärvi ad pag. Saarijärvi: Broth. — **Kb.** r Ilomantsi: Fl. Kar!; Repola Koroppi: Wainio

Kasv.! — **Kon.** st fq per partes magis boreales, in paludibus et ad ripas p cop. In Saoneshje ad Schungu in prato turfoso: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 56.

Ok. Kuhmo Lentiira: Wainio Kasv.!; Kuhmo Hietaperä ad Ontojärvi: Brenner!; Kianta Pispajärvi ad Villijärvijoki: Malmgren! — **Kp.** ad flumen Sekehe [Seg]: Sahlb. Bidr.!

Ob. in Pudasjärvi superiore ad ripas amnium: W. Nyl. Till. p. 304, [ad **Kuus.** veris. referendum, ut certe O in Herb. Mus. Fenn. p. 12]. — **Kuus.** p ex. gr. Tavajärvi, Paanajärvi!, Palojärvi, Nuorunen: Sahlb. Fört., spec. ex Aaksojoki!; p praecipue in parte septentrionali: Wainio Kasv., spec. e Näränkävaaara!; Kuusamojärvi: Nyberg!; in vicinitate templi: Brotherus & F. v. Wright!, vide etiam sub **Ob.** — **Kk.** Oulanka Vartiolampi: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. r Kittilä ad Kukasjoki in nonnullis locis paludosis: Hjelt & H.!; in ripis muscosis turfosis paludum, lacuum et fluviorum per partem silvaticam et subsilvaticam Lapp. omnium usque fere ad Utsjoki Lapp. Kemensis et Enontekiäinen Lapp. Torn. p cop.: Wahlenb. p. 244 et 245, cfr Wahlenb. Fl. Suec. p. 630; ubiqve (fq): Fellm. Lapp.; Sodankylä in Vaulokankaat et fq in jugo Suolonselkä prope Kopsusjärvi, Inari locis numerosis inter Suolonselkä et Törmänen et frequentius ad Paatsjoki: Wainio Not.; extra montes alpinos (r) Naptushaara, Koptukasjoki, ad supremam partem fluvii Luirojoki, in reg. silvatica et subalpina montium Raututunturi et Saariselkä p, var. *heterostachya* Raututunturi Kopsusvanka in reg. silvatica: Hult Ant.; Utsjoki—Inari st fq: Sæl. kat.; per reg. subsilv. et subalpinam locis sphagnetosis et graminosis humidis ad ripas lacuum et fluminum st fq — fq, var. *heterostachya* Hn. cum forma genuina ad Jibmonsu'anto flum. Vaskojoki! sat copiose, [Rastekaisa h. 415]: Kihlm. Ant.; p in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinæ [usque ad Hammerfest]: Lund p. 92; Ostfinmarken p in reg. subsilv., subalp. (et alpina): Th. Fries laktt. p. 198; Öster Pasvig in reg. alp. [slätfjällsreg.], Carlebotten in reg. subalp.: Th. Fries p. 201; in Lapponia rossica ad Borisgleb: Norm. p. 315; Varangria austr. Angsnäs, Karlbunden in reg. subalp. — reg. alp. inf.: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 206—207, Th. Fries 1864 p. 49, Norm. ann. p. 68 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.; Kilpisjärvi et Naimakka: Malmberg]

Lapp. ross. (fq): Fellm. Ind.; in parte merid. occ. usque ad pagos Kantalaks et Umba (!) haud r, dein etiam ad Jokonga Lapp. ross. bor. or. (F. Nylander pl. exs.): N. I. Fellm., vide infra; Imandra: F. Nylander!; Tshun: Brotherus!; Hibinä, Tuatash et Kola: Hollmén & Enwald!; ad superiorem partem lacus Keinjavr: Palmén!; Orloff: Kihlm.; Subovi prope pagum! inter Vaidoguba et Cap Skorobejeff: Broth. Wand. p. 13 et 14; prope Varsina, inter Jenjavr et Nisnjavr, prope Keinjavr: Broth. Reseb.

A b. [Pojo] p in palud. ad Henriksdal, Täcktom: A. Nyl., jfr Led. IV p. 286, behöver bekräftas, freqvensen är åtminstone vilseledande. — **Sat.** Kyrö: Asp, högst osäkert. — **Ok.** Must. citerar Wainio för Kianta, men detta är icke rätt, såsom framgår af det ofvanstående. — **Lapp. ross.** Att arten numera uppvissats i alla delar här af framgår af det ofvanstående, hvarföre N. I. Fellmans uppgift är i viss mån vilseledande.

F. Nylander (Spic. II p. 25) omnämner en var. *mutica* med trubbiga fjäll, utan att säga något om dess utbredning.

Angående f. *heterostachya* Hartm. se under **Lapp. fenn.** (Hult Ant. och Kihlm. Ant.) och jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Carex alpina Sw.

In ultima Lapponia frequenter crescere videtur, ad meridiem versus frequentia minuitur, ut jam in Lapponia maxime australi satis rara sit, sed saltem usque ad 65° 50' procedit. Var. inferalpina Wahlenb. f. typica multo frequentior est et sola adest in plagis australibus.

In alpinis haud raro, [var.] *inferalpina* in umbrosis ad rivulos subalpinos etc.: Spic. II p. 25, cfr And. Cyp. p. 39; Fenn. bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries, cfr Nym. Syll. p. 397; Ostrobothnia (F. Nylander in litt.) etc.: Led. IV p. 286; Lapp.: Nym. Conspl. p. 776; Fenn. bor.: Nym. Suppl. p. 323.

Ob. Rovaniemi: Brenner!, cfr Hjelt & H. et Herb. Mus. Fenn. II p. 126, spec. mancum. — **Kuus.** var. *inferalpina* Iivaara! [spec. etiam leg. Silén!], ad ripam Kiitämä, Nuorunen (M. & J. Sahlberg!), Mäntytunturi et in vicinitate lac. Paanajärvi (!), ubi st fq obviam: Wainio Kasv.; Haataja et Hyväniemi ad ripam lacus Ylikitkajärvi, Aventojoiki, inter Kuontijärvi et Rukatunturi (F. v. Wright), ad Kitkajoki plur. loc.: Broth. litt. — **Kk.** var. *inferalpina* ad Vartiolaampi et Kankahinen: Wainio Kasv., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Lapp. fenn. var. *inferalpina* st r Kolari inter Kuoppa et Äkäslompolo! in silva mixta, Kittilä compluribus locis in silvis

praecipue subpaludosis secundum lacum Pyhäjärvi et fluvium Aakenusjoki: Hjelt & H.; praecipue *β inferalpina* in graminosis humidiusculis inferalpinis per... Finmarkiam totam usque ad Utsjoki p: Wahlenb. p. 241, cfr l. c. p. XVIII, (LVII), LIX et Wahlenb. Fl. Suec. p. 629; ad Utsjoki et Inari (!) in graminosis humidiusculis fq, *β inferalpina* fq: Fellm. Lapp.; Inari fq ad Kultala et ad Paatsjoki, fq etiam ad Kängäs prope mare glaciale: Wainio Not.; Pallastunturit Rihmakuru: Hjelt, cfr Hjelt & H. p. 79; in toto territorio usque ad terminum betulae st fq, sed in reg. subalpina agri utsjokensis fq: Kihlm. Ant.; fq in reg. subalpina totius Finmarkiae: Lund p. 92 et Th. Fries Iaktt. p. 198 [Ostfinmarken]; Varangria austr. in reg. subalp. — reg. alp. inf. in graminosis humidis: Arrh. ant. -- [L. ent. reg. alp., subalp. et silv. p: Læst.; Kilpisjärvi: Malmberg!]

Lapp. ross. a fluvio Niva ad septentrionem fq: Fellm. Ind.; per totam peninsulam Lapp. in regionibus alpinis haud raro, var. *inferalpina* locis graminosis humidiusculis p. Interdum spica terminali mere mascula observatur (f. *heterostachya* And.): N. I. Fellm.; Kantalaks: F. Nylander! et Sahlberg!; in omnibus partibus hujus territorii aut lecta aut adnotata est.

Kp. Solovetsk [Solovki]: Beket. p. 605; uppgiften är ej alldeles osannolik, men behöfver bekräftas, så mycket mer som Beket. ej alls upptager *C. Buxbaumii*, hvars förekomst på Solovetsk är mera sannolik. Sydgränsen för *C. alpina* skulle, om uppgiften vore riktig, flyttas till ungefär 65°.

Var. *inferalpina* Wahlenb. se under hufvudformen.

Var. *nigrescens* And. upptages Ross. arct., Lapponia (Schrenk in litt.): Led. IV p. 286. Någon speciallokal känner jag ej, ehuru formens förekomst hos oss nog är sannolik.

Carex nigra (Bell.) ¹⁾

Uppräknas under namn af *C. parviflora* bland arter, som äro allmänna vid Lp. Ponoj: Knabe Pfl. p. 281; antagligen har dock namnet uppkommit genom tryckfel i st. f. *C. pauciflora*, se ofvan p. 225.

¹⁾ Carex holostoma Drej.

In monte alpino Hibinä adhuc semel lecta est. Anno 1892, impressione hujus operis jam inchoata, primum apud nos certe distinxit Kihlman.

Lim. Hibinä: Enwald & Hollmén!, cfr Kihlm. in Diar. 13, V, 1892.

Carex atrata L.

In summa Lapponia (satis frequenter?) obviam; infra 67° 10' non visa est.

In alpinis fq: Spic. II p. 26, vide sub **Lapp. ross.**; maxima pars Lapp.: Fries, cfr Nym. Consp. p. 776 et vide etiam Led. IV p. 287.

Li. in graminosis inferalpinis durioribus per... totam Finmarkiam maritimam usque ad Varangriam st fq, nec ibi in alpinibus: Wahlenb. p. 242, cfr Wahlenb. Fl. Suec. p. 630; Petshenga (!): Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; (fq) in reg. subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 92 et Th. Fries laktt. p. 198 [Ostfinmarken]; Varangria austr. Angsnäs!, Reppenjaschka reg. subalp. — reg. alp. in devexis siccioribus et fissuris rupium p: Arrh. ant., vide etiam Hartm. p. 464. — [**L. ent.** reg. alp. fq: Læst.; Koltapahta: Malmberg!]

Lapp. ross. ad peninsulam Karelsgammen et ostium sinus Kola: Fellm. Ind., cfr, ut etiam de Spic., N. I. Fellm.; mihi modo in insula Kildin (!) et ad piscinam Olenji obvia fuit: N. I. Fellm., (cfr l. c. p. LII); Shelesna! et Seredna prope Kantalaks (!): Mela Pl.; Jeretik, pag. Ora: Enw. ann., e Jeretik report. Hollmén!; Kildin copiose, Tsiptnavolok, prope pag. Vaidoguba! et Muotkavuona Broth. Wand. p. 10, 11, 14 et 15, spec. etiam e Subovi!; Podpachta et Gavrilova: Beket. p. 605, vide infra.

I den lägre fjällregionen... i hela Norge och Finland: And. Cyp. p. 38. Uppg. är vilseledande, då arten blott förekommer i Lappland. Måhända härpå grundar sig „einheimisch in Finnland“: Wied. & W. p. 557, jfr l. c. p. XC och Klinge p. 109. Oriktigheten af Wied & W:s uppg. framhålls redan Rupr. Anal. p. 154.

Ob. Uppräknas af Jul. p. 4, tydligen alldeles oriktigt. — **Lapp. ross.** Stranden af sjön Imandra: Beket. p. 605; antagligen afses något af fjällen vid nämnda sjö, om ej uppgiften afses *C. Buxbaumii*; måhända behöfva äfven uppgifterna från de öfriga fyndorterna bekräftas (jfr under *C. alpina*). Dessa uppgifter äro dock sannolika.

Carex ustulata Wahlenb.

In summa Lapponia rara est.

Lapp.: Nym. Consp. p. 775 et 776.

Li. ad fluvium Paatsjoki: Fellm. Lapp., cfr Led. IV p. 295, ubi signo! spec. notatur, et Wainio Not. — [**L. ent.** Kåbdavanka:

Wahlenb. Fl. Suec. p. 623; reg. alp. p: Læst.; Kilpisjärvi „Norska fjällen“: Malmberg!]

Lp. Raddeoi prope Svjätoj-noss: F. Nylander!, cfr N. I. Fellm. l. c. p. XLVIII et Beket. p. 605.

Största delen af Lappl. och norra el. östra Finl.: Fries; Finl.: Nym. Syll. p. 397; alldeles orätt hvad Finland angår. — Li. Ehuru arten förekommer i Ostfinmarken (se t. ex. Blytt p. 1260 etc.) finnes den ej, såvidt man nu känner, inom den del deraf som räknas till Finlands naturalhistoriska område.

[*Carex fuliginosa* Schk.

In regione alpina montium Lapponiae Enontekiensis rarior.

Lapp. bor. or.: Fries; in alpium Tornensium convalle Kåbdavanka ad Kåbdajavr et Tjatsa: Wahlenb. Fl. Suec. p. 624 nomine *C. frigida*, cfr And. Cyp. p. 27; Lapp. bor.: Nym. Consp. p. 771 nomine *C. fuliginosa* * *misandra* R. Br.

L. ent. reg. alp. p: Læst., spec. e Peltsana!; »Kaisapatha»: Backm. & H. p. 236; Tshatsekaise: Montin!; Kilpisjärvi: Malmberg!, vide etiam Hartm. p. 456 et Herb. Mus. Fenn. II p. 126 nomine *C. misandra* R. Br.

Lapponia (Fellm. et Prytz pl. exs.): Led. IV p. 294, har afseende å L. ent. och ej på Lapp. ross., se N. I. Fellm. p. XXIII. Ryska lappland (Fellm. Ledeb.): Beket. p. 605 är derföre tydligen oriktigt, då arten ej förekommer i denna del af Archangelska guvernementet. Tilläggas må att arten ej omnämnas i Fellm. Lapp.]

Carex rariflora (Wahlenb.) Sm.

In tota Lapponia orientali et ad mare glaciale frequenter inveniri indicatur; ceteroquin in Lapponia occidentali rara. Ad oram maris albi saltem usque ad 65° progreditur. (Extra territorium ibidem ad 64° 20' lecta est).

Ad litora maris albi et sinus Kola (p) et in paludosis par. Kuolajärvi in Lapp. Kemensi: Spic. I p. 29 et 30, cfr And. Cyp. p. 35 et 36; ad litora maris albi et glacialis, in alpina adscendens: Spic. II p. 26; Finl.: Nym. Syll. p. 397; Lapp. Carel. ross.: Nym. Consp. p. 775, vide ceterum infra.

Kp. [Suma: F. Nylander!, cfr Ångstr. p. 51]; Kemi: Kihlm.; Solovetsk: Selin!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Kk. Keret: Brenner!; Fedosersk: Brotherus!; Sonostrow, Knjasha et inter Kouta et Knjasha: Mela Pl.

Lk [par. Kuolajärvi] inter Kuolajärvi et Vuorijärvi: F. Nylander!, cfr supra; Kopsusvanka: Hult Ant. — **Li.** locis uliginosis maritimis... Finmarkiae p: Wahlenb. p. 242 et 243, ubi describitur nomine *C. limosa* β *rariflora*; (fq): Fellm. Lapp. eodem nomine; in regione alpina ad Kögäs prope mare glaciale: Wainio Not.; tantum extra territorium nostrum [in alpe Rastekaisa!] et ad sinum varangricum: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae a mari usque ad terminum betulae: Lund p. 91, cfr Lund Beretr. p. 43; Ostfinmarken reg. subsilv. et subalpina fq: Th. Fries Iakt. p. 198, cfr l. c. p. 200 et 201, et Th. Fries Resa p. 62; in Varangria merid. prope Elvenæs supra terminum betulae: Norm. p. 315; reg. subalp. litoralis — reg. alp. in pratis humidis fq: Arrh. ant., spec. e Karlbunden!, vide etiam M. Blytt p. 240 etc. — [**L. ent.** reg. alp. (p), reg. subalp. r: Læst., spec. e Moskana!, vide etiam Hartm. p. 457.]

Lapp. ross. Juxta litora marium et in paludosis totius Lapp. Ross. vulgaris, etiam in alpina adscendens: N. I. Fellm.; spec. in H. M. F. adsunt e Kantalaks!, Umba!, Tshavanga!, Petshenga!, Jeretik!, Kola!, Olenji!; e permultis locis enumeratur in Mela Pl., Broth. Wand. etc. (etiam in **Lp.**)

Ostrobottnia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 297; mellersta och norra Finl. samt största delen af Lappl.: Fries, grundar sig hvad Finland angår sannolikt på Nylanders uppgift. Då denna emellertid ej blifvit bestyrkt på senare tid, antager jag att den möjligen grundar sig på analogi-slut och är oriktig. — **Lapp. fenn.** Då jag ej såg arten och Wainio Not. blott upptager densamma för **Li.**, har jag hänfört Fellmans uppg. uteslutande till denna provins; frekvensen kan endast anses gälla Ishafvets kust.

C. stygia Fr. Norra el. östra Lappl.: Fries; „in paludosis Finmarkiae, etiam e Russia arctica copiosa adest in Musæo Petrop. ex Nylander in litt.“: Fries p. 234, jfr And. Cyp. p. 36. — [**L. ent.** Kaaresu'anto: And. Cyp. p. 36, men arten upptages af Hartm. p. 457 endast för Finmarken.] — **Lapp. ross.** se ofvan och jfr N. I. Fellm. p. 74, som utförligt redogör härför. N. I. Fellm. säger f. ö. att formen är honom alldeles okänd från Lapp. ross. Att F. Nylanders exemplar i Fries herb. af *C. stygia* från Hibiria tillhör *C. pulla* framhålles af Th. Fries Iakt. p. 200, jfr N. I. Fellm. l. c. Exemplar i Fischers herbarium hura deremot till *C. limosa* enl. Treviranus i Mosc. Bull. 1863 N:o 2 p. 542.

Carex limosa L.

In maxima parte Fenniae et Laponiae frequenter — satis frequenter et interdum copiose obviam, in nonnullis plagis ut in

media parte Fenniae orientalis frequentissime nascitur, in aliis praecipue ad meridiem versus frequentia minuitur, ut in Alandia rarius inveniatur. In Lapponia maxime septentrionali distributio omnino incerta esse videtur.

Kalm; in paludibus cum praecedente [*C. irrigua*]: Spic. II p. 26; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam usque ad alpes: And. Cyp. p. 37, cfr Nym. Consp. p. 775 et vide etiam Led. IV p. 307.

A1. st r: Bergstr.; Finström, Bastö, Föglö, Gripö: Bergstr. Beskr.: Finström Bergö: Sælan!; Geta: Hult ann.; Hammarland! ad praed. sacerdotis, Eckerö Böle, Finström Godby: Arrh. & K.; Geta Grästräsk, Sund Tjurnästräsk: Bergroth; Geta Brokträsk: Ch. E. Boldt. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; circa Aboam p: Arrh.; Pargas st r—p: Arrh. Ann.; circa opp. Nystad st fq: Hollm.; Sagu: Nikl.; fq: Sand!., A. Nyl., Sel. et Printz; st r: Ch. E. Boldt. — **Nyl.** (p): His. et W. Nyl.; Esbo Sökö duobus locis, st r [in vicinitate urbis Helsingfors etc.] esse videtur: Kihlm. ann.; fq: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** Lavansaari: Brenn!.; st r: Blom; st fq—fq: Lindén; in interiore parte p: l. c. in praef. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 416].

Sat. (st fq): Malmgr.; fq et cop.: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop.; fq: Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; p: Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** p: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar.; p—st fq: Hjelt. — **Kol.** fq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; p: Laur. — **Tb.** st fq: Broth.; fq: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fqq: Mela; fq: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** fqq in paludibus praesertim subsphagnosis vel sphagnosis, profundis, aqvisis, copiose saepeque fere totam vegetationem graminosam formans, in Reg. occ. fqq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** fq: Wainio Kasv.; st fq: Must. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob. [st fq: O. R. Fries p. 167]; fq—st fq et saepe copiose praecipue in sphagnetis, sed etiam in paludibus et aliis locis paludosis per totum territorium: Hjelt & H., vide etiam Jul. p. 4. — **Kuus.** fq: Wainio Kasv.; fqq: Sahlb. Fört. — **Klk.** fq: Wainio Kasv.; Knjasha: F. Nylander!; Sonostrow: Mela Pl.; in parte inferiore [Lapponiae Rossicae] rarius, ultra pagum Kantalaks nullibi vidi: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX.

Lapp. fenn. fq — st fq et saepe copiose: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in turfosis apertis, sphagnetis, ripisqve sphagnetosis fluviorum fq: Blom Bidr.; in paludibus fluctuantibus limosis per partem silvaticam et subsilvaticam omnium Lapp. vulgaris: Wahlenb. p. 242 et 243; in paludibus limosis ubiqve: Fellm. Lapp.; praesertim in paludibus in Kuolajärvi, verisimiliter fq, et fq ad Lokka et Mutenia et abundanter ad Kairala et suis locis verisimiliter etiam alibi in Sodankylä et Kemijärvi, Inari ad Kultala et Kyrö in regione coniferarum mixtarum: Wainio Not.; st fq in reg. silvatica: Hult Ant.; in agris inarensibus reg. subsilvaticae Verkköjärvi (F. Silén!), Tirro, Toivoniemi, Väylä, Pakananjoki, nec non in reg. subalpina utsjokensi circa Mandojäyri: Kihlm. Ant., spec. e Mielitschokka!; vide ceterum infra. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 260.]

Lim. Shelesna: Mela herb.; Kantalaks, Jokostrow, Porjeguba: Mela Pl.; Lujavr plur. locis, Umpjavr!: Kihlm. — **Lv.** Kuusreka: Mela Pl.; in multis locis: Kihlm.! — **Lp.** Ponoj: Enwald & Knabe! — **Lm.** multis locis: Kihlm., vide ceterum infra.

Det synes framgå af det ofvanstående att denna arts förekomst i hög grad beror af lokala omständigheter, hvarföre jag ej heller ansett mig hafva skäl att direkt betvifla någon uppg., om den äfven anger ett helt olika förhållande än det som råder i de närmaste granntrakterna. — **Nyl.** [Hogland] „Moore“ Schrenk p. 156; Brenn. p. 37 betviflar möjligen onödigtvis uppgiften. — **Li.** Ehuru arten af M. Blytt uppgifves för Ostfinnmarken, rättas denna uppgift af Blytt p. 1259. Det synes således sannolikt att arten ej går synnerligen nära kusten, derifrån ingen uppgift föreligger. — **Lapp. ross.** fqq: Fellm. Ind., men hans *C. limosa* innefattar äfven *C. rariflora* och *C. irrigua*, jfr redan N. I. Fellm., hvarföre jag varit tvungen att utesluta uppgiften såsom stridande emot N. I. Fellmans nyare uppg.; emellertid uppgifves utbredningen alltför inskränkt i den sistnämnda (jfr äfven under **Lapp. fenn.**). Att denna uppg. uteslutande afser **Kk.** framgår af dess lydelse. Framhållas må att Ruprecht ej upptager arten i Fl. Samoij.

I **Sat.** har jag sett arten ej sällan förekomma med endast hanaxet, i det alla honax felslagit. Från **Kuus.** uppgifver Sahlb. Fört. att den vid Nuorsenlampi förekommer med längre slidor och en dylik form har jag äfven sett i **Lk.**, t. ex. Kittilä Aakenustunturi!, Kolari „ad confluvium Ylläsijoki et Muonionjoki!“

Carex laxa Wahlenb.

In Lapponia Enontekiensi majore frequentia inveniri indicatur; ceteroquin in Lapponia maxime occidentali et Fennia

maxime septentr.-occidentali rarissime occurrere videtur. Ad meridiem versus adhuc vix infra 67° lecta est.

In ripis turfosis lacuum circa Enontekiäinen Lapp. Tornensis: Wahlenb. in Sv. V. Ak. H. 1803 p. 156, ubi describitur, cfr And. Cyp. p. 36 et 37; Lappon.: Nym. Consp. p. 775; Fenn. bor. occ. (Ostrob. bor.): Nym. Suppl. p. 323.

O b. Rovaniemi inter Tolonen et Tepojärvi in abiegno turfoso subpaludoso: Hjelt & H.!

L k. r Kolari Koskenniemi sat cop. in sphagneto subturfoso, circa Jokijalka nonnullis locis: Hjelt & H., cfr l. c. p. 43, spec. e Jokijalka prope Ylläsajoki!; Muonio: Malmberg! — [**L. ent.** rr in ripis lacuum turfosis, a me non nisi ad Kaunavaara haud procul a templo Enontekiensi frequenter lecta: Wahlenb. p. 237; in ripis... Lapp. Tornensis subsilvaticae ad Enontekiäinen et Kaaresu'anto copiose: Wahlenb. Fl. Suec. p. 624, cfr l. c. p. XVIII et Fellm. Lapp.: reg. subalp. et silv. (fq): Læst.; interdum in reg. subsilv.: Norrl. Lappm. p. 260; Kaaresu'anto: L. L. Læstadius!; (r) Wittanki, Jukkasjärvi: Backm. & H. p. 233.]

Norra Lappland, mellersta och norra Finland: Fries; att arten uppgifves för mellersta Finland beror möjligen på ett tryckfel; den är såsom synes känd endast från nordligaste delen. — **Lapp. ross.** Lappland (Fellm.): Beket p. 605. Fellmans uppgifter afse alldeles icke Ryska lappmarken, der arten, så vidt man nu vet, icke är funnen, jfr N. I. Fellm. p. XXIII.

Carex irrigua (Wahlenb.) Sm.

In Lapponia, praecipue litore orientali maris glacialis excepto, ut etiam in Fennia septentrionali et media plerumque frequenter obviam; ad meridiem versus frequentia sensim minuitur, ut in Fennia maxime australi passim et in nonnullis plagis rarius tantum legatur.

In paludosis usque ad regiones alpinas: Spic. II p. 26; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; ut *C. limosa*, sed in plagis frigidioribus et in paludibus minus limosis sat cop., in Lapponia frequentior quam *C. limosa*: And. Cyp. p. 37; Fenn.: Nym. Consp. p. 775, vide etiam Led. IV p. 307.

A 1. st r [Föglö] Degerby: Bergstr. Beskr.; Geta (!) Östergeta, Dånö et in montibus par. Geta [Brokträsk: Ch. E. Boldt]: Hult ann.; Finström Godby: Arrh. & K.; Lemland Rödhann: Laur. Fört.!; Sund in stagno Tjurnäs: Bergroth. — **A b.** in vicinitate ur-

bis Åbo p: Arrh.; in vicinitate opp. Nystad p: Hollm.: Pargas p: Arrh. Ann.: Uskela (fq): Nikl.!; (fq): Sand.!; A. Nyl. et Printz; p: Sel.; st r: Ch. E. Boldt; Zett. & Br. omittunt. — **Nyl.** p: His. et W. Nyl.; Esbo st fq (saltem), multo frequentior quam *C. limosa*, Helsingfors etiam frequentior quam *C. limosa*: Kihlm. ann.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; Hogland p: E. Nyl. Ber.: [Hogland] (r), Tytärsaari!: Brenn. — **Ka.** p: Blom; p — st r: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [p frequentior in Isthmo, Lachta, Parkala, Levaschow, Bjeloostrow: Meinsh. p. 416].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav., Bönsd. et Wainio Tav. or.; fq: Asp. & Th. — **Sa.** st fq: Hult. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.; st fq: Hjelt. — **Kol.** st r, in reg. aren. non observata: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; fq: Laur. — **Tb.** st fq — fq: Broth.; fq: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Mela et M. & J. Sahlb. — **Kb.** (p): Eur. & H.; fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq in pratis subhumidis interdum cop.: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** fq: Wainio Kasv.; st fq: Must. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob. [fq: O. R. Fries p. 167]; (st fq) et in paludibus nonnunquam satis cop. per totum territorium: Hjelt & H. — **Kuus.** fq: Wainio Kasv. — **Kk.** fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. (st fq): Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in pratis paludosis, turfosisqve apertis vel piniferis vel sphagnetis fq: Blom Bidr.; in aqvis irrigatis per partem silvaticam et subalpinam omnium Lapp. vulgatissime, ut etiam in alpinis et inferalpinis p: Wahlenb. p. 242 et 243, ubi describitur nomine *C. limosa* *γ irrigata*; fq: Fellm. Lapp. eodem nomine; fq in Kuolajärvi, Kemijärvi, Sodankylä, Inari, et ad Paatsjoki usque ad mare glaciale: Wainio Not.; fq in reg. silvatica, st fq in reg. subalpina, etiam supra terminum silvae in Nattastunturit et Saariselkä: Hult Ant.; in sphagnetis aqvis et paludibus usque ad terminum betulae saltem fq, [Rastekaisa h. 415]: Kihlm. Ant.; Utsjoki fq: Sæl. kat.; fq in reg. subsilv. et subalpina totius Finmarkiae: Lund p. 91 et Th. Fries Iaktt. p. 198 [Ostfinmarken]; Varangria austr. in betuletis humidis reg. subalpinæ: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 260.]

Lapp. ross. in paludosis totius Lapponiae rossicae, exceptis partibus maxime orientalibus fq: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 606; Jokonga: F. Nylander!; Kuusreka, Tetrina, Tshapoma, Pjalitsa, Ponoj et in locis magis ad occidentem versus: Mela Pl.; Tsiptnavolok: Broth. Wand. p. 12; inter Jenjavr et Nisnjavr: Broth. Reseb.

Förekommer ganska ofta med honblommor i hanaxets topp. Från **Ok.** Paltamo: Lackström! finnes en form med ljusbruna axfjäll. — Se äfven Spic. II p. 26.

Carex livida (Wahlenb.) Willd.¹⁾

In Lapponia enontekiensi, ut videtur, passim obviam, ceteroquin rara, sed quamquam rarissime saltem usque ad 61° 55' ad meridiem versus invenitur, ut etiam extra territorium prope fines australes.

[Hab. in paludibus ad fontes silvestres Lapponiae enontekiensis: Wahlenb. in Sv. Vet. Ak. H. 1803 p. 162, ubi describitur nomine *C. limosa* δ *livida*]; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Ostrobothnia (F. Nylander in litt.) etc.: Led. IV p. 292; Lapp.: Nym. Consp. p. 775; Fenn. occ. bor. (Kuusamo), or. (Carel. ladog., oneg.): Nym. Suppl. p. 323.

[**Ik.** prope Petersburg ad Lachta: Meinshausen in Bot. Centralblatt XXX (1887) p. 52—56.]

Sat. rr Tyrvää Isojärvi (vide infra) et Kyrö Haukijärvi!: Hjelt, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126. — **Kl.** Ruskiala: Simming!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Oa. (p) in paludosis udis Jurva!, Qvarken!, Jalasjärvi: Malmgr., cfr l. c. p. 7; Qvarken Replot Boviksträsk: Broth. litt. — **Tb.** [Pihlajavesi] inter Iso-Kömi et Koivumäki in palude udo interdum cop.: Norrl. n. v. Tav. p. 424! — **Kon.** r in paludibus aqvisos limosis ad Selki! et Unitza!: Norrl. On., cfr Not. XIII p. 458 et vide Günth. p. 56.

Om. (p) Perho!, Gamla Karleby, Lohtaja: Hellstr., cfr Medd. I p. 99.

¹⁾ *Carex imandrensis Kihlm.*, verosimiliter proles hybrida *C. lividae* et *C. limosae* unico loco ad lac. Umpjavr in **Lim.** parce lecta est; formis intermediis ad *C. limosam*, in proxima vicinitate crescentem, recedere videtur: Kihlm., vide Diar. 4, IV, 1891.

Kuus. prope Aakso[n]järvi: Sahlb. Fört., cfr Wainio Kasv.
— **Kk.** Sonostrow: Mela Pl. et herb.

Lapp. fenn. rr Kittilä prope Aakenustunturi in palude: Hjelt & H.!; in paludibus limosis et juxta scaturigines per partem silvaticam totam Lapp. suecicarum usque ad Enontekiäinen p (fq): Wahlenb. p. 236 et 237; (p): Fellm. Lapp.; in sphagnetis aqvisis reg. subsilvaticae ad Kaamasjoki (F. Silén!), Tirro!, Väylä!, probabiliter quoque alibi, plerumque *Ustilagine Caricis* graviter infectam vidimus: Kihlm. Ant.; [Varangria sin. Mäskfjord prope Nyborg: Arrh. ant.! — **L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst., cfr Martins p. 185; Hetta et Kaaresu'anto: Malmberg!, cfr Norrl. Lappm. p. 261.]

Lapp. ross. ad flumen Tuloma: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm., qui ipse non vidit, (l. c. p. XXIII et XLI) et Beket. p. 605; Kantalaks: Sahlberg! et Malmberg!, cfr Diar. 5, XI, 1870 et Bot. Centr. XXX p. 55; Jokostrow et Seredna prope Kantalaks: Mela herb. etiam ad Porjeguba: Mela Pl.; Ponoj: Enwald & Knabe!, cfr Knabe Pfl. p. 281; Ora!, Jeretik!, Ponoj et Jokonga cop. in omnibus locis: Enw. ann.; Voroninsk: Kihlm!

Det uppgifves att arten ännu ej blifvit funnen i Finland: And. Cyp. p. 35. — I afseende å uppg. från **Sat.** märkes att exemplaren från Tyrväi (61° 20') måhända ännu behöfva granskas. — **Kuus.** Tuvajärvi: Bot. Byt.; osäkert, kanske afses Tavajärvi, men i hvarje fall behöfves vidare undersökning. — **Lapp. fenn.** Arten upptages ej i Wainio Not., ehuru det antages att den bör förekomma. Fellmans freqvens torde således röttast afse **L. ent.**

[Hybriden *C. livida* × *panicea* omnämnes såsom tagen „in der nächsten Umgebung von St. Petersburg unfern des Meerbusenstrandes“ således nära Finlands gränser af Meinshausen i Bot. Centralblatt XXX (1887) p. 53.]

Carex panicea L.

In Fennia austro-occidentali frequenter crescit; etiam in aliis plagis magna frequentia inveniri indicatur, sed cum C. sparsiflora commixtam esse suspicor, quare distributio non certa sit; saltem in nonnullis plagis ad circ. 63° passim occurrere videtur et quamquam rara ad 67° 45' fere et extra territorium ulterius ad septentrionem versus lecta est.

Kalm; in paludibus et pratis humidis usque ad Lapponiae fines australes, (nullibi vero juxta mare album et in **Lapp. Ross.** visa): Spic. II p. 26 et 27; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries: Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 775.

A1. (fq): Bergstr.: fq: Bergstr. Beskr.; in pratis udis fq: Tengstr.! — **Ab.** fq: Zett. & Br. et Arrh. Ann.; Uskela fq: Nikl!; fq: Sand., A. Nyl. et Printz; p: Sel. — **Nyl.** fq: His. et W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; Tytärsaari: Brenn!; f. *gynobasis* r: His. — **Ka.** Lavansaari: E. Nyl. Berl., cfr Brenn.; r Antrea Liikola forsitan cum *C. sparsiflora* confusa: Lindén. — **Ik.** (p): Malmb.; [fq: Meinsh. p. 415], vide etiam infra.

Sat. p, interdum ex. gr. Karkku ad Kärppälänjoki et Birkkala circa Nokia cop.: Hjelt! — **Ta.** fq: Leop., Asp. & Th. et Norrl. s. ö. Tav.; non mihi obviam: Wainio Tav. or. p. 39. — **Sa.** Villmanstrand Parkkarila: Sæl. ann!; Hult non comm. — **K1.** (st fq): Fl. Kar.¹⁾; non vidi: Hjelt. — **Kol.** Elfv. non comm.

Oa. p: Laur. — **Tb.** non vidi: Broth. — **Sb.** r: Mela; Kuopio: Mela herb.; Nilsä: E. Nylander! — **Kb.** Värttilä (A. H. Petander): Kihlm. Beob. p. XXVIII: [Liperi] (p) Nenäsenmäki!: Eur. & H.: p: Wainio Kasv.; Ilomantsi: W. Nylander! nomine var. *sublivida*. — **Kon.** in paludibus pratisqve humidis plur. loc. fq: Norrl. On., cfr Günth. p. 56.

Om. p: Hellstr.¹⁾ — **Ok.** ne p qvidem: Wainio Kasv. — **Kp.** ne p qvidem: Wainio Kasv.

Ob. [non invenitur: O. R. Fries p. 167]. — **Kuus.** usque ad Mäntytunturi in parte septentrionali: Wainio Kasv.! — **Kk.** vide infra.

Lapp. fenn. rr Kittilä Kukasjoki prope Kukasjärvi in palude subturfoso, viva colore magis obscure viridi a typo recedit, ad hanc speciem tamen pertinere determinavit Kihlm.: Hjelt & H!., vide ceterum infra. — [**L. ent.** Kaaresu'anto: L. L. Læstadius!; Enontekiäinen: Montin!. vide etiam Martins p. 185 et infra.]

Lapp. ross. Kantalaks et Porjeguba: Mela Pl., vide ceterum infra.

På fuktiga ställen ända till nordligaste Lapplands fjällregion: And. Cyp. p. 33 och 34, är ej riktigt, se under **Lapp. fenn.** — **Nyl.** Hogland: Schrenk p. 151 och 156; Brenn. p. 37 betviflar måhända utan tillräckligt skäl uppgiften. — **Ik.** Malmbergs exemplar hör till *C. sparsiflora*. — **Sat.** och **Oa.** st fq: Malmgr.; exemplaren höra delvis till *C. sparsiflora*. — **Ta.** p: Bonsd.; exemplaret hör till *C. sparsiflora*. — **Sa.** Valkiala fq: Hult Fört., freqvensen förefaller misstänklig. — **K1.** Uppg. i Fl. Kar. hänför sig möjligen till andra delar af Karelen; i hvarje händelse är freqvensen alltför hög och antagligen ingår *C. sparsiflora*

¹⁾ Vide infra.

Backm. upptager visserligen p, men *C. sparsiflora*, som dock är temligen allmän, upptages ej alls. **K.** i Herb. Mus. Fenn. p. 13 torde afse antingen exemplar från Ristjärvi: Chydenius! eller Kide: Brander!, men hvardera tillhör *C. sparsiflora*. — **Oa.** se under **Sat.**; äfven Lauréns uppg. behöfver måhända bekräftas. — **Om.** måhända behöfver äfven Hellströms uppg. bekräftas. — **Ob.** Upptages af Jul. i V. Ak. H. p. 176; troligtvis afses *C. sparsiflora*. — **Kk.** Uppg. i Wainio Kasv. har jag ej ansett mig böra föra till denna provins.

Lapp. fenn. „ubique vulgarissime tam in alpinis ac extra et infra alpes a locis uliginosis sterilibus“: Wahlenb. p. 236; „ubique fq“: Fellm. Lapp., jfr Led. IV p. 291; [Sodankylä] „in campis vel pratis graminosis silvisqve frondosis p — st fq“: Blom Bidr., jfr Kihlm. Beob. p. XVII, XVIII och XIX, der uppgifterna likväl delvis anföras med frågetecken; „almindelig i Fyrre- og Birke-Regionen over hele Finmarken“: Lund p. 90; „m. alm. til Ostfinn.“: M. Blytt p. 234 et 235, jfr äfven Suomen Kasvio p. 171 och 172. — [**L ent.** var. *tumidula* „ad Maunu“: L. L. Læst. p. 283, der den beskrifves, jfr Læst., And. Cyp. p. 33 o. 34 och se äfven Led. IV p. 292.] Oaktadt alla dessa samstämmiga uppg. betvivlar jag högeligen, att arten förekommer i nordliga delarne af Lappland — redan F. Nyl. sade angående *C. sparsiflora* „synonymon [*C. panicea*] Florae Lapp. huc [ad *C. sparsifloram*] pertinere vix dubium mihi videtur“: Spic. II p. 27 — utan tror jag att alla dessa uppg. böra i hufvudsak hänföras till *C. sparsiflora*. Att Lunds bestämningar äro oriktiga framhålles särskildt af Th. Fries p. 201, jfr Blytt p. 1259; Fellm. åtskilde ej alls båda arterna och Wahlenb. endast delvis. För min del såg jag ingen typisk *C. panicea* i Lappland, utan endast en afvikande form, som dessutom förekom blott på ett enda ställe. Wainio Not. upptager *C. sparsiflora* såsom allm. från nästan alla ställen han besökt i Lappm., men ingen *C. panicea*; lika litet finnes utom de nyss anförda i H. M. F. något exemplar från de nordliga trakterna, som kunde hänföras till den sistnämnda. Anmärkas bör äfven att, ehuru Backm. & H. p. 234 o. 235 upptaga *C. panicea* såsom allm. och *C. sparsiflora* såsom spridd, så säger dock en senare förf. C. Melander (Bot. Not. 1883 p. 161) att *C. sparsiflora* är „fallt ut lika allmän som *C. panicea* ja t. o. m. allmännare“, hvilket redan gäller södra delen af Vesterbotten. Uppg. från **L.** i Herb. Mus. Fenn. p. 13 torde hänföra sig till ett exemplar från Inari: E. Nylander & M. Gadd!, men detta tillhör *C. sparsiflora*. I afseende å Bloms uppgift märkes att *C. sparsiflora* upptages med alltför låg frekvensgrad och att Bloms exemplar, inlemnadt under namnet *C. panicea*, torde tillhöra *C. sparsiflora*; dock synes det icke osannolikt att *C. panicea* förekommer i Sodankylä.

Lapp. ross. fq: Fellm. Ind., jfr Led. IV p. 292; „in paludosis Lapp. Ross. occidentalis juxta oppidum Kola et abhinc meridiem versus rarior“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XXXVIII, XLVII och LI, Suomen Kasvio p. 171 och 172 äfvensom Beket. p. 605; vid sjön Imandra, Maaselg: Beket. l. c. i öfvers. N. I. Fellmans exemplar i Pl. arct. No 270 från Kola är nog dåligt, men torde dock tillhöra *C. sparsiflora* och hela uppg. afse denna, se under **Lapp. fenn.** Detta exemplar anføres under *C. panicea* i Nym. Consp. p. 775.

Carex panicea var. **sublivida** Hartm.

Certa tantum ex unico loco Kareliae orientalis videtur.

Kon. ad pag. Selki in palude aqvosa, limosa: Norrl. On!, cfr Trautv. Incr. p. 824, Herb. Mus. Fenn. II p. 126 et Nym. Suppl. p. 322.

Uptages i Herb. Mus. Fenn. p. 13 och Suomen Kasvio p. 172 från **Kb.**, men exemplaret från Ilomantsi föres numera till hufvudarten. — Angående en form från **Lk.**, som något påminner om denna, se under hufvudarten.

Carex sparsiflora (Wahlenb.) Steud.

In Lapponia et Fennia septentrionali et media frequenter (— satis frequenter) obviam, ad meridiem versus frequentia minuitur, ut in parte maxime austro-occidentali rara (— rarissima) sit.

In pratis elevatis par. Kuusamo et Lapp. Rossicae: Spic. I p. 29; in pratis silvaticis et alpinis a Fennia australi ad Lapp. arcticam: Spic. II p. 27; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 775, vide etiam And. Cyp. p. 34, Led. IV p. 291 et infra.

A1. Hammarland (H. Lindberg): Sæl. ann. — **Ab.** Åbo Hirvensalo: Arrh.; in Pargas nunquam observata: Arrh. Ann.; Uskela (fq): Nikl.; [Vihti] (st fq): Printz, cfr W. Nyl. — **Ny1.** Sjundeå ad Myrans (Nerv!): His.; ad urbem (A. Helander): W. Nyl.; Thusby: Åstr. & H.; Askola Prestbacka: Sæl. ann.; p: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** Virolahti pag. Koivuniemi: Blom; Lindén non comm. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 415].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** p: Leop.; st fq: Asp. & Th.; p: Norrl. s. ö. Tav.; Luhanka Kesäin in abiegno turfoso: Wainio Tav. or., cfr l. c. p. 39; Bonsd. omittit. — **Sa.** (fq): Hult; st fq: Hult Fört. — **K1.** st fq: Fl. Kar.; st fq saltem in Pälkjärvi: Hjelt. — **Kol.** ad Nikola st fq in silvis, ceterum ad Mjatusova et Porog vidi: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; (tantum) in Alavus lecta: Laur! — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw.; (fq): Mela. — **Kb.** st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq — fq: Norrl. On.

Om. Teerijärvi, Öfvervetil, Gamla Karleby Yxpila: Hellstr. — **Ok.** fq — st fq: Wainio Kasv.; p: Must. — **Kp.** fq — st fq: Wainio Kasv.

Ob. fq: Brenn. & N., vide etiam W. Nyl. Till. p. 304; li etc. fq: Hjelt; [st fq: O. R. Fries p. 167]; fq (— fqq) per totum territorium et in campis interdum satis cop.: Hjelt & H. — **Kuus.** fq (— st fq): Wainio Kasv. — **Klk.** fq (— st fq): Wainio Kasv.

Lapp. fenn. fq — fqq per totum territorium: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in campis graminosis siccioribus (p): Blom Bidr.; ubique vulgatissime tum in alpibus ac extra et infra alpes, α [*C. panicea*] locis uliginosis paludosis sterilibus, β [*C. sparsiflora*] locis siccioribus fertilioribus et suboccultis: Wahlenb. p. 236; ubique fq: Fellm. Lapp. nomine *C. panicea*; fq in Kuolajärvi, Kemijärvi, Sodankylä, Inari, et ad Paatsjoki usque ad mare glaciale: Wainio Not.; Pallastunturit fqq usque ad reg. alpinam: Hjelt; fq usque ad cacumina montium alpinorum: Hult Ant.; usque ad suprema cacumina territorii fq, sed in campis aridis et lapidosis alpium omnino digitalis modo, spiculis femineis minutis, vanis vel nullis, [Rastekaisa S. O. 730]: Kihlm. Ant.; (haud infreqvens) in reg. subsilv. usque ad Fællesdistrikterne: Lund p. 90; Ostfinmarken reg. subsilv. et subalp. fq: Th. Fries Iaktt. p. 198, vide etiam M. Blytt p. 233 et 234 etc. — [**L. ent.** reg. alp., subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. fq: Fellm. Ind. nomine *C. panicea*; iisdem cum priori locis [in paludosis Lapp. ross. occidentalis juxta oppidum Kola et abhinc meridiem versus] («p»): N. I. Fellm., (cfr l. c. p. XXXVIII et XLVII); Hibinä in reg. alpina, Tshipnavolok: Broth. Wand. p. 8 et 12; Ponoj, Devjatoi, Pjalitsa, Tshapoma et in multis locis magis ad occidentem versus: Mela Pl.; in H. M. F. ad sunt spec. e **Lim.**, **Lv.** et **Lm.**

Arten upptages ej alls af många förf. såsom Zett. & Br., A. Nyl., Sel., Brenn., Bonsd., Fellm. (liksom Jul.). Detta beror säkert i flere fall på förväxling med *C. panicea*, såsom redan framhållits under denna art. Hvad Brenn. angår, är det dock antagligt att arten ej finnes på Hogland. M. & J. Sahlb. o. Eur. & H. upptaga den såsom sällsynt, hvilket bestämdt är vilseledande. I afseende å förekomsten i södra Finland må ännu tilläggas, att den enl. Arrh. i **Ab.** är teml. sällsynt och att hvarken Sælan eller Kihlm. har sett den i Helsingfors trakten.

Ehuru en del uppg. från Lappland gå under namnet *C. panicea*, böra de dock samtliga hänföras till nu ifrågavarande art och ej till *C. panicea*, hvilket redan framhölls vid den sistnämnda. — N. I. Fellmans uppgift från **Lapp. ross.** är alldeles vilseledande.

Var. *borealis* Fr. — **Ik.** p: Malmb. — **Ok.** Kianta cop. praecipue in pratis: Wainio Kasv., jfr Must. p. 55. — **Kuus.** cop.: Wainio Kasv., se lifven Herb. Mus. Fenn. p. 13. Denna varietet torde dock vara nog obetydlig.

Fries skiljer emellan *C. sparsiflora*, som han upptager från större delen af Finl. och Lappl., samt dess varietet var. *vaginala*, som upptages från norra Finl. och större delen af Lappl.; detta torde dock knappt vara berättigadt.

Carex pallescens L.

In Fennia australi et media usque ad 63° frequenter obviam, magis ad septentrionem versus frequentia minuitur, sed usque ad 67° 25' indicata et ad 66° 15' fere lecta est, ubi autem rarissima esse videtur.

Fq in Fennia usque ad 62° inveniri consentiunt fere omnes auctores, cfr Kalm; in pratis silvaticis usque ad Lapponiam, ubi adhuc non legi: Spic. II p. 27, cfr And. Cyp. p. 32 et 33; maxima pars Fenn. (et Lapp.): Fries, (vide infra sub Lim.); Scand. s. l. exc. Lapp. plur.: Nym. Consp. p. 774, vide etiam Led. IV p. 307.

Oa. st fq: Malmgr. et Laur. — **Tb.** fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw.; (fq): Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Kide fq: Brand.; Liperi fq: Eur. & H.; Eno Jakokoski fq: Wainio ann.; Lieksa, in vicinitate lac. Pielisjärvi et in australi parte par. Repola st fq, ceteroquin p: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On. et Günth. p. 56.

Om. p: Hellstr.; Pyhäjoki («fq»): Lackstr. — **Ok.** Kajana: Malmgren!; Ristijärvi: Lackström!; Paltamo Melalahti (fq): Brenn. Reseb. p. 68; Paltamo (fq) ad Hyrylänmäki, Hyrynsalmi st r: Brenn. Ber. 1869; Kianta Kiannanniemi: Wainio Kasv.; r Kuhmo Kiantojoki: Must. — **Kp.** Solovetsk [Solovki]: Beket. p. 606.

Ob. Kiiminki: Brenn. herb.; Kemi: Brenner!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126. — **Kk.** Oulanka ad Hämeenkoski: Wainio Kasv!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Lk. Sodankylä: Fellm. Lapp., cfr Led. IV p. 307, Beket. p. 606, Wainio Not. etc., sed adnotatio forsitan confirmationem desideret, vide infra.

Lim. infra montem Shelesna prope Kantalaks: Mela Pl.

A1. fq: Bergstr. — **Ka.** fq — fq: Lindén. — [**Ik.** st fq: Meinsh. p. 415]. — **Sat.** st fq: Malmgr. — **Ta.** fq: Leop. Dessa afvikande uppg. vederläggas delvis af senare undersökningar. **Ok.** Upptages „Kuhmon kunnassa“ st r: Wainio Kasv. p. 90, hvilket icke öfverensstämmer med sjelfva växtförteckningen. — **Ob.** Vid Uleåborgs mineralkälla: Jul. i V. Ak. H. p. 176, behöfver bekräftas. — **Lk.** Då Fellmans uppg. i och för sig förefaller trovärdig, har jag upptagit densamma, men misstänker att arten i Sodankylä varit tillfällig, då den ej påträffats hvarken af Wainio eller Blom, hvilka exkurrerat derstädes. Lika litet

sågs den f. ö. af mig i de något mera söderut belägna delarna af **Ob.** och upptages ej af O. R. Fries för trakten emellan Torneå och Kalix; ej heller är den känd från **Kuus.** — Wahlenb. Fl. Suec. p. 631 upptager „usque ad ... Laponiam infimam“; se f. ö. om dess nordgräns Norm. p. 316, hvaraf det framgår att om arten äfven går ända till Ostfinmarken (se redan M. Blytt p. 238 och f. ö. Blytt p. 1259 m. fl.), förekommer den dock ej i **Li.** Sydvaranger. — **Lim.** I Prot. af 5, XI, 1870 uppgifves den vara inlemnad från Ryska lappmarken af Sahlberg, men hvart detta exemplar tagit vägen är mig okänt. Melas specialuppgift har först efter redaktionen af Herb. Mus. Fenn. II kommit mig tillhanda. Afser man endast finska florumrådet borde, såsom framgår af det ofvanstående, Fries' uppg. i afseende å Lappland modifieras.

Var. *undulata* Kunze. — **A1.** p: Bergstr. — **Nyl.** „r ex. gr. in Jakob-Ramsjö in taeniis par. Ingå“: His. — Att denna form helt och hållet saknar betydelse, framhålles redan af F. Nylander i Spic. II p. 27 och sedan af flere andra förf.

Af mera intresse torde vara f. *acrogyna* med hon-blommor i hanaxets spets **A1.** Lemland Flakaholmen: Laurén!

Carex capillaris L.

In Lapponia maxime septentrionali frequentius et probabiliter copiose crescit. In Lapponia australi et in Fennia maxime septentrionali jam rara est, sed etiam in media parte Kareliæ orientalis et in Alandia passim aut frequentius et in Karelia ladogensi raro occurrit.

Kalm; in pratis humidis graminosis usque ad mare glaciale (fq): Spic. II p. 27 et 28, cfr And. Cyp. p. 33; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Ostrobothnia (F. Nylander in litt.) etc.: Led IV p. 295; Fenn.: Nym. Consp. p. 769; Lapp. fenn., ross., Fenn. bor., Carel. ladog., oneg., Aland.: Nym. Suppl. p. 320.

A1. («r»): Bergstr.; (st r) Degerby: Bergstr. Beskr.; Eckerö Storby plur. loc., Hammarland Kattby, Saltvik Haraldsby, Geta Grändal, Pansarnäs etc.: Hult ann.; Mariehamn, Jomala (!) Löfdal, Eckerö Storby: Sæl. ann.; Föglö Gripö: H. Ingelius!; Eckerö Böle, Hammarland prope Skarpnätö et Marsund, Finström Långträsk, Jomala Möckelö! et Vargsunda: Arrh. & K.; Sottunga „Kyrklandet“ p: Arrh.; Eckerö Käringsund: Gadol.; in Alandia p — st fq: Arrh.: (fq): Laur. Fört.; [Sund] in pratis humidis et in ripis lacuum prope praedium sacerdotis, Mångsteckta etc.: Prim. p. 73.

K1. Ruskiala (!): Fl. Kar.; Sortavala: Chydenius! — **Kol.** Petrosavodsk (Günther): Norrl. On. et Kihlm.

Kon. Selki! in pratis devexis, humidiusculis plurib. locis, Tiudie (!) fq et in pratis turfosis, uliginosis p cop., Reg. Saoneshje Klimskij (Simming!), Reg. occ. in devexis graminosis ad Kaitajärvi! cop. et Suojärvi pogost! atqve in prato turfoso ad Leppäniemi: Norrl. On.; Dvorets et Perttiniemi fq, Schungu plur. loc., Tolvoja in insula qvadam, Kusaranda: Kihlm., vide etiam Günth. p. 56.

Ok. Paltamo Melalahti (fq): Brenn. Reseb. p. 68!; in septentrionali parte par. Kianta ad Saarijärvi: Wainio Kasv., cfr Must. p. 55.

Ob. Kemi: Hellström! — **Kuus.** in vicinitate templi! et ad Palojärvi (Sahlb. Fört.), ad lacum Paanajärvi (!), st fq: Wainio Kasv., cfr l. c. p. 111; [Paanajärvi] Ruskeakallio: F. Silén! — **Klk.** Oulanka ad Vartiolampi: Wainio Kasv.; Kouta: Fellm. Ind.; Knjasha: N. I. Fellman!

Lapp. fenn. r Kittilä ad Kukasjoki! prope confluentes hujus et rivi Liukujoki, in luco duobus locis ad Aakenusjoki, etiam prope pagum Kittilä in palude: Hjelt & H.; in graminosis duris rupibusqve maritimis, inferalpinis et alpinis per totam... Finmarkiam usqve ad Utsjoki sat vulgaris, unde in alpium meridionalium et Tornensium jugo parcius adscendit, et usqve in parte subsilvatica Lapp. suec. (rarius) ex. gr. ad Savujärvi Lapp. inarensis... provenit, sed in proprie silvaticis non crescit: Wahlenb. p. 238 et 239, cfr Wahlenb. Fl. Suec. p. 623; in Utsjoki atqve Inari ad rivulos terramqve uliginosam (fq): Fellm. Lapp.; [frequentia minore auct. Kihlm. Ant.]; ad ripas lacus Luirojärvi et ad rivulum ad occidentem versus a Kärppäpää: Hult Ant.; [in **Li.**] locis nemorosis et subuliginosis per reg. subsilv. et subalpinam st fq, intra reg. alpinam tantummodo ad sinum varangricum vidimus, e reg. subsilv. e 9 locis diversis adnotatam habemus: Kihlm. Ant.; Jakobs-elf, Petshenga (!), Paatsjoki: Fellm. Ind.; solum ad Menikka in prato subuliginoso mihi obvia: Wainio Not.; (fq) in regione subsilvatica et subalpina totius Finmarkiae: Lund p. 91; Ostfinmarken (fq) in reg. subsilv. et subalp.: Th. Fries Iaktt. p. 198; Varangria austr. reg. subalp. in gram. humidis p — st fq: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 243 et 244, Blytt p. 1260, Norm. ann. p. 70 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.; Vittanki: Malmberg!]

Lapp. ross. p ex. gr. ad Kantalaks, Kuollejok: Fellm. Ind.; in humidis graminosis usqve in Lapponiam summam p (e partibus vero maxime orientalibus .ex. gr. Ponoj etc. mihi haud cognita),

ad Jokonga eam legit F. Nylander: N. I. Fellm., cfr (l. c. p. LI et) Beket. p. 605; Hibirä: Brotherus!, cfr Broth. Wand. p. 7; Sersedna ad Kantalaks, Jokostrow, Hibirä, Porjeguba, Tetrina, Pjalitsa, Ponoj: Mela Pl.; Nuotjavr!, Tshun!, Jeretik!: Enwald & Hollmén; Kola: Karsten!; Ponoj: Brotherus!; inter Jenjavr et Nisjavr: Broth. Reseb.

[Ik. Arten uppgifves såsom „im ganzen Gebiete häufig“: Meinsh. p. 414, men l. c. p. XXXVI upptages den ej från Isthmus.]

Carex flacca Schreb. ¹⁾

In Alandia satis raro invenitur.

Fenn. austr. occ.: Fries; Aland. (C. J. Arrhenius detex. 1863): Nym. Suppl. p. 322.

A1. Eckerö Böle: C. J. Arrhenius!, cfr Not. XIII p. 465, et Sælan!; Eckerö Storby et ad templum: Sæl. ann., spec. e Storby leg. Elfving!; Geta Finnö, Gummholm etc., Eckerö, Hammarland Skarpnätö etc.: Hult ann.; Saltvik Haraldsbyholmen, Eckerö Storby et Böle st fq, Hammarland Marsund, Jomala Vargsunda et Möckelö!: Arrh. & K.; Mariehamn et Jomala ad praed. sacerdotis: E. Reuter; satis cop. in prato prope ripam inter Mångsteckta et Delvik: Prim. p. 73; Geta Finnö et Isaksö: Ch. E. Boldt.

„In nemoribus humidis etc. Nylandiae, Aboae, Alandiae“: Spic. II p. 28, jfr Rupr. Diatr. p. 23 (och Led. IV p. 297); uppg. har ej blifvit bekräftad i afseende å **Nyl.** och **Ab.**

Carex globularis L.

In Lapponia, excepta parte septentrionali et praecipue septentr.-orientali, ut etiam in Fennia septentrionali, frequentissime — frequenter et interdum copiose, in Fennia media et australi plerumque satis frequenter — frequenter obviam. In Lapponia septentrionali subito rarescit, sed in maxime septentr.-orientali et in Alandia nondum lecta est.

In paludibus silvaticis etc. fq: Spic. II p. 29; Fenn. media et septentrionalis et maxima pars Lapp.: Fries; quam latissime diffusa est in Fennia: W. Nyl. Distr.; Fenn.: Nym. Consp. p. 774, vide etiam And. Cyp. p. 31 et Led. IV p. 304.

Ab. st fq: Zett. & Br.; st fq — p: Arrh. Ann.; Uskela non rara: Nikl!; Bromarf, si cum ceteris speciebus confertur, r Hå-

¹⁾ *C. glauca* Scop.

kansarf: Sand.; fq: A. Nyl. et Sel.; (r) Karis! ad Rejböle: His.; st fq: Printz. — **Nyl.** Esbo Kaitans: Kihlm. ann.; (fq): W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; Tytärsaari, (r) in paludosis: Brenn. — **Ka.** fq: Blom; fq — st fq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 412].

Sat. (fq): Malmgr.; st fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; fq: Bonsd. — **Sa.** st fq: Hult. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.; fq: Hjelt. — **Kol.** fq — fqq: Elfv.

Oa. fqq: Malmgr.; (st fq): Laur. — **Tb.** st fq: Broth.; fq praecipue in abiegnis: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Enw. et Mela. — **Kb.** fq: Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** fq, in Saoneshje fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** fq: Wainio Kasv.; fqq: Must. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob. [fq: O. R. Fries p. 167]; fqq in silvis, turfosis etc. per totum territorium: Hjelt & H. — **Kuus.** fq: Wainio Kasv.; fqq: Sahlb. Fört. — **Kk.** (fq): Wainio Kasv.; Keret: Brenn. add!; Sonostrow, Soukelo, Ruanjärvi et Iiava; Mela Pl., vide etiam sub **Lapp. ross.**

Lapp. fenn. fqq: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in abiegnis turfosis, pinetis fertilioribus vel turfosis, silvis frondosis et lucis (st fq): Blom Bidr.; locis subhumidis turfosis duris silvarum per partem silvaticam praecipue inferiorem omnium **Lapp. Suec.** sat vulgaris... fere ad Enontekiäinen **Lapp. tornensis** et Savujärvi **Lapp. kemensis** procedens, [sed in Suecia proxima longe vulgatio, in norvegico latere alpium haud visa]: Wahlenb. p. 240 et 241, cfr l. c. p. (XVII et) XXXIII; ubiqve, excepta par. Utsjoki, in silvis subhumidis turfosis duris fq: Fellm. **Lapp.**, vide etiam Norrl. **Lappm.** p. 256; fq et saepe etiam abundanter in turfosis piniferis, abiegnis turfosis abiegnisque in par. Kemijärvi, verisimiliter etiam in Kuolajärvi, et in Sodankylä usque ad Rovanen (68° 6') et Lokka: Wainio Not.; p in reg. silvatica: Hult Ant.;... usque ad **Lapponia** subalpinam ultra lacum Inarensem fq: Wahlenb. Fl. Suec. p. 628; tantum in turfosis piniferis inter Pyhäjärvi et Vuopionsuu et ad Syysjärvi: Kihlm. Ant.; r in reg. subsilv. in Finmarkia australi usque ad Fælledistrikterne: Lund p. 90; Ostfinmarken r in reg. subsilv.: Th. Fries Iaktt. p. 197; Elvenæs: Th. Fries 1864 p. 48, cfr etiam Blytt p. 1258 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. r, reg. silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. p ex. gr. ad flumina Niva (!), Tuloma et Lutto, per totam viam inter Kantalaks et opp. Kola, denique ad Ainejok in peninsula Karelsгамmen: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; secundum semitam publicam inter lacum Paanajärvi et oppidum Kola p: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 606, ubi tamen Kem pro Kola scriptum legitur: Fedosersk prope Kantalaks! et Ponoj!: Brotherus; Nuotjavr: Enwald & Hollmén!; Kantalaks, Sashejka, Kuusreka, Tshapoma, Devjatoi, Ponoj: Mela Pl.; Sosnovets cop.: Kihlm. Bericht p. 21; in regione, quae „tundra“ appellatur, non crescit, sed jam inter Akjavr et Sosnovets in silva abiecta et mixta fq et cop. crescit: Kihlm.

Carex pilulifera L.

In Alandia (satis frequenter —) frequenter, in reliqua Fennia maxime austro-occidentali satis frequenter — passim, sed in territorio ultra 61° 30' lat. et 45° long. nondum visa est, nisi duobus locis ad oram occidentalem inter 62° 50' et 63° 5'.

In collibus et nemorosis Fenniae australis rarius ex. gr. Nylandiae, Alandiae: Spic. II p. 29, cfr And. Cyp. p. 31; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 774.

Al. («p»): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr.; fq: Arrh., vide etiam Prim. p. 73. — **Ab.** («r»): Zett. & Br.; Lemo inter Lieranta et Bukkila: Hjelt; circa Aboam st fq — fq: Arrh.; Pargas fq: Arrh. Ann.; Merimasku: Karsten!; Uskela p: Nikl!; Bromarf et Finby fq: Sand.; (p): Sel.; st fq: Ch. E. Boldt; Vihti p: Printz, cfr W. Nyl. p. 205. — **Nyl.** (fq): His! et W. Nyl!; Borgå p, Hogland!: Sael. Ö. Nyl., cfr Brenn. — [**Ik.** p in tota Ingria: Meinsh. p. 412.]

Sat. Kauttua, Norrmark: Malmgr.; Eura: Simming!; p Tyrvää in vicinitate deversorii Isojärvi cop. usque ad fines par. Karkku et inter Vehmainen et Hyrkki, Karkku in insula Pirunvuori duobus locis (st cop.), Kiurala, „Karva sandgropen“, Hoikka et parcissime ad Kulju, Vesilahti Kurala, Birkkala p, cop. circa Nokia! Hjelt. — **Ta.** Sääksmäki Limokorpi: Kihlm. herb.; rr [Asikkala] Viitaila in coryleto (Strömborg): Norrl. s. ö. Tav., spec. ex Asikkala leg. Nikl.!

Oa. r Petalaks prope Strömsbäck: Laur!., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126; Vasa „Bärgset“ inter oppidum novum et vetustum: Laur. in litt.

Största delen af Finl.: Fries; tydligen orätt. — **Sat.** Kyrö: Asp; ganska troligt, men behöfver dock kanske bekräftas.

Carex montana L.

Vix certa nisi ex Alandia, ubi rarissima est.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Aland.: Nym. Consp. p. 773.

A1. [Hammarland] Skarpnätö: Tengstr., cfr Bergstr. p. 132.

„In collibus nemorosis cum praecedente [*C. pilulifera*] rarius ex. gr. Helsingforsiae“: Spic. II p. 29, jfr And. Cyp. p. 29 o. 30, W. Nyl., Rupr. Diatr. p. 23 och Led. IV p. 302; uppg. har ej blifvit bekräftad och det måste isynnerhet betraktas såsom osäkert, huruvida arten numera förekommer i Helsingfors trakten, hvars flora undergått stora förändringar genom kulturens ingripande. — **Nyl.** se ofvan. — **Sat.** Kyrö: Asp; antagligen orätt. — **Ob.** Uppräknas af Jul. p. 4; säkert orätt.

Carex ericetorum Poll.

In arenosis Fenniae passim copiose occurrit. In nonnullis plagis omnino desideratur, in aliis autem satis frequenter aut frequenter invenitur. Ad septentrionem versus usque ad 68° 25' adnotata est.

In siccis arenosis etc. usque in summas alpes: Spic. II p. 29; maxima pars Fenn., var. *membranacea* Lapp. media et (bor.) or.: Fries; Lapponia (Schrenk et F. Nylander), Ostrobotnia (F. Nylander): Led. IV p. 303; Fenn.: Nym. Consp. p. 773.

A1. (<fq>): Bergstr., vide infra; [Sund] (fq): Prim. p. 73. — **Ab.** circa urbem Abo plur. loc.: C. J. Arrh.; Åbo Artukais: Gadol.; Sagu Sandö (Elfving), in Pargas non obviam: Arrh. Fl.; Uskela p: Nikl.; [Pojo] fq: A. Nyl.; Pojo ad viam magnam, Ekenäs malm: His.; Lojo rr tantum ad Gustafsberg: R. & Ch. E. Boldt; Vihti st fq: Printz. — **Nyl.** Orimattila (!) ad Ämmänäyrä et Tönnö: Sael. Ö. Nyl. — **Ka.** r St Andreae Hatula, Liikola et Oravankytö!, Räisälä Sirlaks: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb., spec. e Muola!; [fq: Meinsh. p. 411].

Sat. Loimaa (E. Rönnbäck!): Malmgr.; Huittinen: Lyd.; Kyrö in arenoso „Kyrö mo“! plur. loc., Birkkala in vicinitate opp. Tammerfors! praecipue in jugo arenoso: Hjelt. — **Ta.** Messuby ad orientem versus a Tammerfors cop., Lempäälä Lembois: Hjelt; fq: Leop.; Sääksmäki et Hattula fq: Kihlm.; st fq: Asp. & Th. et Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala (minus fq): Nikl.; fq: Bonsd.; Sysmä ad Tepo

et praediolum Hietamäki in pag. Nuoramois (Blom!): Unon. — **Sa.** Lappvesi inter Pulsa et Villmanstrand: Sæl. ann.; [Ruokolaks] st r [Utula, Rasila!, Immala]: Hult; Punkaharju: W. Nylander!; Mikkeli: Mela herb. — **Kl.** p fq: Fl. Kar.; Parikkala Argusjärvi: M. & J. Sahlberg!; Parikkala Kangaskylä: T. Hannikainen!; Jaakkima, Suistamo: Hjelt. — **Kol.** p — st fq in regg. coll. et arena-ria: Elfv., spec. e Gorki!

Oa. Kuortane inter Kuhajärvi et templum plur. loc. ad viam publicam: Hjelt! — **Tb.** nondum adn. — **Sb.** rr: Mela; Maaninka prope deversorium Hamela: Mela herb.; Iisalmi r Ahmonjärvi: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Eno ad Niska: Wainio Kasv.; Liperi: Euro-pæus! — **Kon.** r Selki!, Kivatsh (Simming!): Norrl. On., (vide etiam Günth. p. 56).

Om. r Säräisniemi ad Neittävä in ericetis: Must. — **Ok.** Sotkamo Kirkonkylä: Wainio Kasv!; Hyrynsalmi in vicinitate templi ad viam publicam: Wainio ann.! — **Kp.** Sekehä: Sahlb. Bidr.; r Uhtua in ericeto circ. 10 km ad septentrionem versus a pago: Wainio Kasv!; Solovetsk: Beket. p. 606.

Ob. Pudasjärvi in jugis partis superioris: W. Nyl. Till. p. 304, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 19; Pudasjärvi: Mela Pl., sed ambae adnotationes verisimiliter ad **Kuus.** spectant. — **Kuus.** in vicinitate templi (!): Sahlb. Fört., cfr Wainio Kasv.; Jokijärvi ad viam publicam et ad viam publicam ad septentrionem versus a Kuusamo (!) cop. et haud raro: Wainio ann., cfr Wainio Not.; Pudasjärvi inter Väättäjä et Naamanka (Broth. & F. v. Wright): Broth. litt.; ad eundem locum spectat prope Naamankajärvi: Broth. Ber. 1883; inter Inke et Vattula fq ad viam publicam: Mela Pl., vide etiam sub **Ob.** — **Kk.** nondum adn.

Lk. r in pinetis, Kolari ad Äkäsjoki sub monte Kuivasvaara! aliquot locis et circa Kuoppa satis copiose: Hjelt & H.; [Sodankylä in vicinitate templi] in pinetis arenosis, ericetis campisque sic-cioribus (fq): Blom Bidr., cfr Kihlm. Beob. p. XX et Wainio Not., spec. e Sodankylä Kitinen!; Kuolajärvi ex Onkamo meridiem ver-sus fq in sabuletis, Sodankylä Martti fq in campis graminosis sabule-tisque, etiam ad pag. Sodankylä, in jugo Suoloselkä: Wainio Not.: Sodankylä Aska, ad templum, Kaareskoski, fq inter Matarakoski et Peuraniemi: Kihlm.; plur. locis ad Tankajoki: Hult Ant. — **Li.** inter jugum Suoloselkä et Törmänen (68° 25') lecta: Wainio Not.

Lim. Hibinā: F. Nylander!, cfr Ångstr. p. 51 et 52, And. Cyp. p. 31, N. I. Fellm. et N. I. Fellm. p. XXI, XXVI et LIII, qvi omnes ad (var.) *membranaceam* pertinere contendunt, et Beket. p. 606, spec. etiam leg. Brotherus!, cfr Broth. Wand. p. 8.

Allmän i Finland till fjällen: And. Cyp. p. 30; freqvensen har endast lokal giltighet. — **A1.** Ehuru Bergstr. uppgifver arten såsom mycket allmän på backar på hela Åland och i angränsande del af Åbo skärgård [„A. B. C. D. cff.“] äfvensom i Beskr. såsom allmän, är detta ej fallet, då den icke påträffades af Arrh. & K. Af uppg. i Prim. synes dock att den på ett ställe å Åland förekommer ymnigt. — **0** i Herb. Mus. Fenn. p. 13 afser **Kuus**.

Var. *membranacea* förklaras af F. Nylander i Spic. l. c. vara föga skild; se äfven Nym. Suppl. p. 375.

Carex verna Vill.

In Alandia satis frequenter — frequenter obviam; in reliqua Fennia maxime austro-occidentali rara est.

Fennia austr.: And. Cyp. p. 30; Fenn. mer.-occ.: Nym. Consp. p. 773.

A1. fq: Bergstr.; st fq — fq: Arrh., vide etiam Prim. p. 73. — **A b.** Åbo plur. loc. ex. gr. Kathrinedal: C. J. Arrh.; Halikko [Viurila]: Nikl.!

„In pratis siccis Fenniae australis Tavastia, Sortavala“: Spic. II p. 29 o. 30, jfr Led. IV p. 301, Rupr. Diatr. p. 23 och Fl. Kar. i afseende å Sortavala. Uppgiften förefaller mindre trolig, då den ej blifvit bestyrkt af någon senare botanist, vidare än att Buckm. upptager arten såsom allm., hvilket förefaller osannolikt. Största delen af Finland: Fries; öfverensstämmer ej med hvad man känner om artens utbredning. — **A1.** I afseende å utbredningen i detta landskap må tilläggas, att Bergstr. upptager densamma för A. B. C. D. d. v. s. hela Åland, äfven skärgården, och Korpo etc.; ett exemplar från Föglö: Tengstr., bestyrker artens förekomst i skärgården, men i den till **A b.** hörande skärgården måste dess förekomst ännu bekräftas. — **A b.** [Pojo] p: A. Nyl., jfr Rupr. Diatr. p. 23, ehuru uppg. ej är alldeles osannolik, är det dock troligt att *C. pilulifera* afses, då denna ej upptagits, men säkert finnes i socken, hvarjemte A. Nyl. själf tagit exemplar af densamma; se f. ö. under **A1.** — **K1.** se ofvan.

F. Nylander uppgifver i Spic. att *C. stolonifera* Ehrh. är ett både äldre och mera otvetydigt namn än vare sig *C. verna* Vill. eller *C. praecox* Jacq.; jag har dock knappt sett det använt af någon annan förf.

Carex ornithopoda Willd.

In Fennia austro-occidentali rarissime provenit.

Ex Alandia reportarunt a Tengström, A. Nylander etc.: Spic. II p. 28, cfr And. Cyp. p. 29; Åland.: Nym. Consp. p. 772; Aboa: Nym. Suppl. p. 321, vide infra.

A1. r: Bergstr.; spec. sine loco spec. leg. Tengstr.! — **Ab.** vide infra.

Största delen af Finl.: Fries, alldeles vilseledande. — **A1.** På de sista åren ej iakttagen på Åland; Bergstr. upptager „A. so“ d. v. s. sydöstra delen af fasta Ålands västra del, men upptager ej i Beskr. någon speciallokal. — **Ab.** Lojo utan närmare angifven fyndort: H. Lindberg 1879!, jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 12. Enligt ett senare meddelande af Ch. F. Boldt till Kihlm. är uppgiften mycket osäker och sannolikt beroende på etikett-förvexling. I Norge går arten ända till Nordlanden, men ej till Ostfinmarken, såsom M. Blytt p. 244 uppgifver: Norm. p. 318, se äfven Blytt p. 1260 och 1261, etc. Af Meinsh. p. XXXVI framgår att arten väl förekommer i Ingermanland, men ej på Isthmus.

C. humilis Leyss. uppgifves alldeles oriktigt af Wied. & W. p. 561 att förekomma i Finland.

Carex digitata L.

In Fennia australi et media ad 63° fere satis frequenter frequenter crescit; in nonnullis plagis tamen passim inveniri indicatur. Supra 63° rarescit, sed quamquam rara aut rarissima ad 66° 15' lecta est.

Kalm; ad latera rupium usque ad Ostrobotniam et Tiudie Gub. Olonets: Spic. II 28 et 29 [multo longius procedit]; maxima pars Fenniae: Fries; usque ad Lapponiam australem: And. Cyp. p. 28 [non autem in Fennia]; Fenn.: Nym. Conspectus p. 772, vide etiam Led. IV p. 289.

A1. (p): Bergstr. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann.; si cum ceteris speciebus confertur (r), Pettu, Kansjärvi: Sand.; p: A. Nyl. et Sel. — **Nyl.** (p) enum.: His.; fq: W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; ad Pohjaskorkia: Brenn.; p: Brenn. p. 446, cfr Brenn. Till. p. 35 et Schrenk p. 156. — **Ka.** p: Blom; fq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [in Isthmo rarior quam in aliis partibus: Meinsh. p. 413].

Sat. st fq: Malmgr.; fq: Hjelt. — **Ta.** fq: Leop., Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd.; st fq esse videtur: Wainio Tav. or. — **Sa.** st fq: Hult. — **K1.** st fq: Fl. Kar. — **Kol.** p: Elfv.

Oa. (st fq): Malmgr.; r Lappo in monte Simsiö!, Vörå plur. loc.: Laur. — **Tb.** st fq: Broth., spec. c Laukaa! — **Sb.** Leppä-virta fq: Enw.; Kuopio (!) (fq): Mela; M. & J. Sahlb. ex Iisalmi non comm. — **Kb.** Liperi (fq): Eur. & H.; r Lieksa ad Viekki et Simovaisenlouhi: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq, in Saoneshje ad Velikaja et in Reg. occ. ad Suojärvi vidi: Norrl. On., (cfr Günth. p. 56).

O m. Hellstr. non vidit, cfr l. c. p. 135. — **O k.** Kajana Malmgren!; Sotkamo Naapurinvaara: Brenner!; (p) Paltamo ad Sokajärvi et Kotipuro in lucis ad Hepomäki: Must.; r Kianta ad Vassonniemi: Wainio Kasv., ad spec. scriptum Kiannanniemi! — **K p.** nondum adn.

O b. Kemi (!) Kallinkangas: Hjelt, cfr Hellstr. Distr. p. 24; Alatornio Nivavaara: Hjelt, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126. — **K u u s.** r ad „Kirkonkylä“ (M. & J. Sahlberg) et in vicinitate lac. Paanajärvi ad Mäkelä: Wainio Kasv., spec. adscriptum Kuoppaoja (Mökelä)! — **K k.** r Oulanka ad Vartiolampi et in declivibus montis Päänuorunen! Wainio Kasv., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

O b. Uleåborg: Jul. i V. Ak. H. p. 176; uppgiften behöfver bekräftas.

Var. *pallens* Frist. — **K a.** tog i en klippspringa i Bäsälä Hytinlaks: Lindén.

Carex pediformis C. A. Mey.

In Fennia rarissima et tantum in interiore parte circ. 61° 30' lat. et 41° 10' long. lecta est.

Fenn. (non or.) mer.-occ. Satakunta, ubi primum lecta a Simming 1859: Nym. Suppl. p. 321.

Sat. r Birkkala (Simming!): Malmgr., cfr l. c. p. 5 et Carlss.; rr Birkkala inter Nokia et Haavisto: Hjelt!

„Ad rupes umbrosas Fenniae interioris ex. gr. Tavastiae“: Spic. II p. 28, jfr And. Cyp. p. 29, Led. IV p. 290 och Rupr. Diatr. p. 87; afser måhända samma ställe som ofvan, hvilket ligger nära Tavastlands gräns; åtminstone är arten ej känd annorstädes ifrån. Vilseledande är norra el. östra Finl.: Fries, hvilket gifvit anledning till uppg. Finl. or.: Nym. Syll. p. 395 och Fenn. or. Satakunta (Sælan): Nym. Consp. p. 772, hvilka rättas af Nyman sjelf i Suppl. (se ofvan). — Hvad artens förekomst i Birkkala angår, fann jag den 1870 på 3 ställen ej synnerligen långt från hvarandra, men har under senare år ej lyckats återfinna den, hvartill dock måhända årstiden varit orsaken.

Carex pedata Wahlenb.

In Lapponia inarensi satis frequenter, in Lapponia reliqua rara obviam.

In summis alpibus lapponicis ex. gr. ad Kantalaks, Imandra etc.: Spic. II p. 28, cfr And. Cyp. p. 28; maxima pars Lapp.: Fries; Lapon.: Nym. Consp. p. 772.

L k. Raututunturi in nonnullis cacuminibus: Hult Ant. — **L i.** ad sinum Karbotten Varangriae Finmarkiae et supra Pasvig ver-

sus lacum Inarensem; Wahlenb. Fl. Suec. p. 627, cfr Fellm. Ind. et N. I. Fellm.; ad fluvium Paatsjoki: Fellm. Lapp., cfr Wainio Not.: locis siccis glareosis reg. alpinae st fq, nec non in reg. subalpina ad Parshi juxta flum. Tenojoki pareius vidimus: Kihlm. Ant., spec. e Tuarpumoaivi! et Kudossuvannonpää!; p in [reg. alpina et] reg. subalpina superiore totius Finmarkiae: Lund p. 90 [minima ex parte ad Fenniam spectat]; in montibus alpinis ad Öster Pasvig: Th. Fries Resa p. 62, cfr Th. Fries Iaktt. p. 197; Varangria merid. ad lat. 69° 57—58': Norm. ann. p. 69; vide etiam Wahlenb. p. XVIII, Blytt p. 1261 etc. — [**L. ent.** reg. alp. r: Læst., cfr Hartm. p. 460.]

Lapp. ross. ad alpe Petshenga [Peisen] et Kalkuoive: Fellm. Ind.; Kantalaks (!) in montibus subalpinis: F. Nyl. Utdr. p. 154, Ångstr. p. 51 et Herb. Mus. Fenn. II p. 126; Hibirä: F. Nylander!, cfr Ångstr. p. 52 et de his omnibus N. I. Fellm., l. c. p. XXXVIII et Beket. p. 605; Hibirä (!) [Umbdek Dunder] in reg. alp.: Broth. Wand. p. 8; Shelesna prope Kantalaks: Enwald & Hollmén!; Jokostrow [ad Imandra]: Sahlberg! et Enwald & Hollmén!; in monte alpino ad Sashejka!, Tuatash!: Enw. ann.; Porrvjavr et Poatslamp: Kihlm.!

Alldeles orätt citerar Led. IV p. 292 F. Nylanders uppg. ej blott för Lappland, utan äfven för Finland; öfriga uppg. l. c. torde vara riktiga. M. Blytt p. 247 anser arten ynnigast i Ostfinmarken, der Th. Fries upptager den p i slätfjällsregionen: Th. Fries Iaktt. p. 197. — Lim. Enligt Mela Pl. hade Sahlberg iakttagit arten på toppen af berget Shelesna vid Kantalaks; f. ö. upptages arten i Mela Pl. endast från Hibirä.

Carex extensa Good.

In Alandia satis raro invenitur.

Aland. detex. P. E. Ericsson 1864: Nym. Suppl. p. 321.

A1. Finström Bergö: Ericss., tum primum in Fennia notata est, et Elfving!; Hammarland Skarpnätö et Geta in insula Geta: Hult ann.; in insula prope Marichamn: Sæl. ann.; Lemland „Flaka Holmen“: Arrh. & K.; Lemland Slätholmen: Laur. Fört.; Eckerö Storby: E. Reuter; Geta in insula minima inter Långö et Dånö, Isaksö et insula Hällö (Bergroth), Hammarland Jölpo (Bergroth): Ch. E. Boldt; in taeniis par. Geta (fq) ex. gr. Hällö, Jölpon, Isaksö, Mattskär etc.: Bergroth.

A1. Finström Finbo: Ericss. litt., som sjelf bifogat ett frågetecken.

Carex Oederi (Ehrh.) Hoffm.

In plagis maritimis plerumque (satis) frequenter — passim, in partibus interioribus passim — rarius invenitur; ad septentrionem versus prope mare album 66° 50' attingit, sed supra 64° plerumque rara esse videtur; in Fennia maxime occidentali supra 65° 40' nondum lecta est.

In paludosis usque ad Lapponiam inferiorem, imprimis ad litora subsalsa: Spic. II p. 18, cfr And. Cyp. p. 26; maxima pars Fenn.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 771.

A1. fq: Bergstr. et Arrh.; st fq: Bergstr. Beskr. et Prim. p. 73. — **Ab.** (p): Zett. & Br!; fq — st fq: Arrh. Ann.; p ex. gr. Täcktom: A. Nyl.; fq: Sand.; (st fq): Sel.; (fq): Printz. — **Nyl.** fq: His.; (p): W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland!] (r) in locis humidis, Tytär-saari!: Brenn. — **Ka.** Virolahti Ala-Urpala, Säkjärvi Salajärvi et Kaukiala!: Blom; p in parte interiore in Kirvu et Jääski: Lindén, spec. e Kirvu Kunnustainen! et Jääski Ahola! — **Ik.** p: Malmb.; Kakki [St Johannes]: J. V. Johnsson!; [praecipue in locis ad ripas, ceteroquin in tota Ingria plus minusve fq: Meinsb. p. 418].

Sat. st fq: Malmgr.; p — st fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop.; (fq): Asp. & Th.; p — st fq: Norrl. s. ö. Tav.; st fq: Bonsd!; Sysmä Nya Olkkola in ripa, in prato prope Suopelto: Unon.; p ad Stendal [Tien-taali] cop. in prato udo: Wainio Tav. or. — **Sa.** p: Hult; Lappvesi Parkkarila: Sælan! — **K1.** p: Fl. Kar.; p saltem in Suistamo!: Hjelt. — **Kol.** Solomeno (Simming!): Norrl. On.; Elfv. non comm.

Oa. st fq: Malmgr.; p in litoribus: Laur. — **Tb.** r? Viitasaari!: Broth.; ad ripam lacus Pihlajavesi: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** st r: Mela, spec. e Kuopio! — **Kb.** Kide: Brand!; Liperi p: Eur. & H., spec. e Liperi Käsämä!; p etiam in Repola: Wainio Kasv., spec. e Nurmest Petäinen! — **Kon.** st r Selki!, Suosaari (Simming!), [Povjenets et] Jalguba (Kullhem!), in Saoneshje ad Schungu plur. loc. ad ripas Onegae: Norrl. On.; Tiudie: Kihlm., vide etiam Günth. p. 56.

Om. p frequentior in maritimis: Hellstr., spec. e Jakobstad! et Gamla Karleby! — **Ok.** Kuhmo p: Wainio Kasv., spec. e Lentiira!; Kuhmo Tervasalmi! et Hietaperä ad Ontojärvi!: Brenner, cfr Brenn. Reseb. p. 75; (rr) Ristijärvi, ad templum par. Sotkamo: Must. — **Kp.** nondum adn., sed certe indaganda.

Ob. Hailuoto [Karlö]: F. Nylander!; Simo Maksniemi: Brenner! cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126; O. R. Fries non enum. — **Kuus.**

Haataja haud infrequens: Broth. Ber. 1883!, cfr Wainio Not. et vide infra. — **Kk.** in palude litorali juxta pag. Knjasha cum f. typica [*C. flava*] crescens: N. I. Fellm.! nomine *C. flava* var. *Oederi*, cfr l. c. p. XXXIX, Herb. Mus. Fenn. p. 13 et Suomen Kasvio p. 172 sub Lapp. ross., ut etiam Beket. p. 605 et Herb. Mus. Fenn. II p. 126; Kuusukodka [nomen loci obscurum]: F. Nylander!; Sonostrow: Mela Pl. et herb.

Kuus. st fq: Broth. litt.; för min del förmodar jag att detta gäller endast någon mindre trakt inom provinsen, men har dock velat fästa uppmärksamhet vid uppgiften.

Var. *pygmaea* And. — **Nyl.** p: His. — Varieteten torde sakna betydelse, men exemplar finnas från flere prov. i H. M. F.

Var. *acrogyna* Hartm. — **Al.** Jomala pag. Jomala, Ringsbule: Laur. Fört.: Geta liten holme SO om Mattskär: Ch. E. Boldt. — **Ka.** med hufvudformen i Kirvu på Kunnustainens stränder: Lindén! — **Ta.** Luopiois: Leopold!

Var. *oedocarpa* And. — **Al.** p: Laur. Fört.; exemplaret från Jomala invid träsket är dock ej säkert.

Carex flava L. ¹⁾

In orientali parte Fenniae australis et mediae saepe frequenter frequentissime et copiose — copiosissime obviam, in maxime occidentali parte autem plerumque raro aut non invenitur et tantum in Alandia majore frequentia indicatur. Ad septentrionem versus frequentia minuitur, sed usque ad summum septentrionem indicatur.

Kalm; in paludosis usque ad Lapponiam inferiorem: Spic. II p. 18; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 771, vide etiam And. Cyp. p. 25—26 et Led. IV p. 300.

) Carex flava × Oederi.

Quantum adhuc constat, in Fennia australi usque ad 62° 35' lat. rarissime crescit. Anno 1891, impressione hujus operis jam inchoata, primum in Fennia distincta est.

Al. Eckerö: Arrhenius & Kihlman!; spec. ex Alandia jam legit N. Lund! — **Nyl.** Lovisa: E. Nylander!

Kon. Schungu una cum parentibus in prato udo copiose: Kihlm.!

Omnia specimina determinavit Kihlman, vide Diar. 4, IV, 1891.

Ehuru denna hybrid blef särskild först efter det jag avslutat mina anteckningar för Conspectus, har jag dock ansett mig böra upptaga densamma, då det är antagligt att den äfven skall finnas på andra ställen än de nämnda.

A1. (fq): Bergstr.; st fq: Arrh. — **Ab.** r: Zett. & Br.; Sagu Sandö: Elfving!; Uskela: Nikl.!; Bromarf tantum pauca specimina Grundsund: Sand.; («fq»): A. Nyl., vide infra; st r: Sel. et Ch. E. Boldt; Vihti (E. af Hällström): W. Nyl. p. 212. — **Nyl.** Sjundeå Myrans (Nerv.): His.; Mäntsälä Andersberg: Sæl. ann.; p ut in Mörskom (!), Artsjö et Strömfors, etiam in Hogland!: Sæl. Ö. Nyl., cfr Brenn. — **Ka.** Sippola p: Sæl. Ö. Nyl.; r Jääski Kärkkäälä! st cop. in prato humido virgultis obsito: Lindén; Blom non comm. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 418].

Sat. r [Eura] Kauttua (!): Malmgr.; r Tyrvää Isojärvi!, Vesilahti Kurala!: Hjelt. — **Ta.** (st fq): Leop.; (fq): Asp. & Th.; p — st fq [= ut praecedens]: Norrl. s. ö. Tav.; p: Bonsd.; p praecipue in Luhanka: Wainio Tav. or. — **Sa.** fq: Hult. — **K1.** st fq: Fl. Kar.; fq (— st fq) interdum, ut in Pälkjärvi ad Könönen, copiosissime: Hjelt. — **Kol.** in reg. silv. fq interdum st cop., ad Mandroga st r: Elfv.

Oa. nondum adn. — **Tb.** r Pihtipudas ad Kärvasjärvi: Broth.! — **Sb.** fq: Mela; M. & J. Sahlb. ex Iisalmi non comm. — **Kb.** st fq: Hällstr.; st fq — p: Wainio Kasv. — **Kon.** fqq in pratis subhumidis copiosissime, in Saoneshje fqq: Norrl. On.

Om. nondum adn. — **Ok.** [in parte orientali provinciae] st fq — p: Wainio Kasv.; Paltamo Melalahti! et Hyrylänmäki fq, Puolanka Honkamäki — Äylä!: Brenner et Brenn. Ber. 1869, cfr Brenn. Resch. p. 68; p: Must.; Ristijärvi: Lackström! — **Kp.** st fq (— p): Wainio Kasv.

Ob. Rovaniemi ad fines par. Tervola: Brenn. Ber. 1864!, vide etiam Led. IV p. 300; O. R. Fries non comm. — **Kuus.** st fq — p, circa Paanajärvi! st fq: Wainio Kasv.; Aventojoiki! et Haataja!: Brotherus & F. v. Wright. — **Kk.** st fq — p: Wainio Kasv.; Knjasha: N. I. Fellman in Pl. aret., vide ceterum sub **Lapp.ross.**

Lapp. fenn. locis udis in parte silvatica et subsilvatica Lapp. meridionalium usque ad Enontekiäinen p parcius: Wahlenb. p. 234, cfr Kihlm. Ant.; (p): Fellm. Lapp.; Raututunturi Kopsusvanka in reg. silvatica: Hult Ant.; tantum in reg. subsilvatica summa prope lac. Tuulijärvi! [in **Li.**] legimus: Kihlm. Ant.; in litore ad Kögäs in regione betulina prope mare glaciale: Wainio Not.; p in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinac totius Finmarkiae: Lund p. 90; Ostfinmarken p in reg. subalp.: Th. Fries Iaktt. p. 197; ad

Borisgleb Varangriae merid. adjacente: Norm. p. 317: Varangria Angsnäs in reg. subalp.: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 227—228 etc. [**L. ent.** reg. subalp. r: Læst., vide Wahlenb.; L. L. Læstadius in par. Enontekiäinen non vidit: L. L. Læst. p. 291.]

Lapp. ross. p: Fellm. Ind.; in paludosis infimae Lapp. Ross. usque ad pag. Kantalaks (!) p, [ad **KK.** ad partem maximam spectat], de cetero modo ex insula Kildin maris glacialis (Selin!) mihi cognita: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 605; Porjeguba: Mela Pl.

Ab. A. Nylanders freqvens är sannolikt alldeles oriktig; antagligen är arten i Pojo r—st r, då Arrh. ej funnit den i Pargas och His. blott sett den utom sitt egentliga område. Visserligen upptages den från Vihti st fq: Printz, men jag skulle knappt tro att denna freqvens-grad är ens någorlunda riktig. — **Nyl.** Helsing: O. Hjelt M. S. behöfver bekräftas. — **Sat.** Kyrö: Asp, mycket troligt; Björneborg, Tyrväi, Raumo: Wirz. M. S.; uppg. från Björneborg och Raumo böra bekräftas.

Såsom framgår särskildt af Elfving's uppg., förekommer arten ofta med ojemn utbredning d. v. s. traktvis mer, traktvis mindre, så var åtminstone fallet i **Kl.**

Var. *pygmaea* And. — **A1.** «fq»: Bergstr.; freqvensen är säkert alltför hög; det samma gäller **Ab.** „fq ad litus maris“: A. Nyl. — **Nyl.** med hufvudarten: Sæl. Ö. Nyl. under namn af var. *humilis*. — Varieteten saknar f. ö. betydelse.

Var. *acrogyna* Hartm. — **A1.** Eckerö Böle: Laurén!; exemplaret behöfver dock måhända ännu granskas.

Carex flava var. lepidocarpa Tausch.

In duobus locis inter se longe distantibus, adhuc lecta, sed forsitan neglecta sit.

Distributio geogr. fere eadem ac speciei, sed proventus rarior: Nym. Consp. p. 771.

A1. rr Eckerö Böle: Kihlm. Öfvers. et Arrh. Fl.; Eckerö Storby: Arrh. Fl.!

Lim. adest auct. Kihlm. in Herb. Mus. Fenn. II p. 19.

A1. Arrhenius skrifver om denna form: „Finnes nog flerstädes. Bör dock närmare undersökas“: Arrh.

Carex Hornschuchii Hoppe.

In Alandia raro invenitur.

In pratis Fenniae australis, Alandiae: Spic. II p. 18; Fenn. austr. occ.: Fries; Aland.: Nym. Suppl. p. 321.

A1. Eckerö ad stagnum Böle! et ad Storby versus Käringsund interdum st cop.: Arrh. & K., cfr Medd. VI p. 211; Jomala Möckelö prope Mariehamn: Arrh.

Ab. „ad Täcktom“: A. Nyl., jfr Rupr. Diatr. p. 23 och Led. IV p. 298; här om gäller dock „vix hic occurrit, erronee, quantum scio, in Ad. Nyl. Stirp. Paroec. Pojo recepta est“: W. Nyl. Distr. På grund af denna W. Nylanders uppgift, och isynnerhet då Bergstr. ej upptager arten från **A1**, ansågs den länge främmande för finska floran. Exemplar till H. M. F. erhöles först 1878, då den togs af A. W. Juslin, jfr Medd. VI p. 211. Enligt meddelande af Arrh. torde dock Juslins exemplar vara taget på Föglö Gripö och ej på Eckerö. Nästan samtidigt bekräftades artens förekomst äfven af Arrh. & K.

Carex fulva Good.

In Alandia rarissime et primum a. 1878 lecta est.

Aland. (A. Arrhenius 1878): Nym. Suppl. p. 321.

A1. Eckerö prope stagnum Böle (versus Storby) parcissime cum *C. Hornschuchii* et *C. flava*: Arrh. & K., cfr Medd. VI p. 211, tum primum in Fennia notata est; in eodem loco non visa 1881: Arrh.; Eckerö 1883 (Mela): Kihlm.; Eckerö Torp 1890: H. Lindberg in Diar. 1, XI, 1890; Jomala, Jomala by: Laurén!

Carex distans L.

In taeniis Alandiae raro occurrit.

Aland. (detexit P. E. Ericsson 1864): Nym. Suppl. p. 321.

A1. Finström Bergö: Erics., et Elfving!; Geta in insula ejusdem nominis, Gräggnä, Finnö et Dånö: Hult ann.; Saltvik in insulis in Färsund: Arrh. & K., ex. gr. Germundö, unde spec.; Kökar Långskär! ad Helsö: Arrh.; Geta Dånö cop. in Idnäset: E. Erics.; Klixön in Lumparen: Prim. p. 73; ad Mariehamn: Sæl. ann.; Lemland Slätholmen: Laur. Fört.; Geta in insulis Isaksö, Snäckö et Mattskär: Ch. E. Boldt.

Fennia (Schrenk in litt.): Led. IV p. 299; då Schrenk ej varit på Åland, torde uppg. varit oriktig, i annat fall vore den äldre än Ericssons.

Carex hirta L.

In Alandia passim, ceteroquin in Fennia australi usque ad 61° 45' rarissime obriam et forsitan interdum adventicia; in Fennia orientali nondum lecta est.

Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.: Nym. Suppl. p. 320, vide etiam And. Cyp. p. 21 et 22.

A1. p: Bergstr.; (st r) [Sund] Kastelholm, Tosarby, Jomala (!): Bergstr. Beskr.; Öfvernäs: Tengstr.!; Hammarland Frebbenby, Sund in vicinitate templi: Hult ann.; Loviselund: Å. G. H.!; Saltvik Ger-mundö, Finström Godby, Grelsby et Färjsund, Lemland Lemböte: Arrh. & K.; in Alandia saltem p: Arrh.; Marichamn: Gadol.; [Sund] (fq) et in collibus siccis prope ripas et in litoribus maris arenosis ex. gr. ad litus infra praedium sacerdotis, in colli ad pag. Mångsteckta etc.: Prim. p. 73; Jomala ubiqve circa templum, Ytterby!: Laur. Fört.; Geta: E. Reuter; Saltvik Qvambo, Sund Kastelholm: R. et Ch. E. Boldt. — **Ab.** Merimasku: Karstén!; Pargas Stortervo Gunnarsnäs Östergård: Arrhenius!; Åbo ad arcem adventicia: E. Reuter! — **Nyl.** rr Borgå Hammars (Strömborg), Lovisa! in campo [exercis platsen] (G. R. Björkstén): Sæl. Ö. Nyl.; [Borgå] Finby (Fastberg): Sæl. ann. — **Ik.** Björkö! et Sakkola!: J. V. Johnsson: [suis locis in tota Ingria (fq): Meinsh. p. 422].

K1. Kirjavalaks inter lapides ad ostium amnis: Chyd.!

„Var. nostra [*repens*] ad litora arenosa maris bottnici fq. Forma pri-maria locis vicinis rarius visa“: Spic. II p. 18, jfr Led. IV p. 319; antagligen föreligger här något tryckfel eller annat misstag, då arten aldrig sedermera blif-vit funnen i närheten af Bottniska viken, möjligen bör det heta „baltici“, då ju arten har sin största freqvens vid Östersjön; allmän kan arten dock ej kallas. Varieteten *repens*, som beskrifves l. c., är mig okänd. — Fenn. mer. or.: Nym. Consp. 768—769; rättas af Nyman sjelf (se ofvan). — **Sat.** Kyrö: Asp, föga troligt. — **Ob.** uppräknas af Jul. p. 4, jfr Jul. i V. Ak. II. p. 176, men sükert orätt.

Carex filiformis L.

In maxima parte territorii satis frequenter occurrit; in nonnullis plagis praecipue in Fennia orientali frequenter — frequentissime inveniri indicatur, in aliis praecipue in Fennia austro-occidentali rarior esse videtur; ad septentrionem versus ad summos fere septentriones progreditur, in regionem alpinam non penetrat. Quum saepe sterilis occurrere videatur, frequentia in nonnullis plagis nescio an nimis parva indicatu sit.

Per paludes totius Fenniae et Lapponiae exceptis alpbis: Spic. II p. 18, vide Fries, And. Cyp. p. 21 et Led. IV p. 320 Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 768.

A1. st r: Bergstr.; Kökar [Finström] Godby: Bergstr. Beskr.: Eckerö Böle: Hult ann. et Arrh. & K.; Finström Bergö: Arrh. & K.; Eckerö Storby: Arrh.; [Sund] (fq) in paludosis ex. gr. ad Mångsteckta: Prim. p. 73; Geta Lillträsk: Bergroth. — **Ab.** ad stagnum Littois: C. J. Arrh.; Nagu Finnby: Arrh.; Uskela p: Nikl.; Tenala: E. Juslin!; locis uliginosis Rilaks, Kansjärvi: Sand.; p: A. Nyl. et Sel.; Vihti Kulpijärvi: af Hällstr.; Zett. & Br. et Printz omittunt. — **Ny1.** (r) Fagervik! Kafvelbrokärret: His.; Esbo Noks plur. loc. plerumque ster.: Kihlm. ann.; st r: W. Nyl.; Thusby: Åstr. & H.; p: Sæl. Ö. Nyl.; Perno Lappnorr: Arrh.; [Hogland] Lounatjärvi!, etiam in Liivalahenjärvi (E. Nyl. Ber.): Brenn. — **Ka.** Lavansaari: Brenn.; p: Blom; p in ripis rivulorum paludosis: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [(fq): Meinsh. p. 422].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** (st r), ad Hirvijärvi cop.: Leop., vide infra; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; (fq): Bonsd.; p — st fq: Wainio Tav. or.; Asp. & Th. omittunt. — **Sa.** p, sterilis p — st fq, raro fertilis: Hult! — **K1.** (fq): Fl. Kar.; st fq: Hjelt. — **Kol.** fq — fq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr. — **Tb.** p: Broth.; ster. in paludibus et sphagnosis: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** fq — p: Mela; fq: M. & J. Sahlb. — **Kb.** p: Eur. & H.; fq — st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq — fq in sphagnetis subpaludosis, paludibus profundis aqvisis ripisque fluctuantibus interdum cop., in sphagnetis propriis quoque fq at fere semper sterilis est, in Saoneshje et Reg. occ. fq passimque cop.: Norrl. On.

Om. (p): Hellstr. — **Ok.** fq — st fq: Wainio Kasv.; (p): Must. — **Kp.** fq — st fq: Wainio Kasv.

Ob. [p: O. R. Fries p. 167]; p — st fq, sed saepe sterilis in sphagnetis et paludibus: Hjelt & H. — **Kuus.** fq — st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** fq — st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. p — st fq: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in marginibus sphagnosis stagnorum et turfosis apertis fq, in sphagnetis quoque haud rarior: Blom Bidr.; in ripis lacuum et paludum per partem silvaticam et subsilvaticam Lapp. omn. succ. p cop.: Wahlénb. p. 235; usque ad terminum par. Utsjoki (fq): Fellm. Lapp.; Kemijärvi in turfoso aperto et in sphagneto ad Juujärvi, Sodankylä in monte Pyhätunturi et ad pag. Sodankylä et nonnullis locis abundanter in turfosis apertis ad Lokka, Inari nonnullis locis

in litore rivulorum in Tervassalo et in prato subuliginoso ad Paatsjoki, in sphagneto aquoso ad Kōngäs in regione betulina prope mare glaciale: Wainio Not.; fq in reg. silvatica, in reg. subalpina loca idonea deesse videntur: Hult Ant.; locis paludosis et ripis limosis per reg. subsilv. et subalpinam fq, sed maximam partem sterilis, circa lac. Mandojäyri! utsjokensem quoque parcius fructus reddit: Kihlm. Ant.; (haud) infrequens in reg. subsilv. usque ad . . . Fællesdistricterne: Lund p. 91; reg. subsilv. r: Th. Fries Iaktt. p. 197; in reg. subalp. Varangriae p (Sommerfelt 1858): Th. Fries p. 200; in Varangria merid. juxta fl. Paatsjoki ad cataractam inter Goalsejavre et Bossojavre latere rossico ad Store Menikasö: Norm. p. 317; Jarfjorden (Henschen): Th. Fries 1864 p. 49, vide etiam Norm. ann. p. 71, ubi dicitur „plur. loc. tantummodo sterilem visam fuisse“, M. Blytt p. 247 et 248 etc. — [L. ent. reg. subalp. et silv. p: Læst.]

Lapp. ross. p ad flumina Paatsjoki, Lutto et alibi ad rivulos paludesque: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; in parte merid. occ. [ad Kk. spectat] usque ad pagum Umba rarior mihi obvia: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXVIII; Maaselg [Maselga], Kolosero, Imandra: Beket. p. 607, ubi etiam priores proferuntur; Kantalaks, Jokostrow, Porjeguba, Kuusreka, Tetrina: Mela Pl.; Nuotjavr: Hollmén!; Keinjavr: Palmén!; Umpjavr!, Pjalitsa, Voroninsk!, Porrvavr! et in multis aliis locis: Kihlm.

Ta. vid Hirvijärvi mycket ymnig och ersättande *C. acuta*, som här nästan saknas: Leop.

Carex aristata R. Br.

Ad limites australes Fenniae orientalis rarissime et primum anno 1875 lecta est.

Fenn. mer.-or. (Carel. olonets, ubi a Fr. Elfving detecta. 1875): Nym. Suppl. p. 320 nomine *C. aristata* * *Siegertiana*.

Kol. rr Nikola in pratis nonnullis sphagnosis, subpaludosis, inter frutices: Elfv.! nomine *C. orthostachys* C. A. Mey., cfr l. c. p. 137 et Medd. III p. 172 et 175 eodem nomine.

Angående den hos oss förekommande formen nämnes „Est var. *Siegertiana* (Uechtr.) Aschers., specimen unicum tamen foliis 4—5 mm latis, spicis femineis 3, spicis masculis 3 maxime distantibus, ochreis margine glabris ad var. *Brounianum* accedit“: Herb. Mus. Fenn. II p. 126. Se f. ö. angående artens släktskap, hithörande literatur, m. m. Nym. Suppl. p. 320.

Carex orthostachys C. A. Mey.

In Lapp. orientali rarior: Fries p. 560 o. 561; „i mängd samlad i Ryska lappmarken“: Fries i Bot. Not. 1849 p. 58; äfvensom Lapp. or.: Nym. Syll. p. 393; hvilken art härmed afses känner jag ej. *C. orthostachys* [= *C. aristata*] saknas säkert i **Lapp. ross.** enl. N. I. Fellm. p. LXV. Carel. or. r: Nym. Consp. p. 768. Denna uppgift rättas af Nyman på följ. sätt: „haec species (qvae proprie altaica est) excludetur [e flora europaea], qvia planta europaea sic nominata ad *C. Siegartianam* pertinet ex Uechtr., cfr ejus commentationem criticam „Ueber *Carex aristata* Siegart“ in Verh. Bot. Ver. Brand. 1867 sep. 1—24 et ap. Schmalhausen in Bot. Zeit. 1875“: Nym. Suppl. p. 320. — **Kol.** Se under *C. aristata* R. Br. — **Lapp. ross.** se ofvan.

Carex ampullacea Good.

In maxima parte Fenniae et Lapponiae frequenter obviam, in nonnullis plagis praecipue in Fennia orientali frequentissime et copiosissime, in aliis autem tantum satis frequenter inveniri indicatur. Ad septentrionem versus usque ad summum septentrionem progreditur, in alpinis autem non crescit.

Per Fenniam et Lapponiam, alpina vix attingit: Spic. II p. 17; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam fq: And. Cyp. p. 20, cfr Nym. Consp. p. 768 et vide Led. IV p. 318.

A1. (p): Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** (p): Zett. & Br.; fq in vicinitate Aboae: Arrh.; Pargas st fq: Arrh. Ann.; fq: Sand.; (p) ex. gr. ad litora [sinus] „Pojo viken“: A. Nyl.; st fq: Sel.; fq: Printz. — **Nyl.** fq: His. et Sæl. Ö. Nyl.; fqq: W. Nyl.; Lounatorkia in paludosis: Brenn. — **Ka.** st fq: Blom et Lindén. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 420].

Sat. st fq: Malmgr.; st fq — fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop.; fq: Asp. & Th.; fqq: Norrl. s. ö. Tav.; fq: Bonsd. et Wainio Tav. or. — **Sa.** fq: Hult. — **K1.** fqq: Fl. Kar.; st fq: Hjelt. — **Kol.** fq — fqq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; fq: Laur. — **Tb.** fqq: Broth., vide etiam Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Enw.; fqq: Mela; (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Brand. et Eur. & H.; fq (— st fq): Wainio Kasv. — **Kon.** fqq, in pratis paludosis ripisque limosis saepe copiosissime, in Saoneshje fqq: Norrl. On.

Om. (p): Hellstr. — **Ok.** fq — st fq: Wainio Kasv.; fq: Must. — **Kp.** fq — st fq: Wainio Kasv.

Ob. [fq: O. R. Fries p. 167]; (fq): Hjelt & H., vide sub **Lapp. fenn.** — **Kuus.** st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** (fq —) st fq: Wainio Kasv., vide ceterum sub **Lapp. ross.**

Lapp. fenn. fq saltem in par. Kittilä, in pratis et ripis uliginosis interdum satis cop., ceteroquin in paludibus, sphagnetis etc. obviam: Hjelt & H.; in turfosis apertis, sphagnetis pratisque humidis fq nec non ad ripas limosas fluviorum, ubi cum *C. aquatili* cariceta densa efficit: Blom Bidr.; in aqvis silvaticis omnibus, ut etiam subalpinis totius Lapponiae vulgatissime: Wahlenb. p. 243 et 244; fq: Fellm. Lapp.; st fq in Kemijärvi, Kuolajärvi, Sodankylä provenire videtur, st fq — fq in Inari, pluribus locis ad Paatsjoki et obvia etiam ad Kängäs prope mare glaciale: Wainio Not.; plur. locis ad aquas in reg. silvatica: Hult Ant.; cum varietate *boreali* Hartm. in stagnis et ad ripas aquarum fluitantium locis tranqvillis per reg. subsilv. et subalpinam fq copiose, ad lac. Mierasjäyri utsjokensem legimus, nescio autem num ad terminum betulæ usque aggrediatur: Kihlm. Ant.; Näytämö: E. Nylander & Gadd!, cfr N. I. Fellm. et Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalpina totius Finmarkiae: Lund p. 91 et Th. Fries Iaktt. p. 197; in Ostfinmarken non typica: l. c. p. 199 not., (vide sub f. *brunnescente*), vide ceterum M. Blytt p. 253 et 254 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. (p): Læst.]

Lapp. ross. fq: Fellm. Ind.; (in parte inferiore rarior) [ad **Kk.** spectat, unde etiam spec. lectum est]: N. I. Fellm., cfr (l. c. p. XXXIX et) Beket. p. 607; Kantalaks [etiam herb.], Hibinä, Tetrina, Pjalitsa, Ponoj: Mela Pl.; Maaselg et Kolosero: Beket. p. 607; Srednji: Brotherus!; Jokonga: F. Nylander!; inter Jenjavr et Nisjavr: Broth. Reseb.; plur. loc. ad fines reg. silvaticæ ex. gr. Voroninsk!, Sosnovets, ad oram australem in pluribus locis copiose: Kihlm.

Utom f. *borealis* Læst. och var: *rotundata*, hvilka längre fram omnämnas. upptages äfven var. *brunnescens* And. — Lt. „legi ad opp. Kola“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XLI och Beket. p. 607. Exemplaret med anteckning „ad sinum Kolaänssem“ föres af Kihlman till var. *rotundata*. Se om denna form f. ö. And. Cyp. p. 20, hvarjemte Th. Fries hänför den i Ostfinmarken förekommande formen till denna varietet: Th. Fries Iaktt. p. 199 not, jfr Blytt p. 1262.

Carex ampullacea f. borealis Læst.¹⁾

In Lapponia varior occurrit, cum sequente saepe confusa est.

Maxima pars Lapp.: Fries; Fenn. bor., Lapp. fenn. ross.: Nym. Suppl. p. 320.

Kuus. Nuorunen: M. & J. Sahlberg! nomine *C. rotundata*. — **Kk.** Gridinä: [F. Nylander!] nomine *C. rotundata*.

Lk. Ounastunturi: Malmberg!; in reg. silvatica omnium trium montium alpinorum st r: Hult Ant., forsitan p. p. ad *C. * rotundatam* spectat. — **Li.** vide sub f. typ. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.; Kaaresu'anto: L. L. Læstadius!]

Lv. in plur. locis ad superiorem partem fluminis Ponoj: Palmén! — **Lt.** Kola: Enwald & Hollmén!; Tsipnavolok: Brotherus! — **Lm.** Voroninsk: Kihlm.!; Litsa: Brotherus!

Lk. „rr in turfosis, Kolari ad Äkäsjoki infra lacum Äkäsjärvi et in Pylitunturi ad lacum Rajajärvi in finibus par. Kittilä“: Hjelt & H., jfr l. c. p. 89; exemplaret från Äkäsjoki är dock af Kihlman bestämdt till var. *rotundata*. — **Lim.** „vidi ad lacum Imandra“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XLI och Beket. p. 607; exemplaret föres af Kihlman till var. *rotundata*.

Carex ampullacea var. rotundata Wahlenb.

In parte subalpina Lapponiae plerumque satis frequenter aut frequenter inveniri videtur; ad meridiem versus infra oram australem Lapponiae rossicae adhuc incerta est. Cum antecedente saepe confunditur.

Lapp.: Nym. Consp. p. 768, vide etiam And. Cyp. p. 20 et infra.

Lapp. fenn. Kolari Äkäsjoki: Hjelt & Hult! nomine *C. ampullacea var. borealis*, vide sub hac; Sodankylä r in turfoso aperto prope Petäjäsaari in sphagnetisqve aqvosis prope Onnela et Manto-vaara: Blom Bidr., forsitan incerta, sed cfr Wainio Not.; in paludibus aqvosis per partem subsilvaticam et subalpinam Lapp. praecipue septentrionalium st fq: Wahlenb. p. 235, cfr l. c. p. XVIII et Wahlenb. Fl. Suec. p. 622; in paludibus aqvosis haud infrequens: Fellm. Lapp.; Sodankylä in palude litorali ad Mutenia et st fq in jugo Suoloselkä, praesertim in turfosis piniferis, obvia etiam in Vaalokankaat, Inari inter Törmänen et Suoloselkä, in palude ad Köngäs prope mare glaciale: Wainio Not.; Muonioniska: A. Mon-

¹⁾ Specimina omnia determinavit Osw. Kihlm.

tin!; Ounastunturi: Malmberg!; Utsjoki st fq: Sæl. kat.; in sphagnetis aqvisis et inter caespites in turfosis per reg. subsilv. et subalpinam st fq, Hammasuro SO 385, Peldoaiivi h. 330, Ailigas h. 317, [Rastekaisa h. 415]: Kihlm. Ant., spec. ex Inari Vuomajoki in reg. subalp.! et Utsjoki Harimatshokkal; fq in reg. [alpina et] subalpina totius Finmarkiae: Lund p. 91 et Th. Fries Iaktt. p. 197 [Ostfinmarken], vide etiam Lund Beretn. p. 44, Blytt p. 1259 etc. — [L. ent. reg. alp. p, reg. subalp. fq, reg. silv. r: Læst., spec. e Kaaresu'anto (!) ad Pajujärvi!; Näkkälä: Malmberg!, vide etiam Norrl. Lappm. p. 260.]

Lapp. ross. haud infreqvens: Fellm. Ind.; in parte occidentali usque ad pagum Tshavanga (!) maris albi et piscinam Olenji! maris glacialis haud infreqvens, (in partibus vero magis orientalibus peninsulae lapponicae nullibi vidi): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLIII etc., spec. etiam lecta ad Imandra! nomine f. *borealis* et ad sinum kolaënsem! nomine var. *brunnescens*; insula Vissåka lacus Imandra: Ångstr. p. 51; Kantalaks: F. Nylander!; cop. in paludoso prope Kantalaks! ad septentrionem versus ab oppido, Hibinä, Porjeguba (?), Kusomen, Tshapoma, Pjalitsa, Devjatoi, Ponoj: Mela Pl.; Nuotjavr, Tuatash, Tshun, Peresmosero, Kola et Ora: Enwald & Holmén!; Ponoj: A. & V. Brotherus!; Ponoj, Orloff etc. fq — fqq, Lujavr et Voroninsk fqq: Kihlm.; Jokonga: Enwald & Knabe nomine *C. saxatilis*!, vide etiam Broth. Reseb. p. 14.

„In subalpinis Lapponiae et ad scopulos maris albi a Gridinä septentrionem versus fq“: Spic. II p. 17 och 18; exemplaret från Gridinä tillhör enligt Kihlm. f. *borealis*. Härpå grundar sig norra el. östra Finland och största delen af Lappl.: Fries, som således är oriktigt hvad Finland angår. — Ostrobottnia (Fr. Nylander in litt.): Led. IV p. 301; uppg. afser sannolikt Kuusamo, men har ej blifvit bekräftad och hänför sig antagligen till f. *borealis*. — Kuus. Nuorunen: Sahlb. Fört., jfr Wainio Kasv.; exemplaret föres numera till f. *borealis*. Kk. Vid Hvita hafvet... Keret: Bot. Not. 1842 p. 153; uppg. hänför sig antagligen till f. *borealis*, se ofvan under Spic.

Carex laevirostris (Blytt) Fr.

In parte australi et media Fenniae orientalis passim — satis frequenter inveniri indicatur, ceteroquin rara, in provinciis occidentalibus Fenniae australis et mediae nondum lecta; ad septentrionem versus usque ad 69° 50' procedit, ubi autem rarissima lecta est.

Per Kareliam et Gub. Olonets usque ad mare album. [A Nova Ladoga usque ad Archangelsk juxta viam publicam ubique observavi]: Spic. II p. 16, cfr And. Cyp. p. 18: maxima pars Fenniae: Fries; Lapp. Fenn. or.: Nym. Consp. p. 768; Fenn. med., Ostrob. bor.: Nym. Suppl. p. 320.

Nyl. Träskända 1875: Mela herb. — **Ka.** r in vicinitate flum. Vuoksi, St Andreae Oravankytö in silva depressa turfosa: Lindén. — **Ik.** r Muola ad praedium Pellilä: Malmbl.; [suis locis fqq: Meinsh. p. 420].

Sa. r [Ruokolaks] Narsakkala!, Hämmäläinen Kojolammi: Hult. — **Kl.** p ab Onega ad Ruskiala et Nurmes: Fl. Kar., cfr l. c. p. 121; r Hiitola Korosenkylä: Lindén, spec. e Vavoja!; Valamo Hirmulampi: Malmberg!; Uukuniemi: Nikl!; Parikkala: T. Hannikainen!; Impilaks et Vuorlaks: Chydenius!; Kirjavalaks ad rivulos aliisque locis depressis pluribi: Norrl. Symb.: Pälkjärvi Valkeavuori! etiam ad Linnunvaara (H. Arppe): Hjelt Ant. p. 68: plur. locis inter Pälkjärvi et Tiudie: Ångstr. p. 50. — **Kol.** st fq in reg. silv. et coll.: Elfv., spec. e Mjatusova!; Salmi: Chydenius!

Tb. st r Viitasaari! plur. loc. ex. gr. Konginkangas ad Liimattalanjoki cop., Hakola, Kautiala, circa templum: Broth., cfr l. c. p. 190. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio Valkeinen!, vide etiam Knabe p. 21; Hankasalmi: L. M. Runeberg!; r Iisalmi Soinijoki: M. & J. Sahlb., ad spec. adscriptum est Soinijärvi! — **Kb.** Nurmes: Fl. Kar., cfr Wainio Kasv.; Lieksa in „Ekyptin salomaa“, Nurmes in Mujejärvi caricetum magnum formans: Wainio Kasv. — **Kon.** p in turfosis udis silvaticis, locis demissis humidis — udis ad margines silvarum, inter Käppäselkä — Dianovagora (!), ubi st fq in udis apertis quoque occurrit: Norrl. On., cfr Fl. Kar.; in Saoneshje non visa est: Norrl. On. p. 70; Tiudie: W. Nylander!, cfr Ångstr. p. 50.

Ok. nondum visa. — **Kp.** Kostamus ad pag. Kontokki: Wainio Kasv.

Ob. Kemi: Hellstr. Distr. p. 24; Kemi prope templum: Brenn. Ber. 1864!; extra territorium in Ylitornio inter Tengeli et Immo, par. Alatornio prope fines septentrionales ad viam publicam: Hjelt; Rovaniemi: Nyberg!, cfr Hjelt & H.; rr Ylitornio inter deversoria Vanhainen et Filpus in fossa viae publicae: Hjelt & H.! — **Kuus.** Näränkäväära, Iiväära et Paanajärvi: Wainio Kasv. — **Kk.** Ou-

lanka ad Vartiolampi et Kaukahinen: Wainio Kasv.; Keret: F. Nyl. Utdr. p. 153 nomine *C. bullata*?

Lk. Kemijärvi ad Vuostimovaara, Sodankylä ad pag. Sodankylä: Wainio Not. — **Li.** solo lapidoso in margine parvi lacus [Mandojäyri!] prope alpem Rouvuoaiwi in reg. subalpina superiore specimen unicum sterile legimus: Kihlm. Ant., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126; ad Veskonieni, Laiti, Paatsjoki: Wainio Not.

N. I. Fellm. p. LXV bestrider riktigheten af F. Nylanders uppg. i Bot. Not. 1844 p. 53 [F. Nyl. Und.] att arten vore mycket allmän i Petersburgska, Olonetska och Archangelska guvernementerna intill polcirkeln; då emellertid arten i **Lk.** och **Li.** går högt ofvan polcirkeln och både i **Ob.**, **Kuns.** och **Kkr.** närmar sig densamma, torde detta skett utan tillräckligt skäl, om äfven F. Nylander angifver något för hög freqvens. Anmärkas bör vidare i sammanhang härmed att C. Melander (Bot. Not. 1883 p. 213) upptager denna art från Lycksele i svenska Lappmarkerna [se redan And. Cyp. p. 18] och från flere ställen i Vesterbotten äfvensom att den förekommer i Torneå Lappmark Vittanki (V. Holm): Hartm. p. 453, se äfven Backm. & H. p. 232 etc. Öster om florumrådet uppgifves arten till Sergejeffskaja och Blagovestschenskoje [i kretsen Schenkursk]: Kusn. p. 146. — **Sat.** Upptages härifrån: Suomen Kasvio p. 175—176; uppgiften torde mig veterligen bero på något misstag. — **Ta.** Hausjärvi: Elfving i Prof. 6, III, 1886; exemplaret torde knappast höra hit.

Carex vesicaria L.¹⁾

In maxima parte Fenniae frequenter (— satis frequenter) invenitur; in Lapponia passim usque ad summum septentrionem indicatur.

Kalm; per totam Fenniam et Lapponiam, exceptis locis alpinis: Spic. II p. 16; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in palu-

¹⁾ Carex ampullacea × vesicaria.

Adhuc tantum e nonnullis locis Fenniae australis et maxime orientalis adnotata; anno 1891, impressione hujus operis jam inchoata, primum apud nos distincta est.

Nyl. Esbo: Träskholm una cum parentibus st copiose 1886 et 1888: Kihlm.!

Kon. Käppäselkä: Simming!

Kp. Solovetsk: Selin!

Specimina determ. Kihlman, vide Diar. 4, IV, 1891 et cfr supra p. 317.

dosis et ad ripas fq per totam Scandinaviam: And. Cyp. p. 18 et 19, cfr Nym. Consp. p. 768 et vide etiam Led. IV p. 317.

Al. st fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann., Sand., A. Nyl., Sel. et Printz. — **Nyl.** fq: His.; st fq: W. Nyl.; fq: Sæl. Ö. Nyl., vide ceterum infra. — **Ka.** Lavansaari: E. Nyl. Ber. et Brenn.; fq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 421].

Sat. fq: Malmgr.; st fq: Hjelt. — **Ta.** (fq): Leop.; fq: ceteri auct. — **Sa.** in tota Sav. (fq): E. Nyl. & Chyd.; (p): Hult; (fq): Hult Fört. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.; fq: Hjelt. — **Kol.** fq — fq: Elfv.

Oa. fq: Malmgr. — **Tb.** fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw.; (fq): Mela; fq: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Brand. et Eur. & H.; fq — st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** fq — st fq: Wainio Kasv.; fq: Must. — **Kp.** fq — st fq: Wainio Kasv.

Ob. [st fq: O. R. Fries p. 167]; (p): Hjelt & H., vide etiam Jul. p. 4. — **Kuus.** p — st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** fq — st fq, excepta in par. Oulanka, ubi st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. (p) ad septentriones versus rarescit: Hjelt & H.; in ripis lacuum et fluviorum per partem silvaticam Lapponiarum p, at β [spicis minoribus fusciscentibus] usque in subalpinis rarius: Wahlenb. p. 244; Sodankylä in jugo Suolonselkä, Inari ad Törmänen, in litore st fq ad Koppelo, obvia etiam in Tervassalo: Wainio Not.; in Luirojärvi et Luirojoki verisimiliter etiam in aliis amnibus, sed haud fq: Hult Ant.; Utsjoki, Inari: Sæl. kat.; Utsjoki: S. Castrén p. 354; r esse videtur, tantum in reg. subsilvetica alp. Kudossuvannonpää et reg. subalpina alpis Ailigas vidimus: Kihlm. Ant.; [Varangria Nyborg: Arrh. ant.]; Ostfinmarken cum varr. reg. subsilv. p, reg subalp. (fq): Th. Fries lakt. p. 197, vide etiam M. Blytt p. 251 et 252; Fellm. Lapp. tantum enumerat. — [**L. ent** reg. subalp. et silv. p: Læst.]

Lapp. ross. haud infreqvens: Fellm. Ind.; in parte occidentali p, ibique usque ad mare septentrionale penetrans: N. I. Fellm.; Kantalaks, Porjeguba, Olenitsa, Devjatoi, Ponoj: Mela Pl.; Imandra: F. Nylander!; Kola: Enwald & Hollmén!; Voroninsk: Kihlm!; **Lm.** in multis locis: Brotherus!, vide etiam sub var. *virente*.

Nyl. Hogland: Schrenk p. 156; Brenn. p. 37 betviflar måhända utan tillräckligt skäl uppgiften. — **Kk.** N. I. Fellmans uppg. hänför sig delvis till denna provins, hvilket bevisas deraf att hans exemplar är taget från Knjasha!

Af former omnämnas utom var. *pulla*, *alpigena* (se under var. *pulla*) och * *lacustris* följ.:

Var. *virens* F. Nyl. „Ad litus maris glacialis et albi maxime borealis... ex. gr. ad Kildin“!: Spic. II p. 17, der den beskrifves, jfr N. I. Fellm., l. c. p. XLVIII, Herb. Mus. Fenn. p. 13, Suomen Kasvio p. 175, Beket. p. 607, etc. (Ett exemplar från Kola: F. Nylander! ansluter sig till exemplaret från Kildin). Afser en öfvergångsform till var. *pulla*, jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Den varietet som L. L. Læst. p. 296 beskriver från Kemi afser antagligen *C. lævirostris*; se f. ö. Spic. II p. 17.

Carex vesicaria var. *pulla* Good.

In summa Lapponia occurrit.

In alpinis Lapponiae haud infrequens: Spic. II p. 17¹⁾; maxima pars Lapp.: Fries nomine *C. saxatilis* var. *pulla* Good., vide etiam And. Cyp. p. 19²⁾ et Nym. Consp. p. 768¹⁾.

Lapp. fenn. [in alpe Rastekaisa districtus Tanensis copiose visa haud vero extra summas alpes: Wahlenb. p. 248 et 249²⁾, cfr l. c. p. XVII et Kihlm. Ant.]; in [reg. alpina et] superiore parte reg. subalpinæ [usque ad Goskevara in Alten et Rastekaisa]: Lund p. 91¹⁾, [ad partem minimam ad Fenniam spectat]; frustra a me [in Varangria australi] investigata: Arrh. ant., vide ceterum M. Blytt p. 211 och 212²⁾ et infra. — [L. ent. reg. alp. fq: Læst.²⁾, spec. e Moskana!; Kilpisjärvi: Malmberg!²⁾]

Lapp. ross. in superiore hujus territorii plaga non infrequens: Fellm. Ind.²⁾, cfr N. I. Fellm.; lectam vidi ex insula Kildin (!), Litsa, et viciniis lacus Imandra (F. Nylander!), ad peninsulam piscatorum Subovi eam legit Karsten: N. I. Fellm., cfr l. c. p. LII et Beket. p. 606; insula Vissåka in Imandra: Ångstr. p. 51²⁾; Hibinä: Mela Pl.²⁾, spec. adscriptum ad Imandra; Svjätöj-noss: F. Nylander!²⁾; Semostrow: Brotherus!; cop. inter Nisnjavr et Ayrmanjavr: Broth. Reseb.¹⁾; Ora: Enwald & Hollmén!¹⁾, vide ceterum infra.

C. pulla uppräknas vidare bland de allmännaste starrarterna i Kuusamo: F. Nyl. Utdr. p. 153 och upptages i sammanhang härmed „ad lit. mar. albi (Ångström in herb. Zuccarini)... Ostrobotnia (F. Nyland. in litt.)“: Led. IV p. 308. För min del skulle jag förmoda att härmed afses någon mellanform till den typiska *C. vesicaria*. Hvarken *C. pulla* eller *C. vesicaria* var. *alpigena* (se längre

¹⁾ Nomine *C. saxatilis* L.

²⁾ Nomine *C. pulla* Good.

fram) upptages af någon senare botanist från **Kuus**. Alldeles vilseledande är „*einheimisch in Finnland*“: Wied & W. p. 557 under namn af *C. saxatilis*, jfr l. c. p. XC, hvilket äfven framhålles af Rupr. Anal. p. 154. — **Li.** „in Utsjoki ad regiones alpinas subalpinasque haud infrequens“: Fellm. Lapp., [der denna växt genom ett tryckfel benämnas *C. suilla*, jfr Trautv. Incr. p. 824]; Kihlm. Ant. betviflar med stöd af Wahlenbergs utsago denna uppgift. — Om denna växt säges: Ostfinmarken r i björk- och slättfjällsreg.: Th. Fries Iaktt. p. 197. — **Lp.** Ponoj: Knabe Pfl. p. 281; uppg. är ganska sannolik, men behöfver dock bekräftas.

Tilläggas må att en troligtvis hithörande form finnes i H. M. F. från **Lim.** Tshun: Sahlberg! och **Lm.** Litsa prope Svjätöj-noss: Fr. Nylander!, se ofvan under N. I. Fellm.

C. vesicaria var. *alpigena* Fr. föres af Hartm. p. 452 såsom synonym till * *saxatilis*. I följ. uppg. upptages denna särskildt: största delen af Lappl.: Fries; „Lapponia! (Schrenk pl. exs.)“: Led. IV p. 318. — **Li.** „ikke ualmindelig i Birke-regionen over hele Finmarken“: Lund p. 91. — [**L. ent.** fjäll- och björkreg. p: Læst.] — **Lt.** „ex oppido Kola secum reportavit cl. F. Nylander!“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XLI, Beket. p. 607 och se f. ö. Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Carex vesicaria * **lacustris** Th. Fries.

In Varangria australi lecta est.

Li. in lacu Salmijärvi [„C'olmijaure“] [prope Svanvig] copiosissime: Th. Fries Resa p. 61, cfr Th. Fries p. 200, ubi in ambo-bus locis describitur, Th. Fries Iaktt. p. 200 et Herb. Mus. Fenn. II p. 126, etc.; Elvenæs: Th. Fries 1864 p. 48.

Carex paludosa Good.

In Fennia maxime australi infra 60° 50' rarissime occurrit.

Haud procul ab urbe Viborg juxta viam publicam Petropolitānam legi 1845: Spic. III p. 11; in Valkjärvi Kareliae (Appelberg!), spec. nimis juvenilia: W. Nyl. Distr.; Fenn. mer.-or. r: Nym. Consp. p. 768; Fenn. mer. (Nyland.): Nym. Suppl. p. 320.

Nyl. Thusby [prope praediolum Nuppilinna] ad viam ferratā 4 km ad septentrionem versus a statione Träskända: Åstr. & H., cfr Not. XIII p. 464, 488 et 482, ubi Sælan locum etc. descripsit; in eodem loco haud procul a praediolis Granbacka et Bäckfall praedii Gammelby etiam st. cop. 1880 vidit Hjelt et 1883 Kihlm.! — **Ik.** ad Pasuri in Valkjärvi: Fl. Kar., vide sub W. Nyl. Distr.; Viborg: Spic., cfr Fl. Kar. p. 194 et Malmb.; „Valkjärvi socken vid qvarnbäcken nära Pasuri“: [Appelberg!] et Malmb., cfr Malmb. p. 305.

Kol. „rr Humbaritsa ad ripam lacus Ladoga“: Elfv.; exemplaret hör enl. Kihlman till *C. laevirostris* Fr.

Carex paludosa var. **spadicea** Roth.

In unico tantum loco cum forma typica adhuc lecta est.

Nyl. Thusby Gammelby Bäckfall cum f. typica (vide supra): Åström et Hjelt!, cfr Not. XIII p. 482, Diar. 3, XII, 1881 et Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Sælan uppgifver i Not. l. c. att hufvudarten förekommer i vattnet och varieteten på bräddarne, hvarjemte Hartm. p. 452 säger att varieteten öfvergår i hufvudarten. För min del kunde jag vid ett besök på stället den 7 Juli 1880 visserligen i hufvudsak konstatera Sælans uppgift, men gäldte denna dock icke obetingadt, i det att enstaka exemplar af hufvudarten lifven växte på stranden och varieteten å andra sidan stundom i ganska djupt vatten; emellertid såg jag detta oaktadt på detta ställe ingen öfvergångsform.

Carex riparia Curt.

In Fennia australi usque ad 61° 15' lat. rara obviam; anno 1854 primum lecta est.

Fenn. mer.: Nym. Conspect. p. 767.

Ab. Korpo: Ringbom!, cfr Zett. & Br.; Sagu Karuna: Elfving!; Pargas Träskby „Kirjola landet“: Sæl. herb. — **Nyl.** Thusby in fossa ad viam ferratam 4,5 km ad septentrionem versus a statione Träskända [ad Nuppilinna]: Åstr. & H!., cfr Not. XIII p. 464 et 488, ubi Brenner comm., spec. etiam leg. Hjelt!, qvi parce obvenire vidit; in eodem loco cum *C. paludosa* st cop. 1883: Kihlm!; Pyttis in ripa fluminis Kymmene, ubi e lacu Tammijärvi effluit: Sælan & Strömborg!, cfr Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** r St Andreæ Oravankytö in vicinitate fluvii Vuoksi, satis cop. in rivulo silvatico fere exsiccato per silvam depressam fluente: Lindén.

Ta. rr [Asikkala] Rauvala in loco udo, limoso ad ripam rivuli: Norrl. s. ö. Tav!., ex eodem loco jam 1854 leg. Nikl!., cfr Sæl. Ö. Nyl. et Norrl. s. ö. Tav. p. 113. — [**Kol.** rr Nikola in aperto abiegno sphagnoso prope Svir: Elfv., spec. e Rossia!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.]

Ab. Piikkis Rauhalinna: Arrh., som sjelf ansett uppg. „kanske ej fullt säker“. — **Ik.** Valkjärvi Pasuri: Alc., säkert genom förväxling med *C. paludosa* Good.

Här må tilläggas att i Bot. Not. 1887 p. 20 beskrifves en f. *brevipalea*, hvilken bl. a. är „tagen af Hisinger i Pojo socken 1862“ och hvaraf exemplar

finnas i K. Vet. Akademiens herbarium. Någon provins är ej utsatt, men jag antager dock att uppgiften icke hänför sig till **Ab.** Pojo.

Carex pseudocyperus L.

In Fennia australi rara est; ad septentrionem versus usque ad 61° 35' non autem in Fennia orientali lecta est.

Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 767.

Al. r: Bergstr.; Finström Godby: Bergstr. Beskr.! et Arrh. & K.!; Geta Finnvik: Hult Ann.; Eckerö Böle, Vårdö ad stagnum!: Laur. Fört.; Finström prope templum, Geta Bolstaholm: E. Reuter et Ch. E. Boldt. — **Ab.** Hirvensalo: alumn. Tigerstedt! et Elfving!; Pargas ad stagnum Mustfinn [non Musfinn ut scripsit Alc.]: C. J. Arrhenius!; Nagu Sandö: Arrh.; Bromarf satis cop. in stagnis ex gr. Refbacka, Bredvik et Östanberg: Sand.; [Karislojo] r ad ripam septentr.-orient. stagni parvi inter Pellonkylä et Tallnäs: Sel. et Al. Lagus!; r Vihti ad ripas lacus Oravalalammi: Printz. — **Nyl.** Sibbo Löparö et Borgå Skallerhamn in taeniis ad Onas: Sæl. herb.; Strömfors Bullers: C. J. Arrh.; rr Pyttis in ripa fluvii Kymmene, ubi e lacu Tammijärvi effluit, prope „Simons torp“: Sæl. Ö. Nyl.! — **Ik.** Kivennapa paullum ad orientem versus a Terijoki: E. Nyl. Ber!., cfr Fl. Kar. p. 192 et Malmb.; r Rautu! in lacu Vahvia, Valkjärvi 5 km ad orientem versus a Pasuri: Malmb.; [st fq: Meinsh. p. 420].

Ta. st r in parte septentr.-orientali ex gr. Uitto, Rauvala, Kalkkis, Kartanomäki: Norrl. s. ö. Tav., spec. ex Asikkala [Rauvala] leg. Nikl!., cfr Sæl. Ö. Nyl.; Padasjoki Kellosalmi: Åström!; r [par. Gustaf Adolf] Vehkasalo: Bonsd!., cfr l. c. p. 60 et Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Denna art upptages ej för Finl. i And. Cyp. p. 16 och af Fries endast från Petersburg. Upptages från Savolaks i Suomen Kasvio p. 174, men uppg. torde afse **Ta.**

Gramineae.

Echinochloa crus galli (L.) P. B.

Kalm, jfr Led. IV p. 473; „in regionis Aboënsis agris arenosis humidiusculis. In par. Nummi duo legi exemplaria haud procul a Dragontorpet“: Wirz.

Prodr. p. 30, jfr Rupr. Diatr. p. 32; södra el. vestra Finl.: Fries, jfr And. Gram. p. 108 och Nym. Syll. p. 404.

Ab. På barlastplatsen vid Åbo slott: J. Lindén & E. Reuter!, jfr Sæl. Fröv. och Medd. XIII p. 213. — **Nyl.** Helsingfors Sörnäs: Sæl. ann. — **Sb.** Kuopio Riihimä: Malmberg! — **Ob.** Kemi: Enwald & Hollmén! (möjl. någon annan art). Ehuru arten således någon gång tillfälligtvis förvildas, så kan den ingalunda räknas till Finlands flora, jfr W. Nyl. Distr. p. 77. — Artens förekomst i Finland förnekas bl. a. Spic. I p. 2.

Panicum miliaceum L. förekommer åtminstone **Nyl.** Helsingfors Observatorieberget: Brenner!; Helsingfors Sumparn: G. R. Sundman!; troligtvis hör hit äfven den *Panicum* jag sett från **Oa.** Wasa ångqvarnen och ångbåtsbryggan 1882: Laur. och Laur. herb., jfr f. ö. Brenn. Flor.

Sorghum nigrum R. & Sch. eller såsom den i Hackels monografi kallas *Andropogon Sorghum* Brot. subvar. *niger* förekom i **Oa.** Wasa vid ångqvarnen och ångbåtsbryggan 1882: Laur.

[*Leersia oryzoides* (L.) Sw. — **Ik.** „Auf überwässerten nassen Wiesen, in Stimpfen, an Bach- und Flussufern, namentlich des Seestrandes sehr häufig, aber nicht alljährlich entwickelt“: Meinsh. p. 463. Det framgår dock ej med säkerhet, huruvida arten förekommer på stränderna af Isthmus, och för det egentliga florumrådet är den säkert främmande.]

Setaria viridis (L.) P. B.

In austro-orientali parte Fenniae occidentalis rara; ad septentrionem versus parum supra 61° 5' occurrit, ceteroquin in saburra etc.

Kalm nomine *Cynosurus paniceus*; Fenn. austr.: And. Gram. p. 110 et 111; Fenn. mer., or.: Nym. Conspectus p. 786 et 787, vide etiam Brenn. p. 7 et 8.

Ab. Åbo prope arcem in saburra: E. Reuter. — **Nyl.** [Helsingfors Sörnäs in saburra] satis cop.: Sæl. exk.; ibidem: Hjelt & Hollmén! et Unonius!; Helsingfors in area: Palmén!; Helsingfors Observatoriebergen: Hult herb. [vix omnino spont.]; [Hogland] in agro solano consito ad Suurkylä: Brenn., cfr l. c. p. 7 et 8. — **Ik.** Sakkola (Nikl!): Chyd.; r Sakkola ad templum (!) et ad Kiviniemi!, Nykyrka! et in Kakki ad Kirjola!: Malmb., cfr l. c. p. 306; [p in tota Ingria: Meinsh. p. 464].

Sa. Villmanstrand Parkkarila spec. unicum: Sæl. ann.: Lauritsala: Lundstr!; Taipalsaari Nikki: Sælan! — **Kol.** var. *major* Koch Petrosavodsk „wahrscheinlich verwildert?“. Günther!; circa Petrosavodsk: Günth. p. 56.

Oa. Vasa in saburra, ubi naves, quae vaporibus moventur, appellant: Laur.

Ob. Uleåborg Toppila duo spec. [in saburra]: Zidb.

Artens förekomst i Finland förnekades Spic. I p. 2 (under namn af *Cynosurus paniceus*).

Phalaris canariensis L.

Nonnunquam disseminatur.

„Quasi sponte occurrit (vel inquilina) etiam in magis septentrionalibus ex. gr. Bavaria, immo in Germ. bor.“: Nym. Suppl. p. 328.

Ab. [På barlastplatsen vid Åbo slott] två exemplar med väl utvecklade frukter: Sæl. Fröv. — **Nyl.** Helsingfors (!) tillfälligtvis förvildad i och vid botaniska trädgården: Hjelt; Helsingfors ej sällsynt på afstjelningsplatser: Kihlm.; Helsingfors Ulrikasborgs bergen: Sæl. ann. — **Oa.** Vasa: O. Hallstén! — **Ob.** Uleåborg på barlast, afstjelningsplatser o. dyl. st. 1882—1887 kanske årligen, dessutom Frantsila vid Siikajoki elf 1883 (Laurin): Zidb.

Phalaris arundinacea L.¹⁾

In maxima parte Fenniae satis frequenter invenitur, in nonnullis plagis praecipue partis interioris tamen rarescere videtur. In Lapponia usque ad summum fere septentrionem passim, sed hic quoque interdum copiose, progreditur.

Till; Kalm; ad ripas aquarum in Lapp. subsilvaticam usque: Wirz. pl. off. p. 8 et 9; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam alpinis tantum regionibus exceptis: And. Gram. p. 118 et 119; Scand. l. c.: Nym. Consp. p. 790—791, vide etiam Led. IV p. 454.

Al. (fq): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr.; (fq): in litoribus: Tengstr.! — **Ab.** (fq): Zett. & Br.; p circa Aboam: Arrh. Ann.; (fq): Sand.; p ex. gr. ad litora [sinus] „Pojo viken“: A. Nyl.; p: Sel. et Printz. — **Nyl.** st fq: His., W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; fq — (fq) in litoribus lapidosus taeniarum: Kihlm. ann.; fq in litoribus: Brenn. — **Ka.** (†st r): Blom; p — st fq: Lindén. — **Ik.** st fq: Malmb.; [fq saepe cop.: Meinsh. p. 468—469].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** p [Sahalahti] Mattila copiosissime: Leop.; (†r) prope pharmacopolium [„apotheks-trädgården“] ad Tavastehus: Asp. & Th.; st fq in parte septentr.-orientali [= in australi parte par. Padasjoki], ceteroqvin p: Norrl.

¹⁾ *Digraphis arundinacea* (L.) Trin. aut *Baldingera arundinacea* (L.) Dumort.

s. ö. Tav.; [par. Gustaf Adolf] (st r) et praecipue in parte occidentali crescit: Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** p: Hult. — **Kl.** st fq: Fl. Kar.; p: Backm. — **Kol.** st fq ad ripas: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; st fq praecipue ad oram: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw. et Mela; Iisalmi (r) Soinijoki: M. & J. Sahlb.! — **Kb.** Liperi fq: Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq—fq: ad ripas lacuum, fluviorum, rivulorum: Norrl. On.; ubique: Günth. p. 56.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** in nonnullis plagis praecipue in Kuhmo st fq, in Kianta etiam septentrionali multis locis obvia, ceteroquin in partibus septentrionalibus minore frequentia: Wainio Kasv., spec. ster. e Kianta Kokkokoski!; in **Ok.** (non) obvia: Brenn. Reseb. p. 78; p: Must. — **Kp.** p: Sahlb. Bidr.; in nonnullis plagis praecipue in Kostamus! st fq: Wainio Kasv.

Ob. fq: Jul. p. 272; [Utajärvi] Kurimo (Backman), in campo Ostrob. [borealis] fq: Brenn. Reseb. p. 73; Kiiminki: l. c. p. 78; [st fq: O. R. Fries p. 169; plur. loc. ad fluvium Torneå: Backm. & H. p. 19]; st fq, distributio non certa: Hjelt & H. — **Kuus.** Näränkäväära, Paanajärvi (M. & J. Sahlberg): Wainio Kasv. — **Kk.** in partibus septentrionalibus [Kareliae rossicae totius] minore frequentia: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. (st fq), distributio non certa: Hjelt & H.; in ripis declivibusque fluviorum p: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; juxta ripas fluminum majorum totius paroeciae Sodankylä in Lapponia Kemensi usque ad Sombiojärvi ita copiosissime ac si sata esset: Wahlenb. p. 20; ad ripas fluminum haud infreqvens: Fellm. Lapp.; Kemijärvi ad Suorsa et abundanter ad Vuostimovaara, Sodankylä ad pag. Sodankylä, ad Sattanen, Niemelä et Mutenia, Inari ad Kultala et alibi ad Iivalojoki, ad Törmänen, nonnullis locis ad Paatsjoki: Wainio Not.; fq et cop. secundum fluvium Luirojoki usque ad vicinitatem lac. Luirojärvi: Hult Ant.; Iivalojoki: E. Nylander & M. Gadd!, cfr Kihlm. Ant.; ad Jarfjorden: Lund Beretr. p. 46; parce in reg. subsilv. in Fællesdistricterne: Lund p. 95, [ad eundem atque antecedens locum spectat]; Bunæs ad sinum Varangricum (Sommerfelt): Th. Fries p. 203 [num intra Fenniam?]; in Varangria merid. ad intimum sinum Langfjord: Norm. p. 321, vide etiam M. Blytt p. 63, Norm. ann. p. 74 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. r, Enontekiäinen ad Lavijoki (L. L. Læstadius): Læst.]

Lapp. ross. ad lacum Nuotjavr, nec non ad flumina Kuollejok, Tuloma et Lutto: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; in meridionali parte usque ad Kantalaks p [ad **Kk.** spectat] de cetero etiam ad Jokonga (F. Nylander!): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLVIII et Beket. p. 613: Tshapoma: Brotherus!; Tetrina, Tshapoma, Ponoj [etiam herb.] et multis locis magis ad occidentem versus: Mela Pl.; in Lapp. ross. interiore cop.: Diar. 8, X, 1887 (e Dbl. 1887 N:o 278).

Phalaris arundinacea var. **picta** L.

In Fennia australi rarissime spontanea provenire indicatur, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

In statu spontaneo raro in hortis ornamenti gratia colitur: Nym. Consp. p. 791.

Ab. Uskela Kauhilmä non culta: K. E. v. Bonsdorff! — **Ik.** Metsäpirtti in pago Vanhajaama: Malmb., spec. ibi lectum ad ripam australem amnis Viisjoki!

Att denna form äfven i vårt land flerstädes odlas i trädgårdar behöfver väl knappast påpekas.

Anthoxanthum odoratum L.

In tota Fennia et Lapponia usque ad alpes frequentissime (— frequenter) saepeque copiose invenitur.

Fqq¹⁾ aut fq in tota Fennia inveniri omnes²⁾ consentiunt auctores, cfr Kalm; in pratis ad alpes usque: Wirz. pl. off. p. 7; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam: And. Gram. p. 121; per totum territorium [Europa]: Nym. Consp. p. 790, vide etiam Led. IV p. 409 et Ign. Geogr. p. 352.

Lapp. fenn. fqq — fq et in campis interdum copiose per totum territorium: Hjelt & H.; in locis graminosis humidis vel sicioribus declivibusque graminosis fluviorum fq — fqq: Blom Bidr.; ubique copiosissime per universam Lapponiam, etiam locis suboc-

¹⁾ Bergstr., Adl., Arrh. Ann., Blom, Lindén, Hjelt, Leop., Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Hjelt (e **K1**), Hellstr., Broth., Mela, Must., Elfv.; fqq per totum territorium: Norrl. On.; cop.: Hult, Norrl. n. v. Tav. p. 430; fq—fqq: Hjelt & H.; fq quamquam non in omnibus plagis, suis locis fqq: Wainio Kasv.

²⁾ [Ziemlich gemein: Meinsh. p. 470; st fq: O. R. Fries p. 169]; fq: W. Nyl. p. 213 (in Add.); Wainio Kasv. vide supra.

cultis in alpium summarum lateribus [usque ad Nordeap]: Wahlenb. p. 12; fq: Fellm. Lapp.; fq in par Kuolajärvi, Kemijärvi, Sodankylä, Inari et ad flumen Paatsjoki, nec rarum ad Kängäs prope Mare glaciale: Wainio Not.; fq in reg. silvatica et subalpina, st fq quamquam parce in reg. alpina: Hult Ant.; in devexis riparum et in silvis frondosis et fertilioribus reg. subsilvaticae fq et reg. subalpinae st fq, in alpinam quoque reg. secundum rivulos haud raro adscendit, Ailigas SV 476, Kudossuvannonpää N 370, [Rastekaisa O 585, SO 314]: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae a mari (usque ad terminum betulae): Lund p. 95, [longius procedit], vide etiam M. Blytt p. 68 etc. — [L. ent. reg. alp., subalp. et silv. fq: Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 262.]

Lapp. ross. fq: Fellm. Ind. et N. I. Fellm.

Hierochloë australis (Schrad.) R. S.

In Fennia australi rarior est. Ad septentrionem versus saltem usque ad 61° 40' procedit. In parte orientali nondum visa et in maxime occidentali certe rarissima est.

In nemoribus insulae Valamo lacus Ladogae cum am. Ångström legimus mense Junio 1843: Spic. II p. 2, cfr Rupr. Diatr. p. 25; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 790; vide ceterum And. Gram. p. 119, His. p. 4 not. et W. Nyl. Distr. p. 74.

Ab. Runsala: Nikl., cfr Zett. & Br.; Bjerno: alumn. H. A. Wendell!; Uskela: Nikl.; [Karislojo etc.] p: Sel., vide infra; Vihti Olkkala plur. loc. et Kourla: af Hällstr. — **Nyl.** rr Fagervik in Stor Bonäs: His!; Esbo Kaitans et Noks Sikalahti!, Helsingfors Thölö! et prope Gumtäkt: Kihlm. ann.; Mejlans (Rob. Castrén): Hult coll.; Thusby: Åstr. & H.; st r ex. gr. Borgå!, Mäntsälä (K. Nordenskjöld!), Orimattila (Nikl.), Mörskom!, Lappträsk et Artsjö (!) (st fq), Elimäki, Hogland (E. Nylander!): Sæl. Ö. Nyl.; Borgå st r Ruokjärvi et Jordansböle: Sæl. Öfvers.; Borgå ad calcarias Molnby: Gadol.; Mäntsälä Frugård (A. Nordenskjöld), Orimattila haud infreqvens circa templum (Nikl. et Sivén): His. p. 4 not., quod cfr [ad eadem loca, de quibus Sæl. Ö. Nyl., agit]; [Hogland] prope Kiiskinkylä: Brenn. — **Ka.** r Kirvu Sairala!, Räisälä ad Tuulankoski!, Kaukola in vicinitate templi: Lindén. — **Ik.** Käkisalmi: Chyd.! et Malmb.

Sat. r., maxime ad septentrionem versus in par. Kyrö!: Malmgr., cfr l. c. p. 5 et Herb. Mus. Fenn. II p. 126; Birkkala: Simming!; st r Karkku Järventaka nonnullis locis! et Kauniais, Birkkala Nokia Lauttala et prope Pitkäniemi: Hjelt. — **Ta.** Pälkäne Äimälä et Kyöntäänniemi, Tavastehus Ahvenisto et in hortis publicis [„parken“]: Zidb.; Vanaja Ingala: Sæl. herb.; Kangasala in vicinitate Suinula ad viam ferratam: Hjelt; Sääksmäki plur. loc.: Kihlm.; Tavastehus (Hertzman): His. p. 4; Tavastehus ad arcem Kronoborg: O. Collin!; [Hollola et Asikkala] p: Norrl. s. ö. Tav. et Nikl., cfr His. l. c. — **K1.** in Valamo (!) fq: Fl. Kar., cfr l. c. p. 121, spec. e Valamo etiam in H. N. f. X N:o 97; r Kaukola Rami ad Ladoga: Lindén; Sortavala: Zidb., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Östra (el. norra) Finl.: Fries; kan ej numera anses öfverensstämmande med artens utbredning; analogt härmed säger Rupr. Anal. p. 154 att arten först anträffas på Valamo. — **A1.** Bergstr. p. 132 uppgifver att arten finnes i H. M. F. från Åland (se Fört. 1852 p. 54), men åtminstone sedan 1876 har der ej funnits något exemplar (den uppt. ej heller derifrån Herb. Mus. Fenn. p. 7); troligt är att uppgiften beror på förvexling; arten har ej heller senare anträffats på Åland. — **K1.** Impilaks: Backm.; då *H. borealis* ej upptagits, behöver uppgiften bekräftas. — **Sb.** Leppävirta Konnus: Lundstr., behöver äfven bekräftas; artens nordgräns skulle härigenom flyttas till 62° 33'.

Sæl. uppgifver „af detta gräs har jag en form som genom sina alldeles glatta vippgrenar och robustare växt tyckes närma sig till *H. borealis*, hvilken sistnämnda art, ehuru annars hos oss allmänare än *H. australis* sannolikt undgått min uppmärksamhet“ — huruvida härmed verkligen åsyftas någon form af *H. australis* eller möjligen *H. borealis* var. *firma* vågar jag ej afgöra.

Hierochloë borealis (Schrad.) R. S.

In tota Fennia et Lapponia plerumque passim quamquam parcius obvia; in nonnullis plagis varior est, in aliis frequenter inveniri indicatur.

Kalm p. 10 nomine *Holcus odoratus*; (vulgatissima) (paludum incola) usque ad summum septentrionem dispersa: Spic. II p. 2; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 790, vide etiam And. Gram. p. 119—120 et Led. IV p. 407.

A1. st r: Bergstr.; [Geta] Bolstaholm, [Föglö] Näfversholmen, Jomala: Bergstr. Beskr.; Finström Bergö: Sæl. ann.; Eckerö Böle, Lemland Flaka: Arrh. & K.; Saltvik in vicinitate Qvambo: R. & Ch. E. Boldt. — **Ab.** p: Zett. & Br.; p (— st fq): Arrh.; st fq: Sand.; (fq): A. Nyl.; (rr) Lojo inter praedium Gerknäs et pagum

Orsnäs: R. & Ch. E. Boldt; Vihti fq: Printz; Sel. vide sub *H. australi*. — **Nyl.** p: His! et W. Nyl.; Thusby: Åstr. & H.; p in Borgå, Perno, Lovisa et Anjala!, Orimattila (Nikl.): Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** Fredrikshamn (Qvist): Sæl. Ö. Nyl.; r, forma typica tantum in Räisälä Tuulankoskensaari! copiose in prato et in Sirlaks vidi: Lindén, vide sub f. *firma*; Blom non vidit. — **Ik.** fq: Malmb., [vide etiam Meinsh. p. 469].

Sat. parce: Malmgr., spec. e Kyrö!, in dupl. adest ex Eura! et Luvia Lassila!; Raumo: Wallenius!; Huittinen: Car. p. 24 et Lyd.; omnino typ. in territorio vix mihi obviam, maxime ad typum accedens e Birkkala inter Haavisto et Lauttala!, f. *firma* p (—st r), formae intermediae etiam adnotatae, magis ad septentrionem versus in Ikalis 3 vel 4 km ad occidentem versus ab Hysso f. typicam vidi: Hjelt. — **Ta.** Sääksmäki («fq»): Tikki.; p: Leop.; r: Asp. & Th.; p: Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd.; Keuruu Mänttä: Sæl. Fört.; Sysmä enum.: Unon.; Luhanka ad Markkula et Tammi-järvi, Korpilahti Rutalahti: Wainio Tav. or. — **Sa.** Valkiala (!) (st fq): Hult Fört., cfr Sæl. Ö. Nyl.; Lappvesi: Blom! et A. Brotherus!; Villmanstrand Parkkarila: Sæl. herb.; [Ruokolaks] r Matikkala!, Ronkiain: Hult; ad cataractam Mälkiä et Lauritsala: Wainio ann.; Nyslott: Carlenius! — **Kl.** p: Fl. Kar.; Uukuniemi: Nikl.! — **Kol.** p: Elfv., spec. e Gorki! et f. *microstachya* Hartm. e Sermaks!

Oa. parce: Malmgr.; (r) Qvarken, Replot! st cop. in prato: Laur.; inter Gamla et Nya Vasa: Hällb. — **Tb.** st fq — p: Broth. — **Sb.** p: Enw.; («fq»): Mela; fq in Savonia: E. Nyl. & Chyd.; M. & J. Sahlb. non comm. — **Kb.** Kide: Brand!; Liperi (fq): Eur. & H.; p: Wainio Kasv. — **Kon.** p in toto territorio: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 56.

Om. p: Hellstr.! — **Ok.** p: Wainio Kasv. et Must. — **Kp.** p: Wainio Kasv.

Ob. st fq: Brenn. & Nyb., spec. ex li!, Pudasjärvi! etc.; Kemi: M. Castrén p. 334; [p: O. R. Fries p. 169]; p, sed parce ad ripas etc. per totum territorium: Hjelt & H., cfr l. c. p. 99. — **Kuus.** p: Wainio Kasv. — **Kk.** p: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. p: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in salicetis subhumidis declivibusque graminosis et ripis fluviorum p: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; locis humidis umbrosis totius Lapponiae p parcius, etiam in alpinis fruticetis humidis rarius visus: Wahlenb. p.

31 nomine *Holcus odoratus*; p: Fellm. Lapp.; in Kuolajärvi frequentius, Sodankylä ad Lokka et Kalkkivaara, Inari st fq ad flumen Iivalojoki: Wainio Not.; ad ripas fluminis Muonio (fq): Norrl. Lappm. p. 258; Sodankylä (fq): Kihlm.; p in reg silv., Lumikuru in reg. subalpina montis Saariselkä: Hult Ant.; Utsjoki: [Andelin]!; in fruticetis humidis reg. subsilvaticae, in reg. subalpina ad Yliköngäs flum. Tenojoki et ad Näytäjä: Kihlm. Ant., spec. ex Jevjejoki!; Kultala in ripa septentrionali fluminis Iivalo: Ax. Tigerstedt!; (fq) in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinæ...: Lund p. 95, cfr Lund Beretr. p. 43; in reg. subalp. et subsilv. Finmarkiae orientalis p: Th. Fries p. 203, cfr Th. Fries Resa p. 59, vide etiam Norm. ann. p. 76 etc. — [**L. ent.** reg. alp., subalp. et silv. p: Læst.]

Lapp. ross. (fq): Fellm. Ind.; per totam hanc Lapp. p rarior: N. I. Fellm., spec. in dupl. e Lumbofskij!, Kola! [„Kolskajaguba“] et Olenji!; insuper adest e Keinjok!, Ponoj!, Svjätoj-noss!, Srednji!, Kola! etc., vide etiam Broth. Wand. p. 11, Knabe Pfl. p. 280 etc.

Nyl. „Allmän“ E. Nyl. Ber.; Brenn. p. 37, som citerar uppg., anser den dock bero på förvexling med *H. australis*.

Såsom framgår af de ofta mot hvarandra stridande uppgifterna, kan utbredningen af detta gräs ej anses fullt utredd; i **Sat.** har jag funnit att dess ymnighet varierar under olika år, hvilket måhända delvis kan tjena till att förklara förhållandet.

Hierochloë borealis var. **firma** F. Nyl.

Auctore E. Hackel a forma typica non separanda. In adnotationibus, quae sequuntur, hoc nomen usurpatum est.

In collibus siccis juxta monasterium Valamo et urbem Sortavala Fenniae orientalis cum amico Ångström legi mense Junio 1843: Spic. II p. 1, ubi describitur, cfr Ångstr. p. 50 nomine var. *robusta*.

Ka. aliquanto frequentior [något allmännare] [qvam f. typica] Räisälä Tuulankoskensaari, Kaukola Järvenpää! in pratis siccis et collibus silvaticis lapidosis: Lindén, spec. etiam e Kaukola ad templum!

Sat. r Birkkala (!): Malmgr.; Hjelt vide sub f. typica. — **Ta.** Luhanka Judinsalo cop. in prato udo: Wainio Tav. or.! — **Kl.** ad litora Ladogae borealis: Fl. Kar.; Kaukola Rami ad ripam lacus Ladoga:

Lindén; Pälkjärvi Valkiavuori! et Anonniemi: Hjelt Ant. p. 68, vide etiam supra.

Angående denna form skrifver Hackel till Kihlm.: „Die *Hierochloë borealis* var. *firma* scheint mir keine genügend ausgezeichnete Form zu sein, um sie mit einem eigenen Namen zu belegen. Sie ist nur etwas grossblüthiger als die gewöhnliche“. — På denna grund anser jag mig ej böra upptaga exemplaren i H. M. F. eller i andra herb. etc.

Hierochloë alpina (Liljebl.) R. S.

In summa Lapponia tantum occurrit.

Lapp. bor. or.: Fries; Lapp. torn. or.: Nym. Consp. p. 790.

[**L. ent.** juxta summas alpes Tornenses in monticulis collibusque siccis arenosis elevatis alpinis fq. A Cel. Liljeblad primum ad Torneå träsk in alpe Kärpile lectus, dein a me juxta alpes par. Enontekiäinen prope Kummaeno et ad Tsatse-kaise nec non in Lammastunturi cop. visus, sed de caetero nunquam observatus est: Wahlenb. p. 32 nomine *Holcus alpinus*, cfr l. c. p. XVIII, Wahlenb. Fl. Suec. p. 55, Backm. & H. p. 23 etc.; Enontekiäinen: Fellm. Lapp.; reg. alp. fq: Læst.; Tjatsa prope Lyngen: L. L. Læstadius!; Kobdovanka (!) copiosissime: Wirz. M. S., vide etiam And. Gram. p. 120, Hartm. p. 529, Backm. & H. p. 23 etc.]

Lapp. ross. ad mare glaciale p ex. gr. Olenji, Svjätoj-noss! etc., deniqve etiam juxta pagum Ponoj (!): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIV et XLVIII et Beket. p. 611, spec. in dupl. etiam e Panfilofka!; Ponoj: Broth. exk. p. 76 et Broth. Utdr. p. 131, cfr Knabe Pfl. p. 281; Tshun: Mela Pl. et Enwald & Hollmén!; Karabelnji-noss: Brenner!; Tuatash haud infreqvens, Tshun: Enw. ann.; Lujauri uurt: Kihlman in Bot. Not. 1887 p. 268; Rinda „spridd — fläckvis strödd“, ad Gavriloa rr: Broth. Reseb.; et ad mare glaciale et in alpinis: Kihlm. Bericht p. 16.

Ett exemplar taget af Lingonblad! uppgifves vara från Muonioniska i **Lk.**, men härstammar antagligen från **L. ent.** — **Lv.:** Mela Pl., jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 21; då någon speciallokal ej upptages i de anteckningar jag senare erhållit, fruktar jag att något misstag föreligger.

Milium effusum L.

In maxima parte Fenniae et Lapponiae passim invenitur; in nonnullis plagis rarescit, (vel nondum adnotatum est), in aliis

satis frequenter occurrit; usque ad summum septentrionem progreditur.

Inter Tornoam, Kemi et Uloam nullum gramen erat vulgati¹⁾ hocce: Fl. Lapp. p. 22; Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam: And. Gram. p. 105, cfr Nym. Consp. p. 806, vide etiam Led. IV p. 445.

A1. st fq: Bergstr. et Prim. p. 74. — **Ab.** (r) Runsala: Zett. & Br.; p: Arrh. et Hollm.; Pargas (!) p: Adl. et Arrh. Ann.; (p): Sel.; (r) Lojo Ojamo et Kaijola, Karislojo prom. Karkkali: Ch. E. Boldt; Vihti (st fq): Printz. — **Nyl.** (r) Ingå in taeniis in Stor-Ramsjö et Jakob Ramsjö!: His.; Esbo Gåsgrundet: Kihlm. ann.; r Mjölö: W. Nyl. p. 213; Helsingfors Estlotan: Sæl. herb.; Thusby st fq: Åstr. & H.; ad oram st fq, in par. Lappträsk r: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 16. — **Ka.** Sippola r: Sæl. Ö. Nyl.; r tantum in vicinitate flum. Vuoksi in lucis S:t Andreae Oravankytö, Räisälä Tuulankoskensaari: Lindén. — **Ik.** st fq: Malmb.; [fq in silvis nemorosis: Meinsh. p. 462].

Sat. st fq: Malmgr.; p: Hjelt. — **Ta.** p: Leop., Tikk., Norrl. s. ö. Tav., Bonsd. et l. c. p. 59; (r) Lahdentaka (O. Idestam): Asp. & Th.; Sysmä enum.: Unon.; Luhanka Onkisalo, Korpilahti Peuha et Pohjola: Wainio Tav. or. — **Sa.** Ruokolaks Kytösaari: Sæl. ann.! — **Kl.** p: Fl. Kar.; r Hiitola in vicinitate templi: Lindén!; p Kirjavalaks, Impilaks: Backm.; st r — p: Hjelt. — **Kol.** p — st r, in lucis etiam in pratis subpaludosis occurrit: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; p: Laur. — **Tb.** st r Jyväskylä Tourujoki, Urais Kuukkanen, Viitasaari! Liimattalanjoki, Permasmäki: Broth., cfr de primo Wainio Tav. or. — **Sb.** Varkaus Kanisaari et Viltinsaari: Winter; Leppävirta Alapiha ad lac. Hutronen: Enw.; st r Pielavesi: Mela; Pielavesi Tuovilanlaks: Lundstr. & Palmén! — **Kb.** p: Eur. & H., spec. e Liperi Ojanlaks!; Nurmes Nuottivaara: Wainio Kasv. — **Kon.** p, in Saoneshje ad Velikaja-guba, prope pag. Kostamus Reg. occ.: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 56.

Om. (fq) in plagis maritimis, r in parte interiore: Hellstr. — **Ok.** in parte australi par. Puolanka [Väyrälä: Ber. 1869], Risti-järvi Saukkovaara (!), Sotkamo r Naapurinvaara: Brenn. Reseb. p. 72, 70 et 67; r Paltamo Hepomäki ad Kotipuro, etiam in par.

¹⁾ Vix recte.

Kianta: Must.; Wainio Kasv. ex hac prov. non comm. — **Kp.** Solovetsk: Selin!

Ob. st fq: Jul. p. 273 et Brenn. & Nyb!; Utajärvi Myllyranta: Brenn. Reseb. p. 73; Brenn. Ber. 1870 e multis (saltem 7) locis enum.; in Santonen cop.: W. Nyl. Till. p. 302; Alatornio p ex. gr. ad Torpa: Houghb. not.; [p: O. R. Fries p. 169]; Ylitornio prope Karhujupukka: Hjelt & H. — **Kuus.** Iivaara!, Mäntyvaara et in vicinitate lac. Paanajärvi, ubi st fq: Wainio Kasv., cfr l. c. p. 130. — **Kk.** Oulanka ad Vartiolampi, prope ripam fluminis Oulankajoki et ad Päänuorunen: Wainio Kasv.; Keret, Knjasha [Knäsäkuba] et Kouta: Fellm. Ind.; Sonostrow: Mela Pl.

Lapp. fenn. st r in lucis, Kolari prope montem Kellostapuli! et ad fluvium Äkäsjoki haud procul a lacu Äkäslompolo, ad lacum Äkäslompolo! etiam in colle herbido fertili, par. Muonioniska ad Äkäsjoki prope Kenttaniemi, Kittilä ad Aakenusjoki prope Sapukka-oja: Hjelt & H.; Sodankylä st r in lucis ad cataractam Kelukoski! et prope Petäjäsaari et Kommattivaara in nemorosis quoque ad Kortelampi: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; in lucis arborum frondosarum per partes silvaticas, subsilvaticas et inferalpinas p parcius: Wahlenb. p. 22; ad flumen Tana ab effluvio ad „Nyorkau“ [= Nuorgam prope Rajala: Kihlm. Ant.] p: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant.; Sodankylä in monte Pyhätunturi et ad Mutenia, Inari ad livalojoki frequentius, in luco litorali ad Salmijärvi, et frequentius ad Kön-gäs prope Mare glaciale: Wainio Not.; Pallastunturit Pyhäkero in reg. subalp.: Hjelt; in reg. silv. ad Luirojoki supra Korvanen, in reg. subalpina prope Riitelmäpää in Saariselkä: Hult Ant.; locis nemorosis reg. subalpinae alpium Tuarpumoaivi et Kuarvekods, nec non ad Näytämö! et Puolmak vidimus, Kuarvekods h. 400: Kihlm. Ant.; (haud infrequens) in reg. subsilv. et inf. reg. subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 95; ad Elvenæs usque ad 2,45 m alt.: Th. Fries 1864 p. 47; Tana in betuleto ad Puolmak, [Nyborg]: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 69 et 70 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. p, reg. silv. r: Læst., vide autem L. L. Læst. p. 290.]

Lapp. ross. Kantalaks et Pollomjavr: Fellm. Ind.; in lucis usque ad sinum Kola et pag. Ponoj r: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLVII, Broth. exk. p. 78, Beket. p. 613 et Knabe Pfl. p. 281; Seredna ad Kantalaks, inter Shelesna et Seredna, Tshun, Tshapoma, Ponoj: Mela Pl.; Nuotjavr! et Tuatash!: Enwald & Hollmén; Kola:

F. Nylander!; Shelesna prope Kantalaks et Srednji ad sinum Kolaënsem!; Broth. Wand. p. 5 et 9; Seitjavr!, Marjok (Palmén!) et in multis aliis locis in Lim. et Lv.: Kihlm.

Phleum pratense L.

In maxima parte Fenniae australis et mediae usque ad 63° aut 64° nunc saltem frequenter (interdum frequentissime) saepeque copiose obvium, in partibus orientalibus tamen plerumque satis frequenter—frequenter. Magis ad septentrionem versus frequentia plerumque minuitur, sed paululum supra 66° spontanea evadit, ulterius denique nonnunquam disseminatur.

Usque ad 64° fq inveniri plurimi consentiunt auctores (praecipue hisce exceptis), cfr Till., Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; in Fennia usque ad reg. silvaticam superiorem: And. Gram. p. 115—116; Europa tota exc. Lapp. plur.... Colitur frequenter in nutrimentum boum, equorum etc.: Nym. Consp. p. 792, vide etiam Led. IV p. 458.

A1. (fq): Bergstr. — **Ab.** st fq: Sel. — **Nyl.** st fq — fq: Sæl. ann.; (p): Brenn.! — [**Ik.** fq: Meinsh. p. 468.]

Sat. fq: Hjelt. — **K1.** Pälkjärvi st fq: Hjelt. — **Kol.** st fq praecipue in vicinitate pagorum: Elfv.

Sb. (fq): Mela et Winter. — **Kb.** st fq — fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq in toto territorio: Norrl. On.

Om. p: Hellstr. — **Ok.** in partibus australibus [praecipue = **Kb.**] st fq — fq: Wainio Kasv., cfr sub **Kp.**; Paltamo Melalahti (fq): Brenn. Reseb. p. 68; Kajana: Brenner!; (fq): Must. — **Kp.** in partibus australibus fq — st fq et adhuc circa pagos Vuokkiniemi et Jyväskylä ad septentrionem versus e Kuittijärvi fq, in par. Uhtua non tantum visum: Wainio Kasv.

Ob. fq: Jul. p. 272, vide etiam M. Castrén p. 336; st fq: Brenn. & N.; Torneå: Brenner!; [fq: O. R. Fries p. 169]; Torneå-Ylimäki vel Heikkilä (fq) et cop. etiam ad Juntti: Hjelt; Alatornio Kalkkimaa [etiam herb.] et in multis locis magis ad meridiem versus: Brenn. Ber. 1870; rr et non typicum, Ylitornio Turtola et Pello! in marginibus agri: Hjelt & H. — **Kuus.** locis cultis in vicinitate templi, ubi etiam colitur: Wainio Kasv., vide etiam infra. — **Kk.** in Oulanka adhuc ad Vartiolampi: Wainio Kasv.!; ad Keret parcius: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm. et vide infra; ad habitacula in

insula Voronja inter Knjasha et Kantalaks, ubi specimina nonnulla, ut videtur frumento introducta, inveni. Vix tamen in Lapponia cicur: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX, Schüb. Virid. p. 255 etc.

Kuus. „Ad fluvium Isoki“: Fellm. Lapp. Angående läget af denna flod — säkert densamma som Iso — se ofvan p. 135—136. I alla fall behöfver uppgiften närmare undersökning. Hvad eljest utbredningen i **Kuus.** angår, upptages artens frekvens af Sahlb. Fört. såsom p, hvilket väl dock endast gäller trakten närmast kyrkbyn. — **Kk.** Det är ej osannolikt att arten i Keret skulle hafva fullkomligt acklimatiserat sig, då den ännu i Pello 66° 50' tycktes vara vild, ehuru dess habitus genom helt smalt ax var ganska afvikande. I Herb. Mus. Fern. II p. 126 anföres Knjasha såsom nordgräns; måhända hade det varit nödigt att tillägga det arten här enl. uppgift är tillfällig, ehuru den i södra delen af **Kk.** är fullkomligt vild. Deremot hafva uppg. från **Li.** „parce ad Toivoniemi! in campo densto Secali consito“: Kihlm. Ant.; „sparsom i Fyrreregionen indtil [Alten og] Fælledistricterne“: Lund p. 95, jfr Blytt p. 1240, Hartm. p. 527 etc., afseende på tillfälligtvis förvildade exemplar; Lands uppgift behöfver måhända bekräftelse. Norman säger: „magis boream versus magis minusve adventicium“: Norm. ann. p. 74, hvarefter det uppgifves att fröna ej mogna i Tromsö, jfr Blytt l. c. — **Lapp. ross.** Uppgiften i Fellm. Ind. citeras af Beket. p. 613 alldeles vilseledande såsom hänförande sig till Kola.

Denna art odlas numera allmänt i större delen af Finland. Hvad nordgränsen för dess odling angår, omnämnes den såsom allmänt odlad i **Ok.** Ristijärvi: Lackstr. exk. och ställvis ända till **Kuus.** (se ofvan), liksom ännu i **Ob.** Alkkula enl. muntligt meddelande af prosten Heikel. Att arten därför blifvit allmännare på senare tiden, då dess odling tilltagit, synes mig antagligt. Särskildt bestyrkes detta genom följ. uppgift „thimothejgräset tyckes egentligen icke höra till Österbottens hemfödingar; vildt växer det i Närpes, något mer i Lappfjärds socken, men ymnigt och frodigt redan i Sastmola“: Bladh p. 22. Nu upptages detta gräs deremot af Malmgr. såsom allmänt i hela **Oa.**, dit den tiden äfven **Om.** räknades.

Var. *nodosum* (L.) — **Al.** p: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab** Lojo Gerknäs, Jalansaari, Rautio, verisimiliter fq: Ch. E. Boldt. — **Nyl.** [Hogland] Suurkylä: Brenn. — **Sa.** (rr) „in via arida pagana pr. pag. Hännilä forma humilis procumbens reperta“: Hult! — **Tb.** (fq) cum f. typica: Broth.! — Spec. in H. M. F. insuper adsunt e nonnullis prov.

Phleum alpinum L.

In maxima parte Lapponiae et Fenniae septentrionalis frequenter provenit. Infra 65° (aut 66°?) in parte occidentali et 64° (vel 63°) in parte orientali frequentia minuitur, sed saltem usque ad 62° 35' lectum est; dein etiam in insula Hogland Fenniae maxime australis obvium.

Fenn. bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries; Fenn. bor. Lapp.: Nym. Consp. p. 792; Fenn. med. etiam Nyland. Fenn. mer. indicatur: Nym. Suppl. p. 329, vide etiam And. Gram. p. 116 et Led. IV p. 458.

Nyl. Hogland ad Veteljärvi: Brenn. Till. p. 35, cfr l. c. p. 34!

Tb. r Viitasaari Hakola!, Pihtipudas ad septentrionem versus e Kintturijärvi: Broth., cfr l. c. p. 190. — **Sb.** st r: Mela; Jorais: alumn. J. Grotenfelt!, vide infra; Kuopio Räimä: P. Suhonen!; Kaavi: E. Nyl. & Chyd.; Pielavesi Tuovilanlaks: Lundstr. et Palmén!; Iisalmi fq: M. & J. Sahlb.! — **Kb.** (r) Nurmes (!): Fl. Kar.; Liperi r Ylämylly Pärnänvaara: Hasselblatt!; Enontaipale: Woldstedt!; in vicinitate lac. Pielisjärvi st fq [ceteroqvin in territorio fq]: Wainio Kasv., spec. e Nurmes Kopro! et Lipinlahti!

Kon. rr ad pagum Ahvenjärvi (Sahlberg!); Norrl. On.; ad ripam lacus Akenosero: Günth. p. 56, de eodem atque antecedens loco certe agit.

Om. (p) typicum ad ripas amnium: Hellstr., spec. e Gamla Karleby! et Nedervetil!, cfr Medd. I p. 99, vide etiam Malmgr. —

Ok. fq: Wainio Kasv.; Paltamo Melalahti, fq in Ostrobothnia interiore: Brenn. Reseb. p. 69; p (r) in vicinitate Kajana et Paltamo, sed in Kianta (fq); Must., vide etiam Hellstr. Distr. p. 10. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.; inter Soroka et ostium fluminis Schuja: Selin!

Ob. (fq): Jul. p. 272; st fq: Brenn. & Nyb.; [st fq: O. R. Fries p. 169]; fq: Hjelt & H., vide sub **Lapp. fenn.** — **Kuus.** fq: Wainio Kasv. — **Kk.** fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. fq praecipue in campis, sed etiam in pratis etc.: Hjelt & H.; in pratis graminosis vel campis herbicidis (st fq): Blom Bidr.; locis graminosis fertilioribus in alpium lateribus et radicibus per universam Lapponiam [usque ad Nordcap] ubique frequenter, ut etiam in pratis etc. Lapponiarum omnium silvestrium et subalpinarum vulgaris, [in Vestrobothnia jamdudum provenit]: Wahlenb. p. 21; (fq): Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant.; in Kemijärvi fq, in Sodankylä fq usque ad Seitajärvi et Kaaretkoski, ad septentrionem versus st fq, etiam in Suoloselkä st fq, Inari st fq — fq ad Iivalojoki et Paatsjoki, ad Paatsjoki usque ad Köngäs, ubi est frequens, sed haud abundans: Wainio Not.; Saariselkä Lumi-

kuru in summa reg. subalpina et ad Kärppäpää, p ad supremam partem fluminis Luirojoki, a Korvanen deorsus (st) fq usque ad Tervola: Hult Ant.; Inari: M. Gadd!; Utsjoki (!) (»fq»): Sæl. kat.; intra territorium tantum ad Peldojärvi et Mandojäyri (reg. subalpina), nec non ad Parshi (reg. subsilv. summa) legimus, sed in Varangria vulgariter invenimus et ad Näytämö! jam copiose adest, [Rastekaisa SO 718]: Kihlm. Ant.; fq in reg. [alpina et] subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 95, cfr l. c. p. 43 etc. — [L. ent. reg. alp., subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. ubiqve fq: Fellm. Ind.; per totam Lapp. fq: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLVII etc.; etiam a Broth. etc. enum. et spec. in H. M. F. adsunt ex omnibus hujus territorii partibus.

Hjelt Försök p. 225 hänför liksom Leche p. 39 Gramen typhinum minus hos Till. till denna art, hvilket säkert är orätt. Upptages från K1. Kirjavalaks, Backm., men uppgiften behöfver bekräftas. Så är äfven fallet med uppg. Sb. Varkaus „Joutelabden niitty polun luona“: Winter. Möjligen behöfver äfven uppgiften från Jorois bekräftas. — Ob. r vid Uleåborg: Zidb.; strider emot öfriga uppg. om artens freqvens i dessa trakter, förhållandet bör derföre närmare undersökas.

Phleum Boehmeri Wib.

Nisi in Alandia non provenit, ubi etiam rara est.

Fenn. austr., occ.: Fries; Fennia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 457; Aland (Kihlman 1878 et antea ibi a Bergstrand indicatum): Nym.Suppl. p. 329 nomine *Phl. phalaroides* Koel.

Al. (st r): Bergstr.; r Godby: Bergstr. Beskr.; Finström „Godby ättehögar“!, Eckerö Storby!: Arrh. & K.; pag. Jomala prope litus: Laur. Fört!; Sund ad templum: W. Granberg!, cfr Medd. XIII p. 204.

Uppgifves från „södra Finland“: And. Gram. p. 116, hvilket måhända är vilseledande. W. Nyl. Distr. säger „a me non visum“ och i sjelfva verket saknades exemplar af denna art i H. M. F. till 1878, jfr Medd. VI p. 211. — Sat. upptages under namn af Phalaris 49 [= *Ph. phleoides*] från denna provins af Gadd Sat. p. 47, men säkert genom förvexling.

Phl. arenarium L. förekommer sällsynt på barlast, så t. ex. Ny1. Borgå nära Hammars: Gadolin!

Alopecurus geniculatus L.

In Fennia australi plerumque frequenter — satis frequenter invenitur; ad septentrionem versus frequentia mox minuitur, ut jam ad

63°, vicinitate sinus bottnici, ubi frequentior, excepta, rarus videatur. In parte maxime occidentali ad 66° 40' (vel supra?) legitur, sed ceterum supra 63° 55' non certus; verisimile enim est, specimina, quae e partibus magis septentrionalibus indicantur, ad * *fulvum* pertinere, ut incerta sit distributio.

Kalm (cum * *fulvo* conjunctus); per totam Scandinaviam: And. Gram. p. 114 et 115; Scand. s. 1: Nym. Consp. p. 794, [de Lapponia vide tamen infra].

A1. fq: Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq—fq: Arrh. Ann.; fq: Sand.; fq: A. Nyl., Sel. et Printz, qui autem *A. fulvum* non distinguunt. — **Ny1.** fq: His., W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; Kijiskinkylä: Brenn.! — **Ka.** (p): Blom; (r?) Jääski in amni Kasila: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [fq: Meinsh. p. 467].

Sat. (fq): Malmgr.; st fq: Hjelt. — **Ta.** p: Leop.; fq: Asp. & Th.; p: Norrl. s. ö. Tav.; fq: Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** p: Hult. — **K1.** fq: Fl. Kar.; p: Backm. et Hjelt. — **Kol.** (fq): Elfv.

Oa. (fq): Malmgr. et Laur.! — **Tb.** st r: Broth., spec. e Kars-tula! — **Sb.** r: Mela; Pielavesi: Lundstr.; Iisalmi («fq»): M. & J. Sahlb., spec. ex Abmonjärvi!, vide etiam infra. — **Kb.** tantum in Repola ad Vuosiniemi: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr.! — **Ok.** [Kajana] («fq»): Must.; Kajana in coemeterio!, Paltamo Paltaniemi!: Brenner. — **Kp.** Soroka ad mare album: Selin!; Usma ad fluvium Kemi: Malmgren!; Kemi: F. Nylander!

Ob. (fq) in pago Liminka, ad septentrionem versus rr: Brenn. Reseb. p. 79; Muhos p, Simo Ruikka: Brenn. Ber. 1870; Torneå: Hjelt!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126; r Turtola, ut crediderimus: Hjelt & H., vide infra. — **Kuus.** vide infra.

Lapp. fenn. vide infra.

Lapp. ross. vide infra.

Största delen af Finl. och Lappl.: Fries; ehuru flerfaldigt uppgifven för Lappland, torde dock dess förekomst åtminstone i finska Lappmarkerna tillsvidade böra anses osäker. — **Sb.** För min del anser jag troligt att M. & J. Sahlbergs freqvens är vilseledande, men har dock upptagit uppgiften till närmare undersökning. Äfven uppg. från Pielavesi behöfver måhända bekräftas. — **Kb.** [Kide] fq: Brand.; [Liperi] fq: Eur. & H.; uppgifterna hänföra sig att döma af freqvensen antagligen åtminstone till största delen till * *fulvus*. — **Ok.** åtminstone freqvensen hos

Must. är oriktig. — Ob. fq: Jul. p. 273 [och O. R. Fries p. 169]; då * *fulvus* ej upptages, torde uppgifterna till största delen afse denna. i hvarje fall är frekvensen oriktig. Brenn. Reseb. p. 79 uppgifver att arten ej kan räknas till norra Österbottens flora. — Kuus. p: Sahlb. Fört., men Wainio anser sig ej ens behöfva omnämna uppg. — Lapp. fenn. „st r locis limosis ad Emaus et Onnela, ripis limosis fluvii Sattasjoki prope pagum Sattanen“: Blom. Bidr.; „locis humidis et aqvisis per Lapponias omnes silvaticas . . . p fq“: Wahlenb. p. 22; „in humidis fq“: Fellm. Lapp.; Paatsjoki [Pasvig elf] mellan andra och tredje fallet: Th. Fries Resa p. 60; „ikke ualmindelig i Fyrreregionen og den lavere Deel af Birke-regionen indtil [Alten og] Tana“: Lund p. 95; Varanger allmän, Paatsjoki [„Klösterelf“]: Th. Fries p. 203; „in Varangria merid. ad Gaddeluobal nec non latere Rossico inter Gaddeluobal et Vegetimjaure“: Norm. p. 321, der äfven lokaler från inre norska Finmarken anföras; „Varangria merid. usque ad lat. c. 69° 46“: Norm. ann. p. 73 och 74, jfr M. Blytt p. 58: *β natans* „natat in lacubus silvarum p“: Wahlenb. l. c.; „in lacubus p“: Fellm. Lapp.; var. *fluitans* Paatsjoki [Klösterelf] och Salmijärvi [C’olmejavre] Th. Fries p. 203, jfr Th. Fries Resa p. 60; Elvenæs: Th. Fries 1864 p. 48. — Alla dessa uppg. afse åtminstone till allra största delen * *fulvus*, som ej tidigare särskildes och ännu i And. Gram. p. 114 och M. Blytt p. 59 upptages med mindre utbredning åt Norden än *A. geniculatus*; frekvensen för arten i Fellm. Lapp. är dock för hög. För min del antecknade jag denna art från Kolari och Kittilä, men vid närmare undersökning befanns det exemplar, som tagits tillhöra * *fulvus* (se Hjelt & H. p. 152), hvarföre äfven uppgiften från Turtola är osäker, jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126. Äfven ett exemplar, som inlemnats under namn af var. *fluitans* från Li. Kuarvekods [Kuaervikodsh]: Silén!, torde med säkerhet tillhöra den senare, hvarföre några uppgifter, som säkert skulle hänföra sig hit och ej till * *fulvus*, saknas från finska Lappmarken lika litet som Wainio Ann. upptager den från dessa trakter. Kihlm. Ant. säger uttryckligt „territorio desse videtur“. — [L. ent. björkreg. p. barr-reg. fq: Læst., jfr Martins p. 186; ehuru Læst. särskiljer * *fulvus* synes mig dock den höga frekvensen misstänkt, så mycket mer som de flesta nyare botanister tydligt gifva tillkänna att *A. geniculatus* mot Norden är sällsyntare än *A. fulvus*. Det bör dock märkas att Hartm. p. 526 säger att den senare „har i Sverige samma utbredning“ och M. Blytt p. 58 o. 59 upptager *A. geniculatus* ända till Ostfinmarken och 3000 fot öfver hafvet — var. *fluitans* t. o. m. 4000 fot — under det att *A. fulvus* anföres såsom direkt observerad endast sunnanfjells och „neppe over Naaletræernas Grændse“.]

Lapp. ross. „in locis humidis et aqvisis fq“: Fellm. Ind., jfr Led. IV p. 464, hänför sig såsom redan N. I. Fellm. framhållit till * *fulvus*. „Ad Svajatoj-noss sec. spec. in herb. Nylandriano et flumen Niva“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XLVII och Beket. p. 614. Ehuru hufvudformen i utblommat tillstånd stundom är någorlunda svår att skilja från * *fulvus*, så torde dock N. I. Fellm. ans exemplar från Niva! och Kantalaks! liksom F. Nylanders med påteckning „Lapp. ross.“ (jfr Herb. Mus. Fenn. p. 7) snarare böra föras till * *fulvus*, hvarföre hela uppgiften måste anses hafva afseende på den senare. Det samma gäller troligt-

vis äfven Tuloma, Nuorti: Enw. ann. Nämnas bör dock att ett exemplar i Melas herb. från Pjalitsa synes mig stå mycket nära *A. geniculatus*.

Hybridiserar med *A. pratensis*, se något längre fram.

***Alopecurus geniculatus* * *fulvus* Sm.**

In maxima parte Fenniae et, ut videtur, Lapponiae frequenter aut satis frequenter obuius, ad septentr.-orientem versus frequentia minuitur, ut in Lapponia orientali raro tantum inveniatur.

Maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 794.

Al. (st fq): Bergstr. et Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann.; fq: Sand.; Karis Svartå: His.; ab A. Nyl. et Sel. non distinctus. — **Nyl.** p circa Fagervik!: His.; fq: W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** st fq: Blom; fq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 467].

Sat. (minus fq): Malmgr.; st fq — fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop. (p): Asp. & Th.; fq: Norrl. s. ö. Tav.; st fq: Bonsd.; fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** st fq: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar.; st fq: Hjelt. — **Kol.** fq: Elfv.

Oa. (minus fq): Malmgr.; fq: Laur. — **Tb.** fq: Broth. — **Sb.** fq: Mela; fq: M. & J. Sahlb.! — **Kb.** fq — st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** in partibus australibus fq — st fq: Wainio Kasv.¹⁾; (p): Must. — **Kp.** fq — st fq: Wainio Kasv.¹⁾

Ob. fq: Brenn. & N.; st fq in ripis, viis uliginosis etc.: Hjelt & H., vide ceterum sub *A. geniculato*. — **Kuus.** p: Sahlb. Fört., cfr Wainio Kasv.; plur. locis ad ripas Yli- et Ala- Kitkajärvi (Broth. & F. v. Wright): Broth. litt., spec. ex Hyväniemi! — **Kk.** p ut videtur: Wainio Kasv.¹⁾

Lk. st fq: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; locis limosis udis ripisque humidis fluviorum st fq: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; Kemi-järvi ad Luusua, pag. Kemijärvi, Kostamusperä et pluribus locis

¹⁾ De distributione in toto territorio [**Kb.**, **Ok.**, **Kp.**, **Kuus.**, **Kk.**] dicitur, in par. australibus fq — st fq, in maxime septentrionalibus tantum p crescere videtur; distributio in plagis septentrionalibus latere fennico mihi ignota: Wainio Kasv.

ad Vuostimovaara, Sodankylä ad Kairala, Aska et ad Riesto: Wainio Not.; ad domos ad septentrionem versus saltem usque ad Lokka, sed in vicinitate montium alpinorum haud obvius: Hult Ant. — **Li.** Koppelo plur. loc., ad Veskonieni etiam in litore lacus Salmijärvi: Wainio Not.; in litore lacus Inari, ubi culmo elongato, foliis fluitantibus saepe invenitur, fq esse videtur, de cetero prope Kuarvekods (F. Silén!) et paucis locis ad fl. Tenojoki legimus: Kihlm. Ant., spec. e Väylä! et Kettumatti!, vide ceterum sub *A. geniculato*. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. in parte meridionali usque ad australem partem lacus Imandra (parcius): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX [errore typographico nomine *A. pratensis* var. *fulvus*] et Beket. p. 614; Nuotjavr!, Kola! et Ora!: Enwald & Hollmén; plur. locis secundum litus murmanicum et ad vicinitatem termini silvae, etiam in lacusculis [morändammar] prope montes alpinos: Kihlm., vide ceterum sub *A. geniculato*.

Nedre Finland: And. Gram. p. 114, måste anses vilseledande.

Upptages i Herb. Mus. Fenn. II p. 22 från **Lv.** på grund af Mela Pl.; ehuru jag visserligen ej lyckats i de mig senare meddelade fullständigare anteckningarna finna någon speciallokal från detta landskap, synes uppgiften dock högst sannolik.

Alopecurus geniculatus × pratensis.

In Fennia maxime australi rarissime lectus est.

Nyl. Kyrkslätt Abrahamsby una caespes! forma inter parentes intermedia, Kyrkslätt [non Esbo] Edes unicum spec. f. perpratensis!: Kihlm. in (Diar. 10, X, 1885) Medd. XIII p. 231, quem l. inspicias.

Alopecurus agrestis L.

Tantum in saburra occurrit.

Nyl. [Helsingfors Sörnäs på lastageplatsen] ganska talrikt: Sæl. exk., jfr Prot. 9, XI, 1878, äfven tagen på samma ställe 1879 af Hjelt & Hollmén. — **Ob.** Uleåborg Toppila Sept. 1885 ett eller några få stånd: Zidb.; Kemi: Enwald & Hollmén! — Om denna art säges „a me hinc non visum“: W. Nyl. Distr., hvilket fortfarande måste anses gilla, om man endast afser verkligt inhemska arter.

Alopecurus pratensis L.

In Fennia austro-occidentali, ut etiam in media parte Fenniae occidentalis, frequenter inveniri indicatur; ad orientem ver-

sus subito rarescit, ut in maxima fere parte Fenniae rarus et vix omnino spontaneus occurrit. Adsepte ntrionem versus subspontaneus usque ad 67° lectus est. In Fennia orientali nondum visus.

Till., (vide infra); Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer. (or.): Nym. Consp. p. 793; Fenn. exc. (bor.-)or. et Lapp.: Nym. Suppl. p. 329.

Al. fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br. et Arrh. Ann.; st fq: Sand.; p: A. Nyl. et Sel.; (fq): Printz. — **Nyl.** st fq: His.; fq: W. Nyl.; in parte maxime australi par. Borgå, ad arcem Kymmene!, Hogland: Sæl. Ö. Nyl., cfr Schrenk p. 156 et Brenn.; Tytärsaari: Brenn.! — **Ka.** Lavansaari: Brenn.; r Kaukola in vicinitate templi, Räisälä Sirlaks: Lindén. — **Ik.** r: Malmb., spec. e Pyhäjärvi Konnitsa!; [(fq) ubiqve: Meinsh. p. 466].

Sat. fq: Malmgr.; st fq — p, sed saepe tantum adventicius: Hjelt. — **Ta.** Luopiois in vicinitate templi, Rulja, Pakkala: Leop.; [Tavastehus] (fq): Asp. & Th.; st r Kopso, Pātiälä (Silén), Laitiala, Uskila, Kaitas: Norrl. s. ö. Tav.; Sysmä Lopperi: Unonius!; Bonsd. et Wainio Tav. or. non comm. — **Sa.** («fq»): Hult, spec. e Matikkala!; Villmanstrand Lauritsala: E. Winter! — **Kl.** r Hiitolanjoki: Lindén; Uukuniemi: Nikl!

Oa. (fq): Malmgr. et Hällb.; fq, aliqva ex parte tamen cultus: Laur. et Laur. litt.; Jalasjärvi: Bäckm. p. 271. — **Tb.** («fq») Saarijärvi plur. loc., Karstula ad amnem Hirvijärvi, Viitasaari! Hakola: Broth. — **Sb.** (fq): Winter et Enw.; («fq»): Mela; Nilsiä: Lundstr.; Iisalmi r Ahmonsaari: M. & J. Sahlb.! — **Kb.** Liperi r Simananmiemi!, Rotila: Eur. & H.

Om. p frequentior ad oram: Hellstr., spec. e Gamla Karleby!; Brahestad: Blom! [num spont.?] — **Ok.** (p): Must.; prope Kajana! et Paltamo Avala!: Brenner, vide etiam infra.

Ob. («fq»): Jul. p. 273; Muhos Matokorpi: Brenner!; Alatornio (p) spont.: Houghb. not., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126; [adest auct. L. L. Læstadius: O. R. Fries p. 169]; rr et nostra sententia vix nisi adventicius, Rovaniemi Alajääskä in praedio deversorii!, Sinetta in margine agri, ex hoc loco forsā * *nigricans*, sed spec. jam deflorata, qvum ibi essemus: Hjelt & H.

Då denna art ofta odlas i södra Finland, är det otvifvelaktigt att den ej sällan förvildas, åtminstone har jag i **Sat.** sett den mest i närheten af sådana

ställen der den förr — ofta 10 eller ännu flere år tidigare — med säkerhet varit odlad; måhända beror den höga frekvensen i **Sa.**, **Tb.** och **Sb.** härpå.

I afseende å nordgränsen för artens odling har jag endast antecknat, att den ännu uppgifves såsom allmänt odlad i **Ok.** Ristjärvi: Lackstr. exk., hvilket dock torde böra betraktas såsom undantag.

Gramen alopecuroides hos Till. torde väl närmast hänföra sig till denna art. — Anføres af Led. IV p. 462 och 463 för territ. Kola och Lappl. (Fellm.), men endast *A. pratensis* var. *nigricans* upptages i hvardera arbetet och denna omnämnes särskildt. Öfver hela Skandinavien, med undantag af högsta fjällen, allm.: And. Gram. p. 113, kan ej anses vara riktigt. — **Kl.** upptages visserligen af Backm., men den höga frekvensen (fq) är vilseledande. — **Ok.** Mustonens frekvens är sannolikt oriktig. Att äfven hufvudarten förekommer i provinsen är säkert, men möjligt är, att den ej är ursprungligen vildt växande. — **Ob.** Om förekomsten vid Uleåborg nämnes följ.: „anträffas årligen i spridda stånd vid Uleåborg företrädesvis på eller i närheten af platser beväxade med odladt gräs... är sålunda här knappt någonstädes ursprunglig, utan torde öfverallt på ett eller annat sätt hafva inkommit med odlingen“: Zidb. — **Lapp. ross.** Kola, Jokostrow vid sjön Imandra (N. I. Fellm.): Beket. p. 613. Såsom framgår af det följande, anför N. I. Fellm. endast var. *alpestris* från Jokostrow, hvarföre Beke-toffs citat är alldeles oriktigt. (Han anför näml. särskildt var. *alpestris* från Novaja Semlja etc.) — Ponoj: Knabe Pfl. p. 280, säkert afses * *nigricans*.

Ett exemplar från **Al.** Fjöglo trädgård: R. Chydenius! förefaller ganska afvikande, men är ej granskadt. Hybridiserar med *A. geniculatus* (se ofvan).

Alopecurus pratensis var. *alpestris* Wahlenb.

Varietas apud nos incerta est.

Sporadisk i Lappland: Fries. — **Ok.** Kuhmo: Must. p. 54; uppg. har dock troligtvis uppkommit genom förväxling. — [**L. ent.** På fjället Tshatsekaise: Wirz. M. S., uppg. är något osäker.] — **Lim.** „Ad deversorium Jokostrow [„Ekstroff“] juxta lacum Imandra“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XXXIV och XLI.

Om varieteten nämner Kihlman: „Specimina borealia pro var. *alpestris* Wahlenb. habita ab *A. nigricante* distinguere non possumus“: Herb. Mus. Fenn. II p. 126. Emellertid upptages varieteten i flere floror etc., t. ex. Brenn. Flor. p. 220.

Alopecurus pratensis var. *nigrescens* And.

Varietas apud nos incerta est.

Al. N.: Herb. Mus. Fenn. p. 7. Exemplaret från **Al.** Dånö föres. numera till * *nigricans*. Uppgiften från **Nyl.** hänför sig till Helsingfors: W. Nylander!: „Estlotan in taeniis ad Helsingfors“: Sælan! — Samma form finnes äfven från **Al.** „Gersö prope Mariehamn in litore cum * *nigricante*“: Sæl. herb. — **Ab.** Kuustö: Sæl. herb. — **Nyl.** Sibbo Krämaröarna Aspholm: Sælan! Emellertid nämnes

„var. *nigrescens* Fr. in Fennia incertus et denuo examinandus“: Herb. Mus. Fenn. II p. 126. — **Oa.** r Malaks: Malmgr.; det af Karsten tagna exemplaret föres numera till * *nigricans*. — L., Lv. [d. v. s. Finska och Ryska lappmarken]: Suomen Kasvio p. 143 hänför sig till * *nigricans*.

Varieteten upptages i floror, växtförteckningar, etc., se t. ex. Brenn. Flor. p. 220.

***Alopecurus pratensis* * *nigricans* Horn.**

In Lapponia orientali frequenter inveniri indicatur, etiam in septentrionali parte Fenniae orientalis majore frequentia occurrit, ceteroquin ad oras marium plus minusve rarus provenit.

In pratis praecipue litoralibus subsalsis Fenniae australis, orientalis et Lapponiae rossicae copiose, nec tamen regiones interiores fugit, ubi ad domos, qvasi frumento introductus occurrit: Spic. I p. 7, ubi descriptio; Fenn. austr.: And. Gram. p. 114; „i. . . Finmarken, Ryska lappmarken samt från Torneå spridd ända ned till Östersjöns sydliga stränder“: Th. Fries 1864 p. 58; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 793; Fenn. bor. cum Lapp. occ. (Ostrob. mer.), mer.-occ. (Aland., Aboa): Nym. Suppl. p. 329.

A1. (p) in taeniis [„C“]: Bergstr.; Geta, Dånö: Tengstr.! nomine var. *nigrescens*; Jomala: R. Chydenius!; Lemland „Flaka holmen“: Arrh. & K!; Lemland Vesteränga et Gersö prope Mariehamn: Sæl. herb.; Föglö Juddö, „Sottunga kyrklandet“! fq — st fq, Kökar fq — st fq: Arrh.; Lågskär: E. Reuter et Laurén! — **Ab.** Korpo (!) Österskär: Tengstr.!, cfr Rupr. Diatr. p. 33; Kimito: Malmgren! et Selin!, cfr de ambobus locis Zett. & Br. — **Ny1.** Kyrkslätt Bobäck: Palmén!; Esbo Löfö!, Hallonkubb, Kutukari, ut videtur haud r, Helsingfors ad sinum Thölö: Kihlm. ann., spec. etiam ex Esbo Svinö!; Helsingfors Estlotan: Sælan!; Helsingfors Sanduddsörn in vicinitate Lappviken st cop. in litore marino limoso: Sæl. ann.; Pörtö in ultimis taeniis par. Borgå: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 23; Borgå Sundösund Myrholm: Sælan! — **[Ik.** st r et tantum in paucis locis, sed maximam partem in reg. maritima... Lachta: Meinsh. p. 466, etiam a Krestowsk, Petrowsk etc. enumerata, sed verisimile est haec loca extra Isthmum esse.]

Oa. r Malaks: Malmgr. nomine var. *nigrescens*, spec. leg. Karsten!; Vasa Sandö in litore: Hjelt; Qvarken Lappören: Broth. litt.!

Ok. Kuhmo ad Kovala: Wainio Kasv., cfr Must. p. 54, vide etiam infra. — **Kp.** tantum nonnullis plagis praecipue in pagis

ad partem septentrionalem lacus Kuittijärvi majore frequentia — in pago Vuokkiniemi fq — etiam in pago Kostamus in par. ejusdem nominis copiose: Wainio Kasv.; ad oras maris albi ex. gr. Shuja! cop.: Sahlb. Fört.; Soroka! et Solovetsk!: Selin.

Ob. Torneå: Hellström!; r Torneå ad fluvium: O. R. Fries p. 169, cfr Hartm. p. 526, Backm. & H. p. 36 et Schüb. Virid. p. 255, vide etiam sub *A. pratensi*. — **Kuus.** „ad flumen et Kuusamo“: Fellm. Lapp.; ad Paanajärvi [Panajervi]: Ångstr. p. 52; a lacu Kuusamo ad septentrionem versus st fq ad domicilia, in vicinitate lacus minore copia: Wainio Kasv., cfr l. c. p. 111. — **Kk.** in par. Oulanka st fq ad domicilia, sed abhinc ad meridiem versus tantum nonnullis plagis majore frequentia: Wainio Kasv.; Koutajärvi ad domicilia: Mela Pl. et herb.; Keret: Brenner!; Sonostrow, Knjasha: Mela Pl.; [verisimile est plantam ad totam oram fq aut saltem st fq inveniri].

Li. Pasvig: Wahlenb. Fl. Suec. p. 38, cfr Blytt p. 1240 et Th. Fries; in Ostfinmarken plur. locis in litoribus ex. gr. Jarfjorden ad intimum sinum et Hergenæs: Th. Fries p. 203, cfr Th. Fries Resa p. 62 et Th. Fries 1864 p. 49; [Mäskelven: Arrh. ant.], vide etiam M. Blytt p. 57 et 58.

Lapp. ross. (ubique) fq: Fellm. Ind.; in pratis maritimis totius hujus Lapponiae fq, in regionibus interioribus etiam passim provenit, sed multo rarior: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXVI, XXIX etc.; spec. in H. M. F. adsunt e **Lim.**, **Lp.**, **Lt.**, **Lm.**; e **Lv.** et multis aliis locis enumerat Mela Pl.

Ok. Jag har antecknat om ett exemplar från Hyrynsalmi: Brenn. herb att det sannolikt hör hit, men behöfver yttermera granskas. Till detta exemplar ansluter sig ett annat från Kajana fuktig gårdsplan: Brenner! äfvensom från **Kuus.** Kyrkoby: Nyberg! och Wainio!, **Kk.** Susijärvi: N. I. Fellman! och **Lim.** Jokostrow: [N. I. Fellman!] de två sistnämnda inlemnade under namn af var. *alpestris*. — **Kuus.** Enligt uppgift af Nyberg kallas den här förekommande formen af *Alopecurus pratensis* [d. v. s. * *nigricans*] af allmogen „meriheinä“, hvarföre det synes troligt att den har blifvit hitförd från kusten med spannmål: Nyb. Ber. — L. i Herb. Mus. Fenn. p. 7 hänför sig till ett exemplar från **Lt.** Vaidoguba: E. Nylander & M. Gadd!

Se f. ö. om denna art bl. a. Sælan i Not. IV p. 252—253.

Phippsia algida (Soland.) R. Br.

In summa Lapponia rara est.

Maxima pars Lapp.: Fries, cfr Nym. Consp. p. 837 et vide Led. IV p. 388.

[**L.** ent. reg. alp. r: Læst., spec. e Moskana!; Kobdovanka (L. L. Læstadius): Wahlenb. Fl. Suec. p. 42, cfr And. Gram. p. 63, vide etiam Wahlenb. p. XVIII, Hartm. p. 504 etc.]

Lapp. ross. In hb. Nylandriano cop. adest ex Jokonga! et Svjätoj-noss!, occurrit etiam ad Kislaja guba Lapp. Ross. austr.-or. r: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLVIII et L; Pjalitsa: Mela Pl., forsitan confirmationem desideret; Ponoj: Kihlm.!; Litsa prope Svjätoj-noss!: F. Nylander!; Litsa ad oram: R. Enwald Resa på Kola halfön 1887 M. S.

[**Li.** Uppräknas af Blytt p. 1241 från ett ganska stort antal lokaler äfven inom Ostfinmarken, men dessa äro ej belägna inom Finlands botaniska område, se äfven M. Blytt p. 74 och 75 m. fl.]

Polypogon monspeliensis (L.) Desf.

Ab. [På barlastplatsen vid Åbo slott], „hufvudsakligen samlad i tufvor, bland stockupplagen“: Sæl. Fräv.!; jfr Sælan i (Prot. 7, II, 1885) Medd. XIII p. 213. — **Om.** Gamla Karleby Yxpila på barlast: Hellström!, ex. inlemnadt under namn af *Setaria viridis*, sedan bestämdt af Sælan.

Cinna pendula (Bong.) Trin.

In Fennia media rarissime et haud ultra 60° 15' ad septentrionem versus invenitur.

Fenn. Nyland, Tavastl. (cl. Norrlin): Nym. Consp. p. 800; Fenn. mer. (Nyland, Tavast. mer., Carel. mer., Isthm. carel.), med. (Savol. bor.): Nym. Suppl. p. 331.

Nyl. Pyttis in Mogenpörtö praecipue cop. circa paludem exsiccatam ad orientem versus a praedio Tuuskas: Sæl. Ö. Nyl., tum primum in Fennia notata est, cfr l. c. p. 20 et 23 et Herb. Mus. Fenn. p. 8 not. — **Ka.** rr Virolahti Ala-Urpala prope Käyräsuo: Blom! — **Ik.** Pyhäjärvi ad rivulum in silva abietina inter Riiska et Sortanlaks: M. & J. Sahlberg!, cfr Diar. 5, X, 1878; [st r, sed in tota Ingria... Levaschow: Meinsh. p. 462].

Ta. rr [Hollola] „Tiirismaa! tillsammans med *Galium triflorum* i en på n. v. sluttningen belägen, af en rännil genomfluten

och med äldre alar och några mycket höga granar bevuxen dälld": Norrl. s. ö. Tav., cfr l. c. p. 113; rr Korpilahti in interiore parte ad Liikola in lapidoso: Wainio Tav. or.!

Sb. r: Mela; Pielavesi Korkeakoski [= prope Tuovilanlaks]: Lundstr., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 126.

Agrostis alba L. ¹⁾

Ad litora marium australium et occidentalium ut etiam lacuum quorundam aut ad ripas fluminum maximorum frequens, ceteroquin in Fennia interiore ad litora lacuum etc. plerumque passim — satis frequenter interdum autem raro obvia, sed distributio in his plagis nondum omnino certa est. Ad septentrionem versus usque ad mare glaciale progreditur.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam fere Scandinaviam parte septentrionali excepta: And. Cyp. p. 100 et 101; per totam Europam: Nym. Consp. p. 800, vide etiam Led. IV p. 437.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr.; fq: Arrh. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Sand. et A. Nyl.; fqq: Arrh. Ann.; (fq): Sel. — **Nyl.** fq: His. et W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; fq ad oras, Tytärsaari: Brenn. — **Ka.** st fq: Blom; p ad ripas fluv. Vuoksi: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fqq: Meinsh. p. 459—461].

Sat. fq: Malmgr. — **Ta.** p Luopiois prope templum et Haltia, [Kuhmalahti] Pento etc. tantum ad litora lacuum, ubi saepe cop.: Leop.; p praecipue ad litora lacuum: Norrl. s. ö. Tav.; (fq): Asp. & Th. et Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** Villmanstrand Parkkarila: Sælan!; Hult non comm. — **Kl.** fq: Fl. Kar. [verisimiliter ad **Ka.** et **Ik.** spectat]; certa tantum ad Ladoga: Hjelt! — **Kol.** fq: Elfv.!

Oa. fq: Malmgr. et Laur. — **Tb.** (fq): Broth. — **Sb.** (fq): Mela et M. & J. Sahlb. — **Kb.** (st fq), ut videtur: Wainio Kasv. — **Kon.** Koikari et Suunu ad ripas, Gorka (Kullhem), in Saoneshje ad ripas Onegae: Norrl. On.; in ripis (amnum) arenosis: Günth. p. 56.

¹⁾ *A. stolonifera* L. Hartm. auct. plur.

Om. fq praecipue in litore: Hellstr. — **Ok.** (st fq), ut videtur: Wainio Kasv.; st fq [„j. y.“]: Must. p. 54. — **Kp.** (st fq), ut videtur: Wainio Kasv.

Ob. Uleåborg fqq: Zidb.; [st fq: O. R. Fries p. 169]; fq — fqq ad flumina, etsi non omnibus locis evoluta erat, quum eos visitemus: Hjelt & H. — **Kuus.** st fq, ut videtur: Wainio Kasv. — **Klk.** st fq, ut videtur: Wainio Kasv.

Lk. fq — fqq: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in declivibus graminosis fluviorum, locisque graminosis siccioribus st fq occurrit: Blom Bidr.; fq in Kemijärvi et Sodankylä: Wainio Not.; Riesto, Lokka, in vicinitate montium alpinorum non vidi: Hult Ant. — **Li.** in ripis sabulosis lacuum et fluminum reg. subsilvaticae p copiose: Kihlm. Ant.; fq ad flumen Iivalojoki et st fq ad Paatsjoki, in litore fluminis Paatsjoki etiam ad Kõngäs prope Mare glaciale (etiam f. *aristata*). Praecipue in litore et in limitibus agrorum agrisque provenit: Wainio Not.; (r) in reg. subsilv. [usque ad Alten]: Lund p. 95 [non ad Fenniam spectat]; Jarfjordbotten: Th. Fr. p. 203, vide etiam M. Blytt p. 79 etc.; var. *aristata* ad Paavali! cum f. typica: Kihlm. Ant. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. ad mare album (r): Fellm. Ind.; sub formis variis usque ad sinum Kolaënsem! et pagum Ponoj (!) haud infrequens: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 612; spec. adsunt ex omnibus partibus territorii, vide etiam Kihlm. Bericht p. 22.

„In pratis, pascuis et arvis humidis, ad ripas aquarum et in glareosis per australes Fenniae provincias“: Wirz. Prodr. p. 32, ger en alldeles oriktig föreställning om artens utbredning. — Ehuru denna art upptages såsom allmän äfven i det inre landet af flere förf., torde detta knappast vara fallet. Åtminstone i det inre af **Sat.** har jag sett jämförelsevis få, om ens några, fullt typiska exemplar och äfven dessa öfvergångsformer nästan uteslutande vid stränderna af Kulovesi; emellertid är jag ej fullt säker på dess frekvens, men säkert är att den der ej förekommer allmänt. Obestriddigt är den deremot allmän vid hafvet och några af de största vattendragen, ehuru Hult ej upptager den från Saima. För öfrigt särskiljes den icke af Wahlenb. och J. Fellm., då hans uppg. från **Lapp. ross.** måste betraktas såsom vilseledande.

Formerna af denna art äro hos oss föga utredda. Meinsh. p. 459—461, som kallar arten „ausserordentlich gemein“, upptager ej mindre än 9 former, (inberäknadt *a. alba* och var. *maritima*), men torde det vara nog att här hänvisa till hans beskrifningar. Äfven And. Gram. p. 101 och Klinge p. 62 upptaga en mängd former. Frånses några icke publicerade uppgifter, har jag f. ö. endast antecknat följande.

Var. *aquatica*. — **Ik.** Kivinebb: Wirz. Prodr. l. c., der den äfven beskrifves.

Var. *aristata* se under **Li.** — Exemplar från olika delar af landet finnas H. M. F.; torde dock ännu behöfva utredas.

Var. *gigantea* Reich. — **Al.** Ett ex. i Geta på Isaksö i åkerdike invid hafsstrand: Ch. E. Boldt.

Var. *lævigata* Blytt. — **Nyl.** i Borgå på Siperholmen och Äggskär: Sæl. Ö. Nyl.

Var. *maritima* Lam. — **Ab.** Pargas st fq: Arrh. Ann. — [**Ik.** „in litore maris pr. Kronstadt (Kühlewein in herb. Led.)“: Led. IV p. 438, se äfven Meinsh. p. 460.]

Agrostis vulgaris With.

In tota Fennia frequenter aut frequentissime et copiose — copiosissime obvia. In Lapponia subito rarescit, sed usque ad summum septentrionem progredi indicatur, quamquam non in omnibus partibus occurrit.

Fq vel fqq¹⁾ in tota Fennia inveniri omnes fere auctores consentiunt; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam, reg. alpinis (vix) exceptis: And. Gram. p. 101—102; in toto territorio: Nym. Consp. p. 801; in pratis siccioribus (hårdvalls ängar) interdum praedominans: Ign. Geogr. p. 352, vide etiam Led. IV p. 438 et ceterum sub *A. boreali*.

Lapp. fenn. (fq — fqq), ut videtur: Hjelt & H., vide notam; Sodankylä in campis siccis clivisque aridis p: Blom Bidr.; juxta fluvios in subhumidis nemorosis per partem silvaticam omnium Lapp. suecicarum... vulgaris, nec altius versus alpes quam *Abies* adscendit: Wahlenb. p. 24; (fqq): Fellm. Lapp.; in Kemijärvi et in parte australi paroeciae Sodankylä usque ad pag. Sodankylä obvenire videtur, at specimina haud reportata. In campo herbido ad Kultala in Inari: Wainio Not.; saltem ad Mutenia et Korvanen et abhinc ad meridiem versus ad fluvium Luirojoki: Hult Ant.; parce in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinæ totius Finmarkiae: Lund p. 95, forsitan confirmatione egeat; Kihlm. Ant. non comm., vide ceterum infra. — [**L. ent.** reg. (subalp. et) silv. (fq): Læst.]

¹⁾ Arrh. Ann., W. Nyl., Lindén, Hjelt (et cop.), Leop. (et cop.), Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Must., Elfv.; fq — fqq: Wainio Kasv.; cop.: Blom, Hult, Norrl. n. v. Tav. p. 430; fqq et copiosissime per totum territorium: Norrl. On.; fq ubique: Günth. p. 56; fq — fqq saltem in par. Rovaniemi, praecipue in campis interdum copiose, in silvis etc. minore copia crescit: Hjelt & H.

Lapp. ross. (fq): Fellm. Ind.; usqve ad pagum Umba! et oppidum Kola (p): N. I. Fellm., cfr Beket. p. 612 et Herb. Mus. Fenn. II p. 126; Porjeguba: Mela Pl.; ad oram maris albi ex. gr. Umba fq, Pjalitsa!: Kihlm.

Denna art fördes af de äldre förf. till *A. rubra* och kallas ännu af Wahlenb. *A. rubra* β *mutica*: Wahlenb. Fl. Suec. p. 41. hvarföre flere uppg., som afse denna, förekomma under *A. borealis*. *A. vulgaris* afses äfven med *A. rubra*, som uppg. från Åland: Radl. p. 191.

Al. p: Bergstr., vederlägges af Arrh. & K. — [**Ik.** „nicht so häufig als die vorige“ = *A. stolonifera*: Meinsh. p. 461.]

Huruvida arten inom vårt florområde, såsom Læst. uppgifver, går ända upp i björkregionen eller enligt Wahlenb. upphör med granregionen (enl. N. I. Fellm. redan något tidigare) måste ännu utredas. Påpekas bör, att arten ej upptages i Kihlm. Ant. och att några exemplar från de nordligaste trakterna f. n. ej finnas i samlingen. I Norge upptages arten „allm. til Østfinmarken, paa Fjeldene stiger den op over Fyrrens og næsten til Birkens Grændse henved 900 m. [3000] o. H.“: M. Blytt p. 77; „til Birkegrændsen ... i Sogn undertiden lidt over den“: Blytt p. 1242. Osäkert är dock, huruvida uppgifterna från Ostfinmarken (jfr Hartm. p. 521) afse Finlands botaniska område.

Var. *aristata* And. upptages från **Ny1.** Hogland: Schrenk p. 156, men Brenn. p. 37 anser uppgiften böra bekräftas. — **Ob.** Rovaniemi: Brenner!, se äfven Brenn. Flor. p. 218. — Finnes troligen flerstädes, ehuru förbisedd. Par exemplar finnas dock i samlingen. Några andra varieteter upptagas ej från florområdet, ehuru dylika uppräknas t. ex. And. Gram. p. 102, Klinge p. 62, Meinsh. p. 461 etc.

Agrostis planifolia C. Koch, Ledeb.

Ny1. Thusby r vid sjöstranden nära Gammelby: Åstr. & H.!, jfr Not. XIII p. 463 (år 1871). Öfverensstämmar enl. Brenner l. c. fullkomligt med Ledebours beskrifning; då arten emellertid, ehuru noggrant eftersökt af Åström, ej vidare kunnat påträffas, kan man antaga att den varit tillfällig, så mycket mer som resande från södra Ryssland (möjl. Kaukasus) vistats å stället.

Agrostis canina L.

In maxima parte Fenniae usque ad 65° frequenter, in media Fennia interdum frequentissime, saepeque copiose invenitur; ad septentrionem versus distributio incerta, sed in Lapponia inarensi usque ad 69° vel parum ultra lecta est. In parte orientali autem circulum polarem non transire videtur.

Fq aut fqq¹⁾ in Fennia usque ad 64° inveniri consentiunt plurimi auctores, cfr Kalm; per (totam) Scandinaviam fq: And. Gram. p. 103; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 801; cum caricibus in pratis humidis: Ign. Geogr. p. 352.

Om. (fq): Hellstr. — **Ok.** (fq), ut videtur: Wainio Kasv., vide etiam Must. — **Kp.** (fq), ut videtur: Wainio Kasv.

Ob. fq: Jul. p. 273; Kemi: Brenner! et Hellström!, vide ceterum infra. — **Kuus.** admodum raro hic provenire videtur: Wainio Kasv. — **Kk.** (fq), ut videtur: Wainio Kasv.; Sonostrow: Mela Pl., vide etiam infra.

Lk. in reg. silvatica usque ad montes alpinos progreditur ex. gr. ad fontem ad septentr.-orientem versus a Luirojoki: Hult Ant., vide ceterum infra. — **Li.** Inari Kaamas: F. Silén!, cfr Kihlm. Ant. et Herb. Mus. Fenn. II p. 126, vide etiam infra. — [**L. ent.** Kaaresu'anto: L. L. Læst!, cfr Herb. Mus. Fenn. p. 8 sub L; reg. subalp. r Kaaresu'anto prope templum: Læst., cfr Martins p. 185.]

„In arenosis humidis per australes et medias patriae provincias. Ikalis, Kuru, Jyväskylä, Liperi“: Wirz. Prodr. p. 31 och 32 är föga upplysande för den verkliga utbredningen. Största delen af Finl. och Lappl.: Fries; kan åtminstone ej f. n. anses riktigt i afseende å Finska lappmarken. — **Äl.** st fq: Bergstr., men rättas redan i Bergstr. Beskr. till fq. — **Ab.** p: Zett. & Br., men fq: Arrh. & Hollm.; Pargas st fq: Arrh. Ann. — **Ob.** ehuru jag såväl här som i **Lk.** antecknat fq — fqq för denna art, öfverallt der gräsen voro utvecklade, så tillhörde dock det exemplar jag tagit (från **Lk.**) *A. borealis*, hvarföre jag ej vågar förlita mig på anteckningarna; sannolikt är dock, att *A. rubra* ej går här — åtminstone med större frekvens — så långt ned som till 66° 30', hvarföre en del af anteckningarna i själfva verket torde afse *A. canina*, se Hjelt & H. Brenner har antecknat arten bl. a. från Pudasjärvi, Simo och en mängd sydligare ställen: Brenn. Ber. 1870. Wahlenb. p. 24 uppgifver visserligen om *A. canina* „in septentrionali Suecia haud crescit“ — men hans *A. rubra* β „panicula ramosiori, pedunculis asperis, floribus minus rufescentibus“ „in silvaticis Lapponiae inferioris p“: Wahlenb. p. 23 torde närmast höra hit. Anmärkningsvärdt är emellertid att O. R. Fries ej upptager arten. Deremot upptages „Lapponia (hb. Led.), Ostrobottinia (F. Nyl. in litt.)“: Led. IV p. 440, der Led. genom ett! antyder att han sett exemplar från Lappland. — **Kk.** „modo ad pagum Soukelo infimae Lapponiae a me visa“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XXV och XXXIX äfvensom Beket. p. 613. Exemplaret hör enligt Kihlmans bestämning antagligen till *A. borealis mutica*,

¹⁾ Lindén, [Meinsh. p. 459], Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Hjelt (e **Kl.**); fqq et in pratis humidis cop.: Leop.; cop.: Hult; fqq in reg. collina et arenaria, in reg. silvatica haud rite evolutam observavi: Elfv.; fqq, in pratis subhumidis—humidis copiosissime: Norrl. On.

ehuru det ej kan fullt säkert bestämmas. — **Lk.** „A me haud lecta, sed territorio forsan haud deest“: Wainio Not.; se f. ö. under **Ob.** — **Li.** „p i Fyrre- og Birke-Regionen over hele Finmarken“: Lund p. 95; uppg. är antagligen oriktig. „Sand-synl. i Östfinmarken“: M. Blytt p. 80. Någon senare uppgift från Ostfinmarken har jag ej sett. — Tilläggas bör att Siléns exemplar är högst ofullständigt, jfr Kihlm. Ant., hvarjente det ju ej är osannolikt att arten endast varit tillfällig. — **Lapp. ross.** upptages härifrån: Suomen Kasvio p. 144. Uppgiften afser Soukelo, men är troligtvis icke riktig, se längre fram p. 366.

Af varieteter upptages: Var. *pallida* And. — **Ta.** Luhanka Stendal [Tien-taali]: Wainio Tav. or.! — Exemplar finnas i H. M. F. från **Al., Sat., Ta., Sa., Kb.**; åtminstone i mellersta **Sat.** förekommer den spridd.

Var. *mutica* And. se Brenn. Flor. p. 218 [och Meinsh. p. 459, der hufvudformen kallas *stolonifera*]. Äfven af denua finnas några exemplar i samlingen.

[Var. *subnuda* **Lk.** „häufiger in dem sandigen Strandgebiete, sonst ziemlich selten“: Meinsh. p. 359, der den beskrifves och anses möjligen vara *A. canina* × *stolonifera*; bör eftersökas.]

Agrostis borealis Hartm.¹⁾

In Lapponia plerumque frequenter aut satis frequenter provenire videtur; ad meridiem versus saltem usque ad 66° fere lecta est, sed distributio in his plagis adhuc incerta videtur.

Fenn. bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries, cfr Led. IV p. 441 et Nym. Syll. p. 408; in regionibus alpinis Scandinaviae: And. Gram. p. 102; Lapp.: Nym. Consp. p. 802.

Kuus. ad Haataja lecta: Wainio Not. — **Kk.** vide infra (etiam sub *A. hyperborea mutica*). — **Lapp. fenn.** Kolari Äkäslompolo in agro inculto: Hjelt & H!, vide sub *A. canina*; in pratis graminosis humidis, declivibusqve humidis fluviorum p saepe copiose provenit: Blom Bidr.; locis humidiusculis juxta fluvios et rivulos per partes subsilvaticas omnium Lapp. suecicarum fq: Wahlenb. p. 23; haud infreqvens: Fellm. Lapp.; Kemijärvi inter Perno paroeciae Kuusamo et Suorsa in Kemijärvi fq in semitis humidis, ad Juujärvi et ad Vuostimovaara lecta, Sodankylä ad semitas in monte Pyhätunturi abundanter, ad Arajärvi, fq ad Mutenia et st fq — fq ad Kopsusjärvi et alibi in jugo Suoloselkä, in Inari fq: Wainio Not.; fq in omnibus regionibus: Hult Ant.; per reg. subsilv. et subalpinam locis humidis, graminosis vel subturfosis,

¹⁾ *A. rubra* Wahlenb. auct. plur.

nec non in ripis arenosis lacuum et subra rupes irrigatas fq, in reg. alpina p saltem: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 95, vide etiam M. Blytt p. 81 etc. — [L. ent. reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. ad vias humidias fluviosque fq: Fellm. Ind.; ad vias humidias usque ad ostium sinus Kola! et pagum Ponoj (p), infra Kantalaks (!) vero a me nullibi visa: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 613, Knabe Pfl. p. 280 etc.; Tshapoma ad litora: Kihlm. Bericht p. 22; spec. adsunt ex omnibus partibus hujus territorii: a Mela Pl. e L.v. Tetrina et multis aliis locis enumeratur.

Kalm; torde hänföra sig till *A. vulgaris*, som äfven kallas *A. rubra* L., liksom säkert *A. rubra* β *mutica* „ubique ad aquas et in uliginosis occurrit“: Wirz. Prodr. p. 32. Wirzéns uppg. om hufvud arten l. c.: „ad ripas lacuum et fluviorum per totam Lapp. usque in meridionalem Fenniae partem descendens. Esbo, Lojo, Hollola“, jfr t. ex. Led. IV p. 441 är deremot fullkomligt oriktig. — Gb. på uppländningar och strandängar fq: Jul. p. 273 hänför sig till *A. vulgaris*. P: Suomen Kasvio p. 145 hänför sig antagligen till *Kuus*. — Kk. Sonstrow: Mela Pl.; uppgiften är ganska sannolik, men behöfver dock bekräftas, då fyndorten f. n. vore isolerad.

Från florområdet eller dess närmaste grannskap omnämnas följande former, hvilka enligt Hartm. p. 521 höra till denna art:

A. borealis var. *minor* Hartm. — Lapp. ross. „Iisdem cum forma typica locis p: N. I. Fellm., jfr om denna och öfriga uppg. hos N. I. Fellm., Beket. p. 612 och 613.

Agrostis alpina Wahlenb. „Locis siccis duris alpinis et subalpinis Lapp. ad subsilvaticam usque regionem descendens. Enontekiäinen“: Wirz. Prodr. p. 31. — Lapp. fenn. „in omnibus alpibus locis siccioribus, ut etiam in campis siccis apricis per partem subalpinam et subsilvaticam ubique fq“: Wahlenb. p. 22 och 23, der den beskrifves, jfr l. c. p. XVIII; fq: Fellm. Lapp., jfr Led. IV p. 439 etc. — Lapp. ross. „haud infrequens“: Fellm. Ind., jfr Led. l. c.; „legi ad Kola, peninsulam piscatorum et Ponoj, in Pl. aret. n. 306 data est forma haec“: N. I. Fellm.

Agrostis rupestris Hartm. Fr. — Största delen af Lappland: Fries; „Laponia! (Fries) Ostrobotnia et Fennia (F. Nylander in litt.)“: Led. IV p. 440. F. Nylanders uppg. afser tydligen hufvudsakligast *Kuus*. — Li. se Lund p. 95. — Att den äkta *A. rupestris* All. ej förekommer i Skandinavien uppvisades redan af M. Blytt, se äfven And. Gram. p. 103.

Agrostis alpestris Læst. Bot. Not. 1856. — [L. ent. fjäll- och björkreg. fq, barr-regionen p: Læst.]

Agrostis hyperborea Læst. Bot. Not. 1856. — [L. ent. björkregionen r... „midt emot Kaaresu'anto kyrka på andra sidan om elfven och vid Noidanpolla i Enontekiäinen socken, Enontekiäinen supra Gunnarinkorva in ripa arenosa (L. L. Læstadius [i Bot. Not. 1856 p. 82])“: Læst., jfr Backm. & H. p. 22.] — Lapp. ross. „Kantalaks (F. Nylander! sec. spec. in Museo Fenn.): N. I. Fellm.,

der en närmare beskrifning lemnas, jfr l. c. p. XXV och XXXIX. Nylanders exemplar torde knappt höra hit.

A. hyperborea var. *mutica* (Hartm.) — [L. ent. „Björkreg. r midt emot Kaaresu'anto (!) kyrka vid stranden af Muonio elf, Enontekiäinen infra Kota-saari“: Læst.]

Ett exemplar taget af N. I. Fellman i Kk. Soukelo! under namn af *A. canina* hör möjligen hit, men kan dock ej med full säkerhet bestämmas.

Dessa former betraktas med undantag af *A. hyperborea*, som säges vara „knappt skiljbar“, af Hartm. l. c. såsom synonymmer, jfr äfven Nym. Consp. p. 802.

Calamagrostis ¹⁾ **arundinacea** (L.) Roth.

In Fennia australi et media ad 64° fere (saltem supra 63°) frequenter interdum frequentissime saepiusque copiose cbvia. Ad septentrionem versus mox rarescit et ad 66° 15', quantum adhuc constat, in duobus tantum locis invenitur, sed ceterum non tantum progredi videtur.

Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; in plagis silvaticis Fenniae: And. Gram. p. 99; Fenn.: Nym. Consp. p. 798, vide etiam Led. IV p. 426 et Ign. Geogr. p. 352.

A1. (p): Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; st fq: Arrh.; Bromarf et Finby, si cum ceteris speciebus confertur, (r) Bredvik: Sand; fq: A. Nyl. et Printz; (st fq): Sel., vide etiam Rupr. Diatr. p. 24 nomine *C. parviflora*. — **Nyl.** Karis ad Konungsböle: His.; in taeniis par. Ingå: His. p. 60; Esbo in interiore parte fqq et cop., in taeniis multo parcius: Kihlm. ann.; fq: W. Nyl., Sæl. Ö. Nyl. et Brenn. — **Ka.** st fq: Blom; fqq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fq cum f. *viridula* et *colorata*: Meinsh. p. 453—454].

Sat. (‹p›): Malmgr.; fqq: Hjelt. — **Ta.** fqq: Leop.; (st fq): Asp. & Th.; fqq: Norrl. s. ö. Tav.; fq: Bonsd.; fqq: Wainio Tav. or. — **Sa.** fq?: Hult; st fq: Hult Fört. — **Kl.** fq: Fl. Kar. et Hjelt. — **Kol.** fq: Elfv.

Oa. (p): Malmgr. — **Tb.** fq: Broth. et Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Mela; Iisalmi r Peltoniemi: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fqq: Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fqq et copiosissime imprimis in deustis, silvis lucisque frondosis vel mixtis, in Reg. occ. fqq, in Saoneshje ad Velikaja cop.: Norrl. On.

¹⁾ Specimina hujus generis in H. M. F. asservata S. Almqvist recensuit.

O m. fq: Hellstr.!, cfr Hellstr. Distr. p. 16; Pyhäjoki (fq): Lackstr. — **Ok.** [Kajana] (fq): Must., spec. e Kajana leg. Malmgren!; Kuhmo haud multum reperta: Wainio Kasv.; Kianta p: l. c. p. 111, qvöd cfr. — **Kp.** magna frequentia [„isolla levenemisellä“] usque ad lacus Kuittijärvet ceteroqvin p: Wainio Kasv., vide l. c. p. 111 et sub **Kk.**

Ob. vide infra. — **Kuus.** Paanajärvi: Wainio Kasv. — **Kk.** inter Kuittijärvi et Tuoppajärvi p, Oulanka tantum ad Vartiolampi: Wainio Kasv.

Utbredningen på Åland behöfver utredas. En möjlighet vore att arten här liksom i kusttrakten öfverhufvud vore något mindre allmän, se under **A b.** och **Nyl.** — **Ok.** Utom *C. silvatica* såsom allm. upptages *C. arundinacea* p Kajana, Kuhmo (Wainio): Must. — **Ob.** „på Sand-backar allmän“: Jul. p. 273; att freqvensen är vilseledande kan anses säkert, men antagligt är dock att arten förekommer i provinsen, ehuru dess nordgräns i denna trakt är alldeles okänd. Framhållas bör att O. R. Fries ej upptager arten. — **Lk.** [Sodankylä kyrkoby] „in declivibus arenosis fluviorum locisque siccioribus prope culta st r“: Blom Bidr.; uppgiften är mindre sannolik.

Tre hybrida former, hvari denna art torde ingå, äro iakttagna. I H. M. F. äro anmärkta följ. former af denna art: *elator*, *latifolia*, *laxa*, *nemoralis* och *setifolia*. Då de emellertid ej äro fullt utredda, torde detta omnämmande vara tillräckligt.

Det frambålles med rätta att ehuru denna art ej förekommer på ängar, utan i björk- (och tall-) skog, den ej allenast är såsom betesgräs af stor betydelse, utan stundom äfven bergas till hö: Ign. Geogr. p. 352.

Calamagrostis arundinacea × epigejos¹⁾.

In Fennia australi rarissime occurrit.

Carel. Oneg. (ex [Almqvist et] Hult 1882): Nym. Suppl. p. 330 nomine *C. montana*.

Nyl. Esbo Bolå unico loco plures caespites 1884: Kihlman in (Diar. 10, X, 1885) Medd. XIII p. 230!

Kon. Kendjärvi: Kullhem!, cfr Hult in (Diar. 2, XII, 1882) Medd. IX p. 157, cfr l. c. p. 172.

Enligt Kihlman l. c. och Herb. Mus. Fenn. II p. 126 utgör formen från Esbo den primära hybriden af de båda arterna, bland hvilka den äfven växte. Exemplet från **Kon.** utgör deremot en form *per-epigejos*.²⁾

¹⁾ *C. acutiflora* Schrad. — Has formas hybridas in Fennia primum definite distinxit Almqvist, cfr (Diar. 2, XII, 1882) Medd. IX p. 157.

²⁾ Härom anmärker Almqvist „Torde väl vara *silvatica* × *epigejos*, men går (genom långa hår, knappt märkbart blomämne) närmare *epigejos* än någon jag jag sett“.

Vid samma tillfälle omnämde Kihlman att han nära Pikkala gård i Sjun-deå! (Ny1.) påträffat ett enstaka stånd af *C. arundinacea* växande bland den typiska, som troligen stode „i samma förhållande till *C. arundinacea* som den föregående till *C. epigejos*“, jfr beskrifningen l. c. och Herb. Mus. Fenn. II p. 126. — Tilläggas må att hybriden förgäflves eftersöktes på samma ställe i Esbo 1885 o. 1886: Kihlm. ann.

***Calamagrostis arundinacea* × *lanceolata*.¹⁾**

In Fennia rarissime invenitur.

Fenn. (ex [Almqvist et] Hult 1882): Nym. Suppl. p. 331.

Ka. r Kirvu Tietävälä! Lapakonmäki in margine prati fruticoso, Jääski Kärkkäälä! in silva depressa: Lindén nomine *C. Hartmanniana*, vide infra.

Sb. Kuopio: Mela!, cfr Hult in (Diar. 2, XII, 1882) Medd. IX p. 157.

Ka. En möjlighet, som äfven antydes af Lindén, vore att *C. phragmitoides* i st. f. *C. lanceolata* skulle ingå i den ena af de hybrida formerna. — **K1.** „formam forsän hybridam huic autem proximam in Pälkjärvi Pitkäniemi ad ripam lacus Jänisjärvi legi“: Hjelt Ant. p. 68, jfr Medd. IX p. 157, der dock genom tryckfel står Pärkjärvi i st. f. Pälkjärvi; exemplaret tillhör den då ännu ej åtskilda *C. arundinacea* × *phragmitoides*. — [**L. ent.** „certe nostra e Kaare-su'anto (*C. Halleriana* Læst. in sched.) characteribus omnibus satius convenit cum *C. Hartmanniana* quam cum *Halleriana*“: Herb. Mus. Fenn. p. 8 not; exemplaret torde dock ej tillhöra någöndera, jfr under *C. Halleriana*.]

***Calamagrostis arundinacea* × *phragmitoides*.**

Adhuc in Karelia ladogensi sola lecta est.

K1. Pälkjärvi Pitkäniemi ad ripam lacus Jänisjärvi! et Suis-tamo prope templum: Hjelt, spec. determ. E. Hackel, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Om denna form yttrar sig Prof. Hackel i ett bref till Brotherus: „Was sie als zweifelhafte *Calam. Hartmanniana* Fr. (?) bezeichneten, ist gewiss nicht diese hybride Art, sondern eine andere Hybride, an deren Bildung ausser *C. arundinacea* Roth wahrscheinlich *C. phragmitoides* theilhaftig ist. Dafür sprechen die viel längeren, mehr pfriemlich zugespitzten Glumae Ihrer Pflanze, die längere und tiefer inserirte Granne, wodurch sich dieselbe von *Hartmanniana* unterscheidet und sich als ein vermuthlicher Bastard mit *phragmitoides* herausstellt. Ob dies's aber in der That sich so verhält, vermag nur derjenige zu entscheiden, der Gelegenheit hat, die Pflanze in freier Natur zu beobachten. Auf den ersten Blick hatte ich Ihre Pflanze für *C. acutiflora* DC. gehalten, der sie in der Form der Glumae fast völlig gleicht; aber die Rispe ist bei dieser

¹⁾ *C. Hartmanniana* Fr.

(enem Bastard mit *C. epigejos*) doch dichter, lappiger. Es ist mir an dem trockenen Materiale nicht möglich mit Sicherheit ein Urtheil über Ihre Pflanze abzugeben; die Beobachtung in freier Natur, die damit zusammenvorkommenden Arten, müssten hier die Entscheidung geben. Übrigens ist das ohne Namen mitgetheilte Exemplar von der Par. Suistamo dieselbe Form wie die von Pitkäniemi“. Här må ännu tilläggas att formen förekom i kanske 60 à 70 individer på en helt liten udde å yttre sidan om Pitkäniemi (denna ligger ej långt från Anonniemi). Huruvida någon annan *Calamagrostis* förekom i formens omedelbara närhet gaf jag ej akt på, deremot fanns säkert *C. arundinacea* temligen nära och såväl *C. epigejos* som *C. lanceolata* äro antecknade såsom teml. allm. eller allmänna i dessa nejder, hvarjemte *C. phragmitoides* torde finnas i trakten på ej synnerligen stort afstånd. Angående Suistamo exemplaret gjorde jag inga särskilda anteckningar, hvaremot Pälkjärvi formen omedelbart tilldrog sig min uppmärksamhet.

Calamagrostis chalybaea (Læst. Fr.)

In Lapponia orientali semel lecta est.

Lapp. or.: Nym. Consp. p. 799.

Lim. Umba: Selin!

Detta exemplar ligger till grund för uppg. i Herb. Mus. Fenn., Bytes- och Desiderat-katalogerna m. m., och har yttermera blifvit granskadt af Almqvist, se Medd. IX p. 157. (Af N. I. Fellm. fördes det till *C. Halleriana* och kallades en tid *C. Halleriana* var. *pulchella* Saut.) — Vilseledande är: „Lapponia rossica, Fennia“: Traut. Incr. p. 859, då arten tillsvidare icke är känd från Finland i inskränkt mening. Då den är en ostlig art, förmodar Almqvist emellertid att detta beror på förbiseende.

Calamagrostis lapponica (Wahlenb.) Hartm.

In maxima saltem parte Lapponiae frequenter saepeque copiose invenitur; in Fennia maxime septentrionali ad 66° vel paullo infra etiam frequens est. Ad meridiem versus rara esse videtur, sed usque ad 62° 45' legitur.

Maxima pars Lapp.: Fries; Ostrob. et Fennia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 429; Lapp. Bothn.: Nym. Consp. p. 799; Fenn. bor. (cum Lapp.) med.: Nym. Suppl. p. 331, vide etiam And. Gram. p. 96.

Tb. st r Saarijärvi! in amni Saarikoski, Kivijärvi Hilma [spec. ex Hilmajoki ad f. *macram* vergens!], Viitasaari Säynätlampi! [spec. ad f. *opimam* vergens]: Broth., cfr l. c. p. 190 et Herb. Mus. Fenn. II p. 127. — **Sb.** Iisalmi Palojärvi: M. & J. Sahlberg!, vide etiam Must. et Herb. Mus. Fenn. II p. 127; Iisalmi prope templum: M. & J. Sahlberg! — **Kb.** nondum visa.

Om. Frantsila Tuomala: Brenner! [spec. ad f. *macram* vergens]; Haapavesi: A. Stén! — **Ok.** (rr) hic illic ad ripas fluvii Kajana infra Ämmä ex. gr. ad Suovanlahti et Sokajärvi Savisaari: Must., spec. vidi in herb. Bot. Byt.; Ristijärvi Saukkovaara: A. & K. Malmgren!; Utajärvi Kurimo (f. *singularis*!). Paltamo Kiehimänsuo! et Kuhmo Hietaperä ad Ontojärvi (f. *pallida*!): Brenner. — **Kp.** nondum adnotata.

Ob. Uleåborg Varjakka (W. Nylander), Kemi! in collibus siccis et in ripa fluminis: Hellstr. Distr. p. 16; [st fq: O. R. Fries p. 169]; fq et saepe cop. praecipue in silvis mixtis, plerumque parcius in pinetis, campis, rupibus, ad ripas etc.: Hjelt & H.; Kii-minki Marttila, Pudasjärvi ad lacum ejusdem nominis et in multis locis magis ad septentrionem versus: Brenn. Ber. 1870; complura (10—15) spec. vidi in herb. Brenner e partibus septentrionalibus ex. gr. e Rovaniemi (!), Tervola! et Simo! — **Kuus.** fq in maxima parte paroeciae: Wainio Kasv. — **Kk.** Oulanka! st fq, Kiestinki non tantum visa: Wainio Kasv., spec. etiam e Kiestinki Valasjoki!; Sonostrow etc.: Mela Pl.; Keret: F. Nylander!; Knjasha: N. I. Fellm. p. XXV.

Lapp. fenn. fq et saepe cop.: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in declivibus aridis campisque siccis (p): Blom Bidr.; in collibus et campis siccioribus apricis praecipue igne nuper devastatis per partem subalp. et subsilvaticam omnium Lapp. suecicarum ubique fq: Wahlenb. p. 27, ubi describitur nomine *Arundo lapponica*, cfr l. c. p. XVIII et LIX; fq: Fellm. Lapp.; fq in Kemijärvi, Kuolajärvi, Sodankylä, Inari et ad Paatsjoki usque ad Kängäs, ubi etiam in regione alpina obvenit: Wainio Not.; in omnibus regionibus: Hult Ant.; per reg. subsilv. et subalpinam (Wahlenb. cit.) fqq et saepe copiosissime, in turfosis quoque lecta, in reg. alpinam locis siccis, aridis longe adscendit fq. In salicetis, ex. gr. ad templum inarensi! forma umbratica, panicula apice nutante, ramis inferioribus elongatis provenit: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinæ totius Finmarkiae: Lund p. 95, vide etiam Lund Beretn. p. 43, M. Blytt p. 86, Blytt p. 1243, Th. Fries Resa p. 59 etc. — [**L. ent.** reg. alp., subalp. et silv. (p): Læst.]

Lapp. ross. (p) cop. enum.: Fellm. Ind.; usque ad oppidum Kola et pag. Ponoj (p) cop., (in partibus occidentalibus tamen multo est frequentior): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXVII; Jenjavr

copiosissime: Broth. Reseb.; fq in tota Lapp. ross.: Kihlm.; spec. in H. M. F. adsunt ex omnibus partibus hujus territorii.

Sb. Kuopio: Ale., knappast riktigt.

Varietates sequentes indicantur; distributio earum apud nos non satis explorata:

Var. *optima* And. — **Tb.** Viitasaari: Brotherus! — **Sb.** Iisalmi in parte bor. occ.: Lundström! & Palmén! — **Ob.** Tervola: Brenner!; cum f. typica: Hjelt & H., spec. e Rovaniemi (!) Tervo!, vide etiam O. R. Fries p. 169. — **Lk.** cum f. typica, in quam sensim transit: Hjelt & H., spec. e Kittilä Helppi! — Lapp. ross. iisdem cum forma typica locis p: N. I. Fellm.

Var. *rubens* F. Nyl.¹⁾ Secus litora maris glacialis et albi maxime borealis ex. gr. ad Tres insulas!: Spic. II p. 1, ubi describitur. — **Ob.** forsitan haec varietas e prato uliginoso in Kemi: Hellstr. Distr. p. 16. — Lapp. ross. vide Spic. et N. I. Fellm.

Utom dessa former och öfvergångsformer till dem (se under **Tb.** och **Ok.**) finnas i H. M. F. f. *macra*, *pallida* etc. (se ofvan) äfvensom den form som beskrifves från **Lapp. fenn.**

Var. *substrigosa* W. Nyl. upptogs från O. i Herb. Mus. Fenn. p. 8. Tro- ligen afsågs härmed ett exemplar från **Ob.** Uleåborg: W. Nylander!, hvarpå Almqvist tecknat: „Kommer bra nära den form jag lagt emellan *C. strigosa* och *C. stricta*. (*C. strigosa* × *epigejos*? förmodligen hörande till *riparia* Læst.) Å andra sidan påminner den betydligt om *C. lapponica*. Måne ej *C. epigejos* × *lapponica*? Märk att borstet är knäböjdt och fästadt nära basen“.

Calamagrostis strigosa (Wahlenb.) Hartm.

In Fennia maxime septentrionali semel et non typica lecta est, sed in nonnullis locis Fenniae vicinis occurrit.

Fenn. bor.-occ.: Nym. Suppl. p. 331.

Ob. Kemi in insula prope habitationem sacerdotis: Nyberg!, cfr Medd. IX p. 157 et vide infra.

[**Li.** ad ostium fluminis Tana Finmarkiae orient.: Wahlenb. p. 29, ubi primum describitur nomine *Arundo strigosa*, cfr Wahlenb. Fl. Suec. p. 44 et vide Fellm. Lapp., Led. IV p. 428, Blytt p. 1243, Kihlm. Ant. etc.; Norskholt prope Seida: Th. Fries 1864 p. 43, vide etiam infra. — **L. ent.** Kaaresu'anto prope templum:

¹⁾ Minor, spiculis rubentibus, arista rectiuscula l. saepe deficiente: F. Nyl. l. c.

L. L. Læstadius!, cfr Martins p. 185, Herb. Mus. Fenn. p. 8 sub L., Hartm. p. 517 etc., vide etiam infra.]

„Lapp. torn. (Kaaresu'anto) fenn.“: Nym. Consp. p. 799; någon fullt säker uppgift från Finska lappmarken föreligger ej vidare; uppgiften rättas dessutom af Nyman själf, se ofvan. Se vidare under Lt. — Kp. Soroka vid Hvita hafvet: Sahlb. Bidr.; anføres till vidare undersökning. — Kuus. Kuusamo (Nyberg): Wainio Kasv.; exemplaret föres numera till *C. gracilescens*. — Li. „Kultala ad Iivalojoki (Lönnebohm in Herb. Hult)“: Kihlm. Ant.; Lönnebohms exemplar behöfver måhända yttermera granskas. „Ikke ualmindelig i Fyrre- og Birke-Regionen indtil Alten og Tana“: Lund p. 95; åtminstone frekvensen kan ej anses gälla Finlands område. Varangerbunden: Lund Beretn. p. 43, torde äfven böra bekräftas. — Lunds uppgifter ligga dock antagligen till grund för uppg. hos And. Gram. p. 94, M. Blytt p. 86 etc. Arten upptages äfven från L [= Lapp. fenn.]: Suomen Kasvio p. 146. — Lt. „ad litora sinus Kolaënsis“: Spic. I p. 8, jfr N. I. Fellm., Suomen Kasvio p. 146 etc.; ett exemplar af F. Nylander från Vaidoguba! under namn af *C. strigosa* torde höra till *C. stricta*; åtminstone finnes det ej vidare bland *C. strigosa*, hvarföre uppg. i Spic. förefaller osäker.

I afseende å exemplaren bör nämnas att Almqvist på ett från Altengaard! tecknat „denna är typisk *C. strigosa*, de följande [från Ob. Kemi och L. ent. Kaaresu'anto] mindre goda“. Hvad särskildt L. L. Læstadii exemplar från Kaaresu'anto kyrka! angår, har Almqvist tecknat på detsamma „= den ena formen af Læstadii *C. epigejos* β *riparia*“.

Angående former, som närma sig *C. strigosa*, se under *C. lapponica*, *C. stricta* och *C. epigejos*.

Calamagrostis stricta (Timm.) PB.

In Lapponia, regione alpina tantum excepta, ut etiam in partibus septentrionalibus et orientalibus Fenniae frequenter (interdum frequentissime) et copiose provenit; in Fennia reliqua plerumque satis frequenter invenitur.

Maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries¹⁾; in tota Fennia: And. Gram. p. 94 et 95¹⁾; Scand.: Nym. Consp. p. 799¹⁾; Fenn.: Nym. Suppl. p. 331¹⁾, vide etiam Led. IV p. 428 et 429¹⁾ et Ign. Geogr. p. 352.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — Ab. p: Zett. & Br.; st fq — fq: Arrh. Ann.; fq: Sand.; (p) ex. gr. prata prope Åminne: A. Nyl.; (st fq): Sel.; fq: Ch. E. Boldt et Printz. — Ny1. fq: His.¹⁾; (fq): W. Nyl.¹⁾; st fq: Sæl. Ö. Nyl.¹⁾; Hogland (H. M. F.),

¹⁾ Nomine *C. neglecta* Ehrh.

plur. loc. (E. Nyl. Ber.): Brenn.¹⁾ — **Ka.** fq, interdum praecipue ad oram cop.: Blom; st fq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.¹⁾; [var. *pallida* fq in ripis, sed etiam aliis locis haud infreqvens, var. *obscura* fqq „an sonnigen Bergabfällen“ etc., in locis paludosis et diu inundatis obvenit var. *laxa* Led.: Meinsh. p. 455—456¹⁾].

Sat fq: Malmgr.; st fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd.; fq: Asp. & Th.; Korpilahti Peuha et cop. ad ripam lacus Veijo: Wainio Tav. or. — **Sa.** p—st fq: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar.¹⁾ — **Kol.** fq, interdum cop., ut in pratis nonnullis fertilibus ad Onega: Elfv.

Oa. fq: Malmgr. et Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw., Mela et M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fqq, atqve in pratis humidis et ad litora saepe copiosissime, in Saoneshje fqq et in Reg. occ. fq: Norrl. On.

Om. fqq: Hellstr. — **Ok.** ad septentrionem versus fq, ad meridiem versus st fq: Wainio Kasv.; st fq: Must. — **Kp.** st fq: Wainio Kasv., vide sub **Ok.**

Ob. Liminka fq: Brenn. Reseb. p. 78; [fq: O. R. Fries p. 169¹⁾]; (fq): Hjelt & H., vide sub **Lapp. fenn.** — **Kuus.** fq: Wainio Kasv. — **Kk.** fq: Wainio Kasv., vide sub **Ok.**

Lapp. fenn. fq in pratis praecipue ripariis, ad ripas etc. saltem in par. Kittilä: Hjelt & H.; in ripis humidis graminosis et pratis humidis vel udis (st fq): Blom Bidr.; locis humidis subapricis per partem silvaticam, subsilvaticam et subalpinam omnium Lapp. suecicarum ubiqve fq ut et in inferalpinis locis locisque depressis maritimis totius Finmarkiae et Nordlandiae ubiqve. Supra Betulam in alpibus vix adscendit: Wahlenb. p. 28²⁾, cfr l. c. p. LIX²⁾; (p): Fellm. Lapp.; fq in Kemijärvi, Sodankylä, Inari, et ad Paatsjoki usque ad Mare glaciale. Etiam in campis siccis et in limitibus agrorum provenit: Wainio Not.; saltem in regione silv. et subalpina, fq ad fluvium Luirojoki infra Riesto: Hult Ant.; Utsjoki fq: Sæl. kat.; in ripis humidis per reg. subsilv. et subalpinam fq: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalpina totius Finmarkiae: Lund p. 95, vide etiam M. Blytt p. 85 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.¹⁾]

¹⁾ Nomine *C. neglecta* Ehrh.

²⁾ Nomine *Arundo stricta* Timm.

Lapp. ross. per totam hanc Lapp. fq: N. I. Fellm.¹⁾, cfr l. c. p. XLIV, XLVII etc.; Fellm. Ind. non enumerat.

Såsom synes af ofvanstående använda många finska förf. för denna art namnet *C. neglecta* Ehrh., fastän detta namn af andra förf. anses hänföra sig till en annan växt än *C. stricta*, se Hartm. p. 517 och redan Rupr. Diatr. p. 35. Efter undersökning af originalexemplaren förklarar Almqvist att begge namnen afse samma art och säkert är att samma form hos oss afses med hvardera namnet. Emellertid har jag sökt särskilja benämningarna i den tryckta literaturen, men vill påpeka att namnet *C. neglecta* äfven användes i några M. S.

Utom var. *borealis*, hvilken bl. a. af Nyman upptages såsom underart, ehuru den hos oss ej är tillräckligt utredd och derföre ej särskiljes i Herb. Mus. Fenn. II, omnämnas följ. former:

Var. *pallida*. — „In pratis humidis sinui Fennico adjacentibus a Petropoli usque ad archipelagum Aboënsem . . . communis et fere geniculatus“: Rupr. Diatr. p. 35. — [Ik. se ofvan.] — **Kb.**, **Ok.**, **Kuus.** och **Kar. ross.** „useissa paikoin“: Wainio Kasv. — **Ok.** Kuhmo, Kianta: Must. p. 54.

Var. *elatior* Hartm. — **Ob.** „in ripa arenosa insularum flum. Kemensis“: Hellstr. Distr. p. 16, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 8. Hellströms exemplar hafva af Almqvist blifvit ställda dels bland huvudarten dels bland var. *borealis*.

Var. *obscura* Meinsh. se under **Ik.**

Var. *parviflora* Rupr. Fl. Samoj. — **Lapp. ross.** „in partibus superioribus p“: N. I. Fellm. Varieteten är mig okänd liksom de följ.

Var. *latifolia* (K. A. Holmgr.) And. Gram.? — **Lapp. ross.** p „ex. gr. ad Ponoj et Kitofka f. foliis latioribus planis, spiculis majoribus acutioribus, glumis longioribus“: N. I. Fellm.

Var. *β angustata* Wahlenb. — „ad paludes juxta Enontekiäinen lecta est“: Wahlenb. p. 28.

Var. *γ interrupta* Wahlenb. — „Ad ripas fluviorum paucis locis visa“: Wahlenb. l. c., der de två sistnämnda beskrifvas.

Dessutom märkes att Almqvist på ett exemplar från **Ob.** Liminka äng: Brenner! tecknat: „Synes stå närmast *C. stricta*. *C. stricta* × *lanceolata*“, hvarefter han yttermera fogat par frågetecken.

Calamagrostis stricta var. **borealis** (L. L. Læst.)

In Lapponia et Fennia maxime septentrionali lecta est; distributio autem non satis explorata esse videtur.

Lapp. torn.: Nym. Consp. p. 799; Lapp. fenn., ross. (ex Hult 1882): Nym. Suppl. p. 331 [spec. primus determ. S. Almqvist].

Kp. Kemi 20 km ad septentrionem versus ab oppido ad oram: Selin!

Ob. Kemi (Hellström!): Hult in Medd. IX p. 157.

¹⁾ Nomine *C. neglecta* Ehrh.

[**L. ent. reg. subalp. r** Enontekiäinen in ripa arenosa inter Kaaresu'anto et Kuttainen „Muotkansuun alempana Venäjän puolella“ cop.: Læst., ubi p. 44 *describitur* nomine *C. borealis* var. *β arenivaga* ¹⁾ Læst., cfr Trautv. Incr. p. 859; Kaaresu'anto: L. L. Læstadius! nomine *C. stricta β majus*].

Lp. Triostrow! et Svjätoj-noss!: **F.** Nylander. — **Lt.** Kiofska ad peninsulam piscatorum: **N. I.** Fellman!

Samtliga exemplar äro bestämda af Almqvist. (**F.** Nylanders exemplar från **Lp.** hafva en tid blifvit förda till *C. strigosa*). I Medd. IX p. 157 nämnes bl. a. att varieteten finnes från flere ställen i **Lapp. ross.** Antagligt är för öfrigt att denna form finnes på många ställen utöfver de ofvan anförda.

Calamagrostis gracilescens Blytt.

Distributio nondum satis explorata, sed ex Alandia usque ad 66° fere lecta est.

Fenn. Ostrob., Aland., Carel. ladog.: **Nym.** Suppl. p. 331, vide etiam Medd. IX p. 157.

A1. Finström Godby in prato humido: Arrhenius & Kihlman!

Ab. Lojo (**Ch. E.** Boldt): inter templum et praedium Laxpojo, Vabby et Storö Hermola; Karislojo Tallnäs, Sammatti Lohilampi.

K1. Valamo in litore limoso lacus Ladogae: Sælan!, vide infra.

Om. Gamla Karleby: Hellström!, vide infra.

Ob. Kemi: Brenner!, f. glumis subulatis elongatis recedens (auct. Almqvist). — **Kuus.** Kuusamo: Nyberg! nomine *C. strigosa*.

Sælan förevisade exemplaret från **K1.** Valamo under namn af *C. gracilescens* var. *ladogensis* se (Prot. 3, XII, 1881) Medd. IX p. 127, hvilket utgör den första säkra uppgift om artens förekomst i landet. Vidare redogjorde han l. c. huru var. *ladogensis* skiljer sig från hufvudformen, jfr äfven Medd. IX p. 145 och Herb. Mus. Fenn. II p. 127. — Exemplaren äro bestämda af Almqvist, se Hults andragande i Medd. IX p. 157, och han nämner senare: „Säkerligen är denna art allmän i sydöstra delen af Finland“: Almqvist in litt.

Om. På Hellströms exemplar har Almqvist tecknat: „Torde vara *C. gracilescens*, ehuru jag aldrig sett någon sådan så nära *C. stricta*“.

Calamagrostis deschampsiioides Trin.

In Lapponia maxime orientali raro occurrit.

Lapp. or. ponoj (**J.** [lege **N. I.**] Fellman detex. 1863): **Nym.** Suppl. p. 331.

Lp. Legi ad litora maris graminosa prope Triostrow Lapponiae Ross. maxime orientalis: **N. I.** Fellm., ubi descriptio, cfr

¹⁾ *a paludosa* in Vestrobottnia: l. c.

l. c. p. XXVI et L, Beket. p. 612 etc.; Devjatoi: Malmberg!; Sosnovets: Mela herb. et Mela Pl. ut locus antecedens; Kusmin-noss, inter Pjalitsa et Tshapoma ad litora pluribi: Kihlm., cfr Kihlm. Bericht p. 22.

Calamagrostis epigejos (L.) Roth.

In maxima parte Fenniae frequenter interdum satis frequenter obvia, supra 66° plerumque rara est, sed usque ad 68° 43' procedit.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per (totam) Scandinaviam (fq), in alpinis non est: And. Gram. p. 88 et 89; Scand. s. l. (exc. Lapp. or.): Nym. Consp. p. 799.

Al. (st r): Bergstr.; st fq: Kihlm. Öfvers. — **Ab.** (p): Zett. & Br.; fq — st fq: Arrh. Ann.; fq: Sand., A. Nyl., Sel. et Printz. — **Nyl.** fq: omnes auct. — **Ka.** Lavansaari (H. M. F.): Brenn.; fq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fq cum formis *scabra* et *laevis*: Meinsh. p. 455].

Sat. fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; fq: Bonsd. — **Sa.** (p): Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar.; st fq: Hjelt. — **Kol.** fq: Elfv.

Oa. fq: Malmgr.; st fq: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw.; (fq): Mela; fq: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq, Saoneshje in collibus siccioribus graminosis inter alnos fq, in Reg. occ. saltem ad Mökkö fq in deustis: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** fq: Wainio Kasv.; p: Must. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob. st fq: Jul. p. 274; Simo Hosio et inter Portimojärvi et Palovaara [par. Rovaniemi], Tervola: Brenn. herb.; Kemi: Brenn. Ber. 1864; Simo Marrostenmäki et 5 km supra Sankala [in adn. scripsi Sarkala]: Brenn. Ber. 1870; Rovaniemi: Nyberg! et Brenner!; rr Ylitornio in silva mixta in monte Karhujupukka: Hjelt & H., cfr l. c. p. 31; O. R. Fries non comm. — **Kuus.** st fq — p: Wainio Kasv. — **Kk.** par. Oulanka st fq, magis ad meridiem versus fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. Sodankylä! in vicinitate templi in campis siccioribus, fruticetis declivibusque arenosis st r: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; in ripis arenosis fluminis Iivalojoki par. Inari et fluminis Kittinenjoki ad Akankoski par. Sodankylä (fq), nec

alibi visa: Wahlenb. p. 30 nomine *Arundo epigejos*; in ripis arenosis fluminum Iivalo-Kaamas et „Sulkesjok“ par. Inari nec non fluminum Kitinen [«Kilineu»] atqve Luiro par. Sodankylä: Fellm. Lapp., cfr Led. IV p. 433 et vide infra; Sodankylä in litore arenoso ad Kalkkivaara, Inari nonnullis locis ad Iivalojoki inter Kultala et Törmänen, in litore arenoso (st fq) ad Törmänen in regione coniferarum mixtarum, in litore arenoso ad Koppelo (68° 43') in regione pinifera lecta: Wainio Not. — [L. ent. reg. subalp. r Pahtavaara in par. Enontekiäinen: Læst., cfr Martins p. 185 et Backm. & H. p. 20.]

Lapp. ross. (p) ex. gr. ad flumina Tuloma et Lutto legi: Fellm. Ind., cfr Led. IV p. 433 et N. I. Fellm.; Kitscha prope Kola: N. I. Fellman!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127, vide etiam infra.

Lapp. fenn. Uppg. i Fellm. Lapp. betvivlades på det högsta i Kihlm. Ant., der det antogs att den hänförde sig till *C. lapponica*, men då den öfverensstämmer med Wahlenbergs uppgift och senare blifvit delvis bekräftad af Wainio, torde den dock kunna anses säker. Att arten ställvis saknas i Lappmarken framgår af det ofvanstående, hvarjemte det bör framhållas att den i Norge endast går till Salten: M. Blytt p. 85. — Lapp. ross. Upptages från Lim.: Mela Pl., jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 23, men någon speciallokal är mig icke bekant; dess förekomst synes dock högst sannolik. Deremot torde freqvensen i Fellm. Ind. vara alltför hög.

Följande former äro antecknade, men deras utbredning och betydelse är mig okänd. (Se äfven under **Ik.**)

Var. *brachystachya* Sæl.¹⁾ — Ta. Jämsä: Sælan!, jfr Medd. IX p. 158.

Var. *glauca* Fr. — „Kemensis [ex Ob.] spiculis majoribus insignius violaceo-coloratis differt a forma norvegica“: W. Nyl. Distr., jfr l. c. p. 73 och 74. — Sa. „rr in clivo arido prope pag. Utula“: Hult. — Om. i skärgården: Hellstr. — Ob. „unico loco in ripa arenosa insularum flum. Kemensis in vicinitate prae-dii sacerdotis ubi sat copiosa“: Hellstr. Distr. p. 16, der närmare beskrifning lemnas, jfr Fört. 1852 p. 53. Såväl Hellströms exemplar från Kemi! som Hults från Ruokolaks Utula! hafva af Almqvist blifvit förda bland hufvudformen. Par exemplar, som likna dessa, finnas f. ö. äfven i samlingen.

F. *pubescens* Sæl.²⁾ — Sa. Lappvesi Parkkarila: Sælan!, jfr Medd. IX p. 158.

¹⁾ „Culmus superne scaberrimus; panicula valde contracta, contigua (haud interrupta ut f. ripariae) brevis, 13 cm longit.; spiculae illis f. typicae multo breviores, 4—5 mm longit.; glumae $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{4}$ pilis longiores; palea inferior pilis fere duplo brevior, prope medium aristam elongatam, pilorum fere longitudine emittens“: Th. Sælan in litt.

²⁾ „Vaginis inferioribus plus minus dense pubescentibus diversa“: Th. Sælan in litt.

Var. *riparia* L. L. Læst. — [L. ent. granreg. r. „Kelosuannusa“ [trol. = Kelosu'annonsuu] i Enontekiäinen (L. L. Læstadius): Læst., se redan And. Gram. p. 89. Om denna växt säger Almqvist i Hartm. p. 517 att deraf finnas två former, den ena är *C. strigosa*, den andra „är en mellanform till *C. epigejos*“].

I H. M. F. finnes från Kol. Petrosavodsk: W. Nylander! ett exemplar, hvarpå Almqvist tecknat: „Något monströs och därför nästan omöjlig att såsom form bestämma, synes nog gå temligen mycket åt var. *riparia* Læst.“, jfr Medd. IX p. 157 och 158. [Ett typ-exemplar af Læstadii senare form finnes från Kaaresu'anto kyrka!]. Se vidare under de hybrida formerna.

Utom hybriden med *C. arundinacea* (se ofvan) och en form som möjligen är hybrid med *C. lapponica* (se under denna) finnas tvenne möjligen hybrida former i H. M. F., som stå nära *C. epigejos*. På den ena från Sav. bor. af E. Nylander! har Almqvist tecknat: „Är nog en *epigejos*-form, ehuru högst besynnerlig. Kanske *C. epigejos* × *phragmitoides*?“ På den andra från Ob. Kemi: Brenner! under namn af *C. strigosa* har Almqvist tecknat: „Medelform mellan *C. epigejos* och *C. strigosa*; är nästan den andra formen af Læstadii *C. epigejos* β *riparia*“.

Calamagrostis phragmitoides Hartm.

In maxima saltem parte Lapponiae et in Fennia septentrionali frequenter aut satis frequenter obvia; ad meridiem versus infra 63° rarescit sed usque ad fines australes procedit.

Maxima pars Lapp.: Fries; in Karelia saltem ad Ladogam borealem a me observata est: W. Nyl. Distr.; fq ad ripas, in silvis humidis etc. per totam Lapponiam et partem silvaticam Fenniae: And. Gram. p. 91 [minus aptum ad distributionem in Fennia illustrandam]; Fenn.: Nym. Consp. p. 799; Led. vide sub Lapp. ross.

A1. Geta Östergeta: Hult herb.; Kökar: Brenner!; Godby in fruticetis prope stagnum: Arrhenius & Kihlman! ambo nomine *C. lanceolata*. — **Ab.** Pargas p (— st fq): Arrh. Fl.; Lojo Gerknäs ad praedolum Stenkulla: Ch. E. Boldt; ad Åminne in par. Pojo, ad Svartå!: His. — **Nyl.** («st fq») ex. gr. ad Fagervik et prope Svartbäck in par. Ingå, ad Rejböle et in insula Strömsjö in par. Karis: His.; Helsingfors Thölö et Pellinge Båkholm: Sæl. ann., spec. etiam e Mjölö!; Thusby Gammelby: Åström! (f. *virescens*); (p): Sæl. Ö. Nyl., spec. e Borgå Glosholm! et Strömfors! (f. *virescens*); Tytärsaari: Brenn!, vide infra; Hogland septentr.- occ. versus e Suurkylä: Brenner! nomine *C. lanceolata*. — **Ka.** st r: Blom, spec. e Säkjärvi prope lacum Muhutjärvi (cum f. *virescente*!); st r in

parte interiore ad ripas rivulorum, Kirvu Tietävälä!, Jääski Laitila, Pelkola copiose, Järvenkylä, Kärkkäälä: Lindén. — [**Ik.** in vicinitate sinus maritimi («fq») praecipue in locis paludosis, in pratis, ad fossas, saepius ad fruticeta, in locis a mari remotis var. *minor* frequentior est: Meinsh. p. 456—457 cum f. *major* et *minor*.]

Sat. (st fq): Malmgr.; p—st r: Hjelt. — **Ta.** Sääksmäki Rauttuniemi: Kihlm. herb.; Luopiois Kantola: Sælan!; [Luopiois] Riihiranta et Kuohijoki: Leop.; st r: Norrl. s. ö. Tav., spec. ex Hollola ad Harittu!; Asikkala prope Kärsälä: Silén! (f. *virescens*); Kuhmoinen ad effluvium orientalem lacus Lummene: Hult comm., cfr Hult tr. p. 194; Sysmä 3 spec.: Unonius!; Kuorevesi: Sælan!; Lühanka Onkisalo, Sikolahti!, Korpilahti Varma: Wainio Tav. or. — **Sa.** st r: Hult, spec. e Narsakkala!; Lappvesi Pulsa et ad sacellanium!, Puumala ad templum: Sæl. ann. — **Kl.** st r: Fl. Kar., spec. e Valamo!; Pälkjärvi in Rautavuori prope Kuhilasvaara: Hjelt Ant. p. 68! — **Kol.** [ad Mandroga lecta: Elfv., spec. e Rossia!]; Petrosavodsk: Kullhem! et W. Nylander! (etiam f. *virescens*).

Oa. (st fq): Malmgr.; p: Laur. — **Tb.** Jyväskylä Tourujoki: Wainio Tav. or.; Viitasaari Kinnula: Brotherus! nomine *C. lanceolata*; Jyväskylä Lohikoski: Wainio herb.; Pihlajavesi Sillantaus ad templum vetustum: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** Nilsä: E. Nylander!; Kiuruvesi: Lundström & Palmén!; Iisalmi fq: M. J. Sahlb. — **Kb.** Kide: Brand.; minore frequentia qvam in ceteris partibus territorii, ubi fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq per partes interiores, ubi saepe locis fertilibus copiose occurrit, in Saoneshje ad Velikaja-guba visa: Norrl. On.; ubiqve: Günth. p. 57; Loimala [st fq]: Hjelt Ant. p. 68!

Om. Perho: Hellström!; Alaveteli (f. *virescens*): Hellström! nomine *C. lanceolata*, vide infra. — **Ok.** fq: Wainio Kasv.; (fq): Must. p. 54. — **Kp.** fq in maxima parte territorii: Wainio Kasv.

Ob. fq in prato Liminka: Zidd.; [st fq: O. R. Fries p. 169]; fq ad ripas, in salicetis etc. in par. Rovaniemi et sine dubio in toto territorio: Hjelt & H. — **Kuus** fq: Wainio Kasv. — **Kk.** fq in maxima parte territorii: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. fq ut videtur: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in lucis silvis frondosis subuliginosis nec non in fruticetis fq: Blom Bidr.; per partem silvaticam Lapp. p fq in collibus campisque siccis: Wahlenb. p. 28 nomine *Arundo pseudophragmites*; fq in par.

Kemijärvi, Sodankylä, Inari, et ad Paatsjoki usque ad Mare glaciale, saepe etiam abundanter: Wainio Not.; fq in reg. silvatica praecipue in vicinitate fluminum majorum, p in reg. subalpina ex. gr. in Lumikuru et ad Riitelmäpää in Saariselkä: Hult Ant.; in fruticetis et locis nemorosis, ut etiam in pratis humidis per reg. subsilv. fq et subalpinam, ubi etiam saepe orgyalis, st fq, Hammasuro h. 342, Peldoaivi SO 336: Kihlm. Ant.; fq in reg. subalpina et subsilv. totius Finmarkiae a mari usque ad terminum betulae: Lund p. 94; ad Elvenæs [in Varangria merid.] usque ad 1,45 m alt.: Th. Fr. 1864 p. 47, vide etiam Lund Beretn. p. 43 etc. — [L. ent. reg. subalp. et silv. (p) Læst.]

Lapp. ross. ad Katschkofka Lapp. ross. [maxime orient.] (Schrenk pl. exs.): Led. IV p. 431, cfr N. I. Fellm.; cum f. typica [*C. lanceolata*] iisdem locis [= in parte occidentali usque ad sinum Kolaensem!, orientem versus «non» ultra pagum Umba] («p, rarior tamen»): N. I. Fellm.; Olenitsa: Selin! nomine *C. lanceolata*; Kuusreka, Tetrina, Tshapoma, Sosnovets, Devjatoi, Ponoj et in multis locis magis ad occidentem versus: Mela Pl.; Lm. fq: Kihlm.!

Då *Calamagrostis*-arterna alltid äro kritiska och under större delen af sommarens omöjliga att särskilja, är det temligen själfallet att kännedomen om deras utbredning ännu är ganska ofullständig och att vissa förf. såsom Hellstr. (jfr l. c. p. 135) och Broth. (liksom Mela och Eur. & H.) ej alls upptaga denna art, ehuru den antagligen förekommer någorlunda allmänt i de af dem undersökta områdena. Särskildt behöfver artens utbredning i Ryska lappmarken granskas; i analogi med förekomsten i det öfriga Skandinavien är det väl antagligt att den derstädes är allmän, men ytterst få direkta observationer föreligga hittills och N. I. Fellmans uppgifter äro alldeles afvikande, jfr f. ö. under *C. lanceolata*.

Formerna af denna art äro föga utredda hos oss. Utom de tre som omnämnas i (Prot. 2, XII, 1882) Medd. IX p. 157 och hvilka nära på helt och hållet upptagas enligt Hults andragande l. c., jfr äfven Herb. Mus. Fenn. II p. 127, förekommer f. *virescens* från flere ställen, se under **Nyl.**, **Ka.**, **Ta.**, **Kol.**, **Om.** Den finnes äfven i H. M. F. från **Ob.** Kemi: Hellström! och **Kuus.** Nuorunen: Nyberg! och torde ingalunda vara sällsynt.

Var. *major* And. (= *C. phragmitoides* Blytt) finnes i H. M. F. från **Ob.** Kemi: Brenner! och **Kuus.** Mäntynturi: Wainio!, se äfven under **Ik.**

Den allmännaste formen torde äfven hos oss vara *C. pseudophragmites* Blytt, se Hartm. p. 518—519 och M. Blytt p. 90.

Ännu må tilläggas att Almqvist på Brenners exemplar från Tytärsaari! tecknat: „Den mest åt *C. lanceolata* gäende *phragmitoides*-form jag sett“.

Hybrider äro åtminstone iakttagna med *C. arundinacea* och möjl. med *C. epigejos* (se under dessa).

Calamagrostis phragmitoides var. **pulchella** Blytt.**Nyl.** Borgå in taeniis Glosholmen: Sælan!**Kp.** Tetriniemi: Wainio!**Calamagrostis phragmitoides** var. **rubicunda** Blytt.**Fenn.** (Hult in Medd. 1882): **Nym. Suppl.** p. 331.**Tb.** Virdois Kurkijärvi: Hjelt!**Om.** Alaveteli: Hellström! — **Ok.** Kuhmo Hietaperä ad Ontojärvi: Brenner!**[Ob.** ad flumina Sangis et Korpik Vestrobottniae: Hartm. p. 518 et 519].**Calamagrostis phragmitoides** var. **elata** Blytt.**Sat.** Nakkila: Simming! („i det närmaste“: Almqvist).**[Upptages** dessutom från **Ob.** p: O. R. Fries p. 169 och **L. ent.** björkreg. p: Læst., men huruvida dessa bestämningar äro riktiga, vågar jag ej afgöra].**Calamagrostis Halleriana** DC.*Genuina in Fennia non crescit.*Största delen af Finl. och Lappl.: Fries; i Finland utan tvifvel ej rar: **And. Gram.** p. 92; Lapponia (Schrenk pl. exs.), Fennia (Fries): **Led.** IV p. 430 o. 431.**Nyl.** „r par. Ingå prope praedium sacerdotale ad amnem Kulla-ån“: **His.** — **[Ik.** „hie und da, nicht eben häufig, gewöhnlich in den Gegenden der Torfmoore. So bei Levaschowo... und Lachta“: Meinsh. p. 456.]**Kl.** st r: Fl. Kar.**Kon.** „Formam latifoliam e Tiudie reportavit Cl. F. Nylander“: **Norrl. On.****Kk.** „ad lacum Koutajärvi“: **N. I. Fellm.**, se under **Lim.****[L. ent.** Björkreg. fq (ymnig enl. L. L. Læstadius): Læst., jfr Martins p. 185.]**Lim.** „Ad pagum Umba, unde specimen unicum secum reportavit Selin“: **N. I. Fellm.**, jfr l. c. p. XXXIX.Almqvists omdöme angående *C. Halleriana* i Sverige: „hvad man af gammalt hos oss liksom utomlands plägat kalla *C. Halleriana* tillhör till allra största delen *C. phragmitoides*“: Hartm. p. 518 torde i hufvudsak äfven gälla Finland. Exemplet från Valamo, som legat till grund för uppg. i Herb. Mus. Fenn. p. 8 är dock enligt Almqvist typisk *C. lanceolata* och Selins exemplar från Umba tillhör *C. chalybaea*. *C. Halleriana* upptages för öfrigt i par manuskript, i Suomen Kasvio p. 146, der arten upptages från de ofvan anförda provinserna (utom **L. ent.**), Byteskat., Desideratkat. m. m., men redan i Herb. Mus. Fenn. p. 8 not uttalades ett tvifvel, huruvida denna art (liksom flere andra) verkligen vore skild. — Senare meddelar Almqvist att denna är „en sydlig art, som ännu ej blifvit anträffad i Skandinavien och sannolikt ej heller der kommer att träffas“: Almqvist in litt.

Calamagrostis lanceolata Roth.

In maxima parte Fenniae usque ad circ. 65° frequenter (interdum satis frequenter) occurrit. Ad septentrionem versus frequentia minuitur et quod cum C. phragmitoide confusa est, distributio non certa sit; in Lapponia occidentali tamen usque ad 69° inveniri videtur, sed in parte maxime orientali jam multo infra circulum polarem incerta videtur.

Kalm; locis humidis, umbrosis in Lapp. inferalpinam usque: Wirz. Pl. off. p. 8; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam, etiam in reg. silvatica Lapponiae, sed multo rarior: And. Gram. p. 90; Fenn.: Nym. Consp. p. 800, vide etiam Ign. Geogr. p. 352.

Al. (p): Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr., (vide etiam Prim. p. 74). — **Ab.** (p): Zett. & Br.; circa Aboam st fq — fq: Arrh.; Pargas st fq — p: Arrh. Ann.; fq: Sand. et A. Nyl.; st fq: Sel. et Printz. — **Nyl.** fq: His. et W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; («r»): Brenn. — **Ka.** Lavansaari: Brenn!; st fq: Blom; («r») adnotata e Kirvu Tietä-välä, Jääski Ahola et Kärkkäälä: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fq in tota Ingria: Meinsh. p. 457].

Sat. fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop.; fq: Asp. & Th. et Norrl. s. ö. Tav.; st fq: Bonsd.; fq — st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** fq: Hult. — **Kl.** fq: Fl. Kar. et Hjelt. — **Kol.** tantum ad Sermaks observata, ubi st cop. in pratis ripariis crescit: Elfv.

Oa. fq: Malmgr.; st fq: Laur. — **Tb.** (fq): Broth., vide sub *C. phragmitoide*. — **Sb.** fq: Mela; lisalmi p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** (p): Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq — fq: Norrl. On.

Om. st fq: Hellstr., vide etiam Hellstr. Distr. p. 16. — **Ok.** st fq, ad septentrionem versus minore frequentia: Wainio Kasv.; (fq): Must. — **Kp.** fq minore frequentia ad septentrionem versus: Wainio Kasv.

Ob. (fq): Jul. p. 274; Kemi! formae *canescens* et *virescens* (descriptio): Hellstr. Distr. p. 16; Kemi ex. gr. Torvinen, Pudasjärvi in multis locis et in compluribus locis magis ad meridiem versus: Brenn. Ber. 1870; Ylitornio prope Karhujupukka, ad Kantomaa et Turtola, Rovaniemi Tolonen ad Tepojärvi!, ad Mäntyjoki et Mäntyjärvi: Hjelt & H.; O. R. Fries non comm. — **Kuus.** di-

tributio non certa, saltem minore frequentia quam in reliquis partibus: Wainio Kasv. — **KK.** Wainio Kasv., vide sub **Ok.** et **Kuus.**; incertum igitur videtur num in hac provincia planta inveniat.

Lk. Sodankylä in lucis salicetisque subuliginosis p: Blom Bidr.; Hætta: Soldan!; nonnullis locis in Saariselkä ad finem silvae betulinae, sed distributio propter tempus anni incerta: Hult Ant., vide ceterum de **Lapp. fenn.** infra. — **Li.** Inari: E. Nylander & M. Gadd! [spec. det. Almqvist], cfr Kihlm. Ant. — [**L. ent.** reg. subalp. r: Læst.]

Lapp. fenn. „in locis umbrosis subhumidis ad ripas fluviorum et paludes nec non ad rupes montium per partes silvaticas, subsilvaticas et inferalpinas universae Lapp. ubique fq, β *diffusa* in siccioribus rarius“: Wahlenb. p. 29 under namn af *Arundo Calamagrostis*, jfr l. c. p. LIX; fq: Fellm. Lapp. under samma namn, jfr Led. IV p. 431; då Fellman ej alls omnämner *C. phragmitoides* och Wahlenberg upptager denna med mindre freqvns och från sydligare trakter, förmodar jag att dessa uppgifter till större delen afse *C. phragmitoides*, som då ej hade samma begränsning som nu. Tilläggas må att åtminstone i Rovaniemi fann jag den senare afgjort öfverväga öfver *C. lanceolata*, ehuru jag på försommaren innan arterna voro fullt bestämbara antagit motsatsen. Lund upptager *C. lanceolata* „sparsom i Fyrreregionen i det sydlige Finmarken“: Lund p. 94, men M. Blytt p. 93—94 förnekar artens förekomst i Finmarken, jfr Th. Fries p. 203. Ej heller upptages arten i Wainio Not.

Lapp. ross. „ad flumina Tuloma et Lutto haud infrequens“: Fellm. Ind., jfr Led. IV p. 431; „in parte occidentali usque ad sinum Kolaënsem fq; orientem versus autem ultra pagum Umba nullibi mihi obvia fuit“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XXXVIII och se äfven Suomen Kasvio p. 147 etc. Då det strider emot alla andra senare botanisters åsigt att *C. phragmitoides* mot norden vore sällsyntare än *C. lanceolata*, torde dessa uppgifter tillsvidade böra betviflas, så mycket mer som ett exemplar från Lv. Olenitsa: Selin!, som tidigare kallats *C. lanceolata*, jfr t. ex. Herb. Mus. Fenn. p. 8, enligt Almqvists bestämning tillhör *C. phragmitoides*.

Af former finnes *f. virescens* And. från flere ställen i H. M. F. För öfrigt må nämnas att Almqvist på ett exemplar från **Öa.** Jurva! tecknat: „Märklig för sin habituella likhet med *C. Hartmanniana*“.

Psanma arenaria (L.) R. & Sch.

Tantum in saburra invenitur.

Kalm under namn af *Arundo arenaria*, jfr Led. IV p. 434; södra el. vestra Finl.: Fries, jfr Nym. Syll. p. 406; sydligaste delen af Finland: And. Gram. p. 87. — **A1.** Bomarsund Notviken såsom barlastväxt: J. Lindén!, jfr Sælan i (Prot. 2, X, 1886) Medd. XV p. 182 äfvensom Prim. p. 9 och 76. — **Öb.** fq: Jul. p. 274, afser kanske *Calamagrostis stricta*, som ej upptages, om denna uppg. öfverhufvud har någon betydelse. — I afseende å de öfriga uppg. märkes

att arten blott observerats såsom barlastväxt, jfr Sælan i Prot. 2, X, 1886. — Dess förekomst i Finland förnekas: W. Nyl. Distr. p. 77.

Apera spica venti (L.) PB.

In maxima parte Fenniae usque ad 65° 20' aut 65° 40' frequentissime, interdum frequenter, et plerumque in agris copiose — copiosissime invenitur. Ad septentrionem versus usque ad 66° 20' procedit, quamquam etiam ulterius provenire indicatur, ubi autem videtur esse adventicia.

Fq vel fqq¹⁾ in Fennia usque ad 64° inveniri consentiunt plurimi auctores, cfr Kalm; in agris praesertim inter Secale nec non in (pratis et pascuis) arenosis, aridis per australes et medias provincias. Ad Uleåborg a Julin notata: Wirz. Prodr. p. 31; maxima pars Fenn.: Fries; fq in agris praecipue inter Secale in Fennia (australi): And. Gram. p. 100; Fenn. exc. Lapp.: Nym. Consp. p. 803.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** fq: Must., spec. e Paltamo!; Wainio Kasv. vide sub **Kp.** — **Kp.** a par. Uhtua ad meridiem versus fq et hic illic fqq: Wainio Kasv.

Ob. (st fq): Jul. p. 273, vide infra; plur. loc. in Kemi! et Torneå vidimus: Hellstr. Distr. p. 6; Kemi prope templum, ad meridiem versus mox fq: Hjelt; Pudasjärvi prope templum, Simo Hosio et in multis locis ad meridiem versus: Brenn. Ber. 1870; ad Torneå (fq): L. L. Læst. p. 295; [inter Kalix et Torneå] r: O. R. Fries p. 169; Rovaniemi: Nyberg! — **Kuus.** prope templum et ad Paanajärvi: Wainio Kasv., cfr l. c. p. 111. — **Kk.** par. Oulanka st fq et in partibus maxime septentrionalibus quoque ad Kankahinen visa: Wainio Kasv., cfr l. c. p. 111.

Li. et **L. ent.** vide infra.

„Lapponia (Schrenk in herb. Ledebour!), Ostrobottnia (F. Nylander in litt.)“: Led. IV p. 442, hvarjemte arten upptages för Ryska lappmarken, som äfven Schrenk tydligen åsyftar, i Fl. Samoj p. 8. Se härom under **Lim.**

Nyl. Potatisland vid Suurkylä: Brenn., jfr Brenn. Till. p. 35. — **Ta.** p: Leop.; st fq: Bonsd., freqvensen är säkert alltför låg. — **Tb.** Viitasaari fler-

¹⁾ W. Nyl., Lindén, [Meinsh. p. 458], Hjelt (e **K1.**), Mela, M. & J. Sahlb., Wainio Kasv. (vide etiam sub **Kp.**), Elfv. et Norrl. On. (in agris; ubique: **A.** Nyl.; fq — fqq: Arrh. Ann. et Wainio Tav. or.; cop.: Blom et Hult; fqq et in agris interdum copiosissime: Hjelt (**sat.**), Norrl. s. ö. Tav.

städes: Broth.; Norrl. n. v. Tav. p. 430 uppräknar denna art dock bland dem, som äro allm. — mycket allm.

Ob. Julins uppg. är högst osäker, då han uppgifver att arten förekommer „på våta ängar“; freqvensen är dock antagligen nägoriunda riktig, ehuru å andra sidan uppgifves, att arten „har anträffats af mig en gång på fordom odlad jord bl. spridda stånd af råg, timotej och *Alopecurus pratensis* vid Frihets-holmarna nära Uleåborg“: Zidb.

Li. „locis cultis ad Toivoniemi! parcius et in ripa lapidosa lacus Inari ad Paavali“: Kihlm. Ånt.; arten torde här böra betraktas såsom tillfällig. — [**L. ent.** björkreg. r: Læst. enl. L. L. Læstadius; trol. tillfällig.] — **Lim.** Kantalaks in ruderatis: Mela Pl.; vid finnarnes boning vid Nuotjavr: Enw. ann.! Dessa uppgifter anser jag hänföra sig till tillfälliga exemplar, se Herb. Mus. Fenn. II p. 24. Måhända gäller detta äfven Schrenks uppgift (se ofvan), om den eljest är pålitlig.

Af varieteter upptages var. *purpurea* And. — **Al.** p: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr., men är af föga betydenhet.

Holcus lanatus L.

In Fennia australi nonnunquam disseminatur, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Südra el. vestra Finl.: Fries, jfr And. Gram. p. 83 och Wied. & W. p. 52; „Europa omn. exc. Lappl.“: Nym. Syll. p. 411; Fenn. mer. occ. (adv.?): Nym. Consp. p. 809; „in Fenn. mer. saepe colitur et etiam efferatus obviam venit“: Nym. Suppl. p. 333.

Al. st r: Bergstr.; Godby, [Föglö] Gripö: Bergstr. Beskr.; Arrh. & K. hafva ej antecknat arten och anse den ej för vild. — **Ab.** [På barlastplatsen vid Åbo slott] i några spridda exemplar: Sæl. Fröv.; Uskela Karlberg: K. E. v. Bonsdorff!; Halikko Toppjoki: Collan! — **Nyl.** „ad Fagervik! r primum satus“: Hisl.; Nordsjö Kila ängen i vestligaste ändan: Chydenius!; r Kajsaniemi (Nerv.): W. Nyl.; Observatoriebergen: Hult coll.; Helsingfors Sörnäs lastageplats 1879: Hjelt & Hollm.; Thusby r Lepola villa: Åstr. & Hl.; i Borgå vid Veckjärvi ett enda exemplar: Sæl. Ö. Nyl!

Sat. Karkku Järventaka tillfällig på besädda ängar: Hjelt; Kyrö: Asp, säkert ej vild. — **Kl.** i trädgårdar förv.: Backm.

Oa. Vasa Hofrättsparken 1883: Laur. — **Sb.** Kuopio Kortejoki: Mela!, jfr Alc.

Om. Lohtaja på ett ängsfält bland odladt gräs: Zidb.

Ingen af dessa uppgifter synes mig antyda att detta gräs vore verkligen vildt växande i Finland, då man känner att det ofta inkommer med utländskt höfrö. Det odlas dock icke till större myckenhet i landet och torde knappt ens kunna odlas öfverallt, då det ej synes uthärda ogynnsamma vintrar. Så gick det vintern 1883—84 *totalt* ut å en medelstor äng på Järventaka egendom i Karkku socken (**Sat.**).

Deschampsia caespitosa (L.) PB.¹⁾

In tota Fennia et in maxima saltem parte Lapponiae frequentissime et copiosissime invenitur, etiam quamquam minus frequens in regionem alpinam inferiorem procedit.

Fqq (aut fq) in tota Fennia inveniri omnes fere consentiunt auctores, cfr Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; in pratis humidis, pascuis per totam Scandinaviam, summis alpibus exceptis: And. Gram. p. 78, cfr Nym. Consp. p. 807, vide etiam Led. IV p. 421 et Ign. Geogr. p. 351—352.

Lapp. fenn. fqq saepeque copiosissime in pratis, campis, ripis etc. per totum territorium: Hjelt & H.; in pratis graminosis, silvis frondosis, cultis etc. fq — fqq: Blom Bidr.; in pratis subhumidis locisque graminosis per universam Lapp. silvaticam et subalpinam ubique fqq, ut etiam in salicetis alpium p: Wahlenb. p. 33; cop.: l. c. p. LIX; fq in pratis locisque subhumidis graminosis: Fellm. Lapp.; fqq usque ad Mare glaciale: Wainio Not.; fq in reg. silvatica, plur. loc. in reg. subalpina saltem in Saariselkä, ubi ad extremum finem silvae penetrat: Hult Ant.; locis humidis, praecipue in vicinitate domiciliorum fq copiose, in subturfofis quoque reg. subalpinæ st fq, Pietarlauttasoavi S. 365: Kihlm. Ant.; Utsjoki fq: Sæl. kat.; fq in reg. subsilv. et subalpina totius Finmarkiae a mari usque ad terminum betulae: Lund p. 94; Varangr. austr. reg. subalp. — reg. alp. inf. fq — st fq in pratis humidis, betuletis etc.: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. alp., subalp. et silv. fq: Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 264].

Lapp. ross. in humidis pratisque fertilioribus fq: Fellm. Ind.; per totam Lapp. Ross. («haud infrequens»): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLVII etc; Ponoj et in permultis locis ad occidentem versus: Mela Pl.

Upptages såsom mycket allmän eller också ymnig — mycket ymnig af alla förf., som använda detta beteckningsätt, utom Adl., (A. Nyl.), Sæl. Ö. Nyl. och Must., som upptaga arten såsom allmän. Endast Jul. p. 273 upptager st fq. — Utgör äfven på många hårdvalls ängar det nästan uteslutande förherrskande grässlaget, jfr Bladh p. 16 och Ign. Geogr. p. 351 och 352.

F. pallida Koch. — **Ab.** Bromarf och Finby: Sand. — **Ka.** p: Lindén. — **Oa.** p: Laur. — **Ok.** p: Must. p. 54. — **Lk.** Kittilä Lonkisenjoki (Laurin): Zidb. — **Lapp. ross.** „c. forma typica“: N. I. Fellm. — Upptages vidare un-

¹⁾ *Aira caespitosa* L. auct. fere omnium.

der namn af var. *ochroleuca* Reich.: Wainio Kasv. såsom förekommande „useissa paikoin“ i det af Wainio undersökta området [= Kb, Ok., Kp., Kuus. och Kk.]. Hithörande exemplar finnas dessutom i H. M. F. från Al., Nyl., Ka., Sat., Sa., Tb., Om., Ok., Ob., Kuus. och Lt., jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127. (Upptogs redan i Fört. 1852 från K., men hvilket exemplar, som härmed åsyftades, känner jag ej.) Antagligt är att denna form är spridd i hela Finland och ingalunda sällsynt, ehuru den endast förekommer i enstaka exemplar. Sådant är åtminstone förhållandet i mellersta Sat.

F. *vivipara* S. F. Gray förekommer äfven i olika delar af landet, så omnämnes en dylik form af Brenner: Not. XIII p. 457, hvarjemte jag sett hithörande exemplar i närheten af Helsingfors och Vasa (!). — [Li. Nyborg: Arrh. ant.]

Angående former som mer eller mindre påminna om denna art se f. ö. under *Deschampsia bottnica* och *D. alpina*.

Deschampsia caespitosa var. *discolor* (Thuill.)

E Fennia austro-occidentali indicatur, sed incerta videtur.

„In taeniis Aboënsibus et Alandiae lecta est, sed vix species est diversa ab *Aira caespitosa*, longitudo aristae enim variat“: W. Nyl. Distr.

Ab. „Korpo in parva insula Gyltgalten cum *Aira bottnica*“: Rupr. Diatr. p. 24, exemplar från samma ställe äro tagna af Tengstr., jfr Herb. Mus. Fenn. p. 9 och Zett. & Br.

Huruvida den i Finland förekommande formen verkligen är identisk med *D. flexuosa* * *setacea* Huds., till hvilken *Aira discolor* föres såsom synonym af Hartm. p. 511, synes mindre sannolikt, då äfven Ruprecht l. c. säger, att den ej öfvergår till *D. caespitosa*, och således anser den ligga närmare denna art. — Den behöfver således närmare undersökning, hvarföre den uteslutes i Herb. Mus. Fenn. II. — Bergstr. p. 132 förnekar dess förekomst på Åland. En form „discolorem typo caespitosae jungens in Alandia obvenit“ omnämnes: Herb. Mus. Fenn. p. 9 not.

Deschampsia bottnica (Wahlenb.) P. B.¹⁾

In litoribus sinus bottnici satis frequenter (— *frequenter*), *ad mare balticum autem passim* (— *rarius*) *provenit*.

In litoribus maris et sinus bottnici: Spic. I p. 8; Fenn. (austr.) occ.: Fries; latissime distributa dicenda, quia e *Fennia boreali* ad maxime meridionalem viget: W. Nyl. Distr., cfr And. Gram. p. 77; Bothn.... Åland: Nym. Consp. p. 807; Fenn. occ.: Nym. Suppl. p. 333.

Al. haud infrequens in taeniis, Föglö Gripö et in vicinitate templi, Geta in insula ejusdem nominis, Höckböle, Brändö Gumm-

¹⁾ *Aira bottnica* Wahlenb. auct. omnium.

holm etc., Eckerö in parte septentrionali: Hult ann.; Eckerö Signilskär: Å. G. H!; Eckerö Storby Käringsund, Lemland Flaka! fq, Kumlinge plur. locis in litoribus: Arrh. & K.; Föglö Juddö, Sotunga et Kökar (!) fq: Arrh.; Vårdö Bergö et st fq in taeniis orientalibus: E. Erics.; [Sund] in insula parva in „Bomarsunds fjärd“ ad meridiem versus ab „Hulta holmen“: Prim. p. 74 (et 65); Hammarland Äppelö, Lökö aut insula vicina: Ch. E. Boldt. — **Ab.** densis caespiticibus ad litus maris ins. Korpo et fere omnium australiorum: Rupr. Diatr. p. 24; „Korpo ström“: Tengstr.!, cfr Zett. & Br.; Hiittis ad praedium sacellanis et Vänö!: Arrh.; Ny stad p, in taeniis exterioribus cop. ex. gr. Rauhaluoto: Holm.

Sat. fq in litoribus: Malmgr.

Oa. fq in litoribus: Malmgr.; copiosissime in tota vicinitate opp. Vasa et Qvarken: Broth. litt.; (st fq) in litoribus: Laur.

Om. st fq in litoribus lapidosis: Hellstr.; Brahestad: Hult herb. et Blom!

Ob. Varjakka prope Uleåborg (!): Spic. I p. 8; in parte septentrionali sinus bottnici fq, ex. gr. li Maagrunni!: Brenn. Reseb. p. 77; [inter Kalix et Torneå (!)] in taeniis exterioribus p: O. R. Fries p. 169].

Nyl. [Helsingfors] „in Mjölö sec. collectionem D:ni Gottlund“: W. Nyl., jfr Desideratkat. p. 2; uppg. behöfver bekräftas, då ingen senare botanist funnit arten derstädes.

En egen form „som skiljer sig från den typiska *D. bottnica* Wahlenb. genom mindre, vid basen violetta blommor, kortare borst, utbredd vipa och torrare växtstille, närmande sig ganska mycket till *D. caespitosa*“ omnämnes från

Oa. Qvarken af Malmgr.; den behöfver vidare undersökas. — Se f. ö. om denna art F. Nyl. Spic. l. c. och Hellstr. Distr. p. 16.

Deschampsia alpina (L.) PB.¹⁾

In partibus superioribus Lapponiae rarior.

Maxima pars Lapp.: Fries, cfr Nym. Consp. p. 808 etc.

Li. Harimatskaidi [= „Harimabrkaide“] in Utsjoki: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant.; Varangr. merid. ad lat. c. 69° 49': Norm. ann. p. 75; Th. Fries p. 202 c. pl., qvöd sciam, tantum e locis extra Fenniam enumerant, vide etiam Wahlenb. p. XVIII, M. Blytt p. 100, Blytt p. 1244 etc. — [**L. ent.** reg. alp. p: Læst., cfr Grape p. 105; Kobdávanka: Wirz. M. S.]

¹⁾ *Aira alpina* L. auct. omn.

Lapp. ross. ad alpem Hibinā [Kipinā] et Petshenga [Peisen]: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; Raddeoi! et Triostrow (F. Nylander!) et deniqve ad litora fluminis Ponoj! juxta pagum ejusdem nominis cop.: N. I. Fellm. (non omnino typ. auct. N. I. Fellm.), cfr l. c. p. XLVIII et XLV, Broth. exk. p. 77 et 81, ut etiam Broth. Utdr. p. 131; in alpibus ad Nuotjavr, Jeretik: Enw. ann., spec. e Tuatash!; Devjatoi, Ponoj: Mela Pl.; inter Vaidoguba! et Cap Skorobeieff: Broth. Wand. p. 14.

Led. IV p. 423 citerar Fellm. och tillägger „Ostrobottnia et Fennia (F. Nyland[er] in litt.)“; antagligen menas härmed Kuusamo, men troligtvis beror uppgiften på förvexling. N. I. Fellm., som lemnar en utförlig beskrifning öfver den form som förekommer i Lapp. ross., uppgifver nämligen att Nyländers exemplar varit bestämda till *D. caespitosa*. Vidare uppgifver N. I. Fellm. att en form af sistnämnda art tagen vid Gavrilova vid Ishafvet mycket närmar sig *D. alpina*.

Deschampsia flexuosa (L.) Trin.¹⁾

In tota Fennia et Lapponia frequentissime — frequenter et saepe satis copiose provenit; in Lapponia saltem occidentali usque ad regionem alpinam adscendit.

Fqq²⁾ aut fq in tota Fennia inveniri omnes fere consentiunt auctores³⁾, cfr Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam alpibus vix exceptis: And. Gram. p. 79; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 808, vide etiam Led. IV p. 420 et Ign. Geogr. p. 352.

Lapp. fenn. fqq et in silvis interdum satis cop. per totum territorium: Hjelt & H.; in campis siccioribus, pinetis arenosis declivibusque aridis fq: Blom Bidr.; in campis siccis locisque apicis sterilibus per partem silvaticam usque in alpinam totius Lapp. vulgatissime, sed in summis cacuminibus et lateribus alpium haud provenit: Wahlenb. p. 35, cfr l. c. p. LIX; ubiqve fqq: Fellm. Lapp.; fqq — fq in Kemijärvi, Kuolajärvi, Sodankylä, Inari, et ad Paatsjoki usque ad Köngäs: Wainio Not.; fq usque ad cacumina

¹⁾ *Aira flexuosa* L. auct. fere omnium.

²⁾ Bergstr., Lindén, [Meinsh. p. 450], Malmgr., Hjelt, Leop., Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Hult, Hellstr., Broth., Mela, Zidb. [circa Uleåborg], Hjelt & H.; fq—fqq: Arrh. Ann., Elfv.; cop.: Norrl. n. v. Tav. p. 430; fqq, in collibus siccis copiosissime: Norrl. On.

³⁾ st fq: Sæl. Ö. Nyl.

montium alpinorum: Hult Ant.; fqq per totum territorium, in reg. alpina quoque campos apricos et ericeta parcius occupat, sed suprema cacumina fugit, Peldoaiivi SO 490, Kuarvekods VNV 405, [Rastekaisa h. 415]: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilvatica et subalpina totius Finmarkiae a mari supra terminum betulae: Lund p. 94; Varangria austr. reg. subalp.—reg. alp. in devexis siccioribus, in rupibus etc.: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 100—101 etc. — [L. ent. reg. alp., subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. fq: Fellm. Ind.; usque ad sinum Kolaënsem (p), in partibus orientalibus autem (prorsus deesse) videtur: N. I. Fellm., cfr (l. c. p. LI et) Beket. p. 612 [haud recte, vide sequentes]; Tetrina, Tshapoma, Pjalitsa, Devjatoi, Ponoj et permultis locis ad occidentem versus: Mela Pl.; Ponoj: Knabe Pfl. p. 280; Srednji et Tsipnavolok: Broth. Wand. p. 9, 11 et 12; fq in tota Lapp. orientali: Kihlm., spec. etiam e Lm.!

Deschampsia flexuosa var. **montana** (L.)

Distributio adhuc ignota est. Verisimile est plantam in Lapponia haud raram esse, sed etiam in Fennia inveniri; haecce adsunt indicationes.

Kalm; norra (el. östra) Finland: Fries; på Skandinavien fjäll: And. Gram. p. 80.

Om. r Gamla Karleby (Hellström): Malmgr.; på bergen i Öfvervetil: Hellstr.!, jfr äfven Hellstr. Distr. p. 17 och Herb. Mus. Fenn. p. 9.

Lk. Sodankylä „r in fissura rupis cacuminis Kommattivaara parce“: Blom Bidr.; i Lumikuru på gränsen mellan björk- och fjällregionen: Hult Ant. — [L. ent. uppräknas: Hartm. p. 511.]

Lapp. ross. „in alpinis partis occidentalis p“: N. I. Fellm.

Varieteten utbredning är säkert försummad, hvarföre den blott i förbigående omnämnes i Herb. Mus. Fenn. II p. 127. Exemplaren i H. M. F. äro ej heller närmare granskade, hvarföre jag ej kan afgöra huruvida Hellströms uppgift är riktig. Den upptages äfven från Ob. af Julin som säger „både *Aira caespitosa* och *A. montana* äro mer allmänna i Sotkamo och på Landtryggen“: Jul. p. 273, men uppgiften, som f. ö. torde vara värdelös, hänför sig tydligen till hufvudarten, hvilken ej upptages. Detsamma gäller Ta. Hauho: Herk.

Deschampsia atropurpurea (Wahlenb.) Scheele¹⁾.

In Lapponia, partibus australibus plerumque exceptis, passim copiose, ut videtur, occurrit. In Lapponia occidentali, ubi

¹⁾ *Vahlodea atropurpurea* (Wahlenb.) Fr. auct. plur.

ceterum videtur esse frequentior, infra 68° ad meridiem versus nondum visa, in orientali parte etiam ad 67° lecta est.

Maxima pars Lapp.: Fries; locis humidis et turfosis Lapponiae . . . alpinae et subalpinae: And. Gram. p. 82; Lapp. (alp.): Nym. Consp. p. 808.

Lapp. fenn. in fruticetis, campis et juniperetis subuliginosis per partem subsilvaticam totius Lapp. passim cop., ut etiam subalpinam rarius. A me pluries cop. lecta in par. Enontekiäinen inter templum et Palojoensuu, in Inari juxta Iivalojoki et Sotajoki . . .: Wahlenb. p. 37; ubi describitur nomine *Aira atropurpurea*, cfr l. c. p. XVIII; ubiqve fere in Lapponia Tornensi et Kemensi¹⁾ usque in regionem Fælles dictum et proximam Finmarkiam orientalem: Wahlenb. Fl. Suec. p. 54; in Inari ad flumina Iivalo-Kaamas-Sotajoki [„Sotacch“], Näätäjoki [„Neudamjok“] nec non ad Hari-matskaidi [Hasimatskaide] in Utsjoki p: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant.; ad Muoniofors descendens: L. L. Læst. p. 395; Pallastunturit: Sæl. kat.; Sodankylä septentr.-or. (st fq) in reg. silvatica, ut videtur haud infreqvens in reg. subalpina montis Saariselkä, in Lumikuru et Kopsuspää ad finem, unde reg. alpina incoepit, procedit: Hult Ant.; ad Kultala: Wainio Not.; Kuurunaudsche: F. Silén!; nobis in reg. subalpina et alpina agri utsjokensis usque ad Pet-sikkotunturit! praesertim in ripis subturfosis rivulorum et stagnorum st fq obvia: Kihlm. Ant., spec. etiam e Rouvuoaivi!; ad partem interiorum fluminis Tanaelv prope Holmen: Norm. p. 322; [in reg. subalp. supra Nyborg] . . . Varangria merid. fq (Wahlenb.) [Fl. Suec.]: Th. Fries p. 202; inter Seida et partem intimam sinus Varangrici: Th. Fries 1864 p. 43, vide etiam M. Blytt p. 102, [Blytt p. 1244] et Norm. ann. p. 74. — [**L. ent.** reg. alp. et subalp. fq, reg. silv. p: Læst., cfr Norrl. Lappm. p. 262.]

Lapp. ross. in collibus ad Kuollejavr, Pollomjavr nec non ad Kuollejok quibusdam locis copiosissime: Fellm. Ind.; Litsa!, Svjätöj-noss! et Jokonga!: F. Nylander, cfr de ambobus N. I. Fellm.; a me vero modo prope deversorium Kitsa [Kitscha] juxta flumen Kola lecta: N. I. Fellm., (cfr l. c. p. XLI); Tuatash: Enwald & Hollmén!; Ponoj: Malmberg!, cfr Knabe Pfl. p. 280; Devjatöi: Mela

¹⁾ Non autem in infima (vide infra).

Pl.; ad Jenjavr, inter Jenjavr, Nisnjavr et Ayrmanjavr, circa Tshilljavr et Keinjavr: Broth. Reseb.

„Fennia boreal. (F. Nyland. in litt.)“: Led. IV p. 423, beror på något missförstånd eller är eljest oriktigt. Anmärkas bör att arten på svenska sidan uppgifves förekomma ännu i Vesterbotten vid Pajala: Backm. & H. p. 27; deremot sökte jag förgäflves efter densamma i Lk. Då Backm. & H. torde hemtat en del uppgifter från elevherbarier, behöfver dock deras uppgift bekräftas.

Trisetum subspicatum (L.) PB.

In partibus superioribus Lapponiae (passim).

Maxima pars Lapp.: Fries; Lapp.: Nym. Consp. p. 813, vide etiam And. Gram. p. 74 et Led. IV p. 419.

Lapp. fenn. in summis campis elatis et ad rupes totius alpini jugi tum meridionalis ac septentrionalis fq, ubi etiam in altissimis cacuminibus adscendit, sed infra summas alpes vix umquam descendit: Wahlenb. p. 33, cfr l. c. p. XVIII; ad Utsjoki p: Fellm. Lapp. ambo nomine *Aira spicata*, cfr Kihlm. Ant.; Utsjoki Koppeloivi Lumikuru: Silén!, cfr Kihlm. Ant.; fq in [reg. alpina et] superiore parte reg. subalpinæ totius Finmarkiæ: Lund p. 94; [Mäskelven: Arrh ant.], vide etiam M. Blytt p. 103—104; Varangriæ merid. ad lat. c. 69° 49': Norm. ann. p. 75. — [**L. ent.** reg. alp. fq: Læst., spec. e Peltsana!, vide etiam Grape p. 105 et Hartm. p. 509.]

Lapp. ross. in regionibus borealibus alpinis subalpinisque p: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; ad Raddeoi!, Vostroguba et Svjätoj-noss! (F. Nylander) et deniqve juxta Ponoj! cop.: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLVIII; Rusiniha inter Ponoj et Orloff: Brotherus!, vide etiam Broth. exk. p. 76 etc.; Hibirä, Devjatoi, Ponoj!: Mela Pl.

Trisetum agrostideum (Læst.) Fr.

Tantum in Lapponia Enontekiensi adhuc lecta est, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Lapp. bor. or.: Fries; Lapp. torn. (fenn.): Nym. Consp. p. 813, vide infra.

L. ent. ad ripas fluviorum in Lapp. Tornensi v. c. ad Maunu: Fries p. 243, cfr And. Gram. p. 74 et Led. IV p. 418; reg. subalp. p: Læst!; in reg. subsilv. ad ripas fluminis Muonio, non in reg. silvatica: Norrl. Lappm. p. 258, vide etiam Martins p. 185 nomine *Avena alpestris*, N. I. Fellm. p. XXIII, Hartm. p. 509, etc.

Arten omnämnes under namnet *Avena subalpestris* Hartm. från Lapponia fennica: Trautv. Iner. p. 857, liksom Nym. Consp. p. 813 (se ofvan), hvilket dock är i någon mån vilseledande.]

Trisetum flavescens (L.) PB.

In Fennia rarissime (disseminatur).

Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 812; „Fenn. (mer.) sporadice adest, e pratis cultis aufuga“: Nym. Suppl. p. 334.

A1. Saltvik i åker vid Qvarnbo: R. & Ch. E. Boldt. — **Ab.** [På barlastplatsen vid Åbo slott] tvenne exemplar den 31 Aug. 1884 [Lindén!]: Sæl. Fröv. — **Nyl.** Helsingfors Thölö park: Europæus & E. Hjelt!, jfr Not. XI p. 457, der det omnämnes att den förevisades af Norrlin såsom ny för finska floran.

Sat. Karkku: Hjelt!, jfr Not. XIII p. 456. — **Sa.** [Parkkarila] nära Villmanstrand: Sælan i Medd. VI p. 237. — **Kol.** Porog: Elfving!

Oaktadt dessa uppgifter skulle angifva att arten vore verkligt vild, anser jag dock ännu saken i behof af bekräftelse. Uppgiften från **Sat.** Karkku har nämligen uppkommit derigenom att ett exemplar, taget af mig på Järventaka å en trädgårdsplan, besädd med tyskt höfrö, inlemnades af Brenner, som ej kände dess ursprung. Arten höll sig derstädes kanske 5 eller 6 år, men är nu totalt försvunnen. Hvad Thölö park angår, så är det kändt att gräsplanerna derstädes för det mesta uppkommit genom odling, hvarföre arten äfven derstädes med största sannolikhet är tillfällig. Exemplaret från **Kol.** är något afvikande, hvarjente den omständigheten att Elfving enl. muntligt meddelande endast funnit tvenne exemplar i ett busksnår, talar mot att upptaga arten derifrån. (Den upptages ej heller i hans förteckning). I **Sa.** förekom arten enligt senare meddelande af Sælan visserligen ymnigt, men var dock troligtvis icke verkligt vild. Då äfven uppg. från **A1.** och **Ab.** antyda att arten derstädes är tillfällig, synes den tillsvidade böra betraktas endast såsom förvildad, jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Avena pubescens Huds.

In Fennia maxime austro-occidentali frequenter invenitur; ad septentrionem et orientem versus satis subito rarescit et supra 63° 15' vix nisi adventicia occurrit, ut etiam in Fennia orientali rarissima est.

Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 811, vide ceterum infra.

A1. fq: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; Pargas (!) (fq): Adl.; fq—fq: Arrh. Ann.; fq: Sand. et A. Nyl.; Nystad fq: Hollm.; Vihti (r) prope molas Oravala: Printz, spec. ex eodem loco vidi in herb. Hult; Sel. non comm., teste Hult coll. autem st fq. — **Nyl.** [Fagervik] st fq: His.; [Helsingfors (!)] (p): W. Nyl.; ad Helsingfors st fq: Sæl. ann.; in taeniis par. Borgå

plur. loc., Strömfors! Ängsholmen, Hogland ad Pohjakylä: Sæl. Ö. Nyl.; de ultimo cfr Brenn.; Borgå r in Pörtö: Sæl. Öfvers.; Lovisa: Björkstén!; Pyttis: Brenner in dupl.!; Åstr. & H. e Thusby non comm. — **Ka.** Virolahti in ins. Pitkäpaasi cop.: Blom! — **Ik.** Muola [Kyyrilä!] et Käkisalmi!: Malmb., vide etiam Knorr. p. 29; [(st fq): Meinsh. p. 449].

Sat. p: Malmgr.; Huittinen: Lyd.; Kiikoinen: Simming!; st r — p Tyrvää! haud procul a templo novo, ad Jaatsi, Svenni, Kalliala, prope Isojärvi et ad praediolum Vuorenoja, Karkku prope praed. sacerdotis, Palviala, praediola Korkoa et Nurmis, Birkkala prope Helvetinahde, forsitan etiam aliis locis: Hjelt, vide ceterum sub var. — **Ta.** Sääksmäki Valkeakoski: Kihlm.; rr [Luopiois] Kuohijoki in prato silvestri prope calcarias: Leop.!; Hattula: Hertzman!, vide etiam sub *A. pratensi*. — **Kol.** rr in devexis pratorum ad Mjatusova! et in colle arido prope Nikola: Elfv.

Oa. Kristinestad: Malmgren!, vide infra; Vasa p, Replot! plur. loc., Bergö, Ylistaro (p), Storkyrö pag. Vändelä, Vöra! st cop. in multis pratis: Laur. et Laur. litt., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Största delen af Finl.: Fries, jfr bl. a. Led. IV p. 413; öfver hela Skandinavien utom i fjälltrakter: And. Gram. p. 72; hela landet: Alc.; kan ej anses vara riktigt. I Suomen Kasvio p. 149—150 upptages arten såsom allmän, hvilket, såsom framgår af ofvanstående, blott gäller den sydvestligaste delen af landet. Det bör framhållas att arten i Sverige går till Umeå Lappmark: Hartm. p. 508 och i Norge ända till 70° 20'—21': Norm. ann. p. 75, (dock ej till Ostfinmarken såsom M. Blytt p. 107 o. 108 uppgifver, se Blytt p. 1245), hvarföre särskildt Fries' uppgift grundar sig på analogislut. — **K1.** Upptages härifrån: Herb. Mus. Fenn. II p. 24, men uppgiften afser exemplaret från Käkisalmi. — **Oa.** Anmärkningsvärdt är att Malmgr. blott upptager arten från **Sat.**, möjligen är Kristinestads exemplaret taget på barlast, då arten såsom barlastväxt upptages ännu från **Om.** [Gamla Karleby]: Hellstr. p. 137.

***Avena pubescens f. glabra* Auct. fenn.**

Cum f. typica in parte austro-occidentali rarius occurrit.

A1. Sund ad ruinas Kastelholm: R. et Ch. E. Boldt. — **Ab.** Åbo: Hjelt; st r — p: Arrh. Ann.; Uskela Karlberg: K. E. v. Bonsdorff! — **Nyl.** Helsingfors: W. Nylander! nomine *A. pratensis*; Helsingfors Hagasund!, promontorium Lappviken et Estlotan!: Sæl. herb. — **Sat.** Luvia Sassila: Hollm.; Loimijoki: E. Rönnbäck!

Huruvida denna form, som äfven kallas *denudata* Brenn.: Brenn. Fl. p. 215, visar sig konstant, känner jag ej, men har dock upptagit de lokaler för densamma som varit mig kända.

Avena pratensis L.

In Fennia maxime austro-occidentali vix supra 60° 30' lat. occurrit; quamquam distributio nondum satis explorata est, tamen rara esse videtur.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Fennia australis [rectius austr.-occ.]: And. Gram. p. 72; Fenn. mer.-occ.: Nym. Consp. p. 811.

A1. («st fq»): Bergstr.; Jomala Möckelö: Arrh. & K.; Jomala ad templum: Sælan! et Laurén!; Saltvik prope Qvarnbo: R. & Ch. E. Boldt; jam a Radl. p. 191 enum. — **Ab.** Åbo: Nikl., cfr Zett. & Br. et Rupr. Diatr. p. 24; Pojo Åminne (Christiernin): His.; [Pojo] («fq») A. Nyl., cfr Led. IV p. 414 et Rupr. Diatr. p. 24, vide de his infra.

„Ostrobottnia (F. Nylander in litt.)“: Led. IV p. 414 säkert oriktigt. — **A1.** Ehuru Bergstr. upptager arten från hela Åland och mellersta delen af skärgården [„A, B, Cm“] och senare såsom allmän: Bergstr. Beskr., förefaller det mig dock som om artens freqvens ej vore synnerligen hög, då Arrh. & K. blott upptaga densamma från Möckelö. — **Ab.** Salo Åminne: Christiernin! eller såsom Alc. kallar det Uskela Åminne; då emellertid His. uppgifver att Christiernin tagit arten å Pojo Åminne, derifrån äfven flertalet af hans växter äro tagna, synes det mig högst sannolikt att ett fel uppstått vid etikettens afskrifning (det finnes näml. en äldre etikett med endast Åminne). A. Nylanders freqvens är säkert mycket för hög, möjligen är arten oriktigt bestämd (se under **Nyl.**) — **Nyl.** [Helsingfors] p: W. Nyl., jfr Fört. 1852 p. 53, Herb. Mus. Fenn. p. 9, Suomen Kasvio p. 149, Alc. p. 42, etc.; exemplaret från Helsingfors hör dock enl. Kihlm. till *A. pubescens* f. *glabra*; på denna uppg. syftar antagligen S[ödra Finl.]: Brenn. Flor. p. 215, se dock And. Gram. p. 72. — **Sat.** Uppräknas af Gadd. Sat. p. 47, men torde knappt finnas inom provinsen, åtminstone ej såsom vild. — **Ta.** Hauho: Herk., afser troligtvis liksom föregående *A. pubescens*, hvilken art af Linné fördes såsom varietet till *A. pratensis*.

Avena fatua L.

Cum specie culta A. sativa raro occurrit et vix inter plantas spontaneas Fenniae adnumeranda.

Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; „nästan öfverallt med vår-säd ända upp till fjälltrakterna“: And. Gram. p. 70; Ostrobottnia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 412; Fenn. mer.: Nym. Consp. p.

810; Fenn. bor.-or. (Karel. keret.): Nym. Suppl. p. 333, enumeratur etiam a Knorr. p. 29 e „Gamla Finland“¹⁾.

Ab. [Pojo] (fq): A. Nyl.¹⁾ — **Nyl.** [Helsingfors Sörnäs in saburra] satis cop.: Sæl. exk.

Sat. Tyrvää: Warel. p. 19¹⁾; Kyrö: Asp p. 104¹⁾, cfr etiam Gadd Sat. p. 47¹⁾. — **Ta.** Hauho: Herk.¹⁾; (p) in agris avena consitis: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala: Nikl.!

Ob. A. 1886 et nonnullis annis antecedentibus inter hordea in Tervola et Rovaniemi: Ziddb. — **Kk.** „Tavattu ainoastaan Oulangan! kylässä, vaan löytyy luultavasti useissa paikoin tavallisen kauran seassa samoin kuin *A. strigosa*’kin“: Wainio Kasv.

Lk. In agro Avena sativa consito ad pag. Sodankylä (67° 25') in par. ejusdem: Wainio Not.

De äldre uppg. äro visserligen ej bekräftade — så har jag ej funnit arten i **Sat.** — men å andra sidan vågar jag ej påstå att de vore oriktiga; se f. ö. under följ. art. Upptages i Sverige ända till Vesterbotten Pajala: Backm. & H. p. 25, hvilket visserligen synes sannolikt, men måhända behöfver bekräftas. Enl. Hartm. p. 507 går arten till Ångermanland och Umeå Lappmark.

Avena strigosa Schreb.

Ut A. fatua, sed aliquanto frequentior.

Fenn. mer... Etiam haec species cum cerealibus (ex Oriente?) introducta videtur, in Europa bor. et med. (etc.) [non tamen, quantum scio, in Fennia] occurrit etiam culta: Nym. Consp. p. 810.

Nyl. Helsingfors „Ulrikasborgsbergen“: Sæl. ann.; Borgå! in agris avena consitis ad Hummelsund: Sæl. Ö. Nyl.; Borgå Skafvarböle: Sæl. herb. — **Ka.** r? in parte orientali territorii, in agris avena consitis ad pagum Nurmela et in vicinitate templi par. Säkjärvi!: Blom. — **Ik.** Sakkola: Nikl.!, cfr Malmb.; [p plerumque parce, haud fq: Meinsh. p. 448].

Ta. (st fq) in agris avena consitis, qvamvis parcius: Norrl. s. ö. Tav., spec. vidi e Koski in herb. Wainio; Asikkala (r): Nikl.!, Sysmä Nya Olkkola: Unon.! — **Sa.** Villmanstrand Lauritsala ad canalem Saima: Sælan!; Lappvesi Pulsa in agro avena consito cop.: Sæl. herb. — **Kl.** Uukuniemi: Simming!

Oa. Vasa ångqvarn [in saburra]: Laurén!

¹⁾ Forsitan non omnino certa sit.

Under det denna art, liksom äfven *A. fatua*, på några ställen synes förekomma ganska ofta bland odlad hafre, se t. ex. Norrl. s. ö. Tav., saknas hvardera deremot annorstädes; så har jag förgäflves sökt dem i **S a t.**, liksom ej heller Leopold funnit desamma i de delar af **T a.**, som han undersökt, ehuru de ligga ganska nära till det af Norrlin undersökta området. Wainio Kasv. förmodar att arten troligen förekommer flerstädes, ehuru han ej funnit exemplar (se under *A. fatua*). Då hvarken denna eller föregående art påträffas vidare än bland hafre, hvilken de ganska mycket likna och med hvilken de tydligen blifvit för *hvarje gång* sådda, äfvensom någon gång bland barlast, torde de knappt kunna upptagas bland Finlands verkligt vilda växter, ehuru de såsom sådana allmänt betraktats, jfr dock Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

A1. Uptages härifrån Herb. Mus. Fenn. II p. 25; ganska sannolikt, ehuru jag ej vet hvarpå uppg. är grundad.

Avena sativa L.

Haec species in Fennia in singulos annos magis magisque colitur, ut messes jam alia genera frumenti superent. Nonnunquam etiam disseminatur, neque vero unquam persistit.

„Ubique colitur et hinc etiam [non autem in Fennia] quasi sponte occurrat“: Nym. Consp. p. 810.

Då odlingen af detta sädesslag under senaste år alltmåra ökats, så att därifrån och med år 1887 skördats större belopp än af något annat sädesslag, torde det vara skäl att först upptaga några äldre uppgifter och derefter öfvergå till de nyare.

I slutet af förra århundradet uppgafs om hafren: „sås något i Muhos socken“: Jul. p. 18. Uppgifter om sädd och brädd förefinnas från Kemijärvi [Kemitriäsk] prestgård (H. Krank): Moberg Klim. p. 242 o. 243, men i detta arbete omnämnas ej frömognad nordligare än i Rovaniemi: l. c. p. 246. — I medlet af detta århundrade nämnes om dess odling i Uleåborgs län: „hafre odlas endast i Salo, Haapajärvi och Uleå härader samt obetydligt i Kemi härad“: Rein Uleåb. p. 150. För 1848—1850 uppgafs skörden i hela Finland i medeltal utgöra 1,631,285 hl [989,376,97 tnr]: Rein p. 94. Samtidigt uppgafs rågskörden utgöra något öfver 3,000,000 hl [1,819,967,98 tnr] och kornskörden 1,846,428 hl [1,119,860,64 tnr]: l. c. p. 90 och 93. Omkring 20 år senare utgjorde dessa belopp resp. 1,498,900, 2,986,140 och 1,670,560 hl: Ignatius, Statistisk Handbok för Finland, Helsingfors 1872, p. 213. Något år senare blef dock hafreskörden större än kornskörden, då den förra år 1877 steg till 2,124,870 hl, under det kornskörden uppgick till 1,673,800 hl: Statistisk årsbok för Finland 1879 [den första årsboken] p. 13. I sammanhang härmed må anföras följ. uppgift: hafre odlas söder om 62° lat. i största mängd näst efter råg. Emellan 64:de och 65:te breddgraderna begynner hafreodlingen redan blifva mera sällsynt och norr om 65° 30' är den mycket obetydlig. Under gynnsamma år ha försök med dess odling likväl lyckats i Kittilä och Muonioiska: Ign. Geogr. p. 347 o. 348, jfr Ignatius p. 17.

Ur den botaniska litteraturen har jag antecknat följ. uppgifter i afseende å nordgränsen. I östra delen af landet uppgifves odlingen vara obetydlig norr om **Kb.**: Wainio Kasv. p. 19. Utom landets östra gräns uppgifves den f. n. sträcka sig till Archangel: Bot. Centralblatt XL, Cassel 1889, p. 55. Enstaka hafreäkrar träffas dock vida högre upp. Så odlas hafre ännu i Kittilä kyrkoby (67° 40'), men skäres oftast såsom grön: Hjelt & H. p. 67; se äfven Wainio Not. p. 27.

Slutligen må här anföras några sifferuppgifter från nyaste tid. Af samtliga sädeslag (i egentlig mening) skördades år 1888 11,205,360 hl. Hafreskörden utgjorde häraf 4,658,765 hl och var större än skörden af något annat sädeslag (af råg skördades 4,390,949 hl.) Af detta belopp belöpte sig på Uleåborgs län 39,108 hl hafre. Härtill kommer 140,885 hl blandsäd d. v. s. hafre och korn, hvaraf inom Uleåborgs län 437 hl: Statistisk Årsbok för Finland 1891 p. 26. — Enligt Guvernörens för Uleåborgs län årsberättelse för 1888 skördades detta år i Lappmarkens härad endast 1,6 hl (1 tunna) hafre uteslutande inom Muonioniska socken. År 1889 utgjorde skörden 12,4 hl, mest i Kittilä. I Kemi härad utgjorde skörden år 1888 721,2 hl, i Kajana samma år närmare 710. För år 1889 utgjorde dessa belopp resp. 2095,7 och 975 hl. Hvad de enskilda socknarna angår angifves någon skörd af hafre under åren 1888—89 hvarken från de nordliga socknarna Kemijärvi och Kuolajärvi eller från **Ok.** Puolanka. I **Ob.** Karunki skördades under nämnda år 6,5 hl; i Kuusamo uppgifves ingen skörd 1888, men 165 hl år 1889. Den nordligaste socken i hvilken skörden 1888 uppgick till större belopp var Kemi, der den utgjorde 358,4 hl.

Om äfven de speciella sifferuppgifterna kanske ej alltid äro fullt exakta och dessutom variera under olika år, visa de dock i allmänhet att odlingen af detta sädeslag mer och mer ökats och äfven sträcker sig allt längre mot norden; ett framskridande som äfven bestyrkes af de senast tillgängliga uppgifterna.

Häraf framgår äfven att odlingen af hafre i stort f. n. sträcker sig i vestligaste delen af landet till mellersta delen af Uleåborgs län, men åt öster ej fullt så långt.

På senare tid hafva äfven flere varieteter af hafre blifvit föremål för odling i stort i södra delen af landet, såsom *A. orientalis* Schreb., *A. nuda* L. etc. På Mustiala landtbruks institut finnas dessutom profytor af flere tiotal varieteter.

Arrhenatherum elatius (L.) Mert. & K. ¹⁾

In Fennia maxime austro-occidentali usque ad 60° 50' ad septentrionem versus rarius occurrit.

Hab. ad Iniö [«Ino»] Aboae et Simpernas Alandiae ²⁾ (St. C. Bielke L. B.): Fl. Suec. p. 36; Kalm; „växer här och der litet

¹⁾ *Avena elatior* L.; *Arrhenatherum avenaceum* PB.

²⁾ Radl. p. 235 not 8 anmärker att Simpnäs ligger i Roslagen.

vild i Finska skären": Gadd. Rön I p. 16; in litoralibus Alandiae, circa Aboam, Nylandiae: Wirz. Pl. off. p. 9 nomine *Holcus avenaceus*; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. austr.: And. Gram. p. 71; Haapasaari vel Aspö (Bær), in taeniis Helsingforsiae ¹⁾ et Aboae (ipse): Rupr. Diatr. p. 23; Fenn. mer.-occ.: Nym. Consp. p. 809.

Al. r. Bergstr.; [Föglö] Skråfskär: Bergstr. Beskr.; [Föglö] Gripö, Geta in taeniis septentr.-occ. prope Högskär: Hult ann.; Sund prope templum: Arrh. & K.; Föglö Juddö p, Sottunga „kyrklandet“ st fq — p, Kökar (!) st fq — p: Arrh.; Brändö Björkö Espskär: Laur. Fört.!; Hammarland in insula Sälskär, Saltvik Germundholmarne: R. & Ch. E. Boldt. — **Ab.** Åbo et Kathrinedal (C. J. Arrh.): Zett. & Br., spec. ex Aboa leg. Nikl!; Pargas st r — p ex gr. Gunnarsnäs: Arrh. Ann.; Nystad Puttsaari: Hollmén!; Uskela Karlberg: K. E. v. Bonsdorff!; [Pojo] (p): A. Nyl.; r Vihti ad coemeterium: Printz, spec. ibidem leg. Leopold!, vide etiam supra. — **Nyl.** vide supra et infra et cfr W. Nyl. p. 212. — **Ka.** Haapasaari (vide supra) et cfr Fl. Kar. p. 293 et Sæl. Ö. Nyl., (vide etiam infra sub **Nyl.**)

Sat. r Yläne (Sahlberg!): Malmgr.

Utom dessa gränser förvildas arten någon gång, då den utomlands och under senaste tid äfven något inom landet odlas såsom fodergräs; så växte den några år å **Sat.** Karkku Järventaka med *Trisetum flavescens*: Hjelt. — **Sb.** Varkaus „Vaalın puutarha“: Winter.

Nyl. Enligt Sælan förekommer arten här endast tillfälligtvis och förvildad, så t. ex. Helsingfors Långa bron 1886: Sæl. ann. Ruprechts uppgift behöfver derföre måhända bekräftas, hvarföre gränsen mot öster ej kan anses fullt säker. — [**Ik.** „hie und da . . . nicht häufig“: Meinsh. p. 449; p. XXXVII upptages endast Petersburg.]

Sesleria caerulea (L.) Ard.

In Alandia saltem occidentali satis frequenter — frequenter invenitur, in reliqua autem Fennia non obvia.

Ins. Aland. (Nyl. in litt.): Led. IV p. 406; Aland: Nym. Consp. p. 796; Fenn. mer.-occ. (Aland.): Nym. Suppl. p. 330.

Al. (⟨p⟩): Bergstr.; fq in pratis humidis: Tengstr.!; fq in Alandia continente, Geta, Sund etc.: Hult ann.; fq — st fq saepeqve cop.:

¹⁾ Vide infra.

Arrh. & K., qvi saltem in 21 locis viderunt; [Sund] cop.: Prim. p. 74; in taeniis orientalibus mihi haud obvia: Laur. Fört.

Större delen af Finland: Fries; södra och mellersta Finland: And. Gram. p. 111 och 112 är alldeles vilseledande, då arten endast finnes på Åland. Huru långt den i detta landskap sträcker sig mot öster är ej närmare antecknad. Den upptages ännu från Degerby: Bergstr. Beskr.

Phragmites communis Trin.

In maxima parte Fenniae saltem ad 64° frequentissime (— frequenter) et copiosissime crescit; magis ad septentrionem versus et frequentia et copia minuitur, ut in Fennia maxime septentrionali satis frequenter aut passim et paucis tantum locis copiosius inveniatur. In Lapponia plerumque rarior est, sed in parte occidentali usque ad 69° 40' visa.

Fqq¹⁾ aut fq in tota Fennia usque ad 64° inveniri omnes fere consentiunt auctores, cfr Till. et Kalm; „nullibi copiosiorum hujus proventum, quam in Ostrobotnia ad sinus maris vidi. Famosissimum istud et vastissimum pratum Limmingense, quantum ex via videre licuit, arundine hacce totum tectum conspiciebatur“: Fl. Lapp. p. 25; copiosissime in Ostrobotnia: Fl. Suec. p. 37 nomine *Arundo phragmites*; „växer allmänt öfver hela Finland vid stränder i hafsvikar, insjöar, träsk och åar, isynnerhet der lera och gyttjig botten finnas“: Afhandling om Vassen, Praes. C. N. Hellenius, af Michæl Lundén, Åbo 1795, p. 4; in lacubus, fluviis lente fluentibus, agris depressis, arenosis ubique usque ad Lapponiam subsilvaticam: Wirz. Pl. off. p. 10; maxima pars Lapp. et Fenn.: Fries; in fluviis et lacubus per totam Scandinaviam, alpinis tantum exceptis: And. Gram. p. 86; in toto territorio: Nym. Consp. p. 798, vide etiam Led. IV p. 394 et Ign. Geogr. p. 352.

Om. fqq: Hellstr. — **Ok.** st fq: Wainio Kasv. — **Kp.** st fq: Wainio Kasv.

¹⁾ Bergstr., Adl., Sæl. Ö. Nyl., Malmgr., Hjelt, Leop. (et cop.), quod cfr, et Mela; copiosissime: Arrh., W. Nyl. et Fl. Kar.; cop.: Radl. p. 192 et Blom; „i sjöar allm. och flerst. m. ymnig, någon gång (ss. i Wesijärvi under Pyhäniemi) t. o. m. ogenomtränglig, anträffas stundom, ehuru lågväxt och sällan blommande, äfven på våta ängar“: Norrl. s. ö. Tav.; saepe cop.: Hult; fqq in lacubus et turfosis humidis subsilvosis vel paludosis inter frutices et arbores saepe cop., in Saoneshje fqq, et Reg. occ. st fq: Norrl. On., vide etiam Meinsh. p. 452.

Ob. Liminka fq: Brenn. Reseb. p. 78; fq haud tam pro-cera et crassa quam in Suecia: Jul. p. 274; [st fq: O. R. Fries p. 169]; p in fluviis et lacubus, non autem in fluminibus majoribus: Hjelt & H. — **Kuus.** st fq et tantum nonnullis locis [„seuduttain“] velut in Kuusamonjärvi phragmiteta majora constituit: Wainio Kasv.; Perno: Wainio ann. — **Klk.** st fq, in par. Oulanka minore copia ut in **Kuus.**: Wainio Kasv.; mihi nullibi supra pagum Knjasha maris albi obvia: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXVIII; Sonostrow et Ruanjärvi: Mela Pl.; plur. loc. inter Paana-järvi et Soukelo st cop., duobus locis ad mediam viam inter Knjasha et Kantalaks cop.: Kihlm.

Lapp. fenn. r Kolari in lacu Äkäslompolo et in fluvio Naami-joki prope Kojoma, Kittilä prope Aakennustunturi in palude: Hjelt & H.; Sodankylä r ad stagnum Kommattilampi: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; in lacubus et fluviis juxta ripas per partes silvaticas omnium Lapp. p cop., vixqve tam alte ac Abies versus alpes adscendit: Wahlenb. p. 30; haud infreqvens, supra Sompiojärvi tamen non observavi: Fellm. Lapp.; Kuolajärvi prope Salla, Kemi-järvi ad Vuostimovaara, Sodankylä ad Hietasuanto, Inari in lacu Inarijärvi et ad Paatsjoki, etiam in Salmijärvi fluminis Paatsjoki: Wainio Not.; Riestojoki et Kopsusjärvi in reg. silv.: Hult Ant.; in flumine Paatsjoki [Pasvig elf] et lacu Salmijärvi [C'olmejavre]: Th. Fries p. 202, cfr Th. Fries Resa p. 60, M. Blytt p. 97 et Norm.; in flumine Paatsjoki Varangriae qvoqve in lacubus ejus interioribus Bossojavre et Bagjajavre nec non latere rossico prope Store-Menikasö: Norm. p. 321 et 322; Elvenæs: Th. Fries 1864 p. 48; Jarfjord (Henschen): Th. Fries 1864 p. 49, cfr Schüb. p. 263; ad lat. 69° 40—41': Norm. ann. p. 74, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127; Kihlm. Ant. non comm. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. r: Læst.; in Enontekiäinen non vidi: L. L. Læst. p. 290.]

Lapp. ross. ad Sokkeljok, Sokkeljaur nec non ad flumen Tuloma legi: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm., Beket. p. 611 et vide infra; Umba: Selin!; Porjeguba: Mela Pl.

Nyl. och **Ka.** träsk r, Tytärsaari, Lavansaari: Brenn.; beror naturligtvis på lokala förhållanden, liksom troligtvis äfven de två följ. uppgifterna. — **Ka.** fq—st fq: Lindén. — **Sb.** p: M. & J. Sahlb. — **Lapp. ross.** Då arten icke sedan J. Fellmans tid blifvit sedd i Lt., har den ej upptagits från detta landskap i Herb. Mus. Fenn. II p. 25.

Triodia decumbens (L.) PB.

In vicinitate orae austro-occidentalis satis frequenter (— frequenter) crescit. Ad septentrionem versus 61° vix superat, ad orientem versus in territorio ad 44° 50' fere procedit.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. austr. fq: And. Gram. p. 67; Fenn. mer. occ.: Nym. Conspectus p. 817.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr.; Kökar etc. fq: Arrh., vide etiam Prim. p. 74. — **Ab.** st fq: Zett. & Br.; Aboae fq saltem in vicinitate orae: Arrh.; Pargas st fq — fq: Arrh. Ann.; Bromarf! et Finby (fq): Sand.; st fq — p in vicinitate opp. Nystad!: Hollm.; Pojo et Karis p: Hult ann., vide etiam Rupr. Diatr. p. 38. — **Nyl.** fq: His!; Helsinge Nordsjö st fq: Sæl. ann!; (fq): W. Nyl.; in vicinitate opp. Helsingfors st fq: Hult coll.; p secundum oram, Hogland: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 20; Borgå r ad Kardrag: Sæl. Öfvers.; st fq in australi parte par. Strömfors et Pyttis: Sæl. & Strömb.; [Hogland (!)] r prope Suurkylä, Tytärsaari!: Brenn. — **Ka.** Haapasaari: Sæl. Ö. Nyl., cfr Rupr. Diatr. p. 38. — [**Ik.** p Bjeloostrow, Parkala etc. extra Isthmum: Meinsh. p. 446.]

Sat. Raumo: Wirz. M. S.; uppgiften är ej osannolik, men behöfver bekräftas; artens nordgräns blefve härigenom flyttad till 61° 10'. — **Ob.** fq: Jul. p. 173 under namn af *Festuca decumbens*; alldes orimligt. — Huru långt arten går uppåt landet behöfver ännu utredas; den upptages ej från **Ab.** Vihti af Printz, ej heller från **Nyl.** Thusby af Åstr. & H. — Alc. uppräknar flere spec. lokaler från kusttrakten.

Molinia caerulea (L.) Moench.

In maxima parte Fenniae et Lapponiae satis frequenter aut passim et nonnunquam satis copiose occurrit; in nonnullis plagis praecipue ad septentrionem et orientem versus frequenter inveniri indicatur, in aliis autem rarescere videtur. Usque ad summum septentrionem progreditur, sed in Lapponia maxime orientali nondum adnotata est et in regionem alpinam non penetrat.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam, altissimis alpebus exceptis: And. Gram. p. 65; Scand. s. l.: Nym. Conspectus p. 818, vide etiam Led. IV p. 396.

Al. st fq: Bergstr.; fq — st fq: Arrh. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; Kathrinedal: Arrh.; Kimito: A. Ramsay!; Bromarf (st fq) Grund-sund, Padva, Skata: Sand.; p: A. Nyl. et Sel.; st fq: Printz. —

Nyl. p: His., W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; in litoribus fq: Brenn. — **Ka.** Lavansaari: E. Nylander! et Brenn.; (◁fq▷): Blom!; p in parte interiore ad ripas lacuum et rivulorum in Jääski et Kirvu, verisimile est eam etiam in vicinitate fluv. Vuoksi provenire: Lindén. — **Ik.** p: Malmb.; [fqq et planta totius Ingriae propria [characteristisch]: Meinsh. p. 444].

Sat. p: Malmgr.; p — st fq: Hjelt. — **Ta.** r [Kuhmalahti] Tervaniemi et [Luopiois] in insulis lac. Kuohijärvi: Leop.; Sääksmäki (◁fq▷): Tikk.; p: Asp. & Th.; st r in pratis udis, in saltu publico Evo multo frequentior et saepe cop. in pratis paludosis ad ripas amnium et lacuum sitis: Norrl. s. ö. Tav.; Lammi st fq: Leop. ann.; [par Gustaf Adolf] fq: Bonsd.; p ad ripas stagnorum, in pratis, ad ripas fluviorum et in rimis saxorum: Wainio Tav. or. — **Sa.** [Ruokolaks] fq: Hult. — **Kl.** p: Flor. Kar.; fq: Backm. et Hjelt. — **Kol.** locis nonnullis in reg. coll. et aren.: Elfv., spec. e Mandroga!

Oa. p: Malmgr.; (fq): Hällb. — **Tb.** p — st fq: Broth., vide etiam Prim. p. 50. — **Sb.** fq: Enw. et Mela. — **Kb.** p: Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq — fq locis humidis, ad ripas, cet., in Saoneshje ad Schungu fq, in Reg. occ. fq: Norrl. On.

Om. p, frequentior in uliginosis propius a jugo dorsali [„landtryggen“]: Hellstr. — **Ok.** fq: Wainio Kasv.; st fq, in insulis lacus Oulujärvi fq: Must. — **Kp.** fq: Sahlb. Bidr. et Wainio Kasv.

Ob. [p: O. R. Fries p. 169]; st fq et saepe cop. ad ripas et in paludibus saltem in par. Rovaniemi: Hjelt & H. — **Kuus.** fq: Wainio Kasv. — **Kk.** fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. st fq saltem in par. Kittilä!: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in declivibus vel ripis humidis arenosis fluviorum p invenitur: Blom Bidr.; locis humidis uti praecedens [*M. nutans*] in parte silvatica omnium Lapponiarum fq, in subsilvatica Kemensi juxta flumina rarius ex. gr. ad Mieraskoski Utsjokense et in inferalpinis p: Wahlenb. p. 38 nomine *Melica caerulea*, cfr l. c. p. XVII; p cop.: Fellm. Lapp.; fq in par. Kemijärvi, (Kuolajärvi veris.), Sodankylä et fq in jugo Suoloselkä qvoqve, Inari fq ad flumina Iivalojoki et Paatsjoki: Wainio Not.; fq et copiosissime („formationsbildande“) in reg. silvatica, complur. loc. in reg. subalp. usque ad finem silvae betulinae: Hult Ant.; ad flumen Vas-kojoki fq, de cetero per reg. subsilvaticam st fq, sed in reg.

subalpina tantum ad Mierasjäyri et Näytämö visa: Kihlm. Ant.; Utsjoki st fq: Sæl. kat.; haud infreqvens in reg. subsilv. usque ad [Alten et] Fællesdistrikterne: Lund p. 94; Elvenæs: Th. Fries 1864 p. 48; in Varangria prope fluvium Paatsjoki [Pasvigelv]: Norm. Ind. p. 48; in Varangria merid. juxta fl. Paatsjoki quoque ad cataractam inter Bossojavre et Goalsejavre nec non latere Rossico ad Store-Menikasö: Norm. p. 323, cfr Blytt p. 1248; [Nyborg], Angsnäs, Karlbunden: Arrh. ant., vide etiam Norm. ann. p. 76 etc. — [L. ent. reg. subalp. et silv. (r): Læst.; Kilpisjärvi: Mela herb.]

Lapp. ross. (fq) cop.: Fellm. Ind. nomine *M. varia*; prope ostium sinus Kolaënsis et abhinc meridiem versus p, orientem versus autem ultra Olenitsa! maris albi (mihi non) cognita: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 611; Nuotjavr: Enwald & Hollmén!; in Lm. complur. locis in reg. subalpina et subsilvatica, orientem versus usque ad Tshapoma et Tshavanga procedit: Kihlm.

[F. *breviramea* och *longiramea* särskiljas: Meinsh. p. 444.]

Catabrosa aqvatica (L.) PB.

In nonnullis locis sparsis ab ora australi usque ad mare glaciale inventa, in maxima autem territorii parte nondum observata est.

Kalm; Fenn. mult.: Nym. Consp. p. 837; Fenn. indicatur in bor. cum Lapp. et mer. (prov. Nyland.): Nym. Suppl. p. 341.

Nyl. [Helsingfors] («fq»): W. Nyl.; Helsingfors (!) Gloet: Sælan! [nunc intermortua]; Helsinge „Wiks ladugård“: Hult herb. — [Ik. rr in Isthmo (f. *aqvatica* et *terrestris*): Meinsh. p. 443.]

Om. vide infra. — Ok. Kajana: W. Nylander! — Kp. in insula inter Soroka et Kemi: Selin!; Kemi: F. Nylander!

Ob. (fq): Jul. p. 273; „Limingo (!) storäng“ in fossis: Brenn. Reseb. p. 79, spec. e Liminka Ollila!; in confiniis opp. Uleåborg: Hellstr. Distr. p. 6 nomine *Aira aqvatica*; Oulu: Eberh.; Kempele, Muhos Matokorpi, Simo Ruikkala: Brenn. herb.; Torneå: Hellström!, vide etiam sub *Glyceria aqvatica*. — Kk. Gridinä: Ångstr. p. 51, cfr N. I. Fellm.; ad litora maris juxta pagum Knjasha: N. I. Fellm., cfr (l. c. p. XXIX et XXXIX et) Beket. p. 610.

Li. ad flumen Tana in stillicidio aqvae haud procul a Puol-

mak, de cetero nullibi nisi ad sinum Varangricum in Finmarkia orientali observavi: Fellm. Lapp. nomine *Molinia aqvatica*, cfr Kihlm. Ant.; ad sinum Varangricum fq a Carlebotten usque ad Vardöe: Th. Fries p. 202; [Nyborg!, Aldenjarga,] Angsnäs, Karlbunden, Barsnjarga in reg. subalpina st fq — p in scaturiginibus etc.: Arrh. ant., vide etiam Norm. ann. p. 77.

Lim. Porjeguba: A. H. & V. F. Brotherus!, — **Lv.** Ole-nitsa: Mela Pl. et herb. — **Lp.** Pjalitsa: Sahlberg!

Största delen af Finl., sporadisk i Lappl.: Fries; största delen af Finl.: And. Gram. p. 62; måste anses något vilseledande hvad Finland angår. — Nyl. . . Strömfors, Lad.: Alc.; torde bero på någon misskrifning, åtminstone känner jag ej hvarpå uppgifterna vore grundade. — **Ab.** [Pojo] p: A. Nyl., jfr bl. a. Led. IV p. 387; uppg. behöfver bekräftas. — **Sat.** Kyrö: Asp; mindre troligt, åtminstone har jag ej funnit densamma derstädes. — **Oa.** [möjl. **Om.**] sparsamt: Malmgr.; Hellstr. p. 137 upptager arten såsom barlastväxt i **Om.**, måhända afser Malmgrens uppgift äfven någon tillfällig förekomst. — **Lim.** Umba: Mela Pl., der uppgiften anföres inom parentes och således måhända behöfver bekräftas. — Möjligt är visserligen att arten yttermera kan upptäckas på några ställen i landet, men i hvarje händelse förblir den dock sporadisk, då den säkert saknas på många mellanliggande ställen.

Melica nutans L.

In Fennia australi et media usque ad 63° frequenter, in septentrionali autem plerumque passim — satis frequenter obvia; in Lapponia aliquanto rarescit, sed ad summum septentrionem procedit.

Fq usque ad 62° inveniri omnes fere consentiunt auctores, cfr Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam usque ad reg. alpinam inferiorem: And. Gram. p. 85; Fenn.: Nym. Consp. p. 818, vide etiam Led. IV p. 399.

Oa. fq: Malmgr.; st fq: Laur. — **Tb.** st fq: Broth.; Pihlajavesi inter plantas fq — fqq provenientes enum.: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Enw.; (fqq): Mela; Iisalmi p: M & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** fqq: Norrl. On.; ubiqve: Günth. p. 57.

Om. (p): Hellstr. — **Ok.** fq: Wainio Kasv. et Must. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob. Oulu p: Eberh.; Muhos Leppäniemi: Brenn. herb.; [(r): O. R. Fries p. 169]; p — st r plerumque parcius in silvis et ru-

pibus: Hjelt & H. — **Kuus.** st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** st fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. p — (st r): Hjelt & H., vide sub **Ob.**; in silvis frondosis, locis nemorosis siccioribus, ripisque arenosis fluviorum p et parcius: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; in locis nemorosis subhumidis in parte silvatica omnium Lapp. p, in subsilvatica Lapp. Kemensis rarius ex. gr. ad flumen Utsjokense et in inferalpinis p: Wahlenb. p. 38; ubique in nemorosis parcius, ad Utsjoki (fq): Fellm. Lapp.; Sodankylä in monte Pyhätunturi, ad Kalkkivaara, in Vaalokankaat et passim in jugo Suoloselkä, Inari prope Törmänen, p — frequentius ad Kultala et alibi ad Iivalojoki, pluribus locis ad Paatsjoki, etiam ad Köngäs prope Mare glaciale in luco: Wainio Not.; Pallastunturit in declivibus montis Pyhäkero in summa reg. subalpina: Hjelt!; p in reg. silvatica et subalpina, in declivi australi montis Kopsuspää usque in reg. alpinam penetrat: Hult Ant.; locis nemorosis reg. subsilvaticae st fq, etiam in reg. subalpinam, ex. gr. ad Peldoaiivi, Näytämö, Puolmak, p adscendit, Peldoaiivi SO 336, [Rastekaisa SO 172]: Kihlm. Ant.; Puolmak: Arrh. ant.; p in reg. subsilv. usque ad [Alten et] Fællesdistrieterne: Lund p. 94; in Varangria merid., unde loc. specialis non prius notatus, quoque ad montes piniferos Vætsjer: Norm. p. 323, vide etiam Norm. ann. p. 76. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. (r): Læst.; in Enontekiäinen non vidi: L. L. Læst. p. 290.]

Lapp. ross. in silvaticis subsilvaticisque (fq): Fellm. Ind.; usque ad sinum Kola (!) et peninsulam Turja p in lucis: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXVIII et Beket. p. 611; Umba: Selin!; Shellesna! [prope Kantalaks] et Srednji ad sinum Kolaensem!: Broth. Wand. p. 5 et 9; Umba, Tetrina, Ponoj etc.: Mela Pl.; Nuotjavr: Enwald & Hollmén!; **Lp.** et **Lm.**!: Kihlm., ut in omnibus hujus territorii partibus aut lectum aut adnotatum sit.

Al. st. fq: Bergstr., men fq: Bergstr. Beskr. — [**Ik.** „überall verbreitet und oft sehr zahlreich beisammen“: Meinsh. p. 445.] — **Kol.** st fq — p: Elfv.

Var. *pallida*. — **Kb.**, **Ok.**, **Kp.**, **Kuus.** och **Kk.** „muutamissa paikoin“: Wainio Kasv.

Melica ciliata L.

Vix nisi adventicia occurrit.

Kalm, jfr Led. IV p. 397; södra el. vestra Finl.: Fries, se äfven Nym. Syll. p. 415, And. Gram. p. 84, Wied. & W. p. 42 o. 661, etc.

Ab. Nådendal på en holme belägen ungefär en km [verst] utanför staden: A. Wikmön!, inlemnad genom J. E. Strömborg, jfr Not. XIII p. 457 och Alc. — **Sat.** Melica N:o 56: Gadd Sat. p. 47. — Uppgiften från **Sat.**, som sannolikt ligger till grund för ortens upptagande hos Kalm och således äfven Fries och Nyman, är antagligen oriktig. Hvad exemplaret från Nådendal angår, som gifvit anledning till att arten upptages i Bytes- och Desideratkataloger, Brenn. Flor., m. m. synes det sannolikt att detsamma inkommit med höfrö eller dylikt, hvarjemte uppgifter ur skolherbarier alltid måste emottagas med en viss reservation.

Briza media L.

In Alandia satis frequenter—frequenter invenitur, ceteroquin in Fennia maxime australi passim (—rarius) occurrit. Ad septentrionem versus ad 62° fere lecta est, sed supra 60° 50' jam rarissima esse videtur.

Till.; Kalm; Fenn. mer.: Nym. Suppl. p. 340.

Al. st fq: Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr.; st fq—fq: Arrh. & K.; [Sund] fq: Prim. p. 74. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; p in par. Nagu, Korpo, Rimito, usque ad Nystad: Hollm., spec. e Nystad Birkholm!; Kathrinedal: Elfving!; Pargas (!) p—(st fq): Arrh. Ann.; Uskela Karlberg: K. E. v. Bonsdorff!; Tenala Karsby: K. W. Bruncrona!; Bromarf (st fq) Söderstrand, Håkansarf, Padva: Sand.; Pojo (◀fq▶): A. Nyl.; Pojo ad Åminne (A. Christiernin): His.; Pojo Fiskars et Karislojo p—st r: Hult ann.; Karis ad praed. sacerdotis: Hult herb.; [Lojo] in promontorio Karkali: A. Lagus; Sel. et Printz non comm. — **Nyl.** ad viam ruinas Raseborg versus: Leop. ann.; Kyrkslätt Strömsby: Brenner!; Borgå in taeniis Pellinge Lökhölm: Fastberg!; Perno Forsby: W. Grefberg! — **Ka.** ad aggerem Mälkiä: Wainio ann. — **Ik.** p: Malmb., spec. e Rautu!; [(fq) in tota Ingria: Meinsh. p. 435; Levaschow: J. A. Flink!]

Ta. rr [Hollola] prope Tiirismaa in prato (F. Silén! et J. Lang): Norrl. s. ö. Tav.; Hollola Hersala: Wainio herb.; Lammi Porkkala nescio an adventicia: Leop. ann. — **Sa.** Villmanstrand Parkkarila: Sælan!; Lauritsala: A. Brotherus!; Mikkeli: Hasselblatt herb.; Sääminki: O. Carlenius! — **Kl.** r ad Sortavala, in Valamo (!) fq: Fl. Kar.; Kirjavalaks: Chydenius in dupl.; Ruskiala ad lapacidinam marmoream: Norrl. Symb. et Hj. Neiglick! — **Kol.** rr Vosnessenje in pratis: Elfv.!

„In pratis siccis provinciarum australium, Hauho“: Wirz. pl. off. p. 9; uppg. från Hauho grundar sig på Herkepæi osäkra uppg. — Största delen af Finl.: Fries; uppgiften kan ej anses riktig, utan torde bero på analogislut. — Ostro-bottnia (F. Nylander): Led. IV p. 365; ehuru det ej är osannolikt att arten någon gång kan förvildas i Österbotten — någon bestämd uppgift föreligger dock ej — är det deremot temligen säkert att den icke är vild derstädes. — Öfver hela Scandinavien ända upp till de kallare trakterne högst allmän: And. Gram. p. 36; Scand. s. l. (exc. Lapp.): Nym. Consp. p. 832; grunda sig antagligen på Fries' uppgift. — **Nyl.** W. Nyl. p. 53 framhåller att arten ej iakttagits i Helsingforstrakten. — **Sat.** uppräknas af Gadd Sat. p. 47 och torde möjligen förekomma, ehuru någon speciallokal ej är känd. — **Ta.** Hauho: Herk.; behöfver bekräftas. — **Kb.** I H. M. F. finnes ett exemplar påtecknad Enontaipele: H. Backman! och med blyertspenna tillagdt Ilomants; härpå stöder sig uppg. i Herb. Mus. Fenn. p. 10 och Suomen Kasvio p. 155, äfvensom Alc. uppg. „till norra Karelen“; då emellertid Backm. i sin förteckning blott upptager „r Valamo“ är det mycket möjligt att något misstag föreligger; artens nordgräns skulle om uppg. vore riktig, ligga ung. vid 62° 40'. — **Li.** Uppg. att arten skulle tagits i Ostfinmarken: M. Blytt p. 138, jfr Hartm. p. 496 etc. kan anses vederlagd genom senare undersökningar, se Blytt p. 1247 och isynnerhet Norm. ann. p. 78, der nordgränsen uppgifves till 67° 16'—17', men det tillägges: „an planta hoc loco perduret, observationes continuæ docebunt“. Nämnas kan i sammanhang härmed att arten på ryska sidan upptages från ängarna vid Kargopol: Günth. p. 57.

Var. *pallescens* Döll. — **Al.** Jomala Dalkarby: E. Erikson i Medd. XIII p. 184; exemplaret från Dalkarby Löfdal! torde dock ej tillhöra den typiska var. *pallescens*.

Dactylis glomerata L.

In Fennia australi usque ad 62° plerumque frequenter — satis frequenter invenitur. Ad septentrionem versus rarescit, sed in parte orientali usque ad 63° 30' lecta est; ulterius tantum adventicia occurrit.

Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; Eur. tota exc. . . . Lapp.: Nym. Consp. p. 819; exc. etiam Fenn. bor.: Nym. Suppl. p. 336.

Al. fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Arrh. Ann., Sand., A. Nyl. et Printz; p: Sel. — **Nyl.** fq: His.; [Helsingfors] fqq: W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; fq: Brenn. — **Ka.** p: Blom; st fq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fq: Meinsh. p. 430].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** p: Leop.; fq: Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav.; (fq): Bonsd.; Luhanka! p, Korpilahti tantum ad Putkilahti et Peuha: Wainio Tav. or., cfr l. c. p. 42. —

Sa. st fq: Hult; (fq): Hult Fört. — **Kl.** st fq usque ad Kareliam borealem et Onegam: Fl. Kar.; fq: Backm. et Hjelt. — **Kol.** st fq, in reg. aren. haud visa: Elfv.

Oa. vide infra. — **Sb.** Varkaus (fq): Winter; Leppävirta (!) (fq): Enw.; Kuopio (fq): Mela, cfr Lundstr. — **Kb.** Kide (fq): Brand!; Ilomantsi: Woldst.; Liperi (fq): Eur. & H!; Repola ad Kiimovaara! et nonnullis locis in vicinitate lac. Tuulijärvi: Wainio Kasv., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127 et vide Fl. Kar. — **Kon.** fq saltem per partes interiores, ubi saepe cop., locis nonnullis, praes. boream versus, deesse videtur, in Saoneshje ad Schungu et Velikajaguba fq, utut etiam ad Mökkö, Leppäniemi, cet. Regionis occ. visa: Norrl. On., vide etiam Fl. Kar. et Günth. p. 57; [Povjenets: Gobi p. 64].

Ostrobottnia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 368; arten är dock knappast egentligt vild i Österbotten, jfr följande uppgifter. — Skogstrakterna af Finland allm.: And. Gram. p. 17; uppgiften är i viss mån vilseledande. — **Oa.** Vasa: Alc.; r vid Walléns villa nära nya Vasa samt på ett par gräslindor i staden, otvifvelaktigt införd med gräsfrö: Laur.; den upptages emellertid för södra Österbotten: Suomen Kasvio p. 157. — **Om.** införd med säd etc. [till Gamla Karleby trakten]: Hellstr. p. 137; Brahestad Lundbergs ångqvamn: Blom! — **Ok.** r [Paltamo] Paltaniemi: Must.; för min del skulle jag tro att arten derstädes varit tillfällig, hvilket dock bör undersökas. — **Ob.** fq: Jul. p. 273; säkert orätt. Zidd. uppgifver att arten „anträffas blott tillfälligt på tomter m. m. här och der inom staden och på barlast“. Liminka Autio Suutari: Brenn. Ber. 1870; äfven denna uppgift hänför sig otvifvelaktigt till tillfälligtvis förvildade exemplar. Uleåborg på barlast: S. W. Liljebloom! — **Lk.** Kolari prestgård: Hult i Medd. VIII p. 153; hvilket rättas Hjelt & H. p. 66. — **Li.** „in Varangria merid. eam ad prata praedii Svanvig seminatum bene vigentem vidi. De proventu spontaneo ejus in Finmarkia orientali omnino dubito, sed adventicia vel seminata ubicumque occurrere potest“: Norm. p. 324. — Tilläggas må att arten i Ryssland är antecknad för Archangelsk: Fl. Samoj. p. 9, jfr Beket. p. 609.

Cynosurus cristatus L.

In Alandia satis frequenter invenitur, ceterum vix nisi adventicia occurrit.

Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. (austr.): And. Gram. p. 16; Fenn. mer.-occ.: Nym. Conspectus p. 797, vide etiam Led. IV p. 348.

Al. (st r): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. et Arrh. & K., qvi in 16 locis viderunt; [Sund] haud aequae frequens ac *Sesleria caerulea*: Prim. p. 74.

A b. Åbo Runsala Ekars troligen förvildad: Arrh.; „Karis ad Svartå, sed tantum in horto initio satus“: His. — **Nyl.** Helsingfors Djurgården: Hult herb.; Helsingfors Sörnäs på barlast: Hjelt & Holm.; Borgå Hammars [på barlast] (J. E. Strömborg!): Sæl. Ö. Nyl., jfr l. c. p. 25 och Suomen Kasvio p. 157; Borgå Kuggen: elev. I. Koroleff! i duplett-saml.; Lovisa i trädgårdar troligtvis förvildad: Arrh. — **S a t.** Karkku Järventaka trädgård inkommen med utländskt höfrö, men snart utgången: Hjelt. — **O m.** [Gamla Karleby] införd med säd: Hellstr. p. 137. — **O b.** Bland annat sådt gräs på Kyrkotorget i Uleåborg 1887: Zidb. — Redan lokalerna visa tydligt att arten öfverallt utom på Åland endast varit mer eller mindre tillfällig, hvärföre det måste anses vilseledande att i Brenn. Flor. p. 210 upptaga icke bl. s. v. utan äfven s. Finland.

Poa annua L.

In tota Fennia et maxima parte Lapponiae frequentissime (aut frequenter) saepeque copiose invenitur; in nonnullis plagis Lapponiae praecipue interioris frequentia minuitur.

Fqq¹⁾ (aut fq) in tota Fennia inveniri omnes consentiunt auctores, cfr Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam usque ad alpes fqq: And. Gram. p. 50 et 51; Europa tota: Nym. Consp. p. 837, vide etiam Led. IV p. 378.

Lapp. fenn. fqq in locis cultis etc., ad domos saepe copiosissime excepta parte interiore, ubi tantum p adnotavimus: Hjelt & H.; in propatulis et locis ruderatis humidis ad domicilia (st fq): Blom Bidr.; locis stercoratis juxta domos Novaccolarum totius Lapp. fq: Wahlenb. p. 39; ad domos ubique: Fellm. Lapp.; juxta domos fqq in par. Kemijärvi, Kuolajärvi, Sodankylä usque ad Mutenia et Rovanen, Inari ad Kyrö et in regione pinifera ad Veskonieni, Ruoptuinvaara, Tablusaari, Tervasaari, Paatsjoki, fq etiam ad Salmijärvi et Köngäs prope Mare glaciale: Wainio Not.; fq ad domos et domicilia lapponum: Hult Ant., vide etiam infra; in propatulis et locis ruderatis circa habitacula fq, ad praedia a viis celebribus remota, ut Peldojärvi, Pyhäjärvi, Tirro, non tamen vidimus: Kihlm. Ant.; Utsjoki fq: Sæl. kat.; fq in reg. subsilv. et subalpina totius Finmarkiae: Lund p. 94; Varangria austr. reg.

¹⁾ Bergstr., Arrh. Ann., W. Nyl., Sæl. Ö. Nyl., Hjelt, Leop., Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Laur., Mela, Norrl. On. (in cultis), Hellstr., Must., Hjelt & H., Sahlb. Fört.; ubique fq: A. Nyl.; ub[ique]: His.; cop.: Hult; fq — fqq ad margines viarum et in cultis: Elfv.

subalp. in graminosis praecipue ad pagos, vias etc. fq: Arrh. ant.; fqq usque ad Ostfinmarken: M. Blytt p. 112. — [L. ent. reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. ubique vulgaris: Fellm. Ind; vidi usque ad borealem partem lacus Imandra et pag. Ponoj p: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 609; Ponoj et multis locis ad occidentem versus: Mela Pl.; e Lm. adnotavit Kihlm.; in Lt. nondum adnotata, sed certe poterit indagari.

Var. *varia* Gaud., Koch. — Lapp. ross. ad Svjätoj-noss legit F. Nylander!: N. I. Fellm., cfr l. c. p. L et Beket. p. 609.

Lk. I afseende å förekomsten i n. ö. hörnet af Sodankylä må tilläggas: antecknad vid „Muotkataival, Mutenia, Riesto, Korvanen, Sompio och Kop-susjärvi lappbyar. Uppträder i lappbyarna beståndbildande i en tumshög, upprätt dvärgform och förekommer äfven vid de källor, ur hvilka lapparna hemta sitt vatten“: Hult. Ant.

Poa caesia Sm.

In Lapponia et Fennia septentrionali usque ad circ. 63° 20' lecta est; distributio autem nondum vix rite explorata sit.

Lapp.: Nym. Consp. p. 836; Fenn. bor.: Nym. Suppl. p. 341.

Kb. Lieksa Simovaisenlouhi, Nurmes Hiidenportti! et Poro-saari: Wainio Kasv., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Ok. Kuhmo in insula Pehmäsaari lacus Ontojärvi: Brenner!, cfr Not. XI p. 458; rr Kajana Jauhokallio: Must., spec., quod vix determinari potest, ibidem leg. Lackström in dupl.!

Kuus. Iivaara! et Ruskeakallio!: Wainio Kasv.; Kuolajärvi Sovanköngäs: Broth. litt! [ad fines par. Kuusamo].

Lapp. fenn. rr Kolari ad Äkäslompola! in fissuris rupium, fortasse ceterum non animadversa: Hjelt & H.; (haud infreqvens): Fellm. Lapp. nomine *P. glauca*, cfr Kihlm. Ant. et vide infra; in fissuris rupium ad Köngäs in regione betulina prope Mare glaciale: Wainio Not.; p in reg. subsilv. et subalpina usque ad [Kaa-fjord et] Varanger: Lund p. 93; [Ostfinmarken: M. Blytt p. 120, vide etiam infra. — L. ent. reg. alp. p: Læst., cfr Hartm. p. 500, ubi etiam var. *glauca* enumeratur.]

Lapp. ross. (p): Fellm. Ind. nomine *P. glauca*; cum f. praecedenti [*P. nemoralis* var. *coarctata*] ad pag. Ponoj!: N. I. Fellm. nomine *P. nemoralis* var. *caesia*, cfr etiam N. I. Fellm. Bull. p. 499

et N. I. Fellm. p. L; Kantalaks Seredna: Mela Pl.; Shelesna: Mela herb. ex Kihlm.; Kitofka: N. I. Fellman! nomine *P. pratensis* var. *hiantha*, spec. determ. Kihlm.; Lujauri urt, Kaltuaj: Kihlm.

Denna art upptages ej i And. Gram. från Finland, hvarföre Brenner i Not. XI uppgäf arten såsom ny för Finland, och i själfva verket var Brenners exemplar det första från Finland i inskränkt mening. Märkas bör att *P. glauca* Wahlenb. af M. Blytt p. 119 betraktas såsom synonym till *P. nemoralis* γ [*glauca-antha*] hos Hartm. (se under denna); den upptages dock endast från orter utom Finland. — **Li.** Om Fellmans uppgift säges „verisimile est. hanc magnam partem cum formis glaucescentibus *Poa nemoralis* esse commixtam, sine dubio tamen in territorio adest“: Kihlm. Ant. M. Blytt upptager från Ostfinmarken både *P. glauca* och *P. aspera* Gaud.: M. Blytt p. 119—122, hvar emot det framhålls att hvardera äro former af samma art: Blytt p. 1246. — **Lapp. ross.** Uppg. i Fellm. Ind. citeras vilseledande af Beket. p. 609 för Kola.

Med undantag för Læstadii uppg. från **L. ent.** och de särskildt angifna uppgifterna användes af öfriga förf. namnet *P. caesia* var. *glauca* (M. Vahl), hvarföre endast denna varietet upptages i växtförteckningar m. m. — Mela har dock använt namnet *P. aspera* Gaud. — men jag har här följt nomenklaturen i Herb. Mus. Fenn. II.

***Poa compressa* L.**

In Fennia maxime austro-occidentali passim invenitur, ceteroquin in Fennia australi usque ad circ. 61° 30' rara est.

Fenn. austr. occ.: Fries; in Fenn. austr. p: And. Gram. p. 40; Fenn. mer.: Nym. Suppl. p. 341.

Al. p in Alandia orientali et media parte taeniarum [„B, Cm.“]: Bergstr.; Skarpan: C. J. Arrhenius!; Geta Östergeta et Skinarböle: Hult ann. ex Kihlm.; Saltvik Haraldsbyholmen!, Sund Bomarsund, Jomala Sviby: Arrh. & K; Finström Godby: Sæl. herb.; in Alandia (st fq): Arrh.; [Sund] copiose in montibus prope litora in vicinitate Mångsteckta, Bomarsund etc.: Prim. p. 74. — **Ab.** p „detta förut i Finland icke anmärkta gräs [vide W. Nyl. Distr.] togs vid Bagarla! i Reso socken sommaren 1860, sedermera äfven på Runsala! och Kathrinedal [spec. ex Ispois!], det växer på torra sandbackar. Af C. J. Arrhenius har det blifvit observeradt vid Lill-Heikkilä (!), på Hirvensalo (!) ö, vid Nådendal, Marie kyrka samt i Åbo stad“: Zett. & Br., cfr l. c. p. 4; his omnibus locis cop.: C. J. Arrh.; Nagu Prosvik: Arrh.; Pargas p in campestr. siccioribus, fq in calcifodinis ins. Ålön: Arrh. Fl.; Nystad Sundholm et inter Aboam et Nystad plur. loc.: Hollm.; Kimito Söder-Lång-

vik: Hult herb.; st r Lojo in insula minima petrosa ad occidentem versus a Jalansaari, prope templum par. Lojo in ripa lacus Lojo et in promontorio Löfkulla, Karislojo „Storön“ in promontorio Ruosniemi, Karis prope Svartå aut pag. Båla (Hult): Ch. E. Boldt. — **Nyl.** Helsingfors „Observatoriebergen“: Hult!; Helsingfors Brunnsparken: Hollm. in Bot. Byt. 1883; Helsingfors Djurgården: Hollm.; Helsingfors Thölö ad viam ferratam [= locus antecedens?]: Kihlm. ann!; Borgå Sundö: E. Juslin!; Lovisa intra oppidum ad moenia vetusta: C. J. Arrh.! — [**I k.** var. *latifolia* in tota Ingria: Meinsh. p. 437].

Sat. rr Karkku in insula Kutala contra Hulttinen: Hjelt!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127. — **Ta.** Asikkala Vääksy: Kihlm., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127. — **Kl.** Parikkala (Zetterman): Europæus in Medd. I p. 112; Parikkala „Lilla Punkaharju“: M. & J. Sahlberg!, cfr etiam Herb. Mus. Fenn. II p. 127; Valamo: Lindén!

Ab. Angående förekomsten i trakten kring Lojo sjö nämnes yttermera: „Alla nyss uppräknade förekomstorter äro belägna i kalkförande trakter. I dessa finnes ifrågavarande *Poa*-art sannolikt p, medan den ej en enda gång anträffats i de delar af området, der kalk saknas“: Ch. E. Boldt. — **Sat.** Kyrö: Asp; behöfver bekräftas. — **Ob.** Uleåborg: S. W. Liljebloom!; säkert barlastväxt, ty arten upptages bland barlastväxter vid Toppila 1885–86 såsom förekommande i par stånd: Zidd.

Då under en längre tid inga speciallokaler voro kända för denna art, anföres i W. Nyl. Distr. „a me hinc non visa“.

Poa alpina L.

In Lapponia orientali frequenter inveniri indicatur, etiam in suprema parte Lapponiae occidentalis frequentior occurrit; ad meridiem versus mox rarescit, sed in parte orientali ad 61° 45', quamvis rarissime, lecta est.

Fenn. bor. or. et maxima pars Lapp.: Fries; Lapponia (Schrenk pl. exs.), Fennia (Schrenk), Ostrobotnia (Nylander in litt.): Led. IV p. 370; in Fennia (usque ad regiones silvaticas superiores [öfre skogstrakterne]): And. Gram. p. 48 et 49; Lapp.: Nym. Consp. p. 835; Fenn. bor. or. (Carel.): Nym. Suppl. p. 341.

Kol. Solomeno [Solomina]: Günther!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Kon. (r) Valkiamäki (Simming!), in Saoneshje ad Schungu! et ad promontorium Asheb! in fissuris petrar. litoral.: Norrl. On.,

cfr l. c. p. 70, 95 et 105; in insula prope Tolvoja in prato subhumido: Kihlm., vide etiam Günth. p. 57.

Kp. Paadane ad lacum Siesjärvi [Segosero]: Sahlb. Fört!., cfr Norrl. On.; Solovetsk: Selin!, Brenner! et Enwald & Knabe!

Ob. vide infra. — **Kuus.** Rukajärvi in ripa: Nyberg!; Oulankajoki: M. & J. Sahlberg!, cfr de ambobus Wainio Kasv. — **Kk.** nondum adn., sed certe indaganda.

Lapp. fenn. ad rupes et saxa omnium alpium fq: Wahlenb. p. 40, cfr l. c. p. LX; in superiore parte hujus Lapponiae ad regiones alpinas subalpinasque («fq»): Fellm. Lapp., non recte, vide Kihlm. Ant.; in rupe calcarea Kalkkivaara in par. Sodankylä: Wainio Not.; Pallastunturit Rihmakuru: Hjelt!; Sodankylä in reg. silvatica ad Korvanen et ad occidentem versus a Kärppäpää in Saariselkä: Hult Ant.; in devexis siccioribus ad habitacula juxta flumina Utsjoki! et Tenojoki p cop., ad Näytämö . . . nobis in ipsis alpihus parcius modo obvia, ut adnotationem Fellmani non exactam esse censeamus, [Rastekaise SO 714]: Kihlm. Ant.; (fq) in reg. [alpina], subalpina et subsilvatica totius Finmarkiae: Lund p. 94; Varangria austr. reg. subalp.—reg. alp. st fq — fq: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst., spec. e Palojoiki ad flumen Muonio!]

Lapp. ross. in superiore parte hujus Lapponiae in regionibus alpinis inferalpinisqve haud infrequens: Fellm. Ind.; per totam hanc Lapponiam vulgaris: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXVII etc.; Turja: Brenner!; Shelesna: Mela Pl. et Brotherus!; Tshavanga: Kihlm.

Nyl. [Hogland] Pohjaskorkia invid fyrtoronet: Brenn., jfr l. c. p. 7 och Alc.; uppgiften hänför sig enligt Brenn. Till. p. 34 o. 35 till *P. pratensis* var. *alpestris subalpina* And. — **Ob.** Uleåborg: S. W. Liljeblom!; måhända är artens förekomst vid Uleåborg mer eller mindre tillfällig och erfordrar vidare undersökning, hvarjemte det bör framhållas att Liljebloms växter för det mesta äro tagna på barlast; det hade derföre sannolikt varit riktigare att i Herb. Mus. Fenn II p. 26 anföra **Ob.** inom parentes. Icke osannolikt är å andra sidan såsom äfven Alc. antyder, att arten äfven i vestra Finland går lägre ned än till **Kuus.** I detta landskap upptager Sahlb. Fört. „här och der t. ex. Paanajärvi“, men Wainio Kasv. tyckes ej anse uppg. pålitlig. Orätt är deremot att såsom i Brenn. Flor. upptaga „N. a.“, d. v. s. allmän i norra Finland.

Varietates sequentes indicantur:

Var. *vivipara* L. — **Lim.** Tuatash: Enwald & Hollmén!

Var. *Lapponum* Læst. — **Li.** ad Utsjoki et Tana p: Fellm.

Lapp. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.] — **Lim.** ad alpem Hibinä (F. Nylander!): N. I. Fellm., cfr Beket. p. 609 nomine var. *lapponica*.

Var. *alpestris* And. — [**L. ent.** reg. alp. r ad Kumaeno: Læst.] — **Lm.** legi ad piscinam Olenji! Lapp. ross. bor. occ.: N. I. Fellm., cfr l. c. p. LII.

Poa laxa Hænke.

Li. „ad flumen Tana rr“: Fellm. Lapp., jfr Led. IV p. 372 och Kihlm. Ant. Då inga senare uppgifter härifrån finnas om arten och uppg. Østfinmarken: M. Blytt p. 113 enl. senare uppgifter är tvifvelaktig, se Blytt p. 1245, och i hvarje händelse säkert ej afser finska sidan, måste denna art åtminstone tillsvidare utgå ur finska floran. Nym. Consp. p. 835 och 836 för den såsom varietet till *P. cenisia*.

Poa cenisia All.

Saltem in Lapponia orientali invenitur; quam late sparsa sit, non exploratum est.

Lapp. bor. or.: Fries; Lapp.: Nym. Consp. p. 835, vide etiam And. Gram. p. 39.

Li. (†fq) in reg. [alpina], subalpina et subsilvatica (totius) Finmarkiae: Lund p. 93, cfr M. Blytt p. 127 et Hartm. p. 499, vix ad Fenniam spectat, vide infra. — [**L. ent.** reg. alp. p, reg. subalp. r: Læst., spec. e Kaaresu'anto!, cfr L. L. Læst. p. 295 et Martins p. 186.]

Lapp. ross. in orientali parte hujus Lapp. (†fq), etiam ad Kantalaks (F. Nylander) [incerta]: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX et XLIII, spec. e Pjalitsa!, vide ceterum infra; Shelesna prope Kantalaks et Tsiptnavolok: Broth. Wand. p. 4 et 12; Orloff!, Katschkofka et plur. locis: Kihlm.

Li. Någon uppgift, som otvetydigt hänför sig till Finlands florumråde, förefinnes ej; Lunds torde dessutom vara i behof af vidare undersökning. — Uppgiften från **L. ent.** torde på sin höjd till en mindre del afse den trakt som ligger inom Finlands politiska gränser. — Lapp. ross. N. I. Fellmans exemplar från Ponoj, Svjutoj-noss m. fl. ställen (äfven i Pl. arct.) tillhöra enligt Kihlm. ej denna art, utan *P. pratensis* eller former deraf, hvarföre frekvensen ej är tillförlitlig. Likaledes föres F. Nylanders exemplar från Kantalaks m. fl. ställen numera till former af *P. pratensis*. — Uppgiften från Tsiptnavolok (**Lt.**) beaktades ej af mig i Herb. Mus. Fenn. II.

Då Lund, Læst. m. fl. använda namnet *P. cenisia* var. *flexuosa* och N. I.

Fellm. kallar arten *P. flexuosa* Wahlenb., fördes den i vårt florumråde förekommande formen uteslutande till *P. cenisia* var. *flexuosa*. Riktigheten häraf torde dock böra sättas i fråga.

Poa bulbosa L.

*Forsitan in Fennia australi lecta est*¹⁾.

Ett exemplar af denna art förekom bland växter tagna af F. Nylander med påteckning „Helsingfors“¹⁾, men då det saknar „närmare anteckning om växtplats m. m., kan man ej afgöra om växten bör räknas såsom en rätt medborgare i vår flora eller icke“: Kihlman i (Prot. 16, V, 1883) Medd. IX p. 174; arten upptages emellertid i Brenn. Flor. från södra Finland.

Poa nemoralis L.

In maxima parte Fenniae frequenter aut satis frequenter provenit; ad septentrionem versus frequentia nescio an minuatur, sed usque ad summos septentriones passim inveniri indicatur.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam usque ad reg. alpinam inferiorem fq: And. Gram. p. 45, vide etiam Led. IV p. 376.

A1. fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br. et A. Nyl.; (fq): Arrh. Ann.; st fq: Sel.; fq: Printz. — **Nyl.** fq: His. et W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; p: Brenn. — **Ka.** Lavansaari (H. M. F.): Brenn.; fq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fq in toto territorio: Meinsh. p. 439].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** fq: Leop., Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd.; st fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** (p): Hult; st fq: Hult Fört. — **K1.** fq: Fl. Kar. — **Kol.** fq?: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr. et Laur. — **Tb.** fq?: Broth. — **Sb.** fq: Mela. — **Kb.** p: Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** adnotavi, at specimina desiderantur: Norrl. On.; fq mihi obvia: Kihlm., (vide etiam Günth. p. 57).

Om. st fq: Hellstr. — **Ok.** tantum p per totum territorium: Wainio Kasv.; (fq): Must. — **Kp.** p per totum territorium: Wainio Kasv.

Ob. [p: O. R. Fries p. 168]; ex omnibus partibus adn.: Hjelt & H., vide sub **Lapp. fenn.** — **Kuus.** p: Wainio Kasv. — **Kk.** p: Wainio Kasv.

¹⁾ Impressione incepta in **Ab.** Kimito lecta est.

Lapp. fenn. cop. ad fluvios Kukas- et Aakenusjoki, etiam ex omnibus aliis partibus territorii adnotata, sed frequentia non est certa: Hjelt & H.; Sodankylä in salicetis graminosis ad Anneberg, Kelukoski: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; in rupibus nemorosis totius Lapp. silvaticae et inferalpinae p: Wahlenb. p. 42; in nemoribus (fq): Fellm. Lapp.; Sodankylä ad Kalkkivaara et ad Niemelä, Inari ad Iivalojoki haud r, in articulis rupium ad Paatsjoki, in rupibus ad Köngäs prope Mare glaciale fq: Wainio Not.; st fq in reg. silvatica, p in reg. subalp.: Hult Ant.; in fruticetis et locis saxosis nemorosis reg. subsilv. et subalpinae st fq: Kihlm. Ant.; Utsjoki! (fq): Sæl. kat.; haud infrequens in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 93. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. (fq): Læst.]

Lapp. ross. ubique: Fellm. Ind.; in nemorosis totius Lapp. p: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXVI, spec. e Kola! et Ponoj!; Bumani-fjord: Brotherus!; Voroninsk!, Porrajvr!: Kihlm.

Ehuru det synes som om denna art skulle aftaga i myckenhet ej allenast mot norr utan äfven i viss mån åt öster, äro dock många af uppg. alltför sväfvande för att man derpå skulle kunna grunda ett säkert omdöme.

Följande former och varieteter har jag antecknat:

[Meinshausen särskiljer f. *umbrosa*, *rigidula* och *fertilis*: Meinsh. p. 439, men hans *P. nemoralis* innefattar äfven *P. serotina* Ehrh.]

Var. *coarctata* Gaud. — **Lapp. ross.** „legi ad pagum Ponoj! et oppidum Kola“: N. I. Fellm., se äfven Led. IV p. 376. — „Forma inter *P. nemoralem* et *caesiam* media“: N. I. Fellm.

Var. *glauantha* Gaud. — Norra eller östra Finl. och större delen af Lappl.: Fries, under namn af var. *glauca*; *P. glauca* Vahl. Østfinmarken: M. Blytt p. 120; några säkra exemplar från finska sidan förefinnas dock ej.

Var. *micrantha* Hartm. — **Ka.** p: Lindén.

Var. *firma* And. har äfven upptagits i Byteskat. etc., men exemplaren hafva varit oriktigt bestämda.

Poa serotina Ehrh.

In maxima parte Fenniae satis frequenter aut passim inveniri videtur. Distributio autem nondum satis explorata, quum in plagis nonnullis rarius, in aliis usque finitimis frequenter inveniri indicatur. Ad septentrionem versus saltem in parte occidentali ad 69° et ulterius observata est.

Maxima pars Fenn.: Fries; Fenn. austr. et media: And. Gram.

p. 43; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 834 nomine *P. palustris* (L.) Roth.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** (fq): Zett. & Br. et A. Nyl.; (fq): Arrb. Ann.; st fq: Sel.; (st r): Ch. E. Boldt; Svartå: His.; fq: Printz. — **Nyl.** Fagervik: His.; (fq): W. Nyl.; st fq: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** p: Blom; («r»?) Jääski Ahola ad ripas fluvii Vuoksi, ut videtur haud infrequens in vicinitate fluv. Vuoksi: Lindén; f. *gracilis* Lavansaari: Brenn. — **Ik.** fq: Malmb.; [Meinsh. vide sub *P. nemoralis*].

Sat. st fq: Malmgr.; st fq—p: Hjelt. — **Ta.** st r ad ripas: Leop.; st r: Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd.; st fq: Asp. & Th.; p: Wainio Tav. or. — **Sa.** (st r): Hult; st fq: Hult Fört. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.; enum.: Lindén; st fq: Hjelt. — **Kol.** fq?: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; p: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** (fq): Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** p: Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq: Norrl. On.

Om. p: Hellstr. — **Ok.** st fq per totum territorium: Wainio Kasv.; Paltamo Melalaks fq: Brenn. Reseb. p. 68; (fq): Must. — **Kp.** st fq: Wainio Kasv.

Ob. (p): Hjelt & H., vide sub **Lk**; in H. M. F. 4 sunt spec. ex quibus unum e Torneå, ab O. R. Fries autem non comm. — **Kuus.** st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** st fq: Wainio Kasv.

Lk. p in pratis et ripis saltem in par. Kittilä et sine dubio in toto territorio, cujus in omnibus partibus adnotata: Hjelt & H.; Kemijärvi ad. pag. Kemijärvi, Sodankylä inter Värriö et Seitajärvi et Lokka fq—st fq, obvia etiam ad Mutenia et in jugo Suolonselkä: Wainio Not.; p in reg. silvatica, in Saariselkä Lumikuru usque ad finem superiorem reg. subalpinae procedit: Hult Ant. — **Li.** inter Törmänen et Koppelö (st fq—fq), obvia etiam ad Veskonieni et st fq ad Paatsjoki: Wainio Not.; pluribus locis e reg. subsilv. cognita, in subalp. quoque reg. summa alp. Kudos-suvannonpää!: Kihlm. Ant. — [**L. ent.** reg. subalp. p: Læst.]

Lapp. ross. Lujauri urt! et Voroninsk!: Kihlm.; enum. e Lim.: Mela Pl.

Nyl. [Hogland] „här och der på ängarne (E. Nyl. Ber.)“: Brenn. p. 37; Brenner betvivlar säkerligen onödigtvis uppg.

Poa pratensis L.

In tota Fennia et Lapponia frequentissime (— frequenter) et saepe copiose multis formis obvia.

Fqq (aut fq) in tota Fennia inveniri omnes fere consentiunt auctores, cfr Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; fqq per totam Scandinaviam usque ad alpes: And. Gram. p. 37; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 834, vide etiam Led. IV p. 378 et 379 et Ign. Geogr. p. 352.

Lapp. fenn. fqq (—fq) variis locis in toto territorio, in campis et praecipue ad domos cop.: Hjelt & H.; in declivibus graminosis fluviorum locisque graminosis praesertim stercoretis fq: Blom Bidr.; Lapp. silv. («p»): Wahlenb. p. 41, vide sub *P. triviali*; in pratis ubique: Fellm. Lapp.; fqq usque ad Kögäs prope Mare glaciale: Wainio Not.; fq in reg. subalpina et praecipue in reg. silvatica, plur. loc. in reg. alpina: Hult Ant.; praesertim locis stercoretis cum humidis tum siccioribus per totum territorium fqq copiosissime, sed etiam in devexis riparum fertilibus fq: Kihlm. Ant.; Utsjoki fqq: Sæl. kat.; fq in reg. subsilv. et subalpina totius Finmarkiae a mari usque ad terminum betulae: Lund p. 93, vide etiam M. Blytt p. 128—130. — [**L. ent.** reg. alp. r, reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. (haud infrequens): Fellm. Ind.; fq: N. I. Fellm.; spec. adsunt ex omnibus hujus territorii partibus.

Uptages såsom mycket allmän af alla förf. som använda denna beteckning utom (Adl.), (A. Nyl.), Sæl. Ö. Nyl., Hult, Laur. och Hellstr., hvilka kalla den allmän, Must., som uptager (p), och Brenn., som anser den rar, jfr Brenn. Till. p. 35, hvaraf synes framgå att han håller var. *alpestris* för allmän (se under denna). Leop. tillägger „aldrig ymnig“, hvilket knappt torde vara berättigadt.

Då de former under hvilka denna art uppträder ännu äro föga utredda, uppräknar jag endast de hithörande uppgifterna, men fränser exemplar, som ej omnämnas i literaturen.

Var. *alpestris* Fr. — Maxima pars Lapp.: Fries. — **Nyl.** [Hogland] fq „subalpina f. 2 (And. Gram. p. 38) Pohjaskorkia invid fyrtoronet“: Brenn. Till. p. 35! — **Li.** fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 93. — [**L. ent.** reg. subalp. r: Læst. nomine var. *subalpina* And.] — **Lapp. ross.** secus totam oram maris glacialis usque ad Pjalitsa maris albi fq: N. I. Fellm. nomine var. *alpigena* Fr., cfr l. c. p. XLVIII et de hac et sequentibus varietatibus Beket. p. 609 et 610.

Var. *angustifolia* (L.) — Kalm. — **Ab.** st fq: Sand. — [**Ik.** vide Meinsh. p. 437]. — **Ob.** Kemi fq: Jul. Fört. p. 101. — **Lapp. ross.** locis humidis graminosis juxta Lumbofski! Lapp. ross. bor. or., etiam ad Jokonga (F. Nylander!): **N. I.** Fellm. — Ut putaverim fq in magna territorii parte; spec. ad-sunt e multis locis.

Var. *humilis* (Ehrh.) — **Ab.** fq: Sand. — [**Ik.** vide Meinsh. p. 437]. — **Oa.** (p): Laur. — Mea opinione in magna territorii parte fq.

Var. *subcaerulea* (Smith) — Ostfinmarken: **M.** Blytt p. 130.

Var. *macrorrhiza* Wahlenb. — **Lp.** Triostroff (F. Nylander!): **N. I.** Fellm., cfr l. c. p. L.

Var. *procera* „panicula nutante ramis verticillorum laxis flexuosis, scabris, spiculis majoribus, statura fere orgyali insignis. . . loco umbrosissimo praerupto sinus Kolaënsis [**Lt.**] legi“: **F.** Nyl. Spic. I p. 9; mihi ceterum omnino ignota.

Var. *rigens* Læst. — Lapp. sporadica: **Fries.** — **Li.** Utsjoki: **L. L.** Læstadius in **K. Sv. Vetensk. Ak. Handl.** 1822 p. 328, ubi describitur, cfr **Somm.** p. 4, **Herb. Mus. Fenn.** p. 10 not, etc. — **Lt.** legi circa opp. Kola: **N. I.** Fellm., cfr l. c. p. XLI.

[Var. *anceps* et *praticola*, vide Meinsh. p. 437.]

Var. *hiantha* Læst. — **Lapp. ross.** Ad Kitofka Lapp. ross. maxime bor. occidentalis: **N. I.** Fellm., jfr l. c. p. LII och **Beket.** p. 609—610; ad promontorium Turja: **Brenn.** add. — Exemplaret från Kitofka föres af **Kihlm.** till *P. caesia*, hvarföre formen tills vidare måste anses osäker.

Poa trivialis L.

In maxima parte Fenniae satis frequenter (—frequenter) obvia. Ad septentrionem versus usque ad 68° 12' adnotata est, sed forsitan ulterius procedit.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: **Fries.** vide etiam **Led.** IV p. 380; per totam Scandinaviam fq usque ad reg. alpinam inferiorem, tamen rarior ad septentrionem versus: **And. Gram.** p. 42; **Scand. s. l.**: **Nym. Consp.** p. 834.

Al. (p): **Bergstr.**; fq: **Bergstr. Beskr.** — **Ab.** st fq: **Zett. & Br.**; fq — st fq: **Arrh. Ann.**; fq: **A. Nyl. et Printz**; p: **Sel.** — **Nyl.** fq: **His.**, **W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.**; (r): **Brenn.**, cfr **Schrenk** p. 156. — **Ka.** st fq: **Blom et Lindén.** — **Ik.** st fq: **Mela**; [ubique fq: **Meinsh.** p. 438].

Sat. (minus fq): **Malmgr.**; st fq: **Hjelt.** — **Ta.** fq: **Leop. et Norrl. s. ö. Tav.**; (p): **Asp. & Th. et Bonsd.**; st fq: **Wainio Tav. or.** — **Sa.** st fq [in tota Savonia]: **E. Nyl. & Chyd.**; **Valkiala** st

fq: Hult Fört.; («st r»): Hult. — **Kl.** (fq): Fl. Kar. — **Kol.** (fq): Elfv.

Oa. (minus fq): Malmgr.; st fq: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** (fq): Mela; (fq): M. & J. Sahlb. — **Kb.** p?: Eur. & H.; st fq — fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. (fq): Hellstr. — **Ok.** st fq (—fq): Wainio Kasv.; (fq): Must. — **Kp.** st fq — fq: Wainio Kasv.

Ob. (fq): Jul. p. 273; Kemi (!) fq: Jul. Fört. p. 101; [st fq: O. R. Fries p. 168]; st fq in agris saltem in par. Rovaniemi (!): Hjelt & H. — **Kuus.** st fq (—fq): Wainio Kasv. — **Kk.** st fq (—fq): Wainio Kasv.; Sonostrow: Mela Pl.

Lapp. fenn. certe usque ad Alakylä in par. Kittilä!, ubi adhuc copiose provenit: Hjelt & H.; Sodankylä in vicinitate templi in cultis locisque ruderatis ad domicilia p: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; in pratis totius Lapp. (fq): Wahlenb. p. 41, vide infra; Sodankylä ad Kairala, haud rara ad Martti, obvia etiam ad Mutenia et prope Kopsusjärvi (68° 12'), nec verisimiliter paroeciis Kemijärvi et Kuolajärvi deest: Wainio Not.; Fellm. Lapp. non comm. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. (fq): Læst.]

Lapp. ross. haud infreqvens: Fellm. Ind.; in parte meridionali usque ad lacum Imandra p rarior: N. I. Fellm. nomine *P. pratensis* var. *trivialis*, cfr Beket. p. 610; Hibinä: F. Nylander!, spec. mancum et forsitan inc., in Herb. Mus. Fenn. p. 10 autem enum.; Kantalaks, Umba, Tshapoma, Pjalitsa, Ponoj (f. *glabra*): Mela Pl., vide ceterum infra.

Mig synes antagligt att Wahlenberg i afseende på utbredning och lokaler förvexlat denna art och *P. pratensis*; åtminstone tyckes uppg. „in pratis totius Lapp. fq, ubi gregem graminis constituit locis siccioribus fertilioribus“ l. c. p. 41 helt och hållet hafva afseende på *P. pratensis* och ej på *P. trivialis*; hvaremot „in pratis stercoratis et agris prope domicilia Lapp. silvaticae p“ vida mer lämpar sig till *P. trivialis*, jfr äfven utbredningen i Wahlenb. Fl. Suec. p. 56.

Li. „Ikke ualmindelig i Fyrre- och Birke-Regionen over hele Finmarken“: Lund p. 93, men å andra sidan säges „non vidimus“: Kihlm. Ant. och jag har mig icke bekant någon annan uppg. från **Li.** — **Lv.** Upptages härifrån Mela Pl., jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 26, men uppgiften afser sannolikt Pjalitsa eller Tshapoma, hvilka tidigare räknades till denna provins.

[*F. rigidior*, *tenuior* och *laeviuscula* upptagas: Meinsh. p. 438.]

Var. *atrorubens* Blytt omnämnes såsom tagen i Ostfinmarken af Sommerfelt: M. Blytt p. 117.

Poa sudetica Hænke ¹⁾.

In Fennia australi et praecipue media rara (—satis rara); ad septentrionem versus usque ad 64° 25' procedit, sed etiam unico loco ad 67° occurrere videtur, ubi rarissima est.

In paludosis umbrosis juxta deversorium Kirjavalaks inter Haukankokko et Ristijärvi prope Sortavalam mense Junio 1843: Spic. II p. 3 nomine *P. quadripedalis* Ehrh., ubi synonymae etc., cfr And. Gram. p. 41; Fenn. (bor.) or.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 833.

Ab. verisimiliter adest: Zett. & Br.; Uskela: Nikl.; Lojo Ojamo: S. O. Lindberg!; Lojo prope templum (S. O. Lindberg): Öhrnb.; Vihti r Olkkala: af Hällstr.! — **Nyl.** r Borgå Sundö!, Strömfors ad Tessiö et Pettjärvi: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** Sippola! in vicinitate templi: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 16. — [**Ik.** haud infreqvens, Levaschow: Meinsh. p. 438.]

Sat. r Eura: Simming!, cfr Malmgr.; r Birkkala Nokia haud procul a molis!, Karkku Kulju Jokinen, Vesilaks Kurala: Hjelt. — **Ta.** Hattula Herrnäs: O. Collin!; interdum st r, interdum, ut in parte septentr.-orientali, p: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala p fq: Nikl.; Hollola Uskela: Wainio herb.; [Norrl. s. ö. Tav. de iisdem locis agit]; Sysmä Heronlampi infra jugum Tepo: Unon!; r Korpilahti Peuha: Wainio Tav. or.! — **Sa.** nondum adn. — **Kl.** r ad Kirjavalaks (!): Fl. Kar., cfr supra et Ångstr. p. 50; Impilaks: Backm. — **Kol.** rr Mandroga in aperto silvae humido: Elfv., [spec. non omnino typ. etiam e Rossia Nikola!]; r Petrosavodsk: Fl. Kar. et Simming!, cfr Norrl. On. et Günth. p. 57.

Tb. st r Jyväskylä Tourujoki, [cfr Wainio Tav. or.,] Saarijärvi! Hännilä et ad amnem Kalmakoski, Viitasaari! Konginkangas: Broth. — **Kon.** r ad pagos Jänkijärvi et Dvoretz, Kummus (Kullhem!): Norrl. On.; Halliärvi in abietino una cum *Carice tenella*: Kihlm.

Ok. Ristijärvi Saukkovaara: Malmgren!, cfr Must. nomine *P. remota*.

Lp. ad pag. Ponoj rr: N. I. Fellm., ubi descriptio, cfr l. c. p. L, [num typica?].

¹⁾ *P. sudetica* var. *remota* Fr. auct. plur.

Colpodium latifolium R. Br.

In Lapponia orientali haud infreqvens, etiam in vicinitate maris glacialis in Lapponia occidentali occurrit, sed infra 67° vix lecta est.

In plagis litoralibus Lapponiae rossicae borealis (fq): Spic. II p. 4, ubi descriptio lata et copiosa; Lapp. bor. or.: Fries; Lapp. or.: Nym. Consp. p. 800; Lapp. fenn. (inar. et tulom.): Nym. Suppl. p. 331, vide etiam And. Gram. p. 64.

[Li. fq in reg. subalpina ad Mortensnæs: Lund p. 94; inter Vadsoë et Nyborg plur. loc., in alpibus Seida plur. loc. cop. ex. gr. ad Vuoddhøjavre etc. . . . ut videtur per totam Ostfinmarken: Th. Fries p. 202; inter Seida et intimum sinum Varangricum: Th. Fries 1864 p. 43, cfr de his M. Blytt p. 73, Blytt p. 1241 etc.; Nyborg — Skibegarda st fq: Arrh. ant., spec. e Seida!]

Lapp. ross. secundum totam oram e Kildin (F. Nylander!) usque ad pagum Ponoj (!) haud infreqvens: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXIII, XXVI, XXIX, XXXIV, XLVIII; Jokostrow: Enwald & Hollmén!; ad superiorem partem lacus Keinjavr: Palmén!; Devjatoi (etiam herb.), Ponoj: Mela Pl.; Ponoj et Orloff: Broth. exk. p. 77 et 80, cfr Broth. Utdr. p. 131; Kildin cop.: F. Nyl. Und. p. 52; Teribjerka [Teriberskaja guba]: Fl. Samoj. p. 14 nomine *Cinna Brownii*; Kildin, Tsipnavolok!, Vaidoguba et Muotkavuono [Bumandsfjord]: Broth. Wand. p. 10, 11, 14 et 15; Jokonga! et Triostrow!: F. Nylander; Jenjavr — Nisnjavr — Ayrmanjavr, circa Tshilljavr suis loc. cop.: Broth. Reseb.

Arctophila pendulina (Læst.) And.

Tantummodo ad ripas fluminis Tornionjoki, ubi a 66° 40' ad ostium (circ. 65° 50') hic illic satis copiose invenitur.

Ad ripas inundatas fluminis Tornensis usque ad Turtola [Turtula] passim cop. (Læstadius): Wahlenb. Fl. Suec. p. 1088, cfr And. Gram. p. 53; ad ripas limosas fluminis Torneå ex. gr. ad urbem cop.: Spic. I p. 8, ubi descriptio lata; Fenn. bor. (or.): Fries; ad flumen Torn. Ostrobottn.: Nym. Consp. p. 830 nomine *A. Læstadii*.

Ob. in ripis inundatis fluminis Torneå usque ad Turtola:

Fries p. 244; r ad flumen Torneå et in litus maris: O. R. Fries p. 168; ad flumen Torneå ab Ylitornio [Öfvertorneå] ad Haaparanta: Backm. & H. p. 33; Alkkula prope templum, Juntti, Torneå (!): Hjelt; Alatornio: Hougberg!; rr Turtola in ripa arenosa fluminis Tornionjoki prope pagum ejusdem nominis: Hjelt & H., cfr l. c. p. 74, 85 et 98, vide etiam Hartm. p. 501 et supra.

Lapp. Tornensis (Nyland. & Fries): Led. IV p. 386 under namn af *Colpodium pendulinum*, är tydligen en uppgift som har sin grund i en namnlikhet. Vid Ryska lappmarkens stränder samt kring Torneå och Neder Kalix: Th. Fries 1864 p. 58; grundar sig åter derpå att Th. Fries ansett *A. pendulina* identisk med *A. fulva*, jfr E. Fries i Bot. Not. 1858 p. 131; uppg. rättas redan N. I. Fellm. p. XXI.

Nyl. „Ad paludem Vargas juxta Strömfors Finlandiae lecta a Forselles“: Wahlenb. Fl. Suec. p. 1088, afser *Glyceria remota*.

***Aretophila fulva*¹⁾ (Trin.) Rupr.**

In Lapponia maxime orientali circ. 67° lat., non autem citra 59° long. invenitur.

Juxta tres insulas Lapp. Ross. maxime orientalis in paludibus aqvis mense Septembri legi: Spic. II p. 2, ubi describitur nomine *Poa fulva* var. *lapponica*,²⁾ cfr And. Gram. p. 52 et 53; Lapp. bor. or.: Fries, cfr l. c. p. 562; Lapp. or.: Nym. Consp. p. 830; planta Lapp. or. (ponoj.) sistit var. *lapponica* F. Nyl.: Nym. Suppl. p. 339, vide etiam Led. IV p. 385.

Lp. Triostrow (F. Nylander!, vide Spic.): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXI, XXIV, XXXVI, L et F. Nyl. Und. p. 52, spec. e Triostrow etiam in H. N. f. XII N:o 91; nonnullis loc. circa Ponoj cop.: Broth. Utdr. p. 131!, vide etiam Kihlm. Bericht p. 14 etc.

Här må ännu tilläggas följ. om artens förekomst. Den finnes vid hafstrandens n. o. om Ponoj äfvensom på fasta landet midtför Triostrow samt på den största af öarne... Den förekommer här under tvenne hvarandra olika former *maxima* och *minima*: Broth. exk. p. 80 och 81, der hvardera formen fullständigt beskrifves och det tillika nämnes att tydliga öfvergångar förekomma.

¹⁾ Forma nostra est var. *lapponica* F. Nyl., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

²⁾ „Panicula laxa ramis undiqve sparsis, pendulis, flexuosis, spiculis 2—5 floris versicoloribus, valvulis basi pilorum fasciculo barbatis“.

Scolochloa arundinacea (Liljebl.) ¹).

In Fennia australi et media usque ad 62° 50' rarius, quamquam plerumque copiose — copiosissime occurrit.

Fenn. (bor.) or.: Fries; Kymmene: Spic. I p. 9 nomine *Glyceria arundinacea*; a Relander ad Sortavala inventa: W. Nyl. Distr.; in ripis Ladogae et in Kymmeneelf: And. Gram. p. 67; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 807; Fenn. med., mer.-or.: Nym. Suppl. p. 333.

Nyl. et **Ka.** copiose in flumine Kymmene: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 19 et vide Fl. Kar. — **Ka.** r Kaukola Miinajoki: Lindén! — **Ik.** Metsäpirtti Umpilampi, Käkisalme (!), Sakkola et Pyhäjärvi: Malmb.; [Systerbäck, Bjeloostrow: Meinsh. p. 445].

Sat. r Euraâminne, ad ostium fluminis Kumo, Källfjärd: Malmgr., spec. e Björneborg!; in lacu Kulovesi et lacubus adjacentibus fq et copiosissime: Hjelt! — **Ta.** plur. loc. cop. in lacu Päijäne et in aquis cum hoc conjunctis scil. amnis Kalkkis et Ruotsalainen ut in [Asikkala] Vääksy: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala p fq: Nikl.; Padasjoki in vicinitate templi: Wainio ann. et herb.: Jämsä cop.: Nikl.; Sysmä (!) Gamla Olkkola: Unon!; in sinubus lac. Päijäne st fq, Luhanka cop. in stagno in Keihäsniemi: Wainio Tav. or., cfr l. c. p. 50 not, spec. e Korpilahti Ylisjärvi [sinus lac. Päijäne]! — **Kl.** st fq ad litora Ladogae: Fl. Kar., cfr l. c. p. 121 et Chyd. p. 83; Kronoborg: Nikl.; Valamo: Juslin!; Sortavala: Relander! et Nikl.; Impilaks in sinu ejusdem nominis et lacu parvo Neulaislampi cop.: Hjelt. — **Kol.** r, ad Sermaks st fq: Elfv.!

Tb. st r Jyväskylä („Kanth“ [= J. F. Canth] et Nikl.), Viitasaari in amnibus circa Hakola: Broth., spec. e Viitasaari Hakolanjoki!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127; Jyväskylä: Wainio Tav. or. — **Sb.** r: Mela; Kuopio Hirvilaks: Buddén; Maaninka Patalahti: alumn. H. Kellgren! — **Kon.** r Kendjärvi: Norrl. On., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127; Saoserie st cop.: Sahlb. Dagb.; in Kendjärvi [Kontscheosero] et Logmosero: Günth. p. 57 nomine *Fluminia arundinacea*; in ripa lacus Kowsja: l. c. nomine *Sc. festucacea* [num intra territorium?].

¹) *Fluminia arundinacea* (Liljebl.) Fr. auct. plur.; *Scolochloa festucacea* Lk.

A b. Upptages härifrån [T.]: Suomen Kasvio p. 151; hvarpå uppg. grundar sig, känner jag ej.

Glyceria remota (Fors.) Fr.

In Fennia australi et media usque ad 63° 30' raro invenitur.

In silvis uliginosis Nylandiae: J. H. af Forselles „Tvenne nya vexter fundne i Sverige och beskrifne“ [1807] p. 6, ubi describitur nomine *Poa remota*; Fenn. austr. (occ.): Fries; Fenn. mer., or.: Nym. Consp. p. 830; Fenn. med.: Nym. Suppl. p. 339.

Nyl. Strömfors in insula Vahterpää in valli ad Österby: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 20 et vide infra. — **Ik.** Pyhäjärvi: Sahlberg comm.

Ta. st r [Asikkala] Kalkkis ad rivum, qui e Lehmojärvi in Kymmene influit (Strömborg) [spec. leg. Nikl.], Viitaila ad rivum infra Saarnenkorpi!, prope Reivilä nonnullis locis: Norrl. s. ö. Tav.; rr Korpilahti Peuha in valli fossae limosae: Wainio Tav. or.! — **Kl.** r circa Kirjavalaks: Fl. Kar., vide sub **Kon.** et cfr l. c. p. 120; ad Sortavala in insulis lac. Ladogae: Ångstr. p. 49 [ad sequentem locum forsitan spectet]; ad Kirjavalaks! inter Haukankokko et Ristijärvi [= cum *P. sudetica*]: F. Nyl. Spic. II p. 3, cfr Ångstr. p. 50. — **Kol.** st r in udis silvarum, in reg. aren. desideratur: Elfv., spec. lecta ad Porog! et Nikola!

Tb. st r Saarijärvi! ad amnem Saarikoski, Viitasaari! p ex. gr. Konginkangas, Hakola, Kautiala, Kinnula, Kolari, circa templum plur. loc: Broth. — **Sb.** Kuopio st r: Mela, spec. e Riistavesi!; Kiuruvesi, Iisalmi, Pielavesi: Lundstr., spec. e Kiuruvesi inter templum et lac. Kaisanen!; Iisalmi r Soinjoki: M. & J. Sahlb., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127, alterum spec. ad Keli! lectum. — **Kon.** r Kendjärvi ad rivos et fossas: Fl. Kar., cfr l. c. p. 121 et Norrl. On.; r inter Kendjärvi—Dvoretz in prato juxta rivum!, Gorka (Simming): Norrl. On., spec. a Simming lectum adscriptum est Gorski!, vide etiam Günth. p. 57.

Kp. ad Shuja prope oram maris albi: Sahlb. Bidr. [num. omn. certa?].

„In nemoribus humidis Fenniae australis ad Söderfors, ubi primum detexit nobiliss. a Forselles“: Spic. I p. 8, jfr bl. a Led. IV p. 391; Strömfors

vid träsket Wargas (af Forselles 1811): And. Gram. p. 57 och 58. Om detta ställe yttrar sig Sælan „nära Strömfors fanns vil ett torp Wargas, men träsket kände ingen till; det måste troligen torkat ut och med det äfven *Gl. remota* försvunnit“: Sæl. Ö. Nyl. p. 24.

Glyceria aquatica (L.) Wahlb.

In lacu Ladoga et circa eundum frequenter et copiose invenitur, ceterum in Fennia austro-orientali rarius (— passim) provenit; in reliqua Fennia australi raro — rarissime tantum obvia. Ad septentrionem versus usque ad 62° 15' lecta est.

„Är ännu ej funnen vild i Finland, men väl i Sverige, hvarifrån igenom Herr Fältmarskalken August Ehrensvärds omsorg, den först blef bragt hit til landet, samt har nu sedermera ymnogt vuxit i Academiéträdgården, som ock i Herr Presidis [Gadds] plantager“: Gadd Rön I p. 14; Fenn. austr. occ.: Fries; „var. *ladogensis* in ripis lacus Ladogae ad Sortavala fq obvenit. Differt a *Glyceria aquatica* Suecica panicula longe contractiore. Primum a Cel. Fries in literis tamquam propria varietas agnita est“: W. Nyl. Distr.; in Fennia ab Onega ad Ladogam et secundum ripas ejusdem ut etiam in fluminibus usque ad Käkisalmi [Kexholm]: And. Gram. p. 57; Fenn. mer., or.: Nym. Consp. p. 830, vide etiam Led. IV p. 392.

Ab. Kuppis (C. J. Arrh.): Zett. & Br., vide infra; Uskela Karlberg [non Karlby, ut scripsit Alc.]: K. E. v. Bonsdorff!; Pojo Åminne (Tikkanen): Hult herb. [forsitan culta]; Vihti r Vanjärvi in piscina horti: Printz, spec. ibidem leg. af Hällström! — **Nyl.** Fagervik in piscina horti, verisimiliter culta: Tikkanen & Hult herb.; in Strömfors ad ostium flum. Kymmene-elf infra Abborfors: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 19; ad ripas hujus loci cop. ut Phragmites: l. c. p. 24; ad Marknadsbacka: C. J. & A. Arrh. — **Ka.** r Kaukola Miinajoki: Lindén. — **Ik.** p: Malmb., spec. e Valkjärvi Saijanjoki!, vide etiam Knorr. p. 28; [ubiqve st fq: Meinsh. p. 442].

Kl. (fqg) ab Onega ad Ladogam et secus litora ejusdem et amnes usque ad Käkisalmi, variat panicula magis minusque contracta: Fl. Kar., cfr l. c. p. 120; spec. adsunt e Kronoborg Ot-sanlaks!, Hiitola!, Sortavala!, Kirjavalaks!; r Kaukola Rami ad li-

tus lacus Ladoga: Lindén; Valamo copiose: Sæl. ann. et herb.; etiam in Impilaks cop.: Hjelt, cfr Hjelt Ant. p. 59 et 60, vide etiam Chyd. p. 83. — Kol. copiosissime ad ripas insularum prope Sermaks! ceterum p occurrit: Elfv., cfr l. c. p. 135; Mjatusova cop.: Sahlb. Dagb.

Kon. st r, in ripa fluvii inter Pälärvi — Jyrkänmäki cop., dein ad Suunu! et Suoju vidi, Dvoretz (Günther), Saoserie (Sahlberg), Lehtinemi et Unitsa (Simming): Norrl. On., cfr l. c. p. 95 et 103 et Herb. Mus. Fenn. II p. 127; „Suuma“: W. Nyl. in dupl., vide etiam Fl. Kar., l. c. p. 121 et Günth. p. 57.

A1. i H. M. F. finnes ett exemplar med påskrift Åland: M. v. Essen!, jfr Desideratkat. p. 2 och Alc.; enligt Essens egen uppgift beror dock detta på något misstag, då han ej samlat växter på Åland. — Ab. Korpo: Å G. H!; uppg. behöfver yttermera undersökas, då jag misstänker att den gäller Kuppis, der arten f. ö. troligtvis härstammar från de exemplar som planterats af Ehrensvärd (se ofvan). Samma ställe torde afses med Åbo vid den s. k. Svinbron: Gadol. — Sat. Kiukainen [Kiukais] (Sahlb.): Wirz. M. S., behöfver närmare utredning. — Ob. och Ok. „i Uleåborg högst allmän, Kujana“: W. Nyl. Till. p. 302; för min del anser jag mest sannolikt att uppgiften beror derpå att *Glyceria aquatica* upptagits genom ett tryckfel i st. f. *Gl. fluitans*; möjligt är dock äfven att uppg. afser *Gl. aquatica* Presl. = *Catabrosa aqratica* PB.; säkert är åtminstone att *Gl. aquatica* Wahlb. aldrig blifvit funnen i dessa trakter.

Då W. Nylander själf erkänner att vippan varierar, torde var. *ladogensis* ej förtjena att särskildt omnämnas.

Glyceria fluitans (L.) R. Br.

In Fennia australi et media plerumque frequenter invenitur; in parte interiore supra 63° lat. rarescit, ad oram maritimam usque ad 65° 45' lecta, ibi autem rarissima est.

Kalm; „på flere ställen vildt i Finland, mest dock i Nykyrko socken och på många ställen i Björneborgs län. Här ikring Åbo växer det och nog, men ej till betydande myckenhet“: Gadd Plant. VII p. 25; in aquis quietis prov. meridionalium et mediarum Eura Åminne, Tyrvää, Hollola, Uleåborg: Wirz. pl. off. p. 9 et 10; maxima pars Fenniae: Fries; per totam Scandinaviam usque ad plagas frigidiore . . . pars maxime septentrionalis Fenniae: And. Gram. p. 55; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 830.

A1. st fq: Bergstr.; fq in fossis: Tengstr.! — Ab. fq: Zett. & Br.; st fq: Arrh. Ann.; fq: Sand., A. Nyl. (nomine *Molinia*

fluitans) et Printz; st fq: Sel. — **Nyl.** fq: His. et Sæl. Ö. Nyl.; fqq: W. Nyl.; Tytärsaari: Brenn. — **Ka.** (fqq): Blom et Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fq saepe copiosissime: Meinsh. p. 441].

Sat. st. fq: Malmgr.; fq, ad Kärppälänjoki cop.: Hjelt. — **Ta.** fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; st fq: Asp. & Th. et Bonsd. — **Sa.** fqq: Hult; st fq: Hult Fört. — **K1** (fqq): Fl. Kar.; st fq — fq: Hjelt. — **Kol.** fq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; fq: Laur. — **Tb.** st fq: Broth.; inter plantas fq—fqq provenientes enumeratur: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Winter et Enw.; Kuopio (fqq): Mela; Iisalmi r Peltosalmi: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Kide fq: Brand.; Liperi fq: Eur. & H.; p in vicinitate lac. Pielisjärvi, Lieksa in pago ejusdem nominis, ad Vieki-joki et Nevala, Nurmes ad Kopräs et oppidulum Nurmes: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr.; Pyhäjoki: Lackstr.; Brahestad: Blom!; ad amnem Temmes: Brenn. Ber. 1870.

Ob. (fq): Jul. p. 273; in pago Liminka fq, ad septentrionem versus rr: Brenn. Reseb. p. 79; Oulu: Eberh. in dupl!; Simo (Ch. Keckman): Zidb.; Kemi: Hellström!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127, (vide etiam infra).

Troligen afser „i Uleåborg högst allmän, Kajana“: W. Nyl. Till. p. 302 under namn af *Gl. aquatica* denna art; detta skulle yttermera vederlägga Brenners påstående l. c. att arten ej kan räknas till Norra Österbottens flora.

Glyceria plicata Fr.

„In paludosis ad ostium fluminis Kymmene“: Spic. I p. 9, jfr Led. IV p. 391 och Rupr. Diatr. p. 39; södra (el. vestra) Finl.: Fries, jfr Nym. Syll. p. 422 och And. Gram. p. 56. Sågs emellertid ej af Sælan på det närliggande stället, utan i dess ställe *Gl. aquatica*: Sæl. Ö. Nyl. p. 24. Då arten ej heller sedan dess blifvit funnen i Finland, måste den utgå ur finska floran.

Atropis distans (L.) Gries.

In locis maritimis passim rarior, in interiore parte rara et saepe adventicia occurrit. Cum var. pulvinata saepe commixta est.

Maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fennia et Lapponia rossica: And. Gram. p. 58; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 830.

A1. Geta in pag. Östergeta et prope Skräbjörkö in taeniis septentr.-occidentalibus: Hult ann.; Eckerö: Sæl. ann.; Föglö, Juddö, Sottunga Kyrklandet, Kökar Helsö ad domos: Arrh.; Jomala Rams-holmen: E. Reuter; Hammarland Salskär prope domicilium mini-strorum phari: Ch. E. Boldt, (cfr Diar. 2, XI, 1889, haud novum, qvamqvam spec. in H. M. F. non fuit). — **Ab.** „Korpoström“: Tengstr., cfr Bergstr. p. 132; r Åbo: Zett. & Br.; Åbo in plateis subhumidis: Arrh.; Pargas st r — p ad Lillmälo! et ad Skräb-böle: Arrh. Ann.; Nystad [Uusikaupunki] Rantakatu: Hollmén!; Ki-mito Dahlsbruk: Sæl. ann. — **Nyl.** Esbo Löfö: Kihlm.; Kyrkslätt Strömsby: Brenner!; [Helsingfors] (⟨fqq⟩): W. Nyl.; Helsingfors plur. locis: Sæl. ann.; Perno Härkäpää, Hogland ad Pohjakylä!: Sæl. Ö. Nyl.; Perno Kjefsalö: Brenner!; r [Hogland] Kappelsatama: Brenn!; Hogland Pohjaskorkia: Brenner! nomine *Poa annua*; Hog-land Kappelniemi et Kappelsatama r, Pohjakylä: Brenn. Till. p. 35. — **Ka.** r [Viborg] Vainikka (Nerv.): Malmb. — **Ik.** Käkisalmi: Sæl. ann.; [in ruderatis, in plateis oppidorum et pagorum, minus fq ad limites agrorum: Meinsh. p. 442].

Sat. Björneborg Räfsö: Sahlberg!; Björneborg 1883: Arrh.

Oa. p Qvarken!, Kurikka!; Malmgr.; Närpes Öfvermark ad de-versorium: Hjelt!; p ad oram, haud infreqvens in interiore parte in Storkyrö et Ylistaro!: Laur. — **Sb.** r Kuopio 1871: Mela! — **Kon.** r Kendjärvi: Fl. Kar., cfr Norrl. On. et l. c. p. 96.

Om. (st fq) ad oram: Hellstr., spec. e Gamla Karleby!; ad amnem Temmes: Brenn. Ber. 1870. — **Ok.** [Kajana] (⟨p⟩): Must. — **Kp.** Shuja: Sahlberg!

Ob. in pago Liminka! fq, (ad septentrionem versus rr): Brenn. Reseb. p. 79; Muhos Matokorpi et Simo Ruikka: Brenn. Ber. 1870; in plateis opp. Uleåborg (!) et in oris maritimis: W. Nyl. Till. p. 302!; [inter Kalix et Torneå] p multiscum formis: O. R. Fries p. 169; Haaparanta: Hjelt!; Torneå: L. L. Læst. p. 295. — **Kk.** Keret: F. Nylander!, cfr Brenner in Bot. Not. 1890 p. 25; Sonostrow, in promontorio inter Knjasha et Kouta: Mela Pl. [forsitan p. p. ad var. (aut ad *A. maritimam*) spectat].

Li. haud infreqvens in reg. maritima totius Finmarkiae: Lund p. 94, [forsitan ad var. spectat], vide ceterum infra.

Lapp. ross. in maritimis totius Lapp. ross. haud infre-qvens: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXIX et LIV et Beket. p. 611; Kan-

talaks in ruderatis, Porjeguba, Umba, Kuusreka, Olenitsa, Kaskarantsa cop., Kusomen, Sosnovets, Devjatoi et Ponoj: Mela Pl.: Ponoj: Knabe Pfl. p. 280; Subovi: Broth. Wand. p. 13!, [haec forsitan p. p. ad var. (aut ad *A. maritimam*) spectant]; Tshavanga! et Orloff!: Kihlm.; Semostrow: Brotherus! ad var. accedens.

A1. Upptogs härifrån [Ål.]: Fört. 1852; uppg. afser troligen exemplaret från Korpo. — **K1.** Kirjavalaks: Enw. hav.; uppg. upptages till vidare granskning. — **Sb.** p: E. Nyl. & Chyd.; freqvensen är visserligen vilseledande, men uppg. bekräftar dock artens förekomst i Kuopio. — **Ob.** Brenners uppg. att den ej kan „räknas till Norra Österbottens flora“: Brenn. Reseb. p. 79 och att den har sin nordgräns vid Uleåborg: l. c. p. 76 vederläggas af de öfriga uppgifterna från detta landskap; äfven påståendet att den är mycket rar norrut, torde behöfva modifieras, åtminstone var den ej rar i Haaparanta. Tilläggas må att arten i Uleåborg förekommer både på gator, gårdar, etc. och äfven på barlast: Zidb. — **Lapp. fenn.** Upptogs härifrån [L.]: Fört. 1852; hvilket exemplar härmed afses, känner jag ej.

Slutligen bör påpekas följande: „Adsunt etiam e **Li.** et **Lt.** *Glyceriae* cujusdam specimina verisimiliter ad hanc speciem aut varietatem ejus pertinentia, dubia autem e cognitione distributionis ejusdem in Scandinavia exorta inquisitione attenta rejicienda“: Herb. Mus. Fenn. II p. 127. Hit höra bl. a. **Lt.** Kola: F. Nylander! och äfven **Lp.** Pjalitsa: Sahlberg i dupl.! Angående **Li.** se under *A. maritima*.

Atropis distans var. *pulvinata* Fr.

In maritimis cum f. typica, quacum sine termino confluere videtur.

Ad litora maris albi (fq), ad sinum bottnicum summum usque p ex. gr. in taeniis Uloënsibus: Spic. I p. 10; Fenn. bor. or.: Fries.

A1. Finström Bergö: Sælan!: Jomala Möckelö: Arrh. & K.: Föglö Juddö, Sottunga „kyrklandet“ et Skattskär, Kökar Helsö Storäng: Arrh.; Geta in insula minima ad oram australem insulae Finnö, Hammarland Äppelö et Lökö: Ch. E. Boldt. — **Ab.** Pargas Skräbböle Lillmälo, Hiittis: Arrh. — **Nyl.** Kyrkslätt Strömsby ad sinum Pikkala: Brenner!, cfr Diar. 2, XI, 1889 et Bot. Not. 1890 p. 95, ubi descriptio; Helsingfors Lappviksudden et Helsinge Likhholm: Sæl. ann.; Borgå Storholmen in Svartbäck: Unonius!: Borgå Korssund cum f. typica: Sælan!: Perno: Brenner in Bot. Not. l. c.

Om. p Gamla Karleby, Jakobstad: Hellstr. — [Kp. Suma: Ångstr. p. 51; Spic. vide supra].

Ob. ad fluvium Torneå: O. R. Fries p. 169, vide etiam Spic. et infra. — Kk. vide infra.

Lapp. ross. „ad litora maris albi fq (Spic.), ut etiam ad Jokonga, Litsa et Svjätoj-noss cop. sec. herb. ejusdem [F. Nylander], mihi vero modo ad Kislaja-guba Lapp. ross. austr.-or. rr obvia“: N. I. Fellm., cfr l. c. p. LIV et Beket. p. 611; Triostrow! et Litsa prope Svjätoj-noss!: F. Nylander; Sosnovets, Devjatoi [etiam herb.] et Ponoj: Mela Pl.; Ponoj: Knabe Pfl. p. 280; Jeretik!, Kola!: Enwald & Hollmén.

Ob. Upptogs härifrån i Herb. Mus. Fenn. p. 9 på grund af ett exemplar från Uleåborg: W. Nylander!, men detta föres numera till hufvudarten. — Kk. *Poamaritima* i Fellm. Ind. föres i F. Nyl. Spic. såsom syn. till *A. distans pulvinata*; N. I. Fellm. för den åter, ehuru med tvekan, till hufvudformen; för min del skulle jag tro, att Fellmans uppg. är riktig, och för den således till *Atropis maritima*.

Atropis maritima (Huds.) Gries.

Ad litora maris albi lecta, etiam ad mare glaciale reperiri indicatur. Infra 66° 15' autem nondum adnotata est.

Fenn. bor.-or. (Karel. keret., ad Mare album): Nym. Suppl. p. 339.

Kk. ad litora maris inter Kouta et Knjasha [„Knäsäkuba“] r: Fellm. Ind. nomine *Poa maritima*, cfr Led. IV p. 390; Keret plur. spec.: F. Nylander!; Ponkamo: F. Nylander!, vide etiam infra.

Li. (fq) in reg. maritima totius Finmarkiae: Lund p. 94, cfr Lund Beretr. p. 36, M. Blytt p. 136 et Hartm. p. 503; [Nyborg cop.], Bugönæs et Karlbunden!: Arrh., is tamen dubitat an planta ad *A. distantem* (var. *pulvinatam*) sit referenda.

Ehuru, såsom främgar af det ofvanstående, denna art redan tidigt uppgifvits från florumrådet och äfven insamlats under riktigt namn af F. Nylander från Keret (se bl. a. Brenner i Bot. Not. 1890 p. 95), ansågos dock bestämningarna oriktiga (se bl. a. F. Nylander i Spic. I p. 10) och arten, som uteslutits And. Gram. p. 60, Herb. Mus. Fenn., N. I. Fellm. (se l. c. p. XXII) etc., erkändes först på 1880-talet såsom tillhörande finska floran.

Festuca ovina L.

Per totam Fenniam et Lapponiam usque ad alpes frequentissime aut frequenter invenitur.

Fq aut fqq¹⁾ in Fennia inveniri omnes fere consentiunt auctores, cfr Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; fqq per totam Scandinaviam usque ad summas alpes: And. Gram. p. 29, vide etiam Led. IV p. 350, Nym. Consp. p. 829 et Ign. Geogr. p. 352.

Lapp. fenn. fq — fqq ubique: Hjelt & H.; in campis herbidis locisque siccioribus fq: Blom Bidr.; locis siccioribus per universam Lapp. tum silvaticam ac alpinam usque in summas alpes adeo fqq, ut nihil vulgatus: Wahlenb. p. 42, cfr l. c. p. LX; in collibus, campis et pascuis siccis ubique fqq: Fellm. Lapp.; fqq usque ad Kōngäs prope Mare glaciale: Wainio Not.; fq in omnibus regionibus usque ad cacumina: Hult Ant.; per omnes regiones fqq et saepe copiose, in summis cacuminibus territorii etiam floret, [Rastekaisa SO 822]: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv., subalp. [et alpina] totius Finmarkiae: Lund p. 93; Varangria austr. in reg. subalp. — reg. alp. in locis siccis aridis fqq — fq: Arrh. ant. — [**L. ent.** reg. alp., subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. ubique fqq: Fellm. Ind.; per totam Lapp. sub multis formis fq: N. I. Fellm.

Endast hos Must. (p) och i några M. S. upptages arten icke såsom allmän. Dock skulle jag knappt tro att arten i **K1**, åtminstone i de delar deraf som jag besökte, är fqq, utan högst fq.

E. Hackel i Monographia Festucarum europæarum (Kassel och Berlin 1882) för den i Norden förekommande formen till subsp. I *euovina* var. 2 *vulgaris* subvar. *a gemina*, men upptager p. 88 subvar. *γ laevifolia* bl a. från **Sat**. Karkku Järventak [„Fennia (Jäventaka)“].

Af former upptagas utom denna (och var. *glauca*) ännu följ.:

Var. *alpestris* And. — **Lapp. ross.** „In alpinis totius peninsulae Lapp. p“: N. I. Fellm.

Var. *tenuifolia* (Sibth.): Brenn. Flor. p. 211; på hvad grund känner jag icke närmare.

Var. *violacea* Gaud. In litore Lapp. ross! (hb.): Led. IV p. 350.

¹⁾ Bergstr., Arrh. Ann. W. Nyl., Lindén, [Meinsh. p. 433,] Malmgr., Leop., Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Fl. Kar., Elfv., Hellstr., Mela, Wainio Kasv.; fq et saepe cop.: Norrl. On.; fq — fqq ubique: Hjelt & H.

Var. *vivipara* L. — **Lapp. fenn.** „in alpibus succosioribus p“: Fellm. Lapp.

Enligt Brenner tillhör ett exemplar från **Kon.** Jalguba: Sinning! „en mellanform emellan subvar. *trachyphylla* Hack. af var. *duriuscula* och *F. ovina* var. *vulgaris*: Medd. XIV p. 141.

Dessutom särskiljas par former i H. M. F., men utbredningen af de olika formerna hos oss är alldeles icke undersökt.

Festuca ovina var. **glauca** (Lam.) Hack.

In arenosis circa lacum Ladoga et nonnullis locis ad sinum fennicum lecta est.

Fenn. mer., mer.—or. (Kihlman ap. soc. f. fl. fenn. 1887, 1888): Nym. Suppl. p. 339.

Nyl. promontorium Hangö: Hisinger! nomine *F. duriuscula* f. *collina*. — **Ka.** Lavansaari: Brenner! nomine *F. rubra dumentorum* α *scopulorum*. — **Ik.** in arena litorali nuda insulae Konnevits (!) [„Konovetz“] cop. crescit et a planta suecica in Herb. Norm. f. V non differt, nisi forte nodis supremis altioribus longe exsertis: Rupr. Diatr. p. 25, cfr Fl. Kar. p. 193, Led. IV p. 351 nomine *F. ovina* γ *glauca* et Malmb., spec. e Konnevits leg. J. V. Johnsson!; in arena volubili in pag. Kuokkala! par. Kivinebb et ad Taipale in Metsäpirtti: Malmb.; cum *Elymo arenario* et *Salice acutifolia* in Pyhäjärvi Vernitsa: M. & J. Sahlberg!; [tantum in arenosis Ingriae, ubi planta propria [„Charakterpflanze“] et fqq, Systerbäck [Sestroretsk]: Meinsh. p. 432—433].

Kl. Kronoborg Läväsari: E. Juslin!; Valamo: J. V. Johnsson in Bot. Byt. 1883 nomine *F. duriuscula*!

Cfr de his omnibus [exc. Rupr. et Malmb.] Kihlman in (Diar. 5, II, 1887) Medd. XV p. 196, ubi etiam descriptio, et Medd. XV p. 232—234. Vide etiam Brenner in Medd. XIV p. 139—142 nomine *F. duriuscula* subvar. *litoralis*.

Lapp. ross. se under *F. duriuscula*.

Angående subvar. *litoralis* Brenn. från **Ab.** Hangö tagen af Sandell se (Prot. 1890, IV, 12) Bot. Not. 1890 p. 189.

I Medd. XV p. 196 uttalar Kihlm. den förmodan att denna form torde vara af fysiognomisk betydelse på sandiga stränder kring Ladoga.

I Herb. Mus. Fenn. II p. 27 föres denna form under *F. rubra* i st. f. *F. ovina*, hvilket dock endast beror på ett skriffel. Att vår form f. ö. är densamma som af Hackel [Monogr. p. 97] kallats subvar. *caesia* framhålles af Kihlm. i Medd. XV p. 233.

Festuca duriuscula L.

In Fennia australi forma hujus speciei semel, ut videtur adventicia, lecta est. Editiones ceterae, quantum scio, ad alias species spectant.

Södra el. vestra Finland: Fries; öfver hela södra och mellersta Skandinavien: And. Gram. p. 23; om dessa uppgifter gäller dock „vera, sensu Friesiano, vix, prout mihi innotuit, apud nos occurrit, omniaque, quae sub hoc nomine hinc vidi vel ipse pro hac antea habui, revera non hujus sunt“: W. Nyl. Distr. — „In litoribus arenosis sinus fennici“: Brenner i Medd. XIV p. 139–142 afser *F. ovina* var. *glauca*, se längre ned.

A l. r: Bergstr.; r Föglö, Lemland: Bergstr. Beskr. Då ett exemplar från Lemland Knutsboda: Tengstr.!, som inlemnats under namn af *F. duriuscula*, i sjelfva verket torde höra till *F. rubra*, är det antagligt att uppg. grundar sig på ett misstag. — **Ab.** Åbo Vårdberget: Sælan!, jfr Medd. VI p. 193, der det säges att den är „möjligen införd med höfrö“ och Herb. Mus. Fenn. II p. 127, se äfven längre ned. [Pojo] fq: A. Nyl.; säkert alldeles orätt. Hangö f. *collina*: Hisinger!; exemplaret föres nu till *F. ovina glauca*.

S a t. Kyrö: Asp; säkert oriktigt.

O b. vid Uleåborg: W. Nyl. Till. p. 302 hör enl. W. Nylander sjelf ej hit (se ofvan).

[**L. ent.** björkreg. p: Læst.; upptages ej från Lappland af Hartm. p. 492, hvarföre uppg. antagligen är oriktig.]

Lapp. ross. „ad oppidum Kola legi formam ad *F. duriusculae* var. *caesiam* Fr. H. N. V. 98 proxime accedens et forsan modo vaginis inferioribus glabris diversa. Ad Kantalaks occurrit forma pusilla 5–7 cm [2–3 poll.] colore eximie glauco foliis angustissimis setaceis spiculis minoribus, vaginis etiam glabris, an forma alpina *F. duriusculae*“: N. I. Fellm.; behöfver tydligen vidare undersökning.

I afseende å exemplaret från Åbo framhåller Brenner i Medd. XIV p. 141 att det enligt Hackels monografi är *F. rubra* var. *fallax* Thuill. och icke *F. ovina* var. *duriuscula*. Hvad den form angår, som beskrifvits af Brenner under namnet *F. duriuscula* subvar. *litoralis*, medgifver Brenner senare (Prot. 1890, III, 12) i Bot. Not. 1890 p. 189, att „dess rätta namn är *F. glauca* Hack. (ej Lam.)“.

F. duriuscula måste således tills vidare utgå ur vår flora.

Festuca rubra L.

In tota Fennia et Lapponia frequenter, interdum frequentissime invenitur, in alpina tamen regione rarescit.

Fq aut fqq¹⁾ in Fennia inveniri omnes fere consentiunt

¹⁾ Arrh. Ann., Norrl. s. ö. Tav., Wainio Tav. or., Elfv., Broth., Norrl. On.; fq – fqq: Wainio Kasv.

auctores, cfr Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam usque ad summas alpes: And. Gram. p. 21—22; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 827; vide etiam Led. IV p. 352 et Ign. Geogr. p. 352.

Lapp. fenn. fq et interdum satis cop. variis locis: Hjelt & H.; in locis subhumidis vel siccioribus locisque stercoratis etc. fq — fqq: Blom Bidr.; in pratis siccioribus et graminosis per partem silvaticam omnium Lapp. fq, ut et per subsilvaticam p, in inferalpinis fqq. Apud nos usque in alpina loca haud adscendit: Wahlenb. p. 42 et 43, cfr l. c. p. XXXI; in pratis («p»): Fellm. Lapp.; fqq usque ad Kögäs prope Mare glaciale: Wainio Not.; fq in reg. silvatica, st fq in reg. subalp., haud infrequens supra finem silvae: Hult Ant.; cum *Poa pratensi* acervatim locis stercoratis usque ad terminum betulae ubique, in ripis arenosis et humidis quoque st fq, ut etiam inter *Secale* ad Toivoniemi: Kihlm. Ant.; fq: Sæl. kat.; fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae a mari usque ad terminum betulae: Lund p. 93; Varangriae austr. reg. subalp. in graminosis fq — st fq: Arrh. ant.; fq ad Ostfinmarken et in alpinis: M. Blytt p. 145—146. — [**L. ent.** reg. alp. r, reg. subalp. et silv. fq: Læst.]

Lapp. ross. fq: Fellm. Ind.; locis valde variis totius Lapp. fq: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLII.

Ab. p: Sel. — [**Ik.** st fq: Meinsh. p. 432.] — **Ta.** p: Bonsd. — **Kon.** på ängar: Günth. p. 57. — **Ob.** Upptages ej alls af Jul. — Dessa afvikande uppg. torde ej förtjena afseende.

Hackel (se titeln ofvan p. 433), som synes hänföra den hos oss allmänna formen till subspec. *eurubra* var. *genuina* subvar. *vulgaris*, upptager utom subvar. *arenaria* äfven var. 2 *planifolia* subvar. *γ villiflora* från **Lp.** Ponoj: l. c. p. 141.

Dessutom upptagas följande former: (Subvar. *arenaria* se längre fram). [**Var. alpestris** Hartm. — **L. ent.** björkreg. p: Læst.]

Var. dumetorum (L.) [sub] var. *scopulorum* And. Fenn. (Brenner): Nym. Suppl. p. 338 under namn af *F. * fallax*. — **Nyl.** [Hogland] på sand vid kyrkan!: Brenn. — **Ka.** Lavansaari: Brenn.; exemplaret från Lavansaari tillhör dock enligt Kihlm. *F. ovina* var. *glauca*. — Såsom en mellanform emellan *F. rubra* var. *genuina* och var. *fallax* omnämnes denna form från **Nyl.** Kyrkslätt och Helsing, **Ok.** begravningsplatsen vid Kajana och **Klk.** Keret: Brenner i Medd. XIV p. 142.

Var. multiflora beskrifves af O. R. Fries p. 168.

Var. planifolia (Trautv.) Hack. — **Ob.** Kemi: Brenner i Prot. 6, IV, 1889 (enl. Bot. Not. p. 219), der beskrifning lemnas.

Från **Li.** Inari omnämner Hackel i bref till Kihlm. var. *genuina* subvar. *ε barbata* Hack. Mon. p. 139.

Några former uppräknas dessutom från **Lapp. ross.** af N. I. Fellm., hvarjemte i H. M. F. finnes ett antal dylika. Hit hör dessutom antagligen *F. obliqua γ purpurascens*, som upptages från **Ab.** „in ripis inundatis argillosis cop. sub Stor Heickilä prope Aboam“: J. G. Justander & Z. Tamlander, Observationes historiam plantarum fennicarum illustrantes, Åbo 1791, p. 16, der den beskrifves.

Alla dessa varieteter böra ännu granskas, särskildt är deras utbredning ej utredd.

Festuca rubra subvar. **arenaria** Osb. Fr.

In litoribus marium haud infrequens.

Ad litora marium septentrionalium (fq): Hackel Monographia [vide supra p. 433] p. 140.

Al. Geta prope Finnö: Hult ann. — **Ab.** Pargas st fq: Arrh. Ann. — **Nyl.** ad Fagervik et in insula Jakob-Ramsjö in taeniis: His!; Tytärsaari in arena volubili: Brenn! — [**Ik.** vide Meinsh. p. 432.]

Sat. p in litoribus maritimis: Malmgr.!

Oa. (p) in litoribus maritimis: Malmgr.; fq in litoribus maritimis: Laur.

Lk. Sodankylä ad Mutenia, Seitajärvi, pag. Sodankylä (Blom in H. M. F.): Wainio Not. — **Li.** Koppelo: Wainio Not.

Lp. vide N. I. Fellm.

Spec. in H. M. F. adsunt ex **Al., Ab., Nyl., Ka., Oa., Ob., Lv., Lp., Lt.** et **Im.**

Då denna varietet tydligen förekommer med ganska stor frekvens, har jag ej ansett skäl förefinnas att uppräknat fyndorterna för de särskilda exemplaren.

Festuca elatior L. * **pratensis** Huds.

In maxima parte Fenniae frequenter aut satis frequenter occurrit; inter 64° et 65° (fere) subito rarescit, sed usque ad 65° 50' indicatur.

Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; Ostrobotnia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 453; per totam Scandinaviam usque ad reg. silvaticam inferiorem Lapponiae: And. Gram. p. 20—21; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 825; saepe in pratis siccioribus: Ign. Geogr. p. 352.

A1. (st fq): Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Arrh., Sand., A. Nyl., Sel. et Printz. — **Nyl.** fq: His., W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] Kiiskinkylä: Brenn. — **Ka.** Lavansaari: Brenn.; fq (—fq): Blom; fq: Lindén. — **Ik.** (p): Malm.; [fq: Meinsh. p. 431].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** (fq) in versuris agrorum, pratis siccioribus etc.: Leop.; fq: Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav., Bonsd. et Wainio Tav. or. — **Sa.** fq: Hult. — **K1.** st fq: Fl. Kar. — **Kol.** fq — fq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr., vide etiam Bladh p. 18. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** fq: Winter, Enw., Mela et M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Brand., Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** fq saltem per maximam partem, in Saoneshje ad Schungu cet., in Reg. occ. ad Mökkö et Leppäniemi fq: Norrl. On.; ubiqve in pratis et ad vias: Günth. p. 57.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** in parte australi territorii fq, ad septentrionem versus haud visa: Wainio Kasv., cfr sub **Kp.**; Paltamo Melalaks in insulis: Brenner!; in australi parte par. Puolanka: Brenn. Reseb. p. 72, spec. e Salmi; p: Must. — **Kp.** in parte australi territorii [= **Kb.**, **Ok.**, **Kuus.**, **Kp.** et **Kk.**] fq et adhuc circa Yläkuitjärvi ad Jyväskylä! late sparsa [„isolla levenemisellä“], sed magis ad septentrionem versus haud visa: Wainio Kasv., spec. etiam ex Uhtua!; ad flumen Kemi inter Podushinje [„Podosjim“] et Paanajärvi [„Ponosero“]: Beket. p. 609; Kemi: Selin!

Ob. Liminka fq: Brenn. Ber. 1869, spec. leg. Hellström!; Oulu r: Eberh.; pluribus locis in Kemi et Torneå vidimus: Hellstr. Distr. p. 6; Kemi: Brenn. herb.; r [Haaparanta,] Torneå: O. R. Fries p. 168.

Kuus. st fq: Sahlb. Fört.; Wainio Kasv. utesluter helt och hållet uppg.; då artens förekomst i dessa trakter ej är osannolik, upptager jag den emellertid till närmare undersökning. — Arten upptages Herb. Mus. Fenn. p. 10 både från Finska och Ryska lappmarken (**L.** och **Lr.**); antagligen föreligger något tryckfel.

Festuca elatior subvar. **pseudololiacea** Fr.

Cum f. typica, in quam sensim transit, rarior.

In Karelia ad Ruskiala legitur: W. Nyl. Distr. nomine *F.*

pratensis var. *loliacea*; Eur. plur., sed ubique r: Nym. Consp. p. 825, vide infra.

Al. r: Bergstr.; [Föglö] Degerby: Bergstr. Beskr.; Finström Godby: Arrh. & K!; Geta extra Finnö et Bolstaholm: Hult ann. — **Ab.** Lojo Jalansaari: Tikkanen & Hult herb. — **Nyl.** Helsingfors: Hult herb.; (p): Sæl. Ö. Nyl., spec. ex Askola Grefvas! et Strömfors! — **Ka.** Jääski Vallinkoski: Sæl. ann.

Sat. vide infra. — **Ta.** Sysmä Nordenlund: Unonius! — **Sa.** rr in via pagana prope Utula: Hult! — **Kl.** in Ruskiala: Fl. Kar.

Sb. st r: Mela, spec. e Kuopio! — **Kon.** ad Onegam: Fl. Kar.

Formen finnes troligen på långt flere ställen i landet, åtminstone har jag trott mig se densamma i **Sat.** Karkku och äfven Arrh. har observerat den flerstüdes, men torde, så afvikande den stundom synes, knappt förtjena namn af varietet; åtminstone förefaller det mig, att hvad som här går under detta namn för det mesta endast vore en mager form, framkallad af tillfälliga orsaker. (Nym. Consp. anser den deremot såsom hybriden *Festuca elatior* × *Lolium perenne*, hvilket ej torde hafva sin tillämpning på den här förekommande formen). Flere förf., t. ex. Norrlin, synas derföre fullkomligt förbigått densamma. För vidare undersökning upptager jag emellertid samtliga uppg. som äro mig bekanta.

Festuca elatior L. ** **arundinacea** Schreb.

Ad litora Fenniae australis ad 45° 30' long. satis frequenter — passim invenitur. Ad septentrionem versus usque ad 61° 15' lat. lecta; ibi autem rara, ultra tantum adventicia occurrit.

Fenn. austr. occ.: Fries; in Fennia australi haud infrequens: And. Gram. p. 20; Fenn. mer.-occ.: Nym. Consp. p. 824; Fenn. mer.: Nym. Suppl. p. 338, vide etiam Led. IV p. 353.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr.; fq in litoribus: Arrh.; st fq in litoribus circa fretum Bomarsund: Prim. p. 74. — **Ab.** Korpo Kälö: Tengstr.!, cfr Rupr. Diatr. p. 22 et Zett. & Br.; p — st fq: Arrh.; Pargas p: Arrh. Ann.; Nystad st fq: Hollm.; Uskela Karlberg: K. E. v. Bonsdorff!, vide infra. — **Nyl.** (r) ad Fagervik et in Stor-Ramsjö! in litore Söderstrand in par. Ingå: His., vide infra; Barösund et Ekenäs: Hult comm.; Esbo Rulludd: Kihlm. ann.; Helsingfors Djurgården: Hult comm.; Sibbo Löparö: Sæl. ann.; st fq in taeniis: Sæl. Ö. Nyl., spec. e Strömfors!; p in tae-

niis par. Borgå et Perno: Sæl. Öfvers.; Kymmene: af Forselles!; W. Nyl. non comm. — **Ka.** Lavansaari: Brenn!; vide etiam Rupr. Diatr. p. 22 et Fl. Kar. p. 193.

Sat. r Euraâminne (Simming!): Malmgr.

A1. Troligtvis hänför sig följ. beskrifning öfver en form af *F. elatior* varietas „in Alandia cop. ad litora et sinus maris, altitudinem fere humanam exaequatura. Radix ejus perennis est et gramen ipsum laetum jumentis, hinc magno cum fructu semina ejus transferri, inque pratis conseri possunt“: Tärnstr. p. 56, i sjelfva verket till denna underart, som då ännu ej var åtskild. — **Ab.** „ad Svartå in par. Karis“: His., jfr Alc.; då detta ställe ligger långt från hafvet förefaller uppg. nog anmärkningsvärd; emellertid torde exemplaret från Uskela Karlberg vara säkert, om ej förvexladt med något annat och äfven detta ställe ligger flere mil från hafvet. — **Ob.** en möjl. hithörande form är tagen vid Uleåborg Toppila på barlast (J. A. Sandman): Zidb.

Festuca gigantea (L.) Vill.

Certa tantum ex unico loco Fenniae austro-orientalis 60° 50' lat. et 47° 45' long.

Fenn. austr. (occ.): Fries; Fennia (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 354; Fenn. hab. solum ad Pyhäjärvi in isthmo carelico (J. Sahlberg 1878): Nym. Suppl. p. 338.

Ik. par. Pyhäjärvi nonnullis locis in lucis intra frutices ad Toupila juxta lac. Pyhäjärvi: M. & J. Sahlberg!, cfr Medd. VI p. 206, Bot. Not. 1878 p. 162 et Nym. Consp. p. 824; [r in Isthmo: Meinsh. p. 431].

I östra Finland här o. der: And. Gram. p. 19, den höga frekvensen är alldeles vilseledande; likaså „Scand. (exc. Lapp.)“: Nym. Syll. p. 418. — **Nyl.** „r in alneto ad Kajsaniemi“: W. Nyl., jfr Desideratkat. p. 3; då arten på så många år ej blifvit funnen, måste den hafva varit tillfällig.

Bromus inermis Leyss.

In Lapponia orientali et Fennia maxime septentr.-orientali rarissime lectus est; in Fennia australi autem nescio an adventicius.

Lapp. bor. or.: Fries; Lapp. or. ponoj. (probab. adventit.): Nym. Suppl. p. 337, vide infra.

Nyl. Helsingfors „backsluttning bland bergen utanför Långa

bron 1883⁴: Kihlm. ann., certe adv. — **Ka.** Virolahti Pitkäpaasi: Blom! — [**Ik.** p: Meinsh. p. 434.]

Kk. Keret: Ångstr. p. 51, cfr And. Gram. p. 27, N. I. Fellm., l. c. p. XXI etc. et Beket. p. 609.

Lim. Kantalaks in marginibus agri, Porjeguba fq in iisdem locis, Umba in agro Brassicae consito (etiam herb.): Mela Pl. — **Lp.** Ponoj: Malmberg! et Sahlberg!, cfr Not. XI p. 465 et Knabe Pfl. p. 280; specimina e **Lp.** Ponoj spiculis quam formae typicae majoribus memorabilia: Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Uppgifves oriktigt i Not. XI l. c. såsom ny för floran, då den långt tidigare var uppgifven af Ångström och F. Nylander.

Huruvida Bloms exemplar varit fullkomligt vildt växande torde behöfva utredas; tillsvidare anser jag arten tillfällig i **Ka.**, liksom den säkert är det i **Nyl.** Påpekas bör dock att den förekommer i Ingermanland „stellweise“: Meinsh. p. 434 — äfven på Karelska näset l. c. p. XXXVI — och är allmän i de öfriga Östersjöprovinserna: Klinge p. 83. Deremot antager jag i motsats mot Nym. Suppl. att arten i **Lapp. ross.** och **Kk.** är fullkomligt vild, då den förekommer på flere, ej synnerligen långt från hvarandra belägna ställen och i de angränsande delarne af Ryssland är mer eller mindre allmän, se Kusn. p. 146 m. fl.

Märkas bör att Ruprecht från Samojedernas land beskriver var. *grandiflorus*: Fl. Samoj. p. 61; sannolikt är vår form identisk med denna.

Bromus erectus Huds.

På en odlad gräsplan i Botaniska trädgården tillsammans med *Lolium perenne* och *Avena elatior*: Sælan i (Prot. 6, XI, 1886) Medd. XV p. 188 o. 189.

Bromus tectorum L.

In Alandia rarissime et nescio an adventicius invenitur.

Ins. Aland. (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 359; Fenn. austr. occ.: Fries; Aland. ad Bomarsund: Nym. Suppl. p. 337.

Al. in ruinis ad Bomarsund: W. Juslin!, cfr Medd. VI p. 191 et 201; in Herb. Mus. Fenn. II p. 127 adventicius esse existimatur. — **Nyl.** Helsingfors ins. Sumparn in saburra navali: Sæl. herb. (1874 et 1878).

Då denna art 1877 inlemnades af E. Juslin, hade den ej blifvit bekräftad för finska floran på många år och ansågs således såsom ny. I hög grad vilseledande äro f. ö. uppg. „i södra Finl. här och der“: And. Gram. p. 29 och Scand. (exc. Lapp.): Nym. Syll. p. 419. (Den senare rättas af Nyman sjelf).

Upptages i Wirz. M. S. från Åbo och Helsingfors, men har ej hittills återfunnits vid Åbo.

Bromus secalinus L.

In australi et media parte Fenniae occidentalis plerumque passim—rarius occurrit. Supra 63° et in Fennia orientali rare-scit, sed in parte maxime occidentali ad circulum polarem fere lectus est. Nisi in agris secalinis aut Tritico vulgari consitis vix obuius, ubi nonnullis annis satis copiose aliis parcius invenitur.

Till.; Kalm; maxima pars Fenniae: Fries; Ostrobothnia (F. Nylander): Led. IV p. 365; in agris ubiqve, ubi secale colitur: And. Gram. p. 31; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 822.

A1. p: Bergstr.; Sund!, Finström: Bergstr. Beskr.; Geta in vicinitate templi: Hult ann.; Geta Bolstaholm: E. Reuter; Eckerö Storby, Finström Bergö et Godby, Lemland Knutsboda et Flaka, in taeniis non adn.: Arrh. & K.; [Sund] st fq in agris secalinis: Prim. p. 74. — **Ab.** p: Zett. & Br. et Arrh. Ann.; Kakskerta: Sæl ann.; Uskela (r): Nikl!; Nystad Huvila: Hollmén!; st fq: Sand.; (fq): A. Nyl.; p: Sel.; p Svartå: His.; Vihti (fq): Printz, vide etiam Leche p. 24. — **Nyl.** p Fagervik!: His.; p: W. Nyl.; Helsing Nordsjö (Chydenius): Sæl. ann!; Thusby: Åstr. & H.; st r ut in Borgå, Strömfors, Artsjö et Hogland: Sæl. Ö. Nyl., cfr Brenn. — **Ka.** Sippola et Haapasaari!: Sæl. Ö. Nyl.; Vainikka: Nervander!; r Kaukola in vicinitate templi: Lindén; Blom non comm. — **Ik.** p: Malmb., spec. e Pyhäjärvi Konnitsa!; [fq in tota Ingria: Meinsh. p. 434].

Sat. p: Malmgr.; Huittinen: Lydén; st r — p Karkku Järven-taka a. 1879 copiosissime, postea multo minore frequentia, Kauniainen, Mauri multis annis, Birkkala Korvola Kouhi cop. etc.: Hjelt. — **Ta.** aestate 1875 st fq, 1876 st r: Leop.; Hauho: Herk.; Orivesi: Salov. p. 7; in agris praecipue secalinis, quibusdam annis st fq, aliis parcius: Norrl. s. ö. Tav.; [par. Gustaf Adolf] (r) ad Kalho: Bonsd!; Sysmä Värilä (Blom), Nya Olkkola: Unon.; (rr) Korpilahti Mutanen: Wainio Tav. orl., cfr l. c. p. 39. — **Sa.** st r, in agris pagi Utula! cop.: Hult; Villmanstrand: Sælan!; Nyslott: O. Carlenius! — **K1.** p: Fl. Kar.; r Hiitola Vavoja in agris secalinis: Lindén!; Uukuniemi: Nikl!; Pälkjärvi Tyydinsaari, Impilaks (!) prope

Neulaislampi: Hjelt, cfr Hjelt Ant. p. 46. — **Kol.** rr in agris ad Vosnessenje [=cum praecedente]: Elfv.; ad Petrosavodsk indicatur (Sahlberg): Norrl. On.

Oa. p: Malmgr., spec. e Solft; Närpes: Nordl. p. 19; r Oravais: Laur. — **Tb.** Pihlajavesi in deusto (Lang!): Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** [Kuopio] (fq): Mela, spec. e Kuopio Pujonsarvi! — **Kb.** Kide: Brand!; Liperi Ojanlaks: Europæus & Hällström!; Wainio Kasv. tantum ex **Ok.** enum. — **Kon.** certe indagandus, vide etiam Günth. p. 57.

Om. (p): Hellstr. — **Ok.** Sotkamo in pago Ylisotkamo: Malmgren!, cfr Wainio Kasv.; [Kajana] (st fq): Must.

Ob. in agris (paludosis) (fq): Jul. p. 274; Uleåborg Toppila in saburra 1886 et antea parce (var. *mutica*): Zidb.; Uleåborg in saburra: Hough.; Oulu r: Eberh!; Muhos ad Montalampi: Brenner!; Simo inter Marrostenmäki et Ruikka: Hjelt; [(p): O. R. Fries p. 168]; Rovaniemi: Nyberg! et Brenner!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Tydligt är att denna art liksom *Avena fatua* och *A. strigosa*, ehuru vida mer spridd än dessa, endast på sitt och vis kan räknas till Finlands vilda växter. För min del har jag sett den ymnigast i hveteåkrar.

Bromus arvensis L.

In Fennia australi raro et in multis plagis omnino non occurrit. Ad septentrionem versus ad 63° fere sponte inveniri indicatur, ulterius tantum in saburra etc.

Kalm; Fenn. austr. occ.: And. Gram. p. 30; Fenn. mer-occ.: Nym. Consp. p. 823; Fenn. mer., med.: Nym. Suppl. p. 337.

A1. (st r): Bergstr.; Föglö: Bergstr. Beskr., jam a Radl. p. 192 adn. — **Ab.** Halikko in agro praedii Toppjoki: U. Collan!; Nystad [Uusikaupunki] Birkholm Huvila: Hollmén! — **Nyl.** Helsingfors Broholmen et „villan Ahlkärr“ [ut videtur advent.]: Wainio herb.; Helsingfors Sumparn, Thölö, adv.: Sælan!; Perno: W. Grefberg!; Hogland [r] Pohjakylä: Sæl. Ö. Nyl!, cfr l. c. p. 22 et 23, Brenn. et l. c. p. 7. — [**Ik.** in agris, sed etiam (fq) in hortis et in saburra: Meinsh. p. 434—435.]

Sa. Villmanstrand intra castra adventicius: Sælan!; Nyslott: O. Carlenius!, vide infra. — **Kol.** rr in agro ad Vosnessenje: Elfv.!

Sb. Kuopio Räimä: Malmberg!; Kuopio Rönönsaari: Buddén, vide ceterum infra. — **Kb.** Kide: Brand! — **Kon.** r Koikari! ad Kendjärvi (!) et Perttiniemi (Simming): Norrl. On., vide etiam Günth. p. 57.

Största delen af Finl.: Fries; tillfällig i största delen af Finl. vore riktigare. — Gamla Finl.: Knorring p. 29; uppgiften har hittills ej blifvit bekräftad, då Kide ej torde afses. — **Ab.** Åbo vid slottet: E. Reuter; antagligen på barlast? — **Sat.** Kyrö: Asp; uppräknas äfven af Gadd Sat. p. 47; för min del har jag endast sett arten i Karkku Järventaka trädgård, dit den kommit med tyskt höfrö (jfr ofvan p. 393 under *Trisetum flavescens*), men den försvann efter några år. — **Ta.** Hauho: Herk.; uppg. behöfver bekräftas. — **Sa.** Mähända är arten äfven vid Nyslott tillfällig. I Herb. Mus. Fenn. II p. 28 hade då **Sa.** bort inneslutas inom parentes. — **Oa.** Vasa på barlast: O. Hallstén!; Vasa ångqvarnen 1879—1883: Laur.!, se äfven under **Br.** **patulus*. — **Sb.** upptages såsom „tavallinen“ i Kuopio trakten af Mela, men detta förefaller mig mindre troligt. — **Om.** Loh-taja bland odladt gräs (Ch. Keckman): Zidb. — **Ok.** Kuhmo, se under **Br.** **patulus*. — **Ob.** Kemi fq: Jul. Fört. p. 102, åtminstone icke vild; Uleåborg Toppila 2 à 3 stånd 1883 o. 1885: Zidb.; [r: O. R. Fries p. 168, antagligen på barlast].

Bromus arvensis **patulus* M. K.

Errone tantum in flora nostra indicatur.

„W. Nylander novum florae patriae inserendum legit *Bromum* in superiore parte par. Sotkamo Kuhmo d. 22 Aug. 1843... Ex auctoritate Ill. Friesii esset *Br. patulus* M. et K.“: Hellstr. Distr. p. 17, der formen beskrifves, jfr Fries p. 248, And. Gram. p. 31, Nym. Syll. p. 419, Wied. & W. p. 73, Wainio Kasv. och Must. p. 54. Det enda exemplar som finnes är taget vid stranden af Ontojärvi!, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 10 not, men formen eftersöktes der förgäfvades af Brenner, se Brenn. Reseb. p. 74 och torde derföre derstädes hafva varit tillfällig. Dessutom är den här tagna formen ej den utländska *Br. patulus*, se t. ex. Sv. Murbeck i Bot. Not. 1887 p. 149 och isynnerhet i Bot. Not. 1890 p. 67, jfr äfven Bot. Centralblatt XXXI (1887) p. 324. Exemplar från **Oa.** Vasa ångqvarn 1879: Hjelt! och 1882: Hasselblatt!, som blifvit hitförda, tillhöra äfven med säkerhet enl. Murbeck i Bot. Not. 1890 p. 67 not *Br. arvensis*; att arten på sistnämnda ställe är fullkomligt tillfällig torde ej behöfva påpekas, ehuru den nära på alla år förekommer derstädes (äfven tagen af Laur.!).

Bromus commutatus Schrad.

In saburra rarissime inveniri indicatur.

Ob. Uleåborg på barlast (S. W. Liljebloom): Brenner i (Prot. 5, IV, 1884) Medd. XIII p. 186, jfr Brenn. Flor. p. 212. Huruvida bestämningen är riktig känner jag emellertid ej.

Bromus mollis L.

In Alandia frequenter — satis frequenter provenit; in reliqua Fennia imprimis austro-occidentali passim; ad septentr.-orientem versus subito rarescit et supra 60° 50' lat. et trans. 43° 20' long. intra territorium vix nisi adventicius occurrit.

Kalm nomine *Br. hordeaceus*; Eur. tota exc. . . Lappon. Fenn. plur.: Nym. Cons. p. 823; Fenn. hab. solum in mer.-occ.: Nym. Suppl. p. 337.

A1. (st fq): Bergstr.; Lagnesjär, Lemland fq in collibus aridis: Tengstr.; fq: Arrh.; fq ut *Br. secalinus*: Prim. p. 74; var. *glabratus* (Lindgr.) in taeniis [“C.,”] p: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** p: Zett. & Br., spec. adsunt e vicinitate Stor-Heikkilä!, Pargas! et Nådendal!; Nystad (st fq): Hollm!; Nagu Emholm: Arrh.; Pargas p, in calcariis insulae Ålön st fq cum f. *nana* (Weig.): Arrh. Ann.; Kimito (!) Söderlångvik (E. Juslin): Hult coll.; Halikko Toppjoki: U. Collan!; Bromarf Skata, Kansjärvi: Sand; Hangö Drottningberget copiose: Sæl. ann., spec. ex Hangö leg. alumn. Böcker!; [Pojo] (p): A. Nyl.; Pojo Billnäs: Hult coll. et Wainio herb. — **Nyl.** r Ingå in taeniis in Stor-Ramsjö! et ad Fagervik! His.; [Helsingfors] Mjölö: W. Nyl., spec. vidi in Sæl. herb.; [Helsingfors] ad balnearium: W. Nyl. p. 70; Helsingfors Sumparn [forsitan adventicius]: Sæl. herb.; Helsingfors in monte prope „Långa bron“ cop. 1883: Kihlm. ann.; Sibbo Krämaröarna copiose: Sæl. ann.; Borgå Pörtö: Brenner!; var. *glabratus* (Lindgr.) Helsingfors coemeterium novum adv.: Sæl. herb. — [**Ik.** in tota Ingria: Meinsh. p. 435.]

Största delen af Finl.: Fries, tydligen oriktigt. — Finland med undantag af de nordliga trakterna allmän: And. Gram. p. 34; en fullkomligt vilseledande uppgift, som antagligen är bygd på analogislut. Anmärkningsvärdt är emellertid att arten ej alls uppgifves från **Sat.** — **Ta.** Tavastehus „vid stationshuset“: O. Collin!; måhända tillfällig, hvarföre vidare undersökning erfordras. — **Om.** på barlast: Hellstr. p. 137; Lohtaja bland odladt gräs (Ch. Keckman): Zidb. — **Ob.** var. *glabratus* Toppila 1 à 3 stånd, Kemi äfven på barlast; Zidb.; Kemi: Enwald & Hollmén!

Angående var. *glabratus* (Lindgr.) jfr äfven Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Brachypodium pinnatum (L.) PB.

In Fennia australi usque ad 62° ad septentrionem versus raro obvium; in interiore parte in nonnullis plagis satis raro—passim occurrit, in Fennia orientali autem nondum visum est.

Kalm; in pratis et pascuis aridis nec non in collibus apertis duris per meridionales Fenniae provincias: Wirz. Prodr. p. 29; Fenn. austr. occ.: Fries; satis latam habere videtur distributionem, in Tavastia adhuc et in Karelia supra Ladogam viget: W. Nyl. Distr.; Fenn. mer.: Nym. Suppl. p. 343, vide etiam And. Gram. p. 15.

Al. (rr): Bergstr.; [Kökar] Idö, Geta: Bergstr. Beskr.; in collibus («fq») in Geta et Hammarland: Tengstr.; Hammarland Frebenby: Hult ann.; Kökar Idö: Brenner! et Arrh.; Geta Bolstaholm: E. Reuter; Jomala Ytternäs: Bergroth. — **Ab.** ad Kathrine-dal (C. J. Arrh.): Zett. & Br.; „på skogsbackar i Suikila gärde“: Leche p. 10 [forsitan incertum]; Vihti r Irjala in prato Kirveskallio: Printz; Vihti etiam in Olkkala Joensuu: af Hällstr., spec. vidi in herb. Bot. Byt. — **Nyl.** Thusby Mariefors: Sæl. ann.; r Borgå! ad Valkijärvi prope Karsby, in Orimattila ad Käkälä [specie Teräniemi!] (Westfelt): Sæl. Ö. Nyl.; Mäntsälä Andersberg: Sælan! — **Ka.** et **Ik.** nondum visum.

Sat. r Kyrö: Malmgr.; (st r —) p Tyrvää ad Isojärvi, Karkku Järventaka Torseva!, prope Soini!, Kauniais in hortu, ad Jaakkola in vicinitate lac. Launiaisjärvi, prope Joenalho et ad Niemi, Kulju Niemi!, Mouhijärvi inter Salmis et Savia, Birkkala prope Nokia et Helvetinahde, ad Tyrkkylä et Keho, Tavastkyrö Haukijärvi: Hjelt. — **Ta.** p [Luopiois] Aito, Haapamäki, Haltia, ad templum par. Luopiois, Padankuosi, [Sahalahti] Haapaniemi: Leop.; Lempäälä ad viam ferratam inter Lempainen et Viiala: Hjelt [forsitan confirmationem desideret]; Sääksmäki r Rautu: Tikk.; Tam-mela: Hellström!; [Tavastehus] r: Asp. & Th., spec. leg. Hertzman!; Lammi p — st r: Leop. ann.; in collibus apertis in parte septentrionali p, [Asikkala] Kurhila (Silén), Koski, etiam in saltu publico Evo! et in Padasjoki Kasniemi: Norrl. s. ö. Tav.; Hollola Nygård parce: Norrl. ant.; Asikkala (p): Nikl.; Sysmä Nya Olk-

kola: Unon! — **Sa.** Imatra: Fl. Kar!., cfr Hult, spec. etiam leg. Sælan! — **Kl.** r Ruskiala: Fl. Kar!.; Uukuniemi: Nikl!

Kb. Kide (Arppe): Chyd., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Ab.: Herb. Mus. Fenn. p. 10; troligtvis afses ett exemplar från Kathrinedal (se Zett. & Br.), men detta finnes ej vidare i samlingen.

Då detta gräs blommar ganska sparsamt, förbises det lätt, hvarföre jag tror att det kommer att uppvisas på många ställen utöfver de nu angifna.

Brachypodium silvaticum (Huds.) Roem. & Sch.

In Alandia rarissime invenitur. Anno 1865 primum e Fennia commemoratum est.

Aland. (C. J. Arrhenius 1863): Nym. Suppl. p. 343.

A1. Föglö Gripön: C. J. Arrhenius!, cfr Diar. 16, XI, 1865; Geta prope Bolstaholm: Hult ann!.; Finström Bergö, Lemland „Flaka holmen“: Arrh. & K.; e Finström Bergö etiam adn.: R. & Ch. E. Boldt, e Lemland „Flaka holmen“: Laurén!

Nardus stricta L.

In nonnullis Fenniae plagis frequentissime — frequenter et copiose — copiosissime, in aliis autem tantum satis frequenter invenitur. In Lapponia plerumque satis frequenter (interdum passim aut rarior, interdum frequenter) usque in regionem alpinam inferiorem progreditur.

Kalm; locis arenosis et sterilibus humidiusculis per totam Fenniam usque in Lapponiam subsilvaticam, Kuttainen: Wirz. Prodr. p. 27; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam: And. Gram. p. 122; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 846, vide etiam Led. IV p. 324 et Ign. Geogr. p. 352 (infra impressa).

A1. st fq: Bergstr.; (fq): Sæl. ann. — **Ab.** st fq: Zett. & Br.; circa Aboam fq: Arrh.; Pargas st fq — p: Arrh. Ann.; fq: Sand., A. Nyl., Sel. et Printz. — **Nyl.** st fq: His.; fq: W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; p in pratis: Brenn. — **Ka.** fq: Blom; fq: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 471].

Sa. st fq: Malmgr.; fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Asp. & Th., Bonsd. et Wainio Tav. or.; fq: Norrl. s. ö. Tav. — **Sa.** fqq

interdum cop.: Hult. — **Kl.** st fq: Fl. Kar.; fqq: Backm. et Hjelt. — **Kol.** fqq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; fq: Laur. — **Tb.** st fq: Broth.; cop.: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Enw.; fqq: Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Eur. & H.; st fq—fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fqq et copiosissime, in pratis subhumidis part. atqve in siccis, macrioribus saepe fere totam vegetationem graminosam efformans: Norrl. On.; ubiqve: Günth. p. 58.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** ad meridiem versus [**Kb.** etc.] st fq—fq, ad septentrionem versus p—st fq: Wainio Kasv.; fq: Must. — **Kp.** st fq—fq: Wainio Kasv.

Ob. fq: Jul. p. 272; [p: O. R. Fries p. 169]; (st fq): Hjelt & H., vide sub **Lapp. fenn.** — **Kuus.** p—st fq: Wainio Kasv. — **Kk.** p—st fq: Wainio Kasv., vide sub **Ok.**

Lapp. fenn. per totum territorium, in interiore parte tantum in declivibus inferioribus montium subalpinorum Lainio- et Pyhätunturi copiose vidimus, ceteroquin, ut putaverimus, st fq, sed minore copia in campis, ripis etc.: Hjelt & H.; in campis herbidis lucisque siccioribus p et parce: Blom Bidr.; in silvaticis partibus omnium Lapponiarum p, (a me vero neque in alpinis neque in subalpinis visa): Wahlenb. p. 19; fq: Fellm. Lapp.; in Kemijärvi st fq abundanterqve ad Luusua, pag. Kemijärvi, Kostamusperä et Vuostimovaara, Sodankylä ad pag. Sodankylä et Kaaretkoski, Inari ad flumen Iivalojoki abundanter: Wainio Not.; Pallastunturit reg. subalp.: Hjelt; st fq in omnibus regionibus: Hult Ant.; in alpinis Muotkatunturit, ubi terminum betulae longe superat, et in alpinis Utsjokiae st fq—fq, neque alibi videtur esse rara, Pietarlauttasoavi NO 420, Peldoavi SO 490, Kuarvekodis h. 431, [Rastekaisa 261]: Kihlm. Ant.; fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 95. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.]

Lapp. ross. ad flumina Lutto et Tuloma: Fellm. Ind.; p usque ad insulam Kildin maris glacialis (F. Nylander) et pagum Tshavanga tametsi rarior: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLIII (et LI) et Beket. p. 608; Nuotjavr: Enwald & Hollmén!; Tshapoma, Pjalitsa, Devjatoi etc.: Mela Pl.; Tsipnavolok: Brotherus!; inter Nisjavr et Ayrmanjavr, Keinjavr: Broth. Reseb.; Ponoj et Katschkofka: Kihlm.

Om detta gräs nämnes att det är ofta rådande på magra hårdvalls och fuktiga ängar: Ign. Geogr. p. 352.

Lolium perenne L.

In Alandia frequenter inveniri indicatur, ceterum in Fennia australi raro—rarissime usque ad 62° 30' (in Fennia orientali, ubi rarissime invenitur) occurrit. Quod saepe colitur, supra hos terminos nonnunquam disseminatur.

Till. ex O. Hjelt Nat. p. 42, vide infra; Kalm; Fenn. austr. occ.; Fries; Fenn. mer. or.; Nym. Consp. p. 845.

A1. (p): Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** Nystad Birkholm Niitynniemi: Hollm., vide ceterum infra. — **Nyl.** Mjölö: W. Nyl.; r Lovisa! in campo [exercisplanen]: Sæl. Ö. Nyl., vide ceterum infra. — **Ka.** r in vicinitate fluv. Vuoksi, Kaukola prope templum in marginibus agri: Lindén! — **[Ik.** tantum in nonnullis plagis Ingriae [stellweise], Parkala [Pargola], Lachta, Murina: Meinsh. p. 428.]

Sat. r Vesilahti Kurala ad pagum et in vicinitate ejusdem usque ad Niemi: Hjelt! — **K1.** (p) usque ad Ladogam borealem: Fl. Kar.; r Hiitola Vavoja: Lindén; Jaakkima Lahdenpohja in ripis: Hjelt; Parikkala: M. Verving!; Uukuniemi! et Kirjavalaks!: Nikl. — **Kol.** r Mandroga: Elfv!

Kon. rr Kendjärvi [spec. adscriptum „Kontschosero“] (Kullhem!): Norrl. On.; in ripa lacus „Kasaranda“ [nonne Kusaranda]: Günth. p. 57; Shungu ad marginem viae publ., Kusaranda st copiose ad margines agri: Kihlm., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Hvad Till. angår, så hänför O. Hjelt Försök p. 244 *Zizania lolium* till *L. temulentum*. — Till. Icon. 112 hänföres af O. Hjelt Nat. p. 55 till *L. perenne*, af Fries Öfvers. åter till *L. temulentum*; för min del synes mig den i teckningen framställda växten hafva långa skärm, men icke borst, hvarföre *L. linicolum* är minst lika sannolik. — „Ad vias et in sterilibus per provincias patriae australes, Hattula, Karkku“: Wirz. Prodr. p. 27; uppgiften är osäker, särskildt gäller detta den senare fyndorten, jfr under **Sat.** — Finland med undantag af arktiska delen: And. Gram. p. 13; kan blott gälla arten såsom odlad. — **Ab.** r Åbo (!): Zett. & Br.; ehuru arten i esplanaderna förekommer i stor mängd, torde den enl. Hollm. ingenstädes vara vild; äfven Arrh. upptager den blott såsom odlad i Åbo och Pargas. — På åkerrenarna, Nummis: Leche p. 37; torde möjl. afse *L. linicolum* (se ofvan under Till.); lokalen öfverensstämmer dock bättre med *L. perenne*. — Huruvida denna art i Lojo (se under formerna) är ursprung-

ligen vildt växande synes mig äfven böra undersökas. — **Nyl.** Fagervik, Helsingfors (!) flerstüdes, men möjligen först inkommen: Hult coll.; Helsingfors förvildad: Sæl. ann. och herb.; Esbo förvildad: Kihlm.; Helsingfors Sörnäs på barlast: Hjelt & Hollm. — Hogland Pohjakylä: Sæl. Ö. Nyl., jfr Brenn.; exemplaret hör dock till *L. linicolum*. — **Sat.** Karkku! Järventaka odlad och under några år förvildad, men har sedermera totalt försvunnit: Hjelt, jfr Alc.; Wirzéns uppg. förefaller derföre osäker; i Vesilahti förekom arten på åkerrennar, backar, etc. och är säkert fullt vild. Den upptages äfven från Kyrö: Asp och Tyrväi: Warel. (blott *Lolium*), men dessa afse snarare *L. linicolum*, som ej upptages, ehuru den ingalunda är sällsynt. — **Ta.** Hauho: Herk.; Hattula: Wirz. Prodr.; uppgifterna äro osäkra och hänföra sig måhända till odl. exemplar. Arten finnes äfven från Sysmä Nya Olkkola trädgårds gräsmatta: Unonius! — **Oa.** Närpes: Nordl. p. 19; uppgiften behöfver bekräftas, då arten möjl. är odlad eller uppg. gäller *L. linicolum*. Vasa ångqvarnen och ångbåtsbryggan, Hofrättsparken och på några gårdar: Laur. — **Om.** [Gamla Karleby] på barlast: Hellstr. p. 137. — **Ok.** Kajana Miettula: Brenner! under namn af *L. linicolum*, jfr Must. p. 54; säkert tillfälligt. — **Ob.** Uleåborg: Brenner! och S. W. Liljebloom!; antagligen på barlast. Kemi: Enwald & Hollmén!; Kemi 1883 o. senare, Uleåborg 1886—87 antagligen afsigtligt odlad eller inkommen jemte annat fodergräsfrö: Zidb.; äfven O. R. Fries p. 168 upptager den såsom tillfälligt.

Bland de såsom säkra anförda uppg., är det möjligt att några, såsom uppg. från **Nyl.** Lovisa, **Kl.** Parikkala (möjligen äfven Niklanders), i själfva verket hänföra sig till odl. exemplar. Artens nordgräns skulle härigenom i allmänhet falla något under 62°.

En form hvars axfäste är skenbart grenigt (jfr Hartm. p. 488) finnes från **Al.** Godby: C. J. Arrhenius! — **Nyl.** Helsingfors: Tikkanen!; Borgå nära Hammars: Gadolin! — H. Lindberg förevisade par missbildade former tagna vid Helsingfors och på Solhem i Lojo: Prot. 7, XII, 1889.

Var. *aristatum* And. — **Ab.** „ad Svartå in par. Karis, sed tantum in horto (initio satum)“: His. — **Nyl.** [Helsingfors Sörnäs på barlast!] ganska talrikt: Sæl. exk. En dylik form, som dock möjligen tillhör följ. art, finnes äfven från **Oa.** Nya Vasa: Laur. herb., men enl. uppg. tydligen införd med jord.

L. multiflorum Lam. — **Oa.** Vasa förefanns i mängd på vissa gårdar: Laur., se äfven just ofvan. — **Ob.** Toppila 1882 2 à 3 stånd samt [Uleåborg] i en trädgård, trol. odlad: Zidb., jfr f. ö. Bytesk. III, Brenn. Flor. etc.

L. italicum Al. Br. — **Nyl.** Helsingfors Kajaniemi: Palmén i Prot. 2, II, 1867! Ett dylikt exemplar, som Palméns finnes äfven af Tikkanen! från Helsingfors. *L. italicum* uppgifves f. ö. från **Ab.** Åbo: Hollmén! och **Nyl.** Helsingfors Sörnäs på barlast 1879: Hjelt & Hollm. — Bestämningen af dessa exemplar torde dock ej blifvit granskad, och i hvarje händelse förekommer ingendera af dessa arter verkligt vildtväxande.

Lolium linicolum Al. Br.

In agris lino consitis, saltem in nonnullis plagis, saepe invenitur. In aliis locis vix usquam lectum est, ut tantum lini comes, etiam ad septentriones versus usque ad 65° 20' esse videatur.

Maxima pars Fenn.: Fries; in Fennia tam longe quam Linum colitur: And. Gram. p. 58; Fenn. mer., or.: Nym. Consp. p. 844 nomine *L. remotum* Schrk.

Al. ins. Aland. (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 344; Eckerö Storby: Hult herb.; Jomala (!) Löfdal, Geta Vestergeta: Arrh. & K.; Geta Finnö, Saltvik in vicinitate Qvarnbo: R. & Ch. E. Boldt. — **Ab.** in vicinitate urbis Åbo p: Arrh.; Nystad cop. in omnibus agris lino consitis: Hollm.; Pargas p: Arrh. Ann.; Uskela: Nikl.; Tenala: E. Juslin!; Bromarf Håkansarf in agro lino consito: Sand.; Karis ad praed. sacerdotis et Lojo Kihilä: Tikkanen & Hult herb.; Lojo Gerknäs Stenkulla, Kaijola (Hult) verisimiliter haud infreqvens in agris lino consitis: Ch. E. Boldt; Vihti («fq»): Printz, cfr W. Nyl. p. 205 et 212; a ceteris auct. non adn. — **Nyl.** Mörskom et Strömfors!, verisimiliter etiam in aliis locis: Sæl. Ö. Nyl.; Strömfors Reimars: C. J. Arrh.; Hogland: Strömborg & Sælan! nomine *L. perenne*. — **Ka.** (rr) Säkjärvi ad pag. Nurmela: Blom!; r Jääski Kärkkälä parce in agro lino consito: Lindén! — **Ik.** p: Malmb., spec. e Sakkola Sudenhäntä!

Sat. («r») Tammerfors (Karsten): Malmgr.; in interiore parte saltem p—st fq: Hjelt! — **Ta.** p: Leop.; Sääksmäki Huittula: Kihlm. herb.; [Tavastehus] (r): Asp. & Th.; in agris lino consitis st fq quamquam parcius: Norrl. s. ö. Tav.; Jämsä: Nikl.; [Längelmäki] Länkipohja: Sælan!; Sysmä Värilä in agro lino consito (Blom): Unon.; st fq: Wainio Tav. or.! — **Sa.** [Ruokolaks] (rr) unicum spec. in agro lino consito in pag. Utula repertum: Hult!; Joutseno Leppälä copiose: Sæl. ann.! — **Kl.** saltem ad Sortavala! (Relander): Fl. Kar.; Uukuniemi: Nikl.! — **Kol.** adhuc non visum.

Oa. Storkyrö: Alc. — **Tb.** nondum adn. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio Pujonsarvi!; Pielavesi: Lundstr., spec. e Pielavesi Tuovilanlaks! — **Kb.** p sed parce in agris lino et interdum hordeo consitis per maxime australem partem territorii: Wainio Kasv., spec. e Lieksa Nevala! — **Kon.** tantum ad Kendjärvi [Kontschosero] adhuc est lectum (Kullhem!): Norrl. On.

Om. r Kronoby!, in omnibus locis, ubi linum colitur: Hellstr.; Lohtaja: Zidb., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127. — **Ok.** r Paltamo Mattila: Must., vide etiam Wainio Kasv. sub **Kb.** — **Kp.** usque ad vicinitatem lac. Ylä-Kuittijärvi!: Wainio Kasv., vide sub **Kb.** et cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127, spec. ex Uhtua Jyväskylä!

Nyl. W. Nyl. p. 53 framhåller att arten ej iakttagits i Helsingfors trakten; att detta fortsättningsvis vore fallet, synes mig mindre sannolikt.

Lolium temulentum L.

In Fennia australi interdum cum aliis seminibus introductum legitur.

Till. under namn af *Zizania lolium*; Till. Icon. 112 enl. Fries Öfvers., (jfr under *L. perenne*): „in agris segete, ut dicunt, vernali satis provinciarum meridionalium et mediarum. Karkku, Sastmola“: Wirz. pl. off. p. 9, jfr Led. IV p. 345; „in segetibus vernalibus per omnes patriae meridionales et medias provincias. Leppävirta“: Wirz. Prodr. p. 28; södra el. vestra Finl.: Fries; i östra Finland: And. Gram. p. 12, bör enl. rättelserna l. c. p. XIV vara södra Finl.; Gamla Finland: Knorr. p. 29, jfr äfven Wied. & W. p. 35; Södra Finl.: Brenn. Flor. p. 210. — **Ab.** [Pojo] p: A. Nyl., jfr Led. l. c.; Vihti r Vanhala bys åker: Printz; exemplar från Vanhala Juotila har jag sett i Hults herb. — **Sat.** Eura Kauttua: Brander!, jfr Prot. 24, X, 1862, då den uppgafs såsom ny för floran, jfr Suomen Kasvio p. 158; Kyrö: Asp, uppräknas äfven af Gadd Sat. p. 47. — **Ta.** Orivesi „är införd med linfrö från Revel“: Salov. p. 8; Lammi Ronni 1872 med utländskt utsäde, liksom 1874: Leop. ann.

En stor del af de äldre uppg., t. ex. Wirzéns, torde afse *L. linicolum*, som ej alls upptages, jfr äfven Till. (under *L. perenne*). Uppgifterna från Vihti, Eura och Lammi äro fullt säkra, men de från **Ta.** synas bevisa att arten endast bör betraktas såsom tillfällig, jfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127. — Tilläggas må att arten i Norge har på ett påfallande sätt aftagit i ymnighet under de senaste tiderna: Schüb. Virid. p. 277.

Var. *arvense* (With.). — **Al.** Jomala (Finska Museum): Bergstr. p. 132, jfr Fört. 1852 p. 51, men Tengströms exemplar, som härmed afses och äfven kallats *L. perenne* β *tenue* hör till *L. linicolum*, hvarföre Bergstr. ej heller i sin beskrifning upptager arten. — **Sat.** Kyrö: Asp under namn af *L. arvense*, men att härmed afses *L. linicolum*, torde vara säkert.

Lepturus incurvatus (Roth.) Trin.

Upptages i de två förra uppl. af Byteskat., men sannolikt oriktig!, då de exemplar från **Nyl.** Helsingfors som legat till grund för uppg. t. ex. i Prot. 5, X, 1867 och hvilka förefinnas i några herbarier, enligt Hult coll. äro tagna i Botaniska trädgården, der arten odlas. I Mela herb. finnes arten enl. uppgift

af Botaniska bytesföreningen från Åland, men uppgift om hvem som tagit exemplaret saknas, hvarföre måhända förvexling föreligger.

Triticum repens L.

In Fennia et Lapponia australi frequenter invenitur, ad septentrionem versus copia minuitur et in Lapponia septentr.-orientali vix occurrit.

Fq in tota Fennia inveniri omnes fere consentiunt auctores, cfr Till., Kalm; cop. in hortis et agris: Hell. p. 3; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; per totam Scandinaviam usque ad regionem subalpinam fq: And. Gram. p. 4; in tota Europa: Nym. Consp. p. 841, vide etiam Leche p. 28 et Led. IV p. 341.

Lapp. fenn. fq in cultis, praecipue in limitibus agrorum cop., et ad ripas, ambobus locis haud raro arista longa: Hjelt & H.; in locis graminosis ad culta st fq, etiam in declivibus arenosis interdum qvamvis parce provenit, forma quaedam ad *Tr. violaceum* valde vergens in ripis arenosis reperitur: Blom Bidr.; ad domos inqve cultis Novaccollarum totius Lapp. p cop., ut etiam ad litora deserta fluminis Iivalojoki Kemensis repertum: Wahlenb. p. 44; in cultis ubiqve: Fellm. Lapp.; fq in Kemijärvi et saltem usque ad Kaaretkoski in par. Sodankylä verisimiliter etiam in Kuolajärvi, saepe etiam sat abundanter, Inari in clivis litoralibus ad Kuttala fq, in Tablusaari, etiam ad Kögäs prope Mare glaciale: Wainio Not.; Kittilä, Inari haud vero in Utsjoki: Sæl. kat.; ad ripam fluvii Lurojoki prope molas praedii Korvanen: Hult Ant.; in ripa alta ad pag. Kyrö et in campo deusto Secali consito ad Toivoniemi: Kihlm. Ant. — [**L. ent.** reg. subalp. p: Læst.]

Lapp. ross. haud infreqvens: Fellm. Ind.; in parte merid. occ. p: N. I. Fellm.; Kantalaks, Porjeguba: Mela Pl.; Kenoverskij inter Pjalitsa et Tshapoma!, adventicium ad Svjätöj-noss!: Kihlm.

„In cultis ad alpes usque“: Wirz. pl. off. p. 9; „hab. ubiqve, viciniam domiciliorum tamen praedilectans hominum, per totam patriam in alpes usque Lapponiae“: Wirz. Prodr. p. 29. Arten torde dock aldrig förekomma i fjällregionen; i Norge går den endast „omtr. til Fyrregrændsen“: M. Blytt p. 163. — **Al.** fqq: Bergstr. — **Nyl.** fqq: W. Nyl. — **Ka.** fqq: Lindén. — [**Ik.** „In ganz Ingrien eine der gemeinsten Grasarten“: Meinsh. p. 426 med 5 former.] — **Sat.** st fq: Malmgr. — **Kl.** fqq: Fl. Kar. — **Kol.** „fq—fqq in cultis et in ripis are-

nosis“: Elfv. — **O a.** st fq: Malmgr. — **S b.** fqq: Mela. — **O m.** fqq: Hellstr. — **Ok.** fqq: Must. — **Ob.** st fq: Brenn. & N. — **Ok., Kuus.** och **Kar. ross.** „tavallinen yli koko alueen, pohjaisemmilla seuduilla kumminkin tavallisesti vähemmin runsaasti“: Wainio Kasv. — Af dessa uppgifter förtjena blott de från **A1.** och Wainios liksom möjl. uppg. från **Ob.** särskild uppmärksamhet. I **K1.** fann jag arten fq.

Li. Upptages visserligen till Ostfinmarken [enl. Deinboll]: **M.** Blytt p. 163, jfr Hartm. p. 485, men Blytt anmärker att han ej känner någon fyndort derstädes: Blytt p. 1251. — **Lv.** Kenoverskij föres i Herb. Mus. Fenn. II p. 29 till denna provins. — **Lt.** Uppg. i Fellm. Ind. citeras oriktigt af Beket. p. 108 för Kola, under det arten knappt torde förekomma vidare än i södra delen af halfön.

Arten varierar med längre eller kortare borst bildande öfvergångsformer till följ. varietet.

Triticum repens var. **litoreum** Schum.

Secundum oras sinus bottnici et fennici quidem vulgaris:
Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

A1. («rr»): Bergstr. nomine f. *litoralis* spiculis confertis aeruginosis; [Kökar] Källskär: Bergstr. Beskr.; Kumlinge (!) plur. loc.: Arrh. & K., spec. etiam e Finström Godby!; Sottunga et Kökar fq in litoribus: Arrh. — **Ab.** f. ad litoreum accedens fq in litoribus arenosis: Arrh. Ann.; fq in insulis: Sand. — **Ny1.** Ingå Stor-Ramsjö: Hisinger!; Esbo Rulludd! et Löfö!: Kihlm., spec. percensuit E. Hackel; Helsing Drumsö: Hult herb.; [Hogland] in arena prope templum: Brenn.! — **Ka.** Lavansaari: E. Nylander!, cfr Brenn.

Ob. Uleåborg Toppila in saburra: Zidb.

Huruvida alla dessa uppg. afse en form identisk med *β litoreum* sådan den framställes af Hartm. p. 485, vågar jag ej afgöra, hvarföre de rekommenderas till närmare undersökning. — Från **Ab.** finnas flere ex. i samlingen.

Triticum caninum Schreb.

In maxima parte Fenniae et Lapponiae usque ad summum septentrionem legitur; in interiore parte passim aut rarius, in taeniis passim aut satis frequenter occurrit.

In nemoribus totius Fenniae etiam maxime septentrionalis ex. gr. in par. Kuolajärvi Lapp. Kemensis et in Lapp. Rossica in viciniis Imandrae, ut Florae lapp. certe inserendum: Spic. I p. 10; in dumetis et ad sepes umbrosas Alandiae, insularum Abo-

ënsium et Nylandiae parcius: Wirz. Prodr. p. 29 et 30; maxima pars Fenn.: Fries; per totam fere Scandinaviam: And. Gram. p. 6; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 841, vide etiam Led. IV p. 340.

A1. p: Bergstr.; Föglö Juddö st fq, Sottunga fq ad litora, Kōkar fq—st fq: Arrh.; in Alandia p—st fq: Arrh. — **Ab.** Abo p: Arrh.; Pargas st fq—p: Arrh. Ann.; Nystad p ex. gr. Stor Birkholm, Koiraluoto Leppäis, Putsaari, prope Heinäis: Hollm.; Uskela Karlberg: K. E. v. Bonsdorff!; (r?): A. Nyl.; Tenala Rilaks (G. Westfelt): His.; (st r): Sel.; r Lojo Humppila et unus alterque locus alius in Lojo: Ch. E. Boldt; in Vihti ad versuras agrorum (r): W. Nyl. p. 212, cfr l. c. p. 205; in **Ab.** orientali p: Hult coll.; Vihti (st fq): Printz; Zett. & Br. non viderunt. — **Nyl.** (r) ad Fagervik!, Sjundea Munks (Nerv.): His.; Helsingfors: Hult herb.; r ad Borgoam (Nerv.): W. Nyl. p. 212; Thusby: Åstr. & H.; Borgå p ex. gr. Äggsjär, Pörtö, ad Illby, Askola Jordansböle, Perno Härkäpää etc.: Sæl. Öfvers.; p: Sæl. Ö. Nyl., spec. e Pyttis!; Orimattila: E. Sivén!; [Hogland] p in litoribus (E. Nyl. Ber.), Hogland (H. M. F.): Brenn. — **Ka.** st r in parte interiore, Kirvu plur. locis Kuismala!, Inkilä, Vasikkala, in vicinitate templi, ad Tietävälä, semper ad ripas amnium salice abundantibus, in vicinitate fluv. Vuoksi non adnotatum: Lindén. — **Ik.** p: Malmb., spec. e Valkjärvi!; [p haud infrequens: Meinsh. p. 426].

Sat. p: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** [Luopiois] Kuohijoki cop., Padankuosi, Rautajärvi, [Sahalahti] Mattila, Haapaniemi: Leop.; Sääksmäki p: Tikk.; p: Norrl. s. ö. Tav.; Sysmä Linnois: Unon.; [par. Gustaf Adolf] st r Isola et Hara: Bonsd., cfr l. c. p. 59; p: Wainio Tav. or.; Asp. & Th. non comm. — **Sa.** Nyslott: O. Carlenius! — **Kl.** st r ad Ladogam borealem: Fl. Kar.; st r Hiitola in vicinitate templi in luco: Lindén; Kronoborg: E. Juslin!; Parikkala: Sahlberg!; Uukuniemi: Nikl!; Valamo: Sæl. ann.; Pälkjärvi Valkiavuori, in par. Impilaks st fq: Hjelt Ant. p. 68. — **Kol.** rr ad viam silvaticam prope Porog: Elfv!

Oa. p: Malmgr., spec. e Qvarken!; p in taeniis et ad oram Laur., spec. e Petalaks! — **Tb.** r Jyväskylä (!) Tourujoki: Broth. — **Sb.** Varkaus Kalassaari(?) ad pontonem, Tyysniemi: Winter; st r: Mela; Pielavesi: Lundstr!; Iisalmi r Soinjoki: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Kide: Brand!; st r etiam in Repola: Wainio Kasv., spec. e Repola Koroppi!; Eur. & H. non comm. — **Kon.** p, in Saoneshje

ad Schungu et Velikaja-guba plur. loc.: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 58.

Om. st fq in taeniis, rarius in parte interiore: Hellstr. — **Ok.** Paltamo Melalahti: Brenn. Reseb. p. 68!; r Ristijärvi! Myllypuro, Kuhmo, Kianta: Must. — **Kp.** nondum adnotatum.

Ob. in taeniis Uloënsibus in Kraaseli et Hanhinen: W. Nyl. Till. p. 302; Toppila in saburra: Zidb.; li Maagrunni: Brenn. Ber. 1869; Simo Ruikka et Marrostenmäki [etiam herb.], Kemi in coemeterio vetusto: Brenn. Ber. 1870; in insulis ad ostium fluminis Kemi: Hellstr. Distr. p. 17!; [r: O. R. Fries p. 168]; p: Hjelt & H., vide sub **Lapp. fenn.** — **Kuus.** in vicinitate lac. Paanajärvi (!) st fq in devexis: Wainio Kasv!; Rukatunturi (F. v. Wright): Broth. litt! — **Kk.** Oulanka ad Vartiolampi in nonnullis loc. et ad Päänuorunen: Wainio Kasv.; Sonostrow: Mela Pl.

Lapp. fenn. p, non solum in lucis, sed etiam in limitibus agrorum etc., uberius circa pag. Kittilä!; Hjelt & H.; in lucis fruticetis declivibusque nemorosis p provenit: Blom Bidr!; cfr Wainio Not.; in lucis graminosis sicciusculis per universam fere Lapponiam praecipue inferalpinam Norvegicam p usque ad Kivikoski fluminis Tanae et Kanetskoski fluvii Utsjokensis Lapp. Kemensis: Wahlenb. p. 44; ad flumina Tana, Utsjoki et Valojoki [nonne livalojoki?] p: Fellm. Lapp.; Kuolajärvi: F. Nylander!, cfr Spic.; Sodankylä Sattanen, Inari ad Kultala, st fq ad rapiditates fluminis livalojoki, obviam etiam ad Törmänen in regione coniferarum mixtarum, abundanter in luco ad Koppelo in regione pinifera: Wainio Not.; Kaamas: F. Silén!; locis nemorosis juxta majora flumina p, in subalpina quoque reg. ad Näytämö: Kihlm. Ant.; haud infreqvens in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subsilv. . . : Lund p. 93; ad Elvenæs 1,6 m alt.: Th. Fries 1864 p. 47; plur. loc. in litoribus ad Jarfjorden, Öster Pasvig: Th. Fries p. 202, cfr Th. Fries Resa p. 62; in Varangria merid. ad tractum praedii Elvenæs, ad Bugöfjord . . . juxta fl. Tanaelv ad Holmen: Norm. p. 324, cfr etiam Norm. ann. p. 78, M. Blytt p. 165 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. p, var. *lapponicum* Læst. reg. subalp. p: Læst.]

Lim. vide Spic. et cfr N. I. Fellm. etc.; inter Shelesna et Seredna: Mela Pl. — **Lv.** ex. gr. ad Tshavanga: Kihlm. — **Lp.** Ponoj: Mela Pl.; ex. gr. Tshapoma: Kihlm. — **Lt.** ad flumen

Tuloma: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm. (et l. c. p. XLI); Tuloma: etiam Enw. ann.

Att arten förekommer ojemt, beroende, hvad de inre delarne angår, på den olika fördelningen af ståndorterna framhålls bl. a. Wainio Kasv. p. 130.

Triticum caninum * violaceum Horn.

In Lapponia et Fennia maxime septentrionali ad 66° 15' ad meridiem versus raro invenitur.

Maxima pars Lapp.: Fries; Lapp. occ.: Nym. Consp. p. 841; Lapponia tornensis et orientalis: Trautv. Incr. p. 835—836; Lapp. fennica, rossica, Fenn. bor.: Nym. Suppl. p. 343, vide etiam And. Gram. p. 5.

Ob. Rovaniemi: Brenner!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127; [ad fluvium Tornio in ripa suecica prope Pello: Hjelt & H.] — **Kuus.** Paanajärvi: Wainio Kasv. — **Kk.** Oulanka in vicinitate Hämeenkoski: Wainio Kasv., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127; in promontorio inter Knjasha et Kouta: Mela Pl.

Lk. r Kittilä ad Aakenusjoki! in locis nemorosis, Kolari contra Huukki in rupibus prope flumen Tornio et ad Hietanen! in ripa arenosa ejusdem fluminis: Hjelt & H., cfr l. c. p. 14 et 154; ad Huukki jam a Norrl. Lappm. p. 269 comm.; Sodankylä in monte calcareo Kalkkivaara: Wainio Not.; Sodankylä [in vicinitate templi]: Blom! — **Li.** ad fluvium Iivalo prope Kultala et altius in declivibus supra Kultala (Laurin): Zidb.; Paksujalka: Arrhenius & Kihlman!; Utsjoki: F. Silén!, cfr Kihlm. Ant.; fq ad Kultala et in regionibus adjacentibus, obviam etiam ad Koppelo in regione pini-fera: Wainio Not.; p in reg. subsilv. et subalp. [usque ad Alten et Tana]: Lund p. 93; Ostfinmarken (fq): M. Blytt p. 164; [Karasjok inter ostium et pagum: Norm. Ind. p. 48. — **L. ent.** reg. subalp. p: Læst., spec. e Maunu!]

Lapp. ross. legi ad Ponoj [spec. in H. M. F. leg. Sahlberg!, vide etiam Broth. exk. p. 77 et Knabe Pfl. p. 280] et deversorium Kitsha! prope Kola, ad Kola et Maanselkä inter lacum Imandra et oppidum Kola (Karsten): N. I. Fellm., ubi descriptio, cfr (l. c. p. XLI et) Beket. p. 608; Umba, Kuusreka, Kas-karantsa, Tetrina, Tshapoma et Ponoj: Mela Pl.; Muotkavuono [Bumansfjord]: Broth. Wand. p. 15!; Voroninsk: Kihlm.!

Angående de former af *Triticum*, som äro funna just vid Finlands gräns, se L. L. Læstadius i Bot. Not. 1856 p. 74—78.

Triticum acutum DC.

Denna art eller egentligen dess varietet *pungens* (Pers.) upptages från Nyl. Borgå på barlast: Prim. p. 9, jfr Brenn. Flor. p. 208, hvarjemte exemplar under detta namn inlemnats från O. b. Kemi: Enwald & Hollmén! Huruvida Hollmén's bestämning är riktig, vågar jag ej afgöra.

Triticum vulgare Vill.

In parte australi vel praecipue austro-occidentali in majoribus praediis colitur, sed minus copiose quam cetera genera frumenti.

Odlas vanligen i ringa mängd, ehuru temmeligen allmänt, i södra delen af landet till 61° å 62° n. br. Längre åt norr blir dess odling allt sällsyntare och bedrifves norrom 63:dje breddgraden endast undantagsvis och med ringa framgång: Ign. Geogr. p. 348, jfr Ignatius p. 17 och se äfven Fries och Möberg Nat. p. 176—177. Emellertid trifves det till och med i O. b. Sotkamo [i Haapajärvi härad]: Brenn. Reseb. p. 65, 66.

År 1888 utgjorde hela hveteskörden i Finland 52,186 hl, hvaraf i Åbo län 33,909 hl och i Uleåborgs län 56 hl: Stat. Årsbok 1891 p. 26. Enl. guvernörens för sistnämnda län årsberättelse för 1888 förekom det nästan uteslutande inom Haapajärvi härad, hvilket fullkomligt bekräftar den några år tidigare uppgiften i Brenn. Reseb. Tilläggas må att gränsen för hvetets odling något öster om florumrådet uppgifves ligga vid 63° n. br.: Bot. Centralblatt XL, Cassel 1889, p. 55. — I Sotkamo liksom i östra Finland odlas vårhvete: Sæl. ann. — I sydvästra Finland har jag endast sett hösthvete.

Brenn. Flor. omnämner äfven *Tr. turgidum* L. såsom odladt, men det är säkert vida sällsyntare, ehuru det sannolikt ingår i ofvanstående siffror.

Secale cereale L.

In tota Fennia colitur et in maxima quidem parte cultura hujus generis frumenti et Avenae sativae maximi ponderis est omnium cerealium.

Ehuru rågen redan före kristendomens införande blifvit odlad i landet, var dock under äldsta tiden odlingen af korn vigtigare (se Ign. Geogr. p. 345—346). Under en lång följd af år var deremot rågen det utom all fråga vigtigaste sädesslaget och först på senaste tid (efter 1887) har hafreskörden varit större än rågskörden, se ofvan p. 397.

Hvad nordgränsen för rågens odling i stort angår, må här anföras följ. uppgifter. Numera [d. v. s. på början af 1880-talet] utgör rågen Finlands förnämsta och allmännaste sädesslag från sydkusten ända till 64:de och 65:te breddgraderna, norr om hvilka kornet först begynner blifva öfvervägande. Ända till polcirkeln odlas rågen dock ännu med framgång, isynnerhet i västra delen af

landet, men nordligare är odlingen obetydlig och felslår ofta: Ign. Geogr. p. 346, hvilken uppg. dock numera är något föråldrad, hvarjemte i vissa trakter redan tidigare undantag förekommo. Så antecknade jag redan år 1877 i vestligaste delen af landet att rågen [i trakterna närmast Ounasjoki] odlades allmänt ända till Kittilä Alakylä (67° 20'): Hjelt & H. p. 67. Ännu i Rovaniemi vid Tervo (66° 45') tycktes rågen vara af samma betydelse som kornet, men nordligare blir det senare südesslaget öfvervägande: Hjelt & H. p. 66. Något mera åt öster uppgifver Wainio [1878] att de nordligaste ställen der rågen odlades voro Sodankylä Petkula (67° 41') och Kuolajärvi Lokka (67° 49'): Wainio Not. p. 27 och 7, men betecknar ännu rågodlingen i Kemijärvi såsom „assez rare“: l. c. p. 27. Ännu mera åt öster går rågodlingen ej så högt mot Norden. Wainio nämner att [1877] i **Kuus.** kornet är det vigtigaste sädeslaget liksom äfven i **Kar. ross.** ända till Kuittijärvi (något öfver 65°), men att mera åt norr odlas endast litet sommarråg: Wainio Kasv. p. 18. Utom Finlands östra gräns går rågodlingen till Archangel och ännu mer åt öster till 63° 1/4 n. br; på den förstnämnda orten uppgifves den ofta lida af frost: Bot. Centralblatt XL, Cassel 1889, p. 55.

Den nordligaste punkten i Finland och antagligen äfven på hela jorden, der hustråg odlas, är Toivoniemi länsmansboställe vid stranden af Kaamasjoki, ungefär 16 km norr om Inari kyrka 69° 5'... År 1879 skördades t. ex. af 0,82 hl [en half tunnas] utsäde 13,2 hl af utmärkt god beskaffenhet: Ign. Geogr. p. 346, jfr Kihlm. Ant. p. 77 och se f. ö. angående dessa odlingsförsök Nordling p. 303, 305 och 312. I sammanhang härmed må framhållas att i fenologiska uppgifter från äldre tider till 1855 upptages rågen såsom mognande ända till Sodankylä 67° 30': Moberg Nat. p. 185, der f. ö. en synnerligen stor mängd uppg. omnämnes, liksom äfven Moberg Klim. p. 222—232, der de nordligaste anteckningsplatserna äro Sodankylä, Kittilä och Muonioniska prestgård, å hvilka orter rågen upptages blommande l. c. p. 226, men den nordligaste ort derifrån frömognad (eller skörd) omnämnes är Kemijärvi [Kemiträsk] prestgård: l. c. p. 229. En mängd data finnas äfven i Ign. Geogr. p. 345—347, jfr Ignatius p. 16.

Att enstaka rågstånd såväl inom som utom dessa gränser tillfälligtvis uppväxa af spildt utsäde, torde knappt behöfva framhållas; bland de f. ö. få uppgifterna i detta afseende må här endast omnämnas följ.: „Cultura disseminatur, in arvis etc. quasi spontaneum occurrere potest“: Nym. Consp. p. 838. — **Lp.** Sosnovets: Mela Pl. — Öfriga sädeslag förekomma naturligtvis äfven på ungefär samma sätt.

Slutligen må här anföras några sifferuppgifter från nyaste tid. Af hela sädesproduktionen i Finland år 1888, som utgjorde 11,205,360 hl, belöpte sig på rågen 4,390,949 hl, hvaraf i Uleåborgs län 172,062 hl: Stat. Årsbok 1891 p. 26. I de nordligaste delarne af landet skördades 1888 inom Lappmarkens härad 132 hl, hvaraf 127 i Sodankylä och 5 i Inari. I Muonioniska omnämnes hvarken 1888 eller 1889 någon rågskörd. I alla socknar utom Lappmarkens härad upptages deremot skörd af råg, men inom Taivalkoski, Turtola, Kolari, Karunki och 1888 Ylitornio uppgick den till lägre belopp än 60 hl. I Kemijärvi deremot omkr. 719 hl, i Kuolajärvi 387 hl, i Rovaniemi 929 hl och i Kuusamo 2,450 hl. Huru mycket detta varierar under olika år, framgår däraf att skörden 1889 utgjorde i Inari omkr. 29 hl, i Kittilä 19 hl, i Sodankylä 471 hl och så-

ledes i Lappmarkens härad omkr. 520 hl. I Ylitornio utgjorde skörden 225 hl, i Kemijärvi 1533 hl, i Rovaniemi 2496 hl, i Kuusamo något öfver 3000 hl, etc. Alla dessa sistnämnda uppgifter äro hemtade från guvernörens öfver Uleåborgs län årsberättelser för 1888 o. 1889. Se f. ö. under hafre p. 397—398 och korn just nedanför.

Hordeum vulgare L.

Ab antiquissimis temporibus in Fennia cultum, nunc imprimis in partibus septentrionalibus et usque in Lapponiam colitur.

Ehuru kornet i äldsta tider utgjorde Finlands förnämsta sädesslag (se Ign. Geogr. p. 345 och 346) blef dock snart rågen af större betydelse och på 1870-talet äfven hafren (se ofvan p. 397). Ännu odlas dock kornet allmänt och i betydlig mängd samt är i landets nordliga trakter det hufvudsakliga, på flere [rättare några] orter till och med det enda sädesslaget: Ign. Geogr. p. 347. Hvad de nordligaste delarne angår, uppgifves dess odling i **L. ent.** sträcka sig till [Maunu] gränsen för tallregionen: Norrlin i Not. XIII p. 277, se äfven Rein Uleåb. p. 277. — I **Li.** uppgaf redan Wahlenberg „Hordeum cult. desinit ad Kyrö“ [68° 46']: Wahlenb. p. XV; i nyare tid uppgifves dess odling sträcka sig till Kyrö och Toivoniemi [69° 5']: Kihlm. Ant. p. 76 eller Koppelo 68° 43': Wainio Not. p. 10, se äfven Rein Uleåb. p. 150, Ignatius p. 17, Ign. Geogr. p. 347 och Nordling p. 304, 305, 313 o. 314. Dock omnämnas sädd af korn ännu i Utsjoki 1843: Moberg Nat. p. 187, men då axbildning l. c. anföres blott för Inari och blomning ej för orter norr om Kuusamo, synes det sannolikt att odlingsförsöken dessa år misslyckats, se Moberg Nat. p. 185—189. I ett senare arbete upptages emellertid skörd af korn i Inari 1846: Moberg Klim. p. 240. Att frosten ofta härjar äfven vida sydligare, torde knappt behöfva framhållas, se bl. a. Rein p. 149. — I afseende å förhållandet längre åt öster finnes mig veterligen endast följ. uppg. Kornet trifves vid Hvita hafvet nära Suma, men ej mera vid Kemi i **Kp.**, men väl omkr. 20 km uppför Kemijoki vid Usmana. Odlas äfven vid Nuotjavr i **Lim.** af finska nybyggarna: Kihlm. och Enwald & Hollmén!

År 1888 skördades i Finland 1,962,575 hl korn, hvaraf inom Vasa och Kuopio län 842,896 hl och i Uleåborgs län 362,487 hl: Stat. årsbok 1891 p. 26. Äfven i de södra delarne af Lappland uppgår skörden till ganska stora belopp, så t. ex. för Sodankylä socken under 1889 till 7490 hl. Endast i Enontekiä och Inari är den af något mindre betydelse (under 240 hl). I Muonioniska utgjorde kornskörden år 1888 ej fullt 29 hl, men 1889 närmare 2068 hl. Den enda församling från hvilken ingen skörd af korn eller andra sädesslag omnämnas för åren 1888 och 1889 är Utsjoki. För *alla* socknar inom Uleåborgs län upptages större skörd af korn än af råg för de nämnda åren; i de nordliga socknarna är kornskörden åtminstone dubbelt större, hvaremot i de sydliga rågskörden mer eller mindre närmar sig samma belopp som den förra: Årsberättelser afgifna af guvernören öfver Uleåborgs län 1888 o. 1889. Angående blandsåden m. m. se ofvan om hafre p. 398.

Af de närstående arterna odlas *H. distichum* L. f. n. i större utsträckning blott inom Åbo och Björneborgs, Nylands och Tavastehus län: Ign. Geogr. p.

347. *H. hexastichum* L. torde mig veterligen knappt någonstades odlas i samma mängd som de andra arterna. Hvardera arten har, såvidt jag känner, först på något senare tid blifvit föremål för odling i stort; skörden af dem ingår i ofvansående siffror.

Se f. ö. om de odlade südeslagen Fries och Brenn. Flor.

Hordeum murinum L.

In saburra lectum est.

Ab. [På barlastplatsen vid Åbo slott] år 1884 i endast 3 à 4 exemplar: Sæl. Fröv. — **Nyl.** [Helsingfors Sörnäs! på barlast] några exemplar: Sæl. exk. och Hjelt & Hollm.

Elymus arenarius L.

Ad litora marium satis frequenter (—passim) et saepe copiose — copiosissime invenitur. In interiore autem parte ad lacus maximos ut etiam in Lapponia ad nonnulla flumina raro obvius.

Ad sinus maris Bottnici copia ejus datur maxima: Fl. Lapp. p. 22; hab. in arenosis... Tornoae...: Fl. Suec. p. 39; Kalm; in arenosis litoralibus ab ostio fluminis Neva ad Torneå usque hinc inde fq: Wirz. Prodr. p. 28, vide ceterum infra; maxima pars Fenn.: Fries; fq in litoribus maris arenosis in... Fennia: And. Gram. p. 7; Scand. s. l.: Nym. Consp. p. 837, vide etiam Led. IV p. 331.

Al. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. et Arrh.; fq circa litora freti Bomarsund: Prim. p. 74. — **Ab.** st fq: Zett. & Br.; Pargas st fq (—fq): Arrh. Ann.; fq: Sand. et A. Nyl. — **Nyl.** p in litoribus maris: His.; st fq: W. Nyl.; st fq in maritimis: Sæl. Ö. Nyl.; Hogland (fq) in litore orientali: E. Nyl. Ber.; (r) in litoribus, Tytärsaari: Brenn.! — **Ka.** (st r) interdum cop.: Blom. — **Ik.** in collibus arenae volaticae [„flygsandsbankarne“] ad Ladoga et sinus fennici: Malmb., spec. e Metsäpirtti!; Sakkola Suvanto: Nikl.: Pyhäjärvi Vernitsa: M. & J. Sahlberg, vide sub *F. ovina* var. *glauca*; [ad litora in arena altiore ubiqve fq: Meinsh. p. 427].

Sat. fq in litoribus: Malmgr. — **Kl.** (p) in litoribus Ladogae arenosis: Fl. Kar., vide sub **Kol.**; Kronoborg Leväsaari: E. Juslin! — **Kol.** rr Vosnessenje in ripa arenosa lacus Onega: Elfv.!; Fl. Kar. vide sub **Kl.**, spec. e Vitele!

Oa. fq in litoribus: Malmgr.; st fq in litoribus: Laur. — **Kon.** in litore arenoso lac. Onega inter Schungu et Perguba: Günth. p. 58.

Om. Pyhäjoki Hyytämä: Lackstr.; Hellstr. omisit. — **Kp.** Solovetsk: Selin!

Ob. (fq): Jul. p. 274; Uleåborg p ad litus ex. gr. st cop. ad Toppila, etiam adest 2 vel 3 km a mari ex. gr. in oppido et in coemeterio: Ziddb.; in multis locis ad litus maris: Brenn. Ber. 1870; Kemi (!): M. Castrén p. 336 et Hjelt; usque ad Torneå: Wahlenb. Fl. Suec. p. 81; [p in taeniis et ad amnes Sangis et Kalix: O. R. Fries p. 168], vide etiam supra. — **Kk.** Sonostrow, in promontorio inter Knjasha et Kouta, Knjasha: Mela Pl.; [sine dubio saltem st fq].

Lk. Muonio Öfverby: F. W. Mäklin!, vide infra. — **Li.** ad litora maris septentrionalis per totam Finmarkiam fqq, [adscendit qvoque in ripis arenosis fluminis Tana usque ad pag. Seida]: Wahlenb. p. 45, cfr l. c. p. XVI, Fellm. Lapp., Th. Fries p. 185 etc.; Utsjoki ad rivulum Äimäjoki: F. Silén!, cfr Kihlm. Ant.; fq in reg. maritima totius Finmarkiae: Lund p. 93; [juxta flumen Karasjok loco inter ostium et pagum a mari magis quam 110 km [,10 miliar. Norveg.“] remoto: Norm. Ind. p. 49]; in litore maris glacialis ad Kōngäs: Wainio Not.

Lapp. ross. (p) cop.: Fellm. Ind.; in arenosis maritimis totius hujus Lapp. (fq), passim ex. gr. ad Harlofka maris glacialis ac si satus esset: N. I. Fellm., cfr l. c. p. LIV etc.; st fq in Lapp. orientali, copiosior ad mare album: Kihlm.

„Occurrit de cetero ad ripas arenosas lacuum Ladoga et Saimen p cop. Parikkala, Käkisalmi [Kexholm], Rääkkylä [Brückylä]: Wirz. Prodr. p. 28; arten har ej af någon annan uppgifvits för Saimaa, jfr E. Nyl. Veg. p. 259, ehuru det visserligen icke är alldeles osannolikt att den skulle förekomma derstädes. Fyndorterna Parikkala och Rääkkylä äro äfven osäkra och delvis mindre sannolika. — **Ab.** Vihti vid Hynnäli stranden enl. meddelande af H. A. Printz: af Hällstr.; ehuru uppg. ingalunda är osannolik, torde det behöfva utredas, om arten fortfarande bibehållit sig derstädes. — **Kl.** allm. vid Ladoga: Backm.; den höga frekvensen förefaller högst osannolik; se f. ö. ofvan ang. Wirz. Prodr. — **Kb.** se ofvan ang. Wirz. Prodr. — **Lk.** Om uppg. härifrån gäller ungefär det samma som om den från **Ab.** Vihti.

Orchidaceae.

Malaxis paludosa (L.) Sw.

In Fennia rara, sed usque ad 67° 40' ad septentrionem versus adnotata est.

Carel. Ostrob. Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 686.

Al. r (Sadelin): Bergstr.; r Geta Norrträsk (Nordenskjöld): Bergstr. p. 132; Finström Bergö Porsmyran: Erics!; Geta Östergeta: Hult ann.; Eckerö: C. J. Arrh.; Finström Godby: Arrh. & K.; Saltvik Långbergsöda: J. A. Bomansson in herb. lyc. n.; Geta Hagö-potten: Ch. E. Boldt. — **Ab.** [Reso] Luonnonmaa: Al. Tigerstedt!; Sagu Sandö: Elfving!; Pargas in sphagneto stagni Mustfinnträsk: Arrh. Ann.; Uskela: Nikl!; Kimito Strömma: alumn. E. J. Pettersson!; Tenala (E. Juslin): Hult coll., spec. vidi a Berndtson in herb. lyc. n.; [Bromarf] cop. in ripa limosa ad sinum Bölsviken ad pag. Råko et in sphagneto: Sand.; r: Sel., spec. e Sammatti!; rr Lojo Gerknäs Strutmossen: Ch. E. Boldt. — **Nyl.** rr Fagervik Brännäsflyet: His. p. 60; Fagervik Kafvelbrokärret (Tikkanen): Öhrnb.; Esbo Sökö: Kihlm. ann.; r Borgå ad Orrby! et Skafvarböhle, Perno in Röjsomossen [Reusomossen], Strömfors Bullers! in „hemängen“, Hogland! ad Ruoholahenjärvi: Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 20 et Brenn. [Ruokolahenjärvi]; Tytärsaari r in paludosis: Brenn! — **Ka.** rr Säkjärvi Nurmela et Salajärvi!: Blom. — **Ik.** r Käkisalmi [Kexholm] in paludoso austr.-occ. versus ab oppido: Malmb!; [(p): Meinsh. p. 341].

Sat. st r Karkku Harois!, circa Aniajärvi, prope Heinäjärvi, Sorvijärvi, Mäkipää, Nohkua et Sarkola: Hjelt; Kyrö: Asp. — **Ta.** Messukylä Haihara Leop. ant.; Lammi Evo parcissime prope institutum in ripa uliginosa: Norrl. Ant!; rr [Asikkala!] Kurhila! ad stagnum Leppälammii: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala Urajärvi: Leop. ann.; r [par. Gustaf Adolf] cop. in paludibus circa Putkijärvi: Bonsd!; r Luhanka Hietala in devexo inter muscos, Korpilahti Hantlampi! in sphagneto: Wainio Tav. or.; vide etiam Malmgr. — **Sa.** rr [Ruokolaks] Haloniemi: Hult! — **Kl.** Uukuniemi: Simming! — **Kol.** [Gubernium?] Olonets (Olbricht pl. exs.): Led. IV

p. 51 et Rupr. Diatr. p. 84, forsitan incerta, vide supra p. 172 et 173.

Oa. r Qvarken Ådmossan (Simming!): Malmgr., cfr l. c. p. 6; r Vasa Långviksträsk: Strömb. et Laur! c. pl. — **Tb.** r Viitasaari! prope lacum Töysiäinen, Pihtipudas st cop. in prato paludoso prope Kärvasjärvi!: Broth.; Viitasaari Lakomäki in sphagnetum aquatico st cop.: Kihlm.!; [Pihlajavesi] in palude inter Kömi et Koivumäki: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio Leväinen! et Kortejoki!; [Kuopio] in insula Sorsasalo ad Toivola (N. af Ursin): Hult herb.; Rauhalahti prope Kuopio: alumn. H. Kellgren! — **Kb.** r Liperi Vaimolampi, Niva!: Eur. & H.; Wainio Kasv. omnino non comm. — **Kon.** r Lishmajärvi (Günther), [cfr Günth. p. 53], Suosaari (Kullhem!): Norrl. On.

Om. st r Gamla Karleby!, Teerijärvi!: Hellstr.

Ob. Uleå: Dahlström in Diar. 1, X, 1870; in paludoso Lintulampi prope Uleåborg st cop.: Zidb.; Alatornio Kalkkimaa: Houghberg!, cfr Medd. IX p. 124; Alatornio in palude ad Kallinkangas: Houghb. not., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127; [r: O. R. Fries p. 165]. — **Kk.** Sonostrow: Malmberg! et Sahlberg!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Lk. ad Kittilä [«Killilä»] rr: Fellm. Lapp., cfr Wahlenb. Fl. Suec. p. 585, Led. IV p. 51 et Desideratkat. p. 8, vide ceterum infra.

Oa. Malaks: elev. F. W. Ehrström!; uppg. behöfver kanske bekräftas liksom **Ob.** Kemi (Th. Castrén): O. Hjelt M. S. — Hvad uppgiften från **Lk.** angår, så har den visserligen icke på senaste tid blifvit bestyrkt, men då växten lätt förbises och Led. l. c. citerar F. Nyl. in litt. både för Lapponia och Fennia bor., torde det, oafsedt tryckfelet, icke vara skäl att betvifla densamma. Alldeles oriktigt citeras denna uppg. deremot af Beket. p. 598, ty arten är ej uppgifven af Fellm. för Archangelska guvernementet. Påpekas må att arten upptages från Finland hvarken af Fries eller W. Nyl. Distr.

Microstylis monophylla (L.) Sw.

In media parte Kareliae orientalis passim inveniri indicatur, ceterum in Fennia australi et media usque ad 65° 50' raro occurrit.

Kalm nomine *Ophrys latifolia*; Fenn. austr. (occ.): Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 686; Fenn. hab. solum in mer. et bor.-occ. (Ostrob.): Nym. Suppl. p. 289.

A1. Finström in stagno Godby: R. & Ch. E. Boldt, cfr Diar. 2, XI, 1889; Finström in stagno Brantsböle: Bergroth. — **Ab.** Lojo prope templum: Öhrnb. [forsitan confirmationem desideret]. — **Nyl.** Ingå in insula Jacob-Ramsjö unicum spec.: His.; rr Mörskom ad pag. Labbom (Strömborg!): Sæl. Ö. Nyl. — **Ik.** r Rautu!: Fl. Kar.; r Valkjärvi: W. Nylander!, cfr Malmb.

Ta. Pälkäne Harhala Kaukalo semel (1876 vel 77) 3 vel 4 spec., non autem denuo reperta: Zidb.; [Asikkala et Hollola] st r, crescit præcipue in pratis udis, scaturiginosis, declivibus, sed interdum in collibus pratensibus, in silva raro: Norrl. s. ö. Tav., spec. ex Asikkala Kopso! et Uitto! — **K1.** Uukuniemi: Nikl., cfr Fl. Kar. p. 194; Ruskiala (!) ad marmorarias: Chyd.; Valamo (Backm.), [Impilaks!] Janaslaks (C. Bergström): Norrl. Symb.; Parikkala Törölampi: M. & J. Sahlberg!; Parikkala Surumäki: T. Hannikainen!; Pälkjärvi, Ruskiala, Kirjavalaks: Hj. Neiglick! — **Kol.** rr Mandroga in declivibus subhumidis alneti junioris: Elfv!; r Petrosavodsk: Fl. Kar.

Tb. rr Jyväskylä Tourujoki (W. N. Tavastjerna!): Broth.; rr Jyväskylä ad Tourujoki in margine argilloso fluminis: Wainio Tav. or. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio Valkeissuo!; Savonkylä: Mela-herb.; Kuopio Inkilä: P. Suhonen!, cfr Hartm. XII p. 85. — **Kb** Kide in prato Kiikanlaks prope Puhos: Backman!, vide etiam Chyd. — **Kon.** p parce in graminosis praesertim humidiusculis et lucis frondosis juvenilibus, usque ad 0,3 m [ped.] altitudinem att.: Norrl. On., spec. e Dvoretz!; Svjätnavolok (!) et Jalguba: Sahlb. Bidr.; in H. M. F. etiam adest e Suosaari!; («ubiqve»): Günth. p. 53.

Ob. Simo parce in unico loco (Ch. Keckman): Zidb.; in palude prope templum par. Kemi etiam bifolia: Hellstr. Distr. p. 24; Kemi in palude inter templum et praedium sacerdotis (p): Hellström!, vide infra et cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Sat. Birkkala (elehverbarier): Buddén, upptages till vidare undersökning. — **Ok.** Saaresmiessä? (pastori O. Fabritius): Must., som sjelf tillägger ett frågetecken. — **Ob.** Det bör nämnas att Brenner förgäfvets eftersökt arten både 1864 och 1870: Brenn. Ber.

Sturmia Loeselii (L.) Reich.

Südra el. vestra Finl.: Fries, jfr Nym. Syll. p. 353; men härom gäller fortfarande „a me hinc ignota“: W. Nyl. Distr.

Calypso borealis (Sw.) Salisb.

In territorio rarissima, sed a Lapponia usque ad fines austro-orientales lecta est.

Ad Tengeliö semimiliare SO ab Aavasaksa paroeciae Ylitornio [Öfver-Torneå] et ad Kemi copiosius [ceterum Ingriae ad finem sinus fennici]: Wahlenb. Fl. Suec. p. 585; in ericetis et pinetis ad templum Kemi, ubi a. 1786 detexit Rev. Th. Dr M. Castrén, nunc novo loco ad Laurila ceterumque ad Tengeliö in par. Alkkula legitur: Spic. I p. 29; Fenn. bor. or.: Fries; Bothn.: Nym. Consp. p. 686; Lapp. Kem., Imandrae, Fenn. bor. (Ostrob. bor., Kuusamo), mer. (Tavast., Carel. Oneg. [lege Olon.]): Nym. Suppl. p. 289.

Ta. Tavastehus prope lacum Ahvenisto: O. Collin!, cfr Hartm. XII p. 84, spec. viva [ex eodem loco] misit Collin 1891: Sæl. ann. — **Kol.** in vicinitate fluminis Svir: Günther in Medd. VI p. 261; 19 km ad meridiem versus a Petrosavodsk 6 spec.: Günther!, cfr Medd. XIII p. 167, ubi 16 km a Petrosavodsk lecta esse indicatur; in loco arido ad pag. Gorka: Günth. p. 54 [ut crediderim, Gorki in vicinitate flum. Svir].

Sb. rr [ad Kuopio] 1870: Mela, cfr Hartm. XII p. 84; hoc spec. unicum leg. L. M. Runeberg: Sæl. ann.

Ob. Kemi: M. Castrén p. 330, cfr Liljebl. p. 241, Jul. p. 293, Acerbi p. 127, Wahlenb. p. 220, Hellstr. Distr. p. 23! et Moberg Klim. p. 218, etc.; ad Kallinkangas [„Kallakangas“] juxta templum Kemi, ad radices montis Korkolonvaara haud procul a templo Rovaniemiense atque flumen Tengeliö: Fellm. Lapp.; Kemi Kallinkangas! satis cop. etiam in insula prope oppidum (N. J. Laurin), Rovaniemi Päiliövaara (Löjtnant Feiring): Kihlm.; [r: O. R. Fries p. 165]; Ylitornio Tengeli (Portin): Prytz Ant. p. 151, cfr Wahlenb. Fl. Suec. p. 585 etc.; Rovaniemi in vicinitate templi (K. A. Bäckman): Hult herb., vide etiam supra. — **Kuus.** ad Paanajärvi (Karsten!), [Paanajärvi] prope Rajala (Sahlberg!), ad Oulankajoki (Malmberg!), 2 à 3 km ad mer. versus a fine occidentali lac. Paanajärvi (N. I. Fellman!), ad fluvium Livojoki (K. Brander!) [ad spec. adscr. Livo]: Wainio Kasv., cfr p. p. N. I. Fellm. et l. c. p. XXIII; inter Hallunki et Paanajärvi in Nurmisaari, prope Rajala: Mela Pl., [uter-

que locus prope Oulankajoki]. — **Kk.** Iiavanjoki: Brotherus!, cfr Broth. Wand. p. 3; Skoroduma prope Tutijärvi: Mela Pl!

Lk. ad pagum Jaaska par. Kittilä [«Killila»] in juniperinis ad radices montium rr: Fellm. Lapp.

Lim. prope Kantalaks!, inter Seredna et Shelesna, Hibinä!: Mela Pl.

Rupr. Diatr. p. 84 uppgifver att densamma i Ingermanland är tagen vid Duderhof, [se äfven Meinsh. p. 341] och påpekar för öfrigt dess förekomst vid Torneå: Diatr. p. 19, hvilken uppg. dock icke är fullt noggrann. — Växtens sällsynthet och synnerligen vackra utseende hafva för öfrigt tilldragit den stor uppmärksamhet; så egnar Acerbi densamma en hel sida, se äfven de många citaten Led. IV p. 52. Emellertid framhåller Fellm. Lapp. troligtvis med rätta, att arten icke är så rar som antagits, men ofta förbisedd. — **Li.** Tengeliö föres af misstag hit i st. f. till **Ob.** i Desideratkat. p. 8.

Coralliorrhiza innata R. Br. ¹⁾

In tota Fennia et Lapponia, excepta parte maxime septentr.-orientali, provenit et plerumque passim (— rarius) sed parce invenitur.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 686, vide etiam Led. IV p. 49.

A1. st r: Bergstr.; parce, Sund, Jomala, Hammarland: Tengstr.; Degerby, Sund, Jomala [ad templum]: Bergstr. Beskr.; Finström Bergö: Erics!; Geta Grändal: Hult ann. et herb.; Föglö Gripö: Arrh.; Finström Godby: Arrh. & K.; [Sund] parce obveniens, pauca spec. ex. gr. trans fretum praedio sacerdotis ex obliqvo oppositum: Prim. p. 72. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; Pargas r Gunnarsnäs [jam Adl.], Sildala (O. et E. Reuter): Arrh. Ann.; Nystad p: Hollm.; Bjerno praedium Pojo: E. G. Printz; Uskela r: Nikl!; Kimito: A. Ramsay!; [Bromarf] Håkansarf prope praedium sacerdotis et [Finby] Pettu: Sand.; [Pojo] p ex. gr. ad Täcktom etc.: A. Nyl.; st r: Sel.; Vihti st fq: Printz. — **Nyl.** st r ad Fagervik et in taeniis: His.; Esbo Kaitans, Gåsgrundet, Mårtensby: Kihlm. ann.; Thusby: Åstr. & H.; st r ex. gr. Mjölö: W. Nyl.; p: Sæl. Ö. Nyl.; Borgå r Veckjärvi, Emsalö: Sæl. Öfvers. et ann.; Brenn. non comm. — **Ka.** (r) Tursa, Häsa in pag. Saivikkala: Blom; st r St Andreae Sintola et Korpi-laks Pampas, Kirvu Kuismala, Jääski Laitila, Räisälä Tuulankos-

¹⁾ *Coralliorrhiza innata* auct. fere omnium.

kensaari et Sirlaks!, Kaukola in vicinitate templi: Lindén; majore frequentia in vicinitate fluv. Vuoksi: l. c. in praef. — **Ik**. p: Malmb.; [st fq: Meinsh. p. 342].

Sat. p: Malmgr.; st r: Hjelt. — **Ta**. [Luopiois] Puntari in abiegnio turfoso parcissime, Luopiois etiam in vicinitate templi et Rajala in silva: Leop.; p: Tikk. et Asp. & Th.; in silvis humidioribus st fq, qvamqvam parcissime: Norrl. s. ö. Tav.; p: Bonsd.; Korpilahti Hantlampi et Putkilahti, Mutanen et Veijo (K. Dahlström), veris. plur. loc.: Wainio Tav. or. — **Sa**. Valkiala (r): Hult Fört.; (r) in Sav.: E. Nyl. & Chyd., spec. e Taipalsaari!; Lappvesi Pajarila: Sæl. ann.; [Ruokolaks] st r Immala!, Salonsaari, Narsakala: Hult; Mikkeli Pyykkilampi: Hasselbl. — **Kl**. st r: Fl. Kar.; («fq») (Backm.): Norrl. Symb.; Pälkjärvi p: Hjelt. — **Kol**. p: Elfv.; circa Petrosavodsk et in aliis locis: Günth. p. 53.

Oa. p: Malmgr.; (r) Vasa (!): Laur. — **Tb**. st fq, qvamqvam parce per totum territorium: Broth.; [Pihlajavesi] st fq: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb**. (fq): Enw. et Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb**. (fq): Eur. & H.; st fq — p: Wainio Kasv. — **Kon**. plur. loc., in Reg. occ. haud r: Norrl. On.; Jalguba: Sahlb. Dagb.; Mundjärvi, Perttiniemi: Kihlm.

Om. p: Hellstr. — **Ok**. Hyrynsalmi: W. Nyl. Till. p. 304; Sotkamo Vuokatti: Brenn. Reseb. p. 65!; st fq — p: Wainio Kasv.; p: Must., vide etiam Hellstr. Distr. p. 10. — **Kp**. st fq — p: Wainio Kasv.

Ob. prope Uleåborg in insula Koskenniska: W. Nyl. Till. p. 304; p: Brenn. & N., cfr Brenn. Reseb. p. 76; Pudasjärvi: Zidb.; [p qvamqvam parcissime: O. R. Fries p. 165]; st r in silvis sub-turfosis et subpaludosis Ylitornio prope Turtola! et inter Raanujärvi et Mänty: Hjelt & H. — **Kuus**. st fq — p: Wainio Kasv. — **Kk**. st fq — p: Wainio Kasv.; Keret: Brenner!; Sonostrow, Soukelo [etiam herb.], Iiava: Mela Pl.

Lapp. fenn. st r Kolari circa Jokijalka! p, in Kesankimaa, Kittilä ad ripam lacus Pyhäjärvi et ad septentriones versus a pago Kittilä: Hjelt & H., vide sub **Ob**.; in silvis paludosis Lappo-niarum praecipue meridionalium p (fq) ... [nec non Finmarkiae ad Kistrand et Hopseidet lectum]: Wahlenb. p. 220, nomine *Cymbidium corallorhizon*; ad ripam fluminis Muonio: Norrl. Lappm. p. 258; in salicetis ad Toivoniemi parcius, probabiliter etiam alibi:

Kihlm. Ant.; Inari Törmänen et in luco ad Paatsjoki: Wainio Not.; p in reg. subsily. et inferiore parte reg. subalpinae...: Lund p. 88; [Varanger ex. gr. Mortensnæs, Næsseby: Th. Fries p. 200], vide etiam M. Blytt p. 337, Blytt p. 1273, Norm. ann. p. 59, Hartm. p. 397 etc.; Fellm. Lapp. non comm. — [L. ent. reg. subalp. et silv. p: Læst.; Enontekiäinen Ketomella: Malmberg!, vide etiam Norrl. Lappm. p. 258.]

Lapp. ross. ad Petshenga [Peisen, spec. leg. E. Nylander & M. Gadd!] et Ekaterinähavn in sinu Kola: Fellm. Ind., cfr Beket. p. 598; Kantalaks: F. Nylander!; sinus Kolaënsis: Karsten!, cfr de his omnibus N. I. Fellm.; juxta Kuusreka ad oram bor. maris albi: N. I. Fellm., (cfr l. c. p. XXXVI et XLIII); Kantalaks nonnullis locis in uno cop. [etiam herb.], inter Shelesna et Servedna, Jokostrow, Hibinä [etiam herb.], Kuusreka [etiam herb.], Tetrina [etiam herb.], Ponoj [etiam herb.]: Mela Pl.; Ponoj: Knabe Pfl. p. 280; Tsiptnavolok: Brotherus!

En varietet med „kalkbladen mörkt rödbruna, läppen beströdd med röda fläckar“ (Th. Fries): Blytt p. 1274 förekommer „ogsaa i Finmarken“: Blytt l. c. — antagligen dock ej inom finska florumrådet.

Neottia nidus avis (L.) L. C. Rich.

In Alandia satis raro, in reliqua Fennia australi usque ad 62° 10' rarissime invenitur.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Aland.: Nym. Consp. p. 688
Fenn. mer.: Nym. Suppl. p. 290.

Al. Jomala (!) Öfvernäs Ytternäs, Lemland Knutsboda, Hammarland Skarpnåtö (!): Tengstr. in dupl.!, cfr Bergstr. p. 132; Geta Norrträsk: Nordenskjöld!, cfr Bergstr. l. c.; Finström Bergö Pjekberget: Erics!; Sund Högbolstad: Brenner!; Geta Bolstaholm, Hammarland Strömma et Skarpnåtö: Hult ann.; Eckerö inter Storby et Käringsund: Leop. ann.; Finström Långträsk, Geta Bergö (Mattsson): Arrh. & K.; Föglö inter Degerby et Stentorpa: Arrh.; Jomala in silva abiegna inter pag. Jomala et Öfverby: Laur. Fört.!, Saltvik Lafö: J. A. Bomansson in herb. lyc. n.; Föglö Gripö 1887: Gadol.; jam a Radl. p. 235 adn. — **Ab.** Lojo Karkali (E. Juslin): Hult ann. et Al. Lagus, qvi ipse leg. 1875, cfr Hartm. XII p. 87; Lojo Jalansaari in coryleto (J. R. Lindqvist): Ch. E. Boldt. — **Nyl.** Borgå Domargård: E. Öhman!, cfr Hartm. l. c. — **Ka.** r tantum

in vicinitate fluv. Vuoksi, Räisälä Tuulankoskensaari, Kaukola in luco ad ostium fluvii Miinajoki in Vuoksi: Lindén, qvem l. inspicias, spec. e Kaukola Tervola! — **Ik.** r Pyhäjärvi Sortanlaks: Malmb., cfr l. c. p. 306 et Hartm. XII p. 87.

Sat. Tavastkyrö in Isosaari lacus Kyrösselkä: W. Granberg!, cfr Medd. XIII p. 204. — **Ta.** Lammi ad Kehä (Leopold): Hult herb.; rr [Asikkala] unicum spec. inter pagos Kurhila! et Lumiala in betuleto raro [„gles“]: Norrl. s. ö. Tav., cfr l. c. p. 113; Holola (!) Pyhäniemi Kotomäki (Osk. Collin!): Wainio herb. et Norrl. ant. — **Kl.** Valamo: Chyd!; Uukuniemi: Nikl!; Impilaks ad Pullinvuori (C. Bergström), Kirjavalaks (S. O. Lindberg!): Norrl. Symb.; Pälkjärvi Linnunvaara: E. W. Arppe 1869! et Hj. Neiglick!, cfr Norrl. Symb. — **Kol.** Schtjeliki: Günth. p. 53.

Kon. rr ad Dvoretz in silva mont. alta, populis et betulis composita, immixtis pinis nonnullis: Norrl. On!., cfr Not. XIII p. 458, Günth. p. 53 et Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Nyl. Borgå Veckjärvi: Wirz. M. S., jfr W. Nyl. p. 53, der uppg. anföres med frågetecken, möjligen afses ungefär samma ställe som Domargård. — **Ta.** Alc. har genom misskrifning Kurkila i st f. Kurhila. — **Kb.** Tohmajärvi Everilä 1873 enl. uppgift: Hjelt; måhända behöfves yttermera undersökning.

Listera cordata (L.) R. Br.

In Fennia septentrionali et in multis plagis Lapponiae satis frequenter aut passim, in reliquo territorio plerumque passim obvenit; in nonnullis autem plagis imprimis Fenniae interioris et Lapponiae orientalis rarescit.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand.: Nym. Consp. p. 688; Fenn. cum Lapp.: Nym. Suppl. p. 290.

Al. (st r): Bergstr.; (st fq) per totam Alandiam: Tengstr!; Föglö Degerby, Jomala: Bergstr. Beskr.; Finström Bergö haud infreqvens: Erics.; Sund Bomarsund, Geta Grändal: Hult ann. et herb.; Lemland Söderby: N. af Ursin in herb. Bot. Byt.; Finström inter Godby et Färjsund, Lemland Lemböte, Jomala Möckelö: Arrh. & K.; Geta Mattskär, Sund Gesterby Tjännan: R. & Ch. E. Boldt; [Sund] parciore quam *L. ovata*: Prim. p. 72. — **Ab.** p: Zett. & Br. et Arrh. Ann.; st r [Bromarf] Kansjärvi: Sand.; p ex. gr. prope Mörby: A. Nyl.; p: Sel. et Printz. — **Nyl.** p: His., W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] sub monte Haukkavuori et declivem

septentr. montis Lounakorkia: Schrenk p. 157, cfr l. c. p. 152; [Hogland] (r) ad Veteljärvi: Brenn. — **Ka.** r Sippola, Vekkelaks!: Sæl. & Str. — **Ik.** p: Malmb., spec. e Käkisalmi!; [rr haud procul a Levaschow: Meinsh. p. 345].

Sat. p: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** Sääksmäki (A. Jansson): Tikk., spec. vidi in herb. lyc. n.; p: Asp. & Th.; in Asikkala tantum prope Kämpelä, [Lammi] Evo! in saltu publico haud infreqvens, Padasjoki: Norrl. s. ö. Tav.; Jonkkajärvi 1870: Norrlin!; Sysmä Tepo: Unon!; Hausjärvi Varunta: Sælan!; Renko: Nyberg!; Kuorevesi Riihimäki: F. Silén!; Leop., Bonsd. et Wainio Tav. or. omnino non comm. — **Sa.** Juoutseno Konnussuo: Sæl. ann.; Juva [Jokkas]: O. A. Homén in herb. lyc. n., forsitan non omnino certa. — **Kl.** r Valamo!: Fl. Kar.; Uukuniemi: Nikl!; r Pälkjärvi Putkosenlampi: Hjelt Ant. p. 67. — **Kol.** [præfectura] Olonets (Olbricht pl. exs.): Led. IV p. 81; st r sed passim st fq: Elfv., [spec. e Rossia Gorki!]

Oa. p: Malmgr. et Laur. — **Tb.** p: Broth.; [Pihlajavesi] in omnibus fere abiegnis turfosis et plur. loc. in abiegnis humidioribus: Norrl. n. v. Tav. p. 424, vide etiam Prim. p. 53. — **Sb.** r: Mela; Pieksämäki: Wainio herb.; Heinävesi (J. Rahm), Tuovilanlaks Korkiakoski, Haminanlaks (L. M. Runeberg): Mela herb.; Kuopio Hirvilaks: Buddén; Pielavesi: Lundstr!; Hankasalmi: L. M. Runeberg!; Iisalmi r Partala et Iimäki: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Tohmajärvi (F. E. Hartman): Chyd.; p: Wainio Kasv., spec. e Lieksa Egypti!; Eur. & H. non comm. — **Kon.** in parte occidentali, locis nonnullis parce, in Reg. occ. in abiegnis humidiusculis vel subturfosis plur. loc. vidi: Norrl. On., spec. e Mökkö!; Loimala: Hjelt Ant. p. 67; in silvis humidis, (r) in partibus septentrionalibus, saepius in australibus: Günth. p. 53.

Om. p: Hellstr. — **Ok.** in paroeciis australibus p, in septentrionalibus st fq: Wainio Kasv.; p: Must. — **Kp.** p: Wainio Kasv.; vidi (tantum) ad Sekehe ad fluvium Seg [aut Sekojoki!]: Sahlb. Bidr.; Solovetsk: Selin!

Ob. p: Brenn. & Nyb., cfr Brenn. Resch. p. 76; Oulu Sunby: Eberh.; Rovaniemi Tervo: Hjelt & H., vide sub **Lapp. fenn.**; [O. R. Fries non vidit, cfr l. c. p. 156]. — **Kuus.** st fq: Sahlb. Fört. et Wainio Kasv. — **Kk.** (st fq: Wainio Kasv., vide sub **Ok.**; Soukelo, liava, Skoroduma, Sonostrow: Mela Pl., spec. in herb. e Susijärvi.

Lapp. fenn. in Kolari! p et circa montes subalpinos st fq in abiegnis praecipue turfosis, sed etiam in silvis mixtis, ad fontes et in paludosis adnotata, ceteroquin propter anni tempus tantum ad pag. Kittilä nobis obviam: Hjelt & H.; Sodankylä (r) in silva frondosa subhumida ad Anneberg: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; in silvis densis uliginosis praecipue Lapp. meridionalium p cop.: Wahlenb. p. 219; Muonio (Deutsch): Fellm. Lapp. nomine «*Epipactis corclata*»; Pallastunturit in reg. silv.: Hjelt; p in reg. silvatica ex. gr. Nattastunturit, Kopsusjärvi, Luirojärvi etc.: Hult Ant.; Kuolajärvi: Eberh.; in turfosis piniferis reg. subsilv. st fq parcius, n locis nemorosis reg. subalpinae quoque st fq, [Rastekaisa 230]: Kihlm. Ant.; haud infreqvens in reg. subsilv. et inferiore parte reg. subalpinae [usque ad Alten et Tana]: Lund p. 88; in Varangr. merid., unde antehac non notata, juxta Klosterwand prope Svanvig, ibi socia *Ranunculi lapponici* et *Nardosmae frigidae*: Norm. p. 309, vide etiam M. Blytt p. 355, Th. Fries p. 199 et Norm. ann. p. 59. — [**L. ent.** reg. silv. p: Læst.; Ylikyrö: Malmberg!]

Lapp. ross. ad flumen Tuloma (rr): Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; ad sinum Kola (rr): N. I. Fellm., cfr (l. c. p. XXXVIII et) Beket. p. 599, spec. leg. F. Nylander!; Hibinä [Umbdek]: Broth. Wand. p. 7!; Kantalaks [etiam herb.] plur. loc., Shelesna [etiam herb.], Jokostrow, Sashejka [etiam Enw. ann.], Hibinä plur. loc., Tshun, Kuusreka [etiam herb.], Ponoj [etiam herb.] saltem duobus locis Mela Pl.; inter Ora et Kola: Enw. ann.; Poarrewjavr: Kihlm.!

Listera ovata (L.) R. Br.

In media parte Fenniae orientalis frequenter inveniri indicatur, ceterum in Fennia australi plerumque passim aut satis raro obvia. Supra 62° aut 63° rara, sed, quamvis rarissima, usque ad 66° 15' lecta est.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; etiam in Karelia obvenit: W. Nyl. Distr.; Fenn. exc. Lapp.: Nym. Suppl. p. 290.

A1. (st r): Bergstr., cfr l. c. p. 4; (fq) per totam Alandiam: Tengstr.; st fq: Bergstr. Beskr. et Arrh. & K.; haud infreqvens: Prim. p. 72. — **Ab.** r: Zett. & Br.; Pargas rr Gunnarsnäs Vester-gård 1850: Adl.; Finby Pettu cop., ceterum non visa: Sand.; p:

A. Nyl.; st r praecipue cop. in promontorio Karkali: Sel.; Lojo in insula magna et Jalansaari: Hult ann.; Lojo Sedola: alumn. E. J. Pettersson!; Vihti (st fq): Printz, cfr W. Nyl. p. 205. — **Nyl.** in par. Ingå in Stor-Ramsjö in prato Herrängen: His!; Esbo Noks: Kihlm. ann.; Sibbo Söderkulla: Sæl. herb.; [Helsingfors] r ex. gr. Degerö: W. Nyl.; Helsinge in vicinitate templi, Högbergsbacken (Ilmoni), Borgå Emsalö: Sæl. ann.; Thusby haud fq: Åstr. & H.; r Borgå ad Långviken [prope Kardrag: Sæl. Öfvers.], Elimä! ad Kouvola, in Strömfors in Kortö: Sæl. Ö. Nyl.; Borgå in calcariiis ad Molnby: Gadol. — **Ka.** r tantum in vicinitate fluv. Vuoksi, St: Andreae Korpilaks Pampas, Räisälä Tuulankoskensaari: Lindén; Kiiskilä: J. Krohn in herb. lyc. n. — **Ik.** r Konneviits: Fl. Kar.; r Pyhäjärvi ad Konnitsa: Malmb.!; [st fq: Meinsh. p. 345].

Sat. p, in par. Kankaanpää st fq: Malmgr., spec. e Kyrö!; st r—p, cop. in Birkkala! inter Tyrkkylä et Keho: Hjelt. — **Ta.** p in pratis silvaticis praecipue in fundo argillaceo: Leop.; p: Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Bonsd.; (st fq): Wainio Tav. or. — **Sa.** p [in Savonia] usque ad Kuopio: E. Nyl. & Chyd.; Taipalsaari: Simming!; [Ruokolaks] (r) Ronkiain, Narsakkala! Hult. — **Kl.** («r») Valamo, Ruskiala!, Sortavala: Fl. Kar.; (r) Kaukola Rami: Lindén!; saltem ad Kirjavalaks pluribi: Norrl. Symb.; st fq et in Karelia media et ladogensi, etiam teste Backman: Hjelt Ant. p. 67. — **Kol.** p—st r: Elfv.

Oa. («p»): Malmgr., cfr Suomen Kasvio p. 198; nec Strömb. nec Laur. e Vasa adn., qvare incerta videtur. — **Tb.** p: Broth., spec. e Viitasaari!; Jyväskylä ad Tuomiojärvi et st cop. in Vuorisalo: Prim. p. 49 et 53. — **Sb.** p—st r: Mela; Heinävesi: J. Rahm in Mela herb.; Kuopio et Jännenvirta: H. Kellgren!; circa Kuopio: E. Nyl. Veg. p. 261!; Pielavesi: Lundstr.!; Iisalmi: alumn. Hjelman! [forsitan non omnino certa]. — **Kb.** r Polvijärvi infra Suoniemi ad montem Hovivaara: Eur. & H.; Lipperi Soukka! et Pitkäpohja: Hällstr.; r Nurmes ad Konnanlampi! haud procul a Pielisjärvi: Wainio Kasv. — **Kon.** fq—fqq praecipue per partes interiores, habitat potissime in nemoribus, declivibus fertil. pratorum et pratis nemorosis, ubi saepe copiosissime, dein st fq—fq in collibus campisque herbidis et pratis, per partes calcarias (Mundjärvi, Tiudie) in paludibus et turfosis subsilvosis copiose

reperitur, in Reg. occ. ad Suojärvi pogost: Norrl. On.; ubique in pratis humidis: Günth. p. 53.

Om. r Teerijärvi!, Toholampi: Hellstr. — **Ok.** Paltamo Melahti: Brenn. Reseb. p. 68! et Must., (cfr Must. p. 40); Paltamo Hyrylänmäki: Brenn. Ber. 1869. — **Kp.** Solovetsk: Selin!, cfr Hartm. XII p. 87.

Ob. Kiiminki inter Ukkola et Mannila: Brenner!, cfr Brenn. Reseb. p. 78; rr Simo, Kemi: Zidb.; Alatornio Kalkkimaa florens 1875: Hough. not., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127. — **Kuus.** r ad Paanajärvi prope Paloniemi: Wainio Kasv.!, cfr l. c. p. 112 et Herb. Mus. Fenn. II p. 127.

Ab. Upptages härifrån: Herb. Mus. Fenn. p. 19, men hvilket exemplar som afses känner jag ej. — **Oa.** „Johannisdal ad Vasam“: Wirz. M. S.; ehuru uppgiften ej blifvit bekräftad, upptages den till vidare undersökning.

Goodyera repens (L.) R. Br.

Satis raro interdum passim in tota Fennia invenitur; in Lapponia quamquam raro aut rarissime occurrit, in parte occidentali ad summum fere septentrionem progreditur, in parte orientali multo prius desinit.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 689, vide etiam Led. IV p. 86.

Al. r: Bergstr.; Hammarland „Hellesbyskog“, Jomala: Bergstr. Beskr.; Jomala Jättböle: Tengstr.!, Finström Bergö st fq in silva: Erics. litt.!, Geta Grändal: Hult ann.; Geta Djupvik „kabelhuset“: Arrh.; Saltvik Haraldsby: J. A. Bomansson in herb. lyc. n.; Geta Andersö: Bergroth; Geta inter praediola Långö et Djupviks kyrka: Ch. E. Boldt. — **Ab.** Pargas: Hellström!, cfr Zett. & Br.; Pargas Stortervo, Gunnarsnäs 1885: Arrh. Fl.; Merimasku: Karsten in dupl.!, Kimito: K. F. Wendell in herb. lyc. n.; circa lac. Lojo st r: Ch. E. Boldt; Vihti (fq): Printz, spec. vidi in herb. Hult. — **Nyl.** Ingå ad Fagervik Gropkärr et in insula Stor-Ramsjö!: His.; Esbo Finnå ad Skälörn unic. spec. 1878, multa spec. prope praedium 1884: Kihlm. ann.; [Helsingfors] Mjölö: W. Nyl. et Hjelt; Helsingfors Degerö: Sæl. herb.; [Helsingfors] Granö: alumn. A. Jansson!; [Helsing] Nordsjö Rastböle (Chyd.), Borgå Emsalö, Storkroksnäs, Korssund: Sæl. ann.; Thusby: Åstr. & H.; st r ex. gr. Borgå, Mäntsälä (K. Nordenskjöld),

Mörskom!, Lappträsk, Strömfors, Pyttis [Tuuskas!]: Sæl. Ö. Nyl.; Borgå r Grennäs, Tirmo, Sundö: Sæl. Öfvers.; Borgå Gammelbacka: Gadol.; Perno Köpbacka Valho: Arrhenius in Bot. Byt.; in vicinitate opp. Lovisa: E. Nyl. Ber.; [Hogland] in silvis (p): Brenn! — **Ka.** r Viborg ad Horttana (Nerv.): Malmb., forsitan ad **Ik.** referendum; st r in partibus interioribus, Kirvu Korsjärvi et Tietävälä, Jääski Pelkola!, Laitila Kärkkäälä: Lindén. — **Ik.** Käkisalmi: Malmb.; [per totum territorium sed tantum hic illic: Meinsh. p. 346].

Sat. p: Malmgr., spec. e Sastmola!; Loimijoki: Å. G. H. in dupl.; Huittinen: Car. p. 24 et Lydén; p: Hjelt, spec. e Karkku!; Kyrö: Asp; Ruovesi: Karsten! — **Ta.** Luopiois in vicinitate templi et Padankuosi in silva densa conifera fundo arenoso: Leop.; Sääksmäki (st fq): Tikk.; Sääksmäki Limokorpi et Kasuri: Kihlm.; Kangasala: Blåfield!; p: Asp. & Th.; Hauho: Herk.; Lammi st r: Leop. ann.; st r, frequentior in Evo: Norrl. s. ö. Tav.; Hollola Isosaari plur. loc. et Nygård, Asikkala Aivola: Norrl. ant.; Hollola Laitiala et Parinpelto: Wainio herb. et ann.; Hollola Messilä: G. Björkstén!; r Koskipää, Vehkasalo: Bonsd.!; Padasjoki: alumn. F. Tengström!; Sysmä in jugo Tepo!, Heronlampi, Ravjaskorpi, Joutene: Unon.; Jämsä Soravuori: Hult coll.; p praecipue in parte interiore: Wainio Tav. or., spec. e Luhanka Kesäin!; Keuruu Mänttä: Sælan! — **Sa.** r in Savonia, Puumala Kurensalo: E. Nyl. & Chyd.; Mikkeli prope oppidum 2 spec.: Hasselbl.!; Hult non comm. — **Kl.** Hiitola ad meridiem versus a templo: Lindén; Kirjavalaks: Chyd.!; Valamo (Backm.): Norrl. Symb.; Uukuniemi: Nikl.!; Parikkala Kangaskylä: T. Hannikainen!; Fl. Kar. omnino non comm. — **Ik.** ol. Ladva: Günth. p. 53 [num in Rossia?].

Oa. Kristinestad et Pörtom Ahlholm: Strömb.; (p) ex. gr. Sandviken, Vasklot, inter oppidum novum et vetustum etc. semper parce: Laur., spec. e Vasa Vasklot!; Malmgr. non comm. — **Tb.** st r Viitasaari! plur. loc. ex. gr. inter Kolari et Ruuska, Kohiseva, Permasmäki: Broth.; Jyväskylä Haapakoski Kanavuori: Gadol.; Jyväskylä prope praedium sacerdotis: Prim. p. 49. — **Sb.** r [Kuopio] Haminanlaks (!): E. Nyl. & Chyd.!; Jorois Järvikylä: Winter; Leppävirta (p): Enw.; [Kuopio] r: Mela, spec. e Kortejoki!; Kuopio Hirvilaks: Buddén, etiam Knabe p. 21 e Kuopio enum.; Pielavesi: Lundstr., spec. e Tuovilanlaks!; Iisalmi p: M. & J.

Sahlb. — **Kb.** Kihatelysvaara (F. E. Hartman): Chyd.; Tohmajärvi Heinävaara: Backman!; Kide: U. V. Telén! — **Kon.** r Kämpselkä (Simming!, Günther), Unitsa (Kullhem): Norrl. On.; in silvis ad Käppäselkä [Kjappiselga], montem Rogosaja, „Matveevaja selga“ [num in **Kol.**?] etc.: Günth. p. 53.

Om. (p) Gamla Karleby, Kelviä!: Hellstr.; Gamla Karleby Koön: alumn. G. J. Österman! — **Ok.** Kuhmo [in spec. Lentiira!] Kovala, sed veris. etiam in aliis locis: Wainio Kasv.; r Paltamo Kirkkonieni et Melalahti Hautarinne (N. Karjalainen), Kuhmo Kovala et Ristijärvi Juurikkakorpi: Must. — **Kp.** nondum adnotata.

Ob. r: Brenn. & N., spec. e Simo [aut Kemi] Marrostenmäki!, Rovaniemi! [ad fines Tervola versus] et Aavasaksa!; Alatornio Kantojärvi: Hough.; rr in silva densa abiegna Ylitornio in monte Karhujupukka ejusque vicinitate: Hjelt & H. — **Kuus.** Paanajärvi: Broth. litt.; in abiegno inter Perno et terminum par. Kemijärvi: Wainio Not. — **Klk.** ad pagum Knjasha et cataractam Iiava! rr, etiam ad lacum Koutajärvi: N. I. Fellm.; Iiava, Skoroduma, in insula qvadam lacus Koutajärvi [etiam herb.] et Sonostrow: Mela Pl.; Sonostrow: Sahlberg!

Lapp. fenn. rr in silva densa abiegna, Kittilä in clivo montis Aakenustunturi ad Pyhäjärvi versus prope hunc lacum: Hjelt & H.; [in silvis densis muscosis Lapp. merid. p: Wahlenb. p. 218]; ad flumen Ounasjoki: Fellm. Lapp.; Muonio Keimiötunturi: Malmberg!; Kuolajärvi (!) in declivibus montis Sallantunturi: Eberh!; Inari (alumn. S. W. Nordling): Zidd.; Inari: alumn. W. Waenerberg in herb. lyc. n.; Elvenæs: Th. Fries 1864 p. 48, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127; in Var. merid. inter Elvenæs et Svartnæs juxta fl. Paatsjoki ad cataractam inter Klosterwand et Goalsejavre, inter Goalsejavre et Bossojavre, nec non in confiniis Rossicis ad Borisgleb ad radicem alpis Galgoaive, praeterea juxta partem inferiorem fluminis Näätäjoki [Neidenelv]: Norm. p. 310, cfr [Lund p. 88,] Th. Fries p. 199, Norm. ann. p. 60 et Blytt p. 1276. — [**L. ent.** reg. silv. r: Læst.]

Lapp. ross. in parte inferiore ad Porjeguba! et Jambruts (Selin): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXIX et Beket. p. 599; Porjeguba: Mela Pl.; Tuatash: Enw. ann.; Kuusreka: Mela Pl. et herb., cfr Hartm. XII p. 88.

Ab. Vehmo, [0 a. Närpes] Benvik: Wirz. M. S. upptages till vidare undersökning.

Epipogon aphyllus (Schmidt) Sw.

In Fennia praecipue media rarissime et plerumque parcissime, sed ad septentrionem versus usque ad 66° 12' legitur.

Maxima pars Fenn.: Fries; (vix) late distributus, saltem, si ita sit, rarissimus tantum e viciniis Helsingforsiae vidi: W. Nyl. Distr., (cfr W. Nyl. Till. p. 302); Fenn. centr.: Nym. Consp. p. 687; Fenn. mer., med., bor. or. (Sonostrow Karel. keret.): Nym. Suppl. p. 289.

Ab. Karislojo [nonne Lojo?] parcissime in promontorio Karikali: G. Johansson!, cfr Medd. XIII p. 167. — **Nyl.** rr Mjölö (C. A. Gottlund): W. Nyl. [ubi nunc certe intermortuus]; Thusby r semel tantum in silva in Gammelby invenimus: Åstr. & H.! — **Ka.** r Kirvu Tietävälä Lapakonmäki!, Jääski prope Laitila et fines pagi Pelkola!, etiam in Pullinkorpi, ubi copiosa et procera specimina lecta sunt, etiam ad meridiem versus a deversorio Laitila sparsa specimina duobus locis legi: Lindén, cfr Diar. 3, XI, 1888.

Sat. Björneborg Kumnäs: E. Wikman!; Vesilahti Laukko (G. Sucksdorff): Arrh. -- **Ta.** Tammela Sukula: vide infra; Tammela in pag. Teurois! etiam in Mustiala lectum: A. L. Borenus; Kangasala: W. Lindström!; Vanaja Aulanko: K. Collin!; rr Lumiala Kydönsaari in silva frondosa unicum spec.: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala Vesijärvi ad Vetikko: Norrlin!; Padasjoki [Vähäsalo!]: Bonsdorff in Diar. 5, IV, 1884; Sysmä Nya Olkkola Ravjaskorpi: Unon! — **Kl.** Ruskiala in abiegno: Zilliacus!, cfr Norrl. Symb. et Medd. I p. 108; Impilaks: domina Backman, cfr Medd. XI p. 191. — **Kol.** Schtjelike: Günther! [spec. adscr. Schelike]; in trunco vestusto populi ad pag. Matveevaja-selga: Günth. p. 52, vide infra.

Tb. [rr] Jyväskylä ad Kanavuori! in luco et prope oppidum (W. N. Tavaststjerna): Wainio Tav. or., vide etiam Broth.; rr Viitasaari Kohiseva! prope Palovuori, Keuruu (W. N. Tavaststjerna): Broth., cfr l. c. p. 190. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio Kortejoki!; Leppävirta Sutela Häikiänlahti: Zidb.; Kuopio Leväinen 1864: Mela herb.; Kuopio Haminanlaks: E. Nyl. & Chyd., cfr E. Nyl. Veg. p. 261 et Hartm. XII p. 86, ibidem st cop. 1879: Sæl. ann., spec.

etiam leg. alumn. H. Kellgren! — **Kb.** Tohmajärvi Hovila: A. H. Antell in herb. lyc. n., forsitan non prorsus certus; Kide prope molam Kideslaks: U. Telén!, cfr Hartm. XII p. 86.

Kk. Sonostrow: Mela Pl., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 127 et Hartm. I. c.

Angående denna art har O. Hjelt meddelat mig att å Uppsala bibliotek finnes ett bref af Dryander dat. London d. 28 Aug. 1787 till C. P. Thunberg, hvori bl. a. nämnes att „i Prof. Leches herbarium, som Herr Banks köpt, var *Satyrion Epipogium* (oriktigt tagen för *Ophrys Corallorrhiza*) och på pappret var skrifvet: „funnen i Tammela på Suckula bys ägor i skogen af Herr Bark“. Detta är en ny [art] för Flora Svecica“. — **Ta.** upptages, ehuru med reservation, såsom funnen på en holme i Vansjavesi: Tikk. — **Kol.** Enl. benäget meddelande af Günth. ligger Matveevaja by i Petrosavodska kretsen, men jag känner ej om den tillhör **Kol.** eller **Kon.** eller huruvida möjligen samma ställe som Schtjeliki afses. — **Tb.** Arten har senare förgäfvets blifvit eftersökt å Kanavuori, se Prim. p. 52 not.

Cephalanthera xiphophyllum (L. fil.) Reich.

In Alandia rarissime invenitur.

In Mus. Fenn. adest, sed absque loco indicato: W. Nyl. Distr.; Aland.: Nym. Consp. p. 687.

Al. rr: Bergstr.; [Kökar] Idö: Bergstr. p. 4 et R. Chydenius!; Finström Bergö „Norrgårds Söder-Husö“: Erics!, cfr Hartm. XII p. 91 nomine *C. grandiflora* L.

Cephalanthera rubra (L.) Rich.

In Fennia austro-occidentali circa 60° 15' lat. et 41° 30' long. parvissima et nisi his annis non lecta est.

Fenn. mer.-occ. (paroec. Lojo reg. Aboae: stud. Walléen 1879): Nym. Suppl. p. 290.

Ab. Lojo Jalansaari: E. Walléen!, cfr Medd. VI p. 236 et 247; Karislojo [nonne Lojo?] Karkali: alumn. H. Munk et Anthoni!, cfr Medd. XIII p. 195; Lojo Huhtsaari in lacu Lojo unic. spec.: Al. Lagus!, cfr Diar. 7, IV, 1883 et Hartm. XII p. 91.

Epipactis latifolia (L.) Sw.

In Fennia australi et media usque ad 62° 50' raro (in Karelia Onegensi satis raro) occurrit.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; per magnam partem regio-

nis, saltem in australi et media (Hauho—Ruskiala) dispersa est: W. Nyl. Distr.; Fenn. exc. bor.: Nym. Consp. p. 688.

Al. rr: Bergstr.; Jomala Ramsholmen!, praedium sacerdotis par. Finström Vandö: Bergstr. Beskr.; Finström Bergö Norrgårds Husö: Erics!, spec. ad f. minorem pert.; Eckerö Storby: E. Erics. [num prorsus certa]. — **Ab.** rr Pargas Ersby unic. spec.: Arrh. Ann.; Uskela Yltjärvi: K. E. v. Bonsdorff!; r pauca spec. ad Pellonkylä Uusitalo haud procul a lacu Lojo: Sel.; Karislojo Isosaari prope Maila: Al. Lagus!; r Lojo promontorium Orsnäs (Hult), Karislojo [nonne Lojo?] Karkali, Isoaari Maila et inter Maila et Hermala (fortasse in Lojo): Ch. E. Boldt, e Karkali et Maila etiam adn. Öhrnb.; Vihti r Irjalasaari: Printz. — **Nyl.** r Strömfors ad Reimars: Sæl. Ö. Nyl!; Sibbo Löparö: Sæl. ann.; Sibbo in calcaariis ad Nevas: Öhrnb. — **Ka.** rr unicum spec. in Kaukola haud longe ad meridiem versus a templo, Jääski Vallinkoski (Sælan!): Lindén! — **Ik.** r [Sakkola] ad Suvanto (Appelberg!): Fl. Kar., cfr Malmb.; r Rautu in pago Kärsälä: Malmb., [vide etiam Meinsh. p. 344].

Sat. Huittinen: Car. p. 24 nomine *Serapias Helleborine*; rr Karkku Järventaka! 1876—1879 2 spec., nunc intermortua, Kainiais 1883 etiam intermort.: Hjelt, vide etiam Gadd Sat. p. 50. — **Ta.** Pälkäne Tykölä (Zidbäck): Leop.; [Sääksmäki] r in insulis in Mallasvesi: Tikk.; Teisko (O. Heikel): Sæl. ann.; Teisko: K. G. J. Idman in herb. lyc. n.; Hauho: Herk., cfr W. Nyl. Distr.; Vanaja Aulanko: O. Collin!; Koski Kehä, Lammi ad praed. sacerdotis et Pitkäniemi parce: Leop. ann.; [Asikkala et Hollola] (p) parcius: Norrl. s. ö. Tav.; Asikkala (r): Nikl!; Asikkala Urajärvi et Hollola Upila: Wainio herb.; Padasjoki: alumn. F. Tengström!; [par. Gustaf Adolf] st r, cop. in Hirtensalo, Ohrasaari: Bonsd., cfr l. c. p. 60; Sysmä insula in Majuvesi (Rengvist), Bertula prope Vinturi!: Unon.; Luhanka p in peninsula, Korpilahti ad Pohjola, etiam ad Paljakko et in insula in freto Kärkinen (K. Dahlström): Wainio Tav. or., cfr l. c. p. 39 et 42, spec. e Luhanka Hietola!; Korpilahti Livansaari st cop. in insula australi: Gadol. in Prim. p. 57. — **Sa.** r [Ruokolaks] Imatra (!), Utula: Hult; Nyslott in insula Simuna: Buddén; Luumäki Rapasalo: H. L. Mäklin in herb. lyc. n.; Puumala: Salmela in herb. Bot. Byt. — **Kl.** (r) Ruskiala: Fl. Kar.; (fq) circa Ladogam septentrionalem, Kirjavalaks, Pitkäranta, Va-

lamo (!) etc.: Chyd., spec. in dupl. etiam e Pötsevaara!; Impilaks (!) r (Backm.), Sortavala r Janaslaks (C. Bergström): Norrl. Symb.; Kronoborg Haavikko: E. Juslin in dupl.; Parikkala Tarvaslampi: T. Hannikainen!; Uukuniemi: Nikl!; Sortavala Yhinlaks: Enw. hav.; Ruskiala p in nonnullis locis ex. gr. prope marmorarias cop.: Zilliacus!; r Pälkjärvi Korkianiemi et Pirttiniemi!: Hjelt Ant. p. 67, cfr l. c. p. 32. — **Kol.** Petrosavodsk: Norrl. On.

Tb. rr Jyväskylä ([J. F.] Canth): Broth. et Wainio Tav. or., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128. — **Sb.** r: Mela, spec. e Kuopio Litmaniemi!; Heinävesi: J. Rahm in herb. Mela; Kuopio Haminanlaks: alumn. H. Kellgren!; Kuopio in insula Säyneensalo: Buddén. — **Kb.** Kide (E. Winter): Chyd.; Tohmajärvi: A. H. Antell in herb. lyc. n.; r Liperi Pärnänvaara: Eur. & H!., cfr Hartm. XII p. 90. — **Kon.** st r ad Dvoretz (!) in declivi inter frutices, ad Mundjärvi! locis nonnullis, Koikari — Pyhäniemi, in convalli sub turfoso, Käppäselkä — Unitza, Tiudie! in sub turfosis et sub paludosis: Norrl. On., de Tiudie cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128, de Dvoretz cfr Günth. p. 53; insula Ivantschow prope Kusaranda: Kihlm.

Epipactis palustris (L.) Cr.

Tantum in Alandia et Karelia orientali raro obvia.

Fenn. austr. occ.: Fries; Aland.: Nym. Consp. p. 687; Fenn. [etiam] mer.-or. (Carel. oneg. et olonets.): Nym. Suppl. p. 290.

Al. Finström Strömsvik: P. Fr. Molander!; Lemland Lemböte: Leopold! et Öhrnb.; Eckerö Storby (!) plur. loc. et Böle!, Jomala Vargsunda!: Arrh. & K., ex his locis jam ab Hult ann. comm.

Kol. in palude rr ad Porog: Elfv.!; Petrosavodsk (Günther, Sahlberg): Norrl. On.

Kon. r prope Mundjärvi! ad calcarias in palude firma sub-sphagnosa fq, ad Tiudie! et Valkiamäki in paludibus plur. loc.: Norrl. On., cfr l. c. p. 95.

[**Ik.** „Im Nord-Gebiete selten“: Meinsh. p. 344; uppräknas dock ej från karelska näset: l. c. p. XXXIII.]

Såväl angående denna som följ. art förefinnas uppgifter i den otryckta literaturen, hvilka jag, såsom delvis mindre sannolika, uteslütit.

Epipactis atrorubens Schult.*Tantum in Karelia Onegensi raro obvia.*

Fenn. mer.-or. (Carel. Oneg.: Simming 1863): Nym. Suppl. p. 290.

[Ik. pauca specimina ad Levaschow: Meinsh. p. 344.]

Kon. r in rupibus calcareis ad Valkiamäki! prope Tiudie st copiose et ad pag. Lishmajärvi! in insula lacus Lischmaj.: Norrl. On., cfr l. c. p. 95; e Valkiamäki primus leg. Simming!; in fissuris rupium marmorearum in Valkiamäki [Bjälaja Gora]: Günth. p. 53, qvi etiam e loco extra Fenniam enumerat; in insulis Pjdosstrow, Ivantschow!, Hjedostrow prope Kusaranda in declivi litorali glareosa st abundanter una cum *Arctostaphylo uva-ursi* crescit, ibidem quoque pineta subarida vel humidiuscula ornat: Kihlm.

Orchis militaris L.

Aland.: Nym. Consp. p. 690.

A1. Jomala?: Bergstr. Beskr., jfr t. ex. Herb. Mus. Fenn. p. 20, Desideratkat. p. 9. Denna art upptogs allmänt (t. ex. Suomen Kasvio p. 202, Alc., Byteskat. I o. II etc.) såsom finsk, ända till dess Kihlman och Arrhenius på Sällskapetets pro Fauna et Flora fennica möte 9, XI, 1878 (Medd. VI p. 211) framhöllo, att exemplaren från Jomala tillhörde *O. mascula*, hvarföre *O. militaris* måste utgå från vår flora, jfr äfven Nym. Suppl. p. 290.

Orchis morio L.

„På lågländta och våta ängar“: Hell. p. 17; en uppgift som aldrig bekräftats och säkert uppkommit genom förvexling.

Orchis mascula L.

In Alandia rarissime invenitur.

Aland. (paroec. Jomala: Kihlman, inde olim nom. *O. militaris* citata erat): Nym. Suppl. p. 292.

A1. rr Jomala Ramsholm (!) parce: Arrh. & K!., cfr Medd. VI p. 211 et Hartm. XII p. 101.

Orchis sambucina L.

In Alandia satis frequenter occurrit; ceterum in Fennia maxima austro-occidentali rarissime tantum obvia.

Fenn. austr. occ.: Fries [errore typographico, ut crediderim, etiam a media parte indicatur]; in insulis alandicis (F. Nylander in litt.): Led. IV p. 55; Fenn. mer.-occ.: Nym. Consp. p. 693.

A1. («rr»): Bergstr., cfr l. c. p. 4; (fq) in pratis humidiusculis [«sidländta»]: Tengstr.!; fq in par. Saltvik (ex. gr. Haraldsby), Sund (ex. gr. ad Sibby, prope templum etc.) et Geta (ex. gr. Finnö, Bolstaholm, Gräggån etc.): Hult ann.; p — st fq e 15 loc. adn.: Arrh. & K.; [Sund] fq cum var. *rubra* Reichenb. [„*purpurea*“]: Prim. p. 72; Brändö Jurmo et flor. luteis et rubris: Hollm. — **Ab.** Korpo et fl. luteis et rubris: Ringbom!, cfr Zett. & Br.; [Vihti] in prato ad Hiirilä praediolum Kivisilta et in alio loco: Printz, cfr Hartm. XII p. 100.

Ab. Åbo 1775: Moberg Nat. p. 173; uppg. förefaller mig osäker såsom aldrig bekräftad.

Såsom synes växer den rödblommiga formen var. *rubra* Reichenb. [= var. *purpurea* i Byteskat. = *incarnata* (L.)] med den gulblommiga. Sælan framhåller att **A1.** Finström Bergö är den rödblommiga formen t. o. m. talrikare än den gulblommiga: Sæl. ann.

Orchis latifolia L.

Saltem typica in Fennia vix invenitur.

Kalm; „in pratis humidis per totam patriam usque in Lapponiam inferiorem“: Wirz. pl. off. p. 74. Upptages såsom en kollektiv art med följ. 3 former: *majalis* (*O. majalis* Reich.) „Apud nos vix visa“. — *latifolia* (*O. latifolia* Fr.) „per Fenniam usque ad fines boreales Onegae. In viciniis pagi Tiudie Gub. Olonets cum sequente copiose“, [jfr Rupr. Diatr. p. 83]. — *angustifolia* (se under *O. Traunsteineri*), hvilka alla beskrivas: Spic. II p. 11 och 12, jfr i afseende å alla dessa uppg. Led. IV p. 54 o. 55. — Åland... Carel.: Nym. Consp. p. 692. — **A1.** Jomala Önningeby: Bergstrand!, jfr Herb. Mus. Fenn. p. 20; exemplaret är dock ingalunda typiskt. — **Nyl.** [Hogland] „an feuchten Standörtern weniger häufig“: Schrenk p. 157; Brenn. p. 37 betviflar med skäl uppgiften. — [**Ik.** „hie und da in ganz Ingrien“: Meinsh. p. 335; l. c. p. XXXIII uppräknas dock ej Isthmus.] — **Sat.** Norrmärk (**A.** Wahlroos!): Malmgr., se under **0a.** — **Ta.** exemplar närmande sig betydligt denna art bland *O. incarnata*: Norrl. s. ö. Tav. — **K1.** Exemplar närmande sig denna form finnas från Valamo: [Chydenius och Furuhielm!], Uukuniemi: Simming!, Ruskiala: Chydenius!, men torde dock snarare tillhöra någon form af *O. incarnata*. — **Kol.** Petrosavodsk se under **Kon.** — **0a.** Funnen i Sideby af Karsten! samt f. *elata* Fr. (H. N. VII. 67) af A. Wahlroos i Norrmärk, knappt skild från *O. incarnata*: Malmgr. [kanske snarare *O. Traunsteineri*]. — **Kon.** „f. *elatior* Fr. in viciniis pagi Tiudie ad Onegam (F. Nyl. Spic.)“: Fl. Kar.; „specimina forte huc pertinentia vidi e Petrosavodsk (Günther) et Tiudie! (= f. *elata* Fr. H. N. VII. 67)“: Norrl. On. under

namn af *O. ? majalis* Reich.; på fuktiga ängar i Saosero: Günth. p. 53 i öfvers. — **Ok.** Paltamo Melalahti: Brenn. Reseb. p. 68; Puolanka: l. c. p. 72. — **Ob.** „in vicin. templi par. Kemi“: Hellstr. Distr. p. 23, der formen beskrifves, se under *O. incarnata*. — [**L. ent.** „in paludosis circa templum Enontekiense p“: Wahlenb. p. 215; „in Enontekiäinen p“: Fellm. Lapp., jfr Led. l. c., N. I. Fellm. p. XXIII, Beket. p. 598 etc.]

Af dessa uppgifter hänföra sig de äldre till den kollektiva *O. latifolia* L., hvilken enl. Hartm. p. 387 äfven innefattade *O. incarnata*, *O. Traunsteineri* och *O. sambucina*; så citeras Wahlenbergs uppg. af Læst. under *O. angustifolia*. Att den typiska formen = *O. majalis* Reich. icke finnes i Finland framhålles redan af F. Nylander, men att vissa kritiska *Orchis*-former närma sig var. *elaticr* Fr. framgår af ofvanstående. Arten, som upptogs Fört. 1852 p. 44, Herb. Mus. Fenn. p. 20, Suomen Kasvio p. 201, der den bl. a. upptages äfven från Savolaks, Alc., Mela Kasv. I p. 123, Brenn. Flor. p. 185, Byteskat. I och II etc., bortlemnades enl. Norrlins förslag från Byteskat. III och upptages ej heller i Herb. Mus. Fenn. II.

Orchis latifolia var. **elaticr** Fr.

Forma huic accedens in Fennia raro inveniatur, sed incerta videtur.

Största delen af Finl.: Fries; Fennia: Trautv. Incr. p. 748 under namn af *O. elaticr*. Se f. ö. under *O. latifolia*, särskildt under **Sat.** och **Kon.**, och jfr Herb. Mus. Fenn. p. 20 not, Suomen Kasvio p. 201 etc. Det bör dock framhållas att exemplaren numera dels föras till *O. incarnata*, dels anses osäkra eller alldeles obestämbara.

Orchis incarnata L.

In nonnullis plagis praecipue Kareliae orientalis majore frequentia (satis frequenter aut frequenter) inveniri indicatur, ceterum, ut videtur, in Fennia rara; ad septentrionem versus saltem usque ad 66° lecta est.

Per provincias meridionales Fenniae (nec) ultra fines boreales Gub. Olonets septentrionem versus lecta: Spic. II p. 13; maxima pars Fenn.: Fries; Scand.: Nym. Consp. p. 692.

Al. (r): Bergstr. ¹⁾; [Föglö] Gripö (!): Bergstr. p. 4¹⁾; [Jomala] Ingböle, [Föglö] Skråfskär: Bergstr. Beskr. ¹⁾; Eckerö (!) prope stagnum Böle cop.: Sæl. ann. !; Geta Pansarnäs: P. Fr. Molander & O. Hoffström !; Bastö: Bergstrand ¹⁾ !; Sund Skarpans, Saltvik in vicinitate templi, Geta Höckböle, Hammarland Postad, Eckerö Storby et ad oram septentrionalem: Hult ann.; p Saltvik Germundö, Jomala (!) ad praedium Jomala: Arrh. & K.; Geta Finnö: Bergroth;

¹⁾ Nomine *O. angustifolia* Wimm. & Grab.

Jomala pag. Ingby et Jomala „Storängen“!, Föglö Näfverholmen: Laur. Fört.; [Sund] st cop. in prato litorali inter Mångsteckta et Delvik et ad Högbolsta: Prim. p. 72. — **Ab.** Vihti r Juotila in palude Haimo: Printz et E. G. Printz, forsitan ad *O. Traunsteineri* spect. — [**Ik.** in pratis turfosis et paludosis totius Ingriae: Meinsh. p. 336.]

Ta. Vanaja Harviala: O. Collin!; [Asikkala] Urajärvi ad Koskenlampi: Norrl. s. ö. Tav., vide etiam infra; Padasjoki: alumn. Svinhufvud! — **Sa.** rr [Ruokolaks] Mattarila (Londén), Rautio (v. Weymarn): Hult [num omnino certa?] — **Kl.** ad Ladogam borealem, in Valamo (!): Fl. Kar.; Hiitola Pukinniemi: J. E. Fastberg!; Ruskiala: U. Telén!; Uukuniemi: Simming! — **Kol.** in pratis fertilibus regionis silvaticae fq interdum fqq, Mandroga: Elfv.

Oa. (p): Malmgr., spec. e Jurva! — **Tb.** r Karstula Kumppi, Pihtipudas prope Kärvasjärvi!, inter Alvajärvi et Kivijärvi: Broth.; [Pihlajavesi!] in paludibus et sphagnetis inter Kömi et Koivumäki: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** Pieksämäki Nokkola: [Wainio]!, forma recedens. — **Kb.** Ilomantsi: Fl. Kar.; Liperi: Europæus! — **Kon.** st fq — fq in paludibus: Norrl. On., ubi descriptio, vide etiam Spic. l. c., Fl. Kar. et Günth. p. 53.

Om. in Perho! (fq) cum *O. Traunsteineri*, in Lesti (p): Hellstr., spec. etiam e Pedersö Orrskär! — **Ok.** Paltamo Melalaks, Puolanka Honkamäki — Äylä: Brenner!

Ob. Liminka: S. W. Liljebloom!; Oulu: Eberhardt!; Utajärvi austr.-occ. versus e pago Sanki: Brenner!; Kemi: Hellström!, cfr Hellstr. Distr. p. 23, ubi descriptio et vide infra; Alatornio Kalkkima! et Kemi Torvinen!: Brenner, hic nomine *O. latifolia*; Alatornio Liakka: Hough. not., spec. ex Alatornio Kantojärvi!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128; [r: O. R. Fries p. 165]. — **Kuus.** in vicinitate templi!: Wainio Kasv., vide ceterum infra et cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128.

[**L. ent.** reg. subalp. r Enontekiäinen (Wahlenb.): Læst., cfr Hartm. p. 388.]

Lim. Kantalaks: Sahlberg!, cfr Diar. 5, XI, 1870 et Herb. Mus. Fenn. II p. 128.

Sat. p: Malmgr., jfr Suomen Kasvio p. 201; något exemplar från denna provins föreligger icke; freqvensen är säkert vilseledande. — **Ta.** Norrlin tillägger: på sank, något skogbev. mark; en del exx. närma sig betydligt *O. lati-*

folia L., Fr. H. N. VII, andra åter till *Traunsteineri* Saut.: Norrl. s. ö. Tav. — **Ok.** r „erään torpan nurmella Tuovilasta Miettulaan matkatessa (Kaj. ylioppilas G. Harlin)“: Must.¹⁾; uppg. behöfver bekräftas, då exemplar ej föreligga. — **Ob.** Om formen från Kemi säges: „In Kemi legit F. Hellström formam, quae sit *O. latifolia* sensu Wahlenb. Fl. Lapp. et quae habitu peculiari rigidiores quodammodo alpino foliisque brevioribus latoribus distinguitur“: Herb. Mus. Fenn. p. 20 not. — **Kuus.** På södra stranden af sjön Välijärvi: Nyberg!, jfr Wainio Kasv.; exemplaret är dock nästan obestämbart.

Vid denna och följande arter har jag, då flere namn äro bortblandade, ansett nödigt att, såvidt möjligt, påpeka huruvida de tryckta uppgifterna förekomma under någon synonym benämning; se f. ö. angående artens synonymik och särskildt ang. namnet *O. incarnata*: Bot. Not. 1846 p. 145.—149. I M. S. finnes ang. denna och närmast följ. arter ett fåtal uppg.; de allra flesta har jag ansett mig böra utesluta.

Såväl af denna art som af *O. Traunsteineri* uppställer Brenner var. *palida*: Brenn. Flor. p. 185. Hvad slutligen exemplaren i H. M. F. angår, torde de ofvan anförda (med undantag af exemplaren från **Sb.** Pieksumäki och möjl. **Lim.** Kantalaks) tillhöra en och samma form, men dessutom finnas ännu par andra former representerade i samlingen, af hvilka en delvis tagits för *O. latifolia*. Då dessa former likväl ej äro närmare utredda, torde det ej vara skäl att särskilja dem, utan endast för att underlätta vidare undersökningar påpeka fyndorterna, så framt ej hufvudformen finnes eller uppgifves från samma ställe. Hit höra exemplar bl. a. från: **Kl.** Pitkäranta! och Uukuniemi! — **Kuus.** Paana-järvi! och Vatajärvi!, hvartill komma par exemplar från **Kol.** och 5 å 6 från **Kon.**

Orchis incarnata var. **cruenta** (O. F. Müll.)

In Fennia rara, sed a 66° usque ad Alandiam adnotata est.

Fenn.: Nym. Cons. p. 692 et Trautv. Incr. p. 748; Fenn. indicatur in Aland., Ostrob. bor., Carel. Oneg.: Nym. Suppl. p. 291.

Al. Sund: Brenner!; [Sund] tantum ad sinum prope Kastelholm: Prim. p. 72. — [**Ik.** (st fq) f. *latifolia* in silvis piniferis ad Lachta: Meinsh. p. 336, ubi etiam f. *intermedia* et *angustifolia* enumerantur.]

Kon. in paludibus sphagnosis ad Selki! (fq) et Jänkajärvi!: Norrl. On., ubi descriptio.

Ob. Oulu: Eberhardt!

Al. [Jomala] Önningeby på en äng nära hafsstranden: Bergstr. p. 132, men exemplaret, hvilket en tid kallats *O. latifolia*, torde ej tillhöra var. *cruenta*.

Kb. Nurmes Kolkonjärvi: Wainio Kasv.; jag har tidigare antecknat att ett exemplar härifrån blifvit inlemnadt, men detta finnes ej vidare bland var. *cruenta*

¹⁾ Nomine *O. angustifolia* Wimm. & Grab.

(se äfven under **Kuus.**). — **Kuus.** „useissa paikoin Kirkkonkylän luona sekä lisäksi Maivalaisen luona. M. ja J. Sahlberg'in mukaan Kuusamossa p^o: Wainio Kasv. Sahlb. Fört. upptager utom *O. maculata* endast *O. incarnata*; något exemplar från denna provins finnes dessutom ej i samlingen, då Wainios numera föres till hufvudformen.

Se f. ö. om denna varietet Herb. Mus. Fenn. p. 20 not och Norrl. On. p. 172.

Orchis Traunsteineri Saut.

Forma typica in Fennia rara esse videtur; varietates autem nonnullis in plagis frequentiores.

Fenn. mer. occ.: Fries¹⁾; Spic. vide infra; Fenn. mer.-occ. Carel.: Nym. Consp. p. 692¹⁾, vide seqv.; Fenn. bor.-occ. (Ostrob. mer. [rectius med.]), mer.-or. (Carel.): Nym. Suppl. p. 291.

A1. Lemland Knutsboda: Leop. ann., forsitan confirmationem desideret. — **Ab.** vide sub *O. incarnata*. — **Ka.** Sippola! [Karhusuo]: Sælan in Not. IV p. 252, vide etiam infra.

K1. Ruskiala ad marmorarias: Enw. hav.; Ruskiala: Hj. Neiglick & J. Lupander! — **Kol.** Mandroga: Elfving!, spec. ad f. *curvifoliam* accedens; in paludibus turfosis ad Petrosavodsk: Günth. p. 53!

Kb. Nurmes ad Kolkonjärvi in sphagneto aqvosio: Wainio Kasv. [spec. non adest]. — **Kon.** cum praecedente [*O. latifolia* in viciniis pagi Tiudie] p (F. Nyl. Spic.): Fl. Kar.¹⁾; f. typica in paludibus parcius provenit: Norrl. On., spec. e Mundjärvi ad formam *curvifoliam* accedens; Käppäselkä! et Tiudie!: Simming, spec. p. p. ad f. *curvifoliam* acced.

Om. in Perho! (fq) in paludosis, in Lesti et Öfvervetil p, Larsmo Orrskär: Hellstr. — **Ok.** Sotkamo ad fines Ostrobottniae borealis! et in insula fluvii Kajana!: Brenner; f. huc accedens e Puolanka Pyssylä: Brenner!, cfr Brenn. Reseb. p. 72.

[**Lk.** tantum in Suecia prope Airivaara contra Kolari: Hjelt & H., vide infra.]

F. Nyl. upptager *O. latifolia* L. såsom en kollektiv art samt såsom en form af densamma äfven *O. angustifolia* med syn. *O. Traunsteineri* „cum praecedente [= var. *latifolia* se under denna] p^o: Spic. II p. 12, jfr Led. IV p. 54 o. 55.

Nyl. och **Ka.** Upptogs i Herb. Mus. Fenn.¹⁾ från N., jfr bl. a. Suomen Kasvio p. 201; uppgiften afser Sippola exemplaret, men orten föres numera till **Ka.**

¹⁾ Nomine *O. angustifolia* Reich.

Detsamma gäller äfven i afseende å följ. ort. „In paroecia Vekkelaks ad Fredrikshamn obvenit formis evidenter in *O. maculatam* transeuntibus“: Herb. Mus. Fenn. p. 20 not. — För öfrigt uppgifver Sælan i Not. IV p. 252 att äfven formen från Sippola öfvergår till *O. maculata*, se dock härom Norrl. On. p. 171. — **Sat.** Birkkala: Malmgr.¹⁾, jfr Carlss.; Simmings exemplar från Birkkala under detta namn tillhör *O. maculata* var. *linearifolia*. — **Ta.** Exemplar af *O. incarnata* L. närma sig denna: Norrl. s. ö. Tav. — **Ob.** *O. angustifolia* stående emellan *O. latifolia* och *O. maculata* omnämnes från Kemi i närheten af kyrkan: Hellstr. Distr. p. 23 och afser antagligen denna art eller någon form deraf. — **Lk.** Exemplaren från Airivaara voro alltför unga för att kunna säkert bestämmas, ehuru man tydligt kunde se att de ej hörde till *O. maculata*. — [**L. ent.** hjörkreg. r: Læst.¹⁾], men denna uppgift afser antagligen var. *lapponica*; hufvudformen upptages af Hartm. p. 388 blott från södra Sverige.]

Orchis Traunsteineri f. *curvifolia* (F. Nyl.)

In media parte Fenniae orientalis interdum copiose et satis frequenter inveniri indicatur, in reliqua Fennia rarissime occurrit.

„In sphagnosis ad lacum Vig etc. Gub. Olonets cum am. Ångström legimus initio mensis Julii florentem“: Spic. II p. 12, ubi plene describitur nomine *O. curvifolia*, cfr Led. IV p. 55; Fenn. bor. or.: Fries nomine *O. recurva* Nyl.; ad Tiudie et Käppäselkä in Karelia Ross.: Fries p. 217 nomine *O. curvifolia*; Fennia, Karelia rossica: Trautv. Incr. p. 750 nomine *O. recurva* Nyl.; Fenn. bor. Carel. or.: Nym. Suppl. p. 291.

[**Ik.** in paludosis turfosis praecipue in arenosis saepe («fq») ut a Levaschowo usque ad Bjelostrow: Meinsh. p. 337.]

Kol. in paludibus turfosis in [districtu] Petrosavodsk ad fluvium Niglinka: Günth. p. 53; Petrosavodsk: Sahlberg!, ad spec. adscriptum (fq) in paludibus apertis in tota Karelia orientali, vide etiam Fl. Kar. et infra.

Kb. Lieksa in saltu Egypti, Nurmes prope Kolkonjärvi: Wainio Kasv. — **Kon.** ad Tiudie (!) et Käppäselkä (Ångström et F. Nylander): Fl. Kar. nomine *O. recurva* (descriptio), cfr Ångstr. p. 50 et F. Nyl. Und. p. 53; st fq vel p fq et in paludibus, praesertim subsphagnosis, saepe copiose: Norrl. On., ubi descriptio, cfr l. c. p. 95; Spic. vide supra.

¹⁾ Nomine *O. angustifolia* Reich.

Ob. Kiiminki ad fines inter Kiiminki et Pudasjärvi ad Riekkola: F. Nylander!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128¹). — **Kuus.** ad radices montis Iivaara: Wainio Kasv.; inter Käkäläinen et Paanajärvi: F. Nylander!; Paanajärvi: F. Nylander!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128¹).

Namnet *O. recurva* synes hafva uppkommit af misskrifning, se dock under *O. maculata*. Norrl. On. framhåller särskildt att denna form är en varietet af *O. Traunsteineri* och icke af *O. maculata* (såsom det uppgifves i Fl. Kar. — citatet under *O. maculata* f. *recurva* — och Herb. Mus. Fenn. p. 20 not), hvarföre jag icke upptagit **Om.** Kronoby: Hellstr. (se under *O. maculata*). — **Ko1.** „rr ad Mandroga in palude“: Elfv. Exemplaret föres i Herb. Mus. Fenn. II till *O. Traunsteineri*; det står dock mycket nära här ifrågavarande form. — **Ok.** en möjligen hithörande form i kärrängar i Puolanka: Brenn. Reseb. p. 72, se under hufvudformen.

Se f. ö. angående denna form Norrl. On. p. 171. Det må ännu framhållas att exemplaren vid Tiudie äro tagna af F. Nylander och således äfven utgöra typexemplar.

Orchis Traunsteineri f. lapponica (Læst.) Hartm.

In Lapponia et Fennia septentrionali indicata est, accurratius autem examinanda.

Lapp. Fenn. bor.: Nym. Consp. p. 692; Lapponia rossica, Fennia: Trautv. Incr. p. 749 under namn af *O. lapponica* Læst.

[**Ob.** Pajala och Kengis (L. L. Læst.): Hartm. XII p. 100. — **L. ent.** Kaaresu'anto: L. L. Læstadius!, jfr Hartm. p. 388 och Hartm. XII p. 100.]

Under en längre tid fördes hit exemplar från **Ok.**, **Lk.**, **Li.**, **Lt.** hvilka gäfvö upphof åt Nymans m. fl. uppgifter liksom att arten i Hartm. XII p. 100 upptogs, ehuru med frågetecken, från Finska Lappmarken. Då den emellertid ej upptages i Herb. Mus. Fenn. II, har jag ansett mig böra tills vidare utesluta denna form. (I Hartm. XII betraktas f. *curvifolia* såsom en biform af f. *lapponica*).

Orchis maculata L.

In tota fere Fennia satis frequenter aut frequenter obvia; ad septentrionem versus frequentia minuitur, sed usque ad summos septentriones ut etiam in regionem subalpinam progreditur.

Till; Kalm; in pratis et pascuis totius patriae ad Lapponiam inferalpinam usque: Wirz. pl. off. p. 74; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. Fenn.: Nym. Consp. p. 692, vide etiam Led. IV p. 48.

¹) Cum forma typica conjuncta.

A1. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** st fq: Zett. & Br. et Arrh.; fq: Sand., A. Nyl., Sel. et Printz. — **Nyl.** st fq: His.; (p): W. Nyl.; fq: Sæl. Ö. Nyl. et Brenn. — **Ka.** fq: Blom et Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [in toto territorio: Meinsh. p. 336].

Sat. st fq: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** fq: omnes auct. — **Sa.** fq: Hult. — **K1.** fq: Fl. Kar. et Backm. — **Kol.** fq — fqq: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr.; p: Laur. — **Tb.** fq: Broth.; [Pihlajavesi] fqq: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** fq: Enw.; fqq: Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Brand., Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** fqq: Norrl. On.; ubiqve in pratis humidis, silvis et paludibus turfosis: Günth. p. 53.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** (fq): Wainio Kasv. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.

Ob. st fq: Jul. p. 293; [p: O. R. Fries p. 165]; Alatornio Uiskila et Kantojärvi: Hough. not.; (st r) in paludibus, ad ripas et in silvis abiegnis: Hjelt & H., vide etiam Moberg Klim. p. 218. — **Kuus.** st fq: Wainio Kasv., vide sub **Kk.** et f. *angustifolia*. — **Kk.** (fq) exceptis par. maxime septentrionalibus [totius territorii], ubi st fq: Wainio Kasv., vide sub f. *angustifolia*.

Lapp. fenn. st r in paludibus, ad ripas et in silvis abiegnis per totum territorium: Hjelt & H.¹⁾; Sodankylä r in saliceto ad Anneberg; in turfoso aperto prope Petäjäsaaari: Blom Bidr.¹⁾, cfr Kihlm. Beob. p. 74¹⁾ et Wainio Not.; in pratis humidis et paludibus per partem silvaticam et subalpinam omnium Lapp. suecicarum rarius: Wahlenb. p. 215¹⁾; haud infreqvens: Fellm. Lapp.¹⁾; Kemijärvi in turfoso pinifero et in silva mixta ad Juujärvi, in sphagneto aqvosio in monte Pyhäntunturi: Wainio Not.; fq in reg. silv., etiam in reg. subalp. adest: Hult Ant.¹⁾; in turfosis piniferis et apertis per reg. subsilv. st fq, in reg. subalpina ad terminum betulae usque rarius progreditur: Kihlm. Ant.¹⁾; fq in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae a mari usque ad terminum betulae: Lund p. 87¹⁾; ad cataractam tertiam in flumine Paatsjoki: Th. Fries Resa p. 60¹⁾, vide etiam M. Blytt p. 344, Hartm. p. 388¹⁾ etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.¹⁾]

Lapp. ross. p: Fellm. Ind.¹⁾; in parte occidentali usque ad ostium sinus Kola! st r: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XLVIII; ad

¹⁾ Ad partem ad f. *angustifoliam* spectare videtur.

sinum Podpachta, Teribjerka, Gavrilova, Hibirä, lac. Imandra, Kantalaks: Beket. p. 598¹⁾; Hibirä: Broth. Wand. p. 7, [spec. tamen ad f. *angustifoliam* pert.]; Kantalaks, Seredna, inter Shellesna et Seredna, Jokostrow, Kuusreka, Tetrina: Mela Pl.¹⁾

I Herb. Mus. Fenn. II särskiljes af olika former endast f. *angustifolia* Hartm. Utom denna och var. *lapponica* Læst., som innefattas under densamma, omnämnas af särskilde förf. följ. former, hvilka alla äro föga undersökta.

Var. *concolor* Lange. — **Ta.** Keihänsniemi: Wainio Tav. or., der närmare upplysningar lemnas. — **Kb.** Repola: Wainio Kasv., se äfven längre fram.

Var. *curvifolia* F. Nyl. — **Om.** Kronoby: Hellstr.; afser möjligen *O. Traunsteineri* f. *curvifolia*, hvilken stundom förts till *O. maculata*, se t. ex. Suomen Kasvio p. 201, Mela Kasv. I p. 123, Brenn. Flor.-p. 185 etc.

F. *sudetica* Pösch. — **Ob.** Kemi (L. L. Læst.): Hartm. XII p. 98. Skulle antagligen kunna innefattas under f. *angustifolia*.

Var. *recurva* (F. Nyl.?) — Fenn. bor., or.: Nym. Consp. p. 693; men detta rättas sålunda: „probab. idem est ac *O. curvifolia* sub *O. angustifolia*“: Nym. Suppl. p. 291—292 (se *O. Traunsteineri* f. *curvifolia*). — Former med tillbakaböjda blad saknas f. ö. ingalunda i H. M. F., se äfven Norrl. On. p. 171 och Suomen Kasvio p. 201. Såsom känt varierar bladformen ganska mycket och de smalbladiga formerna hafva t. ex. i Byteskat. etc. gått under namn af f. *angustata*, *linearifolia* (el. *linearis*) och finnas äfven representerade i H. M. F. Arten varierar dessutom ej sällan med hvita blommor, så t. ex. **Sa.** Järventaka m. fl. st.: Hjelt. — **Ta.** Evo kärräng rikligen, bladen stundom tillbakaböjda: Norrl. ant.; Korpilahti Viljamesaari (*β brevicealcarata*): Prim. p. 60, der närmare beskrifning lemnas. — **Sa.** Villmanstrands prestgård: Sælan! — **Kol.** „Formam quam ad Petrosavodsk vidi curvifoliam, huc [= ad *recurvam* F. Nyl.] verisimiliter pertinentem nimis cum *O. maculata* confluebat, quæcum mixtum obvia erat“: Fl. Kar. — **Kon.** individer af *O. maculata* med starkt båg böjda blad omtalas: Norrl. On. under *O. Traunsteineri* var. *curvifolia*.

En hithörande form omnämnes från Ruokolaks i Medd. III p. 175. Mycket egendomligt är ett exemplar från **Kl.** Impilaks: Chydenius! — Särskildt bör äfven framhållas ett exemplar från **Nyl.** Thusby: elev A. L. Chrystinez!

Orchis maculata f. *angustifolia* Hartm.

In plagis septentrionalibus cum f. typica in quam transit.

Fenn. septentr., Lapp. fenn. et ross.: Suomen Kasvio p. 201 nomine *O. maculata* γ *lapponica*; Lappon. Fenn.: Nym. Consp. p. 693 nomine *O. maculata* * *lapponica* (Læst.)

Kp. Solovetsk: Selin!

Ob. Rovaniemi: Brenner! — **Kuus.** specimina e parte septentrionali maximam partem ad formam ad var. *lapponicam* acce-

¹⁾ Ad partem ad f. *angustifoliam* spectare videtur.

dentem pertinent: Wainio Kasv., qvöd cfr. — **Ik.** f. ad *lapponicam* accedens ex Oulanka: Wainio Kasv., vide sub **Kuus.**; Knjasha: N. I. Fellm., nomine var. *lapponica* Læst.

Lk. Kolari Kesankitunturi! et Kittilä Levitunturi!: Hjelt & Hult; Pallastunturit Suvaskuru: Malmberg!; Muonioniska Hætta: Soldan!; Sodankylä st fq—fq in jugo Suoloselkä: Wainio Not. nomine f. *lapponica*. — **Li.** Inari Toivoniemi in ripa lacus Mudusjärvi: Arrhenius & Kihlman!; Utsjoki: [?]; Paatsjoki: E. Nylander & M. Gadd! in litore rivali et in prato paludoso ad Paatsjoki: Wainio Not. nomine f. *lapponica*. — [**L. ent.** Kaaresu'anto: L. L. Læstadius!]

Lim. Kantalaks (F. Nylander): N. I. Fellm. nomine var. *lapponica*; Kantalaks: Mela Pl. eodem nomine; Hibirä: Brotherus!, vide sub f. typica. — **Lt.** Petshenga: E. Nylander & M. Gadd!, cfr N. I. Fellm. et Beket. 598 nomine var. *lapponica*; inter Vaidoguba! et Cap Skorobieff: Broth. Wand. p. 13 eodem nomine. — **Lm.** spec. reportavit Kihlm.!

Vide ceterum infra et sub f. typica.

Ehuru jag misstänker att alla dessa uppgifter ej afse alldeles samma form, har jag dock ansett mig böra följa Herb. Mus. Fenn. II.

Var. *angustifolia* uppgifves vidare:

A1. [Jomala] Önningeby: Bergstr. Beskr. — **Nyl.** med hufvudformen: Sæl. Ö. Nyl. — **Ta.** på tallmyrar: Leop. — **Kon.** „haud r“: Norrl. On.; med hufvudformen: Günth. p. 53 i öfvers. — Dessa uppgifter afse dock säkert en annan form än den här ofvan behandlade. Särskildt framhålles att formen från **Nyl.** blott är en smalbladig form (f. *stenophylla*) af *O. maculata*: Sæl. ann.

Var. *lapponica* Reich. — **Nyl.** Tytärsaari: Brenn.; anses ej heller af Kihlm. identisk med den nyss behandlade.

Ganska nära den nu upptagna formen stå exemplar från **Ok.** Kajana: Malmgren!; Ristijärvi [eller] Hyrynsalmi: Brenner!; Paltamo: Brenner!; de upptagas dock ej i Herb. Mus. Fenn. II.

Ophrys myodes (L.) Jacq.

In Alandia et Karelia Onegensi rarissime occurrit.

Aland.: Nym. Consp. p. 698; Fenn. mer.-or. (Carel. Oneg.): Nym. Suppl. p. 294.

A1. Jomala: R. Chydenius!; Eckerö Storby, Hammarland Frebenby: Hult ann.; Eckerö cop. inter Storby! et Käringsund (!), Finström Emnäs: Arrh. & K.; pag. Jomala (!) plur. loc.: Laur. Fört., spec. e „Storängen“; Finström Emnäs Grisholm: E. Eric.

Kon. rr ad Mundjärvi in palude turfosa cum *Epipacti palustri*: Norrl. On!, cfr l. c. p. 95, Not. XIII p. 458 et Günth. p. 53.

A1. Eckerö Duderhofs berg: Alc.; beror på förvexling; Duderhof ligger i Ingermanlands kalkstensområde. Samma exemplar, som Alc. afser, torde äfven ligga till grund för uppg. K[arelen]: Fört. 1852.

Chamorchis alpina (L.) Rich.

In summa Lapponia rarissime invenitur.

Maxima pars Lapp.: Fries; Lapponia (Tengström pl. exs.): Led. IV p. 74, cfr Fl. Samoj. p. 13; Lapp.: Nym. Consp. p. 699.

[**Li.** Lund p. 88, M. Blytt p. 351, Blytt p. 1275 c. pl. tantum e locis extra Fenniam enumerant. — **L. ent.** reg. alp. r: Læst.; in ipso jugo dorsali [inter Kilpisjärvi et Lyngen] (Palmén & Sahlberg): Norrl. Lappm. p. 262!; Tshatsekaise: Wirz. M. S., vide etiam Wahlenb. p. XIX, LXII, Wahlenb. Fl. Suec. p. 582, etc., qvi tantum e locis a Fennia longe distantibus commemorant.]

Lt. ad peninsulam Karelsгамmen: Fellm. Ind. nomine *Chamorepes alpina*, cfr N. I. Fellm., qvi spec. vidit, l. c. p. LII, Hartm. XII p. 92 etc.

L. i Herb. Mus. Fenn. p. 19 afser ett exemplar utan närmare Ortsbestämning.

„E Le[nt.] indicatur, spec. autem, qvod sciamus, nullibi lecta, nisi extra fines Fenniae inter Kilpisjärvi et Lyngen: Herb. Mus. Fenn. II p. 128 erratum pro: „E Lt. indicatur; spec. lecta extra fines Fenniae inter Kilpisjärvi et Lyngen“, cfr l. c. p. IX.

Lt. Uppg. i Fellm. Ind. citeras oriktigt för Kola: Beket. p. 599.

Herminium monorchis (L.) R. Br.

In Alandia occidentali rarissime invenitur.

Kalm; Aland. (olim a Kalm ibi indicatum erat, 1863 lectum est a Zetterman): Nym. Suppl. p. 294.

A1. Eckerö (!) Storby (!) in prato prope telonium [„tullhuset“]: Leopold!; Eckerö Böle (!) plur. loc.: Hult ann. et Arrh. & K., cfr Hartm. XII p. 92.

Största delen af Finl. och norra el. östra Lappl.: Fries; är tydligen oriktigt och grundar sig antagligen dels på Fellmans oriktiga uppgifter, dels på analogislut, i det att den i Sverige upptages till Vesterbotten Umeå: Wahlenb. p. 217 o. Hartm. p. 392; emellertid uppgaf W. Nyl. Distr. „hic non vidi“, jfr l. c. p. 77, hvarföre arten, då den 1863 inlemnades från Åland af Zetterman,

upptogs såsom ny för floran. — **A1.** Eckerö Duderhofs berg: Alc.; samma för-
vexling som med *Ophrys myodes*. Äfven här torde K. i Fört. 1852 afse exem-
plaret från Duderhof. — [**Ik.** „sehr selten im Nord-Gebiete“: Meinsh. p. 339;
uppräknas ej alls från karelska nätet l. c. p. XXXIII.] — Lt. „Ad Petshenga
[„Peisen“] rr“: Fellm. Ind., jfr Led. IV p. 73 och 74, Beket. p. 599 äfvensom
Fl. Samoj. p. 13 etc.; i analogi med uppg. Porsanger (Gunner): Wahlenb. p.
217, som af Lund p. 88 och Hartm. ed. IX p. 192 anses afse *Platanthera ob-*
tusata Lindl., hänför N. I. Fellm. p. 66, jfr isynnerhet l. c. p. LXIV, uppg.
till sistnämnda art. Haruvida denna bestämning är fullt säker, vågar jag ej af-
göra, men att *Herminium* skulle förekomma i Lappland måste betraktas såsom
högst osannolikt.

Coeloglossum viride (L.) Hartm.

*In maxima parte Fenniae et Lapponiae usque ad summum
septentrionem et reg. alpinam passim aut rarius et parce occur-
rit, sed in nonnullis plagis ut in Karelia occidentali et maxima
parte Nylandiae adhuc omnino non adnotatum, cfr Wainio Kasv.
p. 117 et 118.*

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; latissima hic, ut in Suecia,
gaudet distributione, ad Ostrobotniam maxime borealem adhuc
obvia: W. Nyl. Distr.; Scand.: Nym. Consp. p. 696, vide etiam
Led. IV p. 72.

A1. [Jomala] Önningeby!, Saltvik (!), Vestergeta: Bergstr. p.
132; Vestergeta—Saltvik—Österkalmar: Tengstr. in dupl.; Eckerö
Storby, Geta Grägnäs et ad praedium sacerdotis: Hult ann.; Sund
„prope sacerdotium“: Elfving!; Saltvik Germundö!, Finström Godby
et Långträsk: Arrh. & K.; haud infreqvens et circa praedium sacer-
dotis par. Sund parcissime tamen et praecipue circa Mångstecktä:
Prim. p. 72, qvod cfr; Geta in insula Hällö, Sund Kastelholm:
Bergroth. — **Ab.** Åbo: [J. M. J. af Tengström]!, cfr Zett. & Br.;
Tenala (Öberg): Hult herb.; [Pojo] (p) ex. gr. in prato villae
Åminne: A. Nyl.; Pojo: O. F. A. Bergroth in herb. lyc. n. — **Nyl.**
[Helsingfors] „habeo inter collectanea ex hac regione, sed locum
specialem adnotare neglexi“: W. Nyl.; Thusby: Åstr. & H.

Sat. p rarius: Malmgr., spec. e Tavastkyrö! et Kankaanpää!;
p—st fq: Hjelt, spec. e Birkkala! — **Ta.** Pälkäne Tykölä, Kauto-
kylä, Kankais et Onkkala (Zidbäck): Leop.; Sääksmäki Rapola:
Sæl. herb.; Kangasala (Engström): Hult herb.; p: Asp. & Th.; Koski
Kehä: Leop. ann.; [Lammi] Evo ad viam inter Rantala et Selk-

järvi, [Padasjoki] Virmaila: Norrl. s. ö. Tav.; Hollola Nygård par-
cissime: Norrl. ant.; Padasjoki Alho: Hult tr. p. 197; Sysmä Ra-
pala (K. Rengvist!), in silva mixta prope Heronlampi (Blom):
Unon.; Luhanka Sikolahti et Tammijärvi, Korpilahti Peuha: Wai-
nio Tav. or., cfr l. c. p. 38; Bonsd. non comm. — **Sa.** Mikkeli
rr prope oppidum sed trans lacum: Hasselbl.; Hult non comm. —
Kol. [Praefectura] Olonets (Olbricht pl. exs.): Led. IV p. 72; p
in reg. silv. et coll.: Elfv., spec. e Mjatusova!

Oa. p rarius: Malmgr.; p: Laur., spec. ex Oravais! — **Tb.**
st fq: Broth.; Jyväskylä: Wainio Tav. or., vide etiam Prim. p. 49;
[Pihlajavesi] in campis et in silva frondosa juniore magis aperta
fq, sed non cop.: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** r: Mela, spec. e
Kuopio Harjulanmäki!, cfr Knabe p. 21; Kuopio Hirvilaks in in-
sula Hiissaari: Buddén; Tuovilanlaks: Mela herb.; Maaninka Vianta
et Rauhalaks: alumn. H. Kellgren!; Kiuruvesi: Lundstr. et Rahm!
— **Kon.** p — st fq at parcus in nemorosis apertior., lucis sil-
visqve frondosis vel mixtis, minus condensis: Norrl. On., vide
etiam Günth. p. 53.

Om. p: Hellstr. — **Ok.** Paltamo Melalahti: Brenn. Reseb. p.
68!; r Kajana Huovilahti: Must. — **Kp.** monasterium Solovetsk:
Selin!

Ob. Liminka: Zidb.; Uleåborg: W. Nylander! et Zidb.; Hauki-
pudas: Brenn. Ber. 1864; r in Ala-Kiiminki: C. Brand.; Kiiminki (!)
Ukkola et Mannila: Brenn. herb.; Simo: Zidb.; Kemi: M. Castr.
p. 334, cfr Jul. Fört. p. 103; Kemi (!) et Torneå (!) (fq): Brenn.
& N.; Kemi Laurila et ad oppidum Torneå (fq): Sæl. ann.; Ala-
tornio Kalkkimaa, st fq ad Torpa!: Houghb. not.; [(r): O. R. Fries
p. 165]; Rovaniemi Lintula: Kihlm.; Ylitornio Karhujupukka: Hjelt
& H. — **Kuus.** p etiam in Nuorunen: Sahlb. Fört.; p ab Iivaara
ad septentrionem versus, ad Paanajärvi st fq: Wainio Kasv. —
Kk. par. Oulanka septentr.-occidentem versus a lacu Pääjärvi
st fq — p: Wainio Kasv.; Keret: Fellm. Ind.

Lapp. fenn. st r in collibus ripariis etc., Kolari in Ylläs-
saari! et ad Jokijalka, Kittilä inter Levitunturi et pagum Kittilä,
nonnullis locis paludosis ad Kukas- et Aakenusjoki, ad lacum
Pyhäjärvi: Hjelt & H.; ad radices montium per partem silvaticam
et subsilvaticam Lapp. meridionalium usque ad Tornensem rarius:
Wahlenb. p. 216, cfr l. c. p. LXII; in graminosis st r: Fellm.

Lapp.; hic illic ad ripam fluminis Muonio in reg. silv., frequentior in reg. subsilv.: Norrl. Lappm. p. 258; Pallastunturit Laukkukero reg. subalpina et in superiore! et in infima: Hjelt, cfr Hjelt & H. p. 78; Pallastunturit Rihmakuru: Malmberg!; Kopsuspää in reg. alpina („Dryasformationen“), in reg. silv. in Kopsusvanka ad Luirojärvi et infra Kärppäpää: Hult Ant.; in locis nemorosis alpium Muotkatunturit, reg. subalpina, nonnullis locis, in subalpina quoque reg. alpis Ailigas! et ad Puolmak, sine dubio etiam in reg. subsilvatica adest, Ailigas SV 400, [Rastekaisa SO 297]: Kihlm. Ant.; Inari Verkkojärvi: F. Silén!; usque ad districtum Fælles dictum prope Rossiam rarius: Wahlenb. Fl. Suec. p. 577; ad sinum Varanger parce: Fellm. Ind.; (fq) in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae a mari usque ad terminum betulae: Lund p. 88, cfr Lund Beretn. p. 43 et 44; inter Reppen et Kvalnæs Varangriæ (Nordvi): Norm. Ind. p. 40; in Var. merid. ad tractum praedii Elvenæs: Norm. p. 308; in lucis et betuletis in regione betulina ad Kön-gäs prope mare glaciale frequentius: Wainio Not.; Varangria austr. [Nyborg], Angsnæs et Bugönæs: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 399. — [L. ent. reg. alp., subalp. et silv. p: Læst.; Kuttanen! et Saanavaara!: Malmberg, vide etiam Norrl. Lappm. p. 258.]

Lapp. ross. ad sinum Kantalaks parce: Fellm. Ind.; in insula Kildin maris glacialis (Selin!) et abhinc meridiem versus passim, orientem versus adhuc circa pagum Tetrina! legi: N. I. Fellm., cfr (l. c. p. XLIII et) Beket. p. 598; ad Ponoj spec. nonnulla: Brenn. add!., vide etiam Knabe Pfl. p. 280; Srednji ad sinum Kolaensem: Broth. Wand. p. 9!; Kuusreka, Tshapoma, Pjalitsa, Devjatoi, Ponoj et nonnullis locis ad occidentem versus: Mela Pl.; pluribus locis in Lm.: Kihlm!; spec. in H. M. F. insuper ad-sunt ex Hibirä!, Umba!, Tshavanga!, Svjätoj-noss: [F. Nylander in dupl.], Kola!; Tsipnavolok!, Kildin!

A b. Vehmo: Wirz. ann.; upptages till vidare undersökning. — Ik. Att arten äfven saknas på Kar. näset framgår af Meinsh. p. 339 och XXXIII.

Gymnadenia conopea (L.) R. Br. ¹⁾

In media et australi parte Fenniae orientalis frequentissime inveniri indicatur, sed et ad austro-occidentem et imprimis

¹⁾ Nomen apud omnes fere auct. fenn. scribitur conopsea, vide autem Pfitzer apud Engler & Prantl, Nat. Pfl. fam. Th. II, Abth. 6, p. 92.

ad septentriones versus frequentia minuitur, ut in regione infra-lapponica et superiore norrlandica (sensu Wahlenb.) aut rara sit aut non obvia; in Lapponia tamen ad summum septentrionem progreditur, ubi in var. lapponicam transit, cfr Wainio Kasv. p. 119.

Till.; Till. Icon. 67 e Fries Öfvers.; Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 695, vide etiam Led. IV p. 65.

A1. st r: Bergstr.; [Kökar] Idö: Bergstr. p. 4; Jomala prope templum: Bergstr. Beskr!; Eckerö Böle: Sæl. ann.; Finström Bergö Gamholm cop., Hammarland Skarpnätö!: Erics.; Geta Bolstaholm: Hult ann. et herb.; Eckerö Storby: H. Ingelius! et Arrh. & K.; Geta Finnö: Bergroth. — **Ab.** Lundo (H. M. F.): Zett. & Br.; Uskela: E. J. Bonsdorff!; [Pojo] p ex. gr. Siisbacka: A. Nyl.; p: Sel.; Pojo ad Åminne, Lojo in insula Pensa: His.; Vihti (fq): Printz; p in par. Pojo—Vihti: Hult coll. — **Nyl.** Sjundea Myrans (Nerv.): His.; Kyrkslätt Sundsberg, Esbo Punjo p, in taeniis autem non obvia, Helsingfors tantum unic. spec. ad Sörnäs, Thusby st fq: Kihlm. ann.; st r: W. Nyl.; st r ex. gr. in Borgå, Orimattila (!) et Mörskom: Sæl. Ö. Nyl.; Borgå p ex. gr. Träsknäs et Stensböhle: Sæl. Öfvers.; Lovisa in palude Valko: Arrh. — **Ka.** Sipola: Sæl. Ö. Nyl.; (st r): Blom; p—st fq in vicinitate fluv. Vuoksi, in interiore parte st r, Kirvu Tietävälä, Jääski Laitila, Räisälä Sirlaks et Juoksemankylä! cop.: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb. [et Meinsh. p. 337].

Sat. (fq) in Birkkala (Gadd): Leche p. 32; p: Malmgr.; st fq: Hjelt. — **Ta.** st fq praecipue fundo argilloso: Leop.; fq: Asp. & Th. et Norrl. s. ö. Tav.; st fq: Bonsd.; st fq—fq: Wainio Tav. or. — **Sa.** p [in Savonia] usque ad Kuopio: E. Nyl. & Chyd.; Nyslott Kerimäki Putikko: Sæl. ann.; p, in regione orientali st fq: Hult. — **K1.** fq: Fl. Kar.; p—st fq ad Ladoga: Lindén; p Impilaks Viipula: Backm.; st fq: Hjelt. — **Kol.** fq—fq: Elfv.

Oa. Pörtom in pago Ahlholma: Strömb. — **Tb.** st fq: Broth.; [Pihlajavesi] in nonnullis declivibus fertilibus, deustis: Norrl. n. v. Tav. p. 424. — **Sb.** fq: Enw!; (fq): Mela, etiam fl. albis; circa Kuopio: E. Nyl. Veg. p. 261, vide sub **Sa.**; M. & J. Sahlb. non comm. — **Kb.** [Kide] (fq): Brand!; [Liperi] (fq): Eur. & H.; Ilomantsi: Woldstedt!; Nurmes ad Konnanlampi prope Pielisjärvi (!): Wainio Kasv.! — **Kon.** fq, in collibus herbis pratorum, deu-

stis et pratis copiose—copiosissime cet. variis locis haud r, interdum ut ad Mundjärvi, Tiudie etiam in paludibus fq solo calce immixto, in Saoneshje fqq, in Reg. occ. fq esse videtur: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 53 et Gobi p. 64.

Om. r Nykarleby Frössön: Laur. — **Ok.** nondum certa, vide infra. — **Kp.** Solovetsk [„Solovki“]: Beket. p. 598.

Ob. tantum ad Kalkimaa in vicinitate opp. Torneå: Hough. Not!; Rovaniemi Tolonen in palude: Hjelt & H. — **Kuus.** (fq): Sahlb. Fört.; ab Iivaara ad septentrionem versus p—st fq, ad Paa-najärvi (!) st fq, spec. ad var. *lapponicam* vergentes: Wainio Kasv.; Kirpistojärvi: Nyberg! — **Kk.** Knjasha: N. I. Fellm!; Sonostrow: Mela Pl.

Lapp. fenn. r Kittilä ad ripam lacus Pyhäjärvi!, ad Ku-kasjoki et ad Aakenusjoki prope molam aquariam in palude [f. *lapponica*! ad maximam partem]: Hjelt & H.; Sodankylä in vicini-tate templi r unicum specimen lectum vidi, mihi non obvia: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; in paludibus Lapponiae silvaticae praecci-pue Tornensis frequentius: Wahlenb. p. 215, cfr l. c. p. LXII; ad flumina Ounasjoki et Kakkala lecta: Fellm. Lapp.; Sodankylä sep-tentr.-or. (st fq) in reg. silv., formae nescio an maximam partem ad var. *lapponicam* referendae: Hult Ant.; Varangerbunden: Lund Beretn. p. 43¹⁾; (p) in reg. subsilv. usque ad [Alten et] Fælles-distrikterne: Lund p. 87¹⁾; in reg. subalp. in Varanger: Th. Fries p. 199¹⁾; juxta flumen Paatsjoki [„Pasvigelv“]: Norm. Ind. p. 40; in Varangria mer. ad paludes vastissimas inter Klosterwand et Vætsjer: Norm. p. 308¹⁾, vide etiam M. Blytt p. 344, Norm. ann. p. 57 etc. et sub var. *lapponica*; Varangria austr. [Nyborg et] Angsnäs reg. subalp.: Arrh. ant.¹⁾ — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. (fq): Læst.¹⁾].

Lapp. ross. ad Petshenga: Fellm. Ind.¹⁾, cfr N. I. Fellm.; Umba rr: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXXVII; Teribjerka inter Dol-gajaguba et fluvium Teribjerka, Hibirä, ad lacum Imandra, Sashejka Beket. p. 598¹⁾; Seredna, Jokostrow, Porjeguba, Kuusreka, Tsha-poma: Mela Pl. [ad f. *lapponicam* maximam partem spectare credi-derim]; Hibirä, in alpinis inter Ora et Kola: Enw. ann.; in vicinitate Varsina: Broth. Resch.¹⁾, vide ceterum sub var. *lapponica* et infra.

¹⁾ Ad f. *lapponicam* certe spectat.

Ab. Framhållas må ännu följ. uppg.: har icke blifvit funnen i Bromarf, ej heller i trakten närmast omkring: Sand.; ej heller upptages den af Adl. eller Arrh. Ann. — **Om.** Pedersö: A. Thodén i herb. lyc. n.; upptages till vidare undersökning. — **Ok.** r Puolanka (lyceolainen K. Huotari): Must.; behöfver äfven, såsom uppgift af en skolelev, bekräftas. — **Lim.** Kantalak (N. I. Fellm.): Beket. p. 598; oriktigt citat; måhända behöfva Beketoffs och Enwalds uppg. bekräftas.

Funnen med hvita blommor och smälare blad i **Ta.** Evo kärräng; Norrl. ant.

Gymnadenia conopea f. densiflora Wahlenb.

In Alandia et Karelia Onegensi adnotata est.

Al. Eckerö ad Storby: Arrh. Fl. et E. Erics.

Kon. saltem ad Jalguba (Kullhem!): Norrl. On.

Gymnadenia conopea f. lapponica Sæl.

In Lapponia et Fennia maxime septentrionali raro occurrit; in formam typicam transiens.

Kuus. Kuusamo in vicinitate templi: Nyberg!; Nuorunen: M. & J. Sahlberg!, vide ceterum sub f. typica.

Lk Kittilä! prope pistrinam: Hjelt & Hult!, vide etiam sub f. typica. — **Li.** Inari Mirhame: Sælan!; juxta semitam pineti ad Pyhäjärvi inarensem parcius: Kihlm. Ant., spec. adscriptum Inari in pineto ad Vaskojoki prope Kurttokoski!, vide ceterum sub f. typica. — [**L. ent.** Saanavaara! et Näkkälä!; Malmberg; Koltapahta: Mela herb.]

Lim. Lujauri urt ad fines silvae: Kihlm.! — **Lt.** Peshenga: E. Nylander & M. Gadd!, cfr N. I. Fellm., ubi descriptio, et l. c. p. XXXVIII; f. *pygmaea* Vaidoguba prope pagum: Broth. Wand. p. 41! — **Lm.** inter Varsina et Jenjavr: Brotherus!

Ehuru det icke kan förnekas att denna form utan gröns öfvergår i den vanliga (se t. ex. Hartm. p. 389 och Hjelt & H. p. 146), gör dock dess geografiska utbredning den förtjent af att särskildt framhållas, ty antagligt är att all *Gymnadenia conopea* från de nordligaste delarna af Lappland hör hit. Formen beskrifves i Herb. Mus. Fenn. p. 19 not.

Gymnadenia albida (L.) L. C. Rich.

In summa Lapponia et Fennia maxime septentr.-orientali rarissime occurrit.

Kalm; maxima pars Lapp.: Fries; in Kuusamo (F. Nylander H. M. F.): W. Nyl. Distr.; Ostrob. [ad **Kuus.** spectat]: Nym. Consp.

p. 695; Fenn. bor. (Kuusamo) Lapp. tulom. ad mare album [lege glaciale]: Nym. Suppl. p. 292.

Kuus. spec. leg. F. Nylander!, cfr N. I. Fellm., Wainio Kasv. et supra [= **O.** in Herb. Mus. Fenn. p. 19].

Li. ad Varangriam lecta (Gunnerus): Wahlenb. p. 216, cfr l. c. p. LXII; ad sin. Varanger r: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm.; ad flumen Tana rr: Fellm. Lapp., cfr Kihlm. Ant.; («p») in reg. sub-silv. et inferiore parte reg. subalpinae usque ad [Alten et] Varanger: Lund p. 87, cfr Lund Beretrn. p. 44, vide etiam M. Blytt p. 349, Hartm. p. 389 etc. — [**L. ent.** in declivi montis Saanavaara unico loco cop.: Norrl. Lappm. p. 265!]

Lapp. ross. ad sinum Kola nec non ad mare album r: Fellm. Ind.; Hibirä: Ångstr. p. 52 nomine *Coeloglossum albidum*, cfr de ambobus N. I. Fellm. et Beket. p. 598; Hibirä [„Umbdek Dunder“] et Muotkavuono [„Bumanifjord“]!: Broth. Wand. p. 8 et 15.

Platanthera obtusata (Banks) Lindl.

Lapp. ross. Möjligen vid Petshenga, se ofvan under *Herminium* p. 493. Klinggräff p. 67 säger om denna art att den utom i Sibirien finnes endast i ryska Lappm. och Ostfinmarken; hvarpå han grundar uppg. om **Lapp. ross.** känner jag ej, likaså litet som det mig veterligen finnes någon fallt säker uppg. derifrån.

Platanthera chlorantha Cust.

In Alandia rarius (— passim), in reliqua Fennia maxime austro-occidentali rarissime occurrit.

Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.-occ.: Nym. Consp. p. 695.

Al. Kökar Idö: R. Chydenius!; Finström Bergö Granholm: Erics!; [Finström Bergö] p in Husö, sed plerumque parce: Erics. litt.; [Föglö] Gripö, Geta Östergeta et Höckböle: Hult ann.; Hammarland Skarpnätö austr.-occ. versus a Södergård: H. Ingelius!; Eckerö Storby, Lemland Lemböte: Leop. ann.; Eckerö Böle: Arrh. & K.; [Sund] spec. nonnulla in insula ad orientem versus a Vibberholmen: Prim. p. 72; ins. Jomala, Vårdö „Vibbersholmen“, Brändö Baggholmen, Söderholmen, Lemland Slätholmen: Laur. Fört.; Saltvik Ryssö: J. A. Bomansson in herb. lyc. n.; Saltvik circa Qvarn-

bo: Ch. E. Boldt. — **Ab.** Korpo: Ringbom!, cfr Zett. & Br.; Nagu: Å. G. H!; Korpo Markom (Elfving): Hjelt herb.; Lojo Jalansaari: Ch. E. Boldt!

„In silvis Fenniae australis, Alandiae, Tavastiae, Nylandiae etc.“: Spic. I p. 28 o. 29, jfr Rupr. Diatr. p. 23 och Led. IV p. 70; arten har dock ej af någon senare botanist blifvit funnen i södra Tavastland, och ehuru Lojo den tiden räknades till Nyland, synes uppg. något osäker. — **Tb.** Viitasaari: O. Hömén!, jfr Not. XI p. 457, Desideratkat. p. 9 och Alc.; förekomsten här synes mindre sannolik; antagligen föreligger etikettförväxling. — **Kon.** „r ad Kend-järvi“: Fl. Kar.; exemplaret hör enl. Norrl. On. till *Pl. bifolia*.

Platanthera bifolia (L.) Reich.

In Fennia australi et media plerumque satis frequenter aut passim invenitur, quamquam in nonnullis plagis rarescit; supra 64° plerumque rara est et ultra 66° 30' vix occurrit nisi in monte Hibinä Lapponiae orientalis ad lat. 67° 40' aut 67° 50'.

Till. vide sub **Ab.**; Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; Fennia: Nym. Consp. p. 696 nomine *Pl. solstitialis*.

Al. p: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** crescit hic passim in Pargas & Runsala: Till. p. 50 nomine *Orchis bifolia magna*; Heikkilä et fere in omnibus pratis: Leche p. 32; fq: Zett. & Br., Arrh. Ann., Sand., A. Nyl. et Printz; p: Sel. — **Nyl.** st fq: His.; Esbo et Kyrkslätt multis locis enum.: Kihlm. ann.; [Helsingfors] (r): W. Nyl., vide infra; Thusby cop.: Hjelt; st fq: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** Koivusaari in pag. Koivuniemi: Blom; p — st fq in vicinitate fluv. Vuoksi, st r in partibus interioribus enum.: Lindén. — **Ik.** p: Malmb. [vide etiam Meinsh. p. 338].

Sat. p: Malmgr.; st fq quamquam plerumque parce: Hjelt. — **Ta.** p: Leop.; st fq: Asp. & Th., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; p: Bonsd. — **Sa.** st fq: Hult Fört.; Villmanstrand Parkkarila cop.: Sæl. ann.; (r) Imatra Rasila, Äitsaari etc. ubique parcissime: Hult; Mikkeli: Hasselbl. — **Kl.** st fq: Fl. Kar.; p: Backm., vide etiam Lindén. — **Kol.** st fq: Elfv.

Oa. (p): Malmgr.; Kristinestad et Pörtom st r: Strömb.; Vasa r ex. gr. prope Molnträsket, his annis non visa: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** (fq): Enw.; p: Mela et M. & J. Sahlb. — **Kb.** Liperi (fq) quamquam parce: Eur. & H.; p — st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** (fq), in Saoneshje et Reg. occ. locis nonnullis quoque visa: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 53.

Om. p: Hellstr., spec. ex Ullava!; Teerijärvi: W. T. 1885 N:o 85. — **Ok.** in silvis mixtis in vicinitate Jonkere ad fines imperii rossici st fq [ceteroquin non visum]: Wainio Kasv., cfr l. c. p. 90; Sotkamo prope praedium sacerdotis nonnulla spec. 1786: Jul. p. 293; Sotkamo: E. Nylander!; Paltamo (p): Lönnbohm!; Paltamo Melalahti: Brenn. Reseb. p. 68!; Ristijärvi Saukkovaara: l. c. p. 70; parce ad Kajana Koivukoski, sed frequentior in insula Kives in Paltajärvi (Öfverforstmästar O. Wænerberg), [Paltamo] Kivesvaara, Puolanka Väyrälä: Brenn. Ber. 1869. — **Kp.** Kiimasjärvi ad Luvajärvi: Wainio Kasv., vide etiam sub **Ok.**; in insula maris albi prope Kemi: Malmgren!; monasterium Solovetsk: Selin!; [Sumostroff], Anzerskij-ostroff: Beket. p. 598.

Ob. r Uleåborg, Kiiminki, Simo, Kemi: Zidb.; Utajärvi Myllyranta: Brenn. Reseb. p. 73; Kemi: M. Castrén p. 338 et Hellström!; rr Ylitornio Karhujupukka: Hjelt & H., cfr l. c. p. 31. — **Kuus.** ad Paanajärvi: Sahlb. Fört. et Wainio Kasv., spec. e Mäntytunturi!, cfr l. c. p. 112. — **Kk.** Gridinä (F. Nylander!): N. I. Fellm.; Sonostrow: Mela Pl. et herb.

Lim. in meridionali plaga hujus territorii r: Fellm. Ind., cfr N. I. Fellm., l. c. p. XXX, XXXIX etc. [ad partem maximam ad **Kk.** spectat]; Hibinä: Mela Pl. et Sahlberg!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128 et Hartm. XII p. 94.

„In pascuis et pratis silvaticis totius patriae in Lapp. silvaticam usque“: Wirz. pl. off. p. 74 o. 75; förekomsten i finska lappmarken är högst tvifvelaktig. — **Nyl.** Kihlm. omnämner att denna art „säljes blomningstiden massvis på torget i Helsingfors“. — **Li.** „In Utsjoki r“: Fellm. Lapp., jfr Led. IV p. 69, Desideratkat. p. 9 och Kihlm. Ant. Ehuru Kihlman utan reservation citerat denna uppg., skulle jag dock icke tro att arten förekommer i Utsjoki, hvarföre antagligen någon oriktig bestämning torde ligga till grund för uppgiften. Visserligen går arten i Norge ända till 70° 19'—20': Norm. ann. p. 58, se äfven Norm. Ind. p. 40 och Blytt p. 1274 och uppgifves i Sverige till Piteå socken och Umeå Lappm.: Hartm. XII p. 94, men, ehuru fyndorten i Norge är nordligare, tala dock dessa uppgifter *emot* artens förekomst i **Li.** Tilläggas må att Wahlenb. p. 214 upptager den blott „in lateribus montium silvaticorum meridiæ quæ maxime expositis Lapp. maxime meridionalis rr; nonnisi in Mälberget ... Lapp. Umensis“, jfr Hartm. l. c. Å andra sidan ligger dock fyndorten Hibinä alldeles isolerad.

Ett ex. från **Sat.** Euraåminne: Kl. Wahlman! afviker genom större blommar och har bestämts till var. *grandiflora* Hartm., på grund hvaraf denna varietet upptagits i Bytteskat. II o. III. Huruvida dock bestämningen är riktig, vågar jag ej afgöra.

Cypripedium calceolus L.

In Fennia rarissime—raro obvium, sed a provinciis australibus ad summum fere septentrionem adnotatum est.

In Lapponia Tornensi rarius. Nullibi copiosiore[m] hujus proventum observavimus quam in Ostrobothnia inter Uloam & Kemi: Fl. Lapp. p. 248¹⁾; hab. inter Kemi & Uloam copiose: Fl. Suec. p. 319¹⁾, (cfr l. c. p. III); Kalm; in umbrosis silvarum Fenniae (p), in Ostrobothnia boreali — ubi Linnæus copiose legit, cfr lapp. n. 318 — multis locis et denique ad lacum Imandra Lapp. Rossicae: Spic. I p. 29; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 686.

Al. rr Jomala Ramsholm parce: Arrh. & K!, cfr Hartm. XII p. 83, jam a Radl. p. 235 enum., cfr Bergstr.

Ta. Heinola: Modéen!, cfr Diar. 21, X, 1842, Alc. [sub Sav.] et Hartm. l. c. — **Kl.** r Ruskiala: Fl. Kar.; Pälkjärvi [haud Ruskiala ut in spec. et apud Alc.] Anonniemi: Backman!; Pälkjärvi (!) Pitkäniemi: E. W. Arppe! — **Kol.** Petrosavodsk: Selin!, cfr Günth. p. 54.

Sb. r: Mela, spec. e Kuopio (!) Hiltulanlaks!, cfr Knabe p. 21, Hartm. l. c. et vide etiam infra; Kuopio Pitkälahti: alumn. H. Kellgren!; Kuopio Leväinen: Buddén. — **Kon.** st r Selki in pratis devexis humectatis parce, Mundjärvi! in turfosis silvosis ad calcarias, Valkiamäki ad radic. rupium inter virgultas, ad Jalguba (Simming! et alii) [spec. leg. Günther!]; Norrl. On.; prope Tiudie (!) Viikslammentaka; Sahlb. Bidr.; Suojärvi: Backman sec. specimina ad Sælan; Jalguba, Kusaranda: Günth. p. 54.

Om. Öfvervetil: Th. Wichmann!, cfr Hartm. l. c.; Veteli: alumn. A. W. Heikkilä in herb. I. Forsman. — **Ok.** r Kianta Vasonniemi: Wainio Kasv., cfr Must.; rr Kajana Kontiomäki Rytisuo Pitkänperä versus (lyc. Heikkinen): Must., (cfr Must. p. 40).

Ob. r unicum spec. ad serratrinam in par. Kiiminki [„Kiiminki“]: Jul. p. 293, vide ceterum supra et infra. — **Kuus.** Paanajärvi! et in saltu inter hunc lacum et Vatajärvi: F. Nylander!, cfr Wainio Kasv. [in Herb. Mus. Fenn. p. 18 sub **O.**]; inter Ou-

¹⁾ Vide infra.

lankajoki et Liikanen parce: Broth. litt. — **Kk.** Siprinki et Sonostrow: Mela Pl. et herb.

Li. in Varangria merid. ad 69° 26'—28': Norm. ann. p. 59, cfr Schüb. Virid. p. 353 et Hartm. XII p. 83.

Lim. ad lacum Imandra: F. Nyl. Utdr. p. 154!, cfr Spic., N. I. Fellm., l. c. p. XXIX et XL et Beket. p. 599.

sb. Ett missbildadt exemplar, hvarå af tvenne blommor på samma stjelm den ena hade kronan förkrympt och till färgen hvit förevisades [för Societas pro Fauna et Flora fennica] af stud. Petander: Medd. VI p. 256. — **Ob.** Att arten icke åtminstone numera förekommer synnerligen ymnigt, framgår af en uppg. af Houghb., der han säger „Ej känd från Torneå, enligt berättelse har man funnit den i Tervola“ [i brevet eg. Tevola]. Märkas bör att ej heller Brenn. upp-tager arten, hvarjemte F. Nylanders exemplar alla äro från **Kuus.** Linnés uppgift måste derföre anses vilseledande, se Hjelt Kiinn. p. 9. — En uppgift från Muhos (Cannelin): U. Saxén comm. behöfver kanske närmare undersökning. — **L[app. fenn.]:** Herb. Mus. Fenn. p. 18; hvilket exemplar härmed afses känner jag ej.

Ehuru arten i allmänhet är sparsam, har jag antecknat en uppgift att bu-ketter plockats af densamma på Linnunvaara i **Kl.** Pälkjärvi.

Juncaginaceae.

Scheuchzeria palustris L.

In Fennia septentrionali et media satis frequenter aut passim invenitur; et ad austro-occidentem et septentrionem versus rarescit, ut in Lapponia maxime septentr.-orientali vix invenitur; in parte occidentali usque ad 69° 5' fere procedit.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 680; in paludibus turfosis in ... Scandinavia, Lapponia: Micheli p. 96; Fenn. exc. Lapp. mult.: Nym. Suppl. p. 286.

Al. Hammarland: Tengstr.!; Geta Hagö: Hult ann. et herb.; Geta Djupvik, Eckerö Böle, Finström Godby! et Bergö: Arrh. & K.; Finström stagnum Godby: Sæl. ann.; [Sund] si cum ceteris plantis confertur r, in turfoso ad orientem a stagno Ryssböle: Prim. p. 72; Geta Brokträsk, Grästräsk et Hagöpotten: Ch. E. Boldt, (vide etiam Bergstr. p. 132). — **Ab.** [Reso] Luonnonmaa:

Al. Tigerstedt!; Nagu prope Finby: Arrh.; Pargas rr Mustfinn: Arrh. Ann.; Sagu! et Uskela!: Nikl.; Kimito Dahlsbruk: J. E. Juslin in herb. lyc. n.; Bromarf tantum ad Kansjärvi: Sand.; (p): Sel.; r Lojo Gerknäs Strutmossen et Nälkömosse, Karislojo, Suur-niemi: Ch. E. Boldt; Vihti r Irjala ad ripam Mataroja: Printz. — **Nyl.** p: His.; st r, proxime inter Gumtäkt et Hoplaks: W. Nyl.; Esbo Sökö: Kihlm.; Helsingfors Turholm: Unonius in herb. lyc. n.; p: Sæl. Ö. Nyl.; in ripa turfosa sub radicibus rupis Haukka-vuori: Schrenk p. 157, cfr l. c. p. 152; [Hogland] r in paludosis, Tytärsaari!: Brenn. — **Ka.** st r: Blom; st r Kaukola Mertsalmen-lampi, Kirvu Heräjärvi, Jääski Kärkkäälä, S:t Andreae Hatula in palude: Lindén, spec. e Kaukola prope templum! — **Ik.** p: Malmb.; [in tota Ingria (fq) in sphagnetis: Meinsh. p. 361].

Sat. p: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** Aito, Ämmättä, Hirvijärvi, Vehkajärvi: Leop.; st fq: Asp. & Th.; p: Norrl. s. ö. Tav., Bonsd. et Wainio Tav. or. — **Sa.** p interdum cop.: Hult; Taipalsaari, Savitaipale, Joutseno Konnussuo: Sæl. ann. — **Kl.** (st fq): Fl. Kar.; Hiitola Vavoja et Veijolanjärvi: Lindén, spec. ex Hiitola prope templum!; p: Backm. — **Kol.** r in sphagnetis reg. silv. et collinae: Elfv., spec. e Vosnessenje!

Oa. p: Malmgr.; Lappfjärd inter Håxel et Elppe: Hjelt; r Qvarken (!) in Vallgrund: Laur.! — **Tb.** st fq—p: Broth.; (fq): Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** p: Mela et M. & J. Sahlb. — **Kb.** p enum.: Eur. & H.; st fq—p: Wainio Kasv. — **Kon.** st fq in sphagnetis aqvisis et paludibus subsphagnosis, in Reg. occ. st fq: Norrl. On.; Loimala fq: Hjelt, vide etiam Günth. p. 51.

Om. fq in paludosis taeniarum, deinde r, sed in Suomen-selkä st fq: Hellstr., qvem l. inspicias. — **Ok.** st fq—p: Wainio Kasv.; st fq: Must. — **Kp.** st fq—p: Wainio Kasv.; interdum copiosissime: Sahlb. Bidr.

Ob. Uleåborg: W. Nylander!, vide etiam Hellstr. Distr. p. 10; Kemi: Zidb.; Kiiminki Mattila, Simo prope Palovaara et Portimo, Pudasjärvi prope Ranuanjärvi: Brenn. Ber. 1870; Alatornio Kalkki-maa: Brenn. herb.; st r—p in sphagnetis et paludibus per totum territorium: Hjelt & H.; Jul. et O. R. Fries non comm. — **Kuus.** (st fq—p): Wainio Kasv. — **Kk.** (st fq—p): Wainio Kasv.; unico loco prope pagum Soukelo in palude (rr): N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXV (et XXXIX) et Beket. p. 597; Soukelo Mäntyniemi: Karsten!

Lk. st r—p: Hjelt & H., vide sub **Ob.**; Sodankylä in sphagnetis aqvosis, turfosis apertis pratisqve sphagnetosis («fq») saepe copiose: Blom Bidr., cfr Kihlm. Beob. p. XXI et Wainio Not.; in paludibus aqvosis profundis per partem silvaticam inferiorem omnium Lapp. p, (nec) supra ... Kellojärvi Lapp. Kemensi reperta: Wahlenb. p. 90, cfr l. c. p. XVI; Sodankylä parcius: Fellm. Lapp.; Muonioniska Muotkavaara: Hjelt; Kemijärvi inter Suorsa et Perno, ad Juujärvi, Sodankylä ad Lokka: Wainio Not. — **Li.** in sphagneto aqvosio ad Väylä: Kihlm. Ant!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. r: Læst.]

Lim. haud infreqvens ad Nuotjavr: Enw. ann. — **Lv.** Kuusreka: Mela Pl. et herb.

Lim. Uptages från trakten af Kantalaks: Mela Pl., ehuru jag ej funnit någon speciallokal antecknad.

Triglochin palustris L.¹⁾

In maxima parte Fenniae et Lapponiae passim aut satis frequenter (interdum etiam frequenter) provenit, sed in nonnullis plagis imprimis ad septentrionem versus rarescit.

Till.; Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand... Fenn.: Nym. Consp. p. 680; in locis humidis, paludibus etc... in Lapponia, Scandinavia: Micheli p. 99, vide etiam Led. IV p. 36.

Al. st fq: Bergstr. — **Ab.** st fq: Zett. & Br. et Arrh. Ann.; fq: Sand., A. Nyl. et Printz; p: Sel. — **Nyl.** p ex. gr. circa Fagervik: His.; p: W. Nyl.; fq: Sæl. Ö. Nyl.; st fq: Sæl. Öfvers.; Tytärsaari: Brenn! — **Ka.** Sippola: Strömborg & Sælan!; («rr») Säkjärvi in pago Kaukiala: Blom; p: Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fq toto territorio: Meinsh. p. 362].

Sat. p: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Asp. & Th. et Norrl. s. ö. Tav.; p: Bonsd. et Wainio Tav. or. — **Sa.** st fq: Hult Fört.; p: Hult. — **Kl.** st fq: Fl. Kar.; in nonnullis plagis st r, in aliis st fq: Hjelt. — **Kol.** st fq: Elfv.

Oa. p: Malmgr.; fq: Laur. — **Tb.** p: Broth. — **Sb.** fq: Enw. et Mela; M. & J. Sahlb. non comm. — **Kb.** fq: Eur. & H.; Wainio Kasv. ex hac prov. non comm. — **Kon.** st fq—fq, in Saoneshje

¹⁾ *Tr. palustre* auct. plur., vide autem Micheli p. 99 c. pl.

fq, etiam in Reg. occ. ad Leppäniemi vidi: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 51.

Om. fq: Hellstr. et Lackstr. — **Ok.** Paltamo: Lackström!; Wainio Kasv. ex hac prov. non comm., vide etiam infra. — **Kp.** Soroka! et Solovetsk!: Selin.

Ob. Liminka: Hellström!; Oulu: Eberh.; Kiiminki: Nyberg!; Ii: Brenner!; (r) in Kemi: Jul. p. 278; (fq): Brenn. & N.; in Brenn. Ber. e multis locis adn.; [fq: O. R. Fries p. 166]; Torneå: Hjelt; (rr) Rovaniemi Tervo in via uliginosa per silvam: Hjelt & H.! — **Kuus.** ad ripam lacus Kuusamojärvi prope templum! et ad Paanajärvi! in uliginosis: Wainio Kasv.; Haataja in ripa lacus Ylikitkajärvi: Brotherus & F. v. Wright! — **Kk.** Kiestinki ad Valasjoki in ripa lacus Tuoppajärvi: Wainio Kasv.; Knjasha: N. I. Fellman!

Lapp. fenn. Sodankylä r in prato udo prope Anneberg, locis limosis et udis ad Onnela: Blom Bidr., cfr Kihlm. Beob. p. XIX et Wainio Not.; locis uliginosis in parte silvatica Lapp. meridionalium vulgatus, septentrionalium parcius: Wahlenb. p. 91; locis uliginosis (≠fq): Fellm. Lapp.; Sodankylä loco humido prope domicilia ad Sattanen, Inari in palude ad Paatsjoki (69°), in litore marino ad Kōngäs fq abundanterqve: Wainio Not.; Kopsusvanka in reg. silvatica montis Raututunturi, Lurojärvi, Lokka: Hult Ant.; in reg. subsilvatica ad Tirro et Tuulijärvi!: Kihlm. Ant.; Inari prope Kaamasjoki: F. Silén!; (≠fq) in reg. subsilv. et subalp. totius Finmarkiae: Lund p. 88; in Varangr. merid. ad Elvenæs, sed interius prope fl. Paatsjoki tantummodo latere rossico ad Menikasö notata: Norm. p. 305; Varangria austr. [Nyborg.] Angsnäs, Karlbunden et Reppen in reg. subalp.: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 277 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.; Kuttainen: Malmberg!]

Lapp. ross. in humidis p: Fellm. Ind.; locis uliginosis haud infreqvens: N. I. Fellm., cfr Beket. p. 597; e multis locis in **Lim.**, **Lv.** et **Lp.** enum.: Mela Pl.; Ponoj: Enwald & Knabe!, cfr Knabe Pfl. p. 280; Triostrow: F. Nylander!; Subovi: Brotherus!; Gavrilova et Varsina (Brotherus), Jokonga: Kihlm., ut in omnibus hujus territorii partibus aut lectum aut adnotatum sit.

Ny1. Hogland: Schrenk p. 157; Brenn. p. 37 anfür enligt min tanke

onödigtvis uppg. bland osäkra. — **Ok.** fq: Must.; på grund af Wainios uppgift skulle jag anse frekvensen alldeles vilseledande.

Att artens utbredning är ojemn är obestridligt, men att den särskildt skulle sky reg. intralapponica, såsom Wainio Kasv. p. 123—124 vill anse, kan knappast anses tillräckligt grundadt; särskildt torde frekvensgraden i Fellm. Lapp., som måste anses vilseledande, hafva ledt till denna slutsats.

Triglochin maritima L.

In plagis maritimis plerumque satis frequenter aut frequenter reperitur.

Till; Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand. . . . Fenn.: Nym. Consp. p. 680; in maritimis et paludibus salsis vel subsalsis ¹⁾. . . in Scandinavia, Lapponia: Micheli p. 106, vide etiam Led. IV p. 35.

Al. st fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Arrh. Ann., Sand. et A. Nyl. — **Nyl.** fq: His.; fqq: W. Nyl.; fq in maritimis: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] Hirskallionhelli, cop. in litoribus (E. Nyl. Ber.): Brenn. — **Ka.** Fredrikshamn: Fl. Kar. p. 191; st fq: Blom; Lavansaari: Brenn., vide etiam Rupr. Diatr. p. 22. — **Ik.** in litoribus maritimis regionis Viburgensis: Fl. Kar. p. 191, cfr Malmb. et vide Rupr. l. c.; Kakki in Tyvisaari: Malmb.

Sat. (p): Malmgr., spec. e Raumo!

Oa. (p): Malmgr.; fq in litoribus: Laur.

Om. fq: Hellstr. et Lackstr. — **Kp.** ad litora maris albi cop. ex. gr. ad Shuja: Sahlb. Bidr.; inter Soroka et fl. Shuja: Selin!

Ob. Liminka! fq: Brenn. Reseb. p. 78 et 79; Oulu, Salo: Eberh.; Ii Maagrunni et Simo Maksniemi: Brenn. herb.; Haukipudas: Brenner!; Kemi: Jul. p. 279. — **Kk.** Sonostrow: Mela Pl.; Knjasha: N. I. Fellman!; Fedosersk: Broth. Wand. p. 4; (sine dubio haud infreqvens, ut etiam in **Kp.**).

Li. in litoribus maris septentrionalis . . . Finmarkiae ad sinus interiores ex. gr. ad Tanam parcius: Wahlenb. p. 91; in reg. marit. totius Finmarkiae fq: Lund p. 88; Varangria austr. fq in litoribus: Arrh. ant., vide etiam M. Blytt p. 276, Hartm. p. 417 etc.

Lapp. ross. ad litora maris haud infreqvens: Fellm. Ind;

¹⁾ In Fennia nisi in maritimis non invenitur.

ad litora marium p: N. I. Fellm., spec. e Kola!, cfr N. I. Fellm. p. LIV et Beket. p. 597; Srednji: Broth. Wand. p. 9; etiam adest e **Lim.**! et **Lp.**!; in **Lv.**: Mela Pl.

„Fenn. exc. med. plur.“: Nym. Suppl. p. 286; uppgiften är vilseledande, då arten alldeles icke förekommer i det inre af landet, men deremot i alla provinser, som ligga vid hafvet (med undantag af **Lm.**, der arten ännu ej antecknats, ehuru den sannolikt finnes).

Alismaceae.

Alisma plantago L.

In maxima parte Fenniae frequenter obvia; ad septentrionem versus (inter 65°—66°) subito rarescit et ultra 66° 43' vix occurrit.

Fq in Fennia usque ad 64° inveniri consentiunt omnes fere auctores (exceptis, qui infra enumerantur), cfr Till., Kalm nomine *A. plantago aquatica*; ad aqvas omnium prov. Fenniae ad inferiorem partem Lapponiae usque: Wirz. pl. off. p. 30; Eur. tota exc. Lappon. p. d.: Nym. Consp. p. 679; in Europa ubique (a regionibus arcticis Lapponiae) . . . usque ad Hispaniam meridiionalem: Micheli p. 34.

O m. fq: Hellstr. — **O k.** in Kianta septentrionali in nonnullis locis, maxime ad septentrionem versus in Hossa: Wainio Kasv.; (fq): Must. — **K p.** st fq—p e Repola [in **K b.**] ad septentriones versus usque ad Kuittijärvi et frequenter etiam in amne Uhtua, sed inde ad septentriones versus non visa: Wainio Kasv.; fq per totam Kareliam orientalem [usque ad Kemi]: Sahlb. Bidr.; Kemi: Beket. p. 597.

O b. Uleåborg fq: Zidb.; fq: Jul. p. 279, Brenn. & Nyb. et C. Brand., vide etiam M. Castrén p. 338; in Brenn. Ber. e multis locis usque ad Simo et Pudasjärvi adn.; [st fq: O. R. Fries p. 165]; Alkkula: Nyberg!; r in aqvis, Ylitornio inter Lialompolo et Iso-Lohijärvi, in Portimojärvi, denique ad Vanhainen: Hjelt & H. — **Kuus.** nondum certa, vide infra. — **K k.** in lacu Ruanjärvi Lapp. Ross.

maxime austr. occ. spec. unicum legi: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXI, XXV (et XXXIX) et Beket. p. 597; Ruanjärvi, cop. ad Kouta [etiam herb.]: Mela Pl.

Lk. in litore argillaceo ad pag. Kemijärvi (66° 43') par. ejusdem nominis: Wainio Not., etiam a Zidb. litt. a Kemijärvi adn., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128 et Hartm. XII p. 39.

Lim. Umba: Edgr. & Lev.

A1. p: Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Nyl.** och **Ka.** Hogland (H. M. F.), Lavansaari: Brenn.; i kärr vid Pohjaskorkia: Brenn. p. 446 och Brenn. Till. p. 35. — **Kol.** st fq—fq: Elfv. — **Sb.** fq: Mela. — **Kb.** st fq [äfvén i Repola]: Wainio Kasv. — **Kon.** enum.: Günth. p. 51.

Af dessa afvikande uppg. torde egentligen endast den från **Kb.** förtjena större uppmärksamhet.

Största delen af Finl. och Lappl.: Fries; men svårigen kan man hos oss kalla arten utbredd i största delen af Lappl.; Wahlenb. p. 93 säger „in aqvis ad ripas lacuum per Lapp. meridionalium partem silvaticam inferiorem parcius“. — **Kuus.** „ad flumen Iso“: Fellm. Lapp.; stället är mig obekant (se ofvan under *Juncus arcticus* p. 135–136), hvarföre vidare undersökning torde erfordras. — **Kk.** Ett exemplar är taget af Karsten Aug. 1861 i „Iava“ [= Iiava]; på detta är af annan hand tillagdt „pr. mare album & Kola“; då tillägget synes mig temligen obegripligt och ortens namn är otydligt skrifvet, har jag ej kunnat fullt förlita mig på uppg.

Formae sequentes indicantur:

Var. *lanceolata* (Hoffm.) — **Om.** Öfvervetil Sillanpää: Hellstr.!

— **Ok.** Kianta Hossa: Wainio! — **Ob.** Alkkula: Nyberg!

Var. *graminifolia* Wahlenb. — **Nyl.** Pyttis in sinu extra Hinkaböhle: Sæl. Ö. Nyl. — **Ob.** Uleåborg: W. Nylander!; Uleåborg Juurakko sub aqua: F. Nylander!, cfr etiam Herb. Mus. Fenn. I p. 17 et Suomen Kasvio p. 192.

Såsom äfvén Hartm. antyder, torde hvardera formen vara af mindre betydighet.

Sagittaria sagittifolia L.

In maxima parte Fenniae passim, in nonnullis tamen plagis, praecipue in parte orientali, frequenter aut satis frequenter provenit, in aliis, ut in Alandia et in interiore parte, rarescit. Imprimis ad septentrionem versus in formam tenuiorem saepe transit; typica tamen forma aequè fere longe procedit et usque ad 67° 40' lecta est.

Till.; Kalm; in fluviis limosis ad Uleåborg et Nurmes Careliae

borealis usque: Wirz. pl. off. p. 77; maxima pars Fenn: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 679; copiose in Europa a Lapponia usque ad Italiam . . . centralem: Micheli p. 67; *a diversifolia* in Finlandia: l. c. p. 68; Fenn. deest in Lapp. plur.: Nym. Suppl. p. 286.

Al. r: Bergstr.; stagnum Jomala [= stagnum Dalkarby]: Bergstr. Beskr. — **Ab.** p: Zett. & Br.; „uti åen vid Hallis vid Pemark“: Leche p. 34; Nystad Ruokolahenjärvi etc.: Hollm.; (fq): A. Nyl.; Pojo in amne Åminne å: His.; p: Sel.; Karis in amne Svartå prope „Landsbron“ cop.: Sæl. ann.; circa lacum Lojo (fq): Ch. E. Boldt; Vihti (fq): Printz; Adl., Arrh. Ann. et Sand. non comm. — **Nyl.** p ex. gr. ad Fagervik; His.; in par. vicinis: W. Nyl.; Esbo Grundträsk cop.: Kihlm. ann.; Helsingfors in sinu pone Gammelstaden: Kihlm. ann.; st fq: Sæl. Ö. Nyl.; Åstr. & H. et Brenn. non comm. — **Ka.** [Virolahti] (rr) Urpalanjoki ad pag. Ala-Urpala: Blom; Viborg Lyykylä: A. Lagus!; p suis locis cop. ex. gr. Jääski in Pieppolanlampi: Lindén. — **Ik.** Käkisalmi: Malmb.; [in tota Ingria hic illic: Meinsh. p. 360].

Sat. p: Malmgr. et Hjelt. — **Ta.** p ad lacus majores, enum.: Leop., spec. e Luopiois Kukkia!; Sääksmäki fq: Tikk.; p: Asp. & Th.; in Lammi non visa, sed adest in lacubus majoribus ad Päijäne versus in Hauho etc.: Leop. ann., cfr Herk.; in Päijäne nonnullis locis, Liuhtola: Norrl. s. ö. Tav.; Sysmä ad ripam Suopelto, Huittila, Majusvesi sub Alkio: Unon.; in Päijäne et lacubus cum hoc cohaerentibus fq—st fq, Korpilahti ad Rutalahti foliis 7 cm [3 tuum.] latis: Wainio Tav. or.; Bonsd. non comm. — **Sa.** in Savonia («fq»): E. Nyl. & Chyd., spec. e Rantasalmi!; Villmanstrand: A. Brotherus!; Villmanstrand Parkkarila: Sæl. ann.; [Ruokolaks] r st parce (v. Weymarn): Hult. — **Kl.** (fqg): Fl. Kar.; Impilaks fq [etiam teste Backm. et Enw. hav.], Pälkjärvi tantum ad Tyydinsaari et Soanjoki: Hjelt, cfr Hjelt Ant. p. 48. — **Kol.** st fq: Elfv.

Oa. p: Malmgr. et Laur. — **Tb.** Jyväsjärvi: Wainio Tav. or. (vide infra); rr Jyväskylä Palokkajärvi: Broth. — **Sb.** st r: Mela, spec. in herb. e Kuopio. — **Kb.** Juuka: Woldstedt!; in sinubus lac. Pielisjärvi st fq usque ad oppidulum Nurmes, ut ad pag. Lieksa! cop., in par. Lieksa etiam ad pag. Pankajärvi et Nurmijärvi, in par. Repola ad Kolvasjärvi et Ruuna [spec. adscriptum Struuna!], f. typica et var. *heterophylla* (Schreb.) Koch adsunt: Wainio Kasv., vide etiam sub **Kp.** — **Kon.** st fq variis formis, in Saoneshje

ad Velikaja-guba fqq, in Reg. occ. saltem in fluvio Suojunjoki: Norrl. On.

Om. st fq: Hellstr.; Pyhäjoki (fq) ad Lohikoski: Lackstr. — **Ok.** var. *heterophylla* ultra Lammasjärvi in par. Kuhmo haud visa, sed verisimile est speciem in par. Kianta inveniri: Wainio Kasv.; (<fq>): Must., ad varietatem certe maximam partem spectat, vide ceterum infra. — **Kp.** adhuc in aquis lac. Nuokkijärvi, Kiimasjärvi et Vonkanjoki, plur. loc. in Kuittijärvi et Livajoki, ut etiam in amne Uhtua, ad maximam partem ad var. *heterophyllum* pertinet, sed f. *typica* in plagis australibus etiam adest, maxime ad septentrionem versus in Nuokkijärvi et Vonkanjoki: Wainio Kasv., spec. e Nokeus!; Kemi: Selin!

Ob. (fq) in amnibus ad ripas: Jul. p. 5, cfr Jul. in V. A k H. p. 176; Liminka: Hellström!; Uleåborg et Simo: Zidb.; in multis locis, maxime ad septentrionem versus in Pudasjärvi Hetetjärvi et Simo prope Portimo et Ruikka: Brenn. Ber. 1870; Kemi: Brenner! et Nyberg!; in amne Raumo ad orientem versus a Torneå: Hjelt; Pudasjärvi (fq): C. Brand!; vide ceterum sub forma. — **Kuus.** Paanajärvi prope Rajala: Broth. litt. — **Kk.** Ruanjärvi Mela Pl., forsitan ad f. *tenuiorem* spectat.

Lk. Kittilä ad confluentes Ounas- et Aakenusjoki sterilis: Hjelt & Hult! nomine var. *tenuior*, cfr Hjelt & H. p. 97 et Herb. Mus. Fenn. II p. 128, vide ceterum sub forma; Sodankylä Kairala in flumine Kitinen: Wainio Not.; maxime ad septentrionem versus [in par. Kemijärvi] prope deversorium Oinas ad septentrionem versus a lacu Kemijärvi: Hult Ant. — [**L. ent.** reg. subalp. r ster.: Læst., certe ad var. spectat.]

Lim. Umba: Edgr. & Lev., forsitan ad f. *tenuiorem* spectat.

Al. Såväl hufvudarten som f. *graminifolia* uppräknas härifrån: Fört 1852 p. 45; måhända beror detta på tryckfel (Ål. i st. f. Åb.). — **Tb.** Det bör märkas att ett exemplar från Jyväskylä i Wainio herb. tillhör var. *tenuior*, hvarföre uppgiften kanske rättast hör dit. — **Ok.** Någon alldeles säker uppgift om hufvudformens förekomst föreligger tills vidare icke härifrån. — **Li.** „in rivulis Varangriae Finm. orientalis lectam esse refert Gunnerus“: Wahlenb. p. 252, jfr Fellm. Ind. p. 317, som säger sig icke hafva sett arten i Lappl., Led. IV p. 41 och N. I. Fellm., som förnekar hufvudformens förekomst i **Lapp. ross.**; „in maritimis... Finmarkiae maxime orientalis, quasi e Rossia adjacente, rarius“: Wahlenb. Fl. Suec. p. 644; om hvardera uppg. gäller dock: „Gunneru

angiver den samme voxende i Varønger i Finmarken, hvor den dog ei er funden i senere Tider": M. Blytt p. 279, jfr Th. Fries p. 200.

Angående formerna se under f. *tenuior*.

Sagittaria sagittifolia f. tenuior Wahlenb.

Haec forma in partibus septentrionalibus frequentior quam forma typica invenitur et usque ad 68° 10' indicatur, unde tamen nescio an confirmationem desideret; in australibus etiam adest partibus, quamquam ibi multo est rarior. A f. typica ceterum vix separanda est.

Ab. Åbo: [J. M. J. af Tengström]!, cfr Zett. & Br. nomine var. *graminifolia*.

Sat. Hämeenkyrö in lacu Kyrösjärvi: H. A. Printz!; Viljakala cop. in lacu ejusdem nominis 1888: Hjelt. — **Ta.** Sääksmäki: alumn. Donner! — **Sa.** Taipalsaari: E. Nylander!; Lappvesi: Simming!; Villmanstrand Parkkarila: Sælan!; Nyslott: O. Carlenius! — **Kl.** Impilaks cop.: Hjelt. — **Kol.** Mantshinsaari: Chydenius!, cfr Herb. Mus. Fenn. I p. 17 sub K.

Oa. r Gamla Vasa in canali: Laur! — **Tb.** Jyväsjärvi: Wainio herb.; Jyväskylä Palokkajärvi cum f. typica: Brotherus!; Kars-tula st cop., spec. f. typicae finitima parciora: Gadol. — **Sb.** Varkaus Tyysniemi in sinu: Winter; p: Mela; Kuopio: L. M. Runeberg!; Pielavesi, Kiuruvesi etc.: Lundstr., spec. e Pielavesi Vianto!; Nilsä: E. Nylander!; Iisalmi in vicinitate templi, Ahmonsaari ster!; M. & J. Sahlb. — **Kb.** Kide (!) Hvilodal: Brander!; Liperi p (fq): Eur. & H!; Nurmes Ylikylä: Wirz. M. S.; Wainio Kasv. nomine var. *heterophylla* vide sub f. typica, spec. e Lieksa Nivala! — **Kon.** Kivatsh: W. Nylander!; Vornova: Kullhem!; [Povjenets „Uschkola See“: Günther!], vide etiam Norrl. On. sub f. typ.

Ok. Wainio Kasv. nomine var. *heterophylla* vide sub f. typica. — **Kp.** [in Karelia orientali] (fq) ad septentrionem versus: Sahlb. Bidr.; Wanio Kasv. vide supra.

Ob. Uleåborg: Zidb.; Pudasjärvi Kipinä: M. & J. Sahlberg!; Simo prope Portimo et Pudasjärvi Ellala: Brenn. Ber. 1870; [(st fq): O. R. Fries p. 165, ubi descriptio]; plur. loc. ex. gr. ad Torpa: Hough. not.; r in aquis Ylitornio Pello tantum sterilis, Lohijärvi ad confluentem lacum Lialompolo, Portimojärvi! et Turtola ad

Paamajoki, Rovaniemi Alajääskä: Hjelt & H. — **Kuus.** nondum visa. — **Kk.** in lacu Susijärvi [prope Koutajärvi] inter Kuusamo et Kantalaks rr: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXV (et XXXIX) et Beket. p. 597.

Lk. r in aquis Kittilä ad confluentes Ounas- et Aakenusjoki tantum sterilis: Hjelt & H., spec. saltem partem maximam ad formam typicam pertinere determ. Kihlm.; Kemijärvi ad pag. Kemijärvi fq, in flumine Kemijoki ad Kostamusperä et Vuostimovaara, Sodankylä in flumine Kitinen ad Hietasuanto et fq ad Kairala: Wainio Not.; par. Kemijärvi in fluv. Kemi: Nyberg!; in lacu ad Särkelä prope templum par. Kemijärvi: Hult Ant., vide etiam Bot. Not. 1857 p. 192.

Lim. haud infreqvens ad ostium fluminis Nuotjok, etiam ad superiorem partem fluminis: Enw. ann.

Al. se under hufvudformen. — Ehuru de tre formerna *graminifolia*, under hvilket namn formerna sammanfattas i Herb. Mus. Fenn. I p. 17, *tenuior* och *heterophylla* icke äro identiska, har jag dock i enlighet med Herb. Mus. Fenn. II p. 32 upptagit dem tillsammans, då de utan gröns öfvergå i hvarandra. Erkänns måste vidare att de äfven utan gröns öfvergå i hufvudformen, hvilket (Norrl. och) Wainio äfven antyda, se äfven något längre fram. Det har derföre icke varit möjligt att strängt skilja varieteten och hufvudformen (se **Tb.**, **Kb.**, **Ok.**, **Lk.**, **Kp.**). Å andra sidan är dock den geografiska utbredningen olika, hvarföre de tills vidare i hufvudsak blifvit särskilda. — En hel mängd former uppräknas och beskrifvas af Klinge p. 185—186; likartade former torde nog delvis förekomma äfven i Finland, men se hitrom längre fram.

Var. *natans* uppräknas och beskrifves **Kp.** Kemi: Beket. p. 597.

De i Europa förekommande formerna sammanfattas deremot af familjens monograf under *a diversifolia*, hvarom säges „*S. sagittifolia* auctorum cum varietatibus in floribus europaeis et asiaticis enumeratis, nimis numerosis ut ibi enumerantur. . . *S. alpina* Willd., *S. heterophylla* Schreb. . . *S. tenuior* Wahlenb. . . quoad plantae altitudinem, foliorum formam et amplitudinem imprimis variat. Formae illae ab auctoribus ut varietates descriptae fuerunt, sed formae intermediae plurimae occurrunt; praeterea una et eadem planta folia latiora et angustiora, acuta vel obtusa etc. habet“: Micheli p. 67.

Butomus umbellatus L.

In vicinitate orae occidentalis satis frequenter—passim usque ad 65° 50' progreditur, ceterum in Fennia australi et media rarior, sed in multis plagis praecipue in parte interiore et in Alandia non adnotatus est.

In fluvio Kemensi tantum nobis visus est: Fl. Lapp. p. 120; Kalm; in rivis et fluviis tarde fluentibus per provincias australes et medias, (ostium fluminis Kumo ad Inderö): Wirz. pl. off. p. 34; maxima pars Fenniae: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 678; Scandinavia, exclus. Suecia boreali, Rossia ubique a regione septentr., exclus. Lapponia, ad provincias Caucasicas: Micheli p. 86; Fenn. exc. bor. plur.: Nym. Suppl. p. 285.

Ab. r: Zett. & Br.; ad Hallis: Leche p. 14; Åbo: Just.; in amne Aura: Arrh.; Eura: Lindstr. p. 119; Bjerno in amne ad praedium Pojo: E. G. Printz; Uskela Kaukelma: Hollm.; Uskela Pullola: K. E. v. Bonsdorff!; [Pojo] p ex. gr. in amne Åminne ad serratrinam: A. Nyl.; Pojo Billnäs et Åminne!, Karis Svartå: His.; (st r) Katelus in ripa lac. Kotojärvi, Isosaari ad Maila: Sel.; Lojo Jukola cop.: Hollm.; p: Ch. E. Boldt; Vihti Hirilä ad ripam: E. G. Printz; Vihti («fq»): Printz, cfr W. Nyl. — **Nyl.** r Ingå ad Fagervik et ad viam magnam in amne Råddkila ån, Sjundeå Myrans (Nerv.): His.; Nurmijärvi (Hj. Ilmoni), ad amnem Vanda (Chydenius), Orimattila Teräniemi cop.: Sæl. ann.; Kyrkslätt Kärrans cop.: Kihlm. ann.; Thusby: Åstr. & H.; st r ex. gr. in Borgå, Perno ad Bergby, Mäntsälä (K. Nordenskjöld!), Mörskom, Artsjö, Strömfors: Sæl. Ö. Nyl.; Borgå p ex. gr. in amne Illby, in lacu Veckjärvi et in sinu ad Bosgård: Sæl. ann. et Öfvers.; Strömfors Svenskby, Haavisto: Sæl. & Str.; Pyttis: Sælan & Strömborg! — **Ka.** r Fredrikshamn: Fl. Kar., cfr Sæl. Ö. Nyl.; r S:t Andreae Hattula (J. Mansikka): Lindén. — **Ik.** p: Malmb., spec. e Sakkola Saijanjoki!; [hic illic in tota Ingria: Meinsh. p. 362].

Sat. st fq ad oram: Malmgr.; Loimjoki: H. M. Fl.; p—st fq imprimis in Kulovesi!: Hjelt; etiam in omnibus catalogis enum. — **Ta.** Tammela: Hellström!; Akkas cop.: Hjelt; Pälkäne in amne Kyllö (Zidbäck): Leop.; Sääksmäki (st fq): Tikk.; p: Asp. & Th.; Vanaja ad Kirstula!, Hattula, Tyrväntö: Kek.; Hattula Vesunta cop.: Sæl. ann.; Hauho: Herk.; Janakkala: Sæl. Fört.; Asikkala r: Nikl.; r [Asikkala] Vääksy, [Hollola] Okeroin (Lang): Norrl. s. ö. Tav. — **Sa.** nondum certus. — **Kl.** r ad Ladogam in Kurkijoki (Stereus): Fl. Kar.; Kurkijoki [Kronoborg]: Nikl.; Impilaks, Sortavala (!) (Tapenius): Chyd.; Sortavala et Impilaks p: Backm. — **Kol.** rr Sermaks: Elfv.!

Oa. (st fq) ad oram: Malmgr., spec. e Laihela!; p: Laur. — **Tb.** rr Jyväskylä Tourujoki (lect. Kanth, recte J. F. Canth): Broth.

et Wainio Tav. or. — **Kon.** (r) Kendjärvi: Fl. Kar.; st r Kendjärvi, Päl'ärvi—Jyrkänmäki, Tiudie!, Suosaari et Perttijärvi (Simming!): Norrl. On.; Suopohja, Schungu: Kihlm., vide etiam Günth. p. 51.

Om. p Pedersö, Kronoby!, Gamla Karleby!, Teerijärvi: Hellstr.; Pyhäjoki (Appelberg): Hellstr. Distr. p. 18; Pyhäjoki r Rajuniemi ad ostium rivuli parvi: Lackstr. — **Kp.** r sed per totam Kareliam orientalem, parum supra fluvium Kemi adhuc visus: Sahlb. Bidr., cfr Hartm. XII p. 41.

Ob. Liminka: Zidb.; li (F. Clasen), Kemi (M. Castrén): Hellstr. Distr. p. 18; Simo prope Ruikka: Brenn. Ber. 1870; Kemi: Fl. Lapp., vide supra, Jul. ann., M. Castrén p. 340, L. L. Læst. p. 295 et Brenner!, cfr etiam Herb. Mus. Fenn. II p. 128; Kemi parciore: Hough., vide etiam infra.

Sav. upptages härifrån i Fört. 1852 p. 45, men hvad härmed afses synes mig osäkert. — **Ob.** Tilläggas må följ. uppg. „p Sangis elf ej blommande, på finska sidan funnen upp till Kemi; troligt är således att den från Finland utbredt sig hit“: O. R. Fries p. 165. — Torniojoki [Torneelf] ej blommande (L. L. Læstadius), med tillägg „ex. från dessa ställen [äfven L. ent. Idivuoma i Kaaresu'anto] äro af L. L. Læst. hänfödda till *Scirpus lacustris*“: Hartm. XII p. 41, se Bot. Not. 1856 p. 83—84 och O. R. Fries l. c. — Kihlm. förmodar emellertid att dessa uppg. afse submersa former af *Scirpus lacustris*, hvilka efter hvad han sett i Karelen och Ryssland nog mycket erinra om *Butomus*. — **Kuus.** Kuusamo: Th. Wilander!, jfr Wainio Kasv., som dock troligtvis med rätta betviflar uppg.

Hydrocharitaceae.

Hydrocharis morsus ranae L.

Quamquam nonnullis locis majore frequentia aut copia provenit, plerumque tamen rara et sterilis est, sed in parte maxime occidentali usque ad 65° 40' ad septentrionem versus progreditur.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; per maximam certe partem terrae nostrae obvia, ultra Uleåborg versus boream procedens: W. Nyl. Distr.; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 678; Fenn. hab. etiam med.: Nym. Suppl. p. 285.

A1. (p): Bergstr.; (plur. loc.) Finström, Hammarland: Bergstr. Beskr.; Finström Emkarby florens: R. Sievers, Berättelse öfver en naturhistorisk resa på Åland och i åländska skärgården sommaren 1872; Sund in stagno Tjurnäs cop.: Bergroth; Arrh. & K. non viderunt. — **Ab.** Pargas in fossa ad Lenholm, Kimito Vestanfjärd in fossa ad Illo: O. M. Reuter; inter Nystad et Mennäs: Hollm.; Letala: Strömb.; Uskela [Juvankoski]: Nikl.; r [Karislojo] prope ripam orientalem stagni parvi inter Pellonkylä et Tallnäs: Sæl.; rr Karislojo Långvik (R. Boldt): Ch. E. Boldt; Lojo Saarijärvi: H. Lindberg!; Vihti Vanhala prope Kirveskallio: Tikkanen & Hult herb. — **Nyl.** Sjundeå Myrans (Nerv.): His.; Esbo Bodom cop.: Kihlm.; ad Vanda in rivulo qvodam Gårdby [vide seqv.] (af Tengström): W. Nyl.; in rivo Tali copiose et Kårböle (nec Gårdby?): W. Nyl. p. 70; Thusby in sinu prope templum, Karttola ad ripam, in plur. rivis ex. gr. Sarsalo etc.: Åstr. & H.; Thusby tantum a. 1882 florens: E. Hjelt comm.; Borgå! ad Mickelsböle, in amne Ilby, ad Veckjärvi in Heinäjärvi, in Askola ad Stiggsböle: Sæl. Öfvers., cfr Sæl. Ö. Nyl.; r in Strömfors, Lappträsk et Anjala!: Sæl. Ö. Nyl.; prope oppidum Lovisa: Sæl. Ö. Nyl. add. et Arrh.; Mörskom florens: Sæl. ann.; Perno (G. Meinander): Hjelt herb. — **Ka.** „Ryttjärvi“ [nonne Rättjärvi] ad canalem Saima florens et flor. masc. et fem.: H. Simelius!; Viborg Lietjärvi ad canalem Saima flor. masc.: Sæl. ann.; p—st fq in vicinitate lacus Vuoksi, St: Andreae Virkinniemi (J. Mansikka), Kaukola Kaukolanjärvi et Mertsalmenlampi [= ubiqve cum *Stratioti*] et insuper in St: Andreae Keskisenkylä in rivo a stagno Hanhilampi fluente, Räisälä cop. in sinubus lac. Vuoksi imprimis ad Ivaskansaari, ster. tantum visa: Lindén, spec. e Kaukola Kaukolanjärvi! — **Ik.** (fq): Malmb., spec. e Nykyrka!; Muola Äyräpääjärvi fl. masc. et fem.: Sæl. ann.; Rautu flor. masc. et fem.: J. V. Johnsson in Sæl. herb.; in H. M. F. spec. ceterum adsunt e Koivisto!, ex amne par. Sakkola et Pyhäjärvi distinguente (florens)!, Käkisalmi! [et Schuvalovo (florens)!; cum *Stratioti* sed frequentior: Meinsh. p. 347].

Sat. Sastmola: Malmgr.!; Euraâminne in amne Lappo: Kl. Wahlman!; Huittinen: Lydén; rr Karkku Mäkipää in paludoso, sed numquam florens et nunc, ut crediderim, intermortua: Hjelt!; Kyrö: Asp; Teisko: K. G. J. Idman in herb. lyc. n. — **Ta.** Mesukylä: Kek.; Pälkäne prope Laitikkala (Zidbäck) et in stagno parvo

prope Kollola: Leop.; Pälkäne Näri: Leop. ann.; Pälkäne Tykölä florens: Zidb.; [Sääksmäki] ster. (fq), florens! r Haga: Tikk.; [Tavastehus] r in amne Mäskälä: Asp. & Th.; Vanaja (!) „Kronoqvarnen“: O. Collin!; Vanaja in amne Kuttis: Kek.; Vanaja Harviala Leop. ann.; Hauho: Herk.; rr in stagno prope praediolum Vahteristo inter Urajärvi (!) et Keltaniemi: Norrl. s. ö. Tav.; Sysmä prope templum (Rengvist): Unön.; r Luhanka ad Vanhoinen et praediolum Hakala!: Wainio Tav. or. — **Sa.** in Savonia («st fq»): E. Nyl. & Chyd., sed spec. aut locus specialis ex hac prov. non adest. — **Kl.** p: Fl. Kar.; Hiitola in stagno prope ostium fluvii Hiitolanjoki in Veijolanjärvi et in Veijolanjärvi [= ubiqve cum *Stratioti*]: Lindén; Parikkala Latvajärvi: T. Hannikainen!; Uukuniemi Pistovaara: Nikl.; Valamo flor. masc. et fem.: Sælan!, cfr Medd. IX p. 140; p in Impilaks!: Backm.; Impilaks cop. in sinu ejusdem nominis: Hjelt, cfr Hjelt Ant. p. 60. — **Kol.** p: Elfv., spec. e Sermaks!

Oa. r Mustasaari Smedsby [florens!] ad viam ad Qveflaks, Qveflaks Norrminne (K. Hedman): Laur.; Vasa (!) Molnträsket et Smedsby: Alc. — **Tb.** rr Pihtipudas prope deversorium Aho! [= cum *Lemna polyrrhiza*]: Broth.; Rautalampi: E. Nylander! — **Sb.** Leppävirta («fq»): Enw!; r: Mela, spec. in herb. e Kuopio; Kuopio Vehmasalmi: Buddén; Nilsjö Piekelenmäki cop. in stagno Kuankolampi: Knabe in litt. ad Sælan; Iisalmi r Keli!, Iimäki: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Liperi Putainjoki: Hällström! — **Kon.** st r ad Suunu et Suoju mihi obvia, Lehtiniemi! et Dianova-gora! (Simming!), Unitsa (Kullhem!), per totam peninsulam Saoneshje pluribus locis vidi: Norrl. On., spec. florens e Velikaja-guba!; Tiudie: Kihlm., vide etiam Günth. p. 51.

Om. Teerijärvi: Hellstr.!

Ob. in rivo Juurus ad Uloam: W. Nyl. Till. p. 304; Uleå Humppujärvi parciior, unicum tantum spec. cum fl. masc. (Wennberg): Zidb. litt.; Haukipudas (P. G. Hällfors): Zidb.; Kiiminki Ukola! et Simo Ruikkala!: Brenner, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128 et Hartm. XII p. 60.

Utom de ofvan omnämnda blommande exemplaren från **Ka.**, **Ik.**, **Ta.**, **Oa.** och **Kon.** finnas i H. M. F. äfven blommande exemplar från **Nyl.** Borgå Kuggen!, **Kl.** Impilaks! och **Oa.** Vasa!

Med anledning af att Sælan förevisade honblommor från Valamo (**Kl.**) och

påpekade deras sällsynthet i Finland, anförde S. O. Lindberg iakttagelser, på grund af hvilka han ansåg att arten i sjelfva verket är monoik, ehuru den antagits vara dioik: Medd. IX p. 140. Kihlm. framhåller emellertid att Lindbergs observationer torde böra anses hänföra sig till ett undantagsfall och att de ej bestyrkas af andras erfarenhet.

Stratiotes aloides L.

In Karelia orientali satis frequenter inveniri indicatur, ceterum rarissima est, sed a provinciis australibus usque ad 67° 40' in Lapponia australi legitur. Quantum scimus, planta nisi femina non adest: Herb. Mus. Fenn. II p. 128.

Ad fluvium Kemensem in fossa sub aqua nascentem semel legi: Fl. Lapp. N:o 222 p. 180; ad fluvium Kemensem legit Linnaeus, in par. vicina li copiose adest: Spic. I p. 30 et 31; Fenn. (austr. occ.): Fries; Fenn. (mer.): Nym. Consp. p. 678; Fenn. multa scil. exc. bor. plur. nec non mer.-occ. et max. mer.: Nym. Suppl. p. 285.

Ka. st r in vicinitate lacus Vuoksi St Andreae Virkinniemi (J. Mansikka), Kaukola Kaukolanjärvi!, Mertsalmenlampi copiose florens provenit: Lindén. — **Ik.** Käkisalmi [Kexholm] (Tengstr.): Chyd., cfr Malmb.; Muola ad Kyyrölä cop., Sakkola (Nikl.): Malmb.; [st fq per totam Ingriam: Meinsh. p. 347].

Ta. Kangasala in lacu prope templum (A. G. Dahl): Arrh.; in stagno Tykölä in par. Pälkäne et Tyrvöntö et cop. ad pag. Salmentaka illius par., plerumque ster. tantum, ad Salmentaka flor., sed non quoque anno: Zidb., spec. florentem e Salmentaka leg. O. Collin!, cfr Medd. XIII p. 256; Sääksmäki Jutikkala: Hisinger!; r Hattula ad pagum Ihalempi (A. Sandberg): Asp. & Th., vide etiam Malmgr. et infra. — **Kl.** Hiitola in stagno prope locum, ubi fluvius Hiitolanjoki in Veijolanjärvi influit, florens et in Veijolanjärvi ster.: Lindén; Valamo (Johnsson): Hollm., cfr etiam sub **Ik.** — **Kol.** plur. locis in reg. arenaria: Elfv., spec. florens e Sermaks!

Sb. r: Mela, spec. in herb. e Kuopio Hirvilaks Pyöreinen, ex Hirvilaks etiam adn. Buddén; Maaninka: L. M. Runeberg!; Kiuruvesi in lacu Kaisanen florens: Lundström & Palmén! — **Kb.** r Lipperi in amne, qvi praeter deversorium Ylämylly fluit in aqua

tranquilla fere crescens: Eur. & H.! — **Kon.** in Kendjärvi ad Onegam: Fl. Kar.; st fq sub aqua minus alta, fundo mollissimo plurib. locis cop., ut in Päljärvi!, Mundjärvi! etc. In Saoneshje fq per partem bor., Velikaja, in Reg. occ. haud observata: Norrl. On., spec. florens e Mundjärvi!, vide etiam Günth. p. 51.

Ob. Kemi prope templum: Brenn. Ber. 1864!, vide ceterum supra. — **Kuus.** Kuusamonjärvi: F. Silén!, cfr Wainio Kasv.

Lk. rr et sterilis, Kittilä in confluenta fluviorum Ounasjoki et Aakenusjoki in aqua fere tranquilla, circa 40 spec. visa: Hjelt & H.!, cfr l. c. p. 76 et 93 et Herb. Mus. Fenn. II p. 128; Kittilä in lacu Hautajärvi, unde fluit amnis Jeesiö, ubi floret et ad pabulum adhibetur, ut etiam in lacu parvo Pakatti circ. 1 km meridiem versus a templo par. Kittilä orientem versus a fluvio Ounasjoki: Finl. 1887 N:o 202; e lacu Pakattijärvi leg. S. Nordling!

O. Hjelt försök hänför „Yucca palustris septentrionalium vid. Aizoon“ hos Till. till denna art; då denna likväl icke är känd från Åbo trakten, vågar jag ej fullt förlita mig på bestämningen. — **Sat.** Kyrö: Asp; upptages äfven såsom r af Gadd Sat. p. 49; uppg. erfordrar dock bekräftelse. — **Ta.** Hauho: Herk.; uppg. är ganska sannolik, men behöfver bekräftas. — **Kl.** K.: Herb. Mus. Fenn. p. 18 afser troligen Käkisalmi; detta exemplar finnes dock ej vidare i hufvudsamlingen.

Alc. uppgifver „troligen äro hos oss liks. i Sverige, endast hanstånd påträffade“; bör heta endast honstånd, se Medd. XIII p. 256, jfr f. ö. en uppsats af P. Ascherson (Sitzungsbericht d. Bot. Ver. d. Prov. Brandenburg 1875 p. 80—85 enl. ref. i L. Just Bot. Jahresbericht 1875 p. 624). Utom de i det ofvanstående omnämnda blommande exemplaren från **Ka.**, **Ta.**, **Kol.**, **Sb.** och **Kon.** har äfven Niklanders exemplar från Sakkola! blommor, liksom ett exemplar från Tavastland taget af [O.] Bläfield! [trol. från Sääksmäki Jutikkala].

Elodea canadensis (L. C. Rich.) Mich.

Planterad våren 1884 i mindre dammen i Kajsaniemi i Helsingfors trifies den väl (se Prot. 4, X, 1884 i Medd. XIII p. 198) och har spridt sig i hög grad (C. Medd. XV p. 181), hvarjemte såväl der som i botaniska trädgården under September och Oktober 1886 iakttagits ymnigt nog honblommor: Medd. XV p. 184, ex. af H. Lindberg! Likaledes blommade den rikligt 1887 och 1893: Sæl. ann. och Kihlm. År 1890 omnämnes att den „påkallat betydande utgifter för dammarnes rengöring“: N. Pr. 1890 N:o 318 Aftonnummer. Se äfven Hartm. XII p. 61 under namn af *Helodea canadensis* äfvensom ang. allmänna utbredningen t. ex. Nym. Consp. p. 678 och Nym. Suppl. p. 285 under namn af *Ana-charis Alsinastrum* Bab.

Najadaceae.

Najas marina L.

In maribus Fenniae australis raro invenitur; ad septentrionem versus usque ad 63° 15' occurrit.

Ad Alandiam a D. Haartman: Fl. Suec. p. 345; Kalm; Spic. I p. 30, vide sub **Nyl**; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.-occ.: Nym. Consp. p. 685; Fenn. etiam in bor. [rectius med.] occ. (Ostrobott. mer.): Nym. Suppl. p. 289.

A1. enum. a Radl. p. 235, cfr Bergstr.; Eckerö (!) Storby: Hult ann. et herb.; Sund Finby: Arrh. & K! — **Ab.** r: Zett. & Br., spec. e Reso Ekstensholm!; in taeniis Iniö et Töfsala: Leche p. 21; Nystad Birkholm: Hollm.; Pargas Pitå: Elfving & Hjelt!; Pargas st r „Fladan“ prope Lofsdal, Kyrksundet ad templum: Arrh. Ann.; [Bromarf] st cop. in sinu vadoso prope Refbacka: Sand., spec. e Bromarf Kärrböle!; [Pojo] in sinu limoso ad Dannskog tantum legi: A. Nyl., cfr Rupr. Diatr. p. 24. — **Nyl.** cop. prope Ekenäs inter Gåsön, Ramsholm et terram continentem: Brotherus!; r in freto Horssund! prope Fagervik cop. et in sinu ad deversorium Dal in par. Ingå: His., cfr l. c. p. 4; Ingå Barö: Sæl. ann.; in sinu limoso ad Kyrkslätt Danskarby cum *Chara tomentosa*: Spic. I p. 30, cfr W. Nyl. et Rupr. Diatr. p. 24; Esbo parce in sinu ad Finnå: Kihlm. ann.; Helsingfors: W. Nylander!; Helsingfors in sinu Hoplaks (Tikkanen): Öhrnb.; r in taeniis par. Borgå in „Fladan“ [ad Korsnäs]!, Perno! in sinubus maris ad Härkäpää et Rödsund, Pyttis in sinu ad Hinkaböhle!; Sæl. Ö. Nyl., cfr l. c. p. 23; Borgå Skafvarböle cop. et Emsalö, Sibbo Löparö: Sæl. ann.; Borgå Tirmo—Vestervik: Strömborg!; Strömfors Bullers et Perno Särklaks: C. J. Arrh.

Oa. r Qvarken Vargusfjärden [in Replot] (Simming!): Malmgr., cfr l. c. p. 6 et Herb. Mus. Fenn. II p. 128; in eodem loco: Laur.

Var. *muricata* Hartm. „Ingå Stor-Ramsjö in sinu inter Fiskars et Söder et in freto Horssund“: His.!, jfr t. ex. Herb. Mus. Fenn. p. 18 och Suomen Kasvio p. 195 etc. Emellertid nämner Kihlm. „Ingen *N. marina* förtjent af namnet *muricata* finnes i H. M. F.; utgår derföre“. Senare uppgifves visserligen att denna varietet förekommer [i Bromarf vid Refbacka] med hufvudformen: Sand., men något exemplar finnes tills vidare icke i samlingen.

Najas minor All.

In Fennia australi rarissime, sed interdum copiose provenit.

Fenn. mer.: Nym. Suppl. p. 289.

Nyl. cop. prope oppidum Borgå in aqua vix 0,6 m [„en aln“] alta, tranqvilla in sinu s. d. „Maren“ amnis Borgåensis infra Borgbacken: Sæl. Ö. Nyl., ubi descriptio, quum primum in Fennia et Scandinavia sensu latiore lecta, cfr l. c. p. 23 et Herb. Mus. Fenn. p. 18 not. — **Ka.** Viborg Monrepos: Sælan!, cfr Hartm. XII p. 62 et vide infra.

Ta. rr [Hollola] Vesijärvi! in sinu prope Lehmoniemi in aqua 0,3—0,6 m alta cop.: Norrl. s. ö. Tav., cfr l. c. p. 113. — **Sa.** [Rantasalmi] Ruuanvesi: E. Nylander & A. H. Chydenius!, cfr Hartm. XII p. 62.

Sælan omnämner Medd. I p. 108 att formen från Borgå-å och Vesijärvi [liksom den från **Sa.**] hör till *N. fragilis* var. *tenuissima* Al. Br., men att den vid Monrepos emellan parken och holmen med Nikolaiska familjegravnen funna formen skiljer sig från denna genom lägre växt (3—10 cm) samt fastare byggnad. — Uppg. om *N. flexilis* från **Kon.** hitföordes af misstag i Herb. Mus. Fenn. II p. 32, hvilket rättas l. c. p. 128; likaså Hartm. XII p. 62, hvilket ändras bland rättelserna.

Najas flexilis (Willd.) Rostk.

In Fennia australi usque ad 62° 15' rarissime et parcissime invenitur.

Fennia meridionalis, gubernium Olonets: Trautv. Incr. p. 742; Fenn. mer. (Tavastland): Nym. Consp. p. 685; Fenn. mer.-or. (Carel. Oneg.): Nym. Suppl. p. 289, ut antecedentes nomine *Caulinia flexilis*.

Ta. Hollola Vesijärvi in sinu ad Lehmonniemi: [= parce cum *N. fragili*]: Norrl. s. ö. Tav., cfr l. c. p. 113.

Kon. rr Saoneshje in ripa argillosa lapidosa ad Velikaja-guba: Norrl. On., cfr Not. XIII p. 480; forma recedens: Herb. Mus. Fenn. II p. 128; Velikaja-guba: Günth. p. 52.

Potamogeton natans L.

In tota fere Fennia satis frequenter (—frequenter) obvius; in Fennia maxime septentrionali et Lapponia rarescit, sed ad 69° fere procedere videtur.

Kalm; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Europa tota . . . Nym. Consp. p. 681, vide etiam Led. IV p. 23.

A1. st fq: Bergstr. — **Ab.** st fq: Zett. & Br.; p: Arrh. Ann.; fq: Sand., A. Nyl., Ch. E. Boldt, Sel. et Printz. — **Nyl.** st fq: His.; Esbo fq: Kihlm. ann.; p fq: W. Nyl.; fq: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] in lacu ad radicem montis Haukkavuori: Schrenk p. 157 [idem locus ac sequens]; Liivalahenjärvi: Brenn. — **Ka.** (p): Blom; (fq): Lindén. — **Ik.** st fq: Malmb.; [in tota Ingria plus minusve fq in aquis stagnantibus, in lacubus et stagnis: Meinsh. p. 365].

Sat. fq: Malmgr.; st fq: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; fq: Asp. & Th. et Bonsd. — **Sa.** st fq: Hult. — **K1.** st fq: Fl. Kar. et Hjelt; fq: Backm. — **Kol.** st fq: Elfv.

Oa. fq: Malmgr.; st fq: Laur. — **Tb.** p: Broth.; fq: Norrl. n. v. Tav. p. 430. — **Sb.** fq: Enw., Mela et M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Brand. et Eur. & H.; st fq: Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr. — **Ok.** in plagis magis australibus st fq: Wainio Kasv.: [Kajana] (fq): Must.; Utajärvi Myllyranta: Brenn. Reseb. p. 73. — **Kp.** in plagis magis australibus st fq: Wainio Kasv.

Ob. st fq: Jul. p. 275 [et O. R. Fries p. 166]; st r Ylitornio in lacu Pessanlompola et ad Turtola in fluvio Paamajoki, Rovaniemi ad Alajääskä, in superiore lacu Sinettajärvi et in fluvio Mäntyjoki: Hjelt & H. — **Kuus.** st r: Wainio Kasv.; Kitkajärvi: Nyberg! — **Kk.** usque ad Pääjärvi plur. loc.: Wainio Kasv.; Sonostrow: Mela Pl.

Lk. st r Muonioniska in fluvio Äkäsjoki, Kittilä prope pagum ejusdem nominis et fortasse ad Alakylä?, Kolari in lacu Ylisiippijärvi!: Hjelt & H.; in aqua tranquilla fluviorum Jeesiö, Kelujoki et Sattasjoki p, etiam in Kitinen at parcius, in stagnis

quoque Kortelampi et Lusikkalampi haud rarior: Blom Bidr., cfr Wainio Not., spec. e Kelujoki ad Onnela!; ad lacum et flumen Kemi: Fellm. Lapp.; Kemijärvi in Pyhäjoki (r), Sodankylä in flumine Luirojoki, ad Hietasuanto in flumine Kitinen et in stagno ad pag. Sodankylä: Wainio Not.; in vicinitate templi par. Kemijärvi et prope deversorium Oinas, sed non magis ad septentrionem versus: Hult Ant.; [Wahlenb. p. 51 non e Lapp. fenn. comm.] — Li. Inari: E. Nylander & M. Gadd!, cfr N. I. Fellm. p. 65, ubi scribitur „Enara“; Kihlm. Ant. non comm.

Lapp. ross. vide infra.

Till. Icon. 8 föres till denna, men är högst dålig och kan ej anses fullt säker. — Lapp. ross. „ad lacum Nuottejaur“: Fellm. Ind., jfr Led. IV p. 23, N. I. Fellm. p. XXIX och XL. Då Enwald & Hollmén i Nuotjavr, såsom namnet numera torde böra skrivas, icke funnit *P. natans*, men deremot den, då J. Fellmans arbete skrefs, ej åtskilda *P. sparganifolius*, torde uppgiften med all sannolikhet åtminstone till större delen afse sistnämnda växt. Tilläggas bör nämligen att N. I. Fellm. ej sett exemplar, hvarjemte Beket. p. 595 anför uppg. i Fellm. Ind. med frågetecken. I Mela Pl. uppgifves *P. natans* endast från Kk.

**Potamogeton sparganifolius* Læst.

In nonnullis plagis praecipue mediis Lapponiae occidentalis satis frequenter et saepe copiose invenitur; subito autem rarescit et in Fennia maxime septentrionali et Lapponia orientali rarissime tantum occurrere videtur; ad meridiem versus usque ad circ. 66° 30' obvius.

Spic. vide sub Lk.; Fenn. et Lapp. bor. or.: Fries; Lappon. Finm.: Nym. Consp. p. 681; Fenn. (Ostrob. bor.): Nym. Suppl. p. 286.

Ob. Rovaniemi inter templum et Sinetta: Brenn. Ber. 1864! et Nyberg!, cfr Hjelt & H.

Lk. rr Kolari in Naamijoki 5 km infra lacum Sieppijärvi in aqua profunda, lente fluente: Hjelt & H.; Kittilä in amne Jeesiö: C. E. Soldan!, cfr Hjelt & H.; Sodankylä in vicinitate templi in aqua tranquilla (vel rapidiore) fluviorum (st fq) interdum copiose: Blom Bidr., spec. ex Jeesiö ad Emaus!; alterum spec. e Kemi!; in fluvio Kuolajoki cum *P. graminei* formis: Spic. I p. 11; Kuolajärvi in Sallajoki et abundanter in Tenniöjoki, Kemijärvi in Pyhä-

joki fq et abundanter, Sodankylä in Arajoki et Riestojoki, in flumine Kitinen ad Kairala et abundanter fqqve ad Hietasuundo et pag. Sodankylä, obvius etiam in stagno ad Kaaretkoski: Wainio Not.; st fq in omnibus fontinalibus fluvii Luirojoki esse videtur: Hult Ant. — **Li.** in flum. Kaamasjoki (!) plur. loc. copiose, verisimiliter in aqua placida totius hujus fluminis haud infrequens, etiam in lac. Syysjärvi!, Vastusjärvi!, Muddusjärvi: Kihlm. Ant.; Inari: E. Nylander & M. Gadd! nomine *P. rufescens* var. *minor*. — [**L. ent.** inter Kuttainen et Maunu 32 km. [„trium miliariorum“] spatio distantia (<fq>) multisqve locis: L. L. Læst. p. 294, ubi p. 241 et 242 describitur; spec. in H. N. f. XIV N:o 75 in Lapponia tornense lectum est; Lapp. tornens. fluv. (Fries in litt.): Led. IV p. 25; reg. subalp. et silv. r. . . Kaaresu'anto!: Læst.; plur. loc. in Lapp. Torn.: Backm. & H. p. 47, cfr etiam Hartm. p. 432 et vide infra.]

Lim. et **Lt.** cop. ad templum ad ostium fluminis Nuotjok, ut etiam qvamqvam parcior in hoc flumine: Enw. ann. — **Lm.** in fluvio Voronje prope lac. Eltschejavr: Kihlm.

Lk. och **L. ent.** „Supra et infra templum Kaaresuandense multis locis in fluvio Muonio fq lecta“: L. L. Læst. p. 241 not; „in fluviis Lapponiae praecipue borealis v. c. in Muonionjoki [„Mounioelf“] multis locis fq“: Fries p. 214; då ingen senare botanist sett arten med så stor freqvns i denna elf och särskildt Norrlin ej omnämner densamma, oaktadt han sysselsatte sig med insamling af vattenväxter (se Norrl. Lappm. p. 268), måste uppgiften anses något tvifvelaktig. — Tilläggas må att i **Lk.** Kolari var *P. sparganifolius* i full blom den 28 Augusti; se f. ö. om dess blomning t. ex. Læst. p. 42 o. 43.

Denna växt anses af flere förf. vara föga skild från *P. natans*; så kallar Almqvist densamma „en mycket egendomlig, men knappt konstant skild arktisk ras“: Hartm. XII p. 44, se äfven F. Nyl. i Spic. l. c. Numera anser Almqvist den dock såsom „hybrid af *P. natans*, säkerligen med den egendomliga nordliga ras (eller troligen rättare subspecies) af *P. gramineus*, som Fries kallat *graminifolius*“: Bot. Not. 1891 p. 129.

Potamogeton polygonifolius Pourr.

In Alandia rarissime provenit.

Fenn. mer.-occ. (Alandia a Sælan detect. [lege: distinct.] 1865): Nym. Suppl. p. 286, [spec. jam 1858 leg. O. Hoffström & P. Fr. Molander, vide Hjelt Känn. p. 127].

A1. [Finstrom (!) Bergö: O. Hoffström & P. Fr. Molander!

et Sælan 1877!, cfr Hartm. XII p. 45; Geta Bonäs: E. Erikson!; Geta Bolstaholm 1886: E. Reuter.

Potamogeton rufescens Schrad.

In tota fere Fennia et Lapponia invenitur et in maxima quidem parte passim aut satis frequenter provenit, sed in parte austro-occidentali et praecipue in maxime septentrionali rarescit.

In lacubus, aqvis stagnantibus et fluentibus etiam Lapponiae ultimae ad Kolam, ubi eximie angustatur et *γ minor* Hn evadit: Spic. I p. 12, vide infra; maxima pars Fenn. et Lapp.: Fries; Scand.: Nym. Consp. p. 681.

Al. (st r): Bergstr.; r Finström: Bergstr. Beskr.; Geta Finvik: Hult ann.; Sund Finby: Brenner!; Sund prope templum: Arrh. & K.! — **Ab.** Merimasku: P. A. Karsten!, cfr Zett. & Br.; Hirvensalo prope urbem: Elfving! et Al. Tigerstedt!; prope Kathrinedal: Hollm.; Kakskerta Myllykylä: Sæl. ann.; Pargas p? in fodinis calcariis ins. Ålön: Arrh. Ann.; Uskela: Nikl!; [Bromarf] Vättlax: Sand.; p ex. gr. „Åminne å“: A! Nyl.; p: Sel.; Vihti (cfq): Printz. — **Nyl.** Ingå ad Fagervik! et ad Grundsjö: His.; Esbo Skälörn: Kihlm. ann.; Thusby: Åstr. & H.; p: W. Nyl. et Sæl. Ö. Nyl.; Mäntsälä in amne Haara: Sæl. ann. et herb. — **Ka.** (cr) Santajoki ad lacum Säkjärvi: Blom!; p: Lindén. — **Ik.** (fq): Malmb.; [in aqvis stagnantibus aut fluentibus (fq) in tota Ingria: Meinsh. p. 365].

Sat. st fq: Malmgr.; p: Hjelt. — **Ta.** st fq: Leop., Norrl. s. ö. Tav., Bonsd. et Wainio Tav. or.; (fq): Asp. & Th. — **Sa.** (fq): E. Nyl. & Chyd.; [Ruokolaks] (rr) Heliseväjoki: Hult; Joutseno ad Konnussuo: Sæl. ann. et herb. — **Kl.** (fq): Fl. Kar.; (r) Kirjavallaks: Backm.; Valamo Hirmulanlampi: Malmberg in dupl!; st fq: Hjelt. — **Kol.** r Mandroga!, Gorki: Elfv.; Petrosavodsk: Simming!

Oa. st fq: Malmgr.; p: Laur. — **Tb.** st fq: Broth. — **Sb.** Leppävirta (fq): Enw.; (r): Mela, spec. e Kuopio! nomine *P. gramineus*; [Kuopio] Savonkylä: Mela herb.; Kuopio: L. M. Runeberg!, cfr Knabe p. 22; Maaninka: Lundstr.; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Kide: Brand!; p: Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** plur. loc.: Norrl. On.; Kendjärvi: W. Nylander!, vide etiam Günth. p. 51 Schungu: Kihlman!

Om. (fq): Hellstr. — **Ok.** p: Wainio Kasv.; (r): Must.; Paltamo

Kempkala: Brenner! — **Kp.** p: Wainio Kasv.; [Povjenets: Simming!].

Ob. Liminka: Hellstr. in dupl.; Uleåborg: W. Nylander!; Muhos Matokorpi, Ylikiiminki Marttila et Kemi: Brenn. herb.; Pudasjärvi (!) ad ostium amnis Tolia in Simojoki: Brenn. Ber. 1870; [(st fq): O. R. Fries p. 166]; (st r) in aqvis, Ylitornio in lacu Raanujärvi, Rovaniemi in fluviis Sinettajoki, Mäntyjoki et in rivulo ad Mäntyjärvi: Hjelt & H. — **Kuus.** p — st r: Wainio Kasv.; Vaimonlampi: Nyberg!; Oulanganjoki!, ad templum par. Kuusamo!: Sahlb. Fört.; Perno: Brotherus & F. v. Wright! — **Kk.** p: Wainio Kasv.; ad Tuttijärvi inter mare album et Paanajärvi: Brenn. add.; Kouta: Mela herb.

Lk. st r in aqvis, Muonioniska in Äkäsjoki?, Kolari Monaoja (uterqve locus incertus) et Ala-Sieppijärvi!: Hjelt & H.; Sodankylä in fluviis Kitinen et Kelujoki praecipue ad ripas (cfq), saepe locis lapidosis supra cataractas minores copiose: Blom Bidr.; Kemijärvi ad Vuostimoaara, Sodankylä ad pag. Sodankylä, Sattanen et Kaaretkoski: Wainio Not.; in fluvio Luiro infra Lokka [extra territorium]: Hult Ant. — **Li.** Inari Kaamasjoki: F. Silén!, cfr Kihlm. Ant. et Hartm. XII p. 46 nomine *P. alpina* Balb.; Inari p in flumine Ivalojoki usque ad Koppelo (68° 30'—43'), ubi etiam lectus est: Wainio Not.; ad flumen Paatsjoki Varangriae: Norm. Ind. p. 38, vide etiam Blytt p. 1277 etc. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. p: Læst.]

Lim. Umba: Selin!, cfr N. I. Fellm., l. c. p. XXXVII et Beket. p. 596; Nuotjok, Nuotjavr: Enw. ann. — **Lt.** Spic. vide supra et infra et cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 33. — **Lm.** Voroninsk: Kihlm.

Såsom synes upptager F. Nyl. från Lt. Kola var. *minor* Hartm., jfr härom N. I. Fellm. (och Beket. p. 596); något exemplar af denna varietet finnes emellertid icke särskildt i H. M. F. Hartm. p. 432 hänför *P. nigrescens* Fr. åtminstone delvis till samma varietet och upptager densamma bl. a. från **L. ent.** Då par exemplar, hvilka tidigare gått under namnet *P. rufescens minor*, visat sig tillhöra andra arter, torde denna varietet böra utgå. Den upptages ej heller Hartm. XII p. 46 (under *P. alpina*). Måhända behöfver äfven F. Nylanders uppg. för öfrigt bekräftas.

Ett exemplar från **Ob.** Uleåborg: W. Nylander! har kallats var. *spathulatus* (Schrad.) och gifvit anledning till att denna var. upptagits i Byteskat. II, Brenn. Flor. etc.; Kihlm. säger dock härom: „detta är med säkerhet endast

en höstform, framkallad genom de äldre bladens bortdöende“, se härom äfven Hartm. XII p. 46.

Potamogeton praelongus Wulf.

In plurimis partibus Fenniae et Lapponiae invenitur, sed plerumque nisi rarior non obviis.

Cum praecedente [*P. lucente*] in Ostrobothnia, etiam par. Kuusamo lacu Kallioluoma etc.: Spic. I p. 12, maxima pars Fenniae: Fries; Fenn.: Nym. Consp. p. 682.

A1. st r in occidentali parte Alandiae orientalis [„B v.“]: Bergstr.; plur. loc.: Bergstr. Beskr.; Hammarland: Ad. Norden-skjöld!; Geta Bolstaholm, Jomala Vargsunda et Dalkarby (!), Finström Godby: Arrh. & K.!; Sund: Brenner in herb. lyc. n.; [Sund] in stagno infra Träsk nonnulla km a pago Mångsteckta: Prim. p. 72. — **Ab.** Pargas Mustfinn!, Uskela Muurla (T. Wasz): Arrh.; Lojo in sinu Ontamo: A. Lagus!; Lojo in lacu Horma ad Humpila et in aliis locis: Ch. E. Boldt. — **Ny1.** Kyrkslätt Kärrans: Kihlm. ann. — **Ka.** r Kirvu Kunnustainen, Jääski Mutkalampi! in stagnis silvaticis: Lindén. — **Ik.** r Rautu (!) in lacu Vahvia: Malmb.!; [haud fq, var. *latifolius* in aquis stagnantibus aut lente fluentibus, Lachta, Systerbäck etc.: Meinsh. p. 367].

Sat. rr Tyrvää Vankimusjärvi st cop., sed parcissime florens: Hjelt! — **Ta.** [Luopiois etc.] (st fq) praecipue in aqva 2—3.5 m [„1—2 famn“] alta: Leop.; Tavastehus Nihattula: Hisinger!; [Asikkala et Hollola] p: Norrl. s. ö. Tav., spec. e Vesijärvi!; Sysmä Korkeantaipaleenjärvi (Renqvist): Unon.!; st r in sinibus lacus Päijäne: Wainio Tav. or., spec. e Korpilahti Viljamensalmi! — **Sa.** Villmanstrand ster.: Sælan! — **K1.** p: Fl. Kar.; r Hiitola Vavoja: Lindén; Ruskiala Kirkkolampi: Zilliacus in herb. Mela; r Ruskiala Juttulampi: Hjelt!, cfr Hjelt Ant. p. 48.

Sb. Leppävirta Lossi Leppäsalo: Enw.!; r: Mela, cfr Knabe p. 22; Riistavesi: Mela herb.; Jorois: G. Grotenfelt in herb. lyc. n. — **Kon.** in plur. lacubus, ut in Kendjärvi, Mundjärvi, Päljärvi, ad Tiudie etc.: Norrl. On.

Om. Gamla Karleby Yxpila: Hellstr.! — **Ok.** Puolanka: Brenner!; r Puolanka in lacubus Salmis [„Salmisten järvissä“]: Must.; Kianta in lacu Peranga: Malmgren!, cfr Wainio Kasv. et Must.

Ob. Pudasjärvi Peltarijärvi!, Alkkula Liolommojärvi!: Nyberg; st r Ylitornio in lacubus Raanujärvi, Pessanlompolo!, Vähälohi-järvi, Majavalompolo, Rovaniemi in lacu parvo, per qvem Mänty-joki fluit: Hjelt & H., vide etiam Spic. et infra. — **Kuus.** Kallio-luoma: Spic. l. c., cfr N. I. Fellm. p. 63 not. et Wainio Kasv.; forsitan etiam ad Raatesalmi in lacu Kuusamo: Wainio Kasv.; Kähälä: Nyberg!; Perno! et Kuusamonjärvi!: Brotherus & F. v. Wright, cfr Broth. Ber. 1883 et vide infra. — **Kk.** Skoroduma: Mela Pl!

Lk. Muonioniska in Äkäsjoki prope Saivio: Hjelt & H.!; Sodankylä r in fluvio Jeesiö ad Emaus st copiose una cum *P. sparganifolio* et *P. perfoliato*: Blom Bidr.!; Kemijärvi in Vuostimojärvi, Sodankylä in flumine Kitinen ad Kairala, in Jeesiöjoki [vide Blom Bidr.] ad pag. Sodankylä et in flumine Luiro ad Lokka: Wainio Not.; Jerisjärvi prope Saari: Hjelt; supra Korvanen et in Riestojoki, in fluvio Luiro st fq: Hult Ant. — **Li.** Paatsjoki in Vaa-lakkajärvi [haud Vaulakkaj.]: Wainio Not.; Näytämö [Neiden] (E. Nylander in H. M. F.): N. I. Fellm. p. 63 not., cfr l. c. p. XXIII et Herb. Mus. Fenn. p. 15 sub L. et vide ceterum infra; Jarfjorden (Henschen): Th. Fries 1864 p. 49 et Blytt p. 1277, cfr Hartm. p. 434. — [**L. ent.** reg. subalp. r: Læst., cfr Hartm. l. c.]

Lim. Nuotjavr parce: Enw. ann. — **Lt.** flumen Kola inter Maaselg et Kitsa: Enw. ann.

Ab. Denna art eller *P. lucens* förekommer i Karislojo Veklax: A. Lagus. — **Nyl.** Vanda: W. Nyl. p. 53, der den uppräknas med frågetecken bland uteslutna arter. — **Sat.** Kyrö: Asp; uppgiften är ganska trolig, men behöfver bekräftas. — **Kb.** Kide: Brand., som sjelf uppräknar arten med ett frågetecken. — **Ob.** Enligt uttrycken i Spic. I p. 12 borde arten förekomma i li och Uleå elfvar och åtminstone vid Kemi (se under *P. lucens*); detta är mycket sannolikt, men åtminstone de förra uppgifterna böra dock bekräftas. — **Kuus.** fq: Sahlb. Fört.; att freqvensen är alltför hög framhålles af Wainio Kasv. Emellertid har Brotherus funnit arten flerstädes på grunda ställen af Kuusamonjärvi, hvarföre han i bref meddelar att [hvad detta ställe angår] Sahlberg torde hafva rätt. — **Li.** E. Nylanders exemplar från Näytämö (Neiden) finnes ej numera i stora samlingen å finska museum, åtminstone bland denna art. En möjlighet vore att det varit oriktigt bestämdt; dock har jag ej på 1870-talet, då jag såg detta exemplar, antecknat något dylikt.

P. gramineus borealis Læst. hör enl. Almqvist i Hartm. XII p. 46 not till denna art; den upptages bl. a. Lappon.: Nym. Suppl. p. 287.

Potamogeton perfoliatus L.

In tota Fennia frequenter—frequentissime obuius; in Lapponia frequentia minuitur, sed in summos fere septentriones progreditur.

Till.; Kalm; maxima pars Fenniae: Fries; Scand... Fenn.: Nym. Consp. p. 682; Fenn.: Nym. Suppl. p. 287, vide etiam Led. IV p. 28.

A1. («st fq»): Bergstr.; fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** fq: Zett. & Br.; fq: Adl. et Arrh. Ann.; fq: Sand., A. Nyl., Sel. et Printz; in et circa lac. Lojo fq: Ch. E. Boldt. — **Nyl.** fq: His.; fq etiam in mari ad litora: W. Nyl.; fq: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] Suurenkylän satama, Liivalahenjärvi E. Nyl. Ber. et Brenn. — **Ka.** Lavansaari: E. Nyl. Ber. et Brenn.; fq: Blom et Lindén. — **Ik.** fq: Malmb.; [fq: Meinsh. p. 367].

Sat. fq: Malmgr.; (st) fq: Hjelt. — **Ta.** fq: omnes auct. — **Sa.** fq: Hult. — **K1.** fq: Fl. Kar. et Backm. — **Kol.** fq in fluminibus Svir et Jivina: Elfv.

Oa. fq: Malmgr. et Laur. — **Tb.** fq: Broth. — **Sb.** fq: Enw.; fq: Mela; (p): M. & J. Sahlb. — **Kb.** fq: Brand., Eur. & H. et Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On.

Om. fq: Hellstr.; fq: Lackstr. — **Ok.** fq: Wainio Kasv. et Brenn. Reseb. p. 72; fq: Must. — **Kp.** fq: Wainio Kasv.; fq in mari albo: Sahlb. Bidr.

Ob. st fq (in omnibus): Jul. p. 275; [fq: O. R. Fries p. 166]; st fq in lacubus et fluviis: Hjelt & H. — **Kuus.** fq: Wainio Kasv. — **Kk.** fq: Wainio Kasv.

Lapp. fenn. st fq in lacubus et fluviis: Hjelt & H.; in aqua tranquilla fluviorum et in stagnis Kortelampi, Lusikkalampi et Kommattilampi fq: Blom Bidr.; in fluviis per partem silvaticam passim copiose, ut et subsilvaticam (rarius) ex. gr. in Idijoki Lapponiae Enontekiensis lectum et ad lacum Inari: Wahlenb. p. 51; in fluviis et lacubus fq: Fellm. Lapp. et Sæl. kat.; Sodankylä in flumine Kitinen fq, Inari in flumine Iivalojoki fq, obuius etiam in lacu Inarijärvi et in flumine Paatsjoki, fq etiam in Salmijärvi fluminis Paatsjoki: Wainio Not.; (haud infreqvens) in omnibus et lacubus, a Kopsusjärvi non tamen adnotatus: Hult Ant.; in lacubus Vastusjärvi et Muddusjärvi, ut etiam in aqua tranquilla flumi-

num Kaamasjoki (!) et Vaskojoki copiose vidimus, [ad Paksusammali qvoqve in flum. Anarjok]: Kihlm. Ant.; Salmijärvi [C'olmejavre], in Paatsjoki [Klösterelf] ad cataractam tertiam: Th. Fries p. 200, cfr Th. Fries Resa p. 60 et M. Blytt p. 367; Elvenæs, Jarfjorden (Henschen): Th. Fries 1864 p. 48 et 49; in Varangr. merid. in lacu Goalsejavre, ubi specimina usque 3,04 m longitudine mensa: Norm. p. 303, cfr Blytt p. 1277, vide etiam Hartm. p. 434. — [L. ent. fq in reg. subalp. et silv.: Læst. et Norrl. Lappm. p. 268.]

Lapp. ross. ad flumina Tuloma et lacum Nuotjavr nec non in aliis lacubus fluviiisqve legi: Fellm. Ind.; in aquis adhuc circa opp. Kola (!) p: N. I. Fellm., cfr (l. c. p. XXXVII et) Beket. p. 596; Umba: Selin!; Kusomen, Pjalitsa: Mela Pl.; in fluvio Voronje fq, Porrvjavr et Kolmvjavr: Kihlm.

Af former omnämnas följande:

F. *rotundifolia* Spenn. — **A1.** st r i skärgården [„C.“]: Bergstr.; [Sund] i träsket nedanom Triisk hemman några km från Mångsteckta [= „som föreg.“ d. v. s. *P. praelongus*]: Prim. p. 72. — **Ka.** Jääski Pieppolanlampi: Lindén! — I H. M. F. finnas dessutom exemplar från **Ab.** och **Tb.**

F. *gracilis* Fr. — **Ka.** i starkt rinnande vatten såsom i Vuoksen vid Ahola: Lindén. — Torde ingalunda saknas äfven annorstädes.

Potamogeton lucens L.

In media parte Kareliae orientalis frequenter inveniri indicatur, ceterum raro usque ad 67° 10' legitur.

Kalm; in aquis Fenniae saltem litoralis et Tavastiae usque ad Kemi. In aqua limpida fluviorum li et Oulu [Uleå] copiose: Spic. I p. 12; maxima pars Fenniae: Fries; Fenn. or., mer.: Nym. Consp. p. 682; Fenn. exc. med. et Lapp. plur.: Nym. Suppl. p. 287.

A1. vide infra. — **Ab.** Lojo Hiidenvesi ad Pullis et in lacu Lojo (Tikkanen): Hult herb.; lacus Lojo ad Gerknäs, Kyrkön, in lacu Horma ad Humpvila et in nonnullis aliis locis: Ch. E. Boldt; Karislojo, Lojo prope viam ad Ojamo (S. O. Lindberg): Öhrnb. [forsitan ad eadem loca atqve antecedentes spectans]. — **Nyl.** in amne Helsinge: W. Nyl. p. 212; Helsingfors Gammelstaden: Wainio herb.; ad ostium amnis Borgå!, Mörskom (!) in stagno Labbom: Sæl. Ö. Nyl. [= in amne Forsby-å ad pagum Labbom: Sæl. ann.];

Borgå prope Finby (Fastberg): Sæl. ann.; f. *acuminata* inter typum crescens in amne Borgå: Sælan! — **Ka.** rr Säkjärvi Nisäjoki: Blom. — **Ik.** Krakki Kirjola et Viborg ad Horttana (Nerv.): Malmb.

Sat. Raumo: Å. G. H., vide infra; Huittinen: Lydén. — **Ta.** Sääksmäki Uittamo: L. v. Pfaler!; [Sääksmäki Rautunselkä] Jutikkala: Tikk., Hisinger! et W. Granberg!; Vesijärvi in sinu ad prae-dium sacerdotis: Norrl. s. ö. Tav. — **Kl.** Ruskiala ad ostium amnis Soanjoki: Hjelt Ant. p. 68!, cfr l. c. p. 48. — **Kol.** in flumine Jivina ad Fabrika: Elfv.!; prope Petrosavodsk: Günther!

Oa., Tb. et **Kb.** nondum adn. — **Sb.** vide infra. — **Kon.** fq—fqq in lacubus, in Saoneshje fqq: Norrl. On., cfr l. c. p. 95, Fl. Kar. et Günth. p. 51.

Om. nondum adn. — **Ok.** Puolanka! in capite quodam fluvii Kiiminki: Brenn. Reseb. p. 72; Puolanka Salmisenjärvi: Brenn. Ber. 1869 [ad eundem locum atque antecedens spectat], forsitan ad var. *Zizii* referendus, vide infra; rr Sotkamo ad Myllylä in Jormasjoki et in Ristijärvi: Must.

Ob. in fluviis Iijoki et Oulujoki cop., Kemi: Spic., vide supra; Pudasjärvi Juurakkajärvi [„Jaurakkajärvi“]: Nyberg!, cfr Must.

Lk. rr Kolari in amne inter ambos lacus Sieppijärvi in aqua profunda, tranquilla fere: Hjelt & H., cfr l. c. p. 101; in Jeesiö-joki ad pag. Sodankylä: Wainio Not.

Al. p öfver hela Åland [„A. B. C.“]: Bergstr.; flerstüdes: Bergstr. Beskr. Då emellertid hvarken Arrh. & K. eller någon senare botanist sett arten på Åland, torde Bergstrands uppg. behöfva bekräftas; frekvensen är säkert riktig. — **Ab.** Karislojo i Veklax viken nedanför prestgårdsängén, afser dock möjl. *P. praelongus*: A. Lagus. — [**Ik.** „Stellweise aber in ganz Ingrien verbreitet“: Meinsh. p. 366, men p. XXXIV upptages den ej från Isthmus.] — **Sat.** Exemplaret från Raumo, som jag såg på 1870-talet, finnes ej numera i stora samlingen å finska museum; så vidt jag erinrar mig var det teml. dåligt, men dock säkert. — **Sb.** Enl. Kihlm. har H. Lindberg från Jorois inlemnad en ej fullt typisk *P. lucens* närmande sig var. *Zizii*. — **Ok.** Brenners exemplar från Puolanka närmar sig mera *P. Zizii* än *P. lucens*: Kihlm. — **Kuus.** Paanajärvi: Wainio Not.; exemplaret hör dock enl. Kihlm. till var. *Zizii*.

Potamogeton lucens var. *Zizii* M. K.

Ante annum 1889 ab antecedente non distinctus, distributio nondum explorata est.

Kl. Parikkala Juvankoski: Sahlberg! nomine *P. lucens*.

Sb. vide sub *P. lucente*. — **Kon.** Tiudie: Kihlm. in Diar. 1, II, 1890; Mundjärvi: Norrlin! inter spec. *P. lucentis*; e Karel. Oneg. jam leg. Kullhem! nomine *P. lucens*.

Ok. Puolanka: Brenner! nomine *P. lucens*, vide sub hoc.

Kuus. Paanajärvi: Wainio! nomine *P. salicifolius*.

Alla exemplar äro bestämda af Kihlm. — Växten upptages i Prot. 13, V, 1890 och Hjelt Känn. p. 128 såsom en för finska floran ny art; då emellertid Kihlm. i sjelfva verket ej faller något bestämdt omdöme i detta afseende, har jag enligt Hartm. här tills vidare upptagit den såsom varietet.

Potamogeton nitens Web.

In Alandia, Nylandia et Karelia Onegensi saltem quamvis rarissime inveniri videtur; distributio autem nescio an incerta sit.

Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.-occ. (Aland.: stud. Lindén 1886), mer.-or. (Carel. Oneg.): Nym. Suppl. p. 287.

Al. (<p>): Bergstr., vide infra; [Sund] cop. in ostio rivuli in stagno ad praedium Träsk nonnulla km a pago Mångsteckta: [Lindén! in] Prim. p. 72, cfr Sælan in (Diar. 2, X, 1886) Medd. XV p. 181. — **Nyl.** Nurmijärvi in lacu ejusdem nominis cop.: K. E. Stenroos!

Kon. Tiudie: Norrlin! ex Sælan in Medd. XV p. 181, cfr etiam de hoc et **Al.** Hartm. XII p. 49 nomine *P. graminea* × *perfoliata*.

Jemte var. *salicifolius* Fr. och *heterophyllus* Fr. Nov. p. 34 „in amnibus et lacubus Fenniae australis ex. gr. in amne Helsingae utraque varietas“. Spic. I p. 12, jfr W. Nyl., Rupr. Diatr. p. 23, Led. IV p. 26 och Alc.; möjligen afses någon form af *P. gramineus*. — **Al.** Då Bergstr. upptager arten från „Bm.“, d. v. s. trakten kring Skarpans, Kastelholm och Sunds prestgård [se l. c. p. 10], måste hans uppgift anses riktig, om än frekvensen är vilseledande. Flerstädes: Bergstr. Beskr. är deremot ej bestyrkt. — **Nyl.** se under Spic. — [**Ik.** Uppräknas af Meinsh. p. 366 under namn af *P. gramineus* var. *nitens*; det synes mig dock osäkert om samma form afses som ofvan.] — **Sat.** Kyrö: Asp; högst osäkert. — **Ta.** rr [Asikkala] Vesijärvi (F. Silén): Norrl. s. ö. Tav., se l. c. p. 113, Suomen Kasvio p. 184, Alc. m. fl.; exemplaret, som äfven blifvit kalladt *P. curvifolius* Hartm., föres numera till *P. gramineus*. — Arten uppgafs af Sælan 1883 såsom ny för Finland, hvilket, om äfven artens förekomst först då blef fullständigt utredd, ej kan anses alldeles riktigt, se under **Al.**

Brenn. Flor. p. 191 upptager var. *curvifolius* Hartm.; sannolikt grundar sig denna uppg. endast på ofvannämnda form från **Ta.** (se ofvan).

Potamogeton gramineus L.

*In Fennia australi et media varia frequentia, plerumque tamen passim aut orientem versus frequentior et saepe ad var. heterophyllum accedens reperitur. Quum a *P. Wolfgangii adhuc non rite distinctus sit, distributio ad septentrionem versus parum certa videtur.*

Kalm; maxima pars Fenniae et Lapponiae: Fries; Scand. . . . Fenn.: Nym. Consp. p. 682; Fenn. exc. Lapp. plur. etc.: Nym. Suppl. p. 287, vide etiam Led. IV p. 26.

A1. (p): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr. — **Ab.** [Pojo] (fq): A. Nyl.; p: Sel.; in et circa lacum Lojo st fq: Rob. & Ch. E. Boldt; Vihti (fq): Printz, cfr W. Nyl. p. 205. — **Nyl.** Thusby: Åstr. & H.; p: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** st r: Blom; r Jääski Vuoksi! ad Ahola cop., in Jääskjärvi: Lindén. — **Ik.** p: Malmb., spec. e Käkisalmi!, alia ad varietatem pertinent; [in tota Ingria plus minusve distributus, var. *graminifolius* in fluviis majoribus: Meinsh. p. 366].

Sat. Karkku ad praed. sacerdotis et Kulju ad insulam magnam! Hjelt; Kyrö: Asp (forsitan incerta). — **Ta.** st fq: Leop.; p: Asp. & Th.; st fq: Norrl. s. ö. Tav. et Wainio Tav. or.; Bonsd. non. comm. — **Sa.** st r [Immala, Rasila, prope praed. sacerdotis par. Ruokolaks]: Hult; Rantasalmi Ruuanvesi: E. Nylander! — **Kl.** (fq): Fl. Kar., spec. ex Hiitola! et Valamo!; in Ladoga: Lindén; st fq(—fq): Hjelt (var. etiam includens), spec. ex Impilaks Neulaislampi! et Suistamo Soanlaks! — **Kol.** in fluminibus Svir et Jivina plur. loc.: Elfv.

Oa. vide infra. — **Tb.** st r: Broth. — **Sb.** fq: Enw.! et Mela; p: M. & J. Sahlb. — **Kb.** Tohmajärvi: Hjelt!; (st fq): Wainio Kasv. — **Kon.** fq: Norrl. On., vide etiam Günth. p. 51.

Om. non adn. — **Ok.** [Kajana] p: Must.¹⁾; fq in par. Puolanka: Brenn. Reseb. p. 72¹⁾; (st fq): Wainio Kasv.¹⁾; Paltamo in amne Kives: Brenner! — **Kp.** (st fq): Wainio Kasv.

Ob. [ster. enum. sed incertus: O. R. Fries p. 166], vide ceterum sub **P. Wolfgangii*. — **Kuus.** (st fq): Wainio Kasv.¹⁾; Kuivajärvi: [Nyberg]! — **Kk.** vide infra.

Li. ad effluvium fluminis Kaamasjoki in lac. Vastusjärvi:

¹⁾ Ad partem saltem certe ad **P. Wolfgangii* spectat.

Kihlm. Ant!, cfr Hartm. XII p. 48, vide ceterum infra et sub **P. Wolfgangii*. — [L. ent. vide sub **P. Wolfgangii*.]

Lapp. ross. Umba: Selin!, vide ceterum sub **P. Wolfgangii*.

Nyl. „Esbo, ut in excursione adnotavi, sed quum specimina inde non adsunt in collectione mea, hanc speciem omisi“: W. Nyl. p. 53. — O a. Pörtom Svartliden: Strömb.; upptages ej af Laur., hvarföre uppgiften rekommenderas till närmare undersökning. — Kk. Arten upptages såsom st fq [utan någon inskränkning]: Wainio Kasv. Säkert afser uppgiften, hvad de nordliga trakterna af hela det ifrågavarande området angår, till stor del **P. Wolfgangii*, hvarföre *P. gramineus* ej upptages från Kk. i Herb. Mus. Fenn. II p. 33. Tilläggas bör emellertid att en form af *P. gramineus* upptages från Ruanjärvi, Skoroduma och Kouta: Mela Pl., men huruvida samma form som ofvan härmed afses synes mig osäkert. — Li. Salmijärvi [C'olmejavre] vid Svanvik, Tanaelf vid Seida (Sommerfelt): Th. Fries p. 200, se äfven Th. Fries Resa p. 60; Paatsjoki [Pasvig elf] och dess sjöar i många former: Th. Fries 1864 p. 48; Jarfjorden (Henschen): l. c. p. 49; „in Var. merid. in Bagajavre“: Norm. p. 304, jfr äfven Blytt p. 1277 och Hartm. p. 433. Kihlmans exemplar från Inari Toivoniemi Vastusjärvi! torde visserligen tillhöra den typiska *P. gramineus*, men då de öfriga uppgifterna möjligen tillhöra andra former, har jag ej velat upptaga dem i den egentliga texten. — Lapp. ross. „p in aquis“: Fellm. Ind. under namn af *P. heterophyllus*; „in fluviis lacubusque usque ad oppidum Kola p“: N. I. Fellm., jfr l. c. p. XXXVII och Beket. p. 596; då såväl N. I. Fellmans eget exemplar från Kk. Susijärvi och ett ex. af Nylander från Kola tillhör *P. Wolfgangii*, synes det sannolikt att uppg. åtminstone i hufvudsak afser denna. — Tuloma, Nuorti fq: Enw. ann.; antagligen afser *P. Wolfgangii*. — Tetrina, Pjalitsa: Mela Pl.; hvilken form uppg. gäller synes osäkert.

Utom var. *heterophyllus* upptages var. *fluvialis* „hyppigst . . . til Østfinmarken“: M. Blytt p. 363. Angående *δ stagnalis* se under var. *heterophyllus* under Nyl.

Vide ceterum sub var. *heterophyllum* et **P. Wolfgangii*.

Potamogeton gramineus var. heterophyllus Schreb.

Cum forma typica provenit.

Fenn. austr. occ.: Fries.

A1. Saltvik in stagno Lafsbole: Elfving!; Eckerö Storby versus Käringsund: Arrh. & K.; Sottunga „kyrklandet“ plur. loc., Kökar Långskär et Karlby: Arrh.; Godby: Sæl. ann.; Jomala Öfverby et Lemland Slätholmen: Laurén!; Eckerö: Mela herb. — Ab. Pargas Ersby et Piukala in calcariis: Arrh. Ann.; Karis in amne Svartå cop.: Sæl. ann. et herb.; Vihti: W. Nyl. p. 205 et 212. —

Nyl. Sjundeå Myrans (Nerv.): His. nomine *δ stagnalis* Fr.; Thusby: Åstr. & H.; Borgå Laha (N. A. Nordenskjöld), Strömfors! Svenskby: Sæl. Ö. Nyl. — **Ka.** st r—p Räisälä Sirlaks, Kirvu Korsjärvi, Jääskjärvi! Lindén. — **Ik.** Pyhäjärvi Sortanlaks! Malmb.; Sakkola: Nikl., [vide etiam Meinsh. p. 366].

Sat. p: Malmgr.; rr Karkku Kulju: Hjelt! — **Ta.** st r: Leop.; Sääksmäki ad Valkiakoski: Sæl. ann.; p: Asp. & Th.; plur. loc.: Norrl. s. ö. Tav.; Sysmä Gamla Olkkola in lacu Nuoramois: Unon!; p: Wainio Tav. or., spec. e Luhanka Tammijärvi! — **Sa.** Valkiala (p): Hult Fört.; Villmanstrand Ihalais: Simming!; Savitaipale Kuolimojärvi: Sæl. ann. — **Kl.** p: Fl. Kar.; st r—p Kaukola Rami, Hiitolanjärvi: Lindén; Valamo: Sæl. ann.; Parikkala Argusjärvi: M. & J. Sahlberg!; Pälkjärvi Jänisjärvi: Hjelt & Brotherus! — **Kol.** Nikola!, Sermaks!: Elfv.

Oa. et **Tb.** nondum adnotatus, sed certe indagandus. — **Sb.** Savonkylä: Mela herb. — **Kb.** Kide: Brander!; Liperi r Viinijoki!, Rukkonivan puro: Eur. & H. nomine typi; parce: Wainio Kasv. — **Kon.** plur. loc.: Norrl. On.; fl. „Suume“: W. Nylander!; Suopohja: Kullhem!, vide etiam Günth. p. 51.

Om. nondum adn. — **Ok.** Kajana: Malmgren!; parce: Wainio Kasv.; p Kuhmo, Kianta (Wainio): Must. p. 55, forsitan confirmationem desideret. — **Kp.** parce: Wainio Kasv.

Ob. Kuivaniemi Rantala: Hjelt!, vide ceterum infra. — **Kuus.** parce usque ad Kuusamo: Wainio Kasv.; Niilojärvi: Nyberg!; Haataja: Brotherus & F. v. Wright!

Lk. Vide infra.

Lim. Umba: Selin!, vide ceterum infra et sub f. typica.

Ob. „p—st r cum typo“: Hjelt & H. — **Lk.** „p—st r cum typo“: Hjelt & H.; „in aqua tranquilla fluviorum stagnisque st fq“: Blom Bidr. Dessa uppgifter afse ej samma form som i södra Finland kallas var. *heterophyllus*, utan en form af **P. Wolfgangii*, som kunde kallas *subnatans* Wahlenb., då den öfverensstämmer med beskrifningen „foliis superioribus latioribus attenuatis sessilibus¹⁾ subnatantibus... *β* differt tantum foliis supremis latioribus et natantibus tamen aeqve teneris ac reliqua folia“: Wahlenb. p. 52. Tilläggas må att äfven i Hult Ant. omnämnes det den af honom iakttagna formen här och der har flytande blad och från **Lapp. ross.** nämnes „foliis superioribus saepissime petiolatis natantibus“: N. I. Fellm., se äfven under hufvudformen. Huruvida

¹⁾ Enligt min tanke dock oftare „subsessilibus“.

uppg. **Ob.** Pudasjärvi Ellala: Brenn. Ber. 1870 afser den nyss omnämnda formen eller den i södra Finland förekommande, synes mig tvifvelaktigt. — **Li.** Paatsjoki [Pasvig elf] och dess sjöar: Th. Fries 1864 p. 48, det synes mig osäkert hvilken form här egentligen afses.

Denna form särskiljes ej vidare: Hartm. XII p. 48, men deremot af flertalet finska förf. Undantag göra med säkerhet endast Bergstr., Malmb., (Enw., Eur. & H.) och N. I. Fellm., hvartill dock möjligen yttermera någon kunde räknas.

***Potamogeton Wolfgangii** Kihlm.¹⁾

In Fennia septentrionali et austro-occidentali saltem parte Lapponiae frequenter et saepe copiose provenit. Quum autem ante annum 1887 non rite distinctus sit, distributio in aliis plagis non est certa, sed usque ad fines austro-orientales lectus est.

Fenn. bor. Lapp. fenn. occ.: Nym. Suppl. p. 287.

Kol. Mjatusova: Elfving!²⁾

Ok. Kajana: Malmgren!²⁾

Ob. Simo Simojoki supra Ruona: Brenner!²⁾, specimina etiam adsunt e multis locis magis ad septentrionem versus; Torniojoki prope oppidum Torneå, cum pl. locis: Sæl. herb.; fq et saepe copiose, praecipue in fluviis majoribus, sed etiam in minoribus: Hjelt & H., nomine *P. gramineus* f., [vide etiam O. R. Fries p. 166²⁾]. — **Kuus.** Paanajärvi: Wainio!²⁾ et Ångström! nomine *P. nigrescens*. — **Kk.** Tuttijärvi: Brenner!; Susijärvi: N. I. Fellman!²⁾

Lapp. fenn. fq et saepe cop.: Hjelt & H., vide sub **Ob.**, multa spec. in H. M. F.; in locis rapidioribus fluviorum (p), etiam in aqua tranquilla at parcius occurrit: Blom Bidr.²⁾, vide etiam infra; in fluviis per partem silvaticam et subsilvaticam totam vulgatus, unde etiam versus alpes longius adscendit quam silva abietina . . . : Wahlenb. p. 52²⁾; in fluviis atqve lacubus vulgaris: Fellm. Lapp.²⁾; Kemijärvi ad Luusua?, in Pyhäjoki, Sodankylä fq (nisi in adnotationibus pro parte cum *P. gramineo* commixtus, at e locis numerosis lectus), par. Inari fq in flumine Iivalojoki et Paatsjoki (nisi cum *P. gramineo* commixtus, lectus), fq etiam in Salmijärvi et in Paats-

¹⁾ „*P. gramineo* plerumque robustior, foliis natantibus seris et elongatis, saepe tamen, in statu sterili, aegre distinguendus; fructus autem *P. graminei* multo minores operculo rotundato; apud *P. Wolfgangii* semper operculum evidenter carinatum reperimus“: Kihlm. in Herb. Mus. Fenn. II p. 128.

²⁾ Nomine *P. gramineus*.

joki usque ad Kögäs ibique lectus: Wainio Not. nomine *P. nigrescens*; st fq in lacubus et amnibus: Hult Ant.¹⁾, vide infra: Inari Kaamasjoki: F. Silén!; Näytämö: E. Nylander & M. Gadd! nomine *P. rufescens*, vide ceterum sub *P. gramineo*. — [**L. ent.** reg. subalp. et silv. fq: Læst.¹⁾; fq in reg. subalp. et subsilv.: Norrl. Lappm. p. 268¹⁾.]

Lt. flumen Kola: F. Nylander!¹⁾

Ehuru Kihlm. redan vid granskningen af mina exemplar från **Ob.** och **Lk.** bekräftade min förmodan att den i dessa provinser (liksom **L. ent.**) allmänt förekommande form, som gått under namn af *P. gramineus*, ej är identisk med den från södra Finland (se Hjelt & H. p. 144—145), offentliggjorde han sina iakttagelser fullständigt först 5, II, 1887 och benämde då ifrågavarande form *P. borealis* (Læst.) Kihlm.; se härom de fullständiga referaten i Bot. Not. 1887 p. 84 och Medd. XV p. 195—196. Sedan emellertid Almqvist i Hartm. XII p. 46 not frambållit att originalexemplaren af Læstadii *P. gram. a boreale* tillhöra *P. praelongus* [angående en tidigare bestämning se Bot. Not. 1846 p. 166], föreslog Kihlm. namnet **P. Wolfgangii*, se Herb. Mus Fenn. II p. 128. Almqvist åter anser formen för en „skarpt utpräglad, öfvervägande nordlig ras var. *graminifolia* Fr.“ af *P. gramineus*: Hartm. XII p. 48. Att denna vore Linnés ursprungliga *P. gramineus* framhålles senare af samma förf.: Bot. Not. 1891 p. 129.

Att Wahlenbergs, Fellmans, O. R. Fries', Læstadii, Norrlins, Enwalds, Bloms och Hults uppgifter från Lappland och nordligaste Finland under namn af *P. gramineus* åtminstone till stor del afse denna form, synes mig otvifvelaktigt, men måhända afses nu ifrågavarande form äfven med några andra uppgifter — se under *P. gramineus*. Här må endast framhållas att Hult tillägger om sistnämnda art: „Då afresan skedde före dess blomningstid, är det omöjligt att säga huruvida icke flere former eller arter sammanfattats under det antecknade namnet“.

Potamogeton nigrescens Fr.

Laponia, Fenn. bor. or.: Nym. Consp. p. 681 såsom underart under *P. rufescens*; Laponia rossica, Fennia: Trautv. Incr. p. 745.

Kuus. Oulanganjoki (M. & J. Sahlberg): Wainio Kasv. [citatet gäller *P. rufescens*]; Kuusamo (Ångström): N. I. Fellm. p. XXIII och 63 not. — **Lapp. fenn.** Wainio Not. se under *P. Wolfgangii*. — [**L. ent.** björkreg. r Kaaresu'anto: Læst.; i barr-regionen i Muonio elf (namnet enl. Læst.): Norrl. Lappm. p. 268, se äfven Hartm. p. 432.]

Lapp. ross. Se under *P. rufescens* var. *minor*.

På grund af ofvanstående uppgifter har arten blifvit upptagen i Herb.

¹⁾ Nomine *P. gramineus*.

Mus. Fenn. p. 15 från [Lad.] Kar., Österb. och ryska Lappm., i Suomen Kasvio från Savolaks [trol. tryckfel], norra Österbotten och ryska Lappm. [„S. P. Lv.“]: Suomen Kasvio p. 185, äfvensom i flere senare förteckningar och kataloger öfver Finlands växter (i Byteskat. III under namn af *P. nigrescens* Fr. p. p.), så äfven Ale. och Mela (såsom var. af *P. rufescens*) etc. Att allt hvad sålunda benämnts innefattas under *P. Wolfgangii* framhålles af Kihlman i Prot. 5, II, 1887 (under namnet *P. borealis*) och Herb. Mus. Fenn. II p. 128, jfr äfven Hartm. XII p. 48.

Potamogeton salicifolius Wölfg.

Norra el. östra Finl.: Fries; Lapp., Fenn.: Nym. Consp. p. 681.

Nyl. W. Nyl. citerar *P. nitens* var. *salicifolius* Fr. i Spic. I p. 12 under denna art, hvilket säkert är oriktigt.

Ob. Torneå elf Kengis: Backm. & H. p. 47, jfr Hartm. p. 432. — **Kuus.** Paanajärvi: Wainio Kasv., som äfven för Ångströms exemplar från Kuusamo under namn af *P. nigrescens* hit; uppg. hänför sig enl. Wainio Not. till *P. lucens*, men Wainios exemplar är numera af Kihlm. bestämdt till *P. lucens* var. *Zizii*. — **[L. ent.]** i barr-regionen i Muonio elf: Norrl. Lappm. p. 268; Kaaresu'anto flerst.: Backm. & H. p. 47; var. *lanceolatus* Kaaresu'anto och Muonioniska: Hartm. p. 432.]

Äfven exemplar från **Ob.** Rovaniemi och **Li.** Näytämo hafva blifvit hitförda eller egentligen till var. *lanceolatus* Læst. Reich., som på denna grund upptagits i Byteskat. I o, II, Desideratkat., Brenn. Flor. p. 192 etc. Hufvudformen upptogs från L[appland]: Suomen Kasvio p. 185. Emellertid försäkrar Kihlman i (Prot. 5, II, 1887) Medd. XV p. 196 att *P. salicifolius* Wölfg. ären helt annan [sydlig, icke finsk] form och att hvad som hos oss blifvit så kalladt tillhör [„*P. borealis*“ =] *P. Wolfgangii*, se under sistnämnda art. Ang. uppg. från **Kuus.** se ofvan. De öfriga omnämnda exemplaren föras äfven f. n. till *P. Wolfgangii*.

Almqvist upptager deremot *P. salicifolius* o. β *lanceolatus* i Hartmans flora ed. 11 delvis såsom synonym till „*P. alpina* \times *graminea* var. *graminifolia*“ [= *P. rufescens* \times *Wolfgangii*] och säger att „såvidt man kan döma af pressade exemplar, synes den skild“ från *P. Wolfgangii* [„*P. graminea* var. *graminifolia*“]: Hartm. XII p. 46. Tilläggas må att nämnda hybrid i ifrågavarande senaste upplaga upptages från norra Vesterbotten, Pajala, Kengis och Torneå Lappmark Kaaresu'anto [Karesuando]: l. c., jfr Nym. Suppl. p. 287, och således otvifvelaktigt torde finnas äfven hos oss. Uppg. från Kaaresu'anto anföres dock l. c. med frågetecken. — Om samma växt säges „loca cetera... Fenn., e commutatione cum var. *minori P. rufescentis* indicata sunt“: Nym. Suppl. p. 287.

Potamogeton crispus L.

Tantum in Fennia maxime austro-occidentali raro provenit.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. non nisi in extrema mer.-occ. (ins. Alandia) adest: Nym. Suppl. p. 287.

A1. st r: Bergstr.; Hammarland in stagno prope praedium sacerdotis: Tengstr.; Jomala (!) Dalkarby (!) prope praedium sacerdotis: Bergstr. Beskr. et Arrh. & K!; Geta Norsträsk unicum spec. mancum: Hult ann.

Aland. Fenn.: Nym. Consp. p. 682; rättas af Nyman sjelf se ofvan. —

Sat. Kyrö: Asp; uppgiften kommer troligtvis icke att bekräftas.

Potamogeton compressus L.

Då namnet *P. compressus* af olika förf. föres till tre olika arter (*P. obtusifolius*, *P. mucronatus* (= *P. Friesii*) och *P. zosteræfolius*), torde det vara skäl att i ett sammanhang upptaga de hithörande uppgifterna.

„In stagnis et amnibus Nylandiae ex. gr. Helsingforsiae in amne cum *P. nitente*“: Spic. I p. 13, jfr W. Nyl. och Led. IV p. 29; största delen af Finl.: Fries; Nym. Consp. och Suppl. se under *P. zosteræfolius*. — **A1.** st r: Bergstr.; st r Godby, Sund: Bergstr. Beskr. — **Ik.** och **Kon.** r Rautu, Kendjärvi: Fl. Kar., jfr om den förra Malmb. och Fört. 1852 p. 47.

Af dessa uppg. torde Bergstrands antagligen afse *P. obtusifolius*, hvilken art ej upptages af Bergstr., ehuru den otvifvelaktigt finnes på Åland; en möjlighet vore dock att den skulle afse *P. Friesii*. Exemplaret från Rautu hör till *P. zosteræfolius*. W. Nylanders ex. med påteckning „Kar. ross.“, hvilket säkert är från Kendjärvi, troligtvis till *P. Friesii*, jfr ifven Herb. Mus. Fenn. p. 15 not. Hvad uppg. i Spic. afser är osäkert. Fries' uppg. torde åter lämpligen kunna föras till *P. zosteræfolius*, jfr Brenn. Flor. p. 191.

Potamogeton zosteræfolius Schum.

In Fennia rarissime sed a provinciis australibus usque ad 66° ad septentrionem versus lectus est.

Maxima pars Fenniae: Fries; Fenn. mer.-or.: Nym. Consp. p. 683; Fenn. exc. Lapp. et bor. plur., ceterum praecipue in mer.-or.: Nym. Suppl. p. 287, omnes nomine *P. compressus* L.

A1. vide infra. — **Ab.** Vihti r Oravalalammi: Printz, cfr

Hartm. XII p. 52. — **Ik.** Rautu: W. Nylander! nomine *P. compressus* L. et J. V. Johnsson!

Sat. Tyrvää Vankimusjärvi a. 1871 cop. nunc multo minore copia: Hjelt!, cfr Hartm. XII p. 52. — **Kl.** Impilaks in sinu [intimo] r: Hjelt Ant. p. 68, cfr l. c. p. 60! — **Kol.** ad Sermaks legi: Elfv.!

Sb. Kuopio Savonkylä [Lyhyt]: Malmberg!, cfr Not. XIII p. 481. — **Kb.** Liperi Vainolampi: Europæus! — **Kon.** „in lacub. plur., ut in Mundjärvi!, Pälärvi, Perttijärvi (!), ad Tiudie, sub aqua alta, fundo molli, copiose vidi, verisimiliter in omnibus lacubus majoribus occurrit. In Saoneshje ad Schungu (!) fq et copiose“: Norrl. On., cfr l. c. p. 95.

Kuus. Vaimolampi: Nyberg!, cfr Wainio Kasv. nomine *P. zosteraceus*, Herb. Mus. Fenn. II p. 128 et Hartm. XII p. 52.

Al. p. „B. C.“ [d. v. s. östra delen af fasta Åland äfvensom skärgården]: Bergstr.; flerstädes: Bergstr. Beskr.; då Arrh. & K. ej sågo arten och något exemplar icke finnes i samlingen, är det möjligt att något misstag föreligger. — **Sat.** Tyrvää Vankimöjärvi, Karkku: Alc.; ehuru Vankimusjärvi eller kanske hellre enligt uttalet Vangimusjärvi-sjö är belägen helt nära Karkku sockens gräns, ligger den dock utom denna socken; då arten endast är funnen på detta ställe, är uppg., som troligen grundar sig på någon mindre noggrann etikett, vilseledande.

Potamogeton Friesii Rupr.¹⁾

Tantum ex Alandia et Karelia orientali certus est.

Aland. Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 683; Fennia... Gubernia Olonets: Trautv. Incr. p. 745.

Al. Geta Finvik et Norsträsk: Hult ann., vide infra.

Kon. r in lacu Kendjärvi (W. Nylander sec. Fl. Kar. p. 156²⁾ et spec. in H. M. Fl.: Norrl. On., cfr Günth. p. 52 [lacus „Kontscheosero“]; cop. in sinu prope Schungu: Kihlm. in Diar. I, II, 1890, cfr Diar. 13, V, 1890, vide ceterum infra.

„Ad ostium fluminis Uloënsis optimus“: Spic. I p. 12 och 13 under namn af *P. pusillus* var. *major* Fr. — **Al.** Geta Bolstaholms träsk: Alc. p. 15–16. — **Ab.** Uskela Salo-å: Alc. — **Ta.** [Tavastehus] st fq: Asp. & Th., jfr Alc. — **Kb.** Funnen af lyc. Europæus i Liperi [„Libelitz“] bland *P. obtusifolius* och *pusillus* och förevisad af Brenner: Not. XIII p. 456. — **Om.** Gamla Karleby Yxpila Qvikant: Hellstr. under namn af *P. pusillus major*, jfr Alc. Vidare upp-

¹⁾ *P. mucronatus* auct. plur.

²⁾ Vide sub *P. compresso*.

togs arten från **Al.**, **T[a.]**, **Ka.** och **Kon.** [„Kr.“]: Herb. Mus. Fenn. p. 15 och **Al.**, **Ab.**, **Kon.** [„A. T. Kv.“]: Suomen Kasvio p. 183.

Hvad de äldre uppgifterna — särskildt de i Herb. Mus. Fenn. — angår, så tillhöra Niklanders exemplar från **Ka.** [numera **Ik.**] Sakkola och **Ta.** Asikkala, hvilka en tid blifvit förda till *P. mucronatus*, *P. obtusifolius*, jfr Malmgr. p. 13 not. Att så lifven efter all sannolikhet är fallet med Asp. & Thuréns uppg. från **Ta.** framhålles: Norrl. s. ö. Tav. p. 125 not. — Europaei exemplar från **Kb.** föres numera till *P. zosteraefolius*. — Hellströms uppg. torde, oaktadt synonymet föres hit, afse någon form af *P. pusillus*; detsamma torde gälla uppg. i Spic.

I afseende å de öfriga uppgifterna [särskildt O. Hoffströms & P. Fr. Molanders exemplar från Geta och Niklanders från Uskela, se Suomen Kasvio l. c.] anmärker Kihlman: „*P. mucronatus* olim e Fennia indicatus, spec. autem omnia nobis visa vel manca et incerta vel ad sequentem [*P. pusillum*] pertinentia“: Herb. Mus. Fenn. II p. 128, hvarföre arten alldeles uteslöts från denna upplaga. Likaledes säges: „Fenn. mer. et Aland. olim indicatus, sed in H. M. F. specimina certa non adsunt“: Nym. Suppl. p. 287. — Sedermera har, såsom ofvan framhållits, Kihlman funnit säkra exemplar vid Chungu. Ehuru exemplaret från **Kon.** Kendjärvi är nog dåligt, hör det dock sannolikt till denna art. — Hults exemplar från **Al.** Geta „Nätträsk“ [trol. = Norsträsk] finnas ej i H. M. F., men då bestämningen enl. Kihlm. bekräftats af A. Bennett är lifven denna uppgift att anses såsom fullt säker.

Potamogeton obtusifolius Mert. & Koch.

In Fennia raro obuius, sed per maximam partem invenitur et ad septentrionem versus usque ad 67° 25' lectus est.

Fenn. or.: Nym. Consp. p. 683; Fenn. exc. Lapp. et bor. plur.: Nym. Suppl. p. 287.

Al. Finström stagnum Godby: Arrh. & K!; [Sund] ad praedium Träsk nonnulla km a pag. Mångsteckta cum *P. nitente*: Prim. p. 72. — **Ab.** Hirvensalo: Al. Tigerstedt!; Pargas r Ålön Mustfinnträsk et Sydmo: Arrh. Ann., spec. vidi in herb. Bot. byt.; rr Lojo Humppila: Ch. E. Boldt. — **Nyl.** Perno Forsby: W. Grefberg! — **Ka.** r [Jääski] Jääskjärvi: Lindén! — **Ik.** Sakkola: Nikl! (non E. Nyl. ut scripsit Malmb.), cfr etiam Malmgr.; [(cfq)] in aquis stagnantibus, lacubus et stagnis, Lempaala, ad Ladogam et in lacubus ad Toksowa: Meinsh. p. 368].

Sat. r Sastmola: Malmgr.! — **Ta.** Luopiois prope templum in sinu Mikkola cop.: Leop.; Sääksmäki in rivo ad Limokorpi: Kihlm.; Sääksmäki Jutikkala Rautunselkä: W. Granberg!; Tava-

stehus in nonnullis locis ad oppidum: Norrl. s. ö. Tav., spec. leg. C. J. Arrhenius!; [Asikkala et Hollola] (p) in parte australi: Norrl. s. ö. Tav., spec. ex Asikkala (!) Paakkala!; Padasjoki Osola: Wainio herb.; [Gustaf Adolf] Nurmijärvi: Bonsd!; Sysmä in freto ad praed. sacerdotis (Renqvist): Unon., spec. a Renqvist in dupl! — **K1**. Impilaks cop. in sinu [ad Ratinen]: Hjelt Ant. p. 68, cfr l. c. p. 60. — **Kol**. prope Petrosavodsk: Günther!

Sb. r—st r: Mela, spec. e Kuopio! et Tuusniemi Putikko!; Kuopio Räihä (Suhonen): Hult herb.; Savonkylä Pitkä: Mela herb. — **Kb**. Liperi Pahapohja: Eur. & H! — **Kon**. r Tiudie (Simming!), in Saoneshje ad Soslanow-nawlok! et Velikaja-guba: Norrl. On.; in lacu Krivoje-osero ad Valkiamäki [„Bjälaja Gora“]: Günth. p. 52.

Om. Lohtaja in stagno ejusdem nominis!, Teerijärvi!: Hellstr.

Ob. Oulu: Eberhardt!, cfr Diar. I, IV, 1871; Simo supra Simokoski: Brenner!, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128.

Lk. in stagno ad pag. Sodankylä lectus: Wainio Not.

Malmgr. anmärkte härom: „Ej upptagen i Herb. Mus. Fenn., likväl förvaras i H. M. F. exemplar deraf från Asikkala och Sakkola, ehuru de ingått i Herb. Mus. Fenn. under namn af *P. mucronatus* Schrad.“

Potamogeton pusillus L.

In maxima parte Fenniae et Lapponiae varia frequentia, sed plerumque rarior—passim obvius.

Kalm; per totam Fenniam in aquis et fossis: Spic. I p. 12; Fenn. austr. occ.: Fries nomine *P. pusillus* var. *vulgaris*; Fenn.: Nym. Suppl. p. 288.

Al. st r: Bergstr.; Hammarland ad praed. sacerdotis: Tengstr!; Geta Norstråk: Hult ann.; Finström Godby: Arrh. & K; Kökar Karlö Karlby: Arrh. — **Ab**. r: Zett. & Br.; Pargas p Mustfinn-tråk (C. J. Arrh.), Ersby Simonby et Piukala in calcariis, Sydmo, Attugård: Arrh. Ann.; Nykyrka Mennäs: Hollm.; Halikko Toppjoki: U. Collan!; Uskela: Nikl!; Bromarf (fq): Sand.; [Pojo] (fq): A. Nyl.; (st fq): Sel. et Printz; Karis Sandnäs: E. G. Printz; circa lacum Lojo (st r): Ch. E. Boldt; Vihti Olkkala: af Hällström!, cfr W. Nyl. p. 205. — **Nyl**. Fagervik in lacu, Sjundeå Myrans (Nerv.): His., vide etiam sub var. *gracili*; Esbo Skälörn plur. loc., Helsing-

fors in hortu botanico: Kihlm. ann.; r ad Fredriksberg in stagnis: W. Nyl.; ad Gammelstad: W. Nyl. p. 213; Helsingfors Kampen: Sælan!; Thusby: Åstr. & H.; (st fq): Sæl. Ö. Nyl.; [Mäntsälä] Frugård: Ad. Nordenskjöld!; Strömfors Bullers: G. Sucksdorff! — **Ka.** rr Säkjärvi Kaukiala: Blom!; r Jääski Järvenkylä! in rivo et in amne Kasila: Lindén. — **Ik.** (fq): Malmb., spec. e Metsäpirtti! et Käkisalmi!; [st fq: Meinsh. p. 369].

Sat. st fq: Malmgr.; st r—p: Hjelt. — **Ta.** Pento, Rulja, ad templum par. Luopiois, Puutikkala: Leop.; st fq: Asp. & Th.; Lammi p—st r: Leop. ann.; p, in Vesijärvi fq, sed semper fere ster.: Norrl. s. ö. Tav.; st fq: Bonsd.; p: Wainio Tav. or. — **Sa.** r Nyslott: E. Nyl. & Chyd., spec. e Ruuanvesi!; Joutseno Konnussuo in rivo: Sælan!; [Ruokolaks] (rr) Haloniemi: Hult! — **Kl.** p: Fl. Kar., Backm. et Hjelt!; Uukuniemi: Nikl.; Valamo: Sæl. ann. — **Kol.** Vosnessenje et Sermaks!: Elfv.

Oa. st fq: Malmgr., spec. e Närpes (!) et Jurva!; p: Laur. — **Tb.** st r: Broth. — **Sb.** p: Enw.; Kuopio! (fq): Mela; Maaninka: Lundstr. — **Kb.** Kide (fq): Brand!; Liperi (r) Viinijoki: Eur. & H.; Höytiäinen, Liperi Kesämälampi et Putainjoki: Hällstr. — **Kon.** st fq: Norrl. On., cfr Günth. p. 52.

Om. p: Hellstr., spec. e Gamla Karleby Yxpila!; Brahestad Ollinsaari: Blom! — **Ok.** verisimiliter adest in nonnullis locis in toto territorio, qvavis a me non repertus: Wainio Kasv. — **Kp.** usque ad Kemi obvius: Sahlb. Bidr., vide etiam sub **Ok.**

Ob. Liminka: Brenn. herb.; Uleåborg: W. Nylander! et Brenn. herb.; Simo! Ruikka: Brenn. Ber. 1870; Alatornio: Wirz. M. S. — **Kuus.** Kuusamo[njärvi]: Nyberg!, cfr Wainio Kasv.; Kuusamonjärvi inter templum et Sirola, etiam prope Tolpanniemi (Brotherus & F. v. Wright): Broth. litt. — **Kk.** Ruanjärvi: Mela Pl.; Kouta: Spic. I p. 13!, cfr N. I. Fellm., l. c. p. XXIX et XXXIX ambo nomine *P. pusillus* var. *tenuissimus* Fr. et Beket. p. 596.

Lk. rr et sterilis, Kittilä ad pagum ejusdem nominis prope praedium Torvinen cum *Stratiote*: Hjelt & H!; Sodankylä r in locis quietis fluvii Kelujoki prope Onnela: Blom Bidr., cfr Wainio Not.; Sodankylä Kairala, in flumine Kitinen ad Sattanen et in stagno ad Kaaretkoski: Wainio Not. — **Li.** Inari nonnullis locis in flumine Iivalojoki usque ad Koppelo, lectus etiam ad Kängäs prope Mare glaciale: Wainio Not., cfr Herb. Mus. Fenn. II

p. 128, ubi errore scribitur Koppelo Vestoniemi; Elvenæs: Th. Fries 1864 p. 48; [Seida (Sommerfelt): Th. Fries p. 200, cfr Blytt p. 1277; in flumine Anarjok fructificans: Norm. p. 304 vide etiam M. Blytt p. 369 et Hartm. p. 435—436]; Fellm. Lapp. et Kihlm. Ant. non comm. et Wahlenb. p. 53 tantum e Lapp. infima. — [L. ent. reg. subalp. et silv. p: Læst.]

Lp. Pjalitsa: Mela Pl.; Svjätöj-noss: Kihlm., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128.

[Li. Tilläggas må följ.: „Blad af en steril *Potamogeton* sågos dessutom i en liten vattensamling norr om Nyborg“: Th. Fries p. 200 efter *P. pusillus*.] — Lv. uppg. i Herb. Mus. Fenn. II p. 34 afser Pjalitsa, som dock å bifogade karta föres till Lp.

Utom var. *tenuissimus* eller *gracilis* upptages äfven:

Var. *major* Koch (icke Fr.). — Nyl. „in rivo Tali“: W. Nyl. p. 70. — Om. Gamla Karleby, Yxpila, Qvikant: Hellstr. — Lk. „ad Vuostimovaara in par. Kemijärvi lecta“: Wainio Not., hvarjemte exemplar som äro något gröfre än hufvudformen äfven finnas från Ta., Sa. och Kl., men denna form öfvergår omärkligt till hufvudarten och beror troligtvis af lokala förhållanden, hvarföre det knappt torde vara skäl att särskilja densamma. Tilläggas bör att denna form är skild från *P. mucronatus* Schrad. (= *P. pusillus major* Fr. enl. Hartm. p. 435), se under denna.

Potamogeton pusillus var. *gracilis* (Fr.)

„Passim ex. gr. ad pagum Kouta juxta mare album prorsus filiformis“: Spic. I p. 13¹⁾. Största delen af Finl. och Lappl.: Fries¹⁾.

Nyl. „in sinu ad deversorium Dal in par. Ingå“: His.¹⁾. — Om. uppr. af Hellstr.¹⁾. — Kk. se Spic. och jfr N. I. Fellm. etc. (se under hufvudformen).

Utom från Dal och Kouta, hafva ännu några andra exemplar från Nyl. och Ta. blifvit inlemnade under detta namn, hvarföre *P. gracilis* upptagits i de förra uppl. af Bytesk. (i den andra under namn af *P. pusillus tenuissimus* Koch). Emellertid skrifver Kihlm. härom: „De i H. M. F. under detta namn förvarade exx. skilja sig, så vidt jag kan se, ej från den hos oss vanl. formen af *P. pusillus*“, hvarföre den åtminstone tills vidare måste uteslutas. Den upptogs tidigare såsom art, men i Hartm. XII p. 54 såsom varietet.

¹⁾ Under namn af *P. pusillus tenuissimus* Fr. Nov. p. 48.

Potamogeton rutilus Wölg.

Tantum in media parte Kareliae orientalis provenit, ubi compluribus locis visus est.

Fenn. mer.-or. (Carel. Oneg.): Nym. Suppl. p. 288.

Kon. ut videtur in lacu Kendjärvi: Fl. Kar!; in lacub. pluribus locis lutosus vel limosus haud r, Perttjärvi, Kendjärvi, Mundjärvi (fq), Päljärvi, ad Tiudie (!), in Saoneshje ad Schungu! plur. loc.: Norrl. On., cfr l. c. p. 95 et 99; Kendjärvi [Kontscherosero] et Perttjärvi [Pjertosero]: Günth. p. 52.

Potamogeton pectinatus L.

In mari Fenniae austro-occidentalis plerumque frequenter invenitur, ad septentrionem et orientem versus frequentia minuitur et in maribus septentrionalibus incertus est. In Fennia interiore rarissime tantum reperitur.

Kalm; Fenn. austr. occ.: Fries; Scand. (exc. Lapp.), Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 684; Fenn. mer. et occ.: Nym. Suppl. p. 288.

Al. st fq: Bergstr. — **Ab.** fq: Zett. & Br., Arrh. Ann. et Sand.; (p): A. Nyl. — **Nyl.** fq in taeniis: His.; (fq) in mari ad litora: W. Nyl.; fq in maritimis: Kihlm. ann. et Sæl. Ö. Nyl., vide etiam infra. — **Ka.** Lavansaari: E. Nylander!, cfr Brenn. — **Ik.** Kakki in insula Luuri: Malm!, vide etiam infra.

Sat. fq ad oram maritimam: Malmgr.

Oa. fq ad oram maritimam: Malmgr.; st fq ad oram: Laur.
— **Sb.** Jorois: alumn. K. G. J. Grotenfelt!

Om. (fq): Hellstr., spec. e Gamla Karleby Yxpila!, cfr Kihlman in Medd. XIV p. 113 et 115.

Ob. Uleå: Eberh., vide ceterum infra.

Li. vide sub *P. filiformis* var. *alpino*.

„In aquis dulcibus et salsis usque ad Torneå et Kantalaks. In litoralibus tantum septentrionem versus mihi obviis“: Spic. I p. 13. *P. pectinatus* är, såsom Kihlm. framhåller i Medd. XIV p. 115, en sydlig art. (Den förekommer dock åtminstone till 65° Uleå, se Herb. Mus. Fenn. II p. 34, ehuru Kihlm. l. c. uppgifver den blott till Yxpila 63° 50', jfr Nym. Suppl. p. 288). Hvad de speciella fyndorterna angår, afser uppg. från Torneå kanske den först nyligen hos oss särskilda *P. vaginatus*. Det bör tilläggas att O. R. Fries ej upptäcker *P. pectinatus* från Torneå-trakten (Hartm. XII p. 56 upptäcker den till Ratan

och Skellefteå). — Vid Kantalaks är *P. filiformis* eller *P. vaginatus* mer sannolik än *P. pectinatus*, ehuru man ej med säkerhet kan fälla något omdöme. — **Nyl.** Thusby: Åstr. & H.; enligt senare meddelande afser uppgiften Gammelby Kallila; ehuru ej osannolik erfordrar denna uppgift dock bekräftelse. — [Hogland] Suurenkyliä satama: Brenn.; exemplaret hör till *P. filiformis*; antagligt är dock att äfven *P. pectinatus* förekommer i dessa trakter. — **Ka.** och **Ik.** Fl. Kar. upptager „fq in maritimis“; då emellertid arten ej alls upptages af Blom och af Malmb. endast från ett enda ställe, torde frekvensen vara vilseledande. — **Sat.** Huittinen: Car. p. 23 och Kyrö: Asp; torde ej komma att bekräftas. — **Ta.** Hauho: Herk.; afser möjligen *P. filiformis*, men uppg. är dock ytterst osäker. — **Kon.** „spec. sterilia ad Suopohja (Simming)“: Norrl. On., jfr l. c. p. 95; exemplaren höra enligt Kihlm. till *P. vaginatus*, jfr Medd. XIV p. 113. — **Ob.** teml. allm. i åar: Jul. p. 275, afser knappt denna art. Uppg. fq: Brenn. & N. afser säkert *P. vaginatus*. Angående Spic. se ofvan. — **Lim.** Kantalaks: Spic. se ofvan och jfr N. I. Fellm., l. c. p. XXIX, XXX och XXXIX äfvensom Beket. p. 596. Framhållas bör att N. I. Fellm. ej har sett exemplar och att från Hvita hafvet f. ö. mig veterligen ingen uppg. om hufvudformen föreligger.

Var. *setaceus* (Schum.) **Al.** „Cm. Mp.“ d. v. s. från hafvet i mellersta delen af Ålands skärgård: Bergstr. och st fq: Bergstr. Beskr.; Arrh. & K. gäfvö ej akt på denna varietet, hvarföre vidare utredning erfordras. Ett exemplar från **Ab.** Salo-å: Nikl.! hör kanske äfven hit.

(*P. filiformis* var. *alpinus* upptogs tidigare under *P. pectinatus*, men hänfördes i Hartm. XII till *P. filiformis*.)

Potamogeton pectinatus f. zosteracea (Fr.) Hartm.

In mari Fenniae maxime austro-occidentalis rarior lectus est.

In Korpo in taeniis Aboënsibus (Tengstr.): W. Nyl. Distr.; Fenn. mer.-occ.: Nym. Cons. p. 683; Fennia: Trautv. Incr. p. 746.

Al. Föglö [Näfverholm], Eckerö: Hult ann.; Finström Långträsk, verisimiliter plur. loc.: Arrh. & K!; Föglö Staffansskär, Sot-tunga Kyrklandet, Kökar Långskär: Arrh.; [Sund] haud infreqvens in sinu extra Mångsteckta: Prim. p. 72. — **Ab.** Korpo Österskär: Tengstr!; cfr W. Nyl. Distr., Rupr. Diatr. p. 25, Bergstr. p. 132 et Zett. & Br.; „an den . . . Inseln des Aboschen Archipels ganze unterseeische Wiesen“: Rupr. Anal. p. 150; Pargas st r ex. gr. Lill-Mälo: Arrh. Ann! — **Nyl.** Esbo plur. loc. circa Skälörn!, Svinö et Rulludd: Kihlm. ann., cfr Hartm. XII p. 56.

Kuus. uppräknas af Wainio Kasv. p. (XLIII), 79 och 104; oaktadt dessa

uppgifter samstämma, är dock tydligt att *P. zosteraceus* Fr. är en miss-skrifning för *P. zosteræfolius* Schum., hvilket dessutom framgår af exemplaret.

Denna växt upptogs tidigare såsom en egen art, men se om densamma Hartm. XII p. 56 (och redan Hartm. p. 436 o. 437. etc.).

Potamogeton vaginatus Turcz.

In parte septentrionali sinus bottnici et unico loco lacus Onega adhuc lectus est; primum anno 1887 a Kihlman distinctus est.

Oa. Vasa ad litus! et Qveflaks Norrminne! Laur., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128; Oravais Karfvat: Laurén! nom. *P. zosteraceus*, cfr Kihlm. in (Diar. 5, III, 1887) Medd. XV p. 198 et imprimis in Medd. XIV p. 111—115, ubi descriptio, ut etiam Hartm. XII p. 55. — Kon. Suopohja: Simming! nom. *P. pectinatus*, spec. determ. Kihlm., cfr l. c.

Om. Gamla Karleby: Hellström! nom. *P. pectinatus*, cfr Kihlm. l. c.; Brahestad: Blom! nom. *P. pectinatus*, spec. determ. Kihlm.

Ob. in taeniis Simo Ruikka Tiuranen: Brenner! nom. *P. pectinatus*, cfr Kihlm. in Medd. XIV p. 113; [Haaparanta: Hartm. XII p. 55].

Kihlm. säger att arten torde vara temligen spridd längs kusterna af botteniska viken norr om Qvarken: Medd. XIV p. 113.

Potamogeton filiformis Nolte¹⁾.

In mari ad taenias exteriores saepe frequenter—satis frequenter praecipue ad oras australes, sed quamvis deminuta frequentia ad summum septentrionem provenit; in taeniis interioribus rarior et in interiore parte raro obvius.

Kalm; in maritimis ex. gr. ad ostium fluminis Oulu [Uleå] ad Varjakka: Spic. I p. 13, vide infra; maxima pars Fenn.: Fries; Fenn. (mer.): Nym. Consp. p. 684; Fenn. tota, sed praecip. mer.-occ.: Nym. Suppl. p. 288.

Al. (⟨p⟩): Bergstr.; st fq: Bergstr. Beskr.; fq in Kökar etc.:

¹⁾ *P. marinus* Auct. haud L., vide Hartm. XII p. 55 not.

Arrh. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; Korpo Österskär (!): Rupr. Diatr. p. 25; Karuna Fröjdböle: A. F. Borg in herb. Bot. Byt.; Pargas in taeniis exterioribus p: Arrh. Ann.; f. *tenuissima* (Arrh.) Pargas Stortervo [Gunnarsnäs]: Arrh. in Medd. VI p. 217, cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128; Bromarf (fq) ex. gr. ad Kansjärvi, Söderstrand!, Östanberg etc.: Sand.; [Pojo] fq: A. Nyl. — **Nyl.** (r) in freto Barösund! ex. gr. ad Villholm: His.; Esbo st fq: Kihlm. ann.; p in taeniis: W. Nyl.; p in sinubus taeniarum: Sæl. Ö. Nyl., spec. e Strömfors!; Lovisa Bisö: E. Nylander!; Hogland: E. Nylander!, cfr Brenn.; Hogland Suurenkylän satama: Brenner! nomine *P. pectinatus*. — **Ka.** Lavansaari: E. Nyl. Ber. et Brenn.; Tammio [= Stamö]: E. Nylander!; in taeniis Viburgensibus (E. Nylander): Fl. Kar. p. 192, cfr Malm. [ad locus antecedentes spectat].

Sat. (r) in taeniis extra Sastmola! et Källfjärd: Malmgr., cfr l. c. p. 6. — **Ta.** in Vesijärvi plur. locis vadosis in fundo arenoso aut argilloso: Norrl. s. ö. Tav., cfr l. c. p. 113, spec. ex [Asikkala?] Vohla!; Asikkala Papinsaari: Wainio herb.

Oa. p: Laur.; Malmgr. non vidit. — **Kon.** in lacub. majoribus limpidioribus locis vadosis, fundo firmiore, Kendjärvi, Perttijärvi (!), Mundjärvi!, in Saoneshje prope Schungu!: Norrl. On., cfr l. c. p. 95, Norrl. s. ö. Tav. et Günth. p. 52.

Om. (st fq) in mari: Hellstr., spec. e Gamla Karleby Yxpila!

Ob. Oulu: vide supra et infra. — **Kuus.** Kuusamonjärvi: F. Silén!, spec. e Kuusamo etiam leg. Nyberg!, cfr de ambobus Wainio Kasv. (et Norrl. s. ö. Tav.); in Kuusamonjärvi cop.: Brotherus & F. v. Wright!

Li. Inari prope fluvium Kaamas: F. Silén!, cfr Kihlm. Ant. et Hartm. XII p. 55; Kängäs in litore Maris glacialis: Wainio Not., cfr Herb. Mus. Fenn. II p. 128; Ostfinmarken: Hartm. p. 437.

Då arten till följd af sitt växtsätt är jemförelsevis svår att upptäcka, antager jag att den ännu skall anträffas mångenstädes särdeles i **Kar. ross.** och **Lapp. ross.** liksom måhända i Ladoga. Oriktig är deremot uppg. **Ob.** „templ. allm. i åar“: Jul. p. 275. Upptages från **Ob.** Kemi: Zidb., hvilken uppgift måhända behöfver bekräftas. Hvad uppgiften från Uleå angår, måste äfven den bekräftas, då den liksom Zidbücks uppgift måhända afser den senare särskilda *P. vaginatus*. — **Li.** Elvenes steril på hafsstranden: Th. Fries 1864 p. 49, der arten anföres med frågetecken.

Potamogeton filiformis var. **alpinus** Blytt.

In Lapponia maxime septentrionali indicatur; mihi prorsus ignotus.

Li. Ostfinmarken Varanger (Th. Fries): Hartm. p. 437 nomine *P. pectinatus* var. *alpinus*, cfr Hartm. XII p. 55 et Herb. Mus. Fenn. II p. 128; huc forsitan etiam adnumerandus „*P. pectinatus* (aut *P. marinus*) in lacu supremo fluminis Paatsjoki [Pasvigely] Bagajavre nominato sterilis“: Norm. p. 303.

Ehuru denna varietet är mig helt och hållet obekant, upptages den dock efter Hartm. Att döma af lokalen „fjällsjöar“, torde Normans uppgift sannolikt höra hit. I förbigående må nämnas att enligt ståndorten detta måhända äfven är fallet med den *P. pectinatus*, som upptages från Samojedernas land i sött vatten: Fl. Samoj. p. 57.

Ruppia spiralis L.

Fennia sporadica: Fries, jfr Nym. Syll. p. 387, hvardera under namn af *R. marina* el. *maritima* (se under *R. rostellata*). Fenn. mer. occ.: Nym. Consp. p. 684 under namn af *R. spiralis*. „Ad litora Fenniae australi-occidentalis“: Trautv. Incr. p. 743 under namn af *R. spiralis* (*R. marina* och *R. rostellata* upptagas särskildt). — **Nyl.** „rarius cum sequente“ (*R. rostellata* K.): W. Nyl. under namn af *R. maritima*. Arten upptages äfven Fört. 1852 p. 47 under namn af *R. marina* och Herb. Mus. Fenn. p. 15 under namn af *R. maritima* från **N[y1.]**, men ehuru *R. rostellata* i hvardera upptages särskildt från **N.**, afses dock, såvidt jag känner, med dessa uppgifter endast Hisingers exemplar af *R. rostellata*, hvilket gått under det kollektiva namnet *R. maritima*.

Ruppia rostellata Koch.

In mari Fenniae australis vel austro-occidentalis et in mari albo ravior occurrit.

Kalm nomine *R. maritima*; Fenn. austr. occ.: Fries; Fenn. mer.-occ.: Nym. Consp. p. 685; ad litora Fenniae australi-occidentalis: Trautv. Incr. p. 743.

Al. Lemland Granboda: Arrh. & K., spec. leg. Ax. Tigerstedt!; Föglö Degerby, Sottunga „Kyrklandet“, Kökar Helsö, Långsö et Karlö: Arrh. — **Ab.** Hirvensalo: Al. Tigerstedt!; Runsala: Hollm.; Pargas Pitå etc.: Elfving & Hjelt!; Pargas Lofsdal: C. J. Arrh.; Pargas Lenholm in „Fladan“: [E. Reuter]!; Pargas (p): Arrh. Ann.; Nystad Birkholm: Hollm.; [Pojo] (p) ex. gr. Dannskog nomine

R. maritima β *pedunculata*, vide etiam Leche p. 21. — **Nyl.** r par. Ingå Stor-Ramsjö! in sinu inter Fiskars et Söder: His. nomine *R. maritima*, vide etiam Hisinger in Medd. XIV p. 54; [Helsingfors!] (st fq) ad Rödbergen: W. Nyl.; Sibbo Löparö: Sælan!; Tirmo-Vestervik in taeniis par. Borgå: J. E. Strömborg!; Ström-fors Bullers: C. J. Arrh.

Kp. Kemi prope ostium fluminis in mari: Kihlm.

[**Ik.** De fyndorter som omnämnas af Meinsh. p. 370 torde ej höra till Isthmus.]

Då alla exemplar under namn af *R. maritima* tillhöra *R. rostellata*, har jag i likhet med Hartm. fört *R. maritima* L. såsom synonym till denna art; Led. IV p. 21, som citerar Kalm och A. Nyl. upptager äfven endast *R. maritima* (jemte β *pedunculata*). W. Nyl., Fries m. fl. upptaga deremot *R. rostellata* och *R. maritima* såsom skilda arter, hvarföre *R. maritima* L. hos dem = *R. spiralis*. Det kollektiva namnet användes t. ex. Mela Kasv.

Ruppia brachypus J. Gay.

In mari Fenniae austro-occidentalis rarissime et anno 1862 primum lecta est.

Ad litora Fenniae australi-occidentalis: Trautv. Incr. p. 742; Fenn. mer.-occ. (Aboae C. J. Arrhenius 1862): Nym. Suppl. p. 289.

Ab. Pargas Lofsdal: C. J. Arrhenius!, cfr Zett. & Br., l. c. p. 4 et Diar. 28, II, 1863; Pargas st r—r Lofsdal, Kuru [ad Attu]: Arrh. Ann.; Pargas ad ripas ins. Stortervo et Lenholm, Attu in sinu Jermo [exc. Lenholm idem loci atqve antecedentes]: E. Reuter; Bromarf Söderstrand: Sandell! nomine *R. rostellata*. — **Nyl.** Esbo prope Svinö: Kihlm.

Zannichellia major Boenn.

In mari glaciali rarissime inveniri videtur.

Li. in Varangria meridionali prope Elvenæs, quum in ostio fluminis Paatsjoki [„Pasvigelv“], tum in sinu extrajacente: Norm. p. 304 nomine *Z. palustris*, cfr sub hac; ad Ostfinmarken: Hartm. 438, in Hartm. XII p. 58 signo? commemorata; vide etiam Herb. Mus. Fenn. II p. 128.

Att uppgifterna från Pojo och Helsingfors under namn af *Z. palustris* ej kunna föras till *Z. major* framhållles vid förstnämnda art. I Sverige går växten enl. Hartm. l. c. blott till Småland.

Nämnas bör slutligen att finska exemplar saknas i H. M. F.

Zannichellia palustris L.

Kalm, jfr Led. IV p. 22. „Saltem in Fennia australi adest“: W. Nyl. Distr. — **Ab.** [Pojo] p Dannskog: A. Nyl., jfr Led. l. c. — **Nyl.** [Helsingfors] fq: W. Nyl. — **Ob.** „in Ostrob. saltem ad Ulaburgum lecta est, e Fennia forsan lapsu calami omisit Ill. Fries“: Hellstr. Distr. p. 24; härom säges: „Perperam *Z. palustrem* Ulaburgi lectam esse“: W. Nyl. Distr. — **Li.** „anno 1864 in Varangria merid. prope Elvenæs, quum in ostio fluminis Pasvigelv, tum in sinu extrajacente, sub duabus formis, altera fructibus omnino laevibus mox postea quoque ab amico Th. Fries lecta et publicata, altera fructibus dorso alatis tuberculose subcrenulatis, ibi latit. bor. attingens 69° 39'—40“: Norm. p. 304.

I afseende å dessa uppgifter märkes att Hartm. troligen med rätta betraktar *Z. palustris* L. såsom en kollektiv art och såsom sådan anföres den utan tvifvel af Kalm, A. Nyl., Meinsh., Hellstr. Distr. liksom Norm., hvarföre dessa uppgifter med undantag af den sista snarast böra hänföras till den allmännaste arten, d. v. s. *Z. polycarpa* Nolte. — W. Nyl. liksom Led. upptager deremot *Z. palustris* såsom en skild art jemte *Z. polycarpa* och *Z. pedicellata*, hvarföre deras uppg. med antagande af Hartmans nomenklatur måste hänföras till *Z. major* Boenn., (jfr Nym. Consp. p. 684). Denna är emellertid icke på senare tider tagen i södra Finland och särskildt hör W. Nylanders exemplar från Mjölö under namn af *Z. palustris* till *Z. pedicellata*. Deremot hänför sig tydligen den förra af de former Norm. omnämner till denna (den senare antagligen = *Z. polycarpa*). Såsom kollektivt användes namnet *Z. palustris* på senare tid t. ex. Mela Kasv.

Zannichellia polycarpa Nolte.

In mari et sinibus maris Fenniae passim (—satis frequenter) et, quamvis rarissime, in mari glaciali provenit.

Usque ad Uleåborg procedit: W. Nyl. Distr.; in sinu bottnico (Lessing in herb. reg. berol.): Led. IV p. 22; Fenn. mer.: Nym. Consp. p. 684; Fenn. etiam occ.: Nym. Suppl. p. 288, vide ceterum sub *Z. palustri*.

A1. st fq: Bergstr. — **Ab.** (r): Zett. & Br.; Runsala: Hollm.; Merimasku: P. A. Karsten!; Pargas p: Arrh. Ann., spec. e Pargas leg. A. Nordenskjöld!; p in taeniis opp. Nystad: Hollm., spec. ex Iso-Birkholma Koiraluoto!; Bromarf prope „Frälset“ Håkansarf: Sand., vide etiam Leche p. 21. — **Nyl.** p in taeniis: His.; st fq—fq in mari: Kihlm.; Esbo Skälörn in aqua dulci: Kihlm. ann.; fq: W. Nyl!; p in taeniis: Sæl. Ö. Nyl.; [Hogland] Kappelsatama: Brenn! — **Ka.** Lavansaari: Brenn!; vide etiam Rupr. Diatr. p. 22; (fq)

in maritimis: Fl. Kar., spec. e Viborg!, cfr Malmb. — [**Ik.** Systerbäck [Sestroretsk] copiosissime...: Meinsh. p. 371 nomine „*Z. palustris* (*Z. polycarpa*)“], vide etiam Fl. Kar. sub **Ka.**

Sat. p in taeniis: Malmgr., cfr l. c. p. 6, spec. e Sastmola!

Oa. (p) in taeniis: Malmgr.; Laur. non comm.

Om. (st fq) in sinibus maris: Hellstr., spec. e Gamla Karleby Palma!

Ob. li Maagrunni: Brenner!, vide etiam sub *Z. palustri*.

Li. prope Elvenæs: Norm. p. 304, vide sub *Z. palustri* et Th. Fries 1864 p. 48 nomine *Z. palustris repens*, cfr etiam Blytt p. 1278 nomine *Z. palustris*.

Lt. juxta oppidum Kola in litore fluminis Tuloma specimen unicum legi: N. I. Fellm., cfr l. c. p. XXI, XXVI, LIV et Beket. p. 596.

Arten torde tills vidare icke hafva blifvit iakttagen vid Hvita hafvets kuster, men saknas antagligen icke derstädes.

Zannichellia pedicellata (Wahlenb.) Fr.

In mari rarius invenitur; usque ad 65° ad septentrionem versus procedit.

Usque ad Uleåborg procedit: W. Nyl. Distr.; Fenn.: Nym. Consp. p. 684.

A1. (p): Bergstr.; Föglö Degerby: Bergstr. Beskr.; Saltvik Haraldsby holmen: Arrh. & K.! — **Ab.** Merimasku: P. A. Karsten!; Pargas Lofsdal: O. et E. Reuter; Pargas Kirjala: Lundström in herb. Mela; Nystad (p) ex. gr. Vähä Koiraluoto!: Hollm. — **Nyl.** Esbo Rulludd, Skataörn! et Hallonkubb parce cum *Z. polycarpa*: Kihlm. ann.; (p) mixta cum *Z. polycarpa*: W. Nyl., spec. nomine *Z. palustris* etiam e Mjölö!; cum *Z. polycarpa* in litus rejecta in Sundö taeniarum Borgå: Sæl. Ö. Nyl.; Hogland Kappelsatama: Brenner! nomine *Z. polycarpa*. — **Ka.** Lavansaari inter *Potamogetonem filiformem* [*marinum*]: Brenner!

Sat. cum *Z. polycarpa* in taeniis extra par. Sastmola: Malmgr., ubi descriptio speciminum, cfr l. c. p. 6.

Oa. nondum adn., sed certe indaganda.

Om. (p) cum *Z. polycarpa*: Hellstr., spec. e Gamla Karleby Yxpila!

Ob. Uleåborg: W. Nylander!, cfr Alc., Herb. Mus. Fenn. II p. 128 et Hartm. XII p. 59.

Zostera marina L.

In maribus et in sinu fennico rara, sed interdum copiosius obvia.

Kalm; maxima pars Fenn.: Fries; Fenn. mer.-occ. mar.: Nym. Consp. p. 680, vide infra; ad litora Fenniae australis: Trautv. Incr. p. 742¹⁾; Fenn. mer.-occ., bor.-or. (Mare album): Nym. Suppl. p. 286.

A1. (p) in Alandia occidentali et in taeniis [„A. C.“]: Bergstr.; Föglö Degerö: H. Ingelius!; Jomala Mariehamn Arrh. & K.; Föglö ad Degerby, templum et Staffansskär, Sottunga „Kyrklandet“, Kökar Långskär!: Arrh.; ad Mariehamn in litus rejecta cop., sed tantum sterilis: Sæl. ann. — **Ab.** Sagu Sandö: Elfving!; Pemarn (Elfving): Arrh. Ann., ad locum antecedentem forsitan spectet; ad Hangö in litus rejecta cop. sed sterilis: Sæl. ann., spec. ex Hangö leg. Hisinger! — **Nyl.** Ekenäs: A. H. Brotherus in herb. lyc. n.; in oram rejecta ad Jakob-Ramsjö in Barösund: Hisinger!; Esbo Skälörn in litus rejecta: Kihlm. ann.; Helsingfors Melkö: Hult herb.; Helsingfors promontorium Lappviksudd Gräsviken sterilis: Sælan!

Kp. copiosissime in vicinitate ostii fluminis Kemi, [sed sterilis tantum]: Kihlm. in (Diar. 2, XI, 1889) Bot. Not. 1890 p. 43.

Kk. Knjasha: Karsten! et N. I. Fellman!, vide sub **Lim.**

Li. in sinu Varangrico ad Bunæs: Th. Fries p. 200¹⁾, cfr M. Blytt p. 374¹⁾, Schüb. Virid. p. 384¹⁾ etc.; Varangria Rappenjaschka in mari cum fructu: Arrh. ant.¹⁾.

Lim. secus totam oram occidentalem maris albi et saltem usque ad Porjeguba (!) orae bor. ejusdem maris cop., ad oram vero maris glacialis nullibi vidi, var. *angustifolia* cum forma typica: N. I. Fellm., cfr l. c. p. LIV et Beket. p. 596, ad **Kk.** p. p. spectat. — **Lv.** Kusomen: Mela Pl. et herb.

„Hab. in sinibus marium Fenniam eicientium ad Qvarken usque“: Wirz. pl. off. p. 75; för detta skulle tala att arten upptages af Aejmelé från Vasa

¹⁾ Nomine *Z. angustifolia* Horn.

men denna uppgift är ytterst osäker och för min del tror jag ej, att arten förekommer i det föga salthaltiga vattnet norr om Åland, isynnerhet då den i Sverige blott upptages till Södermanland: Hartm. p. 439. — **O a.** se det föregående.

Sælan anmärker att han endast sett sterila exemplar från finska viken; någon uppgift om fruktexemplar derifrån känner jag icke heller för öfrigt.

Arten upptages i Herb. Mus. Fenn. både p. 15 och 107; på det förra stället till följd af förbiseende vid tryckningen utan någon provins.

Flere af de uppräknade exemplaren äro inlemnade under namn af *Z. angustifolia* Horn. Denna upptogs t. ex. i Herb. Mus. Fenn. o. s. v. såsom särskild art och åtskiljes ännu bl. a. med uppgiften „Fenn. mer.-occ. mar.“: Nym. Consp. p. 680. I Hartm. XII p. 59 och Herb. Mus. Fenn. II p. 34 åtskiljes den deremot ej ens såsom varietet, hvarföre den äfven här blifvit indragen. — Utom de ofvan anförda uppgifterna omnämnes den från Notsja: Beket. p. 596, men läget af denna ort är mig obekant. (Männe Ryssland?)

Zostera nana Roth.

Upptages från Finl. af Wied. & W. p. LXXXIX; en uppgift som icke torde komma att bekräftas.

Errata.

P. 126 v. 12 lege: Herb. Mus. Fenn. II p. 8 pro: Herb. Mus. Fenn. p. 8.

P. 437 v. 12 Saltem in litoribus marium haud infrequens.

P. 453 v. 22 lege: Kultala pro: Kuttala.

P. 498 v. 27 „ Wand. p. 14 pro: Wand. p. 41.

P. 531 v. 3 „ r Kakki pro: Krakki.

Errata leviora corrigant, qvi nostra benevoli legent.

Notae auctorum.

Continuatio I.

- Bergroth* = Bergroth I. O., Tillägg till Ålands flora. M. S.
Broth. Ber. 1883 = Brotherus V. F., Reseberättelse sommaren 1883. M. S.
Buchenau = Buchenau Fr., Monographia Juncacearum. 1890.
Consp. = Hjelt Hj., Conspectus florae fennicae. 1888, 1892, 1894—95.
Env. Resa = Enwald R., Resa på Kola halfön 1887. M. S.
Th. Fries Iaktt. = Fries Th. M., Iakttagelser rörande Östfinmarkens Starr-arter. 1857.
Gadol. = Gadolin A., Annotationes. M. S.
Hartm. XII = C. J. och C. Hartmans Handbok i Skandinavien flora. Tofte upplagan utg. af Th. O. B. N. Krok. 1889.
Haussknecht = Haussknecht C., Monographie der Gattung Epilobium. 1884.
Herb. Mus. Fenn. II = Herbarium Musei Fennici. Editio secunda. I. Plantae vasculares cur. Th. Sælan, A. Osw. Kihlman, Hj. Hjelt. 1889.
Hjelt Känn. = Hjelt Hj., Kännedomen om växternas utbredning i Finland. 1891.
O. Hjelt M. S. = Hjelt O. E. A., Anteckningar mest efter Wirzén. M. S.
Hult Ant. = Hult R., Anteckningar om kärlväxterna i nordöstra hörnet af Sodankylä. M. S.
Hult tr. = Hult R., Anteckningar om trakten mellan Lummene och Vesijako. (Geogr. För. Tidskr. 1889).
Ignatius = Ignatius K. E. F., Le grand-duché de Finlande, Notice statistique. 1878.
Ign. Geogr. = Ignatius K. E. F., Finlands geografi, första delen. 1880—1891.
Jul. ann. = Julin J. Annotationes in exemplari libri Jul. Fört. in bibliotheca univers. asservato.
Kihlm. Bericht = Kihlm. A. O., Bericht einer naturwissenschaftlicher Reise durch Russisch Lappland im Jahre 1889. (Fennia III). 1890.

- Kihlm. & Palm. = Kihlman A. O. und Palmén J. A., Die Expedition nach der Halbinsel Kola im Jahre 1887. (Fennia III). 1890.
- Köppen Verbr. = Köppen Fr. Th., Geographische Verbreitung der Holzgewächse des europäischen Russlands und des Kaukasus. 1888, 1889.
- Lindén = Lindén J., Anteckningar om växtligheten i södra Karelen. 1891. [M. S. auctoris p. p. adhibitum.]
- Linné Iter lapp. = Carl v. Linnés ungdomsskrifter saml. af E. Ährling. Andra serien. I. Iter lapponicum. 1889.
- Micheli = Micheli P. A., Alismaceae, Butomaceae, Juncaginaceae. Monographiae phanerogamarum prodromi nunc continuatio nunc revisio auct. A. & C. De Candolle. 1881.
- Moberg Klim. = Moberg A., Klimatologiska iakttagelser i Finland. Första delen år 1846—1855. I. Naturalhistoriska anteckningar. 1860.
- Moberg Nat. = Moberg A., Naturalhistoriska daganteckningar gjorda i Finland åren 1745—1845. 1857.
- Nordling = Nordling X., Berättelse om odlingsförsök verkställda i Enare Lappmark och om jordbruket å Toivoniemi modellfarm. (Kejs. Finska Hush. Handl. 1878—1883. 2:dra h.) 1884.
- Nym. Suppl. = Nym. C. Fr., Conspectus florae Europaeae supplementum. 1889, 1890.
- Rein Uleåb. = Rein G., Materialier till utredande af Finlands statistik. II. Uleåborgs län. 1867.
- E. R[euter] = R[euter] E. R., Vid hafsbandet in N. Pr. 1890 N:o 217 (morgon- och) aftonnummern, (220 B).
- Sæl. add. = Sælan Th., Annotationes in exemplari quodam libri Sæl. Ö. Nyl. in museo asservato.
- Wainio Not. = Wainio E. A., Notes sur la flore de la Laponie finlandaise. 1891. [Publicatio annotationum Wainio Ann.]
- Wegelius = Wegelius H., Berättelse om en jordbäfnig i Kemi Lappmark. 1759.
- Wirz. ann. = [Wirzén J. E. A.], Annotationes ab O. Hjelt mihi datae. vide Hjelt Känn. p. 57 not 6.
- Zetterstedt = Zetterstedt J. W., Resa genom Sveriges och Norges Lappmarker förrättad 1821. 1822.

Index.

Pteridophyta—Monocotyledoneae.

(<i>Abies alba</i>)	103.	<i>Anthericum ramosum</i>	119.
(<i>A. balsamea</i>)	103.	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	338.
(<i>A. pectinata</i>)	103.	<i>Apera spica venti</i>	384.
(<i>A. sibirica</i>)	103.	<i>Arctophila fulva</i>	424.
<i>Acorus Calamus</i>	184.	<i>A. pendulina</i>	423.
<i>Agrostis alba</i>	359.	<i>Arrhenatherum elatius</i>	398.
(<i>A. alpestris</i>)	365.	(<i>Asparagus officinalis</i>)	126.
(<i>A. alpina</i>)	365.	<i>Aspidium cristatum</i>	49.
<i>A. borealis</i>	364.	<i>A. cristatum</i> × <i>spinulosum</i>	50.
<i>A. canina</i>	362.	<i>A. filix mas</i>	47.
(<i>A. hyperborea</i>)	365.	<i>A. lonchitis</i>	46.
<i>A. planifolia</i>	362.	<i>A. spinulosum</i>	50.
(<i>A. rupestris</i>)	365.	<i>A. thelypteris</i>	46.
<i>A. vulgaris</i>	361.	<i>Asplenium germanicum</i>	40.
<i>Alisma plantago</i>	508.	<i>A. ruta muraria</i>	42.
<i>Allium arenarium</i>	113.	<i>A. septentrionale</i>	41.
(<i>A. cepa</i>)	118.	<i>A. trichomanes</i>	39.
(<i>A. fistulosum</i>)	118.	<i>A. viride</i>	38.
<i>A. oleraceum</i>	114.	<i>Athyrium alpestre</i>	34.
(<i>A. porrum</i>)	118.	<i>A. crenatum</i>	37.
(<i>A. sativum</i>)	118.	<i>A. filix femina</i>	35.
<i>A. schoenoprasum</i>	115.	<i>Atropis distans</i>	429.
<i>A. scorodoprasum</i>	112.	<i>A. maritima</i>	432.
<i>A. sibiricum</i>	117.	<i>Avena fatua</i>	395.
<i>A. strictum</i>	113.	(<i>A. nuda</i>)	398.
<i>A. ursinum</i>	114.	(<i>A. orientalis</i>)	398.
<i>Alopecurus agrestis</i>	353.	<i>A. pratensis</i>	395.
* <i>A. fulvus</i>	352.	<i>A. pubescens</i>	393.
<i>A. geniculatus</i>	349.	<i>A. sativa</i>	397.
<i>A. geniculatus</i> × <i>pratensis</i>	353.	<i>A. strigosa</i>	396.
* <i>A. nigricans</i>	356.	<i>Blechnum spicant</i>	34.
<i>A. pratensis</i>	353.	* <i>Botrychium boreale</i>	63.
(<i>Anthericum calyculatum</i>)	129.	(<i>B. crassinervium</i>)	64.

<i>Botrychium lanceolatum</i>	64.	<i>Carex atrata</i>	291.
<i>B. lunaria</i>	61.	<i>C. bicolor</i>	259.
<i>B. matricariaefolium</i>	65.	(<i>C. borealis</i>)	270.
<i>B. rutaefolium</i>	66.	<i>C. Buxbaumii</i>	287.
<i>B. virginianum</i>	68.	<i>C. caespitosa</i>	274.
<i>Brachypodium pinnatum</i>	446.	<i>C. canescens</i>	245.
<i>Br. silvaticum</i>	447.	<i>C. capillaris</i>	305.
<i>Briza media</i>	407.	<i>C. capitata</i>	221.
<i>Bromus arvensis</i>	443.	<i>C. chordorrhiza</i>	227.
<i>Br. commutatus</i>	444.	* <i>C. cuspidata</i>	279.
<i>Br. erectus</i>	441.	<i>C. cyperoides</i>	255.
<i>Br. inermis</i>	440.	(<i>C. Davalliana</i>)	221.
<i>Br. mollis</i>	445.	* <i>C. Deinbolliana</i>	227.
* <i>Br. patulus</i>	444.	<i>C. digitata</i>	313.
<i>Br. secalinus</i>	442.	<i>C. dioica</i>	218.
<i>Br. tectorum</i>	441.	<i>C. discolor</i>	281.
<i>Butomus umbellatus</i>	513.	<i>C. distans</i>	320.
<i>Calamagrostis acutiflora</i>	367.	<i>C. disticha</i>	230.
<i>C. arundinacea</i>	366.	<i>C. echinata</i>	247.
<i>C. arundinacea</i> × <i>epigejos</i>	367.	<i>C. elongata</i>	254.
<i>C. arundinacea</i> × <i>lanceolata</i>	368.	(<i>C. elytroides</i>)	264.
<i>C. arundinacea</i> × <i>phragmitoides</i>	368.	<i>C. ericetorum</i>	310.
<i>C. chalybaea</i>	369.	<i>C. extensa</i>	315.
<i>C. deschampsoides</i>	375.	<i>C. festiva</i>	253.
<i>C. epigejos</i>	376.	<i>C. filiformis</i>	321.
<i>C. gracilescens</i>	375.	<i>C. flacca</i>	307.
<i>C. Halleriana</i>	381.	<i>C. flava</i>	317.
<i>C. Hartmanniana</i>	368.	<i>C. flava</i> × <i>Oederi</i>	317.
<i>C. lanceolata</i>	382.	<i>C. flavicans</i>	283.
<i>C. lapponica</i>	369.	<i>C. fuliginosa</i>	292.
<i>C. phragmitoides</i>	378.	<i>C. fulva</i>	320.
<i>C. stricta</i>	372.	<i>C. glareosa</i>	249.
<i>C. strigosa</i>	371.	<i>C. globularis</i>	307.
<i>Calla palustris</i>	182.	<i>C. gynocrates</i>	229.
<i>Calypso borealis</i>	466.	<i>C. halophila</i>	285.
<i>Carex acuta</i>	271.	<i>C. heleonastes</i>	252.
<i>C. alpina</i>	289.	<i>C. helvola</i>	256.
<i>C. ampullacea</i>	324.	<i>C. hirta</i>	320.
<i>C. ampullacea</i> × <i>vesicaria</i>	329.	<i>C. holostoma</i>	290.
<i>C. aquatilis</i>	266.	<i>C. Hornschuchii</i>	319.
<i>C. aquatilis</i> × <i>salina</i>	285.	(<i>C. humilis</i>)	313.
<i>C. aquatilis</i> × <i>vulgaris</i>	270.	(<i>C. hyperborea</i>)	261.
<i>C. arctophila</i>	284.	<i>C. imandrensis</i>	298.
<i>C. arcuata</i>	270.	<i>C. incurva</i>	226.
<i>C. arenaria</i>	230.	<i>C. irrigua</i>	296.
<i>C. aristata</i>	323.	* <i>C. lacustris</i>	332.

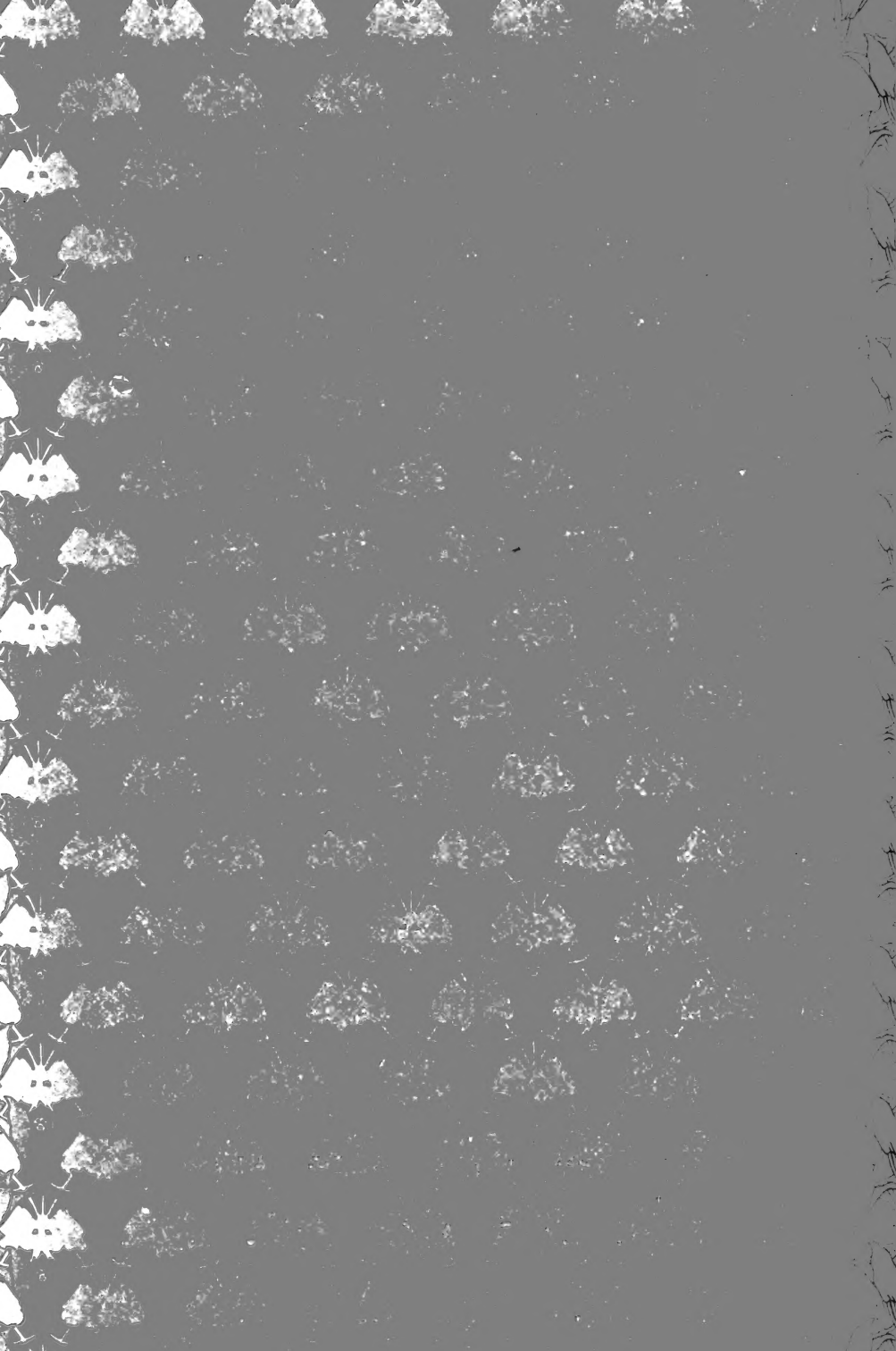
<i>Carex laevirostris</i>	327.	<i>Carex rufo</i>	259.
<i>C. lagopina</i>	251.	<i>C. salina</i>	278.
<i>C. laxa</i>	295.	<i>C. salina</i> \times <i>vulgaris</i>	285.
<i>C. leporina</i>	253.	<i>C. sparsiflora</i>	302.
<i>C. limosa</i>	293.	<i>C. spiculosa</i>	285.
<i>C. limula</i>	261.	<i>C. stricta</i>	276.
(<i>C. lineola</i>)	284.	(<i>C. stygia</i>)	293.
<i>C. livida</i>	298.	<i>C. tenella</i>	236.
<i>C. loliacea</i>	238.	<i>C. tenuiflora</i>	240.
<i>C. macilenta</i>	244.	<i>C. teretiuscula</i>	231.
<i>C. maritima</i>	286.	(<i>C. trico</i> stata)	273.
<i>C. microstachya</i>	257.	<i>C. turfosa</i>	277.
<i>C. montana</i>	310.	<i>C. ustulata</i>	291.
<i>C. muricata</i>	234.	(<i>C. vacillans</i>)	280.
* <i>C. mutica</i>	282.	<i>C. verna</i>	312.
<i>C. nardina</i>	223.	<i>C. vesicaria</i>	329.
<i>C. nigra</i>	290.	<i>C. vulgaris</i>	262.
<i>C. norvegica</i>	248.	<i>C. vulpina</i>	235.
<i>C. Oederi</i>	316.	<i>Catabrosa aquatica</i>	404.
<i>C. ornithopoda</i>	312.	<i>Cephalanthera rubra</i>	478.
<i>C. orthostachys</i>	324.	<i>C. xiphophyllum</i>	478.
<i>C. pallescens</i>	304.	<i>Chamorchis alpina</i>	492.
<i>C. paludosa</i>	332.	<i>Cinna pendula</i>	358.
<i>C. panicea</i>	299.	<i>Coeloglossum viride</i>	493.
<i>C. paradoxa</i>	233.	<i>Colpodium latifolium</i>	423.
= <i>C. parallela</i>	221.	<i>Convallaria majalis</i>	122.
<i>C. pauciflora</i>	223.	<i>Coralliorrhiza innata</i>	467.
<i>C. pedata</i>	314.	(<i>Crocus vernus</i>)	167.
<i>C. pediformis</i>	314.	<i>Cryptogramme crispa</i>	32.
<i>C. Persoonii</i>	242.	<i>Cynosurus cristatus</i>	409.
(<i>C. picta</i>)	284.	<i>Cypripedium calceolus</i>	502.
<i>C. pilulifera</i>	309.	<i>Cystopteris fragilis</i>	52.
(<i>C. proluxa</i>)	273.	<i>C. montana</i>	54.
<i>C. pseudocyperus</i>	334.	<i>Dactylis glomerata</i>	408.
<i>C. pseudohele</i> vola	256.	<i>Deschampsia alpina</i>	388.
(<i>C. pulchella</i>)	238.	<i>D. atropurpurea</i>	390.
<i>C. pulicaris</i>	223.	<i>D. bottnica</i>	381.
<i>C. pulla</i>	331.	<i>D. caespitosa</i>	386.
<i>C. rariflora</i>	292.	<i>D. flexuosa</i>	389.
(<i>C. reducta</i>)	282.	<i>Echinochloa crus galli</i>	334.
<i>C. remota</i>	246.	<i>Elodea canadensis</i>	519.
<i>C. rigida</i>	259.	<i>Elymus arenarius</i>	461.
<i>C. rigida</i> \times <i>salina</i>	284.	<i>Elyna scirpina</i>	217.
<i>C. riparia</i>	333.	<i>Epipactis atrorubens</i>	481.
<i>C. rotundata</i>	326.	<i>E. latifolia</i>	478.
<i>C. rupestris</i>	225.	<i>E. palustris</i>	480.

<i>Epipogon aphyllus</i>	477.	<i>Holcus lanatus</i>	385.
<i>Equisetum arvense</i>	1.	(<i>Hordeum distichum</i>)	460.
<i>E. fluviatile</i>	9.	(<i>H. hexastichum</i>)	461.
<i>E. hiemale</i>	11.	<i>H. murinum</i>	461.
<i>E. palustre</i>	5.	<i>H. vulgare</i>	460.
<i>E. pratense</i>	4.	(<i>Hyacinthus orientalis</i>)	119.
<i>E. scirpoides</i>	14.	<i>Hydrocharis morsus ranae</i>	515.
<i>E. silvaticum</i>	7.	(<i>Iris germanica</i>)	167.
(<i>E. telmateja</i>)	10.	<i>I. pseudacorus</i>	165.
<i>E. variegatum</i>	13.	<i>I. sibirica</i>	167.
<i>Eriophorum alpinum</i>	212.	<i>Isoëtes echinospora</i>	28.
<i>E. angustifolium</i>	204.	<i>I. lacustris</i>	26.
<i>E. callithrix</i>	208.	<i>Juncus alpinus</i>	139.
<i>E. gracile</i>	205.	<i>J. arcticus</i>	135.
<i>E. latifolium</i>	202.	(* <i>J. arthropophyllus</i>)	142.
<i>E. russocolum</i>	209.	<i>J. balticus</i>	134.
<i>E. Scheuchzeri</i>	211.	(<i>J. balticus</i> × <i>filiformis</i>)	133.
<i>E. vaginatum</i>	207.	<i>J. biglumis</i>	151.
* <i>Festuca arundinacea</i>	439.	<i>J. bufonius</i>	147.
<i>F. duriuscula</i>	435.	<i>J. capitatus</i>	148.
<i>F. elatior</i>	437.	<i>J. castaneus</i>	148.
<i>F. gigantea</i>	440.	<i>J. compressus</i>	144.
<i>F. ovina</i>	433.	<i>J. conglomeratus</i>	130.
* <i>F. pratensis</i>	437.	<i>J. effusus</i>	131.
<i>F. rubra</i>	435.	<i>J. filiformis</i>	132.
<i>Fritillaria Meleagris</i>	111.	<i>J. Gerardi</i>	145.
<i>Gagea lutea</i>	110.	<i>J. glaucus</i>	133.
<i>G. minima</i>	109.	<i>J. lampocarpus</i>	137.
<i>Galanthus nivalis</i>	129.	<i>J. silvaticus</i>	136.
<i>Gladiolus communis</i>	167.	<i>J. squarrosus</i>	144.
<i>Glyceria aquatica</i>	427.	<i>J. stygius</i>	149.
<i>Gl. fluitans</i>	428.	<i>J. supinus</i>	142.
<i>Gl. plicata</i>	429.	<i>J. trifidus</i>	152.
<i>Gl. remota</i>	426.	<i>J. triglumis</i>	150.
<i>Goodyera repens</i>	474.	<i>Juniperus communis</i>	70.
<i>Gymnadenia albida</i>	498.	<i>Kobresia caricina</i>	218.
<i>G. conopea</i>	495.	<i>Larix decidua</i>	104.
<i>Heleocharis acicularis</i>	201.	<i>L. sibirica</i>	104.
<i>H. palustris</i>	199.	(<i>Leersia oryzoides</i>)	335.
* <i>H. uniglumis</i>	200.	<i>Lemna gibba</i>	186.
(<i>Hemerocallis flava</i>)	119.	<i>L. minor</i>	187.
(<i>H. fulva</i>)	119.	<i>L. trisulca</i>	185.
<i>Hermnium monorchis</i>	492.	<i>Lepturus incurvatus</i>	452.
<i>Hierochloë alpina</i>	343.	(<i>Leucojum vernalis</i>)	130.
<i>H. australis</i>	339.	<i>Lilium bulbiferum</i>	111.
<i>H. borealis</i>	340.	(<i>L. Martagon</i>)	112.

<i>Listera cordata</i>	470.	<i>Orchis maculata</i>	488.
<i>L. ovata</i>	472.	<i>O. mascula</i>	481.
<i>Lloydia serotina</i>	112.	<i>O. militaris</i>	481.
(<i>Lolium italicum</i>)	450.	<i>O. morio</i>	481.
<i>L. linicolum</i>	451.	<i>O. sambucina</i>	481.
(<i>L. multiflorum</i>)	450.	<i>O. Traunsteineri</i>	486.
<i>L. perenne</i>	449.	(<i>Ornithogalum nutans</i>)	112.
<i>L. temulentum</i>	452.	<i>O. umbellatum</i>	112.
(<i>Luzula arctica</i>)	164.	<i>Osmunda regalis</i>	59.
<i>L. arcuata</i>	162.	(<i>Panicum miliaceum</i>)	335.
<i>L. campestris</i>	157.	<i>Paris quadrifolia</i>	124.
<i>L. confusa</i>	163.	<i>Phalaris arundinacea</i>	336.
<i>L. hyperborea</i>	164.	<i>Ph. canariensis</i>	336.
(<i>L. glabrata</i>)	156.	<i>Phegopteris dryopteris</i>	44.
<i>L. nemorosa</i>	154.	<i>Ph. polypodioides</i>	43.
<i>L. parviflora</i>	154.	<i>Ph. Robertiana</i>	45.
<i>L. pilosa</i>	156.	<i>Phippsia algida</i>	358.
<i>L. spicata</i>	164.	<i>Phleum alpinum</i>	347.
<i>L. Wahlenbergii</i>	155.	(<i>Phl. arenarium</i>)	349.
<i>Lycopodium alpinum</i>	21.	<i>Phl. Boehmeri</i>	349.
<i>L. annotinum</i>	20.	<i>Phl. pratense</i>	346.
<i>L. clavatum</i>	18.	<i>Phragmites communis</i>	400.
<i>L. complanatum</i>	22.	(<i>Picea alba</i>)	103.
<i>L. inundatum</i>	17.	<i>P. excelsa</i>	74.
<i>L. selago</i>	16.	(<i>Pinus cembra</i>)	103.
<i>Majanthemum bifolium</i>	123.	<i>P. silvestris</i>	92.
<i>Malaxis paludosa</i>	463.	(<i>P. strobilus</i>)	103.
<i>Melica ciliata</i>	406.	<i>Platanthera bifolia</i>	500.
<i>M. nutans</i>	405.	<i>Pl. chlorantha</i>	499.
<i>Microstylis monophylla</i>	464.	<i>Pl. obtusata</i>	499.
<i>Milium effusum</i>	343.	<i>Poa alpina</i>	413.
<i>Molinia caerulea</i>	402.	<i>P. annua</i>	410.
<i>Muscari botryoides</i>	112.	<i>P. bulbosa</i>	416.
<i>Najas flexilis</i>	521.	<i>P. caesia</i>	411.
<i>N. marina</i>	520.	<i>P. cenisia</i>	415.
<i>N. minor</i>	521.	<i>P. compressa</i>	412.
<i>Narcissus poeticus</i>	129.	<i>P. laxa</i>	415.
(<i>N. pseudo-narcissus</i>)	130.	<i>P. nemoralis</i>	416.
<i>Nardus stricta</i>	447.	<i>P. pratensis</i>	419.
<i>Narthecium ossifragum</i>	127.	<i>P. serotina</i>	417.
<i>Neottia nidus avis</i>	469.	<i>P. sudetica</i>	422.
<i>Onoclea struthiopteris</i>	55.	<i>P. trivialis</i>	420.
<i>Ophioglossum vulgatum</i>	60.	<i>Polygonatum multiflorum</i>	119.
<i>Ophrys myodes</i>	491.	<i>P. officinale</i>	120.
<i>Orchis incarnata</i>	483.	<i>P. verticillatum</i>	119.
<i>O. latifolia</i>	482.	<i>Polypodium vulgare</i>	31.

<i>Polypogon monspeliensis</i>	358.	<i>Sesleria caerulea</i>	399.
<i>Potamogeton compressus</i>	539.	<i>Setaria viridis</i>	335.
<i>P. crispus</i>	539.	(<i>Sorghum nigrum</i>)	335.
<i>P. filiformis</i>	547.	<i>Sparganium affine</i>	179.
<i>P. Friesii</i>	540.	<i>Sp. glomeratum</i>	175.
<i>P. gramineus</i>	533.	<i>Sp. hyperboreum</i>	181.
<i>P. lucens</i>	530.	<i>Sp. minimum</i>	180.
<i>P. natans</i>	522.	<i>Sp. natans</i>	177.
<i>P. nigrescens</i>	537.	<i>Sp. ramosum</i>	171.
<i>P. nitens</i>	532.	<i>Sp. simplex</i>	173.
<i>P. obtusifolius</i>	541.	<i>Sp. speirocephalum</i>	176.
<i>P. pectinatus</i>	545.	<i>Spirodela polyrrhiza</i>	188.
<i>P. perfoliatus</i>	529.	<i>Stratiotes aloides</i>	518.
<i>P. polygonifolius</i>	524.	<i>Struthiopteris germanica</i>	55.
<i>P. praelongus</i>	527.	<i>Sturmia Loeseli</i>	465.
<i>P. pusillus</i>	542.	<i>Taxus baccata</i>	69.
<i>P. rufescens</i>	525.	(<i>Thuja occidentalis</i>)	74.
<i>P. rutilus</i>	545.	<i>Tofieldia borealis</i>	127.
<i>P. salicifolius</i>	538.	(<i>T. calyculata</i>)	129.
* <i>P. sparganifolius</i>	523.	<i>Triglochin maritima</i>	507.
<i>P. vaginatus</i>	547.	<i>Tr. palustris</i>	505.
* <i>P. Wolfgangii</i>	536.	<i>Triodia decumbens</i>	402.
<i>P. zosteracifolius</i>	539.	<i>Trisetum agrostideum</i>	392.
<i>Psamma arenaria</i>	383.	<i>Tr. flavescens</i>	393.
<i>Pteris aquilina</i>	33.	<i>Tr. subspicatum</i>	392.
<i>Rhyncospora alba</i>	215.	<i>Triticum acutum</i>	458.
<i>Rh. fusca</i>	214.	<i>Tr. caninum</i>	454.
<i>Ruppia brachypus</i>	550.	<i>Tr. repens</i>	453.
<i>R. rostellata</i>	549.	(<i>Tr. turgidum</i>)	458.
<i>R. spiralis</i>	549.	* <i>Tr. violaceum</i>	457.
<i>Sagittaria sagittifolia</i>	509.	<i>Tr. vulgare</i>	458.
<i>Scheuchzeria palustris</i>	503.	(<i>Tulipa Gesneriana</i>)	119.
<i>Schoenus ferrugineus</i>	217.	<i>Typha angustifolia</i>	170.
<i>Scirpus caespitosus</i>	195.	<i>T. latifolia</i>	168.
<i>Sc. compressus</i>	189.	<i>Uncinia microglochin</i>	218.
<i>Sc. lacustris</i>	193.	<i>Veratrum Lobelianum</i>	126.
<i>Sc. maritimus</i>	192.	<i>Woodsia glabella</i>	59.
<i>Sc. pauciflorus</i>	197.	<i>W. ilvensis</i>	56.
(<i>Sc. radicans</i>)	193.	* <i>W. hyperborea</i>	58.
<i>Sc. rufus</i>	189.	<i>Zannichellia major</i>	550.
<i>Sc. silvaticus</i>	191.	<i>Z. palustris</i>	551.
* <i>Sc. Tabernaemontani</i>	194.	<i>Z. pedicellata</i>	552.
<i>Scolochloa arundinacea</i>	425.	<i>Z. polycarpa</i>	551.
<i>Secale cereale</i>	458.	<i>Zostera marina</i>	553.
<i>Selaginella spinulosa</i>	24.	<i>Z. nana</i>	554.

MBL WHOI LIBRARY

WH 1769 \$

